FÜLEP LAJOS LEVELEZÉSE VII.

FÜLEP LAJOS
LEVELEZÉSE
VII.
1961–1970

FÜLEP LAJOS LEVELEZÉSE VII.

1961–1970

Budapest, 2007

Szerkesztette,
a jegyzeteket és a mutatókat összeállította

F. Csanak Dóra

Készült
az MTA Művészettörténeti Kutatóintézetben
az OTKA T 042544. sz. kutatási téma keretében

ISBN 978-963-7381-91-1

A kiadásért felel Beke László,
az MTA Művészettörténeti Kutatóintézet igazgatója
Felelős szerkesztő Tímár Árpád
A névmutatót összeállította Bardoly István
Tördelte Láng András
Nyomta az Argumentum Kiadó nyomdaüzeme

TARTALOM

BEVEZETÉS 25

LEVELEK
2491. Fülep Lajos – Bernáth Aurélnak [1961. I. 2.] 31
2492. Gyergyai Albert – Fülep Lajosnak 1961. I. 15. 31
2493. Fülep Lajos – Benke Valériának 1961. I. 17. 32
2494. Fülep Lajos – Gyergyai Albertnek 1961. I. 17. 33
2495. Mátrai László – Fülep Lajosnak 1961. I. 26. 34
2496. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1961. I. 27. 35
2497. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1961. II. 23. 35
2498. Fodor András – Fülep Lajosnak 1961. IV. 18. 36
2499. Fülep Lajos – Császár Jánosnak 1961. IV. 24. 37
2500. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1961. IV. 25. 38
2501. F. Csanak Dóra – Fülep Lajosnak [1961. V. 29.] 38
2502. Mollináry Gizella – Fülep Lajosnak 1961. VI. 6–7. 39
2503. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1961. VI. 13. 39
2504. Kozma Róbert – Fülep Lajosnak 1961. VI. 30. 40
2505. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak 1961. VII. 11. 41
2506. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1961. VII. 22. 42
2507. Fülep Lajos – Achsné Kiss Gizellának [1961. VIII. 4.] 43
2508. Granasztói Pál – Fülep Lajosnak 1961. VIII. 5. 44
2509. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1961. VIII. 6. 50
2510. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1961. VIII. 15. 50
2511. Fülep Lajos – Lőrincz Ernőnek 1961. VIII. 24. 51
2512. Fülep Lajos – Németh Lajosnak [1961. VIII. 24. után] 52
2513. Fülep Lajos – Lőrincz Ernőnek 1961. IX. 13. 53
2514. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1961. IX. 17. 53
2515. Eulenburg, Augusta zu – Fülep Lajosnak [1961.] IX. 20. 54
2516. Császár János – Fülep Lajosnak 1961. X. 4. 54
2517. Fülep Lajos – Bognár Évának [1961. X. 30.] 55
2518. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1961. X. 30. 56
2519. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1961. XI. 2. 58
2520. Granasztói Pál – Fülep Lajosnak 1961. XI. 7. 59
2521. Weöres Sándor és Károly Amy – Fülep Lajosnak 1961. XI. 14. 60
2522. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1961. XI. 16. 61
2523. Eulenburg, Augusta zu – Fülep Lajosnak [1961. XI. 20.] 61
2524. Fodor András – Fülep Lajosnak 1961. XI. 29. 62
2525. Fodor András – Fülep Lajosnak [1961. XI. 29. után] 63
2526. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1961. XI. 30. 63

2527. Fenyő Iván – Fülep Lajosnak 1961. XII. 2. 66
2528. Fülep Lajos – Lőrincz Ernőnek 1961. XII. 5. 66
2529. Kerényi Károlyné – Fülep Lajosnak 1961. XII. 14. 67
2530. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1961. XII. 18. 67
2531. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1961. XII. 20. 71
2532. Fülep Lajos – Weöres Sándornak és Károlyi Amynak
[1961. XII. 20. és 1962. II. 1. között] 71
2533. Fülep Lajos – Kerényi Károlynénak 1961. XII. 22. 72
2534. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának [1961 után] 73
2535. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak [1962. I. 5.] 73
2536. Fülep Lajos – Gyergyai Albertnek 1962. I. 6. 73
2537. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1962. I. 9. 74
2538. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1962. II. 1. 76
2539. Fülep Lajos – Császár Jánosnak 1962. II. 18. 77
2540. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1962. II. 18. 77
2541. Fülep Lajos – Bognár Évának 1962. II. 26. 78
2542. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1962. II. 27. 79
2543. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1962. III. 9. 79
2544. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1962. III. 16. 81
2545. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1962. III. 28. 82
2546. Fülep Lajos – Tüskés Tibornak 1962. IV. 6. 83
2547. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1962. IV. 10. 84
2548. Fülep Lajos – Tüskés Tibornak 1962. IV. 24. 84
2549. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak [1962. IV. 2?] 86
2550. Fülep Lajos – Császár Jánosnak 1962. IV. 29. 86
2551. F. Csanak Dóra és Fülöp Géza – Fülep Lajosnak [1962. V.] 87
2552. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1962. V. 1. 88
2553. Fülep Lajos – Lator Lászlónak 1962. V. 21. 89
2554. Bernáth Aurél – Fülep Lajosnak 1962. V. 24. 90
2555. Fülep Lajos – Császár Jánosnak 1962. VI. 1. 90
2556. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak [1962.] VI. 3. 91
2557. Fodor András – Fülep Lajosnak 1962. VI. 10. 92
2558. Fülep Lajos – Korom Mihálynak 1962. VI. 22. 93
2559. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1962. VI. 24. 94
2560. Fodor András és felesége – Fülep Lajosnak [1962. VII. 10. előtt] 95
2561. Manojlović Tódor – Fülep Lajosnak 1962. VIII. 4. 95
2562. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1962. VIII. 13. 97
2563. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1962. VIII. 25. 97
2564. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1962. VIII. 30. 98
2565. Zádor Anna és tanítványai – Fülep Lajosnak [1962. VIII.] 98
2566. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak [1962. IX.] 99
2567. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1962. IX. 8. 99
2568. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1962. IX. 12. 100
2569. Fülep Lajos – Granasztói Pálnak 1962. IX. 13. 102

2570. Manojlović Tódor – Fülep Lajosnak 1962. IX. 16. ... 102
2571. Fülep Lajos – Achsné Kiss Gizellának 1962. IX. 19. ... 106
2572. Gellért Oszkár – Fülep Lajosnak 1962. IX. 24. ... 107
2573. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1962. IX. 27. ... 108
2574. Takács Imre – Fülep Lajosnak 1962. IX. 30. ... 110
2575. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1962. X. 2. ... 112
2576. Fülep Lajos – Manojlović Tódornak 1962. X. 5. ... 112
2577. Eulenburg, Augusta zu – Fülep Lajosnak 1962. X. 16. ... 115
2578. Fodor András – Fülep Lajosnak [1962. X. 16.] ... 115
2579. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1962. X. 19. ... 116
2580. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1962. XI. 7. ... 116
2581. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1962. XI. 10. ... 117
2582. Miskolczy Ferenc – Fülep Lajosnak [1962.] XI. 18. ... 117
2583. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1962. XI. 19. ... 118
2584. Fülep Lajos – Benedek Marcellnek 1962. XII. 1. ... 119
2585. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1962. XII. 2. ... 119
2586. Fülep Lajos – Zádor Annának 1962. XII. 10. ... 120
2587. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1962. XII. 15. ... 120
2588. Fenyő Iván – Fülep Lajosnak 1962. XII. 16. ... 121
2589. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1962. XII. 20. ... 122
2590. Fülep Lajos – Molnár Verának 1962. XII. 20. ... 122
2591. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1962. XII. 21. ... 123
2592. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1962. XII. 30. ... 123
2593. Gyergyai Albert – Fülep Lajosnak 1963. I. 10. ... 125
2594. Fülep Lajos – Gyergyai Albertnek 1963. I. 12. ... 125
2595. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1963. I. 12. ... 125
2596. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1963. II. 3. ... 126
2597. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1963. II. 9. ... 126
2598. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1963. II. 12. ... 128
2599. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1963. II. 16. ... 129
2600. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1963. II. 16. ... 129
2601. Fülep Lajos – Manojlović Tódornak 1963. II. 17. ... 130
2602. Manojlović Tódor – Fülep Lajosnak 1963. III. 6. ... 130
2603. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1963. III. 6. ... 131
2604. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1963. III. 9. ... 132
2605. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1963. III. 18. ... 133
2606. Fülep Lajos – Császár Jánosnask 1963. III. 24. ... 134
2607. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának 1963. IV. 7. ... 135
2608. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1963. IV. 11. ... 136
2609. Fülep Lajos – Beney Zsuzsának [1963. IV. 11. után] ... 136
2610. Fülep Lajos – a Bognár családnak 1963. IV. 14. ... 137
2611. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1963. IV. 23. ... 137
2612. Fülep Lajos – Beney Zsuzsának [1963. IV. 23. után] ... 138
2613. Fülep Lajos – Lukács Györgynek [1963. IV. 28. után] ... 138

2614. Domokos Mátyás és felesége – Fülep Lajosnak 1963. V. 11. 138
2615. Fodor András – Fülep Lajosnak 1963. V. 15. 139
2616. Fülep Lajos – Gellért Oszkárnak 1963. V. 20. 140
2617. Bernáth Aurél – Fülep Lajosnak 1963. V. 22. 140
2618. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1963. VI. 14. 141
2619. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1963. VI. 16. 141
2620. Fodor András – Fülep Lajosnak 1963. VI. 18. 142
2621. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1963. VI. 19. 143
2622. Kormos István, Domokos Mátyás és felesége – Fülep Lajosnak 1963. VI. 24. .. 143
2623. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1963. VI. 27. 144
2624. Kormos István – Fülep Lajosnak [1963. VII. után] 144
2625. Fülep Lajos – Császár Jánosnak 1963. VII. 3. 145
2626. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1963. VII. 8. 146
2627. Németh Lajos – Fülep Lajosnak 1963. VII. 11. 146
2628. Szabó Miklósné és Szabó Miklós – Fülep Lajosnak [1963. VII. 18.] 147
2629. Beney László – Fülep Lajosnak [1963.] VIII. 1. 148
2630. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1963. VIII. 12. 148
2631. Fodor András és Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1963. VIII. 20. 149
2632. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának [1963. VIII.? 22.] 150
2633. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak [1963. VIII. 25.] 150
2634. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának [1963.] VIII. 27. 151
2635. F. Csanak Dóra és Fülöp Géza – Fülep Lajosnak [1963. IX.] 152
2636. Fülep Lajos – Császár Jánosnak 1963. IX. 6. 152
2637. Fülep Lajos – Gerlóczy Gedeonnak 1963. IX. 28. 154
2638. Gellért Oszkár – Fülep Lajosnak 1963. IX. 30. 155
2639. Fülep Lajos – Gellért Oszkárnak [1963. X. 2.] 156
2640. Gerlóczy Gedeon – Fülep Lajosnak 1963. X. 3. 157
2641. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1963. X. 20. 157
2642. Dévényi Iván – Fülep Lajosnak 1963. X. 30. 158
2643. Beck András – Fülep Lajosnak [1963. XI. után] 159
2644. Fülep Lajos – Kádár Jánosnak 1963. XI. 1. 159
2645. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1963. XI. 4. 160
2646. Fülep Lajos – Kerényi Károlynak 1963. XI. 4. 160
2647. Kállai Gyula – Fülep Lajosnak 1963. XI. 6. 161
2648. Fülep Lajos – Tüskés Tibornak 1963. XI. 15. 162
2649. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1963. XI. 17. 162
2650. Demény János – Fülep Lajosnak 1963. XI. 18. 163
2651. Fülep Lajos – Demény Jánosnak 1963. XI. 21. 165
2652. Fodor András – Fülep Lajosnak 1963. XI. 24. 166
2653. Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1963. XI. 24. 167
2654. Fülep Lajos – Károlyi Amynak 1963. XI. 27. 168
2655. Fülep Lajos – Tüskés Tibornak 1963. XI. 28. 169
2656. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1963. XII. 2. 170
2657. Fülep Lajos – Bognár Évának 1963. XII. 10. 171

2658. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak [1963. XII. 12.] ... 172
2659. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1963. XII. 13. ... 173
2660. Fülep Lajos – Molnár Verának 1963. XII. 27. ... 174
2661. Fábián Zoltán – Fülep Lajosnak [1963.] XII. 27. ... 175
2662. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1964. I. 10. ... 175
2663. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1964. I. 11. ... 176
2664. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1964. I. 23. ... 177
2665. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1964. I. 27. ... 177
2666. Fülep Lajos – Kállai Gyulának [1964. II. 3. után] ... 178
2667. Gellért Oszkár – Fülep Lajosnak 1964. II. 4. ... 180
2668. Fülep Lajos – Lőrincz Ernőnek 1964. II. 12. ... 181
2669. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1964. II. 22. ... 182
2670. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak [1964. III.] ... 183
2671. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1964. III. 6. ... 183
2672. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1964. III. 7. ... 185
2673. Fülep Lajos – Demény Jánosnak 1964. III. 8. ... 185
2674. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1964. III. 16. ... 186
2675. Fülep Lajos – Molnár Verának 1964. III. 20. ... 187
2676. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1964. IV. 20. ... 187
2677. Zádor Anna – Fülep Lajosnak [1964. IV. 24.] ... 187
2678. Lőrincz Ernő – Fülep Lajosnak 1964. V. 4. ... 188
2679. Fülep Lajos – Gellért Oszkárnak 1964. V. 5. ... 188
2680. Fülep Lajos – Lőrincz Ernőnek 1964. V. 5. ... 188
2681. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1964. V. 24. ... 189
2682. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1964. VI. 3. ... 190
2683. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1964. VI. 19. ... 190
2684. Fodor András – Fülep Lajosnak 1964. VI. 21. ... 191
2685. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának 1964. VI. 26. ... 191
2686. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1964. VI. 26. ... 192
2687. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1964. VI. 29. ... 192
2688. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1964. VII. 5. ... 193
2689. Fülep Lajos – Szántóné Bognár Évának 1964. VII. 12. ... 194
2690. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1964. VIII. 6. ... 195
2691. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának 1964. VIII. 9. ... 196
2692. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1964. VIII. 16. ... 197
2693. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1964. VIII. 24. ... 197
2694. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak [1964. IX. 28. előtt] ... 198
2695. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1964. VIII. 28. ... 199
2696. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1964. IX. 28. ... 199
2697. Beney László – Fülep Lajosnak 1964. X. 2. ... 200
2698. Dávid Katalin – Fülep Lajosnak 1964. X. 19. ... 200
2699. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1964. X. 24. ... 201
2700. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1964. X. 29. ... 202
2701. Fülep Lajos – Molnár Antalnak 1964. X. 29. ... 202

2702. Takáts Gyula – Fülep Lajosnak 1964. X. 31. 204
2703. Haulisch Lenke – Fülep Lajosnak 1964. XI. 2. 205
2704. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak [1964. XI. 12.] 206
2705. Fülep Lajos – Gyergyai Albertnek [1964. XI. 19.] 207
2706. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XI. 23. 207
2707. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XI. 27. 208
2708. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének [1964. XI. 30. előtt] 209
2709. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XI. 30. 210
2710. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1964. XII. 5. 211
2711. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XII. 6. 212
2712. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1964. XII. 6. 213
2713. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének [1964.] XII. 9. 213
2714. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XII. 12. 214
2715. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XII. 14. 215
2716. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1964. XII. 15. 216
2717. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XII. 18. 217
2718. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XII. 21. 217
2719. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1964. XII. 22. 218
2720. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1964. XII. 27. 219
2721. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XII. 27. 220
2722. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1964. XII. 28. 221
2723. Fülep Lajos – Raskó Alfrédnének 1964. XII. 29. 222
2724. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1964. XII. 30. 222
2725. Marosi Ernő és Szabó Júlia – Fülep Lajosnak [1964. XII.] 223
2726. Fülep Lajos – Granasztói Pálnak [1965.] 223
2727. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1965. I. 3. 224
2728. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. I. 4. 224
2729. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak [1965. I. 4.] 225
2730. Károlyi Amy és Weöres Sándor Fülep Lajosnak 1965. I. 5. 225
2731. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. I. 6. 226
2732. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1965. I. 9. 226
2733. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1965. I. 11. 228
2734. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. I. 14. 229
2735. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1965. I. 14. 229
2736. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1965. I. 15. 230
2737. Juhász Vilmos – Fülep Lajosnak 1965. I. 18. 230
2738. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1965. I. 20. 232
2739. Művészettörténeti Dokumentációs Központ – Fülep Lajosnak [1965. I. 22.] 232
2740. Magyar Tudományos Akadémia – Fülep Lajosnak [1965. I. 22.] 233
2741. Régészeti és Művészettörténeti Társulat – Fülep Lajosnak [1965. I. 23. körül] 233
2742. Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara – Fülep Lajosnak [1965. I. 23 körül] 234
2743. Keresztury Dezső és felesége – Fülep Lajosnak 1965. I. 23. 234
2744. Vas István és Szántó Piroska – Fülep Lajosnak 1965. I. 23. 235

2745. Fülep Lajos – Keresztury Dezsőnek és Máriának [1965. I. 23. után] 235
2746. Szántó Károly – Fülep Lajosnak 1965. I. 24. 236
2747. Orosz Gellért és Orosz Gellértné – Fülep Lajosnak 1965. I. 25. 237
2748. Fülep Lajos – Lőrincz Ernőnek 1965. I. 27. 237
2749. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1965. I. 27. 238
2750. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. I. 30. 239
2751. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1965. II. 9. 240
2752. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. II. 11. 241
2753. Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1965. II. 25. 241
2754. Mollináry Gizella – Fülep Lajosnak 1965. III. 9. 242
2755. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. III. 9. 243
2756. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1965. III. 18. 244
2757. Gerlőtei Jenő – Fülep Lajosnak 1965. III. 24. 245
2758. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. III. 25. 246
2759. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. III. 31. 247
2760. Gerlőtei Jenő – Fülep Lajosnak [1965. IV. 7.] 248
2761. Haulisch Lenke – Fülep Lajosnak 1965. IV. 7. 249
2762. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1965. IV. 12. 249
2763. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1965. IV. 17. 250
2764. Fülep Lajos – Zádor Annának 1965. IV. 19. 251
2765. Juhász Vilmos – Fülep Lajosnak [1965. IV. 21.] 251
2766. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. IV. 25. 252
2767. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak [1965. V.] 253
2768. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. V. 2. 253
2769. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1965. V. 4. 254
2770. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. V. 28. 254
2771. Fodor András – Fülep Lajosnak [1965. V. 29.] 255
2772. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1965. VI. 5. 256
2773. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. VI. 15. 256
2774. Fodor András – Fülep Lajosnak 1965. VI. 19. 257
2775. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. VI. 21. 257
2776. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1965. VI. 24. 258
2777. Guba István – Fülep Lajosnak 1965. VI. 25. 259
2778. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. VII. 4. 261
2779. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. VII. 12. 261
2780. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1965. VII. 21. 262
2781. Fodor András – Fülep Lajosnak 1965. VIII. 12. 262
2782. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. VIII. 13. 263
2783. Fülep Lajos – Fodor Andrásnak 1965. VIII. 13. 264
2784. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. VIII. 16. 264
2785. Fodor András – Fülep Lajosnak [1965. VIII. 18.] 265
2786. Vörös László és felesége – Fülep Lajosnak 1965. VIII. 24. 266
2787. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak [1965. IX. 3.] 266
2788. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. IX. 4. 266

2789. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak [1965. IX. 3–8.] 267
2790. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1965. IX. 7. 267
2791. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak [1965. IX. 8.] 268
2792. Molnár Vera – Fülep Lajosnak 1965. IX. 9. 268
2793. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1965. IX. 22. 268
2794. Fülep Lajos – Szántóné Bognár Évának 1965. IX. 26. 269
2795. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak [1965. X. 3.] 270
2796. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1965. X. 23. 270
2797. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1965. XI. 11. 270
2798. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. XI. 13. 271
2799. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1965. XI. 14. 272
2800. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1965. XI. 25. 272
2801. Molnár Vera – Fülep Lajosnak 1965. XII. 273
2802. Fülep Lajos – Beney Zsuzsának 1965. XII. 8. 273
2803. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1965. XII. 8. 274
2804. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1965. XII. 12. 274
2805. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak [1965.] XII. 14. 275
2806. Fülep Lajos – Beney Zsuzsának 1965. XII. 16. 275
2807. Fülep Lajos – Molnár Verának 1965. XII. 21. 276
2808. Fülep Lajos – Vörös Lászlónak 1965. XII. 22. 276
2809. Fülep Lajos – Dávid Katának 1965. XII. 27. 277
2810. Vajda Kornél – Fülep Lajosnak 1965. XII. 30. 278
2811. Fülep Lajos – Beney Zsuzsának 1966. I. 4. 280
2812. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1966. I. 4. 281
2813. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1966. I. 6. 282
2814. Fülep Lajos – az International Book Centernek 1966. I. 7. 286
2815. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1966. I. 8. 286
2816. Fülep Lajos – Vörös Lászlónak 1966. I. 8. 287
2817. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1966. I. 10. 287
2818. Fülep Lajos – Zádor Annának [1966. I. 11.] 288
2819. Fülep Lajos – Keresztury Dezsőnek 1966. I. 12. 289
2820. Porzsolt Ferencné – Fülep Lajosnak 1966. I. 12. 289
2821. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1966. I. 13. 291
2822. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1966. I. 19. 292
2823. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1966. I. 20. 292
2824. Fülep Lajos – Molnár Verának 1966. I. 20. 293
2825. Molnár Vera – Fülep Lajosnak 1966. I. 30. 294
2826. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1966. II. 1. 294
2827. Fülep Lajos – Beney Zsuzsának 1966. II. 3. 295
2828. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1966. II. 5. 296
2829. Vajda Kornél – Fülep Lajosnak 1966. II. 6. 297
2830. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1966. II. 11. 297
2831. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1966. II. 16. 298
2832. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1966. II. 17. 299

2833. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1966. II. 20. 300
2834. Vajda Kornél – Fülep Lajosnak 1966. II. 25. 301
2835. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1966. III. 2. 302
2836. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak [1966. III. 3.] 303
2837. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1966. III. 24. 304
2838. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1966. III. 29. 304
2839. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1966. III. 30. 305
2840. Zádor Anna és Martyn Ferenc – Fülep Lajosnak [1966.] III. 30. 306
2841. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1966. IV. 6. 307
2842. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1966. IV. 6. 307
2843. Szántóné Bognár Éva Fülep Lajosnak 1966. IV. 7. 308
2844. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1966. IV. 12. 309
2845. Fülep Lajosnak – F. Csanak Dórának 1966. IV. 16. 309
2846. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1966. IV. 19. 310
2847. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának 1966. IV. 22. 311
2848. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának 1966. IV. 23. 311
2849. Fülep Lajos – Mihályfi Ernőnek [1966. IV. 25. előtt] 312
2850. Fülep Lajos – Mihályfi Ernőnek 1966. IV. 25. 313
2851. Mihályfi Ernő – Fülep Lajosnak 1966. IV. 26. 313
2852. Fülep Lajos – a Tudományos Minősítő Bizottságnak 1966. V. 25. 314
2853. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1966. V. 30. 316
2854. Fodor András – Fülep Lajosnak 1966. VI. 1. 316
2855. Tudományos Minősítő Bizottság – Fülep Lajosnak 1966. VI. 1. 317
2856. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1966. VI. 5. 317
2857. Lesznai Anna és Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1966. VI. 5. 318
2858. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1966. VI. 13. 319
2859. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1966. VI. 20. 319
2860. Fodor András – Fülep Lajosnak 1966. VI. 22. 320
2861. Zádor Anna és Dercsényi Dezső – Fülep Lajosnak [1966. VI. 24.] 320
2862. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1966. VI. 27. 320
2863. Dercsényi Dezső – Fülep Lajosnak [1966. VI. 27.] 321
2864. Zádor Anna – Fülep Lajosnak [1966] VI. 27. 321
2865. Fodor András – Fülep Lajosnak [1966. VI. 28.] 322
2866. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1966. VII. 3. 322
2867. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak [1966. VII. 4.] 323
2868. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1966. VII. 11. 323
2869. Fodor András – Fülep Lajosnak 1966. VII. 25. 324
2870. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1966. VII. 27. 325
2871. Vörös László és felesége – Fülep Lajosnak 1966. VIII. 1. 325
2872. Fodor András – Fülep Lajosnak 1966. VIII. 3. 325
2873. F. Csanak Dóra és Fülöp Géza – Fülep Lajosnak [1966.] VIII. 12. 326
2874. Martyn Ferenc és felesége – Fülep Lajosnak 1966. VIII. 14. 327
2875. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1966. VIII. 16. 328
2876. Fodor András – Fülep Lajosnak 1966. VIII. 18. 329

2877. Fülep Lajos – Szíj Bélának 1966. VIII. 25. 329
2878. F. Csanak Dóra és Fülöp Géza – Fülep Lajosnak [1966. VIII. 27.] 330
2879. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1966. VIII. 28. 330
2880. Fodor András – Fülep Lajosnak 1966. VIII. 29. 331
2881. Dercsényi Dezső – Fülep Lajosnak [1966. IX.] 332
2882. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1966. IX. 5. 332
2883. Vörös László és felesége – Fülep Lajosnak 1966. IX. 18. 333
2884. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1966. X. 1. 333
2885. Fodor András – Fülep Lajosnak 1966. X. 11. 334
2886. Fodor András – Fülep Lajosnak 1966. X. 23. 334
2887. Fülep Lajos – Bernáth Aurélnak és Bernáth Máriának [1966. XI. 14.] 335
2888. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1966. XI. 27. 335
2889. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1966. XII. 2. 336
2890. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1966. XII. 6. 336
2891. Fülep Lajos – Szederkényi Ervinnek 1966. XII. 9. 337
2892. Zolnay László és Mojzer Miklós – Fülep Lajosnak 1966. XII. 17. 341
2893. Szederkényi Ervin – Fülep Lajosnak 1966. XII. 20. 342
2894. Fülep Lajos – Molnár Verának [1966. XII. 21.] 343
2895. Vajda Kornél – Fülep Lajosnak 1966. XII. 21. 343
2896. Fülep Lajos – Szederkényi Ervinnek 1966. XII. 23. 343
2897. Vörös László és felesége – Fülep Lajosnak 1966. [XII. 24.] 346
2898. Fülep Lajos – Szántóné Bognár Évának 1966. XII. 26. 346
2899. Martyn Ferencné és Martyn Ferenc – Fülep Lajosnak 1966. XII. 26. 346
2900. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1966. XII. 27. 347
2901. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak [1966. XII. 28.] 347
2902. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1966. XII. 30. 349
2903. Szederkényi Ervin – Fülep Lajosnak 1966. XII. 30. 350
2904. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1967. I. 18. 350
2905. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1967. I. 18. 351
2906. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1967. I. 23. 352
2907. Bognár Jánosné –Fülep Lajosnak 1967. I. 23. 352
2908. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1967. I. 24. 353
2909. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1967. I. 25. 354
2910. Fülep Lajosnak – F. Csanak Dórának [1967. I. 27.] 355
2911. Ungváry Rudolf – Fülep Lajosnak 1967. I. 28. 355
2912. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1967. II. 15. 356
2913. Fülep Lajos – Tolnay Károlynak 1967. II. 16. 357
2914. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának [1967. II. 23.] 357
2915. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1967. IV. 8. 358
2916. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1967. IV. 10. 358
2917. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1967. IV. 15. 359
2918. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1967. IV. 19. 360
2919. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1967. IV. 29. 361
2920. Fodor András – Fülep Lajosnak 1967. IV. 30. 361

2921. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1967. V. 17. 362
2922. Fodor András – Fülep Lajosnak 1967. VI. 17. 362
2923. Zádor Anna – Fülep Lajosnak [1967. VI. 25.] 363
2924. Fülep Lajos – Molnár Verának 1967. VII. 9. 363
2925. Fodor András – Fülep Lajosnak 1967. VII. 17. 364
2926. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak [1967.] VIII. 2. 365
2927. Fodor András és felesége – Fülep Lajosnak 1967. VIII. 3. 365
2928. Molnár Vera – Fülep Lajosnak 1967. VIII. 6. 366
2929. Fodor András – Fülep Lajosnak 1967. VIII. 10. 366
2930. Fodor András – Fülep Lajosnak 1967. VIII. 13. 367
2931. Vajda Kornél –Fülep Lajosnak 1967. VIII. 14. 368
2932. Martyn Ferenc – Fülep Lajosnak 1967. VIII. 15. 368
2933. Fodor András – Fülep Lajosnak 1967. VIII. 22. 369
2934. Fülep Katalin – Fülep Lajosnak [1967. VIII. 24.] 369
2935. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1967. VIII. 28. 370
2936. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak [1967. IX. 7.] 370
2937. Fodor András – Fülep Lajosnak 1967. IX. 9. 371
2938. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1967. IX. 20. 371
2939. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1967. IX. 20. 372
2940. Fodor András – Fülep Lajosnak 1967. IX. 28. 373
2941. Fodor András – Fülep Lajosnak [1967. IX. 29.] 373
2942. F. Csanak Dóra – Fülep Lajosnak [1967. X.] 374
2943. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak [1967.] X. 2. 374
2944. Vörös László és felesége – Fülep Lajosnak 1967. X. 6. 375
2945. Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1967. X. 26. 375
2946. Kerényi Károlyné és Kerényi Károly – Fülep Lajosnak 1967. X. 27. 376
2947. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1967. X. 31. 376
2948. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1967. X. 31. 377
2949. Fülep Lajos – P. Molnár Zsuzsának 1967. XI. 4. 377
2950. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1967. XI. 4. 378
2951. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1967. XI. 16. 379
2952. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1967. XI. 22. 379
2953. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1967. XI. 30. 380
2954. Fülep Lajos – Bernáth Aurélnak 1967. XII. 1. 380
2955. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1967. XII. 10. 381
2956. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1967. XII. 16. 381
2957. Martyn Ferenc és felesége – Fülep Lajosnak 1967. XII. 28. 382
2958. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1967. XII. 30. 383
2959. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1967. XII. 30. 383
2960. Gyergyai Albert – Fülep Lajosnak 1967. XII. 30. 384
2961. Koffán Károly – Fülep Lajosnak 1967. XII. 30. 384
2962. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1968. I. 2. 385
2963. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1968. I. 5. 385
2964. Rónay György – Fülep Lajosnak 1968. I. 11. 386

2965. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának 1968. I. 12. 387
2966. Fülep Lajos – Gyergyai Albertnek 1968. I. 13. 388
2967. Fülep Lajos – Németh Lajosnak [1968. II. 1.] 388
2968. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1968. II. 24. 388
2969. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1968. III. 3. 389
2970. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1968. III. 7. 389
2971. Zala Tibor – Fülep Lajosnak 1968. III. 25. 390
2972. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1968. III. 27. 391
2973. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1968. III. 27. 391
2974. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1968. IV. 1. 392
2975. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1968. IV. 11. 392
2976. Lőrincz Ernő – Fülep Lajosnak 1968. IV. 12. 393
2977. Molnár Vera – Fülep Lajosnak 1968. IV. 12. 393
2978. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1968. IV. 20. 394
2979. Fülep Lajos – Horvát Istvánnénak 1968. IV. 25. 394
2980. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1968. IV. 25. 395
2981. Haulisch Lenke – Fülep Lajosnak 1968. IV. 29. 396
2982. Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1968. IV. 30. 396
2983. Dercsényi Dezső és Entz Géza – Fülep Lajosnak [1968 ?] 397
2984. Fülep Lajos – Vörös Lászlónak 1968. V. 18. 398
2985. Fülep Lajos – Molnár Józsefnek 1968. V. 25. 398
2986. Európa Könyvkiadó – Fülep Lajosnak 1968. V. 25. 399
2987. Molnár József – Fülep Lajosnak 1968. V. 27. 400
2988. Gyergyai Albert és Zádor Anna – Fülep Lajosnak [1968.] 400
2989. Fülep Lajos – a Magyar Nemzet Levelezési Osztályának 1968. VI. 4. 401
2990. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1968. VI. 9. 401
2991. Fülep Lajos – Vörös Lászlónak 1968. VI. 9. 402
2992. Vinkler László – Fülep Lajosnak 1968. VI. 20. 402
2993. Fodor András – Fülep Lajosnak 1968. VI. 21. 403
2994. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak [1968.] VI. 27. 404
2995. Martyn Ferenc és felesége – Fülep Lajosnak 1968. VII. 12. 404
2996. Fülep Lajos – Molnár Józsefnek 1968. VII. 21. 405
2997. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1968. VIII. 1. 405
2998. Vajda Kornél – Fülep Lajosnak 1968. VIII. 1. 406
2999. Fülep Lajos – a II. ker. Tanács Végrehajtó Bizottsága
VIII. Egészségügyi Osztályának 1968. VIII. 2. 406
3000. Vörös László és felesége – Fülep Lajosnak 1968. VIII. 2. 407
3001. Fodor András – Fülep Lajosnak 1968. VIII. 3. 407
3002. Molnár Vera – Fülep Lajosnak 1968. VIII. 4. 408
3003. Fülep Lajos – Molnár Józsefnek 1968. VIII. 11. 408
3004. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1968. VIII. 14. 409
3005. Fodor András – Fülep Lajosnak [1968. VIII. 14.] 409
3006. Kerényi Károlyné, Kerényi Károly és Vinkler László –
Fülep Lajosnak 1968. VIII. 18. 410

3007. Fodor András – Fülep Lajosnak 1968. VIII. 27. ... 411
3008. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak [1968. VIII. 30.] ... 412
3009. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1968. IX. 7. ... 412
3010. Corvina Kiadó – Fülep Lajosnak 1968. IX. 11. ... 413
3011. Zádor Anna – Fülep Lajosnak [1968.] IX. 15. ... 413
3012. Fülep Anikó és Katalin – Fülep Lajosnak 1968. IX. 23. ... 414
3013. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1968. X. 2. ... 414
3014. Fülep Lajos – R. Tombor Ilonának 1968. X. 2. ... 415
3015. Haulisch Lenke – Fülep Lajosnak 1968. X. 2. ... 415
3016. R. Tombor Ilona – Fülep Lajosnak 1968. X. 6. ... 416
3017. Corvina Kiadó – Fülep Lajosnak 1968. X. 11. ... 416
3018. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1968. X. 16. ... 417
3019. Fülep Lajos – R. Tombor Ilonának 1968. X. 16. ... 418
3020. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1968. X. 18. ... 419
3021. Dercsényi Dezső – Fülep Lajosnak 1968. X. 28. ... 420
3022. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1968. XI. 1. ... 421
3023. F. Csanak Dóra – Fülep Lajosnak [1968. XI. 4.] ... 422
3024. Andorka Rudolf – Fülep Lajosnak 1968. XI. 14. ... 422
3025. Fülep Lajos – Andorka Rudolfnak 1968. XI. 18. ... 423
3026. Fülep Lajos – Révészné Alexander Magdának 1968. XI. 18. ... 424
3027. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1968. XI. 24. ... 425
3028. Corvina Kiadó – Fülep Lajosnak 1968. XI. 25. ... 426
3029. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1968. XII. 1. ... 426
3030. Fülep Lajos – Dévényi Iványnak 1968. XII. 9. ... 427
3031. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak [1968.] XII. 11. ... 427
3032. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1968. XII. 18. ... 427
3033. Bárdos Lajos – Fülep Lajosnak 1968. XII. 18. ... 428
3034. Művészettörténeti Értesítő szerkesztősége – Fülep Lajosnak 1968. XII. 23. ... 429
3035. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1968. XII. 26. ... 429
3036. Fülep Lajos – Dévényi Iványnak [1968. XII. 27.] ... 430
3037. Kovács Ákos – Fülep Lajosnak 1968. XII. 29. ... 430
3038. Fodor András – Fülep Lajosnak 1968. XII. 31. ... 432
3039. Kerényi Károly és felesége – Fülep Lajosnak [1968. XII.] ... 433
3040. Kondor Béla – Fülep Lajosnak 1968. XII. ... 433
3041. Martyn Ferenc és felesége – Fülep Lajosnak [1968–1969.] ... 433
3042. Zádor Anna – Fülep Lajosnak [1969. I.] ... 434
3043. Fülep Lajos – Kovács Ákosnak 1969. I. 6. ... 434
3044. Fülep Lajos – Révészné Alexander Magdának 1969. I. 6. ... 435
3045. Gerlőtei Jenő – Fülep Lajosnak 1969. I. 9. ... 436
3046. Martyn Ferenc – Fülep Lajosnak 1969. I. 9. ... 437
3047. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1969. I. 10. ... 438
3048. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. I. 16. ... 439
3049. Kovács Ákos – Fülep Lajosnak [1969. I. 18.] ... 440
3050. Fülep Lajos – Mihályfi Ernőnek 1969. I. 20. ... 441

3051. Szegő Gyuláné – Fülep Lajosnak 1969. I. 20. 442
3052. Molnár Antal – Fülep Lajosnak 1969. I. 25. 444
3053. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. I. 26. 445
3054. Kürthy György – Fülep Lajosnak 1969. I. 31. 446
3055. Veres Péter – Fülep Lajosnak 1969. I. 31. 447
3056. Mihályfi Ernő – Fülep Lajosnak 1969. II. 3. 448
3057. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. II. 4. 448
3058. Fülep Lajos – Molnár Antalnak 1969. [II.] 6. 449
3059. Gál István – Fülep Lajosnak 1969. II. 6. 449
3060. Fülep Lajos – Veres Péternek 1969. II. 7. 451
3061. Veres Péter – Fülep Lajosnak 1969. II. 8. 452
3062. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1969. II. 10. 453
3063. Pethes Sándor – Fülep Lajosnak 1969. II. 13. 453
3064. Fülep Lajos – Veres Péternek 1969. II. 15. 454
3065. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. II. 20. 455
3066. Fülep Lajos – Mihályfi Ernőnek 1969. II. 21. 456
3067. Kürthy György – Fülep Lajosnak 1969. II. 22. 456
3068. Mihályfi Ernő – Fülep Lajosnak 1969. II. 25. 457
3069. Művészettörténeti Értesítő szerkesztősége – Fülep Lajosnak 1969. II. 27. 458
3070. Fülep Lajos – Mihályfi Ernőnek 1969. III. 2. 459
3071. Kósa Zoltán – Fülep Lajosnak 1969. III. 3. 459
3072. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1969. III. 4. 460
3073. Fülep Lajos – Lőrincz Ernőnek 1969. III. 12. 461
3074. Fülep Lajos – a Magyar Nemzet Levelezési Osztályának 1969. III. 12. 462
3075. Bárdos Lajos – Fülep Lajosnak 1969. III. 27. 463
3076. Kun Zsigmond – Fülep Lajosnak 1969. III. 31. 463
3077. Körner Éva – Fülep Lajosnak [1969. IV.? 3.] 464
3078. Árkossy Károlyné – Fülep Lajosnak 1969. IV. 6. 465
3079. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1969. IV. 7. 466
3080. Fülep Lajos – Bárdos Lajosnak 1969. IV. 9. 466
3081. Fülep Lajos – Veres Péternek 1969. IV. 9. 467
3082. Veres Péter – Fülep Lajosnak 1969. IV. 10. 467
3083. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak [1969. IV. 12.] 468
3084. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak [1969. IV. 14.] 469
3085. Fülep Lajos – Veres Péternek 1969. IV. 15. 469
3086. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1969. IV. 23. 470
3087. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1969. IV. 25. 470
3088. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1969. IV. 28. 471
3089. Corvina Kiadó – Fülep Lajosnak 1969. IV. 28. 472
3090. Patakyné Molnár Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1969. V. 5. 473
3091. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1969. V. 6. 473
3092. Fülep Lajos – a Corvina Kiadónak 1969. V. 8. 474
3093. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak [1969.] V. 13. 474
3094. Varga József – Fülep Lajosnak 1968. V. 18. 475

3095. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1969. V. 22. 476
3096. Corvina Kiadó – Fülep Lajosnak 1969. V. 23. 478
3097. Fülep Lajos – Benedek Andrásnak és Istvánnak 1969. V. 31. 478
3098. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1969. V. 31. 479
3099. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. VI. 8. 479
3100. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1969. VI. 17. 480
3101. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. VI. 18. 481
3102. Corvina Kiadó – Fülep Lajosnak 1969. VI. 20. 481
3103. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. VI. 23. 482
3104. Fülep Lajos – a Corvina Kiadónak 1969. VI. 25. 482
3105. Fischer Antal és felesége – Fülep Lajosnak [1969 nyarán] 483
3106. Fülep Lajos – Lator Lászlónak 1969. VII. 10. 483
3107. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1969. VII. 16. 484
3108. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1969. VII. 24. 485
3109. Martyn Ferenc és felesége – Fülep Lajosnak 1969. VIII. 3. 485
3110. Vörös László és felesége – Fülep Lajosnak 1969. VIII. 3. 486
3111. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. VIII. 11. 486
3112. Fülep Lajos – Molnár Józsefnek 1969. VIII. 13. 487
3113. Szegő Gyuláné – Fülep Lajosnak 1969. VIII. 17. 487
3114. Porzsolt Ferencné – Fülep Lajosnak 1969. VIII. [22.] 488
3115. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. VIII. 25. 489
3116. Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1969. VIII. 28. 489
3117. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1969. VIII. 30. 490
3118. Fülep Lajos – Somlyó Györgynek 1969. IX. 10. 490
3119. Fülep Lajos – Mihályfi Ernőnek 1969. IX. 12. 492
3120. Porzsolt Ferencné – Fülep Lajosnak 1969. IX. [15.] 493
3121. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1969. IX. 16. 494
3122. Fülep Lajos – Mihályfi Ernőnek 1969. IX. 25. 494
3123. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1969. X. 12. 495
3124. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak [1969. X. 14.] 496
3125. Molnár Vera – Fülep Lajosnak 1969. X. 15. 496
3126. Fodor András – Fülep Lajosnak 1969. XI. 2. 497
3127. Somlyó György – Fülep Lajosnak 1969. XI. 4. 497
3128. Corvina Kiadó – Fülep Lajosnak 1969. XI. 5. 498
3129. Fülep István – Fülep Lajosnak 1969. XI. 8. 499
3130. Molnár Vera – Fülep Lajosnak 1969. [XI. 17.] 499
3131. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1969. XI. 23. 500
3132. Németh Lajos – Fülep Lajosnak 1969. XI. 27. 500
3133. Károlyi Amy és Weöres Sándor – Fülep Lajosnak 1969. XII. 1. 501
3134. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1969. XII. 12. 501
3135. Fülep Lajos – Somlyó Györgynek 1969. XII. 12. 502
3136. Bozay Attila és Körmendi Klára – Fülep Lajosnak 1969. XII. 15. 502
3137. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1969. XII. 17. 502
3138. Dévényi Iván – Fülep Lajosnak [1969.] XII. 17. 503

3139. Martyn Ferenc és felesége – Fülep Lajosnak 1969. XII. 20. 503
3140. Vörös László és felesége – Fülep Lajosnak 1969. XII. 20. 504
3141. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1969. XII. 22. 504
3142. Haulisch Lenke – Fülep Lajosnak [1969. XII. 22.] 505
3143. Polgár János – Fülep Lajosnak [1970. I. 4. után] 505
3144. Elek László – Fülep Lajosnak 1970. I. 5. 506
3145. Fülep Lajos – Molnár Antalnak 1970. I. 8. 512
3146. Botyánszky Pál – Fülep Lajosnak 1970. I. 8. 512
3147. Szegő Gyuláné – Fülep Lajosnak 1970. I. 8. 513
3148. Molnár Antal – Fülep Lajosnak 1970. I. 9. 514
3149. Gyergyai Albert – Fülep Lajosnak 1970. I. 10. 515
3150. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1970. I. 18. 515
3151. Bródy Dóra – Fülep Lajosnak 1970. I. 20. 516
3152. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1970. I. 21. 519
3153. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1970. I. 21. 519
3154. Kerényi Károly, Kerényi Károlyné és Vinkler László – Fülep Lajosnak [1970. I. 21.] 520
3155. Lőrincz Ernő – Fülep Lajosnak 1970. I. 21. 521
3156. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak 1970. [I. 21.] 521
3157. Horvát Istvánné – Fülep Lajosnak 1970. I. 23. 521
3158. Mády Gyula – Fülep Lajosnak 1970. I. 23. 522
3159. Fülep Lajos – Mándy Stefániának és Tábor Bélának [1970. I. 24.] 523
3160. Molnár Antal – Fülep Lajosnak 1970. I. [24.] 523
3161. Fülep Lajos – Horvát Istvánnénak 1970. I. 27. 524
3162. Fülep Lajos – Molnár Antalnak 1970. I. 27. 524
3163. Fischer Béláné – Fülep Lajosnak 1970. II. 1. 525
3164. Weöres Sándor és Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1970. II. 1. 526
3165. Fülep Lajos – Fischer Bélánénak 1970. II. 5. 526
3166. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak [1970.] II. 5. 527
3167. Bárdos Lajos – Fülep Lajosnak 1970. II. 5. 528
3168. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1970. II. 5. 529
3169. Bródy Dóra – Fülep Lajosnak 1970. II. 8. 529
3170. Fülep Lajos – Bárdos Lajosnak 1970. II. 9. 530
3171. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1970. II. 9. 530
3172. Zádor Anna – Fülep Lajosnak [1970.] II. 10. 531
3173. Fischer Béláné – Fülep Lajosnak 1970. II. 11. 532
3174. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak 1970. II. 13. 534
3175. Fülep Lajos – Fischer Bélánénak 1970. II. 14. 534
3176. Domokos Mátyás – Fülep Lajosnak 1970. II. 14. 535
3177. Fülep Lajos – Zádor Annának 1970. II. 15. 537
3178. Fülep Lajos – Zádor Annának 1970. II. 15. 538
3179. Vinkler László – Fülep Lajosnak 1970. II. 16. 538
3180. Fülep Lajos – Domokos Mátyásnak 1970. II. 17. 539
3181. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak [1970. II. 17.?] 540

3182. Gál István – Fülep Lajosnak 1970. II. 18. ... 541
3183. Bródy Dóra – Fülep Lajosnak 1970. II. 22. ... 542
3184. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1970. II. 23. ... 542
3185. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1970. II. 24. ... 543
3186. Domokos Mátyás – Fülep Lajosnak 1970. II. 25. ... 544
3187. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1970. II. 26. ... 545
3188. Vinkler László – Fülep Lajosnak 1970. II. 28. ... 546
3189. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1970. III. 4. ... 547
3190. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1970. III. 7. ... 548
3191. Corvina Kiadó – Fülep Lajosnak 1970. III. 19. ... 548
3192. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1970. III. 20. ... 549
3193. Vörös László és felesége – Fülep Lajosnak 1970. III. 22. ... 550
3194. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1970. III. 25. ... 550
3195. Bozay Attila és Körmendi Klára – Fülep Lajosnak 1970. III. 25. ... 551
3196. Fodor András – Fülep Lajosnak 1970. III. 29. ... 551
3197. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1970. IV. 7. ... 552
3198. Fischer Béláné – Fülep Lajosnak 1970. IV. 14. ... 553
3199. Flórián Ede – Fülep Lajosnak 1970. IV. 24. ... 553
3200. Porzsolt Ferencné – Fülep Lajosnak 1970. IV. 29. ... 554
3201. Fodor András – Fülep Lajosnak 1970. V. 8. ... 556
3202. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1970. V. 18. ... 556
3203. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1970. V. 18. ... 557
3204. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1970. V. 20. ... 557
3205. Flórián Ede – Fülep Lajosnak 1970. V. 20. ... 558
3206. Révészné Alexander Magda – Fülep Lajosnak 1970. V. 25. ... 558
3207. Bognár Jánosné – Fülep Lajosnak 1970. V. 27. ... 560
3208. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1970. V. 31. ... 560
3209. Bródy Dóra – Fülep Lajosnak 1970. V. 31. ... 561
3210. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának [1970 nyarán] ... 561
3211. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1970. VI. 8. ... 562
3212. Köves Rózsa – Fülep Lajosnak 1970. VI. 8. ... 562
3213. Fülep Lajos – Noszkay Aurélnak [1970. IX. 12. után] ... 563
3214. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1970. VI. 12. ... 564
3215. Fodor András – Fülep Lajosnak 1970. VI. 21. ... 564
3216. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1970. VI. 22. ... 565
3217. Molnár Antal – Fülep Lajosnak 1970. VI. 26. ... 565
3218. Fischer Béláné – Fülep Lajosnak 1970. VII. 1. ... 566
3219. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1970. VII. 4. ... 567
3220. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1970. VII. 6. ... 568
3221. F. Csanak Dóra – Fülep Lajosnak [1970. VII. 8.] ... 568
3222. Németh Lajos – Fülep Lajosnak [1970. VII. 11.] ... 569
3223. Fülep Lajos – a Posta Központi Hírlap Irodának 1970. VII. 14. ... 569
3224. Károlyi Amy – Fülep Lajosnak 1970. VII. 14. ... 570
3225. Fülep Katalin – Fülep Lajosnak 1970. VII. 18. ... 570

3226. Szegő Gyuláné – Fülep Lajosnak 1970. VII. 22. 570
3227. Fülep Lajos – Köves Rózsának 1970. VII. 27. 571
3228. Fodor András és Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak 1970. VII. 27. 573
3229. Fülep Lajos – Vajda Kornélnak 1970. VIII. 3. 573
3230. Fülep Lajos – Hidasi Mihálynak 1970. VIII. 5. 574
3231. Fülep Lajosnak – Vajda Kornélnak 1970. VIII. 8. 574
3232. Fülep Lajos – Köves Rózsának 1970. VIII. 9. 575
3233. Fodor András – Fülep Lajosnak 1970. VIII. 11. 576
3234. Fülep Lajos – F. Csanak Dórának [1970.] VIII. 12. 576
3235. Flórián Ede – Fülep Lajosnak 1970. VIII. 12. 577
3236. Bárdos Lajos – Fülep Lajosnak 1970. VIII. 19. 577
3237. Fülep Lajos – Köves Rózsának 1970. VIII. 20. 578
3238. Fodor András – Fülep Lajosnak 1970. VIII. 22. 578
3239. Corvina Kiadó – Fülep Lajosnak 1970. VIII. 24. 579
3240. F. Csanak Dóra és Fülöp Géza – Fülep Lajosnak [1970. IX. 10.] 580
3241. Fodor András – Fülep Lajosnak 1970. IX. 20. 580
3242. Beney Zsuzsa – Fülep Lajosnak [1970. X. 7. előtt] 581
3243. Fodor András – Fülep Lajosnak 1970. X. 8. 581
3244. Páricsi Ernő – Fülep Lajosnak [1970. X.] 581
3245. Fodor András – Fülep Lajosnak [1970. X. 8. után] 582
3246. Fodor András – Fülep Lajosnak [1970. X. 20. után] 583

FÜGGELÉK 585
3247. Fülep Lajos – Ady Endrének [1905. II. 26. után] 585
3248. Berger, Louis – Fülep Lajosnak [1913.] II. 9. 586
3249. Fülep Lajos – Molnár Antalnak [1921.] 588
3250. Fülep Lajos – Göde Lajosnak 1921. IV. 21. 589
3251. Fülep Lajos – Sebestyén Jenőnek [1922. XI.–1927.] 591
3252. Fülep Lajos – Sebestyén Jenőnek 1923. XI. 26. 592
3253. Fülep Lajos – Sebestyén Jenőnek 1924. II. 12. 593
3254. Fülep Lajos – Elek Artúrnak [1925.] 594
3255. Fülep Lajos – Molnár Antalnak [1926.] I. 29. 595
3256. Fülep Lajos – Sebestyén Jenőnek 1926. XII. 17. 596
3257. Fülep Lajos – Kárpáti Aurélnak [1926. XII. 30.] 599
3258. Fülep Lajos – Kárpáti Aurélnak [1927. II. 10.] 599
3259. Fülep Lajos – Molnár Antalnak [1927.] XI. 28. 600
3260. Fülep Lajos – Keleti Artúrnak 1927. XII. 28. 603
3261. Fülep Lajos – Keleti Artúrnak 1928. I. 25. 604
3262. Fülep Lajos – Keleti Artúrnak 1928. I. 26. 605
3263. Keleti Artúr – Fülep Lajosnak 1928. I. 27. 606
3264. Keleti Artúr – Fülep Lajosnak [1928. II. 16. után] 607
3265. Fülep Lajos – Keleti Artúrnak 1928. II. 25. 608
3266. Fülep Lajos – Keleti Artúrnak 1928. VI. 15. 609
3267. Fülep Lajos – Keleti Artúrnak 1928. VIII. 25. 610

3268. Bárdos Lajos – Fülep Lajosnak 1928. XII. 28. ... 611
3269. Fülep Lajos – Szilágyi Bélának 1929. VII. 16. ... 611
3270. Révész Imre – Fülep Lajosnak [1930.] ... 613
3271. Tolnay Károly – Fülep Lajosnak [1930.] ... 614
3272. Fülep Lajos – Senyei Oláh Istvánnak [1930.] XI. 11. ... 615
3273. Fülep Lajos – Kárpáti Aurélnak 1932. I. 4. ... 616
3274. Fülep Lajos – Kárpáti Aurélnak 1933. VI. 3. ... 616
3275. A medinai egyházközség egy tagja – Fülep Lajosnak [1933.] X. 2. ... 617
3276. Elek Artúr – Fülep Lajosnak 1937. IX. 25. ... 618
3277. Fülep Lajos – Molnár Antalnak [1938.] II. 11. ... 619
3278. Fülep Lajos – Várkonyi Nándornak 1940. X. 30. ... 619
3279. Fülep Lajos – Várkonyi Nándornak 1940. XI. 9. ... 620
3280. Fülep Lajos – Kner Imrének 1940. XI. 15. ... 620
3281. Fülep Lajos – Füst Milánnak 1942. I. 3. ... 621
3282. Török Gyula – Fülep Lajosnak 1942. IX. 16. ... 623
3283. Fülep Lajos – Török Gyulának 1942. IX. 28. ... 625
3284. Török Gyula – Fülep Lajosnak 1942. X. 3. ... 625
3285. Fülep Lajos – Gyergyai Albertnek 1942. X. 13. ... 626
3286. Gilicze Sándor – Fülep Lajosnak 1942. XI. 25. ... 627
3287. Fülep Lajos – Gyergyai Albertnek 1943. I. 6. ... 628
3288. Fülep Lajos – Füst Milánnak 1943. IV. 26. ... 628
3289. Fülep Lajos – Füst Milánnak 1945. V. 29. ... 630
3290. Fülep Lajos – Keszi Imrének 1945. VII. 15. ... 632
3291. Fülep Lajos – Martyn Ferencnének [1947.] II. 15. ... 633
3292. Fülep Lajos – Martyn Ferencnének 1947. IX. 28. ... 634
3293. Fülep Lajos – Lőrincz Ernőnének 1947. XII. 27. ... 635
3294. Fülep Lajos – Lőrincz Ernőnek 1949. IV. 16. ... 635
3295. Basch Edit, Kerényi Károly és felesége – Fülep Lajosnak [1949. IV. 21.] ... 636
3296. Lőrincz Ernő – Fülep Lajosnak [1950. IV. 4.] ... 636
3297. Fülep Lajos – Zádor Annának 1950. VIII. 23. ... 637
3298. Fülep Lajos – László Gyulának 1952. III. 2. ... 638
3299. Fülep Lajos – László Gyulának 1952. VII. 18. ... 638
3300. Fülep Lajos – Zádor Annának 1954. VII. 9. ... 639
3301. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1955. III. 25. ... 640
3302. Fülep Lajos – Kárpáti Aurélnak 1955. IV. 26. ... 640
3303. Körner Éva – Fülep Lajosnak [1956. VI. 5.] ... 641
3304. Fülep Lajos – Tóth Melindának 1956. X. 6. ... 641
3305. Fülep Lajos – Vayer Lajosnak 1957. VIII. 18. ... 642
3306. Gyergyai Albert és Zádor Anna – Fülep Lajosnak [1958.] ... 643
3307. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1959. II. 13. ... 643
3308. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata – Fülep Lajosnak [1959. V. 22.] ... 644
3309. Fülep Lajos – Bognár Jánosnak 1959. XI. 16. ... 644
3310. Fülep Lajos – Bognár Évának 1959. XII. 5. ... 645
3311. Fülep Lajos – Martyn Ferencéknek 1959. XII. 31. ... 646

3312. Fülep Lajos – Bognár Évának 1960. I. 6. 646
3313. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1960. II. 4. 647
3314. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1960. II. 28. 647
3315. Fülep Lajos – Császár Jánosnak 1960. IV. 18. 648
3316. Fülep Lajos – Raskó Marianne-nak 1960. IV. 23. 649
3317. Fülep Lajos – Bognár Évának 1960. IV. 25. 649
3318. Fülep Lajos – Gál Istvánnak 1960. V. 5. 650
3319. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1960. V. 12. 650
3320. Fülep Lajos – Martyn Ferencnek 1960. VI. 22. 650
3321. Fülep Lajos – Porzsolt Ferencnének 1960. VI. 22. 651
3322. Fülep Lajos – Bognár Évának 1960. VII. 15. 652
3323. Fülep Lajos – Martyn Ferencnek 1960. VIII. 11. 652
3324. Fülep Lajos – Bognár Jánosnénak 1960. XI. 5. 653
3325. Fülep Lajos – Martyn Ferencéknek [1960-as évek] 653
3326. Fülep Lajos – Dévényi Ivánnak 1961. II. 1. 654
3327. Fülep Lajos – Martyn Ferencnek [1961. XII. 14.] 654
3328. Fülep Lajos – Martyn Ferencnek 1962. V. 1. 655
3329. Fülep Lajos – Martyn Ferencnek 1962. IX. 28. 656
3330. Fülep Lajos – Martyn Ferencnek 1964. I. 10. 657
3331. Fülep Lajos – Martyn Ferencéknek 1968. IV. 25. 657
3332. Fülep Lajos – Martyn Ferencnek 1969. I. 6. 658
3333. Fülep Lajos – Martyn Ferencnek [1969. I. 9. előtt] 659

A levelekben leggyakrabban előforduló személyek 661
Rövidítések 669
Fülep Lajos levelei 673
Fülep Lajosnak írt levelek 683
Fülep Lajos nyomtatásban megjelent, kéziratban vagy töredékben maradt művei 694
Fülep Lajos tervezett, el nem készült művei 701
Fülep Lajos szerkesztései 702
Idegen szavak, kifejezések 703
Életrajzi vázlat 709
Névmutató 713

BEVEZETÉS

Fülep Lajos levelezésének most megjelent hetedik kötete – három hónap híján – az élete utolsó évtizedében írt és kapott leveleket tartalmazza 1961. január 1-től 1970. október 7-ig, sőt néhány levél csak halála után érkezett meg.

A levelezéssorozat szerkesztésénél kezdettől az a cél vezetett, hogy a kötetek kezdetét és végét ne csak történeti korszakok vagy a kiadás technikai, terjedelmi szempontjai határozzák meg, hanem hogy egybeessenek Fülep Lajos életének valamely fontos állomásával is.

Az első kötet kivételével, amely 16 esztendőt ölel fel – a század első két évtizedéből származó, legrégibb levelekből nyilvánvalóan több kallódott el az idők folyamán, mint a későbbiekben –, két további kötet 6–6 évet (IV–V.), a többi 8 (III.), kettő 10 (VI–VII.), egy pedig (II.) 11 év levelezését tartalmazza.

Fülep Lajos változatos életéből adódóan csaknem minden kötetben lényegesen eltérő tartalmú levelek jelentek meg. Nincs mód e helyen kitérni e változásokra; Fülep pályája egyszerre mutat folyamatosságot és jelentékeny változásokat mind életkörülményeiben, mind szellemi tevékenységében. Elég fellapozni a kötetek végén található életrajzi vázlatokat, hogy ez világossá váljék számunkra.

Az utolsó évtized talán a legegységesebb korszak ilyen tekintetben Fülep Lajos életében, legalábbis ami a külső eseményeket illeti: 1961 januárjában megvált minden akadémiai funkciójától, bizottsági elnökségétől, folyóiratok főszerkesztéséről, csak akadémiai levelező tagságát tartotta meg, s csak aspiránsai tudományos fokozatának megszerzésével foglalkozott, szükség esetén nagy intenzitással. Az akadémiai közgyűléseken, osztályüléseken, előadásokon – utolsó éveinek naptári feljegyzései szerint – nem vett részt, telefonon vagy írásban lemondta őket.

Ugyancsak 1961. január 1-jei dátummal nyugdíjba ment az egyetem művészettörténeti katedrájáról. A „szakma" híreiről Zádor Anna látogatásai és rendszeres esti telefonhívásai révén értesült, vagy azoktól a tanítványoktól, akiknek Széher úti látogatásainak időpontját ugyancsak a noteszek bejegyzései őrizték meg.

Élete utolsó tíz évében mindössze öt zengővárkonyi útról van tudomásunk 1962 és 1965 között. Lehetséges, hogy többször is járt ott, de írásos nyoma nem maradt. Néhány – ritka – alkalommal látogatóba ment Budapesten lakó vagy külföldről hazalátogató barátaihoz, de legtöbb idejét otthon töltötte, vagy a Széher úton és környékén sétált, s vendégeit is e két helyen fogadta.

Hogy az utolsó tíz év mégsem jelentett a világtól való teljes elfordulást vagy érdektelenséget, sőt inkább az ellenkezőjét, azt éppen levelezéséből láthatjuk leginkább. Míg a korábbi levelezéskötetekben hasonló számú évek alatt 416, 453, ill. 490 a levelek száma, az 1961 és 1970 közötti évekből 844 levelet közöl a kötet, vagyis a levelek száma a korábbiaknak kétszerese. Ebben a számban ugyan benne van a függelékben közölt 87 levél is, amelyből 78 darab azután került elő vagy vált közölhetővé, amikor a kronológiai hovatartozásuknak megfelelő kötetek már napvilágot láttak.

Az utolsó tíz esztendőre esik a Fülep Lajos írásainak kiadása iránti megélénkül érdeklődés. A Corvina Kiadó 1968-ban tervbe is vette és átdolgozott formában megjelentette

negyedik és ötödik kiadásban a Fülep Lajos főszerkesztésében készült „A magyarországi művészet története"-t. Vele csaknem párhuzamosan – Körner Éva kezdeményezésére – ugyancsak a Corvina tárgyalásokat kezdett a szerzővel válogatott tanulmányainak kötetes publikálásáról. A könyv megjelenését („Magyar művészet. Művészet és világnézet." Bp. 1971. Corvina Kiadó) Fülep már nem érte meg.

A Corvina-kiadás előkészületeivel csaknem egyidőben, Domokos Mátyás és Fodor András szorgalmazására 1969-ben a Szépirodalmi Könyvkiadó is Fülep-tanulmánykötet közreadását határozta el. A két kiadó gyűjteményes kötetei természetesen nem tartalmazhatták ugyanazokat a műveket, s a Szépirodalmi Könyvkiadóval való megbeszélések során Fülep és a kiadó képviselői között nem született meg a végleges megegyezés, s így a kötet Fülep halála miatt nem valósult meg.

A hatvanas évek végén a Magvető Kiadó sorozatot tervezett a 20. század eleji magyar filozófusok munkáiból. Tímár Árpád, aki ekkor az MTA Filozófiai Intézetének munkatársa volt, Fülep Lajos és Popper Leó válogatott műveinek összegyűjtését és sajtó alá rendezését vállalta magára. A Magvetőnél utóbb megjelent néhány a kötetekből, de nem az eredetileg tervezett sorozat formájában.

Tímár 1970 elején felkereste Fülep Lajost, aki hozzájárult a kötet megjelenéséhez. A Fülep-cikkeket, tanulmányokat részben ő maga gyűjtötte össze, részben Fülep keresett elő számára műveiből, majd halála után az MTAK Kézirattárában elhelyezett hagyatékból válogatott írásokat a kötet számára.

Az eredeti terv szerint Németh Lajos írta volna a bevezető tanulmányt, Tímár pedig az összegyűjtés, szerkesztés, jegyzetelés munkáját végezte volna. Németh Lajos bevezetője a kiadóval való ellentéte miatt kikerült a kötet tervéből. Végül Tőkei Ferenc, az MTA Filozófiai Intézetének akkori igazgatója – Németh Lajos régi és közeli barátja – vállalta el a bevezető tanulmány megírását. Mivel azonban saját bevallása szerint kevéssé ismerte Fülep életművét és pályafutását, kérte, üljünk össze és beszéljünk neki Fülep Lajosról. A találkozásra Németh Lajoséknál került sor, a háziakon és Tőkei Ferencen kívül jelen volt Tímár Árpád, Fülöp Géza és Csanak Dóra.

Ezzel elhárult az utolsó akadály a kötet megjelenése elől. Elsőként két kötetben („A művészet forradalmától a nagy forradalomig. Cikkek, tanulmányok." I–II. Bp. 1974. Magvető; a címet Fülep Lajos adta), majd két évvel később a „Magyar művészet. Művészet és világnézet. Cikkek, tanulmányok 1920–1970." Bp. 1976. Magvető c. harmadik kötet megjelenésére került sor.

Tőkei bevetésének a kissé krúdys hangulatú „Fülep Lajos különös élete" címet adta, de eltekintve ettől a Fülep lényétől távol eső asszociációtól, címválasztása jól jellemzi Fülep Lajos életútját.

Egy bő évtizeddel a Magvető-kiadás után az MTA Művészettörténeti Kutatócsoportja elhatározta, hogy Fülep műveit az eddigieknél teljesebb kiadásban adja közre két sorozatban. Az „Egybegyűjtött írások" sorozatát Tímár Árpád szerkeszti, ez a nyomtatásban megjelent írásokon kívül tartalmazza a Fülep-hagyatékban található kiadatlan és nagyobb, összefüggő töredékben fennmaradt munkáit is. Első kötete 1988-ban jelent meg, azóta még kettő követte 1995-ben és 1998-ban; a három együtt Fülep 1902–1930 közötti műveit tartalmazza.

Vele párhuzamosan kezdődött meg „Fülep Lajos levelezése"-nek kiadása F. Csanak Dóra szerkesztésében. Az első levelezéskötet 1990-ben jelent meg, a következő kötetek megjelenési éve 1992., 1995., 1998., 2001., 2004. és végül a mostani VII. kötet, benne az 1961–1970 közötti levelekkel, valamint a függelékkel, amely a korábbi kötetek megjelenése óta előkerült leveleket tartalmazza.

A VII. kötet életrajzilag és tartalmilag is osztatlan egész.

Több oka van annak, hogy az utolsó tíz év levelezése ilyen mértékben megnövekedett: erre az évtizedre esik Fülep 80-ik születésnapja 1965-ben, és a 85-ik 1970-ben. Megemlékeznek róla a napilapok és néhány folyóirat is, így sokan tudomást szereztek róla régi barátai, ismerősei közül és többen felhasználták az alkalmat arra, hogy jókívánságaik mellett életjelt adjanak magukról, felújítsák kapcsolatukat s nem egyszer további leveleket is váltottak egymással.

A levelek sokaságának másik fő oka az volt, hogy ezekben az években Fülep több nagy visszhangot keltett cikkel jelentkezett.

Az első, a „Csontváryról – hangszalagon" c. pseudo-nyilatkozat a Kortárs c. folyóirat számára készült, 1963. év 9. számában, rövidített formában megjelent. A cikk nagy visszhangot keltett (15 levélben esik róla szó), s a tiltás ereje is maradandó volt, olyannyira, hogy amikor Fülep három év múlva újra szót akart emelni a Csontváry-képek mostoha kezelése és emiatt pusztulásuk veszélye miatt, Mihályfi Ernő, a Magyar Nemzet főszerkesztője nem merte közölni a „Mit vétett Csontváry" c. cikket, s Fülep kérésére nagy mentegetőzés közepette visszaküldte neki.

Ekkoriban publikált írásai közül a Magyar Nemzet 1969. I.-ban megjelent három részes „Ady éjszakái és éjszakája" c. emlékezés keltette a legszélesebb körű sikert. (21 levélben van róla szó.)

A siker hatására Mihályfi újabb cikkeket kért, így jelent meg nem sokkal később a „Körner Éva Derkovits-könyvéről" 1969. III.-ban (6 levél), és a „Derkovits helye" 1969. IV-ban (7 levél).

Fülep Lajos utolsó, életében megjelent írása „A könyv mestere. Kner Imre levelezése korának költőivel, íróival, művészeivel, tudósaival" c. levélválogatás kritikája a Magyar Nemzet 1970-es évfolyamában. Ennek a cikknek is volt visszhangja, bár szűkebb körben: a kötet szerkesztésében és a kiadásban érintettek, és a magát Kner Imre tanítványának valló Bródy Dóra reagált Fülep Lajos bírálatára.

A levelezéskötet levélírói és címzettjei között szinte mindenki megtalálható Fülep barátai, ismerősei közül, aki megérte a hatvanas éveket. Régi ismerősei, barátai a korai pesti évekből, Párizsból és Firenzéből, Bajáról, Zengővárkonyból, Pécsről, utóbb az Eötvös Kollégiumból és a pesti egyetemekről. Művészek, tudósok, rokonok, tanítványok, a „pénteki társaság" régi és újonnan csatlakozott tagjai, valamint levéllel jelentkező fiatalok.

A levelek sokféleségét lehetetlen röviden jellemezni, mégis említtessenek meg példaképpen néhányan azok közül, akik a legtöbb levelet írták és kapták ezekben az években.

Weöres Sándor – gyakran Károlyi Amyval közösen – 68 levelet írt a kényszerű hallgatás, majd az újra megszólalás lehetőségének visszatérésekor. Szinte minden levélben készülő vagy tervezett műről van szó, sokszor magukat a verseket, fordításokat is mellékelte a levélhez, leginkább korai variánsaikat, tanácsot, kritikát kérve róluk.

Fodor András 58 lapja főleg hivatalos és magánutazásairól ad hírt, műveiről inkább a személyes találkozásokkor esett szó.

Vajda Kornél mint frissen érettségizett, katonai szolgálatot töltő jövendő egyetemista küldi kérdéseit a filozófiáról és a művészetről. Utóbb mint a pénteki társaság legfiatalabb tagja Fülep egyik fő könyvbeszerzője lett. 35 levelet, lapot kapott.

Állandó kedves levelezőpartnere volt Fülepnek zengővárkonyi komaasszonya, Bognár Jánosné, tőle 31, Fülep Lajostól neki szóló 52 levél maradt fenn.

Tolnay Károly és Fülep az 1910-es évek végétől folyamatosan levelezett (leszámítva a háborús éveket), az utolsó tíz évben Tolnay 20 levelet írt (többet is, de nem mind maradt fenn), Füleptől 21-et kapott.

Gazdasszonya, Raskó Alfrédné és leánya Marianne 23 levelet kapott, az előbbi külföldi útja idején beszámolókat az itthoni helyzetről, az utóbbival levelezés útján alakult ki a baráti kapcsolat.

Egyik legrégibb barátja, a század első évtizede óta, Révészné Alexander Magda 19 levelet írt.

Beney Zsuzsa a hatvanas években megjelent írásaival keltette fel Fülep érdeklődését, majd csatlakozott a pénteki társasághoz. 14 levelet írt, részben verseit mellékelve és kritikát kérve. Féléves külföldi tartózkodása idején Fülep 6 vigasztaló és bátorító levelet, lapot küldött neki.

Dévényi Iván művészettörténeti kutatásaival kapcsolatosan 13 Fülep-levelet kapott, Martyn Ferenc 12-t, Páricsi Ernő határőrtiszt, akivel Fülep hivatalos ügy során kötött barátságot, 12-t, Lőrincz Ernő 8-at, Mihályfi Ernő, a Magyar Nemzet főszerkesztője, 7-et.

Külön hangsúlyos említést érdemel, hogy Fülep élete utolsó évtizedében lankadatlan érdeklődéssel követte az új magyar, de főleg a külföldi irodalmi és tudományos művek megjelenését. Régi könyvbeszerzője, Lőrincz Ernő elsősorban antikvár, de újabb munkákkal is gyarapította Fülep könyvtárát. Vajda Kornél elsősorban az Akadémiai könyvesboltbeli vásárlásokat és csereakciókat intézte. Könyvtári kölcsönzéseit és az Akadémiai Könyvtár útján lebonyolított külföldi devizás megrendeléseit F. Csanak Dóra közvetítésével bonyolította le, de Zádor Annához is fordult egyetemi úton megszerzendő könyvek ügyében. New Yorkban Juhász Vilmos az International Book Center útján teljesítette Fülep könyvkéréseit, de más külföldi könyvterjesztő intézmények is gyarapították a könyvtárat küldeményeikkel. Olykor Tolnay Károlyhoz és Raskó Marianne-hoz fordult konkrét kérésekkel. A hazai szellemi életben nehezen megszerezhető vagy tiltott műveket leginkább Fodor András szerezte meg kölcsön.

A levelek – mint a korábbi kötetekben is – kronológiai rendben követik egymást. Nem kerültek be a kizárólag magánügyeket tárgyaló darabok és az üdvözlőlapok közül azokéi, akik lényegesebb tartalmú levelekkel amúgy is szerepelnek. Azok üdvözlőlapjai kerültek be a kötetbe, akikkel való kapcsolatának más írott dokumentumai nincsenek.

A levelek szövege teljes. Néhány esetben a szöveg megcsonkult vagy egy-egy szó olvashatatlan. Kivételes esetekben kihagytunk egy-egy szót. Mindez a jegyzetekben jelezve van.

A levélírókra és címzettekre vonatkozó lexikális adatok e kötetben is rövidek, ha lehet, Fülep Lajossal való kapcsolatukról van bővebben szó. Csak azoknak a díjai, kitüntetései kaptak említést, amelyekről a levelek szövegében szó esik.

A levelek szöveges magyarázata az első előfordulási helyen található, később erre történik utalás. Néhány esetben (2508., 2518., 2637., 2701., 2813., 2833., 2852., 2891. és 3091. sz.) több levélben tárgyalt ügyekről e helyeken található hosszabb összefoglaló jegyzet.

A levelek legnagyobb része magyar nyelvű; 39 olasz levél van Bernáth Aurél, Kerényi Károly és felesége, Raskó Marianne, Tolnay Károly és Zádor Anna tollából vagy címére. Ezenkívül 4 német és 4 francia, valamint 1 angol levél található a kötetben, ezeknek szövege a jegyzetben magyarul is olvasható.

Végül itt szeretnék köszönetet mondani azoknak az intézményeknek, amelyek munkámat segítették: a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, különképpen Kézirattára, a Magyar Tudományos Akadémia Levéltára, a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutatóintézetének Könyvtára és Adattára, a Petőfi Irodalmi Múzeum Kézirattára, a Dunamelléki Református Egyházkerület Könyvtára és Levéltára, valamint az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára.

Személy szerint külön is köszönetet mondok mindazoknak, akik a tulajdonukban levő levelek publikálását lehetővé tették; Fülep-levelek hollétére felhívták a figyelmemet; a kötet illusztrálásához képet kölcsönöztek; a címzettekkel vagy a levelekben előforduló személyekkel kapcsolatban felvilágosítást adtak; a levelekben levő utalásokat segítettek felderíteni; ellenőrizték az olasz levelek szövegét és a görög szavak, kifejezések írását. Legtöbbjük nevét a konkrét előfordulási helyen is említem a jegyzetben, de erre minden esetben nincs lehetőség. Köszönetem a következőknek szól:

Az Aczél György-kézirathagyaték Kuratóriuma; Achsné Kiss Gizella; Ácsné Császár Piroska; Andorka Rudolf; Arató Ferencné; Babus Antal; Balázs László; Barátné Hajdu Ágnes; Beke László; Beney Zsuzsa; Bernáth Mária; Bodnár György; Bónis Ferenc; Bródy András; Dávid Katalin; Demény János; Dévényi Ivánné; Domokos Mátyás; Ferenczi Ilona; Fodor Andrásné; Fülep Katalin; Gál Ágnes; Gál Júlia; Győrfi Bálint; Hárs Éva; Haulisch Lenke; Háy Diána; Horányi Károly; Illyés Mária; Karasszon Dezső; Károlyi Amy; Kerényi Károlyné; Kovács Ákos; Körmendy Kinga; Lakatos András; Láng Klára; László Emőke; Lator László; Mándy Stefánia; Marosi Ernő; Mázi Béla; Nagy Edit; Nagy Leventéné; Németh Katalin; Páricsi Ernőné; Raskó Marianne; Révész Emese; Richterné Fülep Anna; Ritoókné Szalay Ágnes; Somlyó György; Szabó Júlia; Szántóné Bognár Éva; Szenes László; Sziklai László; Szilágyi János György; Tímár Árpád; Tóth Melinda; Tóbiás Áron; Tüskés Tibor; Vajda Kornél; Varga Katalin; Vekerdi László; Veressné Deák Éva; Vörös László és felesége.

2491. FÜLEP LAJOS – BERNÁTH AURÉLNAK

[Bp. 1961. I. 2.]

Ringraziamenti sentiti del libro[1] e saluti cordiali da

Lodovico

A helynév értelem szerint, a dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 2156/665.
Kézírás École flamande – Le Grand Batard de Bourgogne Musée Condé Chantilly feliratú képeslapon.
Címzés: Bernáth Aurél festőművész úrnak H V. Stollár Béla u. 4.

Bernáth Aurél (1895–1982) festő, művészeti író. 1945-től a Képzőművészeti Főiskola tanára. FL-sal való kapcsolata 1948-ban kezdődött, amikor Bernáth mint a Magyar Művészet c. folyóirat szerkesztője cikket kért FL-tól. Bernáthné Pártos Alice utóbb gyógykezelte FL-t. 1954-től haláláig gyakran találkoztak, együtt sétáltak, Bernáth Aurél legalább egyszer járt FL-sal Zengővárkonyban, FL pedig legalább 3 alkalommal töltött 1–2 napot Bernáthéknál Ábrahámhegyen.

Meleg köszönet a könyvért és szíves üdvözlet

Lodovicotól

[1] A könyv: Bernáth Aurél: Utak Pannóniából. Bp. 1960. Szépirod. Könyvkiadó. „Fülep Lajosnak őszinte barátsággal Bernáth Aurél 1960 Karácsony" dedikációval.

2492. GYERGYAI ALBERT – FÜLEP LAJOSNAK

[Visegrád,] 1961. I. 15.

Kedves Professzor Úr,

szeretettel gondolok Rád visegrádi pihenőm közben és jó egészséget, jó munkát és boldog új évet kívánok!

Igaz, hogy igen ritkán, sőt alig látlak, de szeretetem és ragaszkodásom a régi!

Öreg és töretlen híved

Gyergyai A.[lbert]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/193.
Kézírás Visegrád Őrtorony feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egyet. tanár Budapest II. Széher-u. 22.

Gyergyai Albert (1893–1981) író, műfordító, egyetemi tanár. Ifjúkora óta tisztelte FL-t, aki ugyancsak nagyra becsülte. Személyesen 1941-ben ismerték meg egymást, amikor Gyergyai Martyn Ferenccel, Szávai Nándorral és feleségével Zengővárkonyban járt. Gyergyai 1926–1948 között az Eötvös Kollégium tanára volt, tehát 1947 végétől 1948 végéig egy fedél alatt lakott FL-sal. Gyergyai

1950–1970 között az ELTE francia nyelv és irodalom professzora volt. FL pedig 1951–1960 között a művészettörténet egyetemi tanára, ekkor egy karhoz tartoztak.

Kapcsolatukról Gyergyai Jegyzetek Fülep Lajosról címmel írt a Kritika 1974. 12. évf. 9. sz. 18.

2493. FÜLEP LAJOS – BENKE VALÉRIÁNAK

Bp. 1961. I. 17.

Benke Valéria művelődési miniszter elvtársnak
Budapest

Tisztelettel bejelentem és kérem az alább megírtakat:

F.[olyó] évi január hó 1-től kezdődőleg saját kérésemre nyugállományba helyeztettem.[1] Az SzTK[2] vonatkozó B11-14600/12. sz. irata szerint 1929. január 1-től számítják a szolgálati időt és ennek megfelelően teljes nyugdíjat folyósítanak a megillető nyugdíjkiegészítéssel.

Kérésem arra irányul, hogy nekem u. n. kiemelt nyugdíjat megállapítani méltóztassék.

Ennek a kérésnek megokolására röviden közlök néhány adatot:

77. évemben vagyok, hivatalosan 1914-től elismert szolgálati idővel, amely éven a fővároshoz a művészeti ügyek referensévé neveztek ki. Az előző években a háború kezdetéig külföldön éltem, 1907–1914-ben Itáliában. Ismert külföldi kapcsolataim (nagyon jó barátom és mindenben készséges segítőm volt Giovanni Amendola, a későbbi miniszter, akit a fasiszták 1925-ben agyonvertek, Giorgio Amendola, az olasz kommunista párt titkárának apja), és baloldali beállítottságom következtében a Károlyi-kormány teljhatalmú kormánybiztosként kiküldött Fiumébe az ottani sok ezernyi magyarság helyzetének és sorsának rendezésére azzal, hogy ha ott a dolgom elvégzem és módot tudok rá találni, menjek tovább Rómába (még csak fegyverszüneti állapotban voltunk, annak is a legkezdetén) menteni, ami még menthető. A fiumei magyarság ügyében az ottani Nemzeti Tanáccsal szerződést kötöttem, amely becikkelyeztetett, vitás esetekben döntő érvényességű, nem egyszer idézett alapokmány volt. Római utam sikerét itthon hangsúlyozottan elismerték. 1919-ben a Tanácsköztársaság idején egyetemi rendes tanárrá neveztek ki a budapesti Tudományegyetemre, a Tanácsköztársaság bukása után állásomtól azonnal megfosztottak, Pesten a zaklatás és a megélhetés gondjai miatt sokáig nem maradhatván, vidékre mentem és néhány évi hányódás után egy kicsiny baranyai faluban ref.[ormátus] lelkészként éltem elvonultan. A pécsi egyetem néhány tanára tudomást szerezvén róla, hogy Pécs közelében lakom, indítványozta és sok akadályon át keresztül vitte magántanári kinevezésemet, ebben a minőségben tanítottam ott – voltak évek, amikor két tárgykörben is, a rendes tanár helyetteseként – 1930–1940-ig, amikor Hóman[3] a bölcsészeti kart szétszórva megszüntette. 1946 május havában a vallás és közokt.[atásügyi] miniszter 9.59/1945, M.[iniszter] E.[lnöki]rendelet 8.§-a alapján szolgálatba visszavett, a korábbi szolgálatban nem töltött időt beszámította, a magyar köztársaság elnöke pedig a miniszterelnök útján tett előterjesztésre 1946. évi július 12-én a budapesti tudományegyetem bölcsészeti karán egyetemi nyilvános rendes tanári minőségben a IV. fizetési osztály 1. fokozatába kinevezett. (Erről a minisztérium

84,303/1946. VI. a. ü.[gy] o.[sztálya] sz.[ámú] irata.) Ebben a minőségben 1960. december 31-ig.

Végül megemlítem még, hogy 1948-ban a M.[agyar] T.[udományos] Akadémia l.[evelező] tagjává választottak, 1955-ben a Munka Érdemrendet,[4] 1957-ben Kossuth-díjat[5] kaptam.

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4594/52.
Ceruzaírásos fogalmazvány.
A címzés a levél elején. A papíron a címzésre vonatkozó utasítás: Dr. Tálasi István professzor, bölcsészkari dékán úrnak Budapest V. Pesti Barnabás u. 1. A levél tehát az egyetemtől, szolgálati úton jutott el a miniszterhez.

Benke Valéria (szül. 1920.), Havas Károlyné. Eredetileg tanítónő, majd tanári diplomát szerzett; különböző funkciókat töltött be. 1957–1958-ban a Magyar Rádió és Televízió elnöke, 1958–1961. IX. 13-ig művelődésügyi miniszter. E minőségében küldte neki FL a levelet.

[1] FL kérését Ortutay Gyula rektor terjesztette fel a miniszternek 1413/119/1961. sz. a. A kérést 1961. III. 11-én elutasították. FL haláláig az 1961. I.-ben megállapított 2886 Ft nyugdíjat kapta. (MTAKK Ms 4592/134.)
[2] Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ.
[3] Hóman Bálint (1885–1953) történész, egyetemi tanár, 1932–1942 között több kormány VKM minisztere. 1946-ban háborús bűnösként életfogytig börtönre ítélték. A váci fogházban halt meg.
[4] A Munka Érdemrendet FL 70. születésnapja alkalmából kapta a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsától, 1955. III. 10-én. (MTAKK Ms 4592/117–118.)
[5] A Kossuth-díjat 1957. március 15-én kapta. (MTAKK Ms 4592/139–140.)

2494. FÜLEP LAJOS – GYERGYAI ALBERTNEK

[Bp.] 1961. I. 17.

Kedves Barátom,

végtelenül meghat a gyengéd gondolat és a példás vagy példátlan hűség.[1] Bár megérdemelném! De hát az Isten adományaiból nem a legtöbbet érő, amit nem érdemlünk meg?

Gyakran gondolok én is Rád, ugyancsak változatlan érzéssel, és kívánok viszont minden jót,

Fülep Lajos

A helynév értelem szerint.
PIM Kézirattár V 3276/1.
Kézírás Vézelay Église de la Madelaine feliratú képeslapon.
Címzés: Gyergyai Albert professzor úrnak H II. Fillér u. 1.
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

[1] Ld. 2492. sz.

2495. MÁTRAI LÁSZLÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1961. I. 26.

Fülep Lajos professzor úrnak
MTA lev.[elező] tag
Budapest, II. Széher út 22.

Tisztelt Professzor Úr!

Az Osztályvezetőség 1960 decemberi ülésén foglalkozott a művészettörténeti folyóiratok szerkesztőbizottságainak átalakításával.[1] Sajnálattal vettük tudomásul, hogy az újjáalakított Acta Historiae Artium[2] szerkesztésében a főszerkesztői teendők ellátását nem vállalta. Ezúton köszönöm a művészettörténeti folyóiratok érdekében eddig kifejtett nagy értékű munkásságát abban a reményben, hogy a II. Osztály Professzor Úr támogatására továbbra is számíthat.

Mátrai László
osztálytitkár

MTAKK Ms 4596/98.
Gépirat autogr. aláírással az MTA Társadalmi-Történeti Tudományok Osztálya feliratú levélpapíron. A címzés a levél elején. Ügyiratszám 15075/II/Dm/1961. Előadó: Rozsnyói Sándorné. A levélen az MTA II. osztályának körpecsétje.

Mátrai László (1909–1983) filozófus, esztéta, 1945–1981 között az Egyetemi Könyvtár főigazgatója, 1964-től egyetemi tanár, 1953–1955 és 1960–1970 között az MTA II. osztályának titkára, 1970-től elnöke.

1. Az előzményeket ld. FLev. VI. 2483. és 2484. sz.
   A decemberi osztályülés jegyzőkönyvének 3. pontja Egyebek cím alatt „Határozatot hozott a művészettörténeti akadémiai folyóiratok szerkesztőbizottságainak átalakítására." (MTAKK Ms 4596/97.) FL-t, aki korábban a Művészettörténeti Értesítő és az Acta Historiae Artium főszerkesztője volt, leváltották az első folyóirat éléről, mire lemondott az Acta főszerkesztéséről is.
   A II. osztálynak a következő közgyűlésre készített, 1961. IV. 14-én kelt beszámolója a következőket tartalmazza: „Az 1960. elején átszervezett *Művészettörténeti Bizottság* elsősorban tudományszervezési tevékenységet fejtett ki, ami a művészettörténeti kutatás jelenlegi helyzetében elkerülhetetlen volt. A folyóiratok szerkesztőbizottságainak átalakítása, a célhitelek átcsoportosítása, távlati kiadványtervek kidolgozása, művészettörténeti munkaközösség kialakítása mind abba az irányba kívánt hatni, hogy az elmúlt évben feltárt hiányosságokat a művészettörténet területén megszüntessük. Emellett megkezdődött egyes elméleti kérdések megvitatása is. 'A magyarországi művészet története' c. munka és a művészettörténeti folyóiratok alapos vitája, a szerkesztőbizottságok átalakítása lehetőséget nyújt arra, hogy e folyóiratok elméleti színvonala emelkedjék és hozzájáruljanak a marxista művészettörténet-írás kibontakozásához. Kissé vontatottan, szervezési nehézségekkel küzdve megkezdte a Bizottság a művészettörténeti konferencia előkészítését, amelyik az év első felében kerül megrendezésre külföldi vendégek részvételével.
   A Bizottság munkájának eredményessége tovább növelhető a tervszerűség fokozásával és azzal, ha egy-egy feladat megoldására bizottságon kívüli művészettörténészeket is bevonnak." (MTAKK Ms 4596/99.)
2. Az Acta Historae Artium, a magyar művészettörténészek munkáinak idegen nyelvű közreadására 1953 óta jelent meg. Az 1960–61-es 7. kötet megjelenéséig FL volt a főszerkesztő, a szerkesztőbizottság tagjai Dercsényi Dezső, Vayer Lajos és Zádor Anna voltak.

2496. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

[Princeton,] 1961. I. 27.

Carissimo Lodovico,

ieri sera dalla Máli,[1] abbiamo parlato di Lei. Con molta nostalgia. Tutti quanti stiamo bene. Io sto preparando il volume VI del M[ichel]a[ngelo][2] ed anche un articolo per l'Enciclopedia.[3]

Prego di communicarmi l'indirizzo di chi se manda i libri, per intervenirci (se fosse possibile). Scrivero più a lungo fra poco, intanti vi abbraccio

Carlo.
Rina[4]

A helynév a tartalom szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 4590/105.
Kézírás The Art Museum Princeton University Limestone Figure Egyptian, Ptolemaic Period (332–30. B. C.) feliratú kép hátán.

Kedves Lodovico,

tegnap Málinál emlegettük Magát. Nagy nosztalgiával. Mindnyájan jól vagyunk. Én a Michelangelo VI-on dolgozom, meg egy cikken az Enciclopedia részére.

Kérem, közölje velem a címét annak, aki a könyveket küldi, hogy közbejárhassak (ha lehetséges). Hamarosan hosszabban írok, addig ölelem.

Carlo.
Rina

[1] Máli – Lesznai Anna, családi nevén Moskovitz Amália (1885–1966) költő, író, grafikus, iparművész. FL az első világháború idején ismerte meg, leginkább a Vasárnapi Kör összejövetelein találkoztak. Ez időben Jászi Oszkár, később Gergely Tibor grafikus felesége. 1939-ben az Egyesült Államokba emigrált. FL korábban két recenziót írt Lesznai Anna verskötetéiről: Lesznai Anna: Édenkert. = Esztendő, II. évf. 1. sz. 138–142. és Lesznai Anna lírája. (Az „Eltévedt litániák" alkalmából.) = Nyugat, 1923. XVI. évf. 17–18. sz. 282–290. Lesznai Anna 1965 és 1966 nyarán Budapesten járt, FL-sal is találkozott.

[2] Tolnay Michelangelo c. művének VI. kötete, amely az építész és a költő Michelangelóról szólt volna, nem készült el.

[3] Tolnay: Michelangelo. = Enciclopedia Universale dell'Arte. Venezia-Roma, 1963. Vol. IX. 263–306. cikkre utal.

[4] [Cata]Rina Bartolucci de Tolnay (?–1965) Tolnay Károly első, olasz születésű felesége, akivel 1930-ban kötött házasságot.

2497. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1961. II. 23.

Kedves Lajos Bátyám,

megint van egy vers[1] és néhány fordítás,[2] hát megküldöm. Milyen jó, hogy van egyetlen ember, aki elolvassa; és aki mérlegre tudja tenni. Kíváncsian várom Lajos Bátyám véleményét.

Jó egészséget kívánok hálás szeretettel

Sanyi.

Kedves Professzor úr,

én sajnos üres köténnyel[3] állok itt, jobban mondva, mindenféle dirib darabom van, amiből még nem alakult ki valami teljes.

Szeretettel üdvözli

Amy.

A helynév értelemszerű feltételezés.
MTAKK Ms 4590/341.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Eredeti Weöres-vers nincs a levél mellett.
[2] A fordítások: Juan de la Cruz: A lélek éneke. – Az ember mulandósága. (Dinka-négerek, Kelet-Afrika) – Vadászdal. (Hottentották, Dél-Afrika) – Táncének zivatar idejére. (Hottentották, Dél-Afrika) c. gépiratok. (MTAKK Ms 4590/343–344.)
[3] E levél mellett található Károlyi Amy: Kerti szék. c. versének gépirata, amely azonban, amint a levél szövegéből kitűnik, tévesen kerülhetett oda. (MTAKK Ms 4590/342.)

2498. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Sopron,] 1961. IV. 18.

Kedves Professzor Úr,

Sopronból sajnos nem sokat láttam,[1] de a környékén autózva gyönyörködhettem egybenmásban. Igen érdekes volt a fertőrákosi kőfejtő; hatalmas oszlopai alatt úgy éreztem magam mint valami gigantikus katedrálisban.

A városról csak annyit mondhatok, hogy élettelen és elhanyagolt. Jártam egy-két volt kastélyban, amik siralmas állapotban vannak, egyébként a folytonos utazgatás nem fárasztó – csak dolgozni nem tudok; (a nagy kollektív szellem miatt esténként sincs szabadidőm).

A viszontlátási szeretettel köszönti

Andris

A helynév a képeslap felirata alapján.
MTAKK Ms 4586/254.
Kézírás Sopron Storno-ház a Tűztoronnyal feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II., Széher út 22.

[1] Fodor András mint az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa könyvtári felülvizsgálaton vett részt Pannonhalmán, Lébényben és Sopronban.

2499. FÜLEP LAJOS – CSÁSZÁR JÁNOSNAK

Bp. 1961. IV. 24.

Kedves Tanító Úr,

húsvét táján érkezett levelére[1] késve válaszolok – akkor azért nem írtam azonnal, mert meg akartam várni ápr.[ilis] 4.-ét,[2] gondoltam, hátha hoz valami jót Magukra – de hát nem, s nagyon elvette a kedvem az írástól. Mert ez a tenni-nem-tudás elkeserítő.

Mint ahogy nagyon elszomorított a levele is – annyi rossz hírrel! Piri[3] egészsége javult-e azóta? Szeretnék hírt róla.

Kató[4] mátkasága – levelében az egyetlen jó hír! – nem lepett meg! Csak jól is folytatódjon, megérdemelné az a derék lány. Olyan hirtelen megzsúfolódott városban, mint Miskolc, a lakás-ügy, attól tartok, nem kis gond lesz. Előre is minden jót kívánok nekik.

A többi rosszal már úgy vagyok, hogy abban bízom, már talán csak betelt a mérték és az ellenkezőjére billen. A régi rossz tapasztalat szerint a baj nem egyedül jön, hanem sorozatban. Vajjon a jó is? Kevés tapasztalatunk van erről a szokásáról. De hát belőle kevéssel is beérjük – hogy meg ne ártson.

Dombai könyvét[5] megjelenésekor hivatalból megkaptam, hamarosan elajándékoztam, de ha meg volna, akkor se sok értelme elküldenem. Nem „elolvasni" való könyv – amit szeretne vele tenni, mint írja – nem olvasmány, hanem *katalogus:* ilyen számú sír itt és itt, benne tál, széle x centiméter, magassága y cm, koponya, lábszárcsont stb., stb. – akárcsak egy vaskereskedésnek vagy háztartási boltnak az árjegyzéke. Valódi régészeti „könyvet" írni D.[ombai] nem volt képes – legföljebb arra volt alkalmas, hogy valahol laboráns legyen, törött edényeket ragasztgasson, méricskéljen stb. De hát vannak néha szerencsés konstellációk, akik valakit fölvisznek – mint az ellenkezőjük, ahogy tapasztalatból tudhatja. Egyébként maga az anyag se valami nagyon érdekes, meglehetősen egyhangú – ha érdekli, megnézheti a múzeumban, a föliratokban megtalálja mindazt, ami a könyvben van, és 1–2 óra alatt az eredeti tárgyakon ismerheti meg, amit a könyvből csak reprodukciókon.

Mindnyájukat szívből üdvözli, javukat kívánva

Fülep

Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.

Császár János (1910–1987) 1924–1927 között a bajai tanítóképzőben FL tanítványa volt. 1929-ben diplomát szerzett, s FL meghívására Zengővárkonyba került kántortanítónak. A tanítás mellett feleségével dalárdát, táncscsoportot, színjátszó kört, faragó-, szövő- és hímző tanfolyamot szervezett. Az iskola államosítása után – mivel megtartotta kántori állását – büntetésből más falvakba helyezték át tanítani, de Zengővárkonyban lakott. 1956-ban a falu lakóit nyugalomra és higgadtságra szólító beszéd tartására kérték, amit utóbb izgatásnak minősítettek és három évi börtönre ítélték. 1959-ben amnesztiával szabadult, de bár FL személyesen járt közben Ilku Pál oktatásügyi miniszternél, nem kerülhetett vissza pedagógiai pályára. Éveken át segédmunkásként dolgozott, majd 1964-től a helesfai értelmi fogyatékos otthon vezetője, 1967–1970 között Pécsett a Köztisztasági Hivatal gépkocsi előadója volt. FL-sal Budapestre költözésétől haláláig kapcsolatban maradt, leveleztek, s FL zengővárkonyi útjai alkalmával személyesen is találkoztak.Császár János emlékét Zengővárkonyban emléktábla és emlékszoba őrzi.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Április 4-e alkalmából többször hirdettek részleges amnesztiát, 1961-ben nem.
[3] Császár Piroska (szül. 1941.) orvosnak készült, de apja elítéltetése miatt nem vették fel az egyetemre, sőt gyógytornászképző, védőnőképző tanfolyamra sem. „Általános ápoló- és csecsemőgondozói" tanfolyamot végzett, majd sikerült bejutnia a szegedi egyetem bölcsészeti karára, ahol orvosi szociológiából doktorált. A pécsi orvosegyetemen lett oktató. Utóbb Ács Józsefné.
[4] Császár Katalin (szül. 1940.) Császár János idősebb leánya, utóbb Dömötör Józsefné.
[5] Dombay János (1900–1961) régész. 1931–1938 között adóhivatali tisztviselőként működvelő régészként foglalkozott archeológiával. 1934-ben feltárta Zengővárkonyban a lengyeli őskultúrához tartozó késő neolitikus telepet. 1938-tól a pécsi múzeum munkatársa, 1958-tól a Baranya megyei Múzeumok főigazgatója. Kötete: A zengővárkonyi őskori telep és temető. – The Praehistoric Settlement and Cemetery at Zengővárkony. Bp. 1939. (Archaeologia Hungarica 23.)

A FL-nek dedikált példány ajánlása: „Dr. Fülep Lajos református lelkész., egyetemi magántanár úrnak változatlan tiszteletem jeléül Pécs, 1940. január hó 15. Dombay János."

2500. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Szigliget, 1961. IV. 25.

Üdvözlet Szigligetről!

Sanyi.

Szigligeti üdvözlet

Amytól.

MTAKK Ms 4590/345.
Kézírás Szigliget. Látkép feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest XII. Széher út 22.

2501. F. CSANAK DÓRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Drezda, 1961. V. 29.]

Kedves Professzor úr!

Ma délután műsoron kívül itt jártam,[1] és úgy látszik, sokkal több fér a tíz napba, mint amit reméltem. A kísérőm meg is jegyezte, hogy ez inkább „kunsthistorischer Ausflug", mint könyvtári, és egyre újabb ötletei vannak, amit még megnézhetnénk.

Szeretettel üdvözli

Dóra

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/65.
Kézírás Dom zu Freiberg/Sa Goldene Pforte feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II., Széher út 22 Ungarn

[1] Tíznapos könyvtári kiküldetésen voltam az NDK-ban. A hivatalos programon kívül (Berlin, Drezda, Lipcse, Weimar) – mivel autón vittek –, láthattam az e lapon szereplő Freiberget, Erfurtot, Naumburgot és Schulpfortet is.

2502. MOLLINÁRY GIZELLA – FÜLEP LAJOSNAK

Gödöllő, 1961. VI. 6–7.

Sokáig vergődtem: mit küldjek még. Itt küldöm ama két „Vigilia"[1] versem,[2] melyeket ama éjszakán követtem el, mikor Férjemet[3] elvesztettem.

Mollináry G.[izella]

MTAKK Ms 4603/54.
Kézírás az „Örökbe fogadottan" és „Nemes gyávaság" c. versek gépiratán. Mellette a „Naponta megkeresztelsz" c. vers gépirata, rajta piros tintával: „1956. Vigilia"

Mollináry Gizella (1896–1978) költő, író. Már 1930-ban írt FL-nak (FLev. II. 789. sz.), a közbeeső 30 évből nem maradt fenn levele.

[1] Vigilia. 1935-től megjelenő katolikus irodalmi és tudományos havi folyóirat. 1949–1964 között Sík Sándor szerkesztette.
[2] A versek (ld. fent) a Vigilia 1961. XXVI. évf. VII. sz. 390. jelentek meg.
[3] Mollináry Gizella férje Gebauer Gusztáv (1879–1956?) törvényszéki bíró volt.

2503. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1961. VI. 13.

Kedves Lajos Bátyám,

itt küldöm a „Salve Regina" kibővült változatát,[1] és Dante, Petrarca, Li Taj-po fordításokat.[2]

Jó egészséget, minden jót kívánok, hálás tisztelettel

Sanyi.

Köszönti Professzor urat

Amy.

MTAKK Ms 4590/346.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] A levél mellett: Salve Regina. (Gépirat. MTAKK Ms 4590/347.) Ezen a címen először a Tűzkút c. kötetben Bp. 1964. Magvető 27–32. jelent meg. Mivel a címe miatt a folyóiratok nem merték közölni a verset, Aubade címmel jelent meg a Jelenkor 1962. 4. sz. 461–465. (Ld. Tüskés Tibor: A Jelenkor indulása 42.)
[2] A mellékelt fordítások: Dante: Haldokló lelkem... – Dante: A forgás ama dátumába értem... – Dante: Ámor, bizonnyal látod... – Dante: Sestina. (Gépiratok, a Sestina címe autogr. MTAKK

Ms 4590/349–353.) – Weöres Sándor–Károlyi Amy: Petrarca: Habok friss édes árja. (Gépirat, MTAKK Ms 4590/348. Kötetben csak Weöres Sándor neve szerepel fordítóként.) – Li Po: Dal a köznapi írásról. – Li Po: Szung alkancellár úrnak... (Gépiratok, MTAKK Ms 4590/353–354.)

2504. KOZMA RÓBERT – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1961. VI. 30.

Mélyen tisztelt Professzor Úr!

Jelen levelemmel egyidőben postára adtam Professzor Úr címére egyezer (1.000) forintot. Bármennyire szégyenletes is részemre, képtelen voltam a mai napig többet előteremteni. Ez is csak úgy sikerült, hogy az Elnök[1] és főtitkár[2] urak rendkívüli méltányosságból felemelt fizetéselőleget engedélyeztek számomra. Sajnos az elmúlt esztendőben édesanyám egészségének rosszabbodása számításaimat teljesen felborította, innen adódik jelenlegi rendkívül rossz anyagi helyzetem. Ehhez hozzájárul még az is, hogy fizetésem havonta 500 forinttal csökkent.

Tisztelettel kérem Professzor Úr szíves válaszát arra vonatkozóan, hogy a fennmaradt 300-frt. összeget fizethetném-e akkor, amikor a Taxi vállalatnál már alkalmazást nyertem és ebből kifolyólag jövedelmem jelentősen emelkedik. Ez egy héten belül várható és azonnal kocsira ülve dolgozhatom, hátralékos tartozásomat maximum két hónap alatt ki tudom egyenlíteni. Amennyiben erre nincs mód, úgy természetesen minden emberit el fogok követni, hogy Professzor úrral szembeni anyagi tartozásomat azonnal rendezhessem. Hálám tartozástörlesztésére ez az idő nagyon kevés.

Szíves válaszát kérve maradok Professzor úrnak őszinte és lekötelezett híve

Kozma Róbert

MTAKK Ms 4588/184.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Akademikus H.

Kozma Róbert az MTA Gépkocsi-szolgálat menetirányítója volt főelőadói beosztásban. 1960. XI.-ben fegyelmi eljárás indult ellene, mivel nem egyenletesen osztotta be a sofőröket munkára, s munkaidő alatt és azon kívül igénybe vette a kocsikat. Ezért alacsonyabb munkakörbe helyezték és fizetésének 15%-át kártérítésként levonták. FL 1300 Ft kölcsönnel segítette ki, amit Kozma két részletben visszafizetett. Felmondta akadémiai állását és a Fővárosi Autótaxi Vállalatnál helyezkedett el.

A levél mellett az ügyre vonatkozó feljegyzések, pénzesutalványok.

[1] Az MTA elnöke Rusznyák István (1889–1974) belgyógyász, egyetemi tanár volt 1949–1970-ig.
[2] Az MTA főtitkára Erdei Ferenc (1910–1971) közgazdász, agrárökonómus volt 1957. XII. 20-tól 1964-ig. Ő írta alá Kozma fegyelmi ítéletét.

2505. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1961. VII. 11.

Kedves jó Tanár Elvtárs!

Nem is tudom, hogy kezdjem soraimat. Bizony volt lelkiismeret furdalásom már Önnel szemben, hogy ilyen sokáig nem adtam életjelt magamról. Nem akarok mentegetőzni Ön előtt, de nem sablonosságból mondom, hogy bizony egy hónapig azt sem tudtam, hogy hol a fejem. A beosztottam tanulmányi szabadságon volt, az egyetemi vizsgáit tette le és egyedül voltam, és ez rendkívül lekötött.

Utazásaim közben többször volt Ön eszemben és gondoltam Önre, de valahogy a lépés nem jött ki, hogy napközben állandóan foglalt voltam, és késő esti órákban már semmi sem volt nyitva, hogy egy lapot küldhettem volna Önnek.

Egy másik problémám, hogy a nővérem hónapok óta súlyos beteg, és nem lehet segíteni rajta, s az orvosok megmondották, hogy a halála bármikor bekövetkezhetik, és ez hozzájárul az ideg és szellemi fáradságomhoz. Amikor kedves lapját[1] megkaptam, akkor éppen otthon voltam egészségügyi szabadságon, mert ki voltam borulva egy kicsit. Nem mintha most különbül érezném magamat.

Tudja Tanár Elvtárs, az ember sokszor érzi, hogy nem csak kötelességből, érzelemből is írni kellene, de olyan a lelki állapota, hogy nem tartja megfelelőnek arra, hogy levélen keresztül beszélgessen valakivel. Az nem őszinte érzés, hogy csak kötelességből írjon az ember, mert önbecsülésében veszteség éri. Írni és szeretni megfelelő lelki körülmények között lehet. Az ember amikor nagy fáradságot érez belülről, akkor szeret visszavonulni magába és aludni szeretne, vagy kint a hegytetőkön lehunyt szemmel pihenni távol az emberektől, a zajtól. Filozofálni a természet csendjében, felüdülni, kikapcsolódni –, megpihenni egy kicsit.

Még nem voltam szabadságon és már érzem, hogy hiányzik. A sok szellemi munka nagy fizikai fáradságot okoz, és amikor az ember minden munkájában a mások gondjait vállára kell hogy vegye, akkor annak a sok embernek a gondja nyomja az ember érzületét. Viszont ebben a munkakörben csak úgy tudok jó munkát végezni, ha érzem, hogy mi fáj másnak, és nem bürokratikusan papíron keresztül kezelem az emberek sorsát, jövőjét, gondját, baját.

Most nem is vagyok társaságképes, mivel így írni egy keveset tudok, de társalogni ilyen fáradt lelki állapotban nem tudnék.

Reggelenként nagyon nehezemre esik felkelni és nagyon törődöttnek érzem magamat. Talán Ön ki fog mosolyogni, hiszen Önhöz képest fiatal vagyok, mivel Ön az lehetne, és bizony tudom, hogy fizikailag és szellemileg is milyen friss, és mennyire éltető eleme a munkás tevékenység.

Ezt nem is tudom Önnek megmagyarázni, hiszen bár sok megpróbáltatáson mentem keresztül, és nem az évek száma adja meg az emberek fáradságát. Lehet, hogy túl érzékeny az érzelmi világom. – Azoknak az embereknek könnyebb, ahogy elnézem körülöttem az életben, – akik nem éreznek mélyen, de viszont azt Ön is tudja, hogy azok szegényebbek az érzelemben.

Elnézését kérem ezért a melankólikus levelemért, és hogy ilyen sokáig nem jelentkeztem. Őszintén mondom, higyje el, hogyha nem is jelentkezem, mély emberi szeretettel és

baráti érzéssel gondolok sokat Önre és gyakran emlegetjük feleségemmel Önt. – Szeretném egyszer otthonunkban vendégül látni, szeretnénk, ha fel tudna keresni minket, ha nem volna terhes Önre nézve.

Amennyiben ez konveniál Önnek, úgy írja meg és alkalmas időt összeegyeztetnénk.

Meleg baráti kézszorítással öleli fiatal barátja

Ernő

MTAKK Ms 4589/107.
Gépirat autogr. aláírással.
Budapestre írt levél.

[1] FL lapja nem ismeretes.

2506. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp.] 1961. VII. 22.

Cara Signora,

ricevetti oggi la sua del 15. corrente,[1] due giorni fa il libro[2] e in suo tempo il bigliettino del 5. VI.[3] La ringrazio tanto delle fatiche sue. Mi rincriesce di averle dato motivo di inquietarsi del ritardo – come dissi previamente, nessun libro mi è urgente, è assolutamente indifferente, quando arriva – purchè arrivi! Ciò naturalmente non è e, purtroppo, non poteva essere il caso con la sua cugina da chi – sia detto fra di noi! – non è da attendere cosa simile. Settimane addietro ella mi scrisse una lunga-lunga lettera, in cui non si trova ne capo ne coda – ma di libri niente si vede. E non si vedrà neppur in seguito. Lei ha voluto fare bene, non sapendo ciò, si è sbagliata, non fa niente – pensiamo ora piuttosto al rimedio. Vuole che Le mandi di nuovo il listino[4] di quei quattro libri? oppure le pùo ricevere da essa?

Con ringraziamenti ripetuti e saluti cordiali da

L.[odovico] Fülep

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 5889/118.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Signora Marianne Rasko Latina Via Carlo Alberto 7. Italia
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22.

Raskó Marianne (szül. 1924.) Raskó Alfrédné leánya. Katonaorvos férjével a II. világháború végén került nyugatra. Később elváltak, Raskó Marianne a latinai menekülttáborban vállalt állást, ahol számos magyar disszidens volt ideiglenesen elhelyezve.

Kedves Asszonyom,

ma megkaptam f. hó 15-i levelét, két napja a könyvet és annakidején a céduláját. Nagyon köszönöm fáradozását. Sajnálom, hogy aggodalmat okoztam a késedelem miatt – ahogy már korábban is mondtam, egyik könyv sem sürgős, teljesen mindegy, mikor jön meg – csak megérkezzék! Persze nem ez a helyzet s nem is lehet ez unokahúga esetében, akitől – magunk között szólva – ilyesmi nem

várható el. Hetekkel ezelőtt írt nekem egy hosszú-hosszú levelet, tücsökről, bogárról, de a könyvekről nem derült ki semmi. És nem fog kiderülni a jövőben sem. Maga jót akart, ezt nem tudhatta, mindegy; most inkább arra gondoljunk, hogyan hozható helyre a dolog. Küldjem el még egyszer a listát a négy könyvről? vagy megkaphatom tőle?

Ismételt köszönettel és szíves üdvözlettel

Fülep L.[ajos]

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Nem tudni, milyen könyveket küldött Raskó Marianne FL kérésére.
[3] A cédula nem maradt fenn.
[4] FL 1962. VI. 3-i levele mellett (ld. 2556. sz.) van a legközelebbi desiderata-lista.

2507. FÜLEP LAJOS – ACHSNÉ KISS GIZELLÁNAK

[Bp. 1961. VIII. 4.]

Kedves Gizike!

Jó![1] Azaz szakdolgozat: jeles. Jó tanítvány. Kár, hogy nem enyim volt, megtanítottam volna.

Egy kis amplifikálás még szebbé tenné elejét-végét. (De így is elmehet.)

Egy lev.[elező] lapnyi sorban kérem, értesítsen, hogy megkapta – komplikáltabb cím, mint valamelyik newyorki.[2] Csoda, ha megtalálják.

Szíves üdvözlettel

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév és dátum postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Achs Károlyné Szeged Petőfi t[ele]p XV. u. 851/b.

Achsné Kiss Gizella (szül. 1929.) Kiss Géza kákicsi lelkész, az Ormányság szerzőjének leánya, Achs Károly ref. lelkész felesége. Francia–magyar szakos középiskolai tanár. 1951–1961 között Budapesten, Szegeden, Mezőtúron általános iskolában, 1965–1984 között a mezőtúri Teleki Blanka Gimnáziumban tanított.

Achsné Kiss Gizella egy fenn nem maradt levélben édesapja életpályájára vonatkozóan kérdezte FL-t tervezett tanulmányához. FL válaszában (FLev. VI. 2488.) röviden megírta megismerkedésük történetét és utalt az Ormányság megjelenése körüli levelezésük és kapcsolatuk alakulására.

[1] A FL-nak elküldött tanulmány utóbb megjelent: Kiss Géza (1891–1947). = Jelenkor, 1962. V. évf. 2. sz. 224–235.
[2] Ld. a levél címzését. FL a számozott utcákra utal.

2508. GRANASZTÓI PÁL – FÜLEP LAJOSNAK

Alsógöd, 1961. VIII. 5.

Kedves Professzor Uram,

ma, itt ebben a szép félárnyas csendes kertben, magasan a Duna felett – szemben a Szentendre környéki hegyek – fejeztem be könyvedet, a Magyar művészet-et.[1] Mint említettem, valaha régen olvastam, de olyan volt most, mintha először olvastam volna, olyan elemi erejű s hatású. S ebből nem csak azt a következtetést vonom le, hogy nagy utat tettem meg huszonöt év alatt, egy mélyebb megértés felé, hanem azt is, hogy ez a könyv páratlan mértékben előzte meg szellemi korát, mely talán teljesen még ma sem érkezett el.

Rövidsége, úgy gondolom, egyik nagy erénye – hiszen pl. Platon művei sem nagyobbak – így még inkább hat, érződik esszencia jellege s ereje. Amellett élőbeszédként hat – aki ismer Téged magadat hall belőle – s ez úgy gondolom, szintén ereje. Nekem pedig azért különösen becses, mert eddig inkább hallottalak s most – néhány szép kisebb írás kivételével, gondolok a Rembrandt-ra,[2] az Izsó Miklósra[3] – először olvastalak. Nagyon szeretném megszerezni ezt a könyvet – és úgy őrizni, mint valami hangfelvételt.

Azt hiszem, hogy éppen az, ami reám hat, s bizonyára másokra s mindenkor benne, az emeli is ki a mindennapokból, a maga korából és teszi kevesek dolgává, de maradandóvá – a művészet végső lényegének a bölcselet, az etika alapprincípiumaival való egybefogása, egy szinten tartása. E szemlélet, e könyv mellett csaknem minden művészetről szóló írás kissé fecsegésnek, fontoskodásnak, aprólékoskodásnak tűnik. A műalkotás rangján szól a művészetről, eloszlatva azt a kételyt, amit bennem a művészettörténészek írásai többnyire keltenek, így legutóbb Sedlmayer-é[4] [!] is, – hogy milyen jogon értékelnek, ítélkeznek megőrülésig gyötrődött, magukat velőkig kivájó művészek életműve felett, – azt a sanda érzést, mely bennem a művészettörténet felé – tisztelet a kivételnek – mindig élt, hogy mélyükben gyakran a kereskedőt éreztem, akinek a műalkotás, a művészek vére, kínja tárgyi értékelés, csere-bere tárgya. Ezen Te magasan felülálltál mindig s ez a könyv ennek olyan írásbeli dokumentuma, mely rangot, jogot ad egy hivatásnak is. S bennem azért is megnyugvást kelt, mert engem az irodalom, mondandóimnak irodalmi alkotásként való kifejezése felé főleg az sodort, hogy csak így érezhettem – úgy amennyire – egyenrangúnak munkámat az alkotó építészével. De hiszen ezt tudod, éppen könyvemből.

Különös, de nem véletlen módon engem a festészetről szóló fejezet ragadott meg legmélyebben. Ennek többféle, főként szubjektív oka van. Építészeti gondolatvilágodat ismertem leginkább, ezenfelül a már ismert s ma is érvényes szempontjaidon felül – van itt egy olyan, talán inkább korhoz kötött megközelítés, amelyet én most már idős fejjel s egy jócskán megtett úton nem tudnék újra elkezdeni – főleg a síkra gondolok, s a nemzeti építészet témájára Lechnerrel[5] kapcsolatban. A szobrászat – Isten tudja miért – valahogyan távol áll tőlem, miként a plasztikus megközelítésű építészet is – s még Te sem hozod sokkal közelebb; meghajlok előtte, s e fejezet előtt is, úgy vagyok vele, mint Petőfi a Kárpátokkal. Ez azért is furcsa, mert jeles szobrász barátaim vannak s a legtöbbet életemben talán Vilt Tiborral[6] beszélgettem. De a festészet s erre most jöttem rá, könyved kapcsán, olyan mélyen érint, mint a zene (zenei világomat nem ismered, erről nem régen írtam egy hosszabb fejezetet naplómban[7]) – *s talán mélyebben mint az építészet!* Te is mintha ebbe

mennél bele a legtöbb szenvedéllyel, ebben látnád leginkább a mi dolgunkat is itt, Magyarországon, amiben még tehetünk valamit.

Azt már mások is észrevették írásaimban – elsőnek Kassák[8] – s magam is tudom, hogy a látásom festői. Tájakat látok s bennük embereket, általában kívülről. Legelső kifejezési megnyilvánulásom is a festés volt, 8–10 éves koromban. Bárminek a megírásához is, úgy érzem, festő módjára kezdek hozzá, s csak hízeleg nekem, de nem egészen értem, miért mondják annyian – kitűnő építészek is – építészinek a szemléletemet, a Vallomás és búcsúban.[9] Valami furcsa van itt, amit könyved s ez a fejezete revelált nekem, s talán ez nem csak az én ügyem, hanem az egész országé. Ahol az építészetnek sohsem volt igazi becsülete, de ahol tódulnak az emberek a Munkácsy, a Székely Bertalan, a Rippl Rónai kiállításokra, minden erről szóló könyvet megvesznek, s ahol még apám is pedig milyen messze volt a művészettől! – büszkélkedett hozzánk vetődött Broczky, Lotz, Vaszary képével.[10] Lírikusabbak vagyunk talán, vagy csak szegényebbek, akiknek ecsetre, vászonra még tellett, de kőre, bronzra már kevésbé, s a legkevésbé épületre? Olyanokra, melyeken kísérletezni lehet! Még az is csoda, hogy Lechner megépíthette azt a néhányat, akadt, aki vállalta, pénzét beletette. S ez az építészeti megalapozás hiányzik egész művészetünkben, talán leginkább a festészetben éppen.

Szóval a festészet világa – amit eddig is a legjobban ismertem – most jó néhány képsíkkal mélyebben tárult fel előttem, s előre mutatóan is. (Lefelé dőlő soraim nem pesszimizmust jelentenek, hanem azt, hogy a lábam miatt feküdnöm kell, s le is csúszik a mappa, amin írok. Ez szolgáljon a szokottnál is olvashatatlanabb írásom mentségéül is.) Az olvasó legmélyebb értését fejezi ki az – ezt mint író tudom – amit Cézanne-ról szóló csodálatos lapjaidnál éreztem; az, hogy pontosan így gondoltam mindig én is. A Székely Bertalanról szóló rész pedig kísértetiesen áll a mai szoc-re[a]l festészetre, sőt irodalomra is. S még valami – sőt talán ez az igazi, s ez most jutott eszembe, ami a festészet iránt való nosztalgiámat indokolhatja: – az építészet szigorú világa, a rendcsinálás, a kötelességvállalás világa, kora után, melybe énem egyik fele kötődik, vágyom a lazább, a szabadabb, a már megalapozottabb, ha úgy tetszik vidámabb világ, korszak után, amelyben a festészet virágozhat, amelyhez már lerakták az alapokat, s lehet ficánkolni felettük. Messze vagyunk tőle!

Bennem ez a könyv végül is azt a nagyon határozott igényt és szükség érzést keltette, hogy Neked még egyszer ilyen módon meg kell szólalnod, s egy emberöltővel, egy nem közönségessel később még egyszer meg kell mondanod, mit tartasz a művészetről. Tudtommal, dolgozol is rajta. Ez az előadás, amit nálunk a Mesteriskolán tartottál,[11] fellebbentett valamit, amit azok a jóérzésű, az igazságra vágyó fiatal építészek is megéreztek, s emlegettek, s ami mögött egy magasrendű, zárt esztétikai, egyben etikai világ sejlik. Nagyon szeretnék többet tudni munkádról, ha lehet, s szeretném hinni, hogy kapunk valamit, ami ismét néhány évtizedre útravaló lehet. Egy boltív záródását. Ezzel a reménnyel zárom soraimat.

Tisztelettel és szeretettel

Granasztói Pál

MTAKK Ms 4587/167.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Granasztói Pál, Alsógöd, Leiningen utca 10.

Granasztói (korábban Rihmer) Pál építészmérnök, városrendezési, városépítési szakember, író. 1934–1945 között a Székesfővárosnál dolgozott, 1945 után a Fővárosi Közmunkák Tanácsa, az Építési és Közlekedésügyi Minisztérium, a Városépítési Tervezőintézet, az Országos Építésügyi Hivatal, a Városépítési Tervező Vállalat stb. munkatársa lett. Tagja volt a Modern Építészek Nemzetközi Szervezetének (CIAM), 1957-ben az MTA műszaki tudományok kandidátusa, 1967-ben a műszaki tudományok doktora lett. Tagja volt több akadémiai szakbizottságnak, valamint 1971–1976 között az Acta Historiae Artium szerkesztőbizottságának.

FL személye több Granasztói-műben szerepel, legrészletesebben a négy évvel FL halála, tizenegy évvel szakításuk után megjelent Alakok, álmok (Bp. 1974. Szépirodalmi Könyvkiadó) c. kötetben ír róla, mint elsőről a felidézett, Granasztói életében fontos szerepet játszott személyiségek közül. A kötet címében olvasható „álmok" szó döntő jelentőségű a könyv szempontjából: írása elején a szerző elmondja, hogy amikor emlékeit papírra vetette, szándékosan nem támaszkodott a birtokában levő, neki szóló FL-levelekre, mivel „a fontos dolgok a lélekben amúgy is megmaradnak, s olykor előjönnek, ha másként nem, álmainkban" (44.). A leírt személyek és események megörökítésekor Granasztóinál valóban szinte egyenértékű élményként jelennek meg a tényleges emlékek és az álombeli jelenések.

Az álmok mindenképpen, de az emlékek is gyakran hamisan rögzítik a történteket. Bár a Fülep–Granasztói levelezés nagy valószínűséggel hiányos, kapcsolatuk felvázolásához mégis a fennmaradt dokumentumokból kell elsősorban megvilágítani a levelekből kirajzolódó kép és Granasztói utólagos visszaemlékezésinek eltéréseit.

Granasztói – ekkor még Rihmer – Pál neve FL levelezésében először 1943-ban bukkan fel a népi építészeti stíluselemek alkalmazásának elkötelezett építész, Csaba Rezső egyik levelében, amelyben megemlíti „Rihmer Pál[t], aki most a nyugati új építészet propagátoraként egyre gyakrabban szerepel, [s aki] csillagászati távolságban van pl. a Magyar művészet c. könyv gondolatvilágától." (FLev. IV. 1585. sz.)

Maga Granasztói levélíróként személyesen 1944 májusában jelentkezik, amikor az Építészet c. folyóirat mellékleteként napvilágot látott FL Célszerűség és művészet az építészetben c. tanulmányának első része. (FLev. IV. 1678. sz.)

Levelének rövid summája: érdeklődéssel olvasta FL írását, de hiányolja állításai némelyikének indokolását. Mivel levélben hosszú lenne saját nézeteit kifejtenie, megírja FL-nak néhány munkájának adatait (Városok a múltban és a jövőben. Bp. 1942. Egyet. ny., A népi építészet és az európai agrárcivilizáció. = Tér és Forma, 1943., és Megoldja-e a jövő lakáskérdését a bérkaszárnya vagy a családi ház rendszere? = Magyar Nemzet, 1944. II. 5. Ez utóbbi cikk megvan kivágatban FL hagyatékában MTAKK Ms 4604/3.) Mellékeli továbbá két különnyomatát, de ezek címét a levél nem közli. FL könyvtárában halálakor csak a Városok a múltban és a jövőben dedikálatlan példánya volt meg az e Granasztói-levél dátumát megelőző időből.

Az Alakok, álmok c. kötetben a következő olvasható: „Korábban néhány levelet váltottunk, úgy emlékszem, már Zengővárkonyból, ottani magányából is írt." (43.) „Néhány levél"-nek nincs nyoma sem FL, sem Granasztói hagyatékában. FL bizonyosan válaszolt Granasztói levelére – még az ünnepi jókívánságokat is megköszönte telefonon vagy írásban –, de a válaszlevél nem ismeretes.

„Első találkozásunkat Budapestre költözése után nem tudom, melyikünk kezdeményezte, valószínűleg én." (44.) Ha FL kezdeményezte volna, valószínűleg nem egy az egyetemen tartott ülés színhelyére invitálta volna, hanem Eötvös Kollégium-beli lakására. Mint Granasztói írja, FL levelezőlapon közölte vele, mikor megy egy nyelvművelési tanácskozásra, s utána hol és mikor lesz megtalálható. FL 1947. november végén költözött Budapestre, 1948 újévkor csaknem négy hónapra Rómába utazott, a találkozás valószínűleg ezt követően, akadémiai levelező taggá választása után történhetett. (FL hagyatékában van egy Granasztói-cikk gépirata, címe: Van-e természetelvű és absztrakt művészet? Dedikálva nincs, de a cím fölött a szerző kézírásával „Kortárs 1948. március. Tizenegyedik szám" a megjelenés, a cikk végén „1947. V.", feltehetően a megírás dátuma olvasható. Granasztói FL hazaérkezése után (1948. IV. 9.) adhatta oda neki a cikket; talán nem volt másodpéldánya a folyóiratszámból.)

FL 1948–1950 között írt leveleiben máskor is találunk utalásokat arra, hogy akadémiai pályafutása kezdetén aktívan részt szándékozott venni a tudományos intézmények – elsősorban az Akadémia – nyelvművelő munkájában. A Granasztóinak írt lap elveszett vagy lappang.

Első személyes találkozásukat továbbiak követték. Granasztói leírja, hogy járt FL Eötvös Kollégium-beli lakásán, meghallgatta FL mintegy 30 főnyi egyetemi hallgató előtt tartott előadását, amelynek során nagy örömére FL felmutatta és melegen méltatta az ő Európai építészet. Tanulmányok c. kötetét (1947. A Magyar Művészeti Tanács Könyvei 1.). A könyv dedikációja így szólt: „Fülep Lajosnak igaz becsülése jeléül küldi Granasztói Pál."

1950 előtt FL is járt két alkalommal Granasztói otthonában, egyszer Vas Istvánék és Ottlik Gézáék társaságában, másodszor pedig megnézni Granasztói Szilvia leányának szobrocskáit.

A kapcsolat hosszú éveken át tartott, de nem tudni, milyen sűrűn találkoztak. FL megajándékozta Granasztóit 1953-as Izsó-, és 1956-os Rembrandt-tanulmányának különnyomatával, s Granasztói is sorra elküldte 1957–1965 között megjelent könyveit és különnyomatait. A Vallomás és búcsú-t, a Liane-t és a FL halála évében megjelent Múló világom c. kötetet már megjelenésük előtt, kéziratban olvasta FL.

1957-ben jelen volt Granasztói kandidátusi vitáján (a téma: Városaink városképi sajátosságai), röviden fel is szólalt. Ellentétben Borsos József professzor véleményével (amelyet Granasztói elfogadott), hogy ti. a magyar városok kereskedelmében a víznek nem volt szerepe, arra hívta fel a figyelmet, hogy Baján pl. a vasút megépülése előtt mind a kereskedelemben, mind a városkép kialakításában fontos tényező volt a város folyóparti fekvése. (MTALt. TMB 663/114.)

1958-ban FL, Granasztói és Dercsényi Dezső együtt kirándult Pécsre, ahonnan ellátogattak Zengővárkonyba és a gesztenyésbe is.

1958. XI. 14-én FL A huszadik század művészetének néhány kérdése címmel előadást tartott a Granasztói által igazgatott Építőművészeti Mesteriskola III. kurzusán.

Különös jelentőségű volt kapcsolatukban Granasztói 1961. VIII. 5-én írt, itt közölt levele, amelyet e jegyzet kíván megvilágítani. Granasztói nyaralás közben újraolvasta a „valaha régen" már olvasott Magyar művészet c. FL-kötetet, amely azonban csak most hatott rá igazán, olyannyira, hogy nemcsak a mű korát megelőző szellemi jelentőségét ismerte fel, hanem saját „egy mélyebb megértés felé" megtett útját is lemérhette olvasmányán.

FL nyilván örömmel fogadta ezt a vallomást, kevéssel utóbb megbízta fő könyvbeszerzőjét, Lőrincz Ernőt, kerítsen egy példányt a könyvből (ld. 2511/3.), amelyet aztán Granasztóinak ajándékozott. Granasztói sajnálkozva írja, hogy később valaki ellopta tőle a dedikált kötetet.

Ez a Granasztói-levél indíthatta arra FL-t, hogy 1961. XI. 6-i közös sétájuk alkalmával röviden összefoglalja a Magyar művészet megjelenése óta kialakult nézeteit a művészetről, lényegében művészetfilozófiájának rövid summáját. „Sokat gondolok a tegnapi sétára" – írja másnap Granasztói (ld. 2520/4.). A beszélgetés témája pedig abból az olasz nyelvű feljegyzésből derül ki, amelyet FL a Granasztói-levél hátlapjára írt: „gli parlai della vera necessità dell'arte, (Altamira, Eggito) che durai fatica argli comprendere". (Beszéltem neki a művészet igazi szükségességéről (Altamira, Egyiptom), nehéz volt megértetnem vele.) Ez a beszélgetés tehát csalódást okozott FL-nak.

Granasztói az Alakok, álmok-ban két, ezidőtájt kapott FL-levélről ír részletesen. Egyik az utóbb, 1970-ben megjelent Múló világom c. naplókötettel kapcsolatos, amelyet kéziratban odaadott FL-nak. Név nélkül FL-ról is szól benne, e passzusra FL azt írta (vagy mondta), hogy jól belelátott. A kézirat publikálását – más okok miatt – FL nem javasolta.

A másik említett FL-levél datálása Granasztói azon mondatára támaszkodhat, hogy megírásakor FL már nyugdíjban volt, tehát 1961 januárja és 1963 novembere, szakításuk dátuma között íródott. Granasztói hosszan részletezi, hogy szorult helyzetbe került, s FL-hoz fordult kölcsönért, akiről tudta, hogy alkalmilag másokat is ki szokott segíteni. Granasztói kölcsönkérésére FL „hosszú, és számomra ma sem egészen érthető levélben válaszolt. Azt írta: a pénzt csak ő vehetné fel a takarékból, mert mióta nyugdíjban van, otthon csak annyi pénzt tart, amennyi éppen kell, s ő nem mer bemenni a városba, bizonytalan a járása. Talán szédülésről is szólt a levelében." (47.) A hosszan elemzett levél eszerint rosszul eshetett Granasztóinak, ezért keresett valami rejtett okot a FL válasza mögött. Pedig az is érthető lenne, hogy a 76–78 éves, a városba menetelt lehetőleg elkerülő és nehézkes FL, akinek ezekben az években levelei és Fodor András naplója tanúsága szerint sokat fájt a lába, gyakran volt láza és egy majdnem háromnegyed évig tartó súlyos penicillin-mérgezés következményeitől sokat szenvedett, elhárította volna a kérést. Ezzel szemben azonban FL 1961 évi zsebnoteszében több más kölcsönügy között az olvasható, hogy Granasztói az 1959. IV. 20-án kölcsönkért 2000 forintot „dato

imprestito" – azaz a megállapodás szerinti határidőre visszafizette (MTAKK Ms 4597/597.). Az előbbiekben említett FL-levél tehát nem létezhetett.

A végső szakításra 1963. XI. 11-én került sor. Granasztói telefonon felhívta FL-t s gratulált neki a Kortárs utolsó számában megjelent Csontváry-nyilatkozathoz. FL viszont haragosan reagált Granasztói néhány nappal korábban a Népszabadság vasárnapi mellékletében megjelent A budapesti Duna-partok c. cikkére (1963. XI. 1.). A telefonbeszélgetést utóbb FL részletesen elmondta, Fodor András megörökítette naplójában (Ezer este... II. 204.), Granasztói pedig az Alakok, álmok-ban írta le (50–51.). A két leírás csaknem szó szerint egyezik.

Ez volt utolsó beszélgetésük. 1965-ben Granasztói elküldte a Vallomás és búcsú 2., bővített kiadását dedikálva, de szokásával ellentétben nem a kötet belső címlapján, hanem beletett külön kártyán. Emlékezete szerint „A nyolcvan éves Fülep Lajosnak – Granasztói Pál" szöveggel, ténylegesen „A nyolcvan éves Fülep Lajosnak tisztelete jeléül a szerző" ajánlással. FL postai levelezőlapon válaszolt: „A küldött könyvet köszöni Fülep Lajos.". A levelezőlap megvan Granasztói hagyatékában. (Ld. 2726. sz.)

Az Alakok, álmok-ban Granasztói azzal próbálta enyhíteni a „kitagadása" okozta fájdalmat, hogy úgy ír, mintha ő „hagyta volna el" FL-t, FL pedig a fiatalkori építészeti nézeteit túlhaladó, a budapesti „belle époque" építészetét mind jobban elismerő Granasztóitól idegenedett volna el.

Kétségtelen, hogy Granasztói építészeti nézetei nagyot változtak fiatalkori, a modern építészetnek való elkötelezettsége óta, amíg eljutott a 19. század végi Budapest városképe iránti szinte ellágyult szeretetig.

FL azonban ennek mindvégig tudatában lehetett, találkozásaik alkalmával nyilvánvalóan kiderült beszélgetésük során, s nyomon követhette Granasztói műveiben is, amelyek közül a következők voltak a birtokában:

1. Városok a múltban és a jövőben. Városépítési tanulmányok. (Granasztói Rihmer Pál néven.) Bp. 1942. Egyet. nyomd.
2. Európai építészet. Bp. 1947. Magyar Művészeti Tanács Könyvei 1. „Fülep Lajosnak igaz becsülése jeléül küldi Granasztói Pál."
3. Morfológiai problémák a magyar városépítésben. Bp. 1957. Klny. Az Építés- és Közlekedéstudományi Közlemények. 1957. 1–2.-ből. „Fülep Lajos professzor úrnak tisztelettel Granasztói Pál."
4. Les particularités générales de l'urbanisme hongrois. Bp. 1958. Klny. az Acta Historiae Artium 1958. Fasc. 1–2.-ből. „Fülep Lajos professzornak szeretettel Granasztói Pál."
5. Granasztói Pál–Polónyi Károly: Budapest holnap. Bp. 1959. Gondolat. „Fülep Lajosnak szeretettel Granasztói Pál."
6. Város és építészet. Bp. 1960. Műszaki Kiadó. „Fülep Lajos professzor úrnak tisztelettel, szeretettel és köszönettel e könyv gondolatáért, a biztatásért – Granasztói Pál."
7. A modern urbanisztikai szemlélet építészeti megvilágításban. Bp. 1961. Klny. az Építés- és Közlekedéstudományi Közlemények 1961. 3. sz.-ból. „Fülep Lajos professzor úrnak tisztelettel és szeretettel Granasztói Pál."
8. Vallomás és búcsú. Bp. 1961. Magvető. „Fülep Lajosnak, kedves tanítómnak, megköszönve mindenkori érdeklődését, biztatásait – igaz nagyrabecsüléssel, ragaszkodással és szeretettel Granasztói Pál."
9. Liane. Három korrajz. Bp. 1962. Szépirodalmi Könyvkiadó. „Fülep Lajos professzornak a Vallomás és búcsú mellé változatlan szeretettel és tisztelettel Granasztói Pál."
10. Vallomás és búcsú. Második, bővített kiadás. Bp. 1965. Magvető. Benne külön kartonon: „A nyolcvan éves Fülep Lajosnak tisztelete jeléül a szerző."

(A felsorolt könyvek közül az 1., 2., 6. és 7. tétel az MTA MKI Könyvtárában, a 3–5., és 8–10. tételek adatai a Könyvértékesítő Vállalat 1987. nov. 20–20-án tartott antikvár könyvaukció nyomtatott katalógusában találhatók.)

FL és Granasztói szakításának oka Granasztói fentebb említett Népszabadság-beli cikke volt, benne a vár új kupolájának megítélése, amelyről Granasztói így írt: „Lehet majd talán vitatkozni a kupola arányain, a helyreállítás stílusbeli megoldásán, de azon aligha, hogy ide újra kupola kellett, s hogy ennek felépítése a Vár egész helyreállításának központi és legsürgősebb, legfontosabb feladata, tette

lett. A pusztulásnak annyi évig látott fájdalmas emléke, egy összeroskadt törmelékkupac látványa után önmagában véve az, hogy ismét ott emelkedik a városkép gyújtópontjában – megújult alakban és rendeltetéssel – nagy öröm lehet mindenkinek." – FL pedig, aki a Duna-parti panorámát „hazugnak, kulisszaszerűnek" tartotta, vitáik során is kijelentette: „Tudod, hogy én ebben nem alkuszom." (Granasztói Pál: Itthon éltem. Bp. 1971. Szépirodalmi Könyvkiadó 338.)

Az előbbiekből kitetszik, hogy már a szakítás előtt sem volt minden rendben köztük. FL úgy érezte, Granasztói nem értette meg, amit a művészetről elmondott neki, Granasztói pedig olyan sérelmet dajkált magában, amely feltehetően meg sem történt. Alapvető ellentétüket jól jellemzik az életszemléletük különbözőségét tükröző szavak. Granasztói így írt önmagáról: „Az a törekvés [élt bennem], hogy szeressem ezt a várost és jól érezzem magamat itt." (59.) FL ezzel szemben élete utolsó esztendejében – éppen Granasztói pécsi rokona, Fischer Béla özvegyének írta a következőket: „Ez a világ nekem nemcsak idegen, permanens iszonyat." (Ld. 3165. sz.)

Torzított Granasztói emlékezete, amikor a szakítás után úgy látta, ő „hagyta el" FL-t. Sokáig szenvedett a barátság elvesztése miatt, s közeli barátai ezt jól tudták.

A hatvanas években szombatonként a déli órákban rendszeresen összejött a Greshamben Genthon István baráti köre: Dercsényi Dezső, Granasztói Pál, Györffy György, Kampis Antal, Medveczky Jenő, Mihalik Sándor, Tarr László és mások.

Genthon meghívására csatlakozott a társasághoz Fülöp Géza, aki ekkor az Akadémiai Kiadó lexikonszerkesztőségében dolgozott, s ott barátságot kötött Genthon Istvánnal, a készülő Művészeti Lexikon egyik szerkesztőjével. Bár jóval fiatalabb volt mindnyájuknál, éveken át rendszeresen eljárt közéjük, egy ideig még Genthon halála után is.

Egy alkalommal – Granasztói távollétében – Genthon, tudva, hogy rendszeresen látogatjuk FL-t, megkérte Fülöp Gézát, járjunk közbe, hogy FL fogadja vissza barátságába Granasztóit, aki rettenetesen fájlalja kirekesztettségét és FL barátságának elvesztését. „Még belehal, – nem Fülep, hanem Granasztói" – mondta Genthon sajátos stílusában. A kérés közvetítése rám hárult, s egy négyszemközti találkozás alkalmával elmondtam FL-nak. Ő végighallgatott, s azt válaszolta, nem teheti meg, neki a vár kupolájának megítélése exisztenciálisan fontos; nem tudja, és nem is akarja „megszokni".

Következő találkozásunkkor minden magyarázat nélkül átadott egy nagy értékű művészeti albumot. Mivel korábban már két hasonló alkalommal, mások ügyében – eredménytelenül – közbenjárva, ajándékot kaptam tőle, megfogadtam, hogy soha, senki érdekében sem fogok többet szólni.

Granasztói bizonyára sose értesült Genthon békítési próbálkozásairól.

[1] Fülep Lajos: Magyar művészet. Bp. 1923. Athenaeum. Gondolat és Írás I.
[2] Fülep Lajos: Rembrandt és korunk. = Magyar Tudomány, 1956. I. évf. 7–12. 341–359. Klny. is.
[3] Fülep Lajos: Izsó Miklós. = Műv. tört. Ért. 1953. 1–2. sz. 13–21. Klny. is.
[4] Talán az 1960-ban magyarul is megjelent A modern művészet bálványai c. könyvre utal.
[5] A Magyar művészet-beli Lechner-méltatásról van szó.
[6] Vilt Tibor (1905–1983) szobrász.
[7] A napló Múló világom (Napló) címmel jelent meg. Bp. 1970. Magvető.
[8] A Múló világom-ban Granasztói együtt említi FL és Kassák Lajos hatását: „Bátorítása, elismerése irodalmi munkámat illetően ez években – miként Kassáké – különben is nagyon fontos volt." A szöveg alatt a következő jegyzet olvasható: „E nagy figurákról szeretnék egyszer külön írni, megemlékezni. Készülődnöm kell hozzá, távlatot kapni..." (332.) A tervezett könyv az Alakok, álmok. Bp. 1974. Szépirodalmi Könyvkiadó lett.
[9] A Vallomás és búcsú 1. és 2. kiadásának dedikációját ld. feljebb.
[10] Granasztói Pál: Apám élete c. önéletrajzi írásában szól orvosprofesszor apja képeiről, amelyek többnyire betegeitől származó ajándékok voltak.
[11] A Magyar Építőművészek Szövetsége Mesteriskolájának III. ciklusában FL 1958. XI. 14-én adott elő A huszadik század művészetének néhány kérdése címmel.

2509. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Pescia, 1961. VIII. 6.

Változatlan meleg ragaszkodással gondol magára

Carlo – Rina[1]

Hogy van? Miért nem ír? Következő címem: American Express, Roma. Szept.[ember] végétől kezdve ismét: Princeton

MTAKK Ms 4590/106.
Kézírás Pescia, Chiesa di S. Francesco feliratú képeslapon.
Címzés: Illmo Professore Lodovico Fülep Széher út 22 Budapest Ungheria

[1] Ld. 2496/4.

2510. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1961. VIII. 15.

Carissimo,

ricevetti la Vostra cartolina[1] col delizioso S.[an] Francesco mandatami da Pescia e Ve ne ringrazio. Mi domandate perchè non scriva, ma come si fa scrivervi? mi avete mandato due parole ancora navigando[2] fra i due continenti e non mi avete detto dove risiederete su questo. Ora che so dove e come Vi si può raggiungere, scrivo. Quanto a me, nulla di notevole. Col principio dell' anno mi feci mettere a half pay (da intendere letteralmente) e mi sono ritirato da tutto. Genug gepischt – disse un chirurgo noto[3] ad un infermo settantenne rispondendo alla sua risposta riguardo ai suoi acciacchi. Mi barba coi bischeri.[4] Purchè possa terminare il mio lavoro,[5] il resto non mi importa. Quel che desidero ancora, è di vedervi.

Vi abbraccio affettuosemente ambedue.[6]

Vostro

Lodovico

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Professore Charles de Tolnay Roma American Express Italia
(Kézzel:) Spedisce (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 (kézzel:) Italia

Kedves Barátom,

köszönettel megkaptam lapját az elragadó Szent Ferenccel, amelyet Pesciából küldött. Kérdi, miért nem írok, de hogy lehet Magának írni? Pár szót írt, amikor még a két kontinens között hajókázott, s nem mondta meg, hogy emezen hol lakik majd. Amint megtudom, hol és hogyan érem el, írok. Ami engem illet, semmi említésre méltó. Ez év kezdetétől nyugdíjaztattam magam [szószerint: félfizetésen vagyok], (ami szó szerint értendő), és mindentől visszavonultam. Genug gepischt – mondta egy híres sebész egy hetven körüli betegének, válaszul az illető öregkori panaszaira vonatkozó kér-

désére. Terhemre vannak a hülyék. Csak a munkámat befejezhessem, a többi nem érdekel. Csak arra vágyom, hogy Magát viszontlássam.

Szeretettel ölelem mindkettőjüket

Lodovico-ja

[1] Ld. a 2509. sz. lapot.
[2] Ld. az 1960. IV. 23-i lapot. FLev. VI. 2454. sz.
[3] Alighanem Noszkay Aurél urológus sebészre utal (1900–1987), aki 1949 őszén a János-kórházban műtötte FL-t.
[4] Toszkán szólás.
[5] FL 1927 után, Zengővárkonyban letelepedve fogott hozzá művészetfilozófiájához. Az első, közepén csonka megfogalmazás 1930-ból való (ld. MTAKK Ms 4565/1.) későbbi variánsai, töredékei FL hagyatékában. (MTAKK Ms 4565/2–Ms 4576.)
[6] Tolnay Károlynéra utal. Ld. 2496/4.

2511. FÜLEP LAJOS – LŐRINCZ ERNŐNEK

[Bp.] 1961. VIII. 24.

K.[edves] B.[arátom],

már komolyabb októl tartottam, annál jobb, hogy csak lelki nyavalygás. Éppen készültem írni.

Itt a lista.[1] Hozzon, amiben visz, van.

Megvan-e még véletlenül A.[lfred]Steinitzer: Aus dem unbekannten Italien?[2] ha igen, kérem.

Van-e Fülep: Magy.[ar] műv.[észet]?[3]

Csók: Emlékeim – valakinek szánom.[4]

Adyról [5] majd szóval.

Várom. Üdv!

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 5691/84.
Kézírásos cédula.

[1] A lista a következő:
1. Carus [Carl Gustav]: Symbolik der menschlichen Gestalt. 3. Aufl.[age] 1925. 80,– (kék pipa)
2. H.[ermann von] Fichte: Antropologie. 2. Aufl.[age] 1860. 120,– "
3. Th. v.[on] Uezküll-E. Grassi: Wirklichkeit als Geheimnis u.[nd] Auftrag Bern, 1942. [A tétel ceruzával áthúzva.] 20,–
4. H.[ermann] Friedmann: Die Welt der Formen. Systh.[em] eines morphologischen Idealismus. 2. Aufl.[age] 1930. 80,– "
5. Huizinga [Johan]: A l'aube de la paix. 1945. 24,– "
6. Berdjajew [Nikolaj Alexandrovics]: Christentum und Klassenkampf. (1936.) [A tétel ceruzával áthúzva.] 20,–
7. Breysig [Kurt]: Die Geschichte der Menschheit. II. [Berlin, 1955. de Gruyter] 70,– "
8. Eranos Jahrbuch 1942. 70,– "
9. W.[alter] F.[riedrich] Otto: Die Götter Griechenlands.[A tétel ceruzával áthúzva.] 80,–

[2] Steinitzer, Alfred: Aus dem unbekannten Italien. Mit 130 Eigenaufnahmen und 2 Kartenskizzen. [2. Auflage] München, 1914. Piper. Megvolt FL könyvtárában.

[3] A könyvet Granasztói Pálnak ajándékozta. Ld. 2508/1.

[4] A könyv címe: Csók István: Emlékezéseim. Bp. [1945.?] Officina Képeskönyvek 62/64. Nem tudni, kinek szánta FL.

[5] FL birtokában volt Ady Endre Ferenczy Béni által, közvetlenül Ady halálának beállta után készített halotti maszkja, amelyből mindössze 3 példány készült. Egy példány Csinszkáé lett, egy FL-é, egyet pedig Ferenczy Béni magának tartott meg. (Az ismertebb, Vedres Márk által készített maszk 3–4 nappal a költő halála után készült, s szépségben nem közelíti meg Ferenczyét.) a maszk egészen 1961-ig FL dolgozószobája falán függött, ekkortájt eladta Lőrincz Ernőnek, akitől antikváriumának egyik állandó vevője, a szigetszentmiklósi Ady Endre Általános Iskola tanára vette meg az iskola számára a diákok által összegyűjtött pénzből. Itt a Lőrincz általi megvételről van szó. (Lőrincz Ernő közlése.)

2512. FÜLEP LAJOS – NÉMETH LAJOSNAK

[Bp. 1961. VIII. 24. után]

Köszönöm Egryt.[1] Egész tekintélyes opusculum lett belőle, örülök neki!

F.[ülep] L.[ajos]

A levél legkorábbi lehetséges dátuma 1961. VIII. 24. (E dátummal dedikálta Németh Lajos az Egry-tanulmány elsőként megjelent francia változatát.)
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Németh Lajos művészettörténész H XIV. Bánki Donát u. 73.

Németh Lajos (1929–1991) művészettörténész, FL tanítványa az Eötvös Kollégiumban, majd az egyetemen. 1951-ben tanszéki demonstrátor, 1952. IX.–1954. IX. levelező aspiráns FL vezetése alatt. Hollósy Simon és kora c. kandidátusi disszertációját 1956. III. 13-án védte meg. 1954. IX.–1956. XI. között a MDP Központi Vezetőség tudományos munkatársa. 1957-től a Művészettörténeti Dokumentációs Központ főelőadója. 1966-tól mb. intézetvezetője, 1969-től az MTA Művészettörténeti Kutatócsoport tanácsadója. 1968. II. 7-én Csontváry Kosztka Tivadar c. monongráfiájával elnyerte a tudományok doktora címet. (Ld. még 2627/3., ill. 2967/2.) 1979-től az ELTE Bölcsészettudományi Kar Művészettörténet Tanszékének professzora, 1990-től az MTA levelező tagja.

Egry József c. tanulmánya franciául az Acta Hist. Artium Bp. 1961. Tomus VII. Fasc. 3–4. 303–335. jelent meg, FL példányának dedikációja: „Fülep Lajosnak tanítványi tisztelettel 961. VIII. 24. Németh Lajos." A magyar változat: „Egry József művészetéről" címmel a Művészettörténeti Tanulmányok. A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Évkönyve 1959–1960. Bp. 1961. 99–130. jelent meg. A dedikáció szövege azonos, dátuma 1962. III. 16. A dedikált példányok: MTAKK Ms 4606/5.

[1] FL hagyatékában fennmaradt Lektori vélemény Német Lajos „Egry József művészetéről" c. értekezéséről: „Egészében jó. Közöljük. Néhány helyen fogalmazási módosítást javaslok, az elején egy bekezdés betoldását a nemzeti és egyetemes egymáshoz való viszonyának traktálásáról más népek művészettörténeti irodalmában.

Mindezeket a szerzővel részletesen megbeszéltem, megcsinája őket.
Bp. 1960. VI. 12.

Fülep Lajos"

(MTAKK Ms 4597/8.)
FL konkrét változtatási javaslatai magántulajdonban.

2513. FÜLEP LAJOS – LŐRINCZ ERNŐNEK

[Bp.] 1961. IX. 13.

K.[edves] B.[arátom],

Huizinga A l'aube de la paix mégis megvan németül Wenn die Waffen schweigen[1] néven, tehát majd visszaadatik.

Nincs meg vagy nem szerezheti meg Husserl: Formelle u[nd] Transzendentelle Logik?-ot?[2]

Üdv

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 5691/85.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Lőrincz Ernő könyvkereskedés H I. Országház u. 8.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22.

[1] Huizinga, Johan műve németül (Zürich–Lpz. 1936.) megvolt FL könyvtárában.
[2] A könyv pontos címe: Husserl, Edmund: Formale und transzedndentelle Logik. Halle, 1929. Halálakor nem volt meg FL könyvtárában.

2514. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1961. IX. 17.

Kedves barátom!

Majd Szemere[1] elmeséli, hogy neked is érdemes volna ide jönni egyszer! Ő *25*-dikén megy vissza, aztán majd írok bővebben, most túl sok a program ahhoz, hogy leveleket írhassak, mert még pár napra Belgiumba is megyünk (Brugge + Gent). Remélem a térded rendbejött?

Addig is sokszor ölel

Magda

Azért te is írhatsz addig!

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4589/205.
Kézírás Rijksmuseum-Amsterdam (Bruikleen) Rembrandt (1608–1669) Zelfportret als Apostel Paulus feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22 Hongrija

[1] Szemere Samu (1881–1978) filozófiai író, esztéta. Alexander Bernát tanítványa, majd munkatársa volt. 1945–1949 között az MTA tagja.

2515. EULENBURG, AUGUSTA ZU – FÜLEP LAJOSNAK

[Starnberg, 1961.] IX. 20.

Lieber, lieber Freund!

Ich habe Ihre beiden Karten[1] erhalten und danke Ihnen so tausendmal dafür, es hat auf mich einen so grossen Eindruck gemacht, *alles* was Sie auf der Karte sagen, dass wir uns in unserer Jugend nicht näher gekommen sind war wohl Schicksaal! Vielleicht im nächsten Leben!!! an das ich felsenfest glaube, die Reinkarnation-Lehre und das *bewusste* Leben nach dem Tode. Wie *sinnlos* wäre sonst alles, das kurze Erdenleben, das sorgenschwere Dasein! Diese Karte ist der Vorläufer eines *langen* Briefes.[2] Nochmals Herzensdank für 2 *lieben* Karten.

Es grüsst u.[nd] denkt an Sie Ihre alte

Freundin

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/198/a.
Kézírás Augusta zu Eulenburg festményéről készült, Einsames Kreuz. L. zu Eulenburg feliratú képeslapon.
Címzés: Ungarn Professor Fülep Lajos Budapest II., Széher Ut 22

Eulenburg, Augusta zu (1882–1974) porosz arisztokrata család leánya, festő. 1907-ben Edmund Jarolymekkel kötött házassága után férjével és három gyermekével Firenzében élt, ott ismerte meg FL-t. Az I. világháború kitörésekor gyermekeivel visszatért Németországba. 1944-ig családja kelet-poroszországi kastélyában, Liebenbergben élt, utóbb Starnbergbe költözött. 1914–1950 között nagy megszakításokkal, 1950-től FL haláláig ritkán, de rendszeresen leveleztek.

Kedves, kedves barátom!

Mindkét lapját megkaptam és ezerszer köszönöm Magának, olyan nagy hatással volt rám mindaz, amit a kártyán mond, bizonyára a sors végzése volt, hogy ifjúkorunkban nem kerültünk közelebb egymáshoz. Talán a következő életben!!! amelyben *sziklaszilárdan hiszek,* a reinkarnáció tanában és a halál utáni tudatos életben. Milyen *értelmetlen* lenne egyébként minden, a rövid földi lét, a gondokkal teli élet! Ez a lap előfutára egy *hosszú* levélnek. Mégegyszer szívbéli köszönet a 2 *kedves* kártyáért.

Üdvözli és gondol Magára

régi barátnője

[1] A lapok nem ismeretesek.
[2] Az ígért hosszú levél valószínűleg sosem íródott meg.

2516. CSÁSZÁR JÁNOS – FÜLEP LAJOSNAK

Zengővárkony, 1961. X. 4.

Kedves Professzor Úr!

Régebb óta akartam már írni, de az utóbbi időben annyira el voltam foglalva, hogy rohantak a napok egymás után és így az írással megkéstem.

Szépnének sajnos nincsenek a kért dolgok, de a lencsét, babot, mákot egyiktől-másiktól meg tudom szerezni. Még nem hoztam el és nem küldöm egyenlőre, várom, hogy Professzor Úr lejön, amint kilátásba helyezte és akkor személyesen viheti el. Kovács Maris azt mondja, van 2 kg aszalt vargányája a tavaszi szedésből, kukacmentes, csak barnábbra aszalódott, mint tavaly. Amennyiben megfelel, eladja. (Ezt is látnia kellene Professzor úrnak, én nem láttam, mert úgy találkozott Vele a feleségem.)

Magyarék aszalnak szilvát, az nagyon szép, ha kell Professzor úrnak, azt is vihet ugyanakkor. Ajánlanám, hogy egyúttal megint jó szilvapálinkát is vinne, mert most soknak van, nagy szilvatermés volt, legfeljebb Professzor úrnál érik ki, ha van még az előzőből.

Most érik a gesztenye is, ha tudna jönni Professzor úr, most még szép időnk van, kellemes volna. Részemre a szerda és csütörtök volna alkalmas minden héten, ugyanis hétfőn, kedden, pénteken délelőtt a KTSz[1] (ahol dolgozom) inasait korrepetálom, mivel többen megbuktak tavaly is. Ezeken a napokon nem akarok szabadságot kérni, de ha éppen akkor jön Professzor úr, az sem baj, egyszer elmaradnak az órák. – Különösebb újság, változás nálunk nincs.

Piroska lányomat[2] a pesti felvételi vizsgára is behívták, jól meg is felelt, de a káderezésnél elvágták, így nem vették fel a tanfolyamra.

Most nem is írok bővebben, remélve a közeli viszontlátást,[3]

maradok teljes tisztelettel:

[Császár János]

Az elküldött példány nem maradt fenn, gépelt másodpéldánya magántulajdonban.
Budapestre írt levél.
Császár János ld. 2499. sz.

[1] Kisipari Termelő Szövetkezet.
[2] Ld. 2499/3.
[3] FL 1961 őszén nem járt Zengővárkonyban.

2517. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR ÉVÁNAK

[Bp. 1961. X. 30.]

Nagyon köszönöm a gesztenyét, mindnyájatokat szívből üdvözöllek,

Keresztapád

A helynév és dátum postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás Albrecht Dürer (1471–1528) Férfiképmás – Portrait of a Man feliratú képeslapon.
Címzés: Bognár Éva Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye

Bognár Éva (szül. 1940.) FL keresztlánya. A zengővárkonyi általános iskola bevégzése után 1954–1958 között Pécsett gimnáziumba járt. Mivel apját kulákká nyilvánították, nem vették fel sehova felsőfokú tanulmányokra. Hat éven át képesítés nélküli pedagógusként tanított Geresdlakon (korábban Püspöklak), majd miután 1962-ben férjhez ment Szántó Ferenchez, 1964–1968 között levelező tago-

zaton elvégezte a pécsi Tanárképző Főiskolán a rajz–földrajz szakot, utóbb szobrászati és művészettörténeti diplomát is szerzett. 1969-től a pécsváradi általános iskolában és a gimnáziumban is rajztanárként dolgozott. A gimnázium utóbb megszűnt. 1992 óta óraadóként tanít a II. Béla középiskolában. 1966-ban született Judit leánya, utóbb Fazekas Kornélné, a kaposvári Tanítóképzőben szerzett diplomát, 1975-ben született fia, Zoltán informatikus mérnök.

Zengővárkonyi főkötők c. tanulmánya a Janus Pannonius Múzeum 1972/1973. Évkönyvében jelent meg. Pécs, 1974. 253–260.

2518. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1961. X. 30.

Carissimo,

settimane addietro arrivò il vostro articoletto su quell'imbianchino Maulbertsch[1] (Vi ammiro che trovate tempo anche per roba simile), tre griorni fa l'estratto Aperçus[2] etc. ed il giorno dopo una cartolina d'avviso che mi costo fatica di decifrare, alfine potei capire che si tratta di qualche invio da parte Vostra del valore di $ 49 – non lo ritirai ancora perchè sono un po'rafreddato e non esco, ma comunque via, Vi ringrazio della intenzione, e nello stesso tempo il mio grandissimo malcontento del fatto stesso. Che cosa Vi ci ha indotto? Di mezzi matieriali sono otrafornito, in modo di poter soccorrere altri, è dunque superfluo versare nel Danubio – l'unica cosa che mi manca ed è difficile di ottenere sono libri, ma con questa fiche ricevuta non me ne posso comprare.

Ed ora ritorni agli Aperçus. Dei meriti non parlo. È naturale che ci siano. Ma non è naturale che con chi io feci lunghe passaggiate e nuotai nel Danubio, consideri quale artisti Leger[3] e Chagall,[4] il primo coi tubi da stufa, idiota autentico, il secondo colla merda di fatto al sciroppo di lampone, epigone del Gartenlaube[5] e di Peske Géza.[6] E assai deprimente che Burckhardt[7] e Wölfflin[8] abbiano parlato di Böcklin[9] come fecero, ma con essi non passaggiai insieme. Ma Voi, Voi! Cose simili sono lo shibboleti, la prova dell'intendimento autentico. Sono scosso.

Circa dieci giorni fa Vi inviai (servendomi dell'Accademia, l'unico modo di spedir libri) un libro or ora uscito: Horváth Z.[oltán] Magyar századforduló,[10] pensando che Vi potrebbe interessare a causa del soggetto, siccome copre la prima fase della Vostra vita, altrimenti non vale molto. Ed il libro mi fece venir in mente, che anni fa mandaste la copia dell'articolo[11] ch'io scrissi quando Vi misero fouri dalla scuola – allora Vi domandai una copia anche della lettera di Szabó Ervin,[12] ma non ne avete neanche risposto. Non potreste mandarmela infine? varrebbe la pena di pubblicarla.

Se il libro di Horváth arriva, mandatemi un riga.

Del resto nulla di nuovo. Ma perchè non venite?

Vi abbraccio

Lodovico

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
Firenze, Casa Bounarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás légipostai levélpapíron.

Címzés: Professor Charles de Tolnay USA Princeton NJ 14, Murray Place
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 (kézzel:) Hungary

Kedves barátom,

hetekkel ezelőtt megérkezett cikkecskéje arról a kontár Maulbertschről (csodálom Magát, hogy még ilyesmire is talál időt), három napja meg az Aperçu különyomat stb., másnap pedig a cédula-értesítés, amelyet nehezen tudtam kibetűzni, végülis megértettem, hogy valami Magától származó küldeményről van szó 49 $ értékben – még nem váltottam ki, mert egy kicsit megfáztam és nem járok ki, mindenesetre köszönöm a jószándékot, ugyanakkor nagyon helytelenítem magát a tényt. Mi a csoda indította erre? Anyagiakkal bőven el vagyok látva, annyira, hogy másokon is tudok segíteni, felesleges tehát vizet hordani a Dunába – egyetlen dolog hiányzik, amit nehéz megszereznem, ez pedig a könyvek, de ezzel a kapott szelvénnyel nem tudok könyvet venni.

És most visszatérek az Aperçu-höz. Erényeiről nem beszélek. Természetesen vannak. Az azonban nem természetes, hogy az, akivel nagyokat sétáltam és együtt úsztam a Dunában, művészeknek tekint olyanokat, mint Léger és Chagall, az előbbi valóságos idióta a kályhacsöveivel, az utóbbi pedig a málnaszörpös mocsokkal, a Gartenlaube és Peske Géza epigonja. Elég elkeserítő, hogy Burckhardt és Wölfflin úgy beszélt Böcklinről, ahogyan, de velük nem sétáltam együtt. De Maga, Maga! Az ilyesmi az igazi hozzáértés mértéke és próbája. Megrendültem. Kb. tíz napja küldtem Magának egy most megjelent könyvet (az Akadémia útján, – ez a küldés egyetlen módja): Horváth Zoltán Magyar századforduló, gondolván, hogy a téma miatt érdekelheti, minthogy élete első szakaszát érinti, különben nem sokat ér. És erről a könyvről jut eszembe, hogy évekkel ezelőtt elküldte annak a cikknek a másolatát, amelyet akkor írtam, amikor Magát, szegényt, kicsapták az iskolából – akkor kértem Szabó Ervin leveléről is másolatot, de még csak nem is válaszolt rá. Nem küldhetné el végre? Érdemes volna publikálni.

Ha Horváth könyve megérkezik, küldjön egy sort.

Egyébként semmi újság. De miért nem jön?

Öleli

Lodovico

Tolnay válasza nem maradt fenn.

[1] Tolnay: Ein unbekanntes Frühwerk des Franz Anton Maulbertsch. = Festschrift Hans R. Hahnloser. Basel, [1961.] (397–404.) A különnyomatnak nincs önálló címlapja, a cím fölött: „Lodoviconak – a régi érzésekkel Carlo. 1961. Sept."

A Maulbertsch-cikk történetét Sárközi Mátyás: Levelek Zugligetből. Bp. 2003. Kortárs kiadó (117–118.) mondja el: „[Szabó Zoltán londoni] szobájában mindig megragadott [...] a kerevet fölött függő barokk festmény, gazdag arany keretben. Mint meséli, a minap náluk vendégeskedett a Columbia Egyetem művészettörténet-professzora, Tolnay Károly, és egy pillantás alatt megállapította, hogy a kép eredeti Maulbertsch.

– Ezen a képen házat vehetsz – mondta Tolnay, s ezzel bolhát ültetett Zoltán fülébe.

Megállapodtak, hogy a professzor tanulmányt ír a festményről egy amerikai szakfolyóiratba, részletezi, hogyan ékesítette hajdan a Károlyiak palotájának falát, majd e pedigrével felszerelve ajánlják fel annak a New York-i gyűjtőnek, aki évek óta az európai barokkra specializál. Megadja a képért egy kisebb londoni ház árát.

Zoltán a Temze partján, a folyó felső folyásánál, a Kew botanikus kert táján látott kedves kis házakat, az egyiket megvenné, szépen berendezné, és kiadná valamiféle időlegesen Londonban dolgozó amerikai üzletembernek. A baj csak az, hogy a Maulbertsch tulajdonképpen Judit tulajdona, s ő nehezen válik meg a régi családi értéktől. Hiszen a Károlyi-vagyont már Magyarországon elkobozták az apjától, s a maradékból szinte semmi se került ki nyugatra."

Tolnay tanulmánya végül nem amerikai szaklapban, hanem a Hahnloser-Festschriftben jelent meg, s az utolsó sorokban Tolnay utal közös tanulmányaikra Dvořáknál és Schlossernél. Témaválasztását is ezzel a ténnyel indokolja.

A tanulmány 1. sz. jegyzetéből kiderül, hogy a kép „Gräfin J. K. London" tulajdona (Károlyi Judit), akihez nagyapja, Andrássy Gyula örökségéből került. A festmény reprodukciója alatt

(I. tábla) a festő és a cím után „Sammlung Franz Szabó" olvasható, amit Tolnay kézzel „Frau Z. Szabó"-ra javított. Szabó Zoltán ekkor Károlyi Judit férje volt.

[2] Tolnay: Aperçus sur l'Art Français: Formes et Esprit = Critica d'Arte, Firenze, 1960. N° 42. 405–445. „Lodoviconak karácsonyra Carlo 1961." dedikációval.

[3] Léger, Fernand (1881–1955) francia festő. Tolnay a következőt írja róla: „Quand Léger célèbre avec optimisme l'ère de la machine et l'homme de la machine, il applique des couleurs détachées de la matière, rappelant les vitraux du Moyen-Age." (439.) (Amikor Léger optimista módon ünnepli a gép korszakát és a gép emberét, az anyagtól elszakított színeket alkalmaz, s ezzel megidézi a középkor üvegablakait.)

[4] Chagall, Marc (1889–1985) orosz születésű francia festő. Tolnay így folytatja az előbbi idézetet: „Même développement chez Chagall qui a dépassé son style rude et expressioniste à Paris, où il a appris la douceur de la facture: un duvet semble envelopper ses formes de rêves. Et les bleus, les rouges, les verts phosphorescents sont ceux des vitraux." (Uo. „Ugyanez a fejlődés következett be Chagallnál, aki Párizsban túllépett darabos, expresszionista stílusán: mintha valamilyen hamvasság fedné álomszerű formáit. És kékje, vörösei és zöldjei az üvegfestmények színei.")

[5] Die Gartenlaube. Illustriertes Familienblatt. Lpz. 1854–1901 között megjelent folyóirat. Egyértelműen a giccset jelenti.

[6] Peske Géza (1859–1934) festő, Benczúr tanítványa, a Műcsarnok köréhez tartozott. Életképeivel lett népszerű.

[7] Burckhardt, Jacob (1818–1897) 1858–1893 között a bázeli, a zürichi, majd ismét a bázeli egyetem művelődés- ill. művészettörténet professzora. Elsősorban a reneszansz kutatója.

[8] Wölfflin, Heinrich (1864–1945) svájci művészettörténész professzor, a modern művészettörténet egyik megalapítója.

[9] Böcklin, Arnold (1827–1901) svájci festő, szobrász. A maga korában igen népszerű volt. Az említett nagy művészettörténészek elismerését az utókor eltévelyedésnek tekinti.

[10] Horváth Zoltán: Magyar századforduló. A második reformnemzedék története (1896–1914). Bp. 1961. Gondolat. Zárófejezetében ír a Szellemi Tudományok Szabadiskolájáról, s hosszan idézi Mannheim Károly: Lélek és kultúra Bp. 1918. c. írását.

[11] Tolnay 1915/1916-ban a budapesti Kereskedelmi Akadémia Felsőkereskedelmi Iskolájában volt FL tanítványa. Ferenc József 1916-ban bekövetkezett halála után az iskola magyar tanára „Trónváltozás: új király, új esztendő" címmel dolgozatot iratott növendékeivel s arra biztatta őket, hogy őszintén írják le gondolataikat. Tolnay dolgozatában az elhunyt uralkodó jelentéktelenségét a királyság intézményének elavultságából eredeztette, s nem tulajdonított jelentőséget a személyváltozásnak a trónon. A tanár konferencia elé citálta és kicsapatással fenyegette meg Tolnayt és néhány hasonló gondolkodású társát. FL felháborodásában „A jövő nemzedéke" címmel megírta az esetet, s a Huszadik Században akarta kiadatni. A szerkesztő, Szabó Ervin lebeszélte róla, mivel a cikk miatti retorzió a fiúkat sújtaná. FL emiatt lemondott az iskolában betöltött tanári állásáról.

[12] Szabó Ervin (1877–1918) szociológus, könyvtáros, a Huszadik Század munkatársa, majd szerkesztője. FL Szabó Ervin neki szóló levelét odaadta Tolnaynak.

2519. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1961. XI. 2.

Kedves barátom,

csak röviden ma, mert rengeteg előadás van a nyakamban, már 6-ot ledolgoztam, még 5 lesz karácsony előtt, de aztán hosszabb szünet. Ez a festő[1] egyik kedvencem, és egy nagy kiállítás van róla Utrechtben. Íráshoz most alig jutok. A kiadó még kotlik a köny-

vemen,[2] ezeknek a tempója gyilkoló és nem lehet siettetni. Majd bővebben ha lélekzethez jutok.

Ölel sokszor

Magda

Mi van a lábaddal?

MTAKK Ms 4589/206.
Kézírás Museum Boymans Rotterdam Pieter Saenredam 1597–1665 De Sin-Mariakerk te Utrecht. 1663 feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22. Hongarije

[1] Saenredam (Sanredam) Pieter Jansz (1597–1665) holland festő, rajzoló, architekturafestő.
[2] Révészné Alexander Magda: Eva–Maria–Venus. Symbolen van het vrouwelijk wezen. Hága, [1968.] Mouton & Co. Dedikációja: „Lajosnak szeretettel, hűséggel 1968. December Magda"

2520. GRANASZTÓI PÁL – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1961. XI. 7.

Kedves Professzor Uram,

megkaptam a Jelenkort,[1] az Oktogonon; ez eddig a legemberibb hangú s hozzám szóló recenzió;[2] köszönöm, hogy felhívtad a figyelmet rá. Az itt küldöttnek[3] az a jelentősége, hogy ezt olvassák legtöbben. Sokat gondolok a tegnapi beszélgetésre.[4]

Sokszor üdvözöl, tisztelettel

Granasztói Pál

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4587/168.
Kézírás.
Budapestre írt levél.
Granasztói Pál ld. 2508. sz.

[1] Jelenkor. Irodalmi és művészeti folyóirat. 1958-tól jelent meg Pécsett, eleinte kéthavonta, 1963-tól havonta. 1960–1964. VII. közepéig Tüskés Tibor volt a főszerkesztője, leváltása után Szederkényi Ervin. Ekkor a Magyar Írók szövetsége Déldunántúli Csoportjának folyóirata volt.
[2] Szőllősy Kálmán: Granasztói Pál Vallomás és búcsú. = Jelenkor, 1961. IV. évf. 5. sz. 616–618.
[3] FL hagyatékában e levél mellett nem maradt másik, a Vallomás és búcsúról szóló kritika. Granasztói Múló világom. Napló. Bp. 1970. Magvető 336–339. sorra veszi az ismertetéseket. A levélben valószínűleg Rónay György Vigilia-beli recenziójára utal. (= Vigilia, 1961. 301–304.)

A Vallomás és búcsú visszhangjára vonatkozik FL kézírásos cédulája Granasztói hagyatékában: „Tyűha! De még így is azt hiszem, megvizsgálandó, nincs-e valahol valamiben valami igaza, mert az elvakult düh meglát néha olyat, amit a magunk szerelme és a másoké nem – s ha van olyan, szembe kell nézni vele. A többi nem számít, csak ez. L.[ajos]" A cédulán Granasztói írásával: „Fülep Lajos megjegyzése Borbiróné leveléhez."

Utóbb Granasztói megírta, hogy Borbiró Virgil özvegye levélben tiltakozott a Vallomás és búcsúban férjéről rajzolt kép ellen. Granasztói hagyatékában fennmaradt egy levélfogalmazvány, amelyben azt írja az özvegynek, hogy az inkriminált részek újraolvasása után nem látja indokoltnak felháborodását, s nem tartja szükségesnek a szöveg megváltoztatását. A papír felső sarkában

kézzel ez áll: „nem küldtem el". Később írásaiban Granasztói mégis sokkal hangsúlyosabban ír Bierbauer-Borbiró érdemeiről (utóbb saját nevén említi, míg a Vallomás és búcsúban Weinbrunnernek nevezi).

[4] Előző napi közös sétájukra utal. „Nagyon szeretnék többet tudni munkádról" – írta Granasztói 2508. sz. levelében. FL utóbb a levél hátlapjára a következőket jegyezte fel: „gli parlai della vera necessità dell'arte (Altamira, Egitto etc.) che durai fatica comprendere." (Beszéltem neki a művészet [Altamira, Egyiptom stb.] valóságos szükségességéről, nehéz volt megértetnem vele.) Ld. FL és Granasztói kapcsolatának részletes összefoglalásánál. 2508. sz.

2521. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1961. XI. 14.

Kedves Lajos Bátyám,

elkészült a „Salve Regina" 3-ik variánsa,[1] Lajos Bátyám tanácsa szerint. Itt küldöm. Véglegesnek tekinthető-e, vagy tovább alakítgassam-e?

Néhány új vers[2] is keletkezett, nem nagy igényűek, pihenésképpen készültek, ezeket is ide csatolom. Akad-e köztük, amit érdemes volt megírni? Megoldásra vár a fiókomban néhány remek fordítanivaló: San Juan de la Cruz „Páros ének"-e[3] és Góngora II. számu „Soledad"-ja.[4]

Régen láttuk-hallottuk Lajos Bátyámat. A találkozás reményében minden jót kívánok, hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

Kedves Professzor úr,

Ebbe a boritékba én is csúsztatok-egy-két verset,[5] (jobban mondva Sanyi, aki ép most tömöszöli be őket).

Minden jókívánsággal a viszontlátásig

Amy.

MTAKK Ms 4590/355.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest XII. Széher út 22.
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész út 3/C.

[1] A Salve Regina c. vers mellékelt gépirata (MTAKK Ms 4590/362.) egy versszakkal kevesebb a nyomtatásban megjelentnél. (Ld. 2503/1.)

[2] A küldött új versek: Intimus. (Variáns.) – A nő hangja. (Kötetben: Három dal női hangra. Az unicornis látogatása.) – Foszlányok I–II. (A II. sz. kötetben Swedenborg címmel.) – Az arc. – Internus. (Kötetben: Fogy a zavaros ital és átlátszik a pohár alja címmel.) – Álló alak. (Kötetben: Grádicsok éneke III.) – Terra sigillata. (Gépiratok, MTAKK Ms 4590/356–361.)

[3] San Juan de la Cruz (1542–1591) spanyol költő, misztikus A lélek éneke c. verse van a 2497. levél mellett. (MTAKK Ms 4590/343.)

[4] Góngora y Argote Luis de (1561–1627) spanyol költő. Magyarul megjelent Válogatott versek. Vál. András László. Bp. 1966. Európa Kiadó c. kötetében 8 Weöres Sándor által fordított verse jelent meg. A köteten szerepel: „A fordítások hűségét ellenőrizte Fülep Lajos, Benyhe János."

[5] Károlyi Amy mellékelt versei: Csendélet. (Kötetben: Nature morte. Variáns.) – Keats fordítása közben. – Víz és szél. (Gépiratok, MTAKK Ms 4590/363–365.)

2522. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp.] 1961. XI. 16.

Cara Signora,

mi sono lasciato sfuggire l'occasione precedente per ringraziarla direttamente dei libri ultimamente mandatimi, lo feci solo per tramite di sua mamma, riparo ora a quella mancanza, aggiungendo nel medesimo tempo il listino[1] di alcuni libri desiderati, l'acquisto, ossia spedizione di cui non causerà, spero, delle difficoltà, siccome sono italiani. Ripetendo però anche questa volta che non c'è nessuna urgenza, lo faccia con tutto suo comodo.

La ringrazio anche delle gentile intenzione riguand'il torrone, sua mamma dirà le ragioni per cui non è molto indicato mandarlo – propongo che le mangi in mia vece, vedrà che vale la pena. Io almeno ne conservo buoni ricordi.

Con ringraziamenti anticipati, La ringrazio cordialmente

L.[odovico] Fülep

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4589/119.
Kézírásos cédula, amelyet FL Raskó Alfrédné leányának küldött leveléhez mellékelt.
Latinába írt levél.
Raskó Marianne ld. 2506. sz.

Kedves Asszonyom,

előző alkalommal elmulasztottam közvetlenül megköszönni a legutóbb küldött könyveket, csak mamája útján tettem, most pótolom a mulasztást, ugyanakkor mellékelem a kért könyvek rövid listáját; megszerzésük és elküldésük remélem, nem okoz majd nehézséget, mivel valamennyi olasz. Ez alkalommal is megismétlem: egyáltalán nem sürgős, akkor intézze el, amikor Önnek alkalmas.

Köszönöm a mogyorós süteménnyel kapcsolatos kedves szándékát, mamája majd megírja, miért nem nagyon ajánlatos küldeni – javaslom, hogy helyettem egye meg, meglátja érdemes. Én legalább is jó emlékét őrzöm.

Előre is szíves köszönettel

L[odovico] Fülep

[1] A listán szereplő könyv, ill. folyóiratok: Gellner, Ernst: Parole e cose. Milano, 1961. Il Saggiatore. [Megvolt FL könyvtárában.] – Giornale critica della filosofia italiana. No 2. 196. [1920 óta folyamatosan megjelenő Roma–Milano–Firenze kiadási hellyel jegyzett folyóirat. Volt belőle FL könyvtárában.] – L'Europa Letteraria No 11. [Rómában 1960–1965 között jelent meg.]

2523. EULENBURG, AUGUSTA ZU – FÜLEP LAJOSNAK

[Starnberg, 1961. XI. 20.]

Lieber alter Freund!

Von Herzen wünsche ich Ihnen ein gesegnetes Weihnachsfest und ein gutes, friedenvolles neues Jahr. Weihnachts Segen möge Sie erfüllen, und viel inneres Licht in all der Finsterniss! Lieber alter Freund *bitte* vergessen Sie, dass mein versprochener langer

Brief noch nicht geschrieben ist. Im neuen Jahr bestimmt bald. Nochmals allas Gute, Liebe, Schöne

Ihre alte treue

Lycki

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/199.
Kézírás Meister der Stratoniki-Hochzeit. Die Anbetung der heiligen drei Könige feliratú képeslapon.
Címzés: Ungarn Professor L. Fülep Budapest Szeher Ut 22
Eulenburg, Augusta zu ld. 2515. sz.

Kedves öreg barátom!

Szívből kívánok Magának áldott karácsonyt és jó, békés újesztendőt. Töltse el karácsony áldása, és nagy belső fény a nagy sötétségben.

Felejtse el, kedves öreg barátom, hogy ígért hosszú levelem még nincs megírva. Az új évben bizonyosan hamarosan [elkészül].

Még egyszer minden jót, kedves és szépet

öreg hűséges

Lyckije

2524. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Berlin,] 1961. XI. 29.

Kedves Professzor Ur!,

azt hittem a mi pesti Bazilikánk idétlenségének nincs párja, de úgy látom, hogy az itteni Dóm lepipálja. Ez az egyetlen szívelni való épület[1] az egész városban. – Vendéglátóim nagyon előzékenyek, minden kulturális igényemet kielégítik. Kétszer voltam az Állami Operában és láttam igazán jó előadást is a másik (Komische) operában. –

A National Galerie-ben[2] sok szörnyűség van, de a három Cézanne és öt Kokoschka-kép kárpótol amazokért. A Pergamon[3] és Bode Museumba[4] holnap megyek.

Egy hetet töltök itt Berlinben, aztán megyek én is, akárcsak Dóra Weimarba, Erfurtba, Lipcsébe, Drezdába; sajnos nem autóval,[5] csak vonattal.

Elég sokat látok, tapasztalok, – és amire nem számítottam rogyásig gyakorolhatom magam... az angol nyelvben; kísérőm ugyanis szívesebben beszél velem angolul. Úgy látszik németül egy másik városban kell megtanulnom.

Valahonnét még küldök egy lapot, addig is üdvözletem küldöm sok szeretettel

Andris

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/255.
Kézírás Berlin. Marienkirche feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Professzor Urnak Budapest II. Széher ut 22 Ungarn

[1] A levelezőlap képére utal.
[2] A Spree szigetén levő múzeumok közül a Nazional Galerie 1866–1876 között magánalapításból jött létre, főleg a 19. századi festészet alkotásait mutatja be.

[3] A Pergamon Museum az előázsiai ásatások anyagát, a babiloni nagyszabású emlékeket és a pergamoni oltárt őrzi.
[4] A Bode Museum elsősorban egyiptomi gyűjtéséről híres. Nevét 1956-ban kapta Wilhelm Bode művészettörténészről.
[5] Ld. 2501/1.

2525. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Weimar, 1961. XI. 29. után]

Kedves Professzor Ur,

Potsdam[1] és a Pergamon Museum[2] után itt értettem meg igazán mért volt érdemes idejönnöm. Merthogy végre nem földesurak parvenü világában járok, hanem szellemileg is gazdag emberek máig ható, termékenyítő környezetében. Amerre csak nézek, értelmesség, céltudatos alaposság, egyöntetűség és ízlés mindenütt. Ismét láthatom, mennyire alaptalan az otthoni nagypipájuak legyintgetései és elbizakodottsága.

No és a Goethe Ház,[3] melynek ötven szobájából szédelegve jöttem ki; volt csakugyan egy ember, akiről hivalkodás, túlzás nélkül ennyi remek dokumentumot lehet összehordani, aki így élt, ennyit alkotott?! Őrá csakugyan illik „egyben-másban Istenhez is hasonlított".[4] – A viszontlátásig szeretettel köszönti:

Andris

Jártam Erfurtban is... A Rembrandt reprodukció[5] után már érdeklődtem, Berlinben nem akadtam nyomára. Talán Lipcsében.

A helynév és dátum a postabélyegző, az előző lap és a képeslap felirata alapján.
MTAKK Ms 4586/256.
Kézírás Alt-Weimar Marktplatz feliratú képeslapon.
Címzés: Dr Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher út 22 Ungarn

[1] Potsdam Nagy Frigyes által épített palotáiról, kertjeiről és 17. századi németalföldi és olasz festményeket őrző képtárától nevezetes.
[2] Ld. 2524/3.
[3] Goethe weimari lakóházában az eredeti berendezés egy része, valamint gazdag Goethe-kiállítás látható.
[4] Idézet József Attila: József Attila c. verséből.
[5] Valószínűleg Rembrandtnak az Ermitázsban levő Tékozló fiú c. festményéről remélt FL Németországban reprodukciót kapni. Ld. még 2526/3. Élete utolsó éveiben sikerült megszereznie, s a kép a fekhelye fölött függött.

2526. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1961. XI. 30.

Carissimo,

anch'io sono molto dispiacente de aver Vi reso dispiacente,[1] ma non potevo farne a meno per prevenire la ripetizione nel futuro. – Voi non sapete quello che per forza non potete

sapere: ma c'è un assioma che vale sempre dappertutto e per tutti, il detto del re Federigo[2] che disse che nel suo regno tutti si salvino à leur façon – perchè non c'è altro modo! Come Vi scrissi alcune volte, la mia salute erano i libri, la sola cosa che mi poteva far piacere perchè difficile procurarsi – oramai anche ciò è passato, non ho tempo, devo stringere il lavoro perchè il tempo mi stringe. Una sola cosa mi potrebbe ancora fare piacere: avere una buona riproduzione del Figlio prodigo di Rembrandt[3] accando al mio letto per vederlo nell'ora quando me ne vado „fra i cavoli senza il qui giace", come diceva Giuseppe Giusti.[4] Ma, a quanto pare, non ne esiste – ed è tanto naturale!

Quello che Vi sembra riguardo il libro di Horváth,[5] sembra anche a me, se non mi sbaglio, lo scrissi chiaramente. Allora, perchè Ve lo mandai? Ma per sentimentalismo! si, Caro, è così, e vede Dio, non me ne vergogno. Mi fece rivivere quegli anni – e pensai continuamente a Voi che proprio negli ultimi appariste nella mia vita e di quel tempo è stato fermo – pensai, farebbe a voi lo stesso effetto, Vi commoverebbe se non altro, veder stampato l'elenco dei nomi della Szell.[emi] tud.[ományok] Szab.[ad] iskolája[6] – quanti ne siamo ancora in vita? tre, se non mi sbaglio – e noi altri fino a quando? *questo* non mi rende sentimentale, sono tranquillo, ma mi umilia che essendo già nell'ottavo decennio non capisco niente del perchè dell'essere e partiro senza averlo capito.

„Tanti buoni libri che escono?"[7] Come Ve lo scrissi di già, io non ne conosco – Vi sarei molto grato se volete finalmente dirmi quali sono tali.

Naturalmente non dubito di quel che scrivete di opere de Léger[8] a me sconosciute – le conosciute son orribili. Quanto a Maulbertsch, potete avere raggione, non lo contendo – io espressi soltanto la mia meraviglia che trovate tempo per esso quando ci sono al mondo tanti più interessanti e vere grandi anche sullo stesso campo.

In fin dei conti, l'esperanza e l'ultima saggezza poi è: such is life[9] und es wird immer sucher and sucher – come disse il defunto regista dell'Opera. Si, questa è l'ultima morale: sucher u[nd] sucher, di giorno in giorno.

E con ciò Vi abbracio affettuosamente e Vi auguro ogni bene

vostro

Lodovico

A helynév a feladóból kiegészítve.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás légipostai levélpapíron.
Címzés: Prof. Charles de Tolnay Princeton N. J. USA 14, Murray Place
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 (kézzel:) Hungary

Nagyon kedves barátom,

én is nagyon sajnálom, hogy bosszúságot okoztam, de nem tehettem mást, hogy megelőzzem a jövőbeli megismétlődést. Maga nem tudja, aminthogy szükségszerűen nem is tudhatja, de van egy axioma, amely mindenütt és mindenki számára érvényes, amit Frigyes király mondott, hogy az ő országában mindenki a maga módján üdvözül, mert másképp nem lehet! Ahogy már néhányszor írtam Magának, az én üdvösségem a könyvek voltak, az az egyetlen, ami örömöt szerzett, mert nehéz megszerezni, – de már az is elmúlt, nincs rájuk időm, sietnem kell a munkámmal, mert szorít az idő. Egyetlen dolog tudna még örömet szerezni, ha lenne egy jó reprodukcióm Rembrandt Tékozló fiújáról az ágyam mellett, hogy lássam, amikor elmegyek „fra i cavoli senza il qui giace" ahogy Giuseppe Giusti mondta. De úgy látszik, nincs ilyen reprodukció – és ez annyira természetes!

Amit Maga gondol Horváth könyvéről, azt gondolom én is, de nem tévedtem ítéletemben, világosan megírtam. Tehát miért küldtem el Magának? Hát szentimentalizmusból! igen kedves barátom, így van s Isten látja lelkemet, nem szégyellem. [A könyv] feleleventette számomra azokat az éveket, s állandóan Magára gondoltam, aki az utolsók között jelent meg az életemben, s azóta is szilárdan megmaradt; – úgy gondoltam, Magára ugyanúgy fog hatni, meghatja majd, ha más nem, kinyomtatva látni a Szellemi Tudományok Szabadiskolájának névsorát – hányan élünk még közülük? – hárman, ha nem tévedek – és mi is meddig? nem ettől leszek szentimentális, nyugodt vagyok, de alázatossá tesz, hogy nyolcadik évtizedemet töltöm s nem értek semmit a lét értelméből, úgy megyek el, hogy nem értettem meg.

„Annyi jó könyv jelenik meg?" – ahogy már írtam, én nem tudok ilyenekről – nagyon hálás lennék Magának, ha megírná, melyek ezek.

Természetesen nem kételkedem abban, amit Léger általam nem ismert műveiről ír – azok, amelyeket ismerek, szörnyűek. Ami Maulbertschet illeti, lehet, hogy igaza van, nem vitatom, – csak bámulatomat fejeztem ki, hogy erre is talál időt, amikor annyi érdekesebb és igazi nagyság is van ugyanezen a területen is.

A történet vége, a tapasztalat és a végső bölcsesség pedig ez: „such is life, und es wird immer sucher and sucher", [angol–német keveréknyelven: „ilyen az élet, és mindig ilyenebb lesz"] – ahogy az elhunyt operarendező mondta. Igen, ez a végső erkölcsi tanulság, sucher and sucher, napról napra.

S ezzel szeretettel ölelem és minden jót kívánok

Lodovico-ja

Előzményét ld. 2518. sz. – Tolnay válaszlevele nem maradt fenn.

[1] Tolnay feltehetően nemtetszését fejezte ki, amiért FL helytelenítette a pénzküldést.

[2] Barbarossa Frigyes unokája, II. Frigyes lehetett az említett király (1194–1250), német, majd szicíliai király volt.

[3] Ld. 2525/5.

[4] Giusti, Giuseppe (1809–1850) olasz költő, a Risorgimento legnagyobb politikai költőjének Mementomo c. verséből vett idézet, értelme: „meghagyom testamentumomban, hogy 'itt nyugszik' nélkül megyek el alulról szagolni az ibolyát". (102–102. sor)

FL valóban követte a fenti idézetet. Néhány évvel ezután a következő írást adta át:

„Nagyon kérem barátaimat, első sorban Fülöp Gézát és feleségét, Csanak Dórát, ha meghalok, ne engedjenek a földbe temetni, égettessenek el, s ha van rá mód, előbb boncoltassanak szét. Hamvaimat ne szállítsák, ne őrizzék meg, ott, ahol elégettek, szórják ki rétre vagy erdőbe vagy folyóba, akárhova.

Az odaszállítás, elégetés etc. költségéhez szükséges pénz az íróasztalom jobb oldali legfelső fiókjában legbelül levő vastag bőrtárcában található, benne mindig van annyi, amennyi erre a célra elegendő.

Ha Fülöp Gézáék akkor éppen akadályoztatva vannak, vagy nincsenek itt etc., akkor a kérésem a többieknek szól: Vekerdy Lászlónak, Vörös Lászlóéknak, Fodor Andráséknak etc.

Budapest, 1967. szeptember 25

Fülep Lajos"

Erre az iratra szükség is volt, mivel az Akadémia saját halottjának kívánta tekinteni FL-t és dísztemetést készült rendezni.

[5] Ld. 2518/10.

[6] A Szellemi Tudományok Szabad Iskolája a Vasárnapi Kör tagjai által szervezett, szűkebb körű közönségnek szánt tudományos előadássorozat volt. Balázs Béla munkahelyén, a Pedagógia Könyvtárban tartották 1917. III. vége és VI. 6. között. Előadók voltak: Balázs Béla (Dramaturgia), Fogarasi Béla (A filozófiai gondolkodás elmélete), Fülep Lajos (A nemzeti elem a magyar képzőművészetben), Hauser Arnold (A Kant utáni esthetika problémái), Lukács György (Ethika), Mannheim Károly (Ismeretelméleti és logikai problémák), Ritoók Emma (Az aesthetikai hatás problémája). Szemináriumot tartott Antal Frigyes (Cézanne és a Cézanne után való festészet) és Kodály Zoltán (A magyar népdal). Ld. még 2901/3., 3144/17., 3192/8.

Horváth Zoltán könyvének összefoglalásában (565–566) elismeréssel ír a Szabad Iskoláról.

[7] Tolnay fenn nem maradt levelében szemrehányást tehetett FL-nak, amiért nem küldi el neki a Magyarországon megjelenő „sok jó könyvet", Ld. 2526/7.
[8] Ld. 2518/3.
[9] Plautus, Titus Maccius: Cistellaria c. színműve (I. 194.) alapján („Ut sunt humana") több nyelven is szólásformává alakult mondás.

2527. FENYŐ IVÁN – FÜLEP LAJOSNAK

[London,] 1961. XII. 2.

Kedves Professzor Ur,

Bécs, München, Köln és Brüssel után itt Londonban viszem túlzásba a muzeumok, rajzok nézését. Oxfordban is gyönyörködtem, de Windsorra[1] már nincs erőm. Szeretettel gondolok Professzor Úrra és tisztelettel üdvözlöm

Fenyő Iván

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/222.
Kézírás National Gallery, London. Constable Salisbury Cathedral from the River (Sketch) feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Szeher ut 22–24. Hungary

Fenyő Iván (1905–1978) művészettörténész, 1955-től a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának vezetője. Fenyő Miksa fia, akit FL fiatal kora óta a Nyugat köréből ismert.

[1] A windsori királyi kastély könyvtárában Leonardo, Michelangelo, Raffaello, ifj. Hans Holbein és más mesterek rajzait őrzik.

2528. FÜLEP LAJOS – LŐRINCZ ERNŐNEK

[Bp.] 1961. XII. 5.

K.[edves] B.[arátom]!

Kérem, kerítse meg: Mach: Analyse der Empfindungent[1] (lehető kései kiadást, 6.-tól; magyarul megvan,[2] nem értem).

Megvan még véletlenül a Magához került: Campanella: La Città del Sole?[3] Ha igen, kérem.

Van már nálam egysmás elvinnivaló, közte egy, ami – gondolom – kelleni fog a németnek.

Üdv!

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 5691/86.
Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Lőrincz Ernő könyvkereskedés H I. Országház u. 8.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Mach, Ernst: Die Analyse der Empfindungen und das Verhältniss des Physischen zum Psychischen. FL könyvtárában a mű 2., Jena, 1903, Gustav Fischer-kiadása volt meg.
[2] A magyar fordítás: Mach, Ernst: Az érzetek elemzése. Ford. Erdős Lajos Bp. [192?] Franklin. Filozófiai Írók Tára. Új sorozat. Megvolt FL könyvtárában.
[3] Campanella, Tommaso: La Città del Sole. (Latinból ford. H. n. 1863.) Megvolt FL-nak.

2529. KERÉNYI KÁROLYNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Ascona, 1961. XII. 14.

Caro Lodovico,

anch'io vorrei esprimere il mio, il nostro affetto per Lei. Le serate a Roma,[1] nella trattoria degli Abbruzzesi restono indimenticabili. Perchè non tenta di ripetere quel periodo di studi laggiù? Ci mancono le belle chiacchierate con Lei!

Buone Feste, un buon anno 1962

con rivederci

Magda

MTAKK Ms 4588/50.
Kézírás görög tárgyú rajzot ábrázoló üdvözlőkártyán.
Címzés: Ungheria – Hongrie Chiar.^{mo} Prof. Lodovico Fülep Budapest II. Széher ut 22.
Mitt. Maddalena Kerényi Ascona Casa del Sole Schweiz

Kerényi Károlyné Lukács Magda (1914–2004) kritikus, bibliográfus. Kerényi Károly tanítványa, majd második felesége. 1943 óta Svájcban éltek. 1948-ban FL-sal egyidőben voltak Rómában a Magyar Akadémián.

Kedves Lodovico,

én is szeretném kifejezni az én, a mi szeretetünket Maga iránt. A római esték az abruzzói kocsmában felejthetetlenek. Miért nem próbálja megismételni lenti tanulmányútját? Hiányzanak a Magával való szép beszélgetések.

Boldog ünnepeket és jó 1962-es esztendőt

viszontlátással

Magda

2530. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

Bp. 1961. XII. 18.

Cara Signora,

mivel magyarul írt,[1] feltételezem, a választ is így kívánja, így írok tehát.

És mindjárt azon kezdem, levele témáját levélben megtárgyalni igen nehéz, bízvást mondhatom, lehetetlen. Nem természeténél, hanem terjedelménél fogva – rengeteget kel-

lene írnom róla, és még akkor se volna semmi garantia, sőt még valószínűség se, hogy utána mindent úgy láthatna, érthetne, ahogy a valóságban volt és van. – Megpróbálom lehető röviden a leglényegesebbet megmondani, aminél többet csak élőszóval tudnék – bár mindenkire nézve jobb lett volna, ha ez a tema már semmilyen formában se kísértene.

Tehát:

Mikor anyja először nálam volt[2] (10 éve) és először beszéltünk idejöveteléről, azt mondtam: *állandót kívánok magam mellé, aki végig velem marad, viszont gondoskodom róla, halálom után nem lesznek anyagi gondjai,* nem kell többé semmilyen munkát se vállalnia, *megélhet hagyatékom kamataiból* (contanti ed oggetti). Vállalta. Utána többször megismételte, önként. Aztán megjött a férje,[3] '58-ban meghalt. Nekem akkor az volt a tervem, kellő idő eltelte után megkérdezem tőle (ügyvéddel már tanácskoztam róla) legalis formában ne fixírozzuk-e az ő helyzetét, hozzám tartozását. Kivándorlási szándéka megváltoztatott, felborított mindent. Nemcsak a szándék borított fel mindent – teljesülését természetesen nem próbáltam volna rábeszéléssel elhárítani, mert csak olyan óhajtottam magam mellé, aki önként, szívesen van velem, nem a várható anyagi előnyökért –, hanem a szándék megvalósításának módja, mindaz, amit megmutatott, feltárt, olyat is, ami addig nem mutatkozott meg. Erről különösen nehéz, kínos beszélnem, rossz rágondolnom, legjobb volna már teljesen elfelejteni – sajnos, a felújított téma időről-időre föleleveníti, nem engedi elmúlni.

Részletezés nélkül két momentumot említek meg: 1) én voltam az utolsó, aki kivándorlási szándékáról értesültem, akkor is csak azért, mert valami irat miatt beszélnie kellett róla – már mindenki tudta ismerősei közül, még a körzeti orvos is, tőle hallottam alkalmilag, hogy már egy hónapja tudja, ami nekem ujság volt; 2) a közlés alkalmával kérdésemre olyan valakivel hasonlította össze az ő elmenetelét és olyan természetesnek mondta, mint Th[omesz]né-ét, akinek fia kint van és hozzá szándékozik menni – magából kikelve, hogy én az övét nem akarom megérteni, a Th[omesz]né-ét megértettem; holott megérteni mindakettőt megértettem, csak éppen igen nagy különbséget láttam köztük, Th[omesz]nénak férje halála után nem volt semmi, ami ide kösse, különösen semmi erkölcsi köteléke, mint neki, akinek – nagyon kínos erről beszélnem, de kényszerülök rá, nem tudom elkerülni – az életét mentettem meg, amikor ide vettem (sietek hozzá tenni: *nem* erényből, *nem* élet-mentésért tettem, dehogy, önmagamért, de akárhogy is, a következménye őrá nézve mégiscsak az volt), és megtettem a férjéért, amit abban az érában, ezt már határozottan mondhatom, senkise tett volna meg, nem mert volna megtenni, és aminek következtében még egy pár évet élhetett emberi módon, máskülönben onnan élve nem került volna ki; nem bírta volna abban az állapotban, amilyennek a látogatásból hazajövő feleség leírta (erről is megjegyzem, nem valami erényhősködésből tettem, hanem mert nem tudtam a feleség kínját, sírását nézni, *muszáj* volt tennem, de ez itt is mindegy, az eredmény ránézve mégis csak az volt, ami volt) – vagyis itt egész más contextusa volt a dolognak, itt olyanok történtek (még sok más), amik ott nem – ne értessem félre, én nem kívántam hálát, bizonyára meg se érdemlem, de ennyire az *ellenkezőjét,* ezt a fölháborodást az én értetlenségemen, hát *ezt* el se tudtam volna képzelni, hogy mindez annyira semmise volt, velem együtt – *ezt* valóban nem értettem, ma se értem, és mondhatom, nem is kívánom magamnak, hogy valaha megértsem, másnak se.

Ezek után a többi részlet már nagyon is érthető.

Megígérte, nem megy el úgy, hogy ne legyen megfelelő utódja, mindent megtesz érte és barátnőivel is megtétet, – „nem hagyom úgy itt a prof urat, ez csak természetes!" –, ez volt az elmélet. A gyakorlat pedig: minden nap rögtön ebéd után elment hazulról (olykor d. e. is), késő este jött meg – útlevél, ruha, cipő, kalap stb. ügyben járt, ami az útra és majd ott kell. Ha időnként megkérdeztem: van-e már valaki in Sicht – a válasz mindig ez volt: nem találkoztam X-szel, vagy: nem láttam Y-t – vagyis az ügy rám vonatkozó része véletlen találkozásokra volt bízva, miatta egy lépést se tett, erre nem ért rá. Végül egyszer megkérdeztem (mivel hallottam eseteket, hogy valaki sokáig nem kapott útlevelet, se semmilyen értesítést, aztán, mikor már nem is remélte, megjött): ha meg találja kapni az útlevelet, csak nem fog azonnal úgy elutazni, hogy még nincs utód? Magából kikelve, dühösen, amilyennek sose láttam fordult nekem: „csak nem képzeli, hogy nem megyek azonnal a lányomhoz, ha mehetek?" Később aztán próbálta enyhíteni és úgy fordítani a dolgot, hogy hiszen ő nem is végkép akart menni, csak látogatóba stb., de hát ez csak a sikerületlen kísérlet után és a másutt szerzett keserves, az egészségét megrendítő tapasztalatok hatása alatt próbált mentegetőzés volt, hiszen az útlevelet kivándorlásra kérte, nem látogatásra, köztünk is mindig *utódról* volt szó, nem helyettesről – a helyettesről nem is volt mit beszélni, nem kellett volna ismerőseimet mozgósítanom, annyi jelentkezővel beszélnem, időmet pocsékolnom: itt lakik a házban, aki máskor is, azóta is helyettesítette. Nem lett volna belőle olyan botrány se, nem lett volna az ő általa informált baráti körökben mit tárgyalni. (Gyönyörű anonym levelet is kaptam – a gépírásból objektíven megállapítható volt az eredete.)

A bizalom akkor, azt hiszem, érhető, megsemmisült bennem. Nem megingott – megsemmisült. Az Ön anyja sohase hazudik, még nem ismertem senkit, különösen nőben, aki mindig így megmondja az igazat, még ha érdekének árthat is vele. Ez egyik olyan tulajdonsága, amit különösen becsülök – van még más is nem egy, de ezt különösen értékelem. Úgy látszik azonban, nála is – mint sokunknál, alighanem mindnyájunknál – van egy olyan pont, ahol már non c'è più resistenza, s ez ép az a pont, amiről itt szó van. Erre nézve, és csakis erre nézve, semmisült meg az én bizalmam. Hogy azonban megsemmisült, azért hangsúlyozom, hogy megértessem, olyan történt vele, amit nem lehet visszacsinálni. A szubjektív következményt, a rossz érzést igyekeztem enyhíteni magamban úgy, hogy magam is kerestem mentő körülményeket, hogy bizonyára a barátnői is biztatták – ahogy a helyzetet nem ismerő felelőtlen tanácsadók szoktak – aminthogy így is volt, és bizonyára a lánya is nagyon hívta, szintén nem ismerve a teljes valóságot. Amennyire tőlem telt, igyekeztem, mert a történtek után is ragaszkodtam és ragaszkodom hozzá. Bíztam az időben is, hogy majd enyhíti – úgy is lett volna, legalább is valameddig úgy látszott, amíg t. i. a távolléte idején megviselt, fizikai állapotának helyreállítása közben ez a téma szünetelt, de azután újra előkerült, azóta nem is tünt el. Éppen ezért már írni is akartam Önnek, de mindig halogattam, mert, amint látható, olyan motivumokat kellett hozzá fölelevenítenem, amikre nem szívesen gondolok, és amikről nem szívesen beszélek, különösen a lányának. Most azonban, hogy Ön írt, nem halogathatom tovább. Megmondom tehát most, amit korábban is akartam: ebből a témából eddig még csak rossz fakadt, *el kell tehát dönteni végkép: vagy úgy szünik meg, hogy ő elmegy tőlem, vagy úgy, hogy nem próbálkozik vele többé.* A másik, tudom, nem könnyű, de ha ez választódik, akkor *következetesnek kell benne lenni* – és az érdekelteknek még arra is gondolniok, hogy rajtuk kívül mást is érint az ügy, annak is

fontos a nyugalma és más is. Nem élhetek azzal a lehetőséggel a fejem fölött, hogy – mint már egyszer megtörtént – tudtom nélkül útlevelet kér és ha meg találja kapni, olyan módon hagy itt, mint ahogy egyszer már szándékozott, egyedül azt a módot találva „természetesnek".

Mindnyájunknak vannak nehezen vagy késlekedve vagy egyáltalán nem teljesülő vágyaink – sokszor a legjogosultabbak és leghevesebbek nem, vagy sokára teljesülnek (az Ön apjának–anyjának mennyi évig, és, főkép milyen körülmények közt mennyi évig kellett várni, amíg vágyuk teljesült!) Megértem, hogy anya és lánya annyi idő után találkozni kíván. De a lány nem tudja, nem tudhatja a távolból, mi az anyja igazi érdeke, mi ártott eddig neki nagyon és mi mentette meg ismételten. Nem tudom, sikerült-e belőle valamit megértetnem, de azt tudom, szereti az anyját és a javát akarja – *gondolja tehát át alaposan, teljes felelősséggel, mit lát jobbnak. Ha azt, hogy az anyja elmenjen tőlem, legyen. De ha a másodikat, hogy megvárja az időt türelmesen, amikor találkozhatnak* (és ott nincsenek *olyan* körülmények!),[5] akkor anyja egészsége, idegei, *nyugalma érdekében inspirálja és persuadeálja őt erre, hogy éljen nyugodtan addig, amíg majd komplikációk nélkül találkozhatnak, és ne epekedjen, ne emésszе magát.* Ez így most senkinek se jó. És teljesen fölösleges. Hiszen éppen most közeledni látszik a lehetőség – van rá remény, hogy megkapja az állampolgárságot és akkor eljöhet. Szeretném én azt az Italianot látni, aki rámosolygó szép asszonynak nem-et mond. S ha momentán mégse sikerül, előbb-utóbb sikerülni fog. Az olasz stylus: insistálni kell. Tudnék rá példát nem egyet. (És ha sehogyse sikerül ezen az úton – nem tanácsolta senki a fictív adoptálást? Az gyors és nem sok kell hozzá. Csak egy hajlandó öreg gentleman, szokott is akadni. Erre is tudok nem egy példát.)

Áttérve más témára, köszönöm a könyv ügyében való fáradozását, a folyóirat körül azonban valami nem stimmel. L'Europa Letteraria No 11 (novembre),[6] ha nem jelent meg, valószínűleg dupla számként jelenik meg, No 11–12 (novembre–dicembre), mint az előző: 8–9. *A másik folyóirat* azonban: *Giornale critico della filosofia italianan No 2. 1961*[7] *megjelent,* én magam olvastam hivatkozást rá, idézetet belőle; a könyvkereskedő nézze meg jobban.

Nagyon köszönöm a levelében jelzett, még úton levő torrone és egyebet, persze a részemet belőle, de jobb szerettem volna, ha nem költ rá és nem fárad vele, és végül köszönöm az ünnepi, újévi jó kívánságot, szívből viszonozva

con saluti cordiali

L.[odovico] Fülep

Ha levelem megkapta, kérem, küldjön mindjárt egy sort, mert csak akkor leszek nyugodt, hogy annyi írás nem veszett kárba, oda érkezett. Ajánlottan küldtem volna, de gondoltam, mivel napközben nincs otthon, körülményesebb, értesítést hagynak, érte kell mennie etc.

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 4589/120.
Kézírás.
Latinába írt levél.
Raskó Marianne ld. 2606. sz.

[1] Raskó Marianne levele nem maradt fenn.

[2] Raskó Marianne édesanyja, Raskó Alfrédné 1952. XI.-ben került házvezetőnőként a Széher útra. 1959-ben kivándorlási útlevelet kért leányához Olaszországba. 1959. V–IX. között egy barátnő-

jénél lakva várta az útlevél megadását; ezalatt FL háztartásának vezetését Pap Béláné vette át, akit azonban FL nem tudott megszokni. Amikor Raskóné útlevélkérését hivatalosan elutasították, visszatért FL-hoz és ott élt FL haláláig.

[3] Raskó Alfréd eredetileg katonatiszt volt, de a trianoni békeszerződés értelmében Magyarországot a hadsereg létszámának csökkentésére kötelezték, s őt a csendőrséghez helyezték át. Ott szolgált a háború végéig, majd alezredesi rangban nyugdíjba került. Utóbb bebörtönözték, majd internálták, a váci fegyházban, majd Kistárcsán tartották fogva, mivel mint olvasó eljárt a British Council könyvtárába. A rendőrség megszerezte az olvasók névjegyzékét és eljárást indított ellene. Nagy Imre első miniszterelnöksége alatt (1953. VII. 4–1955. IV. 18.) szabadult. 1958-ban bekövetkezett haláláig a Széher úti háztartásban élt.

[4] Thomesz Gyuláné, a Dohnányi-villa egyik lakója.

[5] Raskó Marianne még nem volt olasz állampolgár, ezért nem kérhetett Magyarországra vízumot.

[6] Ld. 5222/1.

[7] Ld. Uo.

2531. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1961. XII. 20.

Kedves Lajos Bátyám,

boldog karácsonyt, boldog újévet kívánok. És itt van két új vers, németül készültek,[1] magyar változatuk[2] utólagos.

Hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

Jó egészséget, sétakedvet, hozzá való jó időt kíván karácsonyra és karácsonyutánra is

Amy

MTAKK Ms 4590/367.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest XII. Széher ut 22.
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] A küldött német versek: Bewegung. – Die Eklipse. (Gépiratok, MTAKK Ms 4590/368. és 370.) – Magyar változatuk: Mozgás. – A leáldozás. (Gépiratok, MTAKK Ms 4590/369. és 371.)

2532. FÜLEP LAJOS – WEÖRES SÁNDORNAK ÉS KÁROLYI AMYNAK

[Bp. 1961. XII. 20.–1962. II. 1. között]

Meine Lieben,

vielen Dark für Brief,[1] gute Wünsche, would-be to be or not to be Gedichte. Soll man schon Partei ergreifen, gestehe ich meinerseits vielmehr für süsse duftige [...] kecke Klitoris, als für läppische, täppische Fimose zu sein.

Mit den besten Neujahrswünschen

der alte Chlodvig[2]

A helynév értelemszerű kiegészítés, a datálás: FL ceruzaírásos fogalmazványa, Weöresék 1961. XII. 20-i levele borítékjának hátsó felén van, e sorokra Weöresék 1962. II. 1-én válaszoltak.
MTAKK Ms 4590/366.
Ceruzaírásos fogalmazvány.
Budapestre írt levél.

Kedveseim,

köszönet levélért, jókívánságokért, ha-akarom-versek, – ha-nem-akarom-nem-versekért. Ha már választanom kell, a magam részéről bevallom, sokkal inkább az édes, illatos [olvashatatlan szó] pimasz klitoris, mint az ostoba, otromba fitymaszűkület mellett vagyok.

A legjobb kívánságokkal az újévre

az öreg Chlodvig

[1] Ld. 5331. sz.
[2] I. Chlodvig a Meroving-házból származó frank király (466–511). Országát hódításaival gyarapította és a keresztény hitre térítette.

2533. FÜLEP LAJOS – KERÉNYI KÁROLYNÉNAK

[Bp.] 1961. XII. 22.

Cara Maddalena,

tante grazie dell'avermi ricordato e dei buoni auguri che ricambio di tutto cuore. Se Voi portate ancora in pensiero quelle serate, potete figurarvi quante volte e come me ne sovviene. Andare, si, sarebbe possibile, ma bisognarebbe domandare e appunto ciò che non posso fare.

Vi abbraccio tutti Vostro

Lodovico

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4588/50.
Ceruzaírásos fogalmazvány Kerényi Károlyné 1961. XII. 14-én FL-nak írt üdvözletének borítékján.
Asconába írt levél.
Kerényi Károlyné ld. 2529. sz.

Kedves Magda,

hálás köszönet, hogy megemlékezett rólam, s a jó kívánságokért, amelyeket szívből viszonzok. Ha Maga még emlékezetében őrzi azokat az estéket, képzelheti, én hányszor és hogyan gondolok vissza rájuk. Odamenni, igen, lehetséges volna, de kérni kellene, és éppen ezt nem tudom megtenni.

Mindnyájukat öleli

Lodovico-juk

2534. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp. 1961. után]

Dear Dore,

alulírott kérelme tisztelettel, legyen szíves a mellékeltet[1] elintézni a mellékelt ukáz szerint.

Con ringraziamenti anticipati e saluti cordiali da

Lodovico F.[ülep]

És könyvtári kutatást kérek erre. *Ernst Topitsch:* Sozialphilosophie zwischen Ideologie u.[nd] Wissenschaft, 1961.[2]

- s amint lehet, telefon értesítést kérek az eredményről, ha negatív, megrendelhessem.

A helynév értelemszerű kiegészítés, a dátum feltételezett, mivel a kért kötet 1961-ben jelent meg.
Magántulajdonban.
Ceruzaírásos cédula.
Budapestre írt üzenet.

[1] Az „ukáz" nincs meg.
[2] Valószínűleg sikerült könyvtárban megtalálni a könyvet, mivel FL könyvtárában Topitschnek két másik műve van meg, ez nincs.

2535. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Kőszeg, 1962. I. 5.]

Kedves Fülep Elvtárs!

A zuzmarás és havas fenyvesek közül Irottkőről gondolok Önre sok szeretettel.

Szivélyesen üdvözlöm

Páricsi sz[áza]d[o]s

A helynév és a dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/108.
Kézírás Kőszeg Látkép feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egy. tanár e[lv]t[árs] Budapest II. Széher u. 22.

2536. FÜLEP LAJOS – GYERGYAI ALBERTNEK

[Bp.] 1962. I. 6.

Kedves Barátom,

nagyon meghatottak soraid,[1] viszont mondhatom én is, mennyire sajnálom, hogy nem látlak – amit egyébként is mondtam már jó néhányszor, még egyetemi bujdosásom idején,

amikor könnyebb lett volna remediálni. No majd odaát – di là d'Arno, ahogy öreg firenzei gazdám[2] szokta mondani – ott majd jobban ráérünk.

Szeretettel kívánok minden jót

Fülep Lajos

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
PIM Kézirattár V 3276/2.
Kézírás Memling (Hans) – La vierge et l'enfant Jésus adorés par les donateurs feliratú képeslapon.
Címzés: Gyergyai Albert egyetemi tanár úrnak H II. Fillér u. 1.
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

[1] Valószínűleg karácsonyi és újévi üdvözletet köszön meg, amely nem maradt fenn.

[2] Gordigiani, Michele (1830–1909) firenzei festő, főleg portrékat készített. 1861 után az olasz királyi család hivatalos festője volt. 1865 óta a firenzei Accademia tagja. Nevezetesek író- és költőportréi. Értékes műgyűjteménye volt, amelyet halála után elárvereztek. FL kétszer nyaralt Striano Ronta-i villájukban, s 1910 után Piazza Donatello-n levő házuk külön kerti házacskájában lakott.

Gordigiani „túl az Arnón" értelmű szavai a San Miniato al Monte melletti temetőre vonatkoznak, ahol családi sírboltja volt.

2537. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1962. I. 9.

Carlo!

a hétszentségit! hát mi ez? évek óta vagy nem ír, vagy ha ír,[1] akkor: insinuatio, hogy ezt vagy azt nem tettem, mondtam, de... stb. stb! megjelenik tőlem Rembrandt-*könyv*,[2] és nem küldöm el! mert bibliográfiában lát valamit, és *azt hiszi*, nem pedig, amit rólam *tudnia* kellene! és mindennél jobban a világon! és Magának mindenkinél jobban. A szellemi és erkölcsi Intelligenzprüfung első kérdése, ahhoz, aki valaha, ha egyetlen egyszer is, beszélt velem: mit tud rólam?

Mikor a R.[embrandt] centennárium[3] volt, csináltak itt – pro forma, hogy mondani lehessen, volt, de jellemzően holland részről senkise volt jelen, nyilván híva se – valami emlék-séance-ot, amelyiken persze hát ki beszéljen, ha nem én, hát beszéltem – értse meg, le se írtam! stenografálták és aztán megjelent valami hivatalos paperben.[4] *Ehhez* a dologhoz nekem semmi közöm – meg kellett csinálnom. Akademikus ma fizetést kap – tagadjam meg, ha ilyet kívánnak tőlem, azt mondhassák, a pénzt elfogadom, de ennyit se teszek meg? Persze, volt benne néhány gondolat, hogy' is lehetne máskép, ha már beszélnem kellett, de ez nem én vagyok, annyira nem én, hogy szégyellem, ma is pirulok, ha rágondolok – és ilyet küldjek el és éppen Magának? Amiről akkor Magának írtam, van és lesz valami, amibe beleépítődik Rembrandt is, Michelangelo is és persze sok más is, hiszen néhány ezer lapnyinak kell lennie.[5] Semmi másról nem érdemes beszélni, de különösen nem ilyen conférence-ról, amire megtiltottam volna, hogy eljöjjön ha Pesten van.

Éppen írni akartam mult decemberi levelére,[6] amikor – ma – jött a január 3-i.[7] Arra is mit mondjak? csak káromkodik rá minden porcikám. Makacsul ragaszkodik hozzá, hogy

„tanti buoni libri..."[8] ecc. [...] A Műemlék-topográfiák[9] – még én is túl adtam rajtuk, mert nincs helyem ilyen marha nagy könyvek számára, itteninek talán kedves, de au fond arciprovinciális dolgokhoz – ki a fenének van még ideje ilyen dolgokhoz? és mikor annyi más van a világon, amihez nem jutunk! Az egyetlen: Béni.[10] Ez igen, ez valami, de magának ez is csak provincializmus lehet, azt gondolom, ha mégis érdekli, az intézetük számára meghozatja – aztán meg micsoda veszettül körülményes a könyvküldés! egyébként megnyugtatom: a szinesek benne hamisak, így amit én Béni legnagyobb művének tartok (Ébredés, rajz),[11] gyalázatosan hamis. Itt van nálam, de nem tudok ránézni.

Porca miseria! hát ilyen marhaságokról írással kell tölteni ezt a még hátra levő ki tudja, milyen kevés időt? Aki én bennem „déçu" tud lenni, elmehet, ahol a part szakad. Oedipus? Ὑιος Λχιον?[12]

Bécsbe nem megyek,[13] sehova se megyek, nem érek rá, ebben a hónapban belépek a 78-ba.

Abbracci da

Lodovico

A helynév a feladó alapján.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon, kihagyással.
Címzés: Professor Charles de Tolnay Princeton N. J. 14, Murray Place U.S.A.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 (utána kézzel:) Hungary

[1] Utalás Tolnay 1961. XII-i fenn nem maradt levelére.
[2] A Rembrandt-kötet tervéről ld. FLev. VI. 2350., 2356., 2369. sz.
[3] FL Rembrandt-előadása 1956. X. 19-én volt az egyetemen, Rembrandt születésének 350. évfordulója alkalmából, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a MTA és az Országos Béketanács rendezésében.
[4] Ld. 2508/2.
[5] A művészetfilozófiára utal. Ld. 2510/5.
[6] Ld. az 1. sz. jegyzetet.
[7] Tolnay 1962. I. 3-i levele sem maradt fenn.
[8] A „tanti buoni libri" az 1. jegyzetben említett levélben lehetett. Ld. még 2573. sz.
[9] Magyarország Műemléki Topográfiája. Szerk. Dercsényi Dezső. Bp. Akad. Kiadó. 1953 és 1962 között 6 kötet jelent meg.
[10] Ferenczy Bénire utal (1890–1967) szobrász, grafikus, író. 1919–1935 között Bécsben és Moszkvában élt, 1936-ban tért haza. 1945–1950 között a Képzőművészeti Főiskola tanára volt, majd elbocsátották. Illusztrálásból és éremkészítésből tartotta fenn magát. FL az 1910-es évek óta ismerte, de közelebbi kapcsolatba csak az 1950-es években került vele, amikor kiállt Ferenczy élesen támadott Petőfi-szobra mellett. (Fülep Lajos: Ferenczy Béni Petőfi szobra. = Szabad Művészet, 1956. V. 244.)
[11] FL feltehetően Ferenczy Béni: Írás és kép. Bp. 1961. Magvető c. kötetének 224. lapján reprodukált rajzára utal, amely mindvégig egyik kedvence volt. A hamis színnyomás azonban nem erre, hanem a kötet két másik, ugyancsak Ferenczy Béni feleségét ábrázoló ceruza- és aquarell-képére vonatkozik. 230–231.
[12] Jelentése: Laiosz fia. Oidipus végzete szerint, nem tudva róla, megölte apját, Laioszt.
[13] A bécsi művészettörténeti kongresszusra utal.

2538. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1962. II. 1.

Kedves Lajos Bátyám,

születésnapja alkalmából[1] minden jót kívánok, a kilenc planétával együtt, melyek ez alkalomból egy vonalba sorakozva tisztelegnek és sok föld-lég-víz-rengést zúdítanak. Kívánok Lajos Bátyámnak még sok esztendőt; sokáig élni nem kellemes, de hát szükségünk van Lajos Bátyámra: e perben egyetlen ember a Földön, a többi csak Darwintól származik.

Mostanában egy anthologia részére szerb–horvát verseket forditottam; van köztük egy érdekes alak, Nasztaszijevics,[2] fiatalon és ismeretlenül meghalt belgrádi tanár, ennek néhány írását itt küldöm. Összesen kb. 60 verset és néhány tanulmányt, kisregényt írt. A kevésből, amit ismerek tőle, nem tudom, hogy valóban nagy költő-e; csont-szerű vázlatossága és puritán komorsága megkapó: a didergő szó, majdnem ember nélkül, isteni védtelenségben. – Szerbül tudó barátaim nyersforditásaikkal talán hozzásegitenek, hogy többet is fordithassak és megismerhessek tőle. Valamennyire emlékeztet a portugál Pessoa-ra,[3] akiről Lajos Bátyámtól hallottam először, és akit most francia és német fordításban olvasok.

Saját új versem kevés és csak potyadék; vagy szórakozás a papír síkján, elmebeli fogyatékosság alakot-öltése: itt küldöm ezeket is,[4] remélve, hogy Lajos Bátyámat nem bosszantom velük túlságosan. – A „Salve Regina"[5] a Vigiliában majdnem megjelent, végül mégsem engedélyezték.

Kedves Lajos Bátyám, köszönjük a multkori német–angol lapját,[6] sokat nevettünk rajta Amyval. Régen láttuk és hallottuk, mikor kerülhet sor rá?

Hálás tisztelő szeretettel

Sanyi.

Kedves T.[isztelt?] Chlodwig király,[7]

csupa önzésből kívánunk Magának hosszú és még hosszabb életet!

Őfelsége udvarhölgye

Amelitha

MTAKK Ms 4591/1.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész út 3/C.

[1] FL I. 23-án lett 77 éves.

[2] Nastasijević, Momčilo (1894–1938) szerb költő, író. Weöres 1962. XI. 12-i (2568. sz.) levele mellett küldte el FL-nak a költő 7 versének fordítását (MTAKK Ms 4591/25–31.), amelyek közül 5 (a 25., 26., 27., 28. és 29. sz.) Weöres Egybegyűjtött műfordítások Bp. 1976. Magvető I–III. c. kötetében is megjelent.

[3] Pessoa, Fernando (1888–1935) portugál költő, kritikus. Weöres által fordított verse sem FL hagyatékában, sem az Egybegyűjtött műfordítások c. kötetben nem található.

[4] Weöres saját versei közül e levélhez a következőket mellékelte: Babits-apotheosis. (Kötetben: Babits-embléma.) – Kétarcú. – Justitia. (Kötetben: Epigramma.) – Ecce homo. (Kötetben: Grádicsok éneke II.) – Tapéta és árnyék. (Variáns.) – Magna meretrix. (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/2–5.)

[5] Ld. 2503/1.

[6] Ld. 2532. sz.

[7] Ld. 2532/2.

2539. FÜLEP LAJOS – CSÁSZÁR JÁNOSNAK

[Bp.] 1962. II. 18.

Kedves Tanító Úr,

nagyon örültem levelének[1] – végre több a jó hír, mint a rossz! – és különösen annak, hogy olyan részletesen tájékoztatott.

Kató[2] esküvője tehát már egészen közel van – kérem, adja át az új párnak legjobb kívánságaimat, Maguknak is kívánom, hogy örömük legyen benne. Hát persze, nem lesz könnyű nekik a kezdet, rémséges az a lakbér – bútorozatlan egy szoba-konyháért havi 400 f[orint]!, ha van uzsora a világon, hát ez az, de úgy látszik, szabad –, de hát fiatalok, szeretik egymást, ez mindent pótol és jóvátesz.

Hányszor írják – nemrég is olvastam –, hogy '56 már nem számít, mégis mindig mindenben malomkő a nyakon még ma is. Ráférne már Magára a másféle munka.

Felesége[3] miért nem próbálja meg a Natrium salycilicumot? Többet ér Harkánynál! Mással is megpróbáltattam magamon kívül, elsöpörte a bajt. Persze, csak abban a sűrített formában: 12, 10, 8, 6, 4. Én évente egyszer megismétlem, ha fáj valami, ha nem. De már nem is emlékszem, mikor fájt. Pedig emlékezhetnek rá, mennyit nyavalyogtam Várkonyban. Egyébként is elég jól megvagyok, januárban beléptem a 78-ba.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm, a várkonyi jóbarátokat is

Fülep

A helynév a tartalom alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Császár János ld. 2499. sz.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Ld. 2499/4.
[3] Császár Jánosné (1918–1986) mint a zengővárkonyi kántortanító felesége maga is aktívan részt vett a falu kulturális életében. Műkedvelő színielőadásokat szervezett, különféle háziipari tanfolyamokat rendezett és vezetett.

2540. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1962. II. 18.

Kedves Margit,

nagyon örülök, hogy végre mégis írtál[1] és ilyen részletesen, persze nem jó híreket is, enélkül nem is lehet az élet – tehát dehogy haragszom, megértem állapotodat, különösen ennyi és ekkora esemény között.

Nagyon szerencsésnek tartom a nyugdíjazásra következő folytatást[2] – ritkán van ilyesmi és nélküle bizony nyomorúságos lehet a nyugalmazott pap élete, amint hallom, borzasztó kicsi a papok nyugdíja, a volt alsónyéki papról mondta nekem egyik rokona, hogy 500 f.[orint] nyugdíjat kap, és valahol éjjeli bakter. Csak hát persze messze vagytok, és,

azt hiszem, Kisvárdán még messzebb lesztek a Tieitektől. Ádám[3] dolga mindenképpen jobb, hogy radikálisan elintéződött – még fiatal, remélhetőleg megtalálja majd a nekivalót.

Tavaly nyugalmaztattam magam. Nem ment könnyen, de hát azt mondtam, nagyon bosszantana, ha úgy találnék meghalni, hogy semmi időt se töltöttem szabadságban – végre is 77 voltam tavaly, most januárban beléptem a 78-ba, mikor dolgozzam nyugodtan, ha most nem? Mert nekem a munkához kell a nyugalom és bár még legalább annyi idő, hogy befejezhessem, amit csinálok.[4] Aztán nem bánom, ha elhívnak. A városba nagyon ritkán megyek, magamhoz ritkán engedek valakit, hetenként egy este – évek óta – kijönnek volt tanítványaim, a legjava, amivel professzorságomban dolgom volt.

Egészségileg egyébként megvagyok, betegség egyelőre nincsen, de a kort bizony érzem. Hála istennek, egyelőre még inkább a lábamban, mint a fejemben, bár persze a láb is kell a fejhez. Aki annyit ül, járnia is kell, különben megsínyli.

Amikor hozzájutsz és kedved is engedi, adj hírt Magatokról.

Sokszor csókol Mindnyájatokat

Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4160/212.
Kézírás.
Címzés: Nagyt. Porzsolt Ferencné Dombrád Szabolcs-Szatmár megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Porzsolt Ferencné levele nem maradt fenn.
[2] Porzsolt Ferenc (1896–1985) ref. lelkész, FL unokatestvérének férje. 1936–1962 között Dombrádon szolgált, 1962–1967 között nyugdíjasként Kisvárdán volt lelkész, majd leányához és vejéhez költözött 1967–1977 között Kisújszállásra, majd velük együtt Debrecenbe.
[3] Porzsolt Ádám (szül. 1934) Porzsolt Ferencék fia, tanár.
[4] A művészetfilozófiára utal. Ld. 2510/5.

2541. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR ÉVÁNAK

[Bp.] 1962. II. 26.

Szép Sándor elhozta a küldeményt, nagyon köszönöm. Ha le tudok menni[1] a nyáron, viszem az üveget.[2]

Mindnyájatokat szívből üdvözöl

Keresztapád

A helynév postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás Szinyei Merse Pál (1845–1920) Majális. Magyar Nemzeti Galéria Budapest feliratú képeslapon.
Címzés: Bognár Éva Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye.
Bognár Éva ld. 2517. sz.

[1] 1962. VII. 26-án került sor a zengővárkonyi útra. FL útitársai Beney László, Beney Zsuzsa és F. Csanak Dóra voltak.
[2] Minthogy üveget említ, alighanem pálinkát küldtek Bognárék.

2542. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1962. II. 27.

Vi ringrazio dei buoni auguri,[1] ricambiandoli

Lodovico

A helynév postabélyegzőről.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás Egry József – a Balaton Badacsonynál feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. Charles de Tolnay Princeton N. J. 14, Murray Place U.S.A.

Köszönöm és viszonzom a jó kívánságokat,

Lodovico

[1] Tolnay születésnapi üdvözlete nem maradt fenn.

2543. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1962. III. 9.

Kedves Lajos Bátyám,

belekezdtem egy 12 részes, kb. 3000 verssorra tervezett munka írásába.[1] Tárgya: az emberi lélek struktúrája, Herakles[2] szolgaideje 12 hőstettének analógiájára felfűzve. Szerkezete a következő:

I. A nemeai oroszlán. Az Ember szimbolikus öngyilkossága: felakasztja magát Anima-ra, a Szűzre. Megölte a személyiség oroszlánját; ekkor a Szűz visszaparancsolja a testbe, mely kívűlről kicsiny, belül a végtelenség. Az Ember, a Szűz vezetésével, megkezdi kutató-útját a belső végtelenben.
II. A lernéi hydra. A szenzuális régió.
III. A keryuliai szarvas-ünő. Az álmok régiója; a szarvassá változó Aphrodité rabulejtése.
IV. Az erymanthosi vaddisznó. Vita az Ego-val, a személyiséggel; az értelmi régió.
V. Augeias istállója. Az Ego hulladékai, a sexuális ösztönvilág.
VI. A Stymphalidák. Az érzelmi régió. Animus, a Harcos, a Jézus-szerü lény megjelenése és Animához csatlakozása.
VII. A krétai bika. A Harcos áttör az intuitiv, angyali rétegbe. Itt Saturnussal, a latens Aranykorral találkozik.
VIII. Diomedes lovai. A géniuszok tűz-világa.

IX. Hippolyte öve. Az Ember közelebbről fogja fel Animát.
X. Geryon. Az első nagyobb kapuőr legyőzése.
XI. A Hesperidák arany-almái. Az Ember a Sors fölé kerül.
XII. Kerberos felhozása az alvilágból. az „unio mystica" a halál-probléma megsemmisülése.

Eddig a tervezet. Az I. ének kész, itt küldöm; a II. készülget, akadozva.

Érdemes-e folytatni? Mert ha az I. ének rossz, maga után rántja a többit is; ahol az alapozás elhibázott, nem érdemes ráépíteni a legszebb templomot sem, mert úgyis félrecsúszik. Hálás volnék, ha munkámban Lajos Bátyám támogatna tanácsaival – ha ugyan érdemes tovább vesződni ezzel a homályos anyaggal.

Arra kérem Lajos Bátyámat, hogy ezt a befejezetlen írást senkinek se mutassa meg, míg el nem készül; a kotlós alatt a még ki nem kelt tojásokat nem szabad másnak bolygatni, csak annak, aki ért hozzá.

Ennyit a félbenlévő irományról. – A legutóbbi Jelenkor[3] egy csomó kacat közül váratlanul előkerült, elolvastam Beney Zsuzsa[4] és Keresztúry versét.[5]

Az alvilágba-ereszkedés leírása gyönyörű és szuggesztív, sötétségbe vezet, látunk egy holt anyát holt csecsemőjével, aztán egy sikoltás és semmi. – Ahogy Lajos Bátyám mondta, a vers relief-szerű plasztikus kezdete szebb, mint elmosódó befejezése. – Szeretnék Beney Zsuzsától több verset olvasni.

Keresztury Dezsőnek, úgy érzem, ez a legszebb verse mindeddig. Szabó Lőrinc érzékiségével foglalkozik, idegenkedve, majdnem moralizálva és őt pokolba utasítva; akárcsak Borsos szobra Szabó Lőrincről.[6] Ezt a szobrot, annak ellenére, hogy Pög[7] remekműnek vallja, nem tudom egészen rossznak vélni; materiális és pikturális gusztustalansága, szemüvegessége ijesztő, lázálomszerű, nehezen felejthető. De eredetiben nem láttam, csak 3 fényképet róla a „Művészet"-ben. – A vers és a szobor közös tulajdonságának érzem az anyag pepecselő kezelését, a megformálás kecsességének szándékos hiányát, és a modell iránti morális antipathiát.

Minden jót kívánok hálás tisztelő szeretettel

Sanyi.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4591/6.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos prof. úrnak Budapest XII. Széher út 22.
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Az itt leírt, tervezett mű elküldött része Belső utazás címmel a levél mellett van. (MTAKK Ms 4591/7.) 1962. VI. 24-i levelében (ld. 2559. sz.) Weöres félbeszakadt versként említi.
[2] Héraklész görög mitológiai alak, Zeus fia. Tizenkét éves szolgálata alatt az itt említett tizenkét próbatétel után elnyerte a halhatatlanságot.
[3] Ld. 2520/1.
[4] Beney Zsuzsa: Egy mártír emlékére. = Jelenkor, 1962. V. évf. 5. sz. 505. A vers kötetben In memorian M. K. címmel jelent meg, s a Tűzföld c. kötet (Bp. 1972. Szépirodalmi Könyvkiadó) tartalomjegyzéke szerint 1958-ban született.
[5] Keresztury Dezső: Szobrokra. Két pesti kép. = Jelenkor, 1962. V. évf. 3. sz. 288–289.

[6] Borsos Miklós Szabó Lőrinc-portréjáról 3 kép jelent meg a Művészet 1962. 2. sz. 36–40. A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás anyagából. Borsos Miklós Szabó Lőrinc portréja címmel.
[7] Pogány Ö. Gábor írását nem találtam meg.

2544. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1962. III. 16.

Kedves Lajos Bátyám,

a Jelenkor[1] ezévi első számában olvastam Beney Zsuzsa „Zene" című versét.[2] ez már hibátlan remekmű. Magyarul még nem írtak ennyire szubtilis struktúrájú költeményt. Csupa átlátszó rezgés, anyagtalannak érződik, de szörnyű súlyú, mint egy lebegőnek látszó gót kathedrális, vagy Bach és Bartók valamely fugája. Bonyolult szövésű, de transzparens egyszerűségű.

Szerintem nem baj, hogy egy-két szó ismétlődik benne, hiszen ezek a szó-visszaérések teszik lehetővé, hogy a verset átszövő reflexeket, hang- és fény-visszaverődéseket érzékelhessük. Mintha villogó finom fém-szálakat fonna, s az ismétlésekben és variációkban mutatkozik meg, hogy egy-egy fonal hol bukkan fel ujra, hogyan simul és hogyan kanyarodik.

Tökéletes remekmű; talán szirén-dal, talán a múzsa éneke: majd meglátjuk a következőkből. Ijesztő, hogy aki egy alkalommal ilyen szépet írt, miképpen győzi majd a versenyt sajátmagával. – Meglássuk.

Március második fele van, és a hóhullás fugája kavarog-kanyarog a levegőben, mint az előbbi vers szavai. – Milyen különös, hogy egy fiatal orvosnő ennyire szubtilis világot épít magában, mikor hivatásos íróink és most-induló fiataljaink a szubtilitást, mely se díjjá, se sikerré nem ökonomizálható, úgy megvetik, mint egy hajdani K.[aiserlicher] u.[nd] K.[öniglicher] huszártiszt. Snájdig módon.

Minden jót kívánok, hálás tisztelő és szerető tanítványa

Sanyi.

Úgy érzem, ilyen bírálatot aligha ajánlatos megmutatni a megbíráltnak. Hiszen gyorsan halad utján, minek késztessük mégnagyobb sebességre, hogy aztán esetleg kifulladjon. Inkább az önbizalomhiány nehéz időszakában olvashassa el ezt a levelet, mikor bíztatás kell.

Kedves Professzor úr,

az ember örülhet, ha annyi tanulóidejét elmulasztott, vagy arra igényt sem tartó, de feltétlen remekmű igénnyel (írjatok remekműveket)[3] megírt alaktalan szándék után, valóban remekműhöz készülődést láthat, ha egyelőre etude alakban is. Ami nem lebecsülendő meghatározás. Bach is írt etude-öket. Ennyiben nem írom alá *egészen* Sanyi superlativusait, amire különben is hajlamos. Viszont, aki tanulóidejét *ilyen* részletmunkákkal tölti, az kíváncsivá tesz az eljövendő *kész*-re.

Szeretettel köszönti

Amy.

MTAKK Ms 4591/8.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Ld. 2520/1.
[2] Beney Zsuzsa: Zene. = Jelenkor, 1962. V. évf. 1. sz. 36.
[3] Idézet Andrej Alexandrovics Zsdánov (1886–1948) szovjet politikustól, a dogmatikus szovjet szellemi élet egyik legfőbb hangadójától. A jelszót a magyar szellemi életben is sűrűn idézték (gyakran gúnyos éllel).

2545. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1962. III. 28.

Kedves Lajos Bátyám,

köszönöm Beney Zsuzsa verseit.[1] A most küldött hat vers, úgy érzem, jóval erőtlenebb, mint a Jelenkorban megjelent két szuggesztív költemény;[2] ahogy ő maga írja kísérő levelében, „nem igazi versek, mind csupa keresgélés".[3] Kíváncsi vagyok a folytatásra, és kívánom, hogy munkája sikerüljön.

Azt ajánlom Beney Zsuzsának, ne nagyon próbálkozzék a mostani pesti folyóiratoknál, ott a spiritualizmussal többé-kevésbé fertőzött költők (Pilinszky,[4] Kálnoky,[5] Nemes Nagy Ágnes,[6] Rába György,[7] én, stb.) alig-alig jelenhetnek meg évente 10–20 sorral sem. Vaskosabb, optimizmustól reszelősebb torkot kívánnak, konkrét témáju verseket.

Irtam a költőnőhöz egy jambikus epistolát,[8] itt küldöm Lajos Bátyámnak, azzal a kéréssel, hogy csak akkor adja át a címzettnek, ha úgy érzi, a benne foglal tanács nem zavarja meg őt, hanem segíti.[9]

Kérem Lajos Bátyámat, értesítsen, mit szól ehhez az íráshoz: úgy is mint vershez, úgy is mint ars poeticához; és hogy „át lött-e adva".[10]

A küldött verseket köszönettel itt küldöm vissza, örülök, hogy elolvashattam.

Minden jót kívánok, a mielőbbi viszontlátás reményében; a poetrice-nek ismeretlenül is kézcsókomat küldöm; Lajos Bátyám hálás szerető és tisztelő híve,

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/9.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Weöres Sándor 1962. III. 9-i (2543. sz.) levelében írja, hogy szeretne több verset olvasni Beney Zsuzsától. FL erre elküldte neki a nála levő hatot.
[2] A Jelenkorban megjelent Beney-versek ld. 2543/4. és 2544/2.
[3] Beney Zsuzsa levele nem ismeretes.
[4] Pilinszky János (1921–1981) költő, író, 1946–1948-ban az Újhold társszerkesztője, 1957-től az Új Ember belső munkatársa.
[5] Kálnoky László (1912–1985) költő, műfordító, szerkesztő.
[6] Nemes Nagy Ágnes (1922–1991) költő, műfordító, esszéista, az Újhold egyik alapítója, 1953–1958 között tanár.

[7] Rába György (szül. 1924) költő, író, műfordító, irodalomtörténész. az Újhold egyik alapítója, 1957–1982 között az MTA Irodalomtudományi Intézetének tudományos munkatársa.

[8] Weöres Sándor: Beney Zsuzsának c. verse (MTAKK Ms 5467/21.). Megjelent Weöres: Merülő Saturnus. Bp. 1968. Magvető 7–8. Két világ határán. Jegyzet Beney Zsuzsa alvilág-költeményéhez címmel. Variáns.

A vers kéziratának margóján: „Köszönettel a remek versekért, üdvözlettel és jókívánattal Weöres Sándor. 1962. III. 28."

[9] FL azonnal elküldte a verset Beney Zsuzsának egy általa címzett, 1962. III. 30. vagy 31-i postabélyegzővel lepecsételt borítékban.

[10] Beney Zsuzsa megköszönte Weöresnek a verset. Weöres Sándor és Károlyi Amy a következő képeslapon válaszolt neki: „Kedves Beney Zsuzsa, köszönöm sorait. Remélem Fülep Professzor úrral meg tudunk beszélni olyan látogatást, mikor Maguk is ott vannak és mi is. Kézcsók Weöres Sándor.

Örülök, hogy megismerhetlek! Károlyi Amy." (MTAKK 5467/20.)

FL ekkor már személyesen ismerte Beney Zsuzsát, aki 1961. VIII. 18-án járt először a Széher úton. A Weöresékkel való megismerkedésre 1962. VI. 29-én került sor, jelen volt még Fodor András és F. Csanak Dóra. (Fodor: Ezer este... II. 111–112.)

Utóbb Beney Zsuzsa első kötetben megjelent versei A költők egymás közt. Tizenöt költő. Bp. 1969. Szépirodalmi Könyvkiadó c. gyűjteményben láttak napvilágot. Minden fiatal költőt egy-egy beérkezett költőtárs mutatott be, Beney Zsuzsát Weöres Sándor. A FL könyvtárában levő példány 38. p.-n, a Beney Zsuzsát ábrázoló fénykép hátlapján a következő dedikáció olvasható: „Fülep Lajos professzor Urnak igaz szeretettel és hálával Zsuzsa 1969. dec. 12-én".

A kötetben Beney Zsuzsa Koffán Károly által készített fotója (37.), Weöres Sándor: Beney Zsuzsa lírájáról c. bevezetése (39–40.), a versek (41–64.) és önéletrajz (65.) olvasható.

2546. FÜLEP LAJOS – TÜSKÉS TIBORNAK

[Bp.] 1962. IV. 6.

Kedves Tüskés,

kérek valamit, de előbb megmondom, miért, utána, hogy mit.

Hébe-hóba láttam a Jelenkort,[1] olyankor, amikor Fodor Andris elhozta valamelyik számát, gondolva, érdekes benne valami. Az elmúlt hónapokban Keresztury[2] és Beney[3] versei, Konrád Gogol-cikke[4] miatt. Ezekből s a lap többi részéből arra a nézetre jutottam, hogy jobb a pesti folyóiratoknál, valamennyinél együttvéve – ezekhez a versekhez foghatót vagy egyáltalán nem, vagy csak nagy keservesen közölnek, olyat, mint Konrád tanulmánya, nem olvastam sehol másutt. (A magam tapasztalatát mondom, lehet, hogy volt, én nem tudok róla.) Nosza, gondoltam, előfizetek rá, kb 2 hete írtam a Posta Közp.[onti] Hírl.[ap] Irodának, indítsák meg januártól, s ha lehet, küldessék meg a tavalyi évfolyamot is. Válasszuk: csak az idei 3. sz.[ám]-tól kezdve küldhetik, a tavalyit egyáltalán nem.

Arra kérem tehát, legyen szíves, intézze el a kiadónál, ha lehet, hogy küldje meg nekem az 1962. 1. 2. számot és a tavalyi évfolyamot. Természetesen chèque-et mellékelve, mert nem barátságból kérem.

Hadd mondjam meg egyúttal azt is, mennyire örülök neki, hogy éppen arról a vidékről érkezik jó, amit magaménak éreztem. Bár hallom, Magát is igyekeznek béklyózni.[5]

Ezért külön melegen üdvözlöm, előre is köszönettel

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban. Megj. Tüskés Tibor: Kedves Professzor Úr. Írások Fülep Lajosról. Pécs, 1995. Pannónia Könyvek 144–145.
Kézírás.
Címzés: Tüskés Tibor tanár úrnak Pécs József u. 13.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Tüskés Tibor (szül. 1930) író, kritikus, szerkesztő, tanár. 1960–1964. VIII. 15. között a Jelenkor főszerkesztője, 1964-től gimnáziumi tanár, 1973-tól a Baranya Megyei Könyvtár munkatársa.

[1] Ld. 2520/1.
[2] Ld. 2543/5.
[3] Ld. 2543/4., ill. 2544/2.
[4] Konrád György: Gogol. Részlet egy nagyobb tanulmányból. = Jelenkor, 1961. IV. évf. 6. sz. 687–698. Konrád György (szül. 1933) utóbb néhány alkalommal résztvett a Széher-úti sétákon.
[5] Tüskés Tibor főszerkesztése idején mind az országos irányító szervek, mind a budapesti és pécsi sajtó részéről folyamatos támadások érték a Jelenkort. 1963. X.–1964. VIII. között egymást követték a Népszabadság és az Élet és Irodalom hasábjain, valamint az Írószövetség fórumán az irodalmi ügyekért felelős párt- és miniszteriális irányítók ellenséges megnyilatkozásai. FL Fodor Andrástól, aki 1959 óta barátságban volt Tüskés Tiborral, hallott a támadásokról. FL itt közölt leveléből részleteket idéz Tüskés: A Jelenkor indulása (1958–1964). Tatabánya, 1995. Új Forrás Könyvek 23. 45–46. és 94.

2547. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Barf, 1962. IV. 10.

Kedves barátom!

egy apuliai[1] utazásról szeretettel ölellek! Az idő ocsmány, még itt is, esős, de minden más szép és érdekes. Ez a kastély[2] fenomenális. És a román templomok! Mindenütt lekaparják a barokkságokat és így eredeti formájukban ragyognak!

Magda

MTAKK MS 4589/207.
Kézírás Madria. Castel del Monte (Costruzione Sveva del secolo XIII)
Címzés: dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22. Ungheria.

[1] Apulia – dél-itáliai tartomány, a „csizma sarka".
[2] A képeslapon ábrázolt kastélyra utal.

2548. FÜLEP LAJOS – TÜSKÉS TIBORNAK

Bp. 1962. IV. 24.

Kedves Tüskés,

ma megkaptam a Jelenkor-t,[1] nagyon köszönöm. Lehet, hogy már husvét előtt Pesten volt, de ma hozták ki. A megküldése módjával sehogyse tudok megbarátkozni. Még porto

is volt 2 for.[int] – ki fizette? Nem kell magamfélivel jótékonykodni, van elég ráutalt. Hogyan fogom viszonozni?

Nyomban végiglapoztam a számokat (majd gondosabban is végig megyek rajtuk), eddig egy verset olvastam el (A sárga fal[2] – csak várkonyi szót tudok rá mondani: kórságos) és mivel a *véleményem* óhajtja róla, a Maga cikkét[3] – és mivel a véleményt *óhajtja,* meg is írom. Érdeklődéssel olvastam, mert érdekes is, tanúlságos is – tárgya szerint is, a gyökeresen megváltozott valóság miatt, írója szerint is, t. i. amiatt, hogyan látja az utánunk jött nemzedék azt a valóságot. Nos, meg kell mondanom, hogy leglényegében a látásmód nem változott, mintahogy gyökerében maga a valóság se változott, már nem is változhat, mert már nem igen maradt belőle, ami megváltozhasson. Akik arról a valóságról beszéltek *akkor* és beszélnek *ma,* mint Maga is, *kétféle* valóságról beszéltek és beszélnek: *mi,* néhányan, nagyon kevesen, az *ormánsági magyarságról* beszéltünk, mert nekünk az ormánsági magyarság volt fontos, az, amelyik a nyelvet, szokásokat stb. stb. produkálta – mások, sokan pedig számokról, statisztikai adatokról beszéltek és beszélnek, arra való gondolás nélkül, hogy mi van a számok mögött. *Egy* bizonyos: *nem* az ormánsági magyarság, amely már alig van, annyira alig, hogy van-nak már nem is mondható. Akkor, amikor mi elkezdtük mondani azt a valóságot, éppen azzal hazudtoltak meg minket – mert meghazudtoltak! –, pd. Kovács Alajos, a Statisztikai Hivatal főigazgatója,[4] hogy fejünkre olvasták a csalhatatlan számokat, és kimutatták, hogy x faluban ma is 40 gyerek jár az iskolába, csak azt nem mondták, hogy belőle 3 ormánsági, a többi bevándorolt. Lehet, hogy kitűnő fajta, talán különb, mint az ormánsági, nem vitatkozom róla, nem volt még hozzá az a néhány század, ami megpróbálná – csak éppen nem ormánsági, ami, persze, lehet közömbös, mint ahogy lehet nem közömbös; nos, nekünk nem volt az. Az akkori „kormánynak, uralkodó politikának" közömbös volt, és ezért nem tudom, honnan vette, hogy „szívesen támogatta stb. a kérdést" – ellenkezőleg, hazaárulónak bélyegzett bennünket, pd. Nagy Ferenc[5] is, megmutathatom, amit rólam írt, s van sok más! Tehát igen messze járunk egymástól. Nem részletezhetem, hosszú volna – ha érdekli, alkalmilag szívesen mondok róla még egyetmást élőszóval.

Magáról a lapról a 8 szám átlapozása után változatlan az előző levelemben írt jó véleményem, csak hát itt is elmondhatom – tudom, hiába –, kár, hogy nincs magyarúl. Hogy mi és miért, szintén csak élőszóval mondhatnám el, ha érdekli, szívesen.

Ismételt köszönettel és levele[6] után különösen együttérzéssel[7]

Fülep Lajos

Magántulajdonban. Megj. Tüskés Tibor: Kedves Professzor Úr. Írások Fülep Lajosról. Pécs, 1995. Pannónia Könyvek. 146–147.
Kézírás.
Címzés: Tüskés Tibor főszerkesztő, tanár úrnak Pécs József u. 13.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Tüskés Tibor ld. 2546. sz.

[1] Ld. 2520/1.
[2] Pákolitz István (1919–1996) versére utal. = Jelenkor, V. évf. 2. sz. 131–132.
[3] Tüskés Tibor: A kamasz falu. = Jelenkor, 1962. V. évf. 2. sz. 213–223.

[4] Nincs veszélyben a Dunántúl magyarsága. Kovács Alajos dr. válaszol a könnyelmű magyar amatőrstatisztikusoknak. = Budapesti Hírlap, 1934. II. 17. 4. – Kovács Alajos: Az anyanyelvi statisztika megbízhatósága. = Statisztikai Szemle, 1934. 1. sz. 1–4.

[5] Nagy Ferenc (1903–1979) politikus, 1946–1947-ben miniszterelnök. A Magyar Parasztszövetség társalapítója, 1941-től elnöke. 1928–1930-ban Baranya megye Kisgazdapárti elnöke. 1930–1945 között a Független Kisgazda- Földmunkás és Polgári Párt főtitkára. A magyar falu becsülete c. cikke a Kisgazdák Lapja (Pécs) 1929. XII. 24. jelent meg. FL válasza: A magyar falu becsülete. [1929.] (Autogr. kézirat, akkor nem jelent meg. MTAKK Ms 4555/26. Nyomtatásban: EI III. 389–391.)

[6] A levél nem maradt fenn.

[7] Ld. 2546/5.

2549. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Sopron, 1962. IV. 2?]

Kedves Tanár Elvtárs!

Hosszú hallgatás után jelentkezem. Elfoglaltság és betegségek akadályoztak az utóbbi időben. Sok szeretettel gondolok önre amikor hallgatok is.

Szívélyesen üdvözlöm Sopronból

fiatal barátja

Páricsi sz[áza]d[o]s.

Helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/123.
Kézírás Sopron Somogyi-ház kapuja feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egy. tanár et. Budapest II. Széher u. 22. sz.

2550. FÜLEP LAJOS – CSÁSZÁR JÁNOSNAK

[Bp.] 1962. IV. 29.

Kedves Tanító Ur,

megkaptam 11.-i levelét,[1] köszönöm a beszámolót.

Bognár Éva[2] esküvőjére illenék valami nászajándékot küldenem, mivel körösztlányom – de mit? tudnának tanácsolni? talán még nem késő, ha nem mindjárt május elején lesz az esküvő. Ha alkalmuk akadna rá, talán megkérdezhetnék tőle, hogy ne olyasmit adjak, amit talán még tízen, mintahogy ilyen alkalmakon meg-megtörténik.

Annak az állatorvosnak úgy látszik jó ízlése és szaktudása van ezen a téren is. Olyat, mint K. É. azt hiszem, nagy darab földön se talál még egyet. Legalább is az én szakértelmem szerint. Gratulálok hozzá.[3]

Mivel írja, hogy valamit tőlem olvasni kívánnak, itt küldök két régebbi apróságot,[4] nagy közönség előtt, tehát nem szakemberek előtt elmondott, tehát u.[gy] n.[evezett] nép-

szerű előadások – talán nem okoznak különösebb nehézséget. Egyébként én itt már nem publikálok, amin dolgozom,[5] másutt fog megjelenni.

Egészségileg nincs és nem volt baj, csak hát ekkora kor már maga is elegendő!

Az idén, ha lehet, szeretnék gesztenye virágzáskor lemenni,[6] ha t.[udni] i.[llik] az idő és egyéb kedvező lesz. Ha nem egyezik a Maguk nyári tervével, nem kell, hogy gondot okozzon – úgyis lehetséges, hogy néhányad magammal megyek, ha úgy lesz, Pécsett ebédelünk, ott írókkal találkozunk,[7] s talán majd csak délután mennék pár órára Várkonyba, arra az időre majd beállítjuk a kocsit Kuruczékhoz, ott könnyebb forogni. De ez egyelőre még csak felhőző [?] terv, ha majd itt lesz az ideje, megírom pontosan.

Mindnyájuknak minden jót kívánva és üdvözletem küldve külön üdvözlöm az új aszszonyt[8] és a menyasszonyt.[9]

Fülep

A helynév a tartalom alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.
Császár János ld. 2499. sz.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Az utalás nem érthető.
[4] A két küldött mű valószínűleg Izsó Miklós. Az MTA II. osztályának felolvasó ülésén elhangzott előadás. = Műv. tört. Ért. 1953. 1–2. sz. 13–21. Klny. is; ill. a Rembrandt és korunk. Előadás Rembrandt születésének 350 évfordulóján. = Magyar Tudomány, 1956. I. évf. 7–12. sz. 341–359. klny.
[5] A művészetfilozófiára utal. Ld. 2510/5.
[6] Ld. 2541/1.
[7] Pécsett nem találkoztunk írókkal.
[8] Dömötör Józsefné Császár Katalin ld. 2499/4.
[9] Bognár Éva ld. 2517. sz.

2551. F. CSANAK DÓRA ÉS FÜLÖP GÉZA – FÜLEP LAJOSNAK

[Debrecen, 1962. V.]

Kedves Professzor úr!

Már a vasúton nagy kultúrpolitikai meglepetés ért bennünket. Négy kocsiban volt Csontváry-reprodukció felakasztva (mellette Pór Bertalan meg Munkácsy).[1] A jövő heti viszontlátásig szeretettel üdvözli

Dóra Géza

Helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/75.
Kézírás Déri Múzeum Debrecen Izsó Miklós: Búsuló juhász. 1862. feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.

[1] Csontváry (1853–1919) hazai és külföldi kiállításai alkalmával számos lelkes, elismerő, de támadó cikk is jelent meg. – Pór Bertalan (1880–1964) az emigrációból hazatérve a szocialista művészet egyik vezető alakja volt. Munkácsy (1844–1900) az ötvenes évek művészetpolitikájában a múltbeli magyar festészet szinte egyetlen példaképként tisztelt művésze volt.

2552. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp.] 1962. V. 1.

Cara Signora,

con grande ritardo rispondo alla sua lunga e dettagliata lettera[1] – la solita storia, quando non si risponde subito, allora addio, non ci si arriva più. Intanto mi sono rassicurato, che la risposta in fondo non è urgente, giacchè l'essenziale è oramai raggiunto, siamo d'accordo sopra di esso. Ed in verità, non ho niente da aggiungere alla sua lettera, quello che posso fare, e di ripetere che possono stare tranquille ambidue, Lei e sua madre,[2] tutto sarà sistemato in modo che dopo la mia partenza non abbia pensieri in nessun riguardo. Non faccio niente da me, non sono giurista, faccia tutto secondo i consigli del mio avvocato,[3] uomo anziano e pratico, devoto a me, di cui posso fidarmi. Dopo l'arrivo della sua lettera sua madre si era calmata, era di buon umore, stava anche bene, purtroppo in queste settimane si lambicca il cervello – inutilmente – domandando a sè ed a me, cosa sarà de lei in caso di quell'eventualità che a me succedesse qualche accidente, la metteranno fuori di questo appartamento – cosa le posso dire? non vuol capire che avrà in mano mezzi sufficienti per comprarsi un appartamento dove e quale le piace e le resterà anche sufficiente da vivere senza pensieri e non dovendo più lavorare. Lei è l'unica persona a chi voglio che tocchi tutto quel che posseggo.[4]

Pel tramite di sua madre La ho ringraziata del invio di due riviste,[5] esprimo ora direttamente i miei ringraziamenti. Intanti è arrivato il numero 13–14 di Europa Letteraria, invece del numero aspettato 12. Ma ci rinunzio – il 13/14 è di un contento cosi insignificante, che me m'è passata la voglia. Ciononostante La ringrazio delle sue pene.

Per ora c'è un libro che desidererei: *Carlo Emilio Gadda: Quer pasticciaccio brutto in Via Merulana*[6] – libro notissimo, parecchie edizioni, cosicchè se c'è libraio a Latina, sarà facile trovarlo e farlo mandare. In ogni modo non è urgente, faccia con tutto il suo comodo.

Ritornando ancora a sua madre, voglio ancora dire, che si lagna sempre, dolori qui dolori lì, ma intanto ha l'aspetto, che non si può più brillante, non pare assolutamente la sua età, chiunche della stessa età potrebbe invidiarla. Io cerco darle tutti i sollievi possibili, fa e riceve visite quando le piace, è una signora libera ed elegante, come poche – so benissimo che ciò non è tutto, non le può sostituire la figlia, ma in ogni modo è il più che ora e qui si può fare.

Con saluti cordiali

L.[odovico] Fülep

A helynév értelemszerűen kiegészítve.
MTAKK Ms 4589/121.

Kézírás. A levél elején bélyegző: Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22.
Latinába írt levél.
Raskó Marianne ld. 2506. sz.

Kedves Asszonyom,

nagy késéssel válaszolok hosszú és részletes levelére – a szokásos helyzet, ha nem válaszol az ember azonnal, többet nem kerül rá sor. Közben megbizonyosodtam róla, hogy a válasz alapjában véve nem sürgős, mivel a lényegben megállapodtunk, erről is egy véleményen leszünk. Valóban nincs mit hozzátenni a leveléhez, csak megismételhetem, hogy mindketten nyugodtak lehetnek, Maga és az Édesanyja, minden el lesz rendezve, hogy távozásom után nem lesz semmiféle gondja. Semmit se teszek a magam feje szerint, nem vagyok jogász, mindenben az ügyvédem tanácsát követem, idős és gyakorlott ember, ragaszkodik hozzám, megbízhatom benne. Levelének megérkezése után anyja megnyugodott, jó hangulatban volt, ez úgy is maradt, bár ezen a héten azon kezdett el töprengeni – feleslegesen – engem és önmagát faggatva, mi lesz vele valamilyen nem várt esemény esetében, ha velem történik valami, őt kiteszik ebből a lakásból – mit mondhatok erre? nem akarja megérteni, hogy lesz annyija, hogy lakást vegyen magának, ahol és amilyen tetszik, s még arra is marad elég, hogy gond nélkül éljen s ne kelljen többé dolgoznia. Ő az egyetlen, akinek mindenemet hagyni akarom.

Anyján keresztül megköszöntem a két folyóirat küldését, most közvetlenül is kifejezem köszönetemet. Közben megérkezett az Europa Letteraria 13–14-es száma a várt 12. szám helyett. Lemondok róla – a 13/14-es szám olyan jelentéktelen, hogy elment tőle a kedvem. Mindenesetre köszönöm a fáradozását.

Pillanatnyilag egy könyv van, amelyet szeretnék: Carlo Emilio Gadda: Quer Pasticciaccio brutto in Via Merulana, híres könyv, több kiadást ért meg, úgy, hogy ha van könyvkereskedés Latinában, könnyen talál olyat, amelynek révén elküldheti. Semmiképpen sem sürgős, úgy csinálja, ahogy Magának a legalkalmasabb.

Visszatérve anyjára, azt akarom még mondani, mindig panaszkodik, itt fáj, ott fáj, mégis úgy látom, nem lehetne jobb színben, abszolute nem látszik rajta a kora, bárki az ő korában megirigyelhetné. Én minden lehetséges könnyebbséget megszerzek neki, látogatóba jár és vendégeket fogad, amikor neki tetszik, szabad és elegáns hölgy, mint kevesen, – nagyon jól tudom, hogy ez nem minden, nem pótolhatja neki a leányát, de mindenesetre a legtöbb, ami itt és most lehetséges.

Szíves üdvözlettel

L.[odovico] Fülep

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Raskó Alfrédnére utal, aki 1952. XI-től FL haláláig vezette a háztartását.
[3] Szabó Miklós ügyvédről van szó. Ld. 2628. sz.
[4] Raskóné és Fülep Kornélia fele-fele arányban örökölte FL hagyatékát.
[5] A két folyóirat ld. 2530/6–7.
[6] Gadda könyve (Milano, 1960.) megvolt FL könyvtárában halála idején.

2553. FÜLEP LAJOS – LATOR LÁSZLÓNAK

[Bp.] 1962. V. 21.

Kedves Lator,

nagyon köszönöm a szép kis könyvet[1] – szerzőjét sajnálattal nélkülözzük.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
Magántulajdonban.

Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Lator László író úrnak H I. Groza P. rkp. 17.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Lator László (szül. 1927) költő, író. 1950–1955 között Körmenden tanár, 1955-től az Európa kiadó lektora, majd főszerkesztője. FL az Eötvös Kollégiumból ismerte.

[1] Lermontov, Mihail Jurjevics: Válogatott versek. Ford. Lator László. Bp. 1961. Móra Ferenc Könyvkiadó. Dedikációja: „Fülep Lajos professzor úrnak régi tisztelettel Lator László 1962. május 18.".
FL hívására Lator László V. 25-én csatlakozott a Széher-útra látogató társasághoz. Fodor András feljegyzése szerint a modern olasz irodalomról, s a FL-t foglalkoztató Gaddáról beszélgettek. (Ld. 2552. sz. – Fodor: Ezer este... II. 110.)

2554. BERNÁTH AURÉL – FÜLEP LAJOSNAK

Chichester, 1962. V. 24.

Kedves Lajosom,

sok szívélyes üdvözletet küldök a chischesteri szép gótika mellől.[1] Egyébként Brightonban nézegetem a tengert. Holnap vissza Londonba. Nagy megrendülések értek a National Galleryben.[2]

Meleg üdvözletek

B.[ernáth] A.[urél]

MTAKK Ms 4585/124.
Kézírás Chichester Cathedral feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár úr Budapest II. Hungary Széher út 22
Bernáth Aurél ld. 2491. sz.

Bernáth Aurél a londoni kiállítás alkalmából utazott Angliába. Kiállítása Simpson (Piccadilly) Limited. Exhibition of Paintings from the Danziger Collection 1962. VI. 27–VII. 5. között volt. (Ld. MTAKK Ms 2148/129.)

[1] A képeslapra utal.
[2] National Gallery – 1824-ben alapított múzeum. 1956-tól hozzá tartozott a National Portrait Gallery, 1897–1955 között a Tate Gallery. Fő gyűjtési területe olasz, holland, flamand és angol festmények a 13–19. századból.

2555. FÜLEP LAJOS – CSÁSZÁR JÁNOSNAK

[Bp.] 1962. VI. 1.

Kedves Tanító Ur,

megkaptam kérdésemre válaszoló levelét,[1] köszönöm, tanácsa szerint cselekedtem.

Mint írtam, gesztenye-virágzáskor szeretnék menni,[2] ha az idő akkor éppen engedi; az idén is rettenetesen szeszélyes. Arra kérem tehát, ha a virágzás elkezdődött, küldjön egy

sort *azonnal,* hozzá igazodom, kiszámítva, kb. mikor lehet a dereka és az időhöz is alkalmazkodni igyekezve. Úgy tervezem negyedmagammal leszek (Csanak Dóra, egy orvos-házaspár,[3] az asszony író-nő is, gyakran írt a pécsi Jelenkor-ba;[4] Andrisék – t. i. Fodor – akkortájt Szekszárdon lesznek, lehet, hogy Andris onnan átjön.[5]) És mivel ennyiedmagammal nem akarok a nyakukra menni, majd útközben eszünk a halászcsárdában vagy Pécsett, visszajövet detto. Tehát ne készüljenek semmivel.

Amivel meg akartam könnyíteni a dolgát, válaszlapot nem küldök, mert úgyse használja. Nem tudom, mért veti meg ezt a műfajt. Könnyít az életen.

Úgy szeretnék menni, hogy egyúttal a méz- és gombahozatalt is elintézzem – ha van! Egyúttal írok Szépéknek is. De Kovács Marisra egyáltalán lehet számítani a tavalyi tapasztalat után?

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban. Megj. Fülep Lajos Baranyában. Összeáll. Huber Kálmánné és Mendöl Zsuzsa. Előszó: Tüskés Tibor. Pécs, 1985. 46.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Császár János Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22
Császár János ld. 2499. sz.

[1] A levél nem maradt fenn. Valószínűleg a Bognár Évának küldendő nászajándékról van szó. Ld. 2550/2.
[2] Ld. 2541/1.
[3] Beney Zsuzsa és Beney László ld. 2550/6.
[4] Ld. 2520/1.
[5] Fodor András nem jött át Zengővárkonyba.

2556. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp. 1962.] VI. 3.

Cara Signora,

tante grazie del libro[1] che arrivò ier' l'altro.

Includo un bigliettino di libri desiderati,[2] accentuando anche questa volta che non è assotamente urgente e se le spese sono troppe, non importa che compri i volumi tutti e tre insieme, ma ad uno ad uno, e quando le conviene.

Con rigraziamenti anticipati e saluti cordiali

L.[odovico] Fülep

Az évszám a tartalom alapján megállapítva.
MTAKK Ms 5889/22.
Kézírás.
Latinába írt levél.
Raskó Marianne ld. 2506. sz.

Kedves Asszonyom,

hálás köszönet a könyvért, amely tegnapelőtt megérkezett.

Mellékelek egy cédulát a kért könyvekről, hangsúlyozva most is, hogy egyáltalán nem sürgős, és ha túl sok a költség, nem fontos, hogy mindhármat egyszerre megvegye, hanem egyenként is jó, és amikor Önnek megfelel.

Előre is köszönettel és szíves üdvözlettel

Fülep L.[ajos]

[1] Valószínűleg E. Gadda könyvére utal. Ld. 2552/6.

[2] A levél melletti cédulán:

1) E.[rnst] Gellner: Parole e cose. (Un contributo critico all'analisi del linguaggio e uno studio sulla filosofia linguistica.) Milano, 1961. Il Saggiatore. Halálakor megvolt FL könyvtárában.

2) Giornale critica della filosofia italiana. N° 2. 1961.

3) L'Europa Letteratia. N° 11. Ld. 2530/6–7.

2557. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Siklós, 1962. VI. 10.

Kedves Professzor Ur,

remek ez a vár,[1] teljesen egyedül lakom az egész keleti szárnyban. A komfort nem túlságos, de nekem éppen megfelelő és arra is alkalmas, hogy távoltartsa innét akikkel nem szívesen találkozom.

Szeretnék ezen túl minden év júniusában eljönni ide. A vaskos falak közt még most sem volt hideg és végre, javul az idő. Mit csinálnak vajon a várkonyi gesztenyék?[2]

Ma délután pécsi vendégeim voltak. Velük együtt küldöm üdvözletemet:

Andris
Tüskés Tibor[4]
Bertha Bulcsu[3]

MTAKK Ms 4586/257.
Kézírás Siklós Várrészlet feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Úrnak akadémikus Budapest II. Széher ut 22

[1] A siklósi vár egyik szárnyában vendégszobák voltak, Fodor András oda vonult el dolgozni.

[2] Ld. 2541/1.

[3] Bertha Bulcsu (1935–1997) ekkor Pécsett újságíró, a Jelenkor prózai rovatának vezetője, utóbb Budapesten élt.

[4] Tüskés Tibor ld. 2546. sz.

2558. FÜLEP LAJOS – KOROM MIHÁLYNAK

Bp. 1962. VI. 22.

Dr. Korom Mihály vezérőrnagy elvtársnak,
BM Határőrség országos parancsnokának
H.

Évek szótlan szenvedése után, mivel már nem bírom tovább, kénytelen vagyok megszólalni és a szörnyű kutya-ugatás bömbölés megszüntetését, illetve máshova helyezését kérni. Azzal hogy a nyugalmamban zavar, nemcsak az életemben, hanem ami sokkal több, a munkámban zavar, valósággal gátol. Az én munkám pedig nem privát passzio, hanem – akármilyen furcsán hangzik, hogy én mondjam róla, de mindjárt igazolom is – közérdek, a következő objektív tények tanusítják: 1919-ben a Tanácsköztársaság idején professzorrá neveztek ki a budapesti egyetemre, a kényszerű távollét után 1946-ban ugyanoda újra kineveztek, a M.[agyar] T.[udományos] Akademia tagjává választottak, Munka Érdemrendet, Kossuth-díjat adtak stb. Öt évvel ezelőtt hasonló kéréssel fordultam a Parancsnoksághoz – akkor *egy* kutya üvöltött, vonyított szünet nélkül éjjel-nappal, ahogy a megkötött kutyák szoktak, t. i. lent, azon a helyen, ahol előbb a színpad volt, megkötötték kb. 10 méteres láncra, azt a lehetetlen föladatot bízva rá, hogy őrízze meg a talán több, mint kilométer kerületű kertet a betörőktől, nem csoda, ha a lehetetlen föladaton való kétségbeesését világgá üvöltötte. Akkori panaszomra átjött hozzám Páricsi százados – nyomban megszüntették a panasz okát. (Hadd jegyezzem meg itt: szenvedésemért megvígasztal, hogy alkalmat adott a Páricsi elvtárssal való megismerkedésre, mert ilyen derék, emberséges emberrel ritkán találkoztam hosszú életemben.) Pár éve azonban újra elkezdődött a gyötrelem, de most már nem egy kutya okozza, hanem egész falka, igaz, hogy nem egész nap, egész éjjel, de amikor igen, akkor aztán számuk növekedésének arányában. A helyzet megértéséhez tudni kell, hogy ugyanezek a kutyák azelőtt fönt laktak, a főépülettel kb. egy magasságban, akkor is ugattak persze, de az akusztikai helyzet folytán nem zavart az ugatásuk; a völgyből azonban tízszeres–húszszoros erővel hat, visszhangzik, különösen nálam, aki egyenesen szemben lakom, de másoknál is, akik szintén szenvednek és panaszkodnak miatta; nem egyszer kipróbáltam a Széher úton kifelé menve, a kórháznál, sőt az erdőszélen és az erdőben lehetett hallani. Azt hiszem, tíz auto dudálása se vehetné föl vele a versenyt.

Hiába kelek korán, hogy nyugodtan dolgozhassam, a kutya is korán kel, különösen az, amelyiknek külön ólja van, napkeltekor fölmászik az ólja tetejére és mint egy extatikus müezzin torkaszakadtából bömböli az ő Allah il Allahját, a fölszólításnak persze a többi is hamarosan engedelmeskedik és az egész kar segít neki. Szeretném azt az Allaht látni, aki ezt a hozsannát kibírja, világgá futna tőle, de neki könnyű, van még csendes hely a világürben, én azonban hova legyek addig is, amíg az odafelé való közlekedés módját nem találják meg?

Eredetileg a mostani helyen nem volt se egy kutya, se falka, évekig meg voltunk nyugalomban egymással a Határőrség is, én is, és mellettük mások – nem tudom elképzelni, hogy ne lehessen visszatérnünk a régi jó állapotra, és ha én ugyan nem is tudom hasonló-

val, de ilyen panasszal se kelljen a Parancsnokságot háborgatnom. Csak ennyi az, amit kérek.

Teljes tisztelettel

[Dr. Fülep Lajos]

MTAKK Ms 4597/146–168. A Széher úti villával kapcsolatos ügyek c. csomóban.
Autogr. fogalmazvány.
Címzés: Dr Komor Mihály vezérőrnagy, BM Határőrség országos parancsnoka Budapest 114. Postahivatal. Postafiók 0444. [A helyes névforma a levél élén levő „Korom", a címzett megjelölésénél FL eltévesztette a nevet.]

Korom Mihály (1927–1993) politikus, rendőrtiszt. Ekkor az MSzMP KB póttagja, 1962–1963-ban rendes tagja. 1960–1963 végéig a BM Határőrség országos parancsnoka, 1962-től vezérőrnagyi rangban. 1980-ban nyugdíjba ment, majd képviselő lett. 1989-ben lemondott a képviselői mandátumáról és KB tagságáról.

A FL levelére írt válasz nem ismeretes.

2559. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1962. VI. 24.

Kedves Lajos Bátyám,

régóta nem láttuk-hallottuk. Feleségem édesanyja[1] már régóta súlyosan beteg, és az ő ápolása tölti be életüket. De talán néhány órára ki tudnánk szakadni a nyomoruság animális kínjaiból. Melyik délután, vagy este látogathatnánk meg Lajos Bátyámat, lehetőleg úgy, hogy a Beney-házaspár is ott legyen?[2] Velük már régóta nagyon szeretnénk megismerkedni.

Kevés új versem született; gyéren-termő és lealacsonyult időszakban vagyok. A magasabb benső régiók most mit sem hoznak számomra, a megkezdett „Belső utazás"[3] félbeszakadtan várja a finomabb és erősebb lelkiállapotot, melyben folytatódni bírna. A néhány új vers nem a magasságból, hanem az öregedő mirigyekből és zsigerekből bontakozik elő; talán jobb volna a teljes meddőség, mint ez a vaskos termés. De úgy érzem, már ez is befejeződött, most csak az üres szakadék tátong. – Itt küldöm az említett újszülötteket,[4] nem mintha büszkélkedni akarnék velük.

A találkozásig is szeretettel gondolok Lajos Bátyámra. Kérnék értesítést telefonon, vagy írásban, mikor látogathatnánk meg? Jó egészséget, minden jót kívánok hálás tisztelője

Sanyi.

Szeretettel köszönti Professzor urat

Amy.

MTAKK Ms 4591/10.
Kézírás, Károlyi Amy soraival.
Budapestre írt levél.

[1] Károlyi Józsefné, akivel együtt laktak.

[2] A Beney- és Weöres-házaspár személyes megismerkedésére VI. 29-én került sor FL-nál a Széher-úton. Ld. 2545/10., ill. Fodor A.: Ezer este... II. 111.

[3] Ld. 2543/1.
[4] A levél mellett. Weöres Sándor: Együttlét. (Kötetben: Grádicsok éneke V.) – Antik ekloga. (Kötetben: Fairy spring. VI.) – Koratavasz. (Kötetben: Fairy spring II.) (Gépiratok. MTAKK Ms 4591/11–13.)

2560. FODOR ANDRÁS ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Őcsény, 1962. VII. 10. előtt]

Kedves Professzor Úr,

Kaposváron zajlott jól sikerült 15 éves érettségi találkozó után most már hazafelé áll a szekerünk rúdja. Dávid fiunk[1] igen népszerű volt itthon, sokat okosodott, fejlődött. Ha a citerát még nem is, száját már pöngeti. Nagyon kíváncsiak vagyunk mi ujság Professzor Ur operációja[2] körül? Zsuzsótól[3] kaptam két levelet, de ő csak az irodalomról beszél, a realitásokról semmit. Szerdán, vagy csütörtökön jelentkezem telefonon, addig is üdvözletemet küldöm:

Andris

Kedves Professzor Úr,

úgy halljuk, hogy végre megjavították házunkban a liftet, – reméljük nagyon, hogy most már el tetszik hozzánk látogatni[4] július 10.-ig tartó fentlétünk alatt, – ha a körülmények is úgy engedik (operáció...)

Szeretettel köszöntöm addig is Professzor Urat:

Sárika

Helynév és dátum a lap felirata és a bélyegző alapján.
MTAKK Ms 4586/258.
Kézírás Őcsény Ref. templom feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak akadémikus Budapest II. Széher ut 22

[1] Fodor Dávid (szül. 1961. VI. 5.) utóbb elektromérnök.
[2] FL orrnyílás-szűkülete miatt volt szó operációról.
[3] Beney Zsuzsára utal.
[4] FL VII. 5-én látogatott el Fodor Andrásékhoz, hogy megnézze Dávid fiukat. Ld. Fodor A.: Ezer este... II. 113.

2561. MANOJLOVIĆ TÓDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Zrenjanin, 1962. VIII. 4.

Kedves Lajos,

kártyád[1] – némi késéssel – de befutott, szépen és – őszinte örömömre! Hiába estünk szét már jó régen és nem láttuk egymást – félek, immár egy félszázadja talán! – mi mégis össszetartozunk valahogy, pláne most, hogy már csak mint két agg mohikánusok emlékezhetünk vissza, melankolikusan, néhány eltünt kedves, drága jó emberünkre; mindenek előtt

Ő reá, a legjobbra, legdrágábbra – akire, természetesen, Te is hivatkoztál mindjárt a kártyádban! Hiszen, hogy éppen Ő a legerősebb és legigazabb kapocs közöttünk. Te talán nem is emlékszel már arra, hogy ép Tőled hallottam először Ady nevét[2] (talán ugy 1906 őszén) és Te adtad nekem először olvasni az *Új verseket.* – Örvendek, hogy jól vagy és dolgozol – igyekszem, törekszem én is eziránybyan, amennyire lehet még (con lento passo). Irj kérlek bővebben magadról, életviszonyaidról és, különösen munkálkodásodról. Majd aztán fogok én is. Nekem nagyon jól esik, hogy Pesten egynémely Ady-vonatkozásu „régi ember" szimpatiával emlékezik reám is. Igy hát igaz szeretettel köszönt és várja további híreidet

Manojlović Tódor

Cím: T. M. Zrenjanin, Maksima Gorkog. u. 31.

MTAKK Ms 4588/301.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Monsieur Fülep Lajos író Budapest II. Széher ut 22. Hongrie

Manojlović, Todor (1883–1968) nagybecskereki születésű költő, író, szerkesztő. A becskereki gimnáziumban két évvel FL fölött járt, barátok voltak. Érettségi után Budapesten, majd Nagyváradon jogot tanult. Utóbb a bázeli egyetemen művészettörténetet hallgatott, majd éveket töltött Olaszországban. 1916-ban mint szerb önkéntes Korfuban volt haditudósító. A húszas években Belgrádban az avantgard költők egyik vezető alakja. 1938–1941 között a belgrádi Művészeti Akadémia művészettörténeti tanára. Élete végén Nagybecskereken élt. Írt verseket, drámákat, fordított olasz, francia, német és magyar nyelvű verseket; a magyarok közül Adyt, Kosztolányit, Kassákot, Madáchot stb.

[1] FL kártyája nem maradt fenn. FL feltehetően azt követően vette fel Manojlović-csal az évtizedek óta megszakadt kapcsolatot, hogy Major Nándor, az újvidéki magyar könyvkiadás vezetője Budapestre látogatott, többek között a jugoszláv–magyar közös könyvkiadásról tárgyalni. 1962. I. 4-én Weöresék, Lator László és Fodor András társaságában beszélgettek, s Weöres szóba hozta évek óta kész, de irodalompolitikai okok miatt kiadatlan Mallarmé-fordítás-kötetét, s újvidéki megjelentetésének lehetőségét. Még aznap átadta Majornak a kéziratot, de a kiadás nem valósult meg.

Erről az eseményről Fodor András néhány héttel később beszámolt FL-nak, s naplója szerint „eszébe jutott egykori nemzedéktársa Todor Manojlović, meg Sinkó Ervin és bizonyos Kende nevü osztálytársa". (Fodor A.: Ezer este... II. 82.)

Feltehetően ezután született meg FL elhatározása, hogy ír Manojlović-nak, amire 1962. I. 25. és VIII. eleje között kerülhetett sor – ekkor válaszolt Manojlović.

[2] Manojlović, mint írja, FL-tól hallott először Adyról, mégpedig valószínűleg akkor, amikor FL 1906. XI. végétől 1907. V.-ig Nagybecskereken volt a szüleinél. Manojlović akkori naplójából (amelyet Németh Ferenc: A Fülep-család Becskereken c. könyve [Novi Sad, 1997. Forum] idéz) kiderül, hogy FL gyakran töltötte délutánjait Manojlović és több régi iskolatársa társaságában. Ekkor már megírta Ady Endre. (Ady Endre: Új versek. Nagy Sándor címlapjával Pallas kiadása.) = Az Ország 1906- III. 7. I. évf. 58. sz. 9. c. cikkét.

Amikor Manojlović 1908 őszén a nagyváradi jogakadémián folytatta jogi tanulmányait, összebarátkozott a Váradon élő költőkkel, újságírókkal, akik akkor alapították meg a Holnap Irodalmi Társaságot. Ady ekkor már budapesti újságíró volt, de gyakran látogatott Nagyváradra, s Manojlović is barátságot kötött vele. Először 1913-ban írt szerb nyelven tanulmányt Adyról, beleszőtt versfordításokkal, utóbb is fordított Ady-verseket. 1957-ben az Igaz Szó 1957. V. évf. 11. sz.-ban (721–735) Ady Endrével az Elillant évek szőlőhegyén címmel megírta Adyval kapcsolatos emlékeit az 1908–1910 közötti évekből.

2562. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1962. VIII. 13.

Finalmente! O[ra]mai presagii che state per assertami il colpo il più doloroso della mia vita.[1] Quell'enjeu lo valeva!

Abbracci

Lodovico

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás Budapest Dunai látkép feliratú képeslapon.
Címzés: Mr. le Professeur Charles de Tolnay Paris „Mantrust" 20, Place Vendome

Megtörtént végre! Tudtam, hogy sikerül rám mérnie életem legfájdalmasabb csapását. Érdemes volt ezt vállalnia?
Öleli

Lodovico

[1] Tolnay lapja vagy levele, amelyre ezt a választ küldte FL, nem maradt fenn.

E levél előtt, de a 2526. sz. levél után kellett lennie egy fenn nem maradt Tolnay-levélnek, amelyben szemrehányást tett FL-nak, s azt írhatta, hogy „déçu", csalódott benne, amiért nem küldte el neki Rembrandt-könyvét [amely egyébként nem jelent meg], valamint hogy nem küldi el neki azt a „sok jó könyvet", amely Magyarországon megjelenik. Ld. még 2537., 2564., 2573. sz.

2563. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Roma, 1962. VIII. 25.

Abbraci di

Carlo.

(Ritornaremo fra un mese a Princeton.)

MTAKK Ms 4590/107.
Kézírás
Címzés: Illmo Prof.^re^ Lodovico Fülep Széher út 22. Budapest II. Ungheria

Öleléssel

Carlo.

(Egy hónap múlva visszamegyünk Princetonba.)

2564. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Pisa, 1962. VIII. 30.

Mille grazie della Sua cartolina[1] che però non capisco bene („enjeu" de quoi?) Desideravo di farle una visita a B[uda]pest,[2] ma non era così semplice come credevo di ottenere il visto; ma non potendo aspettare tanto tempo dovetti rinunciarvi. L'estate prossima dovrei preparare la cosa molto prima (con un „invito" di qualcuno, possibilemente).

Intanto vi abbraccio

Carlo.

MTAKK Ms 4590/108.
Kézírás Pisa – Camposanto monumentale feliratú képeslapon.
Címzés: Illmo Professore L. Fülep Széher ut 22. Budapest (II.) Ungheria

Ezer köszönet lapjáért, amelyet ugyan nem értek egészen. (Milyen „seb"?) Szerettem volna Budapestre látogatni, de nem volt olyan könnyű megkapni a vízumot, mint ahogy reméltem; mivel nem tudtam annyit várni, le kellett mondanom róla. Jövő nyáron sokkal korábban elő kell készítenem a dolgot (lehetőleg valakinek a „meghívásával", ha lehet).

Addig is ölelem

Carlo.

[1] Ld. 2562. sz.
[2] Tolnay nem járt Budapesten 1963-ban.

2565. ZÁDOR ANNA ÉS TANÍTVÁNYAI – FÜLEP LAJOSNAK

[Güstrow, 1962. VIII.]

Gyönyörű utunkról[1] sok szivélyes üdvözlet

Zádor Anna

Marosi Ernő[2]
Szabó Júlia[3]
Dercsényi Balázs[4]
Pap Gábor[5]
Nagy Ildikó[6]
Tóth Melinda[7]
Mikes Ildikó[8]
Molnár Vera[9]
Galavics Géza[10]
Prokopp Mária[11]
Perneczky Géza[12]

A helynév postabélyegzőről, az év és hónap Marosi Ernő közlése.
MTAKK Ms 4591/233.
Kézírás autogr. aláírásokkal Bad Doboran Klosterkirche Marienleuchter feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. L. Fülep Budapest II. Széher út 22. Ungarn

[1] A Művészettörténeti tanszék professzora és hallgatói cserekiránduláson voltak a Német Demokratikus Köztársaságban.

[2] Marosi Ernő (szül. 1940) 1958–1963 között végezte az egyetemet művészettörténet–magyar szakon. 1991-től egyetemi tanár, 1991–2000 az MTA MKI igazgatója, 1993-tól az MTA lev., 2001-től rendes tagja, 2002-től alelnöke.

[3] Szabó Júlia (1939–2004) 1957–1962 között művészettörténet–angol szakos egyet. hallgató. 1962–69 között a MNG, 1969– az MTA MKCs munkatársa, utóbb az MTA Művészeti Gyűjteményének is vezetője. Marosi Ernő felesége.

[4] Dercsényi Balázs (1940–2003) művészettörténész. 1958–1963 között végezte az egyetemet, az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség munkatársa volt.

[5] Pap Gábor (szül. 1939) művészettörténet–magyar szakos 1957–1962 között. 1963–1973 között a MTV rovatvezetője, 1973–1979 között a Művészet főszerk. helyettese, könyvtáros, múzeumi ig. h., 1994-től a Képzőművészeti Főiskolán és más intézményeknél előadó.

[6] Nagy Ildikó (szül. 1940) művészettörténet–magyar szakos 1958–1963 között. 1971–1978 között az Akadémiai Kiadó munkatársa, 1978–1987-ben a Corvina kiadó szerkesztője, 1987–2000 között a MNG tud. főmunkatársa.

[7] Tóth Melinda ld. 3304. sz.

[8] Mikes Ildikó (1936–1995) művészettörténet–történelem szakos hallgató 1957–1962 között. Az Iparművészeti Múzeum munkatársa volt.

[9] Molnár Vera ld. a leggyakrabban előforduló levélírók között.

[10] Galavics Géza (szül. 1940) művészettörténet–történelem szakos 1958–1963 között. A Történelmi Képcsarnok, majd 1969-től a MKCs, ill. MKI munkatársa, 2001-től az MTA lev. tagja.

[11] Prokopp Mária (szül. 1939) művészettörténet–történelem szakos 1957–1962 között. 1962–1968 az esztergomi Vármúzeumban, 1969-től az ELTE Művészettörténeti tanszékén dolgozik, 1996-tól egyetemi tanár.

[12] Perneczky Géza (szül. 1936) 1957–1962 között művészettörténet–magyar szakos hallgató. 1965–1970 között a Magyar Nemzet, az Élet és Irodalom képzőművészeti kritikusa, a MTV munkatársa. 1970 óta Kölnben él, képzőművészként is tevékenykedik.

2566. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Lillafüred, 1962. IX.]

Kedves Fülep Elvtárs!

a Bükk fennsíkon járva gondolok Önre. A TV-vel vagyok az 1944-es partizán éremből dokumentum filmet készítenek. Majd szóban bővebben elmesélem

öleli fiatal barátja

Ernő

A hely és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 2589/110.
Kézírás Lillafüred, István cseppkőbarlang feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egy. tan. et.-nak Budapest II. Széher u. 22. sz.

2567. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Szigliget, 1962. IX. 8.

Kedves Professzor Úr!

Gyönyörű kertben lakunk, az idő tegnap délután romlott el. Ha semmi másért nem, Dickinsonért[1] akkor is örökre hálás lennék. Egészen más világ, egyre jobban beletévedek.

Valahol ott kezdődik a költészet. Lefordítani nem tudom, pedig sokat próbálgatom.[2] Weöresék[3] előttünk utaztak el. Kár!

Szeretettel

Zsuzsa

MTAKK Ms 4585/86.
Kézírás Szigliget. Látkép feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher út 22

[1] Nem sokkal e levél írása előtt beszélt FL Beney Zsuzsának Emily Dickinson költészetéről, figyelmébe ajánlotta és fordítására bíztatta, mint ami „Magának való". Szó volt köztük arról is, hogy Károlyi Amy is foglalkozik Emily Dickinsonnal. (Beney Zsuzsa közlése.) Ld. 2563/1.

[2] Beney Zsuzsa: „Ez éjjelen, ez éjjelen..." címmel megjelent Dickinson fordítása (az angol nyelvű Dickinson-kiadások 146. darabja) az Északamerikai költők antológiája. Vál., szerk. és az életrajzokat írta Vajda Miklós. Bp. 1966. Kozmosz Könyvek 139. jelent meg. – Utóbb Beney Zsuzsa Izraelből angol nyelvű Dickinson-tanulmányt küldött FL-nak (ld. 2811/6. a hagyatékban MTAKK Ms 4585/96.), amely nagyon tetszett FL-nak.

[3] Beney Zsuzsa és Weöresék találkozását ld. 2545/10.

2568. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1962. IX. 12.

Kedves Lajos Bátyám,

régen láttuk-hallottuk. Hogy szolgál kedves egészsége? Mikor találkozhatnánk?

Itt küldök nagy halom írást. Uj versem csak egy van,[1] a többi szerb fordítás,[2] meg másolat elfeledt régi magyar költőkből.[3] Nagyon kiváncsi vagyok, mit szól Lajos bátyám Ungvárnémeti-Tóth költészetéhez.[4]

A kis ószerb négysorosokat nagyon szeretem. Pravoszláv ikonfestők írták őket; és akár az ikonok, igénytelennek és bárdolatlannak látszanak, valójában olyan tiszta aurájuk van, mint a Bach-zenének. – Nasztaszijevics bizonnyal rokon az ószláv költészettel, de kevertebb. Sok benne a szecesszió s érzelmesség, meg Weltschmerz. Kellemetlen szokása, hogy majdnem minden verse befejezéséül a vers egy előző szakaszát ismétli; ezáltal az olvasót megfosztja a csúcsra-érkezés örömétől; s befejezésül ott vagyunk, ahol már az előbb jártunk. Ilyen verseket úgyis egymásután többször olvasunk el, az ismétlést a költő az olvasóra bízhatná. De az is bizonyos, hogy ez a belgrádi lirikus annyira befelé forduló lélek, mint San Juan,[5] s ez igen nagy szó.

Ölelem Lajos Bátyámat, tisztelő szeretettel

Sanyi.

Kedves Professzor úr,

annak idején az Uj Irás[6] kért tőlem verset, s még a legalkalmasabbnak erre a célra a Triptichon[7] vers tetszett, amit Váczy úr[8] azzal az igérettel vitt el, hogy akár közlik, akár nem, egy hét mulva visszaküldi. Természetesen nem közölte, és nem is küldte vissza. Tekintve,

hogy náluk az ilyesfajta vers papirkosárba kerül, kérem Professzor urat, hogy azt a Triptichon példányt, amit még tavaly küldtem, legyen olyan jó és juttassa vissza hozzám, úgy látszik Csorba[9] közli majd. Ne vegye rossz néven, hogy fárasztom, de nagyon remélem, hogy Maga nem dobta papírkosárba.

Előre köszöni és köszönti

Amy.

MTAKK Ms 4591/14.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Végül nem egy, hanem két versét küldte el Weöres Sándor: Exilium. (Kötetben: Grádicsok éneke X. Gépirat autogr. jav.) és A vándor és ganéja. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/15–16.)

[2] A mellékelt szerb fordítások: Jovan Dučić: Ragusai követ. – Ragusai bor. – Ragusai sírfelirat. (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/22–24.) – Momčilo Nastasijević: Nézés. – Üzenet. – Epitáfium. – Az úrnőhöz. – Liliomok. – Kietlenség az utcán. – Alkony. (Gépiratok, MTAKK MS 4591/25–31.) – Jakov seri érsek: O Sinai! – Sziluan szerzetes: Ének Szimeonról. – Ének Száváról. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/32.)

Nem említi levelében (bár talán más levél mellől kerültek ide) következő francia fordításait: Théodor de Banville: Szobrász, gonddal keresd... Jöjj. – Szalmakalapot dobj... Ő itt imádkozott. (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/17–19.) – Tristan Corbière: Vásári regősasszony a Szent Anna napi búcsúban. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/20.) – Charles Cros: Derűs órák. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/21.) – Guillaume de Poitiers: Barátaim, illendő lesz énekem... – Szerelemnek örvendeni... Verset formálok... (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/33–35.) – Daniel Arnaut: Derűs, formás énekemben... (Gépirat, MTAKK Ms 4591/36.) – Thibaut de Champagne: Sem a szélben, sem a fagyban... (Gépirat, MTAKK Ms 4591/37.) – Francia népdal. Ha kell, énekelek én. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/38.) – Szép Aye. Francia töredék. (Gépirat autogr. kiegészítéssel, MTAKK Ms 4591/39.) – Gaité et Oriour. (Gépirat autogr. kiegészítéssel, MTAKK Ms 4591/40.)

A levél mellett található még néhány fordítás: John Donne: Holy Sonnet. – Air and Angels. – Részlet a XII. elégiából. – Marshoz. – Detraction. (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/48–50.)

[3] Ungvárnémeti Tóth László életrajza és verseinek gépelt másolatai. (6 db. MTAKK Ms 4591/41–46.) – Édes Gergely: Munkaközben c. versének részlete. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/47.)

[4] Ungvárnémeti Tóth László (1788–1820) költő, szerkesztő. Görög és magyar verseket írt. Weöres Sándort már 1943-ban foglalkoztatta, Egy ismeretlen nagy magyar költő. Ungvárnémeti Tóth László (1788–1820) címmel írt róla. (= Diarium. A Magyar Könyvbarátok Lapja. 1943. 12. sz. 271–274.) – Psyché. Egy hajdani költőnő írásai c. kötetében (Bp. 1972. Magvető) megeleveníti alakját. – Három veréb hat szemmel c. antológiájában Álköltők és A magvető c. versét közli. (Bp. 1977. Szépirodalmi Könyvkiadó.)

[5] Ld. 2521/3.

[6] Új Írás. Irodalmi és kritikai folyóirat. 1961–1991 között jelent meg. Ekkori szerkesztője Illés Lajos. 1964-től Baranyi Gyula és Váci Mihály, 1968-tól Jovánovics Miklós.

[7] Károlyi Amy: Triptichon c. verse a Jelenkor 1962. V. évf. 6. sz. 750–751. jelent meg Víz és szél, A rózsa és Medúza c. verseivel együtt.

[8] Váci Mihály (1924–1970) költő, szerkesztő. 1961-től az Új Írás szerkesztőbizottságának tagja, 1963–1964-ben szerkesztője.

[9] Csorba Győző (1916–1995) költő, műfordító. 1944–1976 között Pécsett a Megyei Könyvtár vezetője, a Jelenkor versrovatának szerkesztője.

2569. FÜLEP LAJOS – GRANASZTÓI PÁLNAK

[Bp.] 1962. IX. 13.

Kedves Barátom,

nagyon köszönöm a könyvet,[1] élvezettel ízlelgetem újra.

Legutóbb kiderült, hogy nemcsak kedved, tehetséged is van a sétához. Tehát most már csak az első kell hozzá megint – ha megjön, kettesben tehetjük, amit akkor egyedül tettél. Nagyon szép helyre tudlak vezetni.

Üdv!

Lajos

A helynév kiegészítés a feladóból.
MTAKK Feldolgozatlan hagyaték. 33/1985. ill. 22/1986.
Kézírás.
Címzés: Granasztói Pál építész úrnak H VI. Gorkij fasor 38.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Granasztói Pál ld. 2508. sz.

[1] Granasztói Liane. Három korrajz. Bp. 1962. Szépirodalmi Könyvkiadó c. művét küldte el a következő dedikációval: „Fülep Lajos professzornak a Vallomás és búcsú mellé változatlan szeretettel és tisztelettel Granasztói Pál."
FL a művet már kéziratban olvasta.

2570. MANOJLOVIĆ TÓDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Zrenjanin, 1962. IX. 16.

Kedves Lajos,

Többször valami kellemes meglepetésfélével elmosolyogtam magam és talán még többször elméláztam, olvasván olyan friss-tempósan lesürgönyözött curriculum vitaedet,[1] – mosolyogtam jó néhány momentumon, fordulóponton, melyek majdnem pontosan úgy megvannak az én biográfiámban is, és elmélázgattam – ugyanebből az okból. Határozottan van valami párhuzam, valami közös vonás vagy „közös nevező" az immár (hélas!) irrévocablement lezajlott vándoréveink krónikájában. Hogy ez a közös nevező becskereki mivoltunkban rejlik-e? – nem tudom, de úgy rémlik nekem, tekintettel az érdekes tényre, hogy mindketten, egymástól egészen függetlenül, majdnem ugyanazon utakat jártuk. Mert énnekem is Firenze meg Páris voltak Mekkám és Medinám, és nekem is művészettörténet a szakmám – (hallgattam Bázelben, Nietzsche[2] és J.[akob] Burckhardt[3] egyetemén, és 1914. tavaszán már készült is disszertációm Andrea del Castagnoról,[4] amikor aztán beütött az ismert krach és a disszertációm nem fejeződött be és még akkor el is kallódott.) Szóval, 1911. tavaszán már én lent voltam Firenzében boldogan és végkimerülésig mászkálván az Uffiziben, a Pittiben, az Accademiában, a San Marcoban és az összes templomokban, Fiesoléban, a Certosában (olyan jól esik felsorolgatni ezeket a gyönyörű és annyira evokatív neveket!) és elpihengetvén nappal, rendesen, a Giubbo Rosséban, éjjel pedig, hazatérőben,

a Loggia dei Lanziban (a második és harmadik vestaszűz között, ahonnan finoman összekomponálva nézhetem a Perzeus éles fekete szilhouette-jét és a Dávid fényben uszó tejfehérségét). De Te talán emlékszel majd még hogy ugyanabban a tavaszban („Szebb tavasza Aténnak (!) nem volt..."),[5] egyszer, szegény Kéler Taszival[6] meglátogattunk Téged is, még ott a Piazza Donatellon?[7] És aztán találkoztunk még egyszer – akkor Veled volt a szegény Gyenes Viktor[8] is – a Via della Vigna Nuován[9] (– a Palazzo Rucellai közelében, gondolom). – Borzasztó, mennyi drága, valóban értékes régi jó emberünknek nevét immár csak azzal a sinistre „szegény" jelzővel kapcsolva említhetjük meg! És mindkettőnek, Taszinak is meg Viktornak is milyen tragikus vége volt! – 1911 tavasza óta valahogyan rendes vándora lettem Itáliának. Megismertem Milánót és, persze, Velencét, Páduát, Veronát is (gyönyörű!), később Pízát, Sienát, Perugiát, Assisit stb. 1912 őszét és telét egészen 1913 tavaszáig Velencében töltöttem, ahol szegény (még egy!) Mara Rudival[10] voltam állandóan együtt. Azután Bázelbe mentem. De nyári szünetre aztán leruccantam Rómába (– érdekes újabb koincidencija, hogy ugyanakkor mentem le az örök városba, amikor Te is!) Ez aztán szintén egy egész nagy élmény volt – épp ugy, mint Neked is, gondolom? – Én ugy egészen Goethe és Stendhal stílusában láttam és éltem át először a hétszer szent Rómát és így maradt meg emlékemben, felejthetetlenül és mint egészen más valami mint a mai, azóta hatalmasan megnőtt, igazi metropolis (ami akkor, 1913-bam még nem volt). Azt hiszem ez nemcsak szubjektív benyomás (– vagy talán mégis? – egy „régi római nyár" à la „egy régi pesti nyár"[11] – ?) De itt túl gyorsan előreszaladtam az eseményekkel, átugorván egynéhány további fejlődésemre és egész sorsomra fontos évet – amelyekre ezért, hacsak egész röviden is, vissza kell térnem. Nagyváradi éveimre gondolok. Miután (1900-ban) lematurázván, rokonaim és gyámom (1899 óta árva voltam) akarata szerint felmentem Pestre jogot hallgatni, amihez semmi kedvem és hajlamom nem volt, és amiben jó pár évi nagyvárosias bumlizásom (kávéházazás, szinház és tömeges lektür) alatt nem is vittem többre másfél alapvizsgánál, én (– lám, kievickélek csak mégis lassanként, ebből a nyakatekert (túl)bővített mondatból!), egy praktikusabb régi egyetemi, sőt még gimnáziumi pajtásom sürgős tanácsára végre egészen komolyan elhatároztam, hogy majd a tiszteletreméltó nagyváradi Jogakadémián fogom bevégezni jogi tanulmányaimat, szépen, leszállított áron. S így aztán 1907 őszén tényleg felmerültem a „kőrösparti Párisban" – ahol ugyan megint csak nem lettem doktorrá avatva, de ahelyett, megismerkedtem mihamar Emőd Tamással,[12] Dutka Ákossal,[13] az ugyanakkor Váradra (a Premontreiek gimnáziumára) került Juhász Gyulával,[14] aztán Nagy Mihállyal,[15] Hegedűs Nándorral[16] és még néhány érdekes, szellemes és értékes emberrel, bekerültem én is az ép akkortájt induló Holnap[17] mozgalomba, amelynek vezére Ady Endre volt – és ez nekem többet ért minden doktorátusnál és diplománál. Majd három felejthetetlenül szép, napsütéses esztendőt éltem át Váradon, amely idő alatt Ady, megérezvén őszinte szimpátiámat és csodálatomat iránta, mindég valami kedves, pajtásos spontánsággal jóbarátként kezelt. Igy voltam Juhásszal is, – vagy talán még intimebben, mivel majdnem pontosan egykorúak voltunk és fiatalos hévvel együtt lelkesedtünk, rajongtunk Adyért meg Párisért. Ez a kettős lelkesedés volt különben lényege, lelke és hajtóereje az egész Holnapnak, minden „holnaposnak" – akiknek persze egyike sem élte át ezt az egész „szent őrületet" olyan mélyen és őszintén, mint éppen Juhász Gyula. Hányszor nem idézgettük együtt, búsan, Ady igézetes verssorát a „Földről amely int Nyugatról"[18] – és a „fel-

feldobott kőről"[19] – szóló tragikus paraboláját! – Volt ott nekem még egy – nálamnál különben 3–4 évvel tán fiatalabb (– ami nekünk akkor nagy korkülönbségnek tűnt!) igen kedves emberem: a – fájdalom! – szintén túlkorán elhalt Tabéry Géza,[20] lelkes Benjámina az első „klasszikus" Holnap-équipe-nek, aki ugyan valójában már csak a híres váradi melée lezajlása után bontotta ki igazából szárnyait, de azután (mint a nagyváradi Ady-múzeum kusztosza) mindvégig híven őrizte Ady és a Holnap emlékét és teljes lelkével „Holnapos" maradt- Tabéry del resto belejátszott pozitíve is életembe: tőle kaptam a közvetlen utolsó impulzust első olaszországi kirándulásomra. Ő 1910 tavaszán lement egy hónapra Firenzébe és erről aztán hazatérvén olyan érdekfeszítően mesélgetett, hogy nem bírtam sokáig és már a következő év márciusában én is ott sütkéreztem a napos Lungarnókon. Érdekes, hogy majdnem közvetlenül a szép magyar kaland (– belle aventure!) után belekerültem, úgy szinte automatice, az akkori fura de érdekes, szellemes, „szenzációs" olasz eszmeforgatagba is – a futurizmusba Firenzében – ha már nem is mindjárt első (alig három hónapos) tartózkodásom alkalmával, de nem is sokkal később – megismerkedtem Marinettivel,[21] Papinivel,[22] Sofficivel,[23] Palazzeschivel,[24] Alberto Magnellivel,[25] Carlo Carrával,[26] Boccionival[27] stb. – Érdekes, bolond, forradalmáros beszélgetések, viták délutánonként, esténként a Paszkovski, a Giubbe Rosse vagy a Gambrinus[28] előtt (némelykor Gordon Craiggel[29] is), miután délelőttönként a templomokat és múzeumokat jártam vagy a Biblioteca Nazionaleban Giordano Brunot,[30] a Fiorettit,[31] Diltheyt,[32] Adolfo Venturit[33] (– sőt olykor még d'Annunziót[34] és Sem Benellit[35] is) olvasgattam volt – amiért aztán a futuristák rendesen nagyon lesajnáltak. Bei tempi passati! – De ide most már pontot rakok, – mivel félek valóban, hogy már visszaéltem kedves felhívásoddal leveled végén: hogy „most már rajtam a sor, hogy meséljek" – és untattalak sul serio. De hát kivűled alig van már valakim, akinek mindezeket az avult bolondságaimat még elmondhatnám. – Különben bocsánatot is kéne kérnem a nagy késedelemért, amellyel felelek itt Neked – oka ennek egy nagyon unalmas, vígasztalanul pepecselő munka, amellyel sürgősen („póstamunkaszerűen") vagyok elfoglalva és olyan siralmas nehezen haladok előre: egy szerb József Attila-antológiának[36] a „redigálása" (ahogy ezt nálunk mondják) t.[udni] i.[llik] „javítása", esetleg tout bonnement „átköltése". A szegény Attila pedig – legalább is nekem ugy tetszik – már a priori lefordíthatatlan. Pazienza! – Azért mégis megkérlek: mi az a *sajtár?* és mi a pontos jelentése a *ténferegni* igének, amiken ép most pár napja akadtam meg jelzett revisionárius munkám közben. – Köszönöm az érdekes fotot, amelyen régi fizionómiádból csak a híres hajdani szakállad hiányzik. Mellesleg: irígyellek kissé, áhítatos hallgatóidért. Volt nekem is pár évig (még háború előtt, mint a belgrádi Műegyetem tanárának), de most, – lévén éppúgy mint Te is, nyugdíjas – sajna, már nincsen. Vígasztalásul – propongo – hallgassuk meg hát egyszer, szépen, kölcsönösen egymást.

Szeretettel köszönt és ölel

Tódor

MTAKK Ms 4588/302.
Kézírás.
Címzés: Monsieur Fülep Lajos homme de lettres Budapest II. Széher út 22. Hongrie Magyarország
Feladó: Todor Manojlović Zrenjanin, Maksima Gorkoga u. 31.
Manojlović Tódor ld. 2561. sz.

[1] FL levele nincs meg.
[2] Nietzsche, Friedrich (1844–1900) filozófus, 1869–1879 között volt a klasszikus filológia professzora a bázeli egyetemen.
[3] Burckhardt, Jacob ld. 2518/7.
[4] Castagno, Andrea del (1423–1457) firenzei festő.
[5] Ady Endre: Uzsorás Khiron kertje c. versének kezdősora.
[6] Kéler Tasziló adatai nem ismeretesek. Négy évvel FL alatt járt a nagybecskereki gimnáziumba, zenetanár, zongoraművész lett, Budapesten élt. 1925–1927-ben ázsiai turnét tervezett, s előtte Baján kívánt koncertet adni. Sorsa nem ismeretes.
[7] FL 1910. I.-ben költözött Gabriela Gordigiani meghívására a Piazza Donatello 6. sz. alá a Gordigiani-ház kertjében álló különálló kis épületbe.
[8] Gyenes Viktor FL nagybecskereki ügyvéd-barátja, valamivel idősebb volt FL-nál. Neki ajánlotta A Szellemben megjelent Az emlékezés a művészeti alkotásban c. tanulmányát. 1911-ben Gyenes néhány hetet Firenzében töltött FL-sal. 1914 utáni kapcsolatuk nem ismeretes. 1941-ben gettóba hurcolták, agyonverték s öngyilkosság látszatát keltve felakasztották.
[9] FL nem lakott Firenzében a Via della Vigna Nuován, felhetehtően Manojlović lakott ott, amikor a nagybecskerekiek Firenzében találkoztak.
[10] Mara (Mayer) Rudolf adatai nem ismeretesek. Németh Ferenc könyvében (A Fülep-család Becskereken. Novi Sad, 1997. Forum, 88.) egy Mara (Mayer) Jenőről ír, aki ügyvéd, újságíró, a Torontál c. lap szerkesztője volt, de FL-sal való kapcsolatáról részletek nem ismeretesek.
[11] Egy régi pesti nyár = Lajtai Lajos–Békefi István Régi nyár c. 1928-ban bemutatott nagyoperettjére utal.
[12] Emőd Tamás (1888–1938) újságíró, költő, a Nagyváradi Napló munkatársa, a Holnap c. antológia egyik költője.
[13] Dutka Ákos (1881–1972) költő, hírlapíró, a Holnap Társaság tagja. FL 1904-ben Dutka Vallomások könyve c. kötetével kapcsolatban kezdett levelezni vele. 1918-ban munkatársak voltak a Külügyminisztérium sajtóosztályán. 1959-ben Dutka elküldte FL-nak A nagy kaland c. ifjúkoráról szóló emlékezéseinek dedikált példányát. Manojlović nagyváradi jogakadémiai hallgató korában volt baráti kapcsolatban Dutkával.
[14] Juhász Gyula (1883–1937) költő, 1908. II.–1911. V. között a nagyváradi premontrei gimnázium ideiglenes tanára volt. A Holnap Társaság egyik alapító tagja. Manojlović Juhásszal közös Ady-tisztelete révén kötött vele barátságot.
[15] Nagy Mihály (?–1926) a Nagyváradi Napló újságírója, a Holnap Társaság elnöke, Ady-rajongó. 1920-tól budapesti ügyvéd.
[16] Hegedűs Nándor (1884–1969) szerkesztő, irodalomtörténész, a Nagyvárad c. lap munkatársa, 1918-tól főszerkesztője, a Holnap Társaság egyik alapítója. Ady nagyváradi életéről két kötetet adott ki.
[17] Holnap Irodalmi Társaság, ill. Antológia. 1908–1911 közötti nagyváradi irodalmi csoportosulás. 1908-ban és 1909-ben egy-egy antológiát adott ki. Juhász Gyula Nagyváradról való távozása után megszűnt.
[18] „Lenéz az árra, / Föld int Nyugatról s a sármány-madár / Nyugatra száll" – idézet Ady: Megáradt a Tisza c. verséből.
[19] Ady: A föl- földobott kő c. versére utal.
[20] Tabéry Géza (1890–1958) író, újságíró, 1913-tól a Nagyváradi Napló riportere és színikritikusa, 1919 után szerkesztője. Az Erdélyi Helikon egyik alapítója. 1955–1958 között a ma is létező nagyváradi Ady Múzeum vezetője.
[21] Marinetti, Filippo Tommaso (1876–1944) olasz költő, író, szerkesztő. Ő írta 1909-ben a futurista manifesztumot.
[22] Papini, Giovanni (1881–1956) író, tanulmányíró, szerkesztő. 1913 körül csatlakozott a futurizmushoz, de utóbb szakított Marinettivel. FL a Biblioteca Filosofica üléseiről és vitadélutánjairól ismerte. 1925-ben levélben fordult hozzá a Storia di Cristo magyar kiadása alkalmával, amelyhez FL írt bevezető tanulmányt. (Ld. FLev. II. 524. sz.)

[23] Soffici, Ardengo (1879–1964) olasz költő, író, festő. A La Voce köréhez tartozott. Papinivel együtt megalapította a Lacerba c. futurista lapot. Írásaiban főleg a közelmúlt és kortárs francia festészetet ismertette.
[24] Palazzeschi, Aldo (1885–1974) olasz költő, regényíró, egy ideig a futuristákhoz tartozott, 1914-ben szakított velük. A La Voce-ben publikált.
[25] Magnelli, Alberto (1888–1971) olasz festő. Firenzében a futuristákhoz, utóbb Párizsban a kubistákhoz csatlakozott.
[26] Carra, Carlo (1881–1966) futurista festő, műkritikus.
[27] Boccioni, Umberto (1882–1916) olasz festő, szobrász, műkritikus, a futurista mozgalomhoz tartozott.
[28] Firenzei sörözők, ill. kávéházak.
[29] Craig, Edward Gordon (1872–1966) a 20. századi színházművészet egyik legnagyobb megújítója, teoretikus, színházi író, rendező, díszlettervező. 1906-tól Firenzében élt. FL itt kötött vele barátságot, s ő teremtett kapcsolatot Craig és Hevesi Sándor között. 1920-ban Rómában még egyszer találkoztak. Nem sokkal Craig halála előtt FL írt neki egy lapot Venceba, de nem kapott rá feleletet.
[30] Bruno, Giordano (1548–1600) olasz filozófus, tanításai miatt hét évi börtönt szenvedett, majd megégették.
[31] A Fioretti Assisi Szent Ferenc műve.
[32] Dilthey, Wilhelm (1833–1911) német filozófus, Bázel, Kiel, Breslau után 1882–1900 között a berlini egyetem professzora. A szellemtudomány egyik megalapítója.
[33] Venturi, Adolfo (1856–1941) olasz művészettörténész, római egyetemi tanár.
[34] D'Annunzio, Gabriele (1863–1938) olasz költő, író, esszéista, politikus. Kora irodalmi életének egyik legnagyobb feltűnést keltő alakja.
[35] Benelli, Sem (1875–1949) olasz költő, drámaíró.
[36] Jozef Atila (1905–1937) Pesme. (Izbor i prev. Bogdan Ciplic. [Progovor:] Ivan Ivanji. Beograd, 1964. Nolit. [Mala knjiga poezije, 78.])
[37] FL az 1962 nyarán, a pécsváradi templom előtt készült fényképét küldte el Manojlovićnak. (FL hagyatékában: MTAKK Ms 4598/318.)

2571. FÜLEP LAJOS – ACHSNÉ KISS GIZELLÁNAK

Bp. 1962. IX. 19.

Kedves Gizella,

nagyon köszönöm a küldeményt[1] – ez a folyóirat[2] egyébként jár nekem, a cikk tehát már megvan úgyis, nem történt mulasztás. Persze szebb lehetett volna, ha nem szorítják a terjedelmét, de hát, amint a példa mutatja, fontosabbra kell nekik a hely. De jó és szép így is, ahogy van, s ha még sincs vele megelégedve, majd ír idővel nagyobbat.

Minden jót kívánva új helyükön
szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagytiszteletű Achs Károlyné Mezőtúr Petőfi u. 2.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Achsné Kiss Gizella ld. 2507. sz.

[1] Ld. 2507/1.
[2] A Jelenkorra utal. Ld. 2520/1.
[3] Az Achs házaspár Szegedről Mezőtúrra került.

2572. GELLÉRT OSZKÁR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1962. IX. 24.

Drága Barátom, –

nagyon megörvendeztettél a leveleddel,[1] de azóta töprengek, hol is mondhattam vagy írtam – az Irószövetségben, a rádióban, a televízióban, vagy a Magyar Nemzetben –, hogy verset még várhatnak esetleg tőlem, bár Dobozy Imre[2] azt mondta, hogy nem. De a védelmére: ő volt az, aki többször s hónapok előtt már „ünnepélyesen" megkért, adjak verset az Élet és Irodalomnak.[3] Ugyanerre kért a Kortárs[4] volt és jelenlegi szerkesztője, Tolnai Gábor,[5] illetve Király István.[6]

Csakhogy addig, amíg a Nyugat történetéről szóló könyvemet[7] be nem fejeztem s nem korrigáltam – a mai napon ez is megtörtént – csak álmatlan éjszakákon gondoltam versre, vagy álmodtam vele. Hogy ezután? Félek, hogy az újabb verseim nem lennének talán „vonalasak"? Nem ettől.

Nem tudom, olvastad-e azt a kis cikkemet, amit előbb az Irodalmi Szinpad Móricz-emlékestjén mondtam el, később a Népszabadságnak adtam: „Móricz Zsigmond és Bandi" címmel.[8] A feleségemmel[9] együtt még mindig a fiunk[10] korai s szörnyű elvesztésének hatása alatt élünk. Egyelőre csak ebből születhetnének olyan versek, melyek nagyon kirínának a mai „epikus" lírából. Azt hiszem, Te, aki valamikor Goethével rokonítottál annyiból,[11] hogy a verseim mindig alkalom-szültek, nem kifogásolnád a tragikus alkalmat sem. De nagyon félek, hogy elsősorban a feleségemet izgatnám fel olyan versekkel, melyek már az ujjaim hegyén várják, hogy legépeljem és kiadjam őket. (A feleségemmel együtt három hetet töltöttünk augusztusban a füredi szívkórházban.)

Mégis: talán. A könyvem megjelenése után; igazolásul is, hogy még mindig inkább vagyok költő, mint memoár-író.

Nagy szeretettel ölel

Gellért Oszkár

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4587/146.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Fülep Lajos író Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Gellért Oszkár XIII. Sziget-u. 19/a.

Gellért Oszkár (1882–1967) költő, szerkesztő, 1920–1941 között a Nyugat szerkesztője. FL 1928-ban elismerő tanulmányt írt költészetéről a Nyugatban.

[1] FL ez előtt írt levele nem maradt fenn Gellért Oszkár hagyatékában.
[2] Dobozy Imre (1917–1982) író, 1961–1963 között az Élet és Irodalom főszerkesztője, 1964-től az Irószövetség főtitkára, 1975–1981 között elnöke.

[3] Élet és Irodalom. 1957-től megjelenő irodalmi és kritikai hetilap. Gellért Oszkárnak ezután 1962. X. 27. 6. Előszó. (Alatta: Egy új verseskönyvhöz.), ill. 1962. XII. 22. 6. A Rák c. verse jelent meg.

[4] Kortárs. Irodalmi és kritikai folyóirat, 1957-től jelenik meg. Szerkesztői Darvas József, Tolnai Gábor, Király István, Simon István, Kovács Sándor Iván.

[5] Tolnai Gábor (1910–1990) irodalomtörténész, egyetemi tanár. 1957–1960 között Darvas Józseffel, 1960–1961-ben egyedül szerkesztette a Kortársat.

[6] Király István (1921–1989) irodalomtörténész, szerkesztő, egyetemi tanár. 1962–1963-ban a Kortárs szerkesztője.

[7] Gellért Oszkár: Egy író élete a Nyugat szerkesztőségében. 1926–1941. II. köt. Bp. 1962. Gondolat. „Fülep Lajosnak a régi baráti szeretettel Gellért Oszkár" dedikációval.

[8] Móricz Zsigmond és Bandi. = Népszabadság, 1962. IX. 16. 9.

[9] Gellért Oszkárné Horváth Gizella (1885–1969).

[10] Gellért Endre (1914–1960) rendező, színész, pedagógus. 1945 után a Nemzeti Színház rendezője, majd főrendezője. A Színház- és Filmművészeti Főiskola színésztanszakának vezetője. Az ellene szervezett intrikák miatt öngyilkos lett.

[11] Fülep Lajos: Gellért Oszkár. (Részletek egy nagyobb tanulmány első feléből.) = Nyugat, 1928. IV. 1. XXI. évf. 7. sz. 480–490.

Gellért FL következő soraira utal: „Arról van itt tehát szó, hogy ha a Gelegenheitslyrik művészi típusa Gellért poézisére jellemző, akkor, ha analogiát keresünk hozzá [...] némi tekintetben s némi fokig a lírikus Goethében találjuk meg." (Uo. 485–6.)

2573. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1962. IX. 27.

Carissimo,

ora spetterebbe a mi di farvi dei rimpoveri – e fondati! – de essere stato nella vicinenza[1] e non aver fatto l'occorrente in tempo debito per poter varcare la frontiera. L'anno venturo? Chi sa se ci sarò ancora. Nella mia età è proprio come in quella dei bambini: ogni anno ne conta tre. E poi non ho mica gran voglio di stare in questo modno imbestialito. E neppure, potendo rinascere. Compatisco i giovani, più ancora i neonati, ed ancora più i futuri. Un mondo, in cui non c'è non ci sarà, perchè non potra essere arte, non è per me. Vivere unicamente sul passato non è lecito. Siamo parasiti – quelche aborrisco più di tutto.

Non capite quale l'„eneu"?[2] Io Vi sapevo de memoria eccelente, ed ora non Vi volete rammentare degli insulti che mi avete fatti à propos di Illyés, Németh ecc. – di „buoni libri", anzi di „tanti buoni libri" che si pubblicano qui? Caro mio, sappiate che tutto ciò che supponete come tale [...] poeti, scrittori, pittori, scultori (fuorque l'*unico Béni*, che da sei anni è paralizzato, da un tempo dessina colle mano sinistra, la destra è del tutto inerta) non ci sono [...] L'unico poeta è *Weöres Sándor*. Non esagero, quest'è la nuda verità. Ci sarebbe molto da dirne, ma sarebbe troppo lungo. Se sarà vero che verrete qui, potrate persuadervene personalmente.

In mia vece includo una mia fotografia recente – luogo di ricordo comune, ci siamo stati insieme, fu l'ultima volta che ci siamo veduti – sono oramai quanti anni? 25 o più?

Ed ora Vi domando un favore, ma soltanto se non è importuno per qualche ragione. Due libri:

1) Poems by Emily Dickinson. Edited by Martha Dickinson Bianchi and Alfred Leete Hampson. Boston. Little Brown and Co[mpany] $ 4,75–

2) E.[rwin] Panofsky: Meaning in the Visual arts. N.[ew] Y[ork] Doubleday Books. $ 1.45.

Non sono cari, e ciò m'interaggia di domandarli. Li ho ordinati due anni fa attraverso la ditta d'importazione, ma libri dell'America arrivano difficilmente o mai!

Vi abbraccio

Lodovico

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás.
Princetonba írt levél.

Kedvesem,

most úgy illenék, hogy szemrehányást tegyek Magának – s teljes joggal – hogy itt járt a szomszédban s nem tette meg kellő időben a szükségeseket ahhoz, hogy átlépje a határt. Jövőre? Ki tudja, itt leszek-e még? Az én koromban úgy van, mint a gyerekeknél, minden év háromnak számít. És aztán nincs is nagy kedvem itt maradni ebben az elállatiasodott világban. Még akkor sem, ha ujjászülethetnék. Sajnálom a fiatalokat, még jobban az újszülötteket, s még inkább az eljövendőket. Olyan világ, amelyben nincs, nem lesz, mert nem lehet művészet, nem nekem való. Nem lehet csak a múlton élősködni. Parazitának lenni – ettől borzadok a legjobban.

Nem érti, milyen „enjeu"? Úgy ismertem Magát, mint akinek kiváló az emlékezete, és most nem akar emlékezni azokra a sértésekre, amelyekkel Illyéssel, Némethtel stb. kapcsolatban illetett, – a „jó könyvekről", sőt „annyi sok jó könyvről", amely itt megjelenik? Kedvesem, tudja meg, hogy mindaz, amit ilyennek gondol, [...] költők, írók, festők, szobrászok (az *egy Béni* kivételével, aki hat éve megbénult, s egy idő óta balkézzel rajzol, a jobbja teljesen használhatatlan) nincsenek! [...] Az egyetlen költő *Weöres Sándor*. Nem túlzok, ez a meztelen valóság. Sokat kellene erről beszélni, de túl hosszú lenne. Ha csakugyan idejönne, személyesen meggyőződhetne róla.

Magam helyett idezárok egy friss fényképet – közös emlékünk színhelyén, együtt voltunk ott, akkor láttuk egymást utoljára – hány éve is? 25 vagy még több?

És most szívességet kérek Magától, de csak ha nem kényelmetlen valamiért. Két könyvet:

1) Poems by Emily Dickinson. Edited by Martha Dickinson Bianchi and Alfred Leete Hampson. Boston, Little Brown and Co. $ 4.75

2) E.[rwin] Panofsky: Meaning in the Visual Arts. N. Y. Doubleday Anchor Books. $ 1.45

Nem drágák, ez bátorít arra, hogy kérjem őket. Két éve rendeltem őket az importáló cégnél, de Amerikából nehezen vagy sohasem érkeznek meg a könyvek.

Ölelem

Lodovico

[1] Ld. 2564/2.

[2] Ld. 2562., ill. 2564. sz.

[3] Illyéssel és Németh Lászlóval FL ismertette meg Tolnayt 1934-ben a Válasz szerkesztése idején. Ld. FLev. III. 1076., 1094., 1135. sz.

[4] Ferenczy Béni ld. 2537/10.

[5] A pécsváradi templom előtt 1962 nyarán készült képről van szó. (MTAKK Ms 4598/318.)

[6] Tolnay hamarosan megküldte a két könyvet; mindkettő megvan FL könyvtárában. Ld. 2583/4.

FL-nak ekkor már ismernie kellett Emily Dickinson költészetét, amelyről Károlyi Amyval és Beney Zsuzsával beszélt, fordítására biztatta őket. Könyvtárában egy Berlinben, évszám és kiadó feltüntetése nélkül megjelent bilingvis kötet volt meg: Emily Dickinson Gedichte. Ausgewählt und übersetzt von Lola Gruenthal, amely mindössze huszonegynehány verset tartalmaz angol és német nyelven.

A Panofsky kötet teljes címe: Meaning in the Visual Arts. Papers in and on Art History. 1955-ben jelent meg.

2574. TAKÁCS IMRE – FÜLEP LAJOSNAK

Székesfehérvár, 1962. IX. 30.

Kedves Professzor Úr!

Az után, hogy Fodor Bandi a Tárogató úton bemutatott,[1] talán nem tűnik törleszkedő magammutogatásnak, hogy elküldöm három éve írt regényemet, A csillagok árulása,[2] amit a kritikák annakidején nagyon ünnepeltek, amiért a József Attila-díjat[3] is kaptam, de ami – ezek ellenére – nem jogosít túlnagy büszkeségre. Nem szándék és megvalósulás között van nagy különbség, hiszen én ilyet sem vártam magamtól, mikor nekifogtam, inkább a művészi munka becsületessége és hitele, alaposssága iránt lettem azóta sokkal igényesebb, bár hogy ez a magasabb igény jobbra inspirál-e majd később, azt nem tudhatom. Most, hogy mielőtt elküldeném a könyvet, belenézek, sok henye megfogalmazást látok benne, ha pedig máshol nyitom ki, sok bűbájt is, amit talán érdemes lenne megőrizni.

Volt művészi és politikai szándékom is a könyvvel: az első, hogy úgy ábrázoljam a parasztot, ahogy én ismerem; s különösen szűkebb hazám szülöttje, Urbán Ernő[4] hamissága ellen ágáltam benne halk lírával. Másfelől Veres Péter sosem eléggé „ökonomikus",[5] bár néha milyen remek! ábrázolásmódját akartam vele „megdönteni". És mégegy: a szélső Dunántúl világáról ezen a könyvön kívül még mindig nincs írásmű.

Politikai szándékom mi volt? Kettős volt. Egyik az, mint Móricz Zsigmondé lehetett, mikor tizenkilenc bukása után a Légy jó mindhalálig-ot írta.[6] 57-ben kezdtem a regényhez, s bukottnak éreztem magamat nagyon, bár nem az ellenforradalomban bukottnak, ahogy ezt sokan gondolnák, vagy szeretnék az egyszerűség kedvéért gondolni. Az fájt nagyon, hogy megtisztálkodni se tudunk magunk: egyesek a fürdőt piszkították be, mások pedig arra hivatkoznak, hogy egyedül ők jogosultak minket lesikálni. Ezt egyébként Kőangyal[7] c. kötetemben fejeztem ki megközelítően, bár közel se olyan szerkesztésben, hogy a mondanivaló nagyon kiugrana.

Másik politikai szándékom (az első nem is annyira szándék, mint inkább tünete életemnek) az volt, hogy bebizonyítsam: nem politikus vagy legalábbis ilyen jegyeket nem viselő ábrázolással is lehet a népről olyan képet adni, hogy az hűen tükrözze egy adott korszak politikailag fontos és ilyen szempontból tanulmányozni érdemes állapotát.

Mindezekhez a célokhoz a regény egy kicsit harmat-gyenge, ahogy ezt egy nagyon igényes barátom megjegyezte. Talán csak az akkori évek prózai termésével szemben volt értéke – őszinteségével és hozzávetőleges hitelével –, de hogy a benne rejlő lehetőségek iskolát hoztak volna, azt sajnos a saját munkámmal sem tudom igazolni.

Fodor Bandi, aki azonkívül, hogy jó költő, hivatásának érzi, hogy a jövőt helyesen a múltra építő embereket egymással összehozzon, biztosan beszélt életemről, ami Fekete-Pétergemnél fogva elég szerencsétlen volt eddig, bár mentségemül nyilván nem szolgálhat abban a hányt-vetettség, hogy legalább *A csillagok árulása* világát eddig több könyvben nem írtam meg.

Végigolvasni a regényt nem érdemes, esetleg belenézni, öntudatlanul olyan etnikai jellegzetességek is ábrázolást nyertek talán benne, ami a rászánt időért kárpótolhat. (Cigány is a maga lovát dícséri!)

Most készülő regényem[8] problémáját – úgy érzem – az előbbi oldalon sikerült megfogalmaznom a magam számára is legtisztábban, azzal megtisztálkodás-hasonlattal. Ezt a gondolatot persze teljesen kibontakoztatni még nagyon nehéz. Mint négytagú család keresője, néha lelkiismeretfurdalást érzek amiatt, hogy több mind negyedévet ilyen talán-megjelenhető írásra fordítok. Egyébként már azon túlvagyok, hogy olyan különösen izgalomba hozna a gyors nyomdafesték, bár én megjelenhetőnek ítélem most az írást. A sztoriban egyesek azt érzik sántítónak, ami a rendcsinálás ábrázolásának, a lesikálás leírásának akarja elejét venni a főhős önkéntes halálával. Hogy az öngyilkosságnak ezt az ítélkező jellegét sikerül-e meggyőzően ábrázolnom, még nem tudom, a kifejezéshez választott eset helyessége fölött a hitel jó vagy rossz megközelítése dönt véglegesen. Egy átdolgozásban is sok a motivációs lehetőség, néha ez vigasztal.

A regény 1958 egyik áprilisi napján játszódik, és a főhős kedvesének visszaemlékezéseiből áll túlnyomórészt. Tehát a főhős pályája lehet hézagos is, s gyakorlatilag tulajdonképpen a lány a főhős.

Látatlanban nehéz láttatni egy problémát. Ha a Professzor Úrnak mégis lenne megjegyzése vívódásaimhoz,[9] (a regénynek még én is csak a felét ismerem, annyi kész belőle, s ott is sok mindent át kell írnom újra), biztosan segítségemre lenne vele, s talán nem csak erre az egy esetre. Ha csak egy új fény gyullad valakiben, az egész ember világossága más lesz tőle...

Tisztelő híve:

Takács Imre

Székesfehérvár, Balatoni út I. Ép. fsz. 2.

Magántulajdonban.
Gépirat autogr. aláírással.
Budapestre írt levél.

Takács Imre (1926–2000) költő, író. 1962-ben Székesfehérváron tanár, 1964-től könyvtáros, muzeológus, 1972-től Budapesten a Kortárs versrovatának szerkesztője. Nyolc verseskötete és egy regénye jelent meg.

[1] Fodor András, aki az ötvenes évek kezdetétől ismerte Takács Imrét, 1962. IX. 14-én kivitte a Széher útra bemutatni FL-nak.
[2] A csillagok árulása. Regény. Bp. 1960. Szépirodalmi Könyvkiadó. A FL-nak szóló dedikáció: „Fülep Lajosnak tisztelettel – Takács Imre Székesfehérvár, 1962. X. 1."
[3] 1961-ben kapott József Attila díjat.
[4] Urbán Ernő (1918–1974) költő, író, újságíró. Különböző irodalmi és politikai lapok, folyóiratok munkatársa. Prózai művei főleg a falu háború utáni átalakulásával foglalkoznak.
[5] Veres Péter ekkoriban megjelent paraszt-tárgyú szépirodalmi műveire utal.
[6] Móricz Zsigmond 1920-ban megjelent Légy jó mindhalálig c. regényében a Tanácsköztársaság bukása utáni zaklatások miatti fájdalmát transzponálta.
[7] Kőangyal. Versek. Bp. 1959. Szépirodalmi Könyvkiadó.
[8] Takács Imrének több regénye nem jelent meg.
[9] FL a regény elolvasása után írt Takács Imrének. A levél holléte ismeretlen. Ld. Fodor A.: Ezer este... II. 132.

2575. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1962. X. 2.

Kedves Lajos Bátyám,

megint készült néhány vázlatos írás.[1] Minden jót, egészséget kívánok, tisztelő hálás szeretettel,

Sanyi.

Sok szép őszi üdvözlettel

Amy.

MTAKK Ms 4591/51.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úr Budapest XII. Széher út 22.
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Mellette: Golgotha. (Kötetben: Grádicsok éneke VIII.) – Nem-énem szózata énemhez, vagy megfordítva. – Gen. I. 1–5. (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/52–54.)

2576. FÜLEP LAJOS – MANOJLOVIĆ TÓDORNAK

Bp. 1962. X. 5.

Kedves Todor,

nagyon örültem részletes beszámoló levelednek[1] – ill.[etve] örülök, mert azóta is elolvasom néha, sok olyan emléket idéz föl bennem, amit nem tudok, de nem is akarok elfelejteni. Mindjárt visszatérek rájuk, de hadd említsem meg előbb én is, hogy csakugyan milyen sok a hasonlóság az utunk között, és jártunk is egymás közelében, mikor nem is tudtunk róla. Én ugyan akkor már úgy éltem Italiában, mint hazámban, nem is másodikban, hanem elsőben, én először és utoljára ott éreztem „hazá"-t, itt soha, gyerek koromban se, azóta se, ma se; *itt* én csak a népet, a parasztságot tudtam szeretni (nem valami romantikus glorifikálással, ha valaki, én tudom, ismerem bűneit – de valami ursprünglichet már csak benne találtam, az én osztályom, meg a többi nekem elviselhetetlen, gyűlöletes volt, persze, nem beléjük értve, akik szintén kiszakadtak belőlük, akiket szerettem, barátaim voltak), ebben a városban is idegen vagyok, mindig voltam is (egészen komikusan – mikor 18–20 éves koromban színi kritikus is voltam, hetenként néhány este szinházban, mindig meg kellett néznem a térképet, mert kijövet rendszerint ellenkező irányba indultam, mint kellett volna; Parisban az első nap térkép nélkül jártam.) Firenzében persze könnyű volt – mindjárt kezdetben belekerültem a nekem való társaságba, a társadalmi és egyéb viszonyok nem is érdekeltek, társaságomon túl pedig a köznépet nagyon megszerettem, a városi popolo minuto-t is, a parasztságot is, ilyen jószívű, derék, igénytelenségre szorított, sok rétegében nehezen élő, küzködő népet nem lehet nem szeretni.

De van benne más is – az volt életemnek legzavartalanabb, leggondtalanabb korszaka, amikor az volt az egyetlen problémám, miként döntsek, mit mondjak a Biblioteca Filoso-

ficaban[2] naponta vitatott problémákról. Mellette laktam a Piazza Donatellon, egy évig a kertjében lévő külön kis házban,[3] esténként ott találkoztam barátaimmal, azokkal, akiket éppen Te is ismertél és említesz. Ha a háború kezdete ott ér, nem jöttem volna „haza", nem lett volna ott semmi bajom, ők teljesen magukénak tekintettek, de hát itt ért, már családos is voltam;[4] a háború után közvetlenül voltam ott kétszer is, új helyzetemben már nehezebben mozdulhattam; a fasiszta Italiába viszont nem akartam menni, sőt, ha ott lettem volna akkor, eljöttem volna.

Hogy egy kis fogalmat adjak mostani helyzetemről, elmondok egy kis epizódot. Talán emlékszel rá, az a korszak ott is a revuek alapításának, és persze megszűnésének korszaka volt. Részt vettem bennük. 1948-ban aztán, mikor Romában jártam,[5] egy Bartók-hangversenyen a foyerban összetalálkoztam valakivel, aki a mi társaságunkba nem tartozott ugyan a tizes években, mert fiatalabb volt, de odajárt minket hallgatni – most elmondta, hogy megírta a revue-k történetét és rólam is megemlékezett a könyvben. Meg is néztem a könyvet és kiírtam a pár sort, idemásolom (Augusto Hermet: La ventura delle riviste. Firenze, Vallecchi, 1941. pp. 523[6]): V'era pure qualche straniero, ospite o residente a Firenze, fra questi il magiaro Federigo Fülep, calmo e ironico signore dalle squirita lunga barbe bionde e gli assorti occhi glaucchi, avverso a Croce in nome di Platone e di Plotino.[7] – Mulatságos benne, hogy a nome-t „Federigo"-nak írja, t. i. tréfásan gyakran Federigo Barbarossanak[8] tituláltak, ez maradt meg az emlékezetében, a cognome-t pedig helyesen, ahogy a lapokban olvasta.

Említed Gordon Craig-et[9] is! Az ő folyóiratában is – The Mask[10] – részt vettem, szinte naponta együtt voltunk, nagyon barátkoztunk, ő ismertetett meg W.[illiam] Blake-kel,[11] Fr.[ancis Preston] Thompson-nal,[12] tőle kaptam is, ma is megvan, 1920-ban Romában véletlenül találkoztam vele – fantasztikus volt, mint mindig!

Visszatérek ahhoz, amit levelem elején csak megpendítettem: „szegény" közös barátainkhoz – Kéler Tasziló,[13] Gyenes Viktor,[14] Mara (Mayer) Rudi,[15] s akit nem említesz, de sorsáról bizonyosan tudsz, Borsodi (Klein) Lajos.[16] Csak azt tudom, hogy nem élnek, végükről csak részben hallottam, az igazat nem tudom. Kéler Tasziról semmit se tudok – úgy emlékszem, a háború alatt vagy után még járt nálam, aztán nyoma veszett, csak abból gondoltam, hogy nem él, hogy nem jelentkezett nálam, nagyon ragaszkodott hozzám, még gyerekként quasi tanítványom volt, valóban csak a halál gátolhatta benne, hogy ne keressen meg, akárhol vagyok. Mi történt vele? Gyenes Viktorról azt hallottam, '44-ben valakik agyonlőtték. Igaz? Borsodi Lajosról, hogy megölte családját és önmagát. Igaz? Szörnyű! Mara Rudiról semmit se tudok. Nagyon kérlek, tájékoztass róluk.

No most rátérek a Te kérdéseidre: 1) *sajtár:* a) egyfülű edény, rocska, amibe a tehén tejét fejik – régen fából, aztán zománcos bádogból; b) két fülű kisebb dézsa, szalonna besózására, ruha-áztatásra etc.; 2) *ténfereg:* tétlenül, céltalanul jár-kel, lődörög, ögyeleg, téblából, gyüszmékel, cselleng, császkál, csetlik-botlik.

No most én is kérdezek: Mi a kujiževnik etymologiája, hogyan, miből jelent „író"-t? Sajnos, nem tudok szerbül, kis gymnazista koromban kezdtem az iskolában tanfolyamra járni, öreg pópa tanította, de olyan primitívnek éreztem, hogy pár hét múlva elmaradtam az óráiról; csak a betűk ismerete maradt meg. Orosz nyelvismeretem nem segít – художник? ebből a tőből sehogyse tudom származtatni. – És Zrenjanin csakugyan Becskerek? – miért? A Becskerek ősi, középkori név, nyilván nem is magyar – mi a Zrenjanin?

Gondolom, a város nagyon megváltozott. Gondolatban el-elképzelem, de milyen is lehet ma?

A nyáron, mint minden évben egy napra lementem abba a baranyai faluba, ahol 20 évig éltem – gyönyörű hely![17] – volt tanítványaimból voltak velem,[18] mint máskor is, észre se vettem, mikor a pécsváradi hegyen fönt az ide melléket képet csinálták. Elküldöm, most ez az érvényes.

Apropos, Weöres Sándor (talán ismered a nevet – szintén tanítványom volt) most fordítja Momčilo Nastasjevićet. Érdekes költő!

Szeretettel ölel

Lajos

Zrenjanin (Nagybecskerek) Levéltár. Todor Manojlović hagyatéka.
Kézírás.
Címzés: Monsieur Todor Manojlović Knjizevnik Zrenjanin Maksima Gorkova ul. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Manojlović, Todor ld. 2561. sz.

[1] Ld. 2570. sz.

[2] A Biblioteca Filosofica a 20. század elején eredetileg egy amerikai teozófusnő alapítása volt Biblioteca Teosofica néven. Utóbb arculatot és nevet váltott, Biblioteca Filosofica néven a firenzei szellemi élet egyik központja lett. 1908-tól FL barátja, Giovanni Amendola volt az igazgatója, vasárnap délutánonként vitaüléseket rendeztek, amelyekről a könyvtár folyóirata, a Bolletino della Biblioteca Filosofica rendszeresen hírt adott. A lap szerkesztésében FL is részvett. A könyvtár utóbb beleolvadt a firenzei Egyetemi Könyvtárba.

[3] Michele Gordigianinál lakott ld. 2536/2.

[4] FL 1913. VII. 20-án vette feleségül Erdős Renée (1879–1956) írónőt. Első leányuk, Kornélia 1915. IV. 3-án Budapesten született.

[5] FL kétszer volt diplomáciai küldetésben Fiumében és Rómában, ill. Rómában: 1918. XII. 30–1919. III. 3. és 1919. XII. 25–1920. VI. 20. között.

[6] A könyv pontos címe: La ventura delle riviste (1903–1940) – FL könyvtárában nem volt meg.

[7] „Volt néhány külföldi vendég vagy firenzei lakos, köztük a magyar Federigo Fülep, nyugodt, ironikus úr, remek szőke szakállal, hozzáillő tengerzöld szemekkel, aki Crocet támadta Platon és Plotinos nevében."

[8] Ld. 2526/2.

[9] ld. 2570/29.

[10] Gordon Craig The Mask c. folyóirata 1906–1929 között jelent meg megszakításokkal. FL cikkét is hirdette, amely azonban nem jelent meg.

[11] Blake, William (1757–1827) angol költő, festő, grafikus, misztikus és apokaliptikus látomások megörökítője. FL egyik kedves költője volt. Könyvtárában The Poetikcal Works of William Blake. London, 1914. G. Bell and Sons kiadás volt meg.

[12] Thompson, Francis Preston (1859–1907) angol katolikus misztikus költő, kritikus. FL könyvtárában ma is megvan a The Bibelot. 1908. XIV. évf. 3. sz., „A Reprint of Poetry and Prose for Book Lovers" alcímmel. A füzet tartalma: „Seven Poems by Francis Thompson". A címlap közepén, fent E. G. Craig kézírásával, két kacskaringó között „Fülep" olvasható, vagyis az ő ajándéka volt FL-nak.

[13] Ld. 2570/6.

[14] Ld. 2570/8.

[15] Ld. 2570/10.

[16] Borsodi (Klein) Lajos (1883–1941) FL ifjúkori nagybecskereki barátja. 1909-ben vette fel hivatalosan is a korábban írói álnévként használt Borsodi nevet. Ügyvéd volt, versei, elbeszélései, cikkei a nagybecskereki és budapesti napilapokban jelentek meg. A jakrekei gyűjtőtáborban kivégezték.

[17] Zengővárkonyra utal, bár a kép Pécsváradon készült.
[18] Beney Zsuzsa és László, F. Csanak Dóra volt jelen.
[19] Ld. 2538/2., ill. 2568/2.

2577. EULENBURG, AUGUSTA ZU – FÜLEP LAJOSNAK

[Cap d'Antibes,] 1962. X. 16.

Lieber alter Freund!

Was werden Sie denken von mir? Ich habe ein *so schlechtes Gewissen,* dass ich einfach keinen Mut mehr hatte zu schreiben! Ich schob es immer wieder heraus. Aber nun – in der schönen Natur *habe ich den Mut.* Ich habe Sie *nicht* vergessen. Besonders hier im Süden taucht alles wieder auf. Ich habe ein paarmal Briefe angenfangen aber – wieder aufgehört, wenn ich wieder in Starnberg bin, schreibe ich *bestimmt.*[1] Ich bade hier viel und male, das Meer ist ganz warm.

Alles Liebe Ihre

Lycki

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/199a.
Kézírás Couleurs et Lumières de France La Côte d'Azur, miracle de la nature Beaulieu-sur-Mer (Alpes–Maritimes) La baie des fourmis feliratú képeslapon.
Címzés: Hongrie Herrn L. Fülep Budapest II. Szeher Út 22.
Eulenburg, Augusta zu ld. 2515. sz.

Kedves öreg barátom,

Mit gondol majd rólam? *Olyan rossz a lelkiismeretem,* hogy egyszerűen nem mertem már írni. Mindig halogattam. De most – a szép természetben – *bátorságra kaptam. Nem* felejtettem el Magát. Különösen itt délen minden újra feltámad. Néhányszor elkezdtem leveleket írni – de abbahagytam, ha megint Starnberben leszek, *bizonyosan* írok. Itt sokat fürdöm és festek, a tenger egész meleg.

Minden szépet és jót

Lycki

[1] A 2515. és 2523. sz. lapokon ígért hosszú levélre utal.

2578. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Karlovy Vary, 1962. X. 16.]

Kedves Professzor Úr

viszontagságos de szép utazásunk volt. Prágában most csak széjjelnéztünk s jöttünk tovább Karlovy Varyba. Nagyon szép a környezet. Katlanban fekszik a város, körötte emberszabású hegyek s a cirádás épületeken a Monarchia levegője. Jó volna tudni merre járhatott itt Arany János?[1]

A viszontlátásig szeretettel köszöntjük

Sárika és Andris

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/259.
Kézírás Praha Panorama Prazského hradu feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Urnak Budapest II. Széher ut 22 Madársko

[1] Arany János 1867–1876 között rendszeresen kúrálta magát Karlsbadban (ma Karlovy Vary).

2579. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1962. X. 19.

Kedves Gál,

köszönöm a fascicule-t.[1] Nagyon érdekes. Sejtelmem se volt róla, hogy M[eredith][2]-nek annyi a magyar vonatkozása. Valaha minden művét elolvastam, utána a Harry Richmondot[3] minden évben újra. Bűbájos. Kár, hogy M[eredith]-et olyan kevesen ismerik itt.

Egyúttal köszönöm a Times Lit.[erary][4]-et is!

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Gál István úrnak H V. Városház u. 16.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Gál István: Meredith és Magyarország. = Filológiai Közlöny. 1962. 1–2. sz. 153–166. „Fülep Lajosnak régi híve Gál István" dedikációval.
[2] Meredith, George (1828–1909) angol író, költő.
[3] A Harry Richmond c. regény 1871-ben jelent meg Londonban, számos kiadást ért meg. FL könyvtárában halálakor nem volt meg.
[4] A Times Literary Supplement 1902 óta megjelenő irodalmi és tudományos hetilap.

2580. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1962. XI. 7.

Kedves Komaasszony,

nagyon köszönöm a gesztenyét. Igen restellem, hogy az előző zacskókat még nem juttattam vissza. Évika[1] mondta, hogy majd jönnek Pestre s akkor meglátogatnak – no akkor majd odaadom neki. Vagy talán jön más valaki.

Minden jót kívánva szeretettel üdvözlöm Mindnyájukat

Fülep Lajos

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás Budapest Szabadság-híd feliratú képeslapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye.

[1] Ld. 2517. sz.

2581. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1962. XI. 10.

Kedves barátom!

rém sok előadás zuhant rám, azért nem írhattam eddig! De szívesen csinálom, sikerem is van vele, mindig több hallgató. A könyved[1] rég itt van, majd valahogy odajut. Örültem az együttlételnek, főleg úgy láttam *kitűnő* állapotban vagy! Én sem panaszkodhatok, csak az idő kevés mindenre, amit az ember csinálni akar. *Mikor jössz ide?*[2]

Szeretettel ölel

Magda

Vagy találkozzunk inkább ott?

MTAKK Ms 4589/208.
Kézírás Pittura etrusche de Tarquinia feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22. Hongrije

[1] Valószínűleg budapesti látogatása idején kérte meg FL Alexander Magdát valamilyen könyv megvételére.
[2] FL nem járt Hollandiában.

2582. MISKOLCZY FERENC – FÜLEP LAJOSNAK

[Baja, 1962.] XI. 18.

Kedves Bátyám!

Nagyon merész kéréssel állnék-e eléd, ha a „Múzeumi Nap" (november 30.)[1] kapcsán az ünnepségre itt Baján megkérnénk téged vállald el a Múzeumok Országos Központja[2] kiküldetését. Mi Bajaiak [!] büszkék vagyunk és szeretettel látnánk, mint egykori bajai lakost[3] viszont ilyen ünnepségen. Muzeumunk ma nem az ami régen volt, úgy gondoljuk, szívesen látnád, mi minden változás – fejlődés történt az egykori itt léted óta. Bár nem tudjuk elfoglaltságod, körülményeid és a „Mok"-kal való kapcsolataid milyenek. Ne haragudj, ha esetleg kérésünk alkalmatlan volna. Az idő rövidsége miatt néhány sorral tájékoztass elhatározásodról esetleg a Múzeumok Orsz.[ágos] Központjával telefonon megbeszélheted és ők küldenek értesítést.

Régi baráti szeretettel köszönt

Miskolczy Ferenc
múz.[eumi] képtárfelügyelő

A helynév és évszám postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/1.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest Eötvös Loránt Tudományegyetem Művészettörténeti tanszék (idegen írással, áthúzva:) Muzeum körút 6–8. (áthúzás nélkül:) Trefort u. 8.
Feladó: Miskolczy Ferenc Baja Parti u. 1.

Miskolczy Ferenc (1899–1994) festő. Több éves külföldi tanulmányutak után 1933–1960 között Baján rajztanár. Nyugdíjba vonulása után a bajai Türr István Múzeum képtárfelügyelője lett. 1986. V. 30–IX. 14. között gyűjteményes kiállítása volt Baján.

[1] FL nem vett részt a bajai Múzeumi Napok megnyitásán.
[2] A Múzeumok Országos Központja 1949-ben létesült, korábban a VKM, utóbb az MTA irányítása alatt.
[3] FL 1922. XI. 15–1927. VIII. végéig volt bajai ref. lelkész.

2583. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Pr.[inceton,] N.[ew] J.[ersey] 1962. XI. 19.

Carissimo Lodovico,

tempo fa ebbi la sua cara lettera[1] con la fotografia fatta a Pécsvárad,[2] dalla quale vedo con gran piacere che Lei sta benone. Grazia di avermela mandata. Ogni volta che la guardo, mille ricordi del passato si ridestano in me e una nostalgia mi afferra...

Spero proprio di poter venire l'estate prossima costà.[3] Dalle informazioni ricevute, so che per chiudere il visto per l'Ungheria occorre fin altro dire le scopo del viaggio e dare delle referenze. Vorrei già ora chiederle se potessi dare come referenza il suo nome (e indirizzo) quando dovrò fare la domanda per il visto. Apprezzero ogni suggerimento che potrà darmi riguardante questa faccenda.

I due volumetti[4] che mi domandava, li ho spediti parò de settimane.

Affettuosamente suo

Carlo.

MTAKK Ms 4590/109.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

Kedves Lodovico,

rég megkaptam kedves levelét a Pécsváradon készült fényképpel, amelyből nagy örömmel láttam, hogy nagyon jól van. Köszönöm, hogy elküldte. Valahányszor ránézek, a múlt ezernyi emléke támad föl bennem, s elfog a nosztalgia...

Jómagam remélem, hogy jövő nyáron eljutok oda. A kapott információkból tudom, hogy a magyarországi vízum elnyeréséhez egyebek között meg kell mondani az utazás célját és referenciákat adni. Már most szeretném megkérni, megadhatom-e a nevét (és címét) referenciaként, amikor kérelmeznem kell a vízumot. Örülnék minden tanácsnak, amit a tennivalókkal kapcsolatosan adni tudna.

A kért két könyvecskét a múlt hetekben elküldtem.

Szeretettel

Carlo-ja.

[1] Ld. 2573. sz.
[2] Ld. 2573/5.
[3] Tolnay nem járt Magyarországon 1963-ban.
[4] Ld. 2573/6.

2584. FÜLEP LAJOS – BENEDEK MARCELLNEK

[Bp.] 1962. XII. 1.

Kedves Barátom,

ma hallottam telefonálás közben Zádor Annától, milyen nagy csapás ért.[1]

Szívből Veled érzek.

Meleg kézszorítással

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
PIM Kézirattár V. 3187/640.
Kézírás.
Címzés: Benedek Marcell professzor úrnak H XII. Vércse utca 24/b.

Benedek Marcell (1885–1969) író, irodalomtörténész, műfordító. 1904-ben Lukács Györggyel, Bánóczi Józseffel és Hevesi Sándorral megalapította a Thalia Társaságot. FL ennek kapcsán ismerkedett meg vele, de nem alakult ki közöttük szoros kapcsolat. Benedek Marcell 1919-ig tanár volt, utóbb írásból, fordításból élt. A Dante kiadó lektora, az Új Idők munkatársa, majd igazgatója. 1945–1946-ban kolozsvári professzor, 1947-től a budapesti egyetem előadója volt. 1962-ben ment nyugdíjba.

[1] Benedek Marcellné Győri Lujza halálára utal.

2585. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1962. XII. 2.

Kedves Lajos Bátyám,

ahogy telefonon megbeszéltük, itt küldöm egy csomó régi írásomat, részben átkalapált alakban.[1]

A „Néma zene" ciműn évek óta dolgozom, most készült el egészen. Dirib-darabokat, vázlatokat már küldtem belőle, Lajos Bátyámnak nem tetszett. A kész munka sem számíthat több tetszésre; mégis, belső struktúrájának a külső alakzatokon történő akaratlan kirajzolódása, pókháló-szerű szövése, eleven idegrendszer-érzékenysége, valami más, mint amit ismertünk. Az évekig tartó munka ellenére is csinálatlan autogenetikus élőlény, folyton más idomot mutat, és nem törődik velünk. – Magyar nyelvű részében a mythosok szakadatlanul teljesülő evidens próféciái felhőznek. Aztán átcsap egy pseudo-ősnyelvbe, amely, meghatározatlan hangzói miatt, még hangzásilag sem fogható fel, csak zsongás-szerűen, áttörhetetlen falon keresztül. – Lehet, hogy ez az írás oktalan és jogtalan; de ha nincs mód a közönségnek átadni munkámat, végre is munkám olyan alakot vesz fel, amilyet akar, fittyet hányva bármilyen követelményeknek.

Várom Lajos Bátyám szíves válaszát. Jó egészséget, minden jót kívánok, hálás tisztelő szeretettel

Sanyi.

Kedves Professzor úr semmiféle okos és magasröptű dolog nem jut eszembe ilyenkor éjfélkor, így hát egyszerű jó éjszakát kívánok

Amy.

MTAKK Ms 4591/55.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] A küldött versek: Néma zene. – Variációk Sevcsenkó témáira. Hajdamak harcosok. – Kazamatában. – A kobzos. – Requiem. (Kötetben: Tizedik szimfónia. Variáns.) – Átváltozások. (30 szonett.) (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/56–59.)

2586. FÜLEP LAJOS – ZÁDOR ANNÁNAK

Bp. 1962. XII. 10.

Cara Amica,

ecco i due libri che Vi prego de farmeli venire.

1.) H.[ermann] Strehle: Mienen, Gesten und Gebärden. 1954.[4] München.

2.) " " Vom Geheimnis der Sprache. 1956.[1]

In che rapporti stiamo con Vienna? Buoni? Facendoli venire di lì, forse arriverebbero più presto.

Vostro

Lodovico

MTAKK Ms 4160/226.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Zádor Anna egyetemi tanár H II. Rózsahegy u. 1/b.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Kedves Barátnőm,

íme a két könyv, amelyet kérem, hozasson meg.

1.) H.[ermann] Strehle: Mienen, Gesten und Gebärden. Analyse des Gebarens. München–Basel, 1954. Reinhardt.

2.) H.[ermann] Strehle: Vom Geheimnis der Sprache. 1956.

Milyenek a kapcsolataink Béccsel? Jók? Hozassa meg onnan, talán hamarabb megjönnek.

Lodovico-ja

[1] A két könyv halálakor nem volt meg FL könyvtárában.

2587. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1962. XII. 15.

Kedves Margit,

nagyon örülök részletes tájékoztató levelednek.[1] És annak is, hogy helyzetetek mégis eléggé jól alakult. Hanem így még messzebb kerültetek,[2] még nehezebb az onnan ide, innen oda.

Sajnálom, hogy a telefon nem sikerült. Gondolom, mi lehetett az oka – nyilván a könyvből vetted a számot. Pedig emlékszem, megírtam, amikor megváltozott, nyilván elfelejtetted közben. Ide írom megint a jót, ha valamelyiktek Pestre talál jönni, ezen megtalálhasson: 164–300.

Kérdezed, hogy' vagyok – nincs miért panaszkodnom, ahhoz képest, hogy jövőre, t. i. januárban, belépek a 79-be, elég tűrhető az állapotom. Tavaly nyugalmaztattam magam, s így ritkán megyek be az undok városba.

Szomorúan olvastam a hírt Daniról[3] – hát most már csakugyan csak mi vagyunk. Nagyon örülnék is, ha láthatnálak – de én már nem szívesen megyek el hazulról. Ezért maradt el a karcagi[4] utam is. No de azért Juditék jöhettek volna.

Szeretettel ölellek Benneteket, minden jót kívánva

Lajos

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4160/213.
Kézírás.
Címzés: Nagyt. Porzsolt Ferencné Kisvárda Kossuth L. u. 4. Szabolcs megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Ld. 2540/2.
[3] Kócsi Dániel, Porzsoltné Kócsi Margit testvérének halálára utal. Mindketten FL unokatestvérei voltak, édesanyjuk Sándor Róza, ill. Sándor Emília volt.
[4] Id. 2820/3.
[5] Porzsolt Judit (szül. 1925) Porzsolték leánya, Arató Ferenc ref. lelkész felesége. Ld. 2820/3.

2588. FENYŐ IVÁN – FÜLEP LAJOSNAK

[Amsterdam,] 1962. XII. 16.

Kedves Professzor Ur!

ismét nagyon szép uton vagyok, illetve már majdnem csak voltam: Angliában és Hollandiában.

Igaz tisztelettel és szeretettel

Fenyő Iván

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/223.
Kézírás Rijksmuseum–Amsterdam Joh. Vermeer van Delft (1632–1675) Het lezende vrouwtje feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor úrnak Széher ut 22–24. Budapest (Hongrie)
Fenyő Iván ld. 2527. sz.

2589. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp.] 1962. XII. 20.

Kedves Dévényi Kollega,

nagyon köszönöm a jó kívánságot,[1] szívből viszonzom; és a figyelmeztetést. Sikerült a lapot megszereznem (nem könnyen), őrültem neki. Csomagolás előtt újra megnéztem az újra restaurált képeket,[2] nagyon alaposan, minden részletükben – a legnagyobb, ami valaha volt. Rousseau-t[3] etc. együtt említeni vele, olyan, mint a Pacific-kal a városligeti tavat Vajdahunyad caramelestől. De mind hiába, addig tekergetik-csavargatják, amíg nem marad semmi az eredetiből. Kinek is? Olyan világban, amelyikben Chagall[4] „nagy művész" s a parisi Opera plafondját festi – Peske Géza[5] jobb – és azt hiszik, a „modern" giccs más, mint az 50 év előtti és Bouguereau[6] és a Gartenlaube[7] forradalom, el se képzelhető még csak a sejtelem is Csontváryról. Vagyis egy fene, akár megmarad, akár elpusztul.

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

MTA MKCs Adattár C-I-159/664.
Kézírás postai levelezőlapon. Megj.: Jelenkor, 1975. 10. sz. 920–921. kihagyással.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Berényi Zsigmond u. 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Dévényi Iván levele nem maradt fenn. A figyelmeztetés egy francia művészettörténeti folyóiratra vonatkozott, amelyben Csontváryról szóló cikk jelent meg reprodukciókkal.
[2] FL nyilván a brüsszeli Csontváry kiállításra (1962. XII. 7–XII. 25.) becsomagolandó képeket nézte meg. Ld. még 2637., 2640., 2644., 2647. sz.
[3] Rousseau, Henri (1844–1910) francia festő. Németh Lajos Csontváry-monográfiájának irodalomjegyzékében 1962-ből 28 tétel szerepel, köztük 13 francia nyelvű. Rousseau neve több címben is előfordul.
[4] Ld. 2518/4.
[5] Ld. 2518/6.
[6] Bouguereau, Adolphe William (1825–1905) francia akadémikus festő.
[7] Ld. 2518/5.

2590. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR VERÁNAK

[Bp.] 1962. XII. 20.

Nagyon köszönöm, kedves Vera, a megemlékezést,[1] én is minden jót kívánok Magának nunc et semper.

Hallom, milyen kedvvel és keményen dolgozik, sok sikert kívánok hozzá.

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
MTA MKI Adattár C-I-119.
Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Molnár Vera művészettörténész H I. Fortuna u. 17.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Molnár Vera üdvözlete nem maradt fenn.

2591. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

[Hága,] 1962. XII. 21.

Kedves Barátom!

ma utazunk (egész család) Malcesinába,[1] két hétre, a ház olajfűtéses és talán több nap lesz mint itt. Kívánok neked is minden jót és szépet! Az Express most jó kezekben van, holl.[and] kiadó, de két nyelven! Remélem végre sikerül![2]

Ölel

Magda

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/209.
Kézírás Le Pitture Etrusche di Tarquinia Tomba del Triclinio (particolare) feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22 Hongrije

[1] Malcesina – észak-olaszországi üdülőváros a Garda tó partján. Révész Júliának és családjának volt ott villája.

[2] Az Eva–Maria–Venus kiadásáról lehet szó. Végül nem az Express-kiadónál jelent meg, és csak holland nyelven. Ld. 2519/2.

E levél előtt három héttel küldte Révészné Alexander Magda FL-nak Gedanken über die Bildniskunst. Sonderdruck aus Museion. Studien aus Kunst und Geschichte für Otto A. Forster. 35–37. „1 Dez. 1962. Lajosnak szeretettel Magda" dedikációval. (MTAKK Ms 4606/5.)

2592. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1962. XII. 30.

Kedves Lajos Bátyám,

boldog újesztendőt kívánok! Mit csinál Zsuzsa,[1] Bandi[2] és a többiek? Senkiről se hallok, behavazódtam, elnyeltek a még meg nem írt és talán megírhatatlan munkák, csupa lehetőség és esetlegesség. Különös érzés, a lét helyett ennyire a lehetőségben élni: szinte nincs is padló a talpam alatt, csak a különféle lehetséges padlók kusza síkjai.

Szeretnék többszólamú fugákat írni, ahol a különböző szövegrészek egymást takarják, emelik, ellenzik, áthatják. De ez a lehetőség most visszahuzódik, bár sokféle megoldásmódját tisztán látom.

Ehelyett homofon anyag jelentkezik, multszázadi konkrétságban. A krónikás, objektív mesélő-hang mögött szangvinikus és érzéki. – A bibliai József történetét írom;[3] ha elkészül, 4 vagy 5 ének lesz, kb. 1500–2000 sor. Az első ének befejeződött, itt küldöm; nem is tudom, érdemes-e folytatni ezt a kényelmesen csordogáló mese-patakot.

Eddig, ha írtam, többnyire azt éreztem, hogy valamely dimenziótlan, megfoghatatlan anyagot kell valamiképpen beleszorítanom a szavak megfogható, gyúrható, durva anyagába. S itt meglepően hiányzik ennek a kétféleségnek feszült küzdelme: az anyag csordogál ellenállás nélkül, és a feszültség harca helyett másfajta nehézséget támaszt: mozaik-kövecskék csúszkálnak szét és nehéz összeilleszteni őket. Az anyag-ellenállásnak eddig más, nemesebb fajtáját ismertem, és ez az olcsóbb ellenállás igen meglepett.

Várom Lajos Bátyám szives válaszát, telefonon, vagy lapon. Minden jót, egészséget kívánok, hálás tisztelő és szerető híve

Sanyi.

A versekről még valamit. Verseim többnyire igyekeznek az életfölötti végtelenben lakni és vitális gyökereiket elpusztítani: ez eddig csak az „In Aeternum" szonettben[4] valósult meg majdnem teljesen; és legtöbbször ugy 40–70 %-ban.

A „József"-ben azonban más a helyzet. Csupa vitális gyökér, és a földről tekint olykor-olykor a magasság felé.

Kedves Professzor úr,

hát elmúlt a mesebeli karácsony hete is. Kívülről hóval fedve, belülről zenével bélelve és csenddel. A jégszekrényből egy pulyka táplált egy hétig, a másik táplálékot pedig angol és német barátaink, Friedrich Spee,[5] Mathias Claudius,[6] Donne[7] és Drayton[8] szolgáltatták. Készül egy nagyobb több részes versem[9] is, de még nem állt össze egészen, talán majd ujévi ajándéknak. Szeretettel gondolunk professzor úrra és boldog ujesztendőt kíván

Amy.

MTAKK Ms 4591/60.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II., Széher út 22.
Feladó: Weöres Sándor Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Beney Zsuzsa.
[2] Fodor András.
[3] A versrészlet ekkori címe: József-oratorium. (Kötetben: Józsefet eladják testvérei. Variáns. MTAKK Ms 4591/61.)
[4] Az In aeternum az Átváltozások (30 szonett) utolsó darabja. (MTAKK Ms 4591/59.)
[5] Spee, Friedrich (1591–1635) német költő. Kisded és igen szép karácsonyi versezet az ökörről és csacsiról a jászol mellett c. verse jelent meg Károlyi Amy: Vonzások és viszonzások c. fordítás-kötetében. Bp. 1975. Magvető. 239–240.
[6] Claudius, Matthias (1740–1815) német költő. Károlyi Amy Csillagnéző c. versét fordította. (Uo. 247.)
[7] Donne, John (1573–1631) angol költő következő versei jelentek meg Károlyi Amy fordítás-kötetében: Szent szonettek IV. és VII., Búcsúzás megtiltva bánatot; Levegőég és angyalok; Láz; Részlet a XII. elégiából; Első évforduló (Részlet a világ anatómiájából.) (Uo. 38–42.)
[8] Drayton, Michael (1563–1631) angol költő, drámaíró; verse nem szerepel a Vonzások és viszonzások-ban.
[9] 1963-ban Károlyi Amy csak néhány fordítást küldött FL-nak. Az itt említett több részes vers valószínűleg A harmadik ház I–X. = A harmadik ház. Bp. 1965. Magvető. 17–26. FL-nak nagyon tetszett.

2593. GYERGYAI ALBERT – FÜLEP LAJOSNAK

[Visegrád,] 1963. I. 10.
Akad.[émiai] üdülő

Szeretettel gondolok rád Visegrádon, abban a reményben, hogy jól vagy és boldog új évet kíván

Öreg híved és hódolód

Gyergyai B[erci]

A helynév postabélyegzőről
MTAKK Ms 4587/194.
Kézírás Üdvözlet Visegrádról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos akadémikus, egyet. tanár Budapest II. Széher-ut 22
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

2594. FÜLEP LAJOS – GYERGYAI ALBERTNEK

[Bp.] 1963. I. 12.

Nagyon köszönöm a gondolatot és a jó kívánságot,[1] mindkettőt szívből viszonzom

nagy avance-szal öreg barátod[2]

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
PIM Kézirattár V. 3276/3.
Kézírás Gustave Courbet (1819–1877) Sziklás táj feliratú képeslapon.
Címzés: Gyergyai Albert professzor úrnak H Fillér u. 1.
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

[1] Ld. 2593. sz.
[2] FL 8 évvel volt idősebb Gyergyainál.

2595. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Bécs,] 1963. I. 12.

Kedves Lajos Bátyám,

Amyval néhány napra átruccantunk Bécsbe,[1] jan.[uár] 20 körül ujra Pesten leszünk. Minden jót kivánunk,

Sanyi.

Meleg üdvözlet a minusz 15 fokos Bécsből.

Amy.

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4592/62.
Kézírás Wien – Maria am Gestade feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úr Budapest II. Széher út 22. Ungarn.

[1] Ld. még 2597. sz.

2596. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Pr.[inceton,] N.[ew] J.[ersey,] 1963. II. 3.

Carissimo amico,

grazie per la cartolina.[1] Il sesto volume (M.[ichel]a[ngelo] architetto)[2] non è stato ancora pubblicato, altrimenti lo avrei mandato... Rina[3] è stato malata (la pneumonia), ma ora sta già meglio. Molto affettuosamente

Carlo.

A bientôt.

MTAKK Ms 4590/110.
Kézírás The Art Museum Princeton University Bronze Statuette of Zeus feliratú képeslapon.
Címzés: Professzor L. Fülep Széher ut 22 II. Budapest

Nagyon kedves barátom,

köszönöm a lapot. A VI. kötet (az építész Michelangelo) még nem jelent meg, különben már elküldtem volna... Rina beteg volt (tüdőgyulladás), de most már jobban van.

Nagy szeretettel

Carlo.

A mielőbbi viszontlátásra.

[1] A lap nem maradt fenn; FL utolsó ez előtt Tolnaynak írt levelének dátuma 1962. IX. 27. (5773. sz.)
[2] Ld. 2496/2., 2596/2., 2732/10., 2736/5., 2749/6.
[3] Ld. 2496/4.

2597. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. II. 9.

Kedves Lajos Bátyám,

tíz napot Bécsben töltöttünk,[1] igen kemény hidegben, de mégis üdített a változatosság. Teljesen más világ, mint amit itt megszoktunk; a tengerfenék, az Antarctis, a Hold vagy a Saturnus közelebb van hozzánk, mint az ottani. Már akkor se érezzük lehetségesnek, ha benne vagyunk. Főleg képtárakat látogattunk. A Kunsthistorisches Museumban[2] igen súlyos élmény a sok Rembrandt, Brueghel, néhány Gerard David, van Eyck, Bosch, Memling. Súlytalan üdítő élmény Vermeer van Delft napfényes intereur-je[3] és Velazquez királyi gyerekportréi.[4] A Belvedere[5] osztrák kollekciójában Judenburg szobrai tetszettek és egy

Kupeczky arckép. Láttunk egy nagy Lehmbruck-kiállítást:[6] öt–hat olyan remek szobra van, amit nehéz volna elfelejteni. Láttunk egy vegyes modern kiállítást:[7] 1 Matisse-üvegfestmény, 2 gyenge Picasso, 1 igen szép Miro szoborfej, 10 Klee, több Léger, Kandinsky, Jawlensky, gyönyörű és őszinte Delaunay-kompozíciók, Moore, Belling, Brancusi, Malewitsch, stb. Sok szürrealista, absztrakt és tache-ista kép fiatalabbaktól. Meglepett, hogy köztük soknak volt eleven áramütése, kreativ ereje, olykor lelke, máskor az anyagok és felületek ismeretlen démonait megvillantó naturalizmusa. Főleg a tache-isták és nonfigurativak közt; a szürrealisták közül kevés tetszett. Különös, hogy a mai figurális művészet alig vet fel új elemet, a nonfigurativ pedig, akár tetszik, akár nem, tele van kezdeménnyel, élettel, jelleggel.

Áprilisban talán sikerül Franciaországba jutnunk.[8] Szeretném ott megnézni a gót katedrálisokat. És a pirenaeusi barlangok ősi ábráit, főleg a Lascaux-i barlangot; reprodukciókon a barlangfestmények oly szépnek látszanak, hogy amellett minden eltörpül; az eredeti már csak kopott roncs, lehet, hogy az én gyakorlatlan szemem el sem igazodik rajt, akár az Akropolis romjain.

Itt küldök néhány új verset,[9] remélve Lajos Bátyám véleményét. Ha enyhül az idő és ha Lajos Bátyám megengedi, jó volna találkoznunk. Ép egészséget kívánok, hálás tisztelő szeretettel

Sanyi.

Utóirat. A régi képeket mind vadonatujjá restaurálták. Nem is értem, hogy ilyen körülmények közt például a három Rembrandt-önarcképnek miként maradt meg a csorbítatlan óriásereje, a fakó szineken áttizzó távoli tüze. De sok kép mintha önmaga szinnyomata volna: Pacher, Früeauf[10] festményeiből szinte bábszinház lett.

Kedves Professzor úr,

érdekes volt viszontlátni a finom öreg hölgyet, Bécset megifjítva s az őrjítő közlekedés hálójában összes arany és nem-arany ékszerét csillogtatva. Egy-egy muzeum lépcsőn megközelíthető bástya olyan mint egy sziget, amin életet mentve köt ki, jobban mondva mászik ki a zuhogóból a hajótörött. Engem ezuttal egy egyiptomi szarkofágfedél belső lapjára vésett-edzett-metszett istennői alak fogott meg legjobban. Hallatlan nyugalommal és örökifjan nézett át minden 1963-as handabandázáson. Könnyű az örökifjaknak.

Meleg üdvözlet

Amytól.

MTAKK Ms 4591/64.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

1963 volt az első év, amikor nemcsak hivatalos kiküldetésben, vagy kivételezettek utazhattak nyugati országokba, hanem szélesebb rétegek is útlevélhez jutottak, s a Nemzeti Banktól személyenként 70 dollár költőpénzt válthattak ki.

Weöresék első útja Bécsbe vezetett, de mivel ugyanebben az évben Hollandiában, Belgiumban, Párizsban, majd Angliában is jártak, valószínűleg részben meghívásra utazhattak.

[1] Ld. 2595. sz.

[2] A Kunsthistorisches Museum 1872–1891 között jött létre császári és főhercegi gyűjteményekre alapozva állományát. A felsorolt festők közül Rembrandt-tól 8, id. Pieter Bruegheltől 14. Da-

vidtól 3. van Eyck-től két portré. Hieronymus Boschtól egy Keresztvitel. Memlingtől egy triptichon látható.

[3] Vermeer Bécsben található képét több címen is emlegetik: Műterem. A festő műtermében. A festészet allegóriája.

[4] Velázqueznek 9, a spanyol királyi ház tagjait ábrázoló képe látható.

[5] A Belvedere palota alsó és felső épületében is múzeum van. Az alsóban a középkori és barokk osztrák művészet alkotásai láthatók, itt láthatták Judenburg 4 szobrát; Kupeczkytől egy önarckép és egy kettős családi portré egyikére utalhat Weöres.

[6] 1963-as Lehmbruck-kiállításról nem sikerült katalógust találnom.

[7] A modern kiállítást feltehetően az ugyancsak a Belvedere-hez tartozó, de kissé távolabb levő épületben láthatták. Az 1958-as brüsszeli világkiállításra készült osztrák pavilont ugyanis 1962-ben a Belvedere közelében állították fel, s a 20. századi művészet alkotásaiból rendeztek benne kiállítást.

[8] 1963. VI-ban Hollandián és Belgiumon át eljutottak Párizsba.

[9] A küldött versek: Nocturnum. (Var.) – Xenia. – Ascensio. (Gépiratok. MTAKK Ms 4591/64–66.)

[10] Pacher és Früeauf műveit is az Alsó-Belvedere-ben láthatták.

2598. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. II. 12.

Kedves Lajos Bátyám,

bocsánatot kérek, hogy ilyen sűrű egymásutánban mégegyszer zavarkodom levelemmel.[1] Az itt küldött verset[2] nem akartam a multkoriakkal[3] együtt küldeni, mert külső terjedelme sokkal nagyobb, és belső terjedelme sokkal kisebb. Durvább és lazább szövésű. Megkímélhetném Lajos Bátyámat ennek a pornográfiának elolvasásától; csakhogy nem tudom, nincs-e ebben az otromba versben oltártűz. Főalakja egy átlagos XX. századi lány, cukros-fehéres szépség, fogpasztareklám is lehetne; a függönyös szoba és a barna fiu kontrapposto-iban sokféle külső-belső reflex csillog rajta, szinte körbeforog és egy csinos állat gyanutlanságával tárja fel tagjait, mozdulatait, multját, sovány kis lelkivilágát. De akkora szerelem árad belőle, bármerre is fordul, amekkorára egy hus-vér lény nem alkalmas; ezáltal, úgy vélem, kilép a hexameterből, a papír síkjáról, és jár-kel sokkal elevenebbül, mint egy született lény. Ha így van, akkor egy XX. századi Venus-inkarnáció; az őskorban vaskos anyaként jelent meg, a görögöknél lengén, a renaissance-ban hetéraként, korunkban pedig divatlap-mosollyal és valószinüleg a meddőség igényével.

Akárhogy is van: ez a vers nem érdemel annyit, hogy Lajos Bátyám megtelefonálja véleményét; persze, örülnék a telefon-hívásnak, de nem remélem. Majd ha találkozunk, talán szól Lajos Bátyám egy-két szót erről az ecloga műfajú, operett-anyagú versről.

Hálás, tisztelő, szerető

Sanyi.

A viszontlátásig sok üdvözlettel

Amy.

MTAKK Ms 4591/67.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Ld. 2597. sz.
[2] Síremlék. (Kötetben: Fairy Spring IV. Variáns. – Gépirat, MTAKK Ms 4591/68.)
[3] Ld. 2597/10.

2599. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. II. 16.

Kedves Lajos Bátyám,

itt küldök egy csomó August Stramm[1] verset, és némelyiknek gyenge fordítását. Az eredetieket majd visszakérem, mert tovább akarok dolgozni rajtuk. Stramm verseit, akár jók, akár rosszak, nagyon figyelemreméltónak érzem: Joyce-on[2] kívül talán senki se bánt ilyen bátran, szuverénül az anyanyelvvel. Mint a hegyi levegőt, egészséges belélekzeni egy ilyen idiomát – és hasonlót csinálni, ha erőből futja.

Itt küldöm a bélyeg híján fel nem adott kártyát[3] is, minden jót kívánok, cher à Vous

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/69.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Stramm, August: Esti menet. (Rajta FL javításai.) – Őrjárat. – Hadisír. – Örömház. (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/70–72.) Az eredeti versszövegek nincsenek a levél mellett. Ld. 2603/2.
[2] Joyce, James (1882–1941) író, ifjúkorában ugyan verseket is írt, de Weöres feltehetően prózai műveinek nyelvi leleményességére utal. Weöres nem fordított Joyce-tól.
[3] Ld. 2600. sz.

2600. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. II. 16.

Kedves Lajos Bátyám,

febr.[uár] 20–23 közt Győrben leszünk (előadás),[1] remélem, hogy utána meglátogathatjuk.

Tisztelettel

Weöres Sanyi.

Kedves Professzor úr,

úgylátszik, nagy mozoghatnékunk van idén, hazajövet jelentkezünk.

Sok üdvözlettel

Amy.

MTAKK Ms 4591/73.
Kézírás Jan van Goyen (1596–1636) Tengeri táj halászokkal feliratú képeslapon. (Nincs rajta bélyeg. Ld. 2599/3.)
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.

[1] Weöresék győri előadásának a korabeli sajtóban nem sikerült nyomát találnom.

2601. FÜLEP LAJOS – MANOJLOVIĆ TÓDORNAK

Bp. 1963. II. 17.

Kedves Todor,

62. IX. 16-án kelt leveledre[1] érkezése után hamarosan válaszoltam,[2] kérdéseidre is (József Attila-fordításhoz két szó jelentése), levelemben viszont magam is kérdeztem egyetmást, azóta kb. 5 hónap eltelt s Tőled nem jött semmi – most aztán nem tudom, mi történt. Te nem kaptad-e meg az én levelemet, vagy írtál azóta s én nem kaptam meg a Tiedet – vagy pedig nem írtál. Szeretném, ha kisegítenél ebből a dilemmából és e lapom odaérkezése után mindjárt írnál, ha akármilyen röviden is.

Mostanában el akartam Neked küldeni egy lapkivágatot,[3] mivel említenek, ma pedig cikk jelent meg Rólad a Magy.[ar] Nemzetben,[4] ezt is elküldeném (ha más úton nem jutott el Hozzád), de hát mégis tudnom kellene: a közlekedési útban-módban van-e valami hiba, vagy megbetegedtél, vagy nem vagy otthon etc.?

Híreid várva ölel

Lajos

Zrenjanin (Nagybecskerek) Levéltár, Todor Manojlović hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Monsieur Todor Manojlović knjizevnik Zrenjanin Maksima Gorkoga ul. 31. Jugoslavia
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Manojlović Tódor ld. 2561. sz.

[1] Ld. 2570. sz.
[2] Ld. 2576. sz.
[3] Nem tudni, milyen lapkivágatra gondolt FL; Németh Ferenc könyve (A Fülep család Becskereken. Ujvidék – Novi Sad, 1997. Forum) Manojlović kapcsán szól a FL által küldött, a hagyatékban meglevő fényképről (2570/3.), valamint egy a Magyar Nemzet 1962. IV. 8-i számában megjelent Dutka-versről: „Juhász Gyula halála 25. évfordulóján", amely azonban nem újságkivágat, hanem gépelt másolat. FL pedig sohasem használt írógépet, kétséges, hogy a vers az ő küldeménye lett volna.
[4] Péter László: Magyar költők szerb barátja c. cikke jelent meg Manojlović-ról 80. születésnapja alkalmából. = Magyar Nemzet, 1963. II. 17. 8. A cikk meglétét Németh Ferenc nem említi; lehetséges, hogy FL gondolt az elküldésére, de végül nem került rá sor.

2602. MANOJLOVIĆ TÓDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Zrenjanin, 1963. III. 6.

Kedves Lajos,

Hát, pour le moment, nincsen semmi nagyobbszerű baj[1] (– avagy nem lenne elég nagy baj ez a rettenetes interminable tél?) – csak bizonyos apró, mellékes, de halaszthatatlan irodalmi és egyéb haszontalan (– a szó szoros etimologikus értelmében) elfoglaltságok, firkálások, amelyek miatt – e ora soltanto che me ne scorgo con sbalordimento! – egy ekkora pauza állott be levelezésünkbe. De a főok mégis ez a ronda tél, amely reám valóban

bénitólag hat. No és végre aztán a születésnapom is, amelynek alkalmából tömeges gratulációk futottak (és még futnak) be itten, valamint számos pesti jóbarátom részéről is – amelyekre persze felelni is kell. Tehát – Charlemagne,[2] pardon!... Nagyon megörültem a legutóbbi levelednek is – és külön köszönet a nyelvészeti felvilágositásért is. A propos nyelvészet: olvasgatom Károlyi Gáspárt; milyen gyönyörű, friss, élő nyelv! – Ady egyszer egy beszélgetésünkben, nagyon magasztalta (leszapulván mellette Pázmánt – amiben, azt hiszem, szintén teljes [!] igaza volt). In hoc signo köszönt és ölel

régi szeretettel

Tódor

MTAKK Ms 4588/303.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Fülep Lajos író Budapest II. Széher út 22. Hongrie
Manojlović, Todor ld. 2561. sz.

[1] Válasz FL 2601. sz. levelére.
[2] Charlemagne – Nagy Károly (742–814) frank király, 800-tól római császár. A frank birodalom megteremtője és megszervezője, a tudományok pártfogója. Valószínűleg Manojlović tréfás, talán ironikus „botlása" FL 2576/7–8. levelének azon szakaszával kapcsolatban, amelyben arról ír, hogy firenzei barátai annakidején Barbarossának nevezték.

2603. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. III. 6.

Kedves Lajos Bátyám,

köszönöm levelét[1] és a visszaküldött Stramm verseket.[2] Örülök, hogy a „cher à vous"-val[3] jókedvet fundáltam Lajos Bátyámnak, bizony nem tudom, hogy emlékezetem melyik rétegéből fakadt ez a formula. De kinyomozom, honnan ered az ötlábu borju.

Uj vers, most, sajnos, nincs. A multkor küldött „Síremlék"-et[4] próbáltam reparálni Lajos Bátyám tanácsa szerint. „Évike" helyett jobb „Évica"; „ne röhögj" helyett „ne hüpögj" (értelmileg is jobb, mert ott sírás szünik, nem nevetés). A vers befejezése suta; megpróbáltam teltebben, Orgelpunkt-szerüen, ahol a vers valamennyi eleme összefonódik:

... gyüri a lába közé: „Jaj pólyásbabám ne utálj meg!"
S bimbók közt leszorítva, folyondárral lenyügözve
fekszik az ifju hanyatt a leány eleven lugasában,
megszédülten, ijedten; s Éva nem engedi el már,
földanyaként, ki szivéből szül fiat és vele alszik,
elnyeli síkosan és szorosan gyürüző melegébe,
fürtjei csiklandozzák, hullámozva-lökődve
örli tapadt öle, könnyü tompora, hinta-csipője.
Lát a fiu dúlt izzadt, fulladozó idegen nőt,
lát a leány megszeppent s elpityerült gyerek-ajkat,
édeni létben holtrasebezve kiáltana; csak néz,
összecsapó hullámokon ingó tágra meredt szem.

Kérem Lajos Bátyám segítségét: ezt a befejezést jónak látja-e, s a két szó változtatást? A „Síremlék" cím értelmetlen; valamivel jobb: „Serpens"; vagy „Fairy Spring"; vagy „Éden"; vagy „La Folie". De a sok idegen szó közt megint kakába nyulok, hát nem folytatom.

Ha már az obscoen költészetnél tartunk: multkor telefonon említette Lajos Bátyám egy régebbi efféle trilógiámat,[5] amelyet nem tartottam érdemesnek elküldeni. Hát előkotortam kacatjaim közül és itt küldöm ezt is. Örömmel jelentem, hogy ez az illatos kút kiapadt s nem foglalkoztat tovább, most már csak variálni tudnám még meglévő elemeit, s azt unom. – Tisztelő hálás szeretettel

Sanyi.

Köszönöm a megfejtést: „Tout â [!] vous." Most már megjegyzem. Accent grave helyett azért raktam circonflexet, hogy a tyuxemvágó ezt is megfejtse.

De tréfa nélkül: mindig hálás vagyok, ha Lajos Bátyám korrigálja balfogásaimat, legyen az (sei dass) (soll sein) magyar, francia, vagy amhara.

Досвиданя (vagy -ия)

Александр.

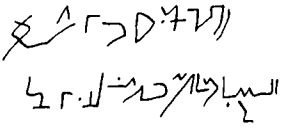

Kedves Professzor úr,

a „jót nevettem" című műsorba tartozó levelén hangosan derültem, mert nemcsak olvastam, hanem láttam és hallottam is a jelenetet.

Sok üdvözlet

Amytól.

MTAKK Ms 4591/74.
Kézirás.
Budapestre írt levél.

[1] A levél nem ismeretes.
[2] Ld. 2599/1.
[3] Ld. 2599. sz.
[4] Ld. 2598/2.
[5] Idyllium három stílusban. A III. 18-i levél mellett van. Ld. 2605/1.

2604. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp.] 1963. III. 9.

Kedves Dévényi Kollega,

megkaptam, köszönöm a Jelenkor[1]-számot – a cikket[2] egyébként már olvastam, jár a folyóirat.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
MKCs Adattár-C-I-159/665.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Berényi Zsigmond u. 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22

[1] Ld. 2520/1.
[2] A cikk: Dévényi Iván: Czóbel. = Jelenkor, 1963. 2. sz. 160–164.

2605. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. III. 18.

Kedves Lajos Bátyám,

a nehezen születő találkozás helyett megint csak levéllel és verssel jelentkezem. Az itt küldött versek[1] legtöbbjét már ismeri Lajos Bátyám; azért küldöm el ujra, mert néhány más írást maguk közé szippantva, szervesen illeszkednek össze egyetlen verssé. Mindamellett kérdés, hogy egységes kompozicióvá rendezve jobb-e, vagy külön-külön. Egyébként: pajzán rokokó-jellegük van. Együtt: inkább erotikus misztika és szimbolika, komoly tanítás. – De azt hiszem, ilyenfajta írásban nem baj a didaktikus jelleg; hiszen a megvetett tanító-költészet az irodalomnak egyik legősibb és legnagyobb rétege (Ptha-hotep,[2] Lao-ce,[3] Hesiodos,[4] Upanishad,[5] Bhagavadgíta,[6] Biblia, Lucretius,[7] Hugo a S.[ancto] Victore,[8] San Juan[9] – a szakrális tanítás a legnagyobb ajándék, a racionális tanító-költemény pedig antipoézis). – Nem volnék anti-racionalista, ha a racionalizmus nem járna együtt a „jaj de okos vagyok" bambaságával, s az ész körül lejtett irracionális majomtánccal. Gondolom, a racionalizmus ellen csak a ráció tiltakozik, az irracionális ösztön-démonok inkább örülnek neki, a szuperracionális ihlet-vonulások pedig észre se veszik. A racionalizmus aligha más, mint a ráció elhájasodása és elizomtalanodása. – Ha az ember eléri önmagában a „nincs" rációját, a megvalósulatlan és megszületetlen-halhatatlan ürességet, onnan akkora erő árad, hogy mindene eszmél. A lény valamennyi regisztere megszólal. A racionális gondolkozásnak elképzelhetetlen kibővülése ez: a biológiai reflexeket, életműködést, ösztönöket, érzelmeket, észt ugyanaz világítja át, mint a megjelenítés, képzelet, átúszó ihlet, fenső „nem-én" rétegeit. Aki ennek ismeretére és használatára meg tudná tanítani embertársait, az megsemmisítené az egész antinomikus problematikát, új élet kezdődne, tán jobb a mostaninál. –

Hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/75.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Weöres Sándor: Fairy spring. – Idyllium három stílusban. (Kötetben: Fairy spring. – Gépiratok, MTAKK Ms 4591/76–77.)

[2] Ptahotep intelmei. Az egyiptomi óbirodalom korából fennmaradt mű (Kr. e. 25. sz.), egyebek mellett az élet örömeinek élvezésére int.
[3] Lao-ce kínai filozófus (Kr. e. 4–3. sz.) Műve: Tao te king.
[4] Hesiodos görög költő, énekmondó (Kr. e. 8. sz. vége).
[5] Upanishad (titkos tanítás) szanszkrit nyelvű indiai vallásfilozófiai műfaj, gyakran párbeszédes formában.
[6] Bhagavad-gíta a hindu vallás legfontosabb szent könyve (a Kr. e. 1. évezred elején).
[7] Lucretius Carus (Kr. e. 96?–55?) római költő, filozófus, a De rerum natura szerzője.
[8] Hugo de Saint-Victor (1096 k.–1141) franciaországi, latin nyelven író misztikus teológus, filozófus.
[9] Ld. 2521/3.

2606. FÜLEP LAJOS – CSÁSZÁR JÁNOSNAK

Bp. 1963. III. 24.

Kedves Tanító Úr,

köszönettel nyugtázom a paprikát, a költség megtérítésére inkább azt a módot választottam, hogy mellékelten 20 f[orin]t-ot, mert a zacskó árát nem számította hozzá – így nem kell annyi bélyeget őrízniök.

Részletes levele[1] éppen egy hónapja, febr.[uár] 24-én kelt, – nem siettem a válasszal, halogattam inkább, mert hallottam, amnestia készül,[2] meg akartam várni, milyen lesz. No most már hivatalos formában is tudjuk – a tegnapi Népszabadságban az igazságügyi min.[iszter][3] interview formájában kommentálta, sajnos, Magára nézve rossz, mert a múlt törlésének föltétele, hogy a büntetés csak 2 év.

Gondolom, nem nyugszik bele s ezért a következőket tanácsolom: írja meg *mielőbb* azt a kérelmet, írja meg benne ezeket: mióta volt tanító, működése ellen sose volt kifogás, sőt mindig elismerték (írjon ide valamilyen adatokat), politikába sose avatkozott, de *mindig a népért dolgozott,* teljesen díjazatlanul, köteles munkáján túl népművelési kurzusokat tartott, énekkarokat szervezett, a nép mindig szerette is, ragaszkodott Magához, Maga mellett állott: 56-ban nem önként szerepelt – Magához mentek és kérték, szóljon a néphez, mert nagy az izgalom: Maga arra biztatta őket, ne zavarogjanak, dolgozzanak, ennek volt köszönhető, hogy nem történt semmi baj; ezt a népből sokan mondták akkor, ma is megmondják; voltak, akik azt mondták, kitüntetésre kellene felterjeszteni (nem mondta ezt valaki a bíróságon is? ha igen, így hivatkozzon rá); a fegyelmi vizsgálat nem talált semmit (másolatban mellékelje a jegyzőkönyvet); – nem is találhatott, mert meg lehet kérdezni ma is mindazokat, akik ott voltak, közelében voltak, jól hallottak mindent, tanusíthatják; Maga nem akarja a bíróság ítéletét bírálni; de a vallomások közt akadtak olyanok, amik személyes ellenségeskedésből fakadtak; meg van győződve róla, ha újra vizsgálnák az ügyét, felmentenék. Egyébként a Maga egész múltjáról és jelleméről informatiot adhat: F.[ülep] L.[ajos] Kossuth-díjas, Munka-érdemrendes egyet.[emi] tanár, a M.[agyar] T.[udományos] Akademia tagja, aki 3? év óta ismeri (írja ide az évek számát a bajai képző óta,[4] nem emlékszem, mikortól járt oda, lakik Bp. II. Széher út 22; továbbá... írjon ide, akit még tud ott a környéken, Pécsett vagy bárhol.

Persze írja bele – nem a végén, a végére maradjon az informatio-, hanem közben az 56 után, hogy azóta mennyi mérhetetlen bántalomban, megaláztatásban, nélkülözésben volt része és hogy mindenütt megakadályozták, hogy visszakerülhessen a rendes munkához, holott az volt az elv, hogy ezt mindenki számára lehetővé kell tenni. Ha akármit tett volna, százszorosan büntették érte.

Irja meg mindezt szépen, okosan, nem terjengősen, de azért minden legyen benne – mégis csak absurdum volna, hogy amiatt a félév különbség miatt (mert ugye 2 ½ év volt?) még most is elvágják az utat Maga előtt.

A jó híreknek, persze, örülök, de most már mégis a legfontosabb az volna, hogy a Maga ügye rendeződjék.

Én csak megvagyok, beteg nem voltam, nem vagyok – persze akad ilyen vagy olyan baj, amint illik is, ha az ember olyan sokáig itt van ebben a gyönyörű világban.

Ha még leszek a nyáron, lemegyek[5] – csak legalább addigra a Maguk sorsa jobbra fordulna!

Mindnyájunkat szívből üdvözlöm

Fülep

Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.
Császár János ld. 2499. sz.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Kádár János (ld. 2644.) két nappal korábbi beszédében széleskörű közkegyelmet jelentett be, amely „az ellenforradalmi cselekményekben bűnösökre is vonatkozik". (= Népszabadság, 1963. III. 22. 5.)
[3] Nezvál Ferenc volt az igazságügyminiszter. „Az amnesztiáról. Beszélgetés Nezvál Ferenc igazságügyminiszterrel" c. riportban nyilatkozott. (= Népszabadság, 1963. III. 23. 3.)
[4] FL a bajai tanítóképzőben tanította Császár Jánost.
[5] 1963-ban FL F. Csanak Dórával és Fülöp Gézával járt Zengővárkonyban. A kiránduláson készült képek: MTAKK Ms 4598/325–225.

2607. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp.] 1963. IV. 7.

Dear Dore,

kérem, kerítse meg ezt a könyvet,[1] de *ezt* a (második) kiadást, mert éppen amiatt kell, ami az elsőben nincs benne. Ha megvan, kérem, donnez un coup de téléphone, mert szeretnék mielőbb hozzájutni.

Előre is kösz.[önet] és üdv!

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
Magántulajdonban.

Kézírás.
Címzés: Fülöpné Csanak Dóra H V. Roosevelt tér 9. M. T. Akadémia Könyvtára
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A könyvet könyvtárból kérte kölcsönözni, a mellékelt cédula szerint Hans Leisegang: Denkformen. 1951[2] Walter de Gruyter & Co. c. műről van szó. FL könyvtárában az 1. kiadás, Berlin–Lpz. 1928. volt meg.

2608. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. IV. 11.

Kedves Professzor Úr!

Az öt dal[1] közül háromban a zárt formában megengedett ritmus-variációk lehetőségét próbáltam meg egy kicsit kihasználni. Nagyon nehéz dalokat írni úgy, hogy mindegyik új legyen. A próbálkozás nemcsak gyakorlati, hanem elvi is: olyan formát keresek (és ha megtalálnám az „igazi dalt", az, azt hiszem, olyan lenne), amely szerkezetileg mindig új. Valószínűleg azért, mert a kifejezés, a formálódás merevülő strukturáltságának még egészen az elején van, fiatal és könnyed – „képlékeny" – mondanák a biológusok.

Most nem fogok telefonálni – ha van valami észrevétele Professzor Úrnak, kérem, tessék pár szóval leírni, és a versekkel együtt visszaadni – lehet mások előtt, de megint kérem, csak nekem. Bármi is Professzor Úr véleménye ezekről a dalokról, nekem nagyon jó így ötösével megmutatni őket.

Boldog husvéti ünnepeket kívánok, igaz szeretettel

Zsuzsa

MTAKK Ms 4585/88.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Az öt dal nincs a levél mellett. FL visszaadta Beney Zsuzsának.

2609. FÜLEP LAJOS – BENEY ZSUZSÁNAK

[Bp. 1963. IV. 11. után?]

Valamennyi előző társuknál jobban tetszenek.[1]

A formára nézve teljesen egyetértek.

És hiszem is, hogy meg tudja csinálni.

Ha *nagyon* akarja.

[Fülep Lajos]

Datálás a tartalom alapján: válasz a 2608. sz. levélre.
MTAKK Ms 4270/6.
Ceruzaírás cédulán.

[1] Válasz a 2608. sz. levélre.
Más, hasonló alkalommal íródott a következő cédula: *Nekem* jók, szépek – de hogy még kinek a siketek, vakok földjén? (MTAKK Ms 4270/7.)

2610. FÜLEP LAJOS – A BOGNÁR CSALÁDNAK

[Bp.] 1963. IV. 14.

Köszönöm a jó kívánságot és viszont kívánok minden jót az egész családnak

Fülep Lajos

Komámasszony szebb tojásokat írt ám, mint amik a lapon vannak.[1] Az volt az igazi, ez csak olyan mint a hamis pénz az arany mellett.

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás Budapest Dunai látkép feliratú képeslapon.
Címzés: Bognár családnak Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye

[1] Mivel FL lapja budapesti kép, nyilvánvalóan Bognár Jánosné küldött festett húsvéti tojásokat ábrázoló üdvözlőlapot, amely nem maradt fenn. Bognárné szívesen és nagy tehetséggel „írt" húsvéti tojást, a 2000-ben alapított zengővárkonyi Míves Tojás Gyűjtemény nevű múzeumban külön polcon állnak az általa készített hímes tojások, s ott látható a fényképe is. Ld. még 2762. sz.

2611. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. IV. 23.

Kedves Professzor Úr!

Ezek a dalok[1] – a „Lila láng, zöld láng" kivételével jóval gyengébbek és fáradtabbak az előzőknél. Nem is tudom, hogy egyelőre próbálkozzam-e a folytatással.

Talán nem is illett volna elküldeni ezeket – de valakivel kell beszélni. Legalább ennyire hadd lehessek én is bizalmas Professzor Úrhoz. Ezt az emberi segítséget köszönöm legjobban.

Kérem, tessék ugyanúgy visszaadni, mint a multkor – és talán némelyik megérdemel egy-egy szó véleményt. Andrásnak,[2] kérem, ne tessék említeni.

Köszönettel

Zsuzsa

MTAKK Ms 4585/89.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] A versek nincsenek a levél mellett; FL visszaadta őket.
[2] András – Fodor András.

2612. FÜLEP LAJOS – BENEY ZSUZSÁNAK

[Bp. 1963. IV. 23. után]

Véleményével,[1] sajnos, csak egyetérthetek – a Lilát se tudom kivenni.

[Fülep Lajos]

A helynév és dátum a tartalom alapján: a levél válasz a 2611. sz.-ra.
MTAKK Ms 4270/8.
Ceruzaírásos cédula.

[1] Ld. 2611/1.

2613. FÜLEP LAJOS – LUKÁCS GYÖRGYNEK

[Bp. 1963. IV. 28. után]

Mély részvétét küldi[1]

Fülep Lajos

A helynév értelemszerűen, a dátum a tartalom alapján megállapítva.
LAK Lukács György levelezése.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

Lukács György (1885–1971) filozófus, FL személyesen 1911-ben ismerte meg, amikor A Szellem c. folyóirat társszerkesztői voltak. Az I. világháború éveiben a Vasárnapi Kör összejövetelein, az 1950-es években pedig mint az MTA II. osztályának tagjai rendszeresen találkoztak.

[1] Lukács Györgyné Bortstíber Gertrud (1882–1963) halálakor küldött részvétnyilvánítás.

2614. DOMOKOS MÁTYÁS ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Firenze,] 1963. V. 11.

– Itt kellett volna élni! Ezt érezzük, bármerre járunk. Még a rengeteg autó sem képes eltakarni Professzor Úr Firenzéjét, a „maradandóságot a változásban", amelynek ilyen csodálatos emlékeztetői vannak, mint a Pietà.[1] De jó lenne a Professzor Úr vezetésével barangolni az Uffizi-ben,[2] a Palazzo Vecchio[3] emeletein, és az Arno partján...

Tisztelettel

Domokos Mátyás és Éva

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4586/32.
Kézírás Firenze – Duomo – „La Pietà" (Michelangelo) feliratú képeslapon.
Címzés: dr. Prof. Fülep Lajos II. Széher u. 22. Budapest Ungheria

Domokos Mátyás (1928–2006) író, kritikus, szerkesztő. FL az Eötvös Kollégiumból ismerte; alkalmanként mindvégig kijárt a Széher útra. 1953-tól a Szépirodalmi Könyvkiadó munkatársa, utóbb főszerkesztője. 1970-ben kezdeményezte FL tanulmánykötetének kiadását, de nem került rá sor. – Domokosné Nagy Éva (szül. 1930) Domokos Mátyás első felesége. Biológia–földrajz szakon szerzett diplomát, a Természettudományi Múzeumban, majd Keszthelyen dolgozott, utóbb Budapesten tanított s végül a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó szerkesztője lett.

[1] A „firenzei Pietà" ekkor a dómban volt elhelyezve, utóbb átszállították a Museo del 'Opera del Duomo di Santa Maria dei Fiori-ba.

[2] Az Uffici egykor a Mediciek Firenzéjének adminisztrációs hivatalát foglalta magába, innen a neve. Ma a Mediciek által létrehozott s azóta is tovább gyarapított képtár.

[3] A Palazzo Vecchio Arnolfo di Cambio által 1298-ban megkezdett, Andrea Pisano, Michelozzo és Vasari által bővített palota. 1540–1550 között I. Medici Cosimo székhelye, a 19. század utolsó negyede óta városháza.

2615. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Alsóőrs,] 1963. V. 15.

Kedves Professzor Úr,

üdvözletemet küldöm ebből az elég kellemes, mert még alig „civilizált" balatonparti faluból.[1]

Egyuttal szeretném kérni, hogy most vasárnap (19-edikén) délelőtt mehessek ki Professzor Úrhoz. ½ 10-re érkeznék mint a múltkor (a Széher uti lakáshoz) Vinném az Optimistákat[2] is... Utána való héten csütörtöktől hétfőig a Keszthelyi Helikon[3] ünnepségekkel és a könyvhéttel[4] leszek elfoglalva. Ezért szeretnék most vasárnap kimenni. –

üdvözlettel

Andris

Ha bármi akadály, vagy közlendő van, Sárika[5] átveszi a telefonüzenetet, ő általában otthon található. Szombat déltől én is.

A helynév a képeslap feliratából és a lap szövegéből kiegészítve.
MTAKK Ms 4586/260.
Kézírás Alsóőrs Látkép feliratú képeslapon.

[1] Fodor András mint az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa járt több vidéki könyvtár állományának ellenőrzésére.

[2] Sinkó Ervin (1898–1967) Az optimisták. Történelmi regény 1918/19-ből c. művéről van szó. A regény először 1953–1955-ben jelent meg Novi Sad-on (Újvidéken), majd 1965-ben ismét. Magyarországon csak 1979-ben adta ki a Magvető.

FL személyesen ismerte Sinkót, aki ifjú hallgatóként részt vett a Vasárnapi Kör összejövetelein. Utóbb néhány levelet is váltottak. (FLev. II. 512–520.)

Az Optimistákat a párizsi emigrációban élő Sinkó Romain Rolland ajánlásával vitte Moszkvába kiadását remélve. A kiadás körüli több éves herce-hurcák történetét Egy regény regénye. Moszkvai naplójegyzetek (1935–1937). Novi Sad, 1961. Forum kiadásában megjelent művében írta meg. Ezt a Magyarországon nem terjesztett, könyvtárakban is szigorúan zárt anyagként kezelt könyvet FL Fodor András révén 1962. XII.-ben olvasta (Fodor: Ezer este... II. 138.), ezért érdekelte a regény, amelyről a kötet szól.

[3] Eredetileg 1817–1819-ben Festetics György gróf által rendezett irodalmi összejövetel és ünnepség. 1958 után felújították, ekkor a dunántúli tanulóifjúság seregszemléje lett.
[4] A könyvhét, ill. korábban könyvnap Supka Géza elgondolása alapján 1929 óta rendszeresen megtartott könyvvásár volt a kortárs irodalom propagálására, amelyen az írók is megjelentek és dedikálták műveiket.
[5] Ld. 2560. sz.

2616. FÜLEP LAJOS – GELLÉRT OSZKÁRNAK

[Bp.] 1963. V. 20.

Kedves Oszkárom,

nagy örömet szereztél a könyvvel,[1] nagyon köszönöm – de én „a költő prózai írásait" is „szívesen olvasom",[2] különösen becsületes ethoszért, ami talán mégis mindennél több.

Hűséges szeretettel ölel

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
PIM Kézirattár V. 2195/318.
Kézírás.
Címzés: Gellért Oszkár író úrnak H XIII. Sziget u. 19/a
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Gellért Oszkár ld. 2572. sz.

[1] Gellért Oszkár: Utószüret. (Versek.) Bp. 1963. Szépirodalmi Könyvkiadónál megjelent kötetét küldte el FL-nak a következő ajánlással: „Fülep Lajosnak, aki e kötetke verseit nyilván szívesebben olvassa majd, mint a költő prózai írásait, megbecsüléssel és nagy szeretettel Gellért Oszkár"
[2] A levél e mondata a dedikáció szövegére utal.

2617. BERNÁTH AURÉL – FÜLEP LAJOSNAK

Róma, 1963. V. 22.

Kedves Lajos, sok meleg üdvözletet küldök Rómából. Nehéz itt öregen. De örülök, hogy mutathatok valamit a lányomnak.[1]

Ölel

Aurél

MTAKK Ms 4585/125.
Kézírás Roma – Campidoglio – Statua equestre dei Marco Aurelio feliratú képeslapon.
Címzés: Ungheria Fülep Lajos egyetemi tanár úr Budapest II. Széher út 22
Bernáth Aurél ld. 2491. sz.

[1] Bernáth Mária (szül 1935) FL hallgatója az egyetemen, utóbb művészettörténész, a Művészettörténeti Dokumentációs Központ, majd az MTA Művészettörténeti Kutatóintézet munkatársa.

2618. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Firenze, 1963. VI. 14.
Albergo Helvetia

Carissimo Maestro:

Purtroppo nemmeno quest'anno potrò venire costà (come speravo): ho da finire un lavoro *urgente*.[1] Però, l'anno prossimo verrò immancabilmente!!!

Affettuosamente suo

Carlo.

MTAKK Ms 4590/111.
Kézírás Firenze The Cathedral as seen from Boboli Garden feliratú képeslapon.
Címzés: Illmo Professore Lodovico Fülep Széher ut 22. Budapest (II.) Ungheria
Kedves Mester:

Sajnos ebben az évben mégsem tudok odamenni (ahogy reméltem): *sürgős* munkát kell befejeznem. De jövőre okvetlenül jövök

szeretettel

Carlo-ja.

[1] Tolnaynak 1963-ban 5 tanulmánya jelent meg, köztük az Enciclopedia Universale dell'Arte Michelangelo-cikke. A következő évben két kötete: a The Art and Thought of Michelangelo. New York, valamint a Disegni di Michelangelo bevezetője. (Ezek valamelyikéről lehet szó.)
[2] Tolnay 1964-ben nem járt Budapesten.

2619. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[Párizs,] 1963. VI. 16.

Nach vielen Kopfverbrechen
und manchen Wunden

das Unglaubliche $\left.\begin{matrix}\text{ist}\\ \text{hat ?}\end{matrix}\right\}$ stattgefunden[1]

Még most is hihetetlenül, de a Luxemburg kerttel mégis szemben

Amy

Kedves Lajos Bátyám,

ha lehet, írjon nekünk Gara László[2] címére (Paris 7e rue Surcouf). – Amsterdam. Bruges igen szép, Párizzsal most kezdünk ismerkedni.

Hálás tisztelettel

Sanyi
Pilinszky János[3]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/80.

Kézírás Paris et ses merveilles. Façade de la cathédrale Notre-Dame (1163–1200) feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22 Hongrie

[1] Sok fejtörés / és némi sebek után / megtörtént / a hihetetlen
Talán Goethe: Faust II. része zárókórusának parafrázisa: „Das Unbeschreibliche / Hier ist es getan..." [„A mondhatatlan is / alakra lel" Ford. Kálnoky László.]
[2] Gara László (1904–1966) író, újságíró, műfordító. 1924-től megszakításokkal Párizsban élt, számos magyar író művét fordította franciára.
[3] Ld. 2545/4.

2620. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Fonyód–Bélatelep,] 1963. VI. 18.

Kedves Professzor Ur,

már több mint egy hete vagyok itt és ha nem is úgy mint Siklóson,[1] a vártnál jobban megy az írás. Van időm bőven és a természet meg az itteni emlékek világa jó ihletőerő.

Tegnap jártam Tüskés Tibornál,[2] kinek a szomszédos Fenyvesen van nyaralója. Említette, hogy levelet váltott Granasztóival,[3] így a régi probléma rendeződött. Remélem, a makacs betegség végre elmúlt.[4] Kár hogy nem érdeklődhetek telefonon, különben igazán nem hiányzik B.[uda]pest.

Sárika[5] jókat ír Dávidról.[6] A minap séta közben „leszólított" egy másféléves őcsényi kislányt. Megállt előtte s tagoltan, megfontoltan azt mondta neki: „De szép vagy!"

Sok szeretettel küldöm üdvözletem:

Andris

A helynév a postabélyegző alapján.
MTAKK Ms 4586/261.
Kézírás Fonyód–Bélatelep Móló részlet feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Siklós: ld. 2557/1. – Fodor András ettől fogva évente fizetéstelen szabadságot vett ki június hónapban, amit Fonyódon töltött és megírta tervezett verseit, kritikáit vagy más műveit.
[2] Ld. 2546. sz.
[3] Ld. 2508. A probléma az az író-olvasó találkozó lehetett, amelyre a Jelenkor meghívta Pécsre Granasztói Pált, de alig néhányan jelentek meg. (Ld. Granasztói Pál: Múló világom. Napló. Bp. 1970. Magvető, 347.)
[4] Ld. 2625. sz.
[5] Ld. 2560. sz.
[6] Ld. 2560/1.

2621. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Bécs, 1963. VI. 19.

Nagyon sokat gondolok Professzor Úrra – nem csak azért, mert remélem, hogy már egészen jól van,[1] hanem folyton azt szeretném, ha itt lenne, és újra látná ezt a sok gyönyörűséget. Óriási élmény – el sem tudtam ilyent képzelni. Különben is nagyon boldog vagyok.[2]

Sok szeretettel

Zsuzsa

MTAKK Ms 4585/90.
Kézírás Wien Schloss Schönbrunn feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Urnak II. Széher út 22. Budapest Ungarn

[1] Ld. 2625. sz.
[2] Gyermeket várt.

2622. KORMOS ISTVÁN, DOMOKOS MÁTYÁS ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Chartres,] 1963. VI. 24.

Chartresban gondolunk a kőfaragókra és a Professzor úrra. És még ha mindazt látnánk is, amit nézünk.

Üdvözlettel

Kormos István

És annál nagyobb megvetéssel a modern „piktúra" elfajzott blöffjeire... De erről majd otthon többet.

Tisztelettel

Domokos Matyi és Éva

A helynév a képeslap felirata alapján.
MTAKK Ms 4588/171.
Kézírás Chartres (E.-et-L.) La Cathédrale feliratú képeslapon.
Címzés: dr. Fülep Lajos II. Széher u. 22. Budapest Hongrie (Domokos Mátyás kézírása.)
Domokos Mátyás és Domokosné Nagy Éva ld. 2614. sz.

Kormos István (1923–1977) költő, szerkesztő. FL Eötvös kollégiumbeli tanári évei idején ismerte meg Fodor András révén. 1950-től – némi megszakítással – a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó szerkesztője volt. Első párizsi és normandiai útja 1963 tavaszától 1964. január közepéig tartott, majd 1964 augusztusától 1965. november végéig volt megint Franciaországban.

„Vas Pista könyvtára! Illés Endréé! Fülep Lajosé, akihez húsz évig jártam, rituális szertartás szerint, Fodor Bandival, Sárosi Bálinttal, Vekerdi Lacival, Csanak Dórával s még sokakkal." (= Kormos István: A vasmozsár törője alatt. Összegyűjtött prózai írások. Bp. 1982. Szépirodalmi Könyvkiadó, 30.)

FL könyvtárában Kormos István–Rab Zsuzsa: Ékes fehér hattyú. Bp. 1962. Európa c. kötet volt meg Kormos által írt dedikációval, Rab Zsuzsa aláírásával: „Fülep Lajos professzor úrnak tisztelő szeretettel Bp. 1962. VII. 7.

Kormos István
Rab Zsuzsa"

2623. BENEY ZUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Klosterneuburg, 1963. VI. 27.

Kedves Professzor Úr!

Remélem, most már igazán jobban van![1] Ez igazán olyan gyönyörű, mint a mesében, különösen innen felülről.

Szeretettel

Zsuzsa

MTAKK Ms 4585/91.
Kézírás Klosterneuburg N.Oe. feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak II. Széher út 22. Budapest Ungarn

[1] Ld. 2625. sz.

2624. KORMOS ISTVÁN – FÜLEP LAJOSNAK

[Jumièges, 1963. VII. után]

Normandia, a Seine mellett, közel a tengerhez. A falu néhány ház, csak a katedrális.[1] De nemcsak XIe s.[ièle], mert romokban megvan a VII.[e] s.[ièle] alap is. Alighanem járt itt Professzor Úr; hihetetlen szép. – A hajdani vendéglőt[2] nem találom. Elnyelte az elegancia. De Páris megér sok misét.[3]

Tisztelő üdvözlettel

Kormos István

A helynév a képeslap felirata alapján. A postabélyegző olvashatatlan.
Kormos István legkorábban 1963. VII. elején járt Normandiában, de lehetséges, hogy ezt a lapot később, 1963. őszén írta.
MTAKK Ms 4588/172.
Kézírás Jumièges (S.-et Mne) Ruines de l'Abbaye l'Église Notre-Dame XI.[e] feliratú képeslapon.
Címzés: Monsieur Dr. Fülep Lajos akadémikus Budapest II. Széher ut 22. Hongrie
Kormos István ld. 2622. sz.

[1] A jumièges-i Notre-Dame apátsági templomot 654 körül alapították, a képen látható templom 1014–1028 és 1052–1067 között épült, a normandiai román-kori építészet egyik legszebb alkotása. A francia forradalom alatt és után dőlt romba.

Kormos István így ír róla: „Jumièges-ből írtam Fülep Lajosnak egy üdvözlő lapot. Az a hatalmas katedrális, amit ott láttam, annyira lenyűgözött, csak utólag tudtam meg, hogy ennek a nagy katedrálisromnak a köveiből építették a párizsi Notre-Dame-ot, elég régen, nyolcszáz évvel ezelőtt.

De áll csodálatosan még a katedrális, pedig sok kő hiányzik belőle. A mi lébényi templomunk tízszer vagy tizenötször beleférne." (= Kormos István: A vasmozsár törője alatt. Összegyűjtött prózai írások. Bp. 1982. Szépirodalmi Könyvkiadó, 215.)

[2] Kormos Párizsba indulása előtt FL egy a rue des Saints-Pères-en levő vendéglőt ajánlott a figyelmébe, ahova ő annakidején gyakran járt.

[3] IV. Henrik (1553–1610), korábban a francia hugenották vezérének mondása, aki a trón megszerzése kedvéért katolikus vallásra tért.

2625. FÜLEP LAJOS – CSÁSZÁR JÁNOSNAK

[Bp.] 1963. VII. 3.

Kedves Tanító Úr,

azonnal válaszolok levelére[1] – sajnos, éppen nem jól vagyok, nagyon nem jól, nem is betegség, talán annál is rosszabb: penicillin-allergia (május közepén meghűltem – kétoldalt nyitott ablakú kocsiban, amiatt adtak négy nap egymás után penic.[illin] injekciot), és pedig olyan fokon, amilyet még az orvosok se láttak. Meg se próbálom a leírását, úgy se tudnák elképzelni – elég belőle talán annyi, hogy éjjel-nappal 38° lázam volt, mindenem megdagadt, örjítően viszketett, véresre vakartam magam etc. etc. – ma ettem először napok óta, és délután, amikor írok, csak 37.7° vagyok – kezdek bízni benne, hogy végre elmúlik és mehetek Várkonyba.[2] De azt is megírom rögtön, hogy *nem* fogom közölni a napot – a világért sem vállalom, hogy miattam szabadságot kérjenek és ez is ártson Maguknak, plane, mikor szombaton-vasárnap úgyse megyek sokféle okból.

Csak egyet kérek – legyenek szívesek Kovács Marisnál elintézni, hogy legyen nekem 1 kg. gomba. Az idén csak nem mondja, hogy nem termett gomba, enni esőben! Én majd őtőle átveszem. És *nagyon gyors* választ kérek róla. Mert amint tudok, megyek.

Leveléből a legfontosabb nem derül ki: csakugyan vonatkozik-e Magára az amnestia vagy nem (amint én gondoltam).[3] Mert ha igen, akkor valahol valamilyen megfelelő elhelyezkedést kell és lehet találnia. De ha nem?! Annak az ominosus büntetettségnek kellene eltünnie!

Még nem fordultak hozzám – persze, az se bizonyos, hogy megteszik. De ha megteszik, én is megteszem a magamét, mindenre kiterjedve.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep

A helynév a tartalom alapján kiegészítve.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Császár János ld. 2499. sz.

[1] Császár János ez előtti levele nem maradt fenn.

[2] Ld. 2606/5.

[3] Ld. 2606/2–3.

2626. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Malcesine, 1963. VII. 8.

Kedves barátom!

már csaknem 2 hónapja vagyok itt,[1] de alig jutottam dolgozáshoz, majd megírom miért, pedig jó kiadóm *sürget.* (Igaz hogy őmaga *lassú!!*) *Meg kell írnom a Nőket!* Az Express őszre ki akarja hozni.[2] Remélem jól vagy, ha akarsz rólam hallani, hívd fel Lénárd Editet[3] ő itt volt.

Ölel szeretettel

Magda

MTAKK Ms 4589/210.
Kézírás Malcesina – Lago di Garda feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22–24. Ungheria

[1] Leánya családjának villájában.
[2] Ld. 2519/2.
[3] Lénárd Edit (1890–1971) pszichológus, az MTA Gyermeklélektani Intézete fejlődéslélektani osztályának vezetője.

2627. NÉMETH LAJOS – FÜLEP LAJOSNAK

Chambord, 1963. VII. 11.

Tisztelt Professzor Úr!

Szerettem volna még elutazásom előtt felkeresni Professzor Urat, de nagyon összetorlódtak az ügyek (hajnali sorbaállás vizumokért etc.) és valahogyan mindig olyankor telefonáltam, mikor sétálni tetszett. Jelenleg Toursban vagyok, unalmas konferencián,[1] de gyönyörű dolgokat látok. A Loire-völgyi kastélyok nagyon szépek, Poitiers-ben a Notre Dame[2] pedig maga a menyország. Csontváry itt sem hagy el. Tours püspöki palotája kertjében egy valódi libanoni cédrus csoda áll! Mielőtt eljöttem, Csontváry-kézirat épp a nyomda felé tartott,[3] remélem, már odaért.

Tiszteletteljes üdvözlettel

Németh Lajos

MTAKK Ms 4589/58.
Kézírás Les Merveilles du Val de Loire Chambord feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos urnak akademikus Hongrie Budapest XII. Széher-u. 22–24.
Németh Lajos ld. 2512. sz.

[1] A Tours-i egyetem Centre d'Études Supérieures de la Renaissance c. intézménye 1963-ban rendezte I. nemzetközi konferenciáját, amelynek szervezésében Klaniczay Tibor is részt vett.
[2] Dél-franciaországi város, Notre Dame la Grande 12. századi templomát a poitou-i románkori építészeti iskola legjellegzetesebb remekének tartják.
[3] Németh Lajos Csontváry-monográfiája többéves munka eredményeképpen készült FL irányításával. Fodor András ezzel kapcsolatosan 1961. X-i dátummal idézi FL szavait, aki szerint „kicsit furcsa az embernek visszahallani saját gondolatait. Most nagy garral fejtegette itt felfedezéseit,

amiket annak idején tőlem hallott.". Hozzáteszi ugyanakkor, hogy mint Bodnár Györgytől hallotta: „Németh Lajos nyíltan vallja, hogy a Professzor nem ír, ő kötelességének tekinti, hogy ösztönző eszméit helyette is kamatoztassa.". (Fodor: Ezer este... II. 62.)

Miután Németh beadta a kéziratot a Corvina kiadóhoz, a kiadó két lektori jelentést íratott: Kampis Antal 1963. II. 28-án meleg ajánlással javasolta a mű kiadását, Szabolcsi Miklós 1963. IV. 16-án ugyancsak pozitívan értékelte a kötetet.

E két lektori véleményen kívül még három másik lektori jelentés készült: egy D. Fehér Zsuzsa tollából 1963. XII. 16-i keltezéssel, a másik kettő keltezetlen, Dávid Katalin és Urbach Zsuzsa írta. Ezek azonban már a mű idegen nyelven való kiadásával kapcsolatos problémákról is szólnak, tehát alighanem későbbiek.

A monográfia magyar kiadása 1964-ben jelent meg a következő nyomtatott dedikációval: „Fülep Lajosnak". – Még ugyanebben az évben (bár feltehetően igazán 1965-ben) megjelent angolul Horn Zsuzsanna fordításában, Bp. 1964. Corvina. A nyomtatott dedikáció szövege: „To Lajos Fülep outsanding writer on the philosophy of art.", majd franciául Győry János fordításában. Bp. 1964. Corvina. Nyomtatott dedikációja: „A Lajos Fülep, éminent représentant hongrois de la philosophie de l'art."

A magyar kiadás példánya FL könyvtárának katalógusában 6998. sz. a. szerepel, de a helyén nem található. Ha volt benne kézírásos dedikáció, akkor a szövege – mint Németh Lajos valamennyi dedikált művében „Fülep Lajosnak tanítványi tisztelettel Németh Lajos" (+ dátum) lehetett.

A mű utóbb mindhárom nyelven megjelent átdolgozott, bővített kiadásban, magyarul 1970-ben „Fülep Lajos emlékének", angolul és franciául pedig 1971-ben „To the memory of Lajos Fülep, outstanding writer on the philosophy of art", ill. „A la mémoire de Lajos Fülep, éminent représentant hongoris de la philosophie de l'art" módosított nyomtatott ajánlással.

FL szerette volna, ha a Csontváry-monográfia nemcsak idegen nyelvű magyar kiadásban, hanem külföldi (amerikai, angol vagy svájci) kiadó révén is bekerül a nemzetközi tudományos vérkeringésbe. Levélben fordult Tolnay Károlyhoz (ld. 2630/2. 1963. VIII. 12) és Kerényi Károlyhoz (ld. 2646/2. 1963. XI. 4.) segítségüket kérve, s felvetette a gondolatot, hogy Colin Mason útján lehetne tenni valamit Angliában. (Fodor A.: Ezer este... II. 240. 1964. III. 27.)

Leveleire kapott válasz nem maradt fenn.

2628. SZABÓ MIKLÓSNÉ ÉS SZABÓ MIKLÓS – FÜLEP LAJOSNAK

[Bergamo, 1963. VII. 18.]

Vannak még csodák!

Bresciában[1] beugrásszerűen ezt fedeztük fel. Micu olvadt, olvasván IV., X., XIV. század stb. egymásra építve.[2] Ami pedig a basilikát[3] illeti, bár Egernek[4] lennének ilyen arányai!

Sok üdvözlettel

Szabó E.[rzsébet] és Miklós

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/227.
Kézírás Brescia Piazza del Duomo feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher-ut 54?

Szabó Miklós egri származású ügyvéd, Zádor Anna baráti körének tagja. 1944 őszén behívták katonának, egyenruhában, nyilas karszalaggal, hamis paranccsal az Ausztria felé gyalog hajtott zsidók közül többeket – köztük Zádor Annát – kiemelt és visszavitt Budapestre, ahol elrejtőztek.

Szabó Miklóst 1945-ben feljelentette valaki az orosz parancsnokságon, aki látta nyilas karszalaggal a karján, s hosszú évekre a Gulagra hurcolták kényszermunkára. A Nemzetközi Vöröskereszt és pesti barátai segítségével került haza, ahol ismét ügyvédként dolgozott. FL Zádor Anna révén ismerte meg. Basch Loránt 1966-ban bekövetkezett halála után ő intézte FL jogi ügyeit. Már korábban is találkoztak, s 1958-ban autóval együtt kirándultak Szilvásvárad, Edelény, Ómassa, Feldebrő, Sajószentpéter, Bélapátfalva útvonalon. Az akkor készült fényképeket ld. MTAKK Ms 4598/254–266.

[1] Brescia észak-olasz városka Milánótól keletre.
[2] Dómja 11. századi román körtemplom, amelyet a 15. században kibővítettek.
[3] A bazilika a kriptának használt öthajós San Filastro 8. századi templomból lett átalakítva.
[4] Szabó Miklós egri származására utal; FL nagyon szerette a Hild József építette klasszicista egri székesegyházat.

2629. BENEY LÁSZLÓ – FÜLEP LAJOSNAK

[Prága, 1963.] VIII. 1.

Károlyhidat[1] falusiban is többet láttam. A templom a barokk toronyig valódi, előtte Schulek.[2] A legszebbek, a híd két hídfője körül az óvárosiak nem láthatók.

Tisztelettel

Beney László

A helynév és az évszám postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4585/84.
Kézírás Praha Karluv most a Hradcany feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzornak Budapest XII. Széher ut 22 Madarsko.

Beney László (1930–1966) orvos, a Budapesti Orvostudományi Egyetem (ma: Semmelweis Orvostudományi Egyetem) Biokémiai Intézetének munkatársa. Beney (szül Gazda) Zsuzsa férje.

[1] A képeslapon látható prágai Károly-hídra céloz.
[2] Schulek Frigyes (1841–1919) építész, a Műemlék Országos Bizottságának építésze, aki egyebek mellett 1873–1896 között restaurálás címén az eredetinél sokkal díszesebben átépítette a budavári Mátyás-templomot.

2630. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1963. VIII. 12.

Carissimo,

megkaptam három italiai lapját[1] (Firenze, Roma, Vallombrosa), nagyon köszönöm – de egyiken se adott egy sornyi választ se k.[örül] b.[elül] 4 hónappal ezelőtt írt kérdésemre, hogy t.[udni] i.[llik] hajlandó volna-e volt tanítványom, Németh Lajos, Csontváryról írt jó könyve külföldi kiadatása érdekében valamit tenni.[2] Nagyon itt volna már az ideje Csontváry internacionalis elismertetésének, nem is tudok ma ennél szebb és fontosabb feladatot –

a könyv alkalmas rá, okos, alapos, és Németh kitűnő fotokat csináltatott hozzá. Hallgatása azt jelenti, hogy nem akar vele foglalkozni? – Zádor Anna, utódom a pesti műv.[észet] tört.[éneti] katedrán, szept.[ember]-ben néhány hétre Italiába megy, Romában az Accademia d'Ungheriában, I, Via Giulia fog megszállni – én jónak gondolnám, ha találkoznának, è una brava persona, tőle sok mindenről értesülhetne – megadtam neki ezt a Maga parisi címét, mivel italiait nem tudok, ha ír Magának, kérem, adjon neki módot a találkozásra. Persze, kérdés, ilyen kerülővel ez az én lapom vagy az ő levele mikor éri el Magát?

Tanti abbracci

Lodovico

Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Monsieur le Professeur Charles de Tolnay (ráragasztva:) Tureres–Hanover St-Company, Vendome–Paris I.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-ut 22 (kézzel:) Hongrie

[1] Az 1. lapot ld. 2618. sz. A másik kettő: Roma, 1963. VI. 24. és Vallombrosa 1963. VIII. 24. (MTAKK Ms 5690/112–113.) Szövegük: Cordialissimi ricordi da Carlo e Rina, ill. Affettuosi ricordi da Carlo.
[2] Ld. 2627/3. FL levele nem maradt fenn Tolnay hagyatékában. Talán nem kapta meg.

2631. FODOR ANDRÁS ÉS BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1963. VIII. 20.

Kedves Professzor Úr,

az idő megemberelte magát; sikerült vendégeinknek Beneyéknek is két szép napot kifognia. [!] Még sose jártak itt; most meggyőződhetnek a Balaton vidék legszebb látványáról, amit a túloldali kép csak halványan tükröz. –

Üdvözlettel:

Andrisék

Úgy látszik van lelki öröklés is: Dávid[1] meditativ alkata megdöbbentően hasonlít Professzor Úrra – elmélyülten sétál föl-alá a kertben. Vajjon mi lesz belőle?

Szeretettel

Zsuzsa László[2] és Sárosi Zsófi[3]

MTAKK Ms 4586/262.
Kézírás Fonyód-Bélatelep Móló feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Fodor Dávidról van szó. Ld. 2560/1.
[2] Ld. 2629. sz.
[3] Sárosi Zsófia (szül. 1958) Sárosi Bálinték nagyobbik leánya, utóbb magyar nyelvész.

2632. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp. 1963. VIII. (?) 22.]

Dear Dore,

itt küldöm a két féle desideratat.[1] Ha majd lesz miről, kérem donnez un coup de téléphone.[2]

Arrivederci fra poco

il Vecchio del Monte

A helynév és dátum postabélyegzőről. A hónap olvasata bizonytalan.
Magántulajdonban.
Ceruzaírásos cédula és lista.
Címzés: Fülöp Gézáné Csanak Dóra H V. Roosevelt tér 9. M. T. Akadémia Könyvtára Kézirattár

[1] Mellette: *Könyvtárból előkeríteni:*

1) *Edmund Husserl:* Die Krisis der europäischen Wissenschaften u.[nd] die transzendentale Phänomenologie. 1936 és 1954. *valahol bizonyosan megvan.*
2) *Hermann Graf Kayserling:* Kritik des Denkens. Erkenntnisstheoretische Grundlagen der Sinnphilosophie. 1948. 2. Auf.[lage] 1952. (ez ugyan nagy fecsegő, de a témája miatt okvetlen látnom kell; ha nincs más mód, ezt is meg kellene rendelni; de nincs hozzá több adatom) [Rajta Cs. D. írásával „Gesammelte Werke 6. kötet 1954."]

Könyvtár rendeli:

1) *Ernst Topitsch:* Sozialphilosophie zwischen Ideologie u.[nd] Wissenschaft. 1961, Neuwied, Luchterhand Verl.[ag] Soziologische Texte Bd. 10.
2) *Kurt Lenk:* Ideologie – Ideologiekritik u.[nd] Wissenssoziologie. 1961. *ugyanott* Bd. 4. ára 18.50 DM

[2] Kérem, szóljon ide telefonon. A mielőbbi viszontlátásig a Hegyi Öreg

2633. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Canterbury, 1963. VIII. 25.]

Kedves Lajos Bátyám,

Canterbury kathedrálisának[1] tövéből kívánok egészséget, békességet:

Weöres Sanyi.

Szivélyes üdvözlettel

Noszlopi György[2]

Angliai hideg-meleg üdvözlet

Amytól.

Szeretettel üdvözlöm férjem olyan sokat emlegetett és szeretett tanárát

Noszlopi Vera

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/81.
Kézírás Canterbury Cathedral from S[outh] W.[est] feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. Dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22. Hungary

[1] A Canterbury székesegyházat 597-ben alapították, átépítése és bővítése a 11–15. század folyamán több alkalommal történt. Második tornya a 19. században készült el. A reformáció óta az anglikán egyházat irányító érsek székhelye.
[2] Noszlopi György (szül. 1932) művészettörténész, 1956 után Angliába disszidált. Az 1970-es években az University of Central England posztgraduális művészettörténeti tagozatának igazgatója.

2634. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp. 1963.] VIII. 27.

Kedves Dóra,

mikor Urainénál[1] (Akad.[émiai] Könyvesbolt vezetője, Váci utca) veneziai szállásról érdeklődtem s ő a Ponte Rialto közelében ajánlott olcsóként 1300 lírásat, föl se jegyeztem, annyira drágállottam – de ha az ilyen ma olcsó, talán érdemes volna megtudni ezt a címet; ő tudhat Firenzere, Romara is tanácsot adni, ezen a nyáron is két hónapig volt Italiában. Valamelyikük érdeklődjön nála, ha megmondják, hogy Maguk kik, meg engem is említenek, bizonyosan szívesen „adja át tapasztalatait".

Még két kitűnő kis trattoria címét közlöm, valamikor Stammgast voltam bennük, talán még megvannak:

1) Firenze, Via delle Belle Donne

2) Roma, Via delle Colonnette (parallel Corsoval)

Nem valószínű, hogy másik trattoria is van bennük, de ha mégis, annak is jónak kell lennie – mindakettő bennszülöttek környezete, ott csak jó lehet valami, különben megbukik, vagy meglinchelik.

Tanti saluti

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás posta levelezőlapon.
Címzés: Fülöpné Csanak Dóra H II. Vérhalom u. 44.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Dr. Uray Lászlóné.

Első olaszországi utunkhoz FL a következő menetrendet készítette, amelyet utóbb személyesen adott át:

„Az elv tehát: előbb város, utcák, terek, templomok, nép, környék, csak aztán a muzeumok.
Venezia: első persze: Piazza S.[an] Marco, Piazzettától jobbra és balra amennyit menni lehet a Canale Grande-n: paloták, végig. Templomok SS. Giovanni e Paolo, mellette téren Verrocchio: Colleoni. – Frari. – Scuola di S. Rocco (tele Tintoretto csodáival) Accademia di belle Arti (Carpaccio, Tiziano etc.) – Ha lehet: halpiac, Pescheria.

Firenze: első Piazza del Duomo, maga Duomo, mellette Campanile, Battistero – Piazza Signoria, Pallazzo Vecchio – átmenni a Ponte Vecchion, Palazzo Pitti kívül-belül (képtár), Giardino Boboli. S. Lorenzo: Michelangelo: Medici-sírok. Bibliotheca Laurenziana – S ha csak lehet: S.[an] Marco (Beato Angelico freskói és a könyvtár). – Ha lehet: Bargello. – Piazza S. Maria Novella + templom belül is! – Piazza di S. Croce + templom belül is. S. Maria del Carmine – Uffizi. Fel: Piazzale Michelangelo. Mindennél szebb fönt: San Miniato. – Kirándulás föl legalább Fiesoléba.
Roma: Pincio, Villa Borghese – s ha már ott vannak: a museum is. – Piazza S. Pietro, templom, Vaticano – Capella Sistina, Raffaello stanzai etc. – Forum, Capitolium, Palatino. – Colosseo. – Campo di Fiori. Lungo Tevere; a sziget. – *Trastevere* utcái – Castello S. Angelo. – Pal[azzo] Farnese, Villa Farnesina, Pantheon, Piazza di Spagna. – Museo Nazionale (delle Terme) S. Maria Maggiore, S. Giovanni in Laterano, Porta S. Giovanni, Via Appia, ha lehet: Villa Papa Giulio (etrusk mus.[eum]). Okvetlen: Villa Doria Pamphili. Piazza Navona. – Sopratutto környék: Castelli, Monte Albani, Castel Gandolfo, Frascati, Nemi-ig. Villák. Tivoli.
Napoli: Via Roma és mellékutcái – Duomo – Museo Nazionale (antik!) (Végtelenség!) Camaldoli – kilátás. Környék.

2635. F. CSANAK DÓRA ÉS FÜLÖP GÉZA – FÜLEP LAJOSNAK

[Firenze, 1963. IX.]

Kedves Professzor ur!

Igéretem ellenére nem állhatom meg, hogy ne írjak. Azt hittük, túlzott reményekkel indulunk, de a valóság messze túltett minden elképzelésen. Ma délután voltunk itt fent,[1] ilyen gyönyörű azt hiszem, nincs még egy a világon. És Firenze felülről! Azt hiszem, hátralévő életemben csak sóhajtozni fogok.

Nagyon sok szeretettel

Dóra és Géza

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/78.
Kézírás Firenze S. Miniato al Monte feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Ungheria

[1] Az Arno túlpartján fekvő városrész egyik dombján épült a 11–13. században a San Miniato el Monte, amelyről FL gyakran beszélt. Harangtornya a 16. századból való. Körülötte Firenze egyik előkelő temetőjének kriptái és sírjai, köztük a Gordigiani-családéi.

2636. FÜLEP LAJOS – CSÁSZÁR JÁNOSNAK

Bp. 1963. IX. 6.

Kedves Tanító Úr,

nem siettem levelére[1] válaszolni, mert bíztam benne, hogy végre ezen a héten menni tudok. Május vége óta halogatom hétről-hétre: hol az idő miatt, hol mert a jó idejű napon

éppen nem jöhettek, akiknek megígértem, hogy elviszem őket, hol, főkép, az én szörnyű állapotom miatt, amelyik néhányszor elmúlni látszott, s aztán még jobban neki vadult. Már nem emlékszem, megírtam-e közben, hogy május végén valami miatt az orvos 4 penicillin-injectiot adott, s attól olyan penicillin-allergia tört ki rajtam, amire az orvosok is csak a szájukat tudták tátani, mert hasonlót sose láttak. Leírni meg se próbálom, mert úgy se lehet. Ha mégis sikerül találkoznunk, majd egy pár szóval, bár jobb nem is beszélni róla. No, az út ezen a héten se sikerült, most már főkép a bizonytalan idő miatt – napról-napra halogattam, végre szombatra, azaz holnapra gondoltam, de az Akademia kocsiosztályának vezetője lebeszélt róla, a szombati nagy országúti forgalom miatt. Hát talán majd a jövő héten! vagy aztán. Értesítést akarva se küldhetek, mert a bizonytalan idő miatt csak az utolsó pillanatban dönthetek, s akkor már a táviratot se kapnák meg. Ha sikerült végre odajutni, este felé, hazaindulás előtt, majd megpróbálom, hátha már otthon találom.

Mivel azonban ez is bizonytalan, itt felelek kérdésére a gombát illetőleg: igen, kérem az idén is az 1 kg-ot, Maris rezerválja, ha sikerül menni s őt otthon találom, elhozom magam, ha nem sikerül, Magukat kérem meg majd, hogy küldjék el postán. Úgyis van más kérni valóm is, és nem is kevés;

1) 7 kg. fehér bab
2) 5 kg. tarka bab
3) 4 kg lencse
   16 kg

Mert hát hiába, a várkonyi bab – legalább is amilyen a tavalyi volt – hasonlíthatatlanul jobb, mint amit itt kapni. Nagyon kérem, tehát, amikor már lesz, legyenek szívesek beszerezni, vagy előtte megírni, hogy mibe kerül, hogy a mellék-költségekkel együtt megküldhessem. A lencse is jó volt, de úgylátszik, már Várkonyban se kultiválják az apró szeműt, amilyet azelőtt szerettek termeszteni, s ami még jobb volt.

No és van még két kérésem, amin talán nevetni is fognak, de hát komoly szükséglet mind a kettő: kellene egy csomiszló,[2] amit itt persze nem kapni, de ott az atyafiak csinálnak maguknak – hátha akadna valakinél egy fölösleges, vagy csinálna; nem kell nagy, mert csak 10 literes cserépedényben csinálunk itthon bort – odajutottunk, hogy ha ahhoz a kevés iható borhoz akarok jutni, amennyi nekem kell, itthon kell csinálnunk, mert amit árulnak, gyári készítmény; és kellene egy nagyobb fajta patkányfogó, amilyet falun használtak, két oldalról összecsapódó, mert a verandán levő diványra éjjel kószáló macskák szoktak telepedni és meg is tisztelik; kapni itt is – de azzal még a macska is kinevetne. Hátha akadna ott valakinél, akinek már nem kell és eladná?

Ügyében,[3] sajnos, nem érdeklődtek nálam. De nem nyugszom bele. Ha tanítani nem engednék is, legalább a büntetett minőséget annullálnák! Megpróbálok még valakivel beszélni, aki momentán nincs itthon – hátha vállalja.

Tehát az esetleges viszontlátásig mindnyájukat szívből üdvözli

Fülep

Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.
Császár János ld. 2499. sz.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Szőlő vagy más gyümölcs összezúzására szolgáló bunkós végű faeszköz.
[3] Császár János amnesztiájának ügyéről van szó. Ld. 2606. sz.

2637. FÜLEP LAJOS – GERLÓCZY GEDEONNAK

[Bp.] 1963. IX. 28.

Kedves Barátom,

nem tehetem, hogy ne írjam meg, nem hagy nyugodni: megnéztem a Csontváry kiállítást,[1] főkép azért, hogy megvizsgáljam a nagy képek állapotát. Sajnos némelyiké nagy részeken igen rossz, annyira, hogy ha még kétszer-háromszor tekergetik, szállítgatják őket, az eredeti helyett már csak a restaurátorok műve lesz. Szörnyű elgondolni, hogy most, mikor végre kezdik fölfedezni Csontváryt, megtörténhet, hogy elpusztítják. Azt gondolom, mindnyájunknak, akik tudjuk, mekkora páratlan érték, erélyes akciót kellene indítanunk megmentése érdekében.[2] Legelőször is hagyják ott, ahol van, amíg végleges helyet találnak neki.[3]

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladó címéből.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Gerlóczy Gedeon építész úrnak H V. Galamb u. 3. VI. 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22

Gerlóczy Gedeon (1895–1975) építész, szakíró, 1944–1948 között a Képzőművészeti Főiskola tanára. 1919-ben, amikor építészeti irodát keresett, rábukkant a nemrégiben meghalt Csontváry Kosztka Tivadar hagyatékára. A nagyméretű vásznakat fuvarosok takaróponyvának akarták aukción megvásárolni. Gerlóczynak sikerült megvennie a festményeket, rajzokat és az írásos dokumentumokat, s ezzel megmentette a pusztulástól Csontváry életművének nagy részét. Mivel a képeket méretük miatt nem tarthatta a lakásán, letétbe helyezte őket a Szépművészeti Múzeumban. Az 1940-es évek végétől több külföldi kiállításra vitték egy részüket.

[1] A székesfehérvári kiállítás 1963. V–X. között volt. FL Németh Lajos társaságában a IX. 16. körüli napok egyikén ment le megnézni a képeket. (Ld. Fodor: Ezer este... II. 194.)

[2] A látottak alapján FL elhatározta, hogy interjú formájában írja meg a cikket. Tervét megbeszélte Tóbiás Áron (szül. 1927) irodalomtörténész, újságíróval, aki 1957-ben amnesztiával szabadult. 1960-ban felfüggesztették le nem töltött büntetésének érvényét, így az 1963-as amnesztiarendelet utáni enyhültebb légkörben irodalmi lapban is publikálhatott; addig csak segédmunkásként dolgozhatott. A Kortársban tervezték megjelentetni a cikket, amelynek akkor Király István, Tóbiás hajdani professzora volt a szerkesztője. – Tóbiás ekkor a Széher úttal párhuzamos Tárogató úton lakott, s gyakran sétált és beszélgetett FL-sal. (Tóbiás Áron közlése.)

Tóbiás ráállt a terve, noha neki a cikkben csak névleges szerepe volt, mivel – az autográf kézirat tanúsága szerint – FL a kérdéseket is maga fogalmazta meg, amelyekre azután válaszolt.

Az interjú elkészültének idejére a Kortársnál szerkesztő-változás történt, Király István helyére Simon István lépett. Ő fenntartotta ugyan a publikálásra vonatkozó ígéretet, sőt azt is megígérte, hogy változtatás nélkül adják nyomdába a szöveget. Ezt végül mégsem tartották be, Király István személyesen látogatta meg otthon FL-t, hogy rábeszélje néhány szövegrész törlésére. FL végül engedett, de a kihagyott részek megmaradtak egyrészt az autográf kéziraton (MTAKK Ms 4554/15.),

másrészt az illető Kortárs-szám FL hagyatékában őrzött példányban, ahova saját kezűleg beírta őket. (MTAKK Ms 4561/15. – A teljes szöveg jelent meg a FL II. 617–631. kötet lapjain.)

Király ottléte alatt FL hevesen kitört, amikor Király azt kívánta tőle, hogy Csontváryt a szocialista realizmus elődjeként mutassa be, mint ahogy Király szerint Ady is az volt. (Fodor: Ezer este... II. 198.)

A Csontváryról – hangszalagon c. közlemény a Kortárs 1963. VII. évf. 11. sz. 1708–1914. jelent meg.

A cikk nagy, és legtöbb esetben kedvező visszhangot keltett. FL levelezésében ezzel kapcsolatosak a 2640., 2643., 2644., 2646., 2647., 2650., 2651., 2658., 2659., 2661. és 2662. sz. levelek.

A budapesti Brit Követség a Review of Hungarian Periodicals 1963. XI. 18-i teljes száma a 2–8. lapon FL Csontváry-cikkének kivonatát tartalmazza, feltehetően Gál István tollából.

Népszabadság már kritikusabban fogadta a cikket. „A novemberi folyóiratokról" c. rovatban H. Z. [Héra Zoltán?] szignóval a Kortársról szólva a következő kritika jelent meg: „Fülep Lajos Csontváryról – hangszalagon – című nyilatkozata főként szenvedélyes hangjával a Csontváry körüli régebbi huzavonák néhány meglepő tényének közlésével vonja magára a figyelmet. Az indulat azonban olykor túlságosan is elragadja s túlzásai messze viszik az igazságtól." (1963. XI. 22. 9.)

Aczél György szemrehányást tett Király Istvánnak a cikk közreadásáért, s bár FL ellen nem lehetett szankciókat alkalmazni, Tóbiás Áron írásait ismét hosszabb időn át nem fogadta el a folyóirat. (Tóbiás Áron közlése.)

A székesfehérvári kiállítás bezárása után a Szépművészeti Múzeumban nyílt Csontváry-kiállítás 1963. XI-ben. A Népszabadság „Gazdag karácsonyi program a múzeumokban, a kiállítási termekben, a szinházakban és a mozikban" (1963. XII. 23.) meg sem említi. A cikk kivágatára FL a következőket írta rá: „1963. novemb. elején nyílt a Szépművészeti Muz.-ban a Székesfehérvárról fölhozott Csontváry-kiállítás, vasárnaponként 8–10.000, hétköznapokon is néhány ezer látogató; a párt hivatalos lapja nem tud róla – recenziót se publikál." (MTAKK Ms 4604/1.)

A Magyar Nemzetben Németh Lajos írt „Csontváry Tivadar művei a Szépművészeti Múzeumban" címmel. (Magyar Nemzet, 1963. XI. 17.)

[3] Ld. 2640., 2644., 2647. sz.

2638. GELLÉRT OSZKÁR – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1963. IX. 30.

Kedves Barátom, –

ezt a versemet[1] ha másutt nem, a jövőre megjelenő új könyvemben mindenesetre közlöm és ha szívesen veszed, Neked dedikálva.

A régi nagy szeretettel

Gellért Oszkár

A helynév a feladó alapján.
Az elküldött példány: MTAKK Ms 4603/24. – Ceruzás fogalmazványa aláírás nélkül: PIM Kézirattár V. 2195/319.
Gépirat autogr. aláírással, ill. kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22.
Feladó: Gellért Oszkár XII. Sziget-u. 19/a.
Gellért Oszkár ld. 2572. sz.

[1] Mellette. Gellért Oszkár: Az alkalom. Fülep Lajosnak. (Vers.) gépirat. MTAKK Ms 4603/23.

A vers először a Kortárs 1964. II. számában jelent meg (188–189.), de az utolsó 12 sort a szedő összezavarta. (Ld. 2667. sz.) A következő, márciusi szám fülszövegében helyreigazítás jelent meg.

[2] A vers nem Gellért következő kötetében (Zuhanóban. Új versek. Bp. 1966. Szépirodalmi Könyvkiadó), hanem az azt követő, Száz az ezerből. Bp. 1967. Szépirodalmi Könyvkiadó c. kötetben jelent meg, a vers után a költő alábbi magyarázó soraival: „1963-ban jelent meg először. [Gellért Oszkár téved, a helyes évszám 1964.] Azért dedikáltam Fülep Lajosnak, mert 1928-ban azzal a csillag alatti jegyzettel, hogy »részletek egy nagyobb tanulmány első feléből« írt esszét a költészetemről a Nyugatban. Ebben többek közt azt írta, hogy amilyen mértékben jellemző művem egészére, hogy organikus, ugyanolyan mértékben jellemző reá, hogy minden döntő életmozzanata, élet-lendülete, látható növekedése alkalmakból ered. S azzal folytatta, hogy nincs egy mondatom, sorom vagy szavam, amin Goethe hatása látható, vagy érezhető. Mégis közel rokon vagyok vele, mert az én verseimről is elmondhatja, amit Goethe mondott a magáéiról: »Alle meine Gedichte sind Gelegenheitsgedichte, sie sind durch die Wirklichkeit angeregt und haben darin Grund und Boden. Von Gedichten, aus der Luft gegriffen, halte ich nichts.« [Valamennyi versem alkalmi költemény; a valóság ösztönözte létrejöttüket, a valóság az alapjuk és táptalajuk. A légből kapott költeményeket nem tartom semmire.]

S a csillag alatt hozzáteszi: »Gellértnek Goethéhez való viszonyát, hogy t. i. szereti-e, egyáltalán olvassa-e, nem ismerem, mit se tudok róla. De nem is ide tartozik, ahol egyedül a művet tekintjük.«

Nos, Goethét fiatalkoromban sokat olvastam, de nem tartozott a legkedvesebb költőim közé." (224.)

A Száz az ezerből c. Gellért-kötetből FL nem dedikált példányt kapott, hanem a kötethez mellékelve a következő nyomtatott kártyát: „A kórházban fekvő beteg költő készszorításával."

2639. FÜLEP LAJOS – GELLÉRT OSZKÁRNAK

[Bp. 1963. X. 2.]

Kedves Oszkárom,

megtiszteltetés nekem ilyen szép *nagy* vers.[1]

Most már végkép tudom, hogy akkor én találtam legjobban a célba, ha ennyi év után így él Benned a nyilam koppanása. Kár, hogy a nagyobbik felét el kellett hagyni, mert „nem volt rá hely".[2]

A régi szeretettel

Fülep Lajos

Helynév és dátum a postabélyegzőről.
PIM Kézirattár V. 3195/319.
Kézírás.
Címzés: Gellért Oszkár író úrnak H XIII. Sziget utca 19/a
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Gellért Oszkár ld. 2572. sz.

[1] Előzményét ld. 2638. sz.
[2] FL: Gellért Oszkár. = Nyugat, 1928. IV. 1. XXI. évf. 7. sz. 480–490.

2640. GERLÓCZY GEDEON – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. X. 3.

Kedves Barátom,

Mégegyszer hálásan köszönöm a számomra rendkívül nagy jelentőségű soraidat.[1] Nagyon remélem, hogy előbb utóbb mégis csak valami eredményt fogunk elérni fáradozásunkkal.

Engedelmeddel egy pár levél kópiát csatolok,[2] hogy legyen fogalmad arról, hogy mi történt az utóbbi 15 évben Csontváryval kapcsolatban. A szellem sajnos ma sem változott és a félretett képeket mint egy hat lábú borjút viszik kedvük szerint vásárról vásárra.

Mégegyszer köszönve szíves figyelmedet első sorban is sok jó egészséget kívánok és sok örömöt, amit a Széher út környékén még a most színesedő lombozat színpompájában fel lehet találni.

A viszont látásig szeretettel üdvözöl

Gerlóczy Gedeon

MTAKK Ms 4596/100.
Gépirat autogr. aláírással.
Budapestre írt levél.
Gerlóczy Gedeon ld. 2637. sz.

[1] Ld. 2637. sz.

[2] Gerlóczy levele mellett 6 sűrűn gépelt lapnyi másolatot küldött a Csontváry-képek kapcsán 1950–1963 között a Szépművészeti Múzeummal, ill. a Külügyminisztériummal váltott leveleiről, valamint az ügy kapcsán készített feljegyzéseiről.

Röviden összefoglalva kiderül, hogy Gerlóczy hozzájárult a Szépművészeti Múzeumban letétbe helyezett képek párizsi kiállításához. A Külügyminisztérium vakrámára feszítve, kifogástalan állapotban vette át őket nyugta ellenében a Múzeumtól. Amikor a képek visszaérkeztek, Gerlóczyt nem értesítették, s úgy adták át őket a Múzeumnak. Gerlóczy csak később értesült a képek megérkezéséről, de amikor elment megnézni őket, kiderült, hogy 5 nagyméretű kép és 10 db szénrajz hiányzik, a többi pedig a vakrámáról leszedve, felgöngyölve komoly sérüléseket szenvedett. Személyes tárgyalások és levelezés kezdődött a két intézmény között: mindkettő igyekezett elhárítani magáról a felelősséget. Kiderült, hogy az elveszettnek hitt képek megvannak a Múzeum pincéjében feltekerve, de ottlétüket és állapotukat senki sem tartotta számon.

A képek részbeni restaurálását a Szépművészeti Múzeum elvállalta, a Külügyminisztérium pedig a pénzről gondoskodott. Időközben a Múzeumból kivált a Magyar Nemzeti Galéria, amely a további restaurálás és végleges elhelyezés céljából Székesfehérvárra akarta vitetni a képeket.

Utóbb kiállításra vitték őket Brüsszelbe, majd Belgrádba, holott ez utóbbihoz Gerlóczy nem járult hozzá. A képek e két kiállítás után ismét megrongálva érkeztek vissza. A hiányzó 10 szénrajzot Gerlóczy még 1960-ban is hiába kérte. (MTAKK Ms 4596/101–104.)

2641. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1963. X. 20.

Kedves Komaasszony,

nagyon köszönöm a szép és jó gesztenyét. A zacskót majd visszajuttatom. Kettőt levittem, mikor ott jártam, oda akartam adni Évikának,[1] de mondták, nincs Várkonyban, csak este

jön meg. Bajnok Éva vállalta, hogy ő átadja. A harmadikat nem vittem, mert az vékony vászon volt, az úton idejövet szétment, a postás zsákban hozta meg a gesztenyét.

Mikor lent voltam és arra felé jártam késő délután, a kis gesztenyés előtt találkoztam valakivel, mondtam, be akarok menni Magukhoz, de azt mondta rá, Maga nincs otthon, így aztán nem mentem oda. No talán jövőre, ha élünk.

Örülök, hogy Évika tanít[2] és többre akarja vinni – persze már előbbre volna, ha évekkel ezelőtt megfogadta volna a tanácsomat, sokat rajzolt volna és aztán próbálkozott volna. Utóbb azt mondta: „úgy se vették volna föl". Honnan tudja? Úgy látszik, máig se tudja, ki a keresztapja. Nézze már meg valamelyik lexikonban.

Mellékelem a kívánt képet,[3] tavaly csinálták Pécsváradon, orozva, velem levő tanítványaim – én észre se vettem.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
A levél élén bélyegző: Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2517. sz.
[2] Bognár Éva érettségi után, amíg nem sikerült bejutnia a Tanárképző Főiskolára, Geresdlakon, egy a pécsváradi járáshoz tartozó, zengővárkonytól délkeletre fekvő kisközségben tanított képesítés nélküli pedagógusként.
[3] Ennek a fényképnek FL hagyatékában is van példánya. (MTAKK Ms 4598/318.)

2642. DÉVÉNYI IVÁN – FÜLEP LAJOSNAK

Esztergom, 1963. X. 30.

Kedves Professzor Úr!

Most olvasom Fenyő Miksának[1] Kanadában kiadott memoár-kötetét a „Nyugat"-ról (megjelent 1960-ban).[2] Nem tudom, ösmerni tetszik-e? A 28–29-ik oldalon igen melegen sok szeretettel ír Fenyő Professzor Úrról. Említi az Ön cikkét Ady „Új Versek"-jéről „Az Ország"-ban,[3] majd ezt fűzi hozzá: „Hadd jegyezzem meg itt zárójelben, hátha később már nem lesz alkalmam rá, hogy milyen nagyra becsülöm Fülepet, – mint gondolkodót, mint írót és mint embert. És mint szoros érzelmi kapcsolatomat vele, – meg kell említenem közös barátunkat: Elek Arthúrt,[4] akinek emlékét együtt idéztük egy megható emlékünnepen."[5]

Egyébként is nagyon szép és érdekes, sőt jelentős a könyv...

Igaz tisztelettel köszönti híve

Dévényi Iván

MTAKK Ms 4586/10.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Feladó (bélyegző:) Dévényi Iván Esztergom (kézzel:) Berényi Zsigmond-u. 1.

[1] Fenyő Miksa (1877–1972) közgazdász, esszéista, kritikus, szerkesztő. A Nyugat egyik alapítója, Ady barátja. 1948 után az USÁ-ban élt.
[2] Fenyő Miksa: Följegyzések a „Nyugat" folyóiratról és környékéről. Niagara Falls, Ontario, 1960:
[3] Ld. 2561/2.
[4] Elek Artúr (1876–1944) művészeti író, kritikus. Az Ujság belső munkatársa. Évtizedeken át tartó barátság fűzte FL-hoz, akit Medián, Baján és Zengővárkonyban is többször meglátogatott.
[5] Elek Artúr halálának 3. évfordulóján a Baumgarten Ferenc Irodalmi Alapítvány emlékünnepet rendezett a Fővárosi Könyvtárban. FL is, Fenyő Miksa is előadást tartott.

2643. BECK ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Párizs, 1963. XI. után]

Igen tisztelt kedves Bátyám!

Talán mondanom sem kell, hogy milyen nagy örömöt hozott nekem a „Kortárs" novemberi száma.[1] Olyan ellenállhatatlan szavakkal mondod ki a tényeket ami már szinte ítéletnek hat.

Másrészről viszont elszomorít a benned rekedt, és végig nem mondott gondolatok bősége. – Mennyire igaza van Lajosnak,[2] hogy olyan féltő, fiúi szeretettel várja minden szavadat!

Sok-sok szeretettel üdvözöl, nagyon boldog ünnepeket és termékeny új esztendőt kíván

B.[eck] András

A helynév és dátum a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4585/111.
Kézírás a kartonlapon.

Beck András (1911–1985) szobrász, 1948 után a Képzőművészeti Főiskola tanára, 1957 után Párizsban élt.

[1] Ld. 2637/2.
[2] Németh Lajosra utal. Ld. 2512. sz.

2644. FÜLEP LAJOS – KÁDÁR JÁNOSNAK

Bp. 1963. XI. 1.

Kádár János
miniszterelnök úrnak

Mivel pótolhatatlan nemzeti és nemzetközi érték veszélyeztetett létéről szól ez a még okt.[óber] 1.-én rögzített nyilatkozat,[1] úgy gondolom, mulasztást követnék el, ha nem hívnám fel rá a figyelmét – talán nem hosszabb annál, mint amennyire idejéből telik.

Tisztelettel

[Fülep Lajos]

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4596/105.
Ceruzaírásos fogalmazvány.
Címzés (a levél után) Kádár János miniszterelnök úrnak Budapest V. Széchenyi rakpart 19

Kádár János (1912–1989) politikus, ekkor (1961. IX. 13–1965. VI. 30.) miniszterelnök, az MSzMP Politikai Bizottságának tagja, a párt első titkára.

[1] Ld. 2637/1. – FL feltehetően azért Kádár Jánosnak küldte el a nyilatkozatát, mivel a székesfehérvári Csontváry-kiállítás vendégkönyvében ottjártakor Nyina Hruscsova a következő bejegyzést írta (orosz nyelven, amely alatt ott olvasható a kísérő Kádár Jánosné magyar fordítása): „Ez egy tehetséges festő volt." (Fodor A.: Ezer este... II. 194.)

2645. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp.] 1963. XI. 4.

Kedves Dévényi Kollega,

nagyon köszönöm figyelmét – F[enyő] M[iksa] könyvét[1] olvastam, fia, F.[enyő] Iván[2] tavaly eljuttatta hozzám. Egyébként F.[enyő] M.[iksa] a nyáron Pesten volt egy hétig, sajnos, nem találkozhattunk – kénytelen voltam lemondani a rémséges penicillin-allergia miatt,[3] amit egy buta orvos produkált rajtam. (Még mindig van belőle, 6-ik hónapja.)

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTA MKCs Adattár C-I-159/666.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Berényi Zsigmond u. 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22

[1] Ld. 2642/1.
[2] Ld. 2527. sz.
[3] Ld. 2625. sz.

2646. FÜLEP LAJOS – KERÉNYI KÁROLYNAK

[Bp.] 1963. XI. 4.

Carlo Carlissimo,

a mai postával elküldöm Neked a Kortárs c.[ímű] folyóirat novemberi számát, benne van egy interview velem Csontváryról[1] – nem azért küldöm, hogy ebben az Offenbarungban gyönyörködj, hanem, hogy megkérdezzem, tudnál-e tenni valamit a benne említett könyv kint valahol kiadása érdekében.[2] A kiadó bizonyosan jó üzletet csinálna vele – s az

ügy is megérne egy kis törődést, mert ma nincs semmi hozzá fogható. Lo dico io, Készült hozzá k. b. 120–130 jó felvétel – nagyon szép könyvet lehetne csinálni.[3]

Hogy vagytok?

Vi abbraccio tutti

Lodovico

A helynév postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Illmo Sig. Prof. Karl Kerényi Ascona Casa del Sole Ticino Suisse-Schweiz
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22

Kerényi Károly (1897–1973) klasszikus filológus, vallástörténész. 1934–1940 között a pécsi egyetem professzora volt, ekkor kötött barátságot FL-sal. 1943-ban Svájcba emigrált, ettől kezdve leveleztek. 1948-ban egyidőben voltak a római Magyar Intézetben.

[1] Ld. 2637/1.
[2] Németh Lajos a Csontváry-könyvére utal. Ld. 2627/3.
[3] Kerényi válasza nem ismeretes.

2647. KÁLLAI GYULA – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. XI. 6.

Fülep Lajos elvtársnak,
Budapest.

Kedves Fülep Elvtárs!

Kádár János elvtárshoz írott levelét[1] együtt megnéztük. Sajnos a Csontváry képek már Budapesten vannak, így azt a javaslatát, hogy maradjanak Székesfehérvárott már nem tudtuk megvalósítani. Köszönjük figyelmeztetését. A képeket nagy gondossággal szállították, nagyméretű hengerekre tekercselve. A Nemzeti Galéria főigazgatója[2] szerint ez a szállítás a képekben semmiféle kárt nem tett.

A jövőben is mindent elkövetünk, hogy eme nagyon értékes képeket nagy gondossággal őrizzük.[3]

Elvtársi üdvözlettel

Kállai Gyula

MTAKK Ms 4596/106.
Gépirat autogr. aláírással Magyar Forradalmi Munkás–Paraszt Kormány Elnökhelyettese feliratú levélpapíron.
A címzés a levél élén van.

Kállai Gyula (1910–1996) politikus, 1956–1989 között az MSzMP Központi Bizottságának, ill. a Politikai Bizottságnak tagja. Ekkor miniszterelnökhelyettes, 1965–1967 között miniszterelnök.

[1] Ld. 2644. sz.
[2] Pogány Ödön Gáborra utal (1916–1998), aki 1957–1980 között a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója volt.
[3] Ld. 2640/2.

2648. FÜLEP LAJOS – TÜSKÉS TIBORNAK

[Bp.] 1963. XI. 15.

Kedves Tüskés,

megkaptam levelét[1] s a különnyomatot[2] (ismerem, előfizető vagyok), de a levelében említett „mellékelt kérdéseket"[3] sehogyse sikerült megtalálnom.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján való kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Tüskés Tibor szerkesztő úrnak Pécs Széchenyi tér 17. I. em. Jelenkor szerkesztősége.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Tüskés Tibor ld. 2546. sz.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Tüskés Tibornak 1963-ban több cikke jelent meg a Jelenkorban, talán az „A korszerű művészet felé" c. cikkről van szó. (= Jelenkor, 1963. VI. évf. 6. sz. 534–541.) A FL-nek küldött különnyomat nem maradt fenn. Tüskés sem ezt a levelet nem közli, sem a cikkről nem ír Tükörcserepek. Találkozás Fülep Lajossal c. írásában. (= Tüskés Tibor: Kedves Professzor úr. Írások Fülep Lajosról Pécs, 1995. Pannonia Könyvek)
[3] A Tüskés Tibor leveléből kimaradt kérdéseket ld. 2655/1.

2649. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. XI. 17.

Kedves Lajos Bátyám,

itt küldöm a Látóhatár[1] októberi számát, melyben egy cikkecske engem birizgál[2] kíméletesen és barátságosan. Feleletet írtam,[3] ezt itt csatolom, kérve a rá vonatkozó szíves telefonértesítést.

Egyúttal hadd érdeklődjem Lajos Bátyám egészsége iránt[4] is. Remélem, hogy a baj múlóban van, Pista sógorom[5] szerint nem súlyos, és valószínűleg tud segíteni rajta. A hang-beli találkozásig is gyógyulást kívánok.

Beneyék csemetéje[6] megszületett-e már? Úr lett-e vagy hölgy? És a verskötet-kéziratot[7] el lehet-e már kanyarni [!] tőlük?

Amy gyarapodó magyar Dickinsonjainak[8] nagyon örülök. Meglepően pontosak, amellett zamatosak, száraz-fanyar, szeszes dolgok, úgy érzem.

Hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

Kedves Professzor úr,

a versenyfutásban a múló idővel folyton új fordítanivalókhoz nyúlok, de kifulladtam, következik a gépelés. Hálás leszek, ha átnézi őket. Gondolom, lesz megjegyezni való csőstől.[9]

Sok üdvözlettel

Amy.

MTAKK Ms 4591/82.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Látóhatár. Irodalmi folyóirat (ekkor kéthavi). Szerk. Fodor József, Horváth Béla és Vámos Imre.

[2] Kunszery Gyula epigrammái az októberi számban (150–153.) Weöres nevét nem írja ki. „Hej, de jó lenne, ha valamelyik avantgardista költő megmagyarázná a nagy 'rejtelmeket', melyek az eféle költészetben állítólag benne vannak."

A lap decemberi számának 122. oldalán a következő olvasható: „Lapunk zárta után érkezett ebben az ügyben Weöres Sándornak »Megfejtés 'A rejtelem'-re« című tanulmánya. A kiváló költő ebben a modern költészet stíluskérdéseit taglalja és magyarázza. A tanulmányt legközelebbi számunkban közöljük."

[3] Weöres Sándor: Megfejtés a „Rejtelem"-re. (Vallomás.) = Látóhatár, 1964. február. (105–107.) Gépiratos példánya FL hagyatékában megvan. (MTAKK Ms 4591/83.)

[4] Ld. 2645. sz.

[5] Dr. Károlyi István orvos, Károlyi Amy testvére.

[6] Beney Péter 1963. XI. 13-án született meg.

[7] Beney Zsuzsa ekkortájt nem készült kötetet kiadni. Nem tudni, mire gondolt Weöres. (Beney Zsuzsa közlése.)

[8] Károlyi Amy egy héttel ezután elküldte FL-nak Emily Dickinson-fordításait. (Ld. 2653. sz.)

[9] FL megjegyzéseit ld. 2654/2.

2650. DEMÉNY JÁNOS – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1963. XI. 18.

Igen tisztelt Professzor úr,

mint zenetörténész („aspiráns") és Bartók-kutató keresem fel Önt, hogy a zenében élők és zenében gondolkodók kicsiny de erős csapata nevében megköszönjem, amit Csontváry életművével a magyarágért tesz.[1]

Önnek most igen stílusosan egy „bolond"-dal sikerült elmondatnia, hogy *egy nagy* nemzetnél sem vagyunk alábbvalók. Bocsánat a bővített idézetért s az idézőjelbe tett méltatlan jelzőért, amelyet itt shakespearei értelemben mondtam így.

Ezután tehát másképp élhetünk Pannoniában a pikturában is?

Köszönöm Önnek a legnagyobb forradalmat, amely egy nagy nyugati utamból hazajövet fogad itthon. Jó hónapig éltem ismét Párizsban, de odamenet a müncheni képtárakban is jártam, hazafelé pedig Rómát kellett látnom, ami egy rövid hétből ott látható.

A szürke szomorúság akkor lep be csak, ha azt a technikai felkészületlenséget látom a Szépművészeti Múzeumban, de akár a Nemzeti Galéria berkeiben. Münchenben festők szerint csoportosítva ládaszámra várták a látogatókat az önkiszolgálható színes reprodukciók – kicsiny, egyszerű képeslapokon, amelyeket nagyon olcsón vehet meg s vihet haza emlékbe, vagy küldhet postán a világ minden részébe a múzeumlátogató. Ugyanez a kép fogadott a Louvre-ban is, de Franciaország minden legkisebb tárlatán is; Rómában hasonlóképpen. Ehhez mérten itt csak sírni lehet; hogy szeretném most sok francia, német, olaszt ismerősömnek világgá kiáltani Csontváryt, de akár M. S. mestert, vagy legyen boldog vele bárki: Benczúrt – óh! Dankó Pistát legalább! minden hiába. És ez nem *anyagi* kérdés, hiszen óriási albumok néha egészen jól sikerülnek. Tudunk, ha akarunk. De még nem merünk igazán akarni.

A „dia" filmekről már nem is merek beszélni. Csak az 1964-es naptárt említem, ahol a tömegcikket selejtcikké degradálták. Ez aztán nem a minőség forradalma! Inkább: a modern művészet ellenpropagandája. A „giccs" kaján győzelme. Mit lehetne itt tenni?

Az 1923-ban kiadott „Magyar művészet"-en[2] nőttem fel – 1936-ban ért el hozzám, egyetemi hallgató koromban.

Orosz hadifogságomban a Tragédia Eredete előszavával[3] erősödtem meg; szalma pricscseimen szószerint megtanultam. Haza is hoztam. Haza is jöttem.

Ez a *harmadik* hullám jókor érkezik; egész életlátásom áthangszerelésére vezet. Tehát még mindig az Ady, Bartók forráshelyeiről érkeznek az új csodák! Ahogy Gárdonyi–Ady–Prohászka[4] nem volt tartható, félek, a Derkovits–Bartók– József Attila[5] sem állja ki az Idő rostáját. Alkalmi szövetségek ezek a napi alkalmazkodások s meghunyászkodások oltárán. De erről nem is szabad beszélnem talán.

Fodor Andrist, kedves barátomat, az Ön hű tanítványát kerestem ma, hogy megbeszéljünk Csontváry Magános cédrusa körül egy találkozást. De 3 hétre Oroszországba utazott,[6] így kényszeredett világra ez a levél.

Remélem, szerét ejthetem, hogy tanácsait kérjem kandidátusi értekezésem[7] fundamentumának körvonalazásához.

Addig is még egyszer köszönettel, híve

Demény János

MTAKK Ms 4586/3.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II., Széher ut 22.
Feladó: Demény János Budapest XIII. Wallenberg-utca 5. III. 3.

Demény János (1915–1993) zenei író, elsősorban Bartók Béla életének dokumentumait kutatta, levelezését adta ki. Eredetileg jogi végzettséget szerzett, a MÁV-nál dolgozott, 1960 óta mint szakkönyvtáros. 1961–1964 között zenetudományi aspiráns volt.

[1] Ld. 2637. sz.
[2] Ld. 2508/1.

[3] A tragédia eredete vagy görögség és pesszimizmus. Írta Nietzsche Frigyes. Ford. s bevezetéssel ellátta Fülep Lajos. Bp. 1910. Franklin. Filozófiai Írók Tára XXIII.

[4] Sík Sándor: Gárdonyi, Ady, Prohászka. Lélek és forma a századforduló irodalmában. Bp. 1928. Pallas.

[5] Szabolcsi Miklós: József Attila, Derkovits Gyula, Bartók Béla (Kísérlet.) c. az 1958. X. 23–24-i József Attila-ülésszakon elhangzott előadásra utal. = MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei. Bp. 1959. XIV. köt. 35–63. (A tanulmányra Tímár Árpád hívta fel a figyelmemet.)

[6] Fodor András 1963. XI. 18–XII. 17. között volt a Szovjetunióban. Útvonala Moszkva, Leningrád, Carszkoje Szelo, Irkutszk, Bratszk, Tula, Jasznaja Poljana volt. A küldöttség tagjai rajta kívül Király István és felesége, Juhász Ferenc és felesége, Simon István és Papp Lajos voltak.

[6] Demény kandidátusi disszertációja: Fejezetek Bartók Béla művészi kibontakozásának első éveiből. I–II. Bp. 1966. Kézirata MTAKK D 3329.

2651. FÜLEP LAJOS – DEMÉNY JÁNOSNAK

[Bp.] 1963. XI. 21.

Kedves Demény kollega,

nagyon meghatott a levele,[1] és nagyon megörvendeztetett, hogy Csontváry felé ilyen sok felől árad a megértés és a ragaszkodás. Szükséges is ahhoz, amiért az az interview főkép készült – úgy látszik, nemzeti felkelés kell hozzá, hogy megvédjük az elpusztítástól.

Mellékelten küldök egy apróságot[2] – nem zenei, nem vagyok benne kompetens, de egy pillantás is reá megmutatja, temájának mennyi köze van a zenéhez. Úgy gondolom, ez a gestus kimutat a zenének hogy úgy mondjam hatalmi sferájába – a, sajnos, kevéssé kutatottba. *Ez* a mozgás nem akármelyik zenének a funkcioja, hanem specialisan eggyé – az is sajnos, hogy ezt se vizsgálták eddig és mire valaki ráeszmél, már nem lesz a mozgás, mert mindent kiirt a világból a modern, ipari élet. Én még láttam 14-ben a halálba menő huszárokat – pentatonban ültek és himbálóztak a lovon. Sokfelé láttam lovasságot, ilyet sehol.

Még egy zenei téma, ami talán érdekli: Zengővárkonyban magamba szítt nótákat magnoba daloltam Sárosi Bálintnak,[3] nem a magyar népdal nagy classisa, de akad köztük bűbájos. Bálint azt mondta, beadta őket az intézetükbe, de attól tartok, hiba esett rajtuk, mert egyszer elhozta, s akkor kiderült, hogy valahogy más is a szalagra keveredett – fogadkozott ugyan, hogy majd reparálja, nem értek hozzá, de az a gyanúm, alig ha lehet. Kár volna értük – önmagukért is, a rájuk fordított munkáért is. Nem tudom, szokott-e az intézetükbe menni, ha igen, megérdeklődhetné. Egyébként Fodor Andrisnál is megvannak, csak már nem emlékszem, melyik volt a jobbik felvétel.

Ha kívánsága olyan, amiben tehetek valamit, szívesen bármikor.

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Demény János tanár úrnak H XIII. Wallenberg u. 5. III. 3.

Rajta: Nem hajlítani!
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Demény János ld. 2650. sz.

[1] L.d. 2650. sz.
[2] A levél melléklete FL Izsó Miklós c. akadémiai előadásának dedikált különnyomata.
[3] Sárosi Bálint (szül. 1925) magyar–román szakos tanár, zenetudós, zeneszerző. Az Eötvös Kollégiumban végezte bölcsészeti és zeneakadémiai tanulmányait, ott ismerte meg FL-t. Az MTA Zenetudományi Intézetének vezető munkatársa. Alkalmanként FL élete végéig kijárt a Széher útra, olykor bemutatta népzenei gyűjtését. FL születésnapjának megünnepléséhez hozzátartozott Sárosi Bálint furulyázása.

A levélben említett magnetofon-felvétel „A professzor dalai" címmel elhangzott a rádióban Sárosi Bálint Zenei anyanyelvünk c. előadássorozatában. Nyomtatásban megjelent: Zenei anyanyelvünk. Bp. 1973. Gondolat Kiadó 55–58., ill. Fülep Lajos, a népzenei adatközlő címmel = Jelenkor, 1975. XVIII. évf. 10. sz. 917–919.

Néhány hónappal e levél kelte előtt dedikálta Sárosi A magyar népi furulya. Bp. 1963. az Ethnographia 1962. 4. sz. 590–611. c. dolgozatát „Fülep Lajos professzor Úrnak olyan szeretettel, mintha furulyáznék. S. Bálint 1963. V. 9."

2652. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Leningrád,] 1963. XI. 24.

Kedves Professzor Ur,

negyedik napja vagyok Leningrádban.[1] Parison kívül ilyen szép várost nem láttam. És a múzeumok kincsei! A Tékozló fiú[2] csakugyan szívszorító; az, amiről Professzor Úr annyit beszélt; ami már a művészeten is túl van. Moszkvában és itt legalább 30 Cézanne-t láttam (Moszkvában vannak a szebbek) s teremrevaló Gauguint, Matisset (ez is nagy élmény).[3]

Az emberek végtelenül kedvesek, közvetlenek. Tudok velük beszélni mindkét értelemben. Sokat tapasztaltam máris. Holnap megyünk vissza Moszkvába, s onnét vagy Keletre vagy Délre. Szó volt Szibériáról. Szívesen megnézném a Bajkál vidékét, de az időjárás változásai miatt ez az út alighanem elmarad.

Ma jártam Carszkoje Szeloban;[4] tegnap Puskin házában.[5] Gogol–Puskin–Dosztojevszkij Pétervárát végre utólag rekonstruálhatom. Egész másnak képzeltem ezt a világot.

Sok szeretettel gondolok Professzor Úrra

Andris

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/263.
Kézírás Dvorcovaja Ploscsagy feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak akadémikus Budapest II. Széher ut 22. Vengrija

[1] Ld. 2650/6.
[2] Ld. 2525/5.
[3] Az 1912-ben alapított moszkvai Puskin Szépművészeti Múzeumra utal, amely a leningrádi Ermitázs mellett a legnagyobb külföldi gyűjteményt birtokolja.

[4] Szentpétervártól délre fekvő helység, 1710-ben kezdték építeni. 1918-ig Carszkoje Szelo, 1937-ig Gyetszkoje Szelo volt a neve, 1937-ben Puskin halálának 100. évfordulóján Puskinra változtatták.
[5] Puskin 1811–1817 között Carszkoje Szeloban járt iskolába; az épületben ma emlékmúzeum működik.

2653. KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1963. XI. 24.

Kedves Professzor úr,

itt küldi Amely Emilyt.[1] Ördög tudja, hogy jók-e, mindenesetre itt vannak, arra készen, hogy még fúrjak-faragjak rajtuk. Nagyon hálás lennék minden észrevételért; félreértést, elkent kifejezést, mindenféle lapsust bizonyára talál bennük Professzor úr. Megkérem az összevetés fáradságos munkájára, további munkámban nagy hasznát venném megjegyzéseinek.[2]

Válaszát várom s hálás szeretettel üdvözlöm

Amy.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4591/84.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest Széher út 22–24.
Feladó: Weöres Sándorné Budapest II. Törökvész-u. 3/C.

[1] Emily Dickinson-versek fordításait küldte a levél mellett.

Emily Dickinson (1830–1886) Észak-Amerika egyik legnagyobb 19. századbeli költőnője. Csaknem teljes életében szülővárosában, Amhearstban élt, egyre visszavonultabban. Életében mindössze hat verse jelent meg nyomtatásban, valamennyi névtelenül. Halála után 1775 versből és sok ezernyi levélből álló szellemi hagyatéka fokozatosan a nyilvánosság elé került. Az 1950-es években újraéledt iránta az érdeklődés, műveinek újabb kiadásai jelentek meg, köztük a Thomas H. Johnson által közreadott kritikai kiadás (Cambridge, Massachusetts, 1958. The Belknap Press of Harvard University Press I–III. köt.).

Emily Dickinson neve FL levelezésében először Beney Zsuzsa 1962. IX. 8-i levelében fordul elő (2567. sz.), aki háláját fejezi ki, amiért FL megismertette a költőnővel.

Két héttel ezután FL Tolnay Károlynak írt 1962. IX. 27-i levelében (2573. sz.) kéri tőle Emily Dickinson verseskötetének elküldését, amely még abban az évben meg is érkezett. (Tolnay Károly levele 1962. XI. 19. 2583/4.). Ez a kiadás 1957-ben jelent meg Bostonban, egyik szerkesztője Martha Dickinson Bianchi, Emily Dickinson unokahúga volt. A kötet megvan FL könyvtárában.

Ugyancsak van FL könyvtárában egy másik, vékonyka Dickinson-kötet: Gedichte. Ausgewählt und übersetzt von Lola Gruenthal. Berlin, 1959. Henssel Verlag, huszonegynéhány Dickinson verset tartalmaz német és angol változatban. Ennek alapján nem állapítható meg pontosan, mikor és hogyan találkozott FL először Emily Dickinson költészetével.

Valószínűnek látszik, hogy ez Weöresék révén történhetett. Károlyi Amy egy Dickinson-tanulmányában azt írja, hogy ő egy amerikai versantológiában találkozott először néhány Dickinson-verssel, s 1962 óta foglalkozott a költőnővel.

Weöres Sándor viszont már A lélek idézése című 1958-ban megjelent műfordításkötetében közreadta két Dickinson-vers fordítását „Nincs olyan vitorlás..." és „A kígyó" címmel. Mivel Emily Dickinson nem adott címet verseinek, s művei kiadásaiban a versek számozva jelennek

meg, Weöres Sándor – nyilván azért, hogy a kötet többi verse közül ne ríjanak ki, címmel látta el őket. A két közölt vers az Emily Dickinson kiadásokban az 1263. és a 986. számot viseli.

Károlyi Amy 1963. XI. 17-i (2649. sz.) levele mellékleteként küldött FL-nak Dickinson-fordításaiból, majd két másik alkalommal is jelzi újabb fordítások küldését, s kéri, hogy FL megjegyzéseivel ellátva küldje őket vissza. Ez alighanem meg is történt, mert a két levél mellett nincsenek ott a jelzett fordítások. Károlyi Amy fordításai és FL megjegyzései csak az első levél mellékleteként maradtak fenn.

Károlyi Amy életében fontos szerepet kapott Emily Dickinson költészete. Első fordításainak kötetbeli megjelenése az Északamerikai költők antológiája. Vál. szerk., az előszót és az életrajzokat írta Vajda Miklós. Bp. 1966. Kozmosz Könyvek. A világirodalom gyöngyszemei c. sorozatban jelent meg, Kormos István szerkesztésében.

A kötet 17 verset tartalmaz Dickinsontól, ebből hetet Károlyi Amy, hatot Tótfalusi István, hármat Gergely Ágnes, egyet pedig Beney Zsuzsa fordított. A Dickinson-kiadásokban szokásos számok helyett címek, ill. kezdősorok szerint szerepelnek, a Dickinson-kiadások szerint a 99., 135., 280., 449., 465., 652. és a 1047. sz. verseket fordította Károlyi Amy.

Legközelebb Károlyi Amy versfordításának gyűjteményében, a Vonzások és viszonzások c. kötetben (Bp. 1975. Magvető) jelent meg 106 Dickinson-vers.

Utóbb két kiadásban is önálló kötetben adta közre Károlyi Amy Dickinson-fordításait: Emily Dickinson válogatott írásai (Bp. 1978., bővített kiadásban 1981., mindkettő a Magvetőnél). A fordításokat Károlyi Amy: „Emily Dickinson világa" és „Emily Dickinson útja" c. tanulmánya fogja közre. Az első kiadás 127, a második 168 Dickinson-verset tartalmaz magyar nyelven.

Károlyi Amy a kötetek bevezetésében 1972. VIII. 13-i keltezéssel a következőket írja: „Tizenöt éve foglalkozom Emily Dickinsonnal. Egy amerikai költők antológiájában akadtam rá pár versére 1962-ben. Ezek a versek nem hagytak nyugodni, külföldi útjainkról egy-egy kis kötetet hoztunk haza tőle, míg végül New Yorkban megkaptam a kritikai kiadást.

Még kezdetben, tehát 1962-ben úgy esett, hogy mesterünknél és nagy barátunknál, Fülep Lajosnál, szóba került Emily Dickinson költészete. Ő biztatott újra és újra, hogy fogjak neki Emily Dickinson fordításának. A biztatásra szükségem is volt, mert mindenkit nehéz fordítani, de Emily Dickinsont duplán nehéz [...] Első lektorom Fülep Lajos volt, ma is öröm javításait, »osztályzatait« újra lapoznom. A puritán himnuszokra visszacsengő forma magyarul sokszor gyermekversnek hat, s egy csöpp elcsúszás banálissá teszi a verset. Ekkor írta nekem Dickinson-ügyben Fülep Lajos: [itt Károlyi Amy az első mondat kivételével szó szerint idézi a 2654. sz. levelet (31–32.)]"

[2] Ld. 2654. sz.

2654. FÜLEP LAJOS – KÁROLYI AMYNAK

[Bp.] 1963. XI. 27.

Dear Amely,

amint láti, a lapok jól meg vannak irkálva.[1] Általános directiva: nagyon könnyű belecsúszni vele a dalba és a húsvéti rózsavízbe, holott ez a lady: operatios szobában éther, kámfor, benzinszag, kés, olló, tű, catgut villanása és csörrenése az asztalüveg lapján, kurta vezényszavak a fehér kappucino mögül – és mégis poesis – that is the point.[2]

Tanti saluti

L.[odovico]

A helynév értelemszerű kiegészítés.

Magántulajdonban. Facsimiléje megjelent a Weöres Sándor és Károlyi Amy élete képekben. Bp. 1984. Magvető 223.

Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] A versek eredeti szövegét és Károlyi Amy fordításait ld. MTAKK Ms 4591/85–90.

Károlyi Amy e levelével 6 fordítását küldte el; a FL melléjük írt megjegyzései előtt olvasható „Bosquet" név és lapszám hivatkozás Emily Dickinson Cent poèmes. Choix de textes. Présentation et traduction par Alain Bosquet. Paris, 1957. Seghers. Poètes d'aujourd'hui 55. bilingvis (angol–francia) kötetre utal, amely nem közli az Emily Dickinson-kiadásokban szokásos versszámozást. A jegyzetben []-ben közölt számok ezeket jelentik.

A fordított versek és a hozzájuk fűződő megjegyzések a következők:

Ms 4591/85. [101.] Valóságban van a „reggel" FL: „fáj a pilgrim elvesztése", ill. „ez is sápadt, inkább: hol van fészke, tanyája, hol lakik, hol tanyáz etc." – A fordítás csak az Emily Dickinson válogatott írásai 2. kiadásában jelent meg. Károlyi Amy változtatott a szövegen. (41.)

Ms 4591/86. [113.] FL: „germanizmus is – de az értelme is elvesz: az eredeti nélkül nem lehetne megérteni. Javaslatom:

Elviselni az éjt
s részünket reggel,
váltónkat megírni,
daccal és üdvvel."

Egyik fordítás-kötet sem jelent meg.

Ms 4591/87. [1755.] FL: „jó". Változtatásokkal megjelent az Emily Dickinson válogatott írásai 2. kiadásában. (117.)

Ms 4591/88. [813.] FL megjegyzése az „E nyugodt hely..." kezdetű sor mellett: ' *„bezárva"* germanizmus a javából; javaslatom: „keleti útjuk köre járva"' Megváltoztatott (de nem FL javaslata szerinti) szöveggel megjelent Emily Dickinson válogatott írásai mindkét kiadásában és Károlyi Amy: Vonzások és viszonzások c. fordításkötetében. (76, 92, 159.)

Ms 4591/89. [1178.] FL: „bravo". Nem jelent meg.

Ms 4591/90. [1047.] FL az első strófánál: „ez jó!" A 2. strófához: '„azonos"-sok– „egy" mást mond szó szerint: Egyforma magból két forma bimbó (s akkor a folytatása persze *egyes számú* igékkel)'

Mind a négy, Károlyi Amy-fordításokat tartalmazó kötetben megjelent, megváltoztatva, de nem FL intenciója szerint.

[2] Ezt a levelet teljes szövegében idézi Károlyi Amy az Emily Dickinson válogatott írásai mindkét kiadásának előszavában (32.).

2655. FÜLEP LAJOS – TÜSKÉS TIBORNAK

Bp. 1963. XI. 28.

Kedves Tüskés kollega,

a kérdések[1] bizonyára nagyon jók másokra – én nem tudom őket magamra pászítani. Okát hosszú volna levélben írni – talán majd alkalmilag élőszóval.

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr. Tüskés Tibor szerkesztő úrnak Pécs Széchenyi tér 17. I. em. Jelenkor szerkesztősége.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher ut 22
Tüskés Tibor ld. 2546. sz.

[1] A Jelenkor szerkesztősége 1963 őszén az alábbi szövegű körkérdéssel fordult több munkatársához:

„A Jelenkor szerkesztői feladatuknak tekintik, hogy kapcsolatot tartsanak azokkal a magyar írókkal, akik valaha e tájon, e városban éltek, innen származtak el. Ebből a meggondolásból kiindulva az alábbi kérdésekkel fordulunk munkatársainkhoz:

1. Milyen személyes emlékek fűzik Pécshez és Baranyához?
2. Írói művészetében mit köszönhet a városnak és a megyének? Témát vagy inkább hangulati impulzust adott a táj? Mi fogta meg: a város kulturális levegője, etnikai jellegzetességei vagy történeti–gazdasági arculata?
3. Milyen a kapcsolata a város mai életével? Mi a véleménye a mai pécsi irodalomról és jövőjéről?"

A kérdések mellett a szerkesztőség elküldte a Jelenkor október számából Három évtized pécsi irodalmából 1931–1963 c. különnyomatot, Lovász Pál, Várkonyi Nándor, Katkó István, Szántó Tibor és Tüskés Tibor írásával.

FL megkapta a különnyomatot, de a kérdéseket nem. (Ld. 2648. sz.) a pótlólag elküldött kérdésekre írta FL e választ.

A beérkezett válaszokat – 17 írást – a Jelenkor 1964. 1. és 2. számában adta közre.

2656. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1963. XII. 2.

Kedves Lajos Bátyám,

köszönöm Amy fordításainak szerető és gondos átnézését,[1] örülök, hogy ő Emily Dickinsonnal foglalkozik, s úgy érzem, nem hiába. Fordításain keresztül én is megismerni vélem ezt a különös költőnőt: csaknem teljesen eszköztelen, vázlatos, mondanivalóját csontig lehántó, elegánsan kisméretű. Senkivel se versenyző kicsinységében, mellékességében rejlik nagysága; művének centrumát, a néhány chef d'oeuvre-t, azt hiszem, lehetetlen kiválogatni. (Kissé ijesztő a költészetében, míg alaposabban nem ismerem, hogy csupa „lelki probléma"; az a klinikai késes élesség, mellyel saját lelkét boncolja, talán fontoskodásnak látszik, mihelyt egy másik korszaknak más nyavalyogni-valói vannak.)

Hosszas vesződséggel elkészült egy terjedelmes versem.[2] Itt küldöm, bár nekem nem tetszik. Éppen ellentéte E.[mily] Dickinson puritán világának: csupa duzzadt hús és lobogó drapéria, mint egy Jordaens festmény (pedig Cranach, Bosch, Brueghel világát szerettem volna vele megkörnyékezni).[3] Mint a barokk oltárkép, vagy az okkultista ponyvaregény: a másvilágot hirdeti, de ezt a világot szopogatja. Forró és jeges elementumai ezáltal nem antinomikusak, sem kontraszttá feszülők, hanem kiegyenlítetlenek. Ha E.[mily] D.[ickinson]-nál a kicsinységben a nagyság, itt, félek, a nagyságban a kicsinység.

No mindegy; nem tudom miért, de valamiért ezt is meg kellett írni. – A téma, melyet Lajos Bátyám ajánlott, foglalkoztat: ujra elolvastam Dániel Könyvét. Van erről néhány kérdeznivalóm; s azt hiszem, a Dániel-téma[4] hosszú érlelődést kíván, mint a bibliai témák általában; ebbe a kötetbe[5] aligha fog bejutni, ha csak a könyv megjelenése további évekkel nem halasztódik.

Töröm a fejemet a kötetcímen, mert se a „Tüzes kemence", se a „Grádicsok éneke" ehhez az anyaghoz nem illik. A főbb versek (Salve Regina, Magna Meretrix stb.) Máriának vagy Májának hódolnak, vagy vele perlekednek; ez is, amit most küldök, noha nem tudom, ezt is

beillesszem-e, nem lesz-e túlsok a parádézó aktokból. – Más kötetcím-tervek: „Áldozókő", [áthúzva:] „Lángforrás", [áthúzva:] „Lángkut"; „Égő kut"; lehet hogy egyik se jó. Nem baj, van idő válogatni.

Remélem, Lajos Bátyámat már egészségesen találja a vizitelő Venus Pelagia.[6] Minden jót kiván hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

Kedves Professzorom,

köszönöm a segítséget,[7] amiért kerek e Magyarországon ugyan hiába fordulnék máshoz. Megjegyzései meggondolkoztattak, s most tünődöm a megoldáson. Emily valóban olyan, ahogy Maga látja, meg olyan is, ahogy Sanyi mondja, meg olyan is, ahogy én érzem, roppant érzelmi erőművel a fűtőházban. Ami olyan forróságot produkál, ami már egyenlő a faggyal. Annyira érdekel, hogy megunhatatlan számomra. Mindennap és folyton tudnék vele foglalkozni, sajna az embernek más dolga is van. – Most kezdődik majd a küzdelem: meggyőzni a tökfejeket, hogy E.[mily] D.[ickinson]-t érdemes a magyar közönségnek is megismernie.[8]

A maradék fordításokból most küldök pár darabot, ezenkívül 4–5 van még készen.

Hálás köszönet a segítségért, szeretettel köszönti

Amy.

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4591/91.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22
Küldi: Weöres S. Bp. II. Törökvész út 3/C.
A borítékon FL ceruzaírásával: Áldozókő
kék ceruzával: Dickinson

[1] Ld. 2653., ill. 2654. sz.
[2] A mellékelt vers: Venus és Tanhuser. (Gépirat, variáns. MTAKK Ms 4591/92.)
[3] Weöres Jacob Jordaens (1593–1678) németalföldi festő vaskos realizmusával állítja szembe id. Lucas Cranach (1472–1553), id. Pieter Brueghel (1525. k.–1596) és Hieronymus Bosch (1450–1516) szatirikus, groteszk, torzító látásmódját.
[4] A Dániel könyve alapján tervezett verse kötetben nem jelent meg.
[5] A Tüzkút. Bp. 1964. Magvető c. kötetre utal.
[6] Pelagia antiochiai prostituált, aki Jeruzsálemben keresztény hitre tért. Legendabeli személy, akit tévesen azonosítani szoktak Szent Pelágiával.
[7] Ld. 2654. sz.
[8] A kötet Emily Dickinson válogatott írásai. Károlyi Amy fordításai és tanulmányai címmel. Bp. 1978. 2. bőv. kiadásban 1981. Magvető jelent meg.

2657. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR ÉVÁNAK

Bp. 1963. XII. 10.

Kedves Évika,

nem akarom megvárni a karácsonyi torlódást, ezért már most küldöm az ajándék könyvet.[1] Egyelőre csak az első kötet, a második még nem jelent meg; majd ha megjelenik, azt

is elküldöm. Ez most a legjobb egyetemes művészet történelem magyar nyelven (oroszból van fordítva), illetve az egyetlen kapható, mert a régiek már nincsenek könyvkereskedői forgalomban, antiquáriusnál találhatók nagy ritkán. De nem is jók.

Leveled[2] megkaptam, de nem lettem belőle okosabb – én nem azt akartam tudni, hogy könyvet küldjek-e, mert úgyis azt küldtem volna, hanem, hogy *mit*, mert már nem emlékszem, mit küldtem eddig. Igy nem tudom, elküdtem-e a két kötetes Magyarországi műv.[észet] történetét[3] (ebben a most küldött könyvben hátul a 407. lapon ceruzával mgjelöltem), vagy egyáltalán megvan-e Neked – erre gondoltam, hogy megküldeném, de persze bizonytalan, tudok-e belőle példányt keríteni, mert a 2. kiadása[4] is teljesen elfogyott.

Mindnyájatokat szívből üdvözöllek és jó ünnepeket kívánok

keresztapád

Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.
Bognár Éva ld. 2517. sz.

[1] Alpatov, Mihail Vlagyimirovics: A művészet története. I. Az őskor, ókor és a középkor művészete. Bp. 1963. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata. Ford. Mándy Stefánia. – A II. kötet A reneszánsz és újkor művészete. Ford. Mándy Stefánia. Bp. 1965. Corvina.

[2] A levél nem maradt fenn.

[3] A magyarországi művészet története. I. A magyarországi művészet a honfoglalástól a XIX. századig. Főszerk. Fülep Lajos. Szerk. Dercsényi Dezső. Bp. 1956. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata. – II. Magyar Művészet 1800–1945. Szerk. Zádor Anna, Genthon István és Németh Lajos. Bp. 1958. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata.

[4] Az itt említett 2. jav kiadás 1961-ben, a 3. jav. kiadás 1964-ben látott napvilágot a Képzőművészeti Alap Kiadónál. A 4–5. átdolgozott kiadás megváltozott formában: külön szöveg- és külön kép-kötetből áll. 1970-ben jelent meg a Corvinánál.

Bognár Éva az 1. és 3. jegyzetben szereplő művek mindegyikét megkapta ajándékba.

2658. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

[Princeton, 1963. XII. 12.]

1963.

Boldog karácsonyt és Uj Esztendőt kíván szeretettel

Carlo és Rina[1]

Remélem, hogy eljön 1964-ben a bonni Congrès Int.[ernational] d'Hist.[oire] de l'Art-ra[2] – én is ott leszek, okvetlenül látni szeretném Magát.

Kedves Lodovico,

megkaptam és nagy élvezettel olvastam a Csontváry cikkét;[3] sokszor köszönöm, hogy elküldte! Sok ilyen cikket szeretnék olvasni a Maga tollából!

Ölelő szeretettel

Carlo

A helynév és a dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/114.

Kézírás Angel Appearing to the Sheperds. Anonymous Woodcut from the Mirror of Salvation Printed by Bernhard Richel. Basel, 1476. feliratú, kettőbe hajtott kártya belső oldalán. Az írás az évszámtól kezdődően a verson, a megszólítástól kezdődően a másik levél rectóján van.
Címzés: Prof. L. Fülep Akadémikus II. Széher ut 22 Budapest Hungary

[1] Ld. 2496/4.
[2] A Commision International d'Histoire de l'Art XXI. kongresszusa Bonnban volt 1964. IX. 14–19. között. A kongresszus témája „Stílus és tradició a Nyugat művészetében." Tolnay Michelangelo mint szobrász címen adott elő. Magyarországról 12 főnyi küldöttség vett részt; FL nem. (Ld. 2669/6.)
[3] Ld. 2637/2.

2659. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1963. XII. 13.

Carissimo,

oromai sono mesi e mesi che i Vostri millili neutrinai giunserò.[1] – 11, XI. Vi mandai un numero della rivista Kortárs[2] contenente un inerview su Csontváry,[3] ma non so nemmeno se sia arrivato, non avendone Voi dato nessunissimo segno.[4]

Posso domandarvi un favoraccio? In casi di si, mandatemi questi due libriccini: 1) *David Bohm:* Casuality and chance in modern physics. 1961. Harper.[5] pap.[erbacked] 1,35 (badare che c'e un edizione di $ 5 – non mi occorre, mi basta quella in paper); 2) *Kenneth Clark:* Landscape into Art. (Penguin Book ;[6] vorrei vedere di cosa è capace un Inglese.) (Raccomandato e dopo le feste!)

Nell'estate fu qui un certo David Kettler,[7] „amerikanischer Hochschullehrer", mi scrisse che vorebbe parlarmi, riguardo Mannheim[8] di cui scrive la biografia, ma non ero in grado di riceverlo essendo in pessimo stato – mi trasmise saluti da Lesznai[9] e. K.[ároly] Polányi[10] (! non lo conosco, almeno non me ne rammento), a mia domanda scrisse l'indirizzo di Lesznai, a chi io scrissi una cartolina come ballon d'essai, ma non ebbi risposta – che non abbia ricevuto la mia?

Buone feste e boun capo d'anno.

Vi abbraccio con antico affetto

Lodovico

A helynév a feladóból.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Címzés: Prof. Charles de Tolnay Princeton N. J. Murray Place U.S.A.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Kedves Barátom,

hónapok és hónapok múltak el azóta, hogy megkaptam atomtöltetű rakétáját. XI. 11-én elküldtem Magának a Kortárs c. folyóirat egy számát, amely egy Csontváryról szóló interjút tartalmaz, de nem tudom, megkapta-e egyáltalán, mivel semmiféle jelzést nem adott róla.

Kérhetek egy apró szívességet? Ha igen, küldje el nekem ezt a két könyvecskét: 1) *David Bohm:* Casulity and chance in modern physics. 1961. Herper. fűzve 1,35 (vigyázat, van egy 5 $-os kiadása is, nekem nem az kell, elég a fűzött); 2) *Kenneth Clark:* Landscape into Art. (Penquin Book; szeretném látni, mire képes egy angol.) (Ajánlottan és az ünnepek után!)

Nyáron itt járt bizonyos David Kettler, „amerikai főiskolai oktató", írt nekem, hogy beszélni szeretne velem Mannheimről, akiről életrajzot ír, de nem tudtam fogadni, igen rossz állapotban lévén – átadta Lesznai és Polányi K.[ároly] üdvözletét (őt nem ismerem, legalábbis nem emlékszem rá), kérésemre megírta Lesznai címét, akinek írtam egy lapot, amolyan kísérleti léggömbként, de nem kaptam rá választ – nem kapta volna meg az enyémet?

Boldog ünnepeket és új esztendőt.

Ölelem a régi szeretettel

Lodovico

[1] Tolnay utolsó levele 1963. VI. 14-én kelt néhány soros értesítés, hogy sürgős munkája miatt nem utazhat Magyarországra. Ld. 2618. sz.

[2] Ld. 2572/4., ill. 2659/2.

[3] Ld. 2637/2.

[4] Ld. 2637/2. Tolnay előző napi dátummal köszönte meg a Csontváry-cikket, leveleik keresztezték egymást. Ld. 2658. sz.

[5] Bohm, David: Casuality and Chance in Modern Physics. New York, 1961. Harper. (Harper Torchbook. The Science Library TB 536.) Megvolt FL könyvtárában.

[6] Clark, Kenneth kért könyve is megvolt FL könyvtárában.

[7] Kettler, David több Mannheim-művet publikált saját bevezetésével. A biográfia nem készült el. Kettler: Marxismus und Kultur. Mannheim und Lukács in den ungarischen Revolutionen 1918/19. Berlin, 1967. Luchterhand, Socziologische Essays c. műve jegyzetei előtt közli, hogy a kötet egy készülőben lévő Mannheim-életrajzhoz gyűjtött anyagból készült.

[8] Mannheim Károly (1893–1947) szociológus. FL a Vasárnapi Körben találkozott vele rendszeresen, s a tízes évek második felében mindketten a Vas utcai Kereskedelmi Akadémián tanítottak. Meleg barátság fűzte őket egymáshoz, FL őt szerette legjobban a társaság tagjai közül. Mannheim 1919 után emigrált, 1930-ban Frankfurt am Mainban a szociológia és közgazdaságtan professzora lett, 1933-ban Angliába települt, a London School of Economics, majd az University of London tanára lett.

[9] Ld. 2496/1.

[10] Polányi Károly (1886–1964) gazdaságtörténész, szociálfilozófus, a Galilei Kör elnöke. 1918-ban Ausztriába, 1933-ban Angliába, a 2. világháború után Kanadába emigrált, ahol megbízott egyetemi tanár volt.

2660. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR VERÁNAK

Bp. 1963. XII. 27.

Nagyon köszönöm a jó kívánságot,[1] kedves Vera, én is gondolok Magára és minden jót kívánok a mostani alkalomból és azutánra.

Fülep Lajos

MTA MKCs Adattár C-I-119.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Molnár Vera művészettörténész H I. Fortuna u. 17.

[1] Molnár Vera karácsonyi üdvözlete nem maradt fenn.

2661. FÁBIÁN ZOLTÁN – FÜLEP LAJOSNAK

Leányfalu, [1963.] XII. 27.

Kedves Professzor Ur!

Elnézését kérem, hogy még mindig nem jelentkeztem; betegségek kínoztak bennünket. (A feleségem még mindig beteg.) – Tanulmánya a Kortársban[1] felkavaró, szenvedélyes remeklés volt. Sok ilyet adjon még nekünk Professzor Ur! –

Boldog új esztendőt kívánok; ennek reményében tisztelettel:

Fábián Zoltán

Az évszám a tartalom alapján kiegészítve (Csontváry-nyilatkozat).
MTAKK Ms 4586/209.
Kézírás Leányfalu Üdülő feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor Budapest II., Széher u. 22.
Fábián Zoltán (1926–1983) író. 1953–1968 között, majd 1970 után az Írószövetség titkára. FL-sal való kapcsolatáról részletek nem ismeretesek.

[1] Ld. 2637/2.

2662. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1964. I. 10.

Telefon 164–300

Kedves Komaasszony,

Szép elhozta a pálinkát, nagyon köszönöm – de hát én nem azért küldök Évikának[1] könyvet, hogy bármivel is viszonozzák, hanem mert a keresztlányom.

Nagyon kényelmetlen volt a helyzetem Széppel is. – Messziről, Szent Imréről utazik ide, sok időt is eltölt, mivel viszonozzam neki? Legegyszerűbb lett volna pénzt adni, de hát nem mertem, féltem, hogy megsértem, amit nagyon restelltem volna, hiszen ő már olyan úrforma, a külseje is, de meg a viselkedése, a beszédje is. S az is baj, hogy még csak egy csésze teával vagy feketével se tudtam megkínálni, a házvezetőnő nem volt itthon, én meg magam nem tudom megcsinálni, mindig más csinálta nekem, de meg a hozzávalót se tudom, hol van.

De csaknem baj is történt – egyedül lévén, én a belső szobában nem igen hallottam a csengetést, csak a negyedikre mentem föl; még gondolni se jó rá, hogy mi lett volna, ha hiába teszi meg az utat!

Mivel megtörténhet, hogy maguk közül jön valaki Pestre, vagy más várkonyi, fölírtam legfölül a telefonom számát, kérem, írják föl valahova, ahol bármikor megtalálják, s ha bárki hozzám jönni szándékozik, *telefonáljon előbb valahonnan, lehetőleg jóval előbb.*

Ismételt köszönettel Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás.
A levél előtt bélyegző: Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u.p. Pécsvárad Baranya megye

[1] Ld. 2517. sz.

2663. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Pr.[inceton,] N.[ew] J.[ersey] 1964. I. 11.

Carissimo,

ho mandato oggi stesso i due libri (Bohm;[1] Clark[2]) raccommandati. Intanto Lei avrà ricevuto il mio saggio sul *Piero della Francesca.*[3] Che ne pensa? La Lesznai[4] la vedo assai regolarmente e domanderò se non avesse ricevuto la sua cartolina, comunque, ecco il suo indirizzo: *246, Lexington Avenue, New York City.*

Ho già ringraziato del suo articolo su *Csontváry*, che ho letto con interesse e con piacere. Spero di vederla a Bonn, al Congresso di storia dell'Arte (in settembre);[6] sarebbe una bella festa per me!

Ancora una volta: auguri per 1964!

Molto affettuosamente suo

Carlo.

MTAKK Ms 4590/115.
Kézírás légipostai levélpapíron.
Címzés: Professore L. Fülep Széher-út 22 Budapest II. Hungary
Feladó: Tolnay 14, Murray Place Princeton N. J.

Kedves Barátom,

a mai napon ajánlva elküldtem a két könyvet (Bohm, Clark). Közben Maga megkapta a dolgozatomat *Piero della Francesca*-ról. Mit szól hozzá? Lesznaival elég rendszeresen találkozom és megkérdem, megkapta-e lapját, mindenesetre itt a címe: 246, Lexington Avenue, New York City.

Már megköszöntem cikkét *Csontváry*ról, nagy érdeklődéssel és tetszéssel olvastam. Remélem, találkozunk Bonnban a művészettörténeti kongresszuson (szeptemberben), szép ünnep lenne számomra.

Mégegyszer: minden jót 1964-re.

Sok szeretettel

Carloja.

[1] Ld. 2659/3.
[2] Ld. 2659/4.
[3] Tolnay, Charles de: Conceptions religieuses dans la peinture de Piero della Francesca. = Quaderni di Arte Antica e Moderna. Fasc. 23. Firenze, 1963. Sansoni. 1–37. Nyomtatott ajánlása: „A Jacques Maritain pour son 80ème anniversaire en témoignage d'affection fidèle – FL példányának címlapján kézírással: „à Lodovico avec le fidèle attachement de Carlo. (1963.)"
[4] Ld. 2496/1.
[5] Ld. 2659/2.
[6] Ld. 2658/2.

2664. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1964. I. 23.

Kedves Professzor ur!

Ne tessék haragudni, hogy zavartuk. De előre bejelenteni tényleg nem tudtuk, mert nem volt meg a telefonszám. Most aztán följegyeztem, az Évika[1] is bármikor megtalálja. Hogy a Sándor nem lett megkínálva,[2] az úgy is volt jó, mert még azzal is nem szerettük volna a kellemetlenkedést. Ő nagyon szívesen vállalta, szerette is, hogy utazhat Pestre. Nagyon szeret a Professzor úrhoz menni.

Azt az örömöt, amit az Évikának a könyv okozott, azt se leírni, se szóval kifejezni, kimondani nem lehet. Mert hozta is mindjárt hozzánk mutatni, és azt mondta, hogy ilyen kedves, aranyos körösztapja nincs senkinek a világon, csak őneki, nagyon örül neki, csak könyvet gyűjteni, akármennyi van, az mind kevés, mert ő is ha visz valakinek ajándékot, csak könyvet vesz, mert az a legkedvesebb ajándék.

Én egészségileg nem a legjobban vagyok, a szivem nemigen javul, mindenféle gyógyszertől rosszul leszek. Igy hát még kilátás sincs, hogy meggyógyuljak. Csak a diétázással gyógyítom magam. Az öreg Szép János rosszul van, szél érte, egyik fele megbénult, azt mondják, kicsit már jobban van, az bírja a gyógyszereket. Aki egészséges, annak szép lehetett az idei tél, az a sok szép zuzmara, ami itt volt. Mintha minden kicsi ágra fehér fátyol lett volna varrva, olyan szép volt a szállásra menni a zuzmarától lehajló fák alatt. Szép is nagyon a tél, csak olyan dermesztő hideg ne volna! Most aztán nagyon köszönjük mi is a könyvet, mert nekünk is nagy örömet szerzett, mert mi is együtt örülünk az Évikával.

Sok szeretettel üdvözletünket küldjük

Bognár család

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/164.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos részére Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2517. sz.
[2] Ld. 2662. sz.

2665. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. I. 27.

Kedves Lajos Bátyám,

még mindig nem csomagoltam be elküldésre Imre Farkas verskötetét,[1] hát itt küldök egyelőre mást.[2] Psyché[3] ez valóban, vagy csak Siren?[4] Nem tudom. Különös, hogy Pégasosom[5] most már teljesen függetleníti magát a szándékaimtól. Elhagyja személyemet, nememet, koromat, a korszakot, mindent.

Mi közöm a multszázadi comtesse-árnyhoz? De a halott Grossmutter mintha egy Goya festményből, vagy Stendhal regényből lépett volna ki: a rokokó morbid arca, malicia és elegancia; vagy csak én érzem így? Kíváncsi vagyok, Lajos Bátyám mit szól ehhez a ciklushoz, bár csak annyi közöm hozzá, mintha kimásoltam volna régi könyvből, mint Ungvárnémeti Tóth verseit.[6]

Jó egészséget kívánok, hálás szerető öccse

Sanyi.

Imre Farkas kötetéről csak annyit: ordenáré, mint a slágerszövegek, de szesz van benne. – A szerzőt személyesen még nem ismerem, most akart eljönni, de Amy influenzája miatt a látogatás későbbre marad. – Tisztelettel

S.[anyi].

MTAKK Ms 4591/93.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Küldi: Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Lírai kutatások. Imre Farkas versei. 1942–1962. Bp. 1962. Szerző kiadása. 2. böv. kiad. [Bp.] 1963. Szerző kiadása.
[2] A küldött versek: Psyché. Az ideál. (Variáns.) – Jobb s bal. (Variáns.) – Gabónak, kisebb édes öcsémnek. – Barátnéjaimnak. (Variáns.) – Tarantella. – Neipperg-Montenuovo Grossmutter kiterítve. (Variáns.) – Egy lovász fihoz. – Krátky János császári gárda kapitány úrhoz. – Epigrammok. – Nagy Adelinához. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/94.)
[3] A görög mitológiában a női lelket megjelenítő leányalak. Weöres kötetének költőnője a képzelet szülöttje, 19. eleji nemlétező magyar költőnő. A kötet Psyché. Egy hajdani költőnő írásai címmel. Bp. 1972. Magvető, jelent meg.
[4] A görög mitológia eredetileg szárnyas, majd halfarkú női, akik csábos énekükkel a hajósokat pusztulásba kergetik.
[5] A Múzsák szárnyas lova, a költői ihlet megtestesítője.
[6] Ld. 2568/4.

2666. FÜLEP LAJOS – KÁLLAI GYULÁNAK

[Bp. 1964. II. 3. után]

Mit ér novemberben megküldeni K.[ádár] elvtársnak[1] Csontváryról a Kortársban közzétett nyilatkozatomat,[2] figyelmébe ajánlva a jóvátehetetlen módon Cs.[ontváry] műveinek fizikai létét megsemmisítéssel fenyegető módszerre. [!] Levelemre Ön volt szíves válaszolni,[3] közölve velem, hogy a dolgot együtt megnézték...

[Kihúzva: Túlságosan naívnak kellett volna lennem hozzá, amely képességnek eredetileg bizonyára]

A megnyugtatásomra szánt soraiban említett... [„törődnek"?] mint előre látható volt s én persze pontosan tudtam is, nem lett foganatja. Tipikus esete ez is annak, amikor fönt elhatároznak valamit, lent pedig nem teszik meg, hanem az ellenkezőjét.

Hogy jobban érzékeltessem aggodalmam motiváltságát, lehető röviden ideírom Cs.[ontváry] oeuvreje sorsának kronológiáját.

Cs.[ontváry] 1919 júniusában halt meg, ellenőrízhetetlen, de valószínűen hangzó hagyomány szerint éhen – sajnos a Tanácsköztársaság idején történt – és utána hajszál választotta el egész élete művét a teljes pusztulástól; nem festményként, hanem vászonként aukcióra bocsátották azzal, hogy a nagy képeket feldarabolják [áthúzva: képekből levágnak annyi négyzetmétert], ezt a vevők éppen akarják stb. stb. merő véletlen, hogy akadt valaki,[4] aki az egészet megvette és így megmentette. Folytatásából átugrom a két világháború közötti és 1945 után is a parisi kiállításig[5] folyt sorsán. A kiállítás után, mint nyilatkozatomban elmondtam, az anyag egyrészéről, t.i. a nagy képekről *évekig* az volt a hír, hogy „útközben valahol elvesztek" – akkora monstruózus tárgyak, csak úgy minden [...]

[...][6] valami fülbevalók volnának, azt és hogy „diplomáciai" úton Európa-szerte keresik őket, de eredménytelenül – mindaddig, amíg én néhányszor energikusan nem reklamáltam, és végül világraszóló botránnyal nem fenyegetőztem, ha a képek 8 nap alatt elő nem kerülnek, amire csodálatosképpen meg is kerültek és nem kellett messzi keresni őket, a museum pincéjében voltak, szabályszerűek megérkeztek évekkel előbb a szokványos időben, valaki[7] szabályszerűen átvette őket, letétette a pincébe, természetesen feltekerve, ami ezeknek a képeknek a legbiztosabb elpusztítási módja, be is teljesült volna ez a sorsuk, ha én akkor meg nem mentem őket, természetesen már olyan állapotban, hogy a restaurátoroknak bővel volt mit dolgozni rajtuk. Így hát *akkor* megmenekültek. Egyetlen hibája és hiánya volt a dolognak – aki átvette és pincébe tétette, évekig ott hagyta őket, nem kapott kitüntetést. Nem ismétlem el, amit a nyilatkozatban elmodtam – röviden csak annyit, hogy azt már nem tudtam elérni, hogy restaurálás után ne tekerjék fel őket, hanem ha nem látható helyen is, legyenek rámára feszítve [betoldva: képek rongálása, rajzok elveszése – Gerlóczy levelei][8]. Azután következett, tavaly a szerencsétlen, mert oda-visszahurcolással megint komoly károkat okozó fehérvári kiállítás,[9] nyilván kényszerből rendezve, hogy ha már elkerülhetetlenül kiállításnak kell lennie, ne legyen Pesten.

Eddig a távolabbi és a közelmúlt.

A jelen pedig: Mária kútja feltekerve – tönkremegy. *Ez már az Ön levele óta történt.* Marokkói tanító. *Ez is az Ön levele óta történt.* [Betoldva: magántulajdon. Tulajdonost meg se kérdik. Milyen jogrend? milyen hatalom?]

Kihagyott sorok a nyilatkozatból.[10]

Katasztrofális az ilyen lehetőség! Hogy háborúban pusztulhatnak, borzasztó – de hogy ma!

Ha akiknek felelősségére ilyen pótolhatatlan nemzeti és nemzetközi értékek vannak bízva, nem értik és nem akarják elfogadni őket, az persze nagy baj – de ebbe a szervezeti vagy párt-témába én nem szólhatok bele. Hogy azonban a jövendő nemzetet és a jövendő világot megfosszák akár csak egyetlen még meglevő darabjától is – amikor amúgy is olyan sok elveszett már belőle – ehhez azt hiszem, senkinek sincs joga, viszont mindenkinek, aki tudja, mi forog kockán, tehát nekem is, kötelességünk, hogy minden erőnkből tiltakozzunk az ilyen lehetőség ellen és azt kívánjuk, tegyenek már valamit, ami végre örökre megszünteti a minduntalan megismétlődő veszélyeztetést és értékrombolást.

A két Goya londoni útja[11] [...]

A helynév értelem szerinti kiegészítés, a datálás alapja: a fogalmazvány egy 1964. II. 3-án kelt levél üres hátlapján van.
MTAKK Ms 4596/107.
Ceruzaírásos fogalmazványtöredék. Nem tudni, elküldte-e FL a levél végleges változatát.
Kállai Gyula ld. 2647. sz.

[1] Ld. 2644. sz.
[2] Ld. 2637/2., ill. 2644/1.
[3] Ld. 2647. sz.
[4] Gerlóczy Gedeonra utal. Ld. 2637. sz.
[5] A párizsi Csontváry-kiállítás 1949. III. 25.–IV. 24. között volt.
[6] A két [...] nem kihagyást, hanem a szöveg megszakadását jelzi.
[7] Oelmacher Annára utal (1908–1991) festő, művészeti író. 1934-től a Szocialista Képzőművészek csoportjának tagja. 1950–51-ben, amikor a Csontváry-képek kálváriája zajlott, a Szépművészeti Múzeum Új Magyar Képtárának előadója, 1957–1970 között a Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztályának vezetője.
[8] Ld. 2640/2.
[9] A székesfehérvári Csontváry-kiállítás 1963. V–X. között volt.
[10] Ld. 2637/2.
[11] Nem sikerült megállapítanom, konkrétan mire utal FL. 1963–1964-ben a Szépművészeti Múzeum két Goya-képe a londoni Royal Academy of Art „Goya and his time" c. kiállításán szerepelt. (Bardoly István közlése.) Itt a kézirat megszakad.

2667. GELLÉRT OSZKÁR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. II. 4.

Kedves Barátom, –

örülök, hogy a lapod[1] még itthon talált, mert holnap be kell feküdnöm a Kútvölgyi úti kórházba.

Gondolhatod, én is mennyire bosszankodtam, amiért a versem utolsó 12 sorát összevissza láttam viszont.[2] Simon István[3] azt írta, hogy őt is „fölháborította" a „szörnyű hiba", de szerinte a nyomda követte el szinte érthetetlen módon a sorok cseréjét, mert a szerkesztőség még a tördelt, utoljára ellenőrzött szövegében is hibátlannak látta a verset. S természetesen hibaigazítást adat le a márciusi számban,[4] ennél többet, sajnos, nem tehet s elnézésemet kéri.

Ez tehát rendben volna. (Úgy látszik, a nyomda valamelyik alkalmazottja annyira megszokta az értelmetlen verseket, hogy érthetőnek tartotta az utolsó 12 sort, amit egy tanuló ifjú leejthetett s találomra illesztett össze – gondolom én.)

És, ne haragudj, azt is rendben levőnek tartom, hogy nem az első helyre tették a versem, igaz, hogy utolsó helyre sem. S eszembe jut, hogy Osvátnál Ady is, Babits is, ha nem az első, akkor mindig az utolsó helyet kötötték ki versük számára és jómagam is, amikor részt vettem a szerkesztőségben, lehetőleg ragaszkodtam a Nyugat Figyelő-előtti utolsó helyéhez. Hát most a középre tesznek a K.[ortárs]-nál[6] is és az Ú[j] I[rás]-nál[7] is, s a fiatalokat elém s utánam. Mondom, ez is rendben.

De ami nincs rendben, az – magunk közt szólva –: a K.[ortárs] valamelyik ifjú lektora, mielőtt nyomdába adták a versem, telefonon megkérdezte, hogy ragaszkodom-e a vers alá írt ajánló sorhoz. Természetesen ragaszkodtam hozzá. És ez volt az, ami a vers megjelenése előtt is felbosszantott.

Nagy szeretettel ölellek

Gellért Oszkár

Autogr. fogalmazvány, ill. az elküldött változat (csekély eltéréssel) gépirat autogr. aláírással.
PIM Kézirattár V. 3195/27., ill. MTAKK Ms 4587/147.
Címzés: Fülep Lajos író úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Gellért Oszkár XIII. Sziget-u. 19/a
Gellért Oszkár ld. 2572. sz.

[1] FL lapja nem ismeretes.
[2] Ld. 2638/1.
[3] Simon István (1926–1975) költő, műfordító, szerkesztő. 1957–1963 között a Kortárs költészeti rovatának vezetője, 1964–1974 III. között a lap felelős főszerkesztője.
[4] A következő számba a borítólap belső fülszövegén helyreigazítás jelent meg Gellért Oszkár versének hibás szedésével kapcsolatban.
[5] Gellért a Nyugat szerkesztésére utal; 1920–1939 között volt társszerkesztő.
[6] Ld. 2572/4.
[7] Ld. 2568/6.

2668. FÜLEP LAJOS – LŐRINCZ ERNŐNEK

[Bp.] 1964. II. 12.

Mi történt Kigyelmeddel, vagy a boltjával, vagy a telefonjával? Beteg valamelyikük vagy mind a három? Napok óta próbálom a telefonálást, hörögve csenget, de nem veszi föl senki. Tegnap este aztán végre fölvette valaki, de a száma, amit kérdezésemre megmondott, még csak nem is hasonlított.

Meg szerettem volna kérdezni, mivel Cohenjei[1] voltak, ill.[etve] vannak, nincs-e meg otthon Kants Theorie der Erfahrung-ja?[2] Vagy nincs, nem volt-e Prohászka könyvei[3] közt? Vagy nem tudná-e valahol megszerezni?

Mindnyájuknak javulást kívánva

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 5691/87.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Lőrincz Ernő úrnak H XII. Kapitány u. 6. I. 4.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Cohen, Hermann (1842–1918) német újkantiánus filozófus, a marburgi, majd a berlini egyetem professzora.
[2] FL könyvtárában Hermann Cohen: Kants Theorie der Erfahrung c. műve a 4. kiadásban volt meg. Lpz. 1925. Verlag Felix Meiner; valamint több más munkája.

[3] Prohászka Lajos (1897–1963) a pedagógia professzora, halála után szó volt róla, hogy könyvtárát Lőrincz Ernő bocsátja áruba, végül azonban csak az értékbecslést végezte ő. (Lőrincz Ernő közlése.)

2669. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1964. II. 22.

Carissimo,

ricevetti prima la Vostra letterina,[1] poi i due libriccini[2] ed infine, ieri, Piero.[3] Vi ringrazio di tutto, Vi sono molto grato.

Lessi subito Piero e con gran piacere. I confronti, paragoni mi paiono eccellenti, l'idea fondamentale molto interessante e per me convincente, benchè dubito che incontri il consenso generale che meriterebbe, l'argomentazione in riguardo essendo un po' preve e sommaria. Naturalmente può essere che mi sbagli. Spezialmente convincente trovo per l'argomento la confrontazione di Piero con i contemporanei, mi pare definitiva. In se l'analisi delle diverse opere è molto illuminante. Ma sapiamo *idee* fanno difficilmente la loro via in questo settore. La maggior parte sono ciò che io chiamo: contabili della storia dell'arte.

L'indirizzo della Lesznai[4] è identico allo scrittomi da quel galantuomo di cui Vi scrissi.[5] Ma in tanto non so niente della ragione del perchè non so niente.

A Bonn[6] io non vado. Post equitem sedet altera et atra cura:[7] in questi giorni hanno costatato negli occhi cateratta principante, ciò che significa operazione fra mesi.[8] Non ne m'importarebbe, la forza d'anima non mi manca – ma il lavoro! se non posso finirlo! Cosicchè se mi volete ancora vedere non c'è altro modo che venire fin qui.

Vi abbraccio teneramente Vostro

Lodovico

Ancora due parole della tipografia di Piero: vergogna! E fanno così in Italia, patria della tipografia. Inutile – la tecnica, la macchina rovina tutto. Alla fine estirpe tutta l'umanità – e sarà danno?

A helynév a feladó alapján.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás.
Címzés: Professor Charles de Tolnay Princeton N. J. 14, Murray Place U.S.A:
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22. Kézzel: Hungary

Kedves Barátom,

először megkaptam levélkéjét, aztán a két könyvecskét, s végül, tegnap Pierot. Mindent köszönök, nagyon hálás vagyok Magának.

Rögtön elolvastam Pierot, és nagyon tetszett. Az összehasonlításokat, párhuzamokat kitűnőeknek találom, az alapgondolatot nagyon érdekesnek és számomra meggyőzőnek, bár kétlem, hogy fogadtatása olyan általánosan elismerő lesz, mint amilyet érdemelne; e tekintetben az érvelés kissé rövid és sommás. Lehet persze, hogy tévedek. Különösen meggyőzőnek találom érvelését Piero kortársaival

való szembeállításában, ezt végérvényesnek érzem. A különböző művek elemzései maguk igen meggyőzőek. De tudjuk, hogy ezen a területen a *gondolatok* nehezen érnek célba. Többnyire az van, amit én úgy nevezek: mesék a művészet történetéről.

Lesznai címe azonos azzal, amit az az úriember megírt nekem, akiről írtam Magának. De egészben véve semmit sem tudok arról, mi az oka annak, hogy nem tudok semmit.

Bonnba nem megyek. Post equitem sedet altera et atra cura. A napokban megállapították a kezdődő szürkehályogot a két szememen, ami hónapokon belüli operációt jelent. Nem ez a lényeg, nem a lelkierő hiányzik hozzá, – de a munkám! ha nem tudnám befejezni! Ha tehát még látni akar, nincs rá más mód, mint idejönnie!

Ragaszkodó öleléssel

Lodovico-ja

Pár szót még a Piero nyomásáról: szégyenletes! És ezt Itáliában csinálják, a tipográfia hazájában. Hiába, – a technika, a gép mindent tönkretesz. A végén kiirt mindent, ami emberi – s kár lesz érte?

[1] Ld. 2658. sz.
[2] Ld. 2659/3–4.
[3] Ld. 2463/3.
[4] Ld. 2496/1., ill. 2659/6.
[5] David Kettlerre utal. Ld. 2659/6.
[6] Ld. 2658/2.
[7] Az eredeti idézet: Post equitem sedet atra Cura = Horatius: Ódák III. 1. Magyarul: „ott van a Gond vele [...] s háta mögött megül a lovasnak." (Székács József ford.) Székács fordításából kihagyta az „atra" – „sötét" jelzőt, FL viszont kiegészítette az idézetet az „altera" – „más" szóval.
[8] Szemoperációra végül is nem került sor.

2670. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Debrecen, 1964. III.]

Sok szeretettel gondolok önre. Többet, mint amennyit jelentkezem. De mentségül szolgáljon és ne vegye kifogásnak nagy lekötöttségemet és fáradtságomat

szivélyesen üdvözlöm
fiatal barátja

P.[áricsi] Ernő

A helynév és dátum a képeslap felirata és a postabélyegző alapján.
MTAKK Ms 4589/112.
Kézírás Debrecen Református Nagytemplom feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos prof. et.-nak Budapest II Széher u. 22. sz.

2671. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. III. 6.

Kedves Lajos Bátyám,

végre sikerült ideiglenesen kiszabadulnom utóbbi éveim erotizmusából, és olyan írással próbálkoznom, ahol nincs mód konkrét gondolatfűzésre, se dekorációra, még a lebegő

asszociációk táncára sem. Megpróbáltam rekonstruálni annak az ősi, de nem primitív, hanem a mienknél végtelenül mélyebb kultúrának az énekeit, mely a Willendorfi Venust,[1] vagy Lascaux barlangjának állat-alakjait,[2] vagy a Kykladok fehér maszkjait[3] készítette. Aligha voltak határolt, zárt fogalmaik, és ennek megfelelően nyelvük is liquid, hullámzó, szótárba nem foglalható lehetett; de az eszme közvetlen és teljes birtoklása, ami számunkra értelem-feletti, csak a misztikus régióban megjelenő: nekik evidens volt. Valószínűleg mondataik is úgy gyűrődtek egymásra, mint a tektonikus kő-rétegek. Ezt a Rigvéda,[4] a Zsoltárok, a Csu-ce[5] s a Tao-te-king[6] nyelvén még meg lehetett valósítani; a mai nyelv téglácskáival már non sens a hullámzó tengert imitálni, de mégis megkíséreltem.[7] Nem tudom, milyen eredménnyel.

Az egyelőre még életbenmaradt, haldokló ősnyelvek, pl. az ausztrál-négereké, most is efféle fogalmiatlan idioma. Szótározható szava gyér, mégis szikrázóan gazdag. A szókat beszéd közben teremtik s rögtön el is felejtik, ritkán mondják ugyanazt ugyanúgy újra. „Nyelba-nyelba-nyalu!" Azaz: „Jaj-váll-jaj váll-jaj fáj!" (Az ő helyében mi azt mondanánk: „Nem mehetek, mert reumás vagyok." Pfuj.) „Nyala-katú-katú!" „Nini-huss-huss!" (Madársereg röppent fel hirtelen.) Jó lenne ausztrálnégerül költeni.

Ép egészséget, szeretettel, tisztelettel

Sanyi.

Kedves Professzor ur,

nyalu-nyalu nyelv helyett franciául küldöm el a „Harmadik ház"-at, legyen olyan kedves, vesse össze az eredetivel, nem kell-e valamit a fordításon javítani. Ezt a nyersfordítást[8] (Dobossy László[9] munkája) küldöm majd ki Franciaországba, megtakarítom nekik a nyersfordítás munkáját, talán így félrerakok egy kis akadályt a vers és a francia költő közül.

Ne vegye rossz néven, hogy mindig ilyen „szuper" munkákkal nyaggatjuk, de hát kinek is szólna az ember, ha nem Magának.

Szeretettel és hálásan köszönti

Amy.

MTAKK Ms 4591/95.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Mintegy 30.000 éves őskőkori nőszobor. A bécsi Naturhistorisches Museum őrzi.
[2] Mintegy 15.000 éves, 1940-ben felfedezett sziklafestményekkel borított dél-franciaországi barlang.
[3] A Kykladok a Görögországhoz tartozó Égei tengerben levő szigetcsoport. A „fehér maszkok" Szilágyi János György véleménye szerint elírás: fehér idolokról van szó.
[4] A Rigvéda a hinduizmus szent könyveihez tartozik, isteneiket dicsőítő himnuszok gyűjteménye.
[5] Csu-Ce-csing (1898–1948) a modern kínai költészet neves alakja, költő, esszéíró.
[6] Tao-te-king Lao-ce (Kr. e. 571–?) kínai filozófus műve, „Az út és az erény könyve"; Weöres Sándor fordításában 1958-ban jelent meg. Európa Könyvkiadó.
[7] A küldött művek: Ősvilági himnuszok. (Kötetben: Stonhenge. Az áradatok hatalma.) – Az istenanya. (Kötetben: A nagy istenanya.) – A heros. (Kötetben: A vadász = isten.) – A királyok. (Kötetben: A nemzetség fők.) – A hold szelleme. (Kötetben: A hold tündére.) (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/96.)
[8] A fordítás nincs a levél mellett.

[9] Dobossy László (1910–1999) író, irodalomtörténész. 1945 után a párizsi Magyar Intézet munkatársa, majd igazgatója. Weöres Sándorral közös munkája a Mallarmé-kötet (Stéphane Mallarmé költeményei. Bp. 1964. Magyar Helikon), amelynek prózaverseit Dobossy fordította, s ő írta a kötet jegyzeteit is.

2672. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Princeton, N.J. 1964. III. 7.

Kedves Lodovico,

örülök, hogy a Piero cikk[1] megnyerte tetszését. Furcsa módon hasonló pozitív, meleghangú reakciókat kaptam Kenneth Clarktól,[2] Alpatovtól,[3] Combe-tól,[4] Sterlingtől[5] – és természetesen J.[acques] Maritaintől[6] is...

Romában voltam két hétre: a Michelangelo-beszédet nekem kellett tartanom az ottani Egyetemen, egyben megkaptam a „Doctor Honoris Causa" címet a romai Egyetemtől.

Április elején, Rinával,[7] ismét Európába utazunk és a nyarat ott töltjük. (Címem ez idő alatt – vagyis áprilistől–szeptemberig) – c/o „Mantrust", 20, Place Vendôme, Paris. Onnan majd továbbítják a póstát (Itáliába vagy Németországba).

Szeretettel gondol Magára fedelmente suo

Carlo.

MTAKK Ms 4590/116.
Kézírás légiposta-levélpapíron.
Címzés: Prof. Fülep Lajos akadémikus Széher ut 22 Budapest II. Hungary
Feladó: Tolnay Princeton N.J.

[1] Ld. 2669/3.
[2] Clark, Kenneth (1903–1983) angol művészettörténész, oxfordi professzor, a National Gallery of Art Council of Great Britain elnöke.
[3] Alpatov, Mihail Vlagyimirovics (1902–1986) szovjet művészettörténész, egyetemi tanár.
[4] Combe, Jacques életrajzi adatait nem sikerült megtalálnom. Francia művészettörténész, a német-alföldi festészet kutatója.
[5] Sterling, Charles (1901–1991) francia művészettörténész, a Louvre képtárának vezetője.
[6] Maritain, Jacques (1882–1878) francia filozófus, 1941–1942 és 1948–1960 között a princetoni, 1941–1944 között a Columbia egyetem tanára. 1945–1948 között Franciaország vatikáni követe. Tolnay Princetonban ismerte meg s kötött vele barátságot. Neki dedikálta a Piero della Francesca-tanulmányt. Ld. 2663/3.
[7] Ld. 2509/1.

2673. FÜLEP LAJOS – DEMÉNY JÁNOSNAK

[Bp.] 1964. III. 8.

Nagyon köszönöm a különnyomatot.

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Dr. Demény János író úrnak H XIII. Raoul Wallenberg u. 5.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Demény János ld. 2650. sz.

[1] A küldött különnyomat Demény János: Béla Bartóks Stellung in der Musikgeschichte des 20. Jahrhunderts. Bp. 1963. Klny. (= Studia Musicologica Tomus V. Fasc. 1–4. 403–414.) Ajánlása: „Fülep Lajos professzor úrnak tisztelő híve Demény János 1964. III. 1."

2674. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1964. III. 16.

Kedves Komaasszony!

Körülbelül egy hete szóba került ebéd közben, hogy az idén milyen korán van húsvét, – s azt mondtam a végén, írok Magának, megkérdezem, csinál-e még húsvéti hímes tojást,[1] s ha igen, megkérem, küldjön belőle. A levelet aztán elfelejtettem megírni. Ma délben a postás éppen ebéd közben meghozta az én levelem nélkül – hát Maga aztán igazán gondolatolvasó! A tojások gyönyörűek – sajnos, ha mind nem is, három bizony eltört. Rettentően sajnálom! Pedig kitűnően voltak csomagolva, úgy látszik azonban, közéjük kevesebb vatta jutott a kelleténél, egymást nyomhatták, mert kívül nem látszott nyomódás. Az épeket elteszem a gyűjteménybe, ha majd átmegyek amoda, a muzeumé lesznek, ott sincs szebb náluk. Nagyon köszönöm őket, sokat gyönyörködöm bennük.

Sajnálattal olvasom levelében, hogy egészsége még mindig nem jó, szívből kívánom, hogy a baj mielőbb teljesen elmúljon.

Idén is gondolok a várkonyi útra, csak az idő olyan lenne, hogy kiválaszthatnám az alkalmasat.[2] Akkor szeretnék menni, amikor nincs tanítás és Évikát[3] is otthon találnám. Majd ha úgy látom, mehetek, jó előre megírom.

Mindnyájukat szeretettel üdvözlöm

Fülep Lajos

Magántulajdonban. Megj. Fülep Lajos Baranyában. Pécs, 1985. 47.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u.p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22

[1] Ld. 2610. sz.
[2] FL 1964-ben kétszer járt Zengővárkonyban: júliusban Fülöp Gézával és Csanak Dórával, VIII. 13-án Fodor Andrással, Hernádi Gyulával és Tüskés Tiborral.
[3] Ld. 2517. sz.

2675. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR VERÁNAK

[Bp.] 1964. III. 20.

Nagyon köszönöm, kedves Vera, én is jó ünnepet kívánok magának és utána jó folytatást.
Fülep Lajos

A helynév a bélyegzőről.
MTA MKI Adattár C-I-119.
Kézírás Csontváry Kosztka Tivadar 1853–1919 Magányos cédrus feliratú képeslapon.
Címzés: Molnár Vera művészettörténész Sárospatak Vár Muzeum
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

2676. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Paris, 1964. IV. 20.

Remélem az operáció[1] jól sikerült! Szívből minden legjobbat kíván fedelmente suo
Carlo.

c/o „Manstrust". 20, Pl.[ace] Vendôme

MTAKK Ms 4590/118.
Kézírás Cézanne – Les bagneuses Petit Palais feliratú képeslapon.
Címzés: Prof.L. Fülep 22, Széher ut Budapest (II.) Hongrie

[1] Ld. 2669/8.

2677. ZÁDOR ANNA – FÜLEP LAJOSNAK

[Roma, 1964. IV. 24.]

Szeretettel és ragaszkodással

Anna

Helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/224.
Kézírás Roma Basilica di S. Maria Maggiore feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. L. Fülep Budapest II. Széher út 22

Zádor Anna a következőképpen jellemezte FL-t egy töredékes feljegyzésében: „Olyan gazdag és bonyolult egyéniség volt, annyira más szférájában az erkölcsi világnak élt és gondolkodott, hogy valamikép elszakadt a realitástól. Ugyanakkor óriási biztonságot nyújtott az embernek, mindig azt éreztem, hogy semmi baj nem érhet.

Az ilyen összetett és tántoríthatatlan egyéniség persze összeütközéseket produkál. De Fülep Lajos nem bánta, ha azt mondták róla, hogy nem diplomata. De nem is akart az lenni." (MTA MKI Adattár C-I-75/72.)

2678. LŐRINCZ ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1964. V. 4.

Két hete, hogy betegeskedem.[1] – igen Tisztelt Professzor Úr! Makacs hurutos megbetegedés vagy egyéb – a mai laboratoriumi vizsgálat alapján derítik ki.

Az üzlet zárva; szükség esetén lakcímemen tessék keresni.

Tisztelettel

Lőrincz Ernő

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4588/229.
Kézírás Berlin Altes Museum Griechisches Grabrelief 5. Jahrh. vor Chr. feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos ny. egyetemi tanár Budapest, XII. Széher ut 22–24.

[1] Ld. 2668. sz.

2679. FÜLEP LAJOS – GELLÉRT OSZKÁRNAK

[Bp.] 1964. V. 5.

Kedves Oszkárom,

ez aztán a coincidentia! Tegnap beszéltünk telefonon és ma itt a könyved![1] Örömmel olvasom, sok köszönet érte.

Szeretettel ölel, au revoir!

F.[ülep] Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
PIM Kézirattár V. 3195/663.
Kézírás Papiruszu sz izobrazsennem zabrognogo szuda Ermitazs feliratú képeslapon.
Címzés: Gellért Oszkár író úrnak H XIII. Sziget utca 19/a
Gellért Oszkár ld. 2572. sz.

[1] Gellért Oszkár: Még hányszor? Versek. Bp. 1964. Szépirodalmi Könyvkiadó c. művéről van szó. „Fülep Lajosnak, hogy tollal is dedikáljam réges-régi megbecsülésemet és nagy szeretetemet – Gellért Oszkár" dedikációval.

2680. FÜLEP LAJOS – LŐRINCZ ERNŐNEK

[Bp.] 1964. V. 5.

Kedves Barátom,

nagy részvéttel olvastam a rút hírt a gyönyörű lapon.[1] Jó vizsgálati eredményt és javulást kívánok.

Adjon majd hírt!

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 5691/88.
Kézírás Fransziszko de Szurbaran (ok 1598–1664) Szv.Lavrentij [Zurbarán, Francisco de] feliratú képeslapon.

[1] Ld. 2678. sz.

2681. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. V. 24.

Kedves Lajos Bátyám,

napok óta, naponta többször is, hiába próbálok telefonálni, hát levélben számolok be.

20-ikán a Pen-clubban, Amy és én, találkoztunk Manojloviccsal,[1] aki mondta, hogy szeretne Lajos Bátyámmal találkozni. Akkor együtt próbáltuk telefonon felhívni, de akkor se sikerült. Csuka Zoltánt[2] kértük a találkozás közvetítésére. Nem tudom, megtörtént-e? Vagy ő is hiába csüngött a telefonkagylón?[3]

Holnap, hétfőn, Amyval utazunk Kievbe. Majd onnan irunk.

Az tíz-egynéhány Csontváry-reprodukciót küldött T.[homas] S.[tearns] Eliotnak,[4] melyet ő rövid udvarias levélben megköszönt; de azt hiszem, nem csak udvariasságból írta, hogy Csontváry páratlan élmény.

Erőt-egészséget! Hálás, tisztelő szeretettel

Sanyi.

Kedves Professzor úr,

kár, hogy nem tudtuk megtalálni. Manojlovics kedves, udvarias ember, és őszinte öröm látszott arcán Fülep Lajos nevének említésekor.

Kiev előtti üdvözlet

Amytól.

MTAKK Ms 4591/97.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Ld. 2561. sz.
[2] Csuka Zoltán (1901–1984) költő, műfordító, szerkesztő. 1950–1955 között mint a Magyar Jugoszláv Társaság ügyvezető titkára börtönbe került. 1969-ben megkapta a Jugoszláv Pen Club díját.
[3] A találkozőásra nem került sor.
[4] Eliot, Thomas Stearns (1888–1965) Nobel-díjas angol költő, író.

2682. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

Bp. 1964. VI. 3.

Kedves Margit,

nagyon örültem soraidnak,[1] s hogy végre hírt kaptam felőletek – nyilván jól vagytok, mert nem írod az ellenkezőjét. Megvagyok én is, ilyen meg olyan bajjal, de nem panaszkodom, lehetne rosszabbul is. Csak persze igen sajnálom, hogy már sose látlak, de hát én is nehezen mozdulok, a korral a távolság nő, az idő fogy. Ép a napokban állapítottam meg, hogy április óta nem voltam odaát Pesten – a nyugdíjasságnak ez egyik fő kellemessége, amennyire szívem mélyéből útálom azt a csúf várost. De azért én is remélem, hogy még találkozunk.

A jókívánságot köszönve, szeretettel viszonzom és ölellek Benneteket

Lajos bátyád

MTAKK Ms 4160/214.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagyt. Porzsolt Ferencné Kisvárda Kossuth L. u. 4. Szabolcs megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.

2683. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. VI. 19.

Kedves Lajos Bátyám,

a szombathelyi „Életünk"-ben[1] olvastam Fodor Bandi szép versét[2] Lajos Bátyámról. Megvan-e ez, vagy elhozzam? – A párizsi „Magyar Műhely" 100 oldal terjedelemben foglalkozik írásaimmal,[3] van benne sok üres lelkendezés, de néhány gondos elemzés is. Ha Lajos Bátyámat érdekli, ezt is megmutatnám.

Kevés versem születik mostanában. Próbáltam megszólalni a madárdal parlandó-jával, vázlatos felelőtlenségével, ezt itt küldöm,[4] kíváncsi vagyok a válaszra.

Jó egészséget kívánok a forró és zivataros nyárban. Hálás tisztelő szeretettel,

Sanyi.

Sajnos, csak üdvözletet küldhetek

Amy.

MTAKK Ms 4591/98.
Kézírás, Károlyi Amy soraival.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Küldi Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Életünk. Irodalmi és művészeti antológia. 1963-tól jelent meg Szombathelyen, szerkesztője Palkó István.

[2] Fodor Andrásnak két verse jelent meg az Életünkben: Egynémely hadakozóra és a FL-ról írt Az ember. FL neve nincs kiírva a cím alatt. FL már 1952-es megírásakor olvasta a verset, s változtatást ajánlott benne, amit Fodor András elfogadott és végrehajtott. FL hagyatékában: MTAKK Ms 4603/7. Ld. még 2891. sz.

[3] A Magyar Műhely 1962 óta jelent meg Párizsban. 1964. 7–8. száma Weöres Sándornak szentelt különszám volt, amelyet a magyarországi könyvtárak zárt anyagként kezeltek.

[4] A mellékelt vers: Idézetek. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/99.)

2684. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Fonyód,] 1964. VI. 21.

Kedves Professzor Úr,

kissé szeszélyes, de kellemesen meleg igazi nyári idő van itt – de nyugalom persze nincsen. Nemcsak a cseh-lengyel turisták zajonganak, hanem az állomás, a strand, az Idegenforgalmi Hivatal, a kertmozi hangszórója; no meg az éjjeli mulatók zenéje. Mégis remek dolog itt lenni Pest után...[1]

Hamarosan szedem a sátorfámat. A csütörtöki sétára – amint Dórának, Beneyéknek is írtam róla – benevezek.

Addig is sok szeretettel küldöm üdvözletem:

Andris

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/264.
Kézírás Fonyód-Bélatelep Móló feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Professzor Urnak Budapest II. Széher ut 22.

[1] Ld. 2620/1.

2685. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp.] 1964. VI. 26.

Dear Dore,

ha már elseje utánra marad az az egy szál könyv, ne árválkodjon, kérem, rendeljék meg vele együtt a tegnap hozottat is:

G. Wirth: Griechische Lyrik. Rowohlts Klassiker DM 4'40

Ringraziamenti anticipati e saluti cordiali da

L.[ajos] Fülep

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Fülöpné Csanak Dóra H II. Vérhalom u. 44.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22.

[1] Nem tudni, mi volt a másik megrendelés.

2686. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1964. VI. 26.

Kedves Professzor úr!

Én írok megint csak, mert az Évika[1] nem ér rá, én jobban. Most nagyon el van foglalva, tanul, egy hetes rajztanfolyamra jár, Pécsre. Mert július 6-án lesz a felvételi vizsgája a Pedagógiai Főiskolán. Nagyon fél, hogy nem sikerül, mi is nagyon szeretnénk, ha sikerülne. Azt mondja az Évika, hogy gipsz fejet is kell neki rajzolni, de még nem is látott olyant. Talán ha meglátja, le tudja rajzolni. Amit idáig rajzoltak könnyűnek találta, de mégis fél, hogy nem veszik fel. De hát csak várjuk a legjobbakat. Azt szeretném megírni, ha Professzor úr még mindig gondol a várkonyi utazásra,[2] akkor ha tehetné július hónapban lenne jó, mert ha mégis sikerülne a felvétel, akkor az Évika augusztusba egész hónapba Kaposvárra megy tanfolyamra és nem lesz itthon. Szeptemberbe meg már tanítani kéne, az lenne jó csak ha tényleg kellene.

Szeretettel várjuk. Szívből üdvözöljük

Bognár Jánosné

Én most már aránylag jól vagyok, használt a diéta, sósat, zsírosat nem eszek, olajba főzök, de mégis olyan kövér vagyok, nagyon haragszok érte. Szedem a málnát, nagyon sok málnánk van. A János[3] Hévizen van üdülni, a fiatalabbik. Aztán én mindent írok itt össze vissza, ami még utólag gyorsan eszembe jutott. Hát még most azt is megírom, hogy a Ropó János olyan hirtelen meghalt. Kaszált a gesztenyésbe és ott elesett, agyvérzést kapott, egész éjjel ott volt és megfázott, tüdőgyulladást kapott és meghalt. Olyan sokan meg is haltak mostanában a Barát is nemrég, talán három héttel ezelőtt.

De most már mégis végleg befejezem, még egyszer üdvözletünket küldjük

Bognár Jánosék

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/132.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos részére Budapest Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2517. sz.
[2] Ld. 2674/2.
[3] Bognárék idősebb gyermeke, János (1935–2000) 1953-tól Komlón Bétaaknán dolgozott édesapjával együtt; itt vasesztergályos képesítést szerzett. A 70-es években a hirdi Kendergyárba került vasesztergályosnak, 1990-ben nyugdíjba ment.

2687. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1964. VI. 29.

Kedves Komaasszony,

tegnap, vasárnap, lapot küldtem, ma, hétfőn, érkezett levele.[1]

A lapon azt kérdeztem, megkapta-e *még a hónap elején küldött lapomat*,[2] amelyen arra kértem, írja majd meg, amikor a gesztenyés javában virágzik, mert akkor szeretnék menni – levelében, sajnos, erről nincs egy szó se, de arról se, hogy azt az első lapomat megkapta-e, és arról se, amit kérdeztem, hogy kocsival oda mehetek-e Magukhoz. Ezért ide mellékelek egy megcímzett lapot, kérem, írja meg rajta és küldje el postafordultával: hol tart most a gesztenyevirágzás és körülbelül meddig tarthat – egész júliusban?

Eszerint mennék, ha ettől a neki bolondult időtől egyáltalán lehet menni.

Ha Évikának[3] ilyen rajz-gondjai[4] vannak, könnyen lehetett volna segíteni rajtuk – van Pécsett kiváló festőművész barátom,[5] aki szívességből megtette volna nekem, hogy Évikát olykor tanítgatta volna, most nem kellene félnie semmitől. De ehhez persze az kellett volna, hogy idejében megírja nekem – a Zengő azonban előbb ül le levelet írni, mint ő, és a Zengő jobban megértette, ki lakott 20 évig a tövében, mint ő valaha is megértse, ki a keresztapja – amit nem most írok először. Ilyen mozdíthatatlanságon az Atyaúristen se segíthet – vagy ahogy Várkonyban mondják: révatlan gyeröknek nem adnak csöcsöt.

Megismétlem, amit tegnapi lapomon kérdeztem – lehetne valakitől 2–3 liter pálinkát venni?

Válaszát várva, szívből üdvözlöm Mindnyájukat

öreg barátjuk

Fülep Lajos

Magántulajdonban. Megj.: Fülep Lajos Baranyában. Pécs, 1985. 47–48.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u.p. Pécsvárad Baranya megye

[1] Ld. 2686. sz.
[2] A lap nem érkezett meg. Ez lehetett az a Csók István virágcsendéletét ábrázoló képeslap, amelyről később még többször szó esik. Ld. 2916/2.
[3] Ld. 2517. sz.
[4] Ld. 2686. sz.
[5] Martyn Ferencre utal.

2688. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1964. VII. 5.

Kedves Komaasszony,

megkaptam válaszát,[1] nagyon köszönöm. Hanem aztán szépen viselkedik a posta, ha így elvesznek a levelek!

Az utazást még mindig nagyon bizonytalanná teszi ez a bolondos idő, de most még más is: két fiatal művészet-történésszel[2] szándékoztam most menni, de az egyik éppen nincs Pesten – ha hamarosan megtalál jönni és az idő is alkalmas, akkor még ezen a héten megyek, ha nem, lehet, hogy elmarad 19. utánra, mert 12.-én meg egy másik megy külföldre egy hétre. Hacsak közben én hirtelen rá nem szánom magam és másokkal nem megyek, emezekkel pedig 19. után – úgy, hogy lehetséges, kétszer is lemegyek az idén, mert egyik alkalommal Pécsre is be akarok menni.

Hát bizony a Gödörfődet én már nem nagyon tudom, mert azzal az új országúttal úgy megváltoztatták azt a környéket, hogy rá se ismerek. Úgy gondolom, Nádasd felől az első út le Várkony felé.

Ha a művészettörténészekkel megyek, akkor Pécsváradra mennék föl előbb, hogy megnézzék, ami ott látni való – ha Évika[3] kisétálna oda az útra, őt is elvinnénk. 11 óra tájra gondolom, hogy odaérünk, vagy valamivel utána. De az is lehet, hogy Pécsre is bemegyünk, talán ott is ebédelünk. Szóval most még minden bizonytalan. Holnap megpróbálom telefonon, hátha akkorra megjön az illető. Ha az idő miatt is jó előre tudok határozni, akkor a menetelünk napját megtáviratoznám.

Megint mellékelek egy címzett lev.[elező]lapot, hogy ha bármikor írni akarnak nekem, legyen ott kéznél, ne kelljen előbb venni menni érte.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. Baranya m. u.p. Pécsvárad
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Bognár Jánosné 1964. VII. 2-án írt válaszára utal. Ld. MTAKK Ms 4585/133.
[2] Lajta Editről és Németh Lajosról van szó. Lajta Edit (1926–1970) művészettörténész, muzeológus. 1946–1951 között végezte az egyetemet, a Szépművészeti Múzeum, a Művészettörténeti Dokumentációs Központ, majd az Akadémiai Kiadó Lexikonszerkesztőségének munkatársa volt. A kirándulásra végül is nem került sor. – Németh Lajos ld. 2512. sz. Szántóné Bognár Éva közlése szerint Németh Lajos volt Zengővárkonyban FL-sal, de ez más alkalommal lehetett, mivel 1964-ben FL csak kétszer járt ott. Ld. 2674/2.
[3] Ld. 2517. sz.

2689. FÜLEP LAJOS – SZÁNTÓNÉ BOGNÁR ÉVÁNAK

Bp. 1964. VII. 12.

Kedves Évika,

az egyik apróságot anyádnak küldöm, a másikat Neked, bár lehet, hogy valamikor már elküldtem, nem emlékszem. Azért címeztem a küldeményt Neked, nem anyádnak, mert a posta Hozzád talán inkább elviszi – mikor én ott éltem, ajánlottat nem vitt ki, csak értesítést, azzal érte kellett menni, ha most is így van, gondolom, Neked könnyebb érte menni, mint Neki.

Mondd meg neki a natrium benzoicumot: egy kilóba egy gramm, mikor már kész és kihűlt, mert a melegből elpárolog. Persze szemmel nézve, mert házilag máskép nem tudjuk.

Ott vagy hozzájuk közel, légy szíves, mondd meg Kuruczéknak, hogy el szándékoztam menni hozzájuk, de a rossz idő miatt sehova se jutottam el.[1] Üdvözletem küldöm nekik.

Ha a mérgem enyhülni talál és rá tudnak beszélni, akkor lehet, hogy a hónap második felében még egyszer lemegyek,[2] s akkor, úgy gondoltam, a Tauker-Szántó udvarba állítanánk be a kocsit, és onnan gyalog sétálnánk tovább, így a kocsi jól járható helyen lenne.

Örülök, hogy férjeddel[3] megismerkedtem – nem volt ugyan alkalmam beszélgetni vele, de nagyon szimpatikus, jóra való, igen intelligens fiatal embernek láttam. Ő nem csinál valamilyen tanfolyamot? Az az érzésem, lehetne belőle valami, bárhol megállná a helyét képességből és becsületből, ami jó néhány helyen elkelne.

Mindnyájatokat szívből üdvözöllek

Keresztapád

A levél meg volt írva, a boríték leragasztva, mikor telefonáltak azok, akikkel úgy volt, hogy majd 9. után Várkonyba mehetek velük – megváltozott a programmjuk, ezen a héten mehetünk.[4] Ha tehát az időt megbízhatónak látom, most szerdán, 15.-én megyünk, 11–12 között bemennénk érted, ha ezt az értesítést idejében megkapod és otthon vagy, és Veled együtt fölmennénk Pécsváradon a templomhoz. Utána Pécsváradon ebédelnénk, d.u. pedig járnánk a gesztenyést. Összesen négyen leszünk: 1) egy házaspár, a férfi a Népszabadság szerkesztője,[5] az asszony, Lajta Edit,[6] ismert művészettörténész; Németh Lajos,[7] szintén ismert műv.[észet]történész, tanítványom volt, a legjobb.

Édesanyádhoz is elmegyünk, de ne készüljön semmivel!

Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.
Szántóné Bognár Éva ld. 2517. sz.

[1] 1964. VIII. 5–12 között FL Fülöp Géza és F. Csanak Dóra kíséretében járt Zengővárkonyban, de nem volt jó idő.
[2] VIII. 13-án Fodor Andrással, Hernádi Gyulával és Tüskés Tiborral volt FL Pécsett és Zengővárkonyban.
[3] Szántó Ferenc (1939–2002) közgazdasági technikumot végzett, majd mérlegképes könyvelői tanfolyam után könyvelőként dolgozott az OTP-nél, a TSzCs-nél, a bólyi Állami Gazdaságban. 1962-ben vette feleségül Bognár Évát, 1983-ban elváltak.
[4] A kirándulásra nem került sor.
[5] Bánó Endre (1920–1992) grafikus, a Népszabadság képszerkesztője, Lajta Edit férje. A 2688-as levélben még nincs róla szó, valószínűleg időközben kérte, hogy csatlakozhasson.
[6] Ld. 2688/2.
[7] Ld. 2512. sz.

2690. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. VIII. 6.

Kedves Professzor úr,

íme egy kis gyűjtemény.[1] Vannak benne egészen uj versek (Csendélet, Arena s az apró versek) s egészen régiek: Patientia és Penelope. Ezzel a két darabbal már évek óta vesző-

döm. Penelope-nál problematikusnak tartom, hogy a születés–elmulás folyamatát jelképezheti-e Penelope neve, akinek szövése-fonása nagyon is reális folyamat. Megengedhető-e az ilyen privátmitológia?

Sok üdvözlettel a viszontlátásig

Amy.

Kedves Lajos Bátyám,

sajnos, hogy látogatásunk Amy állapota miatt, még mindig késik, ezért ezzel a levéllel egyidejűleg utalványon megküldöm a Helikon 2000 forintját.[2] Bocsánatot kérek, hogy ilyen sokáig késlekedtem vele.

A „F.[ülep] L.[ajos]" verset szeretném az Élet és Irodalomban, vagy a Kortársban közöltetni,[3] még nem tudom, hogy vállalkoznak-e rá. – A multkori versek egyikének[4] befejezését megpróbáltam rövidebben, erősebben, szétkalandozás nélkül megoldani: itt küldöm új verzióját.

Minden jót! Hálás tisztelő szeretettel,

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/101.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Küldi: Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Károlyi Amy versei nincsenek a levél mellett. A Csendélet (kötetben: Nature morte c. vers variánsát már 1961. VII. 2-i dátummal elküldte, MTAKK Ms 4590/363., a többi is megjelent Károlyi Amy: A harmadik ház. Bp. 1965. Magvető c. kötetében. 11–12., 13., 14., 34–35.)

[2] Stéphane Mallarmé költeményei. Bp. 1964. Magyar Helikon. A verseket Weöres Sándor 1957–1959 között fordította, FL ellenőrizte őket. Valószínűleg ezért fizetett neki a kiadó. FL neve nincs feltüntetve a köteten.

A FL könyvtárában levő példány dedikációja: „Fülep Lajos Bátyámnak, mély hálával, hogy segített ezt a megoldhatatlan feladatot, Mallarmé magyarrra fordítását, legalább a lehetőség szűk keretén belül megoldani, köszönettel, Sanyi. Bpest, 1964. aug. 25."

[3] A levéllel együtt küldte el Weöres Fülep Lajos c. versének gépiratát (MTAKK Ms 4591/102.), amely a később megjelenthez képest variáns. Utóbb a Merülő Saturnus Bp. 1968. Magvető (9–12.), valamint az Egybegyűjtött írások Bp. 1970. II. 471. jelent meg Három vers Fülep Lajoshoz. Arcképvázlat címmel. A költő az Egybegyűjtött írások tartalomjegyzékében a vers születését 1962-re teszi. (Egybegyűjtött írások II. 801.)

A Fülep Lajos c. vers először Réz Pál: Az ÉS látogatása Weöres Sándornál c. cikkben jelent meg. (= Élet és Irodalom, 1964. VIII. 29. 35. sz. 12.) Weöres az interjút FL közeledő 80-dik születésnapját említve a vers variáns-szövegével fejezi be.

[4] A levélben említett vers-variáns valószínűleg Az ál-magány c. vers, amely két formában is megvan a levél mellett. (MTAKK Ms 4591/104–105.)

2691. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp.] 1964. VIII. 9.

Dear Dore,

please, kerítse meg nekem ezt – remélem, nem lesz nehéz, ahol a másik Hegel[1] van, ennek is lennie kell.

How do you do?
Agréez, Madame, l'expression de ma plus haute considération.
Tout à Vous

L.[ajos] F.[ülep]

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírásos cédula.
Budapestre írt levél.

[1] Két Hegel-kötetet kért könyvtárból kikölcsönözni: Vorlesungen über Philosophie der Weltgeschichte. herausg. v. G. Lasson 1920. [1930-as kiadás volt csak meg], I.Teil. és Vorlesungen über die Philosophie der Religion, herausg.von Georg Lasson. III. Teil. Die absolute Religion. 1929. F. Meiner Verlag.

2692. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1964. VIII. 16.

Carissimo amice!

persze hogy megkaptam a kártyádat,[1] de csak *itt*, mikor *két hónapos* olasz tartózkodás után hazajöttem. Pestre *rémesen* szeretnék menni, vízumom is *van*, de *két könyvem*[2] a kiadónál *oly* lassan halad, ha nem vagyok itt elalszik! Ez rémes, de *ez* fog megakadályozni a jövetelben. Vederemo, hátha mégis. Egyelőre sok ölelés

Magda

MTAKK Ms 4589/212.
Kézírás Verona Arena feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22. Hongarije.

[1] A kártya nem maradt fenn.
[2] Az egyik könyv az Eva–Maria–Venus lehetett (ld. 2519/2.), a másik: Révész–Alexander, M.: Onbewust expressionisme. s'-Gravenhage, 1965. Mouton.

2693. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. VIII. 24.

Kedves Lajos Bátyám,

sikeresen megtaláltam az „Életünk"[1] azt a számát, ahol Fodor Bandi két verse van,[2] itt küldöm. Kérnék értesítést megérkezéséről. – Ha nem is nagy eredménnyel, de mennyifélével jelentkeznek ezek a szombathelyiek! Érdeklődésük határtalansága tetszik nekem. Kiadványuk nagyon változatos, bármennyi is benne a dilettantizmus, erőtlen akarás.

Minden jót kívánok hálás tisztelő szeretettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/106.
Kézírás.
Budapestre írt levél. Hátlapján az egész lapot betöltő nyúlfej-rajz.

[1] Ld. 2683/1.
[2] Ld. 2683/2.

2694. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1964. IX. 28. előtt]

Kedves Lajos Bátyám,

ahogy telefonon megbeszéltük, itt küldöm valamennyi Góngora-fordításomat.[1] Az eredetit és nyersfordítást is, már amelyik még megvan nálam, mert egy részét, sajnos, visszaküldtem, ezeket majd Benyhe Jancsi[2] fogja eljuttatni.

Most egy igen furcsa svéd költő, Carl Michael Bellmann[3] (élt 1740–1794) verseit fordítgatom. Ahogy a svédek mondják, a világ egyetlen olyan költője, aki senkire se hasonlít. Talán nem is költészet, csak kocsmai danolászás, fojtóan távlattal drasztikus höbögés, mégis igen élvezem; ha költő-rokona nincs is, Brouwwer[4] pikturájával, azt hiszem, rokon. A svéd király titkára, diplomata volt; furcsa északi rokokó, ahol útszéli részegség és hivatalos lakájság ennyire együtt lejt nyiltan; mert hiszen suba alatt mindig és mindenütt összetartozik.

Gyógyulást, épséget-egészséget kívánok, hálás tisztelő szeretettel,

Sanyi.

Kedves Professzor úr,

remélem hamarosan küldhetek a gépelt kötettervezetből.[5] Kívánom, hogy professzor urat egészségben, jókedvben találja.

Szeretettel köszönti

Amy

A helynév értelemszerűen kiegészítés a dátum és a tartalom alapján: Weöres 1964. IX. 28-i levelében küldött FL-nak Bellmann-fordításokat. (Ld. 2696.)
MTAKK Ms 4591/210.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] FL kéziratos hagyatékában nincs Weöres Sándortól származó Góngora-fordítás. A kötet Luis de Góngora: Válogatott versek. Bp. 1966. Európa jelent meg, benne: „A fordítás hűségét ellenőrízte Fülep Lajos és Benyhe János" szöveggel.
[2] Benyhe János (szül. 1926.) irodalomtörténész, műfordító. 1956–1986 között az Európa Kiadó felelős szerkesztője. Főleg spanyol, portugál és francia műveket fordított.
[3] Weöres Sándor 1964. IX. 28-i levele (ld. 2696. sz.) mellett van Carl Michael Bellmann: Fredman episztolái. 30. c. fordításának gépirata. (MTAKK Ms 4591/114.)
[4] Brouwer, Adriaen (1605/6–1638) flamand festő, paraszttárgyú realista képeiről nevezetes.
[5] Károlyi Amy: A harmadik ház c. kötetének tervéről van szó. Bp. 1965. Magvető. FL példányában a következő dedikáció olvasható: „Fülep Lajosnak, kedves jó barátunknak Amy 1966. I. 3."

2695. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. VIII. 28.

Kedves Lajos Bátyám,

ahogy telefonon megbeszéltük, itt küldöm a hetilap-példányt[1] meg két verset.[2]

Várom Lajos Bátyám kedves értesítését, hogy a Beney Zsuzsa verseket melyik folyóiratnak küldjem.[3] Minden jót kíván hálás tisztelő szeretettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/107.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] A hetilap talán az Élet és Irodalom 1964. VIII. 1-i száma volt, amelynek 8. lapján Weöres Sándor Naplójegyzet c. verse jelent meg.
[2] A küldött két vers: A belső végtelen. – Négysoros. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/108.)
[3] Félreértés lehetett: nem volt szó arról, hogy Weöres Sándor valamelyik folyóirathoz továbbítsa Beney Zsuzsa verseit. (Beney Zsuzsa közlése.)

2696. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. IX. 28.

Kedves Lajos Bátyám,

elutazás előtt néhány órával, hamar itt küldök néhány skandináv fordítást.[1] Bellman-t,[2] akinek kuriozitása mulattat, bár ez a csapszék-líra nem olyan eredeti, mint először éreztem; Burns, Csokonai írt hasonlókat, de még Goethe is. Erősebbek az ónorvég Saga-törmelékek.

Itt küldök egy saját verset is.[3] Ugy érzem, artisztikusan rezgő felület. Csupa molekula, mondati és egyéb kapcsolat nélkül, valami rejtélyes erő mégis szőttes-szerű egységbe fogja. Talán a szériás szerkezet, a szavak rák- és csiga-kontrái.

Remélem, hogy Lajos Bátyám állapota javul. Minden jót kívánok, gyakran gondolok Lajos Bátyámra, bár segíthetnék. Hálás tisztelettel, szeretettel

Sanyi.

Amy verseskötet-anyagát[4] influenzás gépírónő másolta – ezért most nem küldjük, csak 3 hét mulva. S.[anyi]

MTAKK Ms 4591/109.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Küldi Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] A mellékelt fordítások: Thorjbjörn Hornkloft: Harald-ének és Darradarljód (Lándzsadal.) (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/111. és 113.)

[2] Ld. 2694/3.
[3] Quater. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/110.)
[4] Ld. 2694/5.

2697. BENEY LÁSZLÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Quedlinburg, 1964. X. 2.

Tisztelettel üdvözli – már Quedlinburgból, de ezen a drezdai maradékon

Beney László

MTAKK Ms 4585/85.
Kézírás Rembrandt (1606–1669) Bildnis eines bärtigen Alten im schwarzen Barett feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor Budapest II. Széher ut 22.
Beney László ld. 2629. sz.

2698. DÁVID KATALIN – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. X. 19.

Fülep Lajos professzor úrnak
akadémikus
Budapest

Mélyen tisztelt Professzor úr,

mellékelten küldöm a Művészettörténeti Dokumentációs Központ módszertani konferenciájának meghívóját,[1] és tisztelettel kérem Professzor Urat, hogy konferenciánkon részt-venni szíveskedjék.

A téma, úgy vélem, lényeges a magyar művészettudomány további alakulásához. A probléma felvetésekor abból indultunk ki, amit Professzor Úr jelölt meg akadémiai székfoglalójában, hogy szakmánknak el kell jutnia végre a magyar művészet történetének megírásához. A nagy levéltári kutatások és a topográfiai munkálatok olyan alapot biztosítottak ehhez, amire már építhetünk egy ilyen nagy előkészítést kívánó feldolgozó munkát. A feldolgozás első feladata lenne a periodizáció tisztázása, mely hivatva van distingciót tenni a magyarországi és a magyar művészet története között, illetve egy olyan felosztásra adna módot, mely a nagy egyetemes stílusok sajátságos hazai jellegének vizsgálatát teszi lehetővé.

A konferencia ezt természetesen nem oldja meg, célja csupán, mint soron következő feladatot, felvetni a kérdést és kijelölni a tennivalókat. Mert ezeket látjuk, sőt a megszervezés módját is bizonyos mértékig tudjuk. A nehézséget szakmánk jelenlegi szétesettsége jelenti, mely miatt szinte reménytelen valamit is kezdeni. Mindenesetre legalább a konferencia útján megkíséreljük publikálni, s bár nem reménykedünk, de mégis gondolunk arra,

hogy az erre hivatottak talán meglátják ebben azt a programot, mely megszervezni képes szakmánk szétesö tudományos munkáját.

Professzor Úr segítségére nagy szükségünk van, különben csak terv marad minden igyekezetünk.

Mély tisztelettel

Dávid Katalin

MTAKK Ms 4586/1.
Gépirat autogr. aláírással Művészettörténeti Dokumentációs Központ Budapest XIV. Dózsa György út 41. feliratú levélpapíron, rajta Művészettörténeti Dokumentációs Központ 1951 feliratú körbélyegző.
A címzés a levél szövege előtt van.
Budapestre írt levél.

Dávid Katalin (szül. 1923) művészettörténész, 1948–1950-ben a Szépművészeti Múzeum munkatársa, 1951–1956 között a Művészettörténeti Dokumentációs Központ helyettes vezetője, 1956–1965 között vezetője, 1966–1969 között a Magyar Nemzeti Múzeum tud. főmunkatársa, 1969–1993 között az Egyházi Gyűjtemények Szakfelügyeletének vezetője, 1978–2000 között a Pázmány Péter Tudományegyetem professzora.

[1] A meghívó a Művészettörténeti Dokumentációs Központ III. Módszertani és Elméleti Konferenciára szólt, amely az Akadémián volt 1964. X. 22–23-án A régi magyar művészet periodizációs problémái címmel.
A konferencia anyaga a Műv.tört.Ért. 1965. 3. sz.-ban jelent meg. A címadó előadást Dercsényi Dezső tartotta (191–200.), hozzászólt Dávid Katalin (200–203), Mályusz Elemér (203–208), Heckenast Gusztáv (208–211), Klaniczay Tibor (211–213). A meghívón Mátrai László és Garas Klára neve is szerepel.

2699. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1964. X. 24.

Kedves Professzor Úr!

Ilyenkor ősszel mindig eszembe jut Petőfinek az a kedves kis verse, hogy Itt van az ősz, itt van újra. Újra megérett a gesztenye is. Van is belőle az idén bőven, adtak is mindenkinek. Még nekünk is egy fát.[1] Akik a csoportban vannak, azoknak sokat. Szeretettel küldünk belőle kóstolót. Itt most is sokat esik, jégeső is volt egy héttel ezelőtt, csak éppen a noha szőlőknek ártott, mind leverte a földre.

Sok szeretettel küldjük üdvözletünket

Bognár Család

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/134.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés (FL bélyegzője:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] A Termelőszövetkezeti Csoportról van szó. A jó termésre való tekintettel Bognárék, akiket kizártak a TSzCs-ből, különös kegyképpen kapták meg egy fa termését. 1990-ben vették vissza a gesztenyésüket, amelyet a 80-on felül levő Bognár János rendbetett, kiirtotta a közben felnőtt bozótot.

2700. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1964. X. 29.

Kedves Komaasszony,

hétfőn délelőtt megjött a lapja,[1] délután a gesztenye is. Nagyon köszönöm a rám gondolást és a csomagolással, küldéssel való vesződést. A zacskót alkalmilag visszajuttatom, vagy, ha még lehet, visszaviszem.

Hetekkel-hónapokkal ezelőtt írtam Évikának,[2] hogy Várkonyból eljövetelemkor ott hagytam egy s más holmit, Császár tanítóra[3] bíztam, adja el, annyi év alatt el is adott belőle, de még maradt – biztattam Évikát, próbálják ők eladni s az áruk nekik marad. Ő jó sokára válaszolt, s akkor is azt, hogy nem találta otthon Császárékat, majd megint megpróbálja, – pedig vasárnapokon vagy bármelyik nap este bizonyosan megtalálta volna őket. A halogatásnak az lett a vége, hogy a tanító e hó elején eladta az íróasztalt 500 F[orint]-ért, villanyfelszerelést 63 F[orint]-ért, árát el is küldte. Holmi még mindig van ott, mivel Császárék költözőfélen vannak, jó volna, ha Évikáék átvennék, és ahogy tudják, értékesítenék. Mint megírtam, egyet-mást Kócsidiéknak adtam, amiért helyet adtak a holminak, ez tehát az övék, ami ezen kívül még van, rendelkezzenek vele Évikáék. Hogy mi van még ilyen, Császár tanító majd megmondja, én már nem tudom. De nem kellene halogatni, mert egyszerre csak mennek, s akkor nem tudom, hova lesz a holmi.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. Baranya m. u.p. Pécsvárad
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2699. sz.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Ld. 2499. sz.

2701. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR ANTALNAK

[Bp.] 1964. X. 29.

Kedves Anti,

nagyon köszönöm az alapos tanulmányt[1] a gerontológiáról és gerontokráciáról, sok mindent megtanultam belőle, amiről sejtelmem se volt, igaz, nem is érdekelt. Azt persze máig se

értem, milyen gerontokracia az, amelyben a geronról tudta nélkül, olyat lehet publikálni, aminek a fele ízetlenség, másik fele valótlanság[2] – és szégyellhetem, amíg még élek.[3]

Szívből üdvözöl

F.[ülep] Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Molnár Antal zeneakadémiai tanár úrnak H XI. Karinthy út 14.

Molnár Antal (1890–1983) zenetudós, zeneszerző. 1919–1959 között a Zeneakadémia professzora. FL az I. világháború éveiben ismerte meg, Molnár eljárt a Vasárnapi Körbe, többször volt FL Logodi utcai lakásán, s Zeneesztétika Bp. 1938. c. munkájában többször hivatkozik a FL-sal való beszélgetésekre. Meglátogatta FL-t Baján és Zengővárkonyban is, időnként több levelet váltottak, de kapcsolatuk nem volt állandó és rendszeres.

[1] Molnár Antal levele nem maradt fenn.

[2] Lakatos Kálmán (ld. 2702/1.) tollából Arcképvázlat Fülep Lajosról címmel tanulmány jelent meg (= Valóság, 1964. VII. évf. 10. sz. 15–24.). A folyóirat külső címlapján a következő (téves) közlés volt olvasható: „Fülep Lajos 80 éves" (valójában 1885. I. 23-án született). A Lakatos-cikk után a folyóirat szemelvényeket közölt FL 1906–1924 közötti műveiből.

Lakatos Fodor András biztatására fogott hozzá a munkához. A kézirat első változatát 1964. IV.-ben adta át Fodornak, aki alaposan átjavította. Sejtette ugyan, hogy FL-nak nem fog örömet szerezni a cikk, mivel naplójában így írt: „Talán Fülep is meg fogja bocsátani a merényletet. (Ha a kezébe adnánk előzetes olvasásra, sohase jelenhetne meg. De vajon Tüskés Tibor vállalja-e a publikálást?" (Fodor: Ezer este... II. 264. 1964. VII. 10.)

Tüskést nem sokkal ezután leváltották, így a Jelenkorban való megjelenés kútba esett. Ő javasolta Fodor Andrásnak, próbálkozzék a Valóságnál, ami napokon belül meg is történt. A megjelenést Hernádi Gyula is támogatta a szerkesztőknél, s vállalkoztak a cikk kiadására, de rövidítéseket javasoltak. Fodor András így ír: „beleegyezem A várkonyi gesztenyés versidézetének [a verset Fodor 1954-ben, az első zengővárkonyi kirándulás után írta], s az összes meghatódott hangú dícsérő szöveg mellőzésébe, csak a bevezetőt kérem visszatétetni [...]" (Fodor: Ezer este... II. 281. 1964. VIII. 21.).

A megjelenés titokban tartása végül mégsem sikerült: Németh Lajos hallott valamit a Valóságnál folyó előkészületekről, de a részleteket nem ismerte. FL ekkor Fodor Andrást kérdezte meg. „Töredelmesen elmondom, honnan volt a tanítványi vallomás ötlete. Amikor a szerző személyét elárulom, s az én kontraredaktori érdekeltségemet, megnyugszik. Ő csak attól félt, hogy valami sületlenséget írnak róla." (U.o. II. 281.)

A cikk megjelenésekor Fodor csak magát a tényt regisztrálja, feltéve a kérdést: „ő vajon mit szól hozzá?" (II. 307.) A választ már a két nappal későbbi Széher úti séta előtt megtudja: „Joggal volt balsejtelmem Fülep miatt. Most pénteki menetelünk jelentése után mellékesen közli, mennyire bántotta a cikk." „Nem arcképvázlat ez, hanem apológia... s tárgyi tévedések vannak benne, mint például Lukács bújtatása... és a többi dicsekvő adalék, amiknek csak ő lehetett a forrása. Jobb lett volna az egészet mellőzni. Csak az a vígasztaló, hogy több ilyenben nem lesz részem. – Bántott. Nagyon bántott. Nem merek az utcára kimenni."

Fodor a továbbiakban elsősorban azzal magyarázza önmagának FL reagálását, hogy „az újra és újra megígért életmű" el nem készülte miatt nem szívesen néz szembe önmagával, de így nyugtatja magát: „Sajnos, nincs semmi humoros Fülep méltatlankodásában, csak szomorú rezignáció. De tán még ez is jobb, mintha dühösen átkozódna." (Ezer este... II. 307.)

[3] Ebben az esetben a művészetfilozófia töredékessége, vagy a túlzott magasztalások ízlését sértő volta csak egyik oka volt FL elkeseredésének. Amiért – mint több gratuláló levélre válaszolva megírta, – „nem mert az utcára kimenni", a cikkben lévő tárgyi tévedések, pontosabban egy valótlan állítás: Lukács György 1919-es bujtatása volt.

FL nem egyszer mesélt az őszirózsás forradalom, a Tanácsköztársaság hónapjainak és a bukás utáni események történetéről, de sose mondta, hogy Lukácsot ő bujtatta volna. Mindig arról beszélt, hogy Zalai Béla özvegyének, Máté Olga fényképésznek a padlásán húzódott meg. (FL lakásán is rejtőzött egy politikailag exponált személy, de az nem Lukács volt.)

Lakatos cikke után FL szerint Lukács joggal hihette, hogy a tanulmányban szereplő állítás csakis tőle származhat, s hogy ő, FL, Lukács ismertsége révén akart előnyös színben feltűnni az olvasók előtt.

FL és Lukács kapcsolatának hatvan esztendejének történetét és egymástól eltérő sorsukat végigkövetve, egymás képességeinek kölcsönös elismerése, de ugyanakkor mindig bizonyos távolságtartás jellemezte viszonyukat.

1910–1911-ben A Szellem tervezése és szerkesztése idején kerültek először személyes kontaktusba egymással. Az első világháború éveiben a Vasárnapi Kör összejövetelei és a Szellemi Tudományok Szabad Iskolája során találkoztak gyakrabban. Felfogásbeli különbözőségükről FL több alkalommal írásban is megemlékezett, ami akkor vált nyilvánvalóvá, amikor a Vasárnaposok nagy része a marxizmus mellett kötelezte el magát. Mannheim, FL, Lesznai Anna és néhányan az ifjak közül nem követték őket.

Amikor Lukácsék emigrációban voltak, FL becsületbeli kötelességének tartotta, hogy nyilvánosan nem szól róluk. Lukács hazatérése után újra felvették a kapcsolatot, de igazán közel ezután sem kerültek egymáshoz. Ennek egyebek mellett az is oka volt, hogy FL akadémiai székfoglalóját filozófiai témáról kívánta tartani, de ezt megakadályozták. Ugyanakkor akadémiai tagságát Lukács és Fogarasi támogatta elsősorban – amint ezt FL az MTA II. osztályának vezetőségi ülésén nyilvánosan el is mondta. [Flev. VI. 2443/1.] Akadémiai tevékenysége során FL valószínűleg ezért is ügyelt arra, hogy különállását megőrizze.

Lukáccsal való érintkezése a későbbiekben barátságos volt, de az akadémiai hivatalos működésükre korlátozódott egészen addig, amíg az 1960-as közgyűlésről való távollétük miatt – másokkal együtt – a főtitkár mindkettejüket nyilvánosan megfeddte. Ekkor, az Akadémia lépcsőházában lefelé lépegetve jegyezte meg Lukács ironikusan, hogy voltaképpen illő dolog, hogy őket, akik ifjúkorukban együtt kezdték pályafutásukat, most is egy kalap alá veszik. Felvetette, hogy szívesen meglátogatná FL-t otthonában, ami hamarosan meg is történt.

Az itt leírt előzményeket és a látogatás lefolyását FL annak idején elmondta. Megkérdeztem tőle, hogyan fogalmazná meg kettejük viszonyát. „Hát, – mondta, – toleráljuk egymást."

2702. TAKÁTS GYULA – FÜLEP LAJOSNAK

[Kaposvár,] 1964. X. 31.

Kedves Lajos bátyám,

ahogy közelget január, szorít a szó, hogy megköszönjem mindazt, amit írásaidból és emberségedből tanultam. Lakatos Kálmán[1] volt kedves tanítványom Valóságban[2] irt tanulmánya[3] indított e levélre. Fodor Bandi[4] és Weöres Sanyi[5] után, ha nem is verssel, de tán azzal állíthatok Hozzád, hogy bátran kimondjam, közel harmincöt éve példámnak tekintelek. A test és lélek, az élet és stílus harmóniáját úgy igyekeztem formálni, ahogy te tanítottad. Hogy mi sikerült ebből, az idő eldönti. Bár felét elmondhatnám annak, amit szeretnék még megvalósítani. Magányom sokszor segít, sokszor nyom. De a muzeumomat látogató ezrek és abból a sorból is mindtöbben, akit Te neveltél, hitet és erőt adnak a munkára. És talán maga a nép is, amely között élek és amely megért.

A nyolcvanadik születésnapodon is sok szeretettel köszönt régi tisztelő hived

Takáts Gyula

P.[ost]S.[criptum]
Csak röviden értesítelek, hogy Évek, madarak címen[6] 1965 közelének napjára megjelennek végre nem a „kiválogatott", de válogatott verseim. – Egyszer, ha mandulavirágzáskor autóval eljönnél Becére, boldoggá tennél bennünket! Várkony és Bece egymás mellett, azt hiszem, a legszebbek közé tartozik.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4589/306.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos író ny. e. tanár, akadémikus etc. Budapest II. Széher u. 22. sz.
Feladó: Takáts Gyula (bélyegző:) Rippl-Rónai Múzeum Kaposvár Telefon: 2374 Postafiók: 70.

Takáts Gyula (szül. 1911) költő, író, műfordító, tanár. FL egyetemi hallgatóként Pécsett ismerte meg. Fodor Andrásnak Kaposváron gimnáziumi tanára volt. 1949–1971 között kaposvári múzeumigazgató.

[1] Lakatos Kálmán (szül. 1928) VI. gimnazista korukig Fodor András osztálytársa a kaposvári gimnáziumban és lakótársa a MÁV internátusban. 1947-ben belépett a bencés rendbe. 1947–1952 között vidéken káplánként szolgált. Utóbb elvégezte az ELTE Bölcsészkarán a magyar–angol szakot, s a rendből kilépve 1958–1963 között Cegléden, 1963–1965 között Budapesten gimnáziumi tanár, 1968–1989 között a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Mérnök- és Vezetőképző Intézetében, majd az ELTE TTK-n angolt tanított nyugdíjazásáig. FL-sal Fodor András ismertette össze. Valóság-beli FL-tanulmányát ld. 2700/2.
[2] Valóság. 1958-tól megjelenő társadalomtudományi folyóirat, ekkor a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat havi lapja, főszerkesztője Hegedüs András.
[3] Ld. 2701/2.
[4] Ld. 2683/2.
[5] Ld. 2690/3.
[6] Takáts Gyula: Évek, madarak. Válogatott versek. Bp. 1965. Szépirodalmi Könyvkiadó. „Fülep Lajosnak szeretettel küldi régi híve Takáts Gyula 965" dedikációval.

2703. HAULISCH LENKE – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1964. XI. 2.

Kedves Tanár Úr,

most értesültem a Valóság c.[ímű] folyóiratból,[1] hogy születésnapja van, és Lakatos Kálmán cikkéből[2] még egy sereg olyan dologról, ami számomra új. Én ugyan a megnyilatkozásaiból valamilyen női intuicióval (amit ugyan tudom, le tetszik nézni) mindig tudtam, hogy nem akárki tanít bennünket az egyetemen s meg kell mondanom, hogy erre az intuicióra és saját megfigyeléseimre inkább hallgatok, mint oldalas méltatásokra. Kérem, fogadja olyan szeretettel születésnapjára küldött jókívánságaimat, amilyen szeretettel és hálával én küldöm. Nagyon jóleső érzés tudni, – erre Tanár Úr a példa –, hogy lehet élni tisztán és töretlenül, nem szükségszerű az a sok piszok és elferdülés, ami egyre inkább ellepi és elöveszi az embereket, miután a külvilág érdekszféráiban tájékozódni tudnak.

Egyszer, ha rá tetszik érni, beszámolok majd szovjet utamról, ugyanis elfogadtam a szovjet levelező aspiranturát.[3]

Szíves üdvözlettel:

Haulisch Lenke

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/205.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22.

Haulisch Lenke (szül. 1930) a budapesti egyetemen muzeológusi diplomát szerzett, 1956-tól a Szépművészeti Múzeum Új Magyar Képtárában, majd 1957-től osztályával együtt az újonnan alakult Magyar Nemzeti Galériába kerülve dolgozott. 1964-től szovjet levelező aspiráns Mihail Vlagyimirovics Alpatov irányításával, ösztöndíját 1966-ban magyarországi aspirantúrára minősítették át, s FL lett az aspiránsvezetője. FL 1967. VII. 8-án jelentést írt a TMB-nek a végzett munkáról és kérte az aspirantúra meghosszabbítását 1968 VII.-ig. (MTA Lt TMB 1723/3.) FL halála után Pogány Ö. Gábor lett Haulisch Lenke aspiránsvezetője. Kandidátusi vitája 1972. IV. 26-án volt, a disszertáció címe A szentendrei festészet kialakulása, története és jelentősége a felszabadulás előtt. (MTAKK D 5043/I–II.)

Nyomtatásban A szentendrei festészet kialakulása, története és stílusa 1945-ig címmel jelent meg. Bp. 1977. Akad. Kiadó.

[1] ld. 2702/2.
[2] Ld. 2702/1.
[3] Ld. fentebb.

2704. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

[Princeton, 1964. XI. 12.]

Jövünk tavasszal Firenzébe – a viszontlátás reményében öleli

Carlo.

La Nazione, oct.[ober] 31. 1964. Firenze[1]

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/117.
Kézírásos sorok Tolnay firenzei kinevezését hírül adó újságcikkről készült xeroxmásolaton.
Címzés: Professor Fülep Lajos akadémikus Széher ut 22 Budapest Hungary
A borítékon Hotel Louvois 1 rue Lulli Paris nyomtatott felirat áthúzva. A bélyeg levágva. A borítékon FL ceruzaírásos feljegyzései: tariffa posta aerea [légiposta-díjszabás], il libro quanto sempre [a könyv mikor végre? Valószínűleg emlékeztető Tolnay Michelangelo VI. kötete megjelenését megkérdezni. Ld. 2596/2., 2736/5.], due altri domandati [a két másik kért (könyv) – ld. 2727/3., 2732/5–6, 2735. sz.], cosa c'erà in Bonn? [Mi volt Bonnban? Ld. 2658/2., 2669/6.], Juhász? [Juhász Vilmosra utal ld. 2732. sz.]

[1] A cikk címe: Sorgera a Firenze un centro michelangiolesco. Ne sarà direttore il professor americano Charles de Tolnay. [= Michelangelo-központ létesül Firenzében. Igazgatója az amerikai professzor Charles de Tolnay lesz.] A cikk a princetoni egyetem tanáraként említi Tolnayt, amit ő kézzel Columbia-ra javított ki.

2705. FÜLEP LAJOS – GYERGYAI ALBERTNAK

[Bp. 1964. XI. 19.]

Mon excellent Ami,

nagyon köszönöm az intenciot,[1] bár restellem az alkalmat, t.i. azt az idétlen cikket,[2] melynek fele idétlenség, fele valótlanság. Csak az nyugtat meg, hogy nyilván nem olvastad el, mert ama fatalis nap nem most vagyon, hanem még odébb. Azóta nem merek emberek közé menni. Mais que faire? Ce sont les inconvénients du métier, comme disait le roi d'Espagne, quand la bombe éclatait devant son carrosse.[3]

Mille amitiés,

Fülep Lajos

Helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 6176/134.
Kézírás Csontváry Kosztka Tivadar 1853–1919 Magányos cédrus feliratú képeslapon.
Címzés: Gyergyai Albert egyetemi tanár úrnak H II. Fillér u. 1.
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

[1] Gyergyai Albert születésnapi üdvözlete nem maradt fenn.
[2] Ld. 2701/2–3.
[3] „Mais que faire etc..." – „De mit tehetünk? ezek a foglalkozással együttjáró kellemetlenségek, mondta a spanyol király, amikor bomba robbant a kocsija előtt. Meleg barátsággal."

2706. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XI. 23.

Kedves Gnädige,

közben remélhetőleg megkapta lapomat,[1] amit levelére[2] azonnal, érkezése napján, írtam. Ha majd ír, adjon hírt róla. – Ma érkezett 13.-án keltezett, 16.-i postabélyegzővel pecsételt levele[3] – erre is azonnal válaszolok, gondolom, jobb röviden hamar, mint hosszabban ritkán, így előbb tudja meg, ami érdekli. – Először tehát: amint lapomon közöltem, pénteken d.e. megtörtént a fiók rendezése és bezárása, persze, hogy miben volt a pénz, nem vizsgáltam, csak arra volt gondom, hogy minden visszakerüljön a fiókba. – A másik gondja: ne legyen miatta gondja! amint előre megmondtam, türelmes leszek, az angyalok kara állandóan fejem körül kering és tapsol bámulatában. Egyébként is, mivel nekünk kálvinista eretnekeknek odaát nincs purgatoriumunk, ideát kell leróni a részünket, mielőtt a pokolba jutunk, ahol nyilván nem olyan cox-porral fűtenek, amilyen most van soron nálunk – gazemberség, hogy ilyet eladnak. Örömmel olvasom, hogy milyen szép helyeken jár és milyen jókat eszik – inkább erről beszéljünk hát. Ha Romában jár, okvetlenül menjem el a Campo di Fiori-ra – az aztán piac, ott vannak színek, szagok, halak etc.! És menjenek ki okvetlenül az albán hegyekbe,[4] Castelgandolfo,[5] Frascati,[6] Nemi[7] – a tavak és borok és villák! És Firenzében okvetlenül föl a San Miniato-hoz,[8] a világ egyik legmeghatóbb gyönyörű temploma és legszebb helye. (Mögötte a firenzei előkelők temetője – ott van né-

hai házigazdám[9] kriptája is. – Ha egyébként véletlenül átmennek a Piazza Donatellon, ott látható a két ház – 5. és 6. sz. – amiben laktam, egyiken emléktábla a volt házigazdámról és öreg barátomról, Michele Gordigiani.)

Szívből üdvözli

öreg prof.-ja.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4160/187.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Signora Marianna Rasko Latina Via Carlo Alberto 7 Italia
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A lap nem maradt fenn.
[2] A levél nem maradt fenn.
[3] Ez a levél sem maradt fenn.
[4] Rómától délkeletre fekvő vidék, festői középkori városkák, palotákkal.
[5] Kisváros az albán hegyekben, pápai nyaraló.
[6] Ugyancsak az albán hegyekben fekvő kisváros, festői tájban, villák, paloták.
[7] Hegytetőn, krátertó mellett fekvő városka.
[8] Ld. 2635/1.
[9] A lentebb említett Michele Gordigiani. Ld. 2536/2.

2707. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XI. 27.

Kedves Gnädige,

20-án kelt, 21-én bélyegzett levelét[1] ma kaptam, rögtön válaszolok rá, ebéd után be is dobom – mindent megteszek, hogy amilyen gyorsan egyáltalán lehetséges, hírt kapjon tőlem, sajnos 6–7 nap kell hozzá, míg odaér, legalább is ide ennyi. Amennyire örülök, hogy olyan gyönyörű helyeken jár és annyi szépet lát, annyira bánt, hogy aggodalmaival rontja örömeinek zavartalanságát. Megismétlem, amit már kétszer is írtam – közben, remélem, már csak megkapta – türelmes vagyok, nem szólok semmiért, Milimári[2] még itt van, azt hiszem, végig marad is, amit főz, meg lehet enni, reggeli, ebéd, vacsora percre pontos, még pénteken is ½ 12-re kész), takarításban igyekszik etc. etc. – tulajdonképpen azt hiszem, sajnálni való szerencsétlen teremtés, mert a végtelen modortalanságának, neveletlenségének következményeit nyilván ő is érzi. – A hátra levő időre javaslom: ne a muzeumokba! az utca, élet, vidéki táj sokkal érdekesebb. Örülök, hogy amit egyik lapomon javasoltam, megtörtént, kirándulás föl az albán hegyekbe.[3] – Külön kérdezi a pénteki bevásárlást – hát ma éppen péntek van, rendesen meg szokott venni mindent, ami kell. Erre van gondja, mert enni aztán szeret, csak úgy hörböl, szürcsöl, és olyan hangosakat nyel, nem tudom megérteni, mivel, hogyan csinálja.

Saluti affettuosi ad ambedue[4]

dal prof.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4160/188.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Signora Marianna Rasko Latina Via Carlo Alberto 7 Italia
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nincs meg.
[2] Raskóné ideiglenes helyettese.
[3] Ld. 2706/4.
[4] Mindkettejüknek – Raskó Alfrédnénak és leányának, Marianne-nak

2708. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp. 1964. XI. 30. előtt]

Kedves Gnädige,

mindent megkaptam, a repülő-lapot rá csütörtökön, a latinai lapot tegnap, kedden, a latinai levelet[1] ma, szerdán, mindjárt írok is rá. A fiók most már ne nyugtalanítsa, péntek délelőttre gondoltam megcsinálom Salánkival,[2] akkor úgyis idejön piac után. Persze jobb lett volna, ha a pénzt rám bízza, de talán így sincs ok aggodalomra. Milimárit,[3] ahogy megfogadtam, tűröm, Maga ne foglalkozzon vele, ne rontsa miatta az ottlétét. Csakugyan paraszti eredetű, a fecsegéséből kiderült, de így se értem – évtizedekig éltem parasztok között, és ismertem mindenféle népet, ilyen neveletlenséget és modortalanságot életemben se láttam. – Hanem Maga aztán itt hagyta a jó időt! Azóta valóságos május van, süt a nap, olyan meleg van, hogy nap közben is nyitva tartom az ablakot, felöltő nélkül sétálok. – De mi lesz, ha ilyen jókat s ennyifélét eszik? fogyni akart! – A carfiol (cavolfiore) ott is fehér, mint mindenütt a világon, az a zöld más: broccoli romani, a karfiol unokatestvére, de jobb nála – én beszéltem Magának róla; valamikor Pesten is lehetett kapni. – Múlt csütörtökön levél érkezett Vermessynétől[4] – nem továbbítottam, mert gondoltam, ha átírom a címet, ki tudja, mit értenek belőle, ha borítékba teszem, talán túl vastag – gondolom, közben értesült róla, mit írt. De ha kívánja, elküldöm.

Szívből üdvözli

öreg prof.-ja

Molti saluti cordiali anche alla Signora Marianna[5]

A helynév a feladó, a dátum a tartalom alapján: Raskóné XI. 30-ig Latinában volt leányánál, onnan Svájcba utazott unokájához, majd Speyerbe a húgához.
MTAKK Ms 4160/193.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Signora Marianna Rasko Latina Via Carlo Alberto 7 Italia
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A lapok és a levél nincsenek meg.
[2] Kiléte ismeretlen.
[3] Ld. 2707/2.

[4] Raskóné Speyerben élő húga.
[5] Raskó Marianne, Raskóné leánya.

2709. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XI. 30.

Kedves Gnädige,

23–24-én kelt, 24-én bélyegzett levelét[1] ma délben kaptam, azonnal válaszolok rá – ide tehát minden elég jól érkezett – remélem, azóta az én 18.-án írt és bedobott lapom[2] is megérkezett. Levelében benne volt az odaküldött távirat kivágott szövege – de nem írta, miért küldi; talán, hogy lássam, milyen pontosan továbbították? mindent megtettünk érte! – Megismétlem, ne mulassza el a *Campo di Fiori*-t,[3] többet ér, mint a döglött muzeumok és romok. És átmenni *Trastevere*-be,[4] járni az utcákban, ahol az igazi romai népi élet nyüzsög, kimenni *Tivoli*ba,[5] vagyis az élő, igazi Romában járni és a környéken, nem a kötelező, szokványos idegenforgalmi látványosságokat elvégezni, mint valami iskolai feladatot – ennek semmi értelme. Maga nem tanfolyamra ment oda, hanem élő világot látni, amit érdemes megismerni. – Idehaza semmi újság. Milimári[6] változatlanul absurd, de én hősiesen elviselem. Hogy mulasson rajta, néhány apróság: szalvétát nem használ, még nem nyitotta ki, neki csak arra való, hogy reggel a kenyerét közzé dugja s a szeleteket belőle huzigálja ki; vacsorakor, ha valami hideg húsfélét eszik, egy nagy fene konyha-késsel vagdossa, de annak se a nyelét fogja, hanem a pengéjét a hegyénél, és a darabkákat úgy viszi a szájához, kés a markában – kérdeztem tőle, nem a kenyérszelő kés-e, azt felelte, nem, és nyugodtan tovább evett – de leírni nem lehet mindent. Maga mégis csak legyen nyugodt, ki fogom bírni. – Ma volt itt Lezsóffy,[7] őt is megfaragta.

Saluti affettuosi

dal prof.

A helynév és az évszám a feladóból.
MTAKK Ms 4160/189.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Signora Marianna Rasko Latina Via Carlo Alberto 7 Italia
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] A lap nincs meg.
[3] Ld. 2706. sz.
[4] A Tiberis jobb partján levő, az „igazi" római nép lakta negyed, ókeresztény templomokkal.
[5] Rómától északkeletre fekvő helység, fő nevezetessége a Villa d'Este és parkja.
[6] Ld. 2707/2.
[7] Kiléte ismeretlen; valamilyen a ház körüli segítséget nyújtó személy. A Gál Istvánnak szóló levelekben fordul még elő a neve.

2710. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1964. XII. 5.

Kedves Lajos Bátyám,

ahogy telefonon megbeszéltük, itt küldök néhány próza-vázlatot, jegyzetet.[1] Némelyik megbízásból készült, némelyik spontán átfutó gondolatok rögzítése.

Vajda Endre[2] bírálatát[3] most már olvastam. Sajnos, mindenben egyet kell értenem vele; betyárul igaza van, ami elég baj. A következő levelezőlapot írtam neki: „Kedves Bandikám – köszönöm Mallarmé-fordításaimról írt kemény, szigorú és igazságos bírálatodat. Sajnos, igazad van: munkámban sok félreértés, megoldatlanság, ízetlenség hemzseg, annak ellenére, hogy 7 évig dolgoztam rajta. Kellő franciatudás nélkül. – Ha fordításom kudarc is: Gaurizankár[4]-megmászás kudarca, ezért nem bánom, hogy így történt. Remélem, hogy Te, vagy Rónay Gyurka,[5] vagy más-valaki, belátható időn belül megcsináljátok az igazibb magyar Mallarmé-verziót.[6] – Ha kritikád keménysége ellen bárki kifogást emelne: nem értek vele egyet. Kritikád az őszinte, tárgyilagos, nem finomkodó, helyénvaló bírálat, iskolapéldája lehetne. – Szeretettel stb."

Jó egészséget, minden jót! Hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

Kedves Professzor úr,

hét elején küldöm a könyvtervezetet.[7] Köszönöm, ha átnézi s esetleg más sorrendet javasol majd.

Szeretettel köszönti

Amy.

MTAKK Ms 4591/115.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos dr. professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Küldi Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Mellette: Weöres Sándor: Költőknek. Csecsemő, keresd meg... (Gépirat. MTAKK Ms 4591/116.) – Emlékezés Radnóti Miklósra. (Gépirat autogr. kiegészítésekkel, FL javításával. Weöres S. megjegyzésével: A „Tiszatáj" megbízásából. MTAKK Ms 4591/117.) – Egy készülő anthologia részére megbízásból írt vélemény. (Gépirat autogr. kiegészítéssel. MTAKK Ms 4591/118.)
[2] Vajda Endre (1914–1987) író, műfordító.
[3] Vajda Endre: Mallarmé magyarul. = Nagyvilág, 1964. IX. évf. 12. sz. 1875–1878.
[4] A Himalája egyik legmagasabb csúcsa.
[5] Rónay György (1913–1978) költő, író, műfordító, 1969-től a Vigilia felelős szerkesztője.
[6] Nem jelent meg másik Mallarmé versfordítás-kötet.
[7] Ld. 2694/5.

2711. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XII. 6.

Kedves Gnädige,

tegnap, 5., szombaton kaptam 28.-án kelt és postai bélyegzős levelét[1] – eztúttal nem válaszoltam azonnal, mert hiszen Maga előbb Schweizba megy[2] – ma azonban mégis írok már és bedobom, így talán Magával egyszerre ér Speyerba.[3] Továbbra is azt írhatom, amit eddig: im Osten ist nichts Neues[4] – Milimári[5] rendületlenül itt van, én rendületlenül és sikerrel konkurrálok az angyalokkal, morzsolván a purgatoriumot, ő viszont lubickol a paradicsomban, láthatóan élvezi a jólétet, kényelmet, most éppen (vasárn.[ap] d.e.) elment egy kicsit sétálni, amint mondta, „levegőre." Bezzeg Maga sose ment! Tehát megint csak ismételhetem: legyen nyugodt machen Sie sich keine Sorgen, élvezze az ottlételt, a családot és – a domot,[6] melyre innen is csak mély áhítattal tudok gondolni. – Kértem itthon, ne hozzon nekem az útról semmit, ne költsön rá se Maga, se más, csak egy kis könyvet mondtam, hogy kérek, amelyet címe és témája miatt innen bajos rendelni, most megírom: Schaefer: Der Gottesgedanke im Abendland. Urban Bücher No 79. DM 4'80.[7] Ez olyan tömeg-sorozat, mint nálunk az Olcsó Könyvtár, bizonyosan minden jobb könyvkereskedő tartja, de ha éppen ez nincs raktáron, 1–2 nap alatt meghozatja. Kérem gépelje le egy papírkára és szerezzék meg valamelyik könyvker.[eskedő] útján, s majd ha jön, hozza el. Szükségtelen postán küldeni, külön költeni rá, el is veszhet.

Az idő itt is kitűnő volt –, november valóságos tavasz, a hó most 3.-án éjjel esett le, de nincs igazi hideg.

A lottot figyelem, eddig nix. Örülök, hogy végül mégis eljutott a Villa Borghese-be[8] – ott kellett volna kezdeni, t.i. a Monte Pincio[9] terraszán, ahonnan végig látni az egész Román és Hintergrundján.

Szívből üdvözli

öreg prof-ja

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4160/190.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Mme Antonia Vermessy 672 Speyer Sophie de la Roche Str. 8. Deutsche Bundesrepublik. (A címzés Raskó Alfrédné húgának szól.)

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Raskóné ott élő unokáját látogatta meg.
[3] Húga, Vermessyné lakott ott.
[4] „Keleten a helyzet változatlan" – utalás Erich Maria Remarque „Im Westen nichts Neues" c., 1929-ben Berlinben megjelent nagysikerű háborús regényére. Magyar kiadása, „Nyugaton a helyzet változatlan" címmel, Benedek Marcell fordításában a megjelenés évében, 1929-ben négy kiadást ért meg.
[5] Ld. 2707/2.
[6] A speyeri dóm Németország egyik legjelentékenyebb románkori temploma; 1030 körül kezdték építeni.
[7] A kötet Stuttgartban, Kohlhammer kiadásában jelent meg 1964-ben. Halálakor megvolt FL könyvtárában.
[8] Híres park Róma északi részén, kilátással a városra.
[9] Róma egyik északi dombja.

2712. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1964. XII. 6.

Carissimo,

questa poi novità! sapristi! felicitazioni![1]

Ancora in aprile mi mandasti una cartolina di Parigi,[2] io ci risposi[3] subito, e Vi domandai, se volete che Vi mandi il catalogue raisonné illustrato del Museo di Esztergom,[4] ma non ci rispondeste neanche – capisco che non vale la pena oramai spedirli in America ed aumentare is vostri bagagli. È uscito anche il volume Csontváry di Németh Lajos[5] (fu mio allievo), non so se lo desiderate – quando Vi farà comodo, datemi notizia riguardo ad ambedue.

Abbracci

Lodovico

A helynév a feladóból kiegészítve.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Prof. Charles de Tolnay Princeton N.J. 14, Murray Place U.S.A.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Kedves Barátom,

ez aztán a meglepetés! A teremtésit! gratulálok!

Még áprilisban küldött egy lapot Párizsból, én rögtön válaszoltam, s azt kérdeztem, akarja-e, hogy elküldjem az Esztergomi Múzeum illusztrált tudományos katalógusát, de nem válaszolt – megértem, hogy már nem érdemes elküldeni Amerikába és szaporítani a poggyászát. Megjelent Németh Lajos Csontváry-kötete is (tanítványom volt), nem tudom, kívánja-e – amikor alkalmas lesz, értesítsen mindkettőről.

Öleli

Lodovico

[1] Tolnay firenzei kinevezésére utal. Ld. 2704. sz.
[2] Ld. 2676. sz.
[3] Tolnay nem kapta meg FL Párizsba írt lapját. Ld. 2724/1.
[4] Az esztergomi Keresztény Múzeum Képtára. Szerk. Boskovits Miklós, Mojzer Miklós és Mucsi András. Bp. 1965. Akadémiai Kiadó.
[5] Ld. 2512. sz., ill. 2627. sz.

2713. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp. 1964.] XII. 9.

Kedves Gnädige,

tegnap, 8.-án telefonált sógornője,[1] kérdezte, kaptam-e már levelet Magától, mert ők a repülőn írt lapon kívül semmit se kaptak – mindkettem megegyeztünk benne, lehetetlen, hogy Maga nem írt nekik, a Maga levele vagy levelei tehát csak elveszhettek valahogyan –, ettől a „világhírű postától" most már minden kitelik. Nem állítom, hogy ez volt az oka, de

ilyesmire is gondolni kell: az *onnan ide* küldött levelekre nem szükséges, talán nem is ajánlatos az *ottani* módon írni a címzett nevét (előbb a keresztnevet, utána a családit), őket ott a személy nem érdekli, csak az ország, ahova a küldeményt irányítsák, a személy neve csak *itt* fontos, a kézbesítésnél; a mi nevünket persze írhatják akárhogyan, ezek itt értelmes postások és minket régen ismernek, de ki tudja, milyen jár a Maros utcában, és hogyan értelmezte a nevet, ha oda is fordított sorrendben írta. – Még nem említettem, hogy a postás a múlt hónapban kihozta a nyugdíját, ide is akarta adni (most lehet 1000 f[orint]-ig,) de én nem vettem át, mert Maga már értesítést küldött nekik az utazásáról, nekem pedig azt mondta, hogy csak azokra a napokra adják, amikor itt volt.[2] Majd ha megjön, azonnal értesítjük őket – én majd megírom.

Egyébként továbbra is: legyen nyugodt minden felől; az elszámolással nincs baj, 2–3 naponként szoktuk elintézni.

Az idő továbbra is nagyon kellemes, fagypont körül, tehát nem hideg.

Szívből üdvözli

der Alte

A helynév és évszám postabélyegzőről, ill. értelem szerint.
MTAKK Ms 4160/191.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Mme Antonia Vermessy 672 Speyer Sophie de la Roche Str. 8. Deutsche Bundesrepublik
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Raskó Alfrédné Budapesten élő öccsének felesége.
[2] A külföldön tartózkodó magyar állampolgároknak távollétük idejére nem folyósították a nyugdíjat.

2714. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XII. 12.

Kedves Gnädige,

nyomban válaszolok 2.-án kelt és postázott, ma érkezett levelére,[1] bár lapom két nap késéssel fog elindulni, mivelhogy ma éppen szomban van, tehát csak hétfőn d.e. fogják kiszedni a ládából. Hanem aztán ez a mostani levele jó sokáig utazott – az előzők megjöttek 6–7 nap, ennek 10 kellett. – Amit közöl annak az embernek a válaszából, szószerint előre látható volt – az ő erkölcsi nagysága etc. etc. ha psychiaternek kezébe adnák, pontos pathologiai diagnosist csinálhatna belőle. És mint mindig, ez a nagyképű fontoskodás, tudálékosság – mert hát ő mint „szakember", „orvos" beszél „reakciókról" – és sejtelme sincs a Verhaltenjának nevetséges, absurd voltáról. – Itt továbbra is nichts Neues, Milimári[2] szürcsöl, nyel, böfög, de egyébként igyekszik, az evésnek ideje változatlanul pontos; momentán egyébként köhög, megfázott, úgy látszik, a piacon tegnap, előzőleg Salánki is egy nap Dudikámat küldte hasonló okból – pedig igazán semmi hideg sincs, napok óta egyformán 0° körül. – Manci szokott jönni, talán egyszer nem volt – 9 – ½ 12 van itt – Az ifjak[3] változatlanul járnak, közben szapordtak[4] is – csak Beney Zs[uzsa][5] nem jön, nem javul

semmit, most valami instrumentummal próbálkoznak rajta, hogy lesz-e eredménye, majd elválik. – Vigyázzon ám Magára, ne betegedjen meg, mert hát ott is csak tél van, de talán ott is olyan enyhe, mint itt. – Én meg vagyok a régi állapotban.

Szívből üdvözli

der Alte

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4160/192.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Mme Antonia Vermessy 672 Speyer Sophie de la Roche Str. 8. Deutsche Bundesrepublik.
Rajta Raskóné írásával: dec. 19. 1964. (A lap érkezésének időpontja.)
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Ls. 2707/2.
[3] Az ifjak: a csütörtökön vagy pénteken rendszeresen a Széher útra látogató társaság.
[4] Vörös Lászlóra utal, aki 1964. XI. 19-én vett először részt a sétán.
[5] Beney Zsuzsa szüléssel kapcsolatos medencesérülés miatt hosszú ideig járásképtelen volt.

2715. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XII. 14.

Kedves Gnädige,

4-én kelt, 5-én bélyegzett levelét[1] 14.-én kaptam, tehát ezt is jó sokára, 10 napra. Erre is azonnal válaszolok. – Először a kérdéseire: borotvaecset már nem fog kelleni nekem, végkép elhatároztam, hogy beszüntetem a borotválkozást,[2] rettenetesen unom már, és sajnálom a rápocsékolt sok időt, borotvaélesítés, szappanozás etc., legyek tőle szabad legalább arra az időre, ami még hátra van; körömreszelő pedig elég jó még ez a kettő, ami van. Tehát marad egyetlen kérésemül az a kis könyv,[3] amit írtam. Nem emlékszem, írtam-e már, hogy a Messagero[4] és La Gente[5] megérkezett, – csodálom pedig, mert a M.[essagero] nem baráti érzületű. Nagyon köszönöm is őket – a Gente-n kedvemre kiutálkozhattam magam; förtelmes világ! – Legyen nyugodt, a nagy spejz ajtó olyankor zárva van. – F.-nénak ma délben már megmondtam, hogy az ágyneműt el kell vinni a Patyolatba, holnapra mondta, hogy viszi, mert ma még nagyon hűléses, bár most, d.u. már javult valamelyest a reggelihez és az előző napokhoz képest; nem tudom azonban, nincs-e ilyenkor a Paty.[olat]-ban is ünnepi forgalom és nem tart-e majd soká, míg a holmi hazakerül. Engem, Gott sei Dank, nátha és társai eddigé elkerült. – F-nénak átadtam ezt az üdvözletet is, köszöni, viszonozza – egyébként a napokban már küldött lapot Sp[eyer]-be, én címeztem.

Itt az idő változatlanul enyhe, 0° körül, a barometer mozdulatlan már hetek óta.

Nagyon el tudom képzelni a luzerni találkozást![6] gondolok is rá. Szívből üdvözli

der Alte mit der jungen Stimme.[7]

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4160/195.

Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Mme Antonia Vermessy 672 Speyer Sophie de la Roche Str. 8. Deutsche Bundesrepublik
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem ismeretes.
[2] Később FL mégis leborotválta a szakállát.
[3] Ld. 2711/7.
[4] Il Messagero – milánói napilap.
[5] La Gente – milánói hetilap
[6] Svájcban élő Enikő unokájával találkozott.
[7] Feltehetően Raskóné írta levelében, hogy öccse vagy sógornője telefonon beszélt FL-sal és fiatalosnak találta a hangját.

2716. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1964. XII. 15.

Kedves Komaasszony,

mivel egyszer azt mondta, vagy írta, hogy Móricz leveleit olvasta és igen érdekelték, most elküldtem a levelek két kötetes gyűjteményét.[1] Csak azt nem tudom, nem küldtem-e már el korábban. Persze, megkérdezhettem volna, de nem gondoltam rá, utóbb jutott eszembe. Ha csakugyan elküldtem már egyszer, Évika[2] becserélheti Pécsett másik könyvre, vagy visszaküldhetik nekem, majd küldök helyette valami mást. – Évikának az Alpatov[3] művészettörténet második kötetét akarom küldeni, de még nem jelent meg. – Küldenék valami mást is, de ezekben a hetekben nem megyek át Pestre, hogy a boltokban körül nézzek, mi van, majd csak újév után. De legjobb volna, ha mindketten megírnák, mit kívánnak. – De hát Évika rettentő nehezen szánja rá magát az írásra, meg a mozdulásra is, nem ment el az ott hagyott holmik ügyében a tanítóékhoz, pedig a villany-holmi talán nekik is jó lett volna, ha másnak jó tudott lenni, pénzt adott érte.

Mindnyájukat szívből üdvözli öreg barátjuk

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony u.p. Pécsvárad Baranya megye

[1] Móricz Zsigmond levelei I–II. Sajtó alá rendezte F. Csanak Dóra. Bp. 1963. Akadémiai Kiadó. A Bognárnénak küldött példányt FL alighanem más akadémiai kiadványokért cserélte az Akadémiai Könyvesboltban; a neki dedikált példány FL hagyatékából 1987-ben a Könyvértékesítő Vállalat Antikvár Könyvaukciójára került. Dedikációja: „Professzor úrnak nagy szeretettel Dóra".
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Ld. 2657/1.

2717. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XII. 18.

Kedves Gnädige,

13-án keltezett lapját[1] ma kaptam, Latinához képest tehát éppen félannyi idő alatt. Közben bizonyára megkapta 9.-i lapomat[2] is, azt hiszem, azon írtam meg még sógornője telefonját arról, hogy addig ők semmit se kaptak Magától a repülőn írt lapon kívül. – Legalább is még ez a lapja is a nyugati szokás szerint volt címezve. Ismétlem, egyáltalán nem bizonyos, hogy ők ezért nem kapták meg a Maga küldeményeit, de nem is lehetetlen – nem tanácsos tehát ennek a postának alkalmat adni a bliccelésre, de egyébként is szükségtelen. – Idehaza továbbra sincs semmi ujság, folyik minden a már megszokott, nyilván változhatatlan módon. Vasbetont nem lehet hajlítani. – Fodor Andrisnak tegnap volt „szerzői estje",[3] vagyis csak az ő verseit szavalta egy sereg mindkét nembeli, előtte pedig róla fölolvasott valaki. Ma délelőtt Sárika[4] telefonon beszámolt róla (azért ő, mert Andris ma meg Kecskeméten van ugyancsak verseit fölolvasni)[5] – eszerint nagy és előkelő közönség volt (t.i. olyan ismert nagyok, mint Illyés Gyula etc.), néhány előadó azonban belesült, nem volt a kezükben szöveg, versmondás közben elakadtak, nem tudták tovább mondani.

Az idő változatlanul remek, hetek óta egyformán enyhe, ma szinte kora tavaszias. És ott? Szívből üdvözli, Vermessynét is

der Alte
im Purgatorium

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4160/194.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Mme Antonia Vermessy 672 Speyer Sophie de la Roche Str. 8. Deutsche Bundesrepublik.
Rajta Raskó Alfrédné írásával: Érk. 1964. XII. 30.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A lap nem maradt fenn.
[2] Ld. 2713. sz.
[3] A szerzői est XII. 17-én volt a MÉMOSz székházban. Bevezetőt Domokos Mátyás mondott: az Illyés házasparon kívül Sárközi Márta, Németh Lászlóné és Szervánszky Endréné volt jelen. A versbe Kohut Magda sült bele. Részletes leírását ld. Fodor András: Ezer este... II. 329–330.
[4] Fodor Andrásné ld. 256,. sz.
[5] Kecskeméten délelőtt Fodor András rendhagyó irodalomórát tartott a Katona József Gimnáziumban, délután meglátogatta a leánykollégiumot, este irodalmi esten szerepelt a Művelődési házban, Csernus Marianne és Berek Katalin felléptével. (Fodor Andrásné közlése.)

2718. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XII. 21.

Kedves Gnädige,

ma, hétfőn kaptam 14-i levelét,[1] nyilván azért később a szokottnál, mert tegnap vasárn.[ap] volt. Hogy unokaöccsével szándékozik jönni, nagyon helyeslem, engem is megnyugtat, hogy

nem utazik egyedül, különösen, hogy nincs egészen jól. Én féltem az ilyesmitől, de nem mondtam, mert azt gondoltam, hátha azt hiszi, azért mondom, mert ellenzem az utazását – holott, emlékezhet rá, sose szóltam ellene egy szót se, inkább most már magam is akartam, hogy történjen meg – csak most már ne legyen semmi baj! – Ha mindenképpen hozni akar még valamit, hát legyen, de szintén csak egy kis könyv, amit már egy éve megrendeltem, de nyilván a címe miatt nem jött meg, s már nem is fog: H.[elmuth] v.[on] Glasenapp: Glauben u.[nd] Ritus der Hochreligionen. Fischer Bücherei DM 2'20.[2] És csúzligumit.

Vagy rosszul írtam, vagy félreértették, az a levegőre-menés nem d.e. volt, hanem d.u. – Vasárnap reggelenként el szokott menni a templomba,[3] de ritkán Th.[omesz]-névei,[4] mert az alig van itt; tegnap se volt. – A kávét eddig még nem kérte, ha majd kéri, úgy lesz, amint Maga írta. – Hát bizony lesz majd mit mesélni, mert kifogyhatatlan! Hogy jan.[uár]-ban még itt marad-e, persze még nem tudom, nem kérdeztem –, de ha nem marad, az se baj, addig a pár napig majd meg leszek úgy is, ne aggódjon semmit. Legalább nem hallom naponta a rémséges szürcsölést, hörbölést, nyelést, böfögést, és nem látom, amit az evőeszközökkel művel, noch nie dagewesen. Majd jó idejében írja meg, mikor már tudja, mikor jön. 9-i, 18-i lapom megkapta?

Szép karácsonyt kívánok ott Mindnyájuknak a békés újévet mindnyájunknak

der Alte

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4160/196.
Kézírás postai levelezőlapon
Címzés: Mme Antonia Vermessy 672 Speyer Sophie de la Roche Strasse 8. Deutsche Bundesrepublik. Rajta kézírással: „1964. XII. 27. vasárnap".
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Glasenapp, Helmuth von: Glauben und Ritus der Hochreligionen. Frankfurt a/Main, 1960. Megvolt FL könyvtárában.
[3] Raskóné „Milimári" néven emlegetett helyetteséről van szó. Ld. 2707/2.
[4] Thomesz Gyuláné ld. 2530/4.

2719. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1964. XII. 22.

Kedves Professzor úr,

a kedves meglepetést megkaptam,[1] a levél elején azzal is kezdem, mert nagyon örülök neki. Dehogy is volt nekem meg Móricz Zsigmond levélgyűjteménye,[2] csak Arany Jánosé[3] van, azt is szeretem. Ebből is már sokat olvastam, mert ilyen hosszú téli este rá is lehet érni. Most nem úgy van mint régen, hogy fonyi kell, most nincs miből, mert nincs kender, meg aztán zsák se kell, mert nincs mit beletenni. Én mindenfélét szeretek olvasni, azt a művészettörténetet is, meg Jókai, Mikszáth, Gárdonyi, Móricz, Móra féle könyveket is, meg útleírásokat, meg régészet, bármi, nagyon érdekel. Versek is mindenből, olyan jó olvasni,

nincsen semmiféle könyvem, csak ez, amit most Professzor úr küldött. Most megírom, hogy Évika[4] mindenfélét elhozott, ami Császáréknál volt. A pörgető,[5] meg valami ablakra valót mondtak, én még nem láttam, de az apja[6] azt mondta, hogy a pörgetőt ő átalakítja olyanra, amilyen most szokás és akkor az is értékes lesz. Mert ez ilyen ezermester. Már meg se győzzük mindenfélét köszönni, annyit kaptunk, sose tudjuk viszonozni Professzor úrnak. De hát nagyon köszönjük a ránk való gondolatát, hozzánk való szívességét.

Most pedig kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt kívánunk

Bognár család

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/135.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos részére Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] FL könyveket küldött Bognárnénak.
[2] Ld. 2716/1.
[3] Nem tudni, milyen könyvre utal Bognárné.
[4] Ld. 2517. sz., 2700. sz., ill. 2716. sz.
[5] Amikor FL 1947-ben Budapestre költözött, a parókia kiürítésekor megmaradt, saját háztartásához tartozó tárgyakat Császár János tanító padlásán helyezte el, s amit tudott, Császár János részesedés fejében eladott belőlük.
[6] Bognár János (1911–2001) zengővárkonyi birtokos, kovácsmester. 1951-ben kulákká nyilvánították, előbb bekényszerítették a TSZCs-be, majd mint kulákot kizárták. 1952-ben leadta a földjét, mivel teljesíthetetlen mennyiségű beszolgáltatást róttak ki rá. Ezután Komlóra, Bétaaknára ment dolgozni, 1954-től visszaváltotta iparengedélyét és a falu kovácsa lett. Utóbb Szilágypusztán, majd a pécsváradi gépállomáson dolgozott, onnan ment nyugdíjba 1971-ben.

2720. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1964. XII. 27.

Kedves Komaasszony,

nagyon örültem a levelének,[1] olyan jókat mond benne, hogy elteszem, ezt is érdemes lesz idővel majd kiadni – hogy mért nem kell most fonni, és mért nem kell zsák se! Annak is örülök, ha csakugyan örömet szerezhettem a könyvvel – mindjárt össze is írtam vagy egy mázsára valót az említett szerzők műveiből meg mást is, csak attól tartok, egy kilóra valót is nehezen tud előteremteni a boltos, úgy meglódult ez a nép, annyira rá kapott az olvasásra, hogy amint valami megjelenik, egyszerre elkapkodják. – A Móricz levelei[2] között megtalálja a hozzám írottakat[3] is – lett volna még több is, de nem adtam oda mindet. A könyvet az a fiatal asszony szerkesztette egybe, akivel Magunkál voltam, ő írta a bevezetést is, meg a jegyzeteket; F. Csanak Dóra. A férje[4] csinálta ott a fényképeket, Kócsidiéknál is,[5] küldött is belőle, de még nem írták meg, megkapták-e, kár volna, ha elvesztek volna, mert nagyon jól sikerültek, különösen, amelyiken Kócsidi Józsi van.

Hát ha János[6] olyan nagy mester, csinálhatna nekem valamit, amit itt nem igen lehet kapni, vagy ha bent jár Pécsett, talán ott inkább kap, mint itt, vidéken szükségesebb lehet, mint itt. Csapda kellene nekem, olyan, amelyiknek a közepén van a csalétek, két oldalról csapódik össze fölötte két fogas félkör – ezelőtt volt ilyen többféle nagyságban, akkora is, amivel rókát fogtak. Nekem azért kellene, mert tavasztól őszig a verandán van a diván, arra szoktam ebéd után lefeküdni – éjjel meg a környék kóbor macskái, még be is piszkítják, hát tőlük szeretnék megszabadulni. Tisztára bolond ez a pesti nép, mindenütt kutya–macska, itt a környéken némelyik házban tíz is, szoktam is kívánni nekik, hogy vesznének meg gazdástul. De a csapda nem sürgős, a tavasz még messze van, azért írom meg már most, hogy ha János közben bent jár, körül nézhessen, de még az is lehet, hogy Pécsváradon is talál – mert mégis sokkal egyszerűbb volna készet találni, mint csinálni.

Akármi a kívánsága, könyv vagy bármi más, írja meg, ha kapható, elküldöm.

Mivel tudom, hogy falusi házban nincs mindig kéznél boríték, papír, bélyeg, ide mellékelek, már meg is van címezve, azzal se legyen dolga, – ha egyszer majd megint írni akar, csak elő kell venni.

Hát az Évikáék[7] építkezése? Elkezdték már? Tervet eddig nem küldtek nekem róla, de azt írta Évika, hogy a nap felé fogják tájolni – ez a legfontosabb.

Köszönöm a jó kívánságot, én is minden jót kívánok Mindnyájuknak

Fülep Lajos

Magántulajdonban. Megj. Fülep Lajos Baranyában. Pécs, 1985. 48–49.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u.p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2719. sz.
[2] Ld. 2716/1., ill. 2719/1.
[3] A Móricz-levelezésben két FL-nak szóló levél szerepel: Pécs, 1938. II. 7. keltezéssel (545. sz.) és 1938. II. 8–15. között (547. sz.). FL hagyatékában nem maradt fenn több Móricz levél.
[4] Fülöp Géza ld. 2551. sz.
[5] Az 1964. VII.-i zengővárkonyi kirándulásra utal. A képek FL hagyatékában: MTAKK Ms 4598/325–335.
[6] Bognár János ld. 2719/6.
[7] Bognár Éva ld. 2517. sz.

2721. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XII. 27.

Kedves Gnädige,

levelében[1] annyira rábeszél, hogy csak írjam meg, ha valami könyv még kell, hogy hosszú tusakodás után végül is nem tudok ellenállni a kísértésnek – a Paradicsomban almával talán nem tudott volna bűnre vinni Éva, bár nagyon szeretem az almát, de könyvvel egész bizonyosan –, megírom hát, aminek még nagyon örülnék, ha elhozhatná: Gerhard Wirth: Grieschiche Lyrik. Rowohlts Klassiker, N[r] 140–141–142, DM 4˙40.[2] Ugyanebben az olcsó

sorozatban van, amit emlegettem Magának, de magyarul nem tudtam odaadni: Franz von Assisi. Die Werke. Die Blümlein. N[r] 34, DM 1'90.[3] Persze, kérdés, nem késő-e már a speyeri boltos meg tudja-e hozatni időre – de ha valaki esetleg nagyobb városban jár, Ludwigshafenban vagy Mannheimban, ott bizonyosan megkapja, mert ezeket a népszerű sorozatokat raktáron szokták tartani – még itt, az Idegennyelvűben is, csak persze ép azt nem, ami nekem kellene. A régi, első hó itt karácsonyra nagyrészt elolvadt, meg elvitte az eső, de péntekre virradó éjjel havazott, nappal is, tegnap is, úgy hogy megint fehér minden, de semmi hideg sincs. A lakás is nagyon jól temperált. Hát persze, olajfűtés! Itt is lehetne – olaj van, más nincs. – Megismétlem: amint tudja, írja meg jövetele idejét. – Egyébként ez a 9. lapom, remélem, mind megkapta. – Im Osten nichts Neues.[4]

Szívből üdvözli

der Alte

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4160/197.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Mme Antonia Vermessy 672 Speyer Sophie de la Roche Str. 8. Deutsche Bundesrepublik
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Griechische Lyrik. Griechisch und Deutsch. Zusammengestellt von Gerhard Wirth. München, 1963. Rowohlt. Rowohlt's Klassiker der Literatur und Wissenschaft. Halálakor megvolt FL könyvtárában.
[3] Franz von Assisi: Werke. Hamburg, (1958) Rowohlt's Klassiker der Literatur und Kunst. Megvolt FL könyvtárában.
[4] Ld. 2711/4.

2722. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp.] 1964. XII. 28.

I mieri ringraziamenti della gentile lettera e degli auguri che ricambio di tutto cuore – e sono contento che Lei è contenta.

Saluti cordiali da

L.[odovico] Fülep

Oggi arrivò la sua del 12!

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 5889/123.
Kézírás G. van den Eeckhout (1621–1674) Otdüh ma putyi v Egipet feliratú képeslapon.
Címzés: Signora Marianna Rasko Latina Via Carlo Alberto 7 Italia

Köszönet a kedves levélért és a jó kívánságokért, amelyeket teljes szívemből viszonzok – s örülök, hogy örül.

Szíves üdvözlettel

L.[ajos] Fülep

Ma érkezett 12-i levele!

2723. FÜLEP LAJOS – RASKÓ ALFRÉDNÉNAK

[Bp.] 1964. XII. 29.

Kedves Gnädige,

ma érkezett 21-i levele,[1] hát ez elég sokára, nyilván az ünnepi forgalom miatt – pedig éppen most fontos, hogy ez a válaszom még ott érje, bár nem igen hiszem. – Mikor elment, azt mondta, nem fog hozni senkinek semmit, és most mégis ennek a szörnyetegnek[2] akar hozni, amit nekem persze nem mondott meg – de miért? talán mert engem valósággal beteggé tett? ittlétének ötödik napja óta nem beszélek vele egy szót se, mert addig hiába kértem, összetett kézzel könyörögtem, ha megmukkanok, ne fojtsa belém a szót, az lett a vége, ha megszólalok, mert muszáj mondanom valamit, ordít, hogy fönt meghallják, nem dühiben, hanem éppen csak hogy elnyomja az én hangomat, de ha valaki mondaná neki, nem hinné el, hiszen nem tudja, mit csinál. És ennek próbáltam én megmagyarázni, miért kell a kenyeret megmosni – fölényesen mosolyogva nézett rám és rögtön bevágott egy vég nélküli históriával valami bolond sógoráról, aki etc. etc. Nem mos ez meg semmit; csak azt eszem, ami éppen elkerülhetetlen. Csinált ünnepre diósat, meg egy óriási tortát, én hozzá se nyúlok, neki annál jobb, a felit elvitte a pereputtyának. Ha tehát valamit mégis vesz neki, tartsa meg önmagának vagy adja másnak. Arra ne legyen gondja, mi lesz az én esti sétámmal, én majd megvárom Magát és meglesz a séta is, a kulccsal tehát nem csinálunk semmi komplikációt – azt meg éppen nem értem, hogyan vigye F-né 5-én a Maros u[tcá]-ba „mikor hazamegy" – hiszen Maga csak 6-án este jön meg! Csak értesítsen idejében jöveteléről, akár engem, akár öccsééket, ők majd közlik velem telefonon. – Az a könyv, amit ebben a levélben is emleget, már meg van véve Alexander Magdánál,[3] csak nem volt, aki elhozza. Auf Wiedersehen!

der Alte

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4160/198.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Mme Antonia Vermessy 672 Speyer Sophie de la Roche Str. 8. Deutsche Bundesrepublik
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Ld. 2707/2.
[3] Nem tudni, milyen könyv volt Révészné Alexander Magdánál FL számára.

2724. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

[Princeton,] 1964. XII. 30.

Carissimo Lodovico;

párisi kártyáját[1] nem kaptam meg máig sem – kérem ne küldjed [!] az Esztergomi Múz.[eum] katalógust,[2] mert már megkaptam. A Csontváry könyv kitűnő,[3] azt is megkap-

tam. Február közepén átköltöztünk Firenzébe,[4] – kimondhatatlanúl boldog vagyok! Új címemet onnan közlöm majd. Isten éltesse sokáig Magát

öleli

Carlo.

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/119.
Kézírás Musei Capitolini Stele funeraria V. secolo A.C. feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. Fülep Lajos akademikus II. Széher ut 22 Budapest Hungary Air Mail

[1] Ld. 2712/2.
[2] Ld. 2712/4.
[3] Ld. 2627/3., ill. 2712/5.
[4] Ld. 2704/1.

2725. MAROSI ERNŐ ÉS SZABÓ JÚLIA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1964. XII.]

Boldog újévet kívánunk a Professzor úrnak

Marosi Ernő és Szabó Júlia

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4588/314.
Kézírás Albert Dürer (1471–1528) Férfiképmás. Szépművészeti Múzeum Budapest feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Marosi Ernő ld. 2565/1. – Szabó Júlia ld. 2565/2.

2726. FÜLEP LAJOS – GRANASZTÓI PÁLNAK

[Bp. 1965.]

A könyvet köszöni[1]

Fülep Lajos

A helynév és évszám értelemszerűen (Granasztói: Vallomás és búcsú c. könyvének 2. kiadása 1965-ben jelent meg), a postabélyegző csonka, a dátum kivehetetlen.
MTAKK Granasztói Pál hagyatéka. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Granasztói Pál építész úrnak H VI. Gorkij fasor 38.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Granasztói Pál ld. 2508. sz.

[1] Ld. a 2508. sz. levél jegyzetei előtt olvasható magyarázatban a Granasztói Pál felsorolt műveinél a 10. sz.-t. Ld. még 2520., 2569. sz.

2727. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Pr.[inceton,] N.[ew] J.[ersey] 1965. I. 3.

Kedves Lodovico:

születésnapjára már gratuláltam;[1] azonkívül elküldtem *„Art and Thought of Michelangelo"*-mat (a *„Werk und Weltbild"* angol fordítását).[2]

Most azért írok, hogy megkérdezzem: mire van szüksége angol-amerikai könyvben, amit még elutazásom előtt (vagyis Firenzébe való átköltözésem)[3] előtt beszerezhetnék Magának. Még kb. egy hónapig itt vagyok – ahol igyekszem befejezni egyik-másik munkámat, egyelőre kevés sikerrel –; szóval ha *azonnal* írna, még beszerezhetném azt amit pillanatnyilag szellemileg nélkülöz. Tegnap Máli[4] 80-ik születésnapját ünnepeltük N.[ew] Y.[ork]-ban.

B.U.É.K. és öleli

Carlo.

MTAKK Ms 4590/120.
Kézírás.
Címzés: Prof. Fülep Lajos akademikus II. Széher út 22. Budapest Hungary

[1] FL 80. születésnapja január 23-án volt: Tolnay gratulációját ld. 2724. sz.
[2] Tolnay Art and Thought of Michelangelo. New York, 1964. Pantheon Books dedikációja: „Fülep Lajosnak 80-ik születésnapjára küldi a régi ragaszkodással 1965. Carlo." – A korábbi német nyelvű kiadást Werk und Weltbild Michelangelos. Zürich, 1949. Rhein Verlag példányát Tolnay megbízásából a kiadó küldte el FL-nak. Ld. FLev. V. 2023. sz.
[3] Ld. 2704/2.
[4] Ld. 2496/1.

2728. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1965. I. 4.

Kedves Komaasszony,

tegnap és ma elküldtem a címére három csomag könyvet, összesen kb. 11 kg., tehát ha nincs is egy mázsa, több mint egy kiló – annyi, amennyit a boltban össze tudtak szedni abból, amit összeírtam. Tehát még van jó néhány, ami most nem kapható, amint megjelennek, azokat is küldöm. No most aztán olvashat kedvére! De ha van valami külön kívánsága, csak írja meg, amit lehet, megszerzem. – Azért írom meg idejében a csomag útnak indítását, mert tudom hogy ott nem viszik ki őket, hanem a posta értesítést küld – amikor tehát ott van az értesítés mindahárom csomagról, akkor érdemes értük menni, ha csak lehet valamilyen alkalmatossággal, talán motorbiciklin, mert olyan hosszú és most bizonyosan rossz úton ekkora súlyt cipelni nem ajánlatos.

Még egyszer szívből üdvözlöm Mindnyájukat

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u.p. Pécsvárad Baranya m.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

2729. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp. 1965. I. 4.]

Ringraziando di tutto – ma come diamine Vi siete rammentato di quello anniversario?[1] non forse da un articolo idiota di una rivista?[2] mi seccherebbe.

Abbracci

Lodovico

A helynév és dátum postabélyegzőről.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás Budapest Nemzeti Múzeum feliratú képeslapon.
Címzés: Professor Charles de Tolnay Princeton N.J. 14, Murray Place U.S.A.

Köszönet mindenért – de hogy a csudába jutott eszébe ez az évforduló? csak nem valami ostoba folyóiratcikkből? érdekelne.

Öleli Lodovico

[1] Az 1964. XII. 30-i gratulációra utal. Ld. 2724. sz.
[2] Feltehetően Lakatos Kálmán Valóság-beli tanulmányára gondol. Ld. 2701/2.

2730. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1965. I. 5.

Kedves Professzorom,

spät aber doch, íme a könyvtervezet.[1] Közben volt Veszprém meg Szombathely, s Szilveszter napján egy influenza kerülgette a mellhártyámat. Ujévi meglepetésnek felhívtak a Magvetőtől,[2] hogy mindkét lektor kiadásra ajánlotta s így bekerül a gépezetbe, elkezdik „szerkeszteni". No, de ilyet.

Betegségem miatt pár nap késéssel indulunk Szigligetre, valószínűleg pénteken. Igen örülnék válaszának, megjegyzéseinek. Azt hiszem, a kifogásolt sort a Harmadik ház X. részéből legegyszerűbb kihagyni, ez szokott a legkevesebb változtatás lenni.

Jó egészséget, jó kedvet, jó időt az Uj esztendőben

Amy.

Kedves Lajos Bátyám,

itt küldöm a vietnami államfő költeményeit.[3] Az említett és megkezdett dalciklusból[4] nem merek semmit se küldeni egyelőre, az elkészült két dal nagyon igénytelen.

Jó egészséget kiván, boldog újévet

Sanyi.

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4591/119.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Károlyi Amy A harmadik ház c. tervezett kötetéről van szó. Ld. 2694/5. A tervezet nincs FL hagyatékában; valószínűleg visszaküldte.
[2] Magvető Könyvkiadó. 1955-ben alapították. Ekkor, 1961 óta Kardos György igazgatta.
[3] Ho Si Minh: Börtönnapló. (Versek.) Prózára fordította és az utószót, jegyzeteket írta Ecsedy Ildikó. Ford. Weöres Sándor. Bp. 1965. Európa kiadó. „Fülep Lajos Bátyámnak hálás tisztelettel, szeretettel Weöres Sanyi." dedikációval.
[4] Valószínűleg a 2731/1. alatti versekről van szó.

2731. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1965. I. 6.

Kedves Lajos Bátyám,

holnap utazunk Szigligetre. Előtte hamar megküldöm új verseimet.[1] Noha csak etüdök, vagy furcsaságok. De remélem, mulattatja Lajos Bátyámat tarkabarka libegésük, igénytelen vásári pompájuk.

Boldog újévet, jó egészséget! Hálás

Sanyi.

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4591/120.
Ceruzaírásos sorok A három tűz forgása (Kötetben: Négy korál II.) c. gépiratos, autogr. jegyzettel ellátott verskéziraton.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Küldi Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Mellette: Ricercare. (Kötetben: Kuli. Gépiratos vers autogr. jegyzettel. – A név. (Kötetben: Falusi hangverseny. Kismadarak. Gépirat autogr. jegyzettel. – Ezüst fonalak. (Kötetben: Ezüst fonatok. Gépirat autogr. jegyzettel. – Önéletrajz. (Gépirat autogr. jegyzettel. MTAKK Ms 4591/121–124.) Fordítások: Marino: Az imádottnak halványsága. (Gépirat autogr. jegyzettel.) – Metastasio: Arietták. (Gépirat) – Parini: A falusi élet. (Gépirat autogr. javítással) – Ungaretti: Beduin dal. (Gépirat.) – Sudhangshu Dey: A megkötözött Prometheus. (Gépirat autogr. jegyzettel.) – Sudhangshu Dey: Keresés. – Születésnap. (Gépiratok. MTAKK Ms 4591/125–131.)

2732. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1965. I. 9.

Carissimo,

mindent megkaptam – extrait,[1] lev.[elező]lap,[2], levél[3] – mindent megköszöntem, előzőkre válaszoltam, levélre most. Nagyon köszönöm könyvet küldő szándékát,[4] *egyetlen*

könyv van, amit nagyon szeretnék, mert az van benne, amit én távolból – Siciliát kivéve – látatlanul sejtettem az ellenkező állításokkal ellentétben: Vincent Scully: *The Earth, the Temple and the Gods.* 1962. Yale University Press.[5] – Két-három héttel ezelőtt írtam Juhász Vilmosnak,[6] ha lehet, küldesse meg nekem a szokott forrásból, eddig nem kaptam se választ, se könyvet, így hát nem tudom, megküldheti-e (írta egyszer, hogy a küldési lehetőség nagyon szabályozva van), – tehát jó volna, ha Maga megkérdezné tőle, ott hamarább érkezik a válasz, mint ide, mert a könyv elég drága, úgy tudom, 5 g[ui]n[ea]s körül, kár volna költeni rá, ha úgyis megkapom. Viszont ha ő azt válaszolja, nem tudja megküldeni, akkor megkérem Magát a küldésére, mert ez a könyv és benne a képek hátra levő időmre nagy consolazione volna nekem. Címe: W.[illiam] Juhász, 88–11, 34th Avenue Jackson Heights, New York 72. NY. – Nagyon örülök, hogy Málit ünnepelték, de annak nem, hogy senki se írta meg, miért nem kaptam Málinak írt levelemre, pedig Magán talán kétszer is reklamáltam.[8]

Hát hogyne lenne jó az a Csontváry könyv,[9] amikor ami benne idea, az enyim.

Arra se kaptam választ sose, a Maga Michelangelo VI-ja[10] megjelenik-e már. Vagy az egyetem otthagyása miatt már nem is?

Örülök, hogy közelebb lesz! Auguri e mille abbracci

Lodovico

A helynév postabélyegzőről.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Prof. Charles de Tolnay Princeton N.J. 14, Murray Place U.S.A.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Az említett extrait: Tolnay: L'Hercule de Michel-Ange à Fontainebleau. = Extrait de la Gazette des Beaux-Arts 1964. Sept. 24. Dedikációja: „Lodoviconak, mesteremnek és barátomnak küldöm 80 éves születésnapjára szeretettel Carlo."

[2] Ld. 2724. sz.

[3] Ld. 2727. sz.

[4] A 2727. sz. levélre utal.

[5] A Scully-könyv alcíme: Greek Sacred Architecture. New-Haven-London, 1962. Yale University Press. Tolnay elküldte a könyvet. Ld. 2749/3., ill. 2763/2.

[6] Juhász Vilmos (1889–1967) művelődéstörténész, író, újságíró, fordító. Műveiben és fordításaiban igen széles területeket ölelt fel. 1935-ben részt vett a Vigilia alapításában, amelynek 1947–1948-ban társszerkesztője volt. 1946–1948 között a szegedi egyetemen rk. tanárként művelődés-, ill. vallástörténetet adott elő. 1949-ben az USA-ba emigrált, ahol a Columbia egyetemen először lektor, majd a magyar irodalom- és művelődéstörténet előadója lett. Amerikában megjelent fő művei: The Development of Catholicism in Hungary in Modern Times, New York, 1953. Bartók Béla amerikai évei. New York 1956. (Kis Magyar Könyvtár 6.), u.a. angolul Bartók's Years in America. Washington DC 1961. Occidental Press. Jehudi Menuhin bevezetőjével, Veress Sándor előszavával. FL könyvtárában Juhász: A megváltás felé. Új vallástörténet. 1. A nem keresztény világ. Bp. 1942. volt meg. Juhász közéleti működése révén nyugati kiadású könyveket juttatott el hazai tudósoknak, köztük FL-nak is.

[7] Juhász Vilmos válasza ld. 2737. sz.

[8] Lesznai Annáról van szó. Ld. 2496/1., 2659/8., 2727/4.

[9] Ld. 2659/8., ill. 2669/4.

[10] FL ekkori érdeklődése Tolnay Michelangelo VI. kötetének megjelenéséről nem maradt fenn: ld. még 2596/2.

2733. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1965. I. 11.

Kedves Professzor úr,

a sok sok rengeteg könyvet megkaptam.[1] Úgy jártam, mint a mesében szokott lenni, hogy nem álmodom-é, és azon kezdtem gondolkodni, miket is írogattam én a Professzor úrnak,[2] nem haragszik-e meg rám, hogy ennyi gondot, bajt, költséget, csomagolással való vesződséget okoztam. Most már nem is tudom mit írtam, többféle művet említettem, de nem azért, hogy én mindnyájából akartam, ennyit még álmodni se mertem volna.

Talán mindegy már akárhogy is volt, de a könyveknek én igen igen örülök, még soha életembe nem volt ennyi könyvem. Most aztán igazán olvashatok kedvemre, máris sokat olvastam. Móricz Zsigmond levelei[3] között, mikor először a kezembe vettem, mindjárt megtaláltam a Professzor úrhoz írottakat,[4] nagyon érdekes ez a gyűjtemény, hogy ezt elolvastam, még jobban tudom értékelni a műveit, kaptam is belőle jó néhányat, mind az összesen nagyon szépek, nagyon szeretem az elbeszéléseket is, van is köztük az is sok. Nagyon szépen köszönöm ezeket a gyönyörű könyveket. A Professzor úr is írja meg a kívánságát, én is szeretném valamivel viszonozni.

János[5] majd megcsinálja a patkány fogót a macskáknak, de majd ha kicsit hosszabbak lesznek a napok, mert reggel sötét van mikor elmegy, meg este is sötétbe jön haza, meg talán hideg is van a műhelybe még, de itt ugyan elég enyhe az idő, szinte szokatlan januárba. Jó volna azért, ha az idén nem lenne nagy tél, mert hidegbe rossza a szállásra[6] járni. Van egy hasas üszőnk, azt kell nekem etetni, hogy ne vegyék el az istállót, fáj a Tsz elnök foga rá.

Évika[7] annyit tanul, hogy még nem is jöhet haza se, máma 11-én vizsgázik földrajzból, csillagászatból, egy hétre meg valami ábrázolót beszélt, akkor meg abból fog. Már egyszer vizsgázott egyik féléből 3-sra, logikából 4-re. A fényképeket egy héttel ezelőtt kapta meg Évika, mondja hogy szépek, de nem hozta még el hozzánk. Még egyszer nagyon szépen köszönöm ezt a kedves sok könyvet, sok szeretettel üdvözletünket küldjük

Bognár család

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/136.
Kézírás.
Címzés (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] FL rendszeresen küldött komaasszonyának könyveket, főleg magyar klasszikusok műveit. Ld. 2728. sz.
[2] Bognár Jánosné korábbi levelei nem maradtak fenn.
[3] Ld. 2716/1., 2719/1–2., 2720/2–3.
[4] A FL-nak szóló Móricz-levelek Móricz Zsigmond levelei II. 545. és 547. sz. jelentek meg. A Fülep-levelezésben, amely a neki szóló és általa írt leveleket is tartalmazza, ld. III. 1235., 1236. és 1237. sz.
[5] Ld. 2719/6.
[6] A szállás a családi lakóháztól távolabb, a falun kívül álló gazdasági épület, ill. műhely.
[7] Ld. 2517. sz.

2734. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1965. I. 14.

Kedves Komaasszony,

megkaptam levelét,[1] örülök, ha örömet szerezhettem, nekem ez elég viszonzás, másfélére ne gondoljon. – Ha Jókait olvassa, előbb Egy magyar nábobot, utána Kárpáthy Zoltánt, ez amannak folytatása. – Ha Évika[2] túl lesz a vizsgán, írja meg az eredményt.

A fogó, mint írtam is, ráér, de talán egyszerűbb volna készet szerezni.

Mindnyájukat szívből üdvözli

Fülep L.[ajos]

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.

[1] Ld. 2733. sz.
[2] Ld. 2517. sz.

2735. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1965. I. 14.

Carissimo,

nem tudok ellene állni a kísértésnek, hogy még néhány olcsó könyvet ne kérjek,[1] ha nem terheli a küldés (csak úgy!) és csak ezekben az olcsó kiadásokban, mert egyik-másik van drágábban is. Tehát: Ayer, Alfred and others:[2] Revolution in Philosophy. 1956. St. Martins. 2'50 2) Burnet, John:[3] Early Greek Philosophy. Meridian 1'95 3) Werner Jaeger:[4] Humanism and Theology. 1943. Marquette 2'40 4) Elisabeth G. Holt:[5] A Documentary History of Art N.[ew] Y.[ork] Anchor, ez több paper kötet. Ami köztük régibb, az is kapható, recens katal.[ogus]ból jegyeztem ki. – Azzal, hogy közelebb jön lakni, remélem közelebb jön a találkozás lehetősége is – nagyon várom, sokat gondolok Magára.

Mille abbracci

Lodovico

A helynév postabélyegzőről.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Professor Charles de Tolnay Princeton N.J. 14, Murray Place U.S.A.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Tolnay I. 31-i (2727. sz.) levelében felajánlotta, hogy amíg még Amerikában van, küld FL által kívánt könyveket.
[2] Ayer, Alfred: Revolution in Philosophy. The Foundation of Empirical Knowledge. London, 1958. Mac Millan kiadást küldte el Tolnay.

[3] Burnet, John: Early Greek Philosphy. Cleveland–New York, 1930. The World Publishing Company.
[4] Jaeger, Werner: Humanism and Theology. FL halálakor nem volt meg a könyvtárában.
[5] A Documentary History of Art. Selected and edited by Elisabeth G. Holt. I–II. New York, 1963. Doubleday. Megvan FL könyvtárában.

2736. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

[Princeton,] 1965. I. 15.

Kedves Fülep,

Már régen megírtam Magának, hogy Máli[1] sose kapta meg a Maga levelét[2] (mint ahogy én sem kaptam meg a Maga kártyáját Párisban,[3] vagy utolsó lev.[elező]lapjában említett írását amelyben „mindent megköszönt").[4]

Michelangelo VI.[5] itt megjelenik, (annak ellenére, hogy az Egyetemet otthagyom), csak még egy kis időbe fog eltelni. De mikor jelenik meg a *Maga* könyve?[6]

Auguri da

Carlo.

Februárban költözünk át Firenzébe![7]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/121.
Kézírás.
Címzés: Prof. Lodovico Fülep Széher út 22. Budapest (II.) Hungary

[1] Ld. 2496/1., ill. 2659/8.
[2] Ld. 2712/2.
[3] Ld. 2712/3.
[4] Ld. 2729., ill. 2732.
[5] A kötet nem jelent meg. Ld. 2596/2., 2732/10.
[6] Ld. 2510/5. vagy esetleg 2537/2.
[7] Ld. 2704. sz.

2737. JUHÁSZ VILMOS – FÜLEP LAJOSNAK

New York, 1965. I. 18.

Kedves jó Professzor Úr,

Nagy örömmel kaptam kézhez kedves levelét.[1] Eddig betegségem akadályozott abban, hogy válaszoljak. Nem tudom, hogy hol akadnak meg a Professzor Úrnak küldött könyvek, hiszen én a különböző itnézmények révén majdnem kizárólag művészettörténeti vagy teljesen tárgyilagos művelődéstörténeti könyveket küldtem. Ahogy értesítettek engem, Professzor Úr régebben mindig válaszolt a küldeményekre, ami a kiadók szempontjából

nagyon fontos. A legújabban küldött könyvekre azonban nem jött válasz. Remélem, ezeket közben megkapta. Ezek a könyvek többek között a következők: Nouveau dictionnaire de la peinture moderne,[2] The Sense of Beauty,[3] Towards a Church Architecture,[4] Naissance de la peinture moderne,[5] Profiles in Faith,[6] Die Kunstpolitik des Nationalsozialismus,[7] The Anxious Years.[8]

Kedves jó Professzor Úr benne van abban az első 5 %-ban, ahová a kiadók azokat sorolják, akik a legtöbb könyvet kapják. S egyike azoknak akik a legtöbb művészettörténeti és rokonjellegű könyvet kapja. Nagyon hiszem, hogy ezeket a könyvküldeményeket fokozni tudom, de ez bizony időbe kerül. Éppen legutóbb néhány szép könyvet küldtek a kiadók kedves jó Professzor Úrnak. Külön sajátos úton is tudok könyveket küldeni, és már éltem is ezzel a lehetőséggel (a Columbia útján). A beküldött jegyzéken csak az első címet nem tudom küldeni (The Earth, the Temple, and the Gods),[9] legalábbis egyenlőre. A többit mind küldöm majd, a kiadók útján.

Ami az én szerény tevékenységemet illeti, a Columbia egyetemen tanítok magyar irodalom és művelődéstörténetet, s mindezeket másutt is. Elég szép számmal jelentek meg tanulmányaim ebből a tárgykörből, s már régóta megbízásom van egy magyar művelődéstörténet megírására. Megjelent egy könyvem Bartók Béla utolsó éveiről,[10] ami néhány hét alatt elfogyott, s az angol kiadás régóta esedékes. De ez sem az igazán komoly, amit alkotni szeretnék. Ki tudja, azzal mi lesz? Az élet rövid és az ember sok haszontalanságra fordítja, de ezen alig lehet segíteni. Ami végeredményben szívügyem, az változatlanul az összehasonlító vallástörténet, amit egyedül tanítottam Magyarországon a szegedi egyetemen. Van egy határozott koncepcióm, amely már évtizede foglalkoztat: azoknak a tévedéseknek az analízise, amelyek onnan erednek, hogy Istent és a hatalmat összekeverjük.

Igaz tisztelettel, szeretettel és ragaszkodással üdvözli híve

Juhász Vilmos

MTAKK Ms 4587/310.
Gépirat autogr. aláírással International Advisory Council Inc. International Project Management 1 East 57 Street, New York 22 Pl. 3–6624 Ethel C. Schroeder President feliratú levélpapíron.
Címzés: Professor Fülep Lajos Budapest II. Széher úr 22 Hungary
Feladó: International Advisory Council 1 East Street, New York 22. N.Y.
Rajta géppel: Címem: Leslie Juhász 12 P 5900 Arlington Ave. Riverdale, New York N.Y.
Juhász Vilmos ld. 2732/6.

[1] A levél nem ismeretes.
[2] Hazan, Fernand: Nouveau dictionnaire de la peinture moderne. Paris, 1963. c. műről van szó. A könyv megvolt FL könyvtárában.
[3] Valószínűleg Lotze, Rudolf Hermann: Über den Begriff der Schönheit c. művének angol kiadásáról lehet szó, amely lipcsei, é. n. kiadásban németül megvolt FL könyvtárában.
[4] A szerző Hazan, Fernand. A könyv nem volt meg FL könyvtárában.
[5] Tailandidier, Yvon: Naissance de la peinture moderne. Paris, 1963. Megvolt FL könyvtárában.
[6] Ilyen című könyv nem volt FL könyvei között.
[7] A könyv valószínűleg témája miatt nem érkezett meg.
[8] A könyv nem volt meg FL-nak.
[9] Ld. 2732/5.
[10] Ld. 2732/6.

2738. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

Bp. 1965. I. 20.

Kedves Dévényi kollega,

nagyon köszönöm a jó kívánságot[1] és a figyelmeztetést – a V.[igiliá]-nak januári számát[2] ugyanakkor hozta a posta, amikor levelét.

Nagyon köszönöm a megemlékezést[3] is.

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

MTA MKI Adattár C-I-159/667.
Kézírás Zsan Ogjuszt Dominik Engr (1780–1867) [Ingres, Jean Auguste Dominique] Portret grafa Gurveva Gazsudarsztvennüj Ermitázs feliratú képeslapon.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Berényi Zs. u. 1.

[1] Dévényi Iván lapja nem maradt fenn. Ld. 2727/1.
[2] Ld. 2502/1.
[3] Dévényi Iván: „Fülep Lajos 80 éves" címmel írt megemlékezést. = Vigilia, 1965. 1. sz. 51–52.

2739. MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1965. I. 22.]

80-ik születésnapja alkalmából[1] Ady Endre szavait idézzük: A csillag szóró éjszakák ma sem engedik feledtetni az ember szépbe szőtt hitét s akik még vagytok őrzőn árván, őrzők vigyázzatok a strázsán[2]

Művészettörténeti Dokumentációs Központ

Helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/249.
Távirat.
Címzés: Fülep Lajos akadémikus II. Széher u. 22. Budapest

A Művészettörténeti Dokumentációs Központ 1954. I. 1-i hatállyal létesült az MTA II. osztályához, ill. a Népművelési Minisztériumhoz tartozó művészettörténeti munkaközösségek egyesítéséből. Első vezetője Pogány Ö. Gábor volt, ekkor (1956–1965) Dávid Katalin vezette. 1969. I. 1-től a Művelődésügyi Minisztérium fennhatósága alól az MTA-hoz került Művészettörténeti Kutatócsoport néven (utóbb Művészettörténeti Kutatóintézet.).

[1] Ld. 2727/1.
[2] Ady Endre: Intés az őrzőkhöz c. verséből vett idézet.

2740. MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1965. I. 22.]

80-ik születésnapja[1] alkalmából az Elnökség nevében jó egészséget és eredményekben gazdag esztendőket kívánunk

Rusznyák István[2]
elnök
Erdey-Grúz Tibor[3]
főtitkár

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/253.
Távirat.
Címzés: Fülep Lajos levelező tag 2. Széher u 22. Budapest

[1] Ld. 2727/1.
[2] Ld. 2504/1.
[3] Erdey-Grúz Tibor (1902–1976) kémikus, egyetemi tanár. Több ciklusban, így 1964–1970 között az MTA főtitkára, 1970–1976 között elnöke.

2741. RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1965. I. 23. körül]

Volt elnökének 80-ik születésnapjára[1] legjobb kívánságait küldi a
Régészeti és Művészettörténeti Társulat

A helynév és dátum az alkalom időpontja alapján.
MTAKK Ms 4591/252.
Dísztávirat, előzéklapján Munkácsy Mihály Virágcsendélet c. festménye.
A Társulat Országos Régészeti és Embertani Társulat néven 1878-ban alakult. Utóbb Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat, ill. Régészeti, Művészettörténeti és Éremtani Társulat néven működött.

[1] Ld. 2727/1.
[2] Valószínűleg erre a gratulációra válaszolta FL a hagyatékában autogr. fogalmazványban fennmaradt alábbi sorokat:

„A jó kívánságot nagyon köszönöm abban a megnyugtató tudatban, hogy a Társulatnak sose volt, és azzal a jókívánsággal, hogy sose legyen olyan hanyag elnöke, mint volt alulírott"

[Fülep Lajos]
(MTAKK Ms 4585/15.)

2742. EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KARA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1965. I. 23. körül]

Nyolcvanadik születésnapja alkalmából fogadja a Bölcsészet Tudományi Kar Tanácsa és a magam nevében kifejezett legőszintébb jókívánságokat.

Sinkovits István
dékán

A helynév és dátum az alkalom dátuma alapján.
MTAKK Ms 4591/254.
Dísztávirat.
Címzés: Fülep Lajos professor 2 Széherutca 22 Bp.
Sinkovits István (1910–1990) történész, egyetemi tanár, ekkor az ELTE Bölcsészettudományi Karának dékánja.

[1] Ld. 2727/1.

2743. KERESZTURY DEZSŐ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1965. I. 23.

Kedves Lajos,

tudom, hogy nem szereted
szaporítani a szót;
a barátság, hű szeretet
nem is tűri a tósztba valót.

Jó egészségben, jó munkában bízvást:
küldünk ma „éljent!", élő kézszorítást.
Szeretettel: „megújult népünk kormányzata":

Dezső és Marika[1]

A helynév és dátum a feladó alapján.
MTAKK Ms 4591/248.
Címzés (gépirat): Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II., Széher út 22.
Feladó: Keresztury Dezső Bp. VIII. Muzeum körút 3. II.

Keresztury Dezső (1904–1996) irodalomtörténész, tanár, író, költő, kritikus, szerkesztő. FL Illyés Gyula révén ismerte meg 1946-ban, amikor Keresztury VKM miniszter volt. Amikor FL egyetemi tanári rehabilitációja után 1947-ben Budapestre költözött, a minisztersége mellett az Eötvös Kollégium igazgatói tisztét is megtartó Keresztury az Eötvös Kollégiumba osztotta be tanárnak. – Néhány hónappal e gratuláció után Keresztury elküldte FL-nak Emberi nyelven. Keresztury Dezső versei 1930–1965. Bp. 1965. Magvető c. kötetét „Lajosnak hű barátsággal Dezső Bp. 1965. máj. 20." dedikációval.

[1] Kereszturyné Seiber Mária (1914–1975) orgonista diplomát szerzett a Zeneakadémián.

2744. VAS ISTVÁN ÉS SZÁNTÓ PIROSKA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1965. I. 23.

Drága Lajos bátyám!

Ma olvastuk, hogy 80 éves lettél.[1] Hála Istennek, aki tartson meg még sokáig, de nem akárhogy, hanem a Te szokott ragyogó erődben, egészségedben – no, és persze, az eddiginél nagyobb munkakedvben!

Nagyon nagy szeretettel régi tisztelőd

Vas István

Nagy szeretettel, tisztelettel üdvözli és kíván minden jót

Szántó Piroska

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4591/255.
Kézírás és Szántó Piroska által rajzolt virág.
Címzés: Fülep Lajos egy.tanár, akadémikus Budapest XII. Széher út 12/13.
Feladó: Vas István, Bp. I. Groza Péter rkpt. 17.

Vas István (1910–1991) költő, műfordító. FL 1942-től váltott vele leveleket, majd 1943-ban személyesen is megismerkedtek. Vas István rendszeresen elküldte FL-nak dedikálva a műveit s FL élete végéig személyesen is kapcsolatban voltak egymással. – Szántó Piroska (1913–1998) festő, grafikus, könyvillusztrátor. 1951 óta Vas István felesége. Amikor hosszú elhallgattatás után 1957-ben önálló kiállítása nyílt, FL hagyta jóvá a kiállítandó képek válogatását. Ld. Szántó Piroska: Megnyitó 1957. május 18. = Bálám szamara. Bp. 1982. Szépirodalmi Könyvkiadó 205–212.

[1] Ld. 2727/1. – Valószínűleg R.[uffy] P.[éter]: Fülep Lajos nyolcvanéves. = Magyar Nemzet, 1965. I. 23. 4. c. cikkét olvasták.

2745. FÜLEP LAJOS – KERESZTURY DEZSŐNEK ÉS MÁRIÁNAK

[Bp. 1965. I. 23. után]

Ez a ronda város ott benn nagyon zajos,
Innen oda menni annak igen bajos,
Aki úgy útálja, mint Szent Fülep Lajos
Tehát
Máriának s Dezsőnek köszönet s üzenet:[1]
Majd sütnétek még, de nem lesz kinek.[2]
s hozzá ilyen toll!

A helynév értelemszerűen, a dátum Kereszturyék 2743. sz. üdvözletének dátuma alapján.
Kézírás Csontváry: Magányos cédrus c. festményét ábrázoló képeslapon.
OSzK Kézirattár Fond 177/1127. 27. sz.
Címzés: Keresztury Dezső és Mária H V. Semmelweis utca 4. IV.
Keresztury Dezső és felesége ld. 2743. sz.

[1] Válasz Kereszturyék verses születésnapi köszöntésére. Ld. 2743. sz.
[2] Ld. Arany János: Régi adoma c. versét:
Bujkált a nap. Vén cigányt
Majd megvette a hideg.
„Bujkálj, bujkálj!" így kiált:
„Majd sütnél még: de *kinek*...?"

2746. SZÁNTÓ KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Pécs, 1965. I. 24.

Mélyen tisztelt Professzor Úr!

A Magyar Nemzetből értesültem Professzor úr 80 éves születésnapjáról.[1]

Engedje meg, hogy ez alkalommal mint volt bajai kisdiákja köszöntsem és szívből jó egészséget és erőt kívánjak alkotómunkája elvégzéséhez.

Az idő távlatában visszagondolva a bajai évekre, mi diákok csodálatos módon tiszteltük Professzor Urat félelmetes nagy tudása miatt. Egy kicsit mindig élt bennem az az óhaj – amikor egyszer-kétszer meglátogattam könyvtárszobájában – hogy bárcsak én is ilyen tudós lehetnék. Sajnos a világháború, a körülményeim és – valószínűleg a képességeim – is beleszóltak ebbe az óhajba. Ma már az 50-ik születésnapom küszöbén belátom, hogy vágyaim csak csekély mértékben váltak valóra.

Örömömre szolgál azonban, hogy diákkori eszményképem még ma is fiatalos energiával és töretlen akaraterővel alkot és dolgozik, tudományos életünk dicsőségére. Kívánom, hogy sok-sok évig legyen ez így!

Szeretettel és tisztelettel köszönti hajdani tanítványa

Szántó Karcsi
(Dr. Szántó Károly)
tanszékvezető főiskolai docens,
a neveléstudományi tanszék vezetője
Pécs, Tanárképző Főiskola

MTAKK Ms 4589/280.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Urnak nyug. egyetemi tanár, a Tudományos Akadémia levelező tagja, Kossuth-díjas művészettörténész Budapest Széher ut. Volt Dohnányi villa.
Feladó: Dr. Szántó Károly Pécs, Nagyvárad u. 27. sz.

Szántó Károly (1914–1986 után) 1924–1927-ig mint a bajai cisztercita gimnázium I–III. osztályos református vallású diákja FL-hoz járt vallásórára. 1937-ben Szegeden doktorált, a pécsi Pedagógiai Főiskolán 1964-ig a pedagógiai tanszék docense, 1964-től a neveléstudományi tanszék tanszékvezető docense volt. Számos pedagógiai tárgyú mű szerzője, ill. szerkesztője.

[1] Ld. 2744/1. – Szántó Károly a Magyar Nemzet 1979. X. 28-i számában „Emlékek Fülep Lajos bajai éveiből" címmel cikket közölt főleg FL bajai lelkészi működéséről. Cikkében említi fentebb közölt levelét és közli a rá érkezett választ:

„1965. I. 27. Leveled *nagyon* jól esett, igen köszönöm a jókívánságodat. Ha egyszer Pesten jársz, szívesen látnálak, előre telefonálást kérek, már csak azért is, hogy megmagyarázzam az idejövetelt, na és persze azért is, hogy ne hiába tedd meg az utat ide. Szívből üdvözöl Fülep Lajos."

2747. OROSZ GELLÉRT ÉS OROSZ GELLÉRTNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. I. 25.

Kedves Professzor Úr!

Nyolcvanadik születésnapja[1] alkalmával sok szeretettel gondolunk Önre és kívánjuk, hogy az Isten éltesse jó egészségben és munkában még nagyon sokáig!

Már régebben hallottuk, hogy egy új művészetfilozófiai művén[2] dolgozik, melynek megjelenését nagyon várjuk. – Úgy gondoljuk, hogy az Ön műve olyan mélységeket és magasságokat dönget korunknak megfelelően az igazság erejével, hogy az minden időkben a tisztánlátást szolgálja.

Minden jót kívánunk Önnek! Őszinte tisztelettel

Orosz Gellért
festő
Orosz Gellértné

MTAKK Ms 4591/251.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Kossuth-díjas professzor Budapest II., Széher út 22
Orosz Gellért (1919–2002) festő, az Európai Iskola és az Elvont Művészek Csoportjának tagja.

[1] Ld. 2727/1.
[2] Ld. 2510/5.

2748. FÜLEP LAJOS – LŐRINCZ ERNŐNEK

[Bp.] 1965. I. 27.

Lectori salutem!

A kívánt Studium-könyvek: 1) Siskin:[1] Az etikai tanok történetéből. – 2) Popov:[2] Matem.[atikai] logika. – 3) Marx Gy.[örgy]:[3] Túl az atomfizikán. – 4) Lancman:[4] A kereszténység eredete.

Van egy érintetlen Studium könyvem: Gordon Childe:[5] A civilizáció bölcsője, el lehetne cserélni. (22 for.[int])

Szeretném a várkonyi komaasszonynak:[6] Eötvös Károly: Utazás a Balaton körül-t[7] – ha kerülne belőle kötött, ép, tiszta példány.

Ave atque vale!

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postbélyegzőről.
MTAKK Ms 5691/89.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Lőrincz Ernő könyvkereskedése H I. Országház u. 8.
Feladó (bélyegző): Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Siskin [Alekszandr Fedorovics]: Az etikai tanok történetéből. Bp. 1962. Gondolat. Studium Könyvek 33. Megvolt FL könyvtárában.
[2] Popov [Alekszandr Ivanovics] A matem.[atika] logika elemei. Bp. 1961. Gondolat. Studium Könyvek 27. Megvolt FL könyvtárában.
[3] Marx György: Túl az atomfizikán. Bp. 1961. Gondolat. Studium Könyvek 23. Halálakor nem volt meg FL könyvtárában.
[4] Lencman [Jakov Abramovics]: A kereszténység eredete. Bp. 1960. Gondolat. Studium Könyvek 18. Halálakor nem volt meg FL könyvtárában.
[5] Childe, Gordon: A civilizáció bölcsője. Bp. 1959. Gondolat. Studium Könyvek 11.
[6] Bognár Jánosnéra utal.
[7] Eötvös Károly: Utazás a Balaton körül I–II. Először 1901-ben a Révainál jelent meg: 1957-ben újra kiadta a Szépirodalmi Könyvkiadó.

2749. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1965. I. 27.

Carissimo,

megkaptam I. 15.-i levelét[1] – sietek megírni, hogy ma jött levél Juhász V.[ilmos]-tól,[2] melyben közli, hogy a Scully: The Earth, the Temple and the Gods-t[3] nem tudja küldeni, amit feltételesen kértem Magától, arra az esetre, ha ő negatív (ha egyáltalán megkapta ezt a levelemet, mikor az enyimek így elvesztek) – így hát most már nem kell őt megkérdeznie, és megismétlem kérésemet, küldje meg, ha nem terheli a dolog. – Valóban rég megírta, hogy Máli nem kapta meg a levelemet,[4] arra a kérdésemre nem kaptam választ, jó volt-e az a cím, amelyre írtam neki, s amelyet egy itt járt amerikai[5] adott nekem, az ő ismerőse, s amely címet én akkor megírtam Magának. Egyébként már nem is fontos, mert ha M.[áli] tudva, hogy én írtam neki (gondolom, hogy Maga említette neki), annyi idő alatt nem kívánt írni nekem, akkor nyilván nincs is mit írnia, erőltetett dolog pedig nem kell. Nagyon örülök Michel.[angelo] VI-nak,[6] az enyimről majd akkor beszélünk, ha közelebb lesz.[7]

Abbracci da

Lodovico

A helynév postabélyegzőről.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Prof. Charles de Tolnay Princeton N.J. 14, Murray Place U.S.A.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2736. sz.
[2] Ld. 2732/6.
[3] Ld. 2737/9.

[4] Ld. 2496/1., 2732/8., 2736/2.
[5] Ld. 2659/6.
[6] Ld. 2736/5., 2596/2.
[7] A művészetfilozófiáról van szó. Ld. 2510/5., esetleg a tervezett Rembrandt-könyvről. Ld. 2537., 2736. sz.

2750. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Szigliget, 1965. I. 30.

Kedves Professzorom,

különféle füzetekben rejtőző versdarabokat[1] illesztettem össze és gépeltem le; a Jákob-vers[2] a legnagyobb igényű köztük, ezt már évek óta gyúrom, számtalan variánssal, s még mindig nem tudom, kész van-e. Ha jónak látja, ezekből még belé lehetne lopni valamit a kötet-tervezetbe.[3]

Küldök egy pár Emily fordítás-kísérletet[4] is, igen örülnék, ha megjegyzéseivel visszaküldené majd. Szorgalmas vagyok, amennyire lehet, igen-igen szeretném, ha egy kis kötetet össze tudnék itt hozni.[5]

Az évszak és a táj minden órában hoz valami szép meglepetést. Csodálatos virágaim és gallyaim vannak a jól fűtött szobában, de a koszt mizerabilis, egyhangú és ócska husokkal, esténként mi vagyunk – jobb sorsra érdemes farkas és Piroska mesébe, pflaszter-kövekkel a gyomrukban. Remélem kibírjuk a konyhát febr.[uár] 25.-ig.

Hálás szeretettel

Amy.

Kedves Lajos Bátyám,

ajánlom elolvasásra a „Valóság"[6] c. folyóirat '65. 1. szám 107. lapján lévő cikket: „Életformánk boldogtalanná tesz", E. Fromm tanulmányának kivonata.[7] Tudott dolgok, de úgy látszik, már el nem hallgathatók is.

Minden jót kíván hálás tisztelő szeretettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/132.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher-u. 22–24.
Feladók: Weöres Sándorék Szigliget Alkotóház (Károlyi Amy írása).

[1] Károlyi Amy mellékelt versei: Morpheus. – Az adakozók. – Annunciatio. (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/133–35.)
[2] Valószínűleg A létra c. versre utal. = Anti-mennyország. Károlyi Amy versei. Bp. 1969. Magvető, 26–27.
[3] A harmadik ház c. kötetről van szó. Ld. 2694/5.
[4] A Dickinson-fordítások nincsenek a levél mellett.
[5] Ld. 2653/1.
[6] Ld. 2702/2.
[7] Fromm, Erich: Életformánk boldogtalanná tesz bennünket. A Literaturnaja Gazetában megjelent cikk ismertetése a Valóság 1965. VIII. évf. 1. sz. 107–110. jelent meg.

2751. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1965. II. 9.

Kedves Margit,

nagyon örültem – volna részletes levelednek,[1] ha a részleteknek legalább a fele nem volna nem-örvendetes, de így bizony csak félig tudtam örülni neki. Végül aztán mérleget csinálva úgy láttam, egynehány rosszat, ami elmult, áttehetek a jobb oldalra és így a számadást javíthatom – marad persze, ami már nem múlik el, de ezen nem lehet segíteni, legfeljebb egy módon, hogy t.i. nem élünk addig, amíg a kor nyavalyái elérnek, de ezt a módot mi elpassoltuk, s most már viselni kell a következményeit. Erről a témáról tudnék én is jócskán írni, de amennyire lehet, inkább nem gondolok rá – nem amiért valamikor az én koromban levőket sóhajtozni hallottam, hogy ki kell menni az életből, hanem azért, mert van még, amit meg kellene csinálnom – az élet maga sose kellett magáért, csak azért, amit benne tenni lehet. Te, illetve Ti is példa vagytok rá, tevékenykedtek, amíg tőletek telik.

Mindjárt rátérve a contextusra, leveled végének kérdésére, sajnos, csak nem-mel tudok felelni, nem ismerek semmiféle „jó idegtápszert", se hazait, se külföldit, igaz, nem is hiszek ilyenben, azt hiszem, valamennyi csak reklám és üzlet – igen jó annak, aki eladja, haszontalan annak, aki veszi. Az én idegeimnél rosszabb már alig lehet, kibírtam velük 80 éves koromig – jó „idegtápszerként" csak az önfegyelmezést és akaratot használtam. Az érmeszesedésnek nem tudunk parancsolni, az idegeknek valamelyest igen – legalább is aki olyan állapotban van, mint mi vagyunk. Ámbár még az érmeszesedést is lehet mérsékelni, lassítani – nem kell enni húst, zsírosat, még vajat se, hanem zöldet, gyümölcsöt, általában növényit. Nem vagyok elvben vegetarianus, se semmiféle szektás, mindig mindenütt azt ettem, ami van, de korosodva magam éreztem, hogy könnyebben vagyok hús és társai nélkül, nem kívánom, nem kell, jól meg vagyok nélküle – helyette halat eszem mindenféle formában, élvezettel, mert nagyon szeretem is. Ezeket persze nem fogadatlan prókátor tanácsaként írom, hanem csak közlöm magamról, hogy így is lehet – ami persze nehezen hihető a disznótorok hazájában.

Egyéb kérdéseidre még: a várkonyiak meg-meglátogatnak, volt tanítványaim hetenkint jönnek.[2] Szívesen vagyok velük, egyrészt mert olyanok, másrészt, mert velük én is fiatal vagyok. Vannak közös témáink, meg a világ dolgát is megtárgyaljuk. Én viszont nem megyek sehova – tavaly áprilisban voltam utoljára odaát Pesten, nem is kívánkozom oda, akadémiai ülésekre se megyek, a kornak vannak előnyei is!

Örömmel olvastam, amit Juditékról[3] írtál – s ha majd egyszer csakugyan Pestre jöttök, remélem, meglátogattok, persze előtte telefonálva (a szám most már benne van a könyvben, lehet, hogy a Nálad levő már nem érvényes.)

Mindnyájatokat szeretettel ölel

Lajos bátyád

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4160/215.
Kézírás.
A levél élén ugyanaz a bélyegző, amely a feladót jelöli.
Címzés: Nagytiszteletű Porzsolt Ferencné Kisvárda Kossuth L. u. 4. Szabolcs megye.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Hetenként látogatták aspiránsai, a „pénteki társaság" valamint kevesebb rendszerességgel más tanítványok is.
[3] Ld. 2587/4.

2752. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[Szigliget,] 1965. II. 11.

Kedves Professzorunk,

már aggódunk, mi van Magával. Kérem írjon pár sort egészséges-e? Addig nem indítom útnak a második adag Dickinson-t,[1] nem sok, de nagyon lényeges darabok, kíváncsi lennék megjegyzéseire. Ne küldjük el a Károlyi Pistát[2] Magához, nem beteg?

Szeretettel köszönti

Amy
és Sanyi.

A helynév a levelezőlap képe alapján.
MTAKK Ms 4591/136.
Kézírás Szigliget feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher-u. 22–24.

[1] Ld- 2653. sz., 2654., 2656. sz.
[2] Ld. 2649/5.

2753. KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Szigliget, 1965. II. 25.

Kedves Professzorom,

ez hát minden, ami itt elkészült s egy pár kisebb s talán jelentéktelenebb vers.[1] Nem sok darabszám, átlag három nap számítható egy versre, dehát Dickinsont[2] nem lehet napszámba (= sordíjért) fordítani. Egy saját verset[3] is küldök. Vasárnap, 28.-án utazunk el Szigligetről, megint vége van valaminek, ami nagyjából mégiscsak jó volt, közbe-közbe nagy hóeséssel s szikrázó téli estékkel. A városban az ember már nem is látja a csillagos eget, hát Szigligeten még sértetlen. De gondolom nem sokáig, mert majd renoválják a romokat, s készül Györök felé az „aranypart.", skatulya-hotelekkel.

Hétfőn már Pestről hívjuk fel, fáradozásáért igen hálásan, szeretettel

Amy
és Sanyi.

MTAKK Ms 4591/137.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] A levél mellett nincsenek Dickinson-fordítások.
[2] Ld. 2649., 2653., 2654. és 2656. sz.
[3] Károlyi Amy-vers nincs a levél mellett.

2754. MOLLINÁRY GIZELLA – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. III. 9.
Bp. XI/k. Könyves György – azelőtt Zsoltár-u. 3.

Kedves Fülep Lajos!

Nem ízlésem szerint írok Magának masnival levelet, de így nem okoz fájdalmat az írás. Ugyanis 1945 óta, hogy német elhurcolásunkból ha[za] térhettünk kemény fizikai munkával kerestem meg létfenntartásunk lehetőségét. Nagymaroson földet műveltem: a bennünket elhurcoltató svábokhoz is permetezés s hordómosás végzésére napszámba jártam 1955 decemberéig.

Naponta többször elmondom magamnak ugyanazt, amit az engem halálra ítélő német hadbírámnak mondottam 1944. nov.[ember] 12-én Gödöllőn Horthy Miklós vadászkastélyában „ha nincsen Isten úgysem érdemes élni. Ha pedig van, akkor Reá tartozik: hogy mikor, minek és miért kell vélem megtörténni. Tehát nincsen okom sem a haláltól, sem az élettől félni. Ezért, ha látszólag Önök minden csontom összetörték néhány óra alatt... juszt sem leszek öngyilkos! Nyugodtan kivárom a hajnali 5 órát, hogy végezzék el csak Önök a beígért piszkos munkát! A mellém rakott revolvereiket ragyogó tisztán találják. Nem kontárkodok végzetembe, mert ha mennyei Atyám úgy akarja... engemet egy láthatatlan angyalok kara fog innen kiemelni és Önök a 37 darab közel egy métermászányit élősúlyban jelentő dalia aligha lesz képes visszatartani. Ha mégis... akkor csak „werkzeig"-ek voltak Isten kezében..."

Ezt csak azért mondottam el előljáróban, hogy nincsen bennem semmi sértődöttség senki iránt mindazért, amit kiállottam. De végelen hála lobban fel bennem nyomban minden jóért, ami még élve elért... s benne ilyen volt az is, hogy úgy karácsony-tájt Magára – ki első vagy második verses kötetem jelentkezésekor fémjelzett engem![1] – újból rátaláltam.

Szép ajándék volt ez abban a komoly „VADÁSZHÁZBAN."

És most itthon szép ajándék a Maga meghívó levele.[2] Szép akkor is ha élhetek... s szép akkor is, ha nem élhetek vele.

Én kis délszláv lelencként cseppentem ebbe az országba s mai napig sem szünt meg az az érzésem, hogy hol kis tolonc, hol fegyenc vagyok itten és nagyon kínosan vigyázok arra, hogy kiszolgáltatottságomban a „KORTÁRSAIMAT" magam ellen ne ingereljem.

A kb. velem egyidős olasz Testamentum egyetlen atyai örökségem. RANGKÜLÖNBSÉG volt eleddig közöttünk a könyv javára... alig vártam, hogy méltó GAZDÁRA leljen. „Szemét az a dolog, ami nincs a helyén..." mondja az általam rajongva szeretett Montaigne.[3] Most helyén van a könyv már!... És egyszer talán holtan helyemre kerülök én is.

Hogy higyjek ebben, ahhoz költőnek jelentkezésem legelején a Maga elismerése jelentékenyen hozzájárult.

Hála készségünknek mértéke a legnyomósabb gyanuok Isten létezésére: hiszen vissza sugározni merészeljük a kapott jót...

Mollináry Gizella

ui. egyébként mennyezet beázás van nálam közel negyven napja, a mennyezettől a padlóig több mint 4 négyzetméteren csöpög-csorog wc lefolyó eternit csőrepedés következtében a szennyvíz... „Ha egy akárminő férfi állana az Ön háta mögött..." csicsergi egy hang ma a fővárosi tanácsból. „Ezer éve lovagias nemzetnek" híreszteljük[4] [...]

MTAKK Ms 4589/9.
Gépirat autogr. aláírással és címzéssel.
Címzés (piros tintával:) Dr. Fülep Lajos egyetemi tanár úrnak Budapest II. k. Széher ut 22.
Feladó: G.M. Bp. XI. k. Könyves Gy. u. 3.
Rajta fent: T: 268:176

[1] Mollináry Gizella 1930-ban levelet írt FL-nak (FLev. II. 789.), amelyben valószínűleg „Földet érint homlokunk" c. kötetét küldte el. (Bp. 1929. Szerző kiad.) FL könyvtárában ez az egy Mollináry-kötet volt meg. 1937-ig öt verskötete jelent meg, utóbb főleg regényeket írt. FL később is megbecsüléssel szólt róla.
[2] A meghívó levél nem ismeretes.
[3] A Montaigne-idézetet nem sikerült megtalálnom.
[4] A levél itt megszakad.

2755. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. III. 9.

Kedves Lajos Bátyám,

Amy bíztat, hogy nemsokára Lajos Bátyámhoz látogatunk. Szeretném, ha Lajos Bátyám megengedi; addig is itt küldök két új verset.[1] Sajnos, most ilyen kevés fakadozik. A „Vihar előtti csend" talán a tervezett dalciklus harmadik darabja. Nehezen alakul ez az idyllium-sorozat: dallamai, melyek főként a paion-ra (– ∪ –), antispastusra (∪ – – ∪), ionicus a minore-ra (∪ ∪ – –) és ezek kontráira, fölbontásaira, variációira épülnek, már duruzsolnak a fejemben. De bajosan szilárdul melléjük megfelelő tartalom, mely olyan eleven, tömör, egységes, egyszerű kell hogy legyen, mint valami fogható gyümölcs: alma, barack, szilva. A kialakult markáns dallamocskák ehelyett igen könnyen rendeződnek kis zakatoló üres mondókákká, pl.:

Hova fut az egérke?
a tuliba, sötétbe,
hogy a cica ne érje,
cincog ránk. stb.

Készül egy csomó forditás is: ókinai és mongol anyag.[2] – Minden jót kivánok a viszontlátásig is, hálás tisztelő szeretettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/138.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22
Feladó: Weöres S. Bpest II. Törökvész út 3/C.

[1] A küldött versek: T. S. Eliot emlékére. (MTAKK Ms 4591/139. Variáns. Kötetben: T. S. Eliot emlékének címmel = Merülő Saturnus, Bp. 1968. Magvető. 5–6.) – Vihar előtti csend. (MTAKK Ms 4591/140. A Merülő Saturnus c. kötetben a Falusi hangverseny. Rácz Aladár emlékének c. ciklus 4. darabja. 132–133.)
[2] Kínai és mongol fordítások sem itt, sem a következő levelek mellett nincsenek.

2756. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1965. III. 18.

Kedves Professzor úr!

Az újabb könyveket megkaptam.[1] Ezeknek is nagyon örültem, az előbbiekből sokat olvastam már, ha Móriczot olvastam, akkor azt hittem, az a legszebb, ha Gárdonyit, akkor úgy gondoltam, hogy az, ha Mikszáthot, akkor meg az, így mind nagyon szép. Jókaitól elolvastam Egy magyar nábob, utána Kárpáthi Zoltánt, agyon siratgattam őket. Küldök egy kis csomagot, a fogót[2] is szerettem volna elküldeni, de még nem kész egészen, majd mire fog kelleni addig kész lesz, már a nagyobb részét megcsinálta a János.[3] Az öreg Szabó Bárdos meghalt, meg a Bíró Sándor felesége is már két hete. Évika[4] félévi vizsgája csak közepesre sikerült, de pótvizsgázni nem kellett neki. Hárman voltak ilyenek, de nem tudom pontosan, hogy hányból, rajzosok 15-en vannak, de földrajzosok többen. A fényképeket[5] megkaptuk, szépek nagyon. Reméljük az idei nyár szebb lesz a tavalyinál, a várkonyi kirándulásra várjuk a Professzor urat. Köszönöm szépen a könyveket, Csanak Dóráét[6] is mind, mind igen kedves.

Szívélyes üdvözletünket küldjük

Bognár család

A helynév a faladóból.
MTAKK Ms 4585/137.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony
A borítékon FL ceruzaírásával: aszalt szilva, húsvéti tojás

[1] Ld. 2719., 2728. és 2733. sz.
[2] Ld. 2720. sz.
[3] Ld. 2719/6.
[4] Ld. 2517. sz.
[5] A fényképek MTAKK Ms 4598/325–335., ill. 336–350.
[6] Bognár Jánosné rendszeresen nekünk is küldött gesztenyét, amit könyvekkel viszonoztunk.

2757. GERLŐTEI JENŐ – FÜLEP LAJOSNAK

Dortmund, 1965. III. 24.
56: Wuppertal-Elberfeld, Postfach 3009

Kedves Professzor Ur!

Örömmel hallottam, hogy Professzor Ur elég jó egészséggel s munkában érte meg a 80. évet s a megillető ünneplésben részesült.[1] További örömteljes egészséget s alkotó erőt s bátran hirdetett eszméi diadalát kívánom Önnek, mint hálás tanítványa és tisztelője.

Rég készülök el levélhez, de mint „Freischaffender"-szabadúszó, aki sehova se tud beilleszkedni s előadásokból élek – melyeknek lekötése elég nehéz s körülményes – nehezen jutok privát levélhez – a kényszerlevelezés túlságos volta miatt, s a sok utazás közbe ékelt tanulmányok miatt – s azért is késett e levelem, mert mindig várom mikor jelenik meg a Frankfurter Allgemeine Zeitungban rég s többször elfogadott Csontváry-cikkem.[2] Az örök aktualitás miatt napról napra hátracsúszik a napi aktualitások mögött. S amikor a brüsszeli és a pesti kiállítás volt, nem ismertem még a mai feuilletonrovat vezetőt, aki szimpatizál velem s már hozott is egy kis írást tőlem Esztergom műemlékeiről, ill. a Szépművészeti Múzeum külföldi kincseiről, sok ilyen előadásom is volt, de ezek egyre kevésbé vonzzák a közönséget, mert ki tud arról, hogy van s volt magyar művészet, hogy mi van Pesten? A még nagyobb nehézség pedig abban áll, hogy e remekműveket – pár kivételtől eltekintve – legjobb esetben fotóról, ill. színes reprodukciókról készített diapozitívvel lehet bemutatni. Ez nem nyugati lépték. Igy az előadás [nem] lelkesít és nem kielégítő – a kis publikum számára. Az utóbbi években – párizsi éveimre 1957–58, azok emlékeire építve áttértem majdnem teljesen a francia festészet ismertetésére. Magasabb igénnyel dolgozom mint a német vagy francia konkurrensek (francia intézetekben gyakran beszélek – s ott előfordulnak a párizsi műtörténészek is), az én képeim (diapozitíveim) választékosabb, s tökéletesebb; másfél dollárért veszem a képeimet Amerikából. A legtöbb illusztrált mű is amerikai gyűjteményekből való; itt ismeretlen. Még ma is keményen meg kell dolgoznom a megélhetésért. Nagy a rezsim. Legmagasabb honoráriumom 300 márka: 75 dollár; egy előadásom képanyaga 90–100 kép (ami 130–150 megvásárolt kép legjava; à 1.50 dollár.) Ma 9 előadás vezet az impresszionizmusról a „mai" napokig: 1950-ig. A 20. század festészetéről „Picasso und seine Pariser Rivalen"-ban 3 estén beszélek; ma itt az első szakasz 900–910 futott le e levelem előtt – s egyedül lévén Önnek írok. A magányos mesterek Cézanne, Rousseau, Csontváry 18-szor hangzott el; Csontváryt ünnepelték mindenütt – de kevés városban volt annyi hallgatóm, mint egy tisztán francia téma esetén. A Budapesti Múzeumok mesterművei alkalmasabb[ak] arra, hogy érdeklődést keltsek s kifuttassam Szinyeit, Ripplt, *Egryt, Csontváryt.* Mint alkalmazkodni nem tudó alighanem a szabadon úszó magányában maradok. Ma azonban már remélhetem, hogy érdemlegeset is fogok írni.

Sok jót kívánva szívből köszönti Professzor Urat híve

Gerlőtei

MTAKK Ms 4587/152.
Kézírás Esplanade Hotel Garni im Kortmannhaus Dortmund Bornstrasse 4–6. feliratú levélpapíron.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Professzornak Budapest II. Széher-ut 22 Ungarn
Feladó: Dr. e. Gelőtei Privatdozent a. d. 56 Wuppertal-Elberfeld Postfach 3009.

Gerlőtei Jenő (1908–?) tanár, művészeti író. FL egyetemi hallgatóként ismerte meg Pécsett. Utóbb tanár, majd a debreceni egyetem francia tanszékén tanársegéd, később budapesti tanár. 1956 után emigrált, Francia- és Németországban művészeti cikkekből és előadásokból élt.

[1] FL 80. születésnapja alkalmából megjelent R[uffy] P.[éter] FL nyolcvan éves – Magyar Nemzet, 1965. I. 23. 4. – Dévényi Iván: FL 80 éves. = Vigilia, 1965. 1. sz. 51–52. – Németh Lajos: Gondolatok FL munkásságáról. = Műv. tört. Ért. 1965. 3. sz. 173–178.

[2] Gerlőtei, E.[ugen]: Tivadar Csontváry – ein ungarischer Maler. c. cikke a Frankfurter Allgemeine Zeitung 1965. IV. 3-i sz.-ban jelent meg. Kivágatát Gerlőtei 2760. sz. levelében küldte el FL-nak. – Németh Lajos Csontváry monográfiájának irodalomjegyzékében a következő, 1964 előtt megjelent Gerlőtei-cikkeket sorolja fel: Gerlőtei, E.: A la découverte de l'art hongrois = Les Beaux-Arts, 1948. VI. 25. – Dr. Gerlőtei, E.: Auch heute sammelt man Kunstwerke in Budapest. = Die Weltkunst. 1959. X. 15. – Gerlőtei, E.: Csontváry. = Die Weltkunst, 1961. XII. 1. 8. – Gerlőtei, E.: Ungarns grosser Aussenseiter Csontváry. Entdeckung in Brüssel. = Rheinische Post (Düsseldorf) 1962. XII. 27. – Gerlőtei, E.: Wurde ein neues Malergenie entdeckt? Brüssel zeigt Werke des Ungarn Csontváry. = Feuilleton, (Köln) 1963. I. 9. (177–182.)

[3] A brüsseli kiállítás 1962. XII. 7–25. között volt.

[4] A budapesti kiállítás a Szépművészeti Múzeumban volt.

[5] Utóbb Gerlőtei két cikkét küldte el FL-nak: L'ancienne collection Françiois de Hatvany. = Extrait de la Gazette des Beaux-Arts. Paris, 1966. V–VI. „Dr. Fülep Lajos Professzor Urnak távlatnyitó ösztönzéseiért hála és ragaszkodás jeléül hű tanítványa Gerlőtei Jenő 67. Szept. 27-én" és Sommerliche Ausflüge am Balaton. = Frankfurter Allgemeine Zeitung, 1966. VI. 9–10. Xeroxmásolat. (MTAKK Ms 4606/5.)

2758. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1965. III. 25.

Kedves Komaasszony,

megkaptam a csomagot, nagyon köszönöm, de nem jól van ez így, hogy ha én küldök valamit, Maga is mindjárt küld, akkor én nem merek küldeni, pedig örültem, ha tehettem. Amit küldött, nekem mind nagyon jó, szeretnék is belőle még, de csak pénzért! Nekem az aszalt szilva igen szükséges, azt hittem, Várkonyban már nem is aszalnak, azért nem is írtam miatta, itt veszik nekem a piacon, meg boltokban, de ez bizony ölég silány – hát ha Várkonyból kaphatnék még vagy 5–10 kilót, igen örülnék neki. Én a legjobb árat fizetem, amit akarnak, meg számítsák fel a csomagolás, postára vitel díját, akármit, hogy aki a küldést vállalja, szívesen csinálja; vászonzacskóban, kis zsákban lehetne küldeni, én majd visszajuttatom, akár postán, akár, ha majd megyek. Valamikor Magyaréktól szoktam venni, nem tudom, aszalnak-e még, s ha igen, van-e még nekik. Ha azonban Maguknak is van még eladó, ez volna a legegyszerűbb, de persze csak úgy, ha mindent aszerint számolnak, mint ahogy itt írtam. Máskép nem fogadom el.

Dió is kellene majd, de ez még a jövő dolga, ki tudja, terem-e.

Ha csinál az idén is húsvéti tojás, örülnék, ha a tavalyi küldeményben eltörteket pótolhatnám – mert amint akkor írtam, szinte a fele eltört. Úgy hogy ha csinál, ne küldje el postán, erre a mostani postára már nem lehet ilyesmit bízni, ezek eltörnek mindent, még ha

sziklakőből van is. Majd én elhozom, ha lemegyek. Szeretnék minél előbb menni, csak az idő alkalmas legyen rá.

Éppen a mai újságban volt ez a kis cikk a tojásról,[1] most már ők is fölfödözik – emlékszik, mennyi volt nekem Várkonyban a könyvtárban a falon kis híja 40 esztendeje? de volt nekem már sok 60 esztendeje is. Akiket itt ír, nem hiszem, hogy szebbeket csinálnak, mint Maga, azokat az igazi szép régi mintákat. Csak jó festék is lenne hozzá!

Hát Évikáék[2] háza építése?

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. Baranya megye u. p. Pécsvárad
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél melléklete A Magyar hímes tojás sikere külföldön c. cikk kivágata a Magyar Nemzet 1965. III. 25-i számából.
[2] Ld. 2817. sz.

2759. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. III. 31.

Kedves Lajos Bátyám,

köszönettel itt küldöm vissza Mollináry Gizella verseit.[1] Kár, hogy új anyagot most nem küldhetek, mert egyelőre nincsenek másolatok. Pedig sok új fordítás készült, ha eredeti nem is.

Amy egy élő svájci–német apáca-költő, Silja Walther[2] három igen szép versét fordította kitűnően. Annak ellenére, hogy apáca, verseiben semmi demonstratív vagy megnevezhető vallásos elem sincs. Népdal-jellegű, szenvedélyes, szerelmes, egyszerű, de valahogy a párája mégis misztikus. Semmi „lelkizés", semmi probléma; olyan organikus, mint egy növény. – Távolról emlékeztet Inés de la Cruz-ra,[3] a XVII. századi mexicoi apáca-költőnőre, aki szintén lelkiség nélkül erotikus és mégis misztikus; ugyanakkor szűkkörű is, de ezáltal zártabb, kristályosabb és a megnevezhetetlen felé mégis nyitottabb.

Ami engem illet, a magyar líra külföldi fordítóit fordítom. Ebből a bengali Sudhanghsu Dey[4] verseiből már küldtem. A francia Jean Rousselot[5] és André Frénaud,[6] a szerb Ivan V. Lalić,[7] a romám Veronica Porumbacu,[8] a német Alexander Lénárd[9] és Ernst Schönwiese[10] következett. Most sorra kerül az angol Stephen Spender[11] és Donald Davie,[12] a francia Guillevic,[13] a belga Yvonne Sterk.[14] Személyes ismerősök mind: tulajdonképpen a személyüket kéne fordítani; megnyugtató, hogy ezzel a munkával el lehet játszogatni felelősség és ok nélkül, csak rekompenzáció-féle, pofon-fordítjuk egymást.

Minden jót, egészséget kíván hálás szeretettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/141.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész ut 3/C.

[1] Mollináry Gizella (ld. 2502. sz.) ez időből való versei nincsenek FL hagyatékában.
[2] Walther, Silja (1919–?) Károlyi Amy-fordította versei nincsenek FL hagyatékában.
[3] Juana Inez de la Cruz (1648–1695) mexikói spanyol apáca-költő versei nincsenek FL hagyatékában.
[4] Sudhanghsu Dey verseiből Weöres A megkötözött Prometheus. (Gépirat autogr. jegyzettel, MTAKK Ms 4591/129.), a Keresés és Születésnap (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/130–131.) c. fordításait küldte el.
[5] Rousselot, Jean (1913–2004) francia költő.
[6] Frénaud, André (1907–1993) francia költő.
[7] Lalić, Ivan V. (1931–1995) szerb költő.
[8] Porumbacu, Veronica (1915 vagy 1921?–1977) román költőnő.
[9] Lénárd Alexander (Sándor, 1910–1972) magyar születésű, németül, angolul, olaszul, latinul és magyarul író költő, műfordító, orvos.
[10] Schönwiese, Ernst (1905–1991) osztrák költő.
[11] Spender, Stephen (1909–1995) angol költő, esszéista.
[12] Davie, Donald (1922–1995) angol költő, kritikus.
[13] Guillevic, Eugène (1907–1997) francia költő.
[14] Sterk, Yvonne (szül. 1920) belga–francia költőnő.
Az 5–14. tételekben említettektől nincs Weöres-versfordítás FL hagyatékában.

2760. GERLŐTEI JENŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Wuppertal, 1965. IV. 7.]

Végre kijött a Csontváry-cikk;[1] egyharmada kiesett, helyenként az átírás banálissá tette; Csontváry értékelésének talán használ, de nekem *így* nem okozott örömöt.

Szivélyes üdvözlettel híve

Gerlőtei

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/153.
Kézírás Eugène Gerlőtei A. Chargé de cours à l'Université de Debrecen Historien d'art. Paris 225, Bd. Raspail feliratú névjegy hátlapján.
Címzés: Prof. Dr. Fülep Lajos nyug. egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja Budapest II. Széher út 22. Budapest Ungarn
Feladó (bélyegző:) Dr. E. Gerlőtei Privatdozent A. D., 56 Wuppertal-EF Postfach 3000
Gerlőtei Jenő ld. 2757. sz.

[1] Ld. 2757/2.

2761. HAULISCH LENKE – FÜLEP LAJOSNAK

[Nagymaros,] 1965. IV. 7.

Kedves Tanár Úr,

az iskolai szünetet itt töltjük a nagymarosi művésztelepen.[1] Örömmel és sietve írom meg, hogy többen az itt tartózkodók közül nagy tisztelettel beszélnek az „ormánsági Fülep Lajos"-ról,[2] ahogy ők mondják. Én magam szeretettel küldöm üdvözletemet

Haulisch Lenke

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/206.
Kézírás Nagymaros Látkép feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egyet. tanár Budapest Széher u. 29. Hűvösvölgy
Haulisch Lenke ld. 2703. sz.

[1] A nagymarosi művésztelep a Képzőművészeti Alap által fenntartott alkotóház volt, ahova beutalással lehetett menni. Nevezték művésztelepnek is.
[2] FL zengővárkonyi lelkészségére, ill. az 1929-ben és 1934-ben a dél-dunántúli magyarság népesedési problémáiról írt cikkeire utal.

2762. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1965. IV. 12.

Kedves Professzor úr!

Nem tudom megfelelt-e a szilva, ez most csak 5 kiló, ha még kell, küldhetek még, van Magyaréknál is, de ez nem onnan való. Itt a pécsi árat számolják, az 12 forint. Bármit amire szüksége van szívesen küldök, csak írja meg a Professzor út. A múlt héten azt a kis földünket veteményeztem, azért küldöm csak most. De ezen a héten a Húsvéti előkészületek, a tojás hímzés,[1] készítek ám és majd elteszem, mire jön a Professzor úr. A Magyarék elköltöztek Váraljára,[2] a János meg az anyja. Józsi a feleségével itt lakik s fiuk mostanában majd nősül, van menyasszonya Málomból[3] való lány, úgy összekeveredik ez a falu, Szentkirályiéknak, vagy inkább D Szabóéknak is onnan van vőjük, aztán annak a testvérje. Itt nem értékelik olyan nagyon a tojás hímzést,[4] én mindig szerettem csinálni, alig vártam a Husvétot, szerettem rajzolni, tojásra kicsit rosszabb mint papírra, azért mert olyan kerek vagy nem egyenes. Mindig ha látok olyan tojást, nagyon megnézem, amit nem én csináltam, de hát itt csak olyan egyformák, még olyant nem láttam, hogy ne tudtam volna utána csinálni, vagy lerajzolni. De nekem nem is kell minta csak úgy magamtól jön olyan valószínűtlen valamik.[5]

Nagyon kellemes húsvéti ünnepeket kívánok

Hálás szívvel üdvözli

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/138.
Kézírás.

Címzés: Dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] FL 2758. sz. levelére válaszol.
[2] Váralja Tolna megyei község a bonyhádi járásban.
[3] Málom (Monyorósmalom és Szentpéterpuszta) Baranya megyei kistelepülés a pécsi járásban.
[4] Ld. 2610. sz.
[5] Zengővárkonyban 2000-ben Hímes Tojás Múzeum néven állandó kiállítást hoztak létre, amelyben Bognár Jánosné tojásai külön polcon vannak elhelyezve, s tojásfestés közben készült fényképe is látható.

2763. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1965. IV. 17.

carissimo,

aspettavo vostre nuove ormai da Firenze,[1] ma capisco benissimo che per ora avete altro da fare che scrivere lettere private – non volendo però differire più oltre di esprimervi la mia gratitudine per Scully, The Temple ecc.,[2] prendo io l'iniziativa per annunziarvi che è arrivato, ne sono felice – non dimenticherò mai la vostra bontà. Arrivò altresi Holt, Literary Sources ecc.,[3] pur troppo fu una delusione – io avevo idea che il libro fosse propriamente scientifico, vuole a dire i brani in originale, ed invece sono tutti in inglese – ma anche così mi può servire. – Qui corre la notizia che a quella adunanza progettata qui col tema rinascimento verrete anche Voi – è proprio vero?[4]

Máli[5] mi ha finalmente scritto una lunga lettera annunziando che viene quest' estate.[6] – Quanto a me, reggo ancora benche sono profondamente disguastato del mondo attuale.

Vi abbraccio con grande affetto

Lodovico

A helynév a feladóból.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Illmo Signore Prof. Charles de Tolnay Direttore del Museo Michelangelo Firenze Via Buonarroti, Casa Buonarroti Italia
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 (kézzel:) Ungheria

Kedves Barátom,

már Firenzéből vártam a híreit, de tökéletesen értem, hogy más dolga van, mint magánleveleket irkálni, minthogy azonban nem akarom tovább halogatni a Scully-ért való hálám kifejezését, én írok tehát elsőnek, s értesítem, hogy megérkezett. Örülök neki, és nem felejtem el a jóságát. Megjött még Holt Library Sources stb. is, sajnos csalódást okozott – azt hittem, hogy igazán tudományos, vagyis eredetiek szemelvényekben, ehelyett viszont mind angolul van – de még így is használt fogom tudni venni. – Itt az a hír járja, hogy az ittenre tervezett konferenciára a reneszánszról Maga is jön – tényleg igaz?

Máli végre hosszú levelet írt, jelentve, hogy idén nyáron jön. – Ami engem illet, megvagyok, bár mélységesen undorodom a mostani világtól.

Nagy szeretettel ölelem

Lodovico

[1] Tolnay Firenzébe költözését ld. 2704. sz.
[2] Ld. 2732/5.
[3] Ld. 2735/5.
[4] A konferencia a közép-európai gótika és reneszánsz tárgykörével foglalkozott, Budapesten volt 1965. V. 4–8. között. Tolnay nem vett részt rajta. Anyagát ld. Acta Historiae Artium 1967. 13. köt.
[5] Máli – Lesznai Anna ld. 2496/1., 2659/8.
[6] Lesznai Anna levele nem maradt fenn; 1965 júniusában érkezett Budapestre. A következő évben, 1966 nyarán újból Budapestre látogatott.

2764. FÜLEP LAJOS – ZÁDOR ANNÁNAK

[Bp.] 1965. IV. 19.

Cara Amica,

kérem, tegye át goethei nyelvre a túlsó oldalon írt epistolát[1] – előre is hálás köszönettel.

Nulla di nouvo? come state? Nemrég kaptam Lesznai Annától[2] levelet N.[ew] Y[ork]-ból, a nyáron jönni szándékozik. Dopo 45 anni! figuratevi, che rivedersi!

Coi migliori auguri mille abbaracci

Lodovico

A hely értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4160/227.
Kézírásos cédula.
Budapestre írt sorok.

Kedves Barátnőm,

[magyar szöveg]

Semmi újság? hogy van? [magyar szöveg] 45 év után! képzelje el, micsoda viszontlátás lesz!

A legjobb kívánságokkal ezer ölelés

Lodovico

[1] A fordítandó levél: S.[ehr] g.[eehrte] H.[erren!]

kérem, szíveskedjenek közölni velem, hogy a Geschichte der Aesthetikből, amelynek első köteteként E.[rnesto] Grassi Die Theorie des Schönen in der Antike 1962-ben megjelent – jelentek-e meg további kötetek.

H.[ochachtungsvoll]

[Lajos Fülep]

Az említett Grassi-kötet (Köln, 1962, DuMont Kunstgeschichte Deutung Dokumente) FL széljegyeteivel ellátva van meg a könyvtárában.

[2] Lesznai Anna ld. 2496/1.

2765. JUHÁSZ VILMOS – FÜLEP LAJOSNAK

[New York, 1965. IV. 21.]

Kedves jó Professzor Ur,

Megkaptam köszönettel szíves levelét.[1] A Newman könyvet,[2] amely egyébként kedves könyveim közé tartozik, elküldöm, ennek igazán semmi akadálya sincs. Természetesen kötve

küldöm. Arra kérem, ha bármilyen ilyen különleges kívánság lenne, szíveskednék levélben közölni velem; amennyire csak lehetséges, a legnagyobb örömmel intézem el.

Egyébként most jelenik meg angolul és magyarul egy tanulmányom az antiszemitizmussal kapcsolatos problémákról. Engedje meg, hogy megküldjem majd,[3] mert nagyon érdekelne kedves jó Professzor Úr véleménye.

Maradok igaz tisztelő híve

Juhász Vilmos

A helynév és a dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/311.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Professor Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22 Hungary
Feladó: Leslie Juhász 12 P 5900 Arlington Ave. Riverdale, New York, N. Y.
Juhász Vilmos ld. 2732/6.

[1] A levél nem ismeretes.
[2] Newman, John Henry: Apologia pro vita sua. London–New York, 1949. Ditton. (Everyman's Library 636.) Megvolt FL könyvtárában.
[3] FL könyvtárában Juhász Vilmos: Megváltás felé. Új vallástörténet. Nemkeresztény világ. Bp. 1943. Hellas c. mű volt csak meg.

2766. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1965. IV. 25.

Kedves Komaasszony,

tegnap föladattam címére egy művészettörténet-kötetet[1] – ez nem nagy, egy kötet, könnyen forgatható, sok kép is van benne, gondoltam, jó olvasmány és nézgélődő lesz Magának.

Most már negyedszer adják ki,[2] ez az új kiadása éppen most jelent meg. Kedves öreg bátyám, ifjúkorom óta hozzám jó barátom, Lyka Károly[3] írta – 96 éves, de még mindig dolgozik! Páratlan nemes szívű ember, kezdő koromban velem is sok jót tett. De nagyon sokat tett hosszú életében a művészetért is, azt lehet mondani, az egész országot nevelte.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

öreg barátjuk

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban. Megj.: Fülep Lajos Baranyában. Pécs, 1985, 50. – „Kedves Komaasszony" Fülep Lajos levelei Bognár Jánosnénak. = Életünk, 1985. XXIV, 1. 24.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai utca 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Lyka Károly: Kis könyv a művészetről. 5. kiad. Sajtó alá rendezte, a képanyagot összeállította D. Fehér Zsuzsa. Bp. 1964. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata.
[2] FL és a kiadó is tévedett: Lykának ez a műve ekkor már 6. kiadásban jelent meg: 1904., 1908., 1920., 1927., 1944. A küldött könyv a címlap szerint az 5., valójában a 6. kiadás volt.
[3] Lyka Károly (1869–1965) művészettörténész, festő. 1902–1918 között a Művészet c. folyóirat szerkesztője, 1914–1926 között a Képzőművészeti Főiskola tanára, majd igazgatója. Ifjúkorában biztatta FL-t a munkára, közreadta cikkeit és szerepe volt abban, FL itáliai utazásához ösztöndíjat kapott.

2767. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Szombathely, 1965. V.]

Kedves szeretettel üdvözlöm utamról. Az idő szép, az út változatos
a viszontlátásig kézszorítással
fiatal barátja

Ernő

A helynév és dátum kissé homályos postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/113.
Kézírás Ják R. k. templom kapuja 1256-ból feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egyet. prof. et-nak Budapest II. Széher u. 22. sz.

2768. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[Kőszeg,] 1965. V. 2.

Köszöntjük Professzor urat Kőszegről szép május 2-án

Amy.
Gazdag Erzsi[1]

Jó egészséget, minden jót kíván

Weöres Sanyi.

A helynév postabélyegző alapján.
MTAKK Ms 4591/142.
Kézírás Kőszeg Kálvária templom feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher-u, 22–24.

[1] Gazdag Erzsi (valódi neve Sebesi Erzsébet 1912–1987) gyermekvers-költő, Szombathelyen élt.

2769. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1965. V. 4.

Kedves Professzor úr!

Megkaptam a szép Lyka Károly könyvet.[1] Éppen az este hallottam a rádióban, hogy meghalt,[2] szép hosszú élete volt, egyik tanítványa[3] nagyon kedvesen emlékszik meg róla az előszóban. Már többször olvastam róla ujságban is. Minden könyv nagyon kedves nekem, de főleg a művészet történeti könyvet szeretem, nagyon szépen köszönöm.

Most virágzanak a fák, nagyon szép most a falu, nem tudom, gyümölcs lesz-e, de virág rengeteg van, pedig tavaly is sok szilva volt. Most is igen virágosan a szilvafák, pedig már nem nagyon érdemes pálinkát főzni, megdrágították a főzést ebben az évben.

Üdvözletünket küldjük és várjuk a Professzor urat szeretettel

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/139.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos részére Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2766/1.
[2] Lyka 1965. IV. 30-án halt meg.
[3] A kötetet szerkesztette, a képeket válogatta és az utószót írta D. Fehér Zsuzsa.

2770. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. V. 28.

Kedves Lajos Bátyám,

itt küldöm készülő Szent György drámám I. felvonását,[1] mutatóba ennyi is elég; a II. felvonás is kész s a III. egyrésze. Szeretném tudni, érdemes-e folytatni.

Ha Lajos Bátyám elolvasta, szeretném visszakérni a kéziratot, mert egyelőre egyetlen példány. Jó egészséget, minden jót kíván szerető hálás tisztelettel

Sanyi.

Örülnék, ha Lajos Bátyám – amennyiben érdemesnek ítéli s nem mindenestül eldobnivalónak – ráírná megjegyzéseit az üres hátlapokra.

(A sok anakronizmus és a nevek enyhe zürzavara, úgy érzem, az ó-angolos drámastílushoz tartozik. S az is, hogy nincs mindég éles határ a vers és próza közt; s hogy vers és próza váltakozik. Gyakorlati körülményekkel pedig – kiadhatóság, előadhatóság – egyáltalán nem törődöm.)

Mégegyszer is bucsuzom:

W.[eöres] S.[ándor].

MTAKK Ms 4591/143.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Küldi: Weöres Sándor Bpest II. Törökvész ut 3/C.

[1] Octopus avagy Szent György és a Sárkány históriája (Tragikomédia.). A levél mellett nincs ott a kézirat, FL nyilvánvalóan visszaküldte. Megjelent: Hold és sárkány. Két dráma. (A holdbéli csónakos. – Octopus.) Bp. 1967. Magvető. A FL-nak küldött példány dedikációja: „Lajos Bátyámnak hálás tisztelő szeretettel Sanyi. Budapest, 1967. aug. 19."

2771. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Kassa, 1965. V. 29.]

Kedves Lajos bátyám,

miután a kép nem sokat mond és p[ostán?][1] semmi lényegeset nem írhatok, csak annyit: lesz majd miről beszámolnom tapasztalataim rövid itt tartózkodásom során is igen érdekesek, tanulságosak voltak.[2] – Szombat, vasárnap Debrecenben leszek könyvheti megnyitón;[3] hétfőn délelőtt próbálok telefonálni. Addig is szeretettel küldöm üdvözletem

Andris

Szeretettel köszönt nyelvészeti tisztelettel

Illyés Gyula[4]
Illyés Gyuláné[5]

Hát még ha Várkony zengne itt!
Mi csak cirpeljük hangjait.

Üdv! Dezső[6]

Jancsó Adrienne[7]
Ide elhoztak, bezzeg Magához nem! Marika[8]
Dobozy Elemér[9]
T[örökné] Erdélyi Ilona[10]

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/265.
Kézírás Košice Hotel Bonkov feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher ut 22 Madarsko

[1] Rábélyegzés miatt olvashatatlan szó.
[2] Batsányi János halálának 120. évfordulója alkalmából vettek részt a képeslap aláírói a kassai ünnepi megemlékezéseken.
[3] Ld. 2615/4.
[4] Illyés egykori zengővárkonyi beszélgetéseikre utal, amikor FL-sal a magyar nyelv kérdésit vitatták meg. – Itt Illyés V. 30-án egy kassai moziban beszélt a város magyar fiatalsága előtt, utána szerepelt Fodor András.

[5] Illyés Gyuláné Kozmutza Flóra (1905–1995) gyógypedagógus, ekkor főiskolai tanár és a Gyógypedagógiai Főiskola Pszichológiai Laboratóriumának vezetője. 1972-től az intézmény főigazgatója.
[6] Keresztury Dezső ld. 2743. sz. Ekkor V. 29-én a kassai zsinagógából átalakított hangversenyteremben tartott ünnepi előadást Batsányi Jánosról.
[7] Jancsó Adrienne (1921–2006) előadóművész. A V. 29-i ünnepi esten Batsányi-verseket és népballadákat adott elő.
[8] Kereszturyné Seiber Mária ld. 2743/1.
[9] Dobozy Elemér (1902–1986) orvos, folklorista feleségével, Erdélyi Zsuzsannával volt jelen.
[10] T.[örök Tamásné] Erdélyi Ilona (szül. 1926.) irodalomtörténész. Az MTA Irodalomtudományi Intézet képviseletében volt jelen. Erdélyi Zsuzsanna és Erdélyi Ilona testvérek.

2772. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1965. VI. 5.

Kedves Lajos Bátyám,
itt küldöm a II. felvonást.[1] Hálás tiszt.[elő] szer.[etettel]

Sanyi.

Kedves Professzor úr,
remélem, legközelebb én is küldhetek pár kisebb írást.[2]
Szeretettel köszönti

Amy.

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4591/144.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] A Szent György és a Sárkány-ról van szó. Ld. 2770/1.
[2] Károlyi Amy az egész 1965-ös évben nem küldött verset FL-nak.

2773. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1965. VI. 15.

Kedves Komaasszony,

az idén korán szerettem volna Várkonyba menni,[1] de hát a rossz idő miatt nem lehetett, most meg az a kórságos Medárd is belerondít, bizonytalan, mikor mehetek. Azért így kérem meg a szilva miatt. Ilyenkor már látni, termés lett-e és lesz-e mit aszalni – ha lesz, akkor a mostani aszalékból kérem tegyenek félre nekem 5 kg-ot, ha nem lesz, akkor is 10 kg-ot, majd ha mehetek, elhozom, ha nagyon soká mehetek, postán küldve fogom kérni.

Utolsó küldeményem óta megint megjelent néhány kötet Jókai, ha megyek, viszem.

Előre is köszönettel, Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.

[1] A zengővárkonyi kirándulásra IX. 3-án került csak sor. FL, Fodor András, F. Csanak Dóra és Fülöp Géza volt jelen. Az ekkor készült fényképeket ld. MTAKK Ms 4598/354–372. – Ld. még 2783., ill. 2788. sz.

2774. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1965. VI. 19.

Kedves Lajos bátyám,

sajnos az idő még az én begubózásom nyugalmát[1] se teszi lehetővé. Folyton aggódnom kellett az Őcsényben[2] lévő Sárikáék[3] miatt. Tegnap aztán Pestről jelezte is Sárika, hogy a biztonság kedvéért elhagyták Sárközt. Igy a tervezettnél előbb visszamegyek. Pénteken szeretnék a sétában részt venni. (Irok majd erről Dórának, Beneyéknek.)

Ugy-e a várkonyi kirándulás is elmaradt? Mellesleg Hernádinak[5] 27-edikétől két hétre Kelet Németországba kell utaznia hivatalos ügyben. Semmi se sikerül ezen a tavaszon.

Szeretettel köszönti:

Andris

MTAKK Ms 4586/266.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Urnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 2620/1.
[2] Fodor Andrásné leánykori otthona.
[3] Ld. 2560. sz.
[4] Ld. 2773/1.
[5] Hernádi Gyula (1926–2005) író, drámaíró. Tisztviselőként, dramaturgként dolgozott, végül szabadfoglalkozású író lett. Fodor Andrással írói pályája kezdetén kötött barátságot, ezen a réven ismerte meg FL-t. Néhány éven át rendszeresen kijárt a Széher útra, 1966 után elmaradt, ill. kivételes alkalmakkor volt ott.

2775. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. VI. 21.

Kedves Lajos Bátyám,

itt küldöm a III. felvonást.[1] Rövidebb, mint az előző kettő, több és pezsgőbb képből épült, mint amazok. Már a IV.-iken dolgozom, ahol az események nagyrészt lejátszódnak, az V.-re csak összefoglaló jellegű dolgok maradnak.

Azt hiszem, irok majd hozzá utószót[2] is, a versformáról, a dráma metrumáról. Kissé idegenszerű, és önkényesnek látszik, pedig törvénye nem is olyan laza. A prózát s a dal-

betéteket kivéve, a metrum az angol blank verse-nek egyesítése a plautusi[3] versmértékkel. Vagyis: az 5-ös és 5 és feles jambikus sorokban a jambust vagy spondeust bárhol helyettesítheti dactylus, anapaestus vagy syncope.

∪ – | ∪ – | ∪ – | ∪ – | ∪ – | (–)
– – | – – | – – | – – | ∪ – | (–)

} ez a blank verse

∪ ∪ – |
– ∪ ∪ |
∪ ∪ ∪ |

} ezek a pótló lábak léphetnek be az első négy versláb helyett bárhol, Plautus és Terentius[4] s olykor Phaedrus[5] módszere szerint.

Katona József, a „Bánk bán"-ban, ezt a hibridet alkalmazta. A „Medeiá"-ban,[6] „Orpheus"-ban ezt használtam, csak ott nem 5, hanem 6 versláb van soronként. – Laza, mégsem egyszerű; és célja, hogy pergő dobütemet vigyen a jambusok közé.

Ma kaptam párszavas képeslap-üdvözletet Kormos Pistától,[8] Párisból.

Jó egészséget! Hálás szeretet, köszönet,

Sanyi.

MTAKK Ms 4591.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] A Szent György és a sárkányra utal. Ld. 2770/1., 2772/1.
[2] Utószó nincs sem az első, 1967-es kötetes kiadásban (ld. 2770/1), sem az Egybegyűjtött írások II. Bp. 1970. Magvető c. kötetben.
[3] Plautus, Titus Maccius (Kr. e. kb. 250–184) római vígjátékíró.
[4] Terentius, Publius Terentius Afer (Kr. e. kb. 195–159) római vígjátékíró.
[5] Phaedrus (Kr. e. kb. 15–Kr. u. kb. 50) római meseíró.
[6] Medeia – Weöres Sándor 1954-ben írt verse. Megjelent A hallgatás tornya. 30 év verseiből. Bp. 1956. Szépirodalmi Könyvkiadó 370–379.
[7] Orpheus – Weöres Sándor 1955-ben írt verse. Megjelent A hallgatás tornya. 30 év verseiből. Bp. 1956. Szépirodalmi Könyvkiadó 382–386.
[8] Ld. 2622. sz.

2776. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. VI. 24.

Kedves Lajos Bátyám,

nagyon fájlalom, hogy az utolsó telefonbeszélgetésekkel fölbosszantottam. Ha Lajos Bátyám valaha mégegyszer arra érdemesít, hogy észrevételeit közölje velem: igyekszem némán elfogadni és még akkor sem feszegetni tovább a témát, ha nem világos előttem. – Az a szerencsétlen verses dráma[1] nem az én műfajom, csak szamárkodom vele, és az egész nem ér meg egy bosszús másodpercet.

Vezeklésül itt küldök három bűnbánati zsoltárt.[2] Hálás tisztelő szeretettel

Sanyi.

Kedves Professzorunk,

sok üdvözlet a rózsa és sóskakertből! Most jöttünk haza megosztott munka után: Sanyinak jutott a sóska, nekem a rózsaszedés.

Szeretettel

Amy.

MTAKK Ms 4591/146.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] A Szent György és a sárkányra utal. Ld. 2770/1., 2772/1., 2775/1.
[2] az első „bűnbánati zsoltár" címe: Fülep Lajosnak
Reincarnatus Michelangelo
és ő-faragta nagy pogány szobor!
amnestiát kér a vitatkozó:
Mózestől Slojme, sarutól a por.
(MTAKK Ms 4591/147.)
Utána a Mária Magdolna a kereszt alatt, és John From síremléke c. ugyancsak autogr. versek. – Slojme = orosz–zsidó családi név. Iszak Babelnek van egy Az öreg Slojme c. 1913-ban megjelent műve, talán erre utal Weöres.

2777. GUBA ISTVÁN – FÜLEP LAJOSNAK

[Fót,] 1965. VI. 25.

Levél Fülep Lajoshoz.

A magyar faj Krisztusnép. Mióta Galileából kijöttünk és Libanonból és Ararát lépcseiről Nyugaték felé érkeztünk élő példának, ők és harcviszony-társaik vérünket véreztették, életünket aléltatták volna és lábbal tagadnák vissza tudatunkat az anyagba a vékonyagyúak. Sajogtunk érzésünkben, ösztönben vesénkig, Bartók vére elfogyott a vegyértékig-szenvedésben. És táplált levegővel fénnyel a mi Élő Világosságunk, Naptestét tördelte fényben búzánkba, aki kötődőbb minden acélnál. Anyám kenyerében ettem az áldást. Bizony az ő keze az ő anyasága Bet-Lehem [!]. Burokban szült, mint kenyérnek héja van. A kinyilatkoztatásnak sok módja van, mert Minden abból él. A Magyarok Élete nyilatkoztatott ki azzal, hogy kimondott születésem által. Minden gondolatom Népemé, hisz én is fajomnak gondolata vagyok az időben. Lelki ízemtől véremig le az anyagban magyar. Ösztöneimet szeretem, abban van sokezeréves történelmünk, abban már közös vagyok a legsűrűbb magyar szubsztanciával. Ebből az azonosságból merítette föl a zenét Bartók és Kodály a zenei ösztön aknáján keresztül, ez a rétege vezette Törökországba és arab falvakba is, mint rokonainkhoz a vérben. Ösztöne rántotta hatezeréves emlékezet erejével Csontváryt őshazánkba. És ő engedett a vonzásnak, mert eleve átadta magát a mély magyar sodornak.

És ők így urai az időnek, hogy közösek népük legerősebb akaratával, a magyar faj termő ösztöneivel, és mi sok tízezerévesek vagyunk.

És sokezerévre helyszerint is teremtői módon emlékezni Bartókban és Csontváryban megvalósult, füllel szemmel fogható világtény. Annyiban nemcsak magyaroknak való a mű-

vük, amilyen rokonok voltunk a többi népekkel az utóbbi tízezer évben és előbb, ameddig átnyúltak az időn alkotás közben és művé sűrítve, összehúzva, szintetizálva a történelmet, ami a faj teljes élete. Itt az egyetemesség adománya. Persze meg kell elégedni a néhányezerévnyi viszonylagos egyetemességgel és idő feletti uralommal vagyis örökléttel, mert minden eddigi kultúra ezen idő alatt zajlott le, legalább is az Eurázsiai népeknél (és Észak-Afrika és maya, azték is ezek mongoloidok voltak.) és mindezen népek kulturák egy ma aktuális szintézise itt van zenében (ez már a Földgömb körüli zene), festészetben, és költőinknél, íróinknál részben kész vagyis folyamatban teremül. Mint nagy emlékező Juhász Ferenc bio-, főleg növényi kultuszos időmélységig táplálkozik (Virágzó Világfa, mint a Kozmosz Cédrusa). Nagy László Forró szél imádata, Tűz áldozó verseket írt és egyetemesen törettetik magyar csontja a fájdalmunktól.

Mindegy, hogy jön-e még más később kultúra az életrekelt és még kelő magyar mostani után, de gondolataim szükségszerűen mondják: nincs magyar filozófia, magyar vallás – oly erejű mint művészet. Oly Élő Bölcsesség, erős, önálló mint Élő Művészetünk. Olyanra gondolok, ami nem magyarázza a valóságot, szóval nem elmélet, ami vonatkozik, hanem ami megvalósít, teremtve felmutat Élő Valóságot, és így például igaz is. Hisz a teremtés folyamatos, vagyis a Világ előre nyílt az új teremtés számára, ami bennünk is készség és ösztönösen akaraterejű. Az elmélet, spekuláció tudományok dolga és sok filozófiáké, amiket vékonyaknak érzek ha nem tévesnek, de mindenképpen nem mienknek. Persze kevés nagyon kevés a tanult ismeretem. És lehet, hogy a várt új filozófiát és vallást még lazaságból mondom kettőnek, mivel az etika korreláltatni akarja igen erővel. Tán meg is teszi, ha állni fognak, hogy Egy Élő magyar bölcsesség lehet legyen, mint a Világ is Egy Élő. És talán a Világtól, a létezéstől se különbözzön, csak annyiban, hogy újat adott hozzá, ami közös immár, se ez az erősebb létezés vagyis a Létezés fokozott önmagára hárulása (önreflexio) általunk, bennünk. Szóval a teremtést kell folytatnom filozófia eszközeivel magyarságomból, ami népem sűrítve.

Im ezzel kopogtatok a Magyarok Élő Pátriárkájához Fülep Lajoshoz. Mondana meg tanítómként minden szükségest. Módot, programot, studiumi könyvsereget, ahogy szükségszerűnek látja ilyen életmunkához. És amit én nem tudhatok. És ezt ösztönből kérem. Tegnap éjfélkor, fölkelvén a gondolattól, akart jönni e levél írásra, sok mondat is volt kerekedve. Gondoltam, próbát teszik előbb és mondtam, olvass egy órát, aztán aludj reggelig; ha még akkor is így gondolod, akkor írhatsz. – Úgy látom, többet is írtam, mint kellett volna tegnap. Ösztönből írtam. Ennek örülök, mert így szolgálom a belém-magammá determinált törvényt, ami a magyarság ősi sűrű ereje és én ezen kívül nem létezem

Tanulnom kell eleget, mert hiányolom és így kötelességem. Magam elől ki nem térhetek. Figyelem a belőlem fölbugyborékoló nemzeti parancsot alázattal.

Guba István

A helynév a FL által ráírt cím alapján: Guba István Fót Gyermekváros
A dátum ceruzaírással a levél végén; Fodor András: Ezer este... II. 445. 1966. VII. 1-jére datálja FL beszámolóját.
MTAKK Ms 4587/170.
Ceruzaírásos levél.
A levélíró ismeretlen.

Fodor András a következőket írja: „Fülep [...] elmondja friss kalandját. Jelentkezett nála egy Guda, Buda vagy Duba nevű próféta olyan hajjal, amilyet most a lányok viselnek, miből, ha megrázzák, olykor kilátszik az orruk vége. Levelet hozott neki, s verseit mutatta. Szörnyülködve jellemzi őket [...]." (Ezer este... II. 445.)

2778. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. VII. 4.

Kedves Lajos Bátyám,

különös álmom volt. Utaztam a Föld körül, egyre többször és bámultam, hogy a földkörüli út milyen rövid ideig tart. Végre megláttam, hogy a földgömb kicsi, mint egy ház. Aztán mégkisebb lett, már utazni se lehetett rajta, állni se. Mellette lebegtem, a földlabda pedig orrom előtt úszott. Aztán észrevettem, hogy testem méregzöld, torkom és kétágú nyelvem paprikapiros. Kígyó vagyok. A földlabda nagyobb volt, semhogy emberi szájba férhetne, de rugalmas kígyó-álkapoccsal könnyedén bekaptam, tűhegyes fogaim közt tartottam. Le akartam nyelni; már előre éreztem, hogyan fogja kiduzzasztani bárzsingomat, aztán hasamat, amint majd lefelé vándorol bennem. De valami külső erő megbénított, nem bírtam nyelni. Végül hazafiasan és nagylelkűen eszembejutott: hiszen ez a saját otthonom, nem szabad elpusztítani. S felébredtem.

Az itt küldött szonett,[1] nem tudom, nem függ-e össze ezzel az álommal; témailag semmiképp se. Olyasmit próbáltam benne, hogy a versben ne legyen gondolat, kép, zene, semmi megnevezhető, csak a szavak mennél nagyobb súlya, és egyetlen mondat, melynek izületeiben szikrázik tovább s tovább az alig konkretizálható idea.

Az igért „Hid"-at[2] a napokban küldöm. Minden jót! Hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/148.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész út 3/C.

[1] Mellékelve: Spira. (Autogr. MTAKK Ms 4591/149.)

[2] Híd. Irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat. 1934-ben alapították. Novi Sad (Újvidék). Fő- és felelős szerk. Ács Károly.

Weöres az 1965. 1. számot küldte el FL-nak, valószínűleg azért, mert a szám képzőművészeti mellékletként ifjúkori barátja, Hincz Gyula rajzait közölte. Weöres-mű 1965-ben nem jelent meg a lapban.

2779. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1965. VII. 12.

Kedves Komaasszony,

hát hiszen már mentem volna, s mennék is, csak idő ne volna ilyen veszett – nem lehet a következő napra se tervezni. Amint egy kicsit megállapodik, megyek. Akkor átveszem az

5 kg szilvát. Még valamire megkérem, Kovács Maris évek óta becsap a gombával, tavaly se tudtam venni tőle, ígérte, de aztán nem lett. Talán ha Maga úgy venne tőle, mintha sajátmaguknak, akkor sikerülne. Magamnak 1 kg-ot kérnék, Csanak Dórának külön ½ kg-ot, lehetőleg az első termésből, a nyár elejéből, aszaltat.

Amint lehet, hírt küldök a menetelről, vagy csak úgy betoppanok.[1]

Addig is mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2773/1.

2780. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Sesto, 1965. VII. 21.

Caro amice!

rég nem írtál! Én 5 hétig megint a Gardánál[1] voltam Juckáék[2] villájában, most emlékjárásra a Dolomitokban 2 hétre. De az idő nem kedves hozzánk (egy barátnőmmel vagyok) és sok eső, hideg szürkeség a ragyogó vörös Dolomitokon. Ezt még nem láttam, viszont *27-én* újra Hága, írj oda! Ez a Pietà[3] isteni szép, most láttam először.

Ölel

Magda

MTAKK Ms 4589/213.
Kézírás Michelangelo Buonarroti „Pieta" detta la „Pietà Rondanini" Milano Museo d'Arte Antica al Castello Sforzesco.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22–24. Ungheria

[1] Révészné leányának volt villája Malcesinában.
[2] Révész Júlia szobrász, férje és két gyermeke.
[3] A küldött képre utal.

2781. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1965. VIII. 12.

Kedves Lajos bátyám,

vajon sikerült-e kifogni a nyár három és fél szép napját a várkonyi kirándulásra?[1]

Itt a víz mellett különösen hideg van... ha még legalább fakutyázni lehetne!!!

Mellesleg életem legkrudélisabb költőjét: Dylan Thomast[2] fordítom. A szerkesztő[3] rámlőcsölte „I in my intricate image" c. hosszú versét, miről maga is elismerte, nincs „intricate"-ebb az egész D.[ylan] Th.[omas] kötetben.[4] Vígasztaló, hogy igazi költői anyaggal vesződöm. – Most olvastam Musil magyarul megjelent novelláit.[5] Torokszorító, kitűnő írások.

Sárikával[6] együtt szeretettel köszöntjük:

Andris

MTAKK Ms 4586/268.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Urnak Budapest II. Széher ut 22
Feladó: Fodor András Fonyód, Hunyadi ut 13.

[1] 2773/1.
[2] Dylan Thomas (1914–1953) wales-i születésű angol költő.
[3] A szerkesztő: Géher István (szül. 1940) költő, műfordító, ekkor az Európa kiadó szerkesztője.
[4] A vers „Szövevényes képmásomban..." címmel jelent meg a Dylan Thomas összegyűjtött versei. Szerk. Géher István, Bp. 1966. Európa Könyvkiadó. Fodor Andrásnak hét fordítása jelent meg a kötetben.
[5] Robert Musil: Törless iskolaévei. – Három elbeszélés. Ford. Szabó Gizella, Bor Ambrus. Bp. 1965. Európa Könyvkiadó.
[6] Ld. 2560. sz.

2782. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1965. VIII. 13.

Kedves Komaasszony,

megkaptam lapját,[1] köszönöm. Megint csak azt írhatom: amint a rossz idő vagy más akadály nem gátol, azonnal megyek.[2] Jövő héten, sajnos csak egy használható nap van, szerda, 10; csütörtök: ünnep szombatja, utána két nap ünnep, zsúfolt országúton nem megyek. Ha szerdán jó az idő, megyek, ha nem, rákövetkező héten. A fogó ráér, közben találtam Pesten, gondolom, a Jánosé[3] jobb – majd elhozom, ha megyek, a szilvát is, most az se sürgős, van friss gyümölcs.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

[Fülep Lajos]

A helynév a postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon, aláírás nélkül. Feltehetően a feladó bélyegző helyettesítette az aláírást.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A lap nem maradt fenn.
[2] Ld. 2773/1.
[3] Ld. 2719/6.

2783. FÜLEP LAJOS – FODOR ANDRÁSNAK

[Bp.] 1965. VIII. 13.

Kedves Andris,

megkaptam lapját,[1] köszönöm. A 3 ½ jó napot – az év legjobb napjai voltak – azért nem sikerült kifogni, mert D.[óra] mamája[2] az év 365 napjából éppen ezeket választotta ki debreceni útjára és D[orá]-ék nem jöhettek. (Just the same mint tavaly, ezért mentünk aztán esőben.) Ma jó nap lenne, de itt kellett maradnom, a fát hozzák. Jövő héten csak szerda lehetne, mert csüt.[örtök] már ünnep szombatja, rákövetkező héten D[orá]-ék G.[éza] mamájához[3] készülnek – and so on.

Maguk mikor jönnek meg?

Még lehet, hogy együtt megyünk.[4]

Nagyon kíváncsi vagyok a D.[ylan] T.[homas]-ra.[5]

Zsuzsa[6] hosszabbacska verset küldött (Requiem)[7] – nekem gyönyörű. Ismeri? De sötétebb a feketénél.

Mindnyájukat szívből üdvözli

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás H. Terbruggen (1587/1588–1679) Koncert. 1626. feliratú képeslapon.
Címzés: Fodor András író úrnak Fonyód Hunyadi u. 13.

[1] Ld. 2781. sz.
[2] Csanak Istvánné (1903–1988)
[3] Fülöp Jenőné (1902–1989)
[4] Ld. 2773/1.
[5] Ld. 2781/1–3.
[6] Beney Zsuzsára utal.
[7] A vers gépirata MTAKK Ms 4585/93. Megjelent Beney Zsuzsa: Tűzföld. Bp. 1972. Szépirodalmi Könyvkiadó 35–39.

2784. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. VIII. 16.

Kedves Lajos Bátyám,

nagyon fájlalom, lelkifúrdalás gyötör, hogy a multkor majdnem tökrészegen háborgattam telefonon (a tökrészegség aztán be is következett). A zaklatottság, a szétszaggatottság, az elintézetlen ügyek tömege, a bomlott idegállapot bizonnyal ok volt a részegségre, hanem hogy ilyen állapotban miért telefonáltam, mit akarhattam, ezt most utólag valóban nem tudom és nem értem. Nem keresek mentséget: ami megtörtént, arra nincs mentség és nincs bocsánat, utólag az Isten se változtat rajta. Annyi mégis nyilvánvaló, hogy részegen a szeretet, a vélt sérelem, a tudatalatti rengés tört ki – ez nem mentség, még csak nem is

magyarázat, sőt irracionális jelenség. Szeretném, ha Lajos Bátyám ad acta rakná ezt a buta dolgot – aki közel áll hozzánk, azt előbb sértjük meg, mint a távollevőt – ez alól, úgy képzelem, még Jézus vagy Buddha se lehetett kivétel, hiszen bőséges szemrehányást kaptak hozzátartozóiktól az Evangélium, illetve a Tipitakam[1] szerint.

Az ígért „Hid"-at[2] végrevalahára itt küldöm. Hol a Balatonban, hol a pokolban voltam, csak most küldhetem. – Holnapután utazunk[3] megint, szeretnék előtte Lajos Bátyámmal néhány szót váltani, remélhetőleg józanúl.

Minden jót kíván és bocsánatot kér hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/150.
Kézírás. Budapestre írt levél.

[1] Páli nyelvű buddhista szent könyv.
[2] Ld. 2778/2.
[3] A következő 4 lapot Burgasból küldték 1965. IX. 3–IX. 8. között. Ld. 2787., 2789., 2791. és 2795. sz.

2785. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Fonyód, 1965. VIII. 18.]

Kedves Lajos bátyám,

igen örültem sorainak[1]... kevésbé a mindmáig elmaradt várkonyi kirándulás[2] hírének. A család – terv szerint szeptemberig itt marad – én a jövő héten vasárnaptól szerdáig visszamegyek, hogy a hónap végén ismét szabadságra jöhessek. Vasárnap (22-dikén) délelőtt jelentkezem majd telefonon. A Dylan Thomas-okat[3] megmutatom majd. A vállalt hét versből kettő még hiányzik.

Domokos Matyiék[4] jöttek le pár napra, de ettől sem lett igazán fürdőző idő.

A közeli viszontlátásig szeretettel köszönti

Fodor Andris és Sárika[5]

Tisztelettel üdvözli

Domokos Matyi és Éva
Tüskés Tibor[6]

A helynév és a dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/267.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Professzor Urnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 2783. sz.
[2] Ld. 2781./1.
[3] Ld. 2781/4.
[4] Ld. 2614. sz.
[5] Ld. 2560. sz.
[6] Ld. 2546. sz.

2786. VÖRÖS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

Balatonvilágos, 1965. VIII. 24.

Szeretettel köszöntjük Professzor Urat a Balaton széléről. Nagyon várjuk már a péntek esti sétákat.

Vörös László és Judit

MTAKK Ms 4590/216.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: dr. Fülep Lajos professzor urnak Budapest XII. Széher ut 22.

2787. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Burgas, 1965. IX. 3.]

Első számú üdvözletünk Burgasból,

szeretettel Amy és Sanyi.

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/151.
Károlyi Amy írása Grabsteinplatte des Anaxender aus Sosopol 6–5. Jh. v. u. feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Ungarija Weöres Sándor kézírása.

2788. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1965. IX. 4.

Kedves Komaasszony,

a tegnapi[1] szép idő után ma arra ébredtünk, hogy zuhog az eső – esett is délután 2-ig, most, hogy írok, megint süt a nap. Hát Maguknak jutott-e az esőből, amit annyira kívánnak?

Innen is nagyon köszönöm a szíveslátást és az ajándékokat – de ez a második nem jól van így: én nem tudok a keresztlányomnak[2] semmit se adni úgy, hogy Maguk valamilyen formában vissza ne adják.

Most aztán itt van a két üveg is, a fonott, meg a kupakos. Majd találunk rá módot Nagy Andrással,[3] hogy alkalmilag visszavigye. De ahogy most újra átnéztem itt az üvegeket, kettő még gyanus nekem, talán az is a Maguké, elküldöm azokat is, meg még teszek hozzá, Maguk ott talán nehezebben jutnak hozzá, mint mi itten.

Egyébként hamar haza értünk, még 10 óra se volt, Nagy A.[ndrás] remekül ment abban a nagy sötétségben, kitűnően érti a mesterségét, ezért is szeretek vele menni, no meg már mindent ismer ottan.

Szívből üdvözlöm Mindnyájukat

Fülep Lajos

U. i. Hanem aztán tojást máskor már nem kérek, van mindenféléből.

A helynév postabélyegzőről.
Magántulajdonban
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.

[1] Ld. 2773/1.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Nagy András – akadémiai sofőr.

2789. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Burgas, 1965. IX. 3–8. között]

Második üdvözletünk

Amy Sanyi.

A helynév és dátum a postabélyegzőből, ill. a 2787. és 2791. sz. lap dátumából.
MTAKK Ms 4591/152.
Károly Amy kézírása Naroden Muzei – Burgas. Votivrelief der drei Nymphen aus Burgas. 2. Jahrh. feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Ungrija
Weöres Sándor kézírása.

2790. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1965. IX. 7.

Kedves Barátom!

Rényi Alfréd[1] és felesége nálam voltak és vittek neked egy kis csokoládét, – „helyettem kis virág!" mert sajnos az idén *nem tudok* Pestre menni. Előadások, könyv, stb. stb. Sajnos a másik ígéretemet[2] nem tudtam betartani, talán akad később holland ismerős, aki elvinné, e percben nincsen. Remélem *jól* vagy újra? Irj erről.

Ölel

Magda

MTAKK Ms 4589/211.
Kézírás Milano Basilica di S. Ambrogio Atrio di Ansperto feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 Hongrije

[1] Rényi Alfréd (1921–1970) matematikus, egyetemi tanár, Révészné Alexander Magda unokaöccse. Talán Révészné ajándékának átadásakor kapta tőle FL Dialogusok a matematikáról. Bp. 1965. Akadémiai Kiadó (Korunk tudománya c.) könyvét.
[2] Valószínűleg valamilyen könyv megszerzését és elküldését ígérte Révészné FL-nak.

2791. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Burgas, 1965. IX. 8.]

Harmadik üdvözletünk

Amy
Sanyi.

A helynév és dátum a postabélyegzőből, ill. a képeslap feliratából.
MTAKK Ms 4591/153.
Károly Amy kézírása Naroden Muzei – Burgas Grabsteinplatte eines Lehrers aus Nessebar 3. Jahrh. v. u. Z. feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Hungarija Weöres Sándor kézírása.

2792. MOLNÁR VERA – FÜLEP LAJOSNAK

[Poitiers,] 1965. IX. 9.

Kedves Professzor Ur,

a poitiersi nyári egyetemen vagyok kint Franciaországban, s erről a nagyon szép kirándulásról sok szeretettel küldöm üdvözletemet, s sokszor gondolok Professzor Úrra.

Molnár Vera

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/21.
Kézírás Aulnay-de Saintonge (Ch.-Mme) Église Romane XIe et XIIe siècles. Portail principal. Détail feliratú képeslapon.
Címzés: dr. Fülep Lajos Budapest XII. Széher ut 24. (?) Hongrie

2793. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1965. IX. 22.

Kedves Vajda Kornél,

íme röviden:

1) *nem* esztetika[1] – ez a név teljesen diszkreditált, amit jelöl, egytől-egyig substantiatlan köd, nem véve ki a nagy Hegelt és mikroskopikus epigonjait (ezzel még egy kérdésére feleltem);
2) még mindig nem kész; itt nem fog megjelenni; németre és angolra gondolok, de ez a gyakorlati része is elintézetlen még.[2]
3) művészet-philosophia, nem valamilyen speciális területre korlátozva, ergo ennél a fogalomnál is több – teljes phil.[osophia]

Én szeretem a kérdezőket és ezt a fajtáját annak, amit szemtelenségnek nevez.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás.
Kalocsára írt levél.

Vajda Kornél első levele, amelyre FL ezt a választ küldte, nem maradt fenn.

[1] A művészetfilozófiára utal. Ld. 2510/5.

[2] FL szóban is mindig idegen nyelvű kiadás tervéről beszélt, de csak általánosságban. Hagyatékából kiderült, hogy először Kollár Kálmán, az amsterdami Pantheon Verlag igazgatója vállalkozott volna a német nyelvű kiadásra (1938. X. 8. ld. FLev. III. 1262. sz.), utóbb pedig, miután Mannheim Károly felajánlotta FL-nak az általa szerkesztett Library of Sociology and Social Reconstruction c. könyvsorozatot műve megjelentetésére; FL e sorozatban szándékozott angolul közreadni munkáját. (1946. VIII. 28. FLev. V. 1795.) Kollár 1950-ben, Mannheim 1947-ben meghalt. Nem tudni, FL-nak volt-e utóbb konkrét terve a külföldi kiadásra.

2794. FÜLEP LAJOS – SZÁNTÓNÉ BOGNÁR ÉVÁNAK

[Bp.] 1965. IX. 26.

Kedves Évika,

írtam vagy mondtam egyszer – már nem emlékszem – hogy néhány téglával majd én is besegítek a házépítésbe. Egyelőre ezret akartam vinni, mikor mentem, de, mint anyádnak elmondtam, éppen nagyon kiköltekeztem, ezért csak a felét adtam neki át. (Azért adtam neki, mert már nem számítottunk rá, hogy mégis megjössz, mielőtt mi útnak indultunk.)[1] Most elküldtem a másik felét.

Azt írod, hogyan is viszonozhatod – hát sehogyse kell viszonozni, mert különben hogy tudjak én adni valamit? Majd akkor viszonozd, ha Te leszel a keresztanyám. Anyád egyébként is már annyi mindennel viszonozta, meg aztán mindig megtraktálja az egész társaságot!

Édes anyád megígérte, hogy majd küld diót – légy szíves megmondani neki, hogy 25 kg-ot kérek, olyan jó édes, vékony héjút, mint amilyet már küldött. De nem sürgős, jobb, ha ott szárad meg, mert itt nincs rá alkalmas hely, ahol száríthassuk. Lehet, hogy Nagy András[2] is elhozhatja alkalmilag (a chauffeur), ha éppen arra vár; vagy majd elküldítek postán.

Mi is nagyon sajnáltuk, hogy nem voltál velünk a sétán, az idén különösen szép volt minden. Hogy annak a lakodalomnak ép akkor kellett lennie!

Majd aszalt szilvát is fogok kérni, egyelőre még van a hozottból. Dió és szilva ára nem számít, csak jó legyen!

Mindnyájatokat szívből üdvözöllek

Keresztapád

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.
Szántóné Bognár Éva ld. 2517. sz.

[1] A IX. 3-i zengővárkonyi kirándulásra utal, amikor Évika csak az utolsó órában ért haza, amikor a társaság már indulóban volt Budapestre.
[2] Ld. 2788/3.

2795. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Burgas, 1965. X. 3.]

Negyedik üdvözletünk

Amy
Sanyi.

A helynév és dátum a postabélyegzőről, ill. a képeslap feliratáról.
MTAKK Ms 4591/154.
Károlyi Amy kézírása Naroden Muzei – Burgas Antikes Grabmal bei Pomorije. 2–4. Jahrh. feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Ungarija. Weöres Sándor kézírása.

2796. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[Leuven] 1965. X. 23.

Kedves professzor úr,

ez az év úgy látszik a csupa mozgás éve: Bulgária után Svájc; Zürich, Genf, Basel, Bern után Belgium. Mindez kék–vörös őszi napsütésben. Tájak, sziklák, városok gazdagsága, s mindez a mienk. Jobban mondva nemsokára csak volt a mienk. November elején jövünk haza. A viszontlátásig jó egészséget, szép őszt kíván a Széher úti tájba

Amy.

Hálás szerető tisztelettel minden jót kíván Leuvenből

Sanyi.

A helynév a képeslap feliratából és a lap szövegéből.
MTAKK Ms 4591/155.
Károlyi Amy kézírása Souvenir de Louvain feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22–24. Hongrie. Károlyi Amy írása.

2797. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1965. XI. 11.

Kedves Professzor úr!

Én is sietek válaszolni, éppen már készültem is írni, csak még az 5 kiló diót akartam megvenni, mert 20-at már megvettem 14 forintért kilóját. Nem fárasztó ez nekem, szíve-

sen csinálom. – Találtam olyant is, aki most is ad, jövőre már jobban tudnám, kit kell kérdezni vagy hova kell menni venni, szép vékony héjú, csak azt mondták, más évbe szebb szokott a béle lenni, de azért most is szép, akit megtörtem, legalább is szép volt. Jó útba motorral is elvihetnénk a postára, én a hónom alá fogom és úgy a zsákra kis deszkát kötünk és feladjuk. De ha jön érte az auto, úgy még egyszerűbb. Csak írja meg a Professzor úr, hogy küldjem.

Az Évika[1] most vizsgázott filozófiából, megint csak 3-asra, de azt hittük, még ennyi-est se tud, mert alig ért rá tanulni, még én segítettem neki, olvastam fel és ő is így jobban megértette. Örültünk, hogy sikerült, most fejezem be, mert a János[2] megy Komlóra, viszi a levelet.

Szeretettel üdvözlöm

Bognár Jánosné

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4585/141.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2794. sz.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Nem tudni, az apáról vagy a fiúról van-e szó. Volt idő, amikor mindketten Komlón dolgoztak. Ld. 2719/6., ill. 2686/3.

2798. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1965. XI. 13.

Kedves Komaasszony,

nagyon köszönöm a dióért való fáradozását és levelét.[1] Valamit nem egészen értek benne. Azt írja: „még csak az 5 kiló diót akartam megvenni" – és ebből nem tudom, csak *akarta*-e venni, vagy meg is vette. Igy nem tudom, mennyinek küldjem meg az árát, 20 kilonak vagy 25-nek. Ide mellékelek egy megcímzett lapot, hogy kevesebb dolga legyen vele, kérem, írja meg, azonnal küldöm a pénzt.

A dió egyelőre várjon még ott, mert előbb-utóbb csak érte tud menni Nagy András.[2] arra kérem, legyen szíves valahogy úgy bevarrni, hogy közben ne lehessen úgy kibontani, hogy észrevehetetlen legyen a bontás. Nem Nagy A.[ndrás]-tól féltem, de én úgy tudom, a chauffeurök útjuk után nem mennek haza kocsin, hanem a garage-ba mennek és ott hagyják a kocsit, és azt se tudom, a garage csak az akadémiaiké-e, mert akkor nincs miért félni, vagy másoké is, és nem tudom, kiféléké, és azt se tudom, a csomagtartót lehet-e kulccsal zárni.

Mellékelten küldöm még ezt a folyóiratot[3] is, mivel rólam írnak benne, gondolom, érdekli Magukat. A rólam készült rajz[4] nem valami sikerült, nem is tudtam, hogy itt közölni fogják, egyáltalán nem tudtam az egészről.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.

[1] Ld. 2797. sz.
[2] Ld. 2788/2.
[3] FL a Művészettörténeti Értesítő 1965. XIV. évf. 3. számát küldte el, amelyben Németh Lajos: Gondolatok Fülep Lajos munkásságáról (173–178.), Perneczky Géza: Tíz esztendő a magyar képzőművészeti kritika hőskorából. Portré Lyka Károlyról és Fülep Lajosról (179–186.) és Komárik Dénes: Fülep Lajos írásainak bibliográfiája (187–190.) jelent meg.
[4] Németh Lajos cikkébe illesztve jelent meg Martyn Ferenc Fülep Lajos c. rajza, továbbá Kondor Béla: „A nyolcvanesztendős Fülep Lajosnak" dedikált 1964-es litográfiájának reprodukciója is.

2799. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

[Tabgha] 1965. XI. 14.

Kedves Professzor Úr!

Ide érdemes eljönni, mert valami tényleg „van a levegőben", ami megérinti és megváltoztatja az embert. Talán a magaménál nagyobb szenvedések[1] emléke – és most is, a világ legnyomorultabb népe gyűlt itt össze; és mindenki óriási, talán túlzott aktivitással él.

Sok szeretettel üdvözli

Zsuzsa

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4585/94.
Kézírás Tabgha Church of the Multiplication of the Loaves and Fishes. Part of the Bysantine Mosaic Floor feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Urnak Budapest II. Széher ut 22. Hungary

[1] Ld. 2649/6. Beney Péter rövid betegség után 1965. IX. 13-án agyhártyagyulladásban meghalt. Anyja kórházba került, majd elutazott Izraelben élő rokonaihoz.

2800. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1965. XI. 25.

Kedves Komaasszony,

nem írtam eddig az aszalt szilva miatt, mert volt még friss szilva, most már aztán fogytán van, úgy hogy szükség volna az aszalékra. Gondolom, ilyenkorra már aszalt, aki akart és lehet venni. Hát ha csakugyan nem terhelem vele, nagyon kérem, vegyen egyelőre 5 kg-ot, ami legszebb található, az ára nem számít. Mivel pedig amig ilyen az idő és az út, a kocsi nem mehet érte, arra kérem, legyen szíves postán elküldeni, a zacskót majd odateszem a többi mellé (Dóráé is itt van nálam),[1] majd egyszerre juttatom vissza mind.

Arrafelé, gondolom, nincs ilyen hideg, de azért nyilván oda is jut belőle; itt ma reggel 14° minus volt.

Ismételt köszönettel és üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Kézírás postai levelezőlapon.

[1] A Csanak Dórának küldött gesztenye vászonzacskójáról van szó.

2801. MOLNÁR VERA – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1965. XII.
I. Fortuna utca 17.

Kedves Professzor Úr,

Sárospatak után Pestre kerültem, a Fővárosi Műemlékfelügyelőséghez, s ha nem lennék alkalmatlan, nagyon szeretném egyszer Professzor urat meglátogatni. –

Sok szeretettel kívánok békés, boldog karácsonyi ünnepeket, és boldog új esztendőt.

Molnár Vera

Molnár Vera – FL-nak
MTAKK Ms 4589/22.
Kézírás Szépművészeti Múzeum Budapest M. S. Mester: Mária és Erzsébet találkozása feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest XII. Széher út 22

[1] Molnár Verát 1965. XI. 1-i hatállyal Sárospatakról a Fővárosi Műemlékfelügyelőségre helyezték át.

2802. FÜLEP LAJOS – BENEY ZSUZSÁNAK

[Bp.] 1965. XII. 8.

Kedves Zsuzsa,

megkaptam, nagyon köszönöm lapját.[1] Úgy látszik, jó próféta voltam, nem a magam érdeméből, hanem mert megadatott nekem eléggé beavatódni abba a tananyagba, amelyről ír, a szenvedések skálájába.

Ha még ír, megnyugtatna, ha egészségi állapotáról is kedvező hírt kapnék. Nagyon kívánom.

Szeretettel üdvözlöm

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4270/2.
Kézírás az 1962-es zengővárkonyi kiránduláson készült fényképen, amelyen FL és Beney Zsuzsa is látható. (A FL hagyatékában levő példányok jelzete: MTAKK Ms 4598/315–317.)
Címzés: Mrs. L. Beney c/o F. Izsák Tel Aviv – Jaffa Donolo 2. Israel

[1] Ld. 2799. sz.

2803. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1965. XII. 8.

Kedves Carlo,

megkaptam a megdöbbentő announcement-et,[1] bár személyesen, sajnos, nem ismertem Rinát,[2] személyes veszteségként érzem, mert a Maga vesztesége, tudom tehát, mit jelent Magának annyi évi életközösség – benne közös munka – után. Gondolom, ezt mondatlanul is tudja.

Én viszont nem tudhatom, ezek a soraim elérik-e Magát, címét nem közölte, gondolomformán írtam – mióta a helycseréről szóló újságkivágást küldte, címe nélkül, nincs hírem Magáról, csak most, ez a szomorú –, de aligha is fogom megtudni, mert hiszen nem ír. De azért teljesen együtt vagyok magával.

Szeretettel ölelem

Lodovico

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás.
A levél élén bélyegző: Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Tolnay Károlyné gyászjelentése nem maradt fenn.
[2] Ld. 2496/4. – Tolnay: Nuove ricerche riguardanti la Casa Michelangelo in Via Ghibellina. Roma, 1966. Accademia Nazionale dei Lincei Anno CCCLXIII. c. tanulmánya élére a következő nyomt. megemlékezést írta: „Alla memoria di Rina Bertolucci di Tolnay che ha habitato in questa Casa dal 28 Aprile fine al 29 Ottobre 1965." (Rina Bartolucci-Tolnay emlékének, aki ebben a házban lakott 1965. április 28-tól október 29-ig.)

2804. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Jaffa, 1965. XII. 12.

Kedves Professzor Úr!

Úgy gondolta, hogy ez az, amit én Emily Dickinsonból[1] megérthetek?

Soha nem írtam prózát, most pedig egy regény[2] motoszkál bennem – nagyon száraz, nagyon objektív. Azt hiszem, a téma azért kívánkozik regénybe – én ilyen „hideg verset" nem tudok írni. De ahhoz, hogy megtanuljak prózát írni, évek kellenének, és még több

energiával és kinlódással, mint a versírás. Egyelőre ebben a stílusban látok sok mindent, és ez mindenesetre érdekes. Szeretném tudni Professzor Úr véleményét, érdemes-e nekem ilyesmivel próbálkoznom, csak az első vázlathoz valószínűleg majdnem egy év kellene.

Nagyon „élek",[3] de borzasztóan egyedül vagyok, úgy látszik, ezt mindig lehet fokozni.

Még egyszer boldog ünnepeket kívánok, igaz szeretettel

Zsuzsa

MTAKK Ms 4585/95.
Kézírás Dr. F. Ch. – Izsak Chief Surgeon Government Hospital Jaffa, Israel Phone 82768 nyomtatott feliratú levélpapíron.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher út 22. Hungary
Feladó (a levélpapírral azonos feliratú borítékon kézzel:) Beney Zsuzsa Donolo 2

[1] A levél mellett Beney Zsuzsa: Emily Dickonson c. gépelt, angol nyelvű tanulmánya. A 3. lapon FL kézírásával: „molto bene". (MTAKK Ms 4585/96.)
[2] A regény-terv nem valósult meg. Beney Zsuzsa közlése.
[3] Saját előző lapjára (2799. sz.) utal: „mindenki óriási, talán túlzott aktivitással él."

2805. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

[Firenze, 1965.] XII. 14.

Kedves Lodovico,

Rina[1] halálának oka trombózis és szívgyengeség volt. Halálában is megőrizte szépségét és jóságát is. Többet most nem írhatok...

A Bosch könyv uj kiadása[2] Németországban megjelent, küldettem Magának egy példányt, remélem karácsonyra megkapja.

Öleli

Carlo.

A helynév és az évszám a levélpapírról, ill. a postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/122.
Kézírás Casa Buonarroti Firenze feliratú levélpapíron.
Címzés: Prof. L. Fülep II. Széher út 22. Budapest Ungheria

[1] Ld. 2803/1.
[2] Hieronymus Bosch. I–II. Baden-Baden, 1965. Halle Verlag. Benne a nyomtatott dedikáció: „Ludwig von Fülep zum 80. Gebrutstag zu eigen. Casa Buonarroti Florenz 1965."
Ld. még 2812/3., 2836/1., 2844. és 2913/1.

2806. FÜLEP LAJOS – BENEY ZSUZSÁNAK

[Bp.] 1965. XII. 16.

Kedves Zsuzsa,

megkaptam Christmas-greetinget,[1] nagyon köszönöm, szívből kívánom én is mindazt, ami jó Magának.

Előző lapjára válaszként küldtem a várkonyi öreg gesztenyefát,[2] Maga is rajta van a képen – igen szeretném tudni, odeért-e,[3] kérem, említse majd.

Yours truly

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4270/3.
Kézírás N. Knyupfer (1603–1633) [Nicolaus Knüpfer] Carica Szabszkaja pered Szolonom Ermitázs feliratú képeslapon.
Címzés: Mrs L. Beney c/o Dr. F. Izsák Tel-Aviv = Jaffa Donolo 2. Israel

[1] Ld. 2804. sz.
[2] Ld. 4802. sz.
[3] A fénykép megérkezett ld. 2811/3., ill. 2822/1.

2807. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR VERÁNAK

[Bp.] 1965. XII. 21.

Kedves Vera,

nagyon köszönöm a jó kívánságot,[1] szívből viszonzom.

Igen örülök a találkozás lehetőségének,[2] kérem, hívjon fel bármelyik nap telefonon (164–300) – a legbizonyosabb ½ 11–12, 4–½ 8.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTA MKI Adattár C-I-119.
Autogr. sorok az 1962. VII. 26-án a pécsváradi templom előtt készült, FL-t ábrázoló fényképen. (A kép jelzete FL hagyatékában: MTAKK Ms 4598/318.)
Címzés: Molnár Vera művészettörténész H I. Fortuna u. 17.

[1] Előzményét ld. 2801. sz.
[2] A találkozásra 1966. I. elején sor került. Ld. 2824. sz.

2808. FÜLEP LAJOS – VÖRÖS LÁSZLÓNAK

[Bp.] 1965. XII. 22.

A jó kívánságot[1] nagyon köszönöm és szívből viszonzom

Fülep Lajos

Ma K.[ondor] B.[élá]-nál[2] voltam.

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban. Kézírás az 1962. VII. 26-án a pécsváradi templom előtt készült, FL-t ábrázoló fénykép hátán. (A kép FL hagyatékában MTAKK Ms 4598/318. jelzeten található.)

Címzés: Dr. Vörös László és Judit H XI. Fehérvári út 33/b.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Az üdvözlőlap nem maradt fenn.

[2] Kondor Béla (1931–1972) festő, grafikus. 1956 óta Vörös László barátja: kapcsolatuk hosszabb-rövidebb szünetekkel Kondor haláláig tartott.

Ebből a Vöröséknek írt levélből tudható meg FL és Kondor Béla személyes megismerkedésének és FL első Kondornál tett látogatásának dátuma.

FL és Kondor kapcsolata Németh Lajos révén jött létre, aki 1955 óta ismerte Kondort, s a frissen végzett képzőművészeti főiskolás rézkarcairól elismerő cikket írt az Új Hangba: „Művészete nagy lehetőségeket rejt magában... Szürrealizmus, puszta archaizálás vagy realizmus: ez a választ áll Kondor Béla előtt, s a megoldás útja nem annyira művészi, hanem sokkal inkább a világnézeti kérdések tisztázásától függ." (= Új Hang, 1956. V. évf. 8. sz. 48–50.)

FL és Kondor személyes találkozásáig azonban csaknem egy évtized telt még el. 1965-ben, FL nyolcvanadik születésnapja tiszteletére a Művészettörténeti Értesítő neki dedikált ünnepi számot készült kiadni, amelyhez Kondor is küldött egy „A nyolcvanesztendős Fülep Lajosnak szeretettel Kondor Béla" dedikációval ellátott, 1964-es litográfiát. A kép megjelent a folyóirat 5. sz.-ban. Ld. 2809/2.

Kondor képe hamarosan FL birtokába került, aki Fodor András naplója szerint kezdetben nem tudott felengedni iránta (Fodor A.: Ezer este... II. 382.), de a többszöri nézegetés során megváltoztatta a véleményét, s felfedezte, hogy „olyanfajta szellemesség van benne, ami a magyar pikturában Rippl-Rónai alkotásain kívül ismeretlen" (Fodor A.: Ezer este... II. 399.). Hamarosan bekereteztette, s 1966. I. 7-én már lakásába belépve a szoba bejárati ajtaja melletti falon láthatta a látogató.

1965. XII. 22-én Németh Lajos társaságában FL meglátogatta Kondort Bécsi utcai lakásán, részint, hogy megköszönje az ajándékot, részint hogy megismerje más műveit. A látogatást Németh Lajos részletes leírásából ismerjük (Németh Lajos: Fülep Lajos és Kondor Béla találkozása. = Jelenkor, 1976. 3. sz. 243–251., ill. Fülep Lajos emlékkönyv Cikkek, tanulmányok Fülep Lajos életéről és munkásságáról. Vál, szerk., a jegyzeteket és a bibliográfiát összeáll. Tímár Árpád. Bp. 1985. Magvető.)

Ettől fogva megszakítatlan kapcsolat volt köztük; Kondor külön, egymaga kijárt FL-sal sétálni a Széher útra, s az 1970 március–áprilisban a Műcsarnokban rendezett Kondor-kiállítást FL a művész és Németh Lajos társaságában, zárt ajtók mögött, teljes nyugalomban tekintette meg.

FL hagyatékában egy későbbi karácsonyi üdvözleten kívül (ld. 3040. sz.) két Kondor által készített plakát van meg: egyik az 1963–64-es székesfehérvári Csontváry-kiállítás plakátja, a másik Kondor saját, 1964-es kiállításának kisméretű plakátja. (MTAKK Ms 4609/527–528.)

2809. FÜLEP LAJOS – DÁVID KATALINNAK

[Bp.] 1965. XII. 27.

A separatumot[1] nagyon köszönöm.
Baráti együttérzéssel[2]

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dávid Katalin művészettörténész H V. Néphadsereg u. 24.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Dávid Katalin ld. 2698. sz.

[1] A küldött különnyomat A régi magyar művészet periodizációs problémái címmel az 1964. X. 22–23-án tartott elméleti és módszertani konferencia anyagát közli, Dercsényi Dezső, Dávid Katalin, Mályusz Elemér, Heckenast Gusztáv és Klaniczay Tibor előadását, ill. hozzászólását tartalmazza. = Műv. tört. Ért. 1965. 3. sz. 191–213. Dávid Katalin felszólalásában utal a tárggyal kapcsolatban FL nézeteire. A dedikáció szövege: „Professzor úrnak tisztelettel Dávid Katalin."

A Művészettörténeti Értesítőnek ez a száma eredetileg FL tiszteletére jelent volna meg, de ezt megakadályozták. Tartalmában azonban nagyrészt FL-sal kapcsolatos írásokat közöl.

[2] Dávid Katalin a Művészettörténeti Dokumentációs Központ vezetője volt. 1965-ben elbocsátották, mivel az ún. „jezsuita-összeesküvés" néhány vádlottja a Dokumentációs Központ számára végzett kutatómunkát. Dávid Katalin a Nemzeti Múzeumba került, ahol 1969-ig volt alkalmazva. Ezután a Művelődésügyi Minisztérium Egyházi Szakfelügyeletének vezetője lett. (Dávid Katalin közlése.)

A „baráti együttérzés" Dávid Katalin elbocsátására utal.

2810. VAJDA KORNÉL – FÜLEP LAJOSNAK

Kalocsa, 1965. XII. 30.

Mélyen tisztelt Professzor ur!

Jó multkori levelemre[1] (és kérdésemre) adott kimerítő és rögtöni válaszáért[2] szeretnék most köszönetet mondani. Nem tudom kellőképpen kifejezni hálámat a nagyon várt, de biztosra semmiképpen sem remélt levélért, és természetesen a fölvilágosításokért, amelyeket benne kaptam.

De... úgy látszik rosszul tette a Professzor úr, hogy levele végén szemtelenségemet mentegette. Vérszemet kaptam és ujabb merényletre készülök, helyesebben ismét lenne néhány kérdésem. Mentségem nincs, és bocsánatkérésem is álságos, hiszen ha a bűntudat nagyon mélyen élne bennem, nem zavarnám Professzor urat újabb, ugyancsak indiszkrét levéllel.

A tárgyra térve: a modern képzőművészetről lenne szó. Természetesen ismerem Professzor úr „nyilatkozatát" Csontváryról a Kortársban.[3] Ebből többek közt valami olyasmit figyeltem meg, hogy az u[gy]n.[evezett] modern művészet, bár értékes alkotókat és nagy alkotásokat tud fölmutatni, végülis mégsem igazi és egyetlen folytatása annak az útnak, amelyet Cézanne kezdett el a „régi" művészetnek az impresszionizmussal bezárult köre után. De ha ez így van, akkor jelenleg két művészet van: az egyik a kubizmus és az ebből többé-kevésbé logikusan következő izmusok; a másik pedig mintha a „régi művészet" lenne, persze előzmény nélkül, mivel nem az impresszionizmusból nő ki, hanem a régi mintákból csipeget hagyományt magának, és így persze nélkülözi a folytonosságot és azt is amit stílusnak szoktak nevezni. (A „realizmus" valami zagyva fogalomnak tűnik előttem, abban az értelemben, ahogy nagyrészt tárgyalják, mindegy, hogy „parttalan" vagy „nagy".) Tehát két művészet van, de valójában egyik sem az „igazi". A nagy alkotó: Csontváry valahogy egyikbe se illik bele, és bár ez éppen azt mutatná, hogy az „igazi" a kettő között, helyesebben teljesen függetlenül a kettőtől lehetséges, mégis, Csontváry magányos, nemcsak mint kvalitás, hanem mint irány is.

A multkori esethez hasonlóan, ebben a kérdésben is valami rövid eligazítást szeretnék kapni, tudván, hogy „hosszú", kimerítő vagy teljes választ erre – bár úgy hiszem éppen

Professzor úrtól lehetne kapni – de nem levélben, hanem valószínűleg csak vaskos kötetben. Könnyen lehet (sőt biztos), hogy kérdésem pontatlan és primitív, de talán sejtetni tudtam, kb. milyen irányban vannak problémáim.

Végül rátérnék arra, ami a tulajdonképpeni indiszkréció levelemben. Néhány személyes kérdés lenne, olyanfélék, amilyenekre Professzor úr a régi Könyvek könyvében[4] felelt, de ilyesmire mostan nincs remény, és én a jelenlegi véleményére lennék kíváncsi. Tehát: kik azok a magyar és nem magyar írók, akiket állandóan vagy legtöbbször olvas, vagyis kik a „kedvencei"? Objektíve is őket tartja a legnagyobb értékeknek, vagy más miatt váltak fő olvasmányaivá? Kik azok a filozófusok, akiktől a legtöbbet „tanult", és akiknek filozófiájára épül, vagy akiknek filozófiáját jövendő művében folytatja? Utoljára: milyen nyelveken olvas, ezek közül melyiket tartja munkájához legnélkülözhetetlenebbnek, melyiknek az irodalmát szereti legjobban?

Ennyi zavargás után ne vegye rossznéven, ha még boldog új évet kívánok, szerencsekívánataimat fejezem ki közeledő születésnapja alkalmából.[5] Kívánom (némi, bár nemcsak egyéni önzéssel) nagy művének[6] mihamarabbi befejezését, jó munkát és egészséget, valamint még számos éveket!

Alázatos tisztelettel

Vajda Kornél

MTAKK Ms 4590/148.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Vajda Kornél hv. Kalocsa Pf. 181.

[1] Vajda Kornél első levele nem maradt fenn.
[2] Ld. 2793. sz.
[3] Ld. 2637/2.
[4] Könyvek könyve. 87 magyar író, művész, közéleti ember és kiadó vallomása kedves olvasmányairól. Szerk. és bevezetőt írt hozzá Kőhalmi Béla. Bp. [1918] Lantos. FL nyilatkozata: 154–156.

A szerkesztő kérdéseire, hogy melyek „állandó és visszatérő olvasmányai", mely könyv tett rá mostanában mélyebb hatást, és mit olvas szellemi munkájához, FL egyenként válaszolt. Az elsőre felsorol 22 szerzőt vagy gyűjtőfogalmat a könyvekről, amelyek éppen „körülötte hevernek", de korok, írók és könyvek tekintetében is „nagy összevisszaságnak" nevezi a jelen állapotot, hozzátéve, hogy ha heteken belül lényeges változás lesz is a szerzők névsorában, az összevisszaság akkor is jellemző marad.

Az utolsó időben különösen kedves olvasmányaként Meredith The Adventures of Harry Richmond-ját mondja. Ez a könyv később is kedvence maradt, ahogy Gál Istvánnak szóló 1962-es leveléből kiderül. (Ld. 2579/3.)

Feltűnő, hogy a felsorolt 22 szerző közül 11 angol; FL feltehetően ekkor foglalkozott intenzíven az angol nyelvvel, és olvasta irodalmát. Ezt az is megerősíti, hogy Shakespeare összes művének 1933-as angol kiadása előtt éppen 1914–1915-ből van FL könyvtárában 10–12 Shakespeare-dráma önálló külön-külön kötetben angol nyelven, Bielefeld lipcsei kiadásában az English Authors sorozatban.

A harmadik kérdésre adott válasz firenzei stúdiumainak budapesti folytatásáról tanúskodik: Dantéval és korával foglalkozik, ehhez olvas. Lelkészként vidékre kerülve hamarosan lemondott a nagy tervről: az 1921-es Nyugatban megjelent Dante-tanulmány alcíme: „Részletek a tízes években írt nagy Dante-tanulmányból.". Molnár Antal FL élete végén két levélben is visszaemlékszik zengővárkonyi beszélgetésükre, amikor FL azt mondta neki, hogy a Dante-terv nem való-

sulhatott meg, mert falun élve nem juthatott hozzá a szükséges középkorral foglalkozó szakirodalomhoz. (Ld. 3052/7., 3217/5.)

[5] FL I. 23-i születésnapjára utal.

[6] Ld. 2510/5.

2811. FÜLEP LAJOS – BENEY ZSUZSÁNAK

[Bp.] 1966. I. 4.

Kedves Zsuzsa,

eddig kaptam: egy képeslap; Christmas greeting, két levél.[1] Azért kezdem így, mert különösen ekkora távolságra fontos tudni, megérkezik-e minden. Én küldtem: két képeslap: 1) Csontváry, Cedrus; 2) várkonyi nagy öreg gesztenyefa,[2] amit Maga is energikus léptekkel kerülget[3] – gondoltam, örülni fog neki ott, nagyon sajnálnám, ha elveszne. Harmadik most ez a levél. Kérem, Maga is írja meg, mit kapott meg. (Némileg aggaszt, hogy az első kettőt úgy címeztem, ahogy László[4] a címet adta: Tel Aviv = Jaffa, a Maga levelein meg csak Jaffa van – vagy just the same?)

No most a levelek:

1) heber vers – sajnos, ma már nem boldogulok vele, kis híjja 50 éve csak hébe-hóba jutok hozzá, ennyi idő alatt elhalványult a nyelv tudása – de nemrég kiderült, hogy Vörös Lászlónak[5] (már nem tudom, találkozott-e társaságunk derék új tagjával) van egy nagy hebrologus öreg barátja – odaadom neki, megkérem, fordíttassa le vele.

2) Dickinson[6] – nagyon jó; különösen kitűnő szerintem: 2. lap, fönt: Dick[inson]'s characteristic form etc. – 3. lap, fönt: In the poetry of D.[ickinson] ... etc. Mindkét rész brillians. 4. lap: The poems are built etc. – detto. Ne értsen félre – végig kitűnő, csak ezek valahogy a leglényegesebbek. Ellenvetésem: a kezdet: határainkon túl nem kedvelik a superlativust, jól teszik – one of the great... úgy érzem többet mond. „Modern" ; nem írnám ohne weiteres, hanem valahogy így, körülményesebben, mert tárgy és fogalom is ilyen: amit ma modern-nek mondanak; mivel a fogalom nagyon relatív is (holnap lehet, hogy nem ezt mondják modernnek). – A végén: az imperatívus „must look" helyett a nem-emphaticus „may look" azt hiszem, többet mondana. – Végül: 2.1. utolsó sora: In this sense...: az első ellentét, azt hiszem, nem meggyőző; a második túlságosan abstrakt-általános, gondolhatok, amit akarok.

Jó volna, ha valahol megjelenne![7] Tud rá módot?

Véleményem a prózáról:[8] feltétlenül meg vagyok győződve, hogy jót fog produkálni, és amint akar – t. i. ha nem torlaszolja el önmaga előtt az utat hypochonder gátlásokkal. Magát egész lénye, intellektusa praedestinálja rá – ezt nem a vers rovására mondom, not at all, mindakettő egyformán van és akár egyszerre, akár fölváltva fungibilis, csak hagyni kell őket! De persze ha elriasztja magát tőle! Hagyja már egyszer, hogy az ár vigye – Magában sokkal több substantia van, mint hogy annyit kelljen aggályoskodni miatta. Maga persze jól ismeri Magát, de azt hiszem, én még jobban – csak az a baj, hogy inkább hisz önmagának, mint nekem. Pedig már van némi tapasztalata erről a témáról.

Kívánom Magának, engedje *ezeket* a gyermekeit is megszületni – ez volna az igazi gyógyulás. Mert belülről jönne. Bár gondolom, az a hely is sokat tehet. Én is szívesen lennék ott.

Szeretettel öreg barátja

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4270/4.
Kézírás.
Címzés: Mrs. Zsuzsa Beney c/o Dr. F. Ch. Izsak Jaffa Donolo 2. Israel
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Beney Zsuzsától ez előttről egy képeslap és egy levél maradt fenn. (Ld. 2799., 2804. sz.)
[2] FL téved, az 1962-es zengővárkonyi kiránduláson készült képen kívül (ld. 2802. sz.) nem Csontváry Magányos cédrusát, hanem egy az Ermitázsban őrzött Knüpfer-kép reprodukcióját küldte. (Ld. 2806. sz.)
[3] Ld. 2802. sz.
[4] Beney László ld. 2629. sz.
[5] Ld. 2714/4.
[6] Beney Zsuzsa 2804. sz. levele mellett küldött Emily Dickinson-tanulmányáról van szó.
[7] A tanulmány nem jelent meg nyomtatásban. Beney Zsuzsa közlése.
[8] Beney Zsuzsa utóbb regényeket és tanulmányokat is publikált.

2812. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1966. I. 4.

Carissimo,

megkaptam XII. 24-i levelét,[1] nagyon belém nyilallott, amit Rináról[2] ír. És végkép fáj, hogy most örökre pótolhatatlan nekem a vele megismerkedés hiánya.

Bosch[3] még nem érkezett meg, érthető a karácsonyi torlódásban. Amint megjön, hírt küldök.[4] Előre is nagyon köszönöm.

Szeretettel öleli

Lodovico

Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás.
Firenzébe írt levél.

[1] Ld. 2805. sz.
[2] Ld. 2496/4.
[3] Ld. 2805/2.
[4] Ld. 2913/1.

2813. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1966. I. 6.

Kedves Vajda,

levelére[1] nagyon röviden válaszolok, mert csak nagyon hosszan lehetne.

Nincs két művészet – egy sincs. A 19. sz.[ázad] eleje óta művészek vannak, művészet nincsen. Ez így persze boutade-ként hangzik, de pontosan igazolható – persze nem néhány mondatban. Dogmatikusan persze azt mondják: művészet mindig volt, tehát mindig lesz. Az ilyenek azonban üres deklarációk. Semmilyen szükségszerűség se diktálja, hogy ami eddig volt, ezután is legyen. Mióta emberiség van, sose építettek annyit hasonló idő alatt, mint a 19. sz.[ázad] eleje óta, de semmi köze az építő*műv.[észet]*-hez – ekkor építették a „világvárosokat: Paris, London, Berlin, Budap.[est] etc. új részeit: művészileg, erkölcsileg, emberileg a legaljasabb, amit az emberiség valaha produkált. aki ezt nem látja, nem érti, nem tudja, mi *volt* a művészet. Ebben az ürben – a 19. sz.[ázad] eleje óta – u.[gy]n.[evezett] képzőművészetet is csináltak annyit, mint még soha, de szintén semmi köze a művészethez. Olykor és helyenként akadt néhány művész – egész Európában 2–10, amit csináltak, persze művészet volt, de ez valami más, mint azelőtt „a" művészet. Nos, ennek megértéséhez a művészet egész functioját fel kellene tárni Altamira–Lascaux óta[2] a mondott időig – ezt a vállalkozást azonban most bizonyára elengedi nekem.

Ez persze így isteni vagy legalább is pápai kinyilatkoztatásként hangzik, holott közhelynek kellene lennie – de persze szintén meg van az oka, miért nem az, de szintén nagy téma. Csak megismételhetem: empirikusan igazolható történeti factum, amennyire az ilyen egyáltalán igazolható.

Eddig a „persze" téma.[3]

Az indiskrecio, t. i. hogy leginkább mit olvasok, filozófiám mire épül stb. – tulajdonképpen semmire se „épül", mert permanens dühben élek a filoz.[ófia] miatt. Ezt is nagyon hosszú volna pertraktálni. Helyette egy rövid kérdés: tud olyan filoz.[ófiá]-t, amelyeik *lényeges* kérdésre stringens választ ad? én nem tudok. Ami meg nem ilyen, nem érdemes lennie. (A hivatalos phil.[osophiá]-ról beszélek, ami mind Schulphilosophie, Kathederphilosophie.)[4]

Ami nekem már nem olvasmány,[5] hanem életem része: Ó és Új Testamentum, Mahabharata, Homeros; görög tragedia, komedia, lyra; Platon, 1001 éjszaka (nem eredetiben, de nem is magyarul – megbízható csak angol és német van); Chanson de Roland, Divina Commedia, S[anta] Catarina da Siena; Michelangelo (versei), Shakespeare, Don Quijote; Goethe, Gogol; Tolsztoj; Baudelaire; Rimbaud; Vörösmarty (Előszó, Vén cigány, Emlékkönyvbe), Arany (Lacikonyha, Emlények, Harminc év múlva, Vásárban, A vén gulyás); James Joyce; és utoljára hagyva, mert az elsővel mindennapi: Dosztojevszkij (akinek az életében a Karamazov nem új korszak kezdete, vagy nagyon fiatal, vagy nincs minek.)

Elég vegyes? A második kör: Augustinus (Confess.[iones]; Boccaccio; Molière; Montaigne; Pascal; Sterne; Stendhal; Mallarmé; Ch.[arles] L.[ouis] Philippe; Claudel; Gide; Proust; Browning; Rilke; Dickinson; Melville; Kirkegaard; Nietzsche és ami most nem jut eszembe, mert más gondom van – de hát nem akartam válaszolatlanul hagyni.

A jókívánságot köszönöm, szívből viszonzom

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről való kiegészítés.
MTAKK Ms 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás.
Címzés: Vajda Kornél honvéd Kalocsa Postafiók 181.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Vajda Kornél első levele nem maradt fenn. Az itt közölt FL-levél az 1965. XII. 30-án kelt második levélre (2810. sz.) küldött válasz.

[2] A művészet gyökereit keresve FL-t természetszerűleg nagyon érdekelték az 1868-ban Spanyolországban felfedezett Altamira, és az 1940-ben megtalált dél-franciaországi Lascaux őskőkori barlangfestményei.

[3] „persze-téma" – Vajda 2810. sz. levelében kérdései bevezetésekor kétszer is „persze"-vel, egyszer pedig „természetesen"-nel vezeti be mondandóját.

[4] Ld. még FL 2833. sz. levelét.

[5] Vajda itt FL-nak a Könyvek könyve c. gyűjteményes kötetben megjelent rövid válaszára utal. (Ld. 2810/4.) A Vajda Kornélnak csaknem félszázaddal később írt válasza sokkal nagyobb gonddal készült. Szinte megkomponálta az elsősorban fontosnak tartott művek felsorolását: a biblia és Dosztojevszkij, pontosabban a Karamazov testvérek, amelyeket mindennapi olvasmányainak nevez, közrefogják a többi fontos és kedves könyvet és szerzőt.

Nem lenne értelme a szerzők életrajzi adatait közölni, vagy felsorolni a FL könyvtárában megtalálható valamennyi mű adatait. Tanulságos lehet viszont megnézni, olykor csak feltételezésnél maradva, hogy FL életének mely szakaszában kerültek érdeklődési körébe az 1966-ban legfontosabbnak ítélt szerzők és művek. Ez részben nyomon követhető FL vallomásaiból és leveleiből, s bizonyos mértékig támpontot nyújt hozzá a birtokolt művek megjelenési éve is.

Firenzében készült, addigi (1909 előtti) életére visszatekintő feljegyzésiben írja: „kis gyerek korom óta borzasztó tanuló kedvem volt". (MTAKK Ms 4592/7. 4–5.)

Többször elmondta, hogy becskereki gimnazista korában a világirodalom legnagyobb alakjainak alkotásaiból sokat megismert német fordításban a Reclam's Universal Bibliothek olcsó füzetes kiadásában. (FL könyvtárában ma is megvan Aristotelész: Die Poetik-je Reclam-füzetben, é. n. az előszó kelte 1887.) Ide tartozhatott Dante Commediája, amelyről később Firenzében azt írta: „[...] Dantét már azelőtt ismertem, de tökéletlenül". Feltételezhető, hogy ezekben a füzetekben olvasta először Shakespearet, Tolsztojt, Gogolt, Goethét, a görög klasszikusokat a levélben említettek közül.

Görögül a gimnáziumban tanult; elmondása szerint ezt a nyelvet csak az igényesebb diákok választották, akik mélyen lenézték a „görögpótló" órákkal beérő társaikat. Az eredetiben való olvasáshoz persze szüksége lehetett a német fordításra, mint ahogy később is írja, hogy Homéroszt és a tragédiairókat segédkönyvek használatával olvasta.

Halálakor (a FL által nem helyeselt mai helyesírási szabály szerint használatos formában írva) Homérosz műveinek 12 1898–1964 közötti kiadása volt meg görög, német és magyar nyelven; Euripidész 8 1860–1958 közötti kiadásban görög, német, olasz és magyar nyelven; Szophoklész 12 féle 1857–1962 közötti kiadásban görög, francia, német és magyar nyelven; Aiszkhülosz 11 1863–192 közötti kiadásban görögül, németül és magyarul; Arisztophanész 4 1887–1934-as kiadásban görög, angol, német és francia nyelven; Pindarosz 4 1912–1953 közötti kiadása görög, német és francia nyelven; több görög lírai antológia az 1848–1953-as évekből, és természetesen sok rájuk vonatkozó tudományos mű.

Az érettségi után Budapestre került s az ott töltött idő alatt két alkalommal töltött több hónapot Párizsban. Első útja alkalmából még nem tudott újságcikkekkel pénzt keresni. „Apám csak annyit küldhetett, amiből eltengődtem, a baj különben az volt, hogy amint pénzt kaptam, azonnal könyveket vettem rajta, gyakran a legnagyobb meggondolatlansággal, beteges mániával és beszámíthatatlansággal. De még többet tanultam, mint nyomorogtam. [...] Párisban jutottam hozzá olyan dolgokhoz, amikhez nálunk nehéz volt hozzájutni." (Uo. 4–5.)

A kor művészetéből Manet, Cézanne, Renoir, Degas, Rodin, Toulouse-Lautrec és Guys nevét említi, akik nagy élményt jelentettek számára. Irodalmi olvasmányaiból Verlaine-t, Mallarmét, Laforgue-t, Baudelaire-t, Rimbaud-t, Flaubert-t és Stendhalt emeli ki.

A régibb francia irodalomból feltehetően ekkor ismerte meg a Chanson de Roland-t, Molière-t, Montaigne és Pascal írásait, a kortárs írók közül mindvégig nagyra tartotta Charles Louis Philippe regényeit, majdnem mindegyik első kiadásban (1903, 1904, 1912) volt meg neki, s megszerezte postumus regényét a Charles Blanchard-t (1913) is. Charles Louis Philippe-t a nemsokára megindúló Nouvelle Revue Française írói körében is nagy tisztelettel vették körül.

Mint visszaemlékezéseiben írja, napjai nagy részét könyvtárakban töltötte: reggel 9-től este 6-ig a Bibliothèque Nationale-ban dolgozott, s amikor az bezárt, átment a Bibliothèque Sainte Geneviève-be, amely este 10-ig tartott nyitva.

Olvasmányai nem korlátozódtak francia szerzőkre. Itt ismerkedett meg Kierkegaard műveivel, akinek kapcsán Párizsból írt Harald Höffding dán filozófusnak, s ő is Párizsba válaszolt. Kierkegaard művei a 13 kötetes 1911–1933 között megjelent német nyelvű Werke-n kívül még 5 külön kötetben voltak meg az 1903–1956-os évekből.

Nietzsche alapos megismerése is feltétlenül Párizshoz köthető: második útjáról hazatérve e studiumairól értesülve bízhatta meg Alexander Bernát A tragédia születése lefordításával 1906 decemberében. Firenzei feljegyzései szerint a fordítást 1908. VI–VII.-ben készítette Gordigianiék vendégeként Striano Ronta-i villájukban. Erről írta Gabriela Gordigiani Papininek 1908. VII. 29-i levelében: „Amíg [Fülep] itt volt, nem sokat láttuk, mert mindig bezárkózott a szobába, írt és tanult." (Fiesole, Archivo Papini. Az eredetiben olasz nyelven.) A kötethez írt tanulmány pedig Nagybecskereken, szüleinél és harmadik franciaországi útján írta meg 1908. XII.–1909. V. között.

Nietzschétől művei 16 kötetes lipcsei összkiadása volt meg 1903–1912-ből, továbbá 4 más kötet 1905–1942 közötti kiadásban, kettő pedig magyarul, ezek egyike az ő fordításban megjelent A tragédia születése volt. (1910.)

1907 őszén Firenzébe utazott azzal a szándékkal, hogy nem sokkal később végleg Párizsban telepszik le. Terve hamarosan megváltozott: hat évet töltött Firenzében, utána egyet Rómában, s csak az első világháború kitörése miatt maradt évekre Budapesten.

Firenze minden szempontból döntő fordulatot jelentett FL életében: szigorúan felépített terv szerint az első két év alatt kiválóan megtanult olaszul; az ott töltött első évet a firenzei építészet, a másodikat a festészet tanulmányozására szentelte. Közben megismerkedett Gordigianiékkal, s az ő révükön bekerült a firenzei szellemi elit értelmiség körébe. A világnézeti változás, amely egész további életpályájára kihatott, ugyancsak nekik köszönhető elsősorban. Az otthoni nevelés és az iskolai vallásoktatás nem hagyott benne maradandó nyomokat: „itt [t. i. Firenzében] lettem újra hívő, itt ismerkedtem meg alaposan a vallással. 1907 vége, 1908 eleje a legnagyobb fordulópont eddigi életemben." (Uo. 7.)

Anyjától bibliát kért (FLev. I. 84. sz.). A később lelkészként használt, 1912-es kiadású bőrkötéses Károli-biblián kívül (amely 1929–1947 közötti, tehát a zengővárkonyi évekből való ceruzás dátumbejegyzéseket tartalmaz a választott prédikáció-textusok mellett), birtokában volt 1–1 héber, ill. német nyelvű Ótestamentum, 2 magyar, 1 olasz és 1 angol nyelvű Újtestamentum az 1887–1940-es évekből, valamint a teljes biblia angol, német és latin nyelven.

Héberül valószínűleg teológus korában, 1916–1918 között tanult. Zengővárkonyban sokáig emlegettek egy esetet, amikor egy környékbeli zsidó halottat – a rabbi nem lévén elérhető – FL búcsúztatott el héberül.

„Dante, San Francesco [akit különös módon, nyilván véletlenül kihagyott a felsorolásból], Santa Caterina da Siena, Jacopone da Todi etc. olaszországi utolsó két évemnek (1907–1908) szerzeményei." A Divina Commedia 5 olasz kiadásban volt meg a könyvtárában az 1908–1922-es évekből, valamint német és magyar nyelven; az Opera minori 3 kötetben 1906–1922-ből, későbbi kiadásokban Le opere és a La vita nuova (magyarul FL bevezetőjével).

A misztikusok iránti érdeklődést ugyancsak Gabriela Gordigiani keltette fel: „Sok meditáció, magány, séta a hegyekben, benső küzdelem, kísértés, gyöngeség, tehetetlenség, felemelkedés. Ki tudná elképzelni mindezt? [...] után „a legkritikusabb" pillanatban ő adta a kezembe a Theologia Deutsch-t, Molinost és ami mindennél fontosabb, Santa Caterina da Sienát. Ez a legnagyobb jó-

tétemény az életemben." (Uo. 7–8.) Sziénai Szent Katalin 1860-as kiadású levelei 4 kötetben voltak meg FL-nak, írásainak további 5 más kiadású kötete 1858–1912-ből. Leveleinek egy ősnyomtatvány töredékét: Epistole–Venezia. 1500. Aldus Manutius kiadásában ma az MTAKK Kézirattára és Régi Könyvek Gyűjtemény őrzi Inc 2014. sz. a. Ismeretes, hogy Sziénai Szent Katalin leveleit FL válogatásában készült kiadni Papini az általa szerkesztett Scrittori Nostri c. sorozatban, de a terv nem valósult meg.

Firenzében szerezte meg Michelangelo verseinek és leveleinek 6 kiadását 1897–1914-ből, Boccaccio Dekameron-ját 1908-as kiadásban, s témájuk alapján feltételezhető, hogy André Gide La porte étroite és a Le retour de l'enfant progidue (1909., ill. 1912.), valamint Paul Claudel 4 kötetes Théâtre-ja (1910–1912) is ekkor került a birtokába. Többször idézett firenzei feljegyzéseiben u. i. hangsúlyozza, hogy nem kívánt a középkorra specializálódni, s nem tekintette magát „régi idők meddő visszasóvárgójának. [...] Az igazán értékes a modern életben [...] a modern poézis, filozófia." (Uo.) Hívővé válása felkelthette az érdeklődését a hasonló témákkal foglalkozó korabeli írók iránt.

Az első világháború éveire vonatkozóan a Könyvek könyve számára készült nyilatkozat ad tájékoztatást FL olvasmányairól, valamint Tolnay Károly ekkori levelei, amelyekben FL hatásáról ír. (FLev. I. 310., 312., 313., 316. sz.)

Amikor a húszas évek elején lelkészként vidékre került, elsősorban ideiglenes helyzete miatt évekre meg volt fosztva könyvtárától, amely Budapesten raktárban volt. Medinán a parókiát az öreg pap lakta, FL-ék a vendégszobában húzódtak meg, Dombóváron még parókia sem volt, albérletben éltek, s a lelkészi hivatalt az előszobában volt kénytelen berendezni.

Amikor 1922 őszén megválasztották Bajára, végre könyvei birtokába jutott, igaz itt sem azonnal végleges helyükön, hanem a parókia udvarán üresen álló iskola termében. Ekkor azonban már olyan gazdag gyűjteményt mondhatott magáénak, amely bámulatba ejtette az oda látogató híveket és iskolásokat. (Ld. 2746. sz.)

A könyvek megjelenési évei alapján bajai szolgálata alatt válhatott teljessé Dosztojevszkij műveinek 20 kötetes német nyelvű sorozata (1914–1922), megvásárolta Gide 1923-as kiadású Dosztojevszkij-könyvét és 1921-es nagy port felkavart Si le grain ne meurt c. önéletrajzi írását, Proust regényeinek két sorozatát 8 kötetben (1919–1927), ill. 7 kötetben (1921–1924), Mallarmé költeményeit 5 kiadásban 1897-ből, ill. a húszas évek első feléből.

1927 őszén Zengővárkonyba költözésekor már 80 ládában szállította könyvtárát és néprajzi gyűjteményét. (Ld. 3259. sz.)

Zengővárkonyban szélesedett az érdeklődése: kapcsolatba került a korabeli magyar írók egy részével, ezek azonban felsorolásában nem kapnak helyet. Illyés 1932-es megismerkedésükről feljegyzi: „Járt neki a Nyugat, a Tanú, de öt–tíz perc múlva kiderült, hogy a Nouvelle Revue Française is jár neki." (Ld. Illyés Gyula: Az eligazító. = Fülep Lajos emlékkönyv. Cikkek, tanulmányok Fülep Lajos életéről és munkásságáról. Vál., szerk., a jegyzeteket és a bibliográfiát összeállította Tímár Árpád. Bp. 1985. Magvető. 181.). Érthető a kor francia íróinak gazdag jelenléte a könyvtárban. Kiemelkedő számban vásárolta ezekben az években Rainer Maria Rilke műveit: 1–1 korábbi és későbbi kiadású köteten kívül 12 1929–1941 között megjelent művét birtokolta.

Zengővárkonyi éveinek nagy élményei közé tartozott Melville: Moby Dick c. műve (1935), valamint James Joyce Portrait of the Artist as a Young Man (1930), Ulysses (1930), és Finnigan's Wake (1939), a két utóbbi mellett Füst Milánnal való levelezésében áll ki barátja lekicsinylő véleményével szemben. (Ld. FLev. IV. 1443. sz.)

Utolsó évtizedeiben, feltehetően a 60-as évek elején Emily Dickinson jelentett nagy élményt számára.

Említést érdemel még az az abban az időben nagy feltűnést keltő eset, amikor a 40-es, 50-es évek fordulóján a hatvanas évei közepén járó FL intenzíven oroszul kezdett tanulni, hogy kedves szerzőit eredetiben olvashassa. Ekkor került a könyvtárába Gogol műveinek 5 kötetes eredeti nyelvű kiadása 1951-ből, Tolsztoj Háború és békéje 4 kötetben 1949-ből, Elbeszéléseinek és meséinek 3 kötetes kiadása 1950-ből, a Karenina Anna és a Feltámadás 1953-ból.

Dosztojevszkijtől megrendelte a Karamazov testvérek 2 kötetét 1954-ből, majd Összegyűjtött műveinek 10 kötetes kiadását L. P. Groszman és mások szerkesztésében. (Moszkva, 1956–1958) Ez utóbbi, mely FL számára a legfontosabb volt orosz nyelvű szerzeményei között, későbbi kiadásban látott napvilágot a többinél. A szovjet irodalompolitika erősen kritizálta Dosztojevszkijt, s a forradalom után csak összegyűjtött műveinek 12 kötetes, B. V. Tomasovszkij szerkesztésében (Leningrád, 1925–1929), majd szépirodalmi műveinek teljes gyűjteménye 13 kötetben, B. V. Tomasovszkij és K. Halabajev szerkesztésében (Leningrád, 1926–1930) látott napvilágot; utóbb negyed századon át nem jelentek meg összegyűjtött munkái. (Babus Antal közlése.)

2814. FÜLEP LAJOS – AZ INTERNATIONAL BOOK CENTERNEK

Bp. 1966. I. 7.

With many thanks I acknoledge receipt or S. D. Neill, A Short History of the English Novel.[1]

Please send me two further titles of the series, namely English Literature of the 19th and Early 20th Century and English Literature of the 20th Century.[2]

Yours faithfully

[Fülep Lajos]

MTAKK Ms 4585/3.
Ceruzaírásos autogr. fogalmazvány.
Címzés [FL utasítása:] Cím: mind nagybetű International Book Center 1 East 57th Street New York 22. N. Y.

[1] A könyv megvolt FL könyvtárában.
[2] A kért könyvek nem szerepelnek FL könyvtárjegyzékeiben.

2815. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1966. I. 8.

Kedves Gál,

nagyon köszönöm Keats-et.[1] Az a drama[2] 60 év óta foglalkoztat, de mindig azzal hessentettem el: anglicistáink bizonyára már rég elintézték, és íme kisül, hogy dehogy. No jobb későn, mint soha.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Kézírás a postai levelezőlapon.
Címzés: Gál István úrnak H V. Városház utca 16. f. e.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Gál István: Keats magyar vonatkozású drámája. = Filológiai Közlöny, 1965. 1–2. sz. 69–92. Klny. Dedikációja: „Fülep Lajos professzor úrnak régi híve Gál István 1966"

2816. FÜLEP LAJOS – VÖRÖS LÁSZLÓNAK

[Bp.] 1966. I. 8.

Kedves Barátom,

sietek megírni; kérem, ne fáradjon a Videx miatt, ma d. u. már meghozták, recept nélkül kapható.

Hanem aztán! már régen mondogatom, gyógyszereink Anweisungjáról is anthologiát kellene csinálni, ha már olyan anthologiás korban élünk – ez egyik remekmű lenne benne. Idézem: „6–12 órán belül lágy, formált székürítést eredményez". Szavak és stílus: „székürítés" (kiüríti a széket), „eredményez" – és még formált is! Hogy' kapjak vele díjat a veneziai Biannelen, amikor az informal a divat?

Ismételt köszönettel a viszontlátásig

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr. Vörös László úrnak H XI. Fehérvári út 33/b
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

2817. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1966. I. 10.

Kedves Lajos Bátyám,

itt küldöm a Dante I. éneket[1] és egy csomó új verset,[2] vagy inkább csak vázlatot. Egyiket, a „Mesteremnek" címût, Lajos Bátyámhoz írtam,[3] jó lenne ha ez érne valamit, a többi nem fontos.

Dante-nyersfordítóm, Kardos Tibor,[4] jelenleg Itáliában van hónapokra, ezért a Commedia folytatása egyhamar aligha lesz.

Minden jót kiván hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/156.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor útnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Weöres S. Bp. II. Törökvész út 3/C.

[1] Dante: Pokol I. ének. (Gépirat autogr. jav. Variáns. MTAKK Ms 4591/164.) Megjelent: Dante, Alighieri: Színjáték. Pokol 1–5. ének. Ford. Weöres Sándor. Bp. 1966. Akad. Klny. a Filológiai Közlönyből. XII. évf. 1–15.

[2] A mellékelt versek: Mesteremnek. (Kötetben: Három vers Fülep Lajoshoz. Üdvözlő kártya.) – szünetlen jóvátétel. (Kötetben: Szüntelen jóvátétel.) – Rétegek. – Rossz kis coctail. – Viszi. (Kötetben: Katanga.) – Vénülő pasas. (Variáns.) (Gépiratok MTAKK Ms 4591/157–163.) – Dante: Pokol. I. ének. (Variáns, gépirat autogr. jav. MTAKK Ms 4591/164.)

[3] A Mesteremnek c. gépiratos vers (MTAKK Ms 4591/157.) a költő szerint 1964-ben készült. (Egybegyűjtött írások II. 829.)

[4] Kardos Tibor (1908–1973) irodalomtörténész, műfordító, egyetemi tanár, az MTA tagja. Weöres a pécsi egyetemen kötött vele barátságot. Kardos 1946–1949 között római egyetemi tanár, a Magyar Intézet igazgatója volt. Ez idő alatt Weöres Sándor és Károlyi Amy hosszabb ideig, FL két hónapig volt az Intézet vendége.

2818. FÜLEP LAJOS – ZÁDOR ANNÁNAK

[Bp. 16.. I. 11.]

Cara Amica,

Vi ringrazio del Literary,[1] l'articolo mi interessa veramente.

Suppongo che anche Voi avete ricevuto lettera etc. da Magda[2] – il suo libro[3] e stato pbblicato in Olanda ed essa sta venire nella primavera, ha grande desiderio di lunghe chiaccherate, dice.

Tanti abbracci da

Lodovico Barbabianca[4]

Széher út non è XII, ma II!!!

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4061/228.
Kézírás Bernardo Bellotto (1720–1780) Sztarüe ukreplenija Drezdena Goszudarsztvennüj Ermitázs feliratú képeslapon.
Címzés: Zádor Anna egyetemi tanár H. II. Rózsahegy u. 1/b.

Kedves Barátnőm,

köszönöm a Literaryt, a cikk csakugyan érdekel.

Feltételezem, hogy Maga is kapott levelet stb. Magdától – a könyve Hollandiában megjelent, ő meg tavasszal jönni fog – azt mondja, nagyon vágyik hosszú beszélgetésekre.

Sok ölelés

Fehérszakállú Lajostól

A Széher út nem XII., hanem II. [kerület]

[1] Times Literary Lupplement ld. 2579/4.
[2] Révészné Alexander Magdára utal.
[3] Ld. 2519/2.
[4] FL-t ifjúkorában Firenzében Federigo Barbarossának nevezték barátai vöröses szakálla miatt. 1964–1967 között egy időre ismét szakállt növesztett, amely azonban már ősz volt.

2819. FÜLEP LAJOS – KERESZTURY DEZSŐNEK

[Bp.] 1966. I. 12.

Tudsz róla?[1] vagy már megvan Nálatok?[2] ha nincs, meghozhatjátok? akár van, akár lesz, egy napra elkérem, átnézésre. 1907 és 1913 között E[dward] G[ordon] C[raig]-gel[3] nagyon barátok voltunk, két szomszéd házban egymás mellett laktunk egy ideig, The Mask-ban[4] sok részem, a számokat megtanácskozta velem, sok témáját én ajánlottam, Hevesivel[5] én ismertettem meg (aztán H[evesi] írt előszót a könyvéhez) – tehát van elég okom, hogy érdekeljen a könyv. Arra is gondolok, hogy írok neki[6] – ha még életben találja?!

Üdv!

Lajos

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
OSzK Kézirattár Fond 177/1127 26. sz.
Kézírásos cédula.
Keresztury Dezső ld. 2743. sz.

[1] FL kérdése a mellékelt, azonosíthatatlan német napilap-kivágatra utal, Denis Bablet: Edward Gordon Craig c. könyvének ismertetésével. Rajta FL kézírásával: Verlag Kiepenheuer u. Witsch, Köln, 1965.

Az ismertetés utolsó mondata utal Craig hatására az európai színjátszásra, közte a budapesti Nemzeti Színházra is.

[2] Az OSzK Színháztörténeti Tára megszerezte könyvtárának a kötetet.

[3] Craig, Edward Gordon ld. 2570/29.

[4] A The Mask Craig által 1908-ban indított színházi folyóirat, amelyet különböző álneveken jórészt maga írt. Megszakításokkal 1929-ig jelent meg.

[5] Hevesi Sándor (1873–1939) rendező, színigazgató, író. FL Budapestre kerülése után hamarosan barátságot kötött vele. 1911-ben Lukács Györggyel és Hevesivel hárman szerkesztették A Szellem-et.

[6] Craig felkérésére Hevesi írt bevezetőt On the Art of the Theatre c., számos kiadásban és nyelven megjelent könyve 1912-es londoni kiadásához.

[7] FL nem sokkal ezután írt Gordon Craignek egy Csontváry Magányos cédrus-képeslapon, de nem kapott rá választ. Craig hamarosan meghalt.

2820. PORZSOLT FERENCNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Kisvárda,] 1966. I. 12.

Kedves Lajos Bátyám!

Ismét eltelt felettünk egy esztendő s még élünk Isten kegyelméből. Sok búval és örömmel is rakva volt, s mégis ilyenkor azt mondjuk, hamar eltelt, még tűrhető egészséggel értük meg az új évet, de már nyögjük is eleget. Juditka[1] múlt heti itthonléte alkalmával emlegettünk, mondta, hogy néhány köszöntő szót váltottatok. Én kicsit bővebben beszámolok dolgainkról, nem tudjuk, meddig tehetjük meg ezt.

Nyár óta másik lakásban élünk, az eddigi lakrészünket eladta az egyház s egy kisebbet kaptunk ugyanebben a házban. Hogy kisebb, ez nem is baj – melegebb mint az előző, azonban sok nehézséggel küzdöttünk költözés előtt, s még a azontúl is. Holmink egy része egy nyugdíjas lelkésznél van, aki saját házában lakik s volt egy üres szobája, abban helyeztük el, ameddig Judité k vagy Ádáméknak[2] elszállíthatjuk. Juditékat úgy látszik most, hogy kb. a nyár folyamán Kisújszállásra helyezik, ott nyugdíjazták egyik lelkészt s a püspök Ferit[3] jelölte utódnak. Karcagon egy lelkészi állás megszűnik. Az őt tervük az lenne, hogy jövőre (ha még élünk) vagy még hamarabb minket is odavinnének, nagyon nehéz ez a messzeség már ebben a korban. Máskülönben itt Várdában jól lennénk, a gyülekezetben kedves barátaink vannak – elfoglaltságunk is van elég. Feri[4] még mindig szolgál időnként, a honismereti szakkörnek is tagja és most egy néprajzi dolgozatával negyedik díjat nyert. Nekem is jutott az itthoni dolgaimon kívül egy kedves munka, a gyermekbibliaórák tartása, ez vasárnap d. e. 9–10-ig van. Most, hogy annyira meggyérültek az ilyen alkalmak, elég nagy szó, hogy vannak még gyermekek, akiket érdekel az evangélium. – Feri október folyamán kapott egy mátraházi turnusra szolgálattételre való kirendelést 18–31-ig. Ott heti 2 bibliaórát tartott s a vasárnapi Istentiszteletet végezte. Egyben üdült is, gyönyörű idő volt azalatt, egészen felfrissülve érkezett haza. S amint a résztvevőktől érkezett levelek bizonyítják, a szolgálatai által sok nyereségük volt. Szept.[ember] folyamán voltunk Felsőgödön, – illetve előzőleg én Berekfürdőn kúráltam a rheumámat. Feri értem jött és Juditéktól mentünk tovább F.[első] Gödre. Egy hetet töltöttünk Ádáméknál – s mivel nekik nagyon parányi a lakásuk, egy rokon víkendházában aludtunk, ami igazán szép helyen van a Duna felé – de igen strapás dolog volt ez a járkálás ide-oda. E hét alatt átmentünk Leányfalura megnézni a ref.[ormátus] öregotthont, ott van egy unokatestvérem, Huszár Andor feleségestől, őket is meglátogattuk egyúttal. Nagy kényelemben élnek ott az öregek, gyönyörű helyen – de nagyon drága s így nem is egészen a rászorultak a lakói. Pesten csak átutaztunk, – de nagyon szeretnék még veled találkozni legalább egyszer. Ádámék most indulnának valami pedagógus házépítésben, OTP kölcsönnel, bár sikerülne.

Juditéknál a gyermekek[5] szépen haladnak, a nagy lányuk bejutott Debrecenbe az egyetemre felvételi nélkül, mivel az orsz.[ágos] versenyen 7-ik helyezést nyert. Német–orosz szakos. Ferike III.-ik gimn.[azista], Évike VIII. ált.[alános]. Utóbbi művészettörténész szeretne lenni, még korai kicsit az ábránd – de komoly. A 3 gyermek közül Éva a legjobb fejű, a tanulás nem probléma, kezdettől kitűnő. Mivel a gyermeknél kitartóan ez iránt nyilvánul meg hajlandóság, Judit kért, hogy Tőled valami felvilágosítást illetve eligazítást kérjek erre nézve. Vagyis a kérdésünk az lenne: hogyan lehetne ezt a hajlamot a későbbiekben hasznosan fejleszteni?

Még röviden írok legkisebb unokánkról, a kis Porzsolt Ferikéről.[6] Parádon él, ott van férjnél az édesanyja. 6 éves múlt, első osztályos. Mátraházáról Feri átment Parádra s 1 napot vele töltött, nagyon boldogok voltak együtt. Igen ragaszkodó kedves, szép gyermek, az édesanyjával is jó kapcsolatban vagyunk, szokott írni néha, fényképet is küld időnként. Dombrádon az ősszel hirtelen lelkészcsere történt. [...][7] Nyíregyházára helyezték esperesnek, s a ny[íregy]jázi esperes lett a dombrádi pap.

Ha nem lenne terhedre, írjál valamit magadról, mostani egészségi állapotodról, van-e segítséged, irogatsz-e még stb?

Bizony már nekünk is igen megnehezedett a szénfelhordás, vízbehordás – ezt már elengednénk, s azért Feri mikor a leányfalusi öregek tétlen életét látta, azt mondta, inkább hordja még egy ideig a szenet–vizet, mint munka nélkül élni.

Erdélyről, Vásárhelyről szokott írni egy kedves barátnőm, akik régebben Vajában laktak, Siposs Erzsike, özv. Kiss Endréné – sok érdekes dolgot ír, így a szülőföldről is tudok egyet-mást.

Szeretettel köszöntünk, legjobbakat kívánva

Margit és Feri

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4589/151.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos ny. egyetemi tanár Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Porzsolt Ferencné Kisvárda Kossuth u. 4.
A borítékon FL piros ceruzaírásával: Leányfalu Casa di vecchi

[1] Ld. 2587/4.
[2] Ld. 2540/3.
[3] Arató Ferenc (szül. 1921) ref. lelkész. 1956–1966 között Karcagon, 1966–1977 között Kisújszálláson, 1977–1993-ig Debrecenben, 1993 óta Budapesten szolgál.
[4] Porzsolt Ferenc ld. 2540/2.
[5] Arató Ferenc három gyermekkel maradt özvegyen. Porzsolt Judit a második felesége volt.
[6] Porzsolt Ádám fia. Ld. 2540/3.
[7] Olvashatatlan név.

2821. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1966. I. 13.

Kedves Professzor úr!

Az ajándékot megkaptam köszönöm szépen. Már előre is örülök a Mikszáth sorozatnak. Ahogy olvasom becsomagolva nagyon vigyázok rájuk, hogy szépek legyenek majd az új könyves szekrényemben. Ha úgy értették, éppen úgy is volt, a szilva alul volt a Rózsáéké, felül a Magyaréké, ahol be volt varrva. Meg is rendeltem a Rózsáéknál 20 kilót, van is nekik sok, csak nem ért rá kimérni a Hosszú Éva, de mondta, hogy biztosan meg lesz, de most 14 forintba kerül.

Évika[1] újból vizsgák előtt áll, 20-án lesz rajzból meg más féléből is, csak festeni annyit készített, hogy egész kép tárlat volt nálunk, minden öreg bögrénk meg van örökítve, mosolyogtam őket. Azt mondja a lány, ne nevessek, mert nem is tudom, hogy mekkora értékek ezek, ott lesznek majd az ő előszobájába, már nem a képek, hanem a bögrék.

Most olyan nagy hó van erre felé, mindjárt telefújta a szél az útat, alig hogy kihánytuk. A dió nem-e kellene a Professzor úrnak, mert 20 kg. össze van varrva a zsákba, talán kibontsam aztán küldjek belőle postán, soká lesz míg jöhet a kocsi érte, majd írja meg a Professzor úr, szívesen megteszem, hogy legyen otthon ha kell. A szilvát is ha készen lesz elhozom ide hozzánk.

Most pedig sok szeretettel köszöntjük üdvözöljük

Bognár Jánosné

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4585/145.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2517. sz.

2822. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Jeruzsálem, 1966. I. 19.

Kedves Professzor Úr,

megkaptam a várkonyi képet[1] – nagyon köszönöm; milyen régen és milyen messze volt az! Még nem tudom, hogy mikorra érek haza, lehet, hogy csak két hónap mulva. Itt már nyílik a fehér nárcisz,[2] szívesen vinnék egy csokorral a születésnapjára – így csak gondolatban tudok minden jót kívánni sok-sok szeretettel

Zsuzsa

MTAKK Ms 4585/97.
Kézírás Kfar Nahum. Ancient Millstones feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher út 22. Hungary Air Mail

[1] Ld. 2802. sz.
[2] A fehér nárcisz FL egyik kedves virága volt. Amikor tavasszal először megjelent – Magyarországon természetesen nem FL születésnapja táján – mindig vittünk egy csokorral.

2823. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1966. I. 20.

Kedves Komaasszony,

megkaptam 13.-i levelét,[1] nagyon köszönöm. Örülök, ha örömet szereztem a könyvekkel, ha bármi más kell, nem könyv is, csak írja meg, küldöm, ami kapható.

Hát bizony, most már valószínű, sokára mehet a kocsi dióért, szilváért – ugyan egyik se sürgős, van jó pár hétig, de ha éppen akar küldeni belőlük, köszönettel veszem. Lehet egyszerre akár 20 kg is, de akkor úgy kell elrendezni, hogy postai csomag nem lehet több 20 kg-nál, hacsak a pécsváradi postán nincs valaki ismerősük, aki fölveszi úgy is, hogy a zsák stb. miatt valamivel több 20 kg-nál, mert ha már fölvették, útközben nem bolygatják – csak éppen tapasztalatból tudom, hogy nem igen merik fölvenni, mert büntetik őket. Ha tehát így nem sikerül, nincs más mit tenni, mint apránként 3 csomagban elküldeni, lehet vegyesen is, diót és szilvát egy csomagban. Ha a szilva csakugyan ott lesz már, küldöm az árát.

Irják ám majd meg, hogy sikerült Évika[2] vizsgája. Neki milyen szerencséje volt, most már nem lehet érettségivel úgy átlépni a tanítóságba, mint neki még lehetett.

Ha az idén sikerül odamennem, mutassa majd meg azokat a bögréket, én megmondom, mi az igazi érték köztük.

Mindnyájuknak minden jót kívánva szeretettel üdvözlöm

Fülep Lajos

Helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2821. sz.
[2] Ld. 2517. sz.

2824. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR VERÁNAK

[Bp.] 1966. I. 20.

Kedves Vera,

másnap,[1] hétfőn beszéltem D[ercsényi]-vel[2] – megismételte, amit Magának mondott, nagyon gondol arra, amit Maga is óhajt,[3] érdekében minden tőle telhetőt megtesz, reméli, egy év alatt sikerül. Nagy elismeréssel szólt a Maga pataki eredményeiről, bár azt is hozzátette, kár volt odamennie, ma már a kívánt helyen volna. A perspectiva tehát jónak látszik, csak türelem kell hozzá. Magában van is, több, mint bennem.

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
MTA MKI Adattár C-I-119.
Kézírás.
Címzés: Molnár Vera művészettörténész H I. Fortuna u. 17.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A 2807. sz. lapon említett találkozásra utal.
[2] Dercsényi Dezső (1910–1987) művészettörténész, 1949–1965 között a MUMOK, az Építészeti Tanács, az Orsz. Építésügyi Hivatal, az Építésügyi Minisztérium osztályvezetője, 1965-től az Országos Műemléki Felügyelőség igazgatóhelyettese. Számos hazai és külföldi műemlékvédelmi és művészettörténeti szervezet tagja. 1965. XI. 1. óta Molnár Vera főnöke.
[3] Feltehetően valamilyen Molnár Verának megfelelőbb, talán múzeumi állásról volt szó.

2825. MOLNÁR VERA – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1966. I. 30.

Kedves Professzor Úr,

nagyon-nagyon szépen köszönöm, és nem is tudom kellően megköszönni, hogy Professzor Úr annyi kedvességgel és szeretettel törődik az én ügyemmel;[1] s nagyon remélem és szeretném, hogy egy év mulva valóban sikerülne.

Sok szeretettel küldöm üdvözletemet:

Molnár Vera

MTAKK Ms 4589/23.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Ld. 2824. sz.

2826. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1966. II. 1.

Kedves Lajos Bátyám,

itt küldök két új verset.[1] Mostanában Lajos Bátyám gyakran foglalkoztat verstémaként.[2] Tervezek mégegy, magyar tizenkettesekben íródó, hömpölygő, kényelmes köszöntőt,[3] kb. 500 sorosat; ebbe szeretném belerakni Baróti Szabó Dávid „Kisded szótár" és „Magyarság virági"[4] című két szógyűjteményének kb. 1000 szavát. Kihalt szók tára mindakettő; cca 30–40 szó, mely az ő korában, úgy látszik, újult volt, ma nagyonis használatos; kb. 2000 szó pedig ma csaknem ismeretlen, feltámasztásra alkalmas. Ez volna a köszöntő egyik célja: elsüllyedt szavak feltámasztása. – Talán az is lehetséges volna, hogy olyan fogalmakra, amikre ma nincs szavunk, a holt tárból kikeresni megfelelőt; még akkor is, ha ezzel az egykori jelentést nem egészen követnénk. – De ez távolabbi terv, a két szófüzér most nincs a kezemügyében, múzeumból kell kibányászni; az 1930-as években olvasgattam utóljára. Az sem lenne bolondság, valamelyik kiadót ráuszítani a két kis ékszerládikára újrakiadásra;[5] terjedelme csekély, de tartalma sűrű.

Minden jót kíván hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

Sok üdvözlet bal-kezes költőnőjétől

Amytól.

MTAKK Ms 4591/165.
Kézírás, Károlyi Amy soraival.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Weöres A. Bpest II. Törökvész út 3/C.
A borítékon FL ceruzaírásával: cella, börtön, álca, páncél, vért

[1] A két új vers: Himnusz Fülep Lajoshoz. (Kötetben: Három vers Fülep Lajoshoz. Pindaricum. Variáns, gépirat. MTAKK Ms 4591/166.) A költő szerint a vers 1965-ben született. (Egybegyűjtött írások II. 823.) A kötetben Három vers Fülep Lajoshoz. Pindaricum címmel jelent meg. – Hármasegység. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/167.)

[2] Weöres Sándor 1957-ben írta és 1958. II. 23-i levelében (FLev. VI. 2357.) küldte el Mundus et poeta c. versének gépiratát. (Variáns, MTAKK Ms 4590/290.)

A vers kötetben Géniusok. A borús címmel jelent meg a Tűzkút Bp. 1964. Magvető. 47.

A Tűzkút megjelenése után 1964. IV. 5-én Fodor András látogatóban járt Weöresnél s „kérdem Sanyit, a Géniuszok egyike nem Fülep-é? De igen. Nem venné zokon, ha valaki ezt leleplezné. Csodálatosan szép, nagy távlatú kép van a vers utolsó szakaszában. Nem is tudom, ennél érvényesebben meg lehet-e fogni Fülep magányos nagyságát:

Élet s halál egy bennem, véget ért,
Ősapátokban s végső fiatokban.
A mulandó, sírva, hogy símogassam,
térdemre nyújtja vadállat-fejét."
(Fodor: Ezer este... II. 241.)

Az Egybegyűjtött írások c. kötetben már alcímként szerepel FL neve. A vers párdarabja mindkét kiadásban A nyájas. Alcíme az Egybegyűjtött írásokban: Kodály Zoltán.

A többi FL-ról szóló versről ld. 2690/3., 2776/2., 2817/3. és 2839/3.

[3] A tervezett mű nem készült el.

[4] Kis-ded szó-tár, melly a ritkább Magyar Szókat az a.b.c. rendi szerént emlékeztető versekben előadja Baróti Szabó Dávid. Kassa, 1784. Landerer. – ill. Magyarság virágai. Szedte Baróti Szabó Dávid. Komárom, 1803. Weinmüller.

[5] A műveket nem adták ki újra.

2827. FÜLEP LAJOS – BENEY ZSUZSÁNAK

[Bp.] 1966. II. 3.

Kedves Zsuzsa,

megkaptam a millstone-os lapját,[1] köszönöm a jókívánságot – így most már tudom, hogy *egy*[2] lapom odaért (ez a harmadik, a második Csontváry cédrusa volt),[3] de nem tudom, levelem odaért-e a Dickinson-essayről[4] írtam benne és próza szándékáról – megismétlem benne írt kérésemet: írja meg mindig, mikor tőlem odaér valami.

Nagy érdeklődéssel várom híreit
szeretettel

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4270/5.
Kézírás Szőnyi István: Kerti pad c. festményét ábrázoló levelezőlapon.
Címzés: Mrs. S. Beney c/o Dr. F. Ch. Izsak Jaffa Donolo 2. Israel

[1] Ld. 2822. sz.
[2] Ld. 2806. sz.
[3] Ld. 2811/2. sz.
[4] Ld. 2811/6. sz.

2828. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1966. II. 5.

Kedves Komaasszony,

mivel már nagyon restelltem, hogy annyi holmijuk olyan sokáig itt legyen, pedig ott Maguknak kellhetnek, különösen a kis fonott üveg, és mivel nem lehet remélni, hogy a kocsi hamarosan odaviheti, ma délelőtt nekiláttam, mindent kosárba csomagoltam, megcímeztem, megírtam stb. – mire elkészültem, megérkezett a két zsák, úgy hogy a dolog egy részit újra kellett csinálnom. Így aztán most a két zsákot is vissza küldhetem a többivel.

Nagyon köszönöm a küldeményt, a fáradozását.

Ide mellékelten küldöm a kosár kulcsát, ha majd a kosarat visszaküldik, kérem, küldjék el az idemellékelt, megcímzett borítékban a kulcsot is – ajánlva, mellékelem a megírt ajánlott vevényt is –, mert különben nem tudom kinyitni, csak ez az egy kulcs van. A csomagban borítékban van a készen megírt szállítólevél is, meg egy megírt karton címnek, a fityegő lehetne kis deszkadarab, azt nem tudtam küldeni, mert ilyesmi nincs itt.

A kosár visszaküldése egyáltalán nem sürgős, ráér akármeddig, akár az odamenetelemig, ha eljutok még Várkonyba.[1]

Minden itt levő holmit beleraktam a kosárba, csak a nagy dobozt nem, mert nem fért bele. Beletettem még a Mikszáth 2-őt,[2] a napokban jelent meg, ebben már java művei vannak. A dobozt majd viszem.

Küldök egy megcímzett lev.[elező]lapot is – ha a kosár megérkezett, kérem, írja meg, mert addig nem leszek nyugodt, amíg hírt nem kapok róla.

Egyidejűleg küldök 300 f[orint]-ot a szilva árára és posta költségre.

Ha valami kívánsága van, kérem, írja meg.

Még egyszer nagyon köszönöm.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

Ha a kosár valameddig ott marad, kérem, tegyék el jól a lakatot és kulcsát – seholse kapni lakatot!

Talán legjobb, ha rácsatolják a keresztbe-fára, s azt beleteszik a kosárba.

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Ajánlott levél.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] 1966-ban FL nem járt Zengővárkonyban.

[2] Mikszáth Kálmán regényei és elbeszélései 1965–1969 között a Magyar Helikon gondozásában jelentek meg. A 2. kötet (Bp. 1966.) Szent Péter esernyőjét, a Prakovszky a siket kovács-ot, a Két választás Magyarországon-t és az Új Zrinyiász-t tartalmazta.

2829. VAJDA KORNÉL – FÜLEP LAJOSNAK

Kalocsa, 1966. II. 6.

Mélyen tisztelt Professzor úr!

Levelét[1] hálásan köszönöm. Nemcsak és nem elsősorban azt, hogy írt, hanem hogy ennyire mindenre válaszolt. Hogy minden kérdésemre volt szava, és egyiket sem hagyta felelet nélkül. Irta, hogy egy-egy kijelentése „isteni vagy legalább is pápai kinyilatkoztatásként hangzik," – valóban így van. Persze nem abban az értelemben, amellyel manapság szoktak a kinyilakoztatásról beszélni, hanem, mondhatni eredeti értelmében. Engem leginkább a filozófia és művészet (a sorrend talán inkább fordított) érdekel, bár a legfőbb tekintély előttem a Professzor úr. Leveleiből útmutatást és perspektívát kaptam (mint kaptam műveiből is, mint senkiéből) és ezt szeretnék kapni most is, ha válaszra érdemesít.

A filozófiáról lenne szó. Ezt kérdezte tőlem: „tud olyan fil.[ozófiát], amelyik *lényeges* kérdésre stringens választ ad?" Én nem tudok *egy* ilyen filozófiát, tehát nem tudok olyan filozófust, akinek a filozófiája ilyen. De talán a felépített rendszerekből és törmelékekből összeállt, vagy összeállhat legalább néhány olyan út illetve módszer, ami az igazsághoz vezet. Én azt hittem, ezeknek az eredményeknek a hordozói elsősorban Arisztotelesz és Hegel. De kiket tud Professzor ur valóban nagy filozófusoknak, akiknek „érdemes volt lenniök"? Vagy nem voltak még eddig ilyenek? – Hogy gyakorlatiasabban és magamra vonatkoztatva tegyem fel ezt a kérdést: kik azok, akiknek műveit (persze nem bevezető, könnyű voltuk miatt) elsősorban kéne forgatni, bennük elmerülni?

Végül ismét egy személyes jellegű kérdés. Kik azok képzőművészetben és zenében (és egyáltalán a zene ad-e Önnek annyit, amennyit „igazi" területei, a képzőműv.[észet] és az irodalom), akik életének véréhez tartoznak?

Sok hálával és igaz tisztelettel

Vajda Kornél

P.[ost]S.[criptum] Milyen nyelveken olvas? Tud-e görögül?

MTAKK Ms 4590/149.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Vajda Kornél Kalocsa Pf. 181.

[1] Ld. 2813. sz.

2830. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1966. II. 11.

Kedves Professzor úr!

Most érkezett a kosár, nem történt semmi bántódása, egészek az üvegek és nem törtek el, minden pontosan benne volt. Köszönöm a könyvet.[1] Inkább a Professzor úr írja meg, hogy még mire volna szüksége, mit küldhetnénk még Várkonyból, én már annyi szépet

kaptam, ha hosszú ideig élnék is, nem tudnám viszonozni. Mindig nagyon sóvárogva néztem a kirakatokat, ahol könyvek voltak, most aztán nagyon örülök is nekik.

Nem törött-e össze a dió meg az aszalt szilva míg odaért?

Majd amit még kivettem, küldöm a kosárban, csak most széjjel van a motor,[2] ha kész lesz, majd akkor, nem tudom mikor lesz kész.

Szeretettel üdvözöljük

Bognár Jánosné
Zengővárkony

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/146.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés (FL bélyegzője, ő küldte a megcímzett lapot:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2828/2.
[2] Zengővárkonyban nem volt posta, Pécsváradra vitték át motorbiciklivel a csomagokat.

2831. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1966. II. 16.

Kedves Komaasszony,

megkaptam lapját,[1] nagyon köszönöm. Minden jól érkezett! A dió kitűnő minőségű volna, csak akad közte megaszalódott, de hát erről nem tehet, az idő okozta, erre felé is ilyen. Úgy hogy ha élünk és terem, az ősszel is ebből vennénk, úgy szintén a szilvából, az is igen jó.

Mint írtam a kosár ráér akármeddig, itt nincs rá semmi szükség – maradhat akár addig is, amíg magam megyek érte. Az a kevés meg, ami a küldeményből hiányzik, szintén ráér akármeddig, ami most itt van, újig elég. Az a fő, hogy visszaküldhettem a Maguk holmijait – most még a nagy doboz van itt, nem fért a kosárba, nem lehetett rácsukni a fedelet.

Én már akár mennék is Várkonyba[2] – éppen tegnap beszéltük telefonon Dórával,[3] hogy amilyen korán lehet, menjünk, csak az idő engedje!

Mindnyájukat szeretettel üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2830. sz.
[2] Ld. 2828/1.
[3] F. Csanak Dórára utal.

2832. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp.] 1966. II. 17.

Kedves Dévényi Kollega,

nagyon örülök a Tihanyi monogr.[áfia] írása szándékának.[1] Ezzel egyúttal kérdésére is feleltem, úgy értékelem-e őt ma, mint félszázaddal ezelőtt, amikor írtam róla.[2] Ugyanúgy, mert ezen a subjektiv területen is lehetséges exakt ítélet, ha a feltételek megvannak hozzá. (Véleményemet tehát most is vállalom, bár azt hiszem, itt nincs szükség semmilyen helytállásra, indiscretiot se lehet elkövetni, mert nincs mivel. Csak amiatt említem, amire zárójelben utal.)

Az én portrait-m[3] hollétéről mit sem tudok. Valamikor régen azt hallottam, Amerikába került, de hogy igaz volt-e a hír, s ha igen, ott van-e még, egyáltalán megvan-e még, nem tudom.[4] Kár, mert egyik fő műve volt, nagy ambicioval csinálta.

Képeim nincsenek tőle, sose voltam olyan helyzetben, hogy képeket vehessek, ajándékba pedig (kritikus lévén) sose fogadtam el. Baráti emlékül adott, majd Parisból Desnos könyvével[5] együtt küldött néhány litho[gráfiá]-t: két önarckép, négy tájkép[6] – no és a meghatóan kedves dedikáciok – c'est tout.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
MTA MKI Adattár C-I-159/668. Megjelent a Jelenkor 1975. XVIII. évf. 10. sz. 921. megváltoztatott interpunkcióval, önkényes átfogalmazással, jelzetlen kihagyásokkal.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Bernényi Zsigmond u. 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Dévényi Iván levele, amelyben a Tihanyi-kötet tervéről ír, nem maradt fenn. A kötet: Dévényi Iván: Tihanyi. Bp. 1968. Corvina. A Művészet Kiskönyvtára 29. Bizonyosan küldött dedikált példányt FL-nak, amely könyvtárának jegyzékén 6759. sz. szerepel is, ezen a számon azonban most más mű van.

[2] Fülep Lajos: Tihanyi Lajos. Az arckép a festőjéről. = Nyugat, XI. évf. 1918. 21–22. sz. 592–696.

[3] Tihanyi Fülep-portréja 1915-ben készült, ki volt állítva Tihanyi Lajos első, 1918-as gyűjteményes kiállításán.

[4] Tihanyi magányosan élt Párizsban, s halála után képei és rajzai nagyrészt Brassai (Halász Gyula) és Jacques de la Fregonnière tulajdonába kerültek; néhány darab Marton Erviné lett. A képek túlélték a II. világháborút, s őrzői úgy döntöttek, hogy átadják őket a magyar államnak, ezért 1965-ben letétbe helyezték őket a párizsi Magyar Intézetbe, azzal a kéréssel, hogy hazaszállításuk előtt rendezzenek belőlük kiállítást Párizsban. Erre végül is nem került sor. A magyar sajtóban 1966-ban jelentek meg róla híradások az Élet és Irodalomban, a Művészetben és a Magyar Nemzetben.

1968-ban Oelmacher Anna, az MNG grafikai osztályának vezetője megvizsgálta a Párizsban levő képek állapotát, a képeket rossz, a rajzokat megfelelő állapotban levőnek találta, s kiválogatta a katalógus számára az illusztrációkat. A hagyaték utóbb hazakerült – benne FL portréjával –, a MNG-ban van.

A hazakerülés bonyodalmainak részletes leírását ld. Passuth Krisztina: Tihanyi Lajos hagyatékáról. = Majoros Valéria Vanília: Tihanyi Lajos. A művész és művészete. Bp. 2004. Monument-Art 478–479.

[5] Tihanyi peintures 1908–1922. Présentées par Robert Desnos. Paris. 1936. Arts. FL könyvtárának listájában mint meglevő könyv szerepel.

[6] FL lakásán az itt említett hat litográfia egyike sem volt kiakasztva. Halála után egy Tihanyi-önarckép litográfia volt a hagyatékban (32. sz.). „Fülep Lajosnak szeretettel Tihanyi Lajos 918' X." autogr. dedikációval. A kép Zádor Anna birtokába került, aki továbbajándékozta.

2833. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1966. II. 20.

Kedves Vajda Kornel,

az még csak hagyján, hogy amint mondja, minden kérdésére feleltem,[1] de ha még tudná, milyen notorius rossz levélíró vagyok! Kivétel, mikor azzal fordulnak hozzám, segítsek valamiben, plane fiatalok, akkor legyűröm ezt az aversiomat. Nem azért, hogy így lerójam hálámat az ifjú koromban valakitől vagy valakiktől kapott segítségért, mert nem volt sose senkim, magam verekedtem meg mindenért, hanem ellenkezőleg azért, hogy ahol lehet, más fiataloknak megspóroljam a sok időpocsékolást, amit magamnak nem spórolhattam meg. Meg aztán – akiben benne van a παιδαγαγος szellet, úgyis hiába rugódozik az ösztöke ellen, mint mindnyájunk atyjának, Sokratesnek, példája mutatja.

Tehát: ad philos.[ophia] – ide írok néhány szót (németül, mert érthetőbb): Sein, Werden Substanz (!), Geist, Gott, Wesen etc. etc. – amikre és amikkel több mint kétezer éven át systemakat gyártottak, és amiket mindenki úgy értelmezett, ahogy akart, de nem is lehet máskép, mert megfoghatatlanok, definiálhatatlanok, sose mondott róluk senki mást, mint idem per idem-et, tautologiát, vagyis semmit. Nem azért, mert a fogalmak maguk semmik, nagyon is valamik; hanem azért, mert nem Grenzbegriffe-knek tekintették őket, regulativ principiumoknak – úgy beszéltek róluk, mint a csizmahúzóról vagy a fogkeféről, és ugyanakkor nem beszéltek arról, amiről lehetett és kellett volna, de hát az nem volt méltó a phil.[osophia] méltóságához. Ezért jutottunk el a positivusmushoz és neopositivizmushoz, a phil.[osophia] liquidálásához. Törmelékekből nem lehet phil.[osophiá]-t csinálni, noha csak a törmelékek maradandók az egész múltból, de a rosszul gombolt mellényt végig ki kell gombolni és újra gombolni, akkor lesz a törmeléknek is igazi értelmük. Akiknek mégis közük volt a realitáshoz: Platon, részben Aristoteles,[2] némelyik középkori, Montaigne, Kirkegaard, Nietzsche,[3] a korunkbeliek közt pd. M.[ax] Scheler[4] – tudnék persze még néhány nevet mondani (Pascal!), de ez is tájékoztat.

Zene: nagyon ifjan csináltam, szakember nem vagyok, csak élvező – Mozart, magyar népdal (sokat tudok belőle – közvetlen forrásból is, nemcsak könyvből.)

Nyelvek: német, francia, olasz, angol, spanyol, orosz (de mikor valamelyikben 10 évig nem olvasok, újra bele kell dresszirozódnom.) Görög, persze – de nem lévén filologus benne, nem bízom magamban, segítséget használok. De ki olvashatja máskép Pindarost, tragikusokat? (Platon: sokratesi dialogusok könyve.)

Node ne csak kérdezzen, írjon Magáról is! Meddig eszi még a császár prófuntját? civilben mit csinál? és hol? etc. etc.

Szíves üdvözlettel

Fülep

A helynév a feladó alapján.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás.
Címzés: Vajda Kornél honvéd Kalocsa Postafiók 181.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2810. sz.

[2] Halálakor FL könyvtárában Platón összes művének 2 görög kiadása volt meg 3, ill. 6 kötetben, 1891–1893. és 1958–1960-ból, ezenkívül egy 13 kötetes görög–francia nyelvű sorozat 1921–1954-ből. – Válogatott művei 2 kötetben görögül német jegyzetekkel 1872-ből. Dialógusai 2 kötetben görög–angol nyelven, ill. 11 kötetben angolul 1892-ből, 1 kötetben németül 1921-ből. Egyes művei görög–magyar nyelven (1908), 2 görög nyelvű német jegyzetekkel (1909, ill. 1929), görög nyelven latin jegyzetekkel (1875), 2 görög nyelvű (1910., 1946), 3 magyar nyelvű 1893–1904-ből, 2 olasz nyelvű (1906–1911), 1 német nyelvű (1921).

Aristotelész 2 görög–magyar kétnyelvű kiadásban (1942, ill. 1962), 5 magyar nyelvű kiadásban (1891–1936), 5 német nyelvű kiadásban (1887–1963) és 2 angol nyelvű kiadásban volt meg.

[3] Ld. 2813/5.

[4] Scheler, Max (1874–1928) művei közül a következők voltak meg FL-nak halálakor: Der Genius des Krieges und der deutsche Krieg. (1917), Vom Ewigem im Menschen. (1921), Die Transzendentale und die psychologische Methode. (1922), Vom Umsturz der Werte I–II. (1923), Schriften zur Soziologie und Weltanschauungslehre I–II. (1923), Wesen und Formen der Phänomenologie der Sympathiegefühle. (1926), Ethik. (1923), Philosophische Weltanschauung. (1929), Die Stellung des Menschen im Kosmos. (1930), Die Wissensformen und die Gesellschaft. (1936), Schriften aus dem Nachlass. I. (1957).

2834. VAJDA KORNÉL – FÜLEP LAJOSNAK

Kalocsa, 1966. II. 25.

Mélyen tisztelt Professzor úr!

Levelét[1] – amely már nem az első, de mégis ugyanazt az izgalmat és hálát kelti fel bennem, nem csak tartalma miatt, hanem azért is, mert büszkévé tesz, hogy Ön ír nekem – nagyon köszönöm. Mondanom sem kell, hogy hálámat fokozza, hogy Ön „notorius rossz levélíró", és mégis vesződik velem. Ez persze lelkiismeretfurdalást is okoz nekem, hogy Professzor úr udvariasságát és jóindulatát ennyire kihasználom, de ugyanakkor az eddigiek után (már 3 levelet[2] kaptam Professzor úrtól) mégsem tudom megállni, hogy időnként ne keressem fel levelemmel. Igérem, hogy ritkítani fogom leveleim számát és kérem, hogy hagyja válasz nélkül írásomat, ha az munkáját, hangulatát stb. zavarja.

A filozófiával kapcsolatban az eddigiek után körülbelül olyan képet kaptam, hogy az „igazi" a „szak" filozófia (tehát amit pl. Kant csinált) iskolás valami, amihez a σοφος-nak tulajdonképpen semmi köze. Amihez, akikhez köze van, azok éppen azok, akiket költőknek, félfilozófusoknak (nyíltan vagy célozva dilettánsoknak) szoktak tartani. (Mint az esszé-író Montaigne, a szépíró Pascalé és a filozófia alap-kategóriáival tisztában nem levő Nietzsche – ezt Lukács György mondta róla.) Azt jelenti-e ez, hogy a filozófia módszere alapjában más mint a többi tudományé (amelyek rokonságot csak a fenti értelemben vett „szak" filozófiával tarthatnak), és inkább a művészettel rokon? Vagy a filozófiai formák

(helyesebben formulák) jók, és *csak* a tartalmukkal van baj? És egyáltalán, mi a filozófia tartalma? Azok a területek, amelyeket a filozófiához tartozóknak szoktak mondani, menynyiben tartoznak oda és mennyiben merítik ki? (metafizika, értékelmélet, etika –; a filozófiához tartozik-e pl. az ismeretelmélet, melyet én mindig csak kezdetnek, a határ előtti senki földjének tartottam, és pláne a logika?)

És itt jönne az a kérdés, amely az „időpocsékoláshoz" kapcsolódik: mit kéne (helyesebben kit kéne) olvasnom? Olyanra gondolok, amelyből megsejtem mi a filozófia, és kik a filozófusok; ahogy az ön könyvéről tudtam meg, hogy *mi* a képzőművészet. (De jó lenne már művészet-philosophiáját olvasni!)

Levele végén magamról kérdez. 19 éves vagyok és felvettek a b[uda]p.[esti] egyetem bölcsészkarára (magyar–könyvtár) 1966–67-ra. 65-ben értem, és 11 hónapot kell letölteni a katonaságnál, mielőtt az egyetemet elkezdhetem. Augusztus elején leszerelek, szabad leszek és egyetemista. Ennyit a külső életről. A „belsőről": úgy érzem, hogy vonzalmam (az túl nagy és szerénytelen szó, hogy hivatás) a művészet és filozófia iránt állandó és egyre mélyülő lesz, ez nem egyik eleme lesz az életemnek, hanem a fő tartalma.

Tisztelettel és hálával köszöntve Professzor urat

Vajda Kornél

MTAKK Ms 4590/150.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor Budapest II., Széher ut 22.
Feladó: Vajda Kornél Kalocsa, Bp-i Forr. E/cs.

[1] Ld. 2833. sz.
[2] Ld. 2793., 2813., 2833. sz.
[3] Lukács György véleménye e tekintetben nem változott fiatalkorától élete végéig. Georg Simmel c. 1918-as cikkében így ír: „A filozófiát [Simmel] fellépése az elgondolható legvígasztalanabb állapotban találta [...] a kor jelentős outsiderei (Nietzsche, Hartmann) gyökértelenül és folytatás nélkül álltak a legsívárabb és leglélektelenebb materializmus és pozitivizmus áramában." (= Ifjúkori művek (1902–1918). Bp. 1977. Magvető. 748.) Az ész trónfosztásában pedig: „Hogy Nietzsche a maga 'zseniális' önkényességével és felületességével csekélyebb értékű a klasszikus filozófiánál, ezt éppúgy társadalmi tényezők határozzák meg." (Bp. 1978. Magvető. Lukács György művei. 18.) Az idézetekre Sziklai László hívta fel a figyelmemet.

2835. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1966. III. 2.

Kedves Lajos Bátyám,

megint szeretnék beszámolni néhány dologról. – Minthogy az „Uj Irás"[1] verseket kért tőlem, beküldtem a multkori himnuszt és néhány apróságot.[2] Közlik-e, nem tudom, telefonjuk nem válaszol, de az egy szónyi javítást igyekszem mielőbb a szövegbe iratni. – Influenzásan feküdtem, ezért a Baróti–Szabó szótárakat[3] még nem tudtam valamelyik könyvtárból kölcsön kérni; nem is tudom, kölcsön adják-e. Lajos Bátyámról kezdett versciklusomat azóta is folytattam, két szonett készült,[4] de nem vagyok velük elégedett, most

meg se küldöm. Kaukázusi, örmény, perzsa lírával, Statiussal,[5] Claudianussal[6] foglalkoztam, s ezek hatása a két szonetten, elképzelhetetlenül bizarr eredményt sarjasztott.

Francia fordításban – „Trésor de la Poésie Universelle", Gallimard – foglalkozom a középkori kaukázusi és örmény lírával, illetve csekély szemelvényekkel. Furcsa üst a Kaukázus: élnek ott ibérek, albánok, románok, adzsarok, anélkül hogy az azonos nevű európai népekhez nyelvi vagy egyéb kapcsolatuk feltárható lenne. – Költészetükből itt küldök, saját fordításomban.

A X. századi örmény Nareki szent Gergely[7] egyházfőt kolosszális énekesnek érezem. Tiszta lelki ereje, szőnyegszerű perspektívátlan ábrázolás-síkja talán egyenlő rangú a legszebb bizánci és pravoszláv ikonokkal, katalán freskókkal, olasz dugento festészettel. Ilyen szépet tán még nem is olvastam! – Másik, a georgiai születésű, később szíriai püspök, Iver,[8] 5–600 évvel korábbi; mégis Gergely masszivitása mellett, csupa lengeség: neki élet és halál nem egyéb, mint idill az Isten ölében. Sőt az Istenanyáéban.

Mit szól Lajos Bátyám ehhez a két misztikushoz? Egy saját új verset[9] is küldök.

Minden jót kíván hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/168.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Küldi: Weöres S. Bpest II. Törökvész út 3/C.

[1] Ld. 2568/6.
[2] Az Új Írás 1966. 4. sz.-ban a Goethe, a Hölderlin c. versek és a Szekerek c. írás jelent meg. A Himnusz Fülep Lajoshoz nem ott, hanem az Alföld 1966. 8. sz. 5. látott napvilágot.
[3] Ld. 2826/4.
[4] A Két szonett Fülep Lajoshoz c. művét a 2839. sz. levél mellett küldte el. Ld. a 3. sz. jegyzetet.
[5] Statius, Publius Papianus (40–96) Az álomhoz c. verse jelent meg kötetben Weöres fordításában. FL-nak nem küldte el.
[6] Claudianus, Claudius (364?–404) Nászének Honorius császár lakodalmára. Kötetben megjelent. FL-nak nem küdte el.
[7] Nareki Szent Gergely himnuszaiból. (Variáns, gépirat, MTAKK Ms 4591/172)
[8] Iver: Az ifjú novicius levele a Szűzanyához. – Nyolc kis Mária-ének. (Variáns, gépirat, MTAKK Ms 4591/170–171.)
[9] Weöres Óda a kispolgárhoz c. saját versét küldte el. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/169.)

2836. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Firenze, [1966. III. 3.]
Via Ghibellina

Kedves Fülep,

elküldettem a *Bosch* uj kiadását[1] és tudni szeretném, hogy megkapta-e? Remélem egészségileg jól van.

Minden szépet és jót kíván

Carlo.

A dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/123.
Kézírás Firenze–Basilica di S. Miniato al Monte Il campanile Baccio d'Angolo (1524) feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. Fülep Lajos II. Széher ut 22 Budapest Ungheria
Rajta FL ceruzaírásával: „érk. III. 10."

[1] Ld. 2805/2.

2837. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Róma, 1966. III. 24.

Kedves Professzor Úr!

Azt hiszem, előbb leszek otthon,[1] mint a lapom – a jövő hét elején. Róma csodálatos.

A viszontlátásig sok sok szeretettel üdvözli

Zsuzsa

MTAKK Ms 4585/98.
Kézírás La Pietà di Michelangelo feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor urnak II. Széher út 22. Budapest Ungheria

[1] Beney Zsuzsa 1966. III. végén érkezett haza Budapestre.

2838. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1966. III. 29.

Kedves Professzor úr!

Már kész a motor,[1] de a kosarat azért nem küldtem, mert úgy írta a Professzor úr, hogy nem sürgős. Hát gondoltam, jobb lesz csakugyan ha majd lejönnek Várkonyba.[2] Már szép is volt az idő februárban, annyi volt az ibolya, még ennyit nem is láttam, meg mindenféle tavaszi virág. De a március kitett magáért a hidegből.

Hát csodák csodája, készül a híd, szép is lesz nagyon, ha kész lesz. Vagy talán nem is olyan csoda, mert a Hencz Király Évika Papp Jánoshoz megy férjhez, az édesapja országgyűlési képviselő, előbb járási párttitkár, most már megyei, azt hiszi mindenki, neki köszönhetjük a hidat. Nagyon rendes fiú, jól járnak vele Hencz Királyék. Május 14-én lesz a heted hét országra szóló lakodalom, 4 száz személy lesz hivatalos.

Mi meg készülünk az építkezéshez, már úgy félek tőle, meg attól is, hátha nem sikerül. Évikáék[3] júniusban költözködnek. A nyáron várjuk az első unokánkat.[4]

A Professzor urat is várjuk szeretettel, nagyon sok jó időt akarok én is a nyárra, hogy tudjuk végezni a munkánkat.

Most pedig kellemes húsvéti ünnepeket és jó egészséget kívánva üdvözletét küldi

Bognárné

Azért lehet ám hozzánk jönni, nem bontjuk le az egész házat.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/147.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2830/2.
[2] Ld. 2828/1.
[3] Ld. 2517. sz.
[4] Szántó Judit (szül. 1966.)

2839. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1966. III. 30.

Kedves Lajos Bátyám,

hálásan köszönjük mindketten a Jelenkor-példányt.[1] Csorba Győző írása Amyról,[2] jó és óvatos. Nem bírál, inkább kalauzol, informál, és úgy vélem, kitűnően.

A multkor említett két szonetten[3] azóta tovább dolgoztam, most már meg merem küldeni, némi aggodalommal. Lehet, hogy további csiszolás szükséges. Kérem Lajos Bátyámat, értesítsen, így hagyjam-e, eldobjam-e, alakítsam-e?[4]

Hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

Kedves Professzor úr,

köszönöm figyelmét. Gondolom Győző megakadt a szavak latolásánál (amit különben kitűnően csinál,) és nem jutott el a versekig. Sanyi szonettjei mint a görög maszkok, mit szól hozzájuk?

Szeretettel köszönti

Amy.

MTAKK Ms 4591/173.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Küldi: Weöres S. Bpest II. Törökvész út 3/C.

[1] Jelenkor ld. 2520/1. FL az 1966. 4. sz.-ot küldte el Weöreséknek. Ld. alább.
[2] Csorba Győző: Károlyi Amy: A harmadik ház. = Jelenkor, 1966. VII. évf. 4. sz. 374–376.
[3] A Két szonett Fülep Lajosról

I

Imádja oltártűz a legnagyobbat,
óriás elmét, isten-homlokot,
köztünk, árnyak közt, egyetlen Napot
aki hajolhatatlan fényt ragyogtat!

Mögötte Juppiter sántítva baktat,
s mind, aki élőbb multban alkotott,
léptei közt kicsillan itt-amott,
márványvirág-nyáj és tükördarab-had.

A mindenségnek más értelme nincsen,
első bunkótól végítéletiglen,
mint hogy séta-utat leljen a lába.

Jaj, mért vagyunk mi többiek, mi dőrék?
hogy legyenek kik sétáján kísérjék,
s kiket tanítson, bár úgyis hiába.

II

Hulljon füzér- és tulok-garmada,
lába elé, tömjén mit dél terem,
áldozat, égő, véres, vértelen:
más Numen nem volt, nincs, nem lesz soha.

Mióta lejt csillagfény harmata
és míg kering az üres iveken:
a többi fej mind elvetélt tetem,
gyógyíthatatlan sötét mormota.

Példátlan a fejlődés menetében:
kigyult az Ész! s ezért csont-rejtekében
minden higgadt agyat sérelem ért.

butaságomból ácsolnék tutajt,
min bolond szellőm ily létből kihajt,
de ész hijján nem is tudom miért.

(1966. III. 30.)

[MTAKK Ms 4591/176.]

[4] „FL [...] levelet kapott Weöres Sanyitól, benne két szonett Fülep Lajoshoz. Nagyon sürgős volt a válasz, mert még aznap jelentkezett érte telefonon. – Megmondtam neki, nem tudom, mivel érdemeltem, hogy ilyen őrültnek láttass, mert hozzám képest Jupiter semmi, csak valahol hátul kullog... Ez már olyan, mint amikor a bolondokházában az egyik bolond azt írja: nem én vagyok a Napoleon, hanem ő! – Megkérdezte, mutathatja-e másnak? Ne! Közöltetheti? Nyugodtan, mert a lapot, amely ezt közli, azonnal bezúzzák." (Fodor: Ezer este... II. 437.) Utóbb, 1966. VIII. 12-i keltezéssel Fodor András a következőket jegyzi fel: „Sanyi töredelmesen bevallja, Fülepnél eljátszotta a becsületét a legutóbb róla írt szonettekkel. Pedig ő csak kísérletezett, nem akart megjelenést. Engesztelésül most az Alföldbeli „Himnuszt" küldeti velem." (Uo. II. 454.) Az Alföld c. folyóirat 1966. XVIII. évf. 8. sz. 5–6. jelent meg a Himnusz Fülep Lajoshoz c. Weöres vers, más versek, fordítások és Károlyi Amy verseinek társaságában. (Ld. 2835/2.)

2840. ZÁDOR ANNA ÉS MARTYN FERENC – FÜLEP LAJOSNAK

[Pécs, 1966.] III. 30.

Nagyon kellemes baráti körből szeretettel üdvözli

Zádor Anna

Remélem, hogy rövidesen látni foglak, addig is régi jóbarátsággal

M.[artyn] Ferenc

A helynév és az év postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/226.
Kézírás Pécs Városrészlet feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor Budapest II. Széher út 20–22.

2841. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1966. IV. 6.

Kedves Komaasszony,

megkaptam levelét,[1] nagyon köszönöm.

A kosár, mint írtam, ráér akármeddig, nem érdemes vele babrálni, föladni, úgy se használjuk semmire, majd elhozom, ha megyek.

Attól tartok, az idei esztendő megismétli a tavalyit, talán megint csak ősszel lehet útnak indulni.[2] Legalább is a gyertyaszentelő ugyanolyan volt, mint tavaly, s az be szokott válni.

Leveléből tudtam meg, hogy Maguk is építkeznek, eddig csak az Évikáékéről[3] tudtam. Hát unoka[4] lesz! nagyon örülök neki! csak jól sikerüljön minden!

Mikor a kosarat küldtem, ugyanakkor küldtem a szilva árára 300 fr-ot – akkori és mostani levelében nem említi, hogy megkapta. Ezt azért említem, mert amilyen most a posta, még az is megtörténik, hogy pénz, ajánlott, csomag elvesz. Ha majd megint ír, kérem, említse meg, odaért-e a pénz – nem sürgős, ráér de mégis csak akkor fogom tudni.

Legjobb szeretnék májusban menni, csak idő legyen hozzá! ha aggatunk, beállunk Kurucz Pistáékhoz vagy máshova. A hídon mikor lehet átmenni?

A húsvéti jó kívánságokat köszönve szívből viszonzom

Fülep Lajos

Hiába lesem, mostanában nem jelent meg olyan könyv, amit küldjek. De ha van valami kívánsága, kérem, írja meg.

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya m.

[1] Ld. 2838. sz.
[2] Az utazásra nem került sor.
[3] Ld. 2517. sz.
[4] Ld. 2838/4.

2842. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

Bp. 1966. IV. 6.

Kedves Vajda,

jó érzéssel olvastam levelét,[1] tetszik a mohósága, úgy érzem, Magában mozog valami és nem giliszta.

Kérdései olyan sokan vannak, hogy meg se próbálok rájuk válaszolni – ennyire már csak előszóval lehet. Röviden csak annyit, amit talán már mondtam is: nekem nem annyira azért van pöröm a phil.[osophia]-val, ami benne van, hanem azért, ami nincs benne, s ez nem kevesebb, mint az egész valóságos világ, benne mi magunk és mindaz, amit az ember valaha csinált és csinál. Megismétlem, amit már mondtam: mutasson nekem valaki olyan „esztetikát", amelyik egy arasszal közelebb vitt a valóságos művészethez – költészethez. Én nem tudok ilyet, pedig elég sok ilyen nevű könyvet ismerek.

Egyébként Pascal nem „szép-író",[2] és Nietzsche[3] kibírja tudatlanságát, ismeretei hiányosságát, ami persze, jókora, mint mindnyájunké.

Maguknak nincs húsvéti vakációjuk, nem jön Pestre? ha akár most, akár később jön, kérem, telefonáljon: 164–300.

Erre a levélre még a régi címét írtam, az újat, amit levele borítékján látok, nem tudom elolvasni. Ha jobb az új címre írnom, kérem, írja nagyon olvashatóan.

Szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás.
Címzés: Vajda Kornél honvéd Kalocsa Postafiók 181
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2833., 2834. sz.
[2] Ld. 2833., 2834/3.

2843. SZÁNTÓNÉ BOGNÁR ÉVA – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1966. IV. 7.

Kedves Keresztapám!

Megkezdődött a tavaszi szünetünk, de nekem sajnos nem szünet, mert most vizsgáztam Filozófiából és Neveléselméletből, mind a kettőből négyesre. A következő vizsgám Művészettörténetből lesz Renaissance-ig.

Kellemes ünnepeket és jó egészséget kíván

Keresztlánya

A helynév értelem szerinti kiegészítés, a lapot a posta Komlón bélyegezte le.
MTAKK Ms 4585/129.
Kézírás Szinyei Merse Pál 1845–1920 Szerelmespár feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Budapest II. ker. Széher 22
Szántóné Bognár Éva ld. 2517. sz.

2844. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1966. IV. 12.

Kedves Barátom,

utolsó literulaeja[1] után halogattam a választ, vártam a könyvet,[2] hogy aztán jelenthessem érkezését – mivel ilyen soká nem jött, megint csak azt válaszolhatom, amit az előzőre: niente. Úgy látszik, a kiadó úgy küldi, mint az egyszeri ember a nyulat komájának.

Nagy szeretettel öleli

Lodovico

A helynév postabélyegzőről.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás Alesszandro Man'jaszko (1667–1749) Bakhanalija feliratú képeslapon.
Címzés: Illmo Signore Charles de Tolnay Direttore del Museo Michelangelo. Firenze Via Ghibellina 70 Casa Buonarroti

[1] Tolnay utolsó levele 2836. sz.
[2] Ld. 2805/2.

2845. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp.] 1966. IV. 16.

Dear Dore,

eszembe jutott, miért éreztem, hogy Corbière-t megrendeltük. Mikor Kormos Pista[2] megjelent köztünk Parisból megjövet, beszéltem neki a versről, s hogy a Corbière kötetet már listára tettem azzal, hogy megkérjem Magát a megrendelésére. Ő erősködött, ne tegyem, így soká jön meg, neki van valakije P[aris]-ban, aki mindent megküld neki, azonnal ír... A vége az, hogy amit ugyanakkor P[aris]-ból rendeltünk, itt van, amit ő vállalt, máig sincs. Tehát: vagy nem írt, vagy ha igen, a p[aris]-i valaki úgy küldi a könyvet, mint az egyszeri ember a nyulat a komájának. – A keresett etrusk kép, sajnos, ebben a különben jó könyvben sincs.[3] A 2 kötetes Ducati-ban[4] benne kell lennie. Meg tudná keríteni? – Az egyptomi könyv adatai: *Nefertari.* Akademische Druck- u.[nd] Verlagsanstalt, Graz, Austria. Subskriptionspreis volt DM 346.20, Ladenpreis DM 440. A Subskripts.[ionpreis] 1964, XII. 31. lejárt. – Adat még róla: Herausgegeben mit Unterstützung des Österreich.[ischen] Bundesministeriums für Unterricht u.[nd] der Hammer-Purgstall. Gesellschaft, Wien. Páratlanul remek reprodukciók – az ember ott van. Ha a könyvtár nem rendeli meg, én megrendelném – lehetne?[5] – írógépszalag 13 mm-es kellene – tudna szerezni? de jót? a magyarról azt mondják, nem jó. – A Corbière-verset[6] megtalálhatja egy nagyon ismert, elterjedt anthol[ogiá]-ban (a század elején jelent meg): Ado van Bever et P. Léautad: Poètes d'aujourd'hui.[7] Nagyon szeretném, ha elolvasná, bizonyosan könnyen hozzá juthat.

Saluti da

Hammurabi[8]

A helynév a feladóból.
Kézírás postai levelezőlapon.
Magántulajdonban.
Címzés: F. Csanak Dóra H. II. Vérhalom u. 44.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Corbière, Tristan (1845–1975) francia költő, Verlaine felfedezettje, a modern francia líra előfutára. Egyetlen kötete: Les amours jaunes.

[2] Kormos István ld. 2622. sz. – Kormos két alkalommal töltött hosszabb időt Franciaországban: 1963–1964-ben és 1964–1965-ben. Második útjáról 1965. XI. 20-án érkezett meg Budapestre, XI. 26-án látogatott el először FL-hoz, majd 1966. II. végéig szinte heti rendszerességgel. 1966. I. 21-én hosszan volt szó Tristan Corbière-től; valamelyik alkalommal ígérhette Kormos, hogy megküldeti FL-nak a kötetet a hivatalos megrendelésnél gyorsabb úton. Végül az MTAK útján jutott hozzá a kötethez, Paris, 1966. a Poètes d'aujourd'hui sorozatban, Jean Rousselot bevezetésével.

[3] A könyvet az MTAK-ból kölcsönözte ki: Massimo Pallottino: La peinture étrusque. Genève–Paris–New York, 1952. Skira.

[4] Ducati, Pericle: Storia dell'arte etrusca. I– II. Firenze, 1927. Rinascimento del libro.

[5] A könyvet végül sem az MTAK, sem FL nem rendelte meg.

[6] Az alább említett kötetben Corbière: La Rapsode foraine et le pardon de Sainte-Anne, ill. Rapsodie du sourd, és egy a bevezetésben idézett 17 sornyi részlet olvasható.

[7] FL-nak az antológia kétkötetes 29. kiadása volt meg. Paris, 1918. Mercure de France.

[8] Hammurabi a Kr. e. 18. században uralkodó babilóniai király. 1792–1750 között ellenfeleit sorra legyőzve megszerezte a Mezopotámia fölötti uralmat. Az óbabilóniai birodalom törvényeit összegyűjtötte és kőbe vésette. Az ékírásos kőoszlop, amely az ókori kultúra legfontosabb emlékei közé tartozik, a párizsi Louvre-ban látható.

1965 őszén kivittem FL-nak az Akadémiai Könyvtárból André Parrot: Sumer. Die mesopotamische Kunst von den Anfängen bis zum XII. vorchistlichen Jahrhundert. Vorwort von André Malraux. München, 1962. Verlag C. H. Beck c. albumot, amely annyira megtetszett neki, hogy meghozatta. 1966 tavaszán érkezett meg a kötet, s FL örömében három rákövetkező levelezőlapon is Hammurabi-nak írta alá magát. (Ld. 2845., 2847., 2748.) A kötetben Hammurabi Párizsban őrzött szobrának képe a 306. lapon található. – A kötet színes külső borítóján Sargon ninivei király Bagdadban őrzött bronzfeje látható profilban; ez – mint ahogy a Szent László-hermáról is megállapították – erős hasonlóságot mutat FL fejalkatával.

2846. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1966. IV. 19.

Kedves Professzor úr!

megkaptam a levelét,[1] nagyon restellem, hogy mindenről írok, csak arról nem, amiről kéne, persze hogy megkaptam a pénzt már régen, azt hittem, hogy meg is írtam az első lapon, legalább is akartam, de elfelejtettem. Jaj, úgy nem szeretem, hogy is tehettem! Professzor úr említi, hogy májusban szeretne még eljönni ez egyszer, ez nagyon jó is lenne, mert Hencz Királyék lakodalma előtt semmit nem bontunk, csak utána, meg olyan szép is most itt minden, csupa virág minden fa, a szilvafák is, körtefák is, eső után minden még szebb, csak írja meg, hogy mikor jönnek, hogy itthon legyek. Meg ősszel ujból, úgy is olyan rövid az élet, jobb, ha gyakrabban találkozunk.[2] A híd jó útban nagyon jól járható,

csak esőben sáros, mert még nincs lekövezve, de nem olyan mély sár van rajta, mint őszszel. Most mást nem is írok, majd személyesen, ha eljön a Professzor úr, várjuk.

Szeretettel üdvözöljük

Bognár Jánosné

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 4585/148.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Ld. 2841. sz.
[2] FL nem járt Zengővárkonyban 1966-ban.

2847. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp.] 1966. IV. 22.

Dear Dore,

Nefertari[1] szerzői: Wissenschaftliche Einleitung: Prof. Dr. *Ahmed Badawi;* Wissenschaftliche Redaktion: Dr. *Hertha Machold* (a tulajdonképpeni szerző).

A két megrendelni kért könyv:

1) *Gerhard Krüger:*[2] Grundfragen der Philophie. 1958. Vittorio Klostermann Verl.[ag], Frankfurt a[m] M[ain] *Leinen* 27.50 DM.
2) Arnold Toynbee:[3] A Study of History. Vol. VII. (csak ez a kötet!) – Oxford University Press 1954. 42 sh.[illing]

Saluti da

Hammurabi[4]

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Fülöpné Csanak Dóra H II. Vérhalom utca 44.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2845. sz.
[2-3] Mindkét könyv megvan FL könyvtárában.
[4] Ld. 2845/8.

2848. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Budapest,] 1966. IV. 23.

Dear Dore.

itt is megismétlem: *Toynbee* nem VII., *hanem VI. kötet.*[1]

Ma érkezett német folyóiratból írom ki és kérem egyúttal megrendelésüket:

1) *Helmuth Kuhn:*[2] Traktat über die Methode der Philosophie. Kösel-Verlag, München, 1966. Leinen DM 9.80

2) *Paul Cézanne in Selbstzeugnissen,* dargestellt von Kurt Leonhard.[3] Rowohlt-Taschenbuch-Verlag. Monographien Bd. 114. Hamburg, 1966. 2.80 dM.

Yours truly

Hammurabi[4]

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Fülöpné Csanak Dóra H II. Vérhalom utca 44.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A 2847. sz. levélbeli kérést közben telefonon helyesbítette.
[2-3] Mindkét könyv megvolt FL könyvtárában.
[4] Ld. 2845/8.

2849. FÜLEP LAJOS – MIHÁLYFI ERNŐNEK

[Bp. 1966. IV. 25 előtt.]

Kedves Barátom,

mellékelten küldöm a cikkecskét.[1] Ha telefonhoz kellek, legbiztosabb 10–12, 4–8.

Szívélyes üdvözlettel

[Fülep Lajos]

Datálása: FL Mihályfi Ernőnek írt 1966. IV. 25-i levele előtt.
MTAKK Ms 4554/17.
Kézírásos fogalmazvány.
Címzés: Mihályfi Ernő főszerkesztő úrnak Budapest VII. Lenin körút 9/11.
Magyar Nemzet szerkesztősége

Egy Rába György által küldött borítékban, rajta kék ceruzaírással: „Csontváry 1969 és előbb. Magyar Nemzetbe írt cikk."

[1]Mellette FL „Mit vétett Csontváry?" c. cikkének ceruzás fogalmazványa, aláírva, 7 f. Hivatkozik benne Illés Endre: „Eger újkori ostroma és más történetek" = Népszabadság, 1966. II. 12. 9. megjelent cikkére, amelynek utolsó témája Csontváry Marokkói tanító c. festménye állapotának romlása. Utolsó mondata: „Nem vigyázhatnánk jobban értékeinkre?"

A cikket Mihályfi nem merte közölni (ld. 2851. sz.), FL II. 632–636. jelent meg először nyomtatásban.

2850. FÜLEP LAJOS – MIHÁLYFI ERNŐNEK

Bp. 1966. IV. 25.

Kedves Barátom,

mivel telefonon hirtelen elérhetetlenné váltál, ez úton kérlek, légy szíves a cikket visszaküldeni.[1]

Szíves üdvözlettel

[Fülep Lajos]

MTAKK Ms 4554/20.
Kézírásos fogalmazvány aláírás nélkül.
Címzés: Mihályfi Ernő főszerkesztő úrnak H VII. Lenin körút 9/11. Magyar Nemzet szerkesztősége.

[1] Ld. 2849. sz.

2851. MIHÁLYFI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1966. IV. 26.

Kedves Professzor Úr!

Legelőször is elnézést kérünk, hogy csak most tudunk válaszolni a Csontváry-képről írt cikke[1] ügyében. A kérdés olyan jelentős, de annyira kényes is, hogy nagyon alaposan utána kellett mindenütt néznünk, mielőtt dönteni tudtunk volna. Végül hosszas és sokirányú tanácskozás után úgy látjuk, hogy a cikk napilapban való közlése nem szolgálhatná az ügyet, hanem inkább további bonyodalmakat, zavarokat okozna, külföldön pedig alkalmat adna ellenséges rágalomhadjárat megindítására.

Érdeklődésünk során a Csontváry-kép restaurálásának minden vonatkozását igyekeztünk gondosan megállapítani, természetesen ez a mi, lényegében magánjellegű érdeklődésünk nem járhatott teljes eredménnyel. De arról értesültünk közben, hogy illetékes fórumok is folytatják a vizsgálatot, amely a végleges eredményt meg fogja hozni.

Az ügy nagyon bonyolult, szálai messze vezethetnek, és ez is egyik indoka annak, hogy a cikk napilapban való közlését, a kérdésnek ilyen formában való felvetését a jelenlegi időpontban nem látjuk hasznosnak, illetve célravezetőnek. Megtörténhet az is, hogy biztosítási problémák kapcsolódnak bele, akkor a cikk úgy tünne, mintha ebben segítene álláspontot kialakítani és ez, biztosan tudjuk, Professzor Úrnak sem intenciója.

Olyan információt is kaptunk, hogy a restaurálás során valóban eltávolítottak a képről egyes részeket, amelyek azonban későbbi ráfestéseknek bizonyúltak. A festmény a restaurálás előtt a kapott adatok szerint olyan rossz állapotban volt, hogy új vászonra kellett feszíteni. Ezeket a körülményeket – ismétlem – a megindított hivatalos vizsgálat hivatott részletesen tisztázni.

Nagyon megköszönjük Professzor Úrnak, hogy cikkével lapunkra gondolt, de remélem, hogy érvelésünket elfogadja és egyetért azzal, hogy jelen körülmények között nem lenne helyes, ha ezt az egész ügyet napilapban vetnők most fel.

Őszinte tisztelettel üdvözli

Mihályfi Ernő
főszerkesztő

Melléklet.[2]

MTAKK Ms 4554/21.
Gépirat autogr. aláírással Magyar Nemzet Főszerkesztő feliratú levélpapíron.
Címzés: Fülep Lajos akadémikus, egyetemi tanár úrnak. Budapest II. Széher út 22
A borítékon a levélpapíréval azonos felzet.
A címzés a levél előtt is szerepel.

[1] Ld. 2849. sz. A Marokkói tanító c. képről van szó a cikkben.
[2] A melléklet bizonyosan FL cikke volt, nincs a levél mellett.

2852. FÜLEP LAJOS – A TUDOMÁNYOS MINŐSÍTŐ BIZOTTSÁGNAK

Bp. 1966. V. 25.

Tudományos Minősítő Bizottság Titkársága
H.

Németh Lajos Csontváry c.[ímű] doktori disszertációjáról írt opponensi véleményt 3 példányban mellékelten küldöm.[1]

Fülep Lajos

MTA Lt. TMB ir. 467/4.
Gépirat, a levél bal felső sarkán bélyegző: Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22, a levél végén autogr. aláírás.
Rajta kézírással: Opp. vél. S[imon Péter]né, lent: ért. nem küldött.

[1] Minthogy a disszertáció nyomtatott könyv formájában lett beadva a TMB-hez, lehet, hogy a TMB küldött kötetet FL-nak, akinek persze már tulajdonában volt a Csontváry-monográfia. Lehet, hogy ez maradt véletlenül FL-nál, mint ahogy a második opponenstől, Zádor Annától is külön kérték vissza a kötetet.

FL-tól Simon Péterné főelőadó VI. 1-én kérte vissza levélben a FL-nál maradt példányt. Gépirat, autogr. aláírással, a Tudományos Minősítő Bizottság fejléces levélpapírján.

Németh Lajos „nagydoktori" fokozatának rövid története a következő:

Németh Csontváry-monográfiája 1964-ben három nyelven (magyarul, angolul és franciául) megjelent a Corvina kiadásában, de a tudományok doktora fokozata megszerzése csak több évi küzdelem után, számos nehézségbe ütközve sikerült. Ennek oka volt maga a téma: Csontváry, továbbá Németh Lajos nem titkolt rokonszenve az 1956-os forradalom célkitűzései iránt, valamint az a konkrét tény, hogy a forradalom után nem lépett vissza az ujjáalakult pártba.

Az akadémiai eljárás 1965-ben indult meg. Első lépésként Dávid Katalin, a Művészettörténeti Dokumentációs Központ vezetője, s így Németh Lajos hivatalbeli felettese, 1965. VI. 14-i keltezéssel részletes és igen kedvező véleményt küldött Némethről a Tudományos Minősítő Bizottságnak. Szólt benne Németh felkészültségéről és tájékozottságáról, kutatásszervező és önálló kutatói munkájának eredményességéről, s mivel az irat hivatalosan készült, szerepelt rajta a Központ személyzeti előadójának aláírása is.

Ezt követően Németh VII. 18-án írásban kérte a TMB-t, fogadja el a doktori fokozat megszerzéséhez a Csontváry-monográfiát. A TMB Művészettörténeti Szakbizottsága VII. 1-i kelettel alkalmasnak ítélte a könyvet a fokozat elnyerésére, és elfogadta Németh Lajos jelentkezését.

Néhány hónappal ezután az MTA II. osztályának szaktitkára, Kónya Sándor X. 22-i levelében írt a TMB-nek Németh és egy másik jelölt ügyében, melyben figyelmezteti, hogy „Németh Lajos

esetében [...] különös tekintettel a tárgyszak ideológiai jellegére, a vita megszervezésénél erre nagy gondot fordítson."

A TMB XI. 30-án hivatalosan értesítette Németh Lajost, hogy a Művészettörténeti Szakbizottság engedélyezte a Csontváry-monográfia kiadását hivatalos bírálóknak.

Doktori fokozat esetében három opponens bírálja a művet. A Csontváry-kötet megítélésére felkért opponens-jelöltek először sorra visszautasították a felkérést. Mátrai László 1966. II. 8-án szakmai illetéktelenségből nem vállalta (utóbb a védéskor viszont elvállalta a bírálóbizottság elnöki tisztét), Pogány Ö. Gábor „jelenlegi helyzetében, megszaporodott elfoglaltsága, gondjai mellett nem tartotta lehetségesnek a bírálat elkészítését" (1966. II. 15.), Szigeti József pedig „megromlott egészségi állapota, TMB-beli és egyéb munkákkal való túlhalmozottsága miatt" mondta le a felkérést (1966. II. 17.). Maga helyett Klaniczay Tibort javasolta, aki nemrégiben írt Csontváryról. (A „Csontváry-kérdés" c. a Kritika 1966. IV. évf. 1. sz. 3–13. megjelent cikkre utal. Klaniczay és Németh Lajos több évtizedes szoros barátsága köztudott volt.) Szigeti a védéskor a bizottság tagja lett, s hosszasan hozzászólt a vitához.

A második körben FL-t és Zádor Annát kérték fel opponensnek, akik 1966. V. 25-ére, ill. VII. 26-ára elkészítették az opponensi véleményt s elküldték a TMB-nek. A harmadik opponens Aradi Nóra lett, de vele kapcsolatban a Németh-dossziéban semmiféle irat nem található, csak a vitán készült jegyzőkönyvből értesülünk opponensi szerepéről.

A doktorátus ügye még ezután sem került sínre. 1966. X. 10-én Tóth Béla a TMB titkárságának vezetője levelet írt Liptai Ervinnek, a Művelődési Minisztérium Művészeti Főosztálya vezetőjének. Ezt a lépést tulajdonképpen semmi sem indokolta: az Akadémia minisztériumi rangú intézmény volt, tehát a Népművelési Minisztérium semmiféle vonatkozásban nem volt a felettes szerve. Tóth Béla megírta Liptainak, hogy Németh beadta disszertációját, megvan róla a három pozitív vélemény, a vita tehát kitűzhető. Egyetért-e a Főosztály azzal, hogy Németh megkapja kötetére a doktori fokozatot? Liptai X. 17-i válaszában közli, hogy Németh Lajos munkája erre nem alkalmas; vagy adjon be más disszertációt, vagy dolgozza át alaposan ezt a munkáját. Az iratokból végül sem derül ki, mely fórum döntött kedvezően a vita kitűzéséről.

A bizottság kijelölése se ment simán. Egy keltezés nélküli, feltehetően korai javaslaton elnökként Major Máté, titkárként Kontha Sándor, tagokként Mátrai László, Radocsay Dénes, Genthon István, Végvári Lajos, Pogány Ö. Gábor, Tordai Zádor, Maróti János, Köpeczi Béla (neve kihúzva) és Bernáth Aurél (mint „fokozat nélküli" bizottsági tag) szerepel. Bernáth Mária szerint édesapja nem tudott a jelölésről.

Egy másik, a védés előtt készült tervezeten Mátrai László mint elnök, Harasztiné Takács Marianne mint titkár mellett tagként Garas Klára, Szabolcsi Miklós, Király István (neve kihúzva), Radocsay Dénes, Genthon István, Vayer Lajos (lemondott), Tordai Zádor, Maróti János és Pogány Ö. Gábor (lemondott).

Az 1967. XI. 23-án megrendezett vitán FL nem volt jelen; opponensi véleményét Dávid Katalin olvasta fel. Mátrai elnökletével, Harasztinéval mint titkárral a bizottság tagjai Garas Klára, Genthon István, Radocsay Dénes, Maróti János, Szabolcsi Miklós, Szigeti József és Tordai Zádor voltak. A jegyzőkönyv szerint egyhangúan, 12 „igen" szavazattal ítélték oda Németh Lajosnak a doktori címet.

„A szakmai bizottság megállapította, hogy a nyilvános védésen sokoldalú vita nem alakult ki. A nyilvános vitán világnézeti problémákról volt vita. A hozzászólók egyetértettek az opponensek véleményével és az értekezést elfogadásra javasolták."

A védésről a Magyar Nemzetben H. Gy. szignóval „Csontváry-vita az Akadémián" címmel cikk jelent meg. (1967. XII. 10. 8.)

A TMB még ezután is további jóváhagyást akart szerezni. 1968. I. 17-i kelettel felterjesztették az ügyiratokat az MSzMP Központi Bizottsága Tudományos, Közoktatási és Kulturális Főosztályára, amely azonban elhárította az állásfoglalást, visszaküldte Németh Lajos és a vele együtt felterjesztett Heller Ágnes iratait azzal, hogy a továbbiakban a TMB saját hatáskörében intézkedjen.

Németh Lajos 1968. II. 7-i keltezéssel kapott értesítést a doktori fokozat odaítéléséről.

(Az iratokat ld. MTA Lt. TMB ir. 467/4.)

Ld. még 3034/1.

2853. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1966. V. 30.

Kedves Professzor úr!

Amikor alkalmasnak találja az időt, csak jöjjön, mert a lakodalom már elmúlt.[1] Május 14-én, a gyereket[2] augusztus végére várjuk, az építés meg már mindegy, egész nyáron úgyse lesz rend, olyan nagy a felfordulás. Elbontottunk két szobát elől, de én ráérek, mert nem igen tudok segíteni hozzá. Meg várjuk is nagyon a Professzor urat, mert Évika[3] említette, hogy Zengővárkony népművészetéről akar szakdolgozatot[4] írni és a keresztapjától szeretne kérni információt, felvilágosítást hozzá.

Már megint ez a bolond idő zavarja a munkát. Hát majd csak elmúlik, ha lehet, valahogy értesítsen Professzor úr, hogy főzni tudjak, meg itthon legyek.

Várjuk szeretettel

Bognárné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/149.
Kézírás postai levelezőlapon.
A címzés FL név- és lakcím bélyegzője. (Ő küldte az így megcímzett levelezőlapot.)
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony.

[1] A lakodalom nem a Bognár-családban, hanem a rokonságukban volt.
[2] Az első unoka, Szántó Judit születésére utal. Ld. 2838/4.
[3] Ld. 2517. sz.
[4] A szakdolgozat Zengővárkony népművészetéről szólt. FL vázlatot készített hozzá, s Bognár Éva a megírt szöveget képekkel és saját rajzaival illusztrálta. Az övé lett a legjobb dolgozat a csoportban. Az első, bekötött példányt be kellett adnia a főiskolára, a második példány pedig már nem volt olyan szép (fénymásolás ekkor még nem volt), ezért nem küldte el dolgozatát keresztapjának. (Szántóné Bognár Éva közlése.)
Ld. még 2858/3., 2866/2., 279/4., 3018/4.

2854. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Szombathely,] 1966. VI. 1.

Kedves Lajos bátyám,

nemcsak a város, a környéke is igen szép. Módom volt magasról megtekinteni. Vendéglátóim igazán kedvemre járnak, mert egy délután elvittek Kőszegre és Jákra. A híres templom alatt sok érdeklődő fiatallal találkoztam. Legalább húsz kötetet kellett nekik dedikálni. Ma Szombathelyen lesz szereplés, holnap–holnapután meg Zalában.[1]

Csak hétfőn, 6-dikán tudok majd jelentkezni telefonon. Addig is sok szeretettel küldöm üdvözletem:

Andris

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/270.

Kézírás Kőszeg. Jurisich tér feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher út 22

[1] Fodor András V. 31–VI. 4. között utazott a Nyugat-Dunántúlon. VI. 1-én a szombathelyi Megyei Könyvtárban és az Ady Művelődési Házban irodalmi műsorban lépett fel. Kőszegen a Kiss Altábornagy laktanyában író-olvasó találkozón, a jáki MSzMP párthelyiségében ugyancsak író-olvasó találkozón, VI. 2. Zalaegerszegen a TIT meghívására a Ganz Mávag alkatrészgyártó részlegében irodalmi találkozáson, majd Gellénházán érettségizőkkel konzultáción vett részt. VI. 3-án Nagykanizsán és Komárvárosban a Tanácsházán, majd a művelődési ház könyvkiállításán volt jelen Csoóri Sándorral együtt. (Fodor Andrásné közlése.) VI. 4-én visszatértek Budapestre.

2855. TUDOMÁNYOS MINŐSÍTŐ BIZOTTSÁG – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1966. VI. 1.

Fülep Lajos
a MTA lev. tagja
Budapest

A Tudományos Minősítő Bizottság köszönettel megkapta Németh Lajos doktori értekezéséről írt opponensi véleményét.[1]

Tekintettel arra, hogy az értekezés korlátozott számban áll rendelkezésünkre, s a további eljárás során az értekezésre még szükség van, tisztelettel kérjük az értekezést[2] visszaküldeni szíveskedjék.

Simon Péterné főelőadó

MTA Lt. TMB ir. 467/4.
Gépirat autogr. aláírással a Tudományos Minősítő Bizottság fejléces levélpapírján.

[1] Ld. 2852. sz.
[2] Németh Lajos: Csontváry Kosztka Tivadar. Bp. 1964. Képzőművészeti Alap Kiadónál megjelent nyomtatott kötetét nyújtotta be a tudományok doktora fokozat megszerzésére.

2856. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1966. VI. 5.

Kedves Komaasszony,

megkaptam, köszönöm válaszát.[1] Sajnos, idejében előre értesíteni aligha tudom, mert a levél később ér oda, a távirat még később, az idő bizonytalansága miatt meg nem lehet annyival előbb határozni, hogy akár az egyik, akár a másik előbb érjen oda, mint mi magunk. Most szerda vagy csütörtökre gondolok, de lehet, hogy akkorra az idő megbomlik, az én barométerem már változást jelez. Ha ezen a héten nem sikerül, marad a következőre – és így tovább. De akármikor megyünk is, előbb úgyis bemegyünk Pécsre, útközben, 10–11 táj-

ban majd beszólunk, Pécsről pedig majd csak délután érünk Várkonyba. Igy aztán, ha délelőtt nincs is otthon, idején tudjuk értesíteni valahogyan. Ne csináljon tehát gondokat belőle, megtaláljuk egymást.[2]

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai utca 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2853. sz.
[2] A látogatásra nem került sor.

2857. LESZNAI ANNA ÉS FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1966. VI. 5.

Kedves Carlóm,

ha itt lennél velünk, tudom irígyelnél engem, mert itt ülök drága régi barátunkkal.[1] Lent várt az utcán, *szakálláról* ismertem meg messziről – várt engem. Boldog vagyok, hogy ezeket a kedves órákat élvezem – és Isten adja ittlétem alatt még meg is ismételhetem.[2] Fiatalosan jár-kél és rózsás színben van. A kertben amelyben lakik a körtvélyesi kertre emlékeztet. Kösz megnyugtató soraidért.

Ölel

Málid

E Vossignore? quando la si vede?

Abbracci da

Lodovico

A helynév a feladó alapján.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Illmo Sig. Carlo de Tolnay Direttore des Museo Michelangelo Firenze Via Ghibellina 70 Casa Buonarroti Italia
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos II., Széher út 22
Lesznai Anna ld. 2496/1.

És Uraságod? mikor láthatjuk itt?

Öleli

Lodovico

[1] Lesznai Anna 1965 és 1966 nyarán járt Pesten. Mindkét alkalommal találkozott FL-sal.
[2] Több találkozásnak nincs írásos nyoma.

2858. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1966. VI. 13.

Kedves Komaasszony,

azt írtam legutóbb, hogy az idén korán szándékozom menni, s az lesz belőle, hogy nyilván egyáltalán nem megyek.[1] Nagy Andrást, a megszokott sofőrt, akivel évek óta mentem, s aki már mindent tudott, át tették máshova, úgy hogy vele nem mehetnék, másikkal, ismeretlennel meg nincs kedvem az úthoz. Egyelőre így vagyunk. Ha mégis úgy fordul, hogy rá szánom magam az útra, idejében megírom. Igy aztán élőszóval nem felelhetek Évika[2] kérdéseire,[3] de ezen könnyű segíteni, írja meg levélben, majd én is levélben megírom, amit tudok.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye

[1] Ld. 2856/2.
[2] Ld. 2817. sz.
[3] Ld. 2853/4.

2859. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Amherst, 1966. VI. 20.

Emily Dickinson[1] városából (a kép az iskolát ábrázolja, modern részletekkel) ahova járt, – rengeteg üdvözlet

Amy

Kedves Lajos Bátyám,

meglátogattuk Amherst és Holvoke városkákat, E.[mily] D.[ickinson] születési illetve tanulási helyét.

Tisztelő hálás szeretettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/177.
Kézírás Amphitheatre and Eliot House Mt. Holvoke College South Hadley, Mass. feliratú képeslapon.
Címzés (Károlyi Amy írása) Fülep Lajos prof. úrnak Budapest XII. Széher-u. 22–24. Hungary

[1] Ld. 2653/1.

2860. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1966. VI. 22.

Kedves Lajos bátyám,

a pénteki találkozóra legalább így szeretnék odaérni. Egyedül vagyok itt, fonyódi villánkban s próbálok dolgozni. – Jobban megy mint Pesten. Most kaptam Zsuzsótól[1] lapot. Állapota úgy látszik semmit se javul. Panaszolja, hogy a fürdőszobáig is alig tud elvánszorogni.

Jövő csütörtökön térek vissza enyéimmel[2] Őcsényből. Július 1-én, pénteken már én is benevezek a csapatba.

Szeretettel köszönti:

Andris

MTAKK Ms 4586/269.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Beney Zsuzsára utal.
[2] Felesége és fia: ld. 2560. és 2560/1.

2861. ZÁDOR ANNA ÉS DERCSÉNYI DEZSŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Sárospatak, 1966.(?) VI. 24.]

Szép utunkról sokszor szeretettel üdvözli

Zádor Anna
Dercsényi Dezső

A helynév és dátum postabélyegzőről, az évszám bizonytalan.
MTAKK Ms 4591/229.
Kézírás Rákóczi Múzeum Sárospatak Vár Könyvtárablak a Perényi szárnyon feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor Budapest II. Széher út 22
Dercsényi Dezső ld. 2824/2.

2862. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1966. VI. 27.

Kedves Professzor Ur!

Kérem szépen, tessék kölcsönadni nekem a Lesznai Anna regényét.

Nagyon szomorú vagyok.

Szeretettel

Zsuzsa

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4585/99.
Gépirat autogr. aláírással.
Budapestre írt levél.

[1] Lesznai Anna VI. 5-én volt látogatóban FL-nál, aki másnapi beszámolójában azt mondta, hogy szeretné összehozni Beney Zsuzsával. (Fodor A.: Ezer este... II. 445.) Beney Zsuzsa kérése arra vall, hogy Lesznai Anna megajándékozta FL-t Kezdetben volt a kert c. önéletrajzi regényével. I–II. Bp. 1966. Szépirodalmi Kiadó.

FL halálakor könyvtárában csak három korai, 1918–1922 között megjelent Lesznai verskötet volt a könyvtárában. Beney Zsuzsánál nem maradt ott a kötet, visszaadta, de nem emlékszik rá, volt-e benne dedikáció.

2863. DERCSÉNYI DEZSŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Köln-Deutz, 1966. VI. 27.]

Hildesheim,[1] Corvey[2] és Paderborn[3] után, de még Köln[4] előtt az erősen helyreállított német romanikát tanulmányozva őszinte tisztelettel köszönti Professzor Urat

Dercsényi
Dercsényiné[5]

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/5.
Kézírás St. Michael – Hildesheim Engelchorschranke – Nordseite feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor urnak Ungarn Budapest XII. Széher ut 22.
Dercsényi Dezső ld. 2824/2.

[1] A képen látható, a XI. század első harmadából való, sérült, átépített Szent Mihály-templomon kívül az 1054-ben épülni kezdett, a II. világháborúban megsérült dóm és az 1058-ból való, utóbb gótizált Szent Mauritius-templom a város fő nevezetességei.
[2] Corvey 873–885 között épült kolostortemplomára utal.
[3] Paderborn 1100 körüli Abdinghof-apátságát látogatta meg.
[4] A kölni romanika legfontosabb emléke a St. Maria im Kapitol 1048 előtt kezdett épülni, 1065-ben készült el. A II. világháborúban súlyosan megsérült.
[5] Dercsényi Dezsőné Melha Edit tanárnő.

2864. ZÁDOR ANNA – FÜLEP LAJOSNAK

[Leningrad, 1966.] VI. 27.

Caro Professzore,

nem tudok ellenállni annak, hogy ezt a csodálatos képet[1] legalább így meg nem mutassam – naponta áldozok előtte. Minden nagyon szép és kellemes, 5-én éjjel megjövök és hamarosan jelentkezem.

Szeretettel

Anna

A helynév és az évszám postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/225.
Kézírás Goszudarsztvennüj Ermitázs. Rembrandt (1606–1669) Vozbrasenie Bludnogo Szüna feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. L. Fülep II. Széher út 22. Budapest

[1] A tékozló fiú hazatérése c. Rembrandt-festmény FL egyik kedvence volt. Sok nehézség árán élete végén sikerült róla reprodukciót szereznie, amely az ágya felett lógott.

2865. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Baja, 1966. VI. 28.]

Kedves Lajos bátyám,

a bácsalmási könyvtáros „szent-ember": Fekete Dezső meghívására holnap látogatásra megyünk Őcsényből. Van itt két óra átszállási időnk. Szerettünk volna bemenni a városba. Dávid[1] előre is boldog volt, hogy konflison utazhat... de a modern technika úgy látszik innét is elirtotta a lovakat; a taxiközpont viszont figyelemre se méltatja telefonhívásunkat, nem merik bevallani milyen reprezentatív célra „konfiskálták" el a kocsikat. (Reggel óta egyetlen taxit se láttam a környéken.)

Ha az idő engedné és Lajos bátyámnak is megfelel Sárika[2] és Dávid vasárnap délelőtt szeretne búcsúsétára kilátogatni. Pénteken este csak egyedül tudok menni; nincs gyerekpásztorunk.

A viszontlátásig szeretettel köszönti:

Andris
Sárika

Helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/271.
Kézírás Baja feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher ut 22.

[1] Ld. 2560/1.
[2] Ld. 2560. sz.

2866. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1966. VII. 3.

Kedves Komaasszony,

még május 30.-i lapjára én pár nap múlva, hamarosan válaszoltam.[1] Megírtam, ha nem megyek is, segíthetek Évika dolgában,[2] csak írja meg nekem, mit óhajt tőlem tudni. Azóta eltelt egy hónap, és egyikük se írt – nem tudom mire vélni. Nem kapta meg a lapomat? vagy valami baj van? Semmiképpen se szeretném azt a látszatot, hogy én nem válaszoltam –

persze azt se, hogy Maguknál valami baj van; kérem tehát, írjon valamelyikük pár sort, hogy tudjam végre, mi az oka válaszuk elmaradásának.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos II., Széher út 22

[1] Ld. 2853., ill. 2856., ill. 2858. sz.
[2] Ld. 2853/4.

2867. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOS

[Saltino, 1966. VII. 4.]

Ricordi affettuosi di

Carlo.

P.[ost] S.[criptum] Meleg szeretettel üdvözlöm Málit és köszönöm kártyáját.[1]

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/131/a.
Kézírás Vallombrosa – Saltino Vicano Torrent feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. Lajos Fülep Széher ut 22 Budapest Ungheria

Szeretetteljes üdvözlet

Carlótól

[1] Ld. 2496/1., ill. 2857. sz.

2868. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

London, 1966. VII. 11.

Kedves Professzor úr,

a zúgó-robogó Amerika után élvezzük Anglia barátságos nyugalmát. Szeretettel emlegetjük egy kis olasz trattoriában a londoni Egyetem szomszédságában.

Sokszor köszönti

Amy

Tisztelettel, szeretettel

Sanyi.

With every good wish, after many years from our meeting at the Eötvös Kollegium!

G.[eorge] F.[rederick] Cushing[1]

MTAKK Ms 4591/178.
Kézírás Bird' Eye Wiew of Trafalgar Square, London feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Hungary

Minden jót kívánva sok évvel Eötvös Kollégiumbeli találkozásunk után

G. F. Cushing

[1] Cushing, George Frederick (1923–1996) irodalomtörténész, műfordító. Cambridge-i egyetemi tanulmányok után 1947–1949 között ösztöndíjasként az Eötvös Kollégium tagja volt. 1949–1986 között a londoni egyetem szláv és kelet-európai tanszékén dolgozott. Fordította Illyés Gyula, Móricz Zsigmond és más magyar írók műveit.

2869. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Becehegy,] 1966. VII. 25.

Kedves Lajos bátyám,

úgy hiszem, Takáts Gyula rajza[1] minden képeslapnál hívebben mutatja, milyen szép ez a vidék. A komisz időjárást sikerült kicseleznünk s itt ülünk a becehegyi két oszlop között s egyszerre látjuk Badacsonyt, Fonyód hegyeit; no meg Gyula házatájának új attrakcióit.

A jövő heti viszontlátásig sok szeretettel köszöntöm:

F.[odor] Andris

Hatalmas becehegyi őszibarackok mellől küldjük köszöntésünket:

Sárika[2]

Sok szeretettel Becéről

Takáts Gyula

Tisztelettel és szeretettel:

Tüskés Tibor[4]

Takátsné[3]

Tüskés Tiborné[5]

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4586/272.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher út 22

[1] Takáts Gyula ld. 2702. sz. A levelezőlap hátoldalán Takáts Gyula rajza a becehegyi kilátásról. T. Gy. 1966. felirattal.
[2] Ld. 2560. sz.
[3] Takáts Gyula hamarosan meghalt első felesége.
[4] Ld. 2546. sz.
[5] Tüskésné Szemes Anna tanár, Tüskés Tibor első felesége.

2870. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Sesto-Sexten, 1966. VII. 27.

Carissimo!

Hat heti remek napos nyaralás után a Gardánál, két hétre ide jöttem a hegyi levegőt élvezni, de több esőt és felhőt kaptam, mint napot. Kár! Tavaly ugyanitt ugyanekkor remek volt, 3 nap múlva Hágában leszek, (nem „otthon") és ott aztán dőzsölhetek a rossz időben. Lehet hogy sikerül szept.[ember] 15 felé Pestre menni,[1] sok mindentől függ, de nagyon szeretnék.

Ölel

Magda

MTAKK Ms 4589/214.
Kézírás Dolomiti Rif. Locatelli m. 2341 Tre Cimedi Lavaredo m. 3003 feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. L. Fülep Budapest II. Széher ut 22–24. Ungheria

[1] Nincs írásos nyoma annak, hogy Révészné járt-e Budapesten 1966 őszén.

2871. VÖRÖS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Miskolc,] 1966. VIII. 1.

Szeretettel köszöntjük Tanár Urat Miskolcról

Vörös László és Judit

MTAKK Ms 4590/217.
Kézírás Miskolc Szinva-patak részlet feliratú képeslapon.
Címzés: Dr Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.

2872. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Tihany,] 1966. VIII. 3.

Kedves Lajos bátyám,

egy Egry-kiállítás[1] megnézésére indultunk; de különféle más stációkon[2] akadtunk föl. Találkoztunk többek között Weöresékkel.[3] Minderről majd szóban számolok be. Remélem lapom előbb odaér, mint én, aki remélem résztvehetek a pénteki sétán.

Szeretettel köszöntöm:

Andris és Sárika[4]

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4586/273.
Kézírás Tihany Látkép feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] A Veszprém Megye Múzeumi Igazgatósága 1966 nyarán a tihanyi múzeumban rendezte meg Egry József válogatott képeinek kiállítását. A kiállítás katalógusának bevezetését Keresztury Dezső írta. A képek a keszthelyi Balaton Múzeum tulajdonában levők kivételével magángyűjteményekből kölcsönözve kerültek kiállításra, a katalógus felsorolja a tulajdonosok nevét is. Fodorék ekkor nem, csak VIII. 18-án nézték meg a kiállítást. (Ld. Fodor A.: Ezer este... II. 456.)
[2] Németh Lászlót látogatták meg Sajkódon. (Fodor A.: Ezer este... II. 451.)
[3] Németh Lászlónál találkoztak Weöreséknél. Az ekkor készült fénykép megjelent Weöres Sándor és Károlyi Amy élete képekben. Bp. 1984. Magvető, 224.
[4] Ld. 2560. sz.

2873. F. CSANAK DÓRA ÉS FÜLÖP GÉZA – FÜLEP LAJOSNAK

[Chartres, 1966.] VIII. 12.

Kedves Lajos bácsi!

Tilalma ellenére[1] írnunk kell, ha már nem lehetünk itt együtt. Amit ma láttunk, az már igazán „túl van a valón."[2] Nagyon sokat emlegetjük, ránk nem haragudnék, mert nem az utat nézzük a lábunk alatt, inkább nyakficamodást kapunk a katedrális ablakainak bámulásától. Hogy stílusosan üdvözöljem, „cher à vous"[3]

Dóra és Géza

A helynév és évszám postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/82.
Kézírás Cathédrale de Chartres Ange au cadran (XIIème) siècle feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Hongrie

[1] FL minden utazásunk előtt a lelkünkre kötötte, hogy ne költsünk levelezőlap-írásra. Ez alkalommal Franciaországban, ill. Felső- és Közép-Olaszországban jártunk. A FL által készített terven felül Pisában és Luccában is. FL a következő programot javasolta [magántulajdonban]:

1) *Paris.* Trocadero. Musée de Cluny. Estefelé Montparnasse öreg utcái: Rue de la Gaîté (Philippe: Bubu de Montparnasse színhelye. [Charles-Louis Philippe, FL egyik kedves írójának regénye.] Két kis szinház is volt. Théâtre de léa Gaîté és Th.[éâtre] Bobino.)
Environs Versailles, Sèvres, St. Cloud. Saint-Germain-en-Laye. Uszoda! St. Denis. – *Chantilly.* A nagy kastély új, a régi rész 16. sz. – de a fő a museum és park.
2) *Milano* brutta città, tale quale Peste. [csúnya város, olyan, mint Pest, ill. a pestis.] Mais: Cenacolo di Leonardo. – Duomo. – Brera. – Castello Sforzesco. – *Bibliotheca Ambrosiana.* – *S. Ambrogio.* – Ospedale Maggiore. – *Giardini Pubblici.* (Ha estefelé ráérnek és van hozzá kedvük, meglátogathatják néhai barátom, Szegő Gyula özvegyét és lányait. Via Mario Pagano 49. – ha megmondják, hogy tőlem mennek, levél helyett, nagy öröm lesz.)
3) *Bologna* utcák, terek, paloták (be az udvarokba, ahol csak lehet!) *S. Petronio* – Jacopo della Quarcia reliefjei, a legnagyobb Italiában – de hát sors mala életében, halálában – ha még kint van a helyén, mert az idő nagyon nyűtte. – Palazzo Bevilaqua. – Mercanzia.
4) *Fiorenza.* Pal.[azzo] Riccardi. – Cascine. – Chiostro di S. Marco. – *Casa Buonarroti* (Tolnay Károly. Via Ghibellina, Via Buonarroti sarkán.) *Environs:* Torre al Gallo. – Certosa de Val d'Ema. – Careggi. – Villa Petraia.
5) *Ravenna* a nap nagy része rámegy a templomokra és Theodorik sírjára (körülötte füge!) – városra.
6) Padova. Minden együtt van. Il Santo (t. i. S. Antonio) – *Eremitani.* – *Madonna* dell'Arena (Giotto!) – Universita. – Caffé Pedrocchi.

Roma

Pincio – alkonyatkor is. Villa Borghese. Palazzo Barberini. Museum (egyik teremben két nem nagy, hosszúkás Greco! – remek! mi a pontos címük?) [A képek címe: A pásztorok imádása és Krisztus megkereszteltetése. Mindkettőről vettem levelezőlapot FL számára, de mire hazaértünk, betegen feküldt, s bár megkapta a képeket, aligha tudott már örülni nekik.]

Farnesina! – Palazzo Borghese – bent is! – Corso és más paloták, végig a Corson.

Villa Doria Pamphili – Porta San Pancrazio ki – *ha nyitva van!* (megtudakolni – mert nem volt mindig nyitva)

Chiesa evangelica Valdese: Via Nazionale 107

Fontana di Trevi-vel szembern trattoria: *Cesanese* nevű fehér bor

Trattoria: Via delle Colonette (a Corsoval parallel, balra, külső vége felé, a trattoia az utca bal oldalán)

Trattoria: Piccolo Frascati, Via San Giuseppe 19

Palatino (Forum fölött) fölmenni és keresztül-kasul bejárni. – *S. Anselmo: Aventinon.* Benedettinik kolostora és templom. Új, nem érdekes, de a templomban vasárnapi nagymisén (akkor 10-kor volt) a bencések a gregoriánt repristinált (?, reconstruált?) formájában éneklik, [a gregoriánt a 16. századtól a 20. század elejéig egyszerűsített, szárazabb éneklésmódon szólaltatták meg. X. Pius pápasága idején (1903–1914) változtatták vissza, nem a legrégibb, de a tradiciójában legjobb formára, amelyet azóta is használnak. Abban az időben az egyházzenének nagy szenzációja volt. Körmendy Kinga és Ferenczi Ilona közlése. – Sajnos ottlétünkkor éppen nyári szünet volt, szeptember közepén kezdték újra a zenés miséket, amikor már nem voltunk Rómában.] – Ugyancsak fönt ristorente és caffé: *Castello dei Cesari* nem olcsó! de remek kilátás.

Trasteverte öreg utcáiban bolyongani – ott trattoriák! ott él az igazi romai nép, a „romani di Roma" – és *gyönyörű régi templomok!*

Környék: Monte Albani, Frascati, *Nemi,* Castel Gandolfo, Albano etc.

Monte Sabini: Tivoli, Villa d'Este, Villa Adriana

[2] Zengővárkonyi mondás, amelyet FL gyakran idézett.

[3] Ld. 2599. ill 2603/3.

2874. MARTYN FERENC ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Cetinje,] 1966. VIII. 14.

Kedves Lajos,
egy remek jugoszláviai útról szeretettel –

M[artyn] Ferenc és Klára

Bizse Diana[1]
B.[izse] János[2]

A helynév a képeslap felirata alapján.
MTAKK Ms 4588/324.
Kézírás Cetinje, Panorama feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. L. Fülep Széher ut 22 Budapest Madarsko

[1] Bizse Jánosné Kovács Diána (szül. 1923) textilművész, művészeti író, 1946-tól Pécsett rajztanár.
[2] Bizse János (1920–1981) külföldi tanulmányutak után Pécsett élő festő, a művészeti gimnázium rajztanára.

2875. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp.] 1966. VIII. 16.

Kedves Dévényi Kollega,

Nem tudom, jól emlékszem-e, úgy rémlik, Maga kérdezte egyszer levélben,[1] ma is fenntartom-e kis könyvemben Lechnerről megírt nézetemet;[2] lehet, hogy tévedek, talán más kérdezte; amire tévedés nélkül emlékszem: levélben kérdezte valaki, és a válaszom az volt: változatlanul fenntartom. Azért térek most vissza erre a témára, mert az Új Írás[3] most megjelent 8. száma közli Pevsner cikkét[4] itt szerzett impressioiról, Lechnerről is szól, véleménye tökéletesen egyezik az én hajdani és mai véleményemmel – nem kell figyelmébe ajánlanom a cikket, hiszen mindenről tud! – továbbá azért, mert míg évtizedek óta, ahol könyvemre utalnak, sietnek közölni nézetüket, hogy hát igen, igen, amit festészetről, szobrászatról mond, az ma is stb. stb., de amit Lechnerről, az nem nem, mert Lechner secessio stb. stb. (hát még élőszóval! kivétel nélkül nindenki! és milyen idvezült triumfussal!) – addig íme megint kívülről fedezik fel valaki nagyunkat, mert mi szégyelljük; itthoni valakinek nem hisszük el, sőt sietünk elhatárolni magunkat tőle, gyanuba ne keveredjünk a secessioval. (Arról persze sejtelmük sincs, hogy Lechnernek semmi köze a secessiohoz, ismétlik, mert valamikor valaki kitalálta – hagyománya van, s a hagyomány jó fedezék. Bizonyára szintén olvasta, hogy Cézanne is secessio, persze Csontváry is – no de nem logikus? amikor a secessio van, ugyanakkor vannak ők is, tehát ők is secessio; az aristotelesi syllogismus gyakori hazai példája.) Hogy aztán lesz-e foganatja Pevsner véleményének, nagyon is kérdéses – elképzelhető-e ilyen sötétségben?

És Tihanyi?[5] akadt-e nyom az én portrait-mhoz?[6] nagy kár volna azért a képért, a kornak egyik kiemelkedő produkcioja, legalább is annyira, mint Rippli Maillolja.[7]

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév FL-nak a levél élén levő bélyegzője alapján.
MTA MKI Adattár C-I-159/669b. Megjelent: Jelenkor 1975. XVIII. évf. 10. sz. 921–922. megváltoztatott interpunkcióval, jelzetlen kihagyással, kisebb önkényes szövegváltoztatásokkal.

[1] Dévényi Iván említett levele nem maradt fenn.
[2] FL a Magyar művészet. Bp. 1923. Athenaeum. Gondolat és Írás II. 53–66. lapján írt Lechnerről.
[3] Ld. 2568/6.
[4] Pevsner, Nikolaus (1902–1983) osztrák művészettörténész, 1933-tól Angliában élt. A londoni, ill. a cambridge-i egyetem professzora volt. Főleg építészettörténettel foglalkozott. Az említett cikk: Benyomásaim a magyar építészetről. = Új Írás, 1966. VI. évf. 8. sz. 103–106.
[5] Ld. 2832. sz.
[6] Ld. 2832/2–3. A Fülep-portré a Tihanyi-hagyaték hazakerülése után először az 1973-as emlékkiállításon volt újra látható.
[7] Rippl-Rónai Maillol-portréja 1899-ben készült; a párizsi Musée National d'Art Moderne őrzi.

2876. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Tihany, 1966. VIII. 18.

Kedves Lajos bátyám,

ezuttal sikerült megnézni a kiállítást.[1] Mondhatom kevés szebbet láttam életemben; az ablakon besütő fények és tájak még csak fokozták az élményt. Szerdától leszek Pesten. Csütörtökön telefonálok. Szereztem Calloris-t; pénteken majd kiviszem.

Szeretettel köszönti:

Andris és Sárika[2]

L.[ator] László[3]
Lator Lászlóné[4]
Dávid[5]

MTAKK Ms 4586/275.
Kézírás Egry József 1883–1951 Vitorlás az Aranykapuban feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 2872/1.
[2] Ld. 2560. sz.
[3] Ld. 2553. sz.
[4] Lator Lászlóné Pór Judit (1931–1995) műfordító, esszéista, szerkesztő. 1990-ig az Európa Kiadó munkatársa.
[5] Ld. 2560/1.

2877. FÜLEP LAJOS – SZÍJ BÉLÁNAK

[Bp.] 1966. VIII. 25.

A separatumot[1] nagyon köszönöm.

(De lehetséges, hogy N.[emes] L.[ampérth][2] így írta alá a nevét... Boxeur Peintre de Artiste (artiste peintre helyett)?) N.[emes] L.[ampérth] *tudott* franciául s a métierje folytán gyakran használt szó mechanismusa aligha torzulhatott el ennyire még paranoiás állapotában se. Nem történt itt valami másolási hiba?

Ez a gixer annyira méltatlan hozzá! – 402. p.)

MNG Adattár 17.523/66.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Szíj Béla művészettörténész úrnak H XIII. Pannonia u. 9.

Szíj Béla (1923–1993) művészettörténész, a MNG munkatársa.

[1] Pertorini Rezső–Szíj Béla: Adatok Nemes Lampérth József patográfiájához. Bp. 1966. Klny. az MTA Pszichológiai Bizottságának Pszichológiai Tanulmányok c. kötetéből. 383–413. Dedikációja: „Fülep Lajosnak igaz tisztelettel Pertorini Rezső/Szíj Béla Bpest 1966. VIII. 15."
[2] Nemes Lampérth József (1891–1924) festő, grafikus.

2878. F. CSANAK DÓRA ÉS FÜLÖP GÉZA – FÜLEP LAJOSNAK

[Lucca, 1966. VIII. 27.]

Kedves Lajos bácsi,

azt hiszem hónapok kellenek majd, hogy ennyi élményt megemészthessünk. Ma voltunk Pisában és Luccában, – Lucca különösen tetszett, olyan töretlenül megmaradt a régi kis város. Milanóban agyon kedves délutánt töltöttünk Szegőéknél,[1] – mikor megmondtuk, honnan jövünk, kitörő örömmel fogadtak.

Szeretettel

Dóra és Géza

J.[acopo] della Quercia[2] üdvözletével.

A helynév a képeslap feliratából, a dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/83.
Kézírás Lucca Cattedrale – Monumento a Ilaria del Carretto feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Ungheria

[1] FL biztatására felkerestük 1918–1919-es kormánybiztosi működésekor szerzett barátjának özvegyét és leányait, Szegő Gyulánét (ld. 3051/1.).

[2] A küldött lapon látható képre utal. Ilaria del Carretto síremléke a luccai San Martino-dómban Jacopo della Quercia (1367 körül–1438) ifjúkori alkotása. – FL halljában Jacopo della Quercia négy, a bolognai San Petronio-székesegyház főkapuját díszítő domborműve függött bekeretezve.

2879. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1966. VIII. 28.

Kedves Komaasszony,

megkaptam levelét[1] és a kosarat, mindkettőt nagyon köszönöm. Sajnálattal olvasom, hogy az egészségével baj van – de nyilván inkább csak fáradtság, mint betegség, ha majd kipihente magát, elmúlik a baj is. –

Hát hiszen mentem volna én – de hát lehet? Legalább három nappal előbb meg kell rendelnem a kocsit, meg az utitársaknak rendelkezniök, de hát most három órára se lehet. Tavaly is vagy tízszer visszarendeltem, az idén még csak bele se kezdhettem – mire rászántam magam az útra, már megbomlott az idő. Most is milyen? jól esne, ha fütenének, meg akármelyik pillanatban esik. Végkép még így se mondtam le az útról, de már nem bízom benne.

Külön köszönöm a körtét, azért a hibás sárgát is meg lehetett enni. A zöld, gondolom, Diel-vaj lehet.

Nagyon köszönöm a köveket[2] is. Ami csak találkozik ilyesmi, kérem, tegyék el nekem, alkalmilag majd ideér. Ha majd megint ír egyszer, kérem, írja meg, honnan való, hogyan kerültek elő, milyen mélyről.

Szilvát, diót majd fogok kérni, kérem, írja majd meg, amikor leszedték, s akkor majd megírom, mennyi kellene. Hogy friss szilvát érdemes-e küldeni, nem tudom, – ha igen,

akkor úgy, hogy a szállítólevélre és a csomagra ráírja: *Romlandó* – akkor gyorsan továbbítják és itt azonnal kihozzák. Nem rég kaptam Pécsről mézet: este feladták, másnap reggel 11-kor kihozták.

Egyúttal írok Évikának[3] is, megküldöm neki a dolgozata[4] tervezetét – de vajjon most használhatja-e, vagy mikor? Egyikük se írt a gyerekről[5] – meg van-e már? Kérem, adjanak majd hírt róla.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Bognárné levele nem maradt fenn.
[2] FL már Zengővárkonyban töltött évtizedei alatt gyűjtötte a triász- és jura-kori mediterrán őstengerből lerakódott különféle kövületeket, kagylókat, csigákat (fésűs kagyló, csigaházas polip stb.), kődarabokba beágyazott moszatokat és más növényeket, de voltak a birtokában csiszolt kőbalták és más hasonló tárgyak is. Pécsvárad különösen gazdag lelőhelye volt a kövületeknek. Bognárék ekkori építkezésükhöz onnan hozattak követ és homokot, s Bognárné a szállítmányban felbukkanó kövületeket félretette és elküldte FL-nak. Ld. még 2882/3.
[3] Ld. 2517. sz.
[4] Ld. 2853/4. FL elküldte a szakdolgozat-vázlatot.
[5] Ld. 2838/4.

2880. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1966. VIII. 29.

Kedves Lajos bátyám,

ez a másik „Egrys-lap",[1] amit kapni lehet. Lakatos Andrisék[2] közös fonyódi hétvége után most mennek tőlünk Tihanyba, megnézni a kiállítást.[3] – Mi csütörtökön költözünk vissza családostul. Vörösékkel[4] megbeszéltem, hogy telefonálnak, – pénteken mennénk ki a Tárogató útra.

Addig is szeretettel köszönti:

F.[odor] Andris és Sárika[5]

Lakatos András
Alle Éva[6]

MTAKK Ms 4586/276.
Kézírás Egry József 1883–1951 Viharos Balaton feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher út 22

[1] A képeslapra utal. Az „egyik"-et ld. 2876. sz.
[2] Lakatos András (szül. 1943) kritikus, irodalomtörténész, könyvtáros. Ekkor magyar–könyvtár szakos egyetemi hallgató, 1967–1969 között a Szépirodalmi Kiadó lektora, 1970–1976 között a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárosa, 1977–2005 között az OSzK munkatársa.

[3] Ld. 2872/1.
[4] Vörös Lászlóékra utal.
[5] Ld. 2560. sz.
[6] Alle Éva (szül. 1943) ekkor magyar–történelem szakos egyetemi hallgató, utóbb tanár. Lakatos András menyasszonya, majd felesége.

2881. DERCSÉNYI DEZSŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Ravello, 1966. IX. ?]

Elnézést kérek a bejelentetlen távozásért, de oly meglepetésszerűen ért az útlevél és a vizum, hogy villámgyorsan utazni kellett. A kongresszusnak[1] már vége, viszont Amalfi, Ravello normann építményeivel, csodálatos természeti környezetben lenyűgöző.

Őszinte tisztelettel

Dercsényi Dezső

A helynév és dátum postabélyegzőről, a nap olvasata bizonytalan.
MTAKK Ms 4586/8.
Kézírás Ravello Palazzo Rufolo Cortile con Capitello feliratú képeslapon.
Címzés: Signor professore Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22–24.
Dercsényi Dezső ld. 2824/2.

[1] 1965 után Dercsényi mint az Orsz. Műemléki Felügyelőség egyik vezetője igen sok külföldi konferencián vett részt; megállapíthatatlan, itt melyikről van szó.

2882. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1966. IX. 5.

Kedves Professzor úr!

A levelet[1] megkaptam, mindjárt küldök is szilvát, mert az idén is sok van, nem tudom, jó-e, fog-e ízleni, de csak ilyen van nekünk. A kis unokánk megszületett, kislány, Judit[2] lett a neve. Augusztus 14-én, nagyon örülünk neki, lányt is vártunk mi, de az apja fiút szeretett volna.

A házzal még mindig nagyon széjjel vagyunk, nem lehet cementet kapni és már közeleg a tél s nem lehet bent lakni. A kőművesünk 9 hét óta a pécsváradi ref.[ormátus] templomot csinálja, még az se végzett.

A kövekről[3] örülök, hogy tetszett. Pécsváradon találtam, a vásártér fölött és a homokbánya fölött, a tóvölgy és a szász völgy közötti dombon, ott a szőlőnk már csak egy kis darab és oda szoktam járni már kislány koromban is, mindig találtam, de eldobáltam. Azt az egyet a kocsiútba a ló patkója fordította ki, és én megtaláltam, amik mellette voltak, azt meg a szőlő földjén eső után. Amik a mélyből valók, ott kőbánya is van, ott vettünk tíz köb

követ s abban találtam itthon. Azt mondja a János,[4] hogy olyan 3–4 méter mély, mert én a bányát nem láttam csak messziről. Majd még a dióról meg az aszalt szilváról írok idejében.

Mindnyájan szeretettel üdvözöljük

Bognár Jánosné

MTAKK Ms 4585/150.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] Ld. 2879. sz.
[2] Ld. 2838/4.
[3] Ld. 2879/2.
[4] Ld. 2719/6.

2883. VÖRÖS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Tihany,] 1966. IX. 18.

Kedves Tanár Úr,

ha nem is Egry József[1] szemével, de a még tájra és szépre éhes értelmiségi áhítatával lestük a tihanyi koraőszt – nem is eredménytelenül.

Sok szeretettel köszöntjük a szemünk élesítőjét

Vörös László és Judit

A helynév a képeslap képe alapján.
MTAKK Ms 4590/218.
Kézírás Tihany Apátsági templom feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos tanár úrnak Budapest XII. Széher út 22.

[1] Az Egry-kiállításra utal. Ld. 2872/1.

2884. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Tbiliszi,] 1966. X. 1.

Kedves Lajos Bátyám,

a szép Tbiliszből kívánunk minden jót,

Weöres Sanyi.

Sokszor köszönti Professzor urat

Amy

A helynév a felirat és a szöveg alapján.
MTAKK Ms 4591/179.
Kézírás Tbiliszi Zanok Metehi feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Vengrija
Rajta három olvashatatlan aláírás.

2885. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Öcsény, 1966. X. 11.

Kedves Lajos bátyám,

sok szeretettel köszöntjük a kivételesen jól sikerült öcsényi szüretről. Volt szőllő bőven, hozzá gyönyörű idő és 40 segítség. A régi nagy evésekre emlékeztető buzgalommal ették a 25 kiló birkát. Dávidnak[1] is igen tetszett az őszi hegy, a puttonyozás, kocsizás – megtanult néhány új szót, amit pesti „jobb társaságokban" nem lesz ajánlatos használnia.

A pénteki viszontlátásig minden jót kívánuk:

Andris és Sárika[2]

MTAKK Ms 4586/277.
Kézírás Decs. „Magyar szoba" feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher út 22

[1] Ld. 2560/1.
[2] Ld. 2560. sz.

2886. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Badacsony,] 1966. X. 23.

Kedves Lajos bátyám,

a 100 költővel való utam[1] során ide is eljutottunk. a „Hableány" étteremből ugyanazt a napsütötte hegyet látom, amit a képeslap mutat. – A további programok elől megszököm Takáts Gyulával.[2] (Áthajózunk Fonyódra.) Pénteken majd beszámolok tapasztalataimról. Annyit már most is elárulhatok, hogy semmi igazi szenzáció se volt,... sok a költő, de kevéssel érdemes egy asztalhoz ülni.

Szeretettel köszöntöm:

Andris

Lator László[3] Takáts Gyula[6]
Jékely Zoltán[4] Kormos István[7]
Orbán Ottó[5]

A helynév postabélyegzőből.
MTAKK Ms 4586/278.
Kézírás Badacsony. Kikötő a Tátika-étteremmel feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] 1966. X. 22-én Balatonfüreden költőtalálkozást rendeztek, az Élet és Irodalom beszámolója szerint száz magyar és hetven külföldi költő részvételével.
[2] Ld. 2702. sz.
[3] Ld. 2553. sz.
[4] Jékely Zoltán (1913–1982) költő, író, műfordító.
[5] Orbán Ottó (1936–2002) költő, műfordító.
[6] Ld. 2702. sz.
[7] Ld. 2622. sz.

2887. FÜLEP LAJOS – BERNÁTH AURÉLNAK ÉS BERNÁTH MÁRIÁNAK

[Bp. 1966. XI. 14.]

Nagyon tudom, mit jelent Nektek, nagyon Veletek érzek.[1]

Fülep Lajos

MTAKK Ms 2156/666.
Kézírás.
Címzés: Bernáth Aurél festőművész úrnak H V. Stollár Béla u. 4.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Bernáth Aurél ld. 2491. sz. – Bernáth Mária ld. 2617/1.

[1] Bernáth Aurélné dr. Pártos Alice (1901–1966) orvos, balneológus. 1945–1966 között a Lukács Gyógyfürdő, ill. az Orsz. Reumatológiai és Fürdőügyi Intézet főorvosa. Gyászjelentése MTAKK Ms 4585/127.

2888. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1966. XI. 27.

Kedves Komaasszony,

tegnap, szombaton este megérkezett a szilva és dió, nagyon köszönöm, mindakettő jó lesz. A zsákokat majd a könyvekkel együtt küldöm. Most pedig utalványon küldök címére 500 fr-ot: 20 kg szilva a 14 = 280, 10 kg. dió a 16 = 160, összesen 440, a különbözet a postaköltségre, amit ott fizettek. – Örülök, hogy a ház gondján végre túl vannak, ha nem is teljesen, de legalább a nagyján. Én csak megvagyok. – Fodor Andrásék 5 éves kis fiát[1] elgázolta a villanyos, mindakét lába szárát, egyik karját összevissza törte, de életben maradt, már szépen javulgat. Az egész óvoda ment át az úton, a villamos beléjük, egy kis lány meghalt, két fiú megsérült. Borzasztó az ilyen nagy város, vesszen meg, aki kitalálta. Talán olvasták is az ujságban, napokig írtak róla.

Mindnyájukat szeretettel üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai utca 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Fodor Dávid ld. 2560/1. A baleset 1966. XI. 4-én történt, amikor az úton csoportosan átkelő óvodásokba belehajtott a 49-es villamos. Egy kislány meghalt, egy kisfiú könnyebben, Fodor Dávid életveszélyesen megsérült. Sokkos állapotban, karján–lábán számos töréssel került kórházba. Az életveszély másnapra megszűnt, s lassan, de teljesen meggyógyult.

2889. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1966. XII. 2.

Kedves Professzor Úr!

Nyáron és az ősszel sok verset írtam, ezek a jobbak.[1] Ne tessék visszaküldeni, de ne is tessék senkinek sem megmutatni.

Ha addig nem találkozunk, boldog karácsonyt és új esztendőt kívánok,

szeretettel

Zsuzsa

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/101.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Beney Zsuzsa Bp. V. Kecskeméti u. 13.

[1] Mellette gépiratban a Sírfelirat, Siratő, Se nap..., Keserves, Szerelem, Búcsúzó, Magány és Hó c. 1966. XI. 15–16. keltezésű versek. (MTAKK Ms 4585/102.)

2890. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1966. XII. 6.

Kedves Professzor úr!

A pénzt is meg a levelét is megkaptam,[1] örülök, ha jó lett. Ha még valamire szüksége volna, valami várkonyit óhajtana, nagyon szívesen elküldeném, csak írja meg.

Nagyon sajnáltuk a Fodor András kisfiát,[2] hallottuk a rádióban a szerencsétlenséget.

Hát már itt nálunk is megbolondult a világ, 6 traktoros van csak a mi utcánkban, van itt este meg reggel börögés. A mi Jánosunk, az öreg azt mondja, hogy úgy útálja már őket, még itthon is ezt kell hallani, nem elég egész nap Szilágypusztán, mert ott meg annyi van, mindent géppel csinálnak, már ott is többféle baj származott belőle.

Sok lakodalom van itt megint, Bárdos Sándoréknál most múlott el, vajszlói lányt hoztak. Újból kezdődik Pécsváradon Szabó Jancsiéknál, 250 személyes, mindenhol olyan nagy lakodalmat tartanak. A Hosszú Sándornak meg le kellett vágni az egyik lábát érszűkület miatt, de lehet, hogy még a másikat is le kell.

Még hosszan tartó jó egészséget kívánva szeretettel üdvözöljük

Bognárék

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/152.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2888. sz.
[2] Ld. 2888/1.

2891. FÜLEP LAJOS – SZEDERKÉNYI ERVINNEK

Bp. 1966. XII. 9.

Tisztelt Főszerkesztő Úr,

nagyon kedvem ellenére, de kénytelen vagyok levelet írni Önnek és közlését kérni a JELENKOR[1] legközelebbi számában, bármennyire nem szeretek is kellemetlenséget okozni, személyes ügyben nyilatkozni, időmet idétlenségre pocsékolni.

A JELENKOR decemberi számában Tüskés Tibornak[2] Várkonyi gesztenyék (sic!) című cikke[3] jelent meg, nagyrészt rólam szól, nyilvánvalóan olyan tonusban, amit általában „jóindulatúnak" szoktak nevezni. Brutalitás az ilyen indúlatot gorombasággal vagy meghazudtolással viszonozni, rá való tekintettel viszont az igazságot elhallgatni árulás volna. Látszatát se vállalhatom, még akkor se, ha rajtam kívül más senki se tudja, miket mondtam a megírt alkalommal és nem is ütközne meg rajtuk. Tehát brutalitásra kényszerülök.

Nem szoktam törődni vele, mit gondolnak-mondanak rólam. De a cikk nemcsak *rólam* beszél, hanem *engem* beszéltet oratio recta alakjában, számba ad mondatokat, amiket nemcsak az említett alkalommal, de soha életemben se mondtam, nem is mondhattam, mert útálom a fajtájukat. A kutyának is meg szokták hagyni azt a jogát, hogy kirázza a szájából, ha olyat erőszakolnak bele, amit nem tűr az ínye és a gyomra. Én is csak ennyi jogot kérek. Hogy ahol a számba adták a kotyvalékot, ugyanott ki is rázhassam belőle.

Az egész historia jelentéktelen, kár rá szót vesztegetni, ezért röviden csak annyit mondok, hogy amit a cikk velem beszéltet, szavaimként idéz, eleitől végig, első sorától az utolsóig: hamisítás. No nem úgy, hogy nem akad benne itt-ott egy-egy szó, félmondat, amit csakugyan mondtam, hanem úgy, hogy ezt a szemernyit letudva a többi merő koholmány, vagy ha nem az, akkor meghamisító ferdítés. Irodalmi folyóirat olvasóinak nem kell magyarázni, hogy némi igaz felhasználásával is lehet hamisítani, sőt ez a hamisítás legroszszabb fajtája.

De még így is a fene bánná! A gesztenyefát azonban, a teremtésnek ezt a remekét, nem hagyhatom. Azt mondatja velem, hogy „hitvány a fája". Az ellenkezőjét mondtam róla, elsoroltam éppen a fájának páratlan kiválóságait, végül hozzátéve: csak egyre nem jó, fűtésre. De ettől nem hitvány. Mintha valaki az atheni Akropolisra mondaná, hogy hitvány, mert autózásra nem alkalmas. S aztán, amit az erdők és a gesztenyés csendjéről mondat velem, meg hogy a fa törzse „olyan, mint valami absztrakt dombormű" etc. etc. meg személyekről (Dombay Jánosról,[4] Fischer Béláról,[5] Kiss Gézáról[6]) – mind csupa hamisítás, irodalmiasítva olyan nyilván költőinek szánt frázisokkal, amilyeneket az inkvizitor se tudna kisajtolni belőlem, annyira hiányoznak a materiámból.

Eddig a tény. Ha az olvasó tudomásul vette, hogy ilyen az „első sorától az utolsóig" akkor nincs tovább mért részleteznem. De valami még marad, a legrossza: nem értem a tényt. Az ember a rosszal is meg tud valahogyan békélni, ha érti. Ezt nem értem. Tehetetlennek érzem magam, s ez kínzó kellemetlen érzés. Ismerem Tüskés Tibort, már t. i. úgy, hogy néhányszor találkoztam vele. Nem láttam beszámíthatatlannak, normálisnak láttam. Miféle démon és hogyan visz bele valakit ilyen abszurdumba? Nem értem. *Ez* igen, ez rejtély, nem „rejtvény", amilyenről nyálas szentimentalizmus mondatait mondatja velem a cikk végén, éppen velem, talán már nem kell ismételnem, minden szavukban, koholtan – – rej-

tély, nem értem. Nem adnám sokért, ha valaki megfejtené. Mert hát akárhogy, akármint, mégis csak felebarátom.

Tisztelettel

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4585/10.
Kézírásos fogalmazvány aláírva.
Címzés (az ajánlott-levél szelvényén:) Szederkényi Ervin Pécs Széchenyi tér 17.
Feladó: Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22.

Szederkényi Ervin (1934–1987) szerkesztő, irodalomtörténész, korábban tanár. 1964-től Tüskés Tibor után a pécsi Jelenkor főszerkesztője.

A levél előzménye és története:

Tüskés Tibor Fodor András révén ismerte meg FL-t. Első alkalommal 1960. IX. 18-án Fodor Andrással és Hernádi Gyulával látogatott ki a Széher útra. Barátai előzőleg hosszan beszéltek neki FL jelentőségéről, mivel, mint őmaga megírja, ekkor még keveset ismert FL írásaiból. (Tüskés Tibor: Tükörcserepek. Találkozások Fülep Lajossal. = Kedves Professzor Úr! Írások Fülep Lajosról. Pécs, 1995. Pannonia könyvek. 149.) A séta során Pécsről kezdtek beszélgetni, s Tüskés úgy érezte, „Fülepnek nem volt fontos, hogy mit válaszolok, hanem az, amit ő mond. Ez volt a módszere: kérdezett, s azonnal átvette a szót." (Tükörcserepek, 143.)

Fodor András kevésbé határozottan ír ugyanerről: „Általában Fülep beszél – Tibor csak Kiss Géza ürügyén szólal meg ismét." Előzetesen azonban arról írt, hogy Tüskés lebecsülő véleményére reagálva FL a maga kedvezőbb emlékeit ecsetelte Pécsről. (Fodor A.: Ezer este... I. 727–728.)

Mivel magam is húsz éven át résztvettem a Széher úti sétákon, meg kell jegyeznem, hogy FL-nak nem „ez volt a módszere", bár valóban előfordult, hogy olykor így alakult egy-egy beszélgetés, leginkább olyankor, ha ritkán, vagy csak alkalomszerűen felbukkanó vendég csatlakozott a társasághoz. Egyszer, egy ilyen látogatás előtt maga FL mondta nekem sóhajtva: „hát, majd felteszek néhány kérdést, aztán válaszolok is rájuk."

Ez az első látogatás mégis csak félig okozott csalódást a jelenlevők számára: Fodor szerint „a kölcsönösen kialakult kép mégsem lehet kedvezőtlen". (Fodor A.: Ezer este... I. 728.)

Egy későbbi, másik találkozás alkalmával Tüskés szociográfiai érdeklődéséről esett szó, a déldunántúli helyzet ismertetésével kapcsolatos terveiről beszélt. FL-t érdekelte a vállalkozás, olyannyira, hogy átadott Tüskésnek egy ilyen tárgyú cikkeket és újságkivágatokat tartalmazó köteget, amelyet ő magával vitt Kémesre és ott esténként olvasgatott. Saját tapasztalatait Kamasz falu c. írásában összegezte (= Jelenkor, 1962. V. évf. 2. sz. 213–223.). Tüskés egy fenn nem maradt levélben nyilvánvalóan véleményt kért a cikkről FL-tól, mivel ő válaszában „... mivel *véleményem* óhajtja..." szavakkal vezeti be ellenvetéseit. (Ld. 2548. sz.)

Időközben FL-ban megérett az elhatározás, hogy megrendeli a Tüskés által szerkesztett Jelenkor c. pécsi folyóiratot. Rendszeresen olvasott több magyar és külföldi lapot, s a pécsit színvonalasabbnak találta nem egy fővárosi irodalmi lapnál. Véleményét megírta a főszerkesztőnek (ld. 2546. sz.), s megrendelésével együtt arra kérte, küldesse el neki pótlólag az azévi 1–2. számot is.

A következő két évben Fodor András balatoni lapjai némelyikén találkozunk Tüskés aláírásával, személyes találkozásról nem tartalmaz részleteket a napló.

Utóbb megjelent a Jelenkorban Veres Péter: Balatoni jegyzetek c. cikke (= Jelenkor, 1966. IX. évf. 8. sz. 712–721.), s Fodor András és mások is arra bíztatták Tüskést, reagáljon rá. A cikk Levél Veres Péterhez a Balaton „védelmében" címmel jelent meg 1966. a 10. számban (956–961.), de a szerző Fodor András útján kéziratban már előbb eljuttatta FL-hoz, véleményét kérve.

FL kitért az érdemi kritika elől, csak néhány kisebb jelentőségű megjegyzést írt a borítékra, amelyben a kéziratot kapta. Hogy személyesen mondott-e részletesebb bírálatot, nem tudni. Fodor András mindössze annyit ír naplójában: „Tüskés Tibor úgy látszik, nem tud olyat írni, ami neki igazán tetszenék. Erre legalább nem mond lesujtó véleményt." (Fodor A.: Ezer este... II. 461.)

Időközben egyre jobban romlott Tüskés főszerkesztői pozíciója. Folyamatosan támadták, s 1964 nyarán leváltották posztjáról. 1964. VIII. 13. volt az utolsó szerkesztői napja. Barátai, Fodor András és Hernádi Gyula – nyilvánvalóan baráti együttérzésből, hogy átsegítsék a nehéz napon – ekkorra időzítették rég tervezett zengővárkonyi kirándulásukat FL-sal, amelybe Tüskést is be akarták vonni. Hernádi szerzett hivatali kocsit munkahelyétől, a Tervhivataltól, s így egy szekszárdi hivatalos elintéznivalót letudva, délben érkeztek meg Pécsre, ahol Tüskés várta őket. Csatlakozása FL számára meglepetés volt, mert nem szóltak neki a tervről. Meghívta a társaságot ebédre a Nádor szálló éttermébe, ahonnan Fodor András a következő üdvözletet küldte feleségének:

„Kedves Sárikám,

a tizenharmadika ellenére minden a legjobban sikerült, itt ülünk a napfénnyel átsütött Nádor kupolája alatt. Tibor is velünk. Hamarosan indulunk tovább Várkonyba. Sok szeretettel gondolunk Rád. A továbbiakat remélem hamarosan elmondhatom Neked. Csókollak:

Bandi

Csók:

(Hernádi) Gyula Tüskés Tibor Fülep Lajos"

(A képeslapot Fodor Andrásné szívességéből közlöm. Hasonló üdvözlőlapot küldtek ugyanekkor a Beney- és Fülöp házaspárnak is.)

Ebéd után Zengővárkonyba vitte őket a kocsi, ahol FL keresztlánya, Szántóné Bognár Évika várta őket. Bejárták a falu mindkét oldalán elterülő gesztenyést, végigsétáltak a falun és meglátogatták Bognár Jánosékat. A délután folyamán az autó visszavitte Tüskést Pécsre, a többiek pedig sötétedéskor indultak haza Budapestre.

Tüskés a nap további részéről a következőket írja: „A várkonyi látogatás mélyen megfogott, elérzékenyített, s úgy maradt meg bennem, mint egy szép film. Hazatérve papírt terítettem az asztalomon az íráshoz, s azon nyomban, mintha az elképzelt film forgatókönyvét írnám, formáltam meg benyomásaimat, vizuális élményeimet." (Tükörcserepek 148.)

Munkájáról hamarosan értesíti Fodor Andrást: „Izgalmas, filmszerű beszámoló tervét adja elő Tibor a várkonyi kirándulás témája kapcsán. A látványt és Fülep szavait egyszerre szeretné megjeleníteni. A tőle hallottakat vázlatosan lejegyezte s maga is csodálkozott, két óra alatt mennyi minden történt." (Fodor A.: Ezer este... II. 283.)

1964 decemberében már Fodor Andrásnál volt a kézirat első változata, s Ócsényben, apósánál karácsonyozva „délután, ittlétünk óta először, magamra maradok. Végre papírra vethetem Tüskés Tibor zengővárkonyi 'filmnovellájáról' írt, pontokba szedett véleményemet. A szerző szigorú hozzászólást kért. Ebben nem lesz hiánya, mert általános észrevételeim után 70, azaz hetven részletes megjegyzést fűzök a kézirathoz. Az írás még ezek után (kijavítva) sem lesz olyan, aminek Fülep örülni fog, de hasznosan egészíthetné ki a Valóság-beli arcképvázlatot." (Fodor A.: Ezer este... II. 331.) A Lakatos-tanulmány-okozta keserűség emlékét láthatóan nagyrészt elmosta a naplóban az azóta elmúlt két év. (Ld. 2701.)

A filmnovella megjelenésére két év múlva került sor. Amikor „Várkonyi gesztenyék" címmel napvilágot látott (= Jelenkor, 1966. IX. évf. 12. sz. 1111–1116.), Fodor ezt írta naplójában: „... most aggódva olvasom újra. Viszonylag kevés disszonáns hangot érzek a szövegben, de előre borzózik a hátam, mit fog szólni hozzá Fülep." (Fodor A.: Ezer este... II. 448.)

Amennyire váratlanul érte FL-t a filmnovella, annyira felháborította. Levelet írt a Jelenkor új főszerkesztőjének, Szederkényi Ervinnek (az itt közölt levelet), és felháborodottan tiltakozott a cikk ellen. A levél kulcsmondata: „a cikk nemcsak *rólam* beszél, hanem *engem* beszéltet oratio recta alakjában, számba ad mondatokat, amiket [...] soha életemben se mondtam, [...] mondhattam, mert útálom a fajtájukat." Ezután tér rá a részletekre, amelyek számára igen fontosa voltak: a falu népével való viszonyáról, a megyei vezetőkkel való barátságáról, egyetemi munkájáról és a neki oly kedves gesztenyefákról mondat vele olyanokat a szerző, amilyeneket ő sose ejtett volna ki a száján.

Külön felbőszítették FL-t a cikket befejező, neki tulajdonított szavak: „Egyszer majd mi is, mind rejtvények leszünk... De legalább annyi értelmes dolgot csináljunk, mint egy betűnyi hely. Mint a keresztrejtvény egyetlen ablaka. Amibe majd beleírhat valamit a jövő. Akkor érdemes volt élni, dolgozni." (Várkonyi gesztenyék 140–141.)

A Szederkényinek írt levélnél is jobban tükrözik FL felháborodását a „Várkonyi gesztenyék" FL hagyatékában őrzött példányába beírt kéziratos sorok és felkiáltójelek. (MTAKK Ms 4601/134. 1116–1117.)

Volt a cikkben más is, amit FL sértőnek érzett, de ebben a levélben nem említette, csak majd egy évvel később, komaasszonyának. Bognár Jánosnénak Zengővárkonyba írt levelében fogalmazta meg. Tüskés következő sorairól van szó: „... szinte minden évben visszajön Várkonyba. Főként gesztenyevirágzás idején. Vagy amikor barátok és ismerősök autót tudnak szerezni az útra." (Várkonyi gesztenyék 131.) Erre írta FL Bognárnénak: „Mikor szorultam én rá, hogy alkalmi kocsin menjek oda? szabad kocsihasználatom van, akkor és oda megyek, amikor és ahova akarok." (Ld. 2953. sz.)

FL világéletében önérzetes ember volt. Amikor alig néhányszáz lelkes falusi gyülekezet ennek megfelelően csekély javadalmazású lelkésze volt, fellépésében, magatartásában egyenrangúként tartott fenn baráti kapcsolatot és érintkezést a megyei és városi vezetőkkel, főispánnal, alispánnal, az egyetem professzoraival, sose mutatva vagy panaszolva az anyagi helyzetük közötti különbséget. Ezért döbbent meg Tolnay Károly, éppen Tüskés Tibornak írva, megköszönve neki a Fülepről és Zengővárkonyról szóló elküldött írását: „Köszönöm, hogy elküldte nekem Fülepről és Zengővárkonyról szóló érdekes, részben *megrendítő* tanulmányát. Számomra is meglepetés volt megtudni, milyen végtelen nehéz anyagi helyzetben élt Fülep Lajos (soha nem említette ezt): soha nem panaszkodott. Ez is mutatja nagyságát." (Tükörcserepek 153.)

Nem változott FL magatartása akkor sem, amikor mint akadémiai tag, egyetemi professzor anyagi helyzete rendeződött, hajdani barátai pedig nehéz helyzetbe, sőt nyomorba kerültek. Anyagilag és jótanáccsal segítette a kulákká nyilvánított keresztkomáit, tanáccsal és mellette tanúskodásra készen az 1956 után meghurcolt Császár János tanítót. Hajdani magas pozíciójukból kiebrudalt barátait a lehető legkevésbé megalázó módon próbálta segíteni: a méhészkedésből élő alispántól nagy tételekben vásárolta a mézet, özvegyének ideiglenes munkalehetőséget kínált, a főispán özvegyének a birtokában levő irodalmi értékű levelek értékesítésére szerzett lehetőséget.

Tüskést megdöbbentette FL reagálása cikkére, s kereste rá a magyarázatot. Feltételezte, hogy talán azzal bántotta meg, hogy nem mint gondolkodót, hanem mint a szellemi élet katalizátorát méltatta, bár – mint írja –, Szederkényinek szóló levelében FL „erre [...] nem reflektált". (Tükörcserepek 150.) Majd így folytatja: „talán érthető, egyfelől részemről az emelkedettebb, kissé patetikus hang, az elfogódottság, a tanítványi tisztelet, amellyel róla szóltam, másfelől az a felfokozott várakozás, amellyel Fülep minden vele kapcsolatos megnyilatkozást fogadott s minden róla szóló írásra ellenérzéssel tekintett." (Uo.)

Ez az utóbbi állítás nem áll helyt. FL nem fogadott „felfokozott várakozással minden róla szóló írást", hiszen az elsőről, amelyről levelezésében szó esik, a Lakatos Kálmánéról az utolsó percben, véletlenül szerzett csak tudomást, Tüskés filmnovellája pedig teljesen váratlanul, meglepetésként érte. Épp ellenkezőleg, azt sérelmezte, hogy tudta és engedélye nélkül adták a szájába az inkriminált kijelentéseket.

FL már Zengővárkonyban töltött utolsó éveiben egyre inkább arra vágyott, hogy fiatalokkal foglalkozhasson, tanítsa, formálja őket. Ezért érintette különösen fájdalmasan, ha olyanok, akiktől azt remélte, hogy megértik, félremagyarázták szavait és magatartását. Indulatos természet volt – hevesen reagált. Keserűsége és megbántottsága indította arra, hogy ritkítsa a csoportos sétákat. Haragot nem tartott, sérelmét nem emlegette, de csalódottsága nem múlt el.

Szederkényi megmutatta Tüskésnek FL levelét, aki nem tiltakozott a közreadás ellen, de kérte, hogy FL levele alatt jelenjen meg az ő válasza is, amely a következő volt:

„Tisztelt Szerkesztőség,

Fülep Lajos sajnos téved, nemcsak memóriája hagy ki; másról és többről van szó. A Várkonyi gesztenyékben *egy emberről* írtam, akivel 1964 nyarán találkoztam. Egy ember hihetetlen szívósságáról, tudásáról és szeretetéről. Ez, úgy látszik, nem ő volt. Fülep Lajos csak önmagával azonos. Fülep Lajos az, aki a fenti levelet írta. Fülep Lajos önarcképet rajzol magáról." (Tükörcserepek 150–151.)

Szederkényi XII. 20-án válaszolt FL-nak (ld. 2893. sz.). Majd még egy levélváltásra került sor közöttük. FL újból részletesen kifejti felháborodása okát, ragaszkodik tiltakozó levele megjelentetéséhez – amihez az érvényes sajtótörvény értelmében joga volt –, s ha a Jelenkor nem közli, akkor máshol adja közre. Haragjában azt írja, hogy „ezenkívül illetékes hivatali fórumtól és pártszervezettől az ügy kivizsgálását fogom kérni." Szederkényi válaszában (ld. 2903. sz.) kitart a közlés megtagadása mellett, FL pedig nem váltotta be fenyegetését, s ezzel az ügy elaludt.

[1] Ld. 2520/1.
[2] Tüskés Tibor ld. 2546. sz.
[3] Tüskés Tibor: Várkonyi gesztenyék. (= Jelenkor, 1966. IX. évf. 12. sz. 1111–1116.)
[4] Dombay János ld. 2499/5.
[5] Fischer Béla (1877–1953) 1900 óta Baranya megye szolgálatában állt, 1921–1937 között főszolgabíró, ill. alispán volt. Otthonában hozták létre a Janus Pannonius Társaságot. FL-sal meleg barátságban volt.
[6] Kiss Géza (1891–1947) kákicsi ref. lelkész, etnográfus, nyelvkutató. Főműve az Ormányság c. monográfia. Bp. 1937. Sylvester. Több alkalommal járt Zengővárkonyban és éveken át levelezett FL-sal.

2892. ZOLNAY LÁSZLÓ ÉS MOJZER MIKLÓS – FÜLEP LAJOSNAK

[Esztergom,] 1966. XII. 17.

Boldog karácsonyi ünnepeket és újévet kívánunk Professzor úrnak az esztergomi Muzeumból:[1]

sok szeretettel

Zolnay László
Mojzer Miklós

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/6.
Kézírás Esztergomi Keresztény Múzeum a Hercegprímási palotában Palmezzano Marco 1456–1538 Szent Család feliratú képeslapon.
Címzés: dr. Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II. Széher u. 16.

Zolnay László (1916–1985) régész, 1953–1960 között az esztergomi Balassi Bálint Múzeum igazgatója. 1960-tól a Művészettörténeti Dokumentációs Központ, majd a BTM munkatársa. Mojzer Miklóssal 1955–1957 között dolgoztak együtt az esztergomi múzeumban.

Mojzer Miklós (szül. 1931) művészettörténész. 1957-ben Esztergomból a Szépművészeti Múzeumba, majd 1974-ben a Magyar Nemzeti Galériába került. 1989–2004 között a Szépművészeti Múzeum főigazgatója volt.

[1] Ekkor már egyik aláíró sem dolgozott Esztergomban; a kézzel írt dátum viszont egyértelmű. Talán valamilyen alkalommal találkoztak ott, és írtak FL-nak.

2893. SZEDERKÉNYI ERVIN – FÜLEP LAJOSNAK

Fülep Lajos úrnak
Budapest

Pécs, 1966. XII. 20.

Igen tisztelt Uram!

Megkaptam közlésre szánt levelét[1] Tüskés Tibor írása[2] ügyében. Megdöbbenéssel olvastam. Engedje meg, hogy mindenekelőtt sajnálatomat fejezzem ki a Várkonyi gesztenyék megjelenéséért, s a magam részéről biztosítsam jóhiszeműségemről.

Úgy érezem, magyarázattal tartozom: – Tüskés Tibor személyes beszélgetéseinken is többször hangoztatta az Önt iránt érzett tiszteletét, nagyrabecsülését, sőt csodálatát. Írásából is kiérződött ilyesmi. Továbbá azt hittem, az Ön személye és – számomra úgy tünt – tanítványai vagy barátai, akik részt vettek a leírt kiránduláson (tudomásom szerint Tüskés Tiboron kívül Fodor András és Hernádi Gyula[3]), elég biztosíték arra, hogy ilyen meglehetősen zárt körön belül ne történjék inkorrektség. Ezért elmulasztottam, sőt sértésnek éreztem volna a kirándulás valamennyi résztvevőjével szemben az írás anyagának ellenőrzését és dokumentálását.

Levele megfosztott néhány illuziótól, de sajnos későn. Valóban mint Ön írja: „Az egész historia jelentéktelen", – és sajnálom, hogy magam is hozzásegítettem a nyilvánossághoz.

Tudom persze, hogy sajnálkozásom aligha nyujthat Önnek elégtételt. Méltányosnak érzem, hogy a lapban, az olvasók számra is igazság szolgáltassék. Nyílt levele azonban, szokatlan hangjával, úgy érzem, inkább sajtóbotrányt eredményezne, mint a megtalált igazság örömét. Ezért engedje meg, hogy a nyilvános elégtételnek a sajtójogi törvényben szabályozott, tárgyilagos formáját kérjem Öntől.

Ha a sajtójog törvény szerinti helyreigazítást[4] igényelné, annak februári számunkban tudnánk helyet biztosítani. A kéziratot legkésőbb január 5-ig kell nyomdába küldenünk.

A szerkesztő természetesen – még ha maga is éppúgy tiszteli az igazságot, mint Ön – sohasem tud igazán lelkesedni a helyreigazításért. Ezért bizonyára megérti, hogy én is örülnék, ha nem tartana rá igényt.

Kedvező döntésében bízva,

Tisztelettel:

Szederkényi Ervin
főszerkesztő

MTAKK Ms 4585/12.
Gépirat autogr. aláírással a Jelenkor Irodalmi és művészeti folyóirat. Szerkesztősége és kiadóhivatala Pécs, Széchenyi tér 17. szám I. emelet. Postafiók 175 Telefonszám: 13–05 feliratú levélpapíron.
Címzés: Fülep Lajos urnak Budapest II. Széher ut 22. A levélpapírral azonos szövegű fejléces borítékon. A címzés a levél élén megismételve.
Szederkényi Ervin ld. 2891. sz.

[1] Ld. 2891. sz.
[2] Ld. 2891/2–3.
[3] Hernádi Gyula ld. 2774/5.
[4] Nem jelent meg a helyreigazítás.

2894. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR VERÁNAK

[Bp. 1966. XII. 21.]

Nagyon köszönöm a separatumot,[1] kedves Vera, a jókívánsággal együtt, amit szívből viszonzok.

Fülep Lajos

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTA MKI-C-I-119.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Molnár Vera művészettörténész H I. Fortuna u. 17

[1] Molnár Vera: Beszámoló a sárospataki vár 1963–64. évi ásatásáról. = A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. V. Miskolc, 1965. Klny. 213–222. (MTAKK Ms 4606/III.)
Dedikációja: „Kedves Professzor Úrra nagyon sok szeretettel gondolva kívánok boldog karácsonyi ünnepeket és új esztendőt
Budapest 1966. 12. 17.
Molnár Vera"

2895. VAJDA KORNÉL – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1966. XII. 21.

Mélyen tisztelt Professzor úr!

Nagyon sajnálom, hogy ünnepi jókívánságaimat nem tudtam élőszóban átadni, csak így levélben kívánhatok professzor úrnak igen szép ünnepeket, boldog új évet! Elsősorban még igen sok és termékeny évet, erőt és egészséget szeretnék kívánni, valamint derűt és mindazt, amit Professzor úr magának szeretne.

Igen sok hálával és tisztelettel

Vajda Kornél

MTAKK Ms 4590/151.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22.

2896. FÜLEP LAJOS – SZEDERKÉNYI ERVINNEK

Bp. 1966. XII. 23.

Tisztelt Főszerkesztő Úr,

közlésre szánt levelemet[1] azzal kezdtem, mennyire nem szívesen okozok kellemetlenséget. Kettő kiviláglik belőle: 1) tudom, hogy kellemetlenséget okozok, 2) nekem magamnak is kellemetlen. Ha tehát mégis megírtam, amit írtam és közlését kértem, kényszerül-

nöm kellett rá. Ahogy ugyanott meg is mondtam. Ha Ön netán bízott hogy amit írtam, első felháborodásomban írtam s a közben eltelt két hét alatt lecsillapodtam és már nem kívánom levelem közlését, mindjárt legelöl megmondom: valóban fel voltam háborodva, de változatlanul ugyanúgy vagyok is, viszont amit írtam, higgadtan, megfontolva írtam, és nem tudok elképzelni olyan időbeli távolságot vagy körülményeket, amelyek folytán más lehet a véleményem az ügyről és kisebb a felháborodásom – – még akkor is, ha nem velem történik, ami történt, hanem bárki más nekem ismeretlennel. Mert vannak dolgok, amikben nem relativálhatjuk véleményünket és felháborodásunkat az igazság elárulása nélkül. Levele tonusából következtetem, hogy ebben egyet értünk.

Ön levelében „sajtóbotrány" lehetőségét említi. Ilyesmi, azt hiszem, csak a minden áron védekező tettes desperado-próbálkozása lehet – – megvalósíthatóságában kételkedem. Egyelőre még az ilyen szándék valóságában is. Ön képesnek tartja rá? Én egyelőre még a történtek után se jutottam idáig. Persze, tévedhetek. Akkor viszont a „sajtóbotrányt", sőt még rosszabb botrányt sehogyan se lehet elkerülni. Mert ha levelem nem jelenik meg ott, meg fog jelenni másutt,[2] ezenkívül pedig illetékes hivatali forumtól és pártszervezettől az ügy megvizsgálatát fogom kérni. Ez tehát így olyan alternatíva, amelyben mindkét eshetőség rossz, csak persze az egyik sokkal nagyobb rossz, mint a másik. Az utóbbit elkerülni csak az alternatíva megszüntetésével lehet.

Kívülről valaki azt gondolhatná vagy mondhatná, hogy vizsgálat ebben az ügyben nem tud dönteni, mert évek multával ki tudja megállapítani, ki emlékezik jól, én vagy a szerző és esetleg tanui? De hát olyan kontrollálhatóan hamis tény-állítások vannak a cikkben vége nélkül, amik a többi állítás hitelességének látszatát is eloszlatják – akárhogyan emlékszik egyébként akárki is. Nem szánhatok rá annyi időt, hogy mind felsoroljam, mutatóba csak egy-két apróságot jellemzésül, milyen abszurdumokat mond, vagy ezt nem, mennyire elvéti a valót.

Tehát: „idősebb asszony jön szembe... két csöpp gyereket vezet... Ezek az unokái, Anna néni? (kérdezem én) – Igen..." Hát átkozott pechje van az emlékek írójának: ember-emlékezet óta nincs Anna nevű a várkonyi magyarok között! És hogy mennyire sejtelme sincs a baranyai falusi viszonyokról: „idősebb asszonynak" nem lehetnek „csöpp gyerek" unokái, mert akinek ilyenek az unokái, legfeljebb 40–50 éves, s az ilyet hogy' titulálhatom *néni*nek én, a 80 éves, aki apja, sőt nagyapja lehetnék? hiszen az ilyen a kezem alatt nőtt föl és tegezem. – Pár sorral alább: „a Hajdu-lányt egy német ember veszi el." Ilyen nevű család se volt ott tán sose. – Aztán, a megérkezéskor: „A házból idősebb asszony jön elő. Évika[3] anyja[4]... Látni, hogy nem váratlan vendég (már mint én), de nem is mindennapi." Az itt említett ház a falu közepén van, belőle Évika anyja nem jött ki, mert az ő háza a falun kívül van, fent a dombon, Évika napa[5] jött ki, német asszony, akit én csak névről és látásból ismertem, hogyan lehetett hát *látni*, hogy ott milyen vendég vagyok, mikor sosem jártam oda? – „... itt szoktak *kolintyóni*"... (Mi történhetett velem, hogy olyan szót mondtam, amit még soha életemben? mert *ezt* a szót még csak nem is ismerem, hozzá hasonlót igen, de ezt nem.) – „Az alispán[6] hintón jött ki..., magam nem szívesen mentem a városba." (és közben mit csináltak a megye nagy autójával? én legalább is sose láttam az alispánt máskép úton járni, mint abban; és hogy lehetett nekem a városba nem szívesen mennem? a pécsi egyetemen tanítottam, sok évig két szakon,[7] hetenként kétszer, sőt háromszor be-

mentem – leginkább hintón, mert aki így járt, *én* voltam, nem az alispán; vele így Pécsett bármikor találkozhattam is) etc. etc. Nem folytatom. Aki *így* „emlékszik" tapintható, materiális tényekre, hogyan emlékezhet gondolatokra, véleményekre? Ha aztán valakinek ennyi nem elég, mondhatok még, mint írtam, a cikk elejétől végéig.

De hát a dolog lényegén van még mit felderíteni, bizonyítani, hogy vitathatatlan legyen? Itt a tény: a cikk. Megítélésének csak egyik foka, hogy igaz-e a tartalma vagy nem. – Másik foka a közlés módszerére vonatkozik. Ezen a fokon az első kérdés irrelevans. Mert mi történt? Magánjellegű beszélgetés közlése az illető tudta, megkérdezése nélkül, vagyis olyasmi, mint ha valakinek magánjellegű levelét közlik tudta nélkül. Hogy meghamisított szöveggel, csak ráadás, mert a tett már magában is olyan, hogy minősítése független a közölt szöveg hitelességétől. Milyen erkölcs, milyen „jogrend" szerint lehet tartható a minősítésre? Még rá gondolni is rossz!

Elég sok folyóiratnak, ujságnak voltam szerkesztője, munkatársa, hogy tudjam, „a szerkesztő sohasem tud igazán lelkesedni a helyreigazításért." De ezen túl is, levelének megértő, méltányos éthosa különösen fájlaltatja velem, hogy nem tudom megszerezni Önnek a levele végén említett örömet és ismételten levelem változatlan közlését kérem. Okaimat ott részint megírtam, ha netán kell, még mondhatok. Ön a „szokatlan hangot" említi. Hát szokatlan? Elég baj, ha az. Mert ha *ilyen* hang szólt volna minden hasonló ügyben – ma talán már nem is volna rá szükség. Ha viszont szükséges, ne némítsák el. A rosszat ki kell nyomni a szervezetből, nincs más mód, ha fáj is, il faut passer par là.[8] Sokat tapasztalt öreg kollega mondja ezt, és nem mondaná, ha nem érezné, hogy egyet ért vele.

A késedelem így is keserítő.

A levonatra vonatkozó kérésemet ez úttal is szíves emlékezetébe ajánlom.

Tisztelettel

[Fülep Lajos]

MTAKK Ms 4585/11.
Autogr. fogalmazvány aláírás nélkül, rajta Raskó Alfrédné (aki utóbb legépelte) javításaival.
Címzés a lap alján és az ajánlott-szelvényen: Szederkényi Ervin úrnak a Jelenkor főszerkesztőjének Pécs Széchenyi tér 17. I. em.
Feladó: Fülep Lajos II. Széher ut 22.

[1] Ld. 2891. sz.
[2] A levél nem jelent meg; FL nem tett további lépéseket.
[3] Ld. 2517. sz.
[4] Bognár Jánosné.
[5] Bognár Éva anyósa.
[6] Fischer Bélára utal ld. 2891/5.
[7] FL 1930-ban a pécsi Tudományegyetem filozófiai magántanára lett. 1931/32-ben kezdett el tanítani, filozófiai és művészettörténeti kollégiumokat hirdetett. 1936-tól az olasz nyelv és irodalom tanszéken helyettesítette a Rómában levő professzort, 1940-ig, amikor felfüggesztették a pécsi egyetem bölcsészeti karának működését.
[8] il faut passer par là – túl kell esni rajta.

2897. VÖRÖS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1966. karácsony [XII. 24.]

Gondolatban ott ülünk karácsonyestéjén. Megköszönjük, hogy ebben az évben is ébren tartotta bennünk az igényességet, derűt és szigorúságot. Ne érezzen Tanár Ur, távol az asztaltól és könyveitől, értékfelfogásától és szabályaitól minket!

Szeretettel

Vörös László és Judit

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/219.
Kézírás Camille Pisarro (1830–1903) Falu eleje feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22

2898. FÜLEP LAJOS – SZÁNTÓNÉ BOGNÁR ÉVÁNAK

[Bp.] 1966. XII. 26.

Köszönöm a jó kívánságot,[1] én is minden jót kívánok Mindnyájatoknak – örülök a jó hírnek a kicsiről.[2]

Keresztapád

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Szántó Ferencné Pécsvárad Pécsi országút 20 Baranya m.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Szántóné Bognár Éva ld. 2517. sz.

[1] Szántóné Bognár Éva fennmaradt üdvözlőlapjai datálatlanok, ezért nem állapítható meg, melyik íródott 1966 karácsonyára.
[2] Szántó Juditra utal. Ld. 2838/4.

2899. MARTYN FERENCNÉ ÉS MARTYN FERENC – FÜLEP LAJOSNAK

Pécs, 1966. XII. 26.

Kedves Lajos bátyám!

Szeretettel gondolunk szép fehérszakállú barátunkra erőt, egészséget kívánva

Klára Ferenc

MTAKK Ms 4588/325.
Kézírás Martyn Ferenc rajzával és aláírásával.

2900. KÁROLY AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1966. XII. 27.

Kedves Professzorunk,

mielőtt elévül, elküldöm 1966 paksamétáját.[1] Most már elég régen nem látott tőlem írást, igen érdekelne a véleménye.

Szép tiszta időt kívánunk újesztendőre

sok üdvözlettel és jókívánsággal

Amy.

Kedves Lajos Bátyám,

sajnos, én nem küldhetek újabb írást, több mint féléve egyebet se írtam, csak néhány rigmust megrendelésre. Igy hát újévi jókívánságot küldök: egészséget, erőt.

Hálás szerető tisztelettel

Sanyi.

Ez a nemfogó íróeszköz angol. A civilizáció diadala. Legalább vésni lehetne vele! Nyugaton is fejlődnek, nem csak „ex oreinte lux".

A helynév a feladóból vett kiegészítés.
MTAKK Ms 4591/180.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest Széher-u. 22–24
Feladó: Weöres Sándorék II. Törökvész-u. 3/C.

[1] A mellékelt Károlyi Amy-versek: Oh én hölgyem... (Kötetben: Variációk. Gépirat autogr. aláírással. MTAKK Ms 4591/181.) Flamand város. – Ite missa est. (Gépirat. MTAKK Ms 4591/182.) – Halotti ima. (Gépirat. MTAKK Ms 4591/183.) – Óda és elégia Hlebnyikovhoz. (Gépirat autogr. aláírással. MTAKK Ms 4591/184.) – Úrbér. (Kötetben: Maradjon járhatatlan... Gépirat autogr. jav. MTAKK Ms 4591/185.) – Az uzsorás. (Kötetben: Anti-mennyország II. Gépirat autogr. aláírással. MTAKK Ms 4591/186.) – Utókor. (Kötetben: Összegyűjtött művek. Gépirat. MTAKK Ms 4591/187.) – Kontinuitás. – Kő és kés. (Gépirat autogr. aláírással. MTAKK Ms 4591/188.) – Pont. – Matéria. – Futurum. – Tél. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/189.) – Alkimia. – Rózsa. (Kötetben: Kettős fájdalom.) – Hat tőmondat. – Relief. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/190.) – Kőműves Kelemenné. – Leskelődők. – Dölyfös szeptember. – Hagyaték. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/191.)

A versek a Dölyfös szeptember kivételével az Anti-mennyország. Bp. 1969. Magvető c. kötetben jelentek meg.

2901. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp. 1966. XII. 28.]

Kedves Dévényi Kollega,

köszönöm a jó kívánságot,[1] szívből viszonzom.

H.[auser] A.[rnold]-ot[2] jól ismertem. Az első nagy háború idején volt itt egy kis társaságunk, mivel vasárnaponként találkoztunk (d. u. 5–reggel 5) egymás között „vasárnapok"-nak[3]

tituláltuk, benne az idősebb generacio (30 körül): Balázs B.[éla],[4] Lukács [György],[5] Lesznai Anna,[6] Antal Fr.[igyes],[7] Fogarasi B.[éla][8] (hélas), díszgójként én, fiatalabb, akkor doktoráló, tanárizó Mannheim K.[ároly][9] (nekem különösen kedves barátom) és H.[auser] A.[rnold], és hallgatókként az én akkori tanítványaim Tolnay Károly, Káldor György[10] etc. Köztük a filozofálók (Hauser is) mind geschworen idealisták voltak, kantianusok,[11] laskianusok,[12] rickertianusok[13] – én voltam az anti-idealista ellenzék. Ezekből a vitákból született meg a Szellemi Tudományok Szabad Iskolája[14] – én írtam a programmját,[15] az idealista szólamokat ők toldták bele. Bevezető előadás: Mannheim, Lélek és kultúra, a végén megtalálja a neveket – de azok nem mind adtak elő. (Megemlékezik róla: Soziolog.[ische] Texte, B. 28. K.[arl] Mannheim, Wissenssoziologie, herausg.[egeben von] Karl H. Wolff, 1964.)[16]

A kommün után szétszóródott a társaság.

Szíves üdvözlettel

Fülep

MTA MKI Adattár C-I-159/670. Megj. Jelenkor, 1975. XVIII. évf. 10. sz. 922, Jelzetlen kihagyással, önkényes átfogalmazással.
Kézírás.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Berényi utca 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22.

[1] Dévényi Iván levele nem maradt fenn.

[2] Hauser Arnold (1892–1978) filozófus, művészetszociológus. FL-sal 1916 óta ismerték egymást. Hauser 1917-ben a Szellemi Tudományok Szabad Iskolájában az első szemeszterben a Kant utáni esztétika problémáiról adott elő. Nyomtatásban Az esztétikai rendszerezés problémája Bp. 1918. címen jelent meg. FL könyvtárában „Fülep Lajosnak barátsággal Hauser" dedikációval van meg. 1919 után Berlinben, Bécsben, majd Angliában élt. 1951–1957 között a leeds-i egyetem tanára volt. 1977-ben hazatelepült Magyarországra.

[3] A Vasárnapi Körről vagy Vasárnapi Társaságról megjelent Novák Zoltán: A Vasárnapi Társaság. Lukács Györgynek és csoportosulásának eszmei válsága, kiútkeresésük az első világháború időszakában. Bp. 1979. Kossuth Könyvkiadó. – A Vasárnapi Kör. Dokumentumok. Összeáll., a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta Karádi Éva és Vezér Erzsébet. Bp. 1980. Gondolat. – Méltatja a kör jelentőségét Horváth Zoltán: Magyar századforduló. A második reformnemzedék története (1896–1914). Bp. 1961. Gondolat. – Röviden ír róla Németh Lajos Hauser Arnold: A művészet és az irodalom társadalomtörténete. I–II. Bp. 1969. Gondolat. Hauser Arnold munkássága c. utószavában. Ld. még 3144/17. és 3192/8.

[4] Balázs Béla (1884–1949) költő, drámaíró, filmesztéta. Lukács ifjúkori barátja. FL ezen a néven ismerte meg 1910-ben A Szellem szerkesztése kapcsán. Az ő Naphegy utcai lakásán tartották a vasárnapi összejöveteleket, és munkahelyén, a Pedagógiai Könyvtárban voltak a Szellemi Tudományok Szabad Iskolájának előadásai. 1945-ben tért haza a szovjetunióbeli emigrációból, felvette a kapcsolatot FL-sal, de közelebbi barátság nem volt köztük.

[5] Ld. 2613. sz.

[6] Ld. 2496/1.

[7] Antal Frigyes (1887–1954) művészettörténész. A Szellemi Tudományok Szabad Iskolájában Cézanne és a Cézanne után való festészet címen tartott előadásokat. 1919 után Bécsben, Berlinben és Londonban élt.

[8] Fogarasi Béla (1891–1959) filozófus, egyetemi tanár. Az emigrációból hazatérve a Társadalmi Szemle főszerkesztője, 1948-tól a filozófia professzora a budapesti egyetemen, 1957-től az MTA Filozófiai Intézetének igazgatója volt. FL a Vasárnapi Körből ismerte. A Szabad Iskola első szemeszterében A filozófiai gondolkodás elmélete címmel tartott előadásokat.

[9] Ld. 2659/7.

[10] Káldor György (1900–1958) újságíró, szerkesztő. 1950–1955 között koholt vádak alapján börtönbe került. A 910-es években FL tanítványa volt a Kereskedelmi Akadémián barátjával, Tolnay Károllyal együtt.

[11] Kant, Immanuel (1724–1804) német filozófus, königsbergi professzor.

[12] Lask, Emil (1875–1915) német filozófus, Rickert tanítványa, 1910-től a heidelbergi egyetem professzora. Elesett az első világháborúban. Lukács: Emil Lask. Ein Nachruf címmel búcsúztatta (Kant-Studien 1918. Bd. 22. 349–370.) Babits költeményt írt az emlékére (Egy filozófus halálára. In memoriam Aemilii Lask).

[13] Rickert, Heinrich (1863–1936) német filozófus, 1894-től a freibergi, 1916-tól a heidelbergi egyetem tanára.

[14] A Szellemi Tudományok Szabad Iskolájáról ld. 2526/6., ill. e levél 3. sz. jegyzetét. Az első szemeszter 1917. III–VI. között volt, előadott Balázs 7, Fogarasi 7, Fülep 5, Hauser 7, Lukács 4, Mannheim 6 alkalommal. A nyomtatott programban Ritoók Emma neve is szerepel előadóként, de a FL dátum-bejegyzéseit tartalmazó program-példányon nincs bejegyzés a neve után. Szemináriumot tartott Antal Frigyes és Kodály Zoltán 4–4 alkalommal.

A FL által említett Mannheim-előadás, amely Lélek és kultúra. Előadások a szellemi tudományok köréből. Bp. 1918. jelent meg, a 2. szemeszter bevezető előadása volt. Programja szerint Balázs Béla, Lukács György, Hauser Arnold, Antal Frigyes, Szabó Ervin, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Mannheim Károly és Varjas Sándor voltak az előadók. E 2. szemeszterről kevés és bizonytalan adat maradt fenn, megkezdése is halasztódott, s nem tudni, mi és mennyi valósult meg a tervekből. FL ekkor nem adott elő, s emlékeiről sem maradtak fenn feljegyzések. Ld. még 2526/6.

[15] A nyomtatott program FL hagyatékában MTAKK Ms 4592/26–27.

[16] Mannheim, Karl: Wissenssoziologie. Auswahl aus dem Werk c. kötet (Soziologische Texte. Bd. 28.) bevezetőjében Kurt H. Wolff Mannheim indulása kapcsán foglalkozik – a generációs problémáról írt tanulmányáról szólva – azzal, hogy Mannheim nemcsak tagja, hanem programadó vezetője is volt egy nemzedéknek, amely Budapesten előadássorozatot rendezett. A hozzá fűzött jegyzetben Balázs Béla, Bartók Béla, Bolgár Elek, Fogarai Béla, Fülep Lajos, Hauser Arnold, Kodály Zoltán, Lukács György, Ritoók Emma, Szabó Ervin és Varjas Sándor nevét sorolja fel. (12.)

2902. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1966. XII. 30.

Kedves barátom!

láttál-e ilyen szép Picassot?[1] Ezen keresztül küldöm minden újévi jókívánságomat és szeretetemet! Bárcsak sikerülne találkozni Pesten az új évben,[2] mert bárhogy hívlak, te ide *nem jössz*, pedig jobb volna és könnyebb is. Vederemo.

Addig is jó egészséget és egyéb jókat kíván

Magda

MTAKK Ms 4509/215.
Kézírás Pablo Picasso La porteuse de pain feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22. Hongrije

[1] A képeslap túloldalára utal.

[2] Révészné Alexander Magda 1967 őszén Budapesten volt. Ld. 2935. sz.

2903. SZEDERKÉNYI ERVIN – FÜLEP LAJOSNAK

Fülep Lajos úrnak
Budapest

Pécs, 1966. XII. 30.

Igen Tisztelt Uram!

Megkaptam folyó hó 23-án kelt levelét,[1] melyben ragaszkodik előző levelének[2] változatlan közléséhez.

Szerkesztőbizottságunk ismételten megbeszélte az ügyet, s fenntartja előző levelemben[3] megfogalmazott döntését. Ennek értelmében az Ön levelét helyreigazításként nem közölhetjük, mivel megítélésünk szerint az igazság tárgyilagos rögzítése helyett hangnemében és egyes tételeiben személy ellen irányuló, becsületsértő jellegű.

Nagyon sajnálom, hogy – részünkről tiszteletben tartva a helyreigazításnak a sajtótörvényben az Ön számára biztosított jogát – a helyreigazítás megfelelő szövegezésében nem tudtunk megegyezésre jutni.

Tisztelettel:

Szederkényi Ervin
főszerkesztő

MTAKK Ms 4585/13.
Gépirat autogr. aláírással Jelenkor Irodalmi és művészeti folyóirat. Szerkesztősége és kiadóhivatala Pécs Széchenyi tér 17. I. emelet. Postafiók: 24 Telefonszám: 13–05
Címzés: Fülep Lajos urnak Budapest II. Széher ut 22. A levélpapírral azonos fejlécű borítékon.
Szederkényi Ervin ld. 2891. sz.

[1] Ld. 2896. sz.
[2] Ld. 2891. sz.
[3] Ld. 2893. sz.

2904. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1967. I. 18.

Kedves Komaasszony,

még 4.-én, tehát két héttel ezelőtt elküldtem a könyveket, az itt levő zsák és egyebekbe göngyölgetve, és máig, tehát ilyen hosszú ideig, nem kaptam értesítést az odaérkezéséről.[1] Nem tudok mást gondolni, mint hogy vagy nem kapták meg, útközben elveszett, vagy Maguknál van valami baj, ami miatt nem tudnak írni. Nagyon kérem, erre a lapomra legyen szíves nyomban válaszolni és közölni velem a hallgatás okát. Most már nyugtalan vagyok, másodszor talán össze tudom szedni a könyveket. A csomag 5.5 kiló volt, 400 for.[int] értékre biztosítva. Ha elveszett, azonnal meg kell indíttatni a nyomozást.

Mindnyájukat szívből üdvözli

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai utca 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2905. sz.

2905. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1967. I. 18.

Kedves Professzor úr!

A könyveket meg a zsákokat, kis ruhákat megkaptam.[1] Nagyon köszönöm – a sok szép könyvet, a Feszty Árpádot[2] már olvasom is, nagyon jó olvasni. Évikának[3] átadtam a könyvet, ő is köszöni szépen, most fog megint vizsgázni Művészettörténetből. Minden könyvtárból kivette a vele kapcsolatos könyveket, a pécsiből is meg a pécsváradiból is, azt mondja, nagyon szereti tanulni, szeretné még tovább is, ha lehet.

Szép volna a tél, csak ez a sok hóhányás ne lenne. Az öregapánk azt mesélte, hogy egyszer olyan nagy tél volt, hogy 7-szer hányt utat a szállásra, én már 77-szer is hányhattam volna, mert ahogy kimegyek, visszafelé már híre pora sincs a nyomomnak, befújta a szél, így megy nap nap után, volt olyan nap, hogy az istálló ajtaját kétszer kellett kiásni a hótól.

Nem tudom, érdekli-e Professzor urat a várkonyiak hogyléte, de én csak írom, a Szekeres 59 éves korában meghalt, errefelé igen gyakori betegségben, gégerákban. Botykai Józsi is a kórházban van a szívével, már harmadszor. Ez már kicsit jobb, a Hencz Király Péterének is van unokájuk, Papp Lacika. Itt nálunk olyan szokás van, ha újszülött van, a rokonok meglátogatják egy kis uzsonna félével. Én is egy ilyen alkalommal voltam Hencz Király Évikánál Pécsen, mert pécsi menyecske. Talán a Mecseknek a legszebb részén laknak, én még erre soha nem jártam, de nagyon szép arrafelé. Professzor úr tudja is talán hol, a Pálosok templomával szemben egy napfényes villában, azt mondják, egy kanonok építette, ott van fönn a Fenyves szálló is, meg sok kis villák. Most már be is fejezem, még egyszer köszönöm a sok szép könyvet, meg külön Évikának küldött karácsonyi ajándékot is, a pénzt meg mostani könyvet is.

Sok szeretettel üdvözlöm

Bognár Jánosné

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4585/153.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2904. sz.
[2] Feszty Masa–Ijjas Antal: Feszty Árpád élete és művészete [Bp. 1966.] Múzeumi Ismeretterjesztő Kiadványok. (A MTA Művészettörténeti Dokumentációs Központ forráskiadványai 3.) FL feltehetően a kapott tiszteletpéldányt küldte el Bognárnénak.
[3] Ld. 2517. sz.

2906. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1967. I. 23.

Kedves Professzor Úr!

Sajnos nem tudtam kimenni – lassan már beszélni is elfelejtek, az emlékeim is elhagynak. Már nem is igaz, hogy valaha volt a szép nyár a Széher úton.[1]

Nem tudom, tetszik-e a vers,[2] – sajnos sem jobbat, sem vídámabbat nem tudok küldeni – de talán így is el tetszik fogadni, mint egy másik magányosság üzenetét.

Születésnapja alkalmából igaz szeretettel üdvözli

Zsuzsa.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/103.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor Urnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Beney Zsuzsa Bp. V. Kecskeméti u. 13.

[1] 1964 nyarán Beney Zsuzsa családjával egy FL által szerzett kis házban nyaralt a Széher út felső végén.
[2] A levél mellett a Magányos dalok c. 1967 januárjában írt versek gépirata. (MTAKK Ms 4585/104.)

2907. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1967. I. 23.

Kedves Professzor úr!

A válaszom[1] késése a miatt történt, hogy én beteges voltam, amit nem akartam megírni, mert restelltem, hogy én mindig beteg vagyok, de most mégis megírom. Alighanem olyan reumás féle fájdalom van a lábamba, vagy a nyirkos lakásba vagy a hóba fázott meg, mert mindig vizes volt a lábam, mire kiértem a szállásra, de ilyen fájdalmat még nem éreztem soha, főleg este se ülni, se állni, se feküdni nem tudtam, se kinyújtani, se összehúzni nem lehetett, annyira fájt. Másfél hétig, de még most is fáj, csak nem annyira, ezt úgy értük el, hogy a János[2] végül nem engedett a szállásra, hanem ő ment, neki meg 3-kor kellett kelni, hogy munkára is odaérjen. Orvoshoz nem mertem menni, mert nem igen birom a gyógyszert a szivem miatt, meg aztán ha kijön az orvos, egy útja 100 forint, házi munkát úgy csúszva, mászva el kellett végezni, mert nincs senki más, ha elmennek dolgozni, én egyedül vagyok itthon, főzni kell, mosni hívtunk egy asszonyt. Évika is olyan messze van most, ritkán találkozunk. Még az volt a szerencse, hogy egyik lábam fáj, a bal, aztán botnak a segítségével már újból mászok a szállásra. De azt elhatároztuk, hogyha eladjuk ezt az állatot, ezt a tinót, addig nem tartunk, míg a János nyugdíjba nem egy, ha megérjük. A tehenet a tavasszal adtuk el, jól jött az építkezéshez. Most már kellemesebbek az esték, tudok is már olvasni, mert azt se tudtam, annyira fájt a lábam, csak vissza ne jöjjön újra.

Nagyon örülök a Mikszáth könyveknek, meg a Jókaiaknak is, még ebbe a levélbe is köszönöm.

Szeretettel üdvözletünket küldjük

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/154.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2905. sz.
[2] Ld. 2719/6.

2908. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1967. I. 24.

Kedves Margit,

nagyon örültem beszámoló levelednek[1] – a végén „elnézést" kérsz, ha netán „fárasztottál" – de hiszen örülünk, ha hírt kapunk azoktól, akiket szeretünk, hát még ha csupa ilyen jó hírt!

Rögtön akartam rá válaszolni, de itt nálam nem volt írásra alkalmas világ – karácsony másodnapján jelentette a fűtő (központi fűtés van), hogy a kazán folyik, megszűnt a fűtés hetekre – ma nálunk ilyesmi, amit szakértő megállapítása szerint fél nap meg lehetne csinálni normálisan, heteket kíván, sőt soha se csinálják meg; mikor kezdődött, egy helyen folyt, mikor elmentek azzal, hogy „megcsinálták", tíz helyen. Hatalmasságokat kellett megmozgatni, míg végre odáig jutottunk, hogy újra fűteni lehetett, és egyelőre még lehet – persze, hogy meddig, csak a jó ég tudja. Tetejébe a háziasszonyom[2] belebetegedett, hetekig feküdt, most már fönn van – közben persze nekem megnőtt gondom-bajom.

Hát így kezdődött az új esztendő. Legelső kérdésedre felelhetem, én csak meg vagyok, egyelőre még a régi állapotban, de persze én is úgy, mint a kazán – ki tudja, meddig; egyelőre még fűtök, szellemileg is. Csak ez maradjon meg! Enélkül nem kell az élet – csak éppen azért lenni, hogy ne ne-legyek, nem nekem való. A puszta létezés nem nekem való, még az elképzelhető legjobb körülmények között se.

Hát bizony, nagy öröm lenne Mindnyájatoknak együtt lenni! Kívánom, hogy sikerüljön. Érdekes és meglepő, amit Kerekegyházáról írsz – hogy azon a tájon ilyen szép tud lenni. Kisújszállás nem olyan?

Köszönöm a jó kívánságot, én is minden jót kívánok Mindnyájatoknak és szeretettel csókollak Mindnyájatokat

Lajos bátyád

A helynév a postabélyegző alapján.
MTAKK Ms 4560/216.

Kézírás.
Címzés: Porzsolt Ferencné nagytiszteletű asszony Kisvárda Kossuth L. u. 4. Szabolcs megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Porzsoltné utolsó fennmaradt levele 1966. I. 12-én kelt (2820. sz.); itt valószínűleg egy későbbiről van szó.
[2] Raskó Alfrédnére utal.

2909. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1967. I. 25.

Kedves Komaasszony,

ma kaptam 23.-i levelét,[1] azonnal válaszolok is rá.

Sajnálom, hogy ilyen külön gondot okoztam a várt értesítés sürgetésével, éppen most, amikor ilyen nem jó állapotban van – de hát erre gondoltam legkevésbbé, mindig egészségesnek, erősnek képzelem, most aztán eszembe jutott, hogy panaszkodott erről-arról. Inkább csakis a postára gyanakodtam, okkal, mert minduntalan lehet az ujságban olvasni, hogy ez is, az is elveszett – ajánlott küldemények, nehezen pótolható vagy pótolhatatlan iratok stb. Nem kapnak kézbesítő postást, kénytelenek suhancokat felfogadni – legutóbb is lehetett olvasni, hogy egy ilyen suhanc napokon át valahol az árokba dobta az egész postát, csak napok múlva derült ki a panaszokra, reklamációkra. Hogy mi lesz itt évek múlva, el se lehet képzelni!

Kívánom, hogy minél előbb teljesen egészséges legyen, s ha sikerül az idén lemenni, olyan viruló állapotban találjuk, mint a múltban. Dórával[2] gyakran emlegetjük, éppen ma volt kint nálam.

A Mikszáthokból különösen ajánlom a IV. kötetet – A Noszty fiú esete[3] – azt hiszem, nagyon fogja élvezni.

Közben még megjelent valami, amit majd elküldök.

Előző levelében kérdezte, érdekelnek-e a várkonyi dolgok, olyanok, mint Szekeres Józsi halála (várkonyiak gégerákja: a cigaretta!) Botykai J.[ózsef] betegsége és hasonlók – hogyne! *minden*, ami várkonyi, hiszen ismerőseim, 20 évig éltem együtt velük.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2907. sz.
[2] F. Csanak Dórára utal
[3] Mikszáth: A Noszty fiú esete Tóth Marival. Bp. 1966. Magyar Helikon 4. kötet. Ld. még 2828/2.

2910. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp. 1967. I. 27.]

Dear Dore,

a szokott kérelem – mivel azt mondtam, több könyvet már nem rendelek *ebben* az életben.[1]

Tout à Vous

Lodovico

A helynév és dátum postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: F. Csanak Dóra H II. Vérhalom utca 44
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] FL hátralevő éveiben is rendszeresen rendelt külföldi könyveket, utoljára 1970 nyarán. (Ld. 3210. sz.) A mellékelt lista:

1) Mircea Eliade: Kosmos und Geschichte. [Hamburg,] Rowohlts Deutsche Enzyklopedie 1966. 2 DM [Halálakor megvolt FL könyvtárában.]
2) Theodor W[iesengrund] Adorno: Negative Dialektik. 1967. [Suhrkamp Verlag] Frankfurt a/M.[ain] DM 28 (Leinen) [Megvolt FL könvtárában.]
3) Theodor W[iesengrund] Adorno: Mahler. [Eine musikalische Physiometrik.] Uo.[Frankfurt a/Main 1963. Megvolt FL könyvtárában.]
4) Theodor W[iesengrund] Adorno: Moments musicaux. Uo. [Frankfurt a/Main, 1964. Megvolt FL könyvtárában.]
5) Theodor W[iesengrund] Adorno: Quasi una fantasia. [Musikalische Schriften Frankfurt a/Main, 1963. Suhrkamp. Megvolt FL könyvtárában.]
6) Theodor W[iesengrund] Adorno: Versuch über Wagner. Uo. 23 M [Frankfurt a/Main, 1952. Suhrkamp. Megvolt FL könyvtárában.]
7) Ernst Bloch: Erbschaft dieser Zeit. Uo. 24 DM [Megvolt FL könyvátárában.]
8) Ernst Bloch: Literarische Aufsätze Uo. 34 DM [Frankfurt a/Main, 1965. Suhrkamp. Megvolt FL könyvtárában.]
9) Ernst Bloch: Tübinger Einleitung in die Philosophie. 2 Bd. Uo. 3 DM [Frankfurt a/Main 1966. Suhrkamp. Megvolt FL könyvátárban.]
10) Ernst Bloch: Verfremdungen. II. *Bd.* Uo., 6.80 (ez a kettő *csak második* kötet) [Frankfurt a'Main 1964. Megvolt FL könyvtárában.]

Az itt rendelteken kívül FL könyvtárában még 12 Aldorno-mű volt meg.

2911. UNGVÁRY RUDOLF – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1967. I. 28.

Kedves Fülep Lajos,

Dévényi Iván[1] volt olyan kedves a címét megadni. Korniss Dezsőről[2] – egy cikk megírása kapcsán – szeretnék bibliográfiát összeállítani: kérem, hogy amennyiben írt volna róla, legyen olyan kedves, adja meg az adatokat a megjelenésről.

Fáradságát előre is köszönve, tisztelettel üdvözli

Ungváry Rudolf

Budapest, 13.
Bulcsu-u. 21/a. III. 2.
Tel. 404–398

MTAKK Ms 4590/143.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Fülep Lajos Budapest, II., Széher-u. 22.
Feladó: Ungváry R. Bp. 13. Bulcsu-u. 21/a. III. 2.

Ungváry Rudolf (szül. 1936) gépészmérnök, informatikus, az OSzK KMK munkatársa, majd 1966–1974 között a Vigilia filmkritikusa. Könyvtári szakmunkái, majd elbeszélései és dokumentumregénye jelent meg.

[1] Mindketten a Vigíliában publikáltak.
[2] Korniss Dezső (1908–1984) festő. Külföldi tanulmányútja után főleg Szentendrén dolgozott. Az Európai Iskola egyik alapító tagja. 1965-ben Székesfehérvárt volt gyűjteményes kiállítása. Ungvárynak vele kapcsolatos munkáját nem találtam.

2912. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1967. II. 15.

Kedves Kornél,

a másik kartonon a desiderata – alkalmilag, kérem, adja oda Urainénak,[1] ott is maradhat mementonak. Ha valamelyikről ő azt mondja, náluk nem is lesz, kérem, vegye meg a Tankönyvboltban (Deák F.[erenc] u.[tca] 15), ezekre gondolok: 1) *Illyés Gy.[ula]: Petőfi* (Iskolai Könyvtár 16 for.[int]); *Magyar nyelvhelyesség* (Tankönyvkiadó) – a kettő együtt 30 for.[int] körül lesz, ennyi pénz talán akad Magánál addigra, amíg megadhatom.

Ha aztán együtt van annyi, amennyiért érdemes kijönni, kérem, telefonáljon s akkor megbeszéljük.

Előre is köszönettel és üdvözlettel

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás régi meghívó hátán.
Budapestre írt levél.

[1] Az Akadémiai Könyvesbolt vezetője ld. 2634/1.

2913. FÜLEP LAJOS – TOLNAY KÁROLYNAK

[Bp.] 1967. II. 16.

Carissimo,

Bosch[1] è arrivato – ne sono tutto confusione. Come merito questo regalo regale e come posso ricambiarlo? non ci tengo alla vita, ma ci tengo all'occorrenza che ciò mi sia ancora accordato, e non domando altro.

Intanto Vi ringrazio ed abbraccio mille volte

Vostro Locovico

A helynév a feladóból.
Firenze, Casa Buonarroti, Tolnay Károly hagyatéka.
Kézírás.
Címzés: Illmo Signore Prof. Charles de Tolnay Direttore del Museo Michelangelo Firenze Via Ghibellina 70 Casa Buonarroti Italia
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Nagyon kedves Barátom,

Bosch megérkezett – egészen zavarban vagyok. Hogy érdemlem meg ezt a fejedelmi ajándékot és hogyan tudom viszonozni? az életre nem sokat adok, arra azonban igen, hogy még megadassék nekem az alkalom [a találkozásra vagy a viszonzásra], mást nem is kívánok.

Addig is köszönöm Magának és ezerszer ölelem

Lodovico-ja

[1] Ld. 2805/2., 2813/3., 2836/1., 2844/2.

2914. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp. 1967. II. 23.]

Dear Dore,

amit említettem, hogy elfelejtettem kivinni: ime.[1] Nem tudom a kiadót, csak sejtem, hogy Schroll lehet, mert Bécsben leginkább ő ad ki műv.[észeti] könyveket, és nem tudom az árát. Ha ezt a két hiányzó adatot ki tudná kurkálni, kérem, legyen szíves megrendelni.

Grazie e saluti anticipati

Lodovica

A helynév és dátum postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás nyomtatott meghívó hátlapján.
Címzés: Fülöpné Csanak Dóra H II. Vérhalom utca 44.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Mellette cédula a következő szöveggel:
Heimo Kuchling: Kritik der bildenden Kunst des 20. Jahrhunderts. Wien, 1960. Kiadó: (A. Schroll?)
Ára:
A könyv halálakor nem volt meg FL könyvtárában.

2915. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1967. IV. 8.

Kedves Professzor ur!

Itt küldöm a szilvát, már alig találtam, Rózsáéknál már nem volt egy szem se, mégis a Szabó Örzsinek volt, de csak 13 kg. 16 forint egy kiló. Úgy ránéztébe szépnek láttam, nem tudom jó-e, nem is kóstoltam. Nagyon szívesen küldök akármit, csak írja, hogy mi kell. A kosár miatt ne aggódjon, nem hiányzik, az nekünk van ilyen elég, még ha soha nem kerül haza, az se baj, de reméljük, alkalmas lesz majd az idő a nyáron és találkozunk,[1] elhozhatja a kosarat. Sajnálom még most is azt a képes lapot, ami régen elveszett.[2] Már egész kis gyűjteményem van ilyen féle lapokból, de olyant még nem találtam.

Szeretettel üdvözöljük

[Bognár Jánosné]

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/156.
Kézírás postai levelezőlapon, külön aláírás nincs, a feladó feltüntetése a szöveg végére esik, ez az aláírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] FL 1967-ben nem járt Zengővárkonyban.
[2] FL képeslapjára utal, amelyet 1964-ben írt s amely nem érkezett meg. Ld. 2687. sz. A lapon levő festményről ld. 2916/2.

2916. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1967. IV. 10.

Kedves Komaasszony,

szombaton megjött a szilva, ma hétfőn a lapja.[1] Mindakettőt nagyon köszönöm. Hát jó ez is, de nem éri el a Rózsáékét. Legközelebb, ha még élünk, mindjárt az egészet megvesszük, vagy megkérjük őket, hogy az első vétel után ha máshova el akarják adni, előbb szóljanak Magának, s akkor megvesszük, ami még kell. Ugyancsak elküldtem címére a szilva ára és portója fejében 300 ft-ot, csak odaér az is. Küldenék én képes lapot, akár minden nap, ha lehetne kapni és odaérne. De néha hónapokig nincs, az meg éppen nincs, amit keresünk. Azt az elveszettet[2] azóta is kerestetem, de nincs. Én is sajnálom, mert emlékem fűződik hozzá – én vittem a virágot, amit Csók aztán megfestett.[3] Története van. Ha ott leszek és eszembe juttatja, majd elmondom.

Mindnyájukat szeretettel üdvözli

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] L.d. 2915. sz.
[2] L.d. 2687., ill. 2915/2.
[3] Csók István „Fülep rózsái" c. képéről van szó, amelynek keletkezéséről Csók István: Emlékezéseim c. kötetében ír. (Bp. 1927. 136., 144–145.)

Párizsban egy alkalommal FL nagy kazal őszirózsával állított be Csókékhoz, s Csókné azzal vette át a virágot: „no, ezt az uram megfesti" – ami meg is történt.

A kép születési évét Csók nem említi. FL 1904-ben és 1906-ban töltött hónapokat Párizsban, Csók 1903–1909 között élt ott. Az elkészült festményről egyszer ír csak a kötetben: „Október elsején nyit a Salon d'Automne. Három képpel mutatkoztam be. Az egyik harmadéve Fülep emlékezetes őszi rózsáiról készült, a másik egy napfürdőző asszonyt ábrázolt. Ezt egy argentínai milliomos meg is vásárolta. [...] A harmadik őcsényi emlék Hejus Vica rongybabájáról festve." (154.)

A „harmadéve" 1906-ot jelenthette. A Salon-ok magyar résztvevőinek nyilvántartása szerint (Magyar vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914.) [Kiállításkatalógus.] Magyar Nemzeti Galéria, Bp. 2006. 320. A kiadványra Tímár Árpád hívta fel a figyelmemet.) Csók az 1908-as őszi Salon-ban állított ki három képet: 474. sz. a Nature morte hongroise. [Magyar csendélet], 475. Bain de soleil [Napfürdő] és 476. Paysannes de Hongrie [Magyarországi parasztasszonyok]. A „Magyar csendélet" lehetett a „Fülep rózsái"-ként emlegetett festmény – Tímár Árpád feltételezése szerint Csók esetleg párizsi otthonában levő bokályba vagy bokályokba állította a virágot. A keltezés időpontját valószínűsíti az az adat is, hogy az 1909. II–III.-ban a Nemzeti Szalonban rendezett M. I. E. N. K. második kiállításának katalógusában Csók „Magyar baba. Olajfestmény" és „Rózsák. Olajfestmény"c. képeivel szerepelt, amelyek az eladott kép kivételével azonosak a Salon-ban kiállítottakkal.

Csók István életművének kutatója, Révész Emese gyűjtésében 14 Krizanténum, Rózsák, Őszi rózsák, Virágcsendélet, Virágok stb. című festményről van adat az 1902–1909 közötti évekből; részben magántulajdonban vannak, részben budapesti kiállítási katalógusokban szerepelnek. Csók a későbbi években is sok virágcsendéletet festett.

FL élete végéig szívesen emlegette beszélgetések során a Csók-kép keletkezésének történetét, de mivel a Bognár Jánosnénak küldött képeslap a postán elveszett, nem állapítható meg, milyen képet adott postára, s későbbi levelének szövegéből sem derül ki, mit akart elmondani róla.

Révész Emese gyűjteményében van egy „Csók István (1865–1961) Krizantémok. 1917. Magánygyűjtő tulajdona" feliratú képeslap. Ez már Csók halála után készülhetett, mivel halálának dátuma szerepel a feliraton, egy a „Fülep rózsái"-nál majd tíz évvel későbbi képről. Három bokályba állított, a kép egész felületét beborító virágözönt ábrázol.

Amennyiben a Salon-ban kiállított kép címében a „magyar" jelző csakugyan valamilyen népművészeti tárgy vagy tárgyak jelenlétét jelenti a képen, ez magyarázhatja, hogy FL nem törődve a lapon feltüntetett keletkezési évszámmal, a vele kapcsolatos festmény és a lapon ábrázolt kép részleteinek közeli hasonlósága alapján küldte el Bognáréknak az akkor kapható képeslapot. Természetesen előfordulhat, hogy volt a birtokában egy másik, a korábbi képet ábrázoló lap is, de mivel a lap elveszett, ez ma már kideríthetetlen.

2917. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1967. IV. 15.

Kedves Professzor úr!

Lapját[1] is meg a pénzt is megkaptam, a felesleget, ha nekem szánta, nagyon köszönöm. Nálunk most esős az idő, azt mondják, ez kellett már, de én nem szeretem, mert kis csibék

vannak és sok baj van velük ilyenkor, ha esik. Évika[2] mostanában vizsgázott két tantárgyból sikeresen. A Juditka[3] szépen fejlődik, nem éppen nagynövésűé, talán az apjára fajzik, de igen okos már, ha mondják neki, tapsol, többfélét is tud.

Szeretettel üdvözöljük

Bognár család

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/157.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Fülep Lajos Budapest Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2916. sz.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Ld. 2835/4.

2918. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp.] 1967. IV. 19.

Cara Signora,

La ringrazio di tutto cuore del gentile pensiero. Firenze rimane per sempre la mia patria![1]

Le augoro il compimento delle sue speranze e dei desideri espressi nella sua lettera.[2]

La saluto cordialmente

il vecchio Lodovico

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 5889/124.
Kézírás Kesz Van Dongen Dama a csernoj sljape feliratú képeslapon. (A cirill betűs felirat fölött FL kézírásával: Van Dongen.)
Címzés: Signora Marianne Raskó Latina Via Carlo Alberto 7 Italia
Raskó Marianne ld. 2506. sz.

Kedves Signora,

szívből köszönöm kedves megemlékezését. Firenze számomra mindig a hazám marad!

Kívánom reményeinek és a levelében kifejezett óhajának teljesülését.

Szíves üdvözlettel

az öreg Lodovico

[1] Raskó Marianne valamilyen Firenzéről szóló füzetet küldhetett FL-nak.
[2] A levél nem maradt fenn, valószínűleg Raskó Alfrédnének szólt. Nem tudni, milyen reményről és kívánságról írt benne.

2919. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp.] 1967. IV. 29.

Cara Signora,
molto touché La ringrazio nuovamente del fascicolo su Firenze.
Sperando che le mie cartoline-risposte La raggiungono.[1]
La saluto cordialmente

il vecchio Lodovico

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 5889/125.
Kézírás Maszter iz Avona (XVI. v.) feliratú képeslapon.
Címzés: Signora Marianne Rasko Latina Via Carlo Alberto 7. Italia
Raskó Marianne ld. 2506. sz.

Kedves Asszonyom,
nagy meghatódással még egyszer köszönöm a Firenzéről szóló füzetet.
Remélem, hogy válaszlapjaim elérik, szives üdvözlettel

az öreg Lodovico

[1] Ld. 2918. sz.

2920. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Nikla,] 1967. IV. 30.

Kedves Lajos bátyám,

gyerekkoromban alig 20 kilométerre voltam Tőle, de csak most láttam meg valóságosan Dániel zord vadonát, amit igen nyájasnak találtam. Találkoztam a család leszármazottaival, az emlékünnepségekre jött egyházashetyeikkel.[1]

Remélem lapom megelőz és ma este részletesen beszámolhatok. Addig is szeretettel köszöntöm:

Andris

Sipos Gyula[2]

A helynév a képeslap feliratából.
MTAKK Ms 4586/280.
Kézírás Nikla Berzsenyi Dániel síremléke feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Fodor András az 1967. IV. 28–30-i Berzsenyi emléknapokon vett részt. IV. 29-én a marcali könyvtárban emlékünnepély, majd a gombai szőlőben, az emlékobeliszknél ünnepség, Niklán szőlőbeli „tapasztalatcsere" az Egyházashetyéről érkezett küldöttekkel. IV. 30-án irodalmi délelőtt, délután koszorúzás volt a niklai temetőben. Fodor András a marcali könyvtárban szerepelt, ill. a niklai irodalmi délelőttökön saját verseiből olvasott fel.

[2] Sipos Gyula (1921–1976) költő, újságíró. 1953-tól az Új Hang, 1955–56-ban az Irodalmi Újság munkatársa, ekkor a Képes Újságnál dolgozott.

2921. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1967. V. 17.

Kedves Kornél,

kérem hívjon telefonon valamelyik d. e. 11 és ¼ 1 közt, ha tud ebben az időben (s addigra tán a megint döglött telefont is fölélesztik) – Urainéhoz[1] most nem szükséges mennie, tegnap beszéltem vele, a kívánt könyveket postán küldi (mert nehéz), ellenben van itt három bevinni való, és félre téve Magának egy csomó folyóirat[2] – jövetele idejét kellene megbeszélnünk.

Szíves üdvözlettel

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató úrnak H. VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2634/1.
[2] FL gyakran adott át Vajda Kornélnak (és másoknak is) őket érdeklő összegyűjtött folyóiratokat.

2922. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1967. VI. 17.

Kedves Lajos bátyám,

szokásos júniusi alkotószabadságomat[1] töltöm itt, nem a legjobb körülmények közt. Nemrég halt meg sógorom[2] (rákban), aki egy kicsit nevelőapám is volt; néném[3] egyedül maradt Anyámmal,[4] akit viszont a teljes agyérelmeszesedés kiforgatott minden emberi formájából.

Sárika[5] és Dávid[6] Őcsényben. Ők se nagyon élvezhetik a természetesebb élet szabadságát, olyan rossz az idő. – Jövő héten már Pesten leszek s junius utolsó napjaiban jelentkezem majd telefonon.

Addig is nagy szeretettel köszönti:

Andris

MTAKK Ms 4586/279.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 2620/1.
[2] Lukács János (1910–1967) buzsáki főjegyző. 1948-ban elbocsátották, különféle munkahelyeken dolgozott a kaposvári kórházban, a fonyódi OTP-ben stb.
[3] Lukácsné Fodor Etelka (1912–2002) Fodor András idősebb testvérnénje.
[4] Fodor Józsefné Lieber Etelka (1889–1975).
[5] Ld. 2560. sz.
[6] Ld. 2560/1

2923. ZÁDOR ANNA – FÜLEP LAJOSNAK

[Poznan, 1967. VI. 25.]

Caro Amico,

nagyon tanulságos uton vagyok, rengeteget látok, mindenki nagyon kedves, de a strapa kissé sok.

Szeretettel és ragaszkodással

Anna

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/234.
Kézírás Poznan Renesansowy ratusz, pierwotnie gotycki, prezebudowany w pol. XVI. w. przez Jana Baptysta Quadro feliratú képeslapon
Címzés: Prof. L Fülep Budapest II. Széher út 20–22.

2924. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR VERÁNAK

[Bp.] 1967. VII. 9.

Kedves Vera,

már előbb tudtam a készülő eseményről,[1] Dercsényitől[2] hallottam róla, akkor is, most is ambivalens érzéssel reagáltam rá: amennyire örültem neki, annyira fájlaltam is, hogy elveszítjük Magát. Szívesen adnék Amerikának Maga helyett néhány hajórakomány mást. De Amerika nem kívánta ezt a cserét, ő tudja, miért. Igy hát most már csak annyit tehetek, hogy szívből kívánom, legyen Magának igazán-igazán jó.

Grace to you and peace from God our Father and the Lord Jesus Christ.[3]

Öreg barátja

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
MTA MKI Adattár C-I-119.
Kézírás.
Címzés: Molnár Vera művészettörténész H I. Fortuna u. 17.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A „nagy esemény" Molnár Vera készülő házassága a poitiers-i nyári egyetemen megismert Michael Gervers-szel. Gervers 1940-ben született Angliában; USA állampolgár volt, de Kanadában élt. Történészként a keresztes háborúkkal foglalkozott, főként forráskiadványokat publikált. Utóbb Torontóban az egyetem professzora lett. (Marosi Ernő közlése.)

[2] L.d. 2824/2.

[3] „Kegyelem néktek és békesség Istentől a mi atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól." Róm 1,7

2925. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Fonyód,] 1967. VII. 17.

Kedves Lajos bátyám,

hétvégi leruccanásaim során kirándultunk Badacsonyba, – ahol a Kisfaludy Ház melletti Irodalmi Muzeumban[1] balatoni versek eredeti kézirata látható (Weöres, Illyés, Takáts, Keresztury,[2] az én Egry-versem[3] stb.) Borsos, Varga Pista, Bartha[4] és egyéb illusztrációkkal.

30adikán indulunk Párizsba.[5] Addig még telefonon jelentkezem. Sajnos a Colinnal[6] közös franciaországi bolyongásra[7] nem lesz lehetőség, mert nem kocsin mennek Bordeaux-ba.

Szeretettel köszönti:

Andris és Sárika[8]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/281.
Kézírás Badacsony. Kőkapu a Balatonnal feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher ut 22.

[1] A kiállítás az ún. „Szegedy Róza házban" volt.

[2] Weöres Sándor (1913–1989), Illyés Gyula (1902–1983), Takáts Gyula (szül. 1911), Keresztury Dezső (1904–1996) valamennyien a Dunántúl más-más vidékéről származtak s életük végéig szoros kapcsolatban voltak szülőföldjükkel.

[3] Fodor András: A vízrenéző c. verséről van szól.

[4] Borsos Miklós (1906–1990) erdélyi származású, de ifjúságát Győrben töltötte, utóbb félig tihanyi lakos lett. – Varga Hajdu István (1920–1981) Barcson született s szorosan kötődött a Dunántúlhoz. – Bartha László (1908–1998) erdélyi származású, 1955–1968 között Tihanyban, később Kőszegen élt.

[5] Fodor András és felesége 1967. VII. 30–VIII. 3-ig Franciaországban, VIII. 4–VIII. 20 között Londonban, VIII. 21–26 között Hollandiában járt.

[6] Mason, Colin (1924–1971) zenekritikus. 1947-ben egy éves magyar állami ösztöndíjjal Budapestre érkezett, hogy tervezett Bartók-könyvén dolgozzon. A Zeneakadémián Szervánszky Endrétől zeneszerzést tanult. Az Eötvös Kollégiumban lakott, ott kötött barátságot Fodor Andrással. 1949-ben el kellett hagynia az országot. 1951-től a Manchester Guardian zenekritikusa, 1961-től a lap londoni vezető kritikusa lett, a Tempo c. zenei szaklap szerkesztője, 1964–1968 között a Macnaghten Concerts rendezője.

Többször visszatért Magyarországra, 1954-ben, 1956-ban, 1958-ban és 1960-ban, legtöbbször mint fesztiválok hivatalos vendége, de magánemberként is. Fodor András 1957-ben és 1970-ben volt a vendége Angliában, 1967-ben pedig feleségével együtt volt Masonéknál. 1970-ben Angliában érte Fodor András FL halálhíre.

FL és Colin Mason emlékére írta Fodor Kettős requiem c. kötetét. Bp. 1972. Szépirodalmi Kiadó.

FL az Eötvös Kollégiumból ismerte Colin Masont, aki minden budapesti tartózkodásakor meglátogatta a Széher úton. Fodor András pedig rendszeresen felolvasta Mason magyar nyelvű leveleit a csütörtök–pénteki együttlétekkor.

[7] Mason feleségével és fiával készült Bordeux-ba, szó volt róla, hogy ha kocsin mennek, Fodorékat is magukkal viszik. Erre azonban nem került sor, mert repülővel utaztak. (Fodor Andrásné közlése.)

[8] Ld. 2560. sz.

2926. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp. 1967.] VIII. 2.

Kedves Kornel,

nincs miért az Akad.[émiai] K[önyves]b[olt]-ba menni, postán küldik. Nem tudom, jól emlékszem-e, hogy a Kortársak szemével-t[1] óhajtotta – ha igen, nálam megvan a maga számára.

Ellenben – jellemző – az *Expresszionismust*[2] nem tudták megszerezni, levelük szerint „nem kapható" – lehetetlen, II. kiadás, és nemrég jelent meg. Kérem, vegye meg valahol és hozza majd el.

Szíves üdvözlettel

F.[ülep] L.[ajos]

Helynév és évszám postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Vajda Kornél FL könyvbeszerzéseit leginkább a Váci utcai Akadémiai könyvesboltban bonyolította le. Mivel FL-nak minden, a MTA II. osztálya kiadásában megjelent műből tiszteletpéldány járt, az őt nem érdeklő jogi, közgazdasági stb. tárgyú munkákat nem vette át, hanem értékükben más könyveket vásárolt. Vajda Kornélt felhatalmazta arra, hogy ennek a keretnek a terhére saját magának is vegyen meg minden őt érdeklő könyvet. „Egyszer s mindenkorra" adta az engedélyt, de Vajda szerénységből csak ritkán vette igénybe a lehetőséget, ezért FL-nak későbbi leveleiben is újra és újra biztatnia kellett rá. (Ld. még 2950/2., 3187/3., 3203/3. és 3229/5.)

Kortársak szemével. Írások a magyar művészetről 1896–1945. Vál. jegyzetekkel ellátta és a bevezető tanulmányt írta Perneczky Géza. A művészettörténet forrásai. Szerk. Németh Lajos. Bp. 1967. Corvina.

[2] Az expresszionizmus. A bev. tanulmányt írta, a szövegeket válogatta, fordította Koczogh Ákos. Bp. 1964. Gondolat. 2. átdolg. kiad. 1967.; 3. bővített kiad. 1981.

2927. FODOR ANDRÁS ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Chartres,] 1967. VIII. 3.

Kedves Lajos bátyám,

jó volt meggyőződni róla, hogy a bűvülő szavak által fölidézett élmény csodája a valóságban is úgy igaz, ahogy tizenhét éve elképzeltük.

Két napot töltöttünk Párisban, de amit megéltünk, két hétre is sok. Ady és Dóráék nyomdokaiba lépve a G.[rand] H[otel] des Balcons-ban[1] lakunk az Odéon mellett.

A város még vonzóbb, elevenebb, mint amilyennek előző itt jártamkor 1957-ben[3] láttam. Akkori emlékeim sokat segítenek az eligazodásban.

Holnap megyünk Londonba. Igyekszem majd a Parlament képét nem küldeni[4] onnét.

Nagy szeretettel köszönti hű fia:

Andris

A csodálatos üvegablakokat órákig figyelve sem tudtunk betelni szépségükkel. Nagyon sokszor emlegettük közben Lajos bácsit.

[Sárika][5]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/282.
Kézírás Couleurs et Lumières de France. Chartres (Eure-et-Loire) Vitrail de la vie de Saint Lubin (détail) feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Urnak Budapest II. Széher ut 22 Hongrie

[1] A Grand Hôtel des Balcons a 3, rue Casimir Delavigne-en van, falán emléktábla jelzi, hogy ott lakott és dolgozott Ady Endre. Magyar turisták részben ezért, részben olcsósága és központi fekvése miatt szívesen szálltak meg ott.
[2] Odéon 1782-ben alapított balparti színház, nevét 1796-ban vette fel.
[3] 1957-es nyugati útja alkalmával Fodor András két napot töltött Párizsban (X. 11–12.)
[4] Utalás Fodor 1957-es londoni útjára, amely alkalommal a neogót parlament képét küldte el FL-nak, aki ezt nem hagyta szó nélkül. Ld. FLev. VI. 2339. és 2344. sz.
[5] Ld. 2560. sz.

2928. MOLNÁR VERA – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1967. VIII. 6.

Kedves Professzor Úr,

Nagyon-nagyon mélyen meghatott Professzor Úr csodálatos levele,[1] és most nem találok szavakat, hogy igazán, úgy, ahogy szeretném, meg tudjam köszönni jókívánságait. De ezt a levelet mindig a Bibliámban fogom őrízni, s mindkettőnk[2] nevében nagyon sok szeretettel küldöm köszöntésemet

Molnár Vera

MTAKK Ms 4589/25.
Kézírás.
Címzés: Dr Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher utca 22.
Feladó: Molnár Vera Bp. I. Fortuna u. 17.

[1] Ld. 2924. sz.
[2] Michael Gerversre utal. Ld. 2924/1.

2929. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

London, 1967. VIII. 10.

Kedves Lajos bátyám,

úgy érzem nem kell megváltoztatni az itteni világról való jó véleményünket, sem a tíz évvel ezelőttit,[1] sem a hat évtizedeset.[2] Biztonságos emberi közegben mozgunk bárhol is

járunk. A változó, kavargó tárgyi világ kellékei közt jól esik érezni a barátság és művészet stabilitását. Tegnap jártunk először a British M.[useum]-ban. Egy ott dolgozó honfitárs[3] megmutatta a könyvtár imponáló kupolatermét; aztán újra gyönyörködhettem az Elgin gyűjteményben.[4] Itt küldjük a minket különösen megragadó részletet.

Esténként hangverseny, opera (tegnap például a Varázsfuvola). Jövő héten megyünk vidékre, valószínűleg Cambridge-be[5] és talán Wales-be.[6]

Sok szeretettel küldjük üdvözletünket =

Andris és Sárika

MTAKK Ms 4586/283.
Kézírás The British Museum Heifers led to Sacrifice Southfries of the Parthenon (XI.) About 440 B. C. feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22 Hungary

[1] 1957 őszén első angliai útjára utal.
[2] FL 1909-ben töltött 10 napot Londonban.
[3] Valószínűleg Czigány Lorántról van szó (szül. 1935), aki 1956-ban Angliába disszidált, Oxfordban és a londoni egyetemen tanult, majd 1962–1969 között a British Library magyar referense volt.
[4] Az Elgin-márványok a Parthenon és más athéni templomok szobordíszei, amelyeket Lord Elgin megvásárolt a törököktől, és 1803–1812 között Angliába vitt. Az állam 1816-ban megvásárolta és a British Museumban helyezte el a szobrokat.
[5] Ld. 2930. sz.
[6] Walesben nem voltak, helyette a Lake District-et látogatták meg, majd Hollandián és Bécsen át utaztak haza.

2930. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Cambridge,] 1967. VIII. 13.

Kedves Lajos bátyám,

megnéztünk néhány kollégiumot: – amikor egyikbe beléptünk, Colin[1] megjegyezte: „Szebb, mint az Eötvös!" – Én azt hittem az oxfordinál[2] hangulatosabbakat már nem fogok látni; de a város egészében talán még megkapóbb, mint a párja.

Szeretettel üdvözöljük utunk közepéről:

Andris

Az angol vendéglőkkel nem járunk olyan jól. Annyi itt a külföldi „visitor", hogy alig lehet ebédet kapni.

Szeretettel köszönti

Colin
Sárika[3]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/284.
Kézírás King's College Chapel, Cambridge feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Urnak II. Széher ut 22. Hungary

[1] Ld. 2925/6.
[2] Fodor András első angliai útja során járt Oxfordban Colin Masonnal 1957. IX.-ben.
[3] Ld. 2560. sz.

2931. VAJDA KORNÉL – FÜLEP LAJOSNAK

Balatonalmádi, 1967. VIII. 14.

Mélyen tisztelt Professzor úr!

Vasárnap reggel utaztam el Budapestről, és most Balatonalmádiból üdvözlöm Profeszszor urat, és kívánok minden jót. Az expresszionizmus[1] kötet utolsó pesti napomon, szombaton még nem jelent meg. Valószínűleg szeptemberben megyek haza, akkor telefonon fogok jelentkezni.

Szeretettel üdvözlöm

Vajda Kornél

MTAKK Ms 4590/152.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II., Széher u. 22.

[1] Ld. 2926/2.

2932. MARTYN FERENC – FÜLEP LAJOSNAK

Szofia–Bojana, 1967. VIII. 15.

Mon cher Louis,

d'un voyage à travers la Yougoslavie et la Bulgarie pensées d'ami de ton coeur =

Ferenc (Martyn)
Klara

Bizse János[1]
Bizse Diana[2]

MTAKK Ms 4588/326.
Kézírás Die Kirche in Bojana. Verklärung Christi. Teilanscicht. Christus feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II., Széher ut 22–24. Ungarija

Kedves Lajosom,

Jugoszlávián és Bulgárián végigutazva üdvözlettel
szívbéli barátod

Ferenc (Martyn)
Klára

[1] Ld. 2874/1.
[2] Ld. 2874/2.

2933. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Amsterdam,] 1967. VIII. 22.

Kedves Lajos bátyám,

a levelezőlap[1] sajnos mit sem ad vissza az eredetiből. Eddig valahogy elkerülte a figyelmemet ez a kép – s most nagyon magával ragadott. Csodálatos a kéztartás és az arc nemessége.

Tegnap jöttünk át Angliából. Hat órát hajóztunk a napsütéses, csendes tengeren. Itt Kibédi Varga Áron[2] vendégei vagyunk, ő is, városa is igen barátságos. – Mindenütt keserves az autóktól hemzsegő nagyvárosi élet, de itt csodálatosképpen a bicikli maradt a fő járószerszám.

Vasárnap még Bécsben is töltünk pár órát, hétfőn megyünk le Dávidért;[3] csütörtökön, pénteken már élőszóban és személyesen is jelentkezünk.

Addig szeretettel küldjük üdvözletünket:

Andris és Sárika[4]

A helynév a képeslap feliratából.
MTAKK Ms 4586/285.
Kézírás Rijksmuseum Amsterdam Rembrandt van Rijn (1606–1669) Jeremiah, Lamenting the Destruction of Jerusalem feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher utca 22 Hongarije

[1] A képeslap túloldalára utal.

[2] Kibédi Varga Áron (szül. 1930) költő, író, irodalomtörténész. Ekkor az amsterdami egyetem francia tanszékének asszisztense, utóbb professzora. Fodor András 1965 nyarán Sárközi Márta révén ismerte meg. 1967-es nyugati útjukon Fodorék néhány napig Kibédiék vendégei voltak Hollandiában, 1968-ban Kibédiék nyaraltak Fonyódon. Innen látogatták meg Sajkódon Németh Lászlót, majd Budapesten VIII. 10-én FL-t. – Kocsin nagyobb kirándulásokat tettek az országban, útjuk során Stószon is jártak Fábry Zoltánnál. Ld. 3001/1., ill. 3005/3.

Kibédi elküldte FL-nak Retorika és strukturalizmus. Páris, 1968. Magyar Műhely 27. sz. c. művét a következő ajánlással: „Fülep Lajos professzor úrnak köszönettel és tisztelettel Kibédi Varga Áron."

[3] Ld. 2560. sz.

[4] Ld. 256. sz.

2934. FÜLEP KATALIN – FÜLEP LAJOSNAK

[Stolpen, 1967. VIII. 24.]

Sok szeretettel és hálával gondolok Lajos bácsira

Fülep Katalin

MTAKK Ms 4586/324.
Kézírás Stolpen I. Sa. Markt feliratú képeslapon.
Címzés: Dr Fülep Lajos professzor útnak Budapest II. Széher u. 22. Ungarn

Fülep Katalin (szül. 1948) a budapesti egyetemen végzett könyvtárosi és művelődéstörténeti tanulmányok után 1977 óta az OSzK munkatársa, jelenleg tudományos főtanácsos. Tagja a Fragmenta Codicum Kutatócsoportnak is. Közreadta Fülep Lajos levelei Elek Artúrhoz. (A szöveget gondozta, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta Fülep Katalin.) Bp. 1990. OSzK

Fülep Katalin és testvére, Anikó (ld. 3012. sz.) nagyapja, Fülep Ferenc Fülep Lajos édesapjának, Fülep Györgynek legifjabb öccse volt. A családnak ebben a generációjában tíz testvér volt, s leszármazottaik között jórészt megszűnt a kapcsolat. Amikor a Magyar Nemzetben FL 80. születésnapja alkalmával megjelent Ruffy Péter köszöntő cikke, Fülep Ferenc fia Fülep Kálmán és családja felújította a rokoni kapcsolatot, amely FL haláláig fennállt.

2935. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1967. VIII. 28.

Carissimo!

most aztán igazán megyek Pestre[1] mégpedig *szept.[ember] 10-én,* repülve, így *vasárnap szept.[ember] 10-én* d. u. ott leszek. Remélem, *nem* jön közbe valami? nagyon örülök neki, közben a könyvem[2] nyomdában van és az úgyis 3–4 hétig tart. Okt.[óber] első napjaiban kell visszajönnöm. Remélem jól vagy és sokszor foglak látni. Benedekéknél[3] lakom újra.

Ölel szeretettel

Magda

Hozok csocsót, könyveket.

MTAKK Ms 4589/210.
Kézírás Vincent van Gogh (1853–1890) Church at Auvers. Oil feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22. Hongerija

[1] Előző évi tervezett budapesti útja elmaradt. Ld. 2870. sz.
[2] Ld. 2519/2.
[3] Benedek Marcell (1885–1969) író, fordító és fia, István (1915–1996) orvos, író, művelődéstörténész Vércse utcai villájában. A Benedek és Alexander-család régi barátságban volt egymással.

2936. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Miskolc, 1967. IX. 7.]

Kedves öreg Barátom!

Szabadságon vagyok régi hazámban egy hétre s kedves szeretettel üdvözöllek az évszázados torony tövéből, mely történelmi időkről sokat tudna beszélni.

A hónap végén felkereslek, addig is üdvözöllek szívélyesen

fiatal barátod

Ernő

A helynév és dátum a képeslap feliratából, ill. postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/114.
Kézírás Miskolc. Avasi ref. harangtorony (1557) feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos prof. részére Budapest II. Széher u. 22. sz.

2937. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Moszkva, 1967. IX. 9.

Kedves Lajos bátyám,

utolsó otthoni napjaim a gyors elutazás miatt olyan zsúfoltak voltak, hogy még elbúcsúzni sem tudtam.

Harmadnapja vagyok itt. Párizst bizony jobb másodszor látni, mint Moszkvát.[1] És úgy látszik a nyár se használ ennek a városnak; nyers színeinek, építészeti elemeinek zűrzavara bántóbban kiütközik. – Holnap a műfordítói konferencia[2] résztvevőivel kirándulni megyünk pár napra Novgorod[3] irányába. Gondolom ott még lehet mit látni az ősi Oroszországból.

Tegnap voltam Peregyakinoban,[4] ahol az írók „dácsái" vannak s megvizitáltam Pasztternak[5] sírját. Meglepett, milyen sokan voltak ott; egyszerű emberek is. Mondják, a temetőnek ez a része valóságos bucsujáró hely. Küldök még lapot[6] további utamról, addig szeretetteljes üdvözletemet küldöm

Andris

MTAKK Ms 4586/286.
Kézírás Vladimir Uspensky Cathedral feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos urnak Budapest II. Széher ut 22 Budapest Vengrija

[1] Fodor András 1963. őszén járt először Moszkvában.

[2] Ez alkalommal 1967. IX. 8–X. 7. között egy szovjet műfordítási konferencia alkalmával voltak a Szovjet Írószövetség vendégei. Fodor András on kívül jelen volt Horgas Béla és felesége, Gellért György, Pór Judit, Radó György, Elbert János, Makai Imre, Lothár László és Garai Gábor. (Fodor Andrásné közlése.)

A konferencia IX. 8–IX. 23. között volt, majd hosszabb utazást tettek Moszkva, Peregyelkino, Kalinyin, Pszkov, Pecsori, Novgorod, Volgográd, egy volgai hajóút. Baku, Tbiliszi, Gori, Szuhumi, a Rica-tó, Picunda útvonalon.

[3] Novgorod több mint 1100 éves kisváros, az ország egyik „műemlékvárosa". Az itt tartott irodalmi esten Fodor András Nyekraszov „Forr a mezőkön" c. versének magyar fordítását adta elő.

[4] Peregyelkino Moszkvához közeli villaváros, számos írónak volt ott dácsája.

[5] Paszternák, Borisz Leonyidovics (1890–1960) költő, író, esszéista, műfordító. Sokat támadták, kizárták a Szovjet Írószövetségből, s vissza kellett utasítania az irodalmi Nobel-díjat.

[6] Ld. 2940., ill. 2941. sz.

2938. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1967. IX. 20.

Kedves Komaasszony,

megkaptam, köszönöm, levelét.[1] Nem írtam rá nyomban, mert még mindig reméltem, hogy mehetek, de most már nem tudok bízni benne, ha csak valami csoda nem történik, de hát a mi életünkben nem igen szokott.[2] Ha végkép nem jutok oda, akkor a kosarat elküldöm postán (most megint azt mondták egyik helyen, hogy lehet), ha pedig nem lehet, el-

küldöm az árát. – Közeledik a dió és aszalt szilva ideje – vajjon van-e ott az idén? Alkalmilag kérem írja majd meg. – És azt is, hogy' vannak. A kis unoka jól fejlődik?

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Bognárné legutóbbi fennmaradt levele 1967. IV. 15-én kelt. (ld. 2917. sz.) Lehet, hogy írt közben, de levele nincs meg.
[2] FL nem volt Zengővárkonyban 1967-ben.
[3] Ld. 2838/4.

2939. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1967. IX. 20.

Kedves Margit,

megszoktam, hogy leveleidben[1] jó hírek szoktak lenni Rólatok – legalább is az utolsó években –, ilyen érzéssel bontottam fel most is, és nem csalatkoztam várakozásomban. Isten tartsa meg ezt a jót továbbra is! Hadd örülhessek neki még ezután is én is.

Hogylétemet kérdezed – hát bizony érzem a kort, a januárban telő 83-at. A fejemre ugyan nem panaszkodhatom hála Istennek, de a többi már figyelmeztet – bár én amúgy is készen vagyok az útra. Ez a világ egyébként nem az én világom, nem sajnálom itt hagyni – bár hiszen sose is éreztem igazán magaménak, kivéve, amikor Italiaban éltem. De ott is nagy a változás, láttam '48-ban, mehettem volna akárhányszor, nem kívánkoztam. A mai tömegesedés és technika mindent kiforgat eredeti mivoltából, mindkettőtől elriadok. Hát csak csinálja tovább nélkülem.

Pestre sose jöttök? Nagyon megértem, ha nem muszáj. Már van öt éve, hogy nem voltam a pesti oldalon. Csak itt sétifikálok a kertben meg a hegyen.

Mindnyájatokat szeretettel csókollak

Lajos bátyád

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4160/217.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagytiszteletű Porzsolt Ferencné Kisújszállás Szabadság tér 3. Jász–Nagykun-Szolnok megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Porzsoltnénak nem maradt fenn 1967-ben írt levele.

2940. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Baku,] 1967. IX. 28.

Kedves Lajos bátyám,

a Baku[1] név eredetileg azt jelenti „szelek városa" – ezért noha Roma vonalánál is lejebb fekszik, pálmák, fügefák virítanak benne, – az igazi délies klímát tegnap óta még nem sikerült megtapasztalni. – Láttam viszont sok ilyen és még régebbi építészeti emléket, a város muzeumát az Ermitázs utáni leggazdagabb történeti gyűjteményként emlegetik. – Volgogradból[2] érkeztem ide, Tbiliszibe[3] megyek tovább. – Október első hetére nem érek haza, de majd jelentkezem, s talán kimehetnénk egyik vasárnap délelőtt.

Addig is sok szeretettel küldöm üdvözletem:

Andris

A helynév a képeslap felirata alapján.
MTAKK Ms 4586/287.
Kézírás Baku: The Complex of the Shirvanshah Palace. XV. Century. General View feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher ut 22. (Cirill betűkkel:) Budapest Vengrija

[1] Baku az Azerbajdzsán Szovjet Szocialista Köztársaság fővárosa, olajipari központ.
[2] Volgograd eredeti neve Caricin, 1925–1961 között Sztálingrád, utóbb Volgograd. Volgai kikötőváros.
[3] Tbiliszi a Grúz Szovjet Szocialista Köztársaság fővárosa. Az ott tartott irodalmi esten Fodor András „Künn a fákon..." c. saját költeményét adta elő. (Fodor Andrásné közlése.)

2941. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[H. n. 1967. IX. 29.]

Kedves Lajos bátyám,

a régi Oroszország néhány érdekes városát láttam s egy hét alatt az életből is többet, mint multkor egy hónapnyi időben. – Különösen szépek Novgorod[1] és Pszka[2] [!] épen maradt templomai s a most is működő pecsorai monostor.[3] Jártam Michajlovszkojében[4] Puskin családi birtokán. Olyan helyre én is szívesen mennék száműzetésbe. Az Anyegin szép természetleírásai megtalálhatók a valóságban.

Gyönyörű idő van. Egész nap kék az ég. – Ma irodalmi est lesz, melyen különféle fordítók a maguk nyelvén olvassák föl orosz költők műveit.[5] Egy jó hír: Makai Imre[6] készíti a Karamazovok új fordítását.[7]

Szeretettel köszönti:

Andris

Makai Imre

A dátum a tartalom, ill. a 2940. sz. lap alján.
MTAKK Ms 4586/288.
Kézírás Pskov Obrazsszkaja cerkov 1784. g. feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Urnak Budapest II. Széher utca 22 Vengrija

[1] Ld. 2940/3.
[2] Pszkov ezer esztendős műemlékvároska.
[3] A pecsorai monostor a 15. sz. közepén barlang-cellákból és barlang-templomból alakult ki, a 16. században felépült a monostor és körülötte az erőd, majd létrejött a város. Mai formája a 18. századból való. Ma Észtországhoz tartozik.
[4] Mihajlovszkoje Puskin (1799–1837) anyjának birtoka volt, ahová a költő az 1820-as években a száműzetésből cári engedéllyel visszavonult.
[5] Fodor András Nyikolaj Zabolockij (1903–1959) Ősz c. versének fordítását olvasta fel. (Fodor Andrásné közlése.)
[6] Makai Imre (1920–1995) műfordító, elsősorban orosz prózai műveket fordított.
[7] Dosztojevszkij: A Karamazov testvérek c. regénye – amely FL egyik legkedvesebb könyve volt – először 1970-ben jelent meg Makai Imre fordításában. Korábban Szabó Endre (1921), majd Institoris Irén (1959) fordításában volt olvasható.

2942. F. CSANAK DÓRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Teplice, 1967. X.]

Nagyon nevezetes fürdő volt ez valamikor:[1] járt itt Nagy Péter, Mozart, Beethoven, és természetesen Goethe is.

Esti sétákra nagyon jó lenne, az egész város csupa csendes öreg park, és autó be nem teheti a kerekét.

Szeretettel

Dóra

MTAKK Ms 4587/68.
Kézírás Teplice – statni zámek feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos prof urnak Budapest II. Széher ut 22. Madarsko

[1] Hivatalos kiküldetésben voltam Forbáth Imre hagyatékában értékelése céljából, amelyet cseh születésű felsége felajánlott a MTAK Kézirattárának megvételre. Forbáth Imre (1898–1967) költő, újságíró, orvos. A Tanácsköztársaság bukása után Csehszlovákiába emigrált. 1927-től orvosként dolgozott. 1939-ben Angliába emigrált, a háború után hazatért, 1949–1951 között diplomáciai szolgálatban volt. A koncepciós orvosperek idején elbocsátották, haláláig Teplicén fürdőorvosként dolgozott.
A kéziratos hagyaték 1970-ben a MTAK Kézirattárába került.

2943. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp. 1967.] X. 2.

Kedves Kornél,

beszéltem végre Urainéval[1] – ő még nem tud róla, hogy az Express[zionizmus][2] megjelent; ha igen, akkor a jövő hétig megszerzik és érte lehet menne. Ha pénteken este (6-án)

Maga is jön, akkor odaadom az ő utolsó statusjegyzéküket, a többit megbeszéljük. Ha pénteken valami miatt nem tud jönni vagy eső miatt egyáltalán nem lehet jönni, akkor kérem, hívjon telefonon – akár éppen pénteken este felé s akkor majd kifundálunk valami más modust.

Szíves üdvözlettel

F.[ülep] Lajos

A helynév és évszám postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyet. hallgató H. VI. Munkácsy M. utca 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2634/1.
[2] Ld. 2926/2.

2944. VÖRÖS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Füzesabony,] 1967. X. 6.

Kedves Tanár Úr!

Egerből visszatértünkben ezúton szeretnénk megköszönni szívességét – a jövőheti találkozás lehetőségét!

Szeretettel és tisztelettel

Vörös László és Judit

MTAKK Ms 4590/220.
Kézírás Füzesabony feliratú képeslapon.
Címzés: dr. Fülep Lajos professzor urnak Budapest XII. Széher út 22.

2945. KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Szigliget,] 1967. X. 26.

Sok üdvözlet Szigligetről a beteg Sanyitól, és a „kivételesen" egészséges

Amytól

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4591/192.
Kézírás Szigliget Látkép a várral feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos prof. úrnak Budapest Széher-u. 22–24.

2946. KERÉNYI KÁROLYNÉ ÉS KERÉNYI KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Athén, 1967. X. 27.

Carissimo Amico,

non ho reuscito di trovare una cartolina – ne anche magari ma brutta – che rappresentasse il quartiere „PLAKA" per madare i nostri saluti e dirLe la nostra esperienza di ogni sera: era Csontváry, come nessun'altro ad intuire e rappresentare l'essenziale d'Atene col suo quadro notturno con la carrozza sotto l'Acropoli. Noi ceniamo proprio li, nel giardino di una piccola taverna e Le desideriamo tanto accanto alla nostra piccola tavola treballante...

Carissimi saluti da

Magda

Atene per lavorare come 1929. Sono contento. Tuo

Carlo

MTAKK Ms 4589/217.
Kézírás Ceramicus. Black Figure Jug (End of 6th Cent. B, C.) feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. Lodovico Fülep Széher ut 16. Budapest Hongrie
Kerényi Károlyné ld. 2529. sz. – Kerényi Károly ld. 2646. sz.

Nagyon kedves Barátom,

nem sikerült olyan lapot találnom – még csúnyát sem – amely bemutathatná a Plaka-negyedet, hogy elküldjük rajta üdvözletünket, s megírjuk minden esti tapasztalatunkat: Csontvárynál jobban senki sem ismerte fel és mutatta be Athén lényegét, az éjszakai sétakocsikázás képnél az Akropolis alatt. Pontosan itt vacsorázunk egy kis taverna kertjében, és annyira idekívánjuk billegő asztalkánkhoz...

Legmelegebb üdvözlettel

Magda

Athénban dolgozni, mint 1929-ben. Boldog vagyok

Carlód

2947. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1967. X. 31.

Kedves komaasszony,

megkaptam, köszönöm múlt hó 28-i levelét.[1] Nagyon sajnálom, hogy idei menetelem is elmaradt – megismétlődött, ami már évekkel ezelőtt is volt egyszer: májusban volt egy hét, ami megbízhatónak látszott, mentem volna, de akkor Dóráék[2] nem jöhettek, és nem volt hozzá szívem, hogy nélkülük menjek, mikor tudom, mennyire szeretnek Várkonyba menni, később aztán vagy nem volt megbízható az idő, vagy olyan meleg volt, hogy nem mertem nekivágni a több, mint három órás útnak végig a tűző napon, olvastam, hogy néhány sofőr elájult a kormány mellett, nagy balesetek történtek – én nem félek a haláltól, de megnyomorodni nagyon nem kívánok. No majd talán jövőre, ha élünk s az Isten is úgy akarja!

Az aszalt szilva bizony nagyon fog hiányozni nekem! olyan szükséges, mint a falat kenyér. Amit Pesten kapni, nem eszem meg.

A diót még nem beszéltem meg a háziasszonnyal,[3] most meg éppen nincs itthon, nem kérdezhetem meg. No majd hamarosan megírom.

Örülök a családról szóló jó híreknek, közben a házzal is elkészülhettek végre és remélhetőleg be is költözhettek végre.

Én még csak megvagyok valahogy, mint aki készül a 84-be belépni. Sose hittem volna!

Mindnyájuknak minden jót kívánva szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Bognárné IX. 28-i levele nem maradt fenn.
[2] F. Csanak Dóra és Fülöp Géza.
[3] Raskó Alfrédné.

2948. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1967. X. 31.

Kedves Komaasszony,

mikor már leragasztottam a levelem,[1] akkor jutott eszembe, hogy éppen azt felejtettem ki belőle, amivel kezdeni akartam: hogy megkaptam és köszönöm a gesztenyét! ma annyi levelet kellett írnom – egész délután azt csináltam –, hogy a hiba megesett rajtam.

Igy hát még egyszer köszönettel és üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2947. sz.

2949. FÜLEP LAJOS – P. MOLNÁR ZSUZSÁNAK

[Bp.] 1967. XI. 4.

Kedves Zsuzsa,

nagyon köszönöm mindkettőt[1] és nagyon örülök, hogy végre idáig jutottunk. Érdemes feladatot teljesített, és örömmel látom, jól.

Úgy van, amint írja: N.[emes] L.[ampérth]-ot[2] igen sokra becsültem, a művészt is, de külön az embert is. Mert az hiszem, a kettőt el is lehet választani. Bizonyára nem lett volna *olyan* művész, ha nem *olyan* ember, de embernek lehetett volna olyan, ha nem művész is. Mert emberi mivoltában is *egy* darab volt, magában teljes egész. És ez volt, azt hiszem, a végzete. Absolut ethikus ember volt, meg-nem-alkuvó, kemény, elszánt – amilyen csak törhet, nem hajolhat. Annyira, hogy nem is való ebbe a világba. Tragikus, szívfájdító a sorsa, de, azt hiszem, nem is lehetett más. Nem tudom elképzelni élete folytatásának lehetőségét.

Sajnos, kevésszer találkoztunk – de már az első alkalommal is úgy, mint régi ismerősök, akik régtől értik egymást. Máig is őrzöm az első tekintetének emlékét.

Ismételt köszönettel és szíves üdvözlettel

öreg barátjuk[3]

Fülep Lajos

A helynév a levél élén levő címbélyegzőről.
MTA MKI Adattár C-I-77/1566.
Kézírás.
Címzés: P. Molnár Zsuzsa művészettörténész H. XI. Csetneki u. 5.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
A bélyegző a levél élén is szerepel.

Molnár Zsuzsa (1929–1977) művészettörténész, ekkor a MNG festészeti osztályának munkatársa. Ő írta a MNG 1963-as Nemes Lampérth-emlékkiállítás katalógusának előszavát is.

[1] A „mindkettő" közül az egyik Molnár Zsuzsa: Nemes Lampérth. Bp. 1967. Corvina. (A művészet kiskönyvtára 12.) A kötet a FL halála után készült könyvtárlistán szerepel, nyilvánvalóan dedikálva volt. Ma nincs meg a könyvtárban.

[2] Ld. 2877/2. Nem tudni, FL mikor és hol ismerte meg Nemes Lampérthot.

[3] A többes szám Pataky Dénes (1921–1975) művészettörténészre utal, aki ekkor Molnár Zsuzsa férje volt. A Szépművészeti Múzeum modern külföldi kép- és szoborgyűjteményének munkatársa, majd vezetője.

2950. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1967. XI. 4.

K.[edves] K.[ornél],

Pythagoras[1] elfelejttette velem eszébe juttatni: ha megjelent mostanában valami, amit óhajt és megvan az Ak.[adémiai] K[önyves]b[olt]-ban, vegye. És mivel Pyth[agoras] mindig lehetséges, egyezzünk meg once for all, hogy *mindig* megteszi[2] – tehát ne kelljen mondanom. Megteszi? nekem könnyít!

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Az előző esti beszélgetés témájára utal. (ld. Fodor A.: Ezer este... II. 527.)
[2] Ld. 2926/1. Ebben az esetben FL maga szerezte be a Vajdának szánt ajándékkönyvet.

2951. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1967. XI. 16.

K.[edves] K.[ornél]

remélem, hogy a jövő hét elejére már jobb állapotban leszek – kérem, hívjon telefonon, amikor alkalmas Magának, vasárnap, hétfőn, kedden.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév a feladóból.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

2952. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1967. XI. 22.

K.[edves] K.[ornél],

nem kapta meg a múlt heti lapomat,[1] amin kértem, telefonáljon ennek a hétnek az elején (vasárnap, hétfő, kedd)? vagy beteg? Akármi az oka a nem-jelentkezésének, kérem, adjon hírt, amint lehet, ha személyesen nem tud, valakinek az útján.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2951. sz.

2953. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1967. XI. 30.

Kedves Komaasszony,

megkaptam 28-i levelét,[1] nagyon köszönöm, és a benne kifejezett készséget is a szilva dolgában. Azonnal válaszolok és kérem, vegye meg a szilvát, amennyit kap, 5 vagy 6 kilót, és legyen szíves, küldje el, legjobb volna dióval együtt, zsákban, azt visszaküldeni is legkönnyebb. Diót kérek 10 kg-t, a szilva lesz 5 vagy 6 kg, így hát a csomag nem lesz több 20 kg-nál, és *posta*csomagként küldhető. Ha lehet, jó volna addig küldeni, amíg a karácsonyi torlódás nem kezdődik.

Már én is készülök a könyveket küldeni – 10 kötet összegyűlt, még várok néhányra, aminek beszerzésére utasítást adtam, még nem tudom, kaphatók-e – amikor már nem lesz mire várni, küldöm, ami van.

Hanem hogy Maga miket nem olvas! még a Dénes Gizella[2] könyveit is!

Amiket az a Tüskés Tibor[3] írt, csupa ostobaság és hazugság. Hát mikor beszélhettem én Várkonyban Anna nénivel? Anna nevű talán sose is volt Várkonyban, én legalább még híréből se hallottam. És mikor szorultam én rá, hogy alkalmi kocsin menjek oda? szabad kocsihasználatom van, akkor és oda megyek, amikor és ahova akarok. De az ilyen firkásznak érdekesebb a hazugság. No de azóta nem is kerülhet a szemem elé.

Köszönöm, hogy időnként megírná a várkonyi eseményeket. Minden érdekel, ami ott történik.

És Maguk hogy vannak? Remélem, jól.

Amit szívből kívánok is, és Mindnyájukat szeretettel üdvözlöm

Fülep Lajos

Mellékkelem a megírt szállítólevelet, hogy megkönnyítsem a dolgát.

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővákony Jókai utca 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Dénes Gizella (1902–1975) író, újságíró. Élete nagy részében Pécsett élt, regényei, novellái gyakran baranyai témákat dolgoznak fel.
[3] Ld. 2546., ill. 2891. sz.

2954. FÜLEP LAJOS – BERNÁTH AURÉLNAK

[Bp.] 1967. XII. 1.

Kedves Aurel,

megkaptam könyveket, levelet[1] – hálás köszönet! Nem tudok magamhoz térni ámulattól, micsoda könyveid vannak, – úgy látszik, mind az öt világrészből küldenek Neked. Amint túl vagyok rajtuk, visszajuttatom a megbeszélt úton vagy postán.

Daszvidanyija[2]

Lajos

MTAKK Ms 2156/667.
Kézírás, Antuan Vatto (1684–1721) Akterii italjanszkoj komedii feliratú képeslapon. A Vatto név fölé odaírta: Watteau
Címzés: Bernát Aurel festőművész úrnak H. V. Stollár Béla u. 5.
Bernáth Aurél ld. 2791. sz.

[1] Nem tudni, milyen könyvről van szó. A levél nem maradt fenn.
[2] Az orosz búcsúzás feltehetően a képeslap orosz feliratára utal.

2955. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1967. XII. 10.

Kedves Komaasszony,

tegnap, szombaton d. e. megkaptam lev.[elező]lapját,[1] este meghozták a csomagot is. Minden nagyon jó, köszönöm a fáradozását. A szilva és dió árát holnap küldöm (ma nem lehet, vasárnap van), a különbség a költségekre megy. A zsákokat és a gesztenyés zacskót majd a könyvekkel küldöm – amint írtam, 10 kötet már együtt van, de még várok néhány napig, hátha sikerül valamit még melléjük szerezni.

Péntek este itt volt Dóra,[2] emlegettük Magát, mondta, milyen levelet kapott Magától. Örülök, hogy ilyen jól összebarátkoztak, Dóra igen kitűnő teremtés, észre is, jellemre is, és hűséges jó barát, volt idő, alkalom megismerni. Férje[3] is nagyon derék ember.

Ismételt köszönettel, sok szeretettel

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levelezőlap nem maradt fenn.
[2] F. Csanak Dóra.
[3] Fülöp Géza ld. 2551. sz.

2956. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1967. XII. 16.

Kedves barátom!

kissé aggaszt, hogy levelemre nem feleltél,[1] remélem nem vagy beteg és tudnál írni, ha kedves és időd van? *Várok híreket!* Itt szürke és nyomasztó és én is nyomott hangulatban úszom át a számomra nehéz hónapokat. Az emlékek ilyenkor erősebbek és még a munka se enyhíti, pedig már 5 előadást tartottam. Vágyódóm elmenni dél felé és egyáltalán. Mégis b. u. é. k. de írj végre!

Ölel

Magda

MTAKK Ms 4589/218.
Kézírás Jan Vermeer van Delft (1632–1675) Der Maler und das Model Wien feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II., Széher ut 22. Hongrije

[1] Révészné VIII. 28-i levele (ld. 2935. sz.) után nem maradt fenn frissebb keltezésű levél.

2957. MARTYN FERENC ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Pécs,] 1967. XII. 28.

Kedves Barátom,

az igaz, hogy hónapok óta nem adtam életjelt magamról, de aként bizony nagyon sokat gondoltam Rád. Eh bien, legalább részedről a „peu de nouvelles – bonnes nouvelles" alapján úgy gondolom (de azt hallottam, tehát tudtam), hogy jól megvagy. Ennek nagyon örülök, és most új esztendő kezdetén előállok a jókívánságokkal, szerényen, hogy mához egy évre nem menjen rosszabbul. (Magam, az elmult évben elég sokat betegeskedtem, elég sok volt a jövés-menés, végezetül, változatlanul dolgoztam.)

Újabb rajzaimból most egy sor van együtt mappámban; azok közt húsz lap Joyce Ulysseséhez[1] (mennél tovább dolgozom, persze – legalább számban – annál kevesebb az eredmény) – arra gondoltam, hogy alkalomadtán megmutatnám Néked, ha lehetséges, ezeket a rajzokat. Január első felében újból huzamosabban Budapesten leszek, egyik reggel telefonon szeretnék jelentkezni.[2]

Mégegyszer tehát, szeretettel kívánok jó egészséget és a viszontlátásra

Ferenc

Kedves Lajos bátyám!

Tegnap este Antigoné című filmet láttuk a moziban. Hogy ki produkálta, az mély titok, de a szereplők görögök voltak. Az egészet azért említem, mert Créon megszemélyesítője szép szál görög, Lajos bátyámra emlékeztetett. A keze, főleg a keze. Ezt ott a helyszínen mindketten konstatáltuk.

Bár máskor is gondolunk Magára, de ezuttal az idézet olyan eleven, hogy nem véletlen ez a mai pár sor.

Kívánok jó egészséget és szeretném mihamarabb viszontlátni

Klára

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4588/327.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyetemi tanár urnak Budapesten II. Széher ut 22–24.
Feladó: Martyn Pécs Toldi Miklós u. 4.

[1] Utóbb Ulysses-rajzok. A bevezetés Tüskés Tibor írása. Pécs–Kaposvár, 1985. Baranya megyei Könyvtár – Somogy megyei Könyvtár kiadásában önálló kötetben jelentek meg 400 számozott példányban.

[2] Nincs írásos nyoma annak, hogy Martyn Ferenc elvitte-e a rajzokat megmutatni FL-nak. Hárs Éva szerint Martyn 1964–1966 között mintegy 35 rajzot készített az Ulysseshez, utóbb többet megsemmisített, s 1968-ban 22 lapot tartott megtartásra érdemesnek. (= Hárs Éva: Martyn Ferenc. Bp. 1975. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata 240.)

2958. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp.] 1967. XII. 30.

Kedves Dévényi Kollega

nagyon köszönöm a jó kívánságokat,[1] szívből viszonzom.

Örülök a Tihanyi-libellusról[2] szóló hírnek, érdeklődéssel várom – ha még megérem, amilyen tempoban a könyvek megjelennek!

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
MTA MKI Adattár C-I-159/671. Megj.: Jelenkor 1975. XVIII. évf. 10. sz. 922. Megváltoztatott központozással.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Berényi Zsigmond u. 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél vagy lap nem maradt fenn.
[2] Ld. 2832/1.

2959. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1967. XII. 30.

K.[edves] K.[ornél]

a társaság *csütörtökön* jön – tempora volente, ha Maga is, kérem, hozza el a könyveket és az elszámoló fiche-t (egy göngyölegben a sétáltatása miatt) – ha pedig bent jár, kérem, nézze meg, mettől meddig leltároznak az Ak.[adémiai] boltban, mert ilyenkor szoktak – ha nincs kiírva, lépjen be és kérdezze meg – mert ehhez kell majd igazodnunk – ha nem leltároznak és közben Bodrogi[1] is van, azt is elhozza (de nem igen hiszem).

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Bodrogi Tibor: Afrikanische Kunst. Bp. 1967. Corvina c. kötetéről van szó.

2960. GYERGYAI ALBERT – FÜLEP LAJOSNAK

H. n. 1967. XII. 30.

Kedves Professzor Uram,

szeretettel és tisztelettel köszöntelek legjobb újévi kívánságaimmal 1968-ra – kívánok jó egészséget, jó munkát és jó meditációkat, ahogy az a te nagy multadhoz és nagy géniuszodhoz illik.

Igaz csodálód és híved

Gyergyai Albert

MTAKK Ms 4587/195.
Kézírás Leningrad V letnem szadu – In the Summer Garden feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos akadémikus Budapest XII. Széher-ut.
Gyergyai Albert Ld. 2492. sz.

2961. KOFFÁN KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1967. XII. 30.

Boldog új évet kíván

Koffán Károly

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4588/166.
Kézírás, ill. bélyegző Koffán Károly-fényképezte sziklán ülő madarat ábrázoló fénykép hátlapján.

Koffán Károly (1909–1985) grafikus, festő, fotóművész, ornitológus. FL-sal való személyes kapcsolatának kezdetét nem ismerjük Koffán 1933–1939 között Párizsban élt, hazatérve kiadta De profundis. 32 fa- és linometszet. Bp. 1940. Saját kiadás. F. Gachot előszavával c. kötetét. FL-nak dedikált példányt küldött belőle: „A neki járó mély megbecsüléssel ajánlom kis grafikai ábécémet Fülep Lajosnak Koffán" szöveggel, datálás nélkül.

A II. világháború idején szabadiskolát tartott fenn, amely az értelmiségi ellenállók egyik központja volt. 1933-ban, 1940-ben és 1947-ben kiállítása volt. 1948–1956 között a Képzőművészeti Főiskola grafikai tanszékének professzora, tanítványai közé tartozott Kondor Béla.

A Széher úti sétákon 1965-ben került először szóba a neve, amikor kortárs művészekről készült fotókiállítása volt a MNG-ban, s FL kérdezte, láttuk-e. (Fodor A.: Ezer este... II. 375. 1965. VII. 2.)

Amikor Beney Zsuzsa 1969-ben beszámolt róla, hogy a Költők egymás közt c. kötetben – amelyben először jelentek meg versei, s amelyhez Koffán Károly készítette a költők portréit, – megjelenendő képe készítésekor megismerkedett Koffánnal, FL elmondta, hogy mivel Koffán a közelben lakik, gyakran találkoznak, amikor ő kora reggeli sétájára indul, Koffán pedig már visszafelé tart az erdőből, ahol az erdei pacsirták életét figyeli. Ilyenkor megállnak beszélgetni. Ennek kapcsán küldhette Koffán a madár-fényképen újévi üdvözletét.

FL-ról is készített legalább két sorozat fényképet; az egyik 1965–1967 között készülhetett (ezidőben FL egy időre visszatért a szakállviseletre), a másik, valószínűleg későbbi sorozat borotvált arccal ábrázolja.

FL élete utolsó évében naptárbejegyzései tanúsága szerint többször előre megbeszélt alkalmakkor is találkozott Koffán Károllyal. (1970. VIII. 16–22., 23–29. MTAKK Ms 4597/600)

2962. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1968. I. 2.

Kedves Professzor úr!

Először is nagyon köszönöm a sok-sok szép könyvet, semmi bajuk nem történt, gyönyörűek, a zsák is meg a zacskók is szépen be voltak csomagolva. Nagyon örültem még külön a két Móricz-könyvnek, leveleiben többször említi ezeket a műveit. És még amit Évikának[1] küldött pénzt is, az is volt még egy meglepetés, ezt mindent nagyon szépen köszönjük még egyszer. Elmúltak az ünnepek, voltam többször is templomban, nagyon kevesen járnak. Évikának az anyósa kórházban van, szivével beteg, az is már régóta, a kislány[2] a szomszédba van adva, ott vigyáznak rá nappal. Most olyan különös ujság nincs, mint hogy elviszik a Balázskutat Pécsváradra a téeszcsébe az istállókhoz itatni, meg ide Várkonyba is a majorba itatni, olyan sok csőszerelő dolgozik rajta itt a faluban. Megvagyunk mi is, hála Istennek, idáig még egészségbe. Jóék is, csak a Sára néni nagyon fázékony, jóformán föl se kel az ágyból, nincs semmi baja, csak fázik mindig.

Most még egyszer köszönöm a kedves ajándékokat. Erőt, egészséget kívánva szeretettel üdvözöljük

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/158.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2517. sz.
[2] Ld. 2838/4.

2963. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1968. I. 5.

K.[edves] K.[ornél]

nagyon bosszant: ki volt készítve a pénz a Vorländer[1] árára, mégis elfelejtettem odadni. Még a szomszéd házig se érhettek, mikor eszembe jutott. Tanulság: máskor, ha ilyesmi van, említse, nekem tesz vele szívességet. Most mit tegyünk? kijön valamelyik este, ha olyan az idő, egy kis beszélgetésre, vagy ráér, amíg könyvek is lesznek? Magára bízom, csak aztán ne hiányozzon Magának ez a pénz!

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.

Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy M. u. 31.

[1] Vorländer. Karl: Philosophie des Altertums. Geschichte der Philosophie. I–V. München, 1964. Rowohlt. Megvan FL könyvtárában.

2964. RÓNAY GYÖRGY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. I. 11.

Kedves Professzor Úr,

A Gondolat kiadó egy olyan „Miért szép" kötet[1] megjelentetését tervezi (a magyar után és mintájára),[2] amely 20. századi külföldi verseket elemez és mutat be. Vargha Kálmánnal együtt én szerkesztem.

Azt kérdezném Professzor úrtól, nem lenne-e kedve bármely 20. századi olasz költőnek – a következőkön *kívül:* Ungaretti,[3] Palazzeschi,[4] Montale,[5] Quasimodo[6] – egy, 50 sornál lehetőleg nem hosszabb versét a fordítás és az eredeti alapján (esetleg egybevetésével is) „elemezni"? Lényegében egy 5–6 gépelt lapos esszéről van szó a választott versről és szerzőjéről. A határidő február közepe – végső esetben vége – lenne.

Nagyon kérem kedves Professzor úr válaszát – szeretném remélni, hogy javalló lesz! Nagyon javára lenne a könyvnek.

S végül még egy kérdés. A Vigilia szeretne megemlékezni Pirandelloról,[8] és boldog lenne, ha Professzor úrtól közölhetne egy akármilyen rövid esszét, méltatást, személyes „hozzászólást", akármit.

Szíves válaszát kéri és várja mind a két kérdésre és kérésre[9]

igen-igen tisztelő híve

Rónay György

Mandula utca 36.
Tel[efon] 155–202

MTAKK Ms 4589/247.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyet. tanár úrnak Bpest II. Széher ut 22.
Feladó: Rónay György Bp. II. Mandula u. 36.
Rónay György ld. 2710/5.

[1] Miért szép? A világirodalom modern verseiből. Szerk. Rónay György és Vargha Kálmán. Bp. 1970. Gondolat.
[2] Miért szép? Századunk magyar lírája verselemzésekben. Szerk. Albert Zsuzsa és Vargha Kálmán. Bp. 1966. Gondolat.
[3] Ungaretti, Giuseppe (1888–1970) olasz költő. Reggel c. versét Rónay György elemezte a kötetben. (171–177.)
[4] Palazzeschi (ld. 2570/26.) Fehér tenger c. versét Rába György elemezte. (88–97.)
[5] Montale, Eugenio (1896–1981) olasz költő. A magnolia árnya c. versét Lator László elemezte. (346–353.)

[6] Quasimodo, Salvatore (1901–1968) olasz költő. És már itt is az este c. versét Szabolcsi Éva elemezte. (432–440.)
[7] Vigilia ld. 2502/1. Ekkori főszerkesztője (1964–1968) Mihelics Vid, utóda Rónay György volt.
[8] Pirandello, Luigi (1867–1936) olasz drámaíró, költő. A Vigíliában A százéves Pirandello címmel Passuth László emlékezett meg róla. = 1968. 5. sz. 307–311.
[9] FL nem írt verselemzést a kötet részére, s Pirandellóról – akit nem sokra tartott – sem írt a Vigíliába.

2965. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp.] 1968. I. 12.

Dear Dore,

íme Gunkel: Nowack's Handkommentar zum Alten Testament. Abt.[eilung] I. B.[an]d I. H. Gunkel: Genesis. – 1901. Göttingen, Vandenhoeck u.[nd] Ruprecht.[1] Ha másutt nincs, a Rádayban[2] van, iderajzolom a helyét.

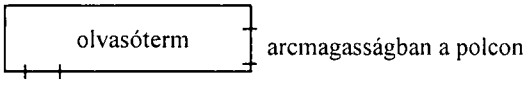

Saluti dal vecchione.

Michelangelo pedig:

Caro m'è 'l sonno e più l'esser di sasso,
Mentre che 'l danno e la vergogna dura
Non veder, non sentir m'è gran ventura;
Però non mi testar deh! parla basso.

Jó az álom, még jobb, hogy kő vagyok
Míg rajtunk a rontás és förtelem;
Se lássak, se halljak, így üdvös nekem,
Ne ébressz föl, csitt, csendesen, susogj.

A helynév postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Fülöpné Csanak Dóra H II. Vérhalom utca 44.

[1] Az említett könyv az előző esti beszélgetés során került szóba, FL a két teremtéstörténetre hívta fel a figyelmemet.
[2] A Dunamelléki Ref. Egyházkerület Ráday Gyűjteménye. Könyvtár.
[3] FL korábban, 1955-ben Tolnay Károly Michelangelójáról készült recenziót írni, s ekkor vette elő hozzá Michelangelo költeményeit, s köztük a firenzei Medici kápolna egyik szobor-alakját megszólaltató La notte-t. Weöres Sándorral akarta lefordíttatni, de az eredménnyel nem volt megelégedve, így maga vállalkozott rá. (Ld. FLev. V. 157.)
Előző este a vers is szóba került, s megkértem, hogy elolvashassam a fordítását. Erre írta meg olaszul és magyarul levelezőlapon.

2966. FÜLEP LAJOS – GYERGYAI ALBERTNEK

[Bp.] 1968. I. 13.

Mon très cher ami,

nagy geniuszom fölveszi a keztyűt[1] és hálás köszönettel küldi azonos méretű párját, à tour de rôle viselhetjük ebben a hideg világban.

Tout à toi

Fülep Lajos

Rözög a kezem a hidegtől, a keztyűben nem tudok írni – a hidegtől a guillotine-on.[2]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 6176/135.
Kézírás Zsan Antuan Gudon (1741–1828) [Jean Antoine Houdon] Bjuszt Bjuffona. Marmor. feliratú képeslapon.
Címzés: Gyergyai Albert egyet. tanár úrnak H II. Fillér u. 1.
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

[1] Válasz Gyergyai 2960. sz. lapjára.
[2] Utalás egy francia anekdotára a guillotine alá kísért arisztokratáról, aki azt állította, hogy csak a hidegtől reszket.

2967. FÜLEP LAJOS – NÉMETH LAJOSNAK

[Bp. 1968. II. 1.]

A jó kívánságot[1] nagyon köszönöm, szívből viszonzom, várván várva kívánságunk teljesülését[2]

Fülep Lajos

Helynév és dátum postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás Sztrocci [Bernardo Strozzi] (1581–1644) Iszcelednie Tobita feliratú képeslapon.
Németh Lajos ld. 2512. sz.

[1] Nem maradt fenn.
[2] Németh Lajos Csontváry-monográfiájával szerzett akadémiai doktori fokozatának vitája után az értesítést várták a fokozat odaítéléséről. A döntés 1968. II. 12-i dátummal érkezett meg.

2968. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1968. II. 24.

K.[edves] K.[ornél]

a most megjelentek közt olvasom:

Istenkereső, pokoljáró. Kortársak Dosztojevszkijről. Aurora könyvtár. Gondolat kiadó[1] –

kérem, lépjen majd be az A.[kadémiai] boltba és Urainéval[2] adasson belőle (ha érdekli, Magának is), ha még nincs nekik, szerezzék meg, előjegyezve!

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

Ha Magát is érdekli, örülnék, ha azon kívül még egy p[él]d[ány]t lehetne, összesen tehát három.[3]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A kötet: Istenkereső, pokoljáró. (Kortársak beszélnek Dosztojevszkijről.) Ford. Szőllősy Klára. Bp. 1968. Gondolát. Aurora XXXV.
[2] Ld. 2634/1.
[3] Egy példány FL-é lett, egyet-egyet Vajda Kornél és mi kaptunk.

2969. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1968. III. 3.

K.[edves] K.[ornél]

megint láttam valamit, ami érdekel: Zygmunt *Bauman:* Általános szociológia (Kossuth)[1] – kérem, tudja meg, van-e nekik, s ha nincs, legyen nekik, de csak, ha belefér a javamba – s amikor lehet, kérem, hozza el.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Bauman, Zygmund: Általános szociológia. Ford. Andorka Rudolf. Bp. 1967. Kossuth kiadó. Halálakor nem volt meg FL könyvtárában.

2970. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1968. III. 7.

Carissimo!

miért nem felelsz és küldöd amit kértem, hogy tehessek valamit érted? *Lehetséges* volna, tehát *miért ne* próbáljuk? Kérlek tedd, küldd el az orvosi leírást és az orvosság nevét rajta,

én elküldöm neked. Remélem, jobban vagy? Itt is grasszál a grippe, nekem is volt enyhén. Idő borzalmas, rosszabb mint télen. Szept.[ember]-ben megyek újra Pestre, ha élek.[1]

Ölel sokszor

Magda

MTAKK Ms 4589/219.
Kézírás Buchheim Kunstkarte Pablo Picasso. Mädchen auf einer Kugel balancierend feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22 Hongarije

[1] A tervezett utazás megvalósult: ld. 3022. sz.

2971. ZALA TIBOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. III. 25.

Fülep Lajos Kossuth-díjas akadémikus
Budapest, II. Széher út 22–24.

Kedves Professzor Ur!

1968. április 2-án ünnepeljük iskolánk[1] alapításának – SCOLA [!] GRAPHIDIS BUDENSIS 1778. – 190. évfordulóját.

Ebből az alkalomból rendezett ünnepségünk elnökségébe ezúton hívjuk meg szeretettel és tisztelettel Professzor urat, mint aki iskolánk nehéz korszakában kiváló oktató munkájával emlékezetessé tette nevét intézetünk történetében. Későbbi művészettörténeti munkáinak szelleme mai napig hatóerő iskolánk nevelői számára, s rajtuk keresztül növendékeinkre is. Nagyon megtisztelne bennünket, ha eljönne, s igen nagy örömet okozna személyes jelenléte.

Ünnepség helye és ideje: Műszaki Egyetem Díszterme Budapest, IX. Kinizsi u. 1–7. 1968. április 2., kedd d. u. 5 óra.

Tisztelettel:

Zala Tibor
igazgató

MTAKK Ms 4591/237.
Gépirat autogr. aláírással, körpecséttel: Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola Budapest IX., Török Pál utca 1. Telefon: 389–136, 187–758, 181–769 feliratú levélpapíron.
Címzés: Fülep Lajos Kossuth-díjas akadémikus Budapest, II. Széher ut 22–24.
Feladó (bélyegző:) Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola Budapest IX. Török Pál u. 1.

Zala Tibor (1920–2004) festő, grafikus, 1962–1980 között a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola tanára, majd igazgatója.

A címzés a levél élén is szerepel. Mellette egy nyomt. meghívó.

[1] Az iskolát 1778-ban Budai Rajzoló Oskola néven létesítették. 1886-tól Székesfővárosi Községi Iparrajziskola néven működött. 1950-től Állami Művészeti Gimnázium, 1967-től Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola.

FL 1915–1918 között tanított művészettörténetet az iskola ún. női továbbképző tanfolyamán. Működésének részletes ismertetése: F. Csanak Dóra: Fülep Lajos az első világháború éveiben. = Sub Minervae Nationis Praesidio. Tanulmányok a nemzeti kultúra kérdésköréből Németh Lajos 60. születésnapjára. Bp. 1989. ELTE. 224–231.

2972. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

Bp. 1968. III. 27.

Kedves Margit,

én is késéssel írok februári leveledre,[1] nekem is van néhány okom a késedelemre – januárban beléptem a 84.-be, sohase hittem, hogy ilyen kort érek, még most is szinte naponta csodálkozom rajta, néha újra számolom az éveket az ujjaimon, de akármit csinálok, a végin mindig annyi – hát néha a levél-írás is nehezemre esik.

Nagy együttérzéssel olvastam a betegségetekről szóló közlést – de örülök, hogy ugyanez a levél már a gyógyulásról is tudósít.

Ugyancsak igen örülök a családi jó híreknek is – ezután is hasonlókat írhass, vagy mondhass majd élőszóval, ha csakugyan megtörténik, amire készülsz, hogy még itt találkozunk.

Mindnyájatokat szeretettel ölel

Lajos bátyátok

MTAKK Ms 4160/218.
Kézírás.
Címzés: Nagytiszteletű Porzsolt Ferencné Kisújszállás Szabadság tér 3 Jász-Nagykun-Szolnok megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.

2973. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1968. III. 27.

K[edves] K.[ornél]

kérem, telefonáljon, amint tud. Hasonló üzenetet bíztam Gézára[1] – ha ez a lapom előbb éri, mint neki alkalma került Magával találkoznia, ő bizonyára lehetővé teszi a találkozáskor, hogy az intézetből telefonáljon, ha addig nem telefonált máshonnan.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy Mihály u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Fülöp Gézára utal. Ld. 2551. A Könyvtáros tanszékről való telefonálásról van szó.

2974. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1968. IV. 1.

Kedves Komaasszony,

szombati lapját[1] ma, hétfőn délelőtt megkaptam, délután meg a csomag is megérkezett. Ilyen hamar! Nagyon köszönöm fáradozását. Külön örülök, hogy mégis 16 kg-ra sikerült. Holnap a pénzt is viszik a postára, ma már későn van. 250-et küldök, mert költségük is volt. A zsákot kimossák és majd viszem, ha megyek.[2] Mert nagyon akarok menni – csak az idő legyen hozzávaló. Tavaly, mint írtam, azért maradt el, mert mikor az idő legalkalmasabb volt, Dóráék[3] nem jöhettek és nem volt szívem nélkülük menni, mikor tudom, mennyire örülnek Várkonynak, benne különösen Maguknak. Hát az idén majd úgy lesz, hogy megmondom, melyik nap akarok menni, s ha nem jöhetnek, megyek egyedül is. Igaz, ezt már mondtam máskor is, de most már nem lesz pardon, mert különben sose jutok el.

Mindnyájukat szeretettel üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A lap nem maradt fenn.
[2] A zengővárkonyi kirándulásra nem került sor.
[3] F. Csanak Dóra és Fülöp Géza.

2975. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1968. IV. 11.

Kedves Professzor úr!

A pénzt megkaptam. Nagyon szépen köszönöm. A képen látható tojások Évikának[1] a szakdolgozatából[2] valók, én hímeztem, Édesanyámtól tanultam, az meg az ő anyjától, régiesek, kötőfékes, récetalpas, gereblyés, szőlőfejes motívumú.

Kellemes húsvéti ünnepeket kíván

Bognár Jánosné

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4585/166.
Kézírás négy festett tojást ábrázoló levelezőlapként elküldött fényképen.
Címzés: Fülep Lajos részére Budapest II., Széher u. 22.

[1] Ld. 2517. sz.
[2] Ld. 2853. sz.

2976. LŐRINCZ ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. IV. 12.

Ágyhoz kötő betegség, orvosjárás s most ismét egy tíz nap óta tartó hűlés akadályoztak abban, hogy fölkeressem. Pedig valamicske pénzt is vinnem kellett volna... Számításom szerint a jövő héten mehetek. Majd jelentkezem, hogy megbeszéljük, mikor; s akkor majd viszem Riegl-t[1] is, mert időközben egy másik példányt is szereztem.

Az ünnepekre minden jót kívánva tisztelettel üdvözlöm

Lőrincz Ernő

MTAKK Ms 5691/128.
Kézírás Ravenna Basilica di S. Apollinare in Classe feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos akadémikus Budapest II. Széher út 22–24.

[1] Riegl, Alois: Historische Grammatik der bildenden Künste. Graz–Köln, 1966. c. művéről van szó, amely megvolt FL könyvtárában a szerző öt másik, az 1910-es és 20-as években megjelent műve mellett.

2977. MOLNÁR VERA – FÜLEP LAJOSNAK

[Toronto,] 1968. IV. 12.

Kedves Professzor Úrra nagyon sok szeretettel gondol és kíván boldog húsvéti ünnepeket ebből a nagyon távoli óriási városból,

sok szíves üdvözlettel

Molnár Vera

With very best regards Michael[1]

A helynév a képeslap és postabélyegző alapján.
MTAKK Ms 4589/26.
Kézírás Toronto Ontario Canada Bird's eye view of downtown Toronto and (a következő szót a bélyeg takarja) Hall as seen from the Toronto Dominion Centre
Címzés: Dr. Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher ut 22/24. Hungary

Nagyon meleg üdvözlettel Michael

[1] Ld. Gervers, Michael 2924/1.

2978. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1968. IV. 20.

Kedves Komaasszony,

megkaptam a gyönyörű tojásos lapot,[1] nagyon köszönöm, Ez aztán tojás-írás! No, ha a lány[2] olyan szakdolgozatot tud írni, amilyen tojásokat az anyja írt, akkor kitüntetést érdemel.

Aggódva gondoltam Várkonyra a veszett időben, nem tette-e tönkre a gyümölcsöt.

Igen mennék már![3]

A jó kívánságot szívből viszonozza

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2975. sz.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] FL 1968-ban nem járt Zengővárkonyban.

2979. FÜLEP LAJOS – HORVÁT ISTVÁNNÉNAK

Bp. 1968. IV. 25.

Kedves Zsuzsa asszony,

megkaptam 23-i levelét,[1] nagyon köszönöm, megnyugtatott, mert már nem tudtam, mit gondoljak, attól tartottam, valami baj érte – s természetesen nem neheztelek, dehogyis, sajnálom, hogy ilyen körülmények között volt Pesten és miattuk nem sikerült a találkozás, amit én nagyon óhajtottam, ezért is érdeklődtek Maga felől Pécsett barátaim,[2] sőt Pestre írt levélben is, ezt egyébként óhajom nélkül.

Nekem azontúl, hogy szívesen találkoztam volna Magával, tervem is volt – most már ugyan nem aktuális, mégis megírom, hogy megértse, még miért is tudakoltam hollétét.

Az én háziasszonyom[3] úgy tervezte, hogy áprilisban vagy májusban egy hónapra Italiába és Schweizba megy a lányához–unokájához – meg akartam Magát kérdezni, nem volna-e kedve őt addig helyettesíteni,[4] gondoltam, anyagilag, egészségileg is jó lehetne Magának, fizetés, ellátás, gondtalanság, egész délután szabad, szép kert, napozni lehet benne, nyugalom etc. etc. – s ha vállalná, gondoltam, éppen Pesten lévén, el-eljöhetne néhány nap, hogy megismerje a helyet és szokásokat, – de hát ezt a tervemet nem volt módomban közölni, egyébként háziasszonyom útja is eltolódott az őszre. Sőt még volt távolabbi tervem is, de így mind meghiúsult, arról nem is beszélve, hogy Maga talán nem is vállalta volna.

Végül pedig nagyon szeretném, ha időnként állapotáról, helyzetéről, ha akármilyen röviden is, tájékoztatna – mert, mint legelőször is írtam, sorsa nekem éppenséggel nem közömbös.

Szívből üdvözli öreg barátja

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4160/184.
Kézírás.
Címzés: Horvát Istvánné Pécs Sallai u. 25.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Horvát Istvánné adatai ismeretlenek; ekkor már özvegy. Férje, Horvát István 1899 óta Baranya megye szolgálatában állt, korábban főbíró, főjegyző, szolgabíró, tb. majd tényleges főszolgabíró 1928–34-ig a pécsi, majd a pécsváradi járásban. Ekkor kötött barátságot FL-sal. 1938-ban Pécs város és Baranya megye főispánja, 1938–1944 Baranya megye alispánja volt. Amikor megfosztották állásától, fizikai munkával tartotta fenn magát, elsősorban méhészkedéssel; virágzáskor méheivel járta a vidéket. FL tőle vásárolt rendszeresen mézet.

Kapcsolatukról és Horvát helyzetéről szól a FL-nak az 1960-as években írt levele:

„Kedves Lajos Bátyám!

Vándorutamról hazaérkeztem, Örömmel várunk. A méz megvan, az idei év jól sikerült.

Meg kell írnom, hogy feleségem jún[ius] 10-e körül 1 hétre vidéki rokonokhoz megy, – azonkívül én állásba mentem, mint nyugdíjas havi 500 forintért az itteni muzeumba, ahol déli 12 óráig vagyok, a hétfői napot kivéve, – amikor a muzeum zárva van. Amikor tehát jössz, – legjobb ha délfelé – hisz úgyis ilyenkor érkezel – beszólsz értem a régészeti muzeumba (Széchenyi tér 12. sz.) és akkor együtt jövünk le a lakásomra.

Vállaltam ezt az állás, – mert lassankint kiöregszem a fizikai munkából, – azonkívül ezt a muzeumot alispán koromban én létesítettem s így külön érzelmi kapcsolatok is fűznek hozzá. Kicsit komplikáltabb lett tehát a helyzet, ez azonban nem zárja ki, hogy jöveteledet nagy örömmel várjuk.

Sok szívélyes üdvözletünket küldjük mindketten

Pista"

(MTAKK Ms 4587/234.)

A levél előzményeinek magyarázatául:

Pécsett 1899-ben határozták el a városi múzeum létesítését, amely 1927-től Majorossy Imre nevét vette fel. 1935-től állandó kiállítást tartott fenn. 1938-ban megalapították a Baranya Megyei Múzeumot, elsősorban Fischer Béla főispán néprajzi gyűjteményéből és Dombay János ásatásainak leleteiből. A múzeum kezdetben a Megyeházán volt, majd 1940-ben megvették a Széchenyi tér 12. műemlék jellegű épületet. Mivel 1938-ban a pécsi régészeti feltárás is megkezdődött, az épületbe a régészeti részleg költözött be. A két múzeumot 1951-ben egyesítették, mai neve Janus Pannonius Múzeum.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] FL Martyn Ferencéket kérte meg, tudakozódjanak Horvát Istvánné után. Ld. 3331. sz.
[3] Raskó Alfrédnéra utal.
[4] Az utazás nemcsak eltolódott, hanem teljesen elmaradt.

2980. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1968. IV. 25.

K.[edves] K.[ornél]

még valaminek megérdeklődésére kérem, olvasom, hogy megjelent G. W. F. *Hegel* Studienausgabe, B[an]d. 1 és 2. *Fischer* Bücherei, B[an]d 876 és 877 a 4.80 M[árka].

Gondoltam, hátha egyszer csoda történik, és az idegennyelvűben megtalálni valamit, amit keresünk. Tehát ezt kérem, tudja meg, és *szerdán* telefonálja meg, hogy még legyen időm Dórának[1] megrendelő listát készíteni, hogy ezt is felvegyem rá, ha nincs meg ott.

Sz.[íves]ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A fenti Hegel-köteteket ezután megrendelte FL az Akadémiai Könyvtár útján, valamint G. W. F. Hegel Studienausgabe 3, Bd, Fischer Bücherei, Frankfurt a/M. DM 4.80. Könyvtárában már 9 1905–1955 között megjelent Hegel-kiadás volt meg.

2981. HAULISCH LENKE – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1968. IV. 29.

Kedves Tanár Úr,

mellékelten küldöm az említett folyóiratot[1] Gál István cikkével.[2] Jövő héten jelentkezem.

Szíves üdvözlettel

Haulisch Lenke

MTAKK Ms 4585/5. levél hátlapján. FL ezt a levelet használta fel utóbb amannak a megfogalmazásához.
Autogr.
Budapestre írt levél.
Haulisch Lenke ld. 2703. sz.

[1] Valószínűleg az Új Írásról van szó. Ld. 2568/6.
[2] Gál Istvánnak a levél dátumát megelőző utolsó közleménye Szabó Ervin elfelejtett cikke. = Új Írás, 1968. 2. sz. 92–94.

2982. WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. IV. 30.

Kedves Lajos Bátyám,

hosszú ideig nem küldhettem új verset: két évig teljesen befagyott állapotban leledzettem. Ezalatt nem írtam mást, mint alkalmilag megrendelt rigmusokat – no meg nagy rakás fordítást, szintén megrendelésre, többnyire jelentéktelen dolgokat. Mert persze a primär anyagot nem fordíttatják, ha csak múltbeli tekintély nem tapad rájuk; a secundärt viszont

ezersorokban. S ez talán mindig is így volt: Berzsenyi, Kazinczy és kortársaik sem Hölderlint[1] fordították; Arany, Petőfi és társaik sem Baudelairet,[2] Mallarmét.[3] Igaz hogy el se jutott eléjük.

Most készült néhány új vers[4] spontánul. Itt küldöm. Volt jobb is, de a hosszú némaság után ez is tán több a semminél.

Szeretném már látni Lajos Bátyámat. Engem szinte lavina-omlás temet és dermedtség.

Jó egészséget! Hálás tisztelettel, szeretettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/163.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Weöres S. Bpest II. Törökvész út 3/C.

[1] Hölderlin, Johann Friedrich (1770–1843). Élete utolsó négy évtizedében még korábbi barátai is elfelejtették, s sokáig költőként sem tartották számon. Magyarra elsőként Képes Géza fordította le két versét 1937-ben, Hajnal Gábor 1939-ben és Rónay György 1943-ban.

[2] Baudelaire, Charles (1821–1867) magyarul először Reviczky Gyula fordításában jelent meg az Arad és Vidéke 1886-os évfolyamában, majd Endrődi Sándor fordította 1887-ben a Fővárosi Lapokban, ill. A Hétben. A századforduló után sorra jelentek meg versei magyarul.

[3] Mallarmé, Stéphane (1842–1898) verset a Nyugatban Tóth Árpád fordított 1917-ben, Faludy György a Magyar Hírlapban 1937-ben, utóbb Illyés Gyula, Weöres Sándor, Somlyó György, Rónay György.

[4] A mellékelt versek: Vallon bányavidék. – Négysoros. – Elfeledt táj. – Rajztábla. (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/194–197.) valamint Reverdy, Pierre: Iránytalan vonulás c. fordítás. (Gépirat, MTAKK Ms 4591/198.)

2983. DERCSÉNYI DEZSŐ ÉS ENTZ GÉZA – FÜLEP LAJOSNAK

[Saint-Gilles-du-Gard, 196?]

Kedvdes Professzor Úr!

Igazság szerint tegnap, Moissacból illett volna írni, ahol a pécsi domborművek mesterének forrásánál jártam. De annyira igénybe vette időnket hogy csak a másik oldalról jut idő beszámolni és őszinte tisztelettel üdvözletét is küldeni

Dercsényi Dezső[1]

Tisztelettel küldi üdvözletét

Entz Géza[2]

[Saint-Gilles-du-Gard, 1968? olvashatatlan dátum]
MTAKK Ms 4586/6.
Kézírás Saint-Gilles-du Gard L'Eglise feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos akademikus, professzor urnak Budapest Széher ut 22–24. Hongrie

[1] Dercsényi Dezső ld. 2824/2.

[2] Entz Géza (1913–1993) művészettörténész, 1957-től az Országos Műemléki Felügyelőség munkatársa, 1977-ig a tudományos osztály vezetője, 1967-től a Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Intézetének igazgatója.

2984. FÜLEP LAJOS – VÖRÖS LÁSZLÓNAK

[Bp.] 1968. V. 18.

Kedves László,

elolvastam; végig;[1] gratulálok; várom telefonját valamelyik délelőttre, 9–11.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Vörös László úrnak H. XI. Fehérvári út 33/b I. 7.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Vörös László kéziratos filozofikus drámai költeményéről, a „Korszak"-ról van szó, amely FL-nak nagyon tetszett. Véleményét a levélben proponált találkozáskor mondta el, írásban csak néhány nyelvi kifogást tett, s hogy „A címet nem kedvelem".

2985. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR JÓZSEFNEK

Bp. 1968. V. 25.

Kedves Kollegám,

nem rég lev.[elező] lapot[1] kaptam Verától, nem írta rá a címét – kérlek, írd meg, hogy válaszolhassak neki.

Előre is köszönettel és szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

MTA MKI Adattár C-I-119.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Molnár József tanár úrnak H I. Fortuna u. 17.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Molnár József (1905–1986) tanár, irodalomtörténész, nyelvész. 1944-ig Debrecenben tanár, 1945-től az Országos Közművelődési Tanács, 1948–1949-ben az Országos Neveléstudományi Intézet munkatársa. 1949-től ismét gimnáziumi tanár Budapesten, 1967-ben nyugdíjba ment. Molnár Vera édesapja.

[1] Ld. 2977. sz.

2986. EURÓPA KÖNYVKIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Budapest, 1968. V. 25
Tárgy: Kner levelezés

Fülep Lajos
Budapest II. Széher u. 22.

Kiadónk a Magyar Tipográfiai sorozatban meg szeretné jelentetni Kner Imrének,[1] a század legérdekesebb és legjelentősebb magyar könyvművészének válogatott leveleit.[2] A válogatás a Gyulai Állami Levéltárban őrzött anyagból készült, s az Önnel folytatott levelezés egy része is szerepel benne.

Kérjük, szíveskedjék engedélyezni a levelek közlését. Szíves betekintés végett mellékelten megküldjük az említett anyag másolatát.[3] Ha valamilyen ok miatt nem engedélyezi a levelek megjelentetését, kérjük, szíveskedjék kiadónkat 8 napon belül értesíteni. Ha a közléshez hozzájárul – és ezt szintén reméljük –, ennek külön írásbeli megerősítése nem szükséges.

Tisztelettel:

Európa Könyvkiadó
[olvashatatlan aláírás]

Ajánlott.

MTAKK Ms 4586/200.
Gépirat nyomt. cégbélyegző és firka-aláírással az Európa Könyvkiadó Budapest VII. Lenin körút 9–11. Telefon: 221–285, 221–350. Levélcím: Budapest 8. Postafiók 15 Táviratcím: Euroliber Egyszámla MNB 46 feliratú levélpapíron.
A címzés a levél élén.
Rajta FL ceruzaírásával: Mata János Fitz

[1] Kner Imre (1890–1944) nyomdász, kiadó. FL 1910-ben A Szellem szerkesztése idején került vele kapcsolatba, majd a 10-es évek második felében a Vasárnapi Körben találkoztak, ahova Kner Imre, ha Budapesten járt, ellátogatott. Barátságuk a 20-as években bontakozott ki s tartott Kner Imre elhurcolásáig. Levelezési kapcsolatukon kívül Kner 1932-ben járt Zengővárkonyban, FL pedig 1943-ban Gyomán.

[2] A könyv mestere. Kner Imre levelezése korának költőivel, íróival, művészeivel, tudósaival. A bevezetőt írta Ortutay Gyula. A leveleket összegyűjtötte és a jegyzeteket készítette Elek László. A válogatás és szerkesztés Szántó Tibor munkája. [Bp.] 1969. Magyar Helikon.

Benne: „Ezt a könyvet a nagy magyar könyvnyomtató, Kner Imre emlékezetére jelentette meg a Magyar Helikon és a gyomai Kner Nyomda.

Ez a kiadvány a hazai könyvnyomtatás ötszázesztendős évfordulójának ünnepére készülő Helikon-sorozat első kötete."

FL a Magyar Nemzet 1970. I. 4-i számában kritikát adott közre a kötetről. (Ld. 3119/2.)

FL könyvtárában a könyv két példányban van meg (MTA MKI Könyvtára 6964. és 6965. sz.). Az elsőben a következő nyomtatott ajánlás olvasható: „Ezt a könyvet a Gyomai Kner Nyomda dolgozói tiszteletük jeléül Fülep Lajos részére készítették a hazai könyvnyomtatás ötszázesztendős évfordulója alkalmából."

[3] A FL-nak elküldött levélmásolatok: MTAKK Ms 4586/201–208. Valamennyi megjelent a kötetben.

2987. MOLNÁR JÓZSEF – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. V. 27.

Kedves Professzor Úr!

Megtisztelő kedves kérésedre[1] megírom Vera leányom címét:

Veronica Gervers
182 A, Baldwin Street
TORONTO (Ontario) CANADA

Sok szíves üdvözlettel és jó egészséget kívánva

Molnár József
Bp. I. Fortuna u. 17.

MTAKK Ms 5689/27.
Kézírás Sárospatak Vár feliratú képeslapon.
Címzés: Dr Fülep Lajos professzor urnak Budapest II. Széher ut 22.
Molnár József ld. 2985. sz.

[1] Ld. 2985. sz.

2988. GYERGYAI ALBERT ÉS ZÁDOR ANNA – FÜLEP LAJOSNAK

[Visegrád, 1968.]

Kedves Professzor Úr,

szeretettel és tisztelettel gondolunk Rád Visegrádon, a b[uda]pesti viszontlátás reményében. Igaz híved és tisztelőd

Gyergyai A.[lbert]

Caro Professore,

nagyon kellemes volt, de azért nem baj, hogy véget ér.

Sokszor üdvözli

Anna

Üdvözletem

Szávai Nándorné[1] Székely Júlia[2]

A helynév és az évszám a képeslap feliratából, ill. a postabélyegzőről, a hónap és nap olvashatatlan.
MTAKK Ms 4587/192.
Kézírás Visegrád Salamon tornya feliratú képeslapon. Zádor Anna sorain tintapacák.
Címzés: Fülep Lajos egyet. tanár úrnak Budapest II. Széher-u. 22

[1] Szávainé Demény Magda (1909–1976) zenepedagógus, zongoraművész.
[2] Székely Júlia (1906–1986) író, zongoraművész, zenetanár.

2989. FÜLEP LAJOS – A MAGYAR NEMZET LEVELEZÉSI OSZTÁLYÁNAK

Bp. 1968. VI. 4.

A Magyar Nemzet Levelezési Osztálya
H.

Kérem a mellékelt panaszos levél szíves közlését.

Nem írtam alá a teljes nevemet, mert ilyen ügyekben nem szívesen szerepelek nyilvánosan, de különben is látom, szoktak így leveleket közölni. Ha azonban mégis ragaszkodnak a teljes névhez, megnyugszom sorsomban. Vagy oda lehet írni, amint szintén szokták: név a szerkesztőségben.

Előre is köszönettel és tisztelettel

Fülep Lajos
egyetemi tanár, a M.[agyar] T.[udományos] Akadémia l.[evelező] tagja

MTAKK Ms 4585/4.
Gépirat autogr. aláírással, a levél élén bélyegző: Fülep Lajos Budapest II., Széher úr 22 Kézzel: telef. 164–300
A Levelezési Osztály vezetője Köves Rózsa volt.

Mellette külön cédula kézírással:
u. i. Ezt a levelet junius 4.-én írtam, nem küldtem el, mert ismételten megbiztattak, „keresik", „foglalkoznak vele" stb. Azóta eltelt még két hónap, összesen másfél év, az eredmény: a fent leírt állapot. Bármennyire nem szeretem a kellemetlenkedést, végül is nem tehetek mást, kénytelen vagyok a levelet elküldeni és közlését kérni.

telef. kattog: 966 XII. 27 reggel óta
29 reggeltől
I. 2. telef. este 6-tól nem jött vonal 3 ¼ 9-ig, attól délig kattogott, míg Horváth nem tudott Simányinének telefonálni. I. 5. reggel óta nem jön vonal, vagy nem kapcsol, berreg. [Simányi Károlyné a Telefonközpont egyik munkatársa.]

Mellette: Ami lehetetlen c. cikk autogr. fogalmazványa és gépirata. MTAKK Ms 4585/5–6.

2990. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1968. VI. 9.

Kedves Komaasszony,

megkaptam V. 16.-i levelét.[1] Nagyon megértem elkeseredését ilyen igazságtalanságon[2] – de talán még reparálják. Ha nem, meg lehetne próbálni levelet írni valamelyik ujságnak, az szokott használni.

Ha az idő alkalmas és nem akad valami baj, jövő héten, 19, 20 vagy 21.-én mennék.[3] Azért írom meg ennyire előre, hogy még megírhassa, ha Maguknak akkor valamiért nem alkalmas. Nem bízom nagyon benne, mert Medárd napján esett – addig nem tudott, akkor azonban tudott, el lehetünk rá készülve, hogy a nyár olyan lesz, mint az előző években. Várni tehát ne várjanak – ha lehet, ott leszünk.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Nem tudni, milyen ügyről van szó.
[3] FL ezután nem járt Zengővárkonyban.

2991. FÜLEP LAJOS – VÖRÖS LÁSZLÓNAK

[Bp.] 1968. VI. 9.

Kedves Barátom,

a kapott címről[1] szeretnék még egyetmást kérdezni, telefonon nehézkes – van kedvük valamelyik este kijönni? ha igen, kérem, hívjanak telefonon. Akkor persze másról is beszélgethetünk.

Szíves üdvözlettel

Lajos b.[ácsi]

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Vörös László úrnak H. XI. Fehérvári út 33/b I. 7.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] FL többször beszélt a zengővárkonyiak által használt gyógyfüvekről és egyéb népi gyógykezelési szokásokról. Egy ilyen alkalommal említette neki Vörös László Vajkai Aurél nevét, mint aki járatos ezekben. Vörös levélben kereste meg Vajkait a fecskefű sárgaság elleni használatáról, 1966. II. 20. dátummal. Vörös László tulajdonában van egy 1968. III. bélyegzővel ellátott FL-nak címzett boríték, rajta FL kézírásával „Vajkai levele". Feltehetően ebben adta vissza a Vörös Lászlónak szóló levelet. A cím Vajkaié lehetett.

2992. VINKLER LÁSZLÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Szeged, 1968. VI. 20.

Mélyen tisztelt Professzor Úr!

Amióta megkaptam az Ön megtisztelő sorait,[1] töprengek azon, miként fejezhetném ki örömömet és hálámat a figyelemért. amelyben tanulmányaimat[2] részesítette. Én Önt csak közvetve ismerem, igaz, hogy nem akármilyen közvetítéssel; hanem Kerényi Károlytól reflektáltan. Kerényi szegedi évei alatt velem igen szoros barátságot tartott,[3] ami azután hosszú és félig-meddig kényszerű szünet után tavaly nyáron újra kötődött egy olaszországi találkozás s egy ebből fakadó asconai tartózkodás formájában, a melyet éppen most au-

gusztusban készülünk megismételni.[4] Talán mondanom sem kell, hogy egy-egy percre Ön is megjelent a beszélgetésekben s nem kétséges, hogy méginkább így lesz ez ebben az esztendőben. Mennyire örülnének Károlyék, ha Önről mondani tudnék nekik valamit. Ha azt mondom majd, hogy vettem keze írását, már önmagában is hír lesz, számomra pedig élmény, hogy tudhatom majd, Kerényi tudatában összekapcsolódik az én írásaim tartalma az ön szellemének felidéződésével.

Levelét még egyszer őszinte hálával megköszönve tisztelettel üdvözli

Vinkler László

MTAKK Ms 4590/210.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

Vinkler László (1912–1980), Szegeden élő festő, tanárképző főiskolai tanár. Kerényi Károly szegedi professzorsága idején kötött vele barátságot; FL személyesen valószínűleg nem találkozott vele.

[1] FL levele nem ismeretes.
[2] A levél dátuma alapján a következő tanulmányokat küldte el ekkor Vinkler: A tanárképzés módszertani problémái. A Szegedi Tanárképző Főiskola 1967. október 25–28. között rendezett nemzetközi tudományos ülésszakának anyaga. Szeged, 1968. Vinkler László előadásának címe: Korstílus és térfelfogás. Klny. 207–215. Dedikációja: „Fülep Lajos professzor úrnak mély tisztelettel ajánlom ezt a néhány gondolatot tartalmazó felszólalásomat Vinkler László" (MTAKK Ms 4606/3. csomóban.); valamint Dolce stil nuovo a korabeli olasz művészetben. A Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei, Szeged, 1968. 327–351. Kny. Dedikációja: „Fülep Lajos professzor úrnak mély tisztelettel ajánlom ezt a több esztendeje megírt és most publikált dolgozatomat Vinkler László" (MTAKK Ms 4606/5. csomóban.)
[3] Ld. Kerényi Károly levelét FL-nak FLev. IV. 1452.
[4] Kerényiék és Vinkler 1968. VIII. 18-án írtak közös üdvözletet FL-nak Asconából. Ld. 3006. sz.

2993. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1968. VI. 21.

Kedves Lajos bátyám,

szokásos két-hetes alkotószabadságomat[1] töltöm Fonyódon. Az idő nekem kedvező, de Takáts Gyula[2] panaszkodik, hogy becei kertjében minden kiszárad. (Egyébként nagyjából ilyen a világ az ő villájából, mint a képeslapon.) Sárika,[3] Dávid[4] Őcsényben. A fiú biciklit kapott, írják, hogy egész nap nyeregben van.

Jövő héten készülök vissza Pestre; majd jelenkezem telefonon.

Addig is szeretettel köszöntöm hű fia

András

MTAKK Ms 4586/289.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher út 22

[1] Ld. 2620/1.
[2] Ld. 2702. sz.
[3] Ld. 2560. sz.
[4] Ld. 2560/1.

2994. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp. 1968.] VI. 27.

K.[edves] K.[ornél]

a Phil.[osophia] tört.[énet]-ben[1] egy sereg lap üres, nincs rajta nyomás. Igaz, hogy tartalmi különbség nem észlelhető, de ha már van, legyen egyforma, ne ilyen felemás – tehát ki kellene cserélni. *Kérem, hívjon telefonon, amint ezt a lapot megkapta.* Ha idején kapná, az érte jövést meg lehetne spórolni – én hétfőn d. e. ½ 10 tájban a Szentkirályi u[tcá]-ban leszek a Klinikán, ott találkozhatnánk, vinném a könyvet; mire Maga telefonál, bizonyosat tudok róla mondani. Ha így nem sikerül, akkor kérem, valamelyik este jöjjön ki a könyvért, telefonon majd megbeszéljük, mikor.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató úrnak H. VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2963/1.

2995. MARTYN FERENC ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Dubrovnik,] 1968. VII. 12.

Régi barátsággal és sok szeretettel –

(Martyn) Ferenc

Ünnepe a szememnek. A természet és az annyiszor szidott ember közös alkotása.

Hálás szívemből jövő üdvözlet

Klára

A helynév a képeslapról.
MTAKK Ms 4588/328.
Kézírás Dubrovnik feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II. Széher ut 22–24 Madarska

2996. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR JÓZSEFNEK

[Bp.] 1968. VII. 21.

Kedves Kollegám,

Farkas Gy.[örgy][1] hazaérkezve a napokban közölte velem, hogy Vera cikkeit[2] ő hozta Tőled – elutazása előtt nem találkoztunk, a borítékot a hallban találtam, nem tudtam, ki tette oda. Nagyon köszönöm. Egyúttal írok Verának is (vagy Veránknak, mert nekem is Verám).

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
MTA MKI Adattár C-I-119.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Molnár József tanár úrnak H I. Fortuna u. 17.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Molnár József ld. 2985. sz.

[1] Farkas György (1911–1995) festő, szobrász, 1962-ig a Pedagógiai Főiskola tanára, 1971-ig az Országos Pedagógiai Intézet Vizuális Esztétikai Tanszékének vezetője. FL-sal egy házban, a Dohnányi-villa egyik legfelső lakásában lakott.

[2] Molnár Verának 1968-ban a következő cikkei jelentek meg: A sárospataki rotundáról. = A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1966–1967. Szeged, 1968. 153–157. – The Romanesaque Church of Karcsa. = Gesta, New Haven Conn. 1968. 36–47. – Les rotondes de l'époque romane dans la Hongrie médiévale. = Cahiers de Civilisation Médiévale, Poitiers, 1968. 521–543.

2997. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1968. VIII. 1.

Kedves Gál,

levelét[1] megkaptam. I. M-nek a separatumot elküldöm,[2] már borítékban van. Szívesen látom, előzetes telefont kérek.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Gál István úrnak H V. Városház u. 16.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.

[2] Gál István esetleg Ilia Mihály részére kért példányt FL valamelyik művének különnyomatából. (Gál Ágnes és Júlia feltételezése.)

2998. VAJDA KORNÉL – FÜLEP LAJOSNAK

Paris, 1968. VIII. 1.

Mélyen tisztelt Professzor Ur!

Paris, a franciák, a Louvre, a múzeumok és az épületek csodálatosak, nem tudok betelni velük. Szerencsémre csak szeptember elsejére kell hazamennem, akkor kell csak megkezdeni a könyvtári gyakorlatot. Ha megérkezem, azonnal jelentkezni fogok Professzor Úrnál telefonon.

Tisztelettel és szeretettel üdvözlöm Professzor Urat

Vajda Kornél

MTAKK Ms 4590/153.
Kézírás Paris – Notre-Dame de Paris et la Seine feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher u. 22. Hongrie

2999. FÜLEP LAJOS – A II. KER. TANÁCS VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGA VIII. EGÉSZSÉGÜGYI OSZTÁLYÁNAK

Bp. 1968. VIII. 2.

A mai napon 556. sz. „Idézés"-t kaptam kórházi ügyben e hó 5 napján 10 órára azzal a „Figyelmeztetés"-sel a szövegben, hogyha az idézésnek nem teszek eleget, sorozatosan megbüntetnek és végül elővezetésemet is elrendelhetik.

Szíves tudomásul közlöm, hogy 84 éves vagyok, éppen mostanában igen rossz egészségi állapotban, amelyben az odamenetel igen nehezemre esnék, és az esetleges várakozást – amelynek valószínűségére a szövegből joggal lehet következtetni – aligha bírnám ki elszédülés vagy elájulás nélkül. Nem tudom elképzelni, hogy az ügy – és nyilván nem valami komplikált ügy – elintézésére ne lehessen valami kíméletesebb módot találni, akár telefonon, akár írásban közlés útján, sőt bizonyára akad forum nem egy, végső fokon Budapest Főváros Tanácsa V[égrehajtó] B[izottsága] elnöke is, amely, vagy aki ilyen módon kijelölhet. Minden kérdésre készséggel válaszolok.

Kérem tehát, szíveskedjenek olyan lehetőséget választani, amit kockázat nélkül teljesíteni tudok.

Személyi adataim egyébként bármely lexikonban megtalálhatók. (Ezt szavaim hitelességének garantálására, életkorom igazolására vagyok kénytelen ideírni.)

[Fülep Lajos]
Kossuth-díjas, Munkaérdemrendes ny. egyetemi tanár
a M.[agyar] Tudományos Akadémia l.[evelező] tagja

Autogr. fogalmazvány.
Címzés: II. Ker. Tanács VB. VIII. Egészségügyi Osztálya Budapest II. Mechwart liget 1.

Mellette 2 db ajánlási cédula, egyik a fenti címre, a másik Bp Fővár. XIII. Ker. Tanácsa Róbert Károly körúti kórháza Bp. XIII. Róbert Károly körút 84., valamint Bp. 1968. VIII. 1. keltezésű idézés, amelyben FL-t 1968. VIII. 5. 10 órára beidézik. Rajta nyomtatva: Figyelmeztetés. Aki az idézésnek nem tesz eleget, vagy meghallgatása előtt az eljárás helyéről engedély nélkül eltávozik és távolmaradását illetőleg eltávozását megfelelően nem igazolja

első esetben száz forintig terjedő pénzbírsággal,
második esetben háromszáz forintig terjedő pénzbírsággal sujtható

és egyuttal elővezetése elrendelhető.
Rajta kézírással: Kereseti igazolást hozzon.

3000. VÖRÖS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

Diósgyőr-vasgyár 1968. VIII. 2.

Kedves Lajos Bácsi,

nyugtalanul, tikkadtan, reminiszcenciákkal „telítve" gondolunk az ismét elmaradt esti sétára,

és sok szeretettel, tisztelettel köszöntjük

Vörös László és Judit

MTAKK Ms 4590/221.
Kézírás Bükk. Gyertyánvölgy feliratú képeslapon.
Címzés: Dr Fülep Lajos tanár úrnak Budapest XII. Széher ut 22.

3001. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Fonyód,] 1968. VIII. 3.

Kedves Lajos bátyám,

a nyarat nem igen élvezhetjük, de Kibédi Vargáék[1] kocsiján alaposan megnéztük a környéket. Jártunk Niklán, Keszthelyen, Becehegyen, készülünk Tihanyba. Az együttélés csak növelte a vendégek iránti bizalmat, barátságot, így még bátrabban merem javasolni a Széher úti találkozót.[2] Kilencedikén, pénteken délután érkezünk Pestre. Akkor szeretnék telefonálni a másnapi kimenetel ügyében. Ha a szombat délután nem megfelelő – szó lehetne még vasárnap délután ½ 6–6 óráról is.

A viszontlátásig szeretettel köszöntjük

Andrisék

A helynév a képeslap feliratából.
MTAKK Ms 4586/290.
Kézírás Fonyód Présház feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos urnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Kibédi Varga Áron ld. 2933/2.
[2] VIII. 10-én látogatták meg FL-t. Ld. Fodor A.: Ezer este... II. 553.

3002. MOLNÁR VERA – FÜLEP LAJOSNAK

New York, 1968. VIII. 4.

Kedves Professzor Úr,

Nagyon nagy örömet tetszett okozni a kedves lappal.[1] Igazán szívből köszönöm.

Most egy hónapot az Egyesült Államokban töltöttünk, megnézvén Detroitot, Chicagot, Philadelphiát, Princetont, New Yorkot. Elképesztően fantasztikus és idegen világ ez. Egyedül New York az, amelyik egy európai város, s ahol a felhőkarcolók nagyrésze is emberi léptékű, bár a legmagasabb a világon.

De a múzeumok csodálatosan gazdagok és szépek, a könyvtárak kényelmesek és szolgálatkészek.

Szeptembertől vagy októbertől a torontoi Royal Ontario Muzeumban fogok dolgozni, mint a Textile Department egyik művészettörténésze.[2]

Sok szeretettel küldjük mindketten üdvözletünket

Molnár Vera

With my very best wishes Michael Gervers[3]

MTAKK Ms 4589/28.
Kézírás Birds and Beasts. Detail of an embroidered cover Indo-Portugese, 17th century Museum of Fine Arts Boston feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest, II. Széher ut 22/24. Hungary
Feladó: Veronika Gervers 182 A Baldwin Street Toronto 2B Ont. Canada

[1] FL Molnár Verának írt lapja nem ismeretes. Arról a lapról lehet szó, amelyhez FL Molnár Józseftől kérte leánya címét. Ld. 2996. sz.

[2] Molnár Vera már Magyarországon is foglalkozott textilművészettel s publikált is e témakörben. A halála utáni méltató megemlékezésből kitűnik, hogy nagy érdemei voltak – férjével együtt – a Royal Ontario Museum textilosztálya közel-keleti anyagának gazdagításában. – Kiadta a The Hungarian Szűr: an archaic Mantel of Eurasian Origin. Toronto, 1973. tanulmányt, szerkesztette a Studies in Textil History in Memory of Harold B. Burnham. Roma, 1977. kötetet, amelyben szerzőként is szerepel. (= Rotunda, Royal Ontario Museum, 1979. Vol. 121. N° 3. 11.)

[3] Ld. 2924/1.

3003. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR JÓZSEFNEK

[Bp.] 1968. VIII. 11.

Kedves Kollegám,

megkaptam f.[olyó] hó 2.-i szíves soraidat,[1] nagyon örülök a Veráról szóló jó híreknek, köztük különösen a látogatás tervéről szólónak,[2] remélem, akkor majd én is viszontláthatom.

Meleg üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
MTA MKI Adattár C-I-119.
Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Molnár József tanár úrnak H I. Fortuna u. 17.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Molnár József lapja nem maradt fenn.
[2] FL a Gervers–Molnár házaspár 1969-es magyarországi látogatásakor nem találkozott velük. Ld. 3125. sz.

3004. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Újvidék, 1968. VIII. 14.

Ez a durva de szűz papír
betűre vágyik, rá Pap[1] ír
vers nélkül is jó lesz?

Carmen[2]

folytatja egy sörös vándor
Weöres Sándor

Hitelesíti Papné

s legalul lóg – akasztva – Ács Károly[3]
(későn) vágták le a kötelet nyakáról

Ujvidéki vendéglőben
„teleci epigrammát" ettem
ettől ilyen tömör lettem,

Amy.

MTAKK Ms 4591/199.
Kézírás több személytől postai levelezőlapon. A címzés-oldalon rajz.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Mad'arska

Valószínűleg a Híd c. újvidéki irodalmi folyóirat vendégei voltak. (Ld. 2778/2.)

[1] Pap [József] (szül. 1926) költő, műfordító, orvos, 1963–1964-ben a Híd c. folyóirat főszerkesztője.
[2] Carmen – kiléte ismeretlen.
[3] Ács Károly (szül. 1928) költő, műfordító, 1965-től a Híd fő- és felelős szerkesztője.

3005. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Stósz, 1968. VIII. 14.]

Kedves Lajos bátyám,

Kassáról első nap kijöttünk ide a Mecenzéf melletti Stószra F.[ábry] Z.[oltán][1] a képen látható házába. Gyönyörű a vidék, sok érdekeset hallunk, látunk.

Szeretettel küldjük üdvözletünket.

Andris
Sárika[4]

Kibédi Varga Áron[2]
Szeretettel Fábry Zoltán
Görcsös Mihály[3]

A dátum Fodor András: Ezer este... II. 554. alapján. A lapot két nappal később, Rozsnyón dobták be, ekkori a postabélyegző.
MTAKK Ms 4586/274.
Kézírás felirat nélküli, Fábry Zoltán stószi lakóházát ábrázoló fényképen.
Címzés: Fülep Lajos urnak Budapest II. Széher ut 22 Madarsko

[1] Fábry Zoltán (1897–1970) író, szerkesztő, kritikus. Szülővárosában, Stószon élt (akkor Csehszlovákia, ma Szlovákia.)
[2] Ld. 2933/2.
[3] Görcsös Mihály a Csemadok (Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete) részéről kísérte őket.
[4] Ld. 2560. sz.

3006. KERÉNYI KÁROLYNÉ, KERÉNYI KÁROLY ÉS VINKLER LÁSZLÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Ascona, 1968. VIII. 18.

Caro Lodovico,

tre belle giornate sono passato coi Vinkler e ci siamo ricordati di Lei con tanto affetto. Laci ha fatto in un pomeriggio un capovavoro: i nostri ritratti. Sarebbe ora che ci rivederiamo!

Carissimi saluti

Maddalena

Vero è, che sono *due* capolavori in un giorno.

Tuo

Carlo

Igy természetesen két sikerült tanulmányról van szó, amelyeket művé az idő rövidsége nem avathat – de nagyszerű dolog így együtt lennem Károlyékkal.

Mély tisztelettel

Vinkler László

Üdvözlettel

Vinkler Mária

MTAKK Ms 4588/52.
Kézírás Vinkler László Kerényi Károlyról készített rajzáról készült nyomat hátlapján. A rajz nem azonos a levélben említettel: alatta a dátum: 1967. b. (5.)
Budapestre írt levél.

Kedves Lodovico,
három szép napot töltöttünk Vinklerékkel és nagy szeretettel emlékeztünk meg Magáról. Laci egy délután műremeket alkotott: képeinket. Ideje lenne viszontlátni egymást!
Sok meleg üdvözlettel

Maddalena

Az igazság az, hogy *két* műremekről van szó egy nap alatt.

Carlód

[1] Ld. 2529. sz.
[2] Ld. 2646. sz.
[3] Ld. 2992. sz.

3007. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1968. VIII. 27.

Kedves Lajos bátyám,
a nyár utolsó napjait töltjük itt s reménykedünk az idő kegyelmében. Bozay Attiláék[1] jöttek le hozzánk s emlegetjük a Széher uti sétákat.[2] A legközelebbi miatt jövő hét elején jelentkezem majd.
Minden jót kívánva szeretettel köszöntöm:

Andris
Sárika

Bozay Attila
Bozay Attiláné

MTAKK Ms 4586/291.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher ut 22/24.

[1] Bozay Attila (1939–1999) zeneszerző, 1979-től a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zeneszerzés tanára, 1990–1993 között a Nemzeti Filmharmónia igazgatója. – Körmendi Klára (szül. 1944) 1967–1982 között az Országos Filmharmónia szólistája, 1993-tól a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanára. 1967–1982 között Bozay Attila felesége.
FL-sal úgy kerültek össze, hogy Fodor András Két fiatal zeneszerző indulása címmel írt Bozay Attila és Durkó Zsolt zeneakadémiai szerzői estjéről. (Kortárs, 1965. IX. évf. 7. sz. 1169–1170.) A következő évben személyesen is megismerkedtek és barátságot kötöttek.
Bozay utóbb megzenésítette Fodor András A hóhullásban c. versét, Két tájkép c. műve egyikeként. A vers második szakasza FL-ról szól. A baritonszólóra, cimbalomra és fuvolára írt művet 1977. II. 17-én Torontóban mutatták be, citerán a szerző játszott.
[2] Bozayék 1966. V. 20-án vettek részt először a Széher úti sétán, s FL haláláig rendszeres tagjai voltak a társaságnak. Az itt nem szereplő Durkó Zsolt eleinte gyakran, utóbb ritkábban volt jelen.

3008. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1968. VIII. 30.]

Kedves Lajos Bátyám!

Névnapod alkalmával szeretettel kívánunk erőt, egészséget és minden jót

baráti üdvözlettel

Ernő és családja

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/115.
Kézírás Csontváry Kosztka Tivadar (1853–1919) Önarckép feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos prof. urnak Budapest II. Széher u. 22. sz.

3009. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1968. IX. 7.

Kedves Professzor úr!

Már megint elmúlik az év és nem jöttek el.[1] Fogadja szeretettel ezt a kis várkonyi gesztenyét, mint amilyennel küldöm. Évika[2] sikeresen befejezte a tanulást, szeptember 13-án volt az avatása, én is el voltam. A szakdolgozata 5-ös lett,[3] nagyon örül neki. Külön is szóltak neki, hogy nyomatéka van. Nem is tudom, hogy mit is jelent, csak a lány ilyent mondott. A kislány[4] szépen fejlődik, mindenfélét beszél már magyarul, de németül egy szót se,[5] de azért megérti úgy is, mindig ír meg rajzol, amit az anyja csinál, még idáig okosnak látszik, nem tudjuk, hogy később milyen lesz.

Sok jó egészséget kívánva sok szeretettel üdvözöljük

Bognárék
az egész család

Irjon a Professzor úr is, hogy van.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/159.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2990/3.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Ld. 2853/4.
[4] Ld. 2838/4.
[5] A Szántó-család tagjai a Mária Terézia uralkodása idején Zengővárkonyba telepített németek leszármazottai voltak. A szülők még tudtak, de otthon nem beszéltek németül; Szántó Ferenc, Bognár Éva férje csak értett, de nem beszélt. Bognárné szerette volna, ha unokája Szántó nagyanyjától valamicskét megtanulja a nyelvet. (Szántóné Bognár Éva közlése.)

3010. CORVINA KIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. IX. 11.

Fülep Lajos úrnak
a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Budapest

Mélyen tisztelt Tanár Úr!

A Magyarországi Művészet Története[1] elérkezett új, negyedik kiadásának utolsó fázisához. Elérkezett tehát az ideje annak is, hogy – Tanár Úr és Dercsényi Dezső[2] korábbi szóbeli megállapodásának értelmében – tisztelettel felkérjük a főszerkesztői tiszt folyamatos elvállalására.[3] Bár – úgy gondoljuk, – ennek nincsen akadálya, mégis helyesnek tartottuk, hogy a felkérés az új kiadás főszerkesztői tisztére formálisan is megtörténjék.

Ha Tanár Úr is egyetért véleményünkkel, új előszó[4] is helyén való lenne, mert ha a szöveg nem is sokat változott, de az új kiadás szerkezete (külön szövegkötet és külön képkötet) teljesen más, mint a korábbi kiadásoké.

Tanár Úr beleegyező válasza után azonnal lebonyolítjuk a további formaságokat.

Tisztelettel:

Dr. Tarr László[5] főszerkesztő

MTAKK Ms 4585/190.
Gépirat autogr. aláírással Corvina Kiadó Budapest V., Váci utca 12. Telefon: 192–960. nyomt. fejlécű papíron. A címzés a levél szövege előtt. Hátlapján FL írásával: Corvina Magy. Müv. Tört.

[1] Ld. 2657/3.
[2] Ld. 2824/2.
[3] Az új kiadásnak is FL lett a főszerkesztője.
[4] FL megírta az új előszót, amely a kötetben a régi, az első kiadáshoz készült előszóval együtt jelent meg. Kelte 1968. október. Bp 1970. – Utóbb, ugyancsak 1970-es impressummal egy 5. átdolgozott kiadás is napvilágot látott, de valójában a megjelenés kelte 1971., a 10. p.-n a következő szöveg olvasható: „A Corvina Kiadó kegyelettel adózik Fülep Lajos emlékének, aki a mű korábbi kiadásainak szellemi irányításában jelentékeny részt vett."
[5] Tarr László (1907–1996) a II. világháború alatt a Magyar Távirati Iroda zürichi tudósítója volt, e levél írásakor a Corvina Kiadó főszerkesztője. Ld. még 3017., 3021., 3028. sz.

3011. ZÁDOR ANNA – FÜLEP LAJOSNAK

[Velence, 1968.] IX. 15.

Caro Amico,

minden zavaró külső körülmény ellenére Itália csodálatos. Nagyon élvezem, sokat és érdekeset látok.

Szeretettel

Zádor Anna

A helynév a postabélyegzőről, ill. a képeslapról.
MTAKK MS 4591/228.
Kézírás Venezia – Piazza San Marco e Campanile feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos akadémikus II. Széher út 22. Ungheria Budapest

3012. FÜLEP ANIKÓ ÉS KATALIN – FÜLEP LAJOSNAK

[Opatija,] 1968. IX. 23.

Szeretettel gondolunk Lajos bácsira. Azt hiszem felejthetetlen emlék marad ez az utazás. Csodálatosan szép a tenger. A pálmák, a tarka virágok és a szépívű hegyek látványa visszahív ide. Hacsak tehetjük, eljövünk ismét.

Nagyon sok szeretettel

Anikó és Kati

A helynév a képeslap felirata alapján.
MTAKK Ms 4586/322.
Kézírás Opatije Kvarnerska riviera feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher u. 22. Ungheria

Fülep Anikó (szül. 1947) litográfus, alkalmazott grafikus, kiállítás-rendező, Németországba, Bernd Richterhez ment feleségül.
Fülep Katalin (szül. 1948) ld. 2934. sz.

3013. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1968. X. 2.

Kedves Gál,

megkaptam Landort,[1] nagyon köszönöm – ámuldozva olvastam. Hát mi ilyenek is voltunk?

Irja, hogy van még ennél érdekesebb is[2] – feszülten várom!

Sajnálom, hogy a nyári találkozás elmaradt, még inkább az okát.[3] Dehát egyelőre még vagyok, pótolható.

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Gál Istvánnak úrnak H V. Városház u. 8. félem.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Gál István: W. S. Landor, Kossuth és a szabadságharc magyar költője. = Filológiai Közlöny, 1968. 1–2. sz. 19–48. Dedikációja: „Fülep Lajosnak régi híve Gál István 1968 IX. 19."
[2] Gál István valamelyik ezután megjelent művére utal. Ld. Gál István életműve. Bibliográfia. összeáll. Gál Ágnes és Gál Julianna. Bp. 2003. Argumentum.
[3] Gál István betegségéről van szó.

3014. FÜLEP LAJOS – R. TOMBOR ILONÁNAK

[Bp.] 1968. X. 2.

Kedves Tombor Kollega,

Lőrincz[1] tegnap (inde mora) meghozta a könyvet,[2] hálásan köszönöm.

Itt is megemlítem, hogy a hidasi (Tolna m.[egye]) ref.[ormátus] templom festett menynyezete[3] (Mária Ter.[ézia] ideje) igen érdekes volt: figurális festmény ref.[ormátus] templomban! Azért írom, hogy volt, mert állítólag leszedték, deszkáit elhasználták – igaz-e, nem tudom.

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: R. Tombor Ilona művészettörténész H XI. Villányi út 74.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Rajta Lőrincz Ernő kézírásával: Magyar Attila hozta Tombor Ilitől 1978. május 6-án.

Rozványiné Tombor Ilona (1908–1997) művészettörténész, könyvtáros.

[1] Lőrincz Ernőre utal.
[2] A könyv: R. Tombor Ilona: Old Hungarian Painted Woodwork 15th–19th Centuries. Bp. 1967. Corvina. Dedikációja: „Fülep Lajos professzor úrnak tisztelettel R. Tombor Ilona." A könyvet FL elajándékozta. – A kötet magyarul is megjelent: Régi festett asztalosmunkák a XV–XIX. században. Bp. 1967. Corvina. A magyar kiadás nincs meg FL könyvtárában.
[3] Hidas Baranya megyei község a pécsváradi járásban. A könyvben nincs róla szó. Ld. még 3016. és 3019. sz.

3015. HAULISCH LENKE – FÜLEP LAJOSNAK

Párizs, 1968. X. 2.

Őszinte szeretettel gondolok a Tanár Úrra az élmények, emberek, műtárgyak és giccsek kavalkádjában, amit Párizs jelent. Végre sikerült ide eljutnom, azt hittem már, hogy ez soh'sem jön el.

Szeretettel

Haulisch Lenke

MTAKK Ms 4587/207.
Kézírás Musée du Louvre Hera de Samos feliratú képeslapon.
Címzés: Hongrie Fülep Lajos Budapest Széher u. 23.
Haulisch Lenke ld. 2703. sz.

3016. R. TOMBOR ILONA – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. X. 6.

Kedves Professzor Ur!

Hálásan köszönöm szíves sorait[1] és a már előzőleg Lőrincz[2] által hozzám eljuttatott értékes adatot a hidasi[3] ref.[ormátus] templomról. Nagyon sajnálom, hogy nem tudtam róla előbb. Találtam ugyan 20 év előtti gyűjtésemből néhány – az adatok hiányossága miatt – fel nem használt cédulát, közöttük a tolnamegyei Hidasd (így!) ref.[ormátus] templomról, a Néprajzi Múzeum fényképtárának számaival. A fényképtárat átkutattam, de a képek, sajnos, elvesztek. Más adatom nem volt. Most még utána akarok menni az azóta megalakult Ref.[ormátus] Műemléki Bizottság adattárában és talán sikerül, egyéb pótlásokkal együtt, egy kis kiegészítő cikket[4] összeállítanom ebből a tárgykörből.

Tisztelettel üdvözli

Tombor Ilona

MTAKK Ms 4590/133.
Kézírás.
Budapestre írt levél.
R. Tombor Ilona ld. 3014. sz.

[1] Ld. 3014. sz.
[2] Lőrincz Ernőre utal.
[3] Ld. 3014/3.
[4] Nem írt kiegészítő cikket.

3017. A CORVINA KIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. X. 11.

Fülep Lajos
professzor úrnak
Budapest

Igen tisztelt Tanár Úr!

Mellékelten küldök a múltkori levelem[1] folytatásaként a megbízást „A magyarországi művészet története" főszerkesztői teendőinek elvégzésére.

Kérem szépen, hogy amennyiben Tanár Úr a megbízás tartalmával egyetért, szíveskedjék aláírva visszaküldeni a kiadónak.

Mély tisztelettel

Dr. Tarr László[2]
főszerkesztő

MTAKK Ms 4585/191.
Gépirat autogr. aláírással Corvina Kiadó Budapest V. Váci utca 12. Telefon: 182–960 fejlécű levélpapíron. Ikt. szám: 88.623/68 TL/KGYI
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22. Corvina Budapest feliratú borítékon.
Rajta FL írása: érkezett X. 14.
Aláírva visszaküldve " "
pénz megérkezett " 29.
Mellette 4185 Ft 70 fillérről feladóvevény, 1968. X. 10. keltezésű megbízás és elszámolás.

[1] Ld. 3010. sz.
[2] Ld. 3010/5.

3018. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1968. X. 16.

Kedves Komaasszony,

megkaptam a gesztenyét és a levelét[1] – mindakettőt nagyon köszönöm.

Hát bizony, nem mentem el Magukhoz – de hát lehetett? Hiszen nem hogy egyik napról a másikra, reggeltől estére se lehetett tervezni – sok évet, sok nyarat megértem, de ilyen bolondot még soha.

Nagyon örülök a jó híreknek, az Évikáról[2] meg a kicsiről[3] szólóknak – ha a család többi tagjáról most nem írt is, remélem, mind jól vannak.

Évika dolgozata[4] nem jelenik meg nyomtatásban? Akár igen, akár nem, én is szívesen olvastam volna – de hát őneki ilyesmi nem jut eszibe. No nem baj, az a fő, hogy minden jól sikerült.

Én még csak megvagyok, de érzem a sok esztendőt.

Mindnyájuknak minden jót kívánva szeretettel üdvözlöm az egész családot

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 3009. sz.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Ld. 2838/4.
[4] Ld. 2853/4.

3019. FÜLEP LAJOS – R. TOMBOR ILONÁNAK

[Bp.] 1968. X. 16.

Kedves Tombor Kollega,

megkaptam szíves sorait.[1] A tervezett pótláshoz[2] még közlöm: 1929. nov.[ember]-ben írtam néhány cikket a dunántúli magyarság pusztulásáról a Pesti Naplóba (a 4. után abbahagytam, mert olyan szenzációs címeket adtak nekik, hogy megundorodtam bele),[3] valahol nyilván megemlítettem Hidast,[4] mert úgy emlékszem, valamelyik napilap (Magyarország?)[5] írt róla és talán a festményekről is. Ha így van, akkor érdemes volna a Dok.[umentációs] Közp.[ont][6] valamelyik ifjú tagjával kikerestetni. De olyan régen volt, ha volt, és közben annyi minden történt, hogy emlékezetem tévedhet.

Hidas egyébként igazában nem is Tolna m.[egye], hanem Baranyának legészakibb beékelődése Tolnába, Bonyhád és P.[üspök] Nádasd közt – valamikor Tolnához tartozhatott.

Irják, ill. írták Hidasdnak is, leginkább így is mondták, talán a közeli Nádasd associatiojaként.

Bármikor, bármiben készséggel segítek, ha tudok.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: R. Tombor Ilona művészettörténész H XI. Villányi út 22
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Tombor Ilona ld. 3014. sz.

[1] Ld. 3014. sz.

[2] Ld. 3016/4.

[3] FL két alkalommal foglalkozott a nyilvánosság előtt a Dél-Dunántúl magyar őslakosságának problémáival. Először a Pesti Napló 1929. 80. évf. XI. 10–XII. 15. között jelentek meg cikkei (nem 4, hanem 5), elsősorban az egyke-kérdésről. Ezek egyikében sem fordul elő Hidas neve.

[4] Hidas később szerepel egy felsorolásban FL „A magyarság létkérdése" c. cikkében (= Új Magyarság, 1934. II. évf. 5. sz.). Úgy látszik, elfelejtette, hogy 1933 őszén személyesen járt Hidason Horvát István pécsváradi főszolgabíró társaságában, s a következőket írta esperesének, Gilicze Sándornak: „Egyke-tanulmányúton jártam nemrég a főszolgabíróval, s azt láttuk, hogy a *magyar* templom igen érdekes és értékes festett mennyezetének felét leszedték a *német* egyház káplánja szobájának padlózása céljából. Van erről tudomásod? tudtoddal történt? Kérlek, írd meg *azonnal*, mert Hidasról cikket írok s ha a Te tudtod és beleegyezésed nélkül történt a dolog, kirohanok ellene kegyetlenül s követelem a felelősséget." (FLev. III. 964. sz.)

Az esperes válasza nem ismeretes, de FL viszontválaszul így írt: „Megvárom azért intézkedéseidet s ahhoz alkalmazkodom. Ettől függetlenül azonban nyilvánosság elé viszem az ügyet." (FLev. III. 969. sz.)

[5] A cikk a Magyarország c. lapban, „A Magyarország tudósítójától" aláírással jelent meg „Hidas a végzet talpa alatt" címmel. A bevezetést nyilvánvalóan a szerkesztő írta, magát a cikket FL. (Magyarország, 1934. IV. 28. 5.) A Magyarország a Miklós Andor tulajdonában levő ún. Est-Lapok egyike volt, 1934. III.–1936 között Zilahy Lajos szerkesztette.

Ide tartozó része a következőképpen hangzik:

„Bent a templomban még megvannak a padok s kétfelől a karzatok, az ajtóval szemben eső falon ugyancsak sértetlenül a barokk-faragású, szépen festett papszék és szószék, mellette festett fatábla ezzel a szöveggel: *Ezen Isten háza építtetett Fels. Mária Terézia Kegyes engedelméből*

a Magyar-Hidasi Ref. Ekklésia tulajdon Költségén 1771 Öreg Ellendi Mihály Bíróságában. Föltekintve pedig – kilátni a szabad égre. A tető gerincének görbe cserepeit lesodorta a szél, most ott besüt a nap, bever az eső, behull a hó.

A templom boltozata unicus a maga nemében: az egész belső teret borító deszkából készült boltozatot egész terjedelmében hatalmas festmény díszíti, az *Édenkert* – azaz díszítette, mert a boltozatnak felét, éppen a kert közepén álló almafa feléig leszedték a múlt nyáron, s *a deszkákat elszabdalták a német református egyház káplánja lakásába padlózatnak.* Most a paradicsomi fának csak egyik fele van meg, tőle jobbra *szőlőlugas* látszik, meg hegyek – a másik felét, melyen *Ádám* és *Éva* lehetett a kísértővel, elpusztították.

Ehhez fogható vandalizmusra békés időben, aligha találunk példát. [...] Nem mondjuk, hogy ez a festmény *műremek,* de *rendkívül kedves és érdekes a maga naiv bájában s páratlan eredetiség éppen egy kálvinista templomban.* Mindenesetre műemlékjellegű és értékü." [Ld. F. Csanak Dóra: Hidas a végzet talpa alatt. Fülep Lajos ismeretlen ujságcikke. = Ars Hungarica 1994. XXII. évf. 1. sz. 164–171.]

[6] 1951 óta Művészettörténeti Munkaközösségek végeztek kutatómunkát, részint a MTA, részint a Népművelési Minisztérium felügyelete alatt. 1954. I. 1-i hatállyal Művészettörténeti Dokumentációs Központ néven egyesültek a MTA égisze alatt, utóbb Művészettörténeti Kutatócsoport, majd Kutatóintézet néven egyesültek.

[7] Bonyhád Tolna megyei község, járási székhely.

[8] [Mecsek]Nádasd (korábban Püspöknádasd) Baranya megyei, a pécsváradi járáshoz tartozó község.

3020. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1968. X. 18.

Kedves Lajos Bátyám,

régen nem küldtem új verseket, évek óta terméketlen vagyok. Most végre van néhány új[1] – ha aprók, vázlatosak is. Szerény sarjúhajtások.

Remélem, Lajos Bátyámat jó egészségben leli levelem. Minden jót kivánok, with the whitest wishes

Sanyi.

Sokszor üdvözlöm Professzor urat,

legközelebb majd én is küldök egy csomó verset.[2]

Sokszor köszönti

Amy.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4591/200.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Küldi Weöres S. Bpest II. Törökvész út 3/C.

[1] A küldött versek: Beszélgetés a jósbarlanggal. (Kötetben: Párbeszéd a jósbarlanggal.) – Líra. – Kövirózsa. (Gépiratok, MTAKK Ms 4591/201.)

[2] Károlyi Amy ezt követő időben megjelent kötetei alapján feltételezhetően a FL-hagyatékban őrzött Anti-mennyország. (Variáns.) – Negatív. (Variáns.) – Pont. – De profundis. (Variáns.) – Genovéva szőnyege. (Variáns. MTAKK Ms 4602/1–5.) verseiről lehet szó.

Bp. 1968. X. 29.

Kedves Professzor Úr!

Fenyegetően közeledik a kétkötetes magyar művészettörténet nyomdábaadásának ideje. Úgy tudom, a kiadó végre eleget tett kötelességének és felkérte Professzor Urat a munka főszerkesztőjének, egyben előszót (ez már a harmadik) is vár.[1] Úgy vélem, hogy az új, negyedik kiadás megérdemel egy újabb előszót, viszont az én hibám, hogy mindmáig nem írtam össze azokat a gondolatokat, amelyekre az előszó szempontjából fel szeretném hívni Professzor Úr figyelmét.

Mindenekelőtt úgy vélem, megemlítésre méltó az a körülmény, hogy e munkából már a negyedik kiadás jelenik meg s ezzel közel 30.000 példányban terjedt el. Úgy hiszem, ez a szám egyenesen megdöbbentő, hiszen Professzor Úr nagyon jól emlékszik azokra az időkre, amikor egy művészettörténeti könyv jó ha ezer példányban megjelent.

Az olvasóknak ez az érdeklődése véleményem szerint két irányban is kötelezi a szerzőket. Az adott keretek között átdolgozni, korszerűsíteni a munkát, a legfrissebb kutatási eredményekkel bővíteni, de nem kevesebb a másik kötelezettsége nemcsak a kötet szerzőinek, hanem az egész szakmának: közzétenni a többkötetes, tudományosan feldolgozott magyar művészettörténetet.

Az első feladat teljesítését a kiadó igyekezett messzemenően elősegíteni. Míg a harmadik kiadás úgyszólván változatlan utánnyomása volt a másodiknak, a negyediknél a Corvina minimálisan több terjedelmet adott, hogy az átdolgozásban az újabb eredményeket is közzé tehessük.

Új a kötet megjelenési formája is. Eddig szöveg közé nyomott képekkel jelent meg, most a két kötet szöveg és képes táblák kötetére oszlik. Ezzel az újítással, amit a Corvinának javasoltam, el lehet érni, hogy az illusztrációk szebben legyenek nyomva, nagyobb számú illusztráció is helyet kaphatott, de talán lényegesebb, hogy a kép és a szöveg mindig együtt olvasható, látható – még ha két kötetben is –, amit a korábbi, szöveg közé tördelt formában természetesen csak ritkán lehetett elérni.

Professzor Úr diplomáciai érzékére és megítélésére bíznám, hogy a következő kérdést hogyan tárgyalja.

Bizonyára emlékszik arra, hogy az ötvenes évek elején többkötetes magyar művészettörténet megírásának gondolatával foglalkoztunk s akkor – bár ha nem Professzor Úr javaslatára – egy kétkötetes, magasszintű ismeretterjesztést szolgáló munka megjelenését határoztuk el. 1953–56 között ez el is készült és megjelent. Azóta ennek újabb kiadása látott napvilágot. Az elgondolkoztató az, hogy akkor a művészettörténet volt az első, amely merte vállalni egy korszerű összefoglalás minden nehézségét a társtudományok előtt. Ma már az irodalomtörténet és a történelemtudomány letette az asztalra nemcsak az ismeretterjesztő igényű szintéziseit, hanem az irodalomtörténet hét kötetes tudományos feldolgozását, és készül a tíz kötetes magyar történet is.

A jelenlegi kötet hatalmas példányszáma kétségtelen bizonyítéka annak, hogy a közönség legszélesebb körében meg van az érdeklődés ilyen összefoglaló munkák iránt, e kötet bizonyíték arra is, hogy szakember gárdánk is rendelkezésre áll, különösen ha számításba

vesszük azokat a fiatalokat, akik talán ebből a könyvből tanultak és már publikált munkáikban e kötet eredményeit, megállapításait fejlesztették tovább, módosították vagy cáfolták meg. A szakma képes létrehozni a tudományosan feldolgozott több kötetes magyar művészettörténetet és erre kellene összefogni erőit, koncentrálni munkásságát.

Ez már nem tartozik az előszóhoz, de biz'Isten én már unom a folytonos átdolgozást s végre szeretném, ha új, korszerű tudományos művet lehetne kihozni.

Több gondolatom sajnos nincs, de Professzor Úr bizonyára ki fogja még egészíteni a negyedik kiadás előszavát.

Őszinte tisztelője

Dr Dercsényi Dezső

MTAKK Ms 4586/4.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár úrnak Budapest II., Széher ut 22
Az Országos Műemléki Felügyelőség Budapest I., Dísz tér 4–5. Levélcím Bp. 1 Postafiók 6. Telefon 160–197 feliratú nyomt. fejlécű borítékban.
Rajta FL írásával: Plus ça change, plus c'est la même chose. (Minél inkább változik, annál inkább ugyanaz marad.) (Az új bevezetés alapgondolata.)
Dercsényi Dezső ld. 2824/1.

[1] Ld. 2657/3., ill. 3010. sz.

3022. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1968. XI. 1.

Kedves barátom!

újra itt vagyok, nyakig a munkában, mert 10 nap múlva előadásom lesz Amsterdamban és az előkészítés (diapositívek) sok munkát ad. De jól esett Pesten lenni és olyan embereket látni, akik jobban hozzátartoznak az életemhez mint az itteniek. Igy *te* is, és bármit mondasz, örültem, hogy *jó* állapotban láttalak, remélem, ami zavar, az is el fog múlni.

Merülj el szép munkádban,[1] úgy mint ez a remek ember egy remek ember alkotásán.[2] De ne felejts el engem sem!

Szeretettel

Magda

Könyv[3] nov.[ember] 20 felé jelenik meg.

MTAKK Ms 4589/220.
Kézírás Cathedral de Toledo – El Greco – San Marcos Evangelista feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22. Hongarije

[1] A művészetfilozófiára utal. Ld. 2510/5.
[2] Ld. a képeslapot.
[3] Ld. 2519/2.

3023. F. CSANAK DÓRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Sopron, 1968. XI. 4.]

Ha több és jobb időnk volna, persze sokkal többet látnánk Sopronból, de novemberben annak is örülhetünk, hogy legalább nem esik.

Szeretettel

Dóra Géza

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/87.
Kézírás Sopron. Beloiannisz tér feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor urnak Budapest II. Széher ut 22.

3024. ANDORKA RUDOLF – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1968. XI. 14.

Tisztelt Professzor úr!

Talán visszaemlékezik a nevemre, ha elmondom, hogy népességtudománnyal foglalkozom és tavaly elküldtem egy tanulmányom különlenyomatát,[1] amely a magyar születésszám alakulásának okait kutatta. Azóta is sokat foglalkozom ezzel a kérdéssel. Egyre inkább arra a meggyőződésre jutok, hogy a jelenlegi helyzet megértéséhez világosabban kellene látni a két világháború közötti időszakot is. Ennek a régebbi időszaknak tanulmányozása során merült fel bennem az a gondolat, hogy megpróbálom feldolgozni és esetleg megírni az egykekérdés irodalmát a két világháború között.[2] Azt gondolom, hogy erre vonatkozóan Professzor [úr] nagyon sok érdekes adatot és gondolatot mondhatna el nekem. Ezért szeretném megkérni, hogy – ha ideje engedi – egyszer beszélgessen el velem ezekről a kérdésekről.[3] Gondolom, a legegyszerűbb lenne, ha valamelyik délután fellátogatnék professzor úrhoz, de minden más megoldás, amely professzor úrnak alkalmas, nagyon jó lenne. Arra szeretném kérni, hogy ne hétfőn és szerda délutánt javasolja, mert akkor általában nehezen érek rá. A borítékba egy válaszborítékot tettem, megkérem Professzor urat, hogy – ha a kért találkozás lehetséges – írja meg nekem pár sorban. Előre nagyon köszönöm Professzor úr fáradozását és ígérem, hogy igyekezni fogok nem túlságosan sok idejét elrabolni.

Tisztelettel üdvözli

Andorka Rudolf

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/55.
Gépírás autogr. aláírással.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Andorka R. Népességtudományi Kut. Int. Bp. V. Veres Pálné u. 10.

A borítékon FL feljegyzése: „Fodor A-nál 112–138 VI. Bajcsy-Zsil. 15/e Ráday Könyvtár (Mi Útunk?) Kovács Imre pöre. A borítékon a feladó mellett tintával: 384–561, ceruzával 184–752.

A borítékra írt FL-feljegyzések értelme: Korábban Fodor Andrásnak odaadott egy köteg, az egykekérdéssel kapcsolatos levelet és jelentést. FL hagyatékának a MTAKK-ba kerülése után Fodor A. átadta az anyagot a Kézirattárnak, amely ma FL hagyatékában „A felsőbaranyai református egyházmegyéhez tartozó községek lelkészeinek jelentései a falu állapotáról válaszul az egykekérdésssel kapcsolatos kérdőívre, valamint ezzel kapcsolatos levelek. 1934." (MTAKK Ms 4593/163–253.) Utána Fodor András telefonszáma és lakáscíme. – A mi útunk Református középiskolai ifjúsági lap, 1932–1944 között jelent meg, amelyben FL emlékezete szerint megjelenhetett egyke-tárgyú cikk. Kovács Imre pöre: Kovács Imre (1913–1980) szociológus, politikus, 1937-ben megjelent A néma forradalom c. könyvéért három hónap fogságra ítélték, s kénytelen volt egyetemi tanulmányait is megszakítani. – A telefonszámok valószínűleg Andorka hivatali, ill. otthoni telefonszámai.

Andorka Rudolf (1931–1997) szociológus. Hányatott ifjúkor (egyetemről kizárás, letartóztatás, segédmunkásság) után 1962-ben a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárában, majd 1963-tól a Népességtudományi Kutatóintézetben dolgozott.

[1] A küldött tanulmány: A magyar népesség termékenységének alakulását befolyásoló gazdasági és társadalmi tényezők. Klny. a Demográfia 1967. Vol. 10. No 1. 87–102-ből. A klny. címe szerepel a FL halálakor készült könyvtárjegyzékben, de könyvtárában nem sikerült megtalálnom. Feltehetően dedikált példány volt.

[2] A tervezett tanulmány megjelent: A déldunántúli egykekutatások története. Klny. a Statisztikai Szemle 1969. Vol. 47. No. 12. 1245–1257. Szerepel a FL halálakor készült könyvtárjegyzékben, feltehetően dedikált példányát nem találtam.

A 3.1. alfejezetben: Riportok, ujságcikkek, irodalmi esszék címmel 1248–1252.-n részletesen foglalkozik FL, Kiss Géza, Illyés Gyula, a Nyugat ankét, valamint Móricz Zsigmond szerepével. FL-ről egyebek mellett a következőket írja: „Talán senki se látta olyan közelről és ismerte olyan alaposan a baranyai egykét, mint Fülep Lajos (művészetfilozófus, 1918-ban egyetemi tanár, 1927-től két évtizeden át zengővárkonyi református lelkész, 1947-től ismét egyetemi tanár)."

Utóbb Andorka megírta a Születéskorlátozás az Ormánságban a 18. század vége óta c. tanulmányát. = Demográfia, 1970. Vol. 13. No. 1–2. 73–85. 1971-ben angolul, 1972-ben franciául is megjelent.

[3] FL XI. 18-án válaszolt Andorka levelére (ld. 3025. sz.), XI. 19-én délelőtt Andorka kilátogatott a Széher útra. Kapcsolatuk ezután sem szakadt meg, FL 1969-es és 1970-es zsebnaptáraiban is szerepel bejegyzés Andorka látogatásairól. Megvan az a kis kartonlap is, amelyen valamelyik beszélgetésük előtt FL emlékeztetőül felírt néhány témát és címet. (MTAKK Ms 4597/234–281.)

3025. FÜLEP LAJOS – ANDORKA RUDOLFNAK

[Bp. 19]68. XI. 18.

Kedves Andorka kollega,

hát hogyne emlékeznék!?[1] elfelejthetem-e, aki a hazugságok oceánjában megmondja az igazat?

Kívánságát szívesen teljesítem, csak az időre nézve kell megegyeznünk. A délután nekem nem jó. Délelőtt lehet ½ 12-ig, vagy este 9–½ 10 között, sétaképpen a Széher uton – ez a legszokottabb társasági időm. Persze, jó idő kell hozzá, amikor kint lehetünk.

Amikor jönni szándékozik,[2] kérem, hívjon telefonon 1–2 nappal előtte – *164–300* – a részleteket majd megbeszéljük. Telefonálásra legalkalmasabb idő d. e. 9–½ 12, d. u. 3–7. (Persze megtörténhet, hogy éppen nem vagyok kéznél, de ez a kivétel.)

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Andorka Rudolf ld. 3024. sz.

[1] Ld. 3024. sz.
[2] Ld. 3024/3.

3026. FÜLEP LAJOS – RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDÁNAK

[Bp.] 1968. XI. 18.

Carissima,

megkaptam lapodat,[1] nagyon köszönöm, nagyon örültem neki, mint annak is, hogy olyan remek conditioban láttalak viszont – ad multos annos. Ne felejtselek el? Hát lehetséges volna? Én maga vagyok a hűség, az én barátságom sose változik – azt hiszem, ez a legerősebb vonásom, nem gondolomformán mondom, tapasztalatból tudom – s hogy *mennyire* így van, csak én tudom. Te belenőttél az életembe, és míg élek, benne maradsz; még élek. Semmise halványúlt el a múltból, mindent úgy látok, mintha most történne. Csakhát az életem évek óta gyötrelem. Nem maga a fizikai kín – én mindent elbírok, a családi hagyomány szerint, mikor ősömet karóba húzta a török, nem esett ki a pipa a szájából, hanem a lelki, az elpocsékolt idő, mikor minden percre szükségem volna![2] Minden nap reménykedem, és mindennap csalódom.

Neked minden jót kívánok és nagy szeretettel ölellek

Lajos

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 5467/5.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Mme M. Révész–Alexander den Haag Hanedoes Straat 55 Hollande
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 Kézzel: Hongrie

[1] Ld. 3022. sz.
[2] A művészetfilozófiáról van szó. Ld. 2510/5.

3027. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1968. XI. 24.

Kedves Professzor úr!

Már régóta készülök levelére[1] válaszolni, de hát ezek az őszi munkák, mindig vacsorát főztem, mire elmosogattam már késő lett. Itt vannak a kellemes télies esték, nem mintha a hideget vagy a havat szeretném, de a csendes esti órákat, mikor lehet írni és olvasni.

Kétszer szólt Rózsáné, a Hosszú Éva, hogy kell-e szilva, mert szépet aszalt a Professzor úr számára, ha kéne, én nagyon szívesen elküldeném, meg ha valami várkonyit, mert Pécsen hallottam már a piacon, hogy innen a legjobb gyümölcsöt hozzák.

Mert mostanában nagyon sokat járok Pécsre a piacra, mert nagyon kényelmes az utazás, minden órában megy busz, sőt reggel félóránként, de hazafelé én nem tudom, hogy honnan jön az a sok nép, alig lehet fölférni. Várkonyba is naponta kétszer bejön a busz, reggel és délután, viszi a népet be Pécsváradra, aki akar menni.

A lánynak[2] a dolgozata nem hiszem, hogy annyira jó, hogy kinyomtassák, csak 5-ös, ez is nagyon kevésnek sikerült, pedig sokan voltak. Majd a karácsonyi szünetben még egyszer legépeli és elküldi, azt mondta, a Keresztapjának.

Évikának is sok dolga van, anyósa semmit nem tud csinálni, a kis lány[3] is nagyon rossz, ha az anyja ír, akkor ő is azt akar, már énekel is, hallja a rádióban.

Hála Isten egészségesek vagyunk, a férfiak is járnak dolgozni, a fiatal János[4] Komlóra, az öreg Pécsváradra gépállomásra.

További jó egészséget kívánunk szeretettel

Bognár család

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/160.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9.

[1] Ld. 3018. sz.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Ld. 2838/4.
[4] Ld. 2689/3.
[5] Ld. 2719/6.

3028. A CORVINA KIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. XI. 25.
Tárgy: „A magyarországi művészet története"

Dr. Fülep Lajos úrnak
akadémikus
Budapest

Igen tisztelt Professzor Úr!

Mint fenti kiadványunk főszerkesztőjét ezúton is értesítem, hogy a végleges cím – ahogyan már korábbi megbízásunkban is jeleztük: „A magyarországi művészet története" lesz.[1]

Nagyon kérem, hogy az előszó kéziratát[2] szíveskedjék mielőbb kiadónknak elküldeni.

Mély tisztelettel és nagyrabecsüléssel

Dr. Tarr László[3]
főszerkesztő

MTAKK Ms 4585/192.
Gépirat autogr. aláírással a Corvina Kiadó Budapest V. Váci utca 12 Telefon: 182–960 fejlécű levélpapíron. Ikt. sz. 88.749 HL/KGYI
Címzés: Fülep Lajos úrnak akadémikus Budapest II. Széher utca 22. Corvina Budapest feliratú borítékon.
Rajta FL írásával: „érk. XI. 26."

[1] Ld. 2657/3., ill. 3010/1.
[2] Ld. 3021/1.
[3] Ld. 3010/5.

3029. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

H. n. 1968. XII. 1.

Kedves professzor úr,

szakasztott ilyen havas fákra látunk az ablakból a Mátrában, ahová három egymásután következő betegség miatt jöttünk két hétre, hátha használ.

Sok üdvözlet Amytól, a nyavalyástól.

Kedves Lajos Bátyám,

behavazott fák közt – mi is behavazva – mikor találkozunk végre?

Tisztelő szeretettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/202.
Kézírás Mátra feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher-u. 22–24. (Károlyi Amy írása.)

3030. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

Bp. 1968. XII. 9.

Kedves Dévényi Kollega,

ma megkaptam Tihanyit,[1] nagyon köszönöm, rögtön el is olvastam, úgy látom, céljának igen megfelel. Engem ezentúl persze személyesen is nagyon megkapott a sok fölidézett emlék miatt.

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

MTA MKI Adattár C-I-159/672. Megj.: Jelenkor, 1975. XVIII. évf. 10. sz. 923. Csekély szövegváltoztatással.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dévényi Iván úrnak Esztergom Berényi Zs. u. 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2832/1.

3031. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp. 1968.] XII. 11.

K.[edves] K.[ornél]

kérem telefonáljon – ha lehet, d. e. Gézától,[1] ha nem, ahonnan és amikor tud.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév és évszám postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyet. hallgató H Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Az egyetem Könyvtártudományi tanszékéről. Fülöp Gézára utal. Ld. 2551. sz.

3032. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1968. XII. 18.

Kedves Komaasszony,

mire megjelent a könyv, amit küldeni akartam, annyira megnőtt a forgalom a postán, hogy nem merem a csomagot útnak indítani – most már megvárom az ünnep múltját, majd akkor küldöm. Lesz még elég ideje a téli olvasgatásra, amilyenről írta, hogy szereti.[1] Csak

ilyen sötét ne legyen, mint most van! reggel 9 óra és lámpavilágnál írok. Itt tegnap végre havazott valamicskét, de egy-kettőre latyak lett belőle. Egyébként megvagyok.

Mindnyájuknak jó ünnepet és új esztendőt kívánva, szeretettel

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2716., ill. 2733. sz.

3033. BÁRDOS LAJOS – FÜLEP LAJOSNAK

Bázel, 1968. XII. 18.

Uj lakóhelyünkről szeretettel gondolok Lajos bácsira és kívánok boldog karácsonyt és békés, boldog újesztendőt.

Nagyon sajnálom, hogy nem tudtam elbúcsúzni. Szeretném remélni, hogy az életben még fogunk találkozni.

Sok sok szeretettel és tisztelettel

Lajos

MTAKK Ms 4585/79.
Kézírás Basel Mittlere Rheinbrücke und St. Martinskirche feliratú képeslapon.
Címzés: Dr Fülep Lajos professzor úrnak Széher út 22 Budapest Ungarn

Bárdos Lajos (1905–1990) 1925-ben érettségizett a bajai Cisztercita Gimnáziumban, ahol FL volt a vallástanára. Ő volt az első teológus, aki Bajáról került a budapesti Teológiai Akadémiára. Tanulmányai után hatvani, sárrétudvari lelkész lett, majd Budapesten dolgozott a konventi titkárságon. 1956 után Bázelben élt.

„Hogyan lettem teológus" címmel cikket írt a Bajai Reformátusok Lapja 1927 húsvéti, I. évf. 2. sz. 3–4., amelyben leírta, hogy elsőéves teológusként Baján prédikált, s sokat köszönhet FL tanácsainak. „Különösen azt hangsúlyozta, hogy az egyházi beszéd frázisoktól, nehézkes mondatszerkesztéstől mentes, világos és érthető, nyelve és stílusa egyszerű legyen. Az előadásban kerülni kell a szónoki siker vadászását, a deklamáló hanghordozást, legyen az előadás nemesen egyszerű és természetes köntöse a fenséges tárgyú, lélekből fakadó beszédnek. A kezdő prédikátor legnagyobb hibái közé tartozik a gyors, elsietett beszédáradat. 'Nem lehet eléggé lassan beszélned' hallottam mindig a figyelmeztetést."

Bárdos Lajos özvegye a következőket írta férje barátjának, Balázs László lelkésznek: „Fülep volt az, aki Lajost 16 éves korában arra buzdította, hogy lelkész legyen. Hűvösvölgyi lakásán többször felkereste Fülepet és mindig szívbéli örömmel tért onnan haza. Élete végéig őszinte szeretet és nagyrabecsülés füzte Fülep Lajoshoz." (Dunamell. Ref. EK Lt. B/1.)

3034. MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ SZERKESZTŐSÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. XII. 23.

Művészettörténeti Értesítő Szerkesztősége
Budapest, V. Kossuth Lajos tér 12.

Mellékelten megküldjük a Művészettörténeti Értesítő 1968/3–4. számában megjelent írásának[1] hasáb korrektúráját a kézirattal együtt.

Arra kérjük, hogy a hibák kijavítása után az anyagot 1969. jan.[uár] 16-ra visszajuttatni szíves legyen.

Egyúttal engedje meg, hogy magam és a szerkesztőbizottság nevében eredményekben gazdag új esztendőt kívánjak.

Tisztelettel

Pogány Ö. Gábor[2]

MTAKK Ms 4589/88.
Gépelt másodpéldány, az aláírás bélyegző.
Budapestre írt levél.
A levél előzménye ld. 2852/1. és 2855/1.

[1] FL opponensi véleménye Németh Lajos Csontváry Kosztka Tivadar c. művének akadémiai doktori vitája alkalmából. = Műv. tört. Ért. 1968. XVII. évf. 3–4. sz. 269–274. – Az opponensi vélemény autogr. fogalmazványa és gépirata ld. MTAKK Ms 4554/25–28.

[2] Pogány Ö. Gábor ld. 2647/2. FL lemondása után az 1961. 2–4. sz.-tól 1980-ig a Művészettörténeti Értesítő szerkesztője. E minőségében írta a levelet.

3035. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1968. XII. 26.

Kedves barátom!

nagyon örülök, hogy a könyvem[1] tetszik, és hogy valamit meg is értesz a szövegből és helyesled! A kiadó persze minden illusztrációt az *én* kívánságaim szerint használt fel, és *sok küzdelmem* volt, míg így megkaptam őket. Csak a címlap volt *nekem is meglepetés,* de a hátlapon láthatod, hogy ezzel valakit megbízott. A hiba nem az aranyrács, hanem az, hogy a *cím Éva Maria Venus* alig kivehető, pedig benne van! Ha felállítod és bizonyos oldalról nézed, megtalálod, de mivel *alig* lehet megtalálni, ez *hiba.* Most csak röviden, hogy egyuttal jó, sőt *jobb* újévet kívánjak neked, zavaró undokságok nélkül! Én mint babonás, *jan[uár] 1.* dolgozni fogok, ez onnan, hogy ne hagyjam abba (amit úgysem tudok!). Még 3 előadásom lesz, (*négy* már volt!) és írok egy essayt *Eleonora Duseról.*[2] Ez régi terv, el is kezdtem. *Sokszor* láttam őt ifjúkoromban és mindinkább érzem, hogy *más* volt, mint minden színész, akit láttam. Talán sikerül a *Nőket*[3] németül is kiadni, akkor könnyebb lesz megérteni. Fordítás *kész.*

Sokszor ölel

Magda

MTAKK Ms 4589/221.
Kézírás Wandtegel met zanglijster, Nederlands, midden 17de eeuw. feliratú, kettéhajtható képeslapon. Budapestre írt levél.

[1] Ld. 2519/2.
[2] Duse, Eleonora (1858–1924) korának, sőt a szakirodalom szerint „minden idők legnagyobb" olasz színművésznője. Fülep Firenzében személyesen ismerte, mivel szállásadónője, Gabriele Gordigiani közeli barátnője volt. A Gordigianinénak dedikált Duse-fénykép haláláig FL szobájának falán függött.
Elmondása szerint Ady Endre és Pethes Imre mellett Eleonora Duse volt a harmadik zseni, akivel életében találkozott. (G. B. Shaw is annak mondta, már 1935-ben monográfia jelent meg róla.)
[3] Révészné Alexander Magda: Eva–Maria–Venus c. könyvének német kiadását nem sikerült megtalálnom.

3036. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp. 1968. XII. 27.]

Kedves Dévényi Kollega,

a jó kívánságot, üdvözletet mindkettejüknek[1] nagyon köszönöm és szívből viszonzom. A több mint félszázados nexusról tudok, évekkel ezelőtt említette valaki[2] – egyébként jól emlékszem is a kellemes, kitűnő atmosféraju pensiora, benne az Ön nagyanyjára. S akkor még a Váci-utca is lakható volt.

Megjelent egy s más, amiről gondolom, írni fog.[3]

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

MTA MKI Adattár C-I-159/673.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Berényi Zs. utca 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Az üdvözlet nem maradt fenn. A többes szám Dévényiné Somoskői Anna tanárnőnek szól.
[2] FL és Dévényi levelezéséből már korábban kiderült, hogy FL 1914-ben egy ideig Dévényi nagyanyjának Váci utcai panziójában lakott. Ld. FLev. VI. 2419/2.
[3] Dévényi a Vigília 1968. XXXIII. évf. 12. sz.-ban: Korniss Dezső 60 éves. – Uitz Béla és Varga Magda kiállítása (753–755), 1969. XXXIV. évf. 1. sz.: Borsos Miklós kiállítása. – Képzőművészeti kiadványok. – Hamvas Béla halálára. (D. I. szignóval, 59–61.) 1970. XXXV. évf. 1. sz.: Fülep Lajos köszöntése. (D. I. szignóval, 62.)

3037. KOVÁCS ÁKOS – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1968. XII. 29.

Tisztelt Tanár Úr!

Kell írnom Önnek, így ismeretlenül is, mert mióta olvastam egy régi-régi Ady cikkét (Az Ország 1906. márc. 7.)[1] álomkórosként jövök-megyek, s nem tudok magammal mit kezdeni. Pedig ideje lenne már észretérnem, már a vizsgák miatt is. Adyból kolloquálok

a napokban, s nagyon kell a tiszta agy, mert úgy néz ki, hogy nagy és kíméletlen vita lesz Király Tanár Úr[2] és köztem. De nem erről akarok írni.

Hanem arról, hogy elég alaposan áttanulmányoztam az Ady-irodalmat, elolvastam vagy száz cikket, tanulmányt, monográfiát régieket és újakat, marxistát és nem azt. Ignotustól[3] – Lukácsig,[4] Révaitól[5] – Halász Elődig.[6] S egypártól eltekintve (Földessy)[7] mindegyikből kicsapott valami erős, keserves izzadtság-szag. Valamennyien a beavatottak undorító gőgjével akarta magának – csak magának – eltulajdonítani Adyt. S eközben hazudnak, csalnak és köpködnek.

S mikor végre – egészen véletlenül!! – hozzájutottam az Ön cikkéhez – amit azóta már kívülről tudok – valami olyan leírhatatlan boldogság és öröm töltött el, amit csak egy Kondor (Béla)[8] kép tud okozni. (Bocsásson meg a rossz összevetésért!) Ordítani, kiabálni szerettem volna, hogy: Emberek nézzétek olvassátok, így kell írni. Itt az Írás! És ne legyetek lusták, vessetek egy pillantást a dátumra: 1906 MÁRCIUS 7!!!

Ki tudja, s aki tudja, tudja-e eléggé, – hogy Adyt ön fedezte fel?! A száz cikk közül kettő tesz említést Önről. Az egyik egy Kovalovszky tanulmány „Egy Ady vers világa",[9] a másik meg Vezér Erzsébet most megjelent könyve: Ady Endre. Ezt utóbbi idéz is vagy 10 sort (83. o.),[10] persze a pontos megjelenés feltüntetése nélkül.

S azóta hány kufárkodó „zseni" akadt, ki mind magának vindikálta a jogot Ady felfedezéséhez! „Elfeledettnek hitt" Ady-kritikákat citálnak újra (Varga József: Jászi Oszkár Ady-portréja Kortárs, 1965. ápr.),[11] pedig hát ha van valaki, kit el akarnak felejteni, az Ön.

És hány cikke lappanghat még ugyan, amikről még ennyien sem tudnak? S fognak valaha is tudni?

Tisztelt Tanár Úr!

Volna e rá lehetőség, hogy valahogy megtudjam, van e Önnek más írása is Adyról, akár kiadott, akár kiadatlan?[12] Lehetséges volna e, hogy írhatnék erről egy dolgozatot?

Úgy gondolom még nem nagyon késő a mulasztást jóvá tenni. Ennyivel tartozunk Önnek, de leginkább magunknak.

Őszinte tisztelettel

Kovács Ákos
IV. éves bölcsész
Bp. X. k. Harmat 72. b.

MTAKK Ms 4588/177.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Tanár Úr Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Kovács Ákos Budapest X. k. Harmat u. 72. b.

Kovács Ákos (szül. 1943) ekkor magyar–történelem, majd néprajz szakos bölcsészhallgató. 1973–1983 között a hatvani Hatvany Lajos Múzeum igazgatója, utóbb a Magyar Művelődési Intézet tud. főmunkatársa.

[1] Ld. 2561/2.

[2] Király ekkor megjelent Ady-tanulmánya: A konzervativizmus harca a haladó irodalom ellen. (Fejezet az Ady-viták történetéből.) Bp. 1968. Akad. nyomda. Klny. az ItK-ból. – Király Ady-monográfiájának első két kötete 1970-ben jelent meg a Magvető Kiadó Elvek és utak c. sorozatában. FL cikkét nem említi.

[3] Ignotus (Veigelsberg Hugo 1869–1949) író, kritikus, publicista, a Nyugat egyik alapítója, 1908–1929 között főszerkesztője, Ady barátja. Adyról először A Hétben írt (23. köt. 15. sz. 240. 1906. IV. 15.), majd számos cikk után a Nyugatban ismertette Ady: Ki látott engem? Versek. Bp. 1914. Nyugat. (= Nyugat, 1914. II. 16. 4. sz. 277–279.) Kovács Ákos valószínűleg erre gondol.

[4] Lukács először az Új magyar költők. A Holnap, ill. Új magyar líra címmel írt másokkal együtt Adyról (Huszadik Század 1908. IX. évf. 11. sz. 431–433., ill. 1909. X. évf. 10–11. sz. 286–292., 419–424. E cikkekre Tímár Árpád hívta fel a figyelmemet.) – Utóbb Moszkvában, az Idegennyelvű Kiadónál megjelent Írástudók felelőssége (1944.) c. kötetében, majd Ady. Bp. 1949. Szikra c. könyvében, valamint számos tanulmányban, kritikában, nyilatkozatban írt Adyról.

[5] Révai József: Ady c. könyve Bp. 1945. Szikra, majd Bp. 1965. a Kossuth Kiadónál jelent meg.

[6] Halász Előd: Nietzsche és Ady. Bp. 1942. Danubia. (Minerva Könyvtár 150.)

[7] Földessy Gyula (1875–1964) irodalomtörténész, kritikus. Életművének legnagyobb része Adyról szól. 1919–1962 között számos önálló kötetet adott ki Ady Endréről.

[8] Kondor Béla ld. 2808/2., ill. 3040. sz.

[9] Kovalovszky Miklós: Egy Ady-vers világa. Új tavaszi seregszemle. Bp. 1965. Akad. ny. A Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai 111.

[10] A levél írásakor Vezér Erzsébet: Ady Endre alkotásai és vallomásai tükrében. Bp. 1965. és 1968. Szépirodalmi Könyvkiadó. Arcok és vallomások volt olvasható. – Vezér Erzsébet Ady Endre c. monográfiája 1969-ben jelent meg először.

[11] Varga József: Jászi Oszkár Ady-portréja. = Kortárs, 1965. IX. évf. 4. sz. 620–625. Korábban és utóbb is jelentek meg Adyról szóló kötetei.

[12] Nem lehetetlen, hogy Kovács Ákos kérdése juttatta FL eszébe, hogy Adyról írjon cikksorozatot a Magyar Nemzetnek Mihályfi korábbi segítőkészségéért köszönetül. Ld. 3050. sz.

3038. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Szófia,] 1968. XII. 31.

Kedves Lajos bátyám,

Szófia[1] a vártnál csinosabb város, tele parkokkal, terekkel, s ami Pest után különösen feltűnő: jó a levegője. (Igaz, hogy 500 méterrel a tengerszint fölött épült.) Az emberek nagyon kedvesek és rögtön látni rajtuk, hogy nem igazi szlávok. Az értelmesebbje emlegeti is a velünk való ősi testvériséget s szeretné nagylelkű gesztusként beállítani a saját nyelvről lemondást.

Karácsony itt nem volt, a Szilvesztert ünneplik farsangi külsőségek közt.

Mégegyszer kívánok ismét boldog újévet – a januári „menetből" – csak testben maradva ki.

Sok szerető üdvözlettel =

Andris

A helynév a képeslap feliratából.
MTAKK Ms 4586/292.
Kézírás Sofia L'Église St. Sophie feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajosnak Budapest II. Széher utca 22 (Cirill betűkkel:) Ungarija

[1] Fodor András írószövetségi ösztöndíjjal volt Bulgáriában 1968. XII. 20–1969. II. 23. között.

3039. KERÉNYI KÁROLY ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[1968. XII.]

Hűséggel, szeretettel kívánunk jó 1969-et

Károly és Magda

A dátum a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4587/47.
Autogr. szöveg tiszta kartonlapon.
Kerényi Károly ld. 2646. sz., Kerényi Károlyné ld. 2529. sz.

3040. KONDOR BÉLA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1968. XII.

Kedves Lajos bátyám,
sok örömet és kedvet kívánok[1]

Kondor B.[éla]

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 4588/169.
Autogr. sorok, ugyanazon a kartonon borostás férfiprofilt ábrázoló rajz.
Címzés: Dr. Fülep Lajos részére Budapest II. Széher-út 22.
Feladó: Kondor B. Bpest V. Bécsi-u. 1.
Kondor Béla ld. 2808/2.

[1] Kondor gyakran ábrázolta önmagát borotválatlanul, borostásan. Németh Lajos leírása szerint (2808/2.) FL-t első látogatásakor is így fogadta. Hogy évekkel később, karácsonyi üdvözletként is ilyen önarcképpel küldte el jókívánságait, az ifjúkori barátja, Vörös László szerint részint a Kondort jellemző önirónia jele, részint borostás ön-ábrázolását olykor szinte névjegyként használta.

3041. MARTYN FERENC ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Pécs, 1968 vége, 1969 eleje]

1969
Boldog újesztendőt

Martyn és Klára

MTAKK Ms 4588/329.
Autogr. sorok és hóvirágot ábrázoló rajz postai levelezőlapon.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II. Széher ut 22–24.
Feladó: Martyn Pécs, Toldi M. 4.

3042. ZÁDOR ANNA – FÜLEP LAJOSNAK

[Durham, 1969. I.]

Caro Professore,

egy szerencsés véletlen mindhármunkat eljuttatott ehhez a csodálatos székesegyházhoz.

Szeretettel üdvözli

Anna

Dercsényi Dezső[1]
Entz Géza[2]

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/230.
Kézírás Lincoln Cathedral, West End feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. L. Fülep Budapest Hungary II. Széher út 22–24.

[1] Ld. 2824/2.
[2] Ld. 2982/2.

3043. FÜLEP LAJOS – KOVÁCS ÁKOSNAK

[Bp.] 1969. I. 6.

Kedves Kovács,

értem ifjonti hevületét és értékelem erkölcsi felháborodását, s mivel méltánylom, nem az idősebb fölényeskedésével mondom: fiatal lévén, még nem ismerheti eléggé a viszonyokat ahhoz, hogy tudja, ami úgy van, amint írja,[1] nem is lehet másként. Okait levélben sok volna felsorolni. Csak egyet említek: a területen ügyködők, egy-két mellőzöttet kivéve, általában érzéketlenek a materia iránt, amin manipulálnak. Szokás megvetően beszélni a zsurnalizmusról – nos, ha egy reporternek annyi érzéke volna események iránt, mint ezeknek az ő szakmájuk dolgai iránt, éhenhalna. Aki pedig másféle, ellenségüknek tekintik. (Amiben persze igazuk is van, mert a puszta létével is az.)

Adyról[2] nem írtam többet.

Publikációimról bibliográfiát talál: Művészettörténeti Értesítő 1965. 3. sz.[3]

Ha találkozni is óhajt velem, telefonáljon,[4] majd ha enyhébbre fordúl az idő – 164–300. Azért akkor, mert társas életet az utcán sétálva élek. (Az „enyhébb" nem tavaszt vagy nyarat jelent, hanem 0 fok körüli időt – én ugyan minden időben kint járok naponta, de ilyen hidegben beszélgetni és ilyen csúszós lejtős úton nyugodtan lépegetni nem könnyű – elvonja a figyelmet.)

Érdekel, hogy' jutott Kondor B.[élá]-hoz,[5] és tudja-e milyen *kivételesen nagy* valaki.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK 11/2003. Feldolgozatlan. Megj.: Kovács Ákos: Egy Fülep-dokumentum története. = Magyar Nemzet, 1985. II. 4. 5.

Kézírás.
Budapestre írt levél.
Kovács Ákos ld. 3037. sz.

[1] Ld. 3037. sz.
[2] Ld. 2561/2., ill. 3037/1.
[3] Komárik Dénes: Fülep Lajos műveinek bibliográfiája. = Műv. tört. Ért. 1965. XIV. évf. 187–190.
[4] FL 1969-es naptárában (MTAKK Ms 4597/599.) 1969. II. 4-én szerepel Kovács Ákos telefonjelentkezése, V. 22-én, VIII. 8-án és VIII. 15-én pedig látogatása. Az utolsó alkalommal a noteszben Kocsis [Botond] neve is ott van. Kovács Ákos elmondása szerint velük volt Mattyasovszky Zsolnay Péter is.
[5] Ld. 2808/2.

3044. FÜLEP LAJOS – RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDÁNAK

[Bp.] 1969. I. 6.

Carissima,

ma érkezett epistolád,[1] nyomban válaszolok is rá – nagyon köszönöm a jó kívánságot és szívből kívánok én is minden jót Neked. – Attól, amit írtál a címlapról,[2] nem lett jobb, sőt! amiről az előző levelemben nem is írtam: az a lelketlenül elvagdosott arc és agyon nagyítása! Aki ilyenre képes, hasonlóképp kellene szétvagdalni és nagyítani.

Hanem a Duse-terv[3] nagyszerű meglepetés nekem! Sose említetted őt. Tudod, hogy talán nincs nap, amikor nem gondolok rá! A legnagyobb, aki valaha volt, t. i. kettő közül. A másik: Pethes Imre.[4] Ha nem magyar lett volna, hanem valamelyik nagy nép fia, Duséval együtt említenék. Hozzá fogható se volt még a földön, csak Duse, és viszont. És nagy volt mindakettő embernek is – de lehetett volna másképp? Képzeld, mikor a madár képit megláttam a kartonon, azt hittem a Te Jutkád[5] műve – csak aztán a hátán a szöveg világosított föl.

Nagy szeretettel ölel

Lajos

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 5467/6.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Mme M. Révész-Alexander den Haag Hanedoes Straat 55 Hollande
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 Kézzel: Hongrie

[1] Ld. 3035. sz.
[2] Az Eva–Maria–Venus c. könyv címlapjáról van szó. Ld. 2519/2.
[3] Ld. 3035/2.
[4] Pethes Imre (1864–1924) színész, 1903-tól a Nemzeti Színház tagja, majd örökös tagja. FL ifjúkorától ismerte a Baross Kávéház „balszélfogó" asztalához járó társaságból, elmondása szerint egyike volt a három zseninek, akivel életében találkozott. (A másik kettő Ady Endre és Eleonora Duse volt.) Halálakor Pethes Imre címmel írt róla. (= Nyugat. 1924. XII. 2. XVII. évf. 23. sz. 722–727.) Hosszan ír róla az Ady éjszakái és éjszakája c. sorozatban is. Ld. 3050/2.
[2] Jutka – Révész Júlia szobrász, Révészné Alexander Magda leánya.

3045. GERLŐTEI JENŐ – FÜLEP LAJOSNAK

Wuppertal, 1969. I. 9.
56: Wuppertal-Elberfeld Postfach 3081

Kedves Professzor Úr!

Ha b.[ecses] legutóbbi levele[1] eddig megválaszolatlanul maradt, annak a főokai: „egyszer" az időpontokhoz kötött sürgős munka (több nagy fr.[ancia] festőről a múlt évben 1968 volt az I. monografikus előadásom; most készül a 3. Cézanne-előadás – és talán publikáció – témám) másszor valami bizonytalanság, másszor a depresszió, amiből nehéz körülményeim között nehezen lábolok ki. De úgy látszik legyőzöm, terveim keresztülvitelével, s a helyszűkét stb. megoldó bútorok készítésével, diagyűjteményeim tervszerű gazdagításával – ami távlatokat nyit.

Ön ezúttal nem a helyes szót használta. Csontváryval foglalkozom, itt kint, magamra hagyatva mindez anyagi téren sem „érdemes", hanem egyelőre, csak érdemdús – Némethnek volt érdemes.[2] Én több előadásrendezőt elvesztettem (pl.) mert Cs.[ontváry]-bemutatásom vonzotta őket – de a közönség lézengett, (aki ott volt, s a sajtó, lelkesedett). Mindamellett levele nagyon elgondolkoztatott s elvileg megtaláltam az érdekkeltő kerettémát (elsősorban a fr.[ancia] mesterek párhuzamával, s aki címemet látni fogja, azokra fog gondolnj), de itt is folytatni kell a megkezdett munkát, tanulmányokat s „jó lenne" utazni a nagy londoni s tengerentúli múzeumokhoz s magángyűjteményekhez. S másrészt le kellene győzni a legnagyobb nehézséget: Cs.[ontváry]-t, nem mindig jó körülmények között 1956-ban láttam utóljára[3] s néhányat Brüsszelben 1962-ben rövid ideig,[4] eredetiben. Van sok eredeti fotóm s pár bámulatosan színhű kivágás a Cs.[ontváry]-filmből, de abból meg többnyire nem kaptam meg az egész művek áttekintését. Igy bajos az összehasonlítást a francia eredetiekkel vagy azok nagyon jó, ill. tökéletes diapozitívjaival végbevinni – ahogy azt tenni kellene.

Magára vállalná Professzor Úr, hogy „dobozba zárt Cs.[ontváry]-film" fotográfusával, ellenőrzésével, elkészíttetné számomra a hiányzó tökéletes színes felvételeket? Amikor meglenne a pénzem a filmek küldésére stb. Sajnos Gerlóczy[6] barátom vakulóban van, s sajnos korábban se volt pénzem: mindig nyomottak voltak a körülményeim. Igaz az, hogy Németh-könyve[7] leállt a kiadónál? Esetleg, ha jónak látja s Önre hivatkozhatok, felemlíteném egy nagy folyóiratnál, de azt hiszem az új „szél ellen nem lehet pisálni".

Felvetődött egy jóakaró befolyásos professzornál (nem műtörténész, romanista) a gondolat, hogy esetl.[eg] a fr.[ancia] művészeti előadásaimmal egy egyetemre hoz, vagy egy alapítványnál egy mű finanszírozásához segítene. A terv esetleg épp Cs.[ontváry] nemzetközi beállítása lenne; a terv esetleg a zsürit a fr.[ancia] vonatkozásaival vonzaná. Vagy egy Cézanne kutatás. Mindenesetre némely zsüri tag előtt az irodalom és a képzőművészet kapcsolatainak a kutatása „irodalomtörténésznek" bélyegez. Mások nem ismernek. Nem lenne kedves a 2. generációs tanítványát Tolnai Prof.[esszor]-nak ajánlani?[8] Egy éve megküldöttem neki Hatvany gyűjteményéről szóló füzetemet[9] s levelem érdekelhette volna; nem kaptam még választ. Én is az Ön tanítványa vagyok.

Szívből köszönti

Gerlőtei

A nyáron írtam egy kis cikkecskét a Baalbeckről[10] a foto klisézve van, de még nem jelent meg az írás. T. k. nagyon jó egészséget kívánok az új esztendőhöz.

MTAKK Ms 4587/154.
Kézírás.
Gerlőtei Jenő ld. 2757. sz.
A levél mellett xeroxmásolatok: Französische Impressionisten in Amerika. Bírálat Gerlőtei előadásáról. (= Stuttgarter Zeitung, 1964. X. 27.) – Französische Impressionisten im USA (= Stuttgarter Nachrichten, 1964. X. 23.) – Einsame Meister: Cézanne, Henri Rousseau, Csontváry. (= Badisches Tageblatt 1964. IV. 6.) – Drei einsame Meister. Farbbildvortrag. (= Gesellschaft der Freunde junger Kunst. Paris.)

[1] FL Gerlőteinek írt leveleiből csak az 1950 előtt írtak ismeretesek.
[2] Németh Lajos akadémiai doktori fokozatára, ill. magyar, angol és francia nyelvű kiadásban megjelent Csontváry-monográfiájára utal. Ld. 2627/3.
[3] Talán az 1956 júliusban a Műcsarnokban rendezett Kertészet a magyar képzőművészetben c. kiállításra utal. 1956 telén Gerlőtei disszidált.
[4] A brüsszeli Csontváry-kiállítás 1962. XII. 7–25. között volt.
[5] Az 1962-ben készült kb. 15 perces ismeretterjesztő dokumentumfilmre utal, rendezője Czigány Tamás, narrátora Somlyó Tamás.
[6] Ld. 2637. sz.
[7] Németh Lajos átdolgozott, bővített Csontváry-kiadásaira gondolhatott. Ld. 2627/3.
[8] FL Tolnaynak írt ekkori leveleiben nincs említés Gerlőteiről.
[9] Az említett könyvet Gerlőtei FL-nak is elküldte: L'ancienne collection de François Hatvany par Eugène Gerlőtei. = Extrait de la Gazette des Beaux-Arts Paris 1966. V–VI. „Dr. Fülep Lajos Professzor urnak támogató ösztönzéséért hála és ragaszkodás jeléül hű tanítványa Gerlőtei Jenő 67 szept. 27-én" (MTAKK Ms 4606/5.)
[10] Gerlőtei Baalbeck-cikke nincs meg FL hagyatékában.

3046. MARTYN FERENC – FÜLEP LAJOSNAK

[Pécs,] 1969. I. 9.

Kedves Barátom,

igazán örömet hozott számomra a pompás „barbár akanthos"[1] rajza, köszönöm kedves figyelmed.

Most pár dologról beszámolok – egy kiállítás tervéről.[2] Elsőben azt említem, hogy terv szerint februárban két teremben festményeim kerülnek a „nyilvánosság" elé a Nemzeti Galériában Solymár István[3] rendezi a kiállítást. Aztán valamikor áprilisban a Petőfi Muzeumban[4] az illusztrációk – Petőfi, Madách, Cervantes, Joyce, Mallarmé és Berzsenyi rajzok. (A Bovaryné-rajzok[5] végérvényesen Rouenba kerültek, az ottani könyvtár gyüjteményébe.) Juniusban (ugyancsak terv szerint) festményeim – ezt a pécsi tanárok szervezték.[6] Végül a nyáron Niklán, a Berzsenyi házban újból szerepelnek a Berzsenyi rajzok.[7] Igy, összegezve a dolgot, kissé mozgalmasabbnak ígérkezik az esztendő, főképen akkor, ha számításba vesszük, utoljára 1947-ben szerepelt festményem...[8]

Megkérlek, írjad meg, kívánod-e látni a Berzsenyi rajzokat.[9] Itt megjegyzem, ezuttal sem kiadó számára rajzoltam, hanem egy kereken ötven esztendős tervhez fogtam hozzá és az

elmult félévben huszonnyolc lap készült el abból. Legközelebb meg tudnám mutatni a rajzokat.

Nem tudom, láttad-e az „Actá"-ban Hárs Éva tanulmányát,[10] huszonnyolc kép szerepel az utolsó számban. Láncz Sándor[11] pedig a Joyce rajzokról írt és leadta a Művészettörténeti Értesítő számára.

Mégegyszer: jó egészséget és a viszontlátásig szeretettel és jóbarátsággal

M[artyn] Ferenc

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4588/330.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár úrnak Budapesten II. Széher út 22–24.
Feladó: Martyn Pécs Toldi Miklós 4.

[1] FL Martynnak küldött rajzáról van szó. Ld. 3333. sz. Utóbb Martyn így írt róla: „Egy rajzát örzöm, öreg, aggályos kézzel lerajzolta, elküldte egy szerény várkonyi vadvirágnak képét, s a rajz alá a következő sorokat írta: »Az is szép, de ez még szebb, honunk legszebbje, barbár akanthos, de akanthos, szerény rokona a hellénnek, de rokona.«" A kép megjelent Martyn: Fülep Lajos Zengővárkonyban. = Jelenkor, 1975. XVIII. évf. 8. sz. 746. Eredetijét ld. 3333. sz.

[2] A MNG-ben a Pécs-Baranya-i festők kiállításán a sokáig mellőzött Martyn két teremnyi képpel szerepelt.

[3] Solymár István (1924–1977) művészettörténész, 1965-től a MNG főigazgató-helyettese. Martyn Ferenc c. cikke a Műv. tört. Ért. 1969. 8. sz. 172–182. jelent meg.

[4] A PIM-ben 1969. V. 17-én nyílt meg Martyn Ferenc irodalmi illusztrációiból rendezett kiállítás (Cervantes: Don Quijote, Joyce: Ulysses, Flaubert: Bovaryné, Mallarmé költeményei, a Berzsenyi-sorozatok, Madách: Az ember tragédiája, Petőfi: Az apostol.)

[5] A rajzok megjelentek: Flaubert, Gustave: Bovaryné. Ford. Gyergyai Albert. Bp. 1963, Magyar Helikon.

[6] A MNG-beli kiállítással csaknem egyidőben Pécsett is rendeztek Martyn más műveiből gyűjteményes kiállítást a Janus Pannonius Múzeumban.

[7] A PIM-beli illusztráció-kiállításon szereplő Berzsenyi rajzokból 1969. VIII.-ban 31 képet kiállítottak a niklai Berzsenyi-emlékházban. A kiállítást Tüskés Tibor nyitotta meg. Ld. még 3109. és 3111.

[8] Az 1947-es pécsi gyűjteményes kiállításra utal.

[9] Martyn gimnazista kora óta tervezett Berzsenyi-rajzait 1968–1969-ben készítette, három sorozatban 45 darabot. (Ld. Hárs Éva: Martyn Ferenc. Bp. 1975. 242–243.) FL 3332. sz. levelében örömmel fogadta az ajánlatot.

[10] Hárs Éva: Martyn Ferenc. = Acta Hist. Artium, Tomus XIV. 1968. 3–4. sz. 275–306. (Francia nyelven.)

[11] Láncz Sándor (1919–1995) művészettörténész, a MTA MKCs tud. főmunkatársa. Tanulmánya: Martyn Ferenc rajzai James Joyce Ulysseséhez. = Műv. tört. Ért. 1969. XVIII. 2. sz. 172–182.

3047. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1969. I. 10.

Kedves Professzor úr!

A szép könyveket megkaptam, nagyon szeretem őket és köszönöm, külön köszönöm a Magyar Tájak Művészetét.[1] Sokat gyönyörködöm benne. És még külön, amit Évikának[2]

küldött, azoknak nagyon jól jött, mert éppen meghalt az anyósa, a karácsonyi szünetben, beteges volt mindég, de most mégse számítottak rá, váratlanul történt. A nagy bajukban megérkezett a kedves ajándék, azt én is köszönöm. Szokatlan a háztartás gondja baja a lánynak, előbb is ő csinálta, de mégis sokfélét megkérdezett. Én is messze vagyok tőlük, különösen így télen nem lehet menni motorral.

Nagyon rosszat írt a Dóra is, hogy meghalt a kisfia,[3] sajnáljuk őket is. A baj még a városban is megkeresi az embert.

Itt Várkonyban a Borbáséknak egy 7 éves kislányuk, karácsony másnapján volt a temetése, torka fájt, magas láza volt, egy két napig volt csak beteg, és meghalt.

Most még egyszer megköszönök mindent, szeretettel üdvözlöm

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/163.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony.

[1] Ilyen címen jelent meg egy könyvsorozat 1955-től a Szikra Kiadónál.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Fülöp Márton (1959–1968)

3048. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[H. n.] 1969. I. 16.

Kedves Lajos bátyám,

még ezt a környéken levő Rilai kolostort[1] sem sikerült látnom. Szokatlanul nagy hó lepte meg Bulgáriát s az utakat itt még kevésbé tisztogatják, mint nálunk. A „Nevski" székesegyház[2] kriptamuzeumában gazdagabb, szebb ikongyűjtemény van, mint Moszkvában, Leningrádban és Novgorodban. Az utcán pedig gyakran találkozom olyan arcokkal, amilyeneket az ikonok megörökítettek. Tetszik a típusok változatossága. A trák, macedon, török, szláv ősök leszármazottai közt nagyritkán olyan szölke, hosszúfejű is akad, amilyennek az ember a régi görögöt elképzeli.

Továbbra is jól érzem magam, hagynak is dolgozni. Éppen most kaptam meg válogatott kötetem levonatait a Szépirodalmi kiadóból[3] (szerkesztője: Lakatos András).[4]

Sárika[5] készült a 10-ediki menetelre, de előtte éppen megfázott kicsit, nem tudom, kijutott-e.

Szeretettel köszöntöm

Andris

A helynév valószínűleg Szófia.
MTAKK Ms 4586/293.
Kézírás Rilszkijat Manasztir feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Urnak Budapest II. Széher ut 22 Ungarija

[1] A középkori alapítású rilai kolostoregyüttes a török megszállás idején többször elpusztult. Utoljára 1933–1967 között épült újjá.
[2] A Nevski székesegyház a II. világháború alatt teljesen elpusztult, újjáépítették. Bár templomként működött, kriptájában és pincéjében a Nemzeti Galériai ikongyűjteménye kapott helyet. Kisebb része értékes régi anyagból áll, de a kiállított ikonok javarésze a XVI–XIX. századi vándorfestők alkotása.
[3] Fodor András: A csend szólítása. Válogatott versek. Bp. 1969. Szépirodalmi Könyvkiadó. 1969 májusában jelent meg. A FL-nak dedikált példány ajánlása a következő: „Fülep Lajosnak, aki nélkül hiába szólítgatnánk a csendet, – igaz szeretettel ajánlom s hálával, amiért 20 éve mellette járhatok: Fodor Andris 969 május 6."
[4] Lakatos András ld. 2880/2. mint a kiadó lektora szerkesztette a kötetet.
[5] Ld. 2560. sz.

3049. KOVÁCS ÁKOS – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1969. I. 18.]

Tisztelt Tanár Úr!

Nagy megtiszteltetésnek vettem kedves levelét,[1] a meghívását egy sétával egybekötött beszélgetésre.[2] Ez utóbbi az idő jobbrafordultával feltétlenül nagyszerű lenne. Január végén – a vizsgaidőszak után – szeretném majd Önt felhívni, hogy az időpontot megbeszélhessük. Nem tudom Tisztelt Tanár Úr, volna e rá lehetőség, hogy erre a találkozásra vigyem legjobb barátomat? Ő Kocsis Botond, plakátgyűjtő, Kondor-barát,[3] és gyógyszerész.

Azt még nem is említettem, hogy elég érdekes plakátgyűjteményem[4] van, mintegy 1500 db.-ból áll. A klasszikusoktól napjainkig. A legrégibb egy Benczúr plakát,[5] mely a Milleneumra készült. Aztán van Berény „Fegyverbe!"-je,[6] a Vértes sorozat,[7] s általában a 19.-es anyag szinte teljesnek mondható. Van még egy pár Pólya,[8] Mannó Miltiades,[9] Vadász,[10] Bíró[11] plakát az irredentizmustól a zsdánovi korszakig. És mind kitűnő állapotban van, mert azonnal laminháltatom őket. Nem kis munka volt ezeket összeszedni, de azt hiszem, megérte. Sok érdekes kalandom volt egy-egy „plakát-felhajtó" utam alatt. (Megismerkedtem özv.[egy] Szálasi Ferencnével,[12] özv.[egy] Darány[iné]-val,[13] stb...) Persze a plakátgyűjtés nálunk csak mellékes valami. Mondjuk hobby. A komoly, az igazi nagy szenvedély az Kondor. Azt hiszem az ő fehérvári kis plakátjáért[14] – veszni hagynám mind az 1499-et, pedig teljesen értéktelen nincs közöttünk egy sem...

Sikerült szereznem egy különnyomatot (1965. 3.)[15] s a lehető legrövidebb idő alatt el szeretném olvasni Tanár Úr minden írását.

Őszinte tisztelettel

Kovács Ákos

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4588/178.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22
Feladó: Kovács Ákos Budapest X. Harmat u. 72. b.
Kovács Ákos ld. 3037. sz.

[1] Ld. 3043. sz.
[2] Ld. 3043/4.
[3] Kondor Béla ld. 2808/2.
[4] Kovács Ákos plakátgyűjteményét akkor kezdte gyarapítani, amikor meglátta Kondor Béla 1964-es székesfehérvári kiállításának a művész által készített kisméretű plakátját. (Ennek egy példánya FL hagyatékában is fennmaradt: MTAKK Ms 4609/528.) Kovács utóbb abbahagyta a plakátgyűjtést és elajándékozta gyűjteményét.
[5] Benczúr Gyula (1844–1920) festő, 1883-tól a Mesteriskola igazgatója.
[6] Berény Róbert (1887–1953) festő, 1919-ben a művészeti ügyek egyik irányítója. Fegyverbe! c. plakátja közismert volt.
[7] Vértes Marcell (1895–1961) grafikus, festő. 1919-ben készült plakátjai nevezetesek voltak. Utóbb Párizsban élt.
[8] Pólya Tibor (1886–1937) festő, grafikus. Képei mellett plakátjai is kiemelkedő helyet foglalnak el életművében.
[9] Manno Miltiadesz (1879–1935) grafikus, főleg reklámgrafikát és plakátokat készített.
[10] Vadász Miklós (1881–1927) grafikus, plakátművész.
[11] Bíró Mihály (1886–1948) festő, szobrász, grafikus. 1910-ben Londonban I. díjat nyert egy plakátjával. A Tanácsköztársaság idején a plakátügyek kormánybiztosa volt. Ő készítette 1919. V. 1.-re az ismert Kalapácsos ember c. plakátot.
[12] Szálasiné Szálasi Ferencnek (1897–1946) a Nyilaskeresztes Párt vezetőjének, 1944. V. 16-tól a nyilas terror, a háború végső tragikus idején „nemzetvezető" címen államfőnek özvegye volt. Szálasit mint háborús főbűnöst kivégezték. Özvegye nem volt plakátgyűjtő, de volt a birtokában néhány plakát, így került vele kapcsolatba Kovács Ákos.
[13] Ezidőben több Darányi-családhoz tartozó közéleti személyiség volt, Kovács Ákos nem emlékszik, melyiknek az özvegyével találkozott. Az illető ugyancsak birtokolt néhány őt érdeklő plakátot.
[14] Ld. a 4. jegyzetet.
[15] Ld. 3043/3.

3050. FÜLEP LAJOS – MIHÁLYFI ERNŐNEK

[Bp.] 1969. I. 20.

Kedves Barátom,

mikor harmadéve tél derekán fűtetlenségre jutottam és segítettetek rajtam,[1] megígértem, hogy cikkel hálálom meg. Nevettél rajta, pedig komolyan gondoltam – csak vártam az alkalomra, hogy „olyan" cikk lehessen, most megjött: az Ady-cent.[ennárium].[2] Irhatok róla Nektek olyan cikket,[3] ami emlékezetes lesz. Én Adyval a legbensőbb barátságban voltam, egy ideig éjszakáinak részese. Erről – és nem másról – írnék, cím: Ady éjszakái és éjszakája. Garantálom, nem lesz benne semmi, ami miatt „külpolitikai vagy belpolitikai bonyodalmaktól" félni lehessen (Csontváry!)[4]

Ha tehát óhajtod a cikket, kérlek, *telefonálj lehetőleg még ma* – úgy számítom, szerdára meg tudom csinálni, a vasárnapi számban közölni lehetne. Ha nem kell, akkor is kérek telefont, hogy máskép diszponálhassak a cikkel. Van rá igénylő. (Az évforduló napja: 27.)

Telefonon aztán megbeszélnénk a gyakorlati részét – én t. i. csak kézzel írottat tudok adni, hosszú volna keresnem, aki leírja. Tőletek kellene annak kijönnie, aki gépelné – előtte itt nálam elolvasná a kéziratot, s amiben bizonytalan, itt maga kezével odajegyezné.[5]

Azért írok telef.[on] helyett, mert telefonra „értekezleten" szoktál lenni.
Ma d. u. kb. ½ 8-ig elérhető vagyok, holnap is egész nap, 12–2 kivéve.
Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a levél előtti bélyegzőről.
MTAKK Ms 4311/218.
Kézírás. A levél előtt FL bélyegzője, alatta kézzel: telef: 164–300

[1] FL fűtési problémájának megoldásában a Magyar Nemzet szerepének nem maradt fenn írásos dokumentuma. Az eset 1965–1966 telén történhetett. Ld. 2908. sz.
[2] Ady halálának 50. évfordulója 1919. I. 27-én volt. Ld. még 3037/12.
[3] FL Ady éjszakái és éjszakája c. cikksorozata a Magyar Nemzet 1969. XXV. évf. I. 26. 21. sz. 9., I. 28. 22. sz. 9., I. 29. 23. sz. 4., I. 30. 24. sz. 4. és I. 31. 25. sz. 4. jelent meg.
Nem lehetetlen, hogy a cikksorozat témáját Kovács Ákos 1968. XII. 29-i (3037. sz.) levele sugallta, amelyben FL első, 1906-os Ady-cikke kapcsán kérdezi, van-e más, kiadott vagy kiadatlan Adyról szóló írása. FL 1969. I. 6-i válaszában (3043. sz.) közli, hogy nem írt mást Adyról. Ezt a levelét Kovács Ákos I. 18-án köszöni meg (3049. sz.), két napra rá pedig FL köszönetképpen a hajdani segítségért, felajánlja Mihályfinak a Magyar Nemzet számára Adyról írandó cikkét. (1969. I. 20. 3050.)
[4] Ld. 2849., 2850. és 2851. sz.
[5] A kéziratot végül FL gépeltette le.

3051. SZEGŐ GYULÁNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Milano, 1969. I. 20.

Kedves jó Barátom,

utolsó leveledben[1] említetted, hogy januárban töltöd be a 86-dik életévedet, de dátumot nem írtál. Igy én mégis meg akartam ünnepelni ezt a szép eseményt és összekötöttem Topsy[2] gyerek születésnapjával, amely e hó 15-én volt. Mindhárman szeretettel emlékeztünk meg rólad és ittunk is az egészségedre. Minden szépet és jót kívánunk. Azt is írod, hogy még sok befejezni való dolgod van![3] Vígasztallak, hogy te sem leszel sohasem készen, úgy mint én. Még ezt szeretném elintézni azt csinálni, – és a vége az, hogy nem tudom befejezni munkámat. De talán jó a mi természetünk, mert ha nem lennénk ilyenek, bizonyára már nem is élnénk. A kötelesség, a munka és emberbarátaink iránti szeretet tart fenn bennünket, ugye Lajosom? Ez a sors áldása. A dátumok nemcsak örömet, de szomorúságot is hoznak magukkal. Minden ilyen alkalommal az én Kicsulim[4] hiányát érzem. Nálunk a hideg, a köd nem akarnak elmúlni. Szerencsére a belső atmoszféra jó, mert Vera[5] amint a klinikáról hazajött egy más ember. Úgy látszik, hogy a nagytakarítás jót tett neki, mert nyugodt és kevesebbet pöfékel. A többi családtagnak nincsen erre szüksége, mert ők mindig kiegyensúlyozottak. Topsy a jövő héten Ulente Caeloba megy barátaihoz néhány napra. A kis dédunokám[6] legnagyobb örömem. Nagyon okos és tetszeni akar nekem. Ha idejön produkálja magát, mint egy kis állat. Ha a világ kivülről olyan lenne, mint nálunk belülről, akkor a világ szép lenne. Szerencsére, hogy az én gyerekeim már felnőttek, mert barátnőim mind

panaszkodnak, hogy a mai fiatalok nem férnek a bőrükbe. A sógornőm, aki tanárnő, nem akarja bevárni a nyugdíjazását, inkább lemond. Teljesen fékezetlenek és a respektust nem ismerik. Unokám a jogi pályára készült, de abbahagyta és a Klondadarinál [?] dolgozik, ahol nagyon jól elhelyezkedett. Nagyon művelt, jónevelésű fiú, aki még követi ősei példáját és lelkiismeretesen gondolkozik és dolgozik. Egy értékes szép ember.

Boldog vagyok Lajosom, hogy neked is megvan a kis köröd,[7] ahol olyan emberek között tudsz élni, akik megbecsülnek és akiknek adni tudsz és ragaszkodásukkal és szeretetükkel vagy honorálva. Aki igazán ismer tégedet, annak könnyű téged szeretni. Bennünket is meghódítottál hajdanában, és ez a szeretet irántad megmaradt mindnyájunk részéről, kívánva, hogy még egy jó időre maradjon köztünk ez az érzés. Bebeszélem magamnak, hogy én ismerlek a legjobban – tehát én szeretlek a legjobban

Margitod

MTAKK Ms 4589/287.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Egyetemi tanár Széher ut 22. Budapest Ungheria
Feladó: M. Szegő Milano Ulario Pagano 49

Szegő Gyuláné verseci születésű volt, férjével, Szegő Gyulával és három leányával Fiumében, majd Milánóban élt. Ld. a 4. jegyzetet.

[1] A levél nem ismeretes.

[2] Szegőné egyik leánya, akit kiskorában Topolino-nak, Egérkének becéztek. Ebből lett a Topsy név. Édesanyjával és Vera nővérével együtt lakott Milánóban.

[3] A művészetfilozófiára utal. Ld. 2510/5.

[4] Mint Szegő Gyula korábbi leveleiből kiderül, a Szegő-házaspár kölcsönösen Kicsulinak becézte egymást.

Szegő Gyula FL 1918. XII.–1919. I. 20. közötti fiumei kormánybiztosi megbízása idején ügyvéd, Fiume város tiszti ügyésze volt. FL kiküldésének bevallott célja a Fiumében szolgáló, ill. élő magyar tisztviselők személyi és anyagi helyzetének rendezése volt a Monarchia felbomlása után; munkája elvégzésében Szegő Gyula sokat segített. A be nem vallott cél a fiumei megbízást követő római tartózkodás során régi barátja, akkor Rómában a Corriere della Sera főszerkesztője, Giovanni Amendola révén Magyarország politikai megítélésének javítása volt a sajtóban.

Szegő Gyulával való barátsága megszakításokkal egy életen át tartott. FL 1924 karácsonyán, már mint medinai lelkész vette fel a levelezés fonalát, s elküldte Szegőéknek Magyar művészet c. kötetét. Szegő hamarosan válaszolt, s valószínű, hogy 1925 tavaszán személyesen is találkoztak Baján.

Szegő Gyula következő fennmaradt levele 1938. X. 11-ről datálódott. Az 1938 és 1966 közötti évekből nem maradt fenn levél, de valószínűleg írtak egymásnak, mivel 1966-ban, amikor Fülöp Géza és F. Csanak Dóra Milánóban járt, Fülep biztatására meglátogattuk Szegőéket, s Szegőné hamarosan levelében fejezte ki örömét, hogy élőszóval hallhatott FL-ról.

Ez a látogatás 1966. VIII. 24–26. között volt. Ld. 2878/1.

[5] Szegő Vera, a másik, édesanyjával együtt lakó leány.

[6] A dédunoka a harmadik leány, Illy leszármazottja, aki egy észak-olasz herceg felesége volt, alább említett fiától egy unokája, (Alberto) született, Szegő Gyuláné dédunokája.

[7] A „pénteki" társaságra utal, akikről FL írt neki, s akik közül a Fülöp–Csanak házaspárt személyesen is ismerte. Ld. 2878/1.

3052. MOLNÁR ANTAL – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1969. I. 25.

Kedves Lajos!

Örömmel látom a Magyar Nemzet mai számából,[1] hogy Fileppus Redivivus! Évtizedről-évtizedre mindig ifjabban, ragyogóbban! Ha jól emlékszem, Hervé[2] operettjében, a „Lili"-ben fordul elő hasonló: az I. felvonásbeli agg márki a II. felvonásban már ki kászolódott a vénségből, udvarol, s végül a III.-ban olyan fiatalon jelenik meg, hogy vastaps fogadja. Fogadd heves vastapsomat!

Jól esik földi létünk szép idejét fölidézni. Azok voltak az aranykor napjai, amikor a New York kafa főpincére adta 1–2 koronás kölcsöneit a lecsúszott bohémeknek. Amikor ugyanott a pincében Reinitz[3] ordította éjfél után az ujdonsült Ady-nótáit (tudniillik pianino csak a pincében volt). Ady notórikus éjjelezése bizonyára arra szolgált, hogy szimbolikusan tárja föl: a magyar ugaron nappal csak nyomorúság van, ámde *éjjel* kibomlik az utópiák szépséges birodalma. (Némi alkohol segítségével.)

Kiválóan érezteti tanulmányod, mennyire Fejedelemnek tudta magát a banda Bandija! Csak épp hogy ő nem civillistából[4] élt, hanem jórészt Hatvany Laciból.[5] Istenem, a régi magyar cukorgyártás (báró H.[atvani] Deutsch jóvoltából)[6] Ady mennyi keserűségét volt hivatva átédesíteni.

Gyakran gondolok Rád, s ezzel kapcsolatban az ország legszebb privát könyvtárára és leggazdagabb dió-éléstárára. Még fülemben zengővárkonyi szavaid: a nagy „Dante" studiumot[7] nem lehet befejezni, mivel előzőleg át kellene tanulmányozni az egész középkori skolasztikát. Talán valami hasonló gát akadályozta Hevesit[8] és Kárpátit[9] abban, hogy elkészítsék a Pethes-monográfiát,[10] a nagy komédiához méltót!?[11]

Legboldogabbak a meg nem születettek, legszebbek a meg nem írt könyvek! De a megírt cikkek között is akadnak igen szépek; ezek közé sorolom a Te Ady-emlékezésedet.

Igaz együttérzéssel

Molnár Antal

A helynév értelemszerű kiegészítés. A dátum napját Molnár Antal eltéveszthette: a levélen egyértelműen I. 25. szerepel, holott FL Ady-cikkének első része I. 26-án jelent meg a Magyar Nemzetben.
MTAKK Ms 4589/14.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II. Széher-ut 22
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] Ld. 3050/3.
[2] Hervé, Florimond Ronger (1825–2892) francia operett-komponista.
[3] Reinitz Béla (1878–1943) zeneszerző, kritikus. Elsősorban Ady, valamint más magyar költők verseinek megzenésítője.
[4] Az uralkodóknak és családjuknak járó évi összeg az állami költségvetésből.
[5] Hatvany Lajos (1880–1961) író, kritikus, irodalomtörténész. Számos írót támogatott anyagilag; Adytól egyebek mellett megvásárolta műveinek kiadási jogát, amelyet utóbb visszaajándékozott Ady özvegyének.
[6] Hatvany ősei, a Deutsch-család tagjai cukorgyártással szerezték vagyonukat.

[7] Molnár itt valószínűleg bajai és zengővárkonyi látogatásaira utal; korábban megfordult FL Logodi-utcai lakásán is.

FL érdeklődése Dante és általában a középkor iránt Firenzében támadt fel. Gordigiani festő felesége körébe kerülve kezdte tanulmányozni. 1910-ben így írt erről: „Akinek a legtöbbet köszönhetek Firenzében, az Mme G.[ordigiani]... A legkritikusabb pillanatban ő adta a kezembe a Theologia Deutsch-ot, Molinost, s ami mindennél fontosabb: Santa Catarina da Siena-t." (MTAKK Ms 4592/7., 10.)

A Szellemben hamarosan Susoról írt, s éveken át tanulmányozta Dante-t, Assisi Szent Ferencet, stb. Mindkettőjükről terjedelmes, ezidőből származó kézirat-töredékek maradtak fenn FL hagyatékában. A Dantéról szóló szövegből utóbb nagyobb tanulmányt készített a Műveltség Könyvtára Világirodalom-kötetéhez, amelyet Alexander Bernát szerkesztett, de csak az 1916-ból való korrektúra-példányok maradtak fenn, maga a kötet a világháború miatt nem jelent meg. 1921-ben e tanulmányt alaposan megrövidítve a Nyugatban közölte Dante. (Részletek a tízes években írt nagy Dante-tanulmányból.) (Nyugat, 1921. IX. 16. XIV. évf. 18. sz. 1369–1382.), valamint néhány más, kisebb írás Dantéról. A hagyatékban MTAKK Ms 4562/3. jelzetű, Firenzében megkezdett kézirat-töredék a Fülep Lajos El II. 507–551. jelent meg.

Molnár Antal valószínűleg a Nyugatban megjelent változat folytatását kérte számon FL-tól zengővárkonyi látogatása alkalmával.

[8] Ld. 2819/5.

[9] Kárpáti Aurél (1884–1963) író, kritikus. FL-sal – mint Hevesi Sándor is – a Baross kávéház „balszélfogó" asztalánál kötött barátságot. A társasághoz tartozott Pethes Imre is.

[10] Ld. 2044/4.

[11] Pethes Imréről Staud Géza: Pethes Imre (Adattár) Bp. 1957. Színház- és Filmtudományi Intézet Színháztörténeti Füzetek 1. c. műve jelent meg önállóan.

3053. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Szófia, 1969. I. 26.

Kedves Lajos bátyám,

multkori lapom[1] után egy-két napra váratlanul mégis eljutottam Rilába.[2] Tetszett az oroszokénál is vídámabb, mert már arabos tarka, törökösen tornácos kolostor.

Nagy meglepetésre utitársaim közt egy Fülep tanítványt is találtam. Szilvia Szecsanovának hívják, csinos, magas barna lány. Valamikor 1957-ben vagy 58-ban vizsgázott Lajos bátyámnál s méghozzá szerencsésen.

Ma ezen a függőpályán utaztam a havas Vitosára.[3] 1400 méter magasan gyönyörű kék-egű tél volt.

Szeretettel köszöntöm:

Andris

MTAKK Ms 4586/294.
Kézírás Le Parc National Vitoche – le cable aérien pres de Kniajévo
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher ut 22. Cirill betűkkel: Budapesta Ungarija

[1] Ld. 3048. sz.

[2] Ld. 3048/1.

[3] Szófiától délre fekvő hegy.

3054. KÜRTHY GYÖRGY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. I. 31.
IX. Mester-u. 22.

Kedves barátom!

Végigélvezve kitűnő cikksorozatodat Adyról[1] a M.[agyar] N.[emzet]-ben és tudva, mennyire akartad benne kerülni származása „mythos"-át, de azt is, hogy azzal te éppúgy foglalkozol, mint sokan mások, engedd meg, hogy most felhívjam figyelmedet a következőkre: egy jó barátom, egykori szatmármegyei főszolgabíró[2] említette, hogy az ő és Ady hajdani közös tanáruk, dr. Petri Mór[3] érdekes adatokat közölt vele annakidején erről a témáról, melyek ugyan nem a nyilvánosságra valók, de a kutatók, genealógusok és – végeredményben – magának Adynak teljes megértéséhez mégis hozzátartozó fontosságúak és authentikusak. Azt gondolom, nem lenne fölösleges Petri visszamaradt irodalmi hagyatékát e vonalon is átnézni, ha ugyan az valahol (talán a M[agyar] T[udományos] A[kadémia] kézirattárában)[4] feltalálható.

Amennyiben az ügy érdekel, szívesen közlök veled további adatokat.[5]

Remélve, hogy egészségileg nincs panaszod, köszönt a régi baráti szeretettel és nagyrabecsüléssel

őszinte híved

Kürthy György

MTAKK Ms 4588/198.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest, II. Széher út 22.
Feladó (nyomt.:) Kürthy György Budapest, IX. Mester-u. 22. Tel. 130–300 Piros címeres viaszpecséttel

Kürthy György (1882–1972) színész, színigazgató, író. 1905–1906-ban az Alkotmány c. napilap színikritikusa. FL ekkortájt, a Baross kávéházban és a Thalia Társaságban ismerte meg személyesen.

[1] Ld. 3050/3.
[2] 3067. sz. levelében Kürthy megírta az illető nevét: Jeney Viktor.
[3] Petri Mór (1863–1945) tanár, tanfelügyelő, költő, műfordító. 1889–1994 között a zilahi Wesselényi Kollégium tanára volt; Adyt V. gimnazista korában magyarra tanította.
[4] Petri Mór hagyatékának töredéke Papp Viktor, Ady barátja gyűjteményével került az MTAKK-ba 1952-ben (K 15–K17.). Benne van Petri Mór: Diákom, Ady Endre c. kiadatlan kézirata (K 15/64.), Ady származásáról azonban nem ír. A későbbi évtizedekben Petri számos napilapban és folyóiratban közreadott részleteket a könyvből, több előadást is tartott Adyról és Adyval való kapcsolatáról.
[5] Ld. 3067. sz.

3055. VERES PÉTER – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. I. 31.

Kedves Barátom-Uram!

Éppen csak hogy megköszönjem az Ady-éjszakáit![1] Nagyon kellett. Minden értelmes embernek el kellene olvasnia.

Én magam körülbelül így láttam, így éreztem. Valahol már le is írtam – róla szólva –, hogy „csak nagy individuumokból lehetnek nagy kollektivisták". Számomra mindig ez volt fontos az Ady-életműből, nem a szerelmi és nem a járulékos életjelenségek.

Egyébként érdekes dolog e kicsi hazában, hogy itt öregedtünk össze valahol és még sose láttuk egymást.[2] Mert már én is az öregek közé tartozom, habárha én még „égek" is. Igaz, nem kénköves lánggal, mint Ady Endre, hanem csak olyan parasztias kis rőzsetűzzel... De azért ez is tűz. – Valamikor, még íróságom kezdetén, körülbelül akkortájban, vagy inkább azután, amikor még Fülep Lajos az induló Válasz[3] egyik szerkesztője volt, s amikor még én is írtam verseket vagy versféléket, az egyik így kezdődött:

Kapaszkodj meg ebbe a földbe erősen magyarom,
ha nem lehettél benne szálfa, legyél
hát cserje, vagy legyél csak gyom.

Ennél tovább máig se jutottunk. A kérdés, amit Vörösmarty tett fel,[4] még mindig kérdés.

Felebaráti tisztelettel

Veres Péter

MTAKK Ms 4590/193.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos urnak a Magyar Nemzet szerkesztősége levelével. Budapest VII. Lenin krt. 9–11.
Feladó: Veres Péter Bpest II. Gárdonyi Géza u. 60

Veres Péter (1897–1970) író, politikus. 1922-ben a balmazújvárosi Szociáldemokrata Párt, valamint a Magyar Földmunkások Országos Szövetségének egyik alapítója. 1939-től a Nemzeti Parasztpárt vezetőségi tagja, 1945-ben az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja, 1945–47-ben a Földbirtokrendező Tanács elnöke, 1947–48-ban honvédelmi miniszter, 1954–1957 a magyar Írószövetség elnöke, 1956-ban a Petőfi Párt irányító testületének tagja.

[1] Az Ady éjszakái és éjszakája c. cikksorozatra utal. Ld. 3050/3.
[2] Találkozásuk kérdését következő leveleikben tisztázták.
[3] FL 1934 februárjában Németh László felkérésére lett a tervezett Válasz szerkesztője Németh Lászlóval és Gulyás Pállal. A V.-ban megjelent 1. számban közreadta Nemzeti öncélúság c. tanulmányát. Ezután megvált a szerkesztőségtől.
[4] Valószínűleg a „Mi dolgunk a világon?" kérdésre utal. (Gondolatok a könyvtárban.)
Ld. még 3060., 3061., 3064., 3081., 3082., 3085. sz.

3056. MIHÁLYFI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. II. 3.

Dr. Fülep Lajos egyet.[emi] tanár úrnak
Budapest
II. Széher út 22.

Kedves Professzor Úr!

Engedje meg, hogy még egyszer írásban is hálásan megköszönjem, hogy rendelkezésünkre bocsátotta „Ady éjszakája és éjszakái" című írását.[1] A folytatásokban közölt emlékezés igen nagy érdeklődést és visszhangot keltett. Bizonyosan Ön is kapott leveleket,[2] amelyek az írás kivételes sikerét bizonyítják.

Nagy megtiszteltetésnek érezzük, hogy írását mi közölhettük és örömmel várjuk a következőt, a megígért bírálatot Körner Éva Derkovits-könyvéről.[3]

Még egyszer megköszönve a rendelkezésünkre bocsátott írását
a régi őszinte tisztelettel üdvözli

Mihályfi Ernő
főszerkesztő

MTAKK Ms 4588/270.
Gépirat autogr. aláírással a Magyar Nemzet főszerkesztője fejlécű levélpapíron.
A címzés a levél élén is ott van.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyet. tanár úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Magyar Nemzet főszerkesztője feliratú borítékban.

[1] Ld. 3050/3.
[2] Ld. 3066/5.
[3] Fülep Lajos: Körner Éva Derkovits-könyve. = Magyar Nemzet, 1969. XXV. évf. III. 2. 51. sz. 13.

3057. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Szófia,] 1969. II. 4.

Kedves Lajos bátyám,

úgy látszik most már, hogy az ország nevezetesebb helyeit nem fogom meglátni; ennek nemcsak a tél, hanem az illetékes szervező tehetetlensége is oka. Nem baj, annak örülök, hogy több időm marad a munkára; és majd eljövök egyszer kedvezőbb időszakban szétnézni. Látom, hogy a bolgároknak több multbeli dicsekedni valójuk van. Archeologiai múzeumuk roppant gazdag gyönyörű trák, görög, latin, óbolgár dolgokat láttam.

Az itteni Irodalmi Ujságban interjút csináltak velem s lefordították két versemet.

Nagy szenzációként emlegetnek bizonyos Magyar Nemzetbeli Ady-emlékezést.[1] Kár, hogy én itt egyelőre nem jutok hozzá.[2]

A régi szeretettel köszönti:

Andris

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/295.
Kézírás Bojanszka crkva Szv. Evsztratij Detail feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos urnak Budapest II. Széher ut 22 Ungarija

[1] Ld. 3050/3.
[2] Fodor András még Bulgáriában olvashatta a cikkeket, mivel Demény János elküldte neki az újságkivágatokat. (Ld. Fodor A.: Ezer este... II. 575–577.)

3058. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR ANTALNAK

[Bp.] 1969. I. [helyesen II.] 6.

Carissime Antoine,

hát érdemes volt azt a tartozás törlesztésére[1] szánt nyavalyás cikket[2] megírni, ha nekem Antonius Redivivust is kamatozott! Mert hát én is sokat gondolok Rád és sajnálom, hogy sose látlak.

A nagy könyvnek[3] végül is el kell készülnie, ha az életemből még futja addig. Minden évben terveztem, hogy barátaim szűkebb körében részleteket olvasok fel belőle[4] s az egésznek a gondolatmenetét. A meghívottak listáján persze Te is ott vagy. Az évről-évre továbbított tervet szeretném az idén effektuálni.

Szeretettel ölel

Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Molnár Antal professzor úrnak H XI. Verpeléti út 14. V. 3.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A Mihályfi Ernő, ill. a Magyar Nemzet által nyújtott segítségre utal. Ld. 3050. sz.
[2] Ady éjszakái és éjszakája. Ld. 3050/3.
[3] A művészetfilozófiáról van szó. Ld. 2510/5.
[4] Ezt a tervét FL többször és többeknek is említette; nem került rá sor.

3059. GÁL ISTVÁN – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. II. 6.

Tisztelt Professzor Úr!

Engedje meg, hogy én is kifejezzem elragadtatásomat a Magyar Nemzetbe írt remek Ady-cikk[1] fölött. Végre valaki újat és meggyőzőt mond Adyról, nem pedig az untig ismételt sablonosat. Rendkívül érdekes és értékes értékelése és méltatása is. Kár mindenesetre, hogy mint a bevezetőben megjegyzi, nem akarja emlékeit papírra vetni. Legalább magnóra kellene bediktálni élete legfontosabb eseményeit, társaságait, nagy ismerőseit. Fodor András-

séknál játszották le nekem egyszer az egyik ünnepi estén fölvett vallomását és éneklését.[2] Nagyon megható volt. Elég baj, hogy a harmincas években még nem volt elérhető, ahogy tulajdonképen szegényebb embereknél még ma sem az nálunk, ami tengerentúl már áruházban kapható: az olcsó hangos filmfelvevőgép. Milyen érdekes lett volna nekem már 1930-ban megörökíteni házatáját, a várkonyi gesztenyést és a Zengő felé való elkísérést. Igy is elevenen él bennem és egyszer majd papírra vetem.[3] Azok a rövid útmutatások és tanácsok pedig, hogy kiket olvassak az angolok közül és mit szeressek írásainkban, még ma is irányítók számomra. Visszatérve múltkori kedves soraira Landor tanulmányom[4] elküldése után, csak röviden célzok arra, amit jeleztem, t. i. hogy még micsoda további kincseket találtam az angol klasszikusok írásaiban Magyarországról. Két nagyobb tanulmánysorozaton dolgozom évek vagy inkább évtizedek óta: az egyik a magyarság az angol romantikusok és viktoriánusok műveiben, a másik, amiben most vagyok benne nyakig, a XVI. század és különösen az Erzsébet-kor még meglepőbb és még ismeretlenebb magyar összeköttetései és vonatkozásai. Ebben az évben legalább öt-hat, különböző folyóiratoknál sajtó alatt levő tanulmányom fog megjelenni, a legtöbbjéből különlenyomatot is csináltatok és elküldöm majd. Itt csak egy-két nagy nevet említek: John Stuart Mill,[5] Gibbon,[6] Sir Philip Sidney[7] és Morus Tamás[8] bőséges magyar tárgyú írásai és összeköttetései alapos háttér-vizsgálattal és forrástanulmánnyal kerültek ki kezem alól. Ha nem beszéltem volna négy legjobb élő koraközépkori és bizantinológus szakértőnkkel, magam sem hinném, de nem tudtak róla, hogy Gibbon[9] nagy műve teljes kiadásában nem oldalakat, hanem hosszú fejezeteket szentel a magyarságnak. De olyan gazdag anyagom van és folyóirataink olyan lassan jelennek meg, s akkor is olyan szűkre mérik a terjedelmet, hogy egyszer már szóban el kell mondanom, ami, ha jelenlegi viszonylag kedvező publikációs lehetőségek megmaradnak, négy-öt év alatt fog megjelenni.

Az idei bolondos télben otthonom, könyvtárak és hivatalom között élek, de remélhetőleg hamar beköszöntő tavasszal az egész családdal föl fogjuk egyszer keresni egy félórára.

Tisztelettel köszönti régi igaz híve:

Gál István

MTAKK Ms 4587/136.
Gépirat autogr. aláírással, a címzés a levél élén is.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyet. ny. r. tanár úrnak Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Dr. Gál István Bp. V. Városház u. 16.

[1] Ld. 3050/3.
[2] „A professzor dalai." Sárosi Bálint magnetofon felvétele. Ld. 2551/3.
[3] Gál István: Jegyzetek Fülep Lajosról. = Bartóktól Radnótiig. Tanulmányok. Bp. 1973. Magvető. 43–55.
[4] Ld. 3013/1.
[5] John Stuart Mill magyar kapcsolatai. = Filológiai Közlöny, 1969. 15. 1/4. 211–220. Különnyomatának dedikációja: „Fülep Lajos prof. úrnak szeretettel Gál István 1969 dec. 6."
[6] Gibbon a magyar történelemről. = Századok, 1971. 105. 1. 70–88. FL halála után jelent meg.
[7] Sir Philip Sidney's Guidebook to Hungary. = Angol Filológiai Tanulmányok, IV. Debrecen 1969. 53–64. Dedikált különnyomata: „Fülep Lajosnak, a régi szeretettel Gál István Bp. 1969. okt. 9."
[8] Kodály nagyszombati gyászindulója Morus Tamás tiszteletére. = Irod. Szemle, 1969. 12. 1. 86.
[9] Gibbon, Edward: History of the Decline and Fall of the Roman Empire. London, 1776–1789. I–VI.

3060. FÜLEP LAJOS – VERES PÉTERNEK

[Bp.] 1969. I. 7. [helyesen: II. 7.]

Kedves Barátom-Uram!

megkaptam kerülő úton küldött leveled.[1] (Címem benne van a telefonkönyvben, szerencsére nem vagyok olyan nagy, hogy a cliensek ostroma elől rejtőzködnöm kelljen.)

Mindjárt azon kezdem, hogy ha a cikk írása közben valahonnan érkezhető visszhangjára gondoltam volna, legkevésbbé V.[eres] P.[éter] jutott volna eszembe. Miért? Azért, mert téves leveled állítása: „még sose láttuk egymást". Láttuk, nem is egyszer, háromszor – azaz hogy én láttalak Téged, Te engem nem. Illyés Gy.[ula] mutatott be egymásnak vagy húsz éve, érthetően mondva a nevem (legalább is én így hallottam) – te felém se fordultál, mozdulatlan arccal álltál egy pillanatig, aztán szótlanul elmentél. Másodszor két lépésnyire álltunk egymástól szemközt vagy félóra hosszat, harmadszor egymás mellett, könyökünkkel súrolva egymást. Én persze megismertelek Téged, Te engem bizonyosan nem, hiszen az első találkozáskor nem is láttál, az előzmények után meg én természetesen nem szóltam, nem lévén szokásom a magam kelletése.

Ne érts félre, nem panaszképpen mondom, csak a tényt regisztrálva, ha már a „sose láttuk egymást" mondatot a leveledbe írtad. Panaszra nincs okom, mert ha 1) az első alkalommal nem hallottad a nevem, akkor ezért; ha 2) hallottad, és nem akartál ismerkedni, akkor meg ezért. Elismerem mindenki souverain jogát, hogy azzal ismerkedjen vagy ne, akivel akar – magamnak is vindikálom és vindikáltam legalább annyi szabadságot, bárdolatlan neveletlenségnek minősítve, ha ezen valaki megütközik vagy megsértődik. Ez a szabadságom se legyen? a kutyámat, macskámat választhatom, az ismerősömet nem?

Ez után most már megmondhatom: levelednek nagyon örültem. Azt kell következtetnem belőle, az első találkozásunkkor valahogyan nem hallottad a nevem, éppen elgondolkoztál etc., a másik két alkalommal meg nem tudtad, ki vagyok.

Egyébként mindig abszurdnak éreztem, hogy ebben a nyomorúságos kis országban egymás nélkül élünk, mikor annyira közös ügyeink, gondjaink, kínjaink vannak. Mert, azt hiszem, Neked is kínabb, mint ahogy írásban nyilvánosan kimondod, ugyanaz, ami engem, öregebb lévén, még több ideje emészt, és abszolute remény nélkül.

Summa summarum, régi ismerősként viszonozhatom a felebaráti üdvözletet

Fülep Lajos

A levél helyes dátuma nem I. 7. hanem II. 7. Válasz Veres P. I. 31-i (3055. sz.) levelére.
MTAKK Ms 4590/194. és MTAKK Ms 5483/401.
Kézírásos fogalmazvány aláírás nélkül, ill. kézírásos levél.
Címzés az Ms 5483/401.-n Veres Péter úrnak H II. Gárdonyi Géza ut 60
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Veres Péter ld. 3055. sz.

A fogalmazvány és az elküldött levél között – néhány apró, stiláris változtatáson kívül – a fogalmazvány első mondata jelent eltérést, amely csak a fogalmazványban szerepel: „(de idézve a múltból: „ha barátom, nem uram, ha uram, nem barátom")".

[1] Veres Péter I. 31-i levelét a Magyar Nemzetnek címezve küldte. Ld. 3055.

3061. VERES PÉTER – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. II. 8.

Kedves öreg barátom,

ha szabad így mondanom, márcsak azért is, hogy ez a hajszál se maradjon benne: nem emlékszem a találkozásunkra.[1] Hiszen a nevedet jól ismertem, sőt még azt is tudtam, hogy ennek a névnek sajátságos – hogy is mondjam? – „etikus" csengése volt mindig a magyar szellemi életben. Hogy miért huzódtál vissza a Választól,[2] arról még ma se tudok semmit, de arról se, hogy 1945 után miért maradtál távol az un. szellemi közélettől.

De hagyjuk ezt. Azt azonban – ha már előttem van még ez a tiszta papír, amely engem mindig arra csábít, hogy írjál be – (grafománia volna?) még hadd mondjam meg, hogy nemcsak nekem volt élmény az Ady éjszakája,[3] hanem másoknak is. Péter fiam,[4] aki most kórházban fekszik s akit a mult vasárnap megnéztem, mondhatni első szavaiban azt kérdezte tőlem, olvastam-e? Sőt az egyik itteni szomszédunk is, akinek a Magyar Nemzet jár, szintén megkérdezte tőlem. Pedig a Fülep Lajos nevét aligha ismerik. No egyszóval jól tetted.

De most már csakugyan abbahagyom, csakhát meg kellett mondanom, hogy sohase „vágtam fel" azzal, hogy miniszter s ilyen elnök amolyan elnök vagyok. Mindig kritikusan néztem a „politikusokat", de még az önmagam sorshozta politikai szerepét is. Körülbelül ugy, mint ahogy tavaly őszön megírtam az Új Irásban,[5] a Hogyan lettem miniszterré? című önéletrajzi elbeszélésemben: Egyszer Rákosi Mátyás valami fogadáson azt kérdezte a feleségemtől – No Veresné (így!) hogy érzi magát mint miniszterné? Erre ő – drága kicsi holtomig kedves parasztasszony – így válaszolt: – Tetszik tudni... az én uram íróember. A miniszter ma miniszter, holnap nem lesz miniszter, de az író mindig író lesz.

De ezt már csak azért, hogy az olvasásban valami mulatságos is legyen.

Felebaráti tisztelettel

Veres Péter

MTAKK Ms 4590/195.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos úrnak író Budapest II. Széher út 22.
Feladó: Veres Péter Budapest II. Gárdonyi Géza u. 60.
Veres Péter ld. 3055. sz.

[1] Találkozásukról ld. 3060. sz.
[2] Ld. 3055/2.
[3] Ld. 3055/3.
[4] Nádasdi Péter (1920–1976) újságíró, író, Veres Péter legidősebb fia. Írói névként anyja, Nádasdi Julianna családnevét használta.
[5] Veres Péter: Hogyan lettem miniszter? = Új Írás, 1968. 9. sz. 19–37.
Veres Péter 1947. III. 14–IX. 24. között építés- és közmunkaügyi miniszter, 1947. IX. 24–1948. IX. 9. között pedig honvédelmi miniszter volt.
Rákosi Mátyás ez idő alatt 1945. XI. 15–1949. IX. 5. között miniszterelnök-államminiszter, egyúttal 1945. II. 24–1948. VI. 13. között a Magyar Kommunista Párt Központi Vezetőségének főtitkára, 1948. VI. 13–1953. VI. 28. között pedig a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének főtitkára volt.

3062. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1969. II. 10.

Kedves Gál,

köszönöm levelét,[1] nagyon örültem neki.

Az emlékek megírása dolgában nem tudok egyetérteni: persze, írhatnék bőven igen *érdekes* emlékeket,[2] de van *fontosabb,* amit meg kell írnom – és még nem is tudom, elkészülök-e vele – ahhoz kell minden időm.[3]

Részvéttel hallom időnként közös Lezsófinktól,[4] hogy egészségi állapota még mindig toldozást-foldozást-gyúrást kíván – én meg kívánom, hogy végre megszabaduljon a bajtól.

Mint írtam, szívesen látom Mindnyájukat, amikor alkalmas lesz Maguknak.

Szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr. Gál István úrnak H V. Városház u. 16.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Gál István levele ld. 3059. sz.
[2] Adyval kapcsolatos emlékeire utal. Ld. 3050/3.
[3] A művészetfilozófiára gondol. Ld. 2510/5.
[4] Ld. 2709/7.

3063. PETHES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1969. II. 13.

Kedves Tanár Úr!

Bocsásson meg, hogy ismeretlenül soraimmal zavarom, de úgy éreztem, hogy drága édesapám[1] emlékére hivatkozva a kötelességem.

Ezúton köszönöm, az Ady emlékírások[2] soraiban a meleg szavakat, melyekkel Édesapámról megemlékezett. Fogadja hálámat.

Tisztelő hive

Pethes Sándor
érdemes művész, a Vígszinház tagja

U. i. Mikor olvastam megelevenedett a „Balszélfogó" asztal a Barossban, mert én is voltam ott édesapámmal gyerekkoromban mozira pénzt kérni, sőt onnan indultam el az Állatkert megnyitására Zrumeczky[3] tervező építésszel, Márkus Lacival,[4] Iványi Jenővel[5] és még sok más művésszel. A műtanrendőri bemutatás után, az Állatkert mellett a Gundel étterem kertjében volt a büffé, ahogy az szokás. Ady Endre is ott volt ha jól emlékszem. A finom körözött, piros hónapos retek és békebeli Doczi szalámi ízét még most is érzem. Nekünk

gyerekeknek, a Bátyám is ott volt, emlékszem, nagy szenzáció volt. Bocsásson meg, hogy elérzékenyedtem. De így volt és nem felejtem el.

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4589/130.
Kézírás.
Címzés: T. Fülep Lajos tanár urnak Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Pethes Sándor Bp. VIII. Stáhly u. 1.

Pethes Sándor (1899–1981) színész, Pethes Imre fia. 1922–1949 között a Nemzeti Színház, 1960–1981 között a Vígszínház tagja.

[1] Pethes Imre ld. 3044/4.
[2] Ld. 3050/3.
[3] Zrumeczky Dezső (1884–1917) építész, egyike a magyar nemzeti építészeti stílus megteremtőinek.
[4] Márkus László (1882–1948) író, rendező, kritikus, a Baross kávéházban FL-sal közös társasághoz tartozott.
[5] Iványi Jenő (1863–1922) színész, rendező, 1893-tól a Nemzeti Színház tagja, 1918-tól örökös tagja. FL interjút készített vele a „Színészek a színészetről" sorozatban. = Magyar Szemle, 1906. III. 8. XVIII. évf. 10. sz. 157–159.

3064. FÜLEP LAJOS – VERES PÉTERNEK

[Bp.] 1969. II. 15.

Kedves junior barátom,

előző levelemből[1] nyilvánvaló, hogy egy percig se gondoltam, valami rang dicsőségében nem vettél tudomást rólam, hiszen megírtam – én pedig azt szoktam mondani, amit gondolok, már t. i. annak, akit érdemesítek rá, ehhez pedig más rang kell, mint a miniszteri. (Egyébként velem megtörtént egyszer, hogy bemutatkozáskor szórakozottságból más nevet mondtam a magamé helyett.) Ha feltételeztem volna Rólad, nem úgy válaszoltam volna. Nekem már úgyis mindegy, mint a szélső háznak (ahogy életem egyik legcsodálatosabb emberlánya, Sánta Judit medinai parasztasszony mondta).

Miért „húzódtam vissza" a Választól és '45 után miért emigráltam a „szellemi közéletből" (lucus a non lucendo), egyszerűen elmondható, de 1) levélben hosszú, 2) nem levélbe való. Ha érdekel, egyszer élőszóval elmondhatom.[2]

Ellenben az anekdota viszonzásául röviden itt is megírhatom, hogy az aljas-aljas-aljas harmincas években pártodostul Te voltál egyetlen reménységem. Ime róla az én anekdotám: 1937-ben Harkányban voltam, a siklósi főszolgabíró[3] közölte vedlem, hogy valami gyűlésen ott van Nagy Ferenc[4] és őt arra kérte, mutassa be nekem – beleegyeztem. Hát már hogyne, mikor pár évvel előtte valamelyik baranyai lapba az én egyke-cikkeim és beszédeim[5] miatt csak éppen ki nem mondva a rendőrségnek és ügyészségnek adresszált cikket[6] írt rólam a „hazaárulóról", a „magyar nép gyalázójáról", és csak éppen nem expressis verbis szólította fel a népet, amely közt éltem, verjen agyon? (s amely nép az ilyesmire kapható is).

A találkozáskor azt mondtam neki: ő és pártja szar, de olyan, ami trágyának se jó – menjenek Hozzád és tegye azt, amit Te mondasz. A beszélgetés végén azt kérdezte, eljöhet-e hozzám Zengővárkonyba egy heti politikai szemináriumra. Azt feleltem, jöjjön, mert tudtam, úgy se jön. Nem is jött.

Hát ezt is csak azért, hogy szintén valami mulatságos is legyen.

Fele-, de ha nem bánod, akár egészbaráti üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 5493/402. (az elküldött levél); Ms 4590/196. (a fogalmazvány).
Címzés: Veres Péter író úrnak H II. Gárdonyi Géza út 22
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Veres Péter ld. 3055. sz.

A levél két példányban van meg: FL hagyatékában az autogr. fogalmazvány, Veres Péterében az elküldött levél. Néhány apró fogalmazási eltérésen kívül az elküldöttből FL kihagyott egy mondatot.

[1] Ld. 3060. sz.
[2] 3060. sz. Nem találkoztak személyesen.
[3] A siklósi főszolgabíró Keresztes Fischer Miklós volt.
[4] Nagy Ferenc ld. 2548/5.
[5] Ld. 3019/2.
[6] Ld. 2548/5.

3065. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Szófia, 1969. II. 20.

Kedves Lajos bátyám,

ha az olaszok a legjobb nép a világon, bizonyos, hogy a bulgár nem sokkal utána következik. Kitűnő tapasztalataim vannak az itteni emberekről. Közben az utolsó héten az országot is sikerült körbejárnom. Kaptam kocsit és igen szimpatikus kísérőt; s jártunk Plovdivban; végig a Balkán hegység déli oldalán Burgaszig, – onnét Neszebiven, Várnán keresztül eljutottam a mesebelien szép Trnovóig.

Minderről már személyesen szeretnék beszámolni. Addig is nagy szeretettel küldöm üdvözletemet =

Andris

MTAKK Ms 4586/296.
Kézírás Sofia Musée National d'Archéologie – Relief de Stara Zagora – XI–XIIe s.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22 (Cirill betűkkel:) Budapesta Ungarija

3066. FÜLEP LAJOS – MIHÁLYFI ERNŐNEK

Bp. 1969. II. 21.

Kedves Barátom,

íme a cikk.[1] Csak lelketlen mészárlással tudtam ennyire is összeszorítani. Hiába, a régi lapokba több fért. Úgy látszik, végkép le kell mondanom a maiakban való publikálásról.

Nagyon kérem az ortografiat úgy, ahogy van. (Tehát nem az idiota „egzisztentialis" – akkor mért nem legzikon, Megziko?)[2]

Ha nem terhellek, volna még egy kérésem. A M.[agyar] N.[emzet] febr.[uár] 12-i számában panaszos levelem jelent meg „Amikor az sincs, ami van" címmel, L. F. aláírással[3] – periferián lakom, nagyon kellemetlen nekem, amit ott panaszlok – de a panaszra se válasz, se változás. Lehetséges volna, hogy valamelyik jó draufgänger reporter rá telefonálna a KÖZÉRT igazgatóságára, talán használ? Ha lehet, előre is hálásan köszönöm.

Leveledben[4] említed, hogy bizonyosan én is kaptam leveleket az Ady-cikkre – hát kaptam! sokat.[5] Kisült, hogy szenzacio lett belőle. Még mindig emlegetik.

Szívből üdvözöl

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4311/219.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] FL Körner Éva Derkovits-könyvéről c. cikkről van szó. Ld. 3056/3.

[2] A levélhez tartozik egy „Kérelem" feliratú papírlap. Szövege:
1) A szöveg maradjon úgy, amint van, vagyis ami alá van benne húzva, legyen úgy, ami nincs aláhúzva, legyen úgy, és ne legyen valahol megszakítva vastagon kiemelt szóval – a szerző is ujságíró volt, nem is akármilyen, tudja, mit miért akart kiemelni, mit nem.
2) Ha a nyomdával el lehet intézni: szedjék a szöveget, nem az akademiai absurdographiat, a cikkben idézetek is vannak, hozzájuk tartozik az is, akkor hogyan írtak.

[3] A cikk azt panaszolta, hogy a FL lakásához közeli Tárogató úti Közértben hónapok óta nem lehet Salvus vizet és keserűvizet kapni. Az ügy folytatását – elintézése 1970. VIII. végéig húzódott – ld. 3074., 3230.

[4] Ld. 3056. sz.

[5] FL Ady-cikksorozatára a következő leveleket kapta: 3052., 3054., 3055., 3056., 3057., 3059., 3063., 3067., 3076., 3078., 3094., 3143., 3144., 3149. sz.

3067. KÜRTHY GYÖRGY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. II. 22.
IX. Mester u. 22.

Kedves barátom!

Szíves soraid[1] vétele után közlöm veled a következőket: Jeney Viktor[2], nyug.[almazott] volt szatmármegyei főszolgabíró (jelen címe Bp. IX. Ráday u. 20.) barátom mondta el, hogy a már említett Petri Mór tanárja közlése szerint id. Ady Lőrincné Pásztor Mária[3], első (hama-

rosan elhalt) leánygyermeke[4] után született Andor nevű fia, az akkor ott köztudomás szerinti viszonyból, a tasnádi népszerű Kaló József cigány prímástól származott, amire ennek id. A.[dy]-val[5] és Lajos öccsétől[6] való feltűnően elütő külseje (bőrének, szemének színe, alkata stb.) is rámutat, sőt a tudatalatti (?) néhány költeményének („... a Gangesz partjai", stb.) utalásai is. A.[dy]-né feltűnően szép és uránál jóval vagyonosabb leány volt, kinek apját[7] egy menthetetlen alkoholista ref.[ormátus] papot végülis át kellett helyeztetni Érmindszentről egy más eklézsiára, ahol mint egyházfi és harangozó fejezte be életét. Ez magyarázhatja a költő alkoholizmusát. Mindez persze csupán pro domo, de érdekes és értékes adatnak számít.

Amennyiben fentiekkel hozzájárulhattam az Ady-kutatás nagy irodalmához, örülök és kérlek, hogy fogadd szívesen soraimat, anélkül, hogy a továbbiakban nevem ne szerepeljen.

Neked minden jót, teljes egészséget, erős munkakedvet és további sikereket kívánva, maradok a régi nagyrabecsülésem és szeretetem kifejezésével

őszinte híved

Kürthy György

MTAKK Ms 4588/199.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Fülep Lajos tanár urnak Budapest, II. Széher út 22
Feladó (nyomt.) Kürthy György Budapest, IX. Mester-u. 22. Tel. 130–300
Kürthy György ld. 3054. sz.
Előzménye: 3054. sz.

[1] FL levele nem ismeretes.
[2] Ld. 3054/2.
[3] Ady Lőrincné Pásztor Mária (1858–1937) 1874-ben kötött házasságot Ady Lőrinccel.
[4] Ilona nevű első gyermekükről van szó.
[5] Ady Lőrinc (1851–1929) gazdálkodó.
[6] Ady Lajos (1881–1940) tanár, tankerületi főigazgató, majd tanügyi tanácsos.
[7] Pásztor Dániel.

3068. MIHÁLYFI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. II. 25.

Dr. Fülep Lajos egyet.[emi] tanár úrnak,
Budapest.
II. Széher ut 22.

Kedves Professzor Úr!

Mellékelten küldöm átgépelve a cikket,[1] remélem, hogy nincs hiba az átírásban. Egy megjegyzést szeretnék tenni: a legépelt szöveg 9. oldalán szerepel az az utalás, hogy Pakots[2] milyen buta ember volt. Tekintettel arra, hogy a Pakots fia[3] itt él közöttünk, ujságíró, az egyik napilap munkatársa, – talán ezt az idézetet ki lehetne hagyni.

Őszinte tisztelettel

Mihályfi Ernő
főszerkesztő

Melléklet.

MTAKK Ms 4588/272.
Gépirat autogr. aláírással Magyar Nemzet főszerkesztő fejléces levélpapíron.
A címzés a levél élén.

[1] Derkovits helye. (A II. rész alcíme: A szocializmus festője. – A III. részé: A szocializmus művésze.) = Magyar Nemzet, XXV. évf. 1969. IV. 13. 84. sz. 13., IV. 15. 85. sz. 13., IV. 16. 86. sz. 4.

Mihályfi feltehetően a Körner Éva Derkovits-könyve c. FL-cikk megjelenése után kérte fel FL-t nagyobb terjedelmű Derkovits-cikk írására.

A cikk megjelenésével kapcsolatos Mihályfi 1969. II. 28-i levele:

Kedves Professzor Úr!

Próbáltuk telefonon hívni, de nem válaszolt a számod. Gondolom azért nem baj, ha most küldjük a korrigált és betördelt levonatot és szeretnénk szombaton reggel 8–10 óra között érte küldeni.

Őszinte tisztelettel

Mihályfi Ernő
főszerkesztő
(MTAKK Ms 4588/273.)

[2] Pakots József (1877–1933) újságíró, író, képviselő. 1932-ben megszervezte és elnöke lett az Írók Gazdasági Egyesületének.

[3] Pakots György (1903–1976) újságíró, 1967-től nyugdíjban. Utoljára az Esti Hírlap munkatársa volt.

A Pakots Józsefre vonatkozó mondatot FL kihagyta, a témával kapcsolatban külföldi példára hivatkozott.

3069. MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ SZERKESZTŐSÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. II. 27.

Mellékelten megküldjük a Művészettörténeti Értesítő 1968/3–4. számában megjelent írásának[1] második, tördelt korrektúráját a hasábkorrektúrával együtt.

Arra kérjük, hogy a hibák kijavítása után az anyagot 1969. március 3-ra visszajuttatni szíves legyen.

Tisztelettel

Pogány Ö. Gábor[2]

MTAKK Ms 4589/39.
Gépirat Művészettörténeti Értesítő Szerkesztősége Budapest, V. Kossuth Lajos tér 12. feliratú levélpapíron, az aláírás bélyegző.
Művészettörténeti Értesítő ld. 3034. sz.

[1] A Műv. tört. Értesítő közreadta a szakmába vágó kandidátusi és doktori fokozat megszerzéséhez készült opponensi véleményeket. Itt Németh Lajos: Csontváry Kosztka Tivadar c. nagydoktori értekezésének FL által írt opponensi véleménye megjelenéséről van szó. Ld. még 2852., 3034. sz.

[2] Pogány Ö. Gábor ld. 2647/2.

3070. FÜLEP LAJOS – MIHÁLYFI ERNŐNEK

[Bp.] 1969. III. 2.

Kedves Barátom,

telefon-dialogusunk után praecizirozás kedvéért, úgy gondolom, jó, ha még írásban is közlöm:

1) A tervezett Derkovits helye[1] c. cikkben nem tudom kevesebb helyen elmondani, amire gondolok, mint 11–12 olyan spagghettin. Vagyis, a tapasztalat szerint, két számban közölnétek. (Még inkább eldarabolásába nem tudnék beleegyezni, tartalma miatt nem is lehetséges.)[2] Nem kínálásul vagy rábeszélésül mondom, de nem hallgathatom el, hogy különleges jelentőségű, amit írni szándékozom. Ha azonban sokallod, habozás nélkül mondj le róla, nem fogok megsértődni, amit a telefonba mondtál, nem tekintem obligonak, legföljebb a beletervezett szép Marx-passzust[3] fogom sajnálni, amit még sohase olvastam idézetként nálunk. Bár hiszem, ha megírom, szívesen fogadják másutt, de az írással várok, amíg válaszod érkezik.

2) Ha kell a cikk, kérem, ne legyen olyan féle kiemelésekkel, mint a Körner-cikk[4] volt, hanem símán egyvégtiben.

Szívből üdvözöl

Fülep Lajos

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 4311/220.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

[1] FL Derkovits helye c. cikke a Magyar Nemzet 1969. XXV. évf. IV. 13. 84. sz. 13., IV. 15. 85. sz. 4., és IV. 16. 86. sz. 4. jelent meg.

[2] Végül mégis három részre darabolták, noha a lap egy terjedelmes szakaszt kihagyott: [„Minduntalan beléjük ütközünk."] után: [„De abba is [...]-től érdemes embernek lennie a Földön"]-ig. (MTAKK Ms 4554/31–33.)

[3] A Marx-idézet FL fordításában végül is megjelent a cikkben.

[4] Ld. 3056/3.

3071. KÓSA ZOLTÁN – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. III. 3.
Wallenberg-u. 5.

Igen tisztelt Professzor Úr!

Nagy élvezettel olvastam a M.[agyar] N.[emzet] vasárnapi számában Körner Éva könyvéről közreadott nagyszerű tanulmányát.[1] A szövegnek úgyszólván minden mondata telitalálat – nemcsak a kiemelt, aláhúzott mondatok. Magam is úgy gondolom, hogy minden művészeti irány csak akkor viszi előre a művészet ügyét, ha az újításként („izmusként") hozott metodikai fogásokat művészi szemléletté, világnézetté tudja előléptetni. Egy mű-

vész útját, alkotásait önmagából sohasem tudjuk megérteni, értékelni. Bele kell helyeznünk őt a korba, ahol élt – nincs korát megelőző művész – fel kell fedezni a szálakat, melyek őt a többi kortárshoz és kora életviszonyaihoz kötik.

Engedje meg Professzor Úr, hogy megküldjem Önnek egy nemrégiben megjelent kis könyvemet,[2] amelyben én is megpróbáltam az építészeti fejlődést így szemlélni és emberi közelségbe hozni az elefántcsonttoronyba zárt építészeti eszméket – felfedve azoknak a korból fakadó és korukra ható kisugárzását is. Ezeket a gondolatokat már egy régebbi könyvember (A VILÁGÍTÁS MŰVÉSZETE, 1967)[3] és egy legutóbbi kis tanulmányomban (VALÓSÁG, 1968–9)[4] is megpróbáltam megfogalmazni. Nagyon örülnék, ha Professzor Úr arra méltatná ezt a kis írásművet, hogy elolvassa és azután, egyszer véleményét velem is közölné.

És még egyet: nemcsak Derkovits halt bele – akkor – a mellőzésbe és a nyomorúságba. Felszabadulásunk óta is megtörtént, hogy például Bokros-Biermann[5] megbízások nélkül valósággal éhezett – ugyanakkor Kisfaludi-Stróbl[6] tálcán kapta a zsíros megbízásokat és szobrozta tele tereinket szánalmas szkulpturáival.

Őszinte nagyrabecsüléssel

Kósa Zoltán

MTAKK Ms 4588/174.
Gépirat autogr. aláírással.
Budapestre írt levél.

Kósa Zoltán (1902–1978) építész, résztvett a Bauhaus munkájában, Magyarországon a CIAM egyik megalapítója. 1948-tól a Városépítési Tervező Vállalat építésze.

[1] Ld. 3056/3.
[2] Kósa Zoltán: A XX. század építészete. Bp. 1968. Minerva. Minerva zsebkönyvtár. A kötet megvan FL könyvtárában.
[3] Kósa Zoltán: A világítás művészete. Bp. 1967. Műszaki Kiadó. FL könyvtárában nincs meg.
[4] Kósa Zoltán: Orbán Balázs könyvének évfordulójára. = Valóság, XI. évf. 1968. 10. sz. 88–94.
[5] Bokros Birman Dezső (1889–1965) szobrász.
[6] Kisfaludi Strobl Zsigmond (1884–1975) szobrász. Közel ötven szobra áll köztereken, köztük a Felszabadulási emlékmű, a Kossuth-szobor főalakja, a Millenniumi emlékmű két új figurája stb.

3072. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1969. III. 4.

Kedves Professzor úr!

Le se tudnám írni a meglepetésemet, mit akkor éreztem, mikor a könyveket megkaptam. Nagyon örülök nekik és nagyon köszönöm, máris olvasom, igen szépek, tetszik, ilyent még nem olvastam.

Hát igen a gyertyaszentelő, kint sütkéreznek a napon, hallottam az öregektől, hogy ilyenkor megy a juhász szénát venne, ha süt a nap. Kellett is ám nekik a széna, mert akkora hó lett, akár beleveszhettek volna örökre a birkák. 35 éve, hogy itt vagyok Várkonyban, de ilyen

nagy hóra még nem emlékeszem, még most is sok van belőle. Megint írok ilyen várkonyi eseményeket. Azt, hogy mai napon temettük az év első halottját, a Kiss Sándornét, a Király Örzsit, élete utolsó napjáig dolgozott, még gondviselő se kellett neki, hirtelen halt meg, egyedül élt. Ha már ilyent írok, azt is, hogy a nyáron a Balog Józsi is meghalt, pedig az még fiatal volt, ott is egyedül maradt a felesége abban a nagy házban.

Meg, hogy Szabó Sándor vagy R[émes] Kuruczéknál emberemlékezet óta, vagy talán még azelőtt is egyke volt a divat, de ezt most a fiatalok megváltoztatták, mert van nekik egy 9 éves és egy 4 hónapos kislányuk.

Még azt, hogy a mi lányunk[1] is két hétig olyan gyengélkedő volt, de már jár újból tanítani. Én is el voltam akkor többször nála, tanítottam rétest sütni, meg főzni, mert még idáig nemigen ért ő rá ilyent is tanulni. Még azt is, hogy minden vasárnap vesszük a Magyar Nemzetet, és a Professzor úr írását[2] megtaláltam benne és olvastam.

Most még egyszer köszönöm az irántunk tanusított szeretetét, a Jó Isten áldását kérem továbbra is, hogy még sokáig élhessen erőbe, egészségbe.

Sok szeretettel üdvözli komaasszonya

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/165.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 2517. sz.
[2] A Körner Éva Derkovits-könyvé-re utal (ld. 3056/3), amely 1969. III. 2.-án, vasárnap jelent meg.

3073. FÜLEP LAJOS – LŐRINCZ ERNŐNEK

[Bp.] 1969. III. 12.

Kedves Barátom,

itt küldöm a szükségeseket,[1] és mindjárt most és végül is nagyon kérem, ne jöjjön el úgy, hogy nem nézi meg, *elhozta-e ami kell.*

Tehát:

1) meghatalmazási irat – nem érdekel
2) irat arról, hogy mennyi volt javamra, Erdélyi stb. beadással mennyi lett, Acták vételével mennyi maradt – erre *Urainé*[2] írja rá a megjelölt helyre, *visszahozni!*
3) a nagyobb papír, végig Urainé írása *ő* írja oda, hogy a tranzakcio után mennyi maradt javamra – *visszahozni! fontos!*

Csak Urainéval csinálja, senki mással, még ha akárhogy ajánlkozik is rá – csak zavar van belőle.

Egy kérdés: tavaly megjelent *Nagy László: Darázskirály*[3] (fordítások), sehol se kapni – jártában-keltében kérem próbáljon szerezni.

Ha valamit még tudni óhajt, kérem, telefonáljon.
Visszahozni!
Szíves üdvözlettel

Fülep

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 5691/94.
Kézírás.
Címzés: Lőrincz Ernő úrnak H I. Országház u. 8. Antiquarium
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] FL ezúttal Lőrincz Ernőt bízta meg azzal, hogy a Váci utcai Akadémiai Könyvesboltban lévő követeléséről elszámoljon. Mivel minden, a MTA II. osztályának kiadásában megjelent publikációból tiszteletpéldány illette meg az osztály tagjait, FL az őt nem érdeklő tárgyú könyvek értékében már könyveket vásárolt.
[2] Ld. 2634/1.
[3] Nagy László: Darázskirály. Válogatott műfordítások 1958–1968. Bp. 1968. Magvető. A kötet megvan FL könyvtárában.

3074. FÜLEP LAJOS – A MAGYAR NEMZET LEVELEZÉSI OSZTÁLYÁNAK

Bp. 1969. III. 12.

A Magyar Nemzet Levelezési Osztályának
H.

Kérem, szíveskedjenek mellékelt levelem,[1] amint lehet, közzé tenni. Ez alá is csak két betűt írtam név helyett, az előző levelemben írt okból.
Előre is köszönettel és szíves üdvözlettel

[Fülep Lajos]

MTAKK Ms 4585/7.
Kézírásos fogalmazvány.
Budapestre írt levél.

[1] A mellékelt levelet FL e levélfogalmazvány elküldött példányával elküldte a Magyar Nemzet Levelezési Osztályának (Köves Rózsának). A panaszos levél fogalmazványa a MTAKK Ms 4585/7. levél hátlapján, tartalma nagyjából azonos a 3066. sz. levélben foglaltakkal.
Köves Rózsa III. 19-én küldi el FL-nak a Közért Élelmezésértékesítő Vállalat 1969. III. 15-én kelt ellentmondásos válaszát (MTAKK Ms 4588/274–275.). Közlik, hogy a vállalat a fagyveszély megszűntéig nem fogad el gyógyvíz megrendeléseket a boltokból. Ezenkívül a Nagykereskedelmi Vállalatnak nincs megfelelő választéka gyógyvizekből, hogy el tudja látni az üzleteket. A gyógyvízzel való ellátás egyébként is a gyógyszertárak feladata, a Közért Vállalat csak kisegítésképpen foglalkozik vele. S végül a Tárogató úti bolt 1969. III. 1-én rendelt ugyan Salvus vizet, de a nagykereskedelmi vállalat még nem küldte el a kért mennyiséget. Ők, a Közért Vállalat felszólították a nagykereskedelmi vállalatot, hogy haladéktalanul tegyen eleget a megrendelésnek.
1969. VIII. 4-én FL ismét a Magyar Nemzethez fordult. Köves Rózsa VIII. 7-i válaszában jelenti, hogy írtak a II. ker. Közért Vállalat vezetőjének. (MTAKK Ms 4588/276.) VIII. 22-i leve-

léből kitűnik, hogy közbenjárásuk eredménnyel járt, de ez csak időleges lehetett, mert FL egy év múlva 1970. VIII. 5-én köszöni meg Hidas Mihálynak, a II–III. ker. Közért Vállalat igazgatójának, hogy megoldotta a problémát. (Ld. 3230. sz.)

3075. BÁRDOS LAJOS – FÜLEP LAJOSNAK

Bázel, 1969. III. 27.

Kedves Lajos Bácsi,

szívből kívánok kellemes húsvéti ünnepeket s mindenekelőtt jó egészséget, reméljük: jól van. A családi bajok miatti kényszerű kint maradásunk sok bajjal jár. Emese lányunk nagyon rossz egészségi állapottal és 2 kisfiuval válófélben van, ránk öregségünkben sok gond hárul, egyelőre még bírjuk egészséggel.

Feleségem szives üdvözletét is küldve szeretettel üdvözli

Bárdos Lajos

MTAKK Ms 4585/80.
Kézírás Basel Rathaushof feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor urnak Széher ut 22 Budapest Ungarn
Feladó: 4056 Basel, Vogesenstr. 69.
Bárdos Lajos ld. 3033. sz.

3076. KUN ZSIGMOND – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1969. III. 31.

Mélyen tisztelt Professzor Uram!

Önéletrajz regényem,[1] melyet egy holdbéli kiadó fog ólomba önteni, egy fejezetét küldöm az Ady éjszakái emlékezetes írására[2] gondolva.

Egy tizennégy éves koromban meglesett névnapi éjszakát írtam meg úgy, ahogyan – kis szemtanuként – emlékezem.

Azt a nagy koporsót, sokszor látom, rossz éjszakáimon – ma is.

Az egyik benne ülő, a Móricz Zsigmond Uri murijának a hőse...

Alkalomadtán – előzetes telefoni jelentkezés után – meg szeretném Önt otthonában felkeresni. [!][3]

Addig is vagyok őszinte híve

Kun Zsigmond

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4588/191.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanárnak Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Kun Zsigmond Budapest V. Tüköry u. 5. A boríték megcsonkult.

Kun Zsigmond (1893–2000) író, néprajzi gyűjtő. Magángyűjteményét, amely főleg népi kerámiákból és népi használati eszközökből állt, a III. kerületnek ajándékozta, ahol 1984-ben volt lakásán megnyitották a nyilvánosságnak. FL-sal való kapcsolatának részletei nem ismeretesek. 1964-ben már ismerték egymást, amikor a Beney-család a Széher úton kibérelt egy kis házat nyárára, Kun Zsigmond segített FL-nak a megszerzésében.

[1] Az önéletrajz nem ismeretes.
[2] Ld. 3050/2.
[3] Nem tudni, járt-e ezután FL-nál.

3077. KÖRNER ÉVA – FÜLEP LAJOSNAK

[Moszkva, 1969. IV. ? 3.]

Kedves Professzor Úr!

váratlanul elutazhattam a Szovjetunióba. Jártam már Leningrádban, Jerevánban és most Moszkvában vagyok.

Sok tapasztalatomról remélem rövidesen személyesen is beszámolhatok.[1]

Szívélyesen üdvözli

Körner Éva

A helynév és dátum postabélyegzőről, a dátum olvasata nem egészen bizonyos.
MTAKK Ms 4588/186.
Kézírás Moszkva Kreml Koloknaja „Ivan Velikij" 1505–1600 feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úr Budapest, XII. Széher ut 22. Vengrija

Körner Éva (1929–2004) művészettörténész. 1951-ben muzeológusi diplomát szerzett, 1951–1955 között FL vezetése alatt aspiráns, témája Derkovits Gyula és a kortárs festészet problémája. 1955–1957 között a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályán dolgozott, 1957-ben a Műterem c. folyóirat szerkesztőségében, 1959–1964-ben a Képzőművészeti Alap kiadónál, 1966–1978-ban a Corvina kiadónál, 1979–1990-ben a MTA Művészettörténeti Kutatóintézetben dolgozott.

Derkovits Gyula Bp. 1968. Corvina c. könyvére 1970-ben elnyerte a kandidátusi fokozatot. A kötet nyomtatott dedikációja: „Ezt a könyvet professzoromnak, Fülep Lajosnak ajánlom." A FL könyvtárában levő példányban kézírásos dedikáció is van: „Fülep Lajosnak hálával és szeretettel Körner Éva Budapest 1968. XII. 31."

A kötetben FL 9 lapnyi jegyzete található, amelyeket nyilvánvalóan Körner Éva Derkovits-könyve c. Magyar Nemzetben megjelent cikkéhez készített FL. Ld. 3056/3.

FL könyvtárában a Derkovits-monográfián kívül Picasso. Bp. 1959. Képzőművészeti Alap kiadó (A művészet kiskönyvtára XVI.) c. kötete van meg a következő dedikációval: „Fülep Lajos professzor urnak hálás tanítványa Körner Éva", valamint A művészet a két világháború között. Bp. 1963. Gondolat – Képzőművészeti Alap kiadó. Bizonyosan dedikált példány, de nem található a helyén.

FL igen tehetségesnek tartotta Körner Évát. Amikor 1957. IV. 1-én „racionalizálták" a Szépművészeti Múzeumból – az ok 1956-os magatartása volt –, FL mint az Akadémia Művészettörténeti Bizottságának elnöke levelet írt Szabó Imrének, a MTA II. osztálya akkori titkárának, s arra kérte, írjon a Művelődésügyi Minisztériumnak, helyezzék el Körner Évát az újonnan létrehozott Magyar Nemzeti Galériában. Szabó Imre teljesítette a kérést, írt Korek József főosztályvezetőnek, de kérése eredménytelen maradt. (MTA Lt. a II. oszt. ir. 194/2. FLev. VI. 2310. sz.)

Körner Éva FL élete végéig kijárt hozzá, részint beszélgetni, ahogy az a keltezetlen levelezőlapja bizonyítja, amelyben FL villanyszerelési gondjairól ír (MTAKK Ms 4588/187.), részben kivitte újabban megjelent vagy megírt műveit.

[1] Körner Éva szovjetunióbeli útja, amelyről a képeslapot írta, nagy jelentőségű esemény volt pályafutása során. Perneczky Géza így ír róla: [Körner Éva] „1969-ben, a Magyar Tanácsköztársaság ötvenedik évfordulója alkalmából utazott először Moszkvába, ahol találkozott Kassák régi harcostársával, Mácza Jánossal, aki viszont bemutatta őt Rodcsenko özvegyének – ahonnan aztán már egyenes út vezetett az akkor újra pezsgésnek induló orosz avantgardizmus nagyjaihoz, Jankilevszkijhez és Kabakovhoz is. Ezután még hosszú ideig, szinte évente ellátogatott oda, mert Körner volt talán az egyetlen magyar művészettörténész, aki örömmel élt a Szovjetunióba szóló utazási csereakciók adta lehetőséggel." (Körner Éva: Avantgárd – izmusokkal és izmusok nélkül. Válogatott cikkek és tanulmányok. Szerk. Aknai Katalin és Hornyik Sándor. Bp. 1905. MTA Művészettörténeti Kutatóintézet. – Perneczky Géza: Püthia Budapesten. Jegyzetek Körner Éva művészeti írásairól. 15.)

3078. ÁRKOSSY KÁROLYNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1969. IV. 6.

Kedves Uram!

Bocsássa meg nekem alulírott öregasszonynak, ha megzavarom, – „Ady éjszakái"[1] bátorított reá, hogy írjak. –

Kislánykoromban ugyanis ott voltam az Ő esküvőjén – és évek mulva Csinkszkával[2] – akkor már Márffy Ödönnével[3] is volt alkalmam beszélgetni annakidején a Nyugat-Barátok-körében.

Szép írását kiküldtem Kaliforniába egy közös ismerősünkhöz, – illusztrálva a szép ünnepségeket is. Ő mint volt színésznő, odakint szerteutazgatva a magyarlakta országokba már évek óta rendez Ady estéket – s így mindenki érdekli amiket mi nyujtunk a fiataloknak költészetünk kincsestárából. –

Ám érdekli egy oly kérdés is, amelyet az ujságjainkból nem ért meg egészen. –

Erre szeretnék feleletet, átérthető magyarázatot adni neki, s ezért szeretném felkeresni azt, aki bizonyosan szíves emlékezéssel maradt meg az ismeretkörében, tehát őszinte szívvel tudna a problémájához hozzászólni. –

Mielőtt máshol kényszerülnék kopogtatni, legyen jó választ adni nekem az itt mellékelt borítékban, hogy *kedd* és *csütörtök kivételével* – hol és mely órában volna lehetőségem magával beszélgetni pár percet erről?

Ne vegye tolakodásnak – csupán a messzi idegenbe szakadt fiatal barátnőm sorsán szeretnék – ha lehetne – egy jó szóval könnyíteni. –

Szíves köszöntéssel

Árkossy Károlyné
nyug.[almazott] tanítónő

XXII. Csaba u. 7/b

MTAKK Ms 4585/57.
Kézírás.

Címzés: Fülep Lajos egyet. tanár úrnak Bp. II. Széher út 22.
Feladó: Árkossy K.-né XII. Csaba u. 7/b.
A levélíró kiléte ismeretlen.

[1] Ld. 3050/3.
[2] Csinszka – Boncza Berta (1894–1934) Ady Endre, majd Márffy Ödön felesége. Verseket és emlékiratokat írt.
[3] Márffy Ödön (1878–1959) festő. Visszaemlékezései szerint FL-t 1904-ben ismerte meg Pesten a Baross kávéházban, ahol szinte naponta találkoztak. Párizsban gyakran voltak együtt, s Márffy elbeszélése szerint FL mutatta be Adynak a Café Cluny-ben. Ez 1906-ban lehetett, mivel FL 1904-es párizsi tartózkodása idején még nem ismerte Adyt személyesen. 1906-ban viszont az Ady éjszakái és éjszakája befejező szakasza szerint néha találkoztak. Márffyval FL utóbb nem találkozott, de számon tartották egymást.

3079. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1969. IV. 7.

Kedves Komaasszony,

megkaptam lapját,[1] nagyon köszönöm az értesítést.

Kérem, küldjön 10 kg, az az tíz kg. aszalt szilvát és legyen szíves az árát is megírni majd.

Gondolatban már készülünk a várkonyi útra,[2] csak az idő engedje is már végre!

A jó kívánságot is köszönve én is kívánok minden jót Mindnyájuknak

szeretettel

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai utca 9. u. p. Pécsvárad
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Bognárné utolsó lapja 3072. sz.
[2] Az 1969-es tervezett zengővárkonyi út elmaradt.

3080. FÜLEP LAJOS – BÁRDOS LAJOSNAK

[Bp.] 1969. IV. 9.

Kedves Lajos,

megkaptam lapod,[1] a jó kívánságot köszönöm és szívből viszonzom. Mély együttérzéssel olvastam a szomorú hírt, kívánom, jóra forduljon, de olyan kevés a jó és olyan nehéz az élet! Minél tovább él az ember, annál inkább tudja.

Én még csak megvagyok valahogy, mondhatom, nem szívesen. Mais que faire?

Szívből üdvözöl Mindnyájatokat

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
A Dunamelléki Ref. Egyházkerület Ráday Levéltára. Jelzete nincs.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Herrn L. Bárdos Ach Bischoff Str. 3.
4053 Basel Schweiz-Suisse
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Bárdos Lajos ld. 3033. sz.

[1] Ld. 3075. sz.

3081. FÜLEP LAJOS – VERES PÉTERNEK

[Bp.] 1969. IV. 9.

Kedves junior barátom,

második leveled[1] febr.[uár] 8.-án kelt. Febr.[uár] 15-én válaszoltam rá.[2] Ha azért nem reagáltál rá, mert nem akartál vagy nem értél rá, pont, be van fejezve. Mivel azonban a „világhírű" magyar postáról mostanában gyakran olvassuk, hogy nem kézbesíti a küldeményeket, nem tudhatom, nem a levelem nem ért-e oda vagy a Tied ide; nem akarnám a látszatot, hogy én nem írtam. Nagyon kérlek, lev.[elező] lapon egyetlen szóval közöld velem,[3] megkaptad-e a levelem. A szabadság feltétlen híve lévén, természetesen annak fenntartásával kérem, hogy respektálom mindenki jogát, akar-e levelet írni valakinek, vagy nem.

Szívből üdvözöl

[Fülep Lajos]

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4590/197.
Autogr. fogalmazvány.
Budapestre írt levél.
Veres Péter ld. 3055. sz.
Veres Péter 12 évvel volt fiatalabb FL-nál.
FL-nek ez a levele nem maradt fenn Veres Péter hagyatékában, de megkapta, mert válaszolt rá.

[1] Ld. 3061. sz.
[2] Ld. 3064. sz.
[3] Veres Péter válasza: 3082. sz.

3082. VERES PÉTER – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1969. IV. 10.

Kedves öreg barátom!

Nincs itt semmi hajszál a levesben:[1] azt hiszem egy kicsikét a kölcsönös tapintat kelepcéjébe estünk. Én nem mertem válaszolni, mert vitatnivalóm nem volt. Ha pedig uj, vagy annak vélt gondolatokkal, meglátásokkal, pláne véleményekkel állok elő, (enélkül nem ér-

zem értelemét az írásnak) akkor meg téged kényszerítelek arra, hogy válaszolj, esetleg nagyon tapintatosan, mert látom úgy szoktad – ellentmondj. Ugy érzem, de tudom is, hogy a véleményeidben eredeti, önálló, azt is mondhatnám, szuverén vagy és mert én is az vagyok, legalább ugy látszik, így adódott elő ez a fura helyzet.

Ettől függetlenül ha úgy érzed el kell nekem valamit mondanod, köszönettel fogadom, még ha nem értenék is vele egyet.

Üdv

Veres Péter

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/198.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Fülep Lajos urnak író Budapest II. Széher ut 22.
Feladó (azonos az aláírással) Veres Péter Bpest II. Gárdonyi Géza u. 60.
Veres Péter ld. 3055. sz.

[1] Ld. 3081. sz.

3083. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp. 1969. IV. 12.]

Kedves Kornel,

nem tudom, Borzsák[1] körül nincs-e valami confusio. Amiről valaki telefonálta: „Borzsák megvan", a Görög irodalom *világa* c.[ímű] könyv – ez már meg is van nekem. Én úgy tudtam, tavaly megjelent „Görög irod.[alom] *élete*" vagy hasonló c.[ímű] könyv – s én *ezt* kerestem, ha „világát" írtam, rosszul írtam. Kérem, derítse ki, csakugyan van-e ilyen második Borzsák-könyv és *azt* keresse. Ha tévedtem, és ilyen nincs is, akkor Borzs.[ák] már nem aktuális.

Valamit csütört.[ök] este még akartam mondani, elfelejtettem. Most megint hirdetnek olcsóbbított könyveket (19-ig), köztük *Swift: Szatírák és röpiratok*[2] *5.25 f[orint]. Kérem, vegye meg* és majd a többivel elhozza. Továbbá kellene valaki számára *elemi iskolás számtan,* amiben jó példákkal benne van a *kamatszámítás.* Kérem, keressen ilyet a Tankönyvboltban és azt is hozza el.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

Amint elintézte a cserét, kérem, telefonáljon.

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A görög irodalom világa. Összeáll., az előszót és a jegyzeteket írta Borzsák István. Bp. 1966. Gondolat. (Európai Antológia. Görögország)

Ugyanerre az ügyre vonatkozik az a nekem küldött datálatlan cédula, amelyen ez áll: „Megvan nekem: Borzsák: A görög irodalom *világa*. Bp. 1966. Tavaly azonban valahol láttam ilyenféle címűt emlegetni: A gör.[ög] irod.[alom] *élete vagy Görög irodalmi élet*.

Könyvtárban megnézni, csakugyan van-e az utóbbi, vagy csak az első van. Ha van, pontos címét kérem. [...]" – Borzsák Istvánnak ilyen című műve nem jelent meg.

[2] Swift, Jonathan: Szatírák és röpiratok. Ford., az utószót és a jegyzeteket írta Kéry László. Bp. 1961. Európa Könyvkiadó. Megvolt FL könyvtárában.

[3] Halálakor FL könyvtárában megvolt Kelemen J.–Mosonyi K.: Számtan-mértan. Bp. 1962. c. könyve.

3084. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp. 1969. IV. 14.]

K.[edves] K.[ornél]

Borzsák[1] már nem kell! Megvan.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

Helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 3083/1.

3085. FÜLEP LAJOS – VERES PÉTERNEK

[Bp.] 1969. IV. 15.

Kedves junior barátom,

megkaptam, köszönöm, válaszodat.[1] „Fura helyzetet" nem látok. Teljesen all right.

Hogy nekem „el kell-e valamit mondanom" nem tudhatom. „Valamit mondani" csak két módon szoktam: 1) nyilvánosan; 2) privátim, kérdezetten; kérdezetlen nem fogadatlan prókátorkodom.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 5493/403.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Veres Péter író úrnak H II. Gárdonyi Géza u. 60.

Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Veres Péter ld. 3055. sz.

[1] Ld. 3082. sz.

3086. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1969. IV. 23.

Kedves Professzor úr!

Feladtam a szilvát, az ára éppen annyi lesz mint ősszel volt, 16 forint.

Várjuk már a várkonyi kirándulásra,[1] már most is nagyon szép minden, csak hideg van vagy volt, most az utóbbi időben, és ennek köszönhető, hogy annyit tudtam gyönyörködni az ibolya virágzásba, olyan szép volt mikor mentem a szállásra, egyik helyen sok sok kék, a másik helyen meg lila. Odébb meg mintha pattogatott kukoricát szórtak volna, ott meg fehér ibolya van. Szerettem volna, ha Dóra[2] is láthatná ezt a szépet, ilyenkor is. A fák is bimbósak, úgy látszik sok virág lesz rajtuk ha meg nem fagy, vagy valami veszedelem nem éri. Még csak a kajszi virágzik. Évikáék[3] húsvétkor itt voltak, a kis Juditka[4] alig győzte szedni a sok ibolyát, akkor még kevesebb volt. Már ovodába jár, már verset is tud mondani. Most összejött a munka, mindenfélét vetni kell, mert előbb nem lehetett, most egyszerre kéne mindent, krumplit, kukoricát, répát meg a konyhakertbe is, talán most már végre elmúlik a tél. Mi is csak megvagyunk, a férfiak[5] járnak dolgozni, én meg csak itthon vagyok. Itthon is van elég munka.

Most már nem is írok mást, szeretettel várjuk mindnyájan
szívből üdvözli komaasszonya

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/167.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. k. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] A kirándulásra nem került sor.
[2] F. Csanak Dórára utal.
[3] Ld. 2517. sz.
[4] Ld. 2838/4.
[5] A két Jánosról, apáról és fiúról van szó. Ld. 2719/6., ill. 2686/3.

3087. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1969. IV. 25.

Kedves Komaasszony,

harmadnapra lapom[1] elküldése után tegnap megérkezett a szilva, ma pedig levele. Mindakettőt nagyon köszönöm. Ezzel a lapommal egyidejűleg küldöm a pénzt is. Ha-

marosan visszaküldöm a zacskót is, mert megjelent a Mikszáth 12. kötet,[2] benne küldöm majd.

Nagyon szépen írta levelében, milyen világ van most arrafelé, készülök is menni, csak az idő engedje! De ez a tavasz is rosszul indul, legalább is errefelé, a meleg nem akar megjönni.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 3086. sz.
[2] A Mikszáth-sorozat 12. kötete 1969-ben jelent meg, az író kisebb elbeszéléseit tartalmazza. Ld. még 2828/2.

3088. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1969. IV. 28.

K.[edves] K.[ornél],

mikor ezt a lapot írom, még nem tudom, a társaság[1] melyik este jön – mire megkapja, bizonyára tudni fogja. Akármelyik estét választják, Magát arra kérem, jöjjön meg ¾ 8-ra, csöngessen, valami könyv-ügyet el kell intéznünk, amit Urainéval[2] már megbeszéltem. Egyúttal emlékezetébe idézem A.[nette] Laming: Őskori barlangművészetet[3] – ne felejtse el félretétetni.

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév a feladóból.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A „pénteki társaságról" van szó, amelynek Vajda Kornél állandó tagja volt.
[2] Ld. 2634/1.
[3] Laming, Anette: Őskori barlangművészet. Lascaux. Bp. 1969. Gondolat. Megvolt FL könyvtárában.

3089. CORVINA KIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. IV. 28

Fülep Lajos úrnak
a MTA rendes tagja
Budapest

Igen tisztelt Professzor úr!

Kiadónk[1] már hosszabb ideje foglalkozik azzal a gondolattal, hogy Professzor úr könyvalakban megjelent műveit és folyóiratcikkeit összegyűjtve újból közre bocsássa.[2] Körner Évától[3] azonban annak idején úgy értesültünk, hogy Professzor Úr akkor az időpontot nem látta az új kiadásra alkalmasnak. Most – ugyancsak Körner Évától – halljuk, hogy vállalkozni tudna a gyűjteményes kiadás előkészítésére.

Örömmel ragadjuk meg ezt az alkalmat, hogy Professzor Urat felkérjük, engedje át e gyűjteményes kötet kiadási jogát a Corvina Kiadónak. Úgy gondoljuk, hogy a Corvina szerkesztői gárdájának gondossága, megjelent könyveinek nyomdatechnikai és tipográfiai színvonala biztosítékot nyújt a művek méltó megjelentetésére.

A közlendő szövetekért az előírt maximális ívhonoráiumot (2000 Ft), a képanyagért ugyancsak a képszerkesztésért kifizethető legmagasabb honoráriumot ajánljuk fel.

Reméljük, hogy a szerződés[4] megkötéséhez hamarosan megkapjuk Professzor Úr hozzájárulását, és így nem lesz semmi akadálya annak, hogy a magyar olvasóközönség újból hozzájuthasson Professzor Úr régóta nélkülözött műveinek új kiadásához.

Mély tisztelettel

Bíró Lívia igazgató[5]
Dr Tarr László[6] főszerkesztő

MTAKK Ms 4585/196.
Gépirat autogr. aláírásokkal Corvina Kiadó Budapest V., Váci utca 12. Telefon: 182–960 feliratú levélpapíron. Ikt. száma: 89207/69. TL/KGYI
Címzés a levél élén is. A borítékon: Fülep Lajos úrnak a MTA rendes tagja Budapest, Széher út 22. „Corvina Budapest" nyomtatott szövegű borítékon.
Rajta FL aláírásával „risposta V. 8."

[1] A Corvina Idegennyelvű Kiadó címen 1955-ben kezdett működni, feladata a magyar irodalom alkotásainak idegen nyelveken való kiadása és terjesztése volt. Idővel egyre inkább a képzőművészeti kiadványok magyar és idegen nyelveken való kiadására specializálódott, 1965-ben nevét Corvina Kiadó-ra változtatta. A kiadó munkatársainak tekintélyes része az ártatlanul politikai perekben elítéltek közül került ki szabadulásuk után. (Veressné Deák Éva közlése.)

[2] A könyv: Fülep Lajos: Magyar művészet. Művészet és világnézet. Bp. 1971. A művészettörténet forrásai. Szerk. Németh Lajos címen jelent meg. FL előszavának kelte 1970. január. A kötet Németh Lajos utószavával, FL halála után jelent meg.

[3] Körner Éva ld. 3077. sz. 1966–1978 között a Corvina Kiadó lektora volt, ő szerkesztette FL kötetét.

[4] A szerződést ld. 3104/5.

[5] Bíró Lívia (1920–?), Patkó Imréné, régi pártmunkás, a Corvina Kiadó igazgatója volt, francia kiadványok szerkesztője.

[6] Ld. 3010/5. Ld. még 3092., 3096., 3102., 3104., 3176., 3180., 3186., 3191. és 3239. sz.

3090. PATAKYNÉ MOLNÁR ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

[Moszkva,] 1969. V. 5.

Üdvözletét küldi Moszkvából a „Ferenczy Béni–Medgyessy Ferenc" kiállítás megnyitásának napján[1]

P. Molnár Zsuzsa

A helynév postabélyegző, ill. a levél szövege alapján.
MTAKK Ms 4589/127.
Kézírás Moszkva. Krasznaja Ploscsagy feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzornak Budapest II. Széher ut 22.
Patakyné Molnár Zsuzsa ld. 2949. sz.

[1] A kiállítás megnyitása a Szovjet Képzőművészeti Szövetség bemutatótermében volt. „Igor Szvetlov művészettörténész, a magyar szobrászat kiváló ismerője méltatta a két klasszikus magyar művész munkásságát. Beszédet mondott Vigh Tamás Munkácsy-díjas szobrászművész; jelen volt a szovjet főváros sok művészeti kiválósága és a moszkvai nagykövetség több képviselője." (Népszabadság, 1969. V. 6. XXVII. évf. 102. sz. 6.)

A Népszabadság és a Magyar Nemzet 1969. XI. 26-i számában szinte azonos szövegű cikk tudósít arról, hogy Kiss László a moszkvai Puskin Múzeumnak ajándékozta Medgyessy Ferenc és Ferenczy Béni néhány alkotását. „Irina Antonova, a muzeum igazgatója megköszönte az ajándékot, és kijelentette, hogy a műalkotások értékes részét képezik majd a szocialista országok modern művészetével foglalkozó gyűjteménynek." (Az ajándékozásról szóló cikkekre Illyés Mária hívta fel a figyelmemet.)

3091. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Fiesole, 1969. V. 6.

Pár napra feljöttem ide pihenni. Szeptember közepén, remélem, végre látjuk egymást B[uda]p.[est]-en[1]...

Addig is öleli

Carlo.

MTAKK Ms 4590/124.
Kézírás Fiesole La Cattedrale (Interno) feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. Fülep Lajos akadémikus v. egyetemi tanár Széher utca 12 (?) Budapest Ungheria Hungary

[1] Tolnay szeptemberben járt Budapesten, IX. 26-án látogatta meg FL-t. Ld. Fodor A.: Ezer este... II. 600. A naplóból nem derül ki, találkoztak-e többször is.

3092. FÜLEP LAJOS – A CORVINA KIADÓNAK

Bp. 1969. V. 8.

A Corvina Könyvkiadó Igazgatóságának
H.

Köszönettel nyugtázom IV. 28.-án kelt, 89207/69. TL/KGYI sz. levelüket.[1]

Körner É.[va][2] közlésébe egy kis félreértés csúszott – momentán a Magyar Művészet c. kis könyvem[3] újra kiadására említettem neki némi hajlandóságot, mivel az kevésbé térítene el egyéb munkáimtól, cikkek válogatásától etc. egyelőre még húzódozom (meg kell említenem, hogy egy másik kiadó[4] már jó ideje szorongat, kötelező ígéretet ugyan nem, de halogató biztatást, feltételesen, mondtam is rá).

Ha Önöknek a Magyar Művészet külön megfelelne, két nagyon hozzáillő hosszabb cikkel teljesebbé és aktualisabbá lehetne tenni: 1) A magyar művészettörténelem föladata.[5] – Akadémiai székfoglaló volt, megjelent az Akademia „Művészettörténet" sorozatában 1951. 2) Izsó Miklós,[6] előadás az Akadémián, megjelent a Művészettört.[éneti] Értesítőben, 1953. Ehhez a kettőhöz is jó és érdekes képanyagot lehetne adni.

Teljes tisztelettel

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4585/197.
Kézírásos fogalmazvány.
Címzés csak a levél élén.
Budapestre írt levél.

[1] Ld. 3089. sz.
[2] Körner Éva ld. 3077. sz., ill. 3089/2.
[3] Ld. 2508/1.
[4] A Szépirodalmi Kiadó megbízásából Lakatos András látogatta meg FL-t Fodor András kíséretében válogatott írásainak kiadása ügyében. Utóbb Domokos Mátyás váltott leveleket FL-sal, s személyesen is járt nála. A kötet nem valósult meg. Ld. 3176., 3180., 3186. sz.
[5] FL székfoglalója, A magyar művészettörténelem föladata. = MTA II. Társadalmi-Történeti Osztály Közleményei 3. Muzeológiai sorozat. 1951. II. köt. 1. sz. 3–24. megjelent a Corvina-kötetben.
[6] Az akadémiai Izsó-tanulmány (ld. 2508/3.) ugyancsak bekerült a kötetbe.

3093. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp. 1969.] V. 13.

K.[edves] K.[ornél]

kisült, hogy Ithaka[1] olyan disznóság, amilyennel nem lakhatom egy födél alatt: Devecseri[2] klapanciái egy sorban Homerosszal, Aischylosszal etc. Megtelefonáltam Urainénak,[3] visszaküldöm. Tehát kérem, telefonáljon majd, hogy megbeszéljük, mikor jön ki érte. Ha közben a desideratából valami már van, egyúttal kihozhatja – kérem, érdeklődje meg.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév és az évszám postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy M. u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ithaka! Gink Károly fotói, Devecseri Gábor versei és fordításai. Bp. 1969. Magvető.
[2] Devecseri Gábor (1917–1971) költő, műfordító, író. Görög–latin szakon szerzett diplomát, lefordította a teljes Homerost, számos antik drámát és költeményt.
[3] Ld. 2634/1.

3094. VARGA JÓZSEF – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1969. V. 18.

Tisztelt Professzor Ur!

Ha megkésve is, meg kell köszönnöm Önnek az Ady-évforduló alkalmából a Magyar Nemzetben írt emlékezéseit.[1] (A *Főszerkesztőnek*[2] külön gratuláltam.)

Évtizedek óta az első olyan megnyilatkozás volt ez, amely valóban újat adott Ady-arcvonásaihoz. Nekem különösen jól jött: már megkötötték a szerződést *Ady-könyv*em új kiadására[3] és így az Ön emlékezéseit is beleépítem abba.[4]

Szó sincs arról, hogy az *Új versek*-ről írt kritikájáról[5] elfelejtkezett volna az Ady-irodalom. Hogy csak egy példát említsek, Bölöni 4 (négy) kiadást megért könyvében idéz is belőle.[6]

Sok tanulsággal olvastam a *Derkovits*-csal kapcsolatos[7] fejtegetését is. Igazi szellemi örömöt okoztak, adtak ezek az írásai nekem.

Milyen jó volna, ha Professzor Úr folytatná publicisztikus munkásságát is.

Különben felejthetetlenek nekem azok a séták, beszélgetések is, amelyeket az 50-es évek közepén – szegény Bársony Imre,[8] Sinkovits Pista[9] és mások társaságában folytathattam Önnel, amikor még magam is guggerhegyi lakos voltam.

Jó egészséget kíván és tisztelettel
üdvözli régi igaz híve

Varga József

Bpest XIII. Szt. István-park 20/b IV/30.

MTAKK Ms 4590/200.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Bpest II. Széher u. 22.
Feladó: Varga József Bpest, XIII. Szt. István-park 20/b.

Varga József (1929–1993) irodalomtörténész, Ady-kutató. 1957-től a MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa. FL hagyatékában megvolt Varga József: Ady képzőművészeti érdeklődése. = A MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei 1965. XXII. köt. 1–4. sz. 289–302. klny. „Fülep Lajos professzor úrnak szíves figyelmébe régi tisztelettel Varga József" dedikációval.

[1] Ld. 3050/2.
[2] Mihályfi Ernőre utal.
[3] Varga József Ady-könyvei: Ady Endre. Pályaképvázlat. Bp. 1966. Magvető. Elvek és utak; és Ady kora. Bp. 1977. Kossuth Kiadó.
[4] Az Ady és kora c. kötetben Varga szó szerint Bölöni Györgyöt idézi (180.), a jegyzetekben hivatkozik az 1906-os kritikára és az 1969-es cikkekre.
[5] Ld. 2561/2.
[6] Bölöni György: Az igazi Ady. Első kiadása Paris, 1934. Atelier de Paris, 2. kiad. Bp. 1947. Szikra; 3. kiad. Bp. 1955. Magvető; 4. Bp. 1966. Szépirodalmi K. Utóbb még 1974-ben és 1977-ben is megjelent.
[7] Ld. 3056/3. és 3070/1.
[8] Bársony Imre kiléte ismeretlen.
[9] Sinkovits István (1910–1990) történész, egyetemi tanár.

E levéllel kapcsolatban írja Fodor András, hogy FL telefonba olvasta neki „egy tévesen neki szóló levelet. Szerzője – nekem évfolyamtársam volt – az ötvenes évekbeli közös gugger-hegyi sétákra hivatkozik boldogult Bársony Imrével. Hát ő se egyiket, se másikat (ti. Varga J.-et) nem ismeri, de még a Gugger-hegyet se. Azt se tudja, hol van." (Fodor A.: Ezer este... II. 584.)

3095. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1969. V. 22.

Kedves barátom!

köszönöm az érdekes Derkovits cikkeket.[1] Rögtön elolvastam, *kitűnő*, okos, és helyes, mint minden amit te írsz. Csodálkoztam kissé azon, hogy közölted egyáltalán, (bár *én* nem vagyok ebben a *te* álláspontodon) és örültem is neki, több okból. Elsősorban jó volt valamit olvasni tőled annyi idő után, – másodszor ezer olyan okból, amit te is tudsz. Röviden írok, mert ezúttal ősszel *hosszú időre* Pestre fogok menni, talán 2 ½–3 hónapra.[2] Nagy izgalmak és változások voltak az utolsó hetekben, meg is viseltek, (talán látod az írásomon is hogy egyenlőtlen?) főleg az idegeimet. Elég hirtelen kiderült hogy jó háztartási segítségem, 12 éve van itt, súlyos gyomoroperációja után ami kb. 2 ½ év előtt volt, és reméltük, utána jobban lesz, *hivatalosan* munkaképtelen, vagyis abba kell hagynia az állásával járó munkát, bár ez *igen* könnyű nálam. Egy pár hónapig *félig* volt szabad neki ezt tennie, és a Biztosító fizetett nekem egy munkaerőt 2x egy héten. De most (itt a szociális gondoskodás fantasztikusan jó!) kap a biztosítótól annyit, amennyi itt a *fizetése*, és *én* fizetem a munkaerőt, amíg kell, de ősszel végleg elmegy. Nagy és jól szituált családja és az állami segély által lakása, élete stb. biztosítva van. Ezért most *nekem* kellett sürgősen magamról gondoskodni (intellektuellek állami ellátása *pocsék*, csak a munkás, a szakszervezeti tag jár jól. *Ez* is szocializmus!) Szerencsére épül nem messze innét szép erdős parkos helyen egy *nagy u. n. „service flat"*, ahol bár csak két szobát kapok (most 5 van) és *drágább*, mint amiért ezt a lakást éppen most *eladtam*, de ott semmi gondom nem lesz házi munkaerőre, amit itt már szinte lehetetlen kapni, és főleg megfizetni. Házamat bár elég jó áron sikerült eladnom, de a vevő nem halaszthatja tovább hogy ide jöjjön lakni, mint *okt.[óber] első* napjaiban. Az én új lakásom viszont nem lesz kész előbb mint *decemberben*. Így hát okt.[óber,]

nov.[ember] és dec.[ember] egy részén nincs hol lehajtanom a fejemet. Juckánál[3] nincs hely, egy indiai barátjuk *kell* hogy ott legyen jan.[uár]1-ig. Mivel amúgy is akartam Pestre menni pár hétre ősszel (valószínűleg utoljára!) így *később* indulok és tovább maradok, ha a *három* jó vendéglátó (akik szeretettel hívnak) számára sok lenne, vagy a fűtés nem olyan mint én itt megszoktam, – hotelbe megyek az utolsó hetekben, hiszen sokat megtakarítok azzal hogy *itt* semmiről nem kell gondoskodnom és új lakásomra az előleget a *vevő* fizeti *most*, így ott se lesz költség. Persze a hurcolkodás nemcsak sokba kerül, de nagy munka előre kikeresni, *eldobni*, szortírozni, sőt sajnos egyetmást *eladni* is sok mindent, ami oda nem fér be. De a lakás szép lesz, jól épített és a két szoba tágas, fürdőszoba, konyha, hall is lesz, és pedig igen szép. Meleg ételt kapok, lesz portás, főnöknő, restaurant, kert, nagy *terasz* (nem balkon mint itt szokás) csak a klíma jobb volna akkor sok előnye lesz. De tudod, hogy egyrészt a *gyökeres* változás mindig rémes, és ott mégis még nagyobb lesz az egyedüllét, ami Géza[4] halála óta krónikus betegség nálam. *Állítólag* ezekben a service-flat-ekben az emberek (120–130 lesz ott) sokkal többet érintkeznek mint külön házakban, és ugyancsak állítólag *válogatott* jófajta embereket vesznek csak be, *talán* lesz itt-ott valaki akivel lehet érintkezni. Lesz egy könyvtárszoba is ahova el nem férő könyveket kiki berakhat és olvashat, egy nagy *közös* helyiség stb.

Nekem nagy elhatározás volt és súlyos krízis, főleg mert *sietni* kellett, alig volt időm beletörődni. Sietni mert én vettem meg az *utolsó jó* lakást (a többi még drágább volt!) és mert eladni is most kellett a nyári szünidő hónapokban senki nem néz házakat, és ősszel késő, és sok költség ha *itt* is, *ott* is kell fizetnem. Most kiki ujonghat, hogy milyen jól sikerült, csak én vagyok kimerülve, és félek a változástól. De az *egész* hurcolkodást *Jucka fogja csinálni*, ami igazán nagy tehermentesítés.

Hát látni fogjuk egymást ősszel gyakran!

Ölel

Magda

MTAKK Ms 4589/222.
Kézírás.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22. Hongarije
Feladó: M. Révész Alexander Hanedve str. den Haag Holland

[1] Ld. 3056/3. és 3070/1.
[2] Révészné 1969 őszén csaknem négy hónapot töltött Budapesten.
[3] Leánya, Révész Júlia.
[4] Révész Géza (1878–1955) zenepszichológus, hangfiziológus, 1939-től az amsterdami egyetem tanára.

3096. CORVINA KIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. V. 23.

Fülep Lajos urnak
a Magyar Tudományos Akadémia tagja
egyetemi tanár
Budapest

Kedves Professzor Úr!

Köszönettel vettük 1969. május 8-án kelt levelét.[1] Nagy örömünkre szolgál és megtisztelő feladatnak tekintjük az Ön írásainak kiadását.[2] Körner Éva[3] fel fogja Önt keresni, hogy a kötet tartalmát pontosan kijelöljék.

Tisztelettel

Tarr László[3]
főszerkesztő

MTAKK Ms 4585/198.
Gépirat autogr. aláírással Corvina Kiadó Budapest V., Váci utca 12. Telefon: 182–960 feliratú levélpapíron. Ikt. szám: 89/275.Kö/KGYI
Címzés a levél elején is. A Corvina Budapest feliratú borítékon a cím tévesen XII. kerületet közöl.

[1] Ld. 3092. sz.
[2] Ld. 3077., ill. 3089/2.
[3] Ld. 3010/5.

3097. FÜLEP LAJOS – BENEDEK ANDRÁSNAK ÉS ISTVÁNNAK

[Bp.] 1969. V. 31.

Mély együttérzését küldi[1]

Fülep Lajos

PIM Kézirattár V 3507/2.
Kézírás.
Címzés: Benedek-család H XII. Vércse u. 24/b.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Benedek András (1913–1995) dramaturg, színikritikus, műfordító.
Benedek István ld. 2935/2.

[1] Benedek Marcell ld. 2935/2. halála alkalmából írt sorok. Ld. még 2584. sz.

3098. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1969. V. 31.

Kedves Komaasszony,

azt írta utolsó levelező lapján,[1] most már jó az idő, mehetünk. Mire lapja ideért, az idő megbomlott, s azóta se tud megállapodni, legalább is nem úgy, hogy 2–3 napra tervezni lehessen, ami nekünk szükséges. Ezért is halasztódott az utunk, és ki tudja, mikor kerülhet rá sor, ha egyáltalán.[2]

Éppen ezért írok most, mert közben kiderült, hogy a dió is fogytán van. – Kérem, a mellékelt lapon legyen szíves megírni, van-e még ott, kaphatnék-e vagy 7–8 kilót. Ha igen, megkérem rá, foglaljon le nekem annyit, ha talál jó fajtát, és írja meg az árát. Ha tudunk hamarosan menni, elhozom, ha halasztódik az utunk, megkérem, küldje el postán, mert már csak 2–3 hétre van.

Ezért nem küldtem el a Mikszáth 12.-őt[3] – itt van már nálam, ha menni tudok, viszem, ha nem, küldöm. Ezzel együtt van a teljes Mikszáth.

Fáradozását előre is köszönve, Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 3086. sz.
[2] A kirándulás elmaradt.
[3] Ld. 2828/2.

3099. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Őcsény,] 1969. VI. 8.

Kedves Lajos bátyám,

sokat emlegetjük és sok szeretettel küldjük üdvözletünket Fodor János[1] keresztelőjéről:

Andris és Sárika[2]

Bozay Attila[3]
Bozayné Körmendi Klára[4] keresztszülők
Mátis Lajos[5]
Bulla Károly[6]
Dávid[7]

A helynév a tartalom alapján, a keresztelő Őcsényben volt.
MTAKK Ms 4586/297.
Kézírás Csontváry Kosztka Tivadar 1853–1919 Magányos cédrus. Magyar Nemzeti Galéria Budapest feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Fodor János, Fodor Andrásék kisebbik fia 1969. IV. 9-én született. Magyar–könyvtár szakon végzett, utóbb egyetemi oktató.
[2] Ld. 2560. sz.
[3] Ld. 3007/1.
[4] Ld. 3007/1.
[5] Mátis Lajos (1904–1994) Fodor Andrásné édesapja, őcsényi községi orvos.
[6] Bulla Károly (szül. 1946) újságíró, író, Fodor András barátja.
[7] Ld. 2560/1.

3100. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1969. VI. 17.

K.[edves] K.[ornél],

a kívántakból még mindig nincs semmi? Vajda M.[ihály]: A mítosz és a ráció…;[1] Zoltai D.[énes] A mod.[ern] zene emberképe (ma olvastam, megjelent),[2] két Jacobson;[3] Nagy László: Babérfák;[4] Magyar Imre: Kozmikus sértődés;[5] Mikszáth 13 (Helikon, vászon);[6]

Kérem még a következőket:

1) Graves–Patai: Heber mitologia (Gondolat)[7]

2) R.[obert] Graves: Jezus király (Gondolat)[8]

3) Mojzer Miklós: Holland életképek. *1967* Corvina[9]

Kérem, sürgesse és adjon majd hírt.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév a feladó alapján.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsi M. utca 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Vajda Mihály: A mítosz és a ráció határán. Edmund Husserl fenomenológiája. Bp. 1969. Gondolat. Halálakor megvolt FL könyvtárában.
[2] Zoltai Dénes: A modern zene emberképe. Zeneesztétikai tanulmányok. Bp. 1969. Magvető Kiadó. (Elvek és utak) Megvolt FL könyvtárában.
[3] Jakobson, Roman: Hang–Jel–Vers. Ford. Éder Zoltán stb. Bp. 1969. Gondolat Kiadó. Halálakor megvolt; más Jakobson-mű nincs, Vajda Kornél sem emlékszik rá.
[4] Babérfák. Ford. Nagy László. Délszláv népköltészet. Vál. Vujicsics D. Sztoján. Bp. 1969. Magyar Helikon. FL könyvtára listáján szerepel a kötet.
[5] Magyar Imre: Kozmikus sértődés. Tanulmányok. Bp. 1968. Medicina. 2. bőv. kiadás. Megvolt FL könyvtárában.
[6] Mikszáth Kálmán műveinek 13. kötete. Kisebb elbeszélések. Bp. 1969. Magyar Helikon. A könyvet Bognár Jánosné részére rendelte FL.
[7] Graves, Robert–Patai, Raphael: Héber mitoszok. A genezis könyve. Bp. 1969. Gondolat Kiadó. Megvolt FL könyvtárában.
[8] Graves, Robert: Jézus király. Ford. Terényi István. 2. kiad. Bp. 1969. Gondolat Kiadó. Graves-nek 3 más műve volt meg, ez nem.
[9] Mojzer Miklós: Tableaux de genre hollandais. Bp. 1967. Corvina. Megvolt FL könyvtárában. A könyv 1967-ben magyarul is megjelent a Remekművek magyarországi múzeumokban 1. sorozatban.

3101. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Kaposvár,] 1969. VI. 18.

Kedves Lajos bátyám,

a jobb alsó sarokban lévő gimnáziumomban érettségiztetek éppen. Meghívtak elnöknek. Tapasztalataim tanulságosak. Ez a nemzedék „tananyag-automataként" a réginél jobban szuperál, de a dolgok, művek, jelenségek iránti érzékük, ítélőképességük nulla. Szóban majd többet a „szóbelikről".

Szeretettel köszöntöm:

Andris

Helynév a képeslap képe alapján.
MTAKK Ms 4586/298.
Kézírás Kaposvár feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher ut 22

3102. A CORVINA KIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. VI. 20.

Fülep Lajos professzor úrnak
Budapest

Kedves Professzor úr!

Örömmel értesítem, hogy a Corvina Irodalmi Tanácsa teljesen egyetértett kötetének tartalmával.[1] A kivitelre vonatkozóan úgy határoztak, hogy az Ön kívánságának megfelelően a kötet álló formátumú lesz, kb. 80 képpel illusztráljuk.[2]

Kis türelmet kérünk Öntől a szerződés megkötéséig; ugyanis a kötetbe kerülő anyag „n" számát a szerkesztőnek könyvtárakban kell megszámlálnia.

Szívélyes üdvözlettel

Dr. Tarr László[3]
főszerkesztő

MTAKK Ms 4585/199.
Gépirat autogr. aláírással Corvina Kiadó Budapest V., Váci utca 12. Telefon: 182–960 nyomt. fejlécű levélpapíron. Ikt. sz. 89.320/69. Kö/KGYI
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II., Széher út 33. Corvina Budapest nyomtatott feliratú borítékon.
Rajta FL kézírása: érk. VI. 24, válasz küldve VI. 24. *módosított lista*

[1] Ld. 3092. sz.
[2] Ld. 3089/3.
[3] Ld. 3010/5.

3103. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Fonyód,] 1969. VI. 23.

Kedves Lajos bátyám,

a képen látható aspektus vigasztal naponta. Dolgozni is szerettem volna az érettségiztetés[1] után, de egy Lator[2] kötetéről írt kritikán[3] kívül egyéb nem telt tőlem.

A hét végén megyek a családhoz. Sárika[4] írja, hogy János[5] szépen gyarapodik, már majdnem öt kiló.

A jövő héten már telefonon is jelentkezem. Addig szeretettel küldöm üdvözletem =

Andris

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/299.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 3101. sz.
[2] Ld. 2553. sz.
[3] Fodor András: Lator László: Sárangyal. = Kortárs, 1970. XIV. évf. 7. sz. 1169–1170.
[4] Ld. 2560. sz.
[5] Ld. 3099/1.

3104. FÜLEP LAJOS – A CORVINA KIADÓNAK

Bp. 1969. VI. 25.

Corvina Könyvkiadó Igazgatóságának,
Dr. Tarr László[1] főszerkesztő úrnak,
H.

Kedves Főszerkesztő Úr!

Köszönettel nyugtázom f. hó 20-án kelt, 89.320/69/Kö/KGYI sz. levelét.[2]

Közben a hirtelen hevenyészett listán egy kis változtatást határoztam el, és ehhez képest két apróság törlését kérem, és pedig: 1) A mai magyar művészetről,[3] 2) Csontváryról – hangszalagon.[4] Mindkettő alkalomhoz fűződő rögtönzött beszélgetés volt, azóta elvesztette aktualitását és ki is üt a többi anyagból. Más okom is van a mellőzésükre.

Bár nem sok, de ennyivel is könnyebb lesz az „n" számítása.

A többi címet talán bele is vehetnők a szerződésbe.[5]

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4585/200.
Kézírásos fogalmazvány.
Címzés: Corvina Könyvkiadó Igazgatósága dr. Tarr László főszerkesztő úrnak Budapest V. Váci utca 12.

[1] Ld. 3010/5.
[2] Ld. 3102. sz.
[3] A mai magyar művészetről. = Csillag, 1956. X. évf. 6. sz. 1218–1221. Nem jelent meg a kötetben.
[4] Csontváryról – hangszalagon. Ld. 2637/2. Nem jelent meg a kötetben.
[5] A szerződés MTAKK Ms 4585/193. 1969. VI. 30. kelettel rögzíti a kiadás feltételeit. A kötet tartalma: Magyar művészet (ld. 2508/1.)., Rippl-Rónai József (A Ház 1910.)., A magyar művészettörténelem föladata (ld. 3092/5.)., Izsó Miklós (2508/3.)., Derkovits Gyula (Művelt Nép 1955. 10. 6.)., Derkovits helye (ld. 3070/1.)., Művészet és világnézet (Ars Una, 1923. I. évf. 1–3. sz.)

3105. FISCHER ANTAL ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[1969 nyarán]

Sok szivélyes üdvözlet a „napos Adriáról", ahol 10 nap óta nem láttunk napot, de sokat sétálunk és (néha) még meg sem ázunk. Lovranában is voltunk, gondoltunk Rád. Ennek ellenére kellemesen múlnak a napok és jót tesz a kikapcsolódás.

A viszontlátásig sok szivélyes üdvözlet

Fischer Antal
Fischer Antalné

MTAKK Ms 4586/227.
Kézírás Opatija Ambasador feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher ut 22 Madarsko

Fischer Antal (1901–1979) orvos, reumatológus. 1960 óta a II. Belklinika docense, 1969-től professzora. FL kezelőorvosa, barátja és sétapartnere. Utolsó betegsége idején 1970. IX. 22-én az ő klinikájára szállították FL-t, onnan X. 5-én átkerült a sebészetre, X. 6-án megoperálták, X. 7-én meghalt.

3106. FÜLEP LAJOS – LATOR LÁSZLÓNAK

[Bp.] 1969. VII. 10.

Kedves Lator,

nagyon köszönöm könyvét.[1] Mondhatom, rég örültem így valaminek – hiszen tudja, régóta kívántam. Nyomban elolvastam elejétől végig, egyre növekvő örömmel – csak azt sajnáltam, hogy már vége van. De most már bizonyosan csak ennek a fejezetnek: méltó folyatást kívánok hozzá.

Meleg kézszorítással
öreg barátja

Fülep Lajos

A helynév a postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Lator László író úrnak H II. Kupeczky u. 7.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Lator László ld. 2533. sz.

[1] Lator László: Sárangyal. Bp. 1969. Szépirodalmi Könyvkiadónál megjelent verskötete FL könyvtárában „Fülep Lajos professzor úrnak tisztelettel, szeretettel Lator László 1969. július 5." dedikációval volt meg.

3107. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1969. VII. 16.

Kedves Professzor úr!

A pénzt is meg a levelet[1] is megkaptam, nagyon köszönöm. Most már talán megjavul az idő, már két hét óta nem esett, az utóbbi időben minden délután esett az eső, úgy, hogy a fődbe alig tudtunk bemenni. Most már talán jöhetnek a Professzor úrék,[2] de rá se ismer a falura, mert minden háznál építkezés van, vagy újat építenek, vagy az öreget tatarozzák, de a legtöbben ezt csinálják. Meg lakodalom is annyi volt, Bajnokéknál 400 személyes, meg a Hosszú Juliskáéknál is ilyen nagy, a sütés-főzés is túlságos, egész éjjel vacsora után is mindent hordnak, kínálják a vendégeket, tálcákon a menyecskék a feketekávét is. Aki egészséges, hogy dolgozhat, meg nagyobb családdal van, azok jobban bírják magukat, ott van minden. Pécsváradon is voltunk lakodalomba, ott meg olyan divatos volt a menyasszony, hogy a párizsi divat kis Miska hozzá. Mondom a kis lánynak, a kis Juditkánknak,[3] mert nagyon rossz volt a lakodalomban, hogy jó légy, mert jön majd a menyasszony hát jött is, ám tátva is maradt a szánk, az enyém is, meg a kislány is úgy elhallgatott, mert olyan rövid szoknyája volt, alig egy pár centi. Emlékszem ennek a menyasszonynak az édesanyjára, mikor az is menyasszony volt, nem is olyan régen, brokát selyemszoknya alatt keményített pöndölbe esküdött, most meg így megváltozott még a viselet is.

Még egyszer köszönöm a pénzt, mindnyájan szívből üdvözöljük,
várjuk szeretettel, komaasszonya

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/168.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 3098. sz.
[2] Az út elmaradt.
[3] Ld. 2838/4.

3108. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Szombathely,] 1969. VII. 24.

Kedves Lajos Bátyám,

Vas megyében bolyongunk: (Velemér XIII. századi kis templom, Aquila János freskói),[1] Szalafő,[2] Bozsok,[3] Velem,[4] Kőszeg[5] stb.

Tisztelettel, szeretettel

Weöres Sanyi.

Kánikulai üdvözlettel Szombathelyről

Amy.

A helynév a levél szövegéből.
MTAKK Ms 4591/203.
Kézírás Bozsok feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest Széher út 22.

[1] Aquila János festő a 14. század második feléből. Freskótöredékei nyugat-magyarországi templomokban maradtak fenn. Weöresék a veleméri templomot látták, amelynek falán a festő önarcképe is látható.
[2] Szalafő – őrségi község, különleges népi építészeti emlékeiről nevezetes.
[3] Bozsok – Vas megyei község, románkori temploma és Mátyás király tulajdonának feltételezett kastélya a község látnivalója.
[4] Velem – Vas megyei község gótikus temploma és a XIII. században épült vár romjai híresek.
[5] Kőszeg – műemlékekben gazdag határmenti város Vas megyében.

3109. MARTYN FERENC ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

Nikla, 1969. VIII. 3.

Szeretettel köszöntjük Nikláról

Martyn Klára

Kedves Barátom!

Harmincegy Berzsenyit ábrázoló rajzot állítottunk ki[1] a ház egyik szobájában, gondolva, hogy a félreeső niklai házat ezen a nyáron látogatják.

Bonne poignée de main

Ferenc

MTAKK Ms 4588/331.
Kézírás Nikla Berzsenyi Dániel Emlékmúzeum feliratú képeslapon.
Címzés (Martyn Ferencné írása:) Dr. Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II. Széher ut 22–24.

[1] Ld. 3046/7., ill. 3111/1.

3110. VÖRÖS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

Diósgyőr-vasgyár, 1969. VIII. 3.

Kedves Lajos Bátyánk!

Hauser Arnold könyvét[1] olvastuk a szabadság alatt, a mondanivaló kitünő, sajnos a stílus nem elég merész és nem szemléletes. Jó, ha a szaktudós zseni is egyszemélyben.

Tisztelettel és szeretettel köszöntjük

Vörös László és Judit

MTAKK Ms 4590/222.
Kézírás Lillafüred Palota szálló feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos tanár úrnak Budapest II. Széher út 22.

[1] Arnold Hauser: A művészet és az irodalom társadalomtörténete. Ford. Nyilas Vera. I–II. Bp. 1968. Gondolat.

3111. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1969. VIII. 11.

Kedves Lajos bátyám,

a nyári élmények közt Martyn Niklán kiállított Berzsenyi-rajzait[1] említhetem. A megnyitón a szerzővel is találkoztam. Néhány rajz nagyon szépen közelítette a költőt; föltétlen több volt mint alkalmi illusztráció. Tegnap Tihanyban látunk másik kiállítást. Amerigo Tot-hazánkfia[2] legföljebb arról gondolkoztatott el, hogy vált valaki jó kovácsmesterből XX. századi szobrásszá. Megsokasodott házamnépével együtt küldöm üdvözletemet:

Andris

Bulla Károly[3] Bozay Attiláék[4]

Szeretettel köszönti

Sárika[5]

MTAKK Ms 4586/300.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Urnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 3046/7., ill. 3109/1.
[2] Tot, Amerigo (1909–1984) eredeti nevén Tót Imre szobrász. Kiállítását a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállítási Intézményei és a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága rendezte.
[3] Ld. 3099/6.
[4] Ld. 3007/1.
[5] Ld. 2560. sz.

3112. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR JÓZSEFNEK

[Bp.] 1969. VIII. 13.

Kedves Kollegám,

nagyon köszönöm Vera cikkének[1] továbbítását – kérlek, légy szíves köszönetemet is továbbítani, amikor majd írsz neki.

Szívből üdvözöl

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
MTA MKI Adattár C-I-119.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Molnár József tanár úrnak H. I. Fortuna utca 17.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Molnár József ld. 2985. sz.

[1] Nem tudni, Molnár Vera melyik cikkéről van szó.

3113. SZEGŐ GYULÁNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Milano, 1969. VIII. 17.

Carissimo Lodovico,

bizonyára csodálkozol, hogy én a hű lélek és a pontos levélíró ilyen sokáig hallgattam. De a tél hosszú és nagyon csunya volt. Kívülről is és belülről is. –

Előbb Vera[1] volt sokáig itthon lázasan, utána Peppino[2] bátyja adott nekünk sok gondot és Topsy[3] fejezte be. Én nem értem rá betegeskedni, de még ha akartam volna se tehettem. A familia megszokta, hogy én jól vagyok, mindent bírok, tehát ettől a luxustól megfosztanak. De jobb így. –

Most a nyaralási saison van, Vera kezdte meg júliusban és Pesaroba ment. Jól kipihenve és jó idegekkel jött haza. Utána a Motarbartolóék (?) mentek Topsyval Sesto di Pusteriába. Élvezik a jó levegőt és a szép hegyeket. Főleg Topsy, aki nagyon megérezte a nehéz irodai munkát, és miután ő a családfő, tehát a gond is az övé. A mai nőknek nincs mértékük. Vagy túl sokat dolgoznak, vagy semmit. Ő az első categoriához tartozik és idegösszeomlást kapott. Milanoban most nagy szokás a psichiatra kezelése. Ő is ezt választotta. Én szörnyen megijedtem ettől a szótól, ettől az embertől, de miután meggyőződtem, hogy négy kibeszélés elég volt ahhoz, hogy jobban legyen, megnyugodtam. Nehéz ma a fiatalokkal élni. Jelenleg magamnak élek ami abból áll, hogy kevesebbet főzök és többet olvasok. Ezek a mi híreink.

Szeretném tudni, kedves Lajosom, hogy te hogy vagy egészségileg, dolgozol-e és hogy a te fiatal barátaid[4] hozzá járulnak-e hogy ne érezzed magányos életedet.

De azt hiszem, hogy te ezt sohasem érzed, és életedet kitölti a munka, és hogy fiatal barátaidnak tudsz adni abból a sokból, ami benned van. Azt írod nekem utolsó levedben,

hogy a léleknek nincsen kora. Ez az én szerencsém. A korom megvan, de a lelkem is. Ez segít átélni a jelent és a multat, amely olyan szép volt.

A multamhoz te is tartozol, mio caro, caro Lodovico.

Nagyon sok szeretettel ölellek, a te hűséges

Margitod

MTAKK Ms 4589/288.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Egyetemi tanár Széher ut 22. II. Budapest Ungheria
Feladó: M. Szegő Milano Ulario Pagano 49. Alatta: Tanti cari saluti ed un ricordo affettuoso Vera Szegő Gyuláné ld. 3051. sz.

[1] Ld. 3051/5.
[2] Peppino valószínűleg Szegő Illy férje volt.
[3] Ld. 3051/2.
[4] Ld. 3051/7.

3114. PORZSOLT FERENCNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Kisújszállás,] 1969. VIII. [22.]

Kedves Lajos Bátyám, –

Hosszú hallgatás után megszólalok. A szokásos év eleji beszámoló soraimmal idén nem kerestelek fel. Tavalyi ottlétemkor láttam, nagy munkán dolgozol, erre való tikintettel sem akarlak zavarni. Pedig jól esett volna néhány sort váltani.

Most egy váratlan örömben volt részem. A székelyvajai öreg parochia-szülőház[1] fényképéhez sikerült hozzájutnom, friss mostani felvétel. Már azt hittem, nincs is meg azóta, és egészen olyan, mint akkor. Most egy ped.[agógus] házaspár lakik benne. Mivel sem szüleimnek és sajnos – testvéreimnek sem mutathatom meg, ezért gondoltam arra, hogy neked megírom, mint akinek kedves emlékei fűződnek hozzá. – Szeptemberben átutazóban F.[első] Gödre[2] szeretnék egy ½ ó[ra]-i látogatást tenni Nálad. Persze telefonon felhívlak a Kálvin térről előzőleg. Az öreg ház képét elviszem. Olyan nagy a honvágy bennem, néha, ha még egyszer láthatnám. Nagyon hálásan venném.

Juditékkal,[3] Ferivel[4] együtt szeretettel köszöntünk:

Margit

A helynév a feladóból, a dátum napja postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/152.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos ny. egyetemi tanár Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Porzsolt Ferencné Kisújszállás Szabadság tér 3.

[1] Porzsolt Ferencné édesapja, Kócsi Dániel ref. lelkész Székelyvaján volt pap. FL diákkorában sok vakációját töltötte Székelyvaján, s haláláig szeretettel beszélt róla.
[2] Fia, Porzsolt Ádám lakott Gödön. Ld. 2540/3.
[3] Arató Ferencné Porzsolt Judit és családja. Ld. 2587/4.
[4] Feri – Porzsolt Ferenc ref. lelkész. Ld. 2540/2.

3115. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1969. VIII. 25.

Kedves Lajos bátyám,

utolsó napjainkat töltve itt; Lajos-napi vacogás közben küldjük jókívánságunkat, üdvözletünket a Széher útra.

Hét végén már személyesen is jelentkezem. Ha most barátságtalan is az idő, a nyár szép volt. A gyerekek gyarapodtak. A 4 és ½ hónapos János[1] 6 kiló, – amennyinek féléves korában kellene lennie. A viszontlátásig minden jót kíván –

Andris

Én is szeretettel kívánok minden jót, köszöntöm Lajos bácsit:

Sárika[2]

Dávid[3]

MTAKK Ms 5686/301.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 3099/1.
[2] Ld. 2560. sz.
[3] Ld. 2560/1.

3116. KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

Ohrid, 1969. VIII. 28.

A költői találkozó ürügyén Makedoniában vagyunk,[1] ahol még a felhők is bizánci kőből vannak.

Szeretettel köszönti

Amy és Sanyi.

MTAKK Ms 4591/204.
Kézírás Ohrid feliratú levelezőlapon. Pozdrav od Ohrid.
Címzés: Fülep Lajos prof. úrnak Budapest XII. Széher-u. 22–24. Mad'arska

[1] Az ohrid-i költőtalálkozásról nem sikerült említést találnom a sajtóban.

3117. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1969. VIII. 30.

Kedves Margit,

nagyon örültem lapodnak,[1] gondoltam néha rá, mi oka lehet, hogy olyan soká nem írsz – csak éppen arra nem gondoltam, amit említesz, hiszen láthattad, hogy a Veled való találkozásra mindig van időm és mindig örülök neki. Mivel remélhetőleg nem sokára találkozunk, nem is írok többet, szeretettel várlak és várom a vajai képet[2] is!

Mindnyájatokat ölel

Lajos bátyád

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4160/219.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagytiszt. Porzsolt Ferencné Kisújszállás Szabadság tér 3. Jász-Nagykun-Szolnok megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 3114. sz.
[2] Ld. 3114/1.

3118. FÜLEP LAJOS – SOMLYÓ GYÖRGYNEK

[Bp.] 1969. IX. 10.

Kedves Somlyó kollega,

igen nagy örömet szerzett könyvével,[1] duplát – az egyik, hogy megírta, a másik, hogy elküldte. A másodikban telepathia lehet, – amióta a „szép-nemszép" cikke[2] megjelent, gyakran gondolok Magára, a nekem járó folyóiratokat átnézésük után tovább szoktam adni ifjaimnak, ezt a két számot tartogatom, ha valamilyen baj miatt megint cikket kényszerülök írni, s ha megírom, amire gondolok, utalni fogok rá; rég olvastam ilyen jó, okos „nemszép-szépet".

S ha most in signo Milani[3] ilyen személyi közelbe jutottunk egymáshoz, ide másolom – amennyire tudom a sorok eredeti elosztása szerint – a Látomás és indulat dedikációját, gondolom, érdekelni fogja ez a reliquia.

Démoni barátomnak,
a bajkeverőnek, – Fülep Lajosnak,
a határtalannak,
minden határt, korlátot és kerítést
széttörőnek és átugrónak,
a Düh Prófétájának,
a Harag Istenének,
szeretettel és irígy barátság-
gal szegény és szomorú barátja:
Füst Milán.
Budapesten, 1948. június 17-dikén.[4]

Mikor utána az egyetemen találkozva vele, azt mondtam neki róla: „Remekmű, életed egyik fő műve!" – fölragyogott: „Ugye, ugye?" – a könyvre értette.

Látja néha Erzsi asszonyt?[5] Ha igen, kérem, adja át neki tiszteletemet. Csodálatos asszony, hosszú életemben aligha láttam hozzá foghatót. A mondás szerint „lakva ismerni meg valakit". Hát '43-ban Gyomára, Kner Imréhez menet[6] néhány napig náluk laktam,[7] volt alkalmam megismerni. Helfer – nomen est numen.[8]

Végül pedig, bár tudom, bosszantani fogja, megírom, hogy a nekem küldött könyvben a 224 lap után 9 lapon nincs nyomás – megírom, mert bizonyára nem ez az egyetlen ilyen példány, tehát a többit meg kell nézni. Nyomdáink diktatúrája megparancsolja a nekik adott szöveg betűinek, sorainak stb. millimétereit, ők pedig ilyen gerendákat nem látnak – és hányszor!

A könyvet hálásan köszönve, szívből üdvözli

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
Letét a PIM Kézirattárában.
Kézírás.
A levél élén bélyegző: Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

Somlyó György (1920–2006) költő, író, műfordító.

FL-sal való találkozásának előzménye, hogy Fodor András nagy tetszéssel olvasta Somlyó Füst Milánról írt könyvét (Fodor A.: Ezer este... II. 596.), s levelet írt a szerzőnek. Benne nyilvánvalóan szólt FL és Füst Milán hajdani kapcsolatáról. Somlyó néhány nap múlva küldött FL-nak egy dedikált kötetet, amelyet ő levélben megköszönt, majd telefonon meghívta Somlyót sétára. Erre Fodor András kíséretében IX. 17-én került sor. Fodor részletesen leírja a találkozást. (Fodor A.: Ezer este... II. 602–603.)

[1] Somlyó György: Füst Milán. Emlékezés és tanulmány. Bp. 1969. Arcok és vallomások. A dedikáció: „Fülep Lajosnak őszinte tisztelettel küldi Somlyó György", s a címlap aljára nyomtatott „Bp. 1969" alá kézzel odaírta: „szeptember 4.".

Utóbb Somlyó elküldte FL-nak A költészet évadai. Bp. 1963. Magvető c. kötetét a következő dedikációval: „Fülep Lajosnak e végre előkerült példánnyal kíván további tevékeny éveket ezen a ritka szép évfordulón tisztelő híve Somlyó György Budapest 1970. február." (Utalva FL 85. születésnapjára.)

[2] Somlyó György: A szép- és nem-szépirodalomról. = Új Írás, 1969. IX. évf. 6. sz. 80–89., 7. sz. 105–111.

[3] in signo Milani = [Füst] Milán jegyében. FL valószínűleg azért írta latinul, mivel a kifejezés magyar formáját az „im Zeichen" tükörfordításaként helytelenítette.

[4] Látomás és indulat a művészetben. Bp. 1948. Az itt közölt dedikációról ld. FLev. V. 322. Az eredeti dedikált kötet helyén ma a mű 1963-as kiadásának dedikálatlan példánya van. 1994-ben még megvolt az eredeti, 1999-ben már nem.

[5] Helfer Erzsébet, Füst Milán özvegye. Fodor András írja, hogy FL és Somlyó együtt készült meglátogatni, de nem került rá sor.

[6] FL 1943. V. 22–23-án volt Gyomán Kner Imrééknél.

[7] Gyomára utazása előtt és után FL megállt Budapesten, mindkét alkalommal (V. 18–21., 24–25.) Füst Milánéknál szállt meg.

[8] A szójáték magyarul visszaadhatatlan. A „nomen est omen" latin közmondás (amely Titus Maccius Plautus Persa c. szímnüvében „nomen atque omen" formában szerepel), kb. „a név egyben az ember"-t jelenti. A „numen" isteni segítséget, isteni jelenlétet jelent. Füst Milánné leánykori Helfer Erzsébet nevére utal.

3119. FÜLEP LAJOS – MIHÁLYFI ERNŐNEK

Bp. 1969. IX. 12.

Kedves Barátom,

hiába próbálok magam segíteni a gondomon,[1] nem sikerül, kénytelen vagyok ismét Téged háborgatni – a szakértők szerint is csak hatékony beavatkozás lehet eredményes, de az bizonyosan eredményes lesz; objektív akadály nincsen az ügyben.

Megint a fűtési ügy, vagy inkább még mindig az. Mert teljesen nem intéződött el, csak prolongálódott. Én pedig nem tudok ilyen bizonytalanságban se élni, se dolgozni.

Nem akarom hosszú leíráshoz igényelni az idődet, de a helyzetet amugy is csak itt, személyesen látva, tapasztalva lehet igazán megérteni, ezért csak a lehető legrövidebben: ebben a négy lakásos házban központi fűtés van, a fűtő-kazán kezelőjét valószinűleg operálni fogják, hónapról-hónapra halasztódik, ki tudja mikor és mennyi időre, esetleg a legnagyobb hidegben, fűtő nélkül maradunk, másik fűtőt pedig ezen a csupa villa környéken nem találunk, tapasztalatból tudjuk. De más baj is van, legalább is az én lakásomban, amelyik a legalsó és rettenetesen hideg; a téli hónapokban nálam a dolgozó szobában maximális fűtéskor maximálisan 14–15 fok, a hálószobában 13–14 fok van, délelőtt pedig a dolgozó szobában 12–13 fok, a radiátorok csak dél felé melegszenek meg, és több meleget csak délután sugároznak.

Villanyfűtéssel akartam magam bebiztosítani arra az esetre, ha netán a központi fűtés elakad, nem lett volna teljes értékű pótlás, de jobb a semminél, főképp pedig elhárította volna a vízvezeték csövei befagyásának szörnyű veszedelmét; másrészt pedig a központi működése idején javította volna a temperaturát.

Szakemberek tanácsára tavaly kértem a szükséges több elektromos energiát – válaszul sablonos nyomtatványt küldtek olyan szöveggel, hogy „hálózatunk gyengesége" miatt a kérést nem teljesíthetjük. A szakértők szerint ez képtelenség – a közeli és távoli környéken olyan sok új, több emeletes ház épül, nem lehet, hogy éppen ennek az *egy* lakásnak az a csekély energia-többlete ne férjen el az egészben. Tavaly nem folytattam. Az idén a szakemberek – és nem akárkik, köztük elektromérnökök, és nem is egy – újra megbiztattak, megismételtem a kérést, az eredmény ugyanaz: az említett sablonos nyomtatvány, azonos szöveggel.

Tapasztalatra hivatkozva mind azt mondja: hatékony beavatkozással *azonnal* elintézhető. Ezért fordulok tehát most közvetlenül Hozzád, és kérlek, hogy vagy Te személyesen szólj nekik telefonon, vagy küldj ki ilyen feladatra alkalmas férfiút, aki ilyen ügyet el tud intézni.

Végül 1) *kitől,* 2) *mit* kérni.

Tehát

1) *Verkits György* főmérnök, műszaki igazgató; ő tehet, ergo neki kell tennie; róla mondják, hogy azonnal elintézheti; *telef.[on]: 200–930; 200–870,* ez az Elektr.[omos] művek központi száma, Verkitsnek bizonyosan van külön vonala, annak a számát nem tudom; *hivatala:* Elektromos Művek Igazgatósága, XIII. Váci ut 72–74.
2) *A fűtéshez szükséges áram: 14 (tizennégy) kiloWatt;* itt nagyon vigyázni kell – ez a szám *nem az összes szükséges áram, ez külön a fűtésé,* tehát hozzá kell számítani a meglevő óra kapacitásához, és olyan új órát kell adni, amelyik a kettőnek összege; hogy a meglevő óra milyen kapacitású, nem tudom, de az ilyen háztartási óra nem szokott nagy

kapacitású lenni; ők nyilván kiküldenek majd valakit, bár a meglevő órának náluk jegyzékben kell lennie; ha mégis ide küldenek valakit, szakembert küldjenek, ne olyan gyereket, mint amilyet előzőleg küldtek, fogalma se volt semmiről. *Egy szóval a kívánt plus áram: 14 kilo Watt* (tehát nem valami borzasztóság!) De ebből egy jotát se lehet lealkudni, különben nem ér semmit az egész!

C'est tout.

Ebben kérem segítségedet.

Emlékezetes cikkel igyekszem viszonozni.[2]

Elnézést kérve a háborgatásért, előre is köszönettel és meleg üdvözlettel

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4585/8.
Autogr. fogalmazvány.
Címzés a fogalmazvány végén: *Boríték* Dr. Mihályfi Ernő főszerkesztő úrnak Budapest VII. Lenin körút 9–11. Magyar Nemzet szerkesztősége.
Mellette a feladását bizonyító ajánlott-cédula.

[1] Előzményét ld. 3050 sz.
[2] A küldött cikk: A könyv nagy művésze. Egy kötetnyi válogatás Kner Imre levelezéséből. = Magyar Nemzet, 1970. I. 4. XXVI. évf. 3. sz. 12–13. Ez volt FL utolsó, életében megjelent írása.

3120. PORZSOLT FERENCNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Kisújszállás,] 1969. IX. [15.]

Kedves Lajos Bátyám!

Amikor megköszönöm jóleső soraidat,[1] egyben közlöm, hogy a jelzett időpont megváltozott. Most úgy látszik, 23-án indulok innen reggel s délben érkezem fel. (Ha újabb akadály nem lesz addig.) Nem tudom, a déli órákban felhívhatlak-e vagy d. u. bizonyos órákban, esetleg másnap reggel? A nálam feljegyzett régebbi tel.[efon] szám: 164–300. mintha változott volna közben, megnézem ott a tel.[efon]könyvben. A látogatást úgy gondolom, másnap 24-én d. e.-re tenném, ha megfelelne. Az útvonal a Kálvin tértől még emlékezetemben él, 63-as a János kórházig, onnan az 56-ossal a Bodnár u[tcá]-ig, ezt már nem tudom, hány megálló.

Szeretettel köszöntünk mindnyájan

Margit

A helynév a feladóból, a dátum napja postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/153.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos ny. egyetemi tanár Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Porzsolt Ferencné Kisújszállás Szabadság tér 3.

[1] Ld. 3117. sz.

3121. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1969. IX. 16.

Kedves Margit,

lapodra[1] azonnal válaszolok, hogy idején megkapd. Telefonom: 164–300; telefonálási idő: 9–12, 2–7. Út: János kórháznál 63-asról átszállni 56-ra, megállók: Budagyöngye, Katonai Akademia kapujával szemben, ott fölállni, a következő megállónál leszállni, hivatalos neve: Kelemen László utca (jobb felé) – balra: Bognár utca, a többit tudod; kalauzt nem kérdezni, egy se tudja Széher úthoz hol kell leszállni, a kérdezőt elviszik Lipótmező megállóig.

Sokszor csókol

Lajos

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4160/220.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagyt. Porzsolt Ferencné Kisújszállás Szabadság tér 3 Jász-Nagykun-Szolnok megye

[1] Ld. 3120. sz.

3122. FÜLEP LAJOS – MIHÁLYFI ERNŐNEK

[Bp.] 1969. IX. 25.

Kedves Barátom,

bizonyára tudod az eredményt,[1] amit Gárdonyi kollega nekem telefonált: az Elektr.[omos] Művek nem ad semmit! Halálosan elkeserítő, hogy az ember szava mindenütt mindig sziklafalba ütközik és a visszhang mindig: nem, nem, nem!

Gárdonyi kollega szerint egyedül az Elektr.[omos] Művek hivatott a lehetőségeket megítélni. Ebben persze *elvben* igaza van. Ha azonban tudná, a nyáron mit produkált itt nálunk az Elektr.[omos] Művek, és hallotta volna, amit kebelbelijük mondott róla, – közöttünk maradjon! – akkor bizonyosan megváltoztatná jóhiszemű véleményét. A M.[agyar] N.[emzet] július 20-i számában megjelent panaszos levelünk[2] beszámol a „hivatottság" produkciójáról – csak annyit teszek hosszá, hogy a levél megjelenésének másnapján megjelent a kebelbeli, megígérte, hogy a hibát azonnal kijavítják – nagyjából ki is javították, de részleteiben úgy, hogy aki szakember csak látta, mint azt mondta róla: „szégyenletes".

De még mást is mondhatok. Ugyanebben a négy lakásos házban ugyanazon a falon az én órám mellett van két másik óra, mindegyiknek a kapacitása egyharmadával nagyobb az enyémnél. És ezt az Elektr.[omos] Művek bírja. Csak éppen az enyémet nem bírná. Igen örülnék, ha Gárdonyi kollega saját szemével győződnek meg róla. Tehát úgy van, ahogy előző levelemben közöltem elfogulatlan szakemberek nézetét: kérésem megtagadásának nem lehet objektív oka. Hogy milyen más oka van, nem tudom, föltevések olvasására nem akarom idődet pazaroltatni.

Gárdonyi kollega a gázfűtést tanácsolta – elmondtam neki, hogy két éve foglalkozunk vele, s az okot is, miért nem jutottunk vele előbbre. Ő megígérte, hogy segítségünkre lesz.

Ezt a készséget ez úton is nagyon köszönöm. Ha sikerre visz is, sajnos, erre a télre már nem vehetem hasznát, megint csak fázhatok – nekem pedig már nem sok telem van hátra, az meg különösen nem közömbös, hogy munkámra kedvező körülmények között élek-e vagy nem. Mindenképpen igen örülnék neki, ha itt személyesen ismerné meg ezt a helyzetet is, és kérem is, segítsen, ha tud.

Neked pedig elnézésedet kérem a háborgatásért és a jószándékot szívből köszönve szívből üdvözöl

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/9.
Autogr. fogalmazvány aláírás nélkül.
A címzés a fogalmazvány végén: Mihályfi Ernő főszerkesztő úrnak Budapest VII. Lenin körút 9–11. Magyar Nemzet szerkesztősége. Melléírva: „a név nagy betűkkel és főszerkesztő úrnak vele egy sorban". Feladó (ajánlott szelvényen:) Fülep Lajos Bp. II. Széher út 22.

[1] Az egykori Dohnányi-villát a ház lakói által közösen alkalmazott fűtő központilag fűtötte. A nagy belmagasságú lakások között is FL-é volt a leghidegebb, amely a kert felől földszinti, az utca felől alagsori fekvésű volt. FL villany hősugárzókkal szerette volna pótolni a fűtést, de a villanyórája nem bírt el nagyobb terhelést, az Elektromos Művek pedig több alkalommal megtagadta kicserélését erősebb kapacitásúra. – A fűtési problémák nem ekkor kezdődtek: FL már 1969. I. 20-i (3050. sz.) levelében „harmadéve", tehát 1966/1967 telén ez ügyben Mihályfitól kapott segítségre utal, amikor újabb kérése viszonzásául felajánlotta az Ady-cikk sorozatot.
Ld. még 3050., 3119. sz.

[2] A Magyar Nemzet 1969. VII. 20-i számában (14.) a „Tisztelt Szerkesztőség!" c. rovatban jelent meg „Kérés az Elektromos Művek Igazgatóságának" címmel FL levele a Széher út 22–24. ház lakóinak nevében. Azt panaszolta, hogy mivel a villanyvezeték az utcáról a fák lombja között vezet be az épületbe, a szél gyakran zárlatot okoz, s a helyzetet a lakók nem tudják megoldani.

3123. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1969. X. 12.

Kedves Gál,

köszönöm a nagyon érdekes cikket.[1] Mi mindenről nem tudunk! És micsoda múlt!

Szívből üdvözli Mindnyájukat

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Gál István úrnak H V. Városház utca 16. félem.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Gál István: Sir Philip Sidney's Guidebook to Hungary. = Angol Filológiai Tanulmányok 4. [Debrecen] 1969. 53–64. Dedikációja: „Fülep Lajosnak a régi szeretettel Gál István Bp. 1969. okt. 9."

3124. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp. 1969. X. 14.]

Kedves Komaasszony,

tegnap megérkezett a gesztenye, nagyon köszönöm – hát ha már én nem mehettem Várkonyba, onnan jött valami. De hogy is mehettem volna? Mióta élek, ilyen nyarat nem értem még.

A napokban majd küldök Mikszáthot,[1] jó lesz télire.

Kérem, érdeklődje meg majd a diót, hol lehet jót kapni, megírom, mennyit kérek. Remélem, akad majd aszalt szilva is.

Mindnyájukat szeretettel üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés, az évszám postabélyegzőről.
Magántulajdonban. Megj. Tüskés Tibor: „Kedves Komaasszony!" Fülep Lajos levelei Bognár Jánosnénak. = Napjaink, 1985. XXIV. évf. 1. 23.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai utca 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye

[1] Feltehetően a 3100. sz. levélben jelzett 13. Mikszáth-kötetről van szó. Ld. még 2828/2.

3125. MOLNÁR VERA – FÜLEP LAJOSNAK

Toronto, 1969. X. 15.

Kedves Professzor Úr,

nagyon-nagyon sajnáljuk mindketten, hogy otthon létünkkor nem tudtuk Professzor Urat meglátogatni, pedig nagyon szerettük volna. Jövő nyáron újra hazakészülünk, s az egy békésebb idő lesz remélhetőleg, s akkor mindenképpen kimegyünk a Széher útra.[1]

Nagyon sok szíves üdvözlettel

Molnár Vera

With my very best regards

Michael Gervers[2]

MTAKK Ms 4589/29.
Kézírás The British Museum. Ship-Burial at Sutton Hoo Suffolk 7th Century A. D. feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professzor urnak Budapest, II. Széher út 22/24. Hungary

[1] Nem tudni, találkoztak-e 1970-ben.
[2] Ld. 2924/1.

3126. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1969. XI. 2.

Kedves Lajos bátyám,

Az ősz talán utolsó szép vasárnapján autóskirándulásra vittük Colint[1] Pécsre. Előző este Őcsényben szálltunk meg – ma vasárnap délelőtt a Mecsekben nézelődve betértünk Zengővárkonyba[2] is. Colin megállapította, valóban el lehet ott lakni egy-két évtizedig.

A társaság meg volt illetődve mennyire bevált a „Fülep-féle nézet", hogy: Tolna kék; Baranya: Barna, Somogy: zöld.

Sokat emlegetjük, sok szeretettel kívánunk jobbulást:

Andris
Colin Mason
Bulla Károly[3]

MTAKK Ms 4586/302.
Kézírás Pécs Minarett feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Urnak Budapest II. Széher ut 22
Feladó: Fodor András

[1] Ld. 2925/6. Colin Mason ez alkalommal 1969. X. 24–XI. 3. között volt Magyarországon. Tudósítást írt az akkor bemutatott Petrovics Emil: Bűn és bűnhődés c. operáról; megnézte az Operában Sztravinszkij Petruskájának előadását.

[2] A kirándulás útvonala Őcsény, Pécs, Kaposvár, Fonyód volt. Közben tértek be Zengővárkonyba. Az akkor készült fénykép FL hagyatékában MTAKK Ms 4598/353. jelzeten található. Rajta Colin Mason, Fodor Dávid és Bulla Károly látható.

[3] Ld. 3099/6.

3127. SOMLYÓ GYÖRGY – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. XI. 4.

Igen tisztelt kedves Professzor Úr,

nagyon köszönöm megtisztelő és kedves küldeményét, a két separatumot.[1] Mindkettőt nagy érdeklődéssel, valódi izgalommal olvastam – különösen a Rembrandt-előadást, amelyben a művészet kriteriumai vannak érintve.

Kérem, engedje meg, hogy még egyszer megköszönjem a multkori szép sétát és beszélgetést,[2] amelynek témái azóta is foglalkoztatnak.

Én sem feledkeztem meg ígéretemről (A költészet évadai I,[3] Erzsi néni[4]), de közbejött, hogy holnapután 10 napra Párizsba kell utaznom s ezért az elintéznivalóimtól sehogyse jutottam hozzá, hogy ezeknek is eleget tegyek. E hó 20. körül érkezem haza és akkor professzor úr engedelmével, jelentkezni fogok.

Mégegyszer nagyon köszönöm a küldeményeket.

Őszinte tisztelettel köszönti

Somlyó György

MTAKK Ms 4589/269.
Kézírás Arion Almanach International de Poésie Directeur: György Somlyó Kútvölgyi út 33. Budapest, XII. Éditions Corvina Váci utca 12. Budapest V. feliratú levélpapíron.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
A levélpapír feliratának első felét tartalmazó borítékban.
Somlyó György ld. 3118. sz.

[1] A két különnyomat a Rembrand és korunk (ld. 2805/2.) és az 1953-as Izsó-tanulmány (ld. 2508/3.).
[2] Ld. 3118. sz.
[3] Ld. 3118/1.
[4] Ld. 3118/5., 7., 8.

3128. CORVINA KIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1969. XI. 5.

Fülep Lajos
professzor úrnak
Budapest

Tisztelt Professzor Úr!

Kiadónk új sorozatot indított a Képzőművészeti Almanchhal,[1] amelynek első kötete a közelmultban került a könyvpiacra. Most rendezzük sajtó alá a második számot, amelyben, akárcsak az elsőben, fontos szerepet szánunk az un. Körkérdésnek.[2] Szeretnénk, ha ez a rovatunk olyan fórummá válna, ahol a művészek, kritikusok és művészettörténészek szabadon és őszintén kifejtenék véleményüket.

Ezuttal kérdéseinket a kritika köré csoportosítottuk azzal a szándékkal, hogy a művészeti kritika gyakorlása során felmerülő fontosabb elvi problémákat tisztázzuk, vagy legalább is elgondolkozzunk rajtuk.

Ezuttal felkérjük, hogy a mellékelt kérdésekre november 25-ig szíveskedjék válaszolni maximum 3–4 gépelt oldal terjedelemben.[3] A választ a következő címre kérjük elküldeni: Corvina Kiadó, Budapest, V. Váci u. 12.

Tisztelettel

Dr. Tarr László[4]
főszerkesztő

MTAKK Ms 4585/194.
Gépirat autogr. aláírással Corvina Kiadó Budapest V., Váci utca 12. Telefon: 182–960 nyomt. fejléces cégjelzéses levélpapíron. Ikt. sz. 89.576/69.
A címzés a levél elején: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest XII., Széher u 12. valamint Corvina Budapest feliratú borítékon.

[1] A Corvina Kiadó Képzőművészeti Almanach c. sorozatából 3 kötet jelent meg Szabadi Judit szerkesztésében 1969., 1970. és 1972.-ben.
[2] A gépiratos melléklet Körkérdés szövege a következő:

1/ Mit tekint a kritika feladatának?
2/ Megítélése szerint milyen álláspontot vagy magatartást képvisel általában a mai kritika?
3/ Véleménye szerint képes-e megfelelő módon reagálni a mai kritika a különböző művészeti jelenségekre, irányzatokra, törekvésekre, s fel tudja-e dolgozni azokat esztétikai érvénnyel?
4/ Véleménye szerint szükség van-e arra, hogy különböző irányzatok legyenek a kritikában?
5/ Véleménye szerint mit támogasson a kritika a jelen képzőművészetben?
6/ Ön szerint milyen szerepet kell játszania a kritikának a közönség körében?
7/ Mihez viszonyítva értékelje a kritika az újonnan létrejövő műveket, miből alakítsa ki a kritikai normákat?

Az első kötetbeli körkérdésre Bálint Endre, Bartha László, Borsos Miklós, Ék Sándor, Gyarmathy Tihamér, Kondor Béla és Lakner László válaszolt.

[3] FL bizonyára válaszolt a felkérésre – s elhárította válaszadást; válasza nem jelent meg a 2. kötetben.

[4] Ld. 3010/5.

3829. FÜLEP ISTVÁN – FÜLEP LAJOSNAK

Kalocsa, 1969. XI. 8.

Kedves Lajos Bácsi!

Eltelt az első 2 hónap a 11-ből! Azt tartják, az első 2 hónap a legnehezebb az egész katonaságból. Ki lehetett bírni!

Jó társaságba kerültem, mind előfelvételt nyert fiatalok. Így könnyen megértjük egymást, van közös témánk, hamarabb telnek a napok. Október végéig minden percünk be volt osztva. Most már több a szabadidőnk – jut idő tanulásra, olvasásra, rádióra, televízióra.

Az otthon, Anyu főztje azért nagyon hiányzik! Számolgatom a napokat, bár még nem érdemes, annyi van hátra. Jövő ilyenkor már víg egyetemista leszek. Bárcsak ott tartanánk már!

Remélem Lajos bácsi jó egészségnek örvend továbbra is! A mielőbbi viszontlátásig kezeit csókolja

István

MTAKK Ms 4587/19.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár részére Budapest II. Széher u. 22/b.
Feladó: Fülep István Kalocsa, Pf. 68/2

Fülep István adatai nem ismeretesek. FL bátyjának, Jenőnek István fiától született unokája. Utóbb mérnök lett. (Fülep Katalin közlése.)

3130. MOLNÁR VERA – FÜLEP LAJOSNAK

Toronto, 1969. [XI. 17.]

Kedves Professzor úr,

a pataki kerek templommal[1] kívánok sok szeretettel nagyon boldog karácsonyt és új esztendőt

Molnár Vera

A dátum hónapja és napja postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/30.
Kézírás a sárospataki rotunda alapfalait ábrázoló fénykép hátlapján.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Professzor urnak Budapest II. Széher út 22/24. Hungary

[1] A sárospataki rotunda alapjait Molnár Vera tárta fel, amikor a sárospataki Rákóczi Múzeum régészeként ott dolgozott. Cikke: A sárospataki rotundáról. = Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged 1966–1967. 1967. 154. A fénykép nem azonos a cikkben megjelent felvétellel.

3131. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1969. XI. 23.

Kedves Kornel,

látom, megjelent *A Bécsi Képtár, 2 kötet, Corvina* – kérem, menjen rá a boltra, amilyen hamar csak teheti, ha van nekik belőle, tegyenek félre, ha nincs, azonnal szerezzenek. Értesítést kérek az eredményről.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév a feladóból.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyet. hallgató úrnak H. VI. Munkácsy utca 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Oberhammer, Vinzenz: A bécsi képtár. Száz kép a Kunsthistorisches Museumból. Ford. Karátson Gábor. I–II. Bp. (1969.) Corvina. – A könyv megvolt FL könyvtárában, de ajándékba is adott az albumból.

3132. NÉMETH LAJOS – FÜLEP LAJOSNAK

[Makarska,] 1969. XI. 27.

Tisztelt Professzor Úr!

Hirtelen elutaztam Jugoszláviába, azért nem jelentkeztem. December elején megyek haza, akkor szeretném felkeresni Professzor Urat. Hideg van, de holnap utazom Isztriába, ott talán jobb időm lesz. Hiszen az már Italia.

Jó egészséget kívánva, tisztelettel

Németh Lajos

A helynév a képeslap felirata alapján.
MTAKK Ms 4589/61.
Kézírás Makarska feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos akadémikus Budapest, II., Széher-u. 22/24. Madarska
Németh Lajos ld. 2512. sz.

3133. KÁROLYI AMY ÉS WEÖRES SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

[H. n.] 1969. XII. 1.

Kedves Professzor úr,

szakasztott ilyen havas fákra látunk az ablakból a Mátrában, ahová három egymásután következő betegség miatt jöttünk két hétre, hátha használ.

Sok üdvözlet

Amytól, a nyavalyástól.

Kedves Lajos Bátyám,

behavazott fák közt – mi is behavazva – mikor találkozunk végre?

Tisztelő szeretettel

Sanyi.

A helynév bizonytalan, a képeslap felirata „Mátra".
MTAKK Ms 4591/202.
Kézírás Mátra feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor urnak Budapest, II. Széher-u. 22-24.

3134. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1969. XII. 12.

Kedves Gál,

nagyon köszönöm Millt,[1] örömmel olvastam.

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Gál István úrnak H V. Városház utca 16. félem.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Gál István: John Stuart Mill magyar kapcsolatai. = Filológiai Közlöny, 1969. 1–2. sz. 211–220. Dedikációja: „Fülep Lajos prof. úrnak szeretettel Gál István 1969. dec. 6."

3135. FÜLEP LAJOS – SOMLYÓ GYÖRGYNEK

Bp. 1969. XII. 12.

Kedves Somlyó kollega –

nagyon köszönöm a különleges meglepetést – Pessoa[1] tehát megérkezett hozzánk és ilyen minőségű és mennyiségű fordításban! hát ez nagy öröm!

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

PIM Kézirattár Letét.
Kézírás Rembrandt (1606–1669) Danae, 1636. g. feliratú képeslapon.
Izdatel'sztvo Goszurarsztvennogo Ermitazs
Somlyó György ld. 3118. sz.

[1] Pessoa, Fernando ld. 2538/3. Pessoa: Ez az ősi szorongás. Bp. 1969. Európa c. kötete belső címlapján a nyomtatott szöveg alatt: Válogatta, fordította és az utószót írta Somlyó György a következő autogr. dedikáció van: „Fülep Lajosnak tisztelettel és szeretettel Somlyó György 1969. december 8." Az olvasójelként betett fül-szövegen FL ceruzaírásával: 32, 53, 68, 71, 73, 106, 132, 142–143, 156, 158.

3136. BOZAY ATTILA ÉS KÖRMENDI KLÁRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1969. XII. 15.

Szép karácsonyi ünnepeket és boldog újesztendőt kívánunk

tisztelettel, szeretettel

Körmendi Klára
Bozay Attila

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 4585/180.
Kézírás karácsonyi képeslapon.
Címzés: Tisztelettel Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22.
Bozay Attila–Körmendi Klára ld. 3007/1.

3137. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1969. XII. 17.

Kedves Professzor úr!

Megkaptam a könyveket, meg a zsákot, zacskót, mindent, nagyon szépen köszönöm. Már szinte restellem, de nem tudom a rossz idő miatt küldeni a csomagokat, készen vannak, de a hó úgy elzár bennünket. Jóformán semmi jármű nem jön a faluba, most nincsenek lovas szánok, mint régen, csak ezek a piszkos, sáros traktorok, de még föl se mernék rá ülni.

A Lukács Istókot úgy összegázolta egy ebben a nagy hófúvásban, hogy most teljes eszméletlen összetörve fekszik a kórházban. Pécsváradra se igen mennek be az autók, mert az meg úgy föl van sáncolva, mert szennyvíz csatornát csinálnak. Most meg ide érkezett még ez a karácsonyi nagy forgalom is, de mihelyt be tudom szállítani, küldeni fogom, 18 forint a dió, 15 az aszalt szilva. Amilyen szeszélyes volt a nyár, olyan a tél is, csak a késő ősz volt szép. Mi van a Dórával,[1] talán csak nem beteg, neki is küldtem gesztenyét, talán nem kapta meg.

Nagyon köszönöm még egyszer a könyveket.

Szeretettel, sok-sok üdvözlettel kívánok kellemes ünnepeket

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/170.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest Széher út 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] F. Csanak Dórára utal.

3138. DÉVÉNYI IVÁN – FÜLEP LAJOSNAK

[Esztergom, 1969.] XII. 17.

Igen tisztelt Professzor Úr!

A könyvet[1] hálás köszönettel megkaptam; engedelmével egy alkalommal meg fogom látogatni.[2]

Boldog s kellemes karácsonyi ünnepeket kívánva tisztelettel köszönti híve

Dévényi Iván

A helynév és évszám postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/12.
Kézírás Várrészlet a Bazilikával feliratú képeslapon.
Címzés: dr. Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22

[1] Nem tudni, milyen könyvre utal.
[2] Dévényi Iván FL leveleinek publikációjában nem írja, találkoztak-e személyesen. (= Jelenkor, 1975. XVIII. évf. 10. sz. 919–924.)

3139. MARTYN FERENC ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

Pécs, 1969. XII. 20.

Kedves Barátom,

nemrég Tihanyban jártunk, ahol május 9-én nyílik meg kiállításom,[1] az apátsági épületmuzeumban. Ám ezuttal jó egészséget, további munkát és békés esztendőt, sok szeretettel

Ferenc

A behavazott Széher uti ház morgós gazdáját ölelem sok szeretettel abban reménykedve, hogy egészséges és jó meleg a szobája

Klára

MTAKK Ms 4588/332.
Kézírás Tihany Apátsági templom. Részlet a karzatról az itteni bencés kolostor címerével XVIII. század feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár úrnak Budapest II. Széher ut 22–24.
Feladó: Martyn Pécs Toldi Miklós 4.

[1] A Martyn-kiállítás 1970. V. 10–VIII. 1. között volt a tihanyi múzeumban. Ezúttal a Franciaországból való hazatérése után, 1940-től a 60-as évekig készült képeket mutatta be, valamint három rajzciklust: Cervantes-, Joyce- és Berzsenyi-illusztrációiból.

3140. VÖRÖS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[H. n.] 1969. XII. 20.

Kedves Lajos Bátyám!

Egy nyomasztó, fárasztó, borzasztó lengyel út[1] után – lényegében töretlenül – kíván kellemes karácsonyt, Saturnaliát,[2] újévet

sok szeretettel, tisztelettel

Vörös László és Judit

MTAKK Ms 4590/223.
Kézírás Cudowny Christus–Katedrze Warszawska feliratú képeslapon
Címzés: Dr Fülep Lajos tanár úrnak Budapest XII. Széher ut 22

[1] Vörös László egy Lengyelországban tartott nemzetközi felsőoktatási tanácskozáson vett részt, ahol nem érezte jól magát, egyebek mellett az 1968-as csehszlovákiai politikai események még a következő évben is érezhető nyomasztó hatása miatt.
[2] Saturnalia – Saturnus uralkodásának aranykort jelentő örömünnepe a rómaiaknál XII. 17–24. között.

3141. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1969. XII. 22.

Kedves Komaasszony,

megkaptam levelét,[1] nagyon köszönöm az elintézést, egyáltalán nem baj, hogy a csomag késik, mint írtam, van még dió, szilva bőven, most jobb is, ha nem indul el a csomag az ünnepi nagy forgalomban. Ráér majd újév után akármikor, majd ha jó lesz az út és valamiért úgyis bemennek Pécsváradra, külön emiatt menni kár volna. Említettem Dórának,[2] azt mondta, körülbelül 10 nappal ezelőtt küldött egy kis csomagot, azóta meg is kaphatták.

Mindnyájuknak minden jót kívánva az ünnepre, új évre,

szeretettel

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai utca 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye

[1] Ld. 3137. sz.
[2] Ld. 3137/1.

3142. HAULISCH LENKE – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1969. XII. 22.]

Szeretettel kívánja az újévben a legjobbakat (és készül a disszertáció)[1]
őszinte tisztelettel

Haulisch Lenke

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/208.
Kézírás Budapest Szépművészeti Múzeum Színes római mozaik. II–III. század feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22.
Haulisch Lenke ld. 2703. sz.

[1] Ld. 2703. sz.

3143. POLGÁR JÁNOS – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1970. I. 4. után]

Igen tisztelt egykori barátom,

az „egykori" vagy 66–67 évet jelent, azt az időt, amikor, mint gimnazisták, úgyszólván nap nap után, hol kettesben, hol Borsodi (Klein) Lajossal[1] hármasban, róttuk a nagybecskereki korzó nem úri oldalát és én, a három évvel fiatalabb, mohón szívtam magamba irodalmi, művészeti és társadalmi vitaindító gondolatait.

Az élet más irányba vitt, közgazdász és kereskedő lettem, ma is, 83-ik évemben aktív közgazdász vagyok. Az egykori jóbarátról időnként olvastam, hogy éveket töltött Olaszországban, további éveket Zengővárkonyban és hogy a felszabadulás után egyetemi tanár lett.

Néhány hónap előtti cikkeiből[3] olvastam, hogy Ady köréhez is tartozott[2] és mostani megemlékezése Kner Imréről visszaidézte, hogy a vele való egyszeri, futólagos találkozás és beszélgetés azt a képet rögzítette bennem, amelyet cikke ad.

E sorok egyedüli célja az öröm kifejezése afölött, hogy nemcsak él, de időnként meg is szólal, hozzá olyan stílusban, amelynek beható tanulmányozása fiatal írónemzedékünk esetleg túlnyomó részének sem ártana.

Kívánok jó egészséget, töretlen munkakedvet, abban a reményben, hogy nemsokára ismét találkozunk a Magyar Nemzet hasábjain.

Igaz tisztelője

Polgár János

A helynév a faladóból, a dátum a tartalom alapján: FL Kner-cikkének megjelenése után.
MTAKK Ms 4589/149.
Gépirat autogr. aláírással. A levél élén: Polgár János Budapest XI. Petzval József u. 22/b.
Címzés: Fülep Lajos egyet. tanár Budapest II. Széher út 22.
A borítékon FL írásával Polgár Jánosnak a levél élén olvasható címe.

Polgár János adatai nem ismeretesek.

[1] Ld. 2576/16.
[2] Ld. 3050/3.
[3] Ld. 3119/2.

3144. ELEK LÁSZLÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Orosháza 1970. I. 5.

Fülep Lajos
művészettörténész, filozófus
Budapest

Mélyen tisztelt Professzor Úr!

Engedje meg, hogy első szavam a köszöneté legyen. Köszönöm, hogy ilyen terjedelemben beszélt a Kner Imre levelezéséről.[1] Ezzel nyomatékosan húzta alá, hogy egy vele kapcsolatos kiadványra égetően szükség volt már. A szemlélet, ahogyan ír róla, az ügyszeretet szenvedélyessége szintén tetszett, – belőle a régi Kner Imre[2] – Fülep Lajos levelek őszinte természetessége csapott felém.[3]

Úgy érzem, Kner Imre megítélését illetően egy fikarcnyi eltérés sincs a kettőnk nézete között. Én is a legnagyobb nyomdászok közül valónak tartom, kivételes egyéniségnek, amellett őszintén magyarnak és igaz embernek. Olyan valakinek, ki életének értelmét a munkában és a jó értelemben vett szolgálatban látta, akinek irányító elvei a hihetetlen magasfokú önkontroll, a munka társadalmi rangúvá emelése, a mindenek fölött álló, öntökéletesedést eredményező lelkiismeretesség voltak, aki megérezte az egyén és a közösség szoros kapcsolatát, a múlt tradicióihoz és a jövő igaz törekvéseihez kötődő ember láncszem-szerepét a társadalom fejlődésében. Ezért rezonáltam nagyon együtt szép és magvas gondolataival, amelyet a kötet kritikája keretében mondott el.

Magáról a kötetről is osztom több megállapítását. Pl. igaznak érzem, hogy a 2.000-es példányszám kevés, mert tudván tudom, hogy századunk magyar történetében az egyik legdöntőbb változást a tömegeknek a könyvhöz való megváltozott viszonya adja. Azok a reflexiók, amelyek a Kner-kiadványok kelendőségének döbbenetes adatait láttatják, jó összehasonlítási alapot adnak ehhez, de véleményem szerint sem befolyásolhatják a kötet példányszámának kishitű meghatározását. Még akkor sem, ha eleve nem számolhatunk azzal, hogy e levélgyűjtemény a tömegek olvasmányává lesz is.

Úgyszintén megegyezik a véleményem abban is, hogy bűn ahogyan a piacra került, félénken, szinte bocsánatkérően. A kötetnek van annyi embersége, van annyi nemes gondolata,

hogy ne kelljen belopóznia észrevétlenül a könyves polcok temetőjébe. Én pl. ma sem láttam a nem állami könyvesboltok kirakataiban (tehát a szövetkezeti boltokban). A sors különben velem is tréfát űzött. A gyulai levéltár vezetője[4] közölte velem egy délután az orosházi állomáson, hogy ő kapott már belőle tiszteletpéldányt, s erre hivatkozva kértem én is egyet a nyomdától. Amikor aztán ezt kézhez kaptam, érkezett meg az Európa tiszteletpéldány is. Tény, hogy ez a fajta szemérmesség nem méltó ahhoz az akarathoz és hithez sem, amellyel a levelezéssel én foglalkoztam, mert közzétételük szükségességében mindig szívósan hittem, sok keserű tapasztalat és visszautasítás ellenére is, még kevésbé Kner Imréhez.

Igaza van abban is, hogy a címlap megoldása nem szerencsés. A sok íróra–költőre való hivatkozás üzleti fogásnak hat, s mintha egy tőről fakadna azzal a kishitűséggel, amely mindössze 2.000 példányt rendelt neki. Az üzletinek látszó fogás méltatlan az önzetlen Kner Imréhez és Kner nagyságához – a felsorolás sorrendiségének tévedésével együtt.

A cím megfogalmazásába ugyanúgy nem volt beleszólásom, mint a címlap tervének elkészítéséhez sem. A cím maga azonban már felemás érzéseket kelt bennem. Ha a Kner Imre levelek szellemét nézem, amely állandó tiltakozás az ellen, hogy őt ne művésznek, hanem mesternek tartsák (akkor is, ha történetesen Tótfalusi Kis Miklóshoz[5] hasonlóan érezte is a maga *érdemét* ebben a szabad szellemet megkötő kis országban, vagy ha tudta magáról, hogy nincs több, mint 6–8 olyan nyomdásza korának, aki eléri az ő szintjét – közülük éppen a legnagyobbak véleményét dokumentáljuk több ízben is Kner művészi színvonalú munkásságáról: tehát a *másik szakembert!*) úgy elfogadom, de *csak* a szó Kner Imre által használt és érzett értelmében. Tény, hogy Kner Imre közismert szerénysége, amely mögött azonban magabiztos öntudat van, nem lehet önmaga megítélésében az utókor irányító elve, s hogy éppen „általában", a szó általános értelmezése szerint (nem a művész–mester megszólításban is gyakran érvényesülő elv alapján) illett és kellett volna őt művésznek vallani. Erről ne többet.

Most engedje meg, hogy elmondjak egyet-mást a kötet valódi geneziséről (mert az jóval nagyobb kálváriát járt meg, mint amit Ön ismer), rávilágítva a válogatás szempontjaira és a jegyzetek készítésére.

Jó 15 éve foglalkozom szabad időmben – sok egyéb teendő mellett – a Kner levelekkel. Nyugodtan mondhatom, jól ismerem. A levelezés anyaga csonka, csak kisebb töredékét tudta megmenteni Csákabonyi Kálmán[6] annak idején attól, hogy zúzdába vigyék. Ömlesztett állapotban került át a levéltárba, rendszerezetlenül hevert ott több esztendőn át. Addig, amíg egy váratlan minisztériumi rendelkezéssel át nem vitték Szegedre, én kb. 1.000 oldalnyit gépeltem ki a különféle dossziékban ömlesztve tárolt anyagból azért, hogy egykor majd közkinccsé válhassanak. Több helyre fordultam, majd fordultunk ezzel az anyaggal, mert időközben Szíj Rezső[7] és Sáfrán Györgyi[8] is hajlandónak mutatkozott a publikálásra, sőt közöltek is itt-ott leveleket belőle, de vagy nem merték vállalni, vagy csakugyan a papírhiány miatt (?) nem volt sehol sikerünk. Közben arról is volt szó, hogy a szegedi egyetem magyar tanszékének tagjai kapcsolódnak be a munkába, s azokkal együtt jelentetjük meg. Ez is dugába dőlt, nem kezdte meg ott sem a levelek feldolgozását senki. Dr. Szabó Ferenc levéltáros Gyulára kerülve visszaszerezte a leveleket Szegedről, ahol ugyan leltárba szedték adatonként, de a régi ömlesztett állapotot megtartották, a dossziékat nem rendszerezték. Így vannak nagyjából most is Gyulán.

Amikor Szántó Tibor[9] azzal keresett meg, hogy a Magyar Helikon ki kíván adni egy Kner Imre levelezésgyűjteményt, kb. ½ órát beszélgettünk róla, s ekkor elsősorban a meglévő levéltári anyag lényeges vonásait ismertettem. Érthető, többre nem futotta az időből. A kötet szerkezetének lényeges elveire nem mondott komolyabbat. Így kezdtem el a válogatást, amelyben egyszerre sok szempontot akartam érvényesíteni, de úgy, hogy a levelekből az addigi nagyon egyoldalú Kner Imre kép teljesebbé váljék. Láttassa meg a levelezés erőteljesen a kort, amely megöli a legnemesebb szándékokat is, mutasson rá azokra a momentumokra, amelyek Kner Imre egyéniségének kialakulása szempontjából fontos dokumentumok lehetnek, láttassa meg a bibliofilia helyzetét és éreztesse meg Kner Imre vele kapcsolatos áldozatos munkáját, mutasson rá érdeklődésének sokirányúságára, igaz hazaszeretetére, s mellékesen szolgáltasson adatokat egy-egy kultúrhistóriai szempontból értékes mű megjelenéséhez (elutasításához), egy-egy író–költő–művész reálisabb megismeréséhez. A sok visszautasítás után ugyanis kevés lehetőség látszott arra, hogy újabb kötet követheti ezt, ha nem tudjuk dokumentálni a levelezés sokoldalú értékeit. Ennek szükségében pedig most is hiszek. Az igazsághoz tartozik az is, hogy közben egy 450–500 oldalnyi levéltömeg is eltűnt szőrin-szálán, Szíj Rezső nem tudta visszaszerezni, bárhogyan is próbálkozott vele. (Ekkor éppen az Akadémiai Kiadó szakreferenseinél volt.) Ezek a tényezők kényszeríttettek arra, hogy e roppant színes levelezést úgy állítsam össze, hogy kötelességérzetet ébresszen az illetékesekben a teljes gyűjtemény kiadására. *Ennek* a célnak, úgy érzem, jól megfelel a kötet.

Természetesen egy kötetet sokféle szempont szerint lehet összeállítani. Azok az elvek, amiket a Magyar Nemzet január 4-i számában emlegetni tetszik, érvényesülnek is benne, ha nem is kapnak felerősített hangot. Kner Imre alakja „láthatóan, tapinthatóan elevenedik meg csakugyan belőlük" s én nem hiszem, hogy legyen olyan olvasó (ehhez még vájt fül sem kell), aki „ne érezze át a kivételes emberi nagyságot, és mélységesen meg ne rendüljön tőle".

A levélgyűjteményt én a művészi elveket tisztázó, jól láttató „A könyv művészete"[10] emberi kiegészítőjéül szántam. Benne Kner Imre az ember egyéniségének a körülhatárolása érdekelt, s – jól ismerve a levelek adta lehetőségeket – ezt viszonylagosan jónak érzem is. Ha nagyobb teret kaptunk volna hozzá (először csak 10 ívnyi levelezés összeállítására kaptam megbízást!), úgy bizonyára még pregnánsabb lett volna a nemes cél.

És most hadd térjek rá a Szabó Dezső levelekre.[11] Ezeknek azt a feladatot szántam, hogy azt dokumentálják, hogy a 27–28 éves Kner Imre a maga autodidakta úton szerzett ismeretanyagával eljutott oda, hogy olyan íróktól is függetlenítse magát, akit pedig a legjobb barát, Balázs Béla[12] ajánlott a kiadó belső munkatársául. Én ezt a tényt Kner Imre szemléleti fejlődésének egyik fontos határköveként tisztelem. Ezt igazolja az is, hogy ekkor próbálja kialakítani a magyar hagyományokra épülő tipográfiai stílust Kozma Lajossal[13] Selmecbányán – talán éppen annak az indításnak egyenes folyományaként, amelyet a Szellem[14] kiadásának közismertté tett nyomdatechnikai–művészeti elvével Ön indított meg benne,[15] s amelyet majd a Kner-Klasszikusokban[16] és a Monumentálban[17] realizál először. A kiadói elvi tudatosodásnak és önállósodásnak dolgában fontos szerepet látok a Szellemtudományok Körének[18] radikalizálódásában, érlelő munkájában. Szóval éppen a *visszautasítás* másoktól független tényét érzem én nagy jelentőségűnek, s nem azt, hogy Szabó

Dezsővel is levelezett. Nem Szabó Dezső emléke előtt akartam tisztelegni a levelek megjelentetésével. Az ő értékelésben fiatalos, egyetemista fővel sem voltam elfogult. Elég talán, ha arra hivatkozom – nem kérkedve, csak bizonyításként, hiszen Ön nem ismer – hogy 1939-ben a numerus clausus és nullus elleni kevés tiltakozó között ott voltam én is, s tizenketted magammal hívtam párbajra az akkori kötelező becsületvédelem értelmében a debreceni egyetem Árpád B.[ajtársi] E.[gyesület] (bölcsészettudományi kari szervezet) vezérét. (Normálisabb becsületvédelmet nem fogadott el a kor, s akkor az egész város nyilvánossága előtt sértegettek meg bennünket.) Apám, a falusi ref.[ormátus] lelkész józansága is, amelyhez a falu józan ítélőképessége is társult, arra nevelt rá, hogy a nagydob zaja mögé se féljek értő füllel közelíteni, s így – ha voltak is olyan nézetei, amelyeket megértve fogadtam, rajongója nem voltam soha.

Szomorú igazság, hogy a gyulai levéltárban található csonka levelezésanyag Kner Imre egyetlen válaszlevelét sem őrzi.[19] Így azokra a levelekre volt szükség, amelyeket Szabó írt, sajnálván ugyan az elutasítást, de elismerve, hogy Kner érvei becsületesek, mert elviek. További igazolásul azokat a reflexiókat szántam, amelyekben arról beszél Kner, milyen nehezen és körülményesen akadt rá Király Györgyre,[20] aki elképzeléseit irodalmi síkon nagy tudománnyal szolgálni tudta. Ekkor szól ő maga is Szabó Dezső általam is elítélendő magatartásáról. Dehogy „ízléstelenség" volt ez, inkább annak igazolása, hogy ő már a kezdet kezdetén észrevette, hova torkollik Szabó Dezső útja, amikor sokan még gyanítani sem gyanították, s ebben a felismerésben a Balázs Bélához fűződő érzésein is túl kellett tennie magát. Higyje el nekem, ha előkerültek volna (de a szegedi átrendezés és leltárba szedés sem hozott napvilágra egyet sem) Kner Imre válaszlevelei, abból közöltem volna mindezeket.

Fájlalom nagyon, hogy én mindössze annyit tudtam meg Szántó Tibortól, hogy Ön egy nagyobb művet kíván befejezni,[21] nem vállalhatja az előszó megírását, amely szerepre Kodály halálával[22] én is Önt, mint erre legilletékesebbet hoztam javaslatba. Megértettem ezt a lépését, bár roppant sajnáltam. Nem magam, hanem a Kner Imre emléke miatt. (Ez természetesen nem jelenti egyben azt is, hogy Ortutay[23] szép bevezetőjével ne értsek egyet), az embernek gazdálkodnia kell az idejével. Az azonban leginkább fáj, hogy csak a kritikájából értesültem arról, hogy összegezte véleményét a válogatásról. Bizonyos, ha ezeket az elveket is ismerem, vagy össze tudom egyeztetni azt az én elképzeléseimmel is, az Ön által megadott szempontok alapján talán jóval bővebb, de teljesebb képet adó kötet jelent volna meg, s így gazdagabb, értékesebb lett volna a munka. Ami a lektori munkát, a jegyzetekhez fűződő intenciókat illeti, hadd mondjam el, hogy eleinte csak olyan rövid megállapításokat kívánt volna a szerkesztő, mint pl. Babits Mihály, költő. Ezt én kezdettől fogva (amikor még minden levélhez külön készítettem el a jegyzeteket; ezt ugyanis az ismétlések elkerülése érdekében később változtattuk át alfabetikus sorrendűre) sem tudtam megcsinálni. Csak ekkor járultak hozzá, hogy a dátumokat is közöljem. A két soros általánosságok mindig hagynak kívánni valót maguk után, különösen az ilyen irányítás mellett készülők. A visszakapott lektori megjegyzések – a nálam levő példány igazolja – elenyészően csekély, s csaknem kizárólag stiláris korrekciót igényelnek.

Nem szeretem, nem is tartom reálisnak, ha egy könyvről csak egyfajta vélemény alakul ki az értő emberekben. Jobb, ha gondolatok keresztüzében alakul ki a végső megítélés

róluk. Levelemmel nem bizonyítványt akartam magyarázni. Megértem és tisztelem az Ön határozott elvi álláspontját, s minthogy roppant őszintének tartom a magam szenvedélyességével együtt, szükségesnek tartottam, hogy egy-két észrevételt fűzzek kritikájához. Sokat tanultam belőle, lehet, hogy ugyanúgy későn, mint Kner Imre az északi sorozatnál.[24]

Most Gyomán egy Kner Múzeum[25] összeállításán dolgozunk. Őszintén örülnék, ha maga a terv tetszene Önnek, és ha hozzásegítene bennünket ahhoz, hogy méltóképpen tisztelegjünk a Kner nyomda és Kner Imre emléke előtt, átnézve a szobák forgatókönyvének reá vonatkozó, általam készített tervét. Ezt a Kner nyomda eljuttatta Haiman Györgynek,[26] neki az igazgató szavai szerint tetszett is, de van nekem egy külön példányom, s ezt betekintésre és bírálatra örömmel eljuttatnám.

Végül bocsánatát kérem, hogy sokáig zavartam levelemmel. Mikor a géphez leültem, még nem hittem, hogy ilyen hosszú lesz. Sem az Ön, sem a Kner Imre iránti tiszteletem, mert őszinte hívének és tisztelőjének érzem magam, akkor is, ha Ön velem szemben akarja megvédeni emlékét, nem engedte meg szűkszavúságot.

Kívánok munkájához erőt, egészséget, nekünk pedig sok olyan cikket, amilyenek az Adyról szólók[27] voltak, vagy amilyen ez is:

őszinte tisztelője

Elek László
intézeti tanár

MTAKK Ms 4586/121.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Fülep Lajos részére író, művészettörténész Budapest
Feladó: Elek László intézeti tanár Orosháza Állomás u. 1.

Elek László (1920–1998) tanár. 1943–1960 között az orosházi evangélikus, majd a Táncsics Mihály gimnáziumban, 1960–1976-ban a szarvasi Óvónőképzőben intézeti tanár. 1976–1980 között a Békés Megyei Levéltár főlevéltárosa. Szakmai tevékenysége során foglalkozott a Kner-családdal, több cikke, tanulmánya jelent meg vele kapcsolatban. Éppen ezért csalódást jelentett neki, amikor A könyv mestere. Kner Imre levelezése [...] c. kötet kiadásakor csak mint a leveleket összegyűjtő és jegyzetelő munkatárs szerepelt neve a kötetben. 1970-ben kiadta Kner Imre gondolatai az életről, az irodalomról, a nyomdászatról és a könyvművészetről. Vál., sajtó alá rend. Elek László. Gyoma, 1970. Bibliotheca Békésiensis c. kötetet.

Bárdos Zsuzsa: Elek László (1920–1998) élete, munkássága és szellemi hagyatékának repertoriuma. Orosháza, Szántó Kovács János Területi Múzeum, 2003. c. művében a repertórium nem tartalmaz FL-tól származó levelet. (Barátné Hajdu Ágnes közlése.)

[1] Ld. 3119/2.
[2] Ld. 2986/1.
[3] A levelek első kötetes megjelenése: Fülep Lajos és Kner Imre levelezése. Összeáll. bev. és jegyzetelte Sümegi György. Gyula, 1990.
[4] A Békés Megyei Levéltár (korábban Gyulai Állami Levéltár) vezetője dr. Szabó Ferenc volt. (Utóbb Elek László ld. fentebb.)
[5] Tótfalusi (Misztótfalusi) Kis Miklós (1650?–1702) amsterdami teológiai tanulmányai után kitanulta a nyomdászatot és európai – sőt azon túlmenő – hírű betűmetsző és nyomdász lett. 1689-ben hazatért Kolozsvárra, nyomdát nyitott. Utóbb szembekerült a helyi református egyházi vezetéssel. 1698-ban kiadta Maga személyének, életének [...] mentsége [...] c. röpiratát, amely miatt súlyos meghurcoltatásban volt része.

[6] A Gyulai Állami Levéltár főlevéltárosa.

[7] Szíj Rezső (1915–2006) művészeti író, könyvtáros, szerkesztő, ref. lelkész. Sáfrán Györgyivel együtt publikált Kner Imre levelezéséből (= It 1961. 2. sz. 155–167.). A közlemény elején idézetként FL-nak Kner Imréről mondott szavai olvashatók.

[8] Sáfrán Györgyi (1911–1985) irodalomtörténész, 1948-tól a MTAK munkatársa.

[9] Szántó Tibor (1912–2001) tipográfus, szakíró. 1962–1990 között a Helikon Kiadó művészeti vezetője.

[10] Kner Imre: A könyv művészete. Rádióelőadás 1940. VII. 10-én. Szövege Kner-magánkiadásában megjelent a könyvnyomtatás feltalálásának 500. évfordulójára. Ld. még 3286. sz.

[11] A levelezéskötet elején Szabó Dezső 9 levele jelent meg; FL ezt sokallta.

[12] Balázs Béla ld. 2901/1. régi kapcsolatban volt Kner Imrével. 12 munkája jelent meg Kner-kiadásban, valamint Lukács György róla szóló kötete: Balázs Béla és akiknek nem kell. Gyoma, 1918.

[13] Kozma Lajos (1886–1948) grafikus, iparművész, építész. Ő készítette a Kner-kiadványok fametszetes díszítményeit. Az ő tervei alapján épült meg Kner Imre gyomai lakóháza, a mai Kner Nyomda Múzeum. Nem tudni, mire utal a „Selmecbánya".

[14] FL 1910-ben levelet írt Lukács Györgynek Firenzéből, amelyben egy magyar filozófiai folyóirat tervét veti fel. Lukács csatlakozott a vállalkozáshoz, harmadik szerkesztőként Hevesi Sándort hívták meg. A Szellem-et eredetileg évi 3, egyenként 8–10 íves füzetként tervezték kiadni, de összesen kettő jelent meg 1911-ben, részben az előfizetők csekély száma, részben a külföldről való szerkesztés nehézségei miatt.

[15] A Szellem c. folyóirat 1. számát a Kner-nyomda nyomtatta. Kner Imre akkori ízlése szerint reneszánsz iniciálékkal tervezte meg a címlapot. Rajzát FL áthúzta és ráírta: „Amelyik nyomdász pedig *csak* betűvel nem tud szép könyvet csinálni, úgyse lesz nyomdász soha.". Knert először megdöbbentette a kritika, utóbb azonban elgondolkodott rajta, s olyan „pofon"-nak tekintette, amelynek nyomán egész munkásságának szelleme megváltozott.

Kner Imre: A tipográfiai stílus elemei. Gyoma, 1933. c. művét a következő dedikációval küldte el FL-nak: „Fülep Lajosnak mint fogékony tanítványa Kner Imre. Gyoma, 1933. V. 17. egy régi 'pofon' emlékére." Ld. még 3151/2.

[16] A Kner Klasszikusok. (A magyar költészet remekei Balassitól Tompáig.) Összeáll. Király György. Gyoma, 1921. 12 kötet.

[17] Monumenta Literarum. A világirodalom kisebb remekművei legkiválóbb fordítóink új fordításban. Szerk. és sajtó alá rend. Király György. A könyvdíszeket tervezte Kozma Lajos. Gyoma, 1921–1922. Két 12–12 füzetből álló sorozat.

[18] Szellemtudományok Köre – Elek László itt a Vasárnapi Kör és a Szellemi Tudományok Szabad Iskolájának elnevezését keveri össze. Az előbbi összejövetelein Budapesten jártában olykor Kner Imre is részt vett, az utóbbihoz nem volt köze. Ld. 2526/6., 2901/3., ill. 3192/8.

[19] Kner Imre csaknem mindig géppel, másodpéldánnyal írta leveleit, s megőrizte őket. Ma a Kner Imre-levelezésben együtt találhatók a neki írtakkal. Lehet, hogy amikor Elek László foglalkozott a Kner-levelezéssel, még nem így volt rendezve, sőt a jelek szerint meglétükről sem tudott.

[20] Király György (1887–1922) irodalomtörténész, Knerék kiadói tevékenységének irodalmi vezetője és tanácsadója.

[21] A művészetfilozófiára utal. Ld. 2510/5.

[22] Kodály Zoltán (1882–1967) zeneszerző, zenetudós, népzenegyűjtő, főiskolai tanár. Kner Imrével Balázs Béla révén került kapcsolatba az 1910-es években. (Balázs Béla és Kodály együtt volt az Eötvös Kollégium tagja.) Kodály biztatására adta ki Kner Misztótfalusi Kis Miklós Mentségét. Ld. A könyv mestere 262. – Kodály 1967. III. 6-án halt meg.

[23] Ortutay Gyula (1910–1978) néprajztudós, művelődéspolitikus, egyetemi tanár. Szegedi egyetemi hallgatóként került kapcsolatba Knerékkel. Ő írta A könyv mestere c. kötet bevezetőjét, melyben a következő olvasható: „Igaz a méltó bevezetést bizonyára Fülep Lajos írhatná meg, aki szigorú szeretettel figyelte a fiatal Kner első munkáit, s a későbbi éveinek is egyik legjelentősebb vitázó társa maradt..." A továbbiakban még néhány Kner Imréhez közel álló barát nevét említi lehetséges előszóíróként: Kozma Lajost, Király Györgyöt, Móricz Miklós, Buday Györgyöt és Kner Albertet.

[24] Az ún. Északi sorozatok: Az orosz novellaírás remekei. 12 kötet. 1926–1928. – A svéd irodalom remekei. 6 kötet. 1929. – A dán irodalom remekei. 6 kötet. 1930. – Az észt irodalom remekei. 6 kötet. 1933.
[25] A Kner Nyomdaipari Múzeum 1970-ben megnyílt. Botyánszky Pál, a nyomda igazgatója irányítása alatt működött.
[26] Haiman György (1914–1996) tipográfus, Kner Imre unokaöccse és tanítványa. Ezidőben az Iparművészeti Főiskola tipográfiai tanszékének vezetője volt.
[27] Ld. 3050/3.

3145. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR ANTALNAK

[Bp.] 1970. I. 8.

Kedves Anti,

hát Te is! lehetetlen![1]

persze, ha valakit ifjúként láttunk utoljára, nem tudjuk elképzelni, hogy közben változott. Talán elképzelném, ha hinném, de nem hiszem. No de olezánc akár hiszem, akár nem, szeretettel ölellek,

kezdettől fogva máig és ezután is

a legjobb barátod

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Molnár Antal professzor úrnak H XI. Verpeléti út 14. V. 3.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] Molnár Antal lapja vagy levele nem maradt fenn.

3146. BOTYÁNSZKY PÁL – FÜLEP LAJOSNAK

Békéscsaba, 1970. I. 8.

Tisztelt Fülep Úr!

A Magyar Nemzetben közölt cikkét[1] nagy örömmel és őszinte megbecsüléssel olvastuk. Ritkán lehet olyan nemes, baráti szívből jövő írást találni, mint amilyennel megörvendeztetett bennünket.

A könyvet mi társadalmi munkában, ingyen készítettük – csupán a papírt fizette a kiadó –, szeretetünk és megbecsülésünk jeléül. Haiman elvtárs[2] kérésére a nyomda néhány dedikált példányait [!] eljuttattuk azoknak a kortársaknak, akik ismerték Kner Imrét.

A bírálat után mégis örültünk annak, hogy a „mester" szót használtuk a könyv címéül.

Tudom, hogy örömet fogok okozni Önnek, amikor közlöm, hogy Gyomán, Kner Imre lakóházában – melyet Kozma[3] tervezett – még ez évben Kner Nyomdaipari Múzeumot[4] létesítünk, melyben a Békés megyei nyomdák rövid történetének néhány termékei mellett – szarvasi Réthy,[5] gyulai Dobai[6] és a békéscsabai Tevan[7] – bemutatjuk a Kner-család három nemzedékének munkáit és történetét.

Amikor megköszönöm írását, továbbra is azon leszünk, hogy munkánkkal a szép magyar könyvekben méltó módon képviseljük Kner Imre nyomdai örökségét.

Nagy felelősséggel és sok szeretettel, üdvözli

Botyánszky Pál

MTAKK Ms 4585/178.
Gépirat autogr. aláírással „Kner Nyomda Igazgatója" feliratú levélpapíron.
Címzés: Fülep Lajos ny. egyetemi tanár Budapest V. Pesti Barnabás utca [áthúzva, kézírással:] II. Széher út 22. sz. „Kner Nyomda Igazgatója" feliratú borítékban.
Botyánszky Pál ld. 3144/24.

[1] Ld. 3119/2.
[2] Ld. 3144/26.
[3] Ld. 3144/13.
[4] Ld. 3144/25.
[5] Réthy Lipót az első Békés megyei nyomda tulajdonosa. 1847-ben Szarvason kezdett el dolgozni, 1856-ban Gyulára, majd Aradra települt át.
[6] Dobai János 1860-ban nyitott nyomdát Gyulán.
[7] Tevan Adolf (1854–1921) Békéscsabán alapított nyomdát, amelyet 1907-től fia, Tevan Andor (1889–1955) vezetett. Bibliofil kiadványokkal és olcsó, értékes tartalmú irodalmi sorozattal szerzett hírnevet.

3147. SZEGŐ GYULÁNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Milano, 1970. I. 8.

Carissimo vecchio Lodovico mio,

szeretném az új évet nem a jelen ébrenlétével, de a múlt álmaival megkezdeni, és ezt csak úgy tehetem, ha az én Kicsulimra[1] és a veled eltöltött szép fiumei emlékekre[2] gondolok. Kicsulihoz mindig beszélek, elmesélek neki mindent, ma azonban legalább levélileg szeretnék veled lenni. –

Tudom, hogy januárban van a születésnapod,[3] de miután te datum nélkül születtél, a mai napot választottam arra, hogy neked minden elképzelhető jót és szépet kívánjak. Főleg azt, hogy úgy testileg mint lelkileg jól legyél, és a korral szorgalmasabb levélíró legyél. Ezt tulajdonképpen magamnak kívánom. A lányok[4] is sok augurit küldenek. –

Remélem, hogy ez a 69-es év neked aránylag nem volt rossz. A világ bajait sajnos mindnyájan érezzük, azzal a különbséggel, hogy mi nem vagyunk Paolo VI.,[5] aki minden és mindenkinek a bajával foglalkozik. Mi csak a nagy eseményektől félünk. – Ez a mi szép Olaszországunk már nem a régi. Még a klimája is megváltozott. Jelenleg erős influenzajárvány van, ehhez még a strajk járvány is jött, amelyet legjobban a dolgozó osztály érez

meg. Verának és Topsynak is nagyon megnehezíti a közlekedést. Természetesen idegesek. Magamról mit mondjak? Legjobb jele, hogy jól vagyok, orvosom évi számlája, amely egészben 5000 Líra volt. Szóval egy vizit. Che vergogna.

Néha eszembe jut, hogy én is 83 éves leszek, és ilyenkor arra gondolok, hogy mi lesz, ha én már nem leszek? A gyerekek nagyon meg fogják érezni hiányomat.

Szerencsére meg tudtam adni a gyerekeknek a jólétet, élvezik a főztömet, és a kedélyemmel a jó hangulatot, és a szép otthont. Tudom, mio caro Lodovico, hogyha néha bekukucskálnál hozzánk, megdícsérnél és te is úgy éreznéd, mintha Kicsuli még mindig velünk élne.

Nagy boldogság mindnyájunk részére a kis Alberto,[6] aki nagyon szeret engem. Néha el is jön, de annál többször telefonál nekem. Mumilynek hív engemet. Egy nagyon szép, okos kis emberke, aki már ma is meg akar mindenkit hódítani. Csak egy baja van. A parola si nem ismeri. Minden no. Egy igazi férfi. –

Férfiakról eszembe jut, hogy most nálunk a férfiak fő problémája a válás lehetősége. Mindenki helyesli a válás lehetőségét, csak a Vatican ellenzi. –

Megírtam neked mindent, ami nálunk kívül-belül történik és attól félek, hogy neked már elég ez a sok csevegés – tehát drága Barátom, ismételten kívánom, hogy jól legyél, hogy magányos életed ne adjon okot lehangoltnak lenni, és dolgozni tudjál. Azt hiszem, hogy ez az öregség egyedüli fenntartója.

Ti abbraccio mio caro, caro Lodovico con grande tenerezze e nostalgia
tua

Margit[7]

MTAKK Ms 4589/289.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár Széher ut 22 Budapest Ungheria
Feladó: M. Szegő Milano Ulario Pagano 49.
Szegő Gyuláné ld. 3051. sz.

[1] Ld. 3051/4.
[2] Ld. 3051/4.
[3] FL születésnapja I. 23-án volt.
[4] Ld. 3051/2, 5, 6.
[5] VI. Pál pápa (1897–1978) 1963–1978 között volt a katolikus egyház feje.
[6] Szegőné dédunokája ld. 3051/6.
[7] Ti abbraccio... Ölellek kedves, kedves Lodovicom nagy gyöngédséggel és nosztalgiával Margitod

3148. MOLNÁR ANTAL – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. I. 9.

Kedves Mesterem!

Tanítványi és emberi szeretettel köszönöm a nagy örömet, amit kártyáddal[1] szereztél.

Ölel

Molnár Antal

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4589/15.
Kézírás névjegy hátlapján. Az aláírás a nyomtatott név.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II. Széher ut 22.
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] Ld. 3145. sz.

3149. GYERGYAI ALBERT – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. I. 10.
II. Fillér-u. 1.

Igen tisztelt, igen kedves Professzorunk,

engedd meg, hogy először is boldog új évet, jó egészséget és jó élet- és munkakedvet kívánjak s hogy egyben megköszönjem néked azt a két nagy élményt, amit múltkor Ady-emlékezéseddel,[1] most pedig Kner-emlékezéseddel[2] szereztél. S még azt merik mondani, hogy az „efebokrácia" fel akarja váltani a „gerontokráciát"! Egy francia író szerint az lesz az emberiség nagy periódusa, amikor az idősek ősze a termő nyarukkal eshet egybe – s a te esetedben ez nyilvánvaló (ha nem is az egész korra, de tereád mindenképpen).

Szeretettel és tisztelettel köszönt öreg csodálód és híved

Gyergyai Albert

P. S. Nemrégiben írtam egy kis emlékezést Elek Artúrról,[3] aki, tudom, jó embered volt; ha megjelenik, majd elküldöm.

MTAKK Ms 4587/196
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos egyet. tanár Budapest II. Széher-u. 22.
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

[1] Ld. 3050/3.
[2] Ld. 3119/2.
[3] Gyergyai Marianna D. Birnbaum: Elek Artúr pályája. Bp. 1969. Akadémiai Kiadó Irodalomtörténeti Füzetek c. művéről írt kritikát = It 1970. LII. évf. 3. sz. 703–708. A kortársak és barátok tanúságtétele kapcsán írja a következőket: „... egyenesen meglepő, hogy [Birnbaum] pl. nem fordult Fülep Lajoshoz, aki pedig Elek Artúr egyik legrégibb, leghívebb s legbensőbb bizalmasa volt, s aki minden bizonnyal igen fontos és autentikus adatokkal szolgálhatott volna." (705.)

3150. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1970. I. 18.

Kedves Professzor úr!

A zsákokat is meg a lapot[1] is megkaptam. Mindjárt válaszolok is. A dió is 10 kg. meg a szilva is 10 kg, úgy amint a Professzor úr kérte. Talán csak nem vettek ki belőle a postán. Csak ilyen a szilva, nem olyan mint már esztendőben szokott lenni, az a nyári sok eső

tönkretette a java szilvát, kirepedtek, és azt nem lehetett használni. Úgy, hogy az aprókból lett aszalva, és nem olyan szép, meg nagyon is sok termett az elmúlt nyáron. Mielőtt aszalva lett, már akkor is meg kellett válogatni, és mégse szép. De most csak ilyen volt, majd talán a következőben szebb lesz a termés. Pedig hagytam még tavaszra is, hogyha kell még nagyon szívesen küldök belőle, ha elfogy. A diót is több helyen megnéztem, de ennél szebbet, jobbat nem találtam.

Most magunkról is írok, hála Isten jól vagyunk, a lány[2] Pécsváradon tanít, ősz óta most közel van a munkahelye, a gimnáziumban 500-nál több a tanítványa. Csak egyedül van rajztanár és még két osztályban földrajzot is tanít 8-adikosokat. Nagyon, nagyon sajnáljuk, hogy nem találkozhattunk a nyáron személyesen, szerettünk volna elbeszélgetni a Profeszszor úrral, majd talán a nyáron,[3] most már az is itt lesz mindjárt. Ezek a hideg napok nehezen múlnak, de az évek, azok futnak. Olyan hamar elmúlt egy esztendő, hogy nagyon. Most Kócsidiékról, eladták a házukat a faluban 55 ezerért, egy mohácsi asszony vette meg. Ők meg építettek a szálláson. Novemberben kezdték az építkezést és már karácsonyra benne laktak. A Sára néni is megvan, tolta még ősszel a talicskát, láttam, meg hordta a kenyeret a boltból.

Szeretettel üdvözletünket küldjük

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/171.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld. 3141. sz.
[2] Szántóné Bognár Éva ld. 2517. sz.
[3] FL 1970-ben nem volt Zengővárkonyban.

3151. BRÓDY DÓRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. I. 20.

Kedves Fülep Lajos uram,

nevetséges és bakfischos lelkesedés az ilyen levelek írása, idegen emberekhez. De az idegenség, ebben az esetben egyoldalú, mert Imre[1] elbeszélései alapján, nagyon régen ismerem Önt. Az u. n. „pofon"-ról[2] is sokat mesélt, tovább is adta nekem, adandó alkalmakkor. Azt a bizonyos tételt, hogy: márpedig az igazi nyomdász az, aki... magam is sokszor mondtam és mondom a kezem alatt dolgozó fiatal tipografikusoknak. (elírás, de van értelme!)

Ez a távoli Olimpuson trónoló, felsőbb lény, most emberré lőn. Elérhető emberré. Hát muszáj írnom.

Imre könyvének[3] egy nevemre szóló példányát elküldték nekem és nagy megilletődéssel, a könyvet csak ujheggyel érintve, elolvastam. Olvasás közben valami nem kívánt giliszta, (a tagadás szelleme), kezdett el bennem mocorogni. Minek ez a Szabó Dezső-dömping?[4]

(Ezt a mélymagyar talajgyökeret mindig utáltam, bár az Ön cikkében említett pajzánságokról nem is tudtam.) Miért *ez* lenne Imrére a legjellemzőbb? Szakadatlan panaszkodás kiadói, anyagi túlterheltségi okok miatt. Kner–Gyoma, Gyoma–Kner. Hisz' ez nem igaz. Legalább is az igazságnak csak kis része. Végig reméltem, hogy jön valami más, de nem igen jött.

Nekem magamnak egy nagy csomag olyan levelem van Imrétől, amiből tankönyvet lehetne csinálni. Minden probléma azonnal felelt, legtöbbször azzal: nem érek rá röviden írni... de következtek hosszú oldalak esztétikai, technikai tanácsokkal. Annyira távol minden személyestől és A SZAKMA imádatának megszállottságával. Legyen az a kis nyomtatványok Auflagjának tárolása a gépteremben, (úgy hívtam, hogy nyomtatvány-bölcső), vagy Ráskai Lea: A halál himnusza,[5] (még most is szégyenlem, pedig pár év előtt Londonban találkoztam berámázott lapjaival, de hát ők a Kelmscott Press-t[6] is szeretik), vagy a papírszabvány fontossága. Szépen gyűjtögettem a leveleket, mert „Levelek a nyomdászatról" címen ki akartam adni őket. 44-ben a saját „zsidó" lakásunkból, az anyám „keresztény" lakásába mentettem át a csomagot. De amint ez már lenni szokott, a lakás aknát kapott, egy év múlva, a beszakadt tetőgerendák alatt, nem találtam semmit. Imre a leveleit mindig kópiákkal írta, azoknak meg kellene lenniük. Azután az 1937-es nemzetközi nyomdászati kiállítás,[7] amelyet Imre, férjemmel[8] együtt, olyan nagy lelkesedéssel csinált, hogy hónapokig se láttak, se hallottak egyebet. Kötetekre szóló levelezés, tervezgetés előzte meg, teli ragyogó ideákkal. Ezt a kiállítást külföldön még most is emlegetik, akik látták és élnek.

Aki nem ismeri Imrét, (és mindig kevesebb lesz a szemtanú), teljesen hamis képet kap róla a levélgyűjtemény elolvasása után. Ez az, ami nagyon fáj, mert igazán szerettem és nagyon becsültem Imrét.

A felszabadulás után 1–2 évvel könyvet akartunk róla kiadni. akkor még élt Kozma,[9] Fitz,[10] Kaesz Gyula,[11] Móricz Miklós,[12] Bródy. Olyan szépen akartam megcsinálni, ahogy csak tudom és ahogy tőle tanultam. Akkor Haiman Gyurka,[13] a család nevében tiltakozott. „Nem hivatottak Bródyék, hogy Imréről könyvet adjanak ki." Erre még lehetett volna fütyülni, de hozzátette: a család még nem adta fel a reményt, hogy Imre él, egy ilyen könyv a remény feladását jelentené. Ami, szintén, hülyeség, mert élő ember munkájáról is lehet írni. De minket ez megbénított. Vártam, vártam aztán „a család" könyvét,[14] és ami jött, nem volt az igazi: ez a mostani pedig még kevésbé az. A tartalmától eltekintve is gyenge a kiállítása. Rossz szedés, rengeteg sajtóhiba, (főleg a német szövegben), és a tartalomjegyzék, (ami külön mániám), idegesítő. Nem is beszélve a címoldalról.

Nohát, ebben a labilis lelkiállapotban, figyelmeztetett Kaesz Gyuláné az Ön cikkére.[15] Rohantam a lapért és megtaláltam a cikkben mindent, ami bennem addig kialakulatlan viszolygás volt. Szépen, logikusan, fekete fehéren. Persze, ezerszer jobb lenne, ha ezt a cikket nem kellett volna megírni... Ezt szerettem volna elmondani és köszönöm, hogy lehetett. Bár nem kértem, és így nem kaphattam Öntől engedélyt a levél megírására, és nem is várok rá választ.[16]

Jó az, hogy volt kinek panaszkodni.

Én a „Bródy doktorék" ittmaradt rosszabbik fele vagyok. Imádom és csinálom a könyveket, míg végleg el nem hülyülök. És még azután is, mert nem fogom észrevenni... Mások se.

Szeretettel és régi nagy tisztelettel üdvözli:

Bródy Dóra

P. s. Bocsánat a pocsék gépért és gépelésért, mindig kézzel szoktam írni, csak nem akartam fárasztani.

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4585/183,
Gépirat kézírásos aláírással és kiegészítésekkel.
Címzés: Dr. Fülep Lajos professor urnak Budapest II. Széher út 22
Feladó (nyomt. címke:) Dr Bródy Lászlóné Dózsa György ut 104. Budapest VI. Hungary (Rajta FL írásával:) főszerk.

Bródy Lászlóné Maróti Dóra (1899–1985) tipográfus, a Hungária Hírlapnyomda művészeti igazgatója. 1956–1963 között Angliában élt, férje 1961-ben bekövetkezett halála után 1963-ban visszatért Magyarországra, a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó művészeti vezetője lett.

[1] Kner Imrére utal. Ld. 2986/1.
[2] Ld. 3144/5.
[3] Ld. 3119/2.
[4] Ld. 3144/11.
[5] A Kner-kiadványok bibliográfiájában nincs Ráskai Lea-másolta kódexről készült nyomtatvány. A szövegből úgy tűnik, Bródy Dóra munkájáról lehet szó. Valószínűleg a részben Ráskai Lea által másolt Példák könyvében található Élet és halál párbeszéde, ill. a teljes Haláltánc szövegének kiadása lehetett. A kutatás azóta megállapította, hogy a kérdéses rész nem Ráskai Lea, hanem az ún. „3. kéz" írása. (Példák könyve. 1910. Hasonmás és kritikai kiadás. Jegyzetekkel és tanulmánnyal közzéteszi Bogner András és Levárdy Ferenc. Bp. 1966. Akad. Hungarici IV.)
[6] William Morris által alapított, 1891–1898 között működő nyomda, amelyben mindent ő maga tervezett és készített a preraffaelita művészet szolgálatában.
[7] A Nemzetközi Nyomdászati Kongresszus 1937-ben volt Budapesten. Kner Imre 1937. VIII. 25-én tartott előadást Zeitfragen des Typographischen Stils címmel. Megjelent a gyomai Kner nyomda magánkiadásában.
[8] Bródy László (1889–1961) a Bródy Zsigmond által 1873-ban alapított Hungária Hírlapnyomda igazgatója, majd amikor a nyomda a család tulajdonából kikerülve részvénytársaság lett, vezérigazgatója. Közeli barátság fűzte Kner Imréhez.
A Kner nyomdában készíttette felesége számára a Bródy-Maróti Dorottya Ady-könyve. 1928. magánkiadásban megjelent kötetet. A címlapot követő lapon a következő szöveggel: „Ezt a könyvet szeretett felesége Bródy-Maróti Dorottya részére egyetlen példányban nyomtatta dr. Bródy László 1928. év karácsonyára, Kner Izidor könyvnyomtató műhelyében, Gyomán, valódi kézzel merített papírra, Bodoni antikvából szedve. A kötés Kner Erzsébet munkája."
[9] Kozma Lajos ld. 3144/13.
[10] Fitz József (1888–1964) könyv- és nyomdászattörténész, 1930–1934 között a pécsi Egyetemi Könyvtár igazgatója, 1934–1945 között az OSzK főigazgatója. FL Pécsről ismerte, Kner Imre igen nagyra becsülte.
[11] Kaesz Gyula (1897–1967) belsőépítész, tervező, 1919–1952 között az Iparművészeti Iskola, ill. Főiskola tanára, 1952–1958 között főigazgatója.
[12] Móricz Miklós (1886–1966) újságíró, statisztikus. Kner Imrével baráti kapcsolatban volt. 1936-ban és 1942-ben maga is nyomdát alapított és egy ideig működtetett.
[13] Ld. 3144/26.
[14] Valószínűleg a Kner Imre: A könyv művészete. Tanulmányok a tipográfiáról és a könyvművészetről. Szerk. és bev. Haiman György. Bp. 1957. [1958.] Bibliotheca Corvina
A könyv előzéklapján a következő nyomtatott szöveg olvasható: „A Kner-nyomda fennállásának 75 éves évfordulója alkalmából közreadjuk Kner Imre barátai és tanítványai: Fitz József, Földessy Gyula, Fülep Lajos, Haiman György, Kruchió István, Malatinszky Lajos, Pátzay Pál, Rusznyák István."
[15] Ld. 3119/2.

[16] Bródy Dóra későbbi leveleiből (ld. 3169., 3183., 3209. sz.) nyilvánvaló, hogy FL válaszolt a levélre. A Bródy Dóra halála után fennmaradt levelek között fia, Bródy András emlékezete szerint nem volt FL-levél.

3152. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1970. I. 21.

Kedves Komaasszony,

megkaptam levelét,[1] nagyon köszönöm, a pénzt küldöm. Nem gondolom, hogy a zsákokból hiányzott, csak hát aki átvette, nem nézte meg a szállító levélen a súlyt, ami meg a zsákokra volt írva, eltörlődött, nem lehetett elolvasni. A dió nagyon szép és jó, a szilvából meg hogy olyan, amilyen, senkise tehet. – Hát bizony én is nagyon sajnálom, hogy a nyáron nem mehettem, de hát olyan bolond volt az idő, nem lehetett három nappal előbb tervet csinálni, annyi pedig kell a kocsi és a társak miatt. Dóráékat[2] nem hagyhatom ki, ők olyan nagyon örülnek Várkonynak, ha együtt vagyunk, gyakran emlegetjük Magukat.

Hát bizony nagy előre lépés, hogy Évika[3] Pécsváradon tanít és nagy kényelem, hogy nem kell utaznia – még ha sok tanítvány sok munkát ad is.

Szeretettel üdvözlöm Mindnyájukat

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
A helynév a feladóból.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai utca 9 u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 3150. sz.
[2] Fülöp Gézára és F. Csanak Dórára utal.
[3] Ld. 2517. sz.

3153. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp.] 1970. I. 21.

C[ara] S[ignora]

non sono solito d'immischiarmi negli affari altrui, ma ora non posso fare a meno di aderire alla preghiera di sua mamma[1] e ripetarla anche da mia parte, che Lei abbia la gentilezza di inviarle ogni 10–15 giorni una cartolina con due parole come segno di vita. Ella soffre molto della mancanza di sue nitizie – ciò che io posso attestare. Ambedue noi sappiamo che Lei è molto occupata, ma speriamo che l'adempimento di questa domanda non Le sarà noioso.

Con tanti ringraziamenti ricambio i buoni auguri e La saluto
di tutto cuore

L.[odovico] Fülep

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 5889/127., ill. Ms 4585/17. A szövegben csekély eltérés.
Autogr. fogalmazvány, ill. kézírás.
Latinába írt levél.
Raskó Marianne ld. 2506. sz.

K[edves] A[sszonyom],
nem szoktam mások ügyeibe avatkozni, de most nem tehetek mást, mint hogy csatlakozom mamája kéréséhez, és a magam részéről is megismétlem, kérem, legyen olyan jó, küldjön neki minden 10–15 nap pár sornyi életjelt. Nagyon szenved, hogy nem kap hírt Önről – ezt én tanusíthatom. Mindketten tudjuk, hogy Ön nagyon elfoglalt, de reméljük, hogy ennek a kérésnek a teljesítése nem lesz nagyon kellemetlen.
Sok köszönettel viszonzom a jókívánságokat és teljes szívemből üdvözlöm

Fülep L.[ajos]

[1] A fogalmazványban a „di sua mamma" után „e soltanto come mediator de esse" [és csak mint az ő közvetítője] szavak az elküldött levélből kimaradtak.

3154. KERÉNYI KÁROLY, KERÉNYI KÁROLYNÉ ÉS VINKLER LÁSZLÓ – FÜLEP LAJOSNAK

[Róma, 1970. I. 21.]

Caro Lodovico,
unico in Ungheria, degno del Quirinale[1]
Tuo

Carlo[2]

Con tanta nostalgia

Maddalena[3]

Con reverenti saluti

Vinkler László[4]

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4590/126.
Kézírás Roma. Gaspare van Wittel 1653–1736, Piazza del Quirinale feliratú képeslapon.
Címzés: Chiarissimo prof. Fülep Lajos Ungheria Budapest II. Széher ut 22.

Kedves Lodovico, egyetlen Magyarországon, aki méltó a Quirinale-ra

Carlód

Nagy nosztalgiával

Maddalena

Tiszteletteljes üdvözlettel

Winkler László

[1] A képeslapra utal. A 16. században épült Palazzo Quirinale korábban a pápák nyári rezidenciája, 1870–1946 között az olasz király lakhelye volt.

[2] Ld. 2646. sz.
[3] Ld. 2529. sz.
[4] Ld. 2992. sz.

3155. LŐRINCZ ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. I. 21.

Huszonharmadikára való szeretetteljes emlékezéssel

Lőrincz Ernő

MTAKK Ms 4588/236.
Kézírás Bujáki népviselet feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos akadémikus Budapest II. Széher-út 22–24.
Feladó: Lórincz Ernő Bp. I. Országház u. 8.

[1] FL 85. születésnapjára utal.

3156. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

Roma, 1970. [I. 21.]

Születésnapod[1] alkalmából küldöm Rómából – ahol csak néhány napot töltök – őszinte jókívánságaimat, szeretetemet és ragaszkodásomat:

Carlo.

MTAKK Ms 4590/127.
Kézírás Roma Chiesa di S. Maria in Cosmedin. La „Bocca della Verità" feliratú képeslapon.
Címzés: Prof. Lajos Fülep Széher ut 22/24 Budapest Ungheria

[1] Ld. 3155/1.

3157. HORVÁT ISTVÁNNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Pécs, 1970. I. 23.

Kedves Fülep Lajos,

kérem fogadja el tőlem is, őszinte szívvel küldött jó kívánságaimat! Jó egészséget! Nagyon félek hogy valamivel megbántottam, kérem ne haragudjon rám. Maga nagyon jó volt hozzám, sorai[1] nagyon jól estek a legnagyobb nyomorúságom idején! – Még mindig gyalázatos állapotban vagyok, rettenetes a magány, egészségem se a legjobb, idegeim pocsékok. Bízom a jó Isten segítségében. Bocsánatot kérek kesergő soraimért.

Szívből köszöntöm mégegyszer minden jót

Zsuzsa

MTAKK Ms 4587/235.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Horvát Istvánné Pécs Sallai u. 25.
Horvát Istvánné ld. 2979. sz.

[1] FL 2979. sz. levelében felajánlotta Horvátnénak, hogy Raskóné távolléte idején helyettesítse FL háztartása vezetésében. Horvátné nem válaszolt a levélre. Ld. 3161., ill. 3331. sz.

3158. MÁDY GYULA – FÜLEP LAJOSNAK

Ujpest, 1970. I. 23.

Kedves Professzor Ur!

Engedje meg, hogy úgy a magam, mint a még élő néhány volt évfolyamtárs nevében őszinte tisztelettel és meleg testvéri szeretettel köszönthessem nyolcvanötödik születésnapja alkalmából.

Több, mint ötven esztendeje, az első világháboru éveiben együtt folytattuk Kedves Professzor Urral theológiai tanulmányainkat a Ráday utcai ref.[ormátus] theol.[ógiai] akadémián és együtt tettünk vizsgát a lelkészvizsgáló bizottság előtt.

Mindig kedvesen emlékszem azokra a napokra, amikor – mint évfolyamtársunknak – kedves Professzor Úrnak a haladás útjára igazító megnyilatkozásait hallgathattuk beszélgetéseink közben. Azóta mindnyájan megöregedtünk. Az elmult fél évszázad meggörnyesztett, de boldogan látom hetvenhárom évvel a vállaimon, hogy az élet mégis egy naponkint megujuló csoda, mely frissen, fiatalosan tart az alkonyat éveiben is.

Őszinte szívvel kívánom, hogy kedves Professzor Ur szívét is töltse el ez az érzés és haladni kész népünk felemelése érdekében még számos éven át lehessen irányítója szellemi életünknek.

Őszinte tisztelettel köszönti egykori theológus társa és kész híve

Dr Mády Gyula
a budapest-északi ref.[ormátus] egyházmegye nyug.[almazott] esperese

MTAKK Ms 4588/269.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos nyug. egyetemi tanár úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Feladó (bélyegző:) Dr. Mády Gyula Ujpest, István-tér 24.

Mády Gyula (1896–1978) ref. lelkész, 1922-től Rákospalota-újvárosi, 1926-tól Újpest-belsővárosi lelkész. 1955-től Budapest Északi egyházmegye főjegyzője, 1962–1968 között esperese.

3159. FÜLEP LAJOS – MÁNDY STEFÁNIÁNAK ÉS TÁBOR BÉLÁNAK

[Bp. 1970. I. 24.]

Kedves Barátaim,

az alkalmi üdvözlések közt különösen örültem a Maguk jelentkezésének.[1] Annyi év után! Nem is értem, miért kellett így elszakadnunk egymástól, csak azt tudom, hogy nem én szakítottam el a fonalat. De még össze lehet kötni, még élek, elérhető vagyok az esti órákban (1/2 8–9, 8–1/2 10) utcai sétán, tehát hozzá való időben. Ha tehát egyszer kedvük lesz hozzá, telefonon megbeszélhetjük.

A jó kívánságot megköszönve, a régi barátsággal

Fülep Lajos

A helynév és dátum postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Tábor Béláék H. V. Harisköz 5. III. 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Rajta Táborék feljegyzései: FL telefonszáma, 9–11 között, ill. márc.

Mándy Stefánia (1908–2001) költő, műfordító. 1945 óta Tábor Béla felesége. 1945-től levelezett FL-sal, aki utóbb két alkalommal is Pesten járva náluk szállt meg. – Tábor Béla (1907–1992) író, műfordító, filozófus. Személyesen csak 1945 után találkoztak, bár korábban is kereste a kapcsolatot FL-sal. Tábor Béla Szabó Lajos társaságában 1947 nyarán egy hétig FL vendége volt Zengővárkonyban.

[1] Születésnapi üdvözletük nem maradt fenn.

3160. MOLNÁR ANTAL – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. I. [24.]

Kedves Lajos!

Jubileumod minden gondolkodó magyarnak ünnep.[1] Már csak azért is, mivel sokrészt Te tanítottad meg őket gondolkodni.

Egyébként matematikailag *duplán* is ünnep a születésnapod. Mert

85-ben születtél és

85 éves lettél.

Ez nagy ritkaság, külön kell örülni neki.

Tehát: Hurrá! Föl a 90-re!

Da zdravsztvujet! Zsivió!

Ölel

Molnár Antal
öcséd

A helynév és a nap postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/16.

Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyetemi professzor Budapest II. Széher-út 22
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] FL születésnapjára utal.

3161. FÜLEP LAJOS – HORVÁT ISTVÁNNÉNAK

[Bp.] 1970. I. 27.

Kedves Zsuzsa Asszony,

örültem is levelének, nagyon meg is szomorított.

Sejtettem mindazt, amit ír,[1] annál inkább fájlaltam, hogy olyan megközelíthetetlenné tette Magát, levelemre[2] nem válaszolt, azt se tudtam, Pesten van-e vagy Pécsett, érdeklődni küldtem valakit pécsi lakására,[3] minden hiába volt – nem mintha azt hittem volna, hogy magányán segíteni tudok, de azt gondoltam, hogy egy próbált régi jó barát valamiben talán hasznára lehet. Nem bántott meg, nem haragudtam – ez az érzés különben is idegen tőlem –, csak sajnáltam, hogy minden igyekezetem meghiúsult.

Évek óta nem voltam Várkonyban[4] s így Pécsett se, a bizonytalan időjárás miatt nem tudtam megtervezni-szervezni az utat. Különben meglátogattam volna. Kérdés, az idén sikerül-e, s ha igen, bemegyek-e Pécsre.[5] Ép ezért nagyon örülnék, ha esetleg Pestre jön és hírt ad Magáról. Telef.[on] 164–300.

A jó kívánságot nagyon köszönöm és szívből viszonzom

Fülep Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4160/185.
Kézírás.
Horvát Istvánné ld. 2979. sz.

[1] Ld. 3157., ill. 3331. sz.
[2] Ld. 2979/1.
[3] Ld. 3331. sz.
[4] FL utoljára 1965-ben volt Zengővárkonyban.
[5] Nem találkoztak.

3162. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR ANTALNAK

[Bp.] 1970. I. 27.

Kedves Anti!

A másodikat[1] is nagyon köszönöm.

A gondolkodni tanítás babérja azonban, sajnos, aligha illet meg. Aki tudott, nem kellett tanítani, aki nem tudott, az atyaisten se tanítja meg. Kantnak tán sikerült?

A szám-misztikád lehet, hogy stimmel, de 90 felé az út nem fölfelé visz, hanem lefelé. Malheureusement.

Ölel

Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Magántulajdonban.
Címzés: Molnár Antal professzor úrnak H XI. Verpeléti-út 14. v. 3.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] Ld. 3160. sz.

3163. FISCHER BÉLÁNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Pécs, 1970. II. 1.

Kedves Fülep!

Szeretettel köszöntöm 85. születésnapján és minden jót kívánok további munkásságára, főleg jó egészséget.

Zsuzsa[1] hozta el a Magyar Nemzetet, gondolván, hogy engem is érdekel az abban írt megemlékezés.[2] Ma is szívesen gondolok vissza a Zengővárkonyban töltött Lukács napi[3] kellemes estékre, a vídám tréfálkozásokra amivel akkor a szalon kommunistát illették. Vajjon még most is olyan ideálista?

Nem is tudtam, hogy kortársak vagyunk, a ma annyira lebecsült 19. század gyermekei. Minden kor olyan amilyen, nem lehet más, nekem ez a világ teljesen idegen.

„Isten az öregkort azért adja, hogy hibáinkért vezekeljünk, az öregség minden formája vezeklés."

Szívből köszönti

Fischer Béláné

MTAKK Ms 4586/229.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Egyetemi tanár úrnak Budapest Széher út.
Feladó: Dr. Fischer Béláné Pécs Káptalan u. 4.
Fischer Béláné ld. 2891/4.

[1] Zsuzsa – Horvát Istvánné ld. 2979. sz.
[2] A Magyar Nemzetben Horváth György: Fülep Lajos 85 éves c. cikke jelent meg. 1970. I. 23. 5.
[3] A zengővárkonyi Lukács-napi ünnepet FL is gyakran emlegette. Keresztlánya, Szántóné Bognár Éva a következőket írja róla:

„Lukács napja október 18. a XIX–XX. sz. fordulója óta.
Lukács napja egybeesett a gesztenyeszürettel, az őszi betakarítás utolsó napjával. A vendégjárás ilyenkor már senkit sem akadályozott a munkában. Ez a Lukács-napi vendégjárás korábban csak a sárközi etnikumú népre vonatkozott. Ekkor találkoztak a sárközi református magyarok házasság céljából a pécsváradiakkal, a várkonyiakkal – a pécsváradi vásáron.

Lovaskocsival érkeztek a decsi, őcsényi, alsónyéki, váraljai, pilisi fiatalok – szüleik, nagyszüleik kíséretében, csodálatos ruhákba öltözve (a lányok). Sok házasság született ezekből a találkozásokból – erősítve a sárközi, pécsváradi, várkonyi rokoni etnikai kötelékeket.

Az 1960-as években felújították ezt a szokást, azóta idegenforgalmi nevezetesség az ún. »Leányvásár« Pécsváradon, Zengővárkonyban is.

Ui. Ha nem vasárnapra esett október 18.-a, akkor az előtte való vasárnap tartották meg a »Lukács napot«: vasárnap Zengővárkonyban volt az ünnep, – hétfőn Pécsváradon volt a vásár." (Szántóné Bognár Éva levele F. Csanak Dórának, Zengővárkony, 2007. január 28-án.)

3164. WEÖRES SÁNDOR ÉS KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

[Roma,] 1970. II. 1.

Kedves Lajos Bátyám,

20 évvel ezelőtti közös élményeink[1] szép labirintusából küldi jókívánságait, tisztelő hálás szeretetét

W.[eöres] Sanyi.

Kedves Professzor úr,

itt van az egész kelléktár: virágzó mimózák, japánbirsek és a mindigzöldek. Aztán a lap túlsó és még sok oldala, amit úgyis jobban ismer, mint mi.

Sok szeretettel a hűtlenek, akik előbb kerülnek Rómába, mint a Széher útra.

Amy.

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/206.
Kézírás Roma Foro romano feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Prof. Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher út 22. Ungheria

[1] Az 1948-ban Rómában együtt töltött időre utal.

3165. FÜLEP LAJOS – FISCHER BÉLÁNÉNAK

[Bp.] 1970. II. 5.

Kedves Márta Asszony!

Nagyon örültem levelének,[1] a jó kívánságokat köszönöm és szívből viszonzom.

Hát bizony én is gyakran gondolok az együtt töltött órákra, csak éppen, bár élénken emlékszem, a „szalon kommunistán" való tréfálkozásra nem tudok emlékezni, ok se lehetett rá két okból: sohase voltam az semmilyen formában, a második, hogy nézeteink emberi dolgokban Fischer Béláékkal[2] és Horvát Pistáékkal[3] azonosak voltak. Talán csak én néha dühösebben fejeztem ki őket, sanguinikusabb lévén. De hát ez temperamentum dolga, nem nézeté. Idealista se voltam soha, egyáltalán semmilyen „ista", nem tartoztam soha és nem

tartozom semmilyen közösségbe a foglalkozásomon kívül. De ha valami, mindig inkább az idealisták ellenkezője voltam, ma is az vagyok.

Amiben egyetértettünk, nem kellett hozzá se szalon komm.[unistá]-nak, se idealistának lenni – csak emberség kellett hozzá. Nagyon jól emlékszem a következőkre, szinte látom: 1944-ben, a sárga folt elrendelése után, be kellett mennem Pécsre valami miatt, akkor láttam először sárga foltot; az utcán véletlenül találkoztam Béla bátyámmal,[4] rám parancsolt, hogy Maguknál fogok ebédelni és hány órakor legyek ott; ott voltam, ő még nem érkezett meg, mi ketten beszélgettünk, és én elmondtam, hogyan hatott rám, amit az utcán láttam. Maga, Márta asszony, szó szerint ezt felelte rá: Azóta nem tudok kimenni az utcára, úgy szégyellem magam. – Pedig egyikük se volt filoszemita. – És emlékszem, ebéd közben is ez volt a gyötrő témánk.

Én persze még megtehettem, hogy a Béla bátyámmal való találkozás után a Király utcán az egyik Havas testvérrel[5] találkozva (17 évig náluk vásároltam, és nem lehetett olyan kívánságom, amit nem teljesített) tüntetően karonfogva végigsétáltam vele az utcán, szegénynek nagy rémületére, hogy bajom lesz belőle – bajom ugyan nem lett, nem is értem el vele semmit, eleve tudtam, de nem tudtam meg nem tenni. Néha olyat is kénytelenek vagyunk tenni, amiről tudjuk, hogy hiábavaló. De ez nem „idealizmus". Nem tehetünk róla, olyan, mint a szemünk szine vagy a körmünk formája.

Ez a világ nekem nemcsak „idegen", permanens iszonyat.

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

(a látásom romlik!)

MTAKK Ms 4160/182.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fischer Béláné úrnőnek Pécs Káptalan utca 4.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Fischer Béláné ld. 2891/4.

[1] Ld. 3163. sz.
[2] Ld. 2891/5.
[3] Ld. 2979. sz.
[4] Fischer Bélára utal.
[5] Pécsi könyvkereskedő.

3166. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp. 1970.] II. 5.

K.[edves] K.[ornél],

az Akad.[émiai] Kiadó közben érkezett prospectusa szerint megjelent – kérem őket:

1) *Marianna D. Birnbaum:* Elek Artur pályája[1] (jó barátom volt Elek, ezért érdekel) 16 for.[int].

2) *Kákosy László:* Varázslat az ókori Egyptomban.[2] 21 for.[int]

Akad.[émiai] kiadványok, talán csak nem fogja mondani, hogy nincsenek!

A társaság jövetele jövő csütörtök[re] vagy péntekre van tervezve, amikor majd jönnek, kérem, jöjjön meg egy negyed órával előbb – tehát ¾ 8-ra, csöngessen be, elintézzük és majd együtt eléjük megyünk. Ha közben valami más is akad, megírom. A többit pedig sürgesse, s ha addigra nincs meg, tegyék félre!

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

Helynév és évszám postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató úrnak H VI. Munkácsy Mihály u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A könyv megvan FL könyvtárában.
[2] A könyv pontos címe: Kákosy László: Varázslás az ókori Egyiptomban. Bp. 1969. Akadémiai Kiadó (Kőrösi Csoma Kiskönyvtár 7.). Megvan FL könyvtárában.

3167. BÁRDOS LAJOS – FÜLEP LAJOSNAK

Bázel, 1970. II. 5.

Kedves Lajos Bátyám!

Minap abban az örömben lehetett részem, hogy idekint a Népszabadságban olvashattam Lajos Bácsi 85. születésnapjára megjelent ünnepi köszöntőt.[1] Ha valakinek van hálás visszaemlékeznivalója és ünnepi érzése ezen az évfordulón, úgy nekem bőven van! Életpályámra való elinditásom ajándéka Lajos Bácsi érdeme. Ezenfelül a sok értékes élmény, tanulság, amiben az élet során Lajos Bácsi rendkívüli személyiségén keresztül részesültem! Mindezekért indítatva érzem magam, hogy a magyar kulturtörténet hivatalos elismerése mellé a magam – szeretet sugallotta – hálájának is kifejezést adjak. Szívből kívánok Istentől még sok boldog, egészségben megérendő évfordulót és további sikeres munkálkodást.

Tisztelő szeretettel

Bárdos Lajos

MTAKK Ms 4585/81.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professzor Úrnak Budapest II. Széher ut 22. Ungarn.
Abs.[ender]: Bárdos Ach. Bischoff-Str. 3. 4053 Basel
Bárdos Lajos ld. 3033. sz.

[1] A Népszabadságban R.[ózsa] Gy.[ula] Fülep Lajos 85 éves c. köszöntője jelent meg. 1970. I. 23. 7.

3168. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1970. II. 5.

Kedves Professzor úr!

A sok pénzt megkaptam, nagyon köszönöm. És még külön köszönöm az ujság cikket,[1] amelynek igen megörültem. Én is csatlakozom a születésnapi köszöntéshez, hogy még a gazdag, mérhetetlen tudását adhassa az emberiség számára sokáig. Azt vettem még ki belőle, hogy egy nagyobb művet[2] készít a Professzor úr, melyet én is szeretnék megvenni, csak tudjam meg, mikor kerül kiadásra a könyvesboltba. Már a nyáron is, mikor Dutka Mária írt az ujságba,[3] mert az egy vasárnapi számban volt, már az is írt a Professzor úr könyvéről.

Még egyszer köszönöm, hogy rám gondolt. A kislány, a kis Juditka[4] nagyon szépen fejlődik, főleg észben nagyon okos kis lánynak találom én, szinte felnőttesen lehet vele beszélni, mindent tud. Egyébként kis vékony kicsi lány, csak kis okos, nem tudom, marad-e az mindig.

Sok szeretettel üdvözletünket küldjük

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/172.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés (nyomtatott bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony

[1] Ld 3167/1 vagy 3163/2.
[2] Ld. 2510/5.
[3] Dutka Mária: A „Vasárnap" és Arnold Hauser. [Beszélgetés Fülep Lajossal.] = Magyar Nemzet 1969. VIII. 3. 19.
[4] Ld. 2838/4.

3169. BRÓDY DÓRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. II. 8.

Kedves Professzor úr,

nagy örömet szerzett válaszával.[1] Ugyan büszkén elutasítottam a tolakodás látszatát, de szívem mélyén reméltem, hogy sikerül valami kis kapcsolatot teremteni azzal a régi világgal, amely elveszett barátaimat jelenti. Nekem ez a világ valóságosabb, mint ami tegnap történt. A „továbbfejlesztés" bennem is megakadt, mint a szálka. De van ott egy-két más pikantéria is.

Azért is hálás vagyok, hogy munkám után érdeklődik. Csak az a baj, hogy rengeteg könyvet csináltam és csinálok – és legalább 2–3 tucatnyi van, amit szeretnék okos kezébe letenni és várni a „pofont".[2] – Már 20 éve mint alkalmazott dolgozom, ami tömeget is jelent. Az elmélyedés, a delikát problémákra való vissza-visszatérés sajnos lehetetlen. Ami nem

jelenti azt, hogy időhiány miatt valaha is „dobtam" volna egy könyvet. – Nem tudom, szokott-e hazulról elmenni? Autó akad a családban, lift van. Még a széket is letörülném, amire leültetem... Persze, csak tavasszal.

Mégegyszer nagyon köszönöm, hogy szóbaállt velem.

Szeretettel és mély tisztelettel

Bródy Dóra

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/184.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos professor úr II. Széher ut 22 Budapest
Feladó (öntapadó nyomt.:) Bródy Lászlóné Dózsa György ut 104. Budapest VI. Hungary
Bródy Dóra ld. 3151. sz.

[1] A válasz nem ismeretes. Ld. 3151/16.
[2] Ld. 3144/15.

3170. FÜLEP LAJOS – BÁRDOS LAJOSNAK

[Bp.] 1970. II. 9.

Kedves Lajos,

nagyon köszönöm leveledet,[1] benne a jó kívánságokat, szívből viszonzom őket – különösen kívánom, hogy a gondok, amikről legutóbb írtál, már vagy mielőbb a múltéi legyenek. Meg lehetsz győződve, hogy én is hasonló jó érzéssel gondolok találkozásainkra.

Szeretettel

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Dunamell. Ref. Egyházkerület Lta.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Herrn Lajos Bárdos 4056 Basel Vogeserstr. 69 Schweiz-Suisse
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22.
Bárdos Lajos ld. 3033. sz.

[1] Ld. 3167. sz.

3171. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1970. II. 9.

Kedves Gál,

Lezsófi[1] átadta az üdvözletet, nagyon köszönöm.

Egyúttal elmondta azt is, milyen rossz állapotban van valamilyen ízületi nyavalyával.

Mivel nem értek orvosi ügyekhez, természetesen nem szoktam betegségekben tanácsolni. Puszta információképpen elmondom:

nagyon hosszú ideig, *évtizedekig* kinlódtam ízületi bántalmakkal, térdem megdagadt, nem tudtam járni, mindent megpróbáltam, amit az orvosok javalltak, orvosságokat, injekciókat, Harkányt, Hévizet etc. etc. – ha könnyítettek is néha, a bajt nem mulasztották el. Végre egy orvos azt mondta: szedjek *Natrium Salicylicum – Enterosolvens dragéet.* A szemébe nevettem: a legismertebb, legközönségesebb szer, szedtem, semmi haszna se volt. Azt mondta: persze, hogy nem, mert nem jól indikálják, nem naponta 5-öt kell szedni, hanem stossweise, 4 nap alatt beszedni 40 dragéet, kettesével, egész napra elosztva, így:

első nap: 14 dragée (6^h, 9^h, 12^h, 3^h, 5 1/2^h, 7 1/2^h, 9 1/2^h)
második nap: 12 dragée (6, 9, 12, 3, 6, 9)
harmad „ : 10 „ (6, 9, 12, 5, 9)
negyedik „ : 4 „ (amikor tetszik, evés előtt)

Egy kellemetlen mellékhatása van: a harmadik naptól kezdve fülzúgás, utána pár napig nem hall az ember.

8–10 nap múlva jelentkezett a javulás, aztán *a baj teljesen elmúlt.* Ha egy idő múlva újra kezdődött, megismételtem, azonos eredménnyel.

Hasonló bajjal kínlódó ismerőseim, akiknek említettem, hasonló sikerrel alkalmazták.

Ismétlem, nem kommendálom, csak átadom a tapasztalatot.

Gyomorra–emésztésre nincs rossza hatással. De Magánál valószínűleg vigyázni kell a *szív miatt,* tehát ne próbálkozzon vele orvossal való konzultáció nélkül.

Schulhof prof.[esszor]-t[2] még nem próbálta? Ő csak mozgással kúrál. Elek Artúr[3] minden évben megvizsgáltatta magát vele és évente megismételte a Vorschriftot – jól ellavírozott vele.

Mielőbbi gyógyulást kívánva
szívből üdvözli

Fülep Lajos

U. i. A napi elosztás persze lehet az itt írttól eltérő, az életrend szerint.

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Dr. Gál István úrnak H V. Városház u. 16.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 2709/8.
[2] Schulhof Ödön (1896–1978) reumatológus. 1949-től a Balneológiai Kutatóintézet, majd az Orsz. Reuma- és Fürdőügyi Intézet tudományos igazgatója.
[3] Ld. 2642/4.

3172. ZÁDOR ANNA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1970.] II. 10.

Caro Professore,

közben engem is utólért egy igen kellemetlen, de szerencsére simán lezajlott influenza, ami jó egy hétig meggátolt az „ügyintézésben".

Megtudtam egy címet, aki kazános gáz-etázsfűtést csinált egy ismerősömnél (Chatelné Oláh Melindánál, a címet Tóth István szállította, aki ezen kívül mást nem tud). Tehát:

Ligeti Mátyás
Bihari u. 3
Telefon 125–248

Kérem hívja fel és kérdezze meg, hogy a kívánt munka rá tartozhatna-e?

Mellékelek azonkívül egy „facsimilét"[1] amit Tímár Árpád[2] adott át nekem azzal a kéréssel, hogy legyen szíves meghatározni: maga írta-e vagy sem?[3]

Szeretettel üdvözli

Zádor Anna

A helynév és évszám értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4591/231.
Gépirat autogr. aláírással.
Budapestre írt levél.

[1] Mellékelve a Magyar Szemle 1906. IV. 19-i számának 270–271. lapja (xeroxmásolat MTAKK Ms 4591/232.), rajta: Egy új poéta. Ady Endre: Új versek. Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság. 1906. ára 2 korona c. aláíratlan cikk.

[2] Tímár Árpád (szül. 1939.) művészettörténész. 1959–1964 között művészettörténet, filozófia és magyar irodalom szakon szerzett diplomát. 1964–1970 között a MTA Filozófiai Intézetének munkatársa. 1970-ben a MTA Művészettörténeti Kutatócsoporthoz (utóbb Kutatóintézet) került.

Már 1970 előtt hozzákezdett egy a 20. század eleji magyar filozófusok írásait tartalmazó sorozat Fülep-kötetének szerkesztéséhez. E munkával kapcsolatban kérte meg Zádor Annát, tudakolja meg FL-tól, ő írta-e a mellékelt cikket. – FL 1970-es naptára szerint Tímár V. 7-én járt először a Széher úton. FL hozzájárult a tervezett kötet kiadásához, s fennmaradt egy kis kartonlap, amelyre szokása szerint feljegyezte a látogatójával megbeszélendő témákat, s amely a Tímárral való egyik beszélgetéshez készült. (Háztartási és egyéb feljegyzések MTAKK Ms 4597/234–280. csomó.)

A sorozat nem jött létre, de FL halála után a Magvető kiadásában önállóan jelentek meg FL cikkei, tanulmányai, egész életét felölelő válogatásban. Az első két kötet címét még maga FL adta: A művészet forradalmától a nagy forradalomig. [Ez is megtalálható a fentebb említett jegyzetcsomóban.] Cikkek, tanulmányok I–II. Bp. 1974. Magvető, ill. Művészet és világnézet. Cikkek, tanulmányok 1920–1970. Bp. 1976. Magvető. Vál, szerk., a jegyzeteket és bibliográfiát, és a névmutatót összeállította Tímár Árpád. – 1988 óta a Művészettörténeti Kutatóintézet kiadásában Fülep Lajos egybegyűjtött írások címen sorozatként adja ki FL cikkeit, tanulmányait, a hagyatékban töredékesen fennmaradt műveit. Eddig három kötet látott napvilágot (1988., 1995., 1998.)

[3] A xeroxmásolaton FL írásával a 271. első hasábján megjelölt mondatra utalva: „Fertályesztendővel ezelőtt Bodor Aladár verseiről írván..." a következő megjegyzés: „1) Magyar Szemle, 1906. január 11; aláírás: H. S. = Hevesi Sándor (ez eldönti az Ady-cikk szerzőségének kérdését)."

3173. FISCHER BÉLÁNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Pécs, 1970. II. 11.

Kedves Fülep!

Bocsásson meg a rossz tréfáért, igazán nem akartam megbántani.[1] Ha annak tartottam volna, bizonyára nem írok. Örültem az alkalomnak, hogy szót válthattam Magával, aki iránt mindig rokonszenvet és megbecsülést éreztem.

Nagyon sajnáltuk annak idején, hogy nem jöhetett ide a kanonoki házba, milyen áldás lett volna szegény uramra a társasága.[2] Keserves éveket éltünk át, különösen a két utolsó év volt megalázó, mikor 51-ben a nyugdíjat is megvonták és itt maradtunk egy fillér nélkül. Ezzel a tudattal halt meg és hagyott itt engem, ma éppen 17 éve. A családom és a jó barátok segítettek és segítenek ma is. 56 után 200, később és ma 385 frt kapok, gondolhatja, hogy lelkesedem.

De nem akarom untatni, inkább egy vidám esetet mesélek el, bár lehet, hogy már hallotta: összejöttek a református presbiterek, és közülük egyik rosszallotta, hogy P.[éter] J.[ános][3] püspök létére kiszolgálja a rendszert. Egy másik a védelmére kelt, mondván: Dániel próféta[4] is beméne vala az oroszlánok közé. Mire az előbbi megjegyezte: Igaz, hogy beméne vala, de nem nyala vala.

Az írásom nagyon bizonytalan, hiába, a kor, ez a gyógyíthatatlan betegség.

Irja, hogy gyengül a szeme. Az én szememet októberben operálták, szürkehályog volt, már alig láttam, most is csak azzal az egy szemmel, a másikat a glaucoma teljesen elroncsolta.

Havasékra[5] visszatérve, mi is ott vettük a könyveket és egyszer Entznével[6] kiléptünk a boltból és egy nyilas fogdmeg ránk támadt, hogy merünk zsidó boltba menni. Odamegyünk, ahova akarunk, volt a válasz. Sokat mesélhetnék még, de tudom, okosabb dolga is van, mint az írásomat olvasni.

Még egyszer elnézést kérek és csak egy sort, hogy nem haragszik.

Szívből üdvözli és minden jót kíván

Márta
Fischer Béláné

MTAKK Ms 4586/230.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Egyetemi tanár úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Dr. Fischer Béláné Pécs, Káptalan u. 4.
Fischer Béláné ld. 2891/4.

[1] A „szalonkommunistára" utal. Ld. 3163., ill. 3165. sz.

[2] Amikor 1945 tavaszán a pécsi egyetem bölcsészkarának visszaállításáról volt szó, s FL a filozófiai tanszék várományosa volt, Pécsett lehetősége lett volna a Káptalan u. 4. sz. alatt, Fischerékkel egy házban lakáshoz jutni.

[3] Péter János (1910–1999) politikus, ref. püspök. 1949–1956, ill. 1957-ig a Tiszántúli Ref. Egyházkerület püspöke, 1958–1961, ill. 1961–1973 között az MSzMP tagjaként külügyminiszter volt.

[4] Dárius perzsa király főemberét, a zsidó Dánielt irigyei bevádolták, hogy nem a törvény szerint a királyhoz, hanem a maga istenéhez imádkozik, ezért vetették az oroszlánok vermébe, ahonnan sértetlenül szabadult.

[5] Ld. 3165/5.

[6] Entz Béla (1877–1959) patológus, a pécsi egyetemen 1924–1952 között professzor özvegye. Élete utolsó éveiben Entz Béla Pécsváradon élt.

3174. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. II. 13.

Kedves Lajos Bátyám!

Egy hete vagyok itthon, de nem a remélt gyógyult állapotban. Sok mindenre gondolok, hogy miért vagyok ilyen erőtlen. Lehet hogy nagyon radikális volt az orvosi kezelés, és a gyógyító hatása csak később fog mutatkozni. Azután nagyon erős hurutom is volt, hogy hazajöttem s tetránt kellett szednem. A vérnyomásom olyan labilis, hogy egyik nap 100/80, másnap 160/130, mind a kettő rossz, amint látod, s az orvos csak csóválja a fejét.

Pedig őszintén mondom, én magam is nagyon mértékletesen élek mindenféle szempontból. Már 4 éve nem is bagózom. Egészen keveset, csak egészségre iszom, az étkezést, a munkát is úgy csinálom, hogy baj ne legyen, s mégis csak lassan, fokozatosan romlik az állapotom.

Persze, persze az öreg motorok sem lesznek fiatalok, hiába öntenek benzint és olajat bele. Az én motorom is túl lett erőltetve, s most már az alapjárat is nehezen megy neki.

Igértem, hogy meglátogatlak, ha megjöttem, de ilyen állapotban semerre sem mozdulok. Ha erősebbnek fogom érezni magamat, majd telefonon felhívlak és megbeszéljük a találkozás időpontját.

Addig is baráti szeretettel kívánok jó egészséget és munkabíró erőt és minden jót,

ölel

Ernő

MTAKK Ms 4589/117.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos prof. urnak Budapest II. Széher ut 22. sz.
Feladó: Páricsi Ernő Bp. XIII. Béke 108. sz.

3175. FÜLEP LAJOS – FISCHER BÉLÁNÉNAK

Bp. 1970. II. 14.

Kedves Márta Asszony,

azonnal válaszolok ma érkezett levelére.[1] Nagyon sajnálom, hogy gondot okoztam reflexioimmal[2] – egyáltalán nem éreztem magam megbántva, ilyen szándékot föltételezni se tudnék, de még akaratlannak se éreztem nyomát. Amit írtam, főképp annak érzékeltetésére írtam, hogy hogyan él bennem az együtt töltött órák emléke: a lényeges dolgokban a teljes egyetértésé. Mert valóban így volt, s az ilyenre jó gondolni.

Nagyon megdöbbentett, amit Béla bátyám[3] utolsó éveiről írt – nem tudtam róla semmit. Ilyen emberrel így bánni, borzasztó!

Nagy együttérzéssel olvastam, amit saját helyzetéről, különösen szemének állapotáról írt. Egészen oda vagyok még a rágondolástól is.

És borzasztó a tehetetlenségünk ezekkel a bajokkal szemben – megalázó. Hogy én milyen lelkiállapotban élek, mondani se próbálom.

Nem maradt nekünk már más, mint az egymás iránt való jóakarat, akár közelből, akár távolból.

A változatlan régi barátsággal és tisztelettel szívből üdvözli

Fülep Lajos

MTAKK Ms 4160/183.
Kézírás.
Pécsre írt levél.
Fischer Béláné ld. 2891/4.

[1] Ld. 3173. sz.
[2] A „szalonkommunistára" utal. Ld. 3163., 3165., 3173. sz.
[3] Fischer Béláról van szó. Ld. 2891/5.

3176. DOMOKOS MÁTYÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. II. 14.

Igen tisztelt Professzor Úr!

Bocsássa meg, hogy levelemmel háborgatom, de legalább egy esztendeje már, hogy a Széher úton, esti séta közben beszélgettünk a Professzor Úrral tanulmánykötete kiadásának a lehetőségeiről.[1] Akkor a Professzor Úr úgy döntött, hogy később térjünk vissza erre a témára.

A témát egyébként állandóan felszínen tartja a különböző irányokból (a minisztériumból, felsőbb szervektől, s ami ennél sokkalta fontosabb: a *Magyar Nemzet*-ben mostanában közölt írásokra – az Ady-emlékekre,[2] a Derkovits-tanulmányra,[3] vagy a Kner Imréről szóló cikkre[4] az olvasóközönségtől) érkező heves érdeklődés, sürgetés: – Mikor jelenik már meg, mikor adjuk már ki végre Fülep Lajos összegyűjtött tanulmányait? S talán bizonygatnom sem kell, bár ez csekélyke érv, de személy szerint nekem is erkölcsi adósságom, hogy szorgalmazzam ezt az ügyet; hogy amit szellemileg – és a szellemi magatartás, gondolkodás etikáját illetően – a Professzor Úrtól a személyes érintkezések során, és a lassan hozzáférhetetlenné váló írásokból kaptam, mindennek a világ elé juttatásában legalább eszköz lehessek. Professzor Úr nyilván attól tart, hogy az ilyesfajta vállalkozással együtt járó hercehurca felborítaná a munkához szükséges nyugalmát. Gondolom, ez a legnyomósabb gyakorlati aggodalom, ami miatt egy esztendővel ezelőtt is elhárította a kiadás kérdését. De én azt hiszem, meg tudnánk őrizni a Professzor Úr nyugalmát, a következőképpen:

A Professzor Urat csak a kötet Keresztelő Szent Jánosának a szerepe – a címadás feladata – terhelné. Fodor Andrással és Vekerdi Lászlóval[5] beszélgettünk róla, hogy a tanulmányokat közösen – bocsánat a gyanus hangulatú kifejezésért! – „társadalmi munkában" összegyűjtenénk, legépeltetnénk, majd javaslatot tennénk a Professzor úrnak, milyen legyen az anyag belső elrendezése, szerkezete, tagolása és a nyomdai kiállítás (formátum, betűtípus, tipográfia, címlap stb.) – úgyhogy a Professzor úr aztán már csak a Kossuth Rádió reggeli híreiből értesülne, borotválkozás közben, hogy megjelent egy tanulmánykötet, amelynek szerzője Fülep Lajos.

Végül hadd foglaljam össze – röviden – a kötet „gazdasági hátterét". Tanulmányok közléséért a kiadó mostanáig szerzői ívenként (egy ív – 40.000 betűhely, kb. 20 gépelt oldal) 1.800 Ft alaphonoráriumot fizethetett, de az új honorárium-rendelet, ami állítólag a napokban hatályba lép, fel fogja emelni ezt az összeget kb. 50 %-kal. Mindez új írásokra vonatkozik, s a folyóirat vagy lapbeli közlésektől függetlenül új írásnak tekintendő mindaz, ami 1946 óta nem jelent meg könyvalakban. E szerint tehát a Professzor Úr valamennyi tanulmánya új írásnak, első közlésnek számítana. – A szerződés megkötésekor a kiadó a szerződésben megjelölt terjedelem összhonoráriumának 25 %-át folyósíthatja előlegként; a kézirat beérkezésekor további 15 %-ot, a nyomdába adás pillanatában újabb 25 %-ot fizet, majd a könyv megjelenésével egyidőben megejti a végelszámolást, a könyv tényleges terjedelme alapján.

A Professzor Úr tanulmánykötete – becslésem szerint – legalább 25–30 íves lehetne, de a kiadónak ebben sincs megkötése. Teljes szabadsággal lehet összeállítani az anyagot; legyen olyan terjedelmű, amekkorára szükség van, amekkorát az anyag megkíván.

A kötet a filozófiai, képzőművészeti és irodalmi tanulmányokat egyaránt tartalmazhatná (természetesen a *Magyar Művészet* c. kötet[6] anyagából is mindazt, ami nem kerül bele a Corvina kiadványába);[7] mégpedig akár három, témakör szerinti ciklusra osztva az anyagot, akár egyvégtében, a keletkezés időrendjébe szedve. Külön szeretném megemlíteni, mennyire fontos lenne, hogy *A tragédia születése* elé írt Nietzsche-tanulmány[8] is újra megjelenjék, mert a Gondolat könyvkiadó éppen most készül terjedelmes válogatást megjelentetni Nietzsche műveiből.[9] Mindenképpen aktuális volna tehát, hogy a közelmúlt „egydimenziós" Nietzsche-képe után (made in Lukács–Fogarasi–Sándor Pál)[10] végre az igazi Nietzsche-tanulmányból is tájékozódhasson az olvasóközönség.

Azt hiszem, mindent elmondtam, illetve, még valami: amennyiben Professzor úr szükségesnek tartja, szerzői előszót is illeszthetne a tanulmányok elé. (Ugyanez vonatkozik az esetleges illusztrációkra is, mert annak sincsen akadálya, hogy a képzőművészeti részt esetleg offsetre nyomott mellékletekkel illusztráljuk, ha a Professzor Úr kívánja.) – A kiadó az utóbbi időben igen jó viszonyt alakított ki a gyomai Kner nyomdával, ahol még mindig él, a szedőteremben is Kner Imre szelleme.[11] A Professzor úr könyvét is Gyomán szeretnénk elkészíttetni.

Jó egészséget és jó munkát kíván őszinte tisztelettel:

Domokos Mátyás

MTAKK Ms 4586/33.
Gépirat autogr. aláírással a Szépirodalmi Könyvkiadó Budapest, VII. Lenin körút 9–11. Telefon: 221–285, 221–293 feliratú levélpapíron.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úrnak Budapest II. Széher út 22. Szépirodalmi Könyvkiadó Budapest VII. Lenin körút 9–11. Postafiók 8. Pf. 58. MNB Egyszámla: 46 feliratú borítékon.
Domokos Mátyás ld. 2614. sz.

[1] A Szépirodalmi Könyvkiadónál tervezett FL-tanulmánykötet történetének előzménye: 1969. III. 31-én Lakatos András, a Szépirodalmi Kiadó lektora és Fodor András meglátogatta FL-t a könyv tervének ügyében, de ő nem tartotta aktuálisnak a megjelentést. (Fodor A.: Ezer este... II. 579.) Néhány hónappal később Domokos Mátyás csatlakozott a sétálókhoz azzal a szándékkal, hogy megszerezze FL hozzájárulását. „Fülep mindjárt hátramaradt Matyival. Hiába a hivatalos ajánlat,

a fogadtatás ugyanolyan rideg, mint a múltkor. Fél füllel, messziről is hallom a diskurzus menetét. A tónus később egyre enyhébb, de a végeredmény azonos. Egyelőre még várjunk a válogatott tanulmányokkal. A Magyar művészetet egyébként a Corvina akarja kiadni." (Fodor A.: Ezer este... II. 582.) – A következő év elején újra felmerült a terv. „Domokos Matyi ül bent nálam a Múzeum utcában [Fodor András OSzK-beli hivatali szobájában]. Majd egy óra hosszat próbálgatja, fogalmazza a Fülepnek irandó levelet. A kiadó szerinte szívesen foglalkozna a Fülep redivivusszal." (Fodor A.: Ezer este... 1970. I. 24. II. 620.)

[2] Ld. 3050/3.

[3] Ld. 3070/1.

[4] Ld. 3119/2.

[5] Vekerdi László (szül. 1924.) orvos, tudománytörténész, író, könyvtáros. Tanulmányait a soproni Erdészeti Főiskolán kezdte, majd a debreceni egyetemen szerzett orvosi diplomát. 1949-től a debreceni Belklinikán dolgozott, 1955–1962 között az Országos Onkopatológiai Kutatóközpont tudományos munkatársa. 1963–1973 között a MTA Matematikai Kutatóintézet könyvtárosa. 1963 óta részfoglalkozású tudományos főmunkatársként a MTAK természettudományos beszerzésének irányítója. 1997-ben ment nyugdíjba.

FL-sal Fodor András ismertette össze. Vekerdi először 1964. V. 7-én vett részt a Széher úti sétán, búcsúzáskor FL meghívta, csatlakozzék a társasághoz. Vekerdi FL 1970-ben bekövetkezett haláláig rendszeres résztvevője volt a találkozásoknak. Ismeretségük elején dedikálta A principia születése. Bp. 1964. Klny. a MTA Matematikai és Fizikai Osztály Közleményei XIV. köt. 2. sz.-ban megjelent tanulmányát a következő sorokkal: „Professzor Úrnak mély tisztelettel és 'cartesiánus' elnézését kérve: Vekerdi László Bp. 1964. VII. 31." (Ezidőtájt heves vitáik voltak Descartes-ról.) FL az ajándékot a Rembrandt és korunk c. előadása különnyomatával viszonozta, amelybe a következő dedikációt írta: „Vekerdi Lászlónak Descartes-ot Rembrandt-tal is megkontrázva öreg barátja Fülep Lajos."

Kalandozások a tudományok történetében. (Művelődéstörténeti tanulmányok.) Bp. 1969. – Magvető c. kötetének dedikációja: „Fülep Professzor Úrnak tisztelettel Vekerdi László".

[6] Ld. 2508/1.

[7] Ld. 3089/1.

[8] Ld. 2550/3.

[9] Nietzsche válogatott írásai. Vál. és bevezetéssel ellátta Széll Zsuzsa. Ford. Szabó Ede. Bp. 1972. Gondolat. (Gondolkodók)

[10] Az utóbbi két évtizedben megjelent filozófiatörténetekre, szaktanulmányokra utal. Lukács György ld. 2613/1. – Fogarasi Béla ld. 2901/8. – Sándor Pál (1901–1972) filozófus, egyetemi tanár. Három kötetes filozófiatörténeti egyetemi tankönyve 1965-ben jelent meg.

[11] Ld. 2986/1.

3177. FÜLEP LAJOS – ZÁDOR ANNÁNAK

[Bp.] 1970. II. 15.

Cara Amica,

itt küldöm a megbeszélt rendelés-listát,[1] próbáljon a lelkükre beszélni, hogy csakugyan meghozassák – azt hiszem *mind* olcsó sorozat.

Előre is hálás köszönettel és saluti cordiali da

Lodovico

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4160/231.
Kézírásos cédula.

[1] A lista nincs a levél mellett.

3178. FÜLEP LAJOS – ZÁDOR ANNÁNAK

[Bp.] 1970. II. 15.

Cara Amica,

a cikkről[1] kinyomoztam, hogy csak *Hevesi Sándor*[1] írhatta. (A cikkben hivatkozás van Bodor Aladárról[2] korábban írt cikkre, megjelent Magyar Szemle 1906 január 11, aláírás HS – ez eldönti a kérdést, amit én emlékezetből nem tudtam eldönteni.) Küldjem vissza a fotokopiát?

Köszönöm a gázas címét, ezt ismerem, beszéltem is vele. Ő csinálta Pátzaynál[3] is. Olyan több szintes berendezéshez, mint itt van, még nem szerelt kazánt, s egy teljesen idióta agg mérnököt küldött ide tervet csinálni, de az aztán nem csinálta meg, és megakadt a dolog.

Remélem, most már végképp jól levetette az influenza szokott maradványait is – buoni auguri!

Affettuosamente

Lodovico

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4160/229.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr Zádor Anna egyetemi tanár H II. Rózsahegy u. 1/b.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 3172/1.
[2] Ld. 2819/5.
[3] Bodor Aladár (1880–1952) költő, újságíró, tanár.
[4] Pátzay Pál (1896–1979) szobrász, éremművész.

3179. VINKLER LÁSZLÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Szeged, 1970. II. 16.

Mélyen tisztelt Professzor Úr!

Olaszországból hazaérkezve találtam meg Kerényi Károllyal[1] Rómából közösen írt lapunkra[2] a választ.[3] Jól esik a visszhang akkor is, ha rövid: köszönöm szépen. Károlyékkal szép napokat töltöttem együtt. Ő a Germán Archeologiai intézetben dolgozott a via Sardegnán. Együtt ittuk meg reggel a cappucinónkat, együtt ebédeltünk egy közeli kocsmában és együtt mentünk este az Est! est! est! cégtáblás trattoriába, ahol ő barátaival szokott esténként üldögélni. Ezt a szerepet most öt napig én töltöttem be. Jómagam Pármában voltam hosszabb ideig, ahol portrékat festettem, de ott jelent meg egy folyóiratban az a tanulmányom is, amelynek egy különlenyomatát tisztelettel mellékelem.[4]

Károly most Zeuszról és Héráról ír könyvet.[5] Zeuszt mint a megvilágosodást fogja elénk állítani, nem törődve kalandjaival, az ősi formát akarja kibontani a későbbi rárakódások alól. Bizonyára most van abban a konstellációban, hogy erre mint önnön-megnyilatkozásra is képes.

Ismeretlenül is őszinte ragaszkodással az ön szelleméhez, amely számomra távoli világosságként, de kitűnő közvetítéssel áramlik, kívánok áldott időket,

Vinkler László

MTAKK Ms 4590/11.
Kézírás.
Budapestre írt levél.
Vinkler László ld. 2992. sz.

[1] Ld. 2646. sz.
[2] Ld. 3154. sz.
[3] A válasz nem ismeretes.
[4] Meditazioni sul dramma della vita umana nello specchio del cinquecento con considerazione speciale del Correggio e del Parmegiano. [Parma] Klny. 95–117. Dedikációja: „Fülep Lajos professzor Úrnak őszinte szívvel és mély tisztelettel Vinkler László Parma. 1970–I."
[5] Kerényi Károly: Zeus und Hera. Urbild des Vaters, des Gatten und der Frau. Studies in the History of Religions XX. Leiden, 1972. E. J. Brill.

3180. FÜLEP LAJOS – DOMOKOS MÁTYÁSNAK

[Bp.] 1970. II. 17.

Kedves Domokos,

nagyon köszönöm részletes levelét[1] s a jóindulatot.

Először a Nietzscheről[2] mondanék valamit, mert a gondolatunk, úgy látszik, eltér egymástól. Én Fodor Andrissal azt a kérdést küldtem, vajjon nem látják-e elérkezettnek a lehetőséget, hogy Nietzschet ki lehessen adni, vagyis *magát Nietzsche művét, nemcsak a bevezető tanulmányt,* a kettőt együtt, úgy, ahogy van. A kérdésre megkaptam a választ leveléből azzal a kerülővel, hogy a Gondolat Nietzsche-szövegkötetet készül kiadni,[3] tehát a lehetőség nyilván megvan, sőt az a veszély fenyeget, hogy megelőzik a mienket. Különösen, mivel levelében nem kaptam választ arra a kérdésre, hogy Maguk vállalhatnák-e *ennek* a Nietzsche-kötetnek a kiadását, tehát: tanulmány + Nietzsche műve. Szerintem, ha már meg van ez a lehetőség, kár a prioritást másik kiadónak átengedni, ami a könyv kelendőségét is alterálná. Leghamarabb is ezt lehetne megcsinálni, ehhez nem kellene „társadalmi munka", csak egy példány, amit én átolvasnék, javítanék, aztán gépelnének és már szedhetnék is. Ideologiai akadálya éppen ennek a Nietzschenek lehetne legkevésbbé, ebbe nem lehet politikai etc. tendenciát belemagyarázni. Szerintem az egész akciot ezen a könnyebbik végén kellene elkezdeni. A folytatását aztán megbeszélnénk.

Tájékozásul a Corvinánál készülő kötetről:[4] 1) mikor tavaly közölte velem kiadási szándékukat, én már engagealva voltam a C[orviná]-nál, nem másíthattam meg a szavamat; 2) a készülő kötetben ezek lesznek: a) Magyar művészet c. kis könyv;[5] b) Rippl Rónai cikk 1910;[6] c) Izsó, cikk;[7] d) A magyar műv.[észet]történelem föladata, előadás;[8] 3) Derkovits, előadás;[9] f) Derkovits helye, cikk;[10] g) Művészet és világnézet, cikk.[11] Ezeknek tehát már van gazdájuk. Másik kötethez valót az ezeken kívül levőkből kellene összeszedni. (Ady-

cikk, 1906;[12] Ady, 1969;[13] Szabó Dezső: Elsodort falu, Nyugat;[14] Új műv.[észi] stílus, 1908.[15] etc.) De ez, ismétlem, a második lépés lenne. Első a Nietzsche – ha már lehet szöveget is közölni, vétek lenne, nagy kár elmulasztani!

Javaslom tehát, beszéljék meg mielőbb és közöljék velem elhatározásukat, hogy, ha lehet, megelőzhessük Gondolatot.

A jó kívánságot is nagyon köszönöm és szívből viszonzom

öreg barátja

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Domokos Mátyás író úrnak H Lenin körút 9–11. Szépirodalmi Könyvkiadó
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
Domokos Mátyás ld. 2614. sz.

[1] Ld. 3176. sz.
[2] Ld. 2650/3. – A Fodor András útján küldött kérdés megtalálható egy olyan kis kemény kartonlapon, amelyen FL előre fel szokta jegyezni egy-egy látogatás előtt azokat a témákat, könyvcímeket stb., amelyekről beszélni akart. (Ld. Vegyes háztartási és egyéb feljegyzések. MTAKK Ms 4597/234–281. csomóban.)
[3] Ld. 3176/9.
[4] Ld. 3089/1.
[5] Ld. 2508/1.
[6] Ld. 3104/5.
[7] Ld. 2508/3.
[8] Ld. 3092/5.
[9] Ld. 3104/5.
[10] Ld. 3070/1.
[11] Ld. 3104/5.
[12] Ld. 2561/2.
[13] Ld. 3050/3.
[14] Szabó Dezső regénye. (Az elsodort falu. Regény két kötetben, a „Táltos" kiadása, 1919.) = Nyugat, 1919. XII. évf. 16–17. sz. 1021–1036.
[15] Új művészi stílus. = Új Szemle, 1908. III. évf. 5. sz. 137–147., 6. sz. 177–182., 7. sz. 204–208.

3181. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Sopron, 1970. II. 17. ?]

Kedves Lajos Bátyám!

Már nem volt módomban felkeresni.

Késve, de szeretettel kívánok születésnapod[1] alkalmából jó egészséget és minden jót.

Itt a kezelés kifogástalan lelkiismeretes s kellemesen csalódtam. A kórházak elbújhatnak ezek mellett.

Szeretettel ölel

Ernő

A helynév és dátum postabélyegzőről, a hónap és nap olvasata bizonytalan.
MTAKK Ms 4589/116.
Kézírás Sopron Állami Szanatórium feliratú képeslapon. Alatta kézzel: III. em. 303.
Címzés: Tc. Fülep Lajos prof. urnak Budapest II. Széher u. 22. sz.

[1] FL születésnapja I. 23-án volt.

3182. GÁL ISTVÁN – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. II. 18.

Tisztelt Professzor Úr!

Nagyon köszönöm hosszú levelét[1] a gyógyjavaslatokkal. Másnap hozzá is fogtam a kúrához. Tényleg bámulatos hatása van, ízületeim nagyon megkönnyebbültek. Nem merem azt mondani, hogy a fájdalom eltűnt belőlük. Nálam t. i. a másik ajánlott gyógymód, a kellő mozgás évek óta hiányzik. Igy hát inaim meglazultak, csontjaim zörögnek, izmaim lötyögnek. Viszont a nagy fájdalmak miatt nem tudtam járkálni. Nem is reumám okozza a kínokat, hanem most már 3 éve sikertelen kísérleteim az ortopéd cipészszövetkezetekkel. Mindenáron franciaorrú cipőt készítenek nekem, ez pedig tovább rontotta egyébként is elhajlásra kész ujjaimat. Mindjárt meg is kérdezem nincs-e egy jó cipészmester ismerőse? A jelzett tünetek közül fejzúgásom valóban volt, hallásomat azonban nem túlságosan érintette, és ma a kúra kezdete óta a hatodik napon, úgyszólván nem is érzek semmit. Kivéve beleimben, amelyek erősen görcsölnek. De föl is fázhattam, mert fürdőszobánk tárva-nyitva. Most van teljes renoválás alatt a ház, víz–gáz-csőcsere, az ablakokról nem is szólva. Két éve nagy költséggel beszereltetett gázos cserépkályhámat valami kellően ki nem próbált új gázkészülékre készülnek kicserélni. Reuma orvosaim régi gondja ugyanis lakásunk északi fekvése, a nap teljes hiánya még nyáron is és a szobákban a kb. 3 x 3 méretű ablak ahogy az már a belvárosban szokásos. Reméltük most szűkebbre fogják az ablak szélességét. De nem, kitalálták azt a bölcsességet, hogy a belső ablakot le akarják szerelni és szimpla ablakot akarnak fenntartani akkor, amikor Angliában már dupla ablakot csinálnak az új házakra. Schulhofnál[2] feküdtem én legelőször, 1958-ban, azóta már végigjártam az ORFI[3] csaknem minden szakértőjét. Schulhof akkoriban asszisztensével a vaccina elmélet híve volt és rajtam ki is próbálta, de majdnem belepusztultam. Haynal Imre[4] állította le. Aztán Riesz[5] injekciózott Cortizon-félékkel és olajos fémekkel, de tulajdonképpen Bernáth Aurélné[6] öt évvel ezelőtt adott ötlete, hogy Prednisolonnal majd később Oradexonnal, ezek csekély, napi, de állandóan szedett adagjával tartsam kordában lázadó ízületeimet. Mindenesetre azóta kezdtem annyit írni és publikálni mint még soha életemben. A különlenyomatok magas ára miatt csak töredékét tudom elküldeni Professzor Úrnak megjelent és sajtó alatt levő közleményeimnek. Nagyon köszönöm mégegyszer feleségemnek is tetsző, rajtam pedig határozottan segítő gyógymódját és remélem valóban tovább javulok tőle úgy, hogy tavasszal most már meglátogathatjuk egyszer közben nagyra nőtt és könyvtárossá lett lányaimmal.[7]

A régi nagyrabecsüléssel köszönti őszinte híve

Gál István

MTAKK Ms 4587/137.
Gépirás autogr. aláírással, rajta FL feljegyzése: Gyimesi Miklós, XII. Alkotás u.
Feladó: dr. Gál István Bp. V. Városház u. 16.

[1] Ld. 3171. sz.
[2] Ld. 3171/2.
[3] Országos Reuma- és Fürdőügyi Intézet.
[4] Haynal Imre (1892–1979) belgyógyász, 1946–1958 között a II. Belklinika igazgatója. Politikai okokból kényszernyugdíjazták.
[5] Adatait nem sikerült megtalálnom.
[6] Ld. 2887/1.
[7] Gál Ágnes (szül. 1946.) 1964–2002 között az OSzK tud. munkatársa. – Gál Júlianna (szül. 1948.) 1968 óta az OSzK munkatársa, osztályvezető.

3183. BRÓDY DÓRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. II. 22.

Kedves Professor úr,

nagyon köszönöm válaszát.[1] Beteg voltam. Összeszedtem ezt a hong-konginak becézett vad ázsiai nyavalyát. Igazán indokolt, hogy külön nevet kapott (mint a forgószél!), mert nagyon egyéni és undok, anélkül, hogy különösebben veszélyes lenne. De vajjon tudja ezt ő is? Hát túl vagyok rajta, közérzet: mint a légy karácsonykor.

Amint egy picike tavasz jelentkezik, szíves engedelmével bekéredzkedek a sétálók[2] közé.

Addig is szeretettel üdvözli

Bródy Dóra

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4585/185.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Professor Úr II. Széher út 22. Budapest
Feladó (öntapadás nyomt.:) Dr. Bródy Lászlóné Dózsa György ut 104. Budapest VI. Hungary
Bródy Dóra ld. 3151. sz.

[1] A válasz nem ismeretes.
[2] Bródy Dóra nem vett részt Széher úti sétán.

3184. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1970. II. 23.

Kedves Gál,

nagyon örülök, hogy ha csak egy kicsit is, valamit használt a javaslat.[1] Szükség esetén megismételhető, persze nem rögtön, 1–2 hónap múlva, de csak úgy érdemes, ahogy írtam, töményen, 4 nap alatt 40 tabletta (14, 12, 10, 4), könnyű hozzájutni is, mikor én használ-

tam, recept se kellett hozzá, kiadták anélkül is. – Ami a susztert illeti: én már nagyon régóta nem viselek cipőt, *csak szandált*[2] – lábam ujja teljesen szabadon – széles, nagy vastag talp, krepp (nyers gumi) borítással – télen is: vastag gyapjú meleg harisnya, máskor vékony harisnya vagy semmi – hogy a vastagabb harisnya is elférjen, háromféle szandálom van. – Valamikor cipőt is, aztán szandált is, úgy csináltattam, hogy kartonra léptem, a lábam körülrajzoltam, a rajzot kedvem szerint bővítettem, kivágtam, a suszter kezébe adtam, hogy tegye rá a talpbőrre, vágja ki hajszálnyira, mert ha a talp nem tökéletesen azonos vele, a cipőt vagy szandált nem veszem át. Lábam ujjai ezért olyanok, mint a kezeimé. – Susztert kettőt tudok: 1) Czétényi József, Váczi u. 44. I. telef.[on] 383–233; személyesen *nem ismerem*, évekkel ezelőtt nagy cikk magasztalta az ujságban; 2) Gyimesi Miklós XII. Alkotás u. 9. bejárat Ráth Gy.[örgy] u.[tca] felől, telef.[on] 156–559. Régóta dolgozik nekem, nehezen vállal, mert túl sok a munkája, de ha rám hivatkozik, vállalni fogja. Okvetlenül telefonálni előbb, mert esetleg nincs ott. (Anyagért megy.) Orthoped.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dr. Gál István úrnak H Városház u. 16. félem.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 3171. és 3182. sz.
[2] Ld. még 3325. sz.

3185. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1970. II. 24.

Kedves barátom!

nem tudom az vagy-e még, mert hosszú pesti tartózkodásom alatt kissé idegenül és közömbösen viselkedtél velem,[1] a mi rosszul esett. Tudom, nem voltál jó állapotban, és az idő is ellenünk volt, de mégis mást képzeltem. Most főleg azért írok, mert bár telefonon gratuláltam születésnapodra, és a legjobbakat kívántam, most sok ujabb megrázkódtatás és engem eléggé megviselő változás után, mégis újra meg akarom ezt tenni. Tudod hogy közben *nagyon kedves* unokafivérem Rényi Alfréd[2] is meghalt, a felesége halála is megviselt, mert *nagyon szerettem őket*, de ez már egy görög tragédiára emlékeztet, ahogy *egész családom* itt és Amerikában is kihalt! És én – mint öreg fa e mellett szenvedek az „átültetés"-től. *Szép – (igen kis)* lakásom bár meleg fészek, egyetlen kis családom, egyetlen lányom,[3] bár messzebb lakom, mint eddig, – de elég közel lakik. De ez a furcsa „új élet" mégis magányt és idegenséget jelent, sok *idegen* ember között mégis kolostor-hotel-szerű magányosságot. Amellett itt irritálóan sok a dúsgazdag, közömbös, materiális életben feloldódott – *nem* szellemi munkát végző ember, akikkel szinte semmi kontaktusom nincs és

félek sose lesz. Családom pedig saját életével rendkívül elfoglalva, az unokák szorgalmas, tehetséges diákok, szeretett lányom a sok házimunka stb. miatt (itt kihalt a házi jó segítség) nem is jut saját munkájához, pedig oly tehetséges és már megsokallta ő is, – szóval hangulatom hullámzó és többnyire inkább deprimált. Próbálok én legalább dolgozni, de ehhez persze több belső egyensúly kellene. Talán mégis megpróbálom erővel vagy erőszakkal. Az embereket sem nagyon bírom itt, és minden úgy van, hogy ami *ott rossz,* itt *jobb,* de az ami *ott még jó,* az itt teljesen rossz. Kultúra itt: cukor behintés a tortára, csak a pénz és kényelem fontos, – amellett is konformizmus, egyéniség-hiány, konvenció rosszabb mint valaha. De hálátlanság panaszkodni, meg kell elégedni azzal, ami *van,* és megszokni azt, ami idegen. Ezt a prédikációt önmagamnak mondom, de nem sok sikerrel gyakorlom!

Itt küldöm új címemet és remélem fogsz életjelt adni, lehetőleg jobbat, mint amikor ott voltam. Én változatlan vagyok barátságban

Magda

MTAKK Ms 4589/223.
Kézírás.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22. Hongarije
Feladó: den Haag Château bleu Leidse Straatweg 15 Flat 323 Révész.
Mellette egy névjegy a címmel.

[1] Révészné előző őszi budapesti tartózkodásáról van szó. FL naptári bejegyzései szerint kétszer meglátogatta Révésznét, egyszer lemondta a megbeszélt látogatást, nyolc alkalommal pedig telefonon beszéltek egymással.
[2] Ld. 2790/1.
[3] Ld. 2780/2.

3186. DOMOKOS MÁTYÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. II. 25.

Igen Tisztelt Professzor Úr!

Nagyon köszönöm a részletes levelet.[1] Örömmel olvastam, hogy a képzőművészeti tanulmányok gyűjteménye gondozóra talált a Corvinában.[2]

Teljesen igaza van a Professzor Úrnak abban, hogy a Nietzsche-tanulmányt[3] a művel együtt volna célszerű megjelentetni. (Már szereztem is egy példányt.) De hogy a Szépirodalmi Könyvkiadó megjelentetheti-e ezt a könyvet, arról beszélnem kell az igazgatómmal, Illés Endrével,[4] t. i. „profil" is van a világon, a minisztérium jóvoltából. (A kiadók működési területét profilokkal elhatárolták, aminek az égvilágon semmi értelme és haszna, de rendszerint hatásos akadálynak bizonyul, ha valami értelmeset és jót kell meghiúsítani.) Illés Endre idestova „harmincéves háborút" visel e bornírt profilozás ellen, s egyre több részgyőzelemmel.

Ő azonban pillanatnyilag beteg, influenzás, ezért az érdemleges válaszhoz egy kis türelmet szeretnék kérni a Professzor Úrtól. – Csakugyan az lenne a jó, ha a többi tanulmányt

a Nietzsche után, „második lépcsőben" jelentethetnénk meg, mert ezzel is időt nyernénk.[5] Amint Illés fölépül, s beszéltem vele, azonnal jelentkezni fogok!

Őszinte tisztelettel, jó munkát kívánva

Domokos Mátyás

MTAKK Ms 3186.
Gépirat autogr. aláírással Szépirodalmi Könyvkiadó Budapest, VII. Lenin körút 9–11. Telefon: 221–285, 221–293 feliratú levélpapíron.
Címzés: Dr. Fülep Lajos Professzor Urnak Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Szépirodalmi Könyvkiadó Budapest, VII. Lenin körút 9–11. Postafiók: Bp. 8. Pf. 58. MNB Egyszámlaszám: 46 feliratú borítékon.
Domokos Mátyás ld. 2614. sz.
Ld. még 3176. és 3180. sz.

[1] Ld. 3180. sz.
[2] Ld. 3089. sz.
[3] Ld. 2550/3.
[4] Illés Endre (1902–1986) író, műfordító, szerkesztő. 1967-től a Szépirodalmi Könyvkiadó igazgatója.
[5] A kötet előkészítése elhúzódott, Domokos Mátyás 1970. IX. 28-án akarta felhívni FL-t, aki azonban ekkor már beteg volt, bár még otthon feküdt. (Ld. Fodor A.: Ezer este... II. 654.)

3187. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. II. 26.

Kedves Kornel,

Andris[1] telefonálta, jövő héten, március első péntekjén szándékoznak jönni – aligha tekinthető véglegesnek, az idő és út bizonytalansága miatt (ha az út ilyen marad, a jövetelt el kell halasztani, az út egyelőre járhatatlan) – de akármelyik péntek lesz, kérem, megint jöjjön egy negyed órával előbb, csöngessen, ha a még kívánt könyvekből valamit sikerült megkapnia. – És próbálja meg náluk még ezt: Marosi Ernő: A középkori művészet világa.[2] (Gondolat) – bizonyosan megjelent, kapható, ha nekik nincs, szorítsa, hogy mielőbb szerezzék meg: ezért jó volna hamar bemenni hozzájuk. – Még mindig nincs semmi Magának való? ha van, adassa ki s vonassa le.[3]

Kérem, telefonálja majd meg, lesz-e valami hoznivalója vagy nem lesz, mert ha nem lesz, nem várok Magára, ha jó az idő, esetleg előbb kimegyek.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H. VI. Munkácsy Mihály u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Andris – Fodor András.
[2] Marosi Ernő: A középkori művészet világa. Bp. 1969. Megvolt FL könyvtárában.
[3] Ld. 2926/1.

3188. VINKLER LÁSZLÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Szeged, 1970. II. 28.

Mélyen tisztelt Professzor Úr!

Restellem is egy kicsit, hogy kissé talán szerénytelenül sokat jelentkezem,[1] ami azt a gondolatot keltette, hogy Professzor Úrtól írásos kritikai véleményt várhatok. Bármenynyire is nagy megtiszteltetés is lenne az számomra, jól tudtam mielőtt az első separatumot[2] Farkassal[3] eljuttattam, hogy Professzor Úr nem válaszol ilyen formában senkinek. Ezt nekem éppen Farkas György mondta meg. Nem lehetetlen, hogy az nyitotta meg számomra az utat Önhöz, hogy úgy tudtam, kívül és fölötte áll mindenfajta szakmai érdeknek. Az az egy-két sor,[4] amellyel nyugtázta dolgozataimat, elég volt számomra, hogy úgy érezzem, nem dolgozom hiába. Károlytól[5] sem várok ilyen természetű bírálatot. Olvassa dolgaimat s olykor, egészen közvetve és érintőlegesen tudtomra adja, hogy elfogad. Legutóbb Rómában egy beszélgetésünk ilyen fordulatot vett: értem, mondtam én, ki értené, ha Te nem? mondta ő, jelentőségteljesen. Tudtam, hogy előző nap elolvasott tanulmányom tetszett neki. Hitben és barátságban talán a legszebb az, amit nem lehet kimondani. Úgylehet el is rontanánk a dolgokat, ha annyira közel mennénk a magunk igazságával másokéhoz. Továbbra is boldogan küldöm el Önnek, Professzor Úr, ha lesz mit, és ezután is beérem egy-egy jó szóval, mint eddig is, ha éppen keze ügybe akad a toll.

Ami az előző lapon említett megrendelést, mint a művészeti alkotás meghatározó tényezőjét illeti, én is a motivációk közé tartozónak tekintem. Igaz, hogy nem fejtettem ki kellőképpen az álláspontomat e tekintetben. Azt hiszem, a régiek jobban értettek az emberekhez és tudták kitől mikor mit lehet rendelni, ha kultikus mélységet áhítottak. Így kapott az életkor is megfelelő helyet az összjátékban. A művészi alkotás talán nem volt kevésbé mystérium mint az egyház egyéb kultikus cselekményei, amelyek pl. az életkort nagyon is figyelembe vették. A mecénások között is akadtak jó emberismerők, akiknek az volt a „művészete", hogy megszólaltatták a mesterek lelkét. Olykor viszont a mesterek önmaguk szószólói is voltak, mint pl. Michelangelo, aki ellen-tervvel állt elő a Sistina mennyezetére szóló pápai megbízással szemben. Egyszóval ugy gondolom, maga a megrendelés is eredője több tényezőnek, melyek között a művész életkora, különösen individuális alkotókorszakokban számba vehető.

Még egyszer hálás köszönet az érdeklődésért, a jó szavakért, amelyekre bizony szükségem is van.

Mély tisztelettel

Vinkler László

MTAKK Ms 4590/212.
Kézírás.

Címzés: Fülep Lajos professzor úr Budapest II. Széher ut 22
Feladó: Vinkler László Szeged, Kölcsey u. 9.
Vinkler László ld. 2992. sz.

[1] A dedikáció dátuma alapján Vinkler ezzel a levéllel, vagy kevéssel korábban küldte el FL-nak következő írását: Évszázadunk stiláris metamorfózisai. Klny. a Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményeiből. 271–282. Dedikációja: „Fülep Lajos professzor úrnak Vinkler László Szeged 1970-II-20."
[2] Ld. 2992/2.
[3] Ld. 2996/1.
[4] Nem ismeretes.
[5] Kerényi Károlyról van szó. Ld. 2646. sz.

3189. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. III. 4.

Kedves Kornel,

bizonyára tudja már, hogy találkozás áttétetett a 2. hétre idő és út alkalmatlansága miatt. Csak még jövő hétről ne kelljen tovább tolni.

Bizonyára tud az 50 %-os olcsóbbításról is – a jegyzékből tudtam meg a következő könyveket: *Kortársak a németalföldi festőművészetről*[1] – mostani ára 10.50, kérem, vegye meg valahol – a jegyzék az egyetem közelében ezeket a boltokat mondja: Egyetemi K[önyves]b.[olt], Kossuth L.[ajos] u.[tca] 18; Kossuth, Vörösmarty tér 4; Gondolat; Kossuth L.[ajos] u.[tca] 20.: Pedagógus, Muzeum k[ö]r[ú]t 3; távolabb: Irók, Népközt.[ársaság] 45 – valahol majd csak megkapja. – Majd úgy jöjjön, ahogy kértem: jövetelük esetén 15–20 perccel előbb, hogy elintézzük átvételt, könyv árát megadjam etc. – talán inkább 20 perccel előbb. – Kérem, hozzon táskát, elvinnivaló: Világirod.[almi] Lexikon – talán 2 kiló is![2]

Ha közben még valami akad, megírom.

Az előző desideratát sürgesse rajtuk.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

Most látom, hogy az olcsóbbított könyv antikváriumokban is kapható. Központi, Muzeum körút 15; Váci u.[tca] 28 etc.

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy M. u. 31.

[1] Kortársak a németalföldi festészetről. Vál. az előszót írta Garas Klára. Bp. 1967. Gondolat. Megvolt FL könyvtárában.
[2] Az Akadémiai Könyvesboltban más könyvre cserélte be.

3190. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. III. 7.

K.[edves] K.[ornél]

még egy könyv megszerzésére és elhozatalára kérem: Molnár Erik: Válogatott tanulmányok (szerk. Ránki György)[1] – Az Új Irásban cikket olvastam róla,[2] abból látom, olyan tema is van benne, ami engem is érdekel. Csak nem fogják azt mondani a boltban, hogy nincs – még nincs vagy már elfogyott!

Csütörtökre van tervezve a jövetel – meglátjuk, mit szól hozzá az idő.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy Mihály u. 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Molnár Erik válogatott tanulmányai. Sajtó alá rend, és bev. Ránki György. Bp., 1969. Akad. Kiadó. Megvolt FL könyvtárában.
[2] E. Fehér Pál: Molnár Erik tanulmányai. = Új Írás, 1970. X. évf. 3. sz. 99–105.

3191. CORVINA KIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. III. 19.

Fülep Lajos professzor
akadémikus
Budapest

Mélyen tisztelt Professzor Úr!

Mint Körner Éva[1] felelős szerkesztőnk beszámolt nekem, Professzor Úr rossz néven vette, hogy Magyar művészet[2] című kötetét nem tudjuk 1970-ben megjelentetni.

Nagyon kérem, mélyen tisztelt Professzor Úr, higgye el, hogy minden törekvésünk arra irányult és irányul, hogy műve minél előbb kiadásra kerülhessen. Számos akadály merült azonban fel. Nemcsak arra gondolok itt, hogy technikai okokból és egyéb körülmények folytán az egész anyagot csak 1969 végére sikerült összegyűjteni, hanem arra is, hogy nálunk, Magyarországon állandó nyomdai problémákkal küszködnek a kiadók. Száraz szaknyelven ezt úgy fejezném ki, hogy a nyomdai kapacitás hiánya vagy szűkös volta igencsak sok zavart okoz. Ezért csak azt mondhatom, hogy a könyv 1971. évi tervünkben szerepel és emberi számítás szerint az említett évben meg is fog jelenni.

Ami a Dercsényi–Zádor-kötetet illeti,[3] amelynek a Professzor Úr a főszerkesztője, Ön megemlítette Körner Évának, hogy a Könyvtájékoztató legutóbbi számában megjelent nyilatkozatomban ezt nem említettem.[4] Nos, ez a cím nyilván helyszűke miatt maradt ki

a nyilatkozat nyomtatott szövegéből, mint egyébként néhány más könyvünk címe is. Ilyesmi a sajtó gyakorlatában bizony mindenütt a világon előfordul.

Kérem Professzor Urat, legyen meggyőződve, hogy könyvével szerkesztőségünk a legnagyobb szeretettel és gonddal foglalkozik, és a körülményekhez képest minél gyorsabban és minél szebb kivitelben igyekszünk megjelentetni.

Tiszteletteljes üdvözlettel

Balabán Péter[5]
irodalmi vezető

MTAKK Ms 4585/201.
Gépirat autogr. aláírással a Corvina Kiadó Budapest V., Váci utca 12. Telefon: 182–960 feliratú levélpapíron.
Címzés a levél elején. Címzés a borítékon: Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II., Széher ut 22. Corvina Budapest feliratú borítékon.

[1] Ld. 3077. sz.
[2] Ld. 3089/1.
[3] Ld. 2657/3.
[4] Balabán „Mit nyújt olvasóinak a Corvina?" c. cikkben nyilatkozott a Corvina kiadványairól. (= Könyvtájékoztató, 1970. XV. évf. 3. sz. 10.) Nem arról nem szól benne, hogy a készülő Magyarországi művészettörténetnek FL a főszerkesztője, amint a levél szövege sejteti, hanem egyáltalán nem említi a kiadványt az egyébként gazdag képzőművészeti tárgyú kötetek felsorolásakor.
[5] Balabán Péter (szül. 1917) műfordító, szerkesztő, 1955–1977 a Corvina Kiadó felelős szerkesztője, majd irodalmi vezetője.

3192. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp.] 1970. III. 20.

Kedves Dévényi Kollega,

megkaptam lapját,[1] nem válaszoltam rá nyomban, vártam, a szerkesztőség[2] megküldi, nem küldte, de nem baj, valaki meghozta. Nagyon köszönöm. – Ezúttal azonban a helyreigazító helyreigazíttatik, nem is egyszer – 1) a Magy.[ar] Műv.[észet] előszavának első bekezdése szerint, 1916-ban íródott;[3] 2) A Szellem-et[4] nem „külföldről hazatérve" indítottam meg (1910), hanem Firenzében lakva, amint a címlap belső oldalán olvasható; főkép ezért kellett megszünnie, mert onnan nem lehetett szerkeszteni (megírtam a Kner-cikkben,[5] nem olvasta?); 1907–13. Firenzében laktam, 1913–14 Romában, minden évben egy hétre idejöttem családi látogatásra, 1914 nyarán is csak így, s a háború itt rekesztett, nem szándékoztam „hazatérni" sőt! 3) 1907-ben nem láttam kint a Cézanne-kiállítást,[6] 1906-ban voltam Parisban, akkor, amikor C[ézanne] meghalt;[7] 4) a vasárnapi társaságnak[8] Wilde János[9] nem volt tagja; jelentős tagja volt Mannheim Károly,[10] akit az előadók között említ is; Bartók[11] viszont csak a programmon szerepelt, előadást nem tartott, emlékezetem szerint Szabó E.[rvin][12] se.

De nem baj, egyik se fontos – apróságok; az utolsó olyan, amit nem is tudhatott, mert csak a programm lehetett a forrása.

Ismételt köszönettel
szívből üdvözli

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
MTA MKI Adattár C-I-159/675. Szövege a 3192. és 3194. sz. levelekből kompilálva megjelent a Jelenkor 1975. 10. sz. 923.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Monteverdi út 4.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A lap nem maradt fenn.
[2] Dévényi Iván: Két születésnap címmel megemlékezett FL-ról. = Életünk, 1970. 1. sz. 89–90.
[3] Ld. 2508/1.
[4] Ld. 3144/14.
[5] Ld. 3119/2.
[6] FL az 1906-os párizsi Salon d'Automne kapcsán írt Cézanne-ról. = Szerda, 1906. X. 31. I. évf. 5. sz. 214–219.
[7] Ld. Paul Cézanne. = Szerda, 1906. X. 31. I. évf. 5. sz. 254–256.
[8] Ld. 2901/3.
[9] Wilde János (1891–1970) művészettörténész. 1920 után külföldön élt.
[10] Ld. 2659/7.
[11-12] Mannheim Károly: Lélek és kultúra. Előadások a Szellemi Tudományok köréből. Bp. 1918. füzetében, amely a II. szemeszter megnyitóján hangzott el, „Az első két szemeszter előadói" között említi Bartókot és Szabó Ervint. (30.)

3193. VÖRÖS LÁSZLÓ ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

Balatonfüred, 1970. III. 22.

Kedves Lajos Bátyánk,

szeretettel és tisztelettel köszöntjük testi-lelki regenaratios üdv-helyünkről.

Vörös László és Judit

Egyúttal kellemes húsvétot[1] is kívánunk!

MTAKK Ms 4590/224.
Kézírás Tihany Látkép feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos tanár úrnak Budapest XII. Széher ut 22.

[1] Húsvét III. 29-re esett.

3194. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

[Bp.] 1970. III. 25.

Kedves Dévényi Kollega,

nem történt baj, mindent megértek,[1] csak egyet nem: hogyan tud az említett körülmények között olyan forrásokhoz jutni, amilyeneket gyakran idéz! és tudni, hogy mihez hol találja meg a pontos adatot!

Egyébként még egy korrekcio: az én „tanulmánykötetem"[2] úgy „áll küszöbön", hogy én már aligha fogom megérni, amikor át is lép rajta. Most 1971-re ígérik,[3] bestenfalls – én már semmit se hiszek.

Ellenben irígylem az utcája nevét.[4]

Szívből üdvözli

Fülep Lajos

A helynév a feladóból.
MTA MKI Adattár C-I-159/676.
Kézírás postai levelezőlapon. Megj.: Jelenkor, 1975. XVIII. évf. 10. sz. 923. A közölt szöveg kompiláció a III. 20-i és III. 25-i lapokból.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Monteverdi út 4.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Dévényi levele nem maradt fenn.
[2] A kötet ld. 3089/1.
[3] Ténylegesen 1971-ben, FL halála után jelent meg.
[4] Dévényiék a Monteverdi utcába költöztek. Claudio Monteverdi (1567–1643) olasz zeneszerző Vincenzo Gonzaga herceg szolgálatában udvari muzsikusként járt urával Esztergomban 1595–1596-ban, ezért neveztek el róla utcát.

3195. BOZAY ATTILA ÉS KÖRMENDI KLÁRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. III. 25.

Boldog húsvéti ünnepeket kívánunk tisztelettel, szeretettel

Bozayné Körmendi Klára
Bozay Attila

A helynév értelemszerű kiegészítés.
Kézírás húsvéti levelezőlapon.
Címzés: Tisztelettel Fülep Lajos professzor úrnak Budapest II. Széher út 22
Bozay Attila ld. 3007/1. – Körmendi Klára ld. 3007/1.

3196. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Riga,] 1970. III. 29.

Kedves Lajos bátyám,

ötödik napja vagyok itt az Unióban.[1] 1000 kilométeres úton idehoztak Rigába. Örülök, hogy látok valamit a Baltikumból. Furcsa német–szláv gyökerű világ ez és egyéb furcsaságok is vannak. A régi városrészben talán a képen is látható Dóm a legszebb kései román, gót és barok keveredik benne. Voltam protestáns és katolikus húsvéti istentiszteleten. A téltől

persze nem sikerült megszabadulni; mert nap ugyan süt, de esik a hó, fúj a szél és az utca csupa jég. Remélem otthon valódi a tavasz!

Minden jót kívánok a viszontlátásig:

Andris

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/303.
Kézírás Latvijas PSR Riga. Rigas Soms feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos úrnak Budapest II. Széher ut 22. (Cirill betűkkel:) Budapest Vengrija

[1] Fodor András 1970. III. 25. és IV. 3. között moszkvai konferenciára utazott, amelyen fordítók, kiadók képviselői és újságírók vettek részt. Innen látogattak el Rigába. A magyar delegáció tagjai rajta kívül Urbán Ernő, Somogyi Tóth Sándor, Simon István, Dobozy Imre, Simó Jenő, Hidas Antal és Kun Ágnes voltak. (Fodor Andrásné közlése.)

3197. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. IV. 7.

Kedves Kornel,

Andris[1] telefonálta ma, hogy jövő csütörtök estére tervezik a jövetelt. Addigra kérem, szorítsa a már átadott desideratat, s velük együtt most még ezeket:

1) Jan Kott: Kortársunk, Shakespeare. (Gondolat)[2]

2) Kampis Antal: A magy.[ar] művészet a XIX. és XX. században (Minerva könyvek)[3]

Ha van mit hoznia, akkor kérem, jöjjön előbb külön, úgy, mint legutóbb. Előzetes telefont kérek.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy Mihály utca 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Andris – Fodor András.
[2] Kott, Jan: Kortársunk Shakespeare. Ford. Kerényi Grácia. Bp. 1970. Gondolat. A halálakor készült könyvtárjegyzékben szerepel a könyv.
[3] Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. és XX. században. Bp. 1968. Minerva zsebkönyvek. Megvolt FL könyvtárában.

3198. FISCHER BÉLÁNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. IV. 14.

Kedves Fülep!

Pár hete B[uda]pesten vagyok és Fülöp Gézáné levelét[1] utánam küldték Pécsről. Feleltem is rá, hogy az említett leveleket,[2] hazatérésem után elküldöm címére. Férjem mint a Janus Pannonius Társaság elnöke[3] sok íróval levelezett, és a leveleket megőrizte. Hálásan köszönöm baráti segítőkészséget, nagyon jól esett, hogy gondolt rám. Más körülmények között szó sem lehetne megvételről, legszívesebben ajándékba adnám, de mindenképpen örülök, hogy a legjobb helyre kerülnek.

Békét, egészséget kívánva szívből üdvözli
tisztelő híve

Fischer Béláné

MTAKK Ms 4586/231.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos egyetemi tanár úrnak Budapest Széher ut 22
Feladó: Dr. Fischer Béláné XI. Budafoki út 17. c. II.
Fischer Béla ld. 2891/4. A levelet özvegye írta.

[1] FL – megtudva Fischerné súlyos anyagi helyzetét – segíteni próbált rajta. Kérésére írtam neki, hogy amennyiben férje hagyatékában fennmaradtak a pécsi Janus Pannonus Irodalmi Társasággal kapcsolatos levelek, dokumentumok, az MTAKK megvásárolja őket.

[2] Fischernétől hamarosan érkezett egy kisebb levél- és nyomtatvány-csomag. Bárdosi Németh János, Kodolányi János, Kozma Ferenc, Márai Sándor, Móricz Zsigmond, Takáts Gyula, Várkonyi Nándor, Weöres Sándor stb. levelei, és néhány a Társaság működésével kapcsolatos aprónyomtatvány volt benne. Növedéknaplószáma 21/1970.

[3] A Janus Pannonius Irodalmi Társaság 1931-ben alakult meg és 1944-ig működött. A Dunántúl és Pécs város irodalmi és művelődési életének fejlesztése volt a célja. Kezdeményezője és titkára Lovász Pál, fő támogatója Fischer Béla alispán volt. Az alapítás a Dunántúl c. lap szerkesztőségében és Fischer lakásán történt. A társaság első elnöke Surányi Miklós volt, Fischer Béla és Tolnai Vilmos társelnökök, Babits Mihály tiszteletbeli elnök. FL másokkal együtt választmányi tag volt. Jelen volt az alapító közgyűlésen, később bírálóként szerepelt egy regény-pályázaton, s 1932. VI. 10-én előadást tartott Szent Ferenctől Lawrence-ig címmel.

3199. FLÓRIÁN EDE – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. IV. 24.

Fülep Lajos úrnak
egyetemi tanár, akadémikus
Budapest

Kedves Professzor Úr!

A honoráriumot, de méginkább a kedves kísérő levelét[1] hálásan köszönöm. Nekem ugyan a levél is elegendő lett volna, de ha a Professzor Urat az anyagi ellenszolgáltatás

megnyugtatja, nem foszthatom meg ettől az érzéstől. Ami az én lelki egyensúlyomat illeti, annak érdekébe [!] viszont tisztelettel kérem, hogy a továbbiakban inkább csak leveleivel tiszteljen meg, de a posta szolgáltatásait velem kapcsolatban más célra ne méltóztassék felhasználni.

Szíves értesítését várom, hogy a képzeletemre bízott betegsége javasolt kezelésem hatására hogyan alakult.

Szeretettel üdvözli

Dr. Flórián Ede

MTAKK Ms 4586/233.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Fülep Lajos urnak, egyetemi tanár, akadémikus Budapest. II. Széher-ut 22.
Feladó: Dr. Flórián Ede Bp. VIII. Krudy-u. 17. f. 1.

Flórián Ede (1916–1984) bőrgyógyász, 1962–1969 között az Orsz. Bőr- és Nemikórtani Intézet tud. osztályvezetője, majd igazgatóhelyettese. FL-t körömgombásodás miatt kezelte.

[1] A levél nem ismeretes.

3200. PORZSOLT FERENCNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Kisújszállás,] 1970. IV. 29.

Kedves Lajos Bátyám!

Ezt a levelet t.[ulajdon]képen január végén kellett volna megírni.[1] De én tudatosan hagytam el, ismervén, hogy nem szereted a személyeddel való foglalkozást, annak ellenére sem, hogy munkásságod megbecsülését jelenti. Utólag írok annyit, hogy az ujságok[2] s a rádió köszöntésébe foglalj bele minket is. Hogy aztán ilyen sokára húzódott el a levélírás, ezt sokféle elfoglaltsággal lehetne igazolni, de ebből most csak annyit, hogy a 25-év elő és állandóan tartó ünneplése az iskolai teendőket jól megsokasította. Igy aztán Juditnak[3] segítünk, amiben csak erőnkből futja. Itthon s az egyházi vonalon is van mindkettőnknek feladata. Most vasárnap (26-án) hármas ünnep volt: konfirmáció, harangszentelés és theológus nap. 30 nagyon komoly gyermek konfirmált, persze ilyen népes városban ez kicsi szám – de most ez is öröm. – Tél folyamán a nagyharang megrepedt – újraöntés után most volt a szentelés és az évi theológus nap is egy professzor vezetésével s szolgálataikkal. Ez persze nálunk elég munkát is adott – mert reggeli–ebéd–vacsora (ebéd 26 személy,) de minden szépen véghez ment s a gyülekezet épülését szolgálta az egész napi program.

Az Arató gyermekek[4] rendje most igy áll: Gabika a télen itthon tanult, mert IV. é.[v] végén beteg lett s vizsgái elmaradtak. Jan.[uár] óta 6 vizsgát letett jelesen és ápr.[ilis] elején egyetemi pártfogással kemping táborban tolmács lett. Ez aug.[usztus] végéig tart s akkor az V. év első részét a moszkvai egyetemen tölti ösztöndíjjal. Ferike a II. éven jó eredménnyel halad a műszaki gépészmérnöki ágán. Éva pedig a változatlanul kitűnő a gimn.[ázium] IV.-ban, tehát érettségi előtt. Döntése a műszaki e.[gyetem] villamosmérnöki karára esett, még persze nem tudjuk, felveszik-e. Két legerősebb tárgya: a számtan–fizika. – Kedves,

jó, okos gyermekek s ami nagyon fontos, a mai élet sokféle ráhatása ellenére is a helyes úton igazodók.

Persze most sokba kerülnek, de megérik az áldozatot. Az én egészségi állapotom ingadozó – sok már a nyilallás tagjaimban s már várjuk a több napsugarat. Feri[5] aránylag (74 éves) jól van. Május 17–24-ig kapott a szolgálati megbízást Mátraházára s így én is készülök elmenni vele mint fizető vendég, nagyon „rám fér" egy kis hegyi levegő, más oldalról nem épen könnyű a ketten egy nyugdíjból miatt.

Ádámék F.[első]gödön elég sok bajjal élnek. Két szép kis unokánk sokszor beteg – Ádám egészsége sem jó. –

Az ősz folyamán nehány kérdéssel fordultam Hozzád s a jászkiséri vonatkozására a jelenlegi ottani Lelkipásztor: Siklós Józseftől váratlanul érdekes adatokhoz jutottam. Sándor János nagyapánkról[7] ez a feljegyzés szerepel ott: „professzor volt a jászkiséri iskolában 1850–1873". Felesége: Juhász Eleonóra, – kinek testvére volt a nevelőanya: Szilágyi Antalné. Sz.[ilágyi] Antal 1848–1882-ig volt kiséri lelkész, róla nem a legkedvezőbb feljegyzések szerepelnek egykorú jegyzőkönyvekben. Siklós 1626-tól leírta az ottani lelkészek névsorát, keresvén közte Sándor Jánost.

Nem tudom, eljutok-e még a Széher útra? Kívánok Neked továbbra is még erőt-egészséget munkád[8] befejezéséhez.

Mindnyájunk rokoni köszöntését küldöm szeretettel:

Margit

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4603/17.
Kézírás.
Címzés: Dr. Fülep Lajos ny. egyetemi tanár Budapest II. Szécher [!] út 22
Feladó: Porzsolt Ferencné Kisújszállás Szabadság tér 3.
Rajta FL írásával: Sándor János nagyapám

[1] Születésnapi üdvözletként.
[2] Ld. 3163/2., ill. 3167/1.
[3] Arató Ferencné Porzsolt Judit ld. 2587/4.
[4] Ld. még 2820/3.
[5] Férjére, Porzsolt Ferencre utal. 2540/2.
[6] Fia, Porzsolt Ádám 2540/3.
[7] FL apja, Fülep György feljegyzése szerint apósa, Sándor János végzett teológus, lelkész volt, amikor a szabadságharc bukása után Jászkisérre került. Meghasonlott a politikai helyzet miatt, s nem fogadott el több felajánlott parókus lelkészi posztot, pl. Kecskemétre, és visszautasította a felkínált teológiai tanári állást is. Jászkiséren a nagyobb iskolásgyermekeket tanította, s templomi szolgálatot is végzett. Fiatalon meghalt első felesége 7 gyermeket hagyott maga után, s ő utóbb felesége húgát vette feleségül, akitől még 4 gyermeke született, köztük FL édesanyja, Sándor Róza, és Porzsoltné édesanyja, Sándor Emília. Sándor János 1873-ban halt meg. (Fülep György: A Fülep család származása és származási helye, ill. A jászkiséri Fülep család származása, az 1730–1930-as években szereplők leírása. MTAKK Ms 4603/13. 21.)
[8] A művészetfilozófiára utal. Ld. 2510/5.

3201. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Badacsony,] 1970. V. 8.

Kedves Lajos bátyám,

nemcsak kilátásunk van a Badacsonyra, de rajta is vagyunk a hegyen, itt zajlik a konferenciát[1] záró díszebéd. Másfél méterre ül tőlem Robert Graves,[2] ki olyan mint egy praerafaelista festő látomása egy kelta bárdról. Nagy sikere volt, amikor felszólalásában elénekelt egy Kodálytól tanult magyar népdalt angolul.[3]

A ráfordított 1 millió forintot persze nem érte meg a tanácskozás, de voltak érdekes dolgok. Jövő héten majd beszámolok róla.

Addig is sok szeretettel köszöntöm =

Andris

Tisztelettel és szeretettel

László[4]

A helynév a tartalom és a képeslap felirata alapján.
MTAKK Ms 4586/304.
Kézírás Kilátás a Badacsonyra feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Urnak Budapest II. Széher utca 22

[1] A balatonfüredi II. nemzetközi költőtalálkozásról van szó, amelyen 70-nél több külföldi és 100-nál több magyar költő vett részt.

[2] Graves, Robert (1895–1985) angol költő. 1968-ban Graves díjat alapított fiatal magyar költők jutalmazására. Elsőként 1970-ben Kálnoky László kapta.

[3] Az Élet és Irodalom 1970. XIV. évf. 19. sz.-ban (4.) megjelent beszámoló szerint Graves beszélt gyermekkori találkozásáról Kodály Zoltánnal, és elénekelte a tőle tanult „Mohácsról szóló" dalt.

[4] Lator László ld. 2553. sz.

3202. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

Bp. 1970. V. 18.

Kedves Komaasszony,

ha még van az aszalt szilvából, kérem, legyen szíves, küldjön 10 kilót, megírva az árát.

Az idén is megismétlem, amit az előző években írtam: készülök Várkonyba,[1] de lesz-e hozzá való idő? tisztára megbolondúlt, fölfordúlt a világ, mióta élek, ilyen telet, tavaszt nem értem – mit várhatunk a nyártól?

De Maguk azért remélem, jól vannak, amit szívből kívánok is, és Mindnyájukat szeretettel üdvözlöm, előre is köszönettel

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] FL nem járt többet Zengővárkonyban.

3203. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. V. 18.

K.[edves] K.[ornél],

a most megjelent Weöres S.[ándor]: Egybegyűjtött írások[1] *2 kötet*-ből kérem, csomagoltasson be egy példányt és adja át Fülöp Gézának.[2] S ha Magát érdekli, t. i. ha kell, Magának is adasson belőle egy példányt.[3] Ha még nincs nekik, szorongassa őket – utóbbi miatt detto.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév a feladó alapján.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy Mihály utca 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Weöres Sándor: Egybegyűjtött írások. I–II. Bp. 1970. Magvető. A FL-nak ajándékozott példány dedikációja: „Fülep Lajos Bátyámnak a régi hálás tisztelő szeretettel Weöres Sanyi Budapest, 1970. máj. 16."
[2] Fülöp Géza ld. 2551. sz.
[3] Ld. 2926/1.

3204. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1970. V. 20.

Kedves Margit,

nagyon örültem részletes levelednek,[1] különösen a sok jó hírnek benne. Kívánom, hogy az eddigi jó jól folytatódjék is. – Mivel leveledre nem válaszoltam mindjárt és mivel írod benne, hogy 11–24 közt Mátraházán leszel, elhalasztottam az írást, úgyse kapnád meg előbb. – A Sándor János nagyapánkról[2] szóló adat mögött az van, amit anyámtól hallottam róla: pap volt, káplánként került Kisérre, de mivel az ipa volt a parochus, a felesége pedig nem akart elmenni Kisérről, elvállalta a kántor-tanítóságot – ezt a minőséget írták „professzornak" az anyakönyvbe. – Ami engem illet, meg vagyok, de napról-napra jobban érzem az éveket – azért mondom így, mert ebben a korban már minden nap számít.

Mindnyájatokat szívből üdvözölve ölel

Lajos bátyád

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4160/222.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagytiszteletű Porzsolt Ferencné Kisújszállás Szabadság tér 3.
Jász-Nagykun-Szolnok megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Ld. 3200. sz.
[2] 3200/7.

3205. FLÓRIÁN EDE – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. V. 20.

Kedves Professzor Úr!

A kenőcsöt még 25–30 évig használni – véleményem szerint – sok lenne. Helyesebb volna, ha a továbbiakban másodnaponként, majd egy héten egyszer és végül leszoktatva a bőrt a használatáról, abbahagyná.

A köröm elváltozás kezelésére valóban érdemes volna kísérletet tenni Likudennel, ha hozzáférhető. Adagolása ugyanaz, mint a Griciné. A Kútvölgyi kórház bőrgyógyásza osztályomon dolgozott régebben: dr. Snekszer Mihály, bizonnyal szívesen áll rendelkezésére a gyógyszer felírását illetően.

Szeretettel üdvözlöm:

Flórián E.[de]

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4586/234.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés (kézzel:) Prof. (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher ut 22
Feladó (kézzel:) Dr. Flórián Ede Bp. VIII. Krudy u. 17.
Flórián Ede ld. 3199. sz.

3206. RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA – FÜLEP LAJOSNAK

Hága, 1970. V. 25.

Carissimo!

kissé félreértettél,[1] én nem *kételkedem* a barátságodban, mint ahogy az enyém is változatlan. Csak egyet szeretnék mondani, hogy te is érts meg jobban: *én sem vagyok vasbetonból*, és kérdezd meg Benedek István[2] barátomat, milyen *rossz és labilis testi-lelki állapotban* voltam a pesti tartózkodás nagy részben. Ők szeretettel és melegséggel segítettek hogy kissé magamhoz térjek, de *én is* fáradt és labilis voltam, és vagyok is még, *túl nagy változásokat* talán nehéz elviselni ebben a korban, és ez az utolsó félév gyökeres változás volt, még pedig úgy, ahogy nem az én ízlésem és kívánságom, – egyszerűen *kényszer*hely-

zet állt elő! És ami rosszul esett, az volt, hogy bár *soha* az emigráció óta ilyen sokáig nem voltam Pesten, mégis *soha* ilyen ritkán nem találkoztunk és ilyen keveset nem tudtunk egymásnak mondani. Ez esett rosszul, és bár elhiszem és *tudom*, hogy nem voltál jó állapotban, (viszont én sem!) és én ezért többször is felajánlottam, hogy én elmegyek hozzád, ha neked fárasztó hozzám jönni.[3] Persze hogy jogod van és szabadságod fáradtnak lenni, de azt hiszed én sohasem vagyok az? Sajnos nagyon is és ez engem éppen úgy bánt és zavar mint téged. De mikor még nem volt a nagy hó, – (ez persze fizikai akadály volt mindkettőnknek!) és az elég sokáig tartott, *azt vártam* hogy kissé több időt tudsz nekem szentelni, és vagy te jössz, vagy én mehetek hozzád. Természetes hogy rosszul esett, éppen *mert* régi barátok vagyunk, – hogy soha nem volt alkalmunk kissé kibeszélni ami bennünk van, holott ilyen hosszú idő (csaknem 4 hónapig voltam Pesten!) sohase fog újra adódni. Azt se tudom, eljutok-e még Pestre? Ez a pici lakás (szép ugyan, és szép nagy kertre néz) annyival drágább mint összes eddigi lakásaim, a pénz értéke pedig itt folyton csökken, úgy hogy ha *teljesen* független akarok maradni, (amit *okvetlen* akarok) óvatosan kell bánnom a megmaradt kis pénzemmel és elég gyönge bevételeimmel, (pensio stb. amit persze nem emelnek fel a drágasággal arányban) és a pesti röpülés méregdrága. Vonaton pedig már nem tudok és nem is akarok menni. Szóval – egyszerűen sajnáltam a sok időt, ami mégsem adott alkalmat arra, hogy többször érintkezzünk – c'est tout!

Itt még távolról sem szoktam meg. Az emberek *túl* idegenek nekem. Talán már írtam, hogy 48 éve élek itt, de eddig a hollandusok mellett a saját atmoszférámban, és most *közöttük* egyedül, ami végzetesen érezteti, hogy milyen mások, és *igazi* kapcsolatom amúgy is csak igen kevés van egyáltalán, *(itt semmi, senki!)* és ami van, talán még az is illuzió! És a legtöbb már nem is él. Ha tudnék intenzíven dolgozni, (volna elég témám) jobb volna! De éppen ez a totális közöny és másféleség akadálya annak hogy a munka segítségével újra önmagam legyek, mert valamikép reménytelennek és értelmetlennek érzem, hogy minden visszhang nélkül mégis csináljam! Szinte nevetségesnek is. Különben itt minden visszafejlődött, főleg kulturális téren, ezt nemcsak én mondom és érzem, hanem fiatalok is. – Tudom „átmeneti kor"-ban élünk és az csaknem mindig negatívumokkal teli, de nekünk öregeknek még rosszabb, mert nem fogunk javulást megélni.

Ami a gentleman-séget illeti, az sem hemzseg. Diadala van a középszernek, sőt azon *alul*inak, és a tűrhetetlennek, amit említesz. Kissé zárdai életet élek, alig megyek el, igaz hogy elegen látogatnak, de kevés olyan, aki segít vagy fellendít. Egy *végzett* pszichológus Gézáról akar könyvet írni[4] és a biográfia miatt gyakran jön és kikérdez, ez talán az egyetlen ami jóleső, másrészt éppen a múlt szemben a jelennel az, ami ebben is megdöbbent. És félek, *milyen* lesz a könyv? Hát többet nem panaszkodok, írj egyszer ha időd és kedves van, én is fogom tenni.

Szeretettel

Magda

MTAKK Ms 4589/224.
Kézírás.
Címzés: Prof. dr. Fülep Lajos Budapest II. Széher ut 22. Hongarije
Feladó: Révész Chateau bleu Leidse Straatweg 15 Flat 32.

[1] l.d. 3185. sz.
[2] Ld. 2935/3.
[3] Ld. 3185/1.
[4] Révész Gézáról szóló holland nyelvű könyv adatait nem sikerült találnom.

3207. BOGNÁR JÁNOSNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

[Zengővárkony,] 1970. V. 27.

Kedves Professzor úr!

Itt küldöm az aszalt szilvát. Nem olyan szép nagy szemű mint máskor szokott lenni, de most csak ilyen van. Talán az idén nagyobb szemű lesz, mert kevés van a fákon. Virágzott, de nem kötött, lehullott a virágja. Várjuk, hogy jöjjenek,[1] most éppen nagyon szép a fűben a virág a hegyen, még talán soha ilyen szép nem volt. Mintha csak valaki úgy ültette volna a gyalogút szélére a sok harangvirágot meg a margerettát meg bele a rózsaszínű török szekfűt, olyan sietős dolgom még nem volt, hogy minden nap meg ne csodáljam, ha megyek a szállásra. Elég hűvös van még most is erre mifelénk, nem akar megjavúlni az idő.

A szilva ára 14 forint, 10 kg.

Szeretettel várjuk és üdvözletünket küldjük

Bognár Jánosné

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4585/173.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II. Széher u. 22.
Feladó: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai u. 9.

[1] Az utazásra nem került sor.

3208. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNÉNAK

[Bp.] 1970. V. 31.

Kedves Komaasszony,

a szilva megjött, nagyon köszönöm. Egyúttal küldök 200 f.[orint]-ot. Hát bizony az idő elkeserítő, hosszú életemben hasonlót nem értem. De ha mégis jóra talál fordúlni, megyünk.[1]

Mindnyájukat szeretettel üdvözlöm

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
Kézírás Budapest A Lánchíd feliratú képeslapon.
Címzés: Bognár Jánosné Zengővárkony Jókai utca 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye

[1] A kirándulás elmaradt.

3209. BRÓDY DÓRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Balatonfüred,] 1970. V. 31.

Kedves Professzor úr,

hosszú nyavalygások után most stoppolják meg a szívemet. Utána okvetlenül jelentkezem a „sétára".

Addig is szeretettel üdvözli

Bródy Dóra

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4585/186.
Kézírás Balatonfüred Állami szívkórház feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Professzor Úr Széher út 22. Budapest II.
Bródy Dóra ld. 3151. sz.

3210. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp. 1970 nyarán]

Dear Dore,

voici la liste.[1] Hát elég hosszú, de hát Kenéz[2] vállalta. Mondja meg neki, életem utolsó rendelése.[3] Nem rendelek Artemist[4] se, ha valami kell, talán megkapni itt könyvtárban, kijegyeztem, ami érdekel.

Előre is köszönet és au revoir, inkább à bientôt

F.[ülep] L.[ajos]

Magántulajdonban.
Ceruzaírás.
Budapestre küldött levél.

[1] A lista a következő megrendeléseket tartalmazza:

Sonnemann, Ulrich: Negative Anthropologie des Schicksals. (Vorstudien zur Sabota.) Reinek bei Hamburg, 1969. Rowohlt, DM 26. Megvolt FL könyvtárában.

Picht, Georg: Der Gott der Philosophen und die Wissenschaft der Neuzeit. Stuttgart, 1969. E. Klett Verlag. 8.80 DM Megvolt FL könyvtárában.

Gorsen, Peter: Das Prinzip Obszön. Kunst, Pornographie und Gesellschaft. Reinek bei Hamburg, 1969. Rowohlts 2.80. Megvolt FL könyvtárában.

Gorsen, Peter: Das Bild Pygmalions. (Kunstsoziologische Essays.) Reinek bei Hamburg, 1969. Rowohlts Taschenbuch 2.80 DM. Megvolt FL könyvtárában.

Horkheimer, Max: Kritische Theorie Bd. I/II. Frankfurt a/M. 1968. S. Fischer Verlag. Megvolt FL könyvtárában.

[2] Kenéz Ernő (1912–1989) francia–magyar szakos tanár, a Sorbonne-on tanult. FL-sal mint az Eötvös Kollégium könyvtárosa és francia tanára kötött ismeretséget. 1957–1976 között a MTAK Beszerzési osztályának vezetője volt, így rajta keresztül bonyolódtak FL külföldi rendelései.

[3] FL már 1967-ben kijelentette, hogy nem rendel több könyvet (ld. 2910. sz.), de még ez sem volt az utolsó rendelése. Ez után rendelte még meg Hans Sedlmayr: Gefahr und Hoffnung des tech-

nischen Zeitalters. Salzburg, 1970. Otto Müller Verlag, Schilling 42 – DM 6.50 c. művét, amely meg is érkezett.

[4] Feltehetően az Artemis. Official Publication ot the Newcastle Gallery Society c. 1970-ben induló folyóiratáról van szó.

3211. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp.] 1970. VI. 8.

Cara Signora,

La ringrazio del gentile pensiero e dei buoni auguri. Da mia parte Le auguro che i suoi desideri di mamma felice e le sue speranze di nonna futura si adempiscano, e tutti stiano bene.

Con tanti saluti sentiti

L.[odovico] Fülep

Quadro, purtroppo, molto attuale.

MTAKK Ms 5889/128.
Kézírás Szőnyi István: Esernyők c. festményét ábrázoló képeslapon.
Címzés: Signora Marianne Raskó 04100 Latina Via Carlo Alberto 7 Italia
Raskó Marianne ld. 2506. sz.

Kedves Asszonyom,

köszönöm kedves figyelmét és a jó kívánságokat. Részemről azt kívánom, hogy a mama boldogságával kapcsolatos és jövendő nagymamaságának reményei teljesüljenek, s mindnyájan jól legyenek.

Sok szíves üdvözlettel

Fülep L.[ajos]

A kép, sajnos, nagyon aktuális.

3212. KÖVES RÓZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. VI. 8.

Kedves Professzor Elvtárs!

Szabó József kollégámmal való megbeszélés után dr. Palotás Magdához, a Postavezérigazgatóság vezérigazgató helyetteséhez fordultam ügyében.[1] Magam is kíváncsi vagyok az eredményre.

Elvtársi üdvözlettel

Köves Rózsa
Magyar Nemzet szerkesztősége
Levelezési rovat

MTAKK Ms 4588/278.
Gépirat autogr. aláírással Magyar Nemzet Szerkesztősége Levelezési Rovat Budapest. VII., Lenin körút 9–11. Telefon 221–285, 221–293 feliratú levélpapíron.

[1] A 60-as évek második felében mindig több baj volt FL telefonjával. Eleinte a Telefonközponthoz fordult, de a panaszok nem szűntek meg. Ekkor egy ott dolgozó készséges munkatárs, Simányi Károlyné intézte ügyét. Minthogy azonban éppen telefonon nem tudta FL elérni, postán küldött cédulákat, kérve, értesítsük Simányinét. Ilyeneket: „350–350 központ, tőle Simányinét kérni, neki: F.[ülep] prof.[esszor] nagyon el van keseredve, két nap óta teljesen használhatatlan a telefonja. Kattog. – Kéri, legyen szíves őt felhívni, amikor lehetséges." [1967. május után], vagy: „350–350 központ, kérni Simányi Károlynét. F[ülep] prof.[esszor]nak péntek reggel óta egyáltalán nem működik a telefonja; nem kattog – süket, nem jön vonal. Ez igen kellemetlen, az Akadémiáról nap közben többször keresték, végül is késő d. u. valakinek ki kellett mennie.

Engem szombaton reggel ¾ 9 az Akad.[émiáról] hívni, s ha nem sikerül, akkor a fenti." (1967. X. 21. után.)

Ezek után fordult FL a Magyar Nemzethez.

Köves Rózsa itt közölt levele után ugyanő 1970. VII. 7-én újra írt FL-nak: „...Mihályfi elvtárs azt tanácsolta, írjak ismételten Palotás Magdának, köszönjem meg eddigi intézkedését és célozzak a levélben arra, hogy a kiszállásoktól az egyébként is hibátlan készülék nem javult meg, mert a hiba, laikus véleményünk szerint a kábelrendszerben van. Nehéz dió ez a telefon, de reméljük, csak rendeződik." (MTAKK Ms 4588/279.)

Köves Rózsa 1970. VII. 22-én újra írt, s elküldte FL-nak a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium válaszát a Magyar Nemzet levelére. (MTAKK Ms 4588/280.) FL VIII. 9-i levelének kézhezvétele után pedig „őszinte bosszankodását" fejezi ki. (MTAKK Ms 4588/281.)

3213. FÜLEP LAJOS – NOSZKAY AURÉLNAK

[Bp. 1969. IX. 12. után]

egy nekem existentialisan fontos ember (háztartásom része) van most az osztályon, elnézést kérek, ha miatta kérésemmel háborgatom. Neve: Horváth K.[1] egyébként önmagában is megérdemli a vele való törődést, nagyon derék valaki. Jól tudom, N.[oszkay] A.[urél] környezetében bármelyik orvos kése alá kerül, jó helyen van, mégis nagyon megnyugtatna, ha Tanár Úr maga is gondjába fogadná s ha netán műtétre volna szükség, személyesen is kontrollálná – erre kérem, különös kegyként, – ha van rá mód és lehetőség.

Mindig jó érzéssel gondolok az idestova húsz évvel ezelőtt ott töltött hetekre,[2] nem halványuló emléke életemnek – és akkori kitüntető figyelme irántam bátorít lépésemre.

Előre is köszönettel régi tisztelő híve

[Fülep Lajos]

A helynév értelemszerű kiegészítés. A dátum a Magyar Nemzet FL-nak szóló levelének borítékján levő postabélyegző utáni időpont.
MTAKK Ms 4585/16.
Ceruzaírásos fogalmazvány aláírás nélkül.
A borítékon FL írásával telefonszám és más feljegyzéstöredékek.

Noszkay Aurél (1900–1987) urológus, 1926-tól a János kórház orvosa, 1943–1974 között az urológiai osztály osztályvezető főorvosa.

[1] A Széher út 22. sz. ház fűtőjéről van szó.
[2] 1949 őszén Noszkay Aurél műtötte FL-t, aki csaknem két hónapot töltött a János kórház urológiáján.

3214. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. VI. 12.

K.[edves] K.[ornél],

olvasom, megjelent: *Erika Thiel: Kis képes művészettörténet (Corvina)*, kérem, próbálja megszerezni. Jó lenne Várkonyba a komaasszonynak. Ha sikerül és más is van, kérem, telefonáljon, kijönne velük – ne várjuk meg a jövő havi pénteket.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy Mihály utca 31
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Thiel, Erika: Kis képes művészettörténet. Ford. Székely Andorné. Bp. [1969.] Corvina.

3215. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1970. VI. 21.

Kedves Lajos bátyám,

szokásos juniusi alkotószabadságomat[1] töltöm itt, miközben a család Őcsényben van. Júliustól ők jönnek ide, én meg folytatom a pesti életet.

Errefelé túlságosan is jó idő van. Nem esik az eső, olyan száraz a föld, mint a tapló. Jövő héten 3-adikára tervezzük a menetelt. Igy írok azoknak, akikkel még nem beszéltem róla. Előtte természetesen telefonon jelentkezem.

A viszontlátásig szeretettel köszöntöm:

Andris

MTAKK Ms 4586/305.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 2557/1.

3216. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. VI. 22.

K.[edves] K.[ornél],

olvasom, újra megjelent a félév előtt a boltokból visszavont: *Lützeler, Abstrakt festészet* – kérem, reklamálja.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

Most kaptam az *Akademiai Kiadó* körlevét [!] rajta: *Az olasz renaissance irodalomelmélete.* (Koltay-Kastner.) Ezt is kérem.

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy Mihály utca 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Lützeler, Heinrich: Az absztrakt festészet. Jelentősége és hatásai. Bp. 1970. Corvina. Megvolt FL könyvtárában.
[2] Koltay-Kastner Jenő: Az olasz reneszánsz irodalom elmélete. Bev., vál., sajtó alá rend. Bán Imre. Bp. 1970. Akadémiai Kiadó. Megvolt FL könyvtárában.

3217. MOLNÁR ANTAL – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. VI. 26.

Kedves Lajos!

A napokban Kner Zsuzsánál[1] jártam, s megkaptam tőle azt a levelezéskötetet,[2] amelyről Te olyan remekül értekeztél a M.[agyar] Nemzetben.[3] Olvasom egykori episztoláidat, a gyönyörű nevű Zengővárkonyból keltezve. És persze eszembe jut ottani vendégeskedésem Nálatok, a pompás könyvtár, beszélgetéseink és a tűzről pattant tiszteletes asszony, Zsuzsa,[4] teljes rubensi mivoltában. (Fogalmam sincs, mi lett vele; évszázadok óta semmi hírem róla.) Még ma is fülemben csengenek szavaid: nem is álmodhatsz a „Dante" megalkotásáról, mert ahhoz át kellene nézned a teljes középkori irodalmat.[5] És hozzá az én könnyelmű válaszom: nem baj, ha kissé kevésbé alapos is a munka, csak legyen meg! Máig őrzöm első tanulmányodat Dante irányában; hatalmas nekirugaszkodás volt![6] Olyasféle a literatura mezején, mint Zrinyi kirohanása a várából, zsebében száz arannyal. Csakhogy Téged nem török sereg vett körül és ostromolt, hanem a magyar kulturális zsibvásár spáhijai, agái és pasái. Ezek csak a száz aranyat szedték el, de ahhoz gyöngék voltak, hogy lekaszaboljanak.

Különös, érdekes ember volt K.[ner] Imre![7] Velem is sokat dumált, nagy dumáló volt, nemcsak mérföldes levelező. Valahogy ő is bizonyság arra nézve, hogy az igazi tehetség, az igazi szorgalom, az igazi szakértelem bármilyen kedvezőtlen környülállások ellenére is talál rést a kibontakozáshoz. Legföljebb *mies-e* lesz tőle, mint Mies Tótfalusinak.[8] Olykor-olykor kezembe veszem a Király György „deák"[9] kötetremekeit, ha boldogságos elzsongí-

tásra vágyom a szép álmodozások valahai ábrándjaitól. Mi lenne itt jelen, ha annak idején mindaz beteljesül, amire Bessenyei, Csokonai, Kazinczy vágyott! De annyival is kibékülnék, amennyit annak idején Te ajánlottál Imrének, s amire ő a lehetetlenülés dialektikájával válaszolt.[10] „Néhány száz boldogtalan előre tört Nyugat felé Ázsia sötétjéből" – rémlenek föl bennem Ady szavai. S ha még hozzá a boldogtalanok bizonyos kategóriája szemet szúr Hitlernek és gázkamrára ítéli a bele tartozókat: megpecsételődik Imre barátunk sorsa.

Sajnos, van a tragikumnak olyan foka, amelyhez nem elég az emberi érző képesség. Én csak mosolyogni tudok olyankor, hülye mosollyal, mintha ezt mondanám: a *künn* lévőket kellene bezárni, a *bentieket* kiengedni a Lipótról. Még mindig okosabban látnák el a világ ügyeit, mint „mi" kintiek!

Jó egészséget kíván régi híved és egykori várkonyi vendéged

Molnár Anti

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/17.
Gépirat autogr. aláírással.
Címzés: Dr. Fülep Lajos a M. Tudományos Akadémia rendes tagja Budapest II. Széher-ut 22.
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] Kner Zsuzsa (1921–1973) Kner Imre leánya, Haás Pálné zongoratanár.
[2] Ld. 3119/2.
[3] Ld. Uo.
[4] Fülep Lajosné Gábor Zsuzsanna (1896–1958) 1919–1946 között FL második felesége.
[5] FL könyvtárában halálakor 40-nél több Dante-kiadás vagy Dantéról szóló mű volt található; számos kiadás misztikusok munkáiból vagy róluk szóló szakmunkák, valamint különféle vonatkozásban a középkorral foglalkozó kötetek.
[6] Ld. 3052/7.
[7] Ld. 2986/1.
[8] Ld. 3144/5.
[9] Ld. 3144/19.
[10] FL a véleménye szerint jelentéktelen értékű ún. északi sorozatok helyett Petőfi költeményeinek kiadására biztatta Knert. Ld. FLev. III. 979. és 981. sz.

3218. FISCHER BÉLÁNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Pécs, 1970. VII. 1.

Kedves Fülep!

Most nemcsak a tisztelet és nagyrabecsülés, de a hála és köszönet jele legyenek e sorok. 1200 forintot kapok az Akadémiától és ezt Magának köszönhetem.[1] Felhívta a figyelmemet, hogy az írók leveleit értékesíteni lehetne, én bizony nem gondoltam rá. Bizonyára ismeri Petőfi Barátaimhoz című versét, annak végső sorai jutottak eszembe: Mert a barátság nappal láthatatlan, Éjjel ragyog csak mint a fénybogár.[2]

Jól esett, de egyben el is szomorított, mikor telefon beszélgetésünkkor azt mondta, aludni se tud, mióta meghallotta, milyen kevés a nyugdíjam. Hála Istennek nincsenek anyagi

gondjaim, nagy a család, mindenki segít, önként, szeretettel, én meg elfogadom kereszténvi alázattal.

Balszememre teljesen vak vagyok, a glaucoma elroncsolta, de a szürke hályogot a jobb szememen megoperálták és legnagyobb örömömre most újból olvashatok. Papini Krisztus története van soron, a Maga előszavával.[3] Nem először olvasom, de mindig nagyobb elragadtatással.

Kísérő nélkül már nem járok ki, de van egy áldott lelkű sógornőm, Pista öcsém özvegye, akivel közös háztartásban élek, egy házban, de külön lakásban. Ügyes-bajos dolgaimat ő szokta elintézni s miután az Akadémia a pénzt az itteni O.[rszágos] T.[akarék] P.[énztár] fiók által fizetteti ki, sógornőm ment el az én személyi igazolványommal és a sajátját is felmutatta, de a pénzt nem adták ki neki. A főnök előbb a jogtanácsossal beszél. Sajnos sógornőm azzal érvelt, hogy én mozgásképtelen vagyok s így most már le sem mehetek. Kíváncsi vagyok a jogtanácsos mit süt ki, remélem nem a mentőkkel fog levitetni. Ha százezrekről lenne szó, megérteném talán.

Remélem egészséges, van aki a háztartását ellátja, a magányt már biztosan megszokta. Nekem nagyon sokáig nehéz volt az uram nélkül, nagyon megértettük egymást.

Mégegyszer hálásan köszönöm baráti gondoskodását és a legjobbakat kívánva

szeretettel üdvözlöm

Fischer Béláné

MTAKK Ms 4586/232.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Egyetemi tanár úrnak Budapest II. Széher ut 22.
Feladó: Fischer Béláné Pécs Káptalan u. 4.
Fischer Béláné ld. 2891/4.

[1] Ld. 3198/1.
[2] Petőfi: Barátaim vagytok... c. versének zárósorai.
[3] Papini, Giovanni: Krisztus története. Ford. Révay József, a bevezetést Fülep Lajos írta: „A Storia di Cristo szerzőjéről." Bp. [1925] Athenaeum.

3219. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. VII. 4.

K.[edves] K.[ornél],

a most hozott könyvek közt Kaj Birket Smith: A kultúra ösvényein[1] (Gondolat) teljesen használhatatlan: egy sereg lapján nincs nyomás. Kérem, cserélje ki, tehát telefonáljon valamelyik nap jövetelét megbeszélendő.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév a feladóból.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.

Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy Mihály utca 31.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Birket-Smith, Kaj: A kultúra ösvényein. Általános etnológia. Bp. 1969. Gondolat. Megvolt FL könyvtárában.

3220. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. VII. 6.

Kedves Professzor Úr!

Nagyon sajnálom, hogy pénteken nem tudtam kimenni a többiekkel. Mostanában sok verset írtam, küldök hármat.[1]

Igaz szeretettel

Zsuzsa

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4588/284. levél hátlapján. (FL levélfogalmazványa a Magyar Nemzetnek, 1970. VIII. 20. Ld. 3212. sz. levél jegyzetében.)
Kézírás.

[1] A versek: Bucsu. – Átváltozás. – Enigma. 1970. junius. Gépirat, MTAKK Ms 4585/108.

3221. F. CSANAK DÓRA – FÜLEP LAJOSNAK

[Teplice, 1970. VII. 8.]

A hó kivételével éppen ilyen minden, mögötte pedig van egy gyönyörű park, ahol naponta kétszer sétálok.[1]

A viszontlátásig üdvözli

Dóra

Helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/70.
Kézírás Teplice feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor urnak Budapest II. Széher ut 22. Madarsko

[1] Forbáth Imre kéziratos hagyatékának átvétele alkalmából írt lap. Ld. 9242/1.

3222. NÉMETH LAJOS – FÜLEP LAJOSNAK

[H. n. 1970. VI. 11.]

Szivélyes üdvözlet Franciaországból

Németh Lajos és családja
Katalin[1]
Kati[2]

A dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/62.
Kézírás Le Puy (Hte-Loire) Fresque de Saint Michel XIe siècle se trouvant dans le transept nord feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos akademikus Budapest II. Széher u. 22–24. Hongrie
Németh Lajos ld. 2512. sz.

[1] Németh Katalin (szül. 1954.) utóbb építészmérnök.
[2] Németh Lajosné Fülöp Katalin (1930–2000) muzeológia–néprajz szakon végzett, a Petőfi Irodalmi Múzeumban, majd a Néprajzi Múzeumban dolgozott, 1975-től mint a textilgyűjtemény vezetője.

3223. FÜLEP LAJOS – A POSTA KÖZPONTI HÍRLAP IRODA KÜLFÖLDI HÍRLAP ÉS FOLYÓIRAT ELŐFIZETÉSI OSZTÁLYÁNAK

Bp. 1970. VII. 14.

Szíves tudomás és feljegyzés végett közlöm, hogy címemben a házszám megváltozott, II. Széher út 22 helyett: *24.*

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírásos cédula.
Mellette F. Csanak Dórának szóló kézírásos üzenet:
„Ad notam!
1) *Házszám változott:* 22 helyett *24!* Mellékelem a tavalyi szelvényeket mintának – rajtuk a számot átírtam. Egy-egy szelvényt az ideiből is visszakérek. 2) Rajta van hátul: A *forint* árat kell beírni. Viszont az idő kezdetét és végét de ha eddig elég volt csak az év, remélhetőleg most is elég.
Mellékelem a megcímzett borítékot, a feladó vevényt és egy sornyi levélke szövegét, gépelését és mellékelését kérem."
A külföldi folyóiratok előfizetése a külföldi könyvek rendeléséhez hasonlóan az Akadémiai Könyvtár beszerzési osztálya útján történt. Ide kérte FL leadni a következő megrendelést.

3224. KÁROLYI AMY – FÜLEP LAJOSNAK

London, 1970. VII. 14.

Bolyongásunkból (Skóciában is voltunk) szeretettel gondolunk professzor úrra

Amy.

Tisztelő szeretettel

Sanyi.

MTAKK Ms 4591/207.
Kézírás National Museum of Antiquities of Scotland feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor úrnak Széher-u. 22–24. Budapest Hungary

3225. FÜLEP KATALIN – FÜLEP LAJOSNAK

[Brassó,] 1970. VII. 18.

Sok szeretettel gondolok Lajos bácsira Brassóból.
Szeretettel

Fülep Kati

A helynév a képeslap felirata alapján.
MTAKK Ms 4586/325.
Kézírás Brasov Biserica Neagra (sec. XIV–XV.) feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos prof. úrnak Budapest II. Széher u. 22. Magyarország
Fülep Katalin ld. 2934. sz.

3226. SZEGŐ GYULÁNÉ – FÜLEP LAJOSNAK

Milano, 1970. VII. 22.

Carissimo Lodovico,

sokáig hallgattam, pedig nagyon sok mondanivalóm lett volna, de megvártam írni amíg az emoziok elmultak. Ende gut, Alles gut. Kezdem Topsyval.[1] Állandó fájdalmai voltak az epéjében, és nem maradt más hátra, mint megoperálni és a 8 követ eltávolítani. Jól ment minden, csak sokáig tartott, amíg újra tudott irodába menni. Az Illy[2] is egy kis műtéten esett át, ő is jól van. Vera[3] Pesaroban van, így mi ketten Topsyval a legnagyobb harmoniában töltjük el az *én* szabadságomat. Nagyon jól megértjük egymást. – Én elestem, összevissza ütöttem magamat, de szerencsére semmi sem törött el, így tovább tudtam folytatni a megszokott életemet, amely nagyon változatos. Délelőtt háztartás, délután olvasok, televíziót hallgatok, sajnos, nem élvezettel, mert az események kényszerítenek résztvenni a világ bajaiban. Nálunk is felhős az égbolt, még a Sole mio[4] sem tudja kitisztítani. De én 83 éves

korom dacára keresem a napsugarat. Az én kis dédunokámat[5] hódítottam meg. Tegnap is nálam volt. Mulattunk egymással és ő megérzi, hogy az ő csókja, éneke, tánca boldogítanak engemet. Ma ő is elutazott, így szeptemberig le kell mondanom az ő társaságáról.

Jövő héten a Motarbartolo család és Topsy Sestoba mennek a hegyek közé, így én erősen fogom érezni a magányt.

De nem szabad panaszkodjak, mert nálam ez csak átmeneti időszak, sok jó barátom sorsa ez ma. –

Nem is merem kérdezni, hogy te Lajosom, hogyan élsz? Egészséges vagy? Tudsz dolgozni? A fiatal társaságod[6] bizonyára hűk maradtak hozzád és még kívánnak veled lenni. Sajnos a mi éveink is múlnak és bele kell törődnünk, hogy a sors félretett bennünket. Nem tudunk már kapni – csak adni. De szerencsére bennünk sok a reserva. Tudom, hogy ma is el tudnánk beszélgetni, mint hajdanában a mi öreg Fiuménkban. Amint hallom Abbaziában nagy az idegenforgalom. Innen is többen mentek oda. A legtöbben nincsenek úgy elragadtatva, mint ahogyan én leírom ezt a kis helyet. Ők más szemmel nézik és más érzelmekkel. Egy biztos, hogy ilyen lungo mare itt nincsen.

Megírtam neked Lajosom minden bennünket közelről érintő dolgot, de ehhez jött még több házon kívüli szomorú esemény is. –

Nagyon kérlek, keressel fel engemet jó híreiddel, nagyon meg kívánom, hogy ez a szép baráti kapocs köztünk fenn maradjon.

Az egész familia sok szeretettel gondol rád, és ölelünk mindig a szép múltra gondolva

Margitod

MTAKK Ms 4589/290.
Kézírás.
Címzés: Fülep Lajos Egyetemi tanár Széher ut 22. Budapest Ungheria
Feladó: M. Szegő Milano Ulario Pagano 49
Szegő Gyuláné ld. 3051. sz.

[1] Ld. 3051/2.
[2] Ld. 351/6.
[3] Ld. 3051/5.
[4] Szó szerint: Én napom; utalás Di Capua G. Capurro szövegére írt népszerű dalára.
[5] Ld. 3051/6.
[6] Ld. 3051/7.

3227. FÜLEP LAJOS – KÖVES RÓZSÁNAK

[Bp.] 1970. VII. 27.

Kedves Köves Kollega,

nagyon köszönöm VII. 7-. és VII. 22.-i két levelét.[1] És nagyon bánt, hogy ezzel a nyomrúságos üggyel annyi dolgot adtam Magának.

Mellékelten visszaküldöm P.[alotás] M.[agda][2] levelét, mivel Magának szól.

Ez a levél dokumentum fontosságú, mert a mindennapi gyakorlati életben vannak fontos és nem fontos ügyek, de a *valóságban* minden fontos, mert minden symptoma vagy chiffre, magát az *egész* valóságot revelálja. Nem sértem meg azzal, hogy ezt éppen Magának magyarázzam, akiről éppen én állapítottam meg a szociológiai érzéket, röviden csak annyit mondok, hogy ebből a jelentéktelen ügyről írt *typikus* válaszból elindulva az egész társadalmi valóságot úgy ki lehetne gombolyítani, kötetek telnének ki belőle. Nagyon itt volna már az ideje, hogy valaki meg is írja, de ember kellene hozzá.

Én csak a külön speciális groteszkségére, abszurditására mondok néhány szót. A levél szerint „az eredményes hibaelhárítást korábban az a körülmény hátráltatta, hogy pl. a junius hó 18-án..." Tehát 1970. év hatodik hónapjában. Ugyanebben az évben előzőleg volt még öt hónap, és 1970 előtt még 1969, 1968, 1967, 1966. év, mert ez a miseria *ötödik éve* tart, és *minden* év *minden* hónapjában 1–2–3 szerelő járt nálam, számítsunk átlagban 2-őt, az összesen 106 kiszállás, soha egyiket se panaszolta senki (volt olyan év, hogy egy szerelőnek rendszeres havi fizetést adtam azért, hogy hetenként jöjjön és telefonálva is kontrollálja a vonalat; de a többi is mindig kapott 20 f[orint]-ot) – és egytől-egyig *mind* megállapította, hogy *a hiba nem nálam van,* hanem a központban vagy a vonalban, semmi értelme, hogy ők kijöttek, de hát küldték őket. Ez tehát nem mint Maga írja VII. 7.-i levelében, „laikus véleményünk", hanem *a szakember szakvéleménye.* A hivatalos levél szerint viszont a junius 18-i *állítólagos* be-nem-bocsátás hátráltatta az „eredményes hibaelhárítást" – *vagyis visszahatott négy és félévre!*

Nem folytatom, nem pocsékolom egyikünk idejét se ilyen stupiditás analysisének írására-olvasására.

Ellenben teljes felelősséggel mondom, ha még nem válaszolt, kérem, írja meg, hogy levelének tartalmát közölte a „fél"-lel, s az azt mondta, megtévesztették, hamisan informálták, ez a „fél" pedig sohase mond valótlant. Ez a „megtévesztettség" persze nem mentség, mert aki képes egyoldalú információk alapján elhinni, hogy magamfajta ember élete négy és fél évének jóformán *minden napján* sok időt áldoz a neki nélkülözhetetlen telefon megjavításának sürgetésére, s amikor javítanák, „hátráltatja vagy zavarja" – az ilyenre mentség nincsen. Hogy ez és a contextusa mi, megint csak azt mondhatom, nem egy levél témája. Axiomatikusan azonban összefoglalható: Nicht der Mörder, der Ermordete ist schuldig.[3] Sok évtized tanítja változó tartalommal és változó aktív és passzív szereplőkkel.

Ismételt hálás köszönettel és meleg üdvözlettel

[Fülep Lajos]

MTAKK Ms 4588/282.
Autográf fogalmazvány.
Budapestre írt levél.

[1] Mindkét levél summáját ld. a 3212/1. jegyzetben.
[2] A Telefon Vállalat vezérigazgató helyettese. Levele nem maradt fenn. Ld. 3212/1.
[3] Franz Werfel 1920-ban írt regényének címe: Nem a gyilkos, a meggyilkolt a vétkes.

3228. FODOR ANDRÁS ÉS BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

Fonyód, 1970. VII. 27.

Kedves Lajos bátyám,

második hete nyaralok itt a családdal; a felhők változó szerencséje alatt. Most hét végére B.[eney] Zsuzsó is lejött hozzánk.

Augusztus első hetében Pesten leszek. Jelentkezem majd. 7-edikén szeretnék menni.

Andris

Kaptam egy korty családot.

Igaz szeretettel,

Zsuzsa

Üdvözlettel:

Sárika[1]

MTAKK Ms 4586/306.
Kézírás Üdvözlet a Balatonról feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Urnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 2560. sz.

3229. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. VIII. 3.

K.[edves] K.[ornél],

most láttam a Tájékoztatóban[1] meg egyebütt ezeket, ha lapom még elég idején odaér, kérem, hozza el, amit sikerül megszerezni.

1) *Bodrogi, Dobossy* etc. Mitologiai ábécé.[2] (Gondolat)

2) *Hankiss E.*[lemér]: Az irodalmi kifejezésformák lélektana.[3] (Akadémiai K.[iadó])

3) *Széll Zsuzsa:* Válság és regény.[4]

És magának, ha talál valamit.[5]

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév a feladóból.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy Mihály utca 31
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A Könyvtájékoztató (utóbb Könyvvilág) a Könyvterjesztő Vállalat havi ismertető ujságja volt, interjúkat, nyilatkozatokat, a megjelent és előkészületben levő könyvek bibliográfiáját stb. tartalmazta.

[2] A Mitológiai ábécé Bp. 1970. Gondolat kiadó. Az Ámon Rétől Zeuszig c. –o-n szignált cikk készülő kiadványként ír róla. (= Könyvtájékoztató, 1970. XV. évf. 4. sz. 7.) Szerk. Bodrogi Tibor–Dobossy László. Utóbb megvolt FL könyvtárában.
[3] Az említett Hankiss-kötet 1970. Akad. Kiadó Modern Filológiai Füzetek sorozatában 7. jelent meg. (= Könyvtájékoztató, 1970. XV. évf. 7. sz. 12.) Megvolt FL könyvtárában.
[4] Széll Zsuzsa: Válság és regény. Kísérlet Rilke, Kafka, Musil és Broch epikájának értelmezéséhez. Bp. 1970. Akad. Kiadó Modern Filológiai Füzetek 10. (= Könyvtájékoztató, 1970. XV. évf. 7. sz. 12.) Megvolt FL könyvtárában.
[5] Ld. 2926/1.

3230. FÜLEP LAJOS – HIDASI MIHÁLYNAK

[Bp.] 1970. VIII. 5.

Kedves Igazgató Úr.

Legelőször csodálatomat fejezem ki a szó mindkét értelmében, egyfelől azon, hogy ma még történik ilyen csoda, más felől az iránt, aki tette. Így értékelem a tettet és az értékeléssel egyenlő hálás köszönetem. A háromféle víz közül a Hunyadi János keserűvíz okozza a kisebbik gondot, mert belőle fogy kevesebb s ha nincs itt közel, akkor patikából meghozzák; ellenben a másik kettő, a Salvus és a Kristályvíz, olyan mennyiségben fogy és olyan gyakran kell hozni őket, hogy messzibbről idecipeltetni nagyon bajos, mondhatnám lehetetlen mindakettő.

Húsz éve lakom itt, eddig nem volt baj a három víz közül egyikkel se, csak tavaly ugyancsak augusztusban a Salvusszal, amikor azonban az Ön intézkedésére azonnal újra megindult a szállítása. Elkeserítő ez a „fejlődés", hogy évről-évre nő az ilyenfajta primitív gondok száma és megnehezíti a mindennapi életünket. Ön biztatott, forduljak Önhöz – hát ezt teszem és nagyon kérem, ha van rá mód, folytatódjék a csoda, legalább Salvus és Kristályvíz legyen ezután is a közeli Közértben, II. Tárogató út 57. 02435. sz.

Ismételt nagy köszönettel és szívből jövő üdvözlettel

[Fülep Lajos]

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4585/1.
Kézírásos fogalmazvány.
Hátlapján: Cím a borítékban: Hidasi Mihály igazgató úrnak II II. Ürömi út 60–62. II–III. kerületi Közért Központ.
Előzményét ld. 3074/1.

3231. FÜLEP LAJOS – VAJDA KORNÉLNAK

[Bp.] 1970. VIII. 8.

K.[edves] K.[ornél],

a fene essen bele! Maga tegnap este vitte el az odaadni valót, és ma reggel 10-kor hozott a postás 2 kötetes (580 for.[int]) ugyancsak odaadni valót – hogy nem tudták egy nappal előbb küldeni! Ezért tehát, sajnos, egyszer külön ki kell jönnie – de akkor már lehetőleg

úgy, hogy a desiderataból is hozhasson is valamit, ezért kérem, nógassa őket, s ha van valami, telefonáljon. Ha úgyis megy oda, Moravcsikot[1] azért elintézheti, nem muszáj ezt a most jöttet megvárni.

Sz.[íves] ü.[dvözlettel]

F.[ülep] L.[ajos]

P.[ost]S.[criptum] Kérem, próbáljon Tostoj: Háború és békét[2] szerezni tőlük, (Nem Olcsó Könyvt.[árt], normál kiadás, vászonkötés.)

A helynév a feladóból.
MTAKK 20/1999. Feldolgozatlan.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vajda Kornél egyetemi hallgató H VI. Munkácsy Mihály utca 31
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] FL könyvtárában jelenleg a Miről vallanak a papiruszok? (I. e. IV-i sz. VIII. század) Bp. 1961. Gondolat c. kötet van meg. Szó lehetett A Bevezetés a bizantinológiába. Bp. 1966. Tankönyvkiadó, a Studia Byzantina. Bp. 1967. Akad. Kiadó vagy a Byzantium and the magyars. Amsterdam, 1970. Hakkert. kötetek valamelyikének beszerzéséről.

3232. FÜLEP LAJOS – KÖVES RÓZSÁNAK

[Bp.] 1970. VIII. 9. este

Kedves Köves Kollega,

hogy VII. 27-i válaszomban[1] a vezérig.[azgató]h.[elyettes] levelének minősítésében mennyire nem volt semmi indulatos túlzás, hanem olyan objektíven exakt volt, mint Newton gravitációs tétele, íme a bizonyság: az ő levele VII. 20.-án kelt, most, mikor ezt írom, VIII. 9. van, azóta nem volt *egyetlen nap se*, amikor a telef.[on] félórányi vagy órányi időre nem volt használhatatlan, ami maga is fölöttébb kellemetlen, de a szándékolt beszélés időhöz kötött (és nem az egyébként emlegetett u. n. „túlterhelt időben", hanem 9 előtt és 4–5 után), most pedig tegnap 8. d. u. óta egyvégtében teljesen használhatatlan, *vagyis pontosan úgy van minden, mint négy és fél év óta*, egy hajszálnyit se változott. Ugyan ki, mi „hátráltatta", „zavarta" vagy zavarja most a „munka elvégzését"? szerelőnek színét se láttam, hangját se hallottam azóta, még telefonon se, mint ahogy azelőtt a vonal vizsgálása közben olykor ide szóltak.

Nem töltöm idejét a mostani miseria-változat leírásának olvastatásával, de Magán keresztül nagyon kérem Mihályfit,[2] ő maga személyesen beszéljen velük és úgy, hogy hatása legyen – olyan korban vagyok, amikor rá vagyok utalva orvosra, patikára stb., elérkeztem a végsőhöz, így nem birom tovább, ki kell mennem a világból. Viszonozni szándékozom a segítségét, de idő és élet kell hozzá. Ha naponta órákat pocsékolok nyomorúságos ostoba ügyekre, akkor nincs értelme az életemnek, a puszta létezés nem érdekel.

Előre is köszönettel és szíves üdvözlettel

[Fülep Lajos]

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4588/283.
Autogr. fogalmazvány.

Előzményét ld. 3212. sz.
[1] Ld. 3227. sz.
[2] Mihályfi Ernő a Magyar Nemzet főszerkesztője volt. FL 1970. évi noteszában ezidőtájt nincs olyan bejegyzés, amely arról tanúskodna, hogy történt valami a telefon ügyében.

3233. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Fonyód,] 1970. VIII. 11.

Kedves Lajos bátyám,

a Széher uti csapat egy része ide költözött Fonyódra s várja az idő jobbra fordulását. Itt vannak a hollandiai Kibédi Vargáék[1] is.

Szeretettel küldjük üdvözletünket

Andris
Sárika[2]

Bulla Károly[3]
Bozayné Körmendi Klára[4]
Varga Katalin[5]
Kibédi Varga Áron és Dávid[6]

A helynév a képeslap feliratából.
MTAKK Ms 4586/307.
Kézírás Fonyód feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 2933/2.
[2] Ld. 2560. sz.
[3] Ld. 3099/6.
[4] Ld. 3007/1.
[5] Varga Katalin = Kibédi Varga Áronné. (Fodor Andrásné közlése.)
[6] Ld. 2560/1.

3234. FÜLEP LAJOS – F. CSANAK DÓRÁNAK

[Bp. 1970.] VIII. 12.

Dear Dore,

ma reggel – tegnap helyett![1] – derült ki, hogy egy könyv kellene könyvtárából: *W. Haas: Die psychische Welt. 1921. Bonn. Friedrich Cohen Verl.* [ag].[2] Ha elutazásuk előtt sikerül megtalálni, akkor kérem, de persze csak úgy, ha visszaadása ráér megjövetelükig. Ha kívülről kell hozatni, ráér, ha majd megjöttek.[3] Nem sürgős.

Saluti ed arrivederci

Lodovico

A helynév és évszám postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Fülöpné Csanak Dóra H II. Vérhalom utca 44
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 24 (a 4-es szám kézzel javítva).

[1] Az előző esti sétára utal.
[2] A könyv megvolt az Akadémia Könyvtárában, FL noteszének tanúsága szerint VIII. 18-án kint jártam a Széher úton, tehát meg is kapta. Nem tudni, elolvasta-e; halála után visszakerült a könyvtárba.
[3] Néhány nappal ezután három hétre Olaszországba utaztunk.

3235. FLÓRIÁN EDE – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. VIII. 12.

Kedves Professzor Úr!

Szellemes leveléhez mégcsak hasonlót sem tudok produkálni, de tökéletesen egyetértek tartalmával.

Mellékeltem a 200 Gricin tablettáról szóló receptet.

További jó egészséget és minél kevesebb bosszúságot kívánok.

Szeretettel üdvözlöm

Dr. Flórián Ede

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4586/235.
Kézírás Budapesti Orvostudományi Egyetem Bőr- és Nemikórtani Klinika Budapest, VIII. Mária utca 41. Telefon: 339–558 Igazgató: Dr. Király Kálmán egyet. tanár feliratú levélpapíron.
Címzés: Fülep Lajos Budapest II., Széher út 24
Feladó: Dr. Flórián Ede Bp. VIII. Mária u. 41 (kézzel írva).
Flórián Ede ld. 3199. sz.

3236. BÁRDOS LAJOS – FÜLEP LAJOSNAK

[Bázel,] 1970. VIII. 19.

Kedves Lajos Bácsi,

Remélem, hogy névnapi köszöntőm a legjobb egészségben találja. Szívből kívánva minden jót, családommal együtt szeretettel köszöntöm:

Lajos

Mi, leszámítva a napi problémákkal való szükségszerű küzdelmeket, Istennek hála, nagyobb baj nélkül *éldegélünk.*

A helynév a képeslap feliratából.
MTAKK Ms 4585/82.

Kézírás Gruss aus Basel feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor Urnak Budapest II. Széher út 22 Ungarn
Bárdos Lajos ld. 3033. sz.

3237. FÜLEP LAJOS – KÖVES RÓZSÁNAK

Bp. 1970. VIII. 20.

Kedves Köves Kollega,

nagyon köszönöm együttérzését.

Nem akarom részletekkel untatni, csak a legrövidebben megírom: 9-i levelemben közöltem, hogy előző nap, 8-ika délutántól 9. estig, amikor levelemet írtam, a telefon teljesen használhatatlan volt, és ez az állapot eltartott 13. délig, amikor valamit csináltak vele, vagyis *szombattól csütörtök délig, négy egész és két fél napig* telefon nélkül voltam. A javítás eredménye az volt, hogy néhány napig csak 1–2–3 óráig volt használhatatlan, utána megint egész nap, megint csináltak vele valamit, s most naponta csak pár órára rossz. (A tegnapi délelőttöm és délutánom fele is a központtal való pourparlerkkal telt el. Igy telik el általában az életem. És ilyen levelek írásával.)

Ezt odafönt a magasban képtelenek elképzelni, tehát el se hiszik és értelmetlen alibikkel replikáznak.

Ennyi idő után jöhetett volna egy valóságos szakértő mérnök – ha van nekik ilyenjük – akinek nyugodtan és részletesen elmondhattam volna négy és fél év történetét, vagy megkérdezhetett volna maga a vezérigazgató h.[elyettes] engem magam ilyen célból. Ehelyett csak értelmetlen látszatintézkedések történtek vég nélkül.

Ismételt hálás köszönettel

F.[ülep] L.[ajos]

MTAKK Ms 4588/284.
Autogr. fogalmazvány Beney Zsuzsa levelének hátlapján.
Budapesre írt levél.
Előzményét ld. 3212. sz.

3238. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Kecskemét,] 1970. VIII. 22.

Kedves Lajos bátyám,

Kecskemét még egyre csak „kiállítja nyalka verbunkját" – mindig akad valami, amiért érdemes idejönni. Most a „Népzenei napokra" vagyunk hivatalosak. A tárgyi és emberi környezet egyaránt lelkesítő.

Szeretettel küldjük üdvözletünket:

Andris

Szeretettel köszönti:

Sárika[1]

Bulla Károly[2]

Bozayné Körmendi Klára[3]
Bozay Attila[4]

A helynév a képeslap feliratából.
MTAKK Ms 4586/308.
Kézírás Kecskemét. Városi Tanács (XIX. sz.) feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher ut 22

[1] Ld. 2560. sz.
[2] Ld. 3099/6.
[3] Ld. 3007/1.
[4] Ld. 3007/1.

3239. A CORVINA KIADÓ – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1970. VIII. 24.

Fülep Lajos úrnak
akadémikus
Budapest

Mélyen tisztelt Professzor Úr!

Körner Éva[1] szabadságra utazott, s így távollétében én kérem Önt arra, szíveskedjék a Magyar művészethez[2] készült mellékelt fülszöveget átnézve és jóváhagyva hozzám visszajuttatni.

Őszinte tisztelettel

Tarisznyás Györgyi[3]

Melléklet!

MTAKK Ms 4585/202.
Gépirat autogr. aláírással Corvina Kiadó Budapest V., Váci utca 12. Telefon: 182–960 fejlécű levélpapiron. Ikt. száma 80.395/70. TGY/KA
Címzés: Fülep Lajos úrnak akadémikus Budapest XII. Széher út 22.
Mellette „Fülep-fül" gépirat. (MTAKK Ms 4585/203.)

[1] Ld. 3077. sz.
[2] Ld. 3089/2.
[3] Tarisznyás Györgyi (1921–1979) paksi tanárnő, az akkori budapesti jugoszláv követ menyasszonya. A Rajk-perben hamis tanúvallomásra kényszerítették. 1949-ben letartóztatták, majd 1952-ben 6 évi börtönbüntetésre ítélték. 1955-ben szabadult. A Corvina Kiadó munkatársa lett, 1972-től művészeti főszerkesztő volt. Sorsáról ld. „Elítélt neve: Tarisznyás Györgyi. Az interjúkat készítette és az anyagot összegyűjtötte [Veressné] Deák Éva. Paks. 1993. Paksi Jámbor Pál Társaság kiadása."

3240. F. CSANAK DÓRA ÉS FÜLÖP GÉZA – FÜLEP LAJOSNAK

[Siena, 1970. IX. 10.]

A kocsma falán lógó naptárból megtudtuk, hogy ma Lodovico napja van, ezért vállalva minden következményt[1] szeretettel üdvözöljük és iszunk az egészségére

Dóra Géza

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/91.
Kézírás Siena Panorama feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos professzor urnak Budapest II. Széher ut 24 Ungheria

[1] Minden utazásunk előtt figyelmeztetett, hogy ne költsünk képeslapra.

3241. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp.] 1970. IX. 20.

Kedves Lajos bátyám,

ma értesültem Dórától[1] Lajos bátyám betegségéről.[2] Múlt héten próbáltunk telefonálni (Bulla K.[ároly][3] is az újvidéki Magyar Szó miatt)[4] – nem gondoltuk, hogy a sikertelen kísérlet mögött ágyhoz kötöttség van.

Október 6-odikán három hétre Angliába megyek (hivatalos ösztöndíjjal, de Colinnál[5] fogok lakni). Addig is kapcsolatban leszek Dórával (nem akarok külön is telefonálgatni) s nagyon remélem Teri néni[6] útján további javulásról fogunk hallani.

Sárikával[7] együtt sok szeretettel kívánok mielőbbi jobbulást:

Andris

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4586/309.
Kézírás Budapest Lánchíd feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Urnak Budapest II. Széher ut 22

[1] F. Csanak Dórára utal.
[2] FL-t IX. 22-én érgyulladás miatt szállították be a II. Belklinikára, ahol barátja, Fischer Antal volt a professzor. A vizsgálatok elvégzése után X. 5-én átvitték a Sebészeti klinikára, mivel operációt javasoltak, amelynek elvégzését őmaga is sürgette. X. 6-án megvolt a műtét, X. 7-én rövid roszszullét után meghalt.
[3] Ld. 3099/6.
[4] A Magyar Szó újvidéki napilap, 1944. XII. 24-től jelent meg, előbb Szabad Vajdaság címmel. Végleges nevét 1945. IX.-ben kapta.
[5] Colin Masonról van szó. Ld. 2925/6.
[6] Raskó Alfrédnére utal.
[7] Ld. 2560. sz.

3242. BENEY ZSUZSA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1970. X. 7. előtt]

Itt jártam, 10^{40}-kor
Szeretettel

Zsuzsa

A helynév és dátum értelem szerint: X. 7. FL halála napja.
MTAKK Ms 4585/109.
Kézírás üres kórlapon.

[1] FL aludt, amikor Beney Zsuzsa benézett hozzá a kórterembe.

3243. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[London,] 1970. X. 8.

Kedves Lajos bátyám,

Anglia és Colin[1] a régi – úgy látszik csak a klíma változott, mert nyár van egyfolytában, remek napsütéses idő van.

Holnap utazom Wales-be, Dylan Thomas[2] környezetét látni; később Colin Dublinbe[3] akar vinni. Ennek különösen örülök. Nagyon sokat gondolok a II. klinikára,[4] remélve, hogy további jó híreket fogok kapni a műtét utáni helyzetről.

Szeretettel köszönti hű fia:

Andris

Jobbulást kíván Colin

A helynév a tartalom alapján.
MTAKK Ms 4586/311.
Kézírás London „Beafeater" Tower of London Piccadilly Circus feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher ut 22 Hungary

[1] Ld. 2925/6.
[2] Ld. 2781/2. és 4.
[3] Colin Mason és Fodor András X. 19–20-át töltötte Dublinban, majd vidéki városokban operabemutatókat néztek meg, amelyekről Mason tudósításokat írt. X. 26-án visszatértek Dublinbe, ahonnan még aznap visszarepültek Londonba. (Fodor Andrásné közlése.)
[4] Ld. 3241/2. E lap írásakor FL már nem élt.

3244. PÁRICSI ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1970. X.]

Kedves Professzor Úr, Lajos Bátyám!

Jó hosszú hallgatás nem a közömbösség jele, hanem az elfoglaltságé. Most is csak távirati stílusban értesítelek egyes velem kapcsolatos dolgokról.

Sajnos az egészségi állapotom lassan de biztosan romlik.[1] Most már az Egészségügyi Minisztérium engedélyével nyugatnémet gyógyszert kapok, ami elég jó.

A nyár folyamán a feleségem révén Németországba mentünk csereüdülésre, s sajnos pár nap mulva haza kellett jönni, mivel olyan beteg lettem, hogy kétszer estem eszméletlenségbe.

Szegény feleségem a miattam való aggódásba betegszik bele s idegállapota nagyon rossz.

A gyümölcsösben dolgozgatom s soha nem érem utól magamat, mivel már több nap kell ahhoz, amit azelőtt 1 nap alatt elvégeztem. Az én termésem a nagy veszélyeztetés és rendkívül szélsőséges időjárás ellenére kb. 90 %-os, úgy hogy nem panaszkodhatom, mivel soknak teljesen vagy nagy százalékban tönkre ment. A szőlő nehezen érik s savanyú borok lesznek, kevés a napsütés.

Számításba vettem, hogy egy kis csemege szőlő kóstolóval majd felkereslek az ősszel. Majd telefonálok, ha esedékes lesz.

A viszontlátásig jó egészséget s minden jót kívánva ölel

Ernő

A helynév a feladóból, a dátum Raskó Alfrédné írása a levélen: Érkezett X. 9.
MTAKK Ms 4589/118.
Kézírás.
Feladó: P. E. Bp. XIII. Béke u. 108. sz. IV/a.

[1] Páricsi Ernő egészségi állapota miatt 1968-ban nyugdíjba ment.

3245. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[London–Boddington, 1970. X. 8. után]

Kedves Lajos bátyám,

Colin[1] szülei laknak a faluban, melynek temploma a képen látható. – Élvezem ismét Anglia patinás szépségeit, zöld tájait. (Sohase láttam ilyen szép őszi színeket.) Amit viszont London nagyvárosi élete a jövőből mutat, eléggé elszomorító.

Sajnos még nem kaptam hazulról postát, pedig már nagyon szeretnék olvasni Lajos bátyám állapotának javulásáról.

20-adikán érkezünk Dublinba.[2] Mindenek előtt James Joyce[3] után fogok nyomozni.

Szeretettel köszönti:

Andris

A helynév a dátum a képeslap felirata, ill. a 3443. sz. lap tartalma alapján.
MTAKK Ms 4586/310.
Kézírás The Church, Upper Boddington feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Úrnak Budapest II. Széher ut 22 Hungary

[1] Ld. 2925/6.
[2] Ld. 3243/3.
[3] Ld. 2599/2. FL-nak régtől fogva kedves írója volt Joyce, elsősorban az Ulysses és a Finnigan's Wake. Ezekről már Füst Milánnak is írt. Ld. FLev. IV. 1443. sz. Ld. még 2599/2.

3246. FODOR ANDRÁS – FÜLEP LAJOSNAK

[Dublin, 1970. X. 20. után]

Kedves Lajos bátyám,

alaposan körülnéztünk Dublinban[1] Joyce[2] nyomát követni, a XVIII. századi várost föl-fedezni, a remekül rendezett muzeum kelta régiségeit látni, s az ismeretlen, ősi kulturájú országban járni egyaránt nagy élmény. Voltunk a Szent Patrick székesegyházban, ahol Swift[3] a „great writer, great patriot, great Dean" – emlékét őrzik. S a muzeumban egy a „48-as magyar forradalom"-ról szóló mű mottójaként ezt olvashattam: „It is impossible to think of the affairs of Ireland without being forcibly struck with the parallel of Hungary."[4]

A viszontlátásig a legjobbakat kívánva köszönti

Andris

A datálás alapja: X. 19–20-án voltak Dublinben.
MTAKK Ms 4586/212.
Kézírás Celtic Cross and Round Tower, Monasterboice, Co. Louth, Ireland feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos Urnak Budapest II. Széher ut 22 Hungary

[1] Ld. 3243/3.
[2] Ld. 3244/3.
[3] Swift, Jonathan (1667–1745) angol költő, író, a dublini Szent Patrik-székesegyház esperese. A felirat: „Nagy író, nagy hazafi, nagy esperes."
[4] „Lehetetlen úgy gondolni Írország sorsára, hogy ne döbbentene meg nagy erővel a Magyarországgal való párhuzam."

FÜGGELÉK

3247. FÜLEP LAJOS – ADY ENDRÉNEK

[Bp. 1905. II. 26. után]

Mélyen tisztelt kolléga úr.

Ismeretlenül is nagy élvezettel olvastam legutóbb Jehan Rictus-fordítását[1] s azt hiszem, még teljesebb lenne az élvezetem, ha Jehan Rictus kitűnő magyar interpretálójával válthatnék néhány szót erről a csodás alakról, akinek egyik leghűbb olvasója vagyok.[2] Azonkívül szeretnék öntől némi fölvilágosítást szerezni Dutka Ákosról,[3] akit azt hiszem, Nagyváradról ismer. Én ugyanis, mikor Dutka verskötete megjelent, írtam róla[4] s ilyen módon összeköttetésbe, sőt valamelyes jóbarátságba is jutottam vele, anélkül, hogy valaha láttam volna. Még párisi tartózkodásom alatt – azt hiszem ugyanegy időtájt lehettünk odakint[5] – váltottam vele néhány levelet,[6] de most egyáltalán nem tudok róla semmit, pedig nagyon érdekelne a gyerek sorsa.

Ha nincs terhére, válaszoljon kérem egy lev.[elező] lapon,[7] hogy hol találhatnám meg önt biztos helyen; esetleg a B.[udapesti] N.[apló][8] szerkesztőségében, meghatározott időben.

Kollegiális üdvözlettel

Fülep Lajos
a „Hazánk"[9] belmunkatársa.

Ms 6176/127.
A helynév a „Hazánk" fejléces levélpapírja és borítékja alapján, a dátum a levél tartalmából kikövetkeztetve: Ady Rictus-fordítása 1905. II. 26-i megjelenése után, de valószínűleg FL Rictus-tárcájának publikálása előtt, mindenképpen FL Dutkának írt 1905. IV–V. közötti levele előtt íródott.
Kézírás. „Hazánk szerkesztősége Budapest VII. Szentkirályi utca 28 b Telefonszám 56–23" feliratú levélpapíron.
Címzés: Tek. Ady E[...] „Budapesti Napló" szerkeszt. V. Honvéd utca 10. A boríték szakadt, a szöveg a [...] jelzett helyen megcsonkult.

Ady Endre (1877–1919) és FL kapcsolatának ez a legkorábbi írásos, személyes ismeretségük előtti időből való dokumentuma. Eddig Ady 1906. III. 4-i levele volt az első levél (FLev.) I. 19.), amely néhány nappal megelőzte FL Ady Endre Új versek c. kötetéről írt lelkes kritikáját, a költőről megjelent egyik első elismerő írást. Kapcsolatukat FL később Ady éjszakái és éjszakája címmel megírta a Magyar Nemzet 1969. évfolyamában. Ld. 3050/2.

[1] Jehan Rictus (valódi nevén Gabriel Randon 1867–1933) francia költő párizsi kabarékban adta elő verseit. Egyetlen kötete Les soliloques du pauvre címmel 1903-ban jelent meg. A kötetről Ady: A koldusok poétája. (Saját levelezőnktől.) Párizs március 8. = Pesti Napló 1904. 55. évf. 72. sz. 8–9. III. 12. jelent meg.

Ady Rictus-fordítása, amelyre FL utal Az én menyasszonyom (Jehan Rictus strófái) címmel jelent meg a Budapesti Napló 1905. 10. évf. 57. sz. II. 26. 1. Utóbb Ady ezt a verscímet korábban Fantom címmel megjelent saját versére ruházta át, a Rictus-vers fordítását pedig Jehan Rictus strófáiból II. címmel adta közre az Új versekben.

[2] Egy hónappal utóbb FL Rehan Rictus. A Hazánk eredeti tárcája címmel jelentetett meg cikket. = Hazánk, 1905. XII. évf. 123. sz. 7–8. V. 25., ill. Jehan Rictus. – A Népszavának írta Fülep Lajos. = Népszava, 1905. XXXIII. évf. 229. sz. 21–22. XII. 24.

[3] Ld. 2570/13.
[4] A cikk Dutka Ákos: Vallomások könyve. (Költemények.) címmel f. l. szignóval jelent meg. = Hazánk, 1904. XI. évf. 123. 7–8. V. 25.
[5] Ady csaknem az egész 1904–1905-ös évet Párizsban töltötte. FL ezalatt 1904. VI. 19–IX. 26. között volt Párizsban, de nem találkoztak egymással.
[6] Az 1904–1906 közötti évekből FL hagyatékában 2 Dutka-levél, Dutka Ákos hagyatékában 17 FL-levél maradt fenn. (Ld. FLev. I. 1–16., 21., 23–24. sz.)
[7] Ady nem válaszolt FL levelére, s egy évvel későbbi, 1906. III. 4-én kelt levelét mentegetőzéssel kezdi: „Bátyádnak mondtam már, hogy ellened vétettem, válasz nélkül hagytam egy kedves leveledet. Hogy vezekeljek s hogy megismerjelek személyesen, igazán régi akaratom. Az éjszakába idézni nem akarlak. Ha nincs ellenedre, hétfőn este kilenc órakor légy a *Szabadság* kávéházban." (FLev. I. 19.)
[8] Ady 1904 őszétől lett a Vészi József szerkesztette Budapesti Napló munkatársa, bár írásai már korábban is jelentek meg a lapban.
[9] A Hazánk c. napilap 1893–1905 között jelent meg, a nagybirtokos arisztokrácia orgánuma volt. Megszűnése után 1905–1906-ban Az Ország c. lap lett a folytatása, amelynek FL ugyancsak munkatársa volt elbocsátásáig.

3248. BERGER, LOUIS – FÜLEP LAJOSNAK

[Párizs, 1913.] II. 9.

Mon cher Fülep,

Je ne sais comment m'y prendre pour obtenir ton pardon. Je n'ai pas d'excuse. Mais je suis si négligent! Et depuis ta dernière lettre, amicale et savoureusement originale – j'y ai bien retrové tout – ton caractère, mon brave ami – j'ai eu tant de tracas que j'ai toujours renvoyé à plus tard la réponse que je te devrais.

J'ai été très ému en la lisant et tut peux être certain que mon silence n'a en rien atténué les sentiments de camaraderie fraternelle que j'ai pour toi.

Je suis resté un mois à l'avenue du Maine, près de chez toi. Puis, en décembre, je n'ai rien fait. Je suis rentré au premier janvier chez Peccoux, où j'étais auparavant, près de la Brasserie Schmitz où, nous allions avec André[1] et l'élève de ma pharmacie.

Dans quelques jours, je fais probablement entrer à la *pharmacie Dufayard 12 rue des Saints-Pères* où était Charpin. Aussi tu pourrais me répondre à cette nouvelle adresse.

André est toujours en Savoie. Je ne l'ai pas revu. Et il m'écrit assez peu, le paresseux. Je lui rendais „Aphrodite".

„*Chouchou*" est terminée. Je te l'enverrais peut-être avec l'album du „*Démocrate*".

J'ai entrevu un jour Chouchou au Darcourt avec un type, mais je ne lui ai pas causé.

Quand donc reviendrais-tu à Paris? Je serais si content. Je crois que nous serions encore plus amis qu'avant.

J'ai été ces derniers jours à un meeting revolutionnaire pour le peuple russe. C'était magnifique.

L „*Ennemi du Peuple*"[2] faute d'argent a cessé de paraître et c'est bien dommage.

Mon cher ami, je voudrais pouvoir encore t'en dire plus longues. Mais le patron va rentrer et je renvoie à un autre jour.

Écris-moi longuement de tes nouvelles. Dis-moi ce que tu fais et envoie moi ta photographie.

Je te donne ci-incluse la mienne, prise la nuit chez Pinouin, boulevard de Port-Royal; tu t'en souviens.

Adieu mon bon, mon cher ami. Je t'embrasse fraternellement

Louis Berger

Écris-moi bientôt.

A helynév értelemszerű kiegészítés, az évszám FL ceruzaírása.
MTAKK Ms 4585/113.
Kézírás.
Nagybecskerekre írt levél.

Berger, Louis adatai ismeretlenek. FL 1904-es párizsi tartózkodása idején ismerhette meg (közös barátjuk, aki eredetileg Berger barátja és földije volt, Pierre [Ralph] Andry-Farcy, 1904-ben készített FL-ról temperaképet és rajzot.) Berger patikus volt és költő. Utóbb fogorvosként működött.

Amikor Tolnay Károly elhagyta Németországot és Párizsba költözött, FL egyik levelében említi neki Berger-t: „Szeretném tudni, él-e még s ha igen, hol van, mi van vele. Talán abban a patikában – ha még megvan – tudják. Nem kérdezné meg egyszer alkalmilag?" (FLev. III. 1059. sz. 1934. VI. 13.) Tolnay válaszában a következőket írja: „A minap együtt voltam Monsieur Dufuyarddal (a patikussal), és Monsieur Bergével [!]. Sokat beszéltünk Önről, mindkettő nagyon kedves, tisztességes ember; igazi francia kispolgárok – a jó és rossz tulajdonságokkal együtt. Berger egyébként megkért, hogy írjam meg Önnek, hogy *várja válaszát* [...] M. Berger igen „jó húsban" van és főként politizál, irodalommal nem foglalkozik többé." (FLev. III. 1079. 1934. XI. 14.)

FL azonban nemcsak régi barátjának sorsára volt kíváncsi, hanem Tolnay franciaországi érvényesüléséhez is segítséget remélt tőle. Még Tolnay idézett válaszának kézhezvétele előtt írta neki: „A Maga helyén más már a francia akadémia tagja volna. Megírta nekem Louis Berger barátom címét, [...] kérem, keresse meg őt, ha ráér, s adja át neki üdvözletemet és címemet. Ő nagyon jó barátja volt Ralph Andry-Farcynak (s földije), aki [...] a grenoble-i képtár igazgatója (nekem is jó barátom volt 30 évvel ezelőtt) igen jó összeköttetésű ember művész körökben (nem tudósok közt – de ez nem baj, minden út Rómába vezethet), jó fiú s hasznát veheti." (FLev. III. 1076. 1934. X. 18.)

Tolnay leveleiben nincs nyoma annak, megismerkedett-e vele.

Kedves Fülepem,

nem is tudom, mit tegyek, hogy megbocsáss. Nincs mentségem. De hát oly hanyag vagyok! S legutóbbi baráti s ízesen eredeti leveled óta, amelyben egész jellemedre ráismertem, derék barátom, – annyi bajom volt, hogy mindig későbbre halasztottam a levelet, amellyel tartoztam neked.

Nagyon meghatottan olvastam s hidd el, hogy hallgatásom nem az irántad érzett testvéri bajtársiasság érzésének csökkenését jelenti.

Egy hónapig az avenue de Maine-en maradtam, közel a te lakásodhoz. Aztán, decemberben nem csináltam semmit. Január elsején visszamentem Peccouxhoz, ahol azelőtt voltam, a Schmitz-söröző közelében, ahová együtt jártunk Andréval és a gyógyszertáram tanoncával.

Néhány napon belül valószínűleg belépek a Dufayard-patikába a rue des Saints-Pères 12 szám alatt, ahol Charpin volt. Erre az új címemre válaszolhatnál is.

André még Savoyában van. Azóta sem találkoztam vele. S elég ritkán ír, a lusta. Visszaadtam neki az „Aphrodite"-t.

„Chouchou"-val végeztem. Talán a „Démocrate" albumával együtt elküldöm neked.

Egyik nap futólag láttam Chouchout Darcourtnál egy pasassal, de nem beszéltem vele.

Mikor jössz vissza Párizsba? Úgy örülnék neki! Azt hiszem, még jobb barátok lennénk, mint azelőtt.

Az elmúlt napokban voltam egy az orosz népet támogató forradalmi gyűlésen. Nagyszerű volt.

A „L'Ennemi du Peuple" pénz híjján megszűnik, s ez nagy kár.

Kedves barátom, szívesen írnék még neked hosszabban. De hamarosan visszajön a főnök s így máskorra halasztom.

Írd meg nekem hosszan, mi van veled. Mondd el, mit csinálsz s küldd el a fényképedet.

Mellékelve küldöm az enyémet, amelyet akkor este csináltak Pinouin-nál, a boulevard Port Royal-on, emlékszel még?

Isten veled, kedves jó barátom. Testvéri öleléssel

Louis Berger

Írj hamarosan.

[1] Talán a fentebb említett Andry-Farcy-ról van szó.

[2] Ennemi du Peuple. Journal bi-mensuel 1903. VIII. és 1904. X. között jelent meg a külföldi folyóiratok katalógusa szerint. Eszerint 1913-ban is létezett.

[3] Berger dedikált fényképe FL hagyatékában: MTAKK Ms 4585/114.

3249. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR ANTALNAK

[Medina, 1921.]

Kedves Antikám,

hát csakugyan minden okod megvan a szurkálásra.[1] Védekezzem? Le kellene hozzá írnom napjaimat, pontosan reggeltől-estig, percről-percre. Legfőbb ok ez: itt[2] d.[él] u.[tán] 5 órakor vége van a napnak. Itt nem úgy van, hogy az ember akkor fölcsavarja a villanyt s minden megy tovább változatlanul – hanem akkor valósággal éjszaka van, némi lámpavilággal, mely arra figyelmezteti az embert, hogy lefeküdjön. És másik legfőbb ok: hivatalos leveleket kell írnom, csaknem naponta! sokszor többet! és milyen hosszúakat! úgy hogy már valóságos grafofóbiám van! Életemben nem írtam ennyi levelet, mint most. Pedig sohasem volt kenyerem. S most kell – a végkimerülésig! Privát levelek írásához alig jutok hozzá, vagy csak azután, mikor legalább 3 hivatalosat már megírtam. Mint éppen ma is! De megfogadtam, ha megveszek is, írok neked. Pedig, képzeld, emiatt virrasztok még 9 órakor is! Azután pedig – igen sok bajom is volt itt s még van is. Nagy harc ez. Elég nagy harc volna a falu már magában, de azt nem bánnám, hiszen erre számítottam, erre gondoltam és készültem – de az én helyzetemet végtelenül megnehezítette, hogy itt van még az öreg pap[3] is, egy elvetemedett vén gonosztevő, aki minden rosszat elkövet, amire ember csak képes, aki brutális és aljas is s aki bizony megviselte amúgy is sokat szenvedett idegeimet. De azért ne mondjátok, hogy igazatok volt. Mert a falu enélkül – bár sok rossz van benne – mégis csak jobb, mint a város s ma éppen úgy, vagy még jobban ragaszkodom hozzá, mint azelőtt. Tehát nem vagyok „kiábrándulva", hiszen illuziók nélkül jöttem ide – legföljebb jobban ismerem, de mégis csak ezt választanám. Még ebben a züllött faluban is milyen jóravaló, kedves és eredeti emberek akadnak.[4] S aztán a vidék milyen szép! És nem kell bemenni Pestre! Ujságot nem olvastam 2 hónap óta. Majd egyszer megírja valamelyikőtök, hogy milyen kormány van s milyen „keresztény" párt uralkodik.

Hanem Anti! valamit nem bocsátok meg neked: hogy *írtál* arról az új Bartók-füzetről,[5] de nem küldted el! Hát ezt hogy képzeled? Hát lehet ilyet tenni? Hát emberséges eljárás

ez? azt a hétfánfügyülőjét, hát így alkudtunk? Azt hiszed, nekem ez is Pest, kormány, miegyéb?

Egy pár jó dalt mi is gyűjtöttünk. Legközelebb leírom neked őket. A múlt héten itt volt a folklorista Berze Nagy János[6] – nagy bolond, de sok remek dalt tud, egész este énekeltettük. Igen szép volt.

A magán-levél restanciámat most hamarjában le akarom dolgozni, akkor megint hozzájutok s írok neked.

Ebben a reményben, mely tápláljon téged, írj!!!!

Ölellek szeretettel tieiddel együtt

Zsuzsa[7] majd külön ír!

Lajos

A datálás alapja: Molnár Antal Bartók-tanulmányának megjelenése.
OSzK Kézirattár Levelestár Fülep Lajos – Molnár Antalnak 6. sz.
Kézírás.
Budapestre írt levél.
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] Molnár Antal levele nem maradt fenn.

[2] FL 1920. IX. 17–1921. XI. 1. között volt helyettes lelkész Medinán.

[3] Arany Antal lelkész ellen fegyelmi vizsgálat folyt, FL-t ezért küldték Medinára helyettes lelkésznek. Aranyt hamarosan fegyelmi úton nyugdíjazták.

[4] FL falura menetelére nemcsak budapesti barátai, hanem volt teológiai tanárai is reagáltak. Sebestyén Jenő, volt professzora, a Kálvinista Szemle szerkesztője a lap 1920. XII. 5. I. évf. 36. sz. 8. a Szerkesztői üzenetekben a következőket írta: „Dr. F. L. M-a. Köszönöm szíves soraidat s örömmel olvasom benne azt, hogy az új diplomáciai terrénumon is nagy kedvvel és megelégedéssel dolgozol. Pedig nagy dolog az „örök városból" egyenesen M.[ediná]-ba jutni. De egyben még szerencsés is vagy, tudniillik abban, hogy Mekkát elkerülted s nem ama nagy próféta módjára jutottál Medinába. Ami egyébként nem is lenne olyan tragikus, ha t. i. a Krisztus ügyéért történnék; hiszen magyar prédikátoraink sorában már többször előfordult. A lapot küldjük. Egy kis falusi „pszichoanalízisre" is nagy szükségünk lenne, mert református népünk pszichéjének megírására nem vállalkozik senki. Pedig egyetemes diagnózis enélkül nem lehetséges, és ez a munka a legkiválóbb tollakra is méltó." – Ennek az üzenetnek része lehetett abban, hogy a következő évben FL tollából megjelent az „Egy gyülekezet lelki képe." (= Reformáció [Pécel], 1921. IX. 15. II. évf. 18. sz. 190–191.)

[5] Molnár Antal: Bartók „Két elégia" elemzése. Bp. 1921. Zeidler Testvérek.

[6] Berze Nagy János (1879–1946) folklorista. Fő munkája a népmese-kataszter. 1924–1946 között Pécsett tanfelügyelő volt.

[7] Zsuzsa – FLné ld. 3217/4.

3250. FÜLEP LAJOS – GÖDE LAJOSNAK (?)

Medina, 1921. IV. 21.

Kedves Barátom,

bizalmas körleveledet[1] vettem s íme válaszom: mondanom sem kell, hogy szívvel-lélekkel Ravasz[2] mellett vagyok, illetve, ha ő nem lehet, Forgács[3] mellett. Mert noha engem – bár akkor Pesten voltam – senki sem hívott Pécelre[4] s még csak nem is közölte velem

a készülődést, én is a péceli programm[5] alapján állok s az én céljaim tökéletesen azonosak a tieitekkel.

Egyre azonban megkérlek: kérlek, mentsetek fel az alól, hogy a jelölés alá az én nevemet is oda tegyétek, mert én jelenleg csak *helyettes* lelkész vagyok, eklézsia nélküli és függő viszonyban levő, akinek tartanom kell más jelöltek esetleges bosszújától. Mióta élek, csak azóta, hogy az egyházat szolgálom, vagyok kénytelen ilyen szubaltern szempontokra tekintettel lenni. – Sajnos, ez így van. Most se törődnék vele, ha nem volnék olyan leírhatatlan rossz helyzetben, amilyenben vagyok, ideláncolva egy Lombroso-típusú[6] delinquens natus öreg pap[7] mellé, annak reménye nélkül, hogy hamarosan a magam gyülekezetében a magam céljainak a magam módján élhetek. Hidd el, olyan a helyzetem, hogy valósággal kötelességem óvatosnak lennem, helyzetemet még jobban el nem rontatom.

Pedig mindenem meg volna, ami kellene, munkakedvem, hozzákészültségem stb; Csak a külső önállóság hiányzik hozzá. S hogy ez mikor lesz meg, a jó Isten tudja.

Legjobb szerettem volna valahol Pest közelében pap lenni,[8] hogy veletek találkozhassam, munkátokban részt vehessek – de erre semmi kilátás. Én legalább nem látom sehol.

Egyelőre egyebet nem tehetek, mint dolgozom ahogy tudok s várom az idők jobbra fordulását az Egyházra is, magamra is. Mert azt még mindig hiszem, hogy a jobbra fordult egyház nekem is meg tudja majd adni a magam helyét.

Akár Ravasszal, akár Forgáccsal közelebb jut az Egyház és én magam is oda, ahova kell.

Adja Isten!

Ismétlem: veletek vagyok egészen abban, ami a legfontosabb, a cselekvésben!

Szerető híved a Krisztusban

Fülep Lajos

A Dunamell. ref. Ek Lta Elnöki ir. A 6/c.
Kézírás.
Címzés, feladó nincs.
A címzett nincs megnevezve: a levél Ravasz László 1921 tavaszán zajló püspökké választása kapcsán íródott. FL aki ekkor alig féléve szolgált Medinán helyettes lelkészként, csak kevesekkel volt olyan meghitt baráti kapcsolatban, mint amilyenről a levél hangja tanúskodik. Ezek közé tartozott Göde Lajos szekszárdi lelkész (1882–1976); feltehetően ő a levél címzettje. FL 1921. V. 19–22 között részt vett a Szekszárdon tartott lelkészi konferencián, ahol előadást tartott Általános keresztyén vagy református? címmel. Az előadás szövege a Pécelen kiadott Reformáció c. folyóiratban jelent meg. (1921. VI. 15. II. évf. 12. sz. 134–136. és a 13. sz. 146–148.) – 1921. IX. elején a Medinára látogató Elek Artúr társaságában meglátogatták Göde Lajost, s keresték Babits Mihályt is, aki azonban már visszautazott Pestre.

[1] A körlevél nem maradt fenn.
[2] Petri Elek Dunamelléki püspök 1921-es halála után az egyházkerület vezetőinek és lelkészeinek egy része arra gondolt, hogy az Erdélyi Egyházkerületben főjegyzőként (püspökhelyettesként) szolgáló Ravasz Lászlót hívják meg. Volt több más jelölt is.
[3] Ezek egyike volt Forgács Gyula (1879–1941) péceli lelkész, aki azonban visszalépett és táborával együtt Ravasz megválasztását támogatta.
[4] Pécelen 1920. VIII.-ban tartottak lelkészi konferenciát.
[5] „Értsük meg egymást... Komoly szó a dunamelléki református egyházkerület Lelkipásztoraihoz és Presbitereihez." Több lelkész és presbiter nevében Forgács Gyula, Bocsor László, Göde Lajos,

Olasz Sándor lelkészek, dr. Szilvássy Aladár, dr. Kovácsy László, dr. Hegedűs Loránt és Huszár Dezső világi vezetők aláírásával. Datálva nincs, Forgács Gyula Teleki Józsefnek, a pesti Egyházmegye gondnokának 1921. IV. 30-i levele mellett küldte el.

Ez a körlevél válasz volt Kájel Endre 1921. IV. 15-i keltezésű „Nyílt levél gróf Ráday Gedeon miniszter úrnak, mint egyházmegyei gondnoknak" c. röpiratára, amelyben Kájel Ravaszt egykori szabadkőművessége miatt nem tartja alkalmasnak a püspökségre.

[6] Lombroso, Cesare (1836–1909) orvos, a torinói egyetem professzora, a „bűnügyi antropologia" megteremtője. Főműve: Uomo delinquente (1876).

[7] Arany Antalra utal. Ld. 3249/3.

[8] FL ezt követően pályázatot nyújtott be a megüresedett sósvertikei (FLev. II. 367. sz.) és a tahitótfalusi lelkészi posztra (FLev. II. 372.), de egyik helyen sem választották meg.

3251. FÜLEP LAJOS – SEBESTYÉN JENŐNEK

[Baja, 1922. XI–1927.]

Kedves Barátom,

legutolsó levelemben[1] elfelejtettem megkérdezni: 1.) J. M. Webster,[2] 2.) Hegedűs Loránt[3] címét. Kérlek, adass rá választ legközelebbi K.[álvinista] Sz.[emle] számotok szerkesztői üzenetében – a neveket szükségtelen kitenni, tudni fogom, melyik másik.

Előre is köszönettel

Fülep Lajos

A datálás a „Baja" feladó alapján. FL ekkor bajai lelkész volt.
Dunamell. Ref. EK Lta. C/68. Sebestyén Jenő hagyatéka.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagytiszteletű dr. Sebestyén Jenő ref. theol. tanár úrnak Budapest VIII. Muzeum körút 10. II. 12. „Kálvinista Szemle".
Feladó: dr. Fülep Lajos Baja.

Sebestyén Jenő (1884–1950) ref. teológus, 1918-tól a budapesti Teológiai Akadémia elméleti teológia professzora, utóbb a Teológiai Akadémia igazgatója, 1920–1932 között a Kálvinista Szemle szerkesztője. FL tanára volt a teológián. 1947-ben nyugdíjba ment.

[1] Webster, James Macdonald lelkész, a Skót Egyesült Szabad Egyház kontinentális és zsidó misszióbizottságának titkára, a pesti Teológiai Akadémia principálisa, a debreceni Egyetem díszdoktora. A Kálvinista Szemlében nem találtam rá vonatkozó szerkesztői üzenetet, lehet hogy Sebestyén levélben küldte el a kért címet.

[2] Hegedűs Loránt (1872–1943) politikus, publicista, a Pesti Hírlap főmunkatársa. 1920–1921-ben pénzügyminiszter. Nem tudni, FL-nak miért volt szüksége Hegedűs címére; ekkor nem töltött be fontosabb funkciót az egyházban: a budapesti budai ref. egyházközség tanácsbírája volt. Később zsinati tag, a Pesti Egyházmegye gondnoka lett. FL utóbb, a 40-es években a zengővárkonyi ifjúsági ház építésekor kereste újból a kapcsolatot Hegedűssel, mint bankemberrel, Hegedűs azonban akkor már betegsége miatt visszavonult a közügyektől.

3252. FÜLEP LAJOS – SEBESTYÉN JENŐNEK

Baja, 1923. XI. 26.

Kedves Barátom,

két hete egy kis tudósítást küldtem Neked bácsalmási eseményekről.[1] Te erre szerk.[esztői] üzenetben közölted velem, hogy „nagyon örülsz a jó híreknek".[2] Én is nagyon örültem annak, hogy Te nagyon örülsz. De azt hittem, nem csak kölcsönösen fogunk örvendezni, hanem mások is, mert amint láthattad, *tudósításnak*,[3] nem pedig privát közlésnek szántam, amit írtam. Először is azt gondoltam, hogy a református közvéleményt csakugyan érdekli az, mikor ilyesmi történik az építés terén, másodszor, hogy éppen a K.[álvinista] Sz.[emle] hivatása az ilyen eseményeket számontartani; harmadszor jó példának gondoltam, s egyben buzdításnak és a leendő filia patronusának induló gr.[óf] Teleki[4] számára. Mert elvégre mégse olyan kis dolog ebben az itteni – agresszív – kath.[olikus] tengerben lábat megvetni. Ezek a szempontok pedig, az esetleg várható eredmény szempontjából, egytől-egyig meghiúsulnak, ha *csak mi ketten* örülünk a dolognak. Éppen ezért fölöttébb meglepett, hogy a kálvinista ébredést és erősödést hirdető lap nem ad helyet a kálvinista ébredésről és erősödésről szóló hírnek.

Engem egyénileg nem érint a dolog. De sokat vártam Teleki kedvező hangolásától a bajai egyházra nézve is, melynek *nagyon nagy* szüksége van a támogatásra. És meg vagyok győződve, hogy ez a tudósítás *kitűnő szolgálatot tett volna.* Jól meggondoltam, miért küldtem el.

Valóban igen érdekelne, tudnom, hogy mi volt az ok a tudósítás mellőzésének, és nagyon lekötelezne, ha röviden értesítenél róla.

Nyomatékosan kérlek azonban, hogy *ne szerk.[esztői] üzenetben*,[5] mert nem akarok semmiféle találgatásokra alkalmat adni.

Szeretettel köszönt

Fülep Lajos

Dunamell. Ref. EK Lta C/68. Sebestyén Jenő hagyatéka.
Kézírás.
Címzés, feladó nincs.
Budapestre írt levél.
Sebestyén Jenő ld. 3251. sz.

[1] Bácsalmáson 1923. XI. 11-én volt először református istentisztelet. FL prédikált, felesége harmóniummal kísérte az éneket. Az alkalmat gróf Teleki József, a pesti egyházmegye gondnoka készítette elő, aki imaházat tervezett építtetni, amelynek gyülekezete Baja leányegyháza lesz.

[2] „Dr. F. L. B. Örülök a jó híreknek. Külön is akarok írni valamiről." = Kálv. Szle 1923. XI. 17. IV. évf. 47. sz. 403. Szerk. üzenetben.

[3] A Kálvinista Szemle „A megújuló élet jelei" címmel közreadta a FL által küldött tudósítást. = Kálv. Szle 1923. XII. 1. IV. évf. 49. sz. 417.

[4] Gr. Teleki József (1895–1945) földbirtokos, országgyűlési képviselő, ekkor a Pesti Egyházmegye gondnoka, 1927–1944 között a Dunamelléki Egyházkerület főgondnoka.

[5] Sebestyén Jenő szívesen használta a szerkesztői üzeneteket hosszabb-rövidebb üzenetek továbbítására. 1923-ban FL címére V. 12., V. 19., VIII. 4., XI. 17-én küldött üzenetet különböző tárgyakról.

3253. FÜLEP LAJOS – SEBESTYÉN JENŐNEK

Baja, 1924. II. 12.

Kedves Barátom,

ma kaptam lev.[elező] lapod[1] – *kedden* – így a „jövő hét szerdájáig" még csak megírhatom válaszom, de hogy akkorára megkapod-e, nem tudom.

Mindenekelőtt: engem igen kínosan lepett meg a közlemény[2] a K.[álvinista] Sz.[emlé]-ben. Nem gondoltam, hogy információmat *így* fogjátok felhasználni, mert ha gondolhattam volna rá, szóvá se tettem volna a dolgot. Én *felhívtam* a Te figyelmedet az e.[gyház]m.[egyei] j.[egy]zőkönyvekre általában, mint amikben jellemző adatok vannak arra, hogy a mi egyházunk a maga erejéből, idegen segítség nélkül minden feladatának jól megfelelhetne.[3] Erre Ti az egyetlen *solti e.[gyház]megyét* pécéztétek ki és pellengéreztétek ki. *Én magam is ehhez az e.[gyház]megyéhez tartozom*, az esperest[4] igen becsülöm és szeretem s végtelenül kínosan érint, hogy akaratlanul éppen én szereztem neki kellemetlenséget. Mert abban a formában, ahogy Ti a dolgot föltálaltátok, bizony nagyon kellemetlen – s most még tetejébe az esperes rekriminációja!

Én tehát azért a közleményért, így, ahogy van, semmi felelősséget nem vállalhatok s magam vele nem azonosíthatom s érte a placcra ki nem állhatok. De nemcsak ez: nagyon kérlek, hogy ha már nekem is ezt a kellemetlenséget megszereztétek, ne szolgáltassatok ki engem és ne tegyetek ki annak, hogy az esperesem rám megharagudjon. Amit én írtam, bizalmasan, diszkréten írtam – ismétlem, nem denunciáció volt, hanem a figyelem ráirányítása bizonyos jelenségekre *általában*. Nem szabad tehát olyan következménnyel járnia rám nézve, hogy Ti engem elárultok az esperesemnek, aki méltán megharagudhatna rám, mégha akármilyen ártatlan vagyok is a közlés módjáért és formájáért. Ha már olyan módon írtátok meg a dolgot, amibe én nem egyeztem volna bele – vállaljátok a következményeket is, amelyek rátok nézve semmi esetre se lehetnek olyan kellemetlenek, mint rám nézve. Kérlek, beszéld meg mindenkivel a dolgot a szerkesztőségben, aki a dologról tud, hogy engem, mint forrást a világért se áruljon el senkinek. Elvégre az e.[gyház]m.[egyei] j.[egy]zőkönyvből nélkülem is vehettétek az adatokat.

Legjobb szeretném, ha valahogy elsimítanátok.[5] Nekem egyébként, a j.[egy]zőkönyv most nincs a kezemben – éppen tegnap vitte el egy presbiterünk. Mire visszaszerezném, még később lenne s még nagyobb késéssel menne el a levelem. Az általam említett adatokat a feltettem helyen megtalálod a j.[egy]zőkönyvben – amikre az esperes hivatkozik, lehet, hogy kikerülték a figyelmem, én nem emlékszem rájuk. A segély-felemelés tudtommal, csak 1924-re történt. A püspöki hivatalban bizonyára megtalálod a solti e.[gyház]m.[egye] j.[egy]zőkönyvét.

Ha még lehetséges volna, legjobb lenne úgy véget vetni a dolognak, hogy a közlemény nem a solti tractusra vonatkozott – hiszen ezek az adatok többé-kevésbé minden e[gyház]m.[egyé]-ben ugyanazok, (igaz, hogy a dunavecsei dolog ismertető jel – de ezt talán el lehetne választani...)

Mindenesetre az a fő, hogy amennyire lehet, símán és szépen intézzétek el és ne tegyetek engem még szerencsétlenebbé, mint amilyen már vagyok. Én mindenért, amit írok, fe-

lelősséget vállalok, ha adatokat közlök azokért is – de *ahogy* a nyilvánosságra vittétek, abban a módban nem vagyok részes. S itt a mód a fontos.

Kérlek, szerk.[esztői] üzenetben se reflektálj a dologra, hogy gyanúba ne keveredjem.

Szeretettel üdvözöl

Fülep Lajos

Kérlek, nyugtass meg postafordultával![6]

Dunamell. Ref. EK Lta C/68. Sebestyén Jenő hagyatéka.
Kézírás.
Címzés: Nagytiszteletű dr Sebestyén Jenő ref. teológiai tanár úrnak Budapest VIII. Muzeum körút 10. II. 12. „Kálvinista Szemle" szerkesztősége
Feladó: dr. Fülep Lajos ref. lelkész Baja
Sebestyén Jenő ld. 3251. sz.

[1] A lap nem maradt fenn.
[2] Jegyzőkönyvek néma vádja. [Névtelenül megjelent közlemény.] = Kálv. Szle 1924. II. 2. V. évf. 5. sz. 43.
[3] FL levelére Sebestyén a szerkesztői üzenetekben már korábban reagált: „Dr. F. L. Teljes mértékben igazad van, hogy megalázó a magyar református gyülekezeteinkre, hogy oly nagy mértékben kell a külföldi testvérek segítségére támaszkodni. A leveledben felvetett kérdést és érdekes esetet szintén fel fogjuk alkalomadtán használni." = Kálv. Szle 1923. XII. 22. IV. évf. 52. sz. 447.
[4] Kerecsényi Zoltán (1867–1933) dabi lelkész, 1920–1933 között a Solti egyházmegye esperese. FL és Kerecsényi kölcsönösen becsülte és szerette egymást.
[5] „Szerk." aláírással megjelent a Jegyzőkönyvek beszédes bizonysága c. cikk (= Kálv. Szle 1924. II. 23. V. évf. 8. sz. 70–71.).
[6] Sebestyén Jenő válasza nem maradt fenn.

3254. FÜLEP LAJOS – ELEK ARTÚRNAK

[Mélykút, 1925.]

Kedves Barátom,

gyűjteményem ezen fő-fő darabjának képével, mit még nem ismer, indulok követségbe Magához s kérem, írja meg jövetelét, amint csak elhatározta. Az idő, igaz, bizonytalan, de ép úgy lehet nagyon szép is. Hacsak lehet, jöjjön!

Szeretettel

Fülepék

A helynév és dátum postabélyegzőről, az évszámon kívül olvashatatlan.
MTA MKI Adattár.
Kézírás FL legszebb „szökröny"-ének fényképéről készült képeslapon.
Címzés: Nagyságos Elek Artúr úrnak Budapest I. Mátray u. 5. I. 5.

Elek Artúr (1876–1944) író, művészeti író, kritikus. 1908-tól Az Ujság belső munkatársa. FL-sal való barátsága az 1. világháború idejére datálható, a húszas évektől Elek 1944-ben bekövetkezett öngyilkosságáig szoros és meghitt volt. Elek járt FL-nál Medinán, Baján, majd többször Zengő-

várkonyban is. A zsidótörvények idején FL 1939. I. 14-i levelében (FLev. IV. 1294. sz.) ezt írta neki: „... nemcsak Pesten lehet élni. Ott fogja hagyni azt a semmilyen nyelv szavával se megnevezhető helyet és eljön Várkonyba lakni a rigók és a cinegék közé. Majd találunk itt Magának alkalmas lakást, kosztolni pedig nálunk fog, mindennel el lesz látva, amire szüksége lehet, azonkívül bőségben szeretettel. Ha minden elfogyatkozik is, az „sose fogy el", mint az Írás mondja. Nemcsak, hanem pótol is minden mást. [IKor 13,8]

Ha pedig nem lesz nyugdíja, akkor is eljön ide, mint családtag; ha Maga hívna engem, én habozás nélkül mennék."

3255. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR ANTALNAK

Baja, [1926.] I. 29.

Kedves Anti,

Albertet[1] annak idején megkértem, mondja el, miért kések annyira az írással, s azóta Zsuzsa[2] is megtette már – hát nagyon nyavalyás voltam. S mióta már valamivel jobban vagyok, azóta is olyan lábadozó, bágyadt és apatikus, semmihez sincs kedvem. De már most nem halasztom tovább, írok úgy ahogy – nemsokára úgyis találkozni fogunk, mert fel kell mennem kezeltetni magam.[3]

Mellékelten küldöm a jegyzeted[4] – nagyjából jól van úgy, ahogy van. Legföljebb azt tehetném hozzá, amit a múltkoriban röviden és egészen népszerű formában megírtam (hosszú kunyerálás után) egy ref.[ormátus] diáklapnak[5] „A mai művészet válsága"[6] címen. Ha érdekel, szerezd be, találsz benne egy s mást idevágólag. Könnyen hozzájuthatsz. A lap „Diákvilág", 1925 októberi szám, 5000 korona; Hársfa utca 29/b a kiadóhivatal. Ha egy levélben elküldöd nekik a pénzt s portóra bélyeget, biztosan megküldik. Biztonság kedvéért megemlítheted, hogy azt a számot akarod, melyben a fenti című cikk van. Röviden összefoglalva arról van benne szó, amiről itt létedkor beszéltünk s amiről a jegyzeted szól.

Könyved[7] megkaptuk, köszönjük, már el is olvastam – amíg beszélhetek veled róla, röviden csak ennyit: a környezeted úgy látszik, elront, hiányzik a kontrol, nem olyan az a könyv, amilyennek kellett volna lennie s amilyen lehetett volna.

A mai postával egyúttal küldök azokból a kefelevonatokból[8] egyet, amiket mutattam, népszerű história, collstokkal kimért, de esetleg találsz benne egyet mást, ami érdekel. Nem mint „művet" küldöm, hanem csak mint baráti jelt. Mellékelem – elkésve – a bajai lapokat előadásod[9] referátumával.

Mindketten szeretettel ölelünk

Lajos

OSZK Kézirattár Levelestár FL – Molnár Antalnak 3. sz.
Kézírás.
Budapestre írt levél.
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] Talán Billitz Albert ügyvéd, közös barátjuk.
[2] FL felesége ld. 3217/4.
[3] FL 1926. V. 27–VI. 24 között volt Budapesten az I. sz. Belklinikán kivizsgáláson.

[4] Nem tudni milyen jegyzetről van szó, feltehetően Molnár Antal készülő művéhez tartozott.
[5] Diákvilág. A Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség Közlönye. Ekkor dr. Hilscher Zoltán szerkesztette.
[6] A mai művészet válsága. = Diákvilág, 1925. XV. évf. 2. sz. 5–9.
[7] Molnár Antal: Az új zene. Bp. [1925.] Révai. Dedikációja: „Fülep Lajos kedves barátomnak és Zsuzsikának hálával és szeretettel Anti 926. I. 14."
[8] FL hagyatékában A műveltség könyvtára. Világirodalom, c. kötetébe írt, 1916-ban korrektúráig eljutott, de meg nem jelent tanulmányok vannak meg. Talán ezek valamelyikét küldte el Molnár Antalnak.
[9] Molnár Antal 1925. XII. 8-án előadást tartott Az új magyar zene címmel a bajai Nemzeti Szálló nagytermében. Közreműködött Kósa György zongoraművész. A bajai újságok hosszú és elismerő cikkekben emlékeztek meg az eseményről. (Bajai Ujság, 1925. XII. 11. VII. évf. 283. 2. és Független Magyarság 1925. XII. 11. XXV. évf. 279. sz. 2.)

3256. FÜLEP LAJOS – SEBESTYÉN JENŐNEK

Baja, 1926. XII. 17.

Kedves Barátom,

a jövő hét első napjain megkapod a Bajai Reformátusok Lapját,[1] melyet, ha jól megy minden, holnap nyomnak. Előző levelemben,[2] melyre nem feleltél, talán nem is láttál – ép akkor találtam írni, mikor Te Hollandiába indultál – már megírtam, hogy ezzel a lappal nem ártani, inkább használni vélek egy olyan lapnak, amilyen a K.[álvinista] Sz.[emle]. Mert az én lapomat sokan csak azért fogják nagy kíváncsian olvasni, mivelhogy bajai – s ha egyszer elkezdték olvasni, remélem, abba se hagyják, s ha már meg van bennük az érdeklődés, akkor könnyebb lesz őket átvezetni másra is. El is akarom kezdeni már a következő számban az egyházi sajtó propagálását.

Ami a lapot magát illeti, nagyon megkérlek rá, szentelj neki egy kis időt s nézd át jól. Én azt hiszem, hogy a vidéken megjelenők közt első helyen áll. Ilyennek *kell* lennie, noha nincs senki segítségem – ellenem meg sokan vannak. Ezeket szerénytelenség nélkül mondhatom, hiszen képmutatás volna részemről úgy beszélni, mint aki nem tudja az inadaequatságot képességei és ilyen föladat között. Viszont az ilyet is nagyon jól kell megcsinálni, akármilyen könnyűnek vagy egyszerűnek látszik. Mert kicsiségében is rendkívüli eszköz lehet.

A tárcában, melynek címe A mi egyházmegyénk,[3] megtalálod kivonatosan a rólam szóló esperesi jelentéseket. Nem valami szívesen tettem közzé, de kénytelen voltam vele. Baján, sajnos, az a helyzet, hogy L'Église c'est moi.[4] Itt bizony a lelkésszel áll vagy bukik minden. Mikor Bajára jöttem, szinte azt mondhatnám nem volt itt egyház. Ami talán a legsötétebb baranyai faluban se történik meg, hogy ha akár muszájból új papot választottak, legalább az első prédikációja alkalmából el ne menjenek meghallgatni és megnézni, hogy áll a bajusza – ez megtörtént Baján: mikor először prédikáltam, tán tizen voltak a templomban, pedig két helybeli lap[5] kürtölt ki előre világhírű csodának. Azt, ami ma van, bizony úgy kellett apránként, araszonként meghódítani – s napról-napra úgy kell állnom, mint Mózesnek a felemelt karjával. Mert a harc szünetlen – nem annyira a katolikusokkal,[6]

mint inkább az egyházon belül, gondolhatod, hogy ennyi reversalisos stb., máshoz szokott ember közt jó néhány számára „kemény beszéd, kicsoda hallgathatná?"[7] volt, amit én mondtam s tettem. Az egyház *zöme,* hál' Istennek kitart mellettem s követ – de az intrika állandóan próbálkozik velük. Hogy mi minden volt itt, így el se lehet mondani – egész regény, még pedig rémregény, amelybe bizony már meglehetősen beleöregedtem és őszültem, s már nagyon szeretnék abban a csendes kis faluban lenni, ahová mindig vágytam s melytől ma ép oly messze vagyok, mint valaha. Amit elmondtam, azt is csak azért mondtam, hogy lásd, mily fontos s mennyire nem az én személyemnek szól, ha a presztízsemet itt növelni igyekszem – nekem nagy-nagy tekintélyre van itt szükségem, mert nélküle elvesz itt minden. Magatokfajta ember el nem tudja képzelni, hogy itt mire képesek. Ha nem volna olyan tekintélyem, talán már merényletet is követtek volna el ellenem – egy pasas legalább már nagyon emlegette előttem a revolvert. Summa summarum, ezért van nekem szükségem arra, hogy a tekintélyemet növelő és poziciomat erősítő hírek rólam napvilágot lássanak s lehetőleg mindenki kezébe jussanak. S ezért lett volna fontos, hogy az e.[gyház] megyei jegyzőkönyvet figyelemmel kísérve, Ti is megemlékeztek olykor. Hiszen ha valami ismeretlen rektorról 2 sorban megemlékezik valamelyik e.[gyház] m.[egyei] jegyzőkönyv, Ti nyomban kiemelitek – föltéve, hogy az illető vagy valaki más beküldi Nektek. Rólam az esperesi jelentések olyanokat mondanak, amire egyhamar nem is tudok példát – s néma csend! Igaz, hogy én nem küldöm be közlés végett, mert restellem – de hát Neked van jó néhány munkatársad, akik az e.[gyház] m.[egyei] j.[egy]zőkönyveket figyelemmel kísérhetnék. Az is igaz, hogy nem vagyok a K.[álvinista] Sz.[emle] munkatársa, de az lennék, ha más körülmények között élnék – nekem azonban az egyházi munka mellett a kenyérért is kell dolgoznom. Sokszor nagyon elhagyottnak érzem magam, sokszor elkeseredem, sokszor nem alszom és nagyon sokszor imádkozom azért, hogy bár mehetnék már innen – de úgy látszik, én is úgy járok, mint Jónás![8] Én úgy élek itt ebben a pápista világban, mintha ref.[ormátus] egyház nem is volna, csak mi volnánk itt sziget, egyedül – mi nem érezzük magunk körül azt a református levegőt, mely erőt és bátorságot ad. Hát ha messze vagytok is, ne feledkezzetek meg rólunk. Ha mégis el találnék jutni valaha abba a kis faluba – akkor én fogom kérni, hogy meg se emlékezzetek rólam, legalább is addig ne, amíg meg nem csináltam, amit kell s amit akarok.

De tulajdonképpen nem is ezekről a dolgokról akartam írni, hanem hogy megkérdezzelek 3 témának megírása ügyében, hogy kellenek-e:

1.) Arra gondoltam, nyílt levelet intéznék a lapotokban a püspökhöz,[9] hogy indítson országos mozgalmat az egyke ügyében, de úgy, hogy az mindenképen a parlament elé kerüljön s *kikényszerítse a törvényt;*
2.) a katonai gyülekezetek ügye[10] – ennél szerencsétlenebb dolgot nehéz volna kitalálni; igaz, hogy átmenetinek van szánva a mai állapot, de a tendencia az, hogy a rossz irányban oldassék meg; s elég kárt okozott már eddig is; csak u. n. okos emberek képesek ilyen nonsens-t kitalálni;
3.) a kálvinista templom-építés;[11] erről már írtam egyszer a Prot.[estáns] egyh.[ázi] és isk.[olai] lapban,[12] de egyrészt régen volt, másrészt akkor nem is igen építettek, viszont most nyakra-főre építenek abszurd és antikálvinista templomokat; ha valahol

istállót kell építeni, annak az ügye fölmegy a kerületig a lovak érdekében – de hogy a templom megfelel-e céljának, senki se kérdi.

Mindezekre nem kívánok sürgős választ, mert hiszen mostanában magam is a szokottnál jobban el vagyok foglalva, bizonyára Te is. Majd írsz, ha ráérsz.[13] Csak kérlek, ne szerk.[esztői] üzenetben.

Boldog ünnepeket kíván s szeretettel üdvözöl

Fülep

Dunamell. ref. EK. Lt. C/68. Sebestyén Jenő hagyatéka.
Kézírás.
Címzés: Nagytiszteletű dr Sebestyén Jenő ref. theol. akadémiai tanár úrnak Budapest VIII. Muzeum körút 10. II. 11. „Kálvinista Szemle"
Sebestyén Jenő ld. 3251. sz.

[1] Bajai Református Lapja. Megjelenik okt. 31-én, karácsonykor, húsvétkor és pünkösdkor. Szerk. Ref. Lelkészi hivatal Baja. Fel. szerk. Dr. Fülep Lajos. A lapnak 4 száma jelent meg, az utolsóban FL bejelenti, hogy eltávozik Bajáról; s ezzel a lap megszűnt. A lap 3. számában Az exponált gyülekezetek missziója címmel Sebestyén Jenőtől cikk jelent meg. (3. sz. 2.), a Kálvinista Szemle pedig az 1. szám megjelenésekor megemlékezett róla (1926. XI. 20. VII. évf. 47. sz.).

E levélre Sebestyén a Szerk. üzenetekben a következőket válaszolta: „Dr. F. L. B. Leveledet köszönöm, távollétem miatt nem olvashattam s ez az oka hallgatásomnak is. Szép és kitűnő beosztású lapotokat is most láttam először. Egyébként külön, bővebben fogok válaszolni." (= Kálv. Szle, 1926. XII. 25. VII. évf. 52. 32.)

[2] A levél nem ismeretes.

[3] A cikk a Bajai Reformátusok Lapja 1. sz. 2–5. jelent meg.

[4] XIV. Lajos francia király ismert mondásának parafrázisa: Az egyház én vagyok.

[5] A cikkek a Független Magyarság 1922. VII. 27. sz.-ban és az Új Élet 1922. VII. 28-i sz.-ban jelentek meg A református lelkészválasztás előkészületei címmel.

[6] FL viszonya a bajai katolikus egyházhoz és a város katolikus többségű lakosságához legjobban dr. Molnár Samu, a bajai II. Béla ciszterci gimnáziuma magyar–latin–görög szakos, 1886–1927 között ott tanító, FL-nál több mint húsz évvel idősebb tanárának írásaiból ismerhető meg.

A FL-ék távozásakor nagy szeretettel és FL tevékenységének alapos ismeretével megírt terjedelmes búcsúztatójában („Dr Fülep Lajos elköltözött Bajáról" (Független Magyarság, 1927. VIII. 27. X. évf. 193. sz. 2.), ill. „Elbúcsúzott a reformátusok tudós pásztora" (Bajai Ujság, 1927. VIII. 27. X. évf. 193. sz. 2.) Molnár Samu részletesen ismerteti FL lelkészi és kulturális tevékenységét (előadását a magyar népdalról, a Petőfi-centenárium alkalmából mondott beszédét, említi, hogy bevezette a külön gyermek-istentiszteleteket, gyülekezeti könyvtárat hozott létre, lapot indított stb.). Az 1924-ben négy héten át tartott vasárnap délutáni egyháztörténeti előadássorozatáról (amelyre mindkét bajai napilap minden szombaton felhívta a figyelmet), azt írja, hogy „legtöbbször még katolikus papot is lehetett látni", ill. „felejthetetlen templomi előadásai mindig óriási közönséget vonzottak valláskülönbség nélkül". (Független Magyarság i. h.), s hogy a vasárnapi istentiszteleteken tartott „szónoklatainak olyan nagy híre volt, hogy a templomot hívei mindig megtöltötték, sőt még más vallásúak is szívesen eljöttek, hogy hallhassák a nagy műveltségű tudós pap nagy hírű szónoklatait". (Bajai Ujság i. h.) FLné tevékenységét is részletesen ismerteti és méltatja. A búcsúztatás leírásánál is fontosnak tartja megemlíti, hogy a Fülep-házaspárt felekezeti különbség nélkül tömegesen kísérték ki a vasútra.

A másnap, VIII. 28-án a Független Magyarságban megjelent „A távozó emlékkönyvébe" c. „beküldött cikk", amely minden bizonnyal szintén Molnár Samutól származik, nem a lelkész-Fülepről, hanem az emberről írja a következőket: „És most ez a tüneményes elme, akiből a lángész boldogtalan divinációja enamál, elkívánkozik körünkből." (VIII. 29. 2.)

[7] Jn 6, 60

[8] Jónás 2, 8. 10: „Mikor elcsüggedt bennem az én lelkem, megemlékeztem az Úrról, és bejutott az én könyörgésem te hozzád, a te szentséged templomába. [...] Az Úré a szabadítás."
[9] A Kálvinista Szemlében korábban néhány kisebb jelentőségű cikk foglalkozott csak az egyke-kérdéssel. FL nyílt levele nem jelent meg, valószínűleg nem tartottak rá igényt.
[10] A húszas évek eleje óta folytak az előkészületek a nemzeti hadseregben a tábori lelkészi intézmény meghonosítására. Az első ref. tábori püspököt, Soltész Elemért 1923-ban nevezték ki.
[11] Fülep Lajos: A református templom. = Ref. Almanach az 1928. évre. Szerk. Dr. Sebestyén Jenő. I. évf. Bp. 1928. A Kálvinista Szemle kiadása. 51–53.
[12] Fülep Lajos: A református templom reformja. = Prot. egyházi és iskolai lap. 1917. XII. 9. IX. évf. 49. sz. és XII. 16. IX. évf. 599–601.
[13] Sebestyén Jenő levele nem maradt fenn.

3257. FÜLEP LAJOS – KÁRPÁTI AURÉLNAK

[Baja, 1926. XII. 30.]

Kedves Barátom,

a jó kívánságot[1] köszönöm s mindkettőjüknek szívből viszonozzuk mindketten (feleségem[2] most épp a disznó-trancsírozásnál komandíroz, nagy nap lévén nálunk ma). Maga csakugyan nagyot mulasztott, főleg azzal, hogy ígérete ellenére – címét se írta meg: akartam küldeni karácsonyra pár népies apróságot. Nohát majd húsvétra vagy lejön értük egyszer?

Üdv

Fülep

A dátum postabélyegzőről.
OSzK Kézirattár Fond 26/209.
Kézírás Baja Sugovica-részlet feliratú képeslapon.
Címzés: Nagys. Kárpáti Aurél író úrnak Budapest VIII. Örömvölgy u. 14. II. 17.
Kárpáti Aurél ld. 3052/9.

[1] Az üdvözlet nem maradt fenn.
[2] Zsuzsa – FLné ld. 3217/4.

3258. FÜLEP LAJOS – KÁRPÁTI AURÉLNAK

[Baja, 1927. II. 10.]

Kedves Barátom,

igen sajnáltam, hogy e jó alkalommal[1] nem jött le. Hisz a N.[emzeti] Sz.[alon] azt hiszem, megadta volna a költségeit. No hát majd akkor a nyáron.

Ricciarelli-szobrász Michelangelo mell-szobra,[2] azt hiszem, füst és pára. Én legalább semmit se tudok arról, hogy „Ricciarelli renaissance-szobrász" Michelangelóról mellszobrot készített. Ilyen szobor tudtommal *egyáltalán nincs.* Michelangelóról abból a korból csak *festett* portrait-k maradtak fönn s az is igen kevés. Mich.[elangelo] egyáltalán nem volt híve a portraitnak. Ömaga pl. sohase csinált.

Két hét óta spanyolos vagyok, nagyon megviselt, most kezdek kilábolni belőle, de még mindig lázas vagyok este s nem alszom.

Mindkettejüket mindketten szeretettel mindig

Fülep Lajos

A helynév és dátum postabélyegzőről.
OSzK Kézirattár Fond 26/209.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagys. Kárpáti Aurél író úrnak Budapest VIII. Örömvölgy utca 14. II. 17.
Feladó: Fülep Lajos Baja
Kárpáti Aurél ld. 3052/9.

[1] A Nemzeti Szalon harmadik bajai kiállítását 1927 januárjában rendezték meg, a katalógus előszavát FL írta.

[2] Ricciarelli (Daniele da Volterra 1509–1566) Michelangelo barátja, számos útján kísérő társa volt. FL téved: Daniele de Volterra Michelangelo bronz portréja két példányban is fennmaradt: egyik Firenzében a Casa Buonarrotiban, a másik a párizsi Louvre-ban van.

3259. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR ANTALNAK

[Zengővárkony, 1927.] XI. 28.

Kedves Antikám,

hát hogy a fészkes fittyfirittybe ne érdemelnél meg két sort, de még inkább ezerannyit![1]

Hanem szabad egy zeneesztétikusnak csak annyi fantáziájának lenni, mint egy tenoristának, hogy nem látja onnan a távolból is, mi történik, mikor három hónappal ezelőtt ideérkezem,[2] sok heti pakolás után, kimerülten s 5 kilóval fogyva, ideérkezem – a bútorokat nem számítva – 80 ládával, melyben mind könyv van, meg etnográfiai gyűjtemény, 600 tál, tányér, kancsó, fene tudja, hány húsvéti tojás, s azt egyenként mind nekem kell kibontani, helyretenni, fölakasztani, pucolni, aztán házat rendbetétetni, fürdőszobát állítani, fúrni, faragni, ásni, kapálni reggeltől-estig szakadásig, új helybe beleilleszkedni, hivatalos és egyéb ügyeket intézni, temérdek levelet kapni, időnként vendégeket elszállásolni, közben enni, aludni, ha lehet – mindezt 3 hónap alatt elvégezni, s közben hozzá se jutni, hogy egyik legkedvesebb barátomnak pár sort írjak, azzal vígasztalva magam, hogy azért jó barát, hogy ne haragudjon meg egykönnyen! Last not least közben 2 hétig meghűléssel nyavalyogni, mindenhez a világon kedvetlenül. Hát csináld meg Te ennek a század részét, az eget is bőgőnek nézed, noha csak brácsásnak[3] nevelt az apád.

Ebből a pár sorból, mely dióhéjba foglalja az itt lengedező chaost, mint az Irás az őschaost, mely fölött az Úr lelke lebegett – al p'né tehóm[4] – fölérheted most már ésszel, amit eddig nem tudtál.

De valamit még mondok: Fülep Lajos nem olyan barát, aki ma így, holnap úgy. Én az abszolút embere vagyok ebben is. Akit én egyszer a barátságomba fogadtam, azt onnan a halál se veszi ki többé. Plus forte que la mort.[5]

Most ugyan volna egyéb dolgom, mert néhány perc múlva presbiteri gyűlés lesz. De ha már elkezdtem írni, néhány szóval elmondom, amit bizonyára szeretnél tudni: a hely, hol lakom, mai országunknak tán legszebb helye, legalább az én ízlésem szerint. Most, szomorú és barátságtalan, mert a hegyekből dől a köd s korán sötét van. De majd meglátod tavasszal vagy nyáron, amikor eljössz ide s egy perc alatt többet fogsz föl belőle, mint ha én most oldalakat telefirkálok.

Baj, persze itt is van, mint mindenütt a világon, de itt legalább kéznél vannak a hegyek és erdők, amik közé elmehet az ember megnyugodni.

Most már csak az a fő, hogy a sok zűrzavaron egészen túl legyek és végre ráérjek nyugodtan a magam dolga után látni. Remélem, majd megjön az is apránként.

Te mit csinálsz? Dolgozol? Olvastam Szintézisben írásod[6] (mert azért, látod, erre szakítottam időt), vázlatnak jó, de a nagy próba ezután jő, a teljes földolgozásban. Föltéve, hogy úgy elfelejted a szociológiát[7] és psychológiát, mint ha sose lettek volna.

Egyébként végül még mondok valamit, ami kimaradt a litániából: nagy anyagi gondjaim vannak,[8] építkeznem kellett itt, adósságokba másztam bele. Ami még sose vót.

De most már nem írok tovább, mert fene tudja, mi jut még eszembe, amire jobb nem gondolni.

Mindketten szeretettel üdvözlünk Benneteket mind, én meg külön ölellek

Lajos

A helynév és évszám értelemszerű kiegészítés.
OSzK Kézirattár Levelestár Fülep Lajos – Molnár Antalnak 5. sz.
Kézírás.
Budapestre írt levél.
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] Molnár Antal szemrehányó levele nem maradt fenn.

[2] FL 1927. IX. 1-én csere útján foglalta el a zengővárkonyi lelkészséget. Kezdettől fogva falusi lelkipásztornak készült, de személyes kapcsolatok híján nem sikerült megválasztatni magát. Sebestyén Sándor zengővárkonyi lelkész, akit barátai a figyelmébe ajánlottak, négy fia iskoláztatása miatt szívesen cserélt Bajára.

[3] Molnár Antal 1907–1910 között zongorázni és hegedülni tanult a Zeneakadémián, 1910–1913 között a Waldbauer–Kerpely vonósnégyes brácsása, 1917–1919 között Dohnányi Ernő és Hubay Jenő kamarazene partnere volt.

[4] al pené tehóm = héberül „a mélység fölött" (Karasszon Dezső professzor közlése), Károli Gáspár fordításában „a mélység színén" Mózes I. 1,2

[5] „Erős a szeretet, mint a halál" Salamon Énekek éneke 8, 6

[6] Szintézis. Tanulmányok a szellemi tudományok köréből. Szerk. Nagy Sándor. II. Bp. 1927. Amicus. Benne Molnár Antal: A zeneesztétika föladatai. (21–34.)

FL kritikát írt a Szintézis-ről a Könyvbarátok Lapja 1928. IV–VI. I. évf. 3. sz.-ban. Molnár Antal tanulmányáról a következőket írja: „Molnár Antal a zeneesztétika fogalmáról ir; az alapfogalmakat, a zeneesztétika kategóriáit kellett volna tisztáznia; ez persze a legnehezebb; de ha megvan, minden megvan; néhol, úgy látszik, sejti őket; de nem fejti ki kellően; részletkérdésekbe megy át, mikre csak később kerülhetne sor." (235.)

[7] Molnár Antal: A zenetörténet szociológiája. Bp. 1923. Franklin. Kultúra és tudomány c. művére utal.

[8] Amikor 1927 elején FL figyelmét két lelkész barátja felhívta a zengővárkonyi csere lehetőségére, elutazott Várkonyba. Túl azon, hogy kezdettől fogva falusi lelkész kívánt lenni, a falu maga, fek-

vése, természeti környezete annyira megtetszett neki – élete végéig „magyar Provence"-nak emlegette, s az ország egyik legszebb részének tartotta –, s mivel a csekély lélekszámú egyházközségnek nem volt pénze a parókai rendbehozatalára, magára vállalta, hogy bankkölcsönt vesz fel s ő fizeti a munkálatokat. Az egyszerű tatarozáson kívül a lelkészlakból és a templomkertből is megközelíthető könyvtárszobát építtetett könyvei és gazdag néprajzi gyűjteménye számára. „Volt a százados parókián még fürdőszoba is, sőt angol rendszerű illemhely, de ezek vizét a padlásra falusi kovács által szerelt tartályba az udvari kútból kezdetleges karhajtásos szivattyúval naponta maga a házigazda nyomatta föl, ugyancsak fáradságos munkával, ahogy később magam is megtapasztaltam." (Illyés Gyula: Az eligazító. Fülep Lajos. = Fülep Lajos emlékkönyv. Bp. 1985. Magvető, 181–182.)

Az 5000 pengős bankkölcsönt nyilvánvalóan nem csekély papi fizetéséből törlesztette, hanem úgy gondolta, írói munkából fizeti ki. Erre minden reménye megvolt, mivel Rippl-Rónai József örökösei 1927 végén felkérték egy Rippl-Rónairól szóló, gazdagon illusztrált kötet szövegének megírására. Az Athenaeummal FL meg is állapodott a 2500 fűzött példány bolti árának 10 %-os honoráriumában, de az özvegy és veje sorozatosan újabb és újabb igényekkel állt elő ennek az összegnek a megosztásáról. A kiadó százalékban ígérte a fizetést, az örökösök a maguk számára fix összeget követeltek. Előre látható volt, hogy az elszámolás során problémák adódnak majd, ezért FL visszalépett s a könyv nem készült el.

A következő években a Kajdi-ügy (feljelentések, fegyelmi vizsgálatok stb.) annyira megkeserítette FL életét, hogy nagyobb szabású munkát nem végezhetett. (Ld. 3269. sz.)

1930-ban megkapta a Baumgarten-díjat, amely azonban nem fedezte a bankkölcsön teljes összegét. (Ld. még 3272/2., 3273/1., 3274/2.)

FL zengővárkonyi lelkészi jövedelméről fennmaradt néhány irat. A „2. zengővárkonyi egyházközség Költségelőirányzata az 1924-ik évre" 7 számozatlan lapnyi „A zengővárkonyi református Egyházközség Költségelőirányzata az 1927-ik évre" c. lap A) Szükséglet: 1. Személyi járandóságok: A) Lelkészi fizetés feliratú lapja 12 pontban tartalmazza a részben pénzben, részben természetben járó jövedelmet az 1927. VI. 24-én tartott presbiteri gyülés határozata alapján. Érvényességi ideje egy év; 1928. IV. 23. Egyik aláíró az ekkor még zengővárkonyi lelkészként működő Sebestyén Sándor, akinek helyét 1927. IX. 1-én vette át FL.

Az Egyházmegyei Levéltár őrzi e mellett azt a FL kézírásával készült iratot, amelyen dátum nem található, de minden valószínűség szerint lelkészi működésének első idején készült:

„A zengővárkonyi református egyház lelkészi díjlevele.

1. Készpénz	71 P.[engő] 40 fill.[ér]
2. Sertésre	17 P[engő] 14 fill.[ér]
3. Búza kész szeműl	24. 48 q.
4. Búza a szántóföldeknek az országút által lett megcsonkításáért kárpótlásul	0.24 q.
5. Bor collecta	13.58 H[ektó]l.[iter]
6. Kemény tűzi hasábfa. Beszámítva.	68 köbméter.
17. Faggyú	14 kgr. A hús árán számítva.
18. Só	56 kgr. A helyi ár szerint
9. Széna – előszéna – beszállítva, 2 négyigás szekérrel =	24 q.

10. Szántóföld mintegy 11 magyar hold, három nyomásban, melyet az egyház szántat, a lelkész által adott maggal bevettet, a termést learattatja és behordatja, a kapás vetemények minden munkáját is az egyház köteles végeztetni.
11. Kenderföld mintegy ½ hold; melynek mindennemű munkáját az egyház köteles végeztetni, s e földet az egyház tagok minden hatodik évben saját udvarukról megtrágyázzák.
12. Szántóföld 10 magyar hold, melyből 4 hold régi föld, 6 hold pedig a legelő elkülönítés alkalmával hasíttatott ki. Ezeknek minden munkája a lelkészt illeti. Ezenkívül a közös legelőben bennhagyott 3 magyar hold legelő illetmény, a legeltetés a lelkészt illeti.
13. A falu derekán volt szilváskert árának (600 K[orona] = 816 P[engő]) 6 %-os kamata.
14. Temetőkert minden haszna a lelkészt illeti, füvét az egyház lekaszáltatja, gyűjteti és beszállítja.

15. Gesztenyésben 9 db. gesztenyefa. Két elégetett gesztenyefáért fizet az egyház 10.98 P.[engő]-t. Tehát gesztenyefák száma ez idő szerint csak hét.
16. A leányok évenként tartoznak 56 dekgr. kendert vagy csepűt fejenként megfonni és a termelt kendert vagy lent megtörni vagy eltilolni.
17. Zab szemül 2.28 q.
18. Minden évben 4 fuvar egy állomásig.
19. Évenkénti 6 úrvacsora-osztáshoz szükséges kenyérsüttetésre kap a lelkész az egyháztól összesen 1.60 q. lisztet és összesen 3.5 kg. sót. Ezenkívül tiszteletdíjat összesen 7 kg. marhahúst és összesen 10 liter bort, folyó árban számítva.
20. Keresztelési díj 1.08 P.[engő]; ezenkívül minden koma 17 fillér.
21. Esketési díj: vőlegény fizet 3.80 P.[engő]-t, menyasszony 1.90 P.[engő]-t, ha a vőlegény vidéki, mindenik fél kétszeresen fizet.
22. Halotti prédikálásért 5.44 P.[engő]. Halottak anyakönyvezéséért esetenként 1.36 P.[engő]. Jegyzet: Vidékiek és helyben egyházi adót nem fizetők a stóladíjak kétszeresét fizetik.
23. Anyakönyvi kivonatok s bizonyítványokért 2.72 P.[engő].
24. T. Patai Éva asszony által 1807-ben a lelkészi hivatal részére adott 100 v[áltó]f]orin[t] az 1811 évben 20 v[álto]f[orin]tra devalválódott, ennek mai értéke 22.85 P.[engő], melyet a lelkészek akként használhatnak, hogy mindegyik köteles azt hivatalváltozás esetén utódjának átadni.
25. A lelkészlak udvarára gyült trágyát tartozik az egyház a lelkészi földekre kihordatni.
26. A harangozó köteles a lelkészházhoz szükséges fát felvágni, a házi kertet megmunkálni és marháit télen által ellátni; továbbá gesztenye- és gyümölcs-szedéskor segédkezni.
27. Tisztességes szabadlakás és a hozzátartozó belsőség, valamint a ház folyásában levő szilvás használatával együtt."

A zengővárkonyi presbiteri ülések jegyzőkönyveiből FL javadalmával kapcsolatosan a következő döntések olvashatók ki: 1927. XI. 20-án a lelkészi és tanítói borjárandóságot a presbitérium literenként 40 fillér készpénzzel váltja meg. FL elfogadta a javasolt összeget, a tanító ragaszkodik a literenként 50 fillérhez. FL erre felajánlja, hogy a 10 fillér különbözetet a neki járó 40 filléres összegből vonják le, és adják a tanítónak.

Egy másik jegyzőkönyvben FL 1928-ban kijelenti, hogy ő az összes pénzért megváltott tételért 1000 pengőt vett fel, de ebből 650 pengő az egyházközségnek megítélt adócsökkentésből adódik, tehát a neki járó pénzhez az egyházközség csak 348 pengővel járult hozzá. – Utóbb újból nagyobb adócsökkentést kapott az egyházközség, s attól fogva a FL javadalmához való pénzbeli hozzájárulása 230 pengőre csökkent. (A Baranyai Református E.[gyház] M.[egye] Levéltára iratainak másolatához Győrfi Bálint és Szabó Gábor szívességéből jutottam hozzá.)

3260. FÜLEP LAJOS – KELETI ARTÚRNAK

Zengővárkony, 1927. XII. 28.

Kedves Barátom,

a nekem igen kedves karácsonyi ajándék[1] meglepetését szívből köszönöm, költeményeit eddig csak elszórtan itt-ott ovashattam – most nyomban neki ültem s elolvastam a könyvet eleitől végig, nagy örömem telt benne.

Véleményemet is megírom róla valamelyik folyóiratba.[2]

Ha valóban nem sajnálja tőlem egyéb könyveit,[3] eddigi örömömet csak növelni fogja.

Szíves üdvözlettel és kézszorítással

Fülep Lajos

OSzK Kézirattár Fond 117/321. 8. sz.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Keleti Arthúr író úrnak Budapest Bristol szálló IV. Mária Valéria utca 4.
Feladó: Dr. Fülep Lajos Zengővárkony u. p. Pécsvárad

Keleti Artúr (1889–1969) költő, műfordító. Banktisztviselőként élt, rajongott Itáliáért, vonzódott a festészethez. Gulácsy Lajos közeli barátja volt, ő őrizte meg Gulácsy írásos hagyatékát, levelezésének másolatát és a rá vonatkozó újságkivágatokat. FL-sal korábban nem volt kapcsolatban.

A borítékon Keleti írásával: FL megírni kik írtak eddig, s a Nyugatot emlegetni, képzőművészek, kultúra nélkül, leghivatottabb M. C. Pál levelei [...] (olvashatatlan szavak).

[1] Keleti Arthúr: Angyali üdvözlet. (A külső címlapon:) Versek. (A belsőn:) Litániák. „Beato Angelico halhatatlan emlékének." Molnár C. Pál fába metszett rajzaival. Bp. 1928. Amicus. 2. bőv. kiadás 800 számozott példányban. (A kötet 1927 karácsonyára jelent meg.) Az első kiadás 1916-ban látott napvilágot az Amicus kiadónál. A FL-nak küldött példány, amelyet a szerző nyilván dedikált, halálakor nem volt meg a könyvtárában.
[2] FL Keleti Arthúr: Angyali üdvözlet c. cikke a Nyugatban jelent meg. (1928. II. 16. XXI. évf. 4. sz. 311–313.)
[3] FL könyvtárában halálakor egyetlen Keleti Artúr-kötet sem volt; nem tudni, mely műveit küldte még el.

3261. FÜLEP LAJOS – KELETI ARTÚRNAK

Z[engő]V[árkony,] 1928. I. 25.

Kedves Barátom,

igen köszönöm a könyvküldeményeket,[1] mindent azonnal elolvastam. Irni is akartam Önnek mindjárt, de valaminek elintézését vártam, – miről alább – hogy positivumot írhassak; ezt ugyan, sajnos, ma se tehetem, mégis írok, mert ma jött levelére nem akarom válasszal váratni.

Még akkor, mikor jeleztem, hogy könyvéről írok, meg is írtam a cikket.[2] Eredetileg a Könyvbarátok Lapjának[3] szántam, azonban hosszabbra sült el, mint terveztem (8 kéziratoldal, ív-alak), a K.[önyvbarátok] L.[apjá]-nak pedig nincs helye hosszabb recenzióra. Igy nekik nem is említettem, hanem Osvátnak[4] írtam, s fölajánlottam neki. Vártam a választ (megjegyzem, ide a posta nagyon lassan közlekedik), de nem jött; közben Gellérttel levelet váltottam más ügyben;[5] s megkérdeztem, mért nem ír Osvát; Gellért azt felelte, Osvát már írt nekem; én azonban máig se kaptam meg (lehet, hogy elveszett, ami itt szintén meg szokott történni), s ezért újra írtam Gellértnek, közöltem vele, hogy O.[svát] levele nem jött meg, írjon újra.

Most várom. Ismétlem, a cikk itt van készen az asztalomon. Ha O.[svát] azt írja, hogy kell nekik, rögtön küldöm – de ha valamilyen okból nekik nem kell, mit csináljak vele? Nexusban van Ön Nyugatékkal? Ha igen, valamilyen alkalmas módon esetleg megtudakolhatná, már csak azért, hogy hamarább lebonyolódjék a dolog. Kijöhetett volna a febr.[uár] 1-i számban, így azonban már erről lekésett.

A rajzokra[6] nézve: én az A.[ngyali]Ü.[dvözlete]t homlokegyenest ellenkező módon interpretáltam, mint ami a rajzokban van. Ha a rajzok annyira az Ön intencioi szerint készültek, mint ahogy írja, akkor én úgy látszik nemcsak a rajzolóval, hanem a költővel is ellenkező nézeten vagyok. Eszerint nagyon lehet, hogy az én interpretaciom (mely egyébként igen elismerő) nem fog az Ön helyeslésével és tetszésével találkozni. Talán teljesen eltévesztettnek fogja ítélni. Most már magam is kíváncsi vagyok rá, s azért is szeretném, ha mielőbb megjelenne.

Ebből a szempontból érdekel a levelezés is, nagy érdeklődéssel várom.

Lehet, hogy a tavasszal pár napra fölmegyek Pestre, akkor fölkeresem.[7]

Szíves barátsággal üdvözli

Fülep Lajos

OSzK Kézirattár Fond 117/321. 7. sz.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Keleti Arthúr úrnak Budapest IV. Mária Valéria utca 4. Bristol szálló
Feladó: Fülep Lajos Zengővárkony Pécsvárad
Keleti Artúr ld. 3260. sz.
A borítékon Keleti írásával nem e levéllel kapcsolatos feljegyzések.

[1] Ld. 3260/3.
[2] Ld. 3260/2.
[3] Könyvbarátok Lapja. Szerk. Síkabonyi Antal 1927–1928-ban jelent meg. FL Síkabonyi felkérésére 11 cikket írt a lapba, egy kéziratban maradt.
[4] Osvát Ernő (1876–1929) szerkesztő, kritikus, 1908-tól haláláig a Nyugat szerkesztője.
[5] A Gellért Oszkárral való levélváltást ld. FLev. II. 612–613. sz.
[6] A kötet fába metszett rajzait Molnár C. Pál (1894–1981) festő, grafikus készítette, aki ekkortájt lett az ún. római iskola egyik vezető tagja. Az Angyali üdvözlet készülése idején Svájcban gyógykezeltette magát, így Keletivel való levelezéséből rekonstruálható a rajzok megszületése. (OSzK Kézirattár Fond 117/59., ill. Fond 117/118/a.) Keleti csakugyan minden részletet előírt Molnár C. Pálnak a rajzokhoz, aki válaszaiban panaszkodik, „borzasztó, kellemetlen, hogy annyiszor változik a Mester terve". (Fond 117/59. 1927. VI. 3.), majd azt panaszolja, hogy az ő szerepe mellérendeltből alárendelt lett (Uo. 1927. VI. 4.). Kijelenti: „Mondom, nem a verseket illusztráltam, hanem a plasztikus nyelv eszközeivel megkíséreltem Keletit megrajzolni." (Uo. VI. 27.)
[7] Nem találkoztak Budapesten.

3262. FÜLEP LAJOS – KELETI ARTÚRNAK

Z[engő]V[árkony] 1928. I. 26.

Kedves Barátom,

tegnap küldött levelem[1] egyik passusa már tárgytalan.

Nyugatéktól ma választ kaptam (express), e szerint Osvát[2] levele csakugyan elkallódott. Azután ezt írják: „A Keleti Arthúr könyvéről írt cikket nagyon szívesen vesszük; várjuk mihamarabb."[3]

Ugyancsak a mai postával el is küldtem.

Azért sietek ezt közölni, hogy már szükségtelen minden lépés; s kérem is, hogy ne tegyen róla említést (senkinek).

A posta csinálta a galibát – igaz, hogy ezt mindjárt tudhattam volna.

Szíves barátsággal

Fülep

OSzK Kézirattár Fond 117/321. 6. sz.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Keleti Arthúr úrnak Budapest Bristol szálló IV. Mária Valéria utca 4. Express.
Feladó: Fülep Lajos Zengővárkony Pécsvárad
Keleti Artúr ld. 3260. sz.
A borítékon Keleti nem e levéllel kapcsolatos feljegyzései.

[1] Ld. 3261. sz.
[2] Ld. 3261/4.
[3] Ld. 3260/2.

3263. KELETI ARTÚR – FÜLEP LAJOSNAK

Bp. 1928. I. 27.
(cím Bristol szálló)

Kedves és tisztelt Fülep Lajos Mesterem!

A legnagyobb mértékben megtisztelő rám nézve, hogy érdemesnek tartotta munkámmal foglalkozni s megírni véleményét munkámról az említett cikk[1] keretében. Bizonyosan nagyszerű ez írás s én nagyon nagyon szeretném olvasni már s a Nyugatban! – Elek Arturnál[2] többször jártam mostanában Az Ujságnál s említést tettem néki az Ön első leveléről már, amiben említette, hogy írni fog az A.[ngyali] Ü.[dvözlet]-ről.[3] – Elek már akkor is azt válaszolta, hogy a Nyugatba kellene írnia a cikkét, ahol azt nagy örömmel fogadnák. Most második *ma* érkezett levele alkalmából ismét említést tettem a dologról Elek Artur-nak, megmondtam neki, hogy van egy kész cikke az A.[ngyali] Ü.[dvözlet]-ről s amit a Nyugatnak szánt, mire Elek megismételte, hogy a legnagyobb örömmel fogják venni az írást Nyugaték, s ahol is szó esett többször is már arról, hogy cikkeket szeretnének kapni Öntől. – Tehát Elek Artur azt üzeni, hogy volna szíves *ajánlott levélben postára tenni a cikket, akár Osvát,*[4] *akár az ő (Elek A.) címére,* ez esetben ő adná át s szívesen Osvátnak cikkét. Én ismerem jól Osvátot, de nem akarok eljárni nála e dologban s nincs is itt szükség reám e dologban. – (A Nyugat foglalkozott velem sok ízben már, Lesznai Anna,[5] Szini Gyula,[6] Tóth Árpád,[7] Füst Milán[8] írtak rólam komolyabb figyelőt, cikket.) *Tehát kedves Fülep Mesterem, tegye postára – e sorok vétele után – egy ajánlott levélben cikkét.* – Ami a Molnár C. Pál[9] pictor barátommal való levelezésemet[10] illeti, leveleinket, melyek hosszú megbeszéléseink kiegészítése okából íródtak, a közeli hetekben postára teszem Fülep Mester címére – ha ugyan szükség van rá még. U. i. mikor M.[olnár] C. P.[ál]-t illusztrátoromul elfogadtam (idehaza nem találtam jobbat fiatal pictoraink, rajzolóink között) M.[olnár] C. P.[ál] stílusát is elfogadtam egyúttal s *e levelek* hogy úgy mondjam: más irányban érde-

kesek! – a rajzok tartalmának kialakítása okából íródtak s azontul legfeljebb a részletek, hátterekben való elmélyedésre serkentik a rajzolót – megjelölve azokat a pictorokat, s munkáikat, ahol e dolgok studírozhatók. S e rajzok a versek kedvéért készültek s nem a versek a rajzok kedvéért. S nem tudom el tudták-e érni azt a harmóniát, amit az összemüködéssel elérni szándékunkban volt, elérni akartunk – könyvünk lapjain. De sokat törtük a fejünket, sokat dolgoztunk, ez bizonyos. De hogy mit produkáltunk s mit ér e munkánk, azt az Ön cikkéből fogjuk megtudni majd. Meg vagyok róla győződve, hogy nagy hasznunkra lesz ez írás – hisz a legavatottabb kritikus vitatja meg benne munkánkat.

Amikor mégegyszer megköszönöm Önnek, hogy foglalkozott munkánkkal, megköszönöm fáradozását s figyelmét s a kilátásba helyezett látogatását a tavasszal.[11] Nagyon örülnék, ha találkozhatnánk s megismerhetném Önt személyesen.

Addig is sokszor üdvözli Fülep Mestert

hálás híve

Keleti Arthúr

OSzK Kézirattár Fond 117/77a
Kézírás (a példány nem FL, hanem Keleti Artúr hagyatékában maradt fenn, valószínűleg önmaga számára készített autogr. másolat).
Zengővárkonyba írt levél.
Keleti Artúr ld. 3260. sz.

[1] Ld. 3260/2.
[2] Ld. 3254. sz.
[3] Ld. 3260/1.
[4] Ld. 3261/4.
[5] Lesznai Anna: Versekről s még inkább szavakról és írójukról. = Nyugat, 1912. V. évf. 15. sz. 226–229. (A kámzsás festőről.)
[6] Szini Gyula: Keleti Arthúr. = Nyugat 1921, XIV. évf. 1. sz. 76–77. (A boldogtalan Raynaldo-ról.)
[7] Tóth Árpád: Angyali üdvözlet. = Nyugat, 1916. IX. évf. 13. sz. 345–346. (A kötet első kiadásáról.)
[8] Füst Milán nem írt a Nyugatba Keleti Artúrról.
[9] Ld. 3261/6.
[10] Uo. Nem tudni, elküldte-e Keleti a leveleket FL-nak.
[11] Ld. 3261/7.

3264. KELETI ARTÚR – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1928. II. 16. után]

Kedves és tisztelt Mesterem!

Nagyon, nagyon köszönöm a szép Figyelőt,[1] amelynek megjelenése valóban eseménnyé lett, annyian vitatkoznak felette. Mégis egy nagy kérésem volna még Önhöz: tudni szeretném, minekutána elolvasta a többi könyveket,[2] talált-e hozzátenni valót vagy elvenni valót véleményét illetőleg. Megvallom, első olvasásra egy kicsit megzavart tanulmánya. Különösen attól tartottam, hogy a kénytelen-kelletlen minősítő szava az „idegen", mint Ön is érezte, félreértésekre fog alkalmat adni. S valóban túlontúl is ellenem szegzik, magyaráz-

zák ezt a jelzőt, egyáltalán figyelmen kívül hagyva a szónak azt a magasrendű értelmezését, amit Ön intencionált. Leveleiből tudom, hogy kritikáját még az A.[ngyali] Ü.[dvözlet] után következő munkáim elolvasása előtt alkotta meg. Feleltek-e kérdéseire, kétségeire többi munkáim valamelyest? Ha igen, teljes képet szeretnék kapni munkáimról, akár a nyilvánosság előtt, akár magamnak és ha nem fárasztom vele különösebben. A nyilvánosság előtt ennek az értelme az volna csak, hogy védelmet adna a támadások ellen. Én a magam részéről megtaláltam a megnyugvást értékelésében. A Nyugat legszebb ideire emlékeztet ez a kritikai tanulmány és sokan irígylik tőlem, hogy az évek óta hallgató Fülep Lajos megszólalni tartotta érdemesnek ez alkalomból, és nekem ravaszságnak tudják be, hogy meg tudtam szólaltatni. Remélem, hogy itt Ön elneveti magát, ismerve a cikk spontán keletkezését. Még egyszer nagyon megköszönöm Önnek megtisztelő írását. M.[olnár] C. Pált[3] azonban nem hagyhatom [...][4]

Ha a zajlásból még valami említésre érdemes ki fog emelkedni, akkor azt hiszem, nem zavarom túlságosan, ha soraimmal meg fogom keresni.

Őszinte szívvel köszöni hálás nagyrabecsülő híve

K.[eleti] A.[rthúr]

OSzK Kézirattár Fond 117/77a
Kézírás (a levél nem a FL, hanem a Keleti Artúr hagyatékában maradt fenn, valószínűleg önmaga számára készített autogr. másolat vagy fogalmazvány).
Zengővárkonyba írt levél.
Keleti Artúr ld. 3260. sz.

[1] Ld. 3260/2.
[2] Ld. 3260/3.
[3] Ld. 3261/6.
[4] Üresen hagyott hely, a Molnár C. Pált védelmező sorok számára.

3265. FÜLEP LAJOS – KELETI ARTÚRNAK

Z[engő]V[árkony,] 1928. II. 25.

Kedves Barátom,

csakhogy nem haragszik! Elolvasván a Nyugatban a cikket,[1] attól tartottam, meg fog neheztelni érte. Ez a cikk – eltalálta – nem fedi teljesen az intecioimat. S ennek oka: a keletkezésének módja. – Igy volt. Én eredetileg nem gondoltam a Nyugatra. Láttam a prospektuson, hogy a Nyugat már írt, kétszer is, az A.[ngyali] Ü.[dvözlet]-ről,[2] s abban voltam, hogy velük bizonyára elintézettnek tartják a könyvet s szükségtelennek visszatérni reá. Ezért hát a Könyvbarátok Lapjára[3] gondoltam. Igen ám, de ez a folyóirat csak rövid cikkeket, jobbára recensiokat közöl csak könyvekről. Hát megpróbáltam – s itt a baj. Ha megfeszülök, se férek el speciális mondanivalókkal recensióba. Irtam – s mikor már láttam, hogy hosszabb a kelleténél, végét szakasztottam. Sans façon. de még így is láttam, meghaladta a K.[önyvbarátok] L.[apja] felvevő képességét. Ekkor írtam a Nyugatnak. A választ – mivel Osvát levele[4] elveszett – soká kaptam meg. Közben átírtam, ill. kiegészítettem volna a cik-

ket – de mire válaszuk megjött, akkor én már mást csináltam s azt nem hagyhattam. Igy hát, szinte újraolvasatlanul, elküldtem, mert akkor meg mindjárt kellett. Igy, persze, hogy félreértésekre adhat alkalmat. Hisz a java ott kezdődött volna, ahol vége szakadt – s az lett volna a positiv fele. Sajnálom, hogy ezt most már nem írhatom meg, mert más munkában vagyok, de majd eljön az ideje, s akkor mindent elmondok, ami most bennem rekedt. Akkora félreértésnek azonban még se lett volna szabad támadnia, hogy az „idegen"-t értékelésnek vették. Minden műalkotás, minden lezárt forma „idegen". Az Ön poézise, szerintem, különösen meg tudja éreztetni – szinte szimbolikusan – a művészetnek idegenségét, mert még egy másik fokú idegenség is van benne. Ezért én stílus-törésnek tartom a közvetlenség keresését, aminek különben se vagyok barátja. A művészet megalkuvásának tartom. Olyan féle, mint a Garibaldi-szobrok alatt a valóságos sziklát imitáló piedesztál. Veszélyezteti a distanciát – melynek helyre állítását nem szabad a piktorra bízni!

No és most M[olnár] C. P.[ál] rajzairól.[5] Hát ezt viszont én se hagyhatom. Itt pikturáról van szó, amiben pápának tartom magam (másban talán csak sekrestyés). Az a mániám, hogy ha kép felé csak a könyököm fordítom, megmondom, micsodás. Az Ön verseihez valami olyanféle rajzok kellenének, mint William Blake-é[6] – persze ezeket ő maga csinálta!, de ebből meg fogja érteni, hogy én körülbelül mire gondolok. Azok is vaskos rajzok, de ugyanabban a lelki szférában élnek, mint a versek. S ez a fő. Nem tudom, mennyire ismeri – de bizonyos vagyok, hogy nagy örömét lelné benne. Un grande autentico.

Pestre menetelem dolga egyelőre húzódik s még nem is bizonyos.

Szíves üdvözlettel és meleg kézszorítással

Fülep

OSzK Kézirattár Fond 117/321. 5. sz.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Keleti Arthúr úrnak Budapest IV. Mária Valéria utca 4. Bristol Szálloda
Feladó (a név letépve:) Zengővárkony Pécsvárad.
A boríték hátán Keletinek a levéllel össze nem függő feljegyzései.
Keleti Artúr ld. 3260. sz.

[1] Ld. 3260/2.
[2] Ld. 3263/7. Második cikket az Angyali Üdvözletről a Nyugatban nem találtam.
[3] Ld. 3261/3.
[4] Ld. 3261/4., ill. 3262., 3263. sz.
[5] Ld. 3261/6., 3263/9., 3264/3.
[6] Blake, William ld. 2576/11. Saját technikával adta ki versciklusait, amelyekben a szöveg és az illusztráció szerves egységet alkot.

3266. FÜLEP LAJOS – KELETI ARTÚRNAK

Z[engő]V[árkony,] 1928. VI. 15.

Kedves Barátom,

kérem ne vegye rossz néven ezt a nagy késedelmet. Nekem is volt közben egy s más bajom, amely miatt jóformán minden érintkezésem megszakadt a külvilággal.

Sajnálom, hogy a kritika miatt annyi baja van[1] – de azt hiszem, némi hipochondria is vegyül bele. Sötétebbnek látja a helyzetet, mint amilyen valójában. Majd amikor kis idő múltán visszatekint rá, szintén ezt fogja gondolni.

Szívesen teszem meg, ami tőlem telik. De egyrészt lehetetlennek tartom, hogy a Nyugat ilyen rövid időközben megint alkalmat adjon, másrészt magam is most annyira egyéb dolgokban vagyok, amiket nem hagyhatok – azt gondolom hát, várjunk még, lesz még jó alkalom, mely erőltetés nélkül kínálkozik s mindnyájunknak jobb lesz. Igérem, hogy nem fogom elmulasztani. Egyébként, ami fáj, még hasznos is lehet – sőt az szokott a leghasznosabb lenni.

Van azonban levelének egy passzusa, melyet meg kell korrigálnom. Nem Ön kért föl engem arra, hogy írjak, hanem én magam ajánlottam föl.

Végül: akárkik ugratásának ne üljön föl.

Szívből üdvözlöm

Fülep

OSzK Kézirattár Fond 117/321. 3. sz.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Keleti Arthúr úrnak Budapest IV. Mária Valéria utca 4. Bristol szálloda
Feladó: Fülep Lajos Zengővárkony Pécsvárad.
Keleti Artúr ld. 3260. sz.

[1] Ld. 3264. sz.

3267. FÜLEP LAJOS – KELETI ARTÚRNAK

Z[engő]V[árkony,] 1928. VIII. 25.

Kedves Barátom,

most, hogy előveszem levelét[1] megválaszolás céljából, elszörnyedve látom, hogy még júl.[ius] 9-én kelt. El se képzeltem, hogy ennyi idő telt el azóta! Tudja, nálunk egész más a tempója az időnek, mint városban: nyáron, mikor egyik munka a másikat éri (szénahordás, aratás, cséplés stb.), nyargalton-nyargal, télen pedig gyönyörűséges-lassan muladoz. De meg aztán ilyenkor van nálunk a vendég-járás ideje is (városiak ilyenkor érvén rá leginkább) s így bizony én azt hittem, még nem is kések olyan nagyon a válasszal. Kérem, ne haragudjon érte!

Az előszót[2] nagyon szívesen megírom. Csak kérem, közölje, mikorára kell s mennyi legyen.

A kötetbe[3] fölveendő fordításaira megjegyzésem, ha nem veszi rossz néven: ha már újra megjelennek, kívánatosnak tartanám, ha alaposan átnézné őket, mert sok germanizmus van bennük; egyik-másik ugyan csak aprólék s másnál tán szóvá se tenném, de olyan művésznek, mint Ön, a legkisebb részletben is impeccable-nak kell lennie. Ha kívánja, szívesen megmondom, milyen hibákra gondolok. Mivel könnyű rajtuk segíteni, kár volna benne hagyni.

Szívből üdvözli igaz híve

Fülep

OSzK Kézirattár Fond 117/4. sz.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Keleti Arthúr úrnak Budapest IV. Mária Valéria utca 4. Bristol Szálló
Feladó a boríték megcsonkulása miatt nincs.
Keleti Artúr ld. 3260. sz.

[1] Keleti levele nem maradt fenn.
[2] FL nem írt előszót, Keletinek nem jelent meg újabb kötete.
[3] Nincs olyan Keleti-kötet, amely műfordításait is tartalmazza.

3268. BÁRDOS LAJOS – FÜLEP LAJOSNAK

[Strassbourg,] 1928. XII. 28.

Kedves Nagytiszteletű úrnak és Nagytiszteletű Asszonynak boldog újévet kíván
mély tisztelettel

Bárdos Lajos
ref.[ormátus] theol.[ógus]

MTAKK Ms 4585/78.
Kézírás Strassbourg La Cathédrale Le Tympan du Grand Portail feliratú képeslapon.
Címzés: Nagytiszteletű Dr. Fülep Lajos ref. lelkész úrnak Zengővárkony Baranya m. Hongrie
Feladó neve nincs, címe: 1 bis Quai St. Thomas
Bárdos Lajos ld. 3033. sz.

3269. FÜLEP LAJOS – SZILÁGYI BÉLÁNAK

Z[engő]V[árkony,] 1929. VII. 16.

Kedves Bélám,

megkaptam értesítésed, hogy az esperes úr[1] az áll.[am] ügyészséghez akarván áttétetni Kajdi[2] ügyét, a hamisított okmány eredeti példányát kívánja e célra. Nagyon jól tetted, hogy rögtön írtál nekem erről. Én azonnal bementem Pécsre és beszéltem egy igen kitűnő ügyvéddel és egy törvényszéki bíróval. Elmondtam nekik töviről-hegyire, milyen ügyről és milyen emberről van szó. Egybehangzóan mindketten azt mondták (noha külön-külön beszéltem velük), hogy a hamis bizonyítvány eredetijét *a világért se bízzuk postára és esperes úr ne küldje az ügyésznek posta útján!* Azt mondták, elég gyakori eset, hogy ilyen módon küldött iratok a bíróságnál eltűnnek! (Az ügyvéd említette, hogy mostanában a Kúriánál egy nagyszabású ügy iratai eltüntek! Nem tudom, nem-e az Ungváry-perben; nem kérdeztem.) Azt mondták, az eljárás ilyen veszélyes esetben a következő: esperes úr megküldi a bejelentést a pécsi kir.[ályi] ügyészségnek, csatol hozzá egy másolatot a bizonyítványról (amit Te is hitelesíthetsz; megkérdeztem, nem szükséges, hogy közjegyző hitelesítse) s *a beadványban megírja, hogy az eredeti példányt személyesen viszi el valaki az ügyészségre;*

mikor aztán esperes úr elküldte a beadványt, egyidejűleg értesít Téged s akkor vagy Te vagy én elvisszük az eredeti bizonyítványt az ügyészségre, ott az elnöktől megtudjuk, melyik ügyésznek osztották ki az ügyet, és *személyesen annak az ügyésznek a kezébe adjuk:* ez az ügyész pedig vagy maga készít róla másolatot s az eredetit visszaadja, vagy pedig átvételi elismervényt ad róla, az eredetit ott tartja és elzárja a saját, *ilyen célra szolgáló Wertheim-szekrényében!* Ekkor aztán nyugodtak lehetünk. (A törvényszéki bíró azt is megmondta, az ügyészségen valahogy kifejezést ne adjunk azon aggodalmunknak, hogy az okmányt a bíróságon az elvesztéstől féltjük, mert – azt mondja – az ilyesmi megtörténik, de *beszélni nem szabad róla.* Hanem csak azt kell mondani, hogy a postán való elkallódástól féltjük s *ezt az indokolást írja bele esperes úr is a beadványokba.* Történhet pl. vasúti katasztrófa stb. – s akkor nekem végem van!) Nem kis dologról van [szó]: arról, ami mindenkinek becses, nekem az életemről, a feleségemnek pedig az existentiájáról. Ha ez a bizonyíték kicsúszna a kezünkből, képzelheted, mit csinálna velünk ez az ember. (A fényképezést, amit Te tanácsoltál, említettem a jogászoknak, azt mondták rá, szükségtelen és céltalan.)

Kérlek tehát, légy szíves ilyen értelemben sürgősen informálni esperes urat és megkérni, hogy ilyen módon tegye át az ügyet a pécsi ügyészséghez. Ma már ez az egyetlen mód, hogy a sok bajon és káron valamennyire reparálni lehessen.

Kajdi egyébként ma szolg.[álati] bizonyítványt kért tőlem – pályázat céljára! Visszaírtam neki, hogy csak esperesi felhatalmazásra adhatok. Szóval most már menne – ha lehetne! Ugyan megesne nekem, ha ő most pályázhatna és valahol megválasztanák: nem azt mondanák itt, hogy a bűne miatt el muszáj volt mennie és kegyelemből elengedték máshova, hanem azt, hogy a pap elmarta, csak neki nem volt jó, mert lám másutt megválasztották.

Most már egész Pécsvárad is tele van a várkonyi botrány hírével. Elég kellemetlen. Sokan azt mondják – s én is azt hiszem – hogy egy éjjel megszökik ez a gazember s arra ébredünk, hogy reggel nem lesz itt. Akkor jön majd a fekete leves uraiméknál – ahogy az esperes úr szokta nevezni a presbitereket. Amikor majd számot kell adni a tanítói jav.[adalom] tételekről, amiket derűre-borúra kiadtak neki s amiket ő rögtön el is költött. A kúrátor[3] volt a főcinkosa és fizetett neki figyelmeztetésem ellenére. Most majd kisül, hogy a sajátjából fizetett – mert az egyház nyakába sózni a dolgot nem engedem.

Amint az esperes úrtól az ügyészhez intézett beadványra nézve valamilyen értesítést kapsz, kérlek, közöld velem azonnal. Hogy aztán Pécsre melyikünk menjen, Tőled függ. Nekem azonban könnyebb, mert közel van. Addig különben még Nyáryval is beszélek a dologról, most nem volt otthon.

Az idén megint bajban leszünk a zsák-hiány miatt. Nem tudnátok nekünk valamennyi zsákot eladni vagy kölcsön adni? Hiszen már nem gazdálkodtok s tán van fölösen.

Szeretettel ölel

Lajos

Dunamell. Ref. EK Lta. A Tolnai em. ir. A/10. Bírósági ir.
Kézírás. Rajta: Érk. 1929. VII. 17. 324–929. sz.
Öcsénybe írt levél.
Szilágyi Béla (1884–?) ref. lelkész, a Tolna megyei Öcsényben szolgált, FL jó barátja volt.

[1] Nyáry Pál (1879–1955) pécsi ref. lelkész. 1928–1940 között a Felsőbaranyai Egyházmegye esperese.

[2] Kajdi Lajos tanító ügyéről van szó, aki 1929 elején megpályázta a zengővárkonyi orgonista-kántortanítói állást, s a presbitérium őt választotta a jelentkezők közül. Kajdi Romániából szökött át Magyarországra. Először Drávapiskiben tanított, majd megpályázta és elnyerte a zengővárkonyi tanítói posztot. 1929-ben II.-ben megkezdte a tanítást, de hamarosan olyan anyagi követelésekkel lépett fel, amelyeket FL nem volt hajlandó teljesíteni. Kajdi bosszút fogadott ellene s megkezdte a faluban FL-ellenes aknamunkáját.

Időközben kiderült, hogy a pályázathoz mellékelt szolgálati bizonyítványban „rossz"-nak minősített munkáját „jó-"ra hamisította, s hogy Romániából a börtönbüntetés elől szökött meg, mivel Bihar megyei falusi tanítóként betört a községházára és pénzt rabolt.

Kevéssel FL itt közölt levele után megindult Kajdi ellen az egyházmegyei fegyelmi eljárás sikkasztás, lázongásra való felbujtás, zavarkeltés, FL lelkész ártatlanul való meghurcolása, büntetett előéletének eltitkolása, botrányt keltő magatartás, gorombaság, erőszakosság, közcsend elleni kihágás vádjával, s a fegyelmi bizottság Kajdit állásvesztésre ítélte.

Kajdi maga mellé állítva néhány zengővárkonyi lakost, feljelentette FL-t először a Felsőbaranyai egyházmegyénél, majd a Dunamelléki Egyházkerületnél, ahol azonban megállapítva FL ártatlanságát, megszüntették ellene az eljárást.

Ezután a pécsi ügyészségen jelentette fel FL-t egy közös vacsorán tett politikai kijelentése miatt, az ügyészség azonban bizonyíték hiányában megszüntette az eljárást FL ellen.

Ezek az események az 1929–30-as években sok nehézséget okoztak FL-nak lelkészi munkájának ellátásában, s egyúttal sok keserűséget is jelentettek számára.

[3] A gondnok Hosszú Sándor volt.

3270. RÉVÉSZ IMRE – FÜLEP LAJOSNAK

[Debrecen, 1930. újév után]

Kedves Öcsém,

úgy felvilágosításaidat, mint újévi jókívánságaidat[1] hálásan köszönöm, szeretettel viszonzom az utóbbiakat Mindkettőtök s oly szépen lendülő munkád számára; az előbbiekre vonatkozólag pedig mélységes, gyötrő fájdalmam kifejezése mellett csak annyit, hogy: ha a magyar református közéletben nem egy ostoba contraselectio folynék a tehetségekkel, F.[ülep] L.[ajos]-nak rég egyetemi katedrán kellene ülnie, mert úgy tehetség, mint tudás tekintetében zsebredughatná némely egyetemnek úgy theol.[ógiai] mint filoz.[ófiai] karának ¾ részét; míg így tönkremegy ő is, a gyülekezete is. Nem hinném azonban, nem vagyok képes hinni, hogy Ravasz püspök úr – aki velem együtt közel 15 év óta tudja, ki az a Fülep Lajos, – ne tudna és ne akarna tenni valamit, hogy e szörnyű állapotból[2] kimentse és valami más munkakörbe juttassa. Vajjon feltárta-e már valaki a Püspök úr e helyzetet?

Szeretettel tisztelő barátod

R.[évész] I.[mre]

MTAKK Ms 4589/226.

Kézírás Dr Révész Imre a debreceni református egyház egyik rendes lelkipásztora feliratú névjegyen. Zengővárkonyba írt sorok.

Datálás a tartalom alapján: Révész Imre azt írja, hogy közel 15 éve ismeri ő is, Ravasz László is FL-t. Valószínűleg akkor találkoztak először személyesen, amikor FL szovátai lelkészsége ügyében Kolozsvárt járt, ahol Révész ezidőben az egyháztörténet professzora volt. Az, hogy így tönkremegy FL is, a gyülekezete is, valószínűleg a Kajdi-ügyre vonatkozik. Ld. 3269/2.

Révész Imre (1889–1967) ref. lelkész. 1913-tól a kolozsvári teológián az egyháztörténet tanára, 1920-tól debreceni lelkész, 1923–1929 között a Tiszántúli Ref. Egyházkerület főjegyzője (püspökhelyettese), 1930-tól a debreceni egyetem teológiai karán az egyháztörténet professzora, 1938–1949 között a Tiszántúli Ref. Egyházkerület püspöke. Az 1950-es években, mivel Révész Imre történészként a MTA II. osztályának tagja volt, akadémiai üléseken rendszeresen találkoztak.

[1] FL levele nem ismeretes. (Révész Imre hagyatéka nem hozzáférhető.)
[2] Valószínűleg a Kajdi-ügyre vonatkozik. Ld. fentebb. – FL 1931-ben – Halasy-Nagy József kezdeményezésére – a pécsi egyetemen a filozófia magántanára lett. Ld. még 3271. sz.

3271. TOLNAY KÁROLY – FÜLEP LAJOSNAK

[Hamburg, 1930.]

Mélyen tisztelt Tanár úr!

Sokszor és melegen köszönöm, Feleségem[1] nevében is, kedves sorait,[2] amelyeknek nagyon örültünk. Oly jó, levelén keresztül atyai szeretetét érezni. – Borzasztóan szeretném látni és beszélni Tanár urat. Milyen jó volna, ha júliusban vagy augusztusban idelátogatna; szoba volna Tanár úr részére nálunk. Szeretném, ha feleségemet bemutathatnám és személyesen adná áldását – Amióta együtt élek Rinával, nagyon boldog vagyok. –

A Michelangelo[3] sajnos még mindig nincs kész. Most van végre kiadó, de részint az egyetemi előadásokra[4] való készülés, részint egyéb elfoglaltságom csaknem minden időmet igénybe veszi, úgy hogy csak lassan haladok. – Remélem azonban, hogy az átdolgozással a nyári szünidőben nagyrészt kész leszek. –

A pécsi magántanárságnak[5] nagyon örültem; igazán jó volna Tanár úr részére. Én legalábbis boldog vagyok, amióta taníthatok. –

Abban a reményben, hogy nemsokára viszontláthatom Tanár urat
sok-sok szeretettel hű tanítványa

Carlo. –

Adja át kérem kedves Feleségének is üdvözleteinket.

MTAKK Ms 4590/43.
Kézírás.
Zengővárkonyba írt levél.

Dátum a tartalom alapján: Tolnay 1930-ban nősült meg; 1929 nyarán került magántanárként a hamburgi egyetemre s kezdett tanítani. FL pécsi magántanársága 1930 elején vetődött fel.

[1] Ld. 2496/4.
[2] FL levele nem maradt fenn.
[3] Tolnay Michelangelóról írott nagy művének első kötete The Youth of Michelangelo címmel, 1943-ban a Princeton University Press gondozásában jelent meg.

[4] Tolnay Michelangelóról adott elő. Cikkei 1927–1943 között folyamatosan jelentek meg róla, olykor évente több is.

[5] FL pécsi filozófiai magántanársága 1930 elején vetődött fel, miután megkapta a Baumgarten-díjat. Próbaelőadását 1930. XI. 24-én tartotta, a minisztériumi megerősítést 1932. II. 15-én kapta meg. 1931–32 második félévében művészetfilozófiát tanított, 1936 ősztől 1940-ig, a pécsi bölcsészkar megszüntetéséig olasz irodalmat is.

3272. FÜLEP LAJOS – SENYEI OLÁH ISTVÁNNAK

Zengővárkony, [1930.] XI. 11.

Kedves Barátom,

köszönöm a részletes tájékoztatást,[1] a megnevettetést, a gratulációt és a propagandát.

Ami az előadást[2] illeti, mint ittlétekor is említettem, teljesen Önre bízom – akkor lesz, amikor Ön legjobbnak véli. Csak arra kérem, hogy engem jó előre értesítsenek, hogy vagy az esetleges akadályt közöljem vagy függő ügyeimet előbb elintézzem.

Sajnálnám, ha a nyár folyamán itt nem találkozhatnánk. Én aligha fogok valamerre elmehetni, pedig rám férne. De a Baumgarten[3] egyebekre kell. Meg a művészet-filozófiámnak[4] legalább az első kötetét szeretném az idén sajtó alá elkészíteni. Hívnak Heidelbergbe is előadás-tartásra,[5] de oda is aligha fogok eljutni.

Szíves barátsággal üdvözli

Fülep Lajos

Az évszám postabélyegző alapján.
Debrecen, Déri Múzeum.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Senyei Oláh István festőművész úrnak Debrecen Bárczy utca 2.
Feladó: Fülep Lajos Zengővárkony Pécsvárad

Senyei Oláh István (1893–1963) festő, grafikus. Az 1924-ben létrehozott debreceni Művészház egyik alapítója, az 1927-ben alapított Ady Társaság képzőművészeti osztályának egyik létrehozója. FL-sal az 1931–1932-ben tervezett Izsó-ünnepségek kapcsán több levelet váltott. Ld. FLev. III. 817., 818., 822 sz.

[1] Senyei Oláh levele nem maradt fenn, látogatásának nincs írásos nyoma.

[2] Az Izsó-ünnepség végül elmaradt.

[3] Ld. 3259/8.

[4] FL tervezett művészetfilozófiájának 1930 körül készült – 340 lapnyi, nem teljes kézirata Ms 4565/1. jelzeten található FL hagyatékában.

[5] A meghívás valószínűleg valamivel korábbi lehetett: Mannheim Károly (1893–1947) szociológus, filozófus, FL régi barátja 1926–1930 között volt a heidelbergi egyetem magántanára, s ő kezdeményezhette a meghívást. 1930-ban azonban már a frankfurti egyetem szociológia és közgazdaságtan professzora lett. Baráti látogatásra Mannheim mind Heidelbergbe, mind Frankfurtba meghívta FL-t. Ld. FLev. II. 644., ill. 751.

3273. FÜLEP LAJOS – KÁRPÁTI AURÉLNAK

Zengővárkony, 1932. I. 4.

Kedves Barátom,

sehogyse tudtam eddig rászánni magam, hogy újra zaklassam, most azonban, hogy már 3-a is eltelt s Baumgartenéktől se hír,[1] se pénz, kénytelen vagyok megírni Magának, hogy a két B.[2] nyilván csúnyán becsapott bennünket s az ígéretet kutyába se veszi. Feleségem, akitől hírt vártam, írja, hogy több ízben kereste Magát telefonon, de mindig sikertelenül – attól tartok, Maga is influenzás lehetett, mint csaknem mindenki Pesten. (Egyébként jó magam is, falun.) Nemcsak bántana nagyon ez a becsapás, de katasztrofális is lenne mostani helyzetemben. Lehetne még valamit fordítani a dolgon? vagy már késő?

Feleségem, tegnap érkezett levele szerint, ma kell megtörténnie a műtétnek.[3]

Szeretettel köszönti

Fülep Lajos

OSzK Kézirattár Fond 26/209.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Kárpáti Aurél úrnak Budapest VIII. Örömvölgy utca 14.
Feladó: Dr. Fülep Lajos Zengővárkony u. p. Pécsvárad
Kárpáti Aurél ld. 3052/9.

[1] A Baumgarten-díjat Baumgarten Ferenc (1880–1927) író, kritikus alapította „minden vallási, faji és társadalmi előítélettől mentes" szépirodalmi és tudományos munkák jutalmazására. Minden évben az alapító halála napján, I. 18-án osztották ki. Két kurátora volt: Babits Mihály irodalmi és Basch Lóránt jogi kurátor, akiknek munkáját tanácsadó testület segítette. 1947-ben Tóth Aladár megürült helyére a tanácsadó testület egyhangúan FL-t választotta meg. 1949-ben az alapítványt kormányrendelettel megszüntették, vagyonát államosították.

FL 1930-ban kapott Baumgarten-díjat, s mivel a zengővárkonyi parókia tatarozására és bővítésére nem volt elég (ld. 3259/8.), szerette volna másodszor is megkapni. Erre az alapszabály értelmében megvolt a lehetőség; egy-egy író egymás után háromszor kaphatta meg a díjat, egész élete során pedig tizenkét alkalommal. Négyszer kapott Illyés Gyula, Tamási Áron és Tersánszky Józsi Jenő, háromszor Juhász Gyula, Nagy Lajos, Elek Artúr, Erdélyi József, Szabó Lőrinc, Gellért Oszkár, Gyergyai Albert és Füst Milán.

[2] A két B = Babits és Basch.

[3] Ld. 3217/4. Egy tíz évvel korábbi rosszul sikerült vakbélműtétet kellett megismételni.

3274. FÜLEP LAJOS – KÁRPÁTI AURÉLNAK

Zengővárkony, 1933. VI. 3.

Kedves Barátom,

nagyon köszönöm a közbelépést s az értesítést.[1] Ha kevés is a pénz,[2] jó – különösen, amíg betegséggel s adóssággal küzködöm. Már két éve kínoz az ínhüvely-gyulladás, minden napos lázzal; keresték a forrását a fogaimban s már csak nem mind kiszedték – hiába; keresték a manduláimban – a tél végén őket is kiszedték, hiába; da stehe ich nun gebadet. Szörnyű állapot ez s megőrjít a tehetetlen düh, hogy nem tudnak segíteni. – Ugyanígy jár-

tam az adóssággal is. Azt reméltem, a testvérek[3] kirántanak belőle, s elmaradt. Csak legalább tudnám, ki gáncsolta el. Mert itt valaminek történnie kellett, az bizonyos.

Végtelenül sajnálom, hogy sohase látjuk Magát, illetve Magunkat. Sokáig reméltem, hogy csak eljönnek, ígérete szerint – de ezt is hiába!

Mi van a nagy pap-regénnyel?[4] Nagyon érdekes volt, ahogy elmondta – s ami részlet eddig megjelent belőle. Persze, gondolom, milyen nehezen megy az ilyesmi a Maga élete módjában.

Felesége Önagyságának kezét csókolom
szeretettel öleli

Fülep

OSzK Kézirattár Fond 26/209.
Kézírásos levél.
Címzés: Nagyságos Kárpáti Aurél szerkesztő úrnak Budapest VIII. Örömvölgy utca 14.
Feladó: Fülep Lajos Zengővárkony u. p. Pécsvárad.
Kárpáti Aurél ld. 3052/9.

[1] A közbelépés a Baumgarten-díj elmaradása miatti segélyszerzésre vonatkozik. Kárpáti levele nem maradt fenn.

[2] A szabadkőműves Kárpáti megpróbált páholytársaitól segélyt megszvaztatni FL részére. Ld. még FLev. III. 882/2., ill. 3259/8.

[3] A szabadkőművesekre utal.

[4] A regény nem jelent meg. Kárpáti Aurél Aquamanile c. regényének (Bp. 1922.) Megölt szerelem c. 2. kiadásának Bp. [1925] hátlapján a következő hirdetés olvasható: „Az őszi könyvpiac irodalmi szenzációja lesz Kárpáti Aurél A tonzura című nagyszabású társadalmi regénye.

A drámaian izgalmas történet keretében az *örök pap* mélységesen megrázó küzdelmeit rajzolja az író, szinekben gazdag képet festve a magyar társadalomnak egy eddig szinte felfedezetlen rétegéről. A kb. húsz ív terjedelmű hatalmas kötet a Magyar Regényírók sorozatában októberre jelenik meg."

A Magyar Regényírók sorozatában Kárpátitól az Aquamanile és A megölt szerelem c. regénye jelent meg, A tonzura nem.

3275. A MEDINAI GYÜLEKEZET MEGNEVEZETLEN TAGJA – FÜLEP LAJOSNAK ÉS FELESÉGÉNEK

[Medina] 1933. X. 2.

Tisztelettel ajánlom ezen pár sor írásom találja magukat egészségben, én szerettem volna elmenni, de sok a dolgom, nem érek rá. Kedves Tisztelendőné asszony,[1] még el sem tudom felejteni soha azt a jó barátságát, amit velem szembe tett, miért is nem vagyunk közelebb egymáshoz, legalább szóval is tudnék panaszkodni. Kijöttek a könnyeim, mikor itt írtam, de azt, hogy minek fáj a szívem, nem tudom megmondani. Talán azért, mert nem láthatom, mert nagyon szerettem magát, föltalálni nem lehet azt a jóságát, ne haragudjon, így írtam, eltörött a pennám ketté.

Kedves Tisztelendő úr és Tisztelendőné asszonynak kívánok sok jó egészséget, mint nekünk van hála Istennek. Mindnyájoknak nagyon szerettem volna, ha eljöttek volna az esküvőre, vártuk magukat, de már azóta is eljöhettek volna. Egyszer is a hírt meghallottuk, hogy menjünk el, most már a fiatalok készülnek elmenni magukhoz. Legyenek szívesek megírni, mennyibe kerül a vonat költség kettőjüktől, ha nagyon sokba nem kerül, elmennek. Majd aztán ha a tavaszt megérem, én is elmegyek, meglátogatom Magukat, miért nincsenek közelebb hozzánk, igen messze estünk egymástól, nincsen annyi perc egy órába, ahányszor rájuk ne gondolnék. Sokszor rájuk gondulunk és emlegetjük magukat, úgy szeretnék beszélgetni és nem lehet, miért is nincsenek közelebb. Mikor arra megyek a híd felé, mindig fölnézek, de hiába, nem látom magukat a paplakban. Nekem furcsa nagyon, de leírni nem tudom, azóta hiába mék el a templomba, nem értem meg, mit prédikálnak, de a magáét megértettem és örültem is neki.[2] Kedves Tisztelendő asszony jut-e eszébe, mikor szoktam mondani, ha valamit parancsolt, azt tudtam vagy már elfeledte, én nem.

Most volt nálunk papavatás, a neve Szalai Sándor, kiskőrösi volt, én szerettem volna magát, ha eljött volna. Aki volt az elment Paksra, azt nem szerette a nép, mert csak mesélt, hol járt, mit látott, azt beszélte mindig. A levelöket nem tudom hányszor olvastam, és a csak abban van módom, miért nem jönnek el már egyszer, mikor maguk jobban ráérnek. Ezzel bezárom levelemnek sorait, Isten áldja meg az olvasóját.

Én is tiszta szívemből üdvözlöm magukat, még most is megvan a pennaszár, könnyebb, ha a kezembe vehetem.

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4591/257.
Kézírás aláírás nélkül.
Címzés: T.cz. Dr. Fülep Lajos lelkész úrnak Zengővárkony Baranya megye u. p. Pécsvárad

FL 1920. IX.17–1921. XI. 1. között volt helyettes lelkész Medinán.

[1] Ld. 3217/4.

[2] FL elmondta, hogy amikor medinai szolgálata elején rájött, mennyire járatlanok hívei vallásuk tanításaiban, prédikációit tudatos sorrendben ezek megvilágosítására mondta el. Hallgatói közül többen is köszönetüket fejezték ki tanításáért. – A Zengővárkonyban töltött két évtized is maradandó hatást tett hívei egy részére. Az 1990-es években Zengővárkonyban szolgáló dr. Kiss Ervinné lelkész mondta nekem, hogy egyetlen szolgálati helyén sem találkozott a bibliát annyira ismerőkkel, mint Zengővárkonyban azok között, akik még éltek FL egykori hívei közül.

3276. ELEK ARTÚR – FÜLEP LAJOSNAK

Firenze, 1937. IX. 25.

A maga városából gondolok magára. Milyen szép lehetett itt éveket eltölteni! Milyen szép lenne, holtig itt élni és itt múlni el! Páris után különösen élvezni tudom ezt a várost. Párist nem tudom megszeretni. Szörnyen elfárasztott ezúttal is rengeteg távolságaival, végtelen utcáival, no és a látnivalók tömegével. Ez a Giotto-kiállítás nagyon érdekes és tanulságos.

Sok minden hozzáférhetetlen képet összehordtak reá. A Biblioteca Nazionale egykori helyiségében van és jól rendezték meg; a világítást is megjavították mindenféle technikai fortéllyal.[1]

Mindkettejüket[2] szeretettel üdvözli

Ser Arturo

Kézírás Bonaventura Berlinghieri: San Francesco predica agli ucelli. Pescia, S. Francesco Mostra Giottesca Palazzo degli Uffizi Firenze Aprile–Ottobre 1937-XV feliratú képeslapon.
Címzés: Nagytiszteletű dr. Fülep Lajos ref. lelkész úrnak Zengővárkony (Ungheria)
Elek Artúr ld. 3254. Sz.

[1] Elek az Ujság munkatársaként járt a párizsi világkiállításon. Cikke: A francia művészet remekei. Hétszáz esztendő művészi szemléje a párizsi világkiállításon. = Ujság, 1937. X. 17. 25.
Chartres-ból ismét írt FL-nak (ld. FLev. III. 1206. sz.). Onnan Velencébe IX. 22-én, az 1937. IV. 25–XI. 4. közötti Mostra del Tintorettoról X. 3-án írt FL-nak (ld. FLev. III. 123. sz.). Végül Firenzében a Giotto-kiállításon volt.
[2] Mindkettejük – FLnéra utal. Ld. 3217/4.

3277. FÜLEP LAJOS – MOLNÁR ANTALNAK

[Zengővárkony, 1938.] II. 11.

Kedves Anti,

megkésve bár, de fogyva nem küldöm örömünket a B.[aumgarten] díjon.[1] Ha valaki, Te igazán megérdemelted, használd is egészséggel!

Mikor olvastam az ujságban a hírt, rögtön írni akartam, de akkor valami megakadályozott, s mint aztán ilyenkor történni szokott, utána elmaradt. De Te azért biztosan tudod, hogy Veled örülünk.

Mindkettőnk szeretetét küldve ölel

Lajos

A helynév és az évszám értelem szerinti kiegészítés.
OSzK Kézirattár Levelestár Fülep Lajos – Molnár Antalnak 4. sz.
Kézírás.
Molnár Antal ld. 2701. sz.

[1] Molnár Antal zeneesztétikai munkásságára kapott Baumgaten-díjat. Ld. 3273/1.

3278. FÜLEP LAJOS – VÁRKONYI NÁNDORNAK

Z[engő]Várkony, 1940. X. 30.

Kedves Barátom,

hálásan köszönöm szíves figyelmed, a könyvvel[1] nagy örömet szereztél, nyomban neki ültem az olvasásának, most is benne vagyok – s azon tűnődöm, hogy a magát katona-nem-

zetnek nevező nácioban hogy' nem jutott még másnak eszébe ez a remek téma! Úgy látszik, Neked rendeltetett.

A könyv igen szép, mindenképen csak gratulálhatok hozzá.

Meleg üdvözlettel

igaz híved

Fülep Lajos

Pécs, Janus Pannonius Múzeum Helytörténeti Osztálya 66.1543.1.1.
Kézírás.
Pécsre írt levél.

Várkonyi Nándor (1896–1975) pécsi könyvtáros, művészet- és irodalomtörténész. 1924–1950 között az Egyetemi Könyvtár, utána a Janus Pannonius Múzeum munkatársa.

[1] Várkonyi Nándor: Magyar katonaköltők. Pécs, [1940.] Janus Pannonius Társaság c. kötetét „Fülep Lajosnak tisztelete jeléül Várkonyi Nándor Pécs, 1940. okt. 24." szöveggel dedikálta.

3279. FÜLEP LAJOS – VÁRKONYI NÁNDORNAK

Z[engő]Várkony, 1940. XI. 9.

Kedves Barátom!

Hálásan köszönöm az új megemlékezést és küldeményt[1] – igen örülök neki, mert egy készülő dolgomba belevág, s azt hiszem, hasznát is vehetem.

Remélem, talán nem nagyon sokára viszonzáskép törleszthetek

szeretettel köszönt

Fülep Lajos

Janus Pannonius Múzeum Helytörténeti Osztálya 66.1543.2.1.
Kézírás.
Pécsre írt levél.
Várkonyi Nándor ld. 3278. sz.

[1] Várkonyi Nándor: A dunántúli költészet. Klny. a Dunántúli Szemle 1940. VII. évf. 5–6. sz. 225–235., 7–8. sz. 386–396. „Fülep Lajosnak igaz tiszteletem jeléül Várkonyi Nándor Pécs, 940. nov. 7." dedikációval.

3280. FÜLEP LAJOS – KNER IMRÉNEK

Z[engő]V[árkony,] 1940. XI. 15.

Kedves Barátom!

Megkaptam és nagyon köszönöm a szép füzetet.[1] Természetesen teljesen egyetértek vele – az illusztrációra vonatkozó vitánk[2] ezen fogalmazás szerint már nem vita.

Jó munkát és minden egyéb jót kívánva,

szeretettel

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás a zengővárkonyi templom mögötti kertben ülő FL-t ábrázoló képen.
Címzés: Nagyságos Kner Imre könyvnyomtató úrmak Gyoma Békés megye.
Kner Imre ld. 2986/1.

[1] Kner Imre: A könyv művészete. Rádióelőadás. 1940. Kner-magánkiadás. Kolofonjában: „Elmondta a magyar rádióban 1940,. július 10-én a szerző: Nyomtatta Kner Izidor Könyvnyomdája Gyomán, 1940. október havában, a könyvnyomtatás 500. évében."
Kner Imre 1940. XII. 5-i levelében nyugtázza FL levelét. (Ld. FLev. IV. 1365. sz.)
A könyv FL halálakor nem volt meg könyvtárában.

[2] A levélben említett vitára vonatkozóan ld. FLev. IV. 1331., 1334., 1348., 1350., 1354., 1355. és 1356. sz. leveleket.

3281. FÜLEP LAJOS – FÜST MILÁNNAK

[Zengővárkony,] 1942. I. 3.

Kedves Barátom,

nagyon-nagyon jólesett levele,[1] hogy noha látom, mérges, nem haragszik, pedig nem is tudhatja mulasztásom okát. Hát az bizony elég komisz ok. Nem elég az embernek az ő megszokott, örökbe fogadott nyavalyái, még váratlan vendégei is érkeznek. Több egy hónapjánál a jobb képemen alsó-felső fogtő-gyulladás támadt, de olyan, hogy nem is vesztegetem rá a gyenge szót. Az ilyesmi napot alatt szokott elmúlni, gondolhatja, ez milyen volt, ha egy hónapnál tovább tartott. Hagyján, hogy se éjjelem se nappalom se volt a kíntól – meg vagyok edzve – de jókora lázam volt tőle, ami úgy megbénított, hogy hivatalos dolgaim kényszerű elintézésén túl mire se futotta. Még csak be se mentem oda, [nem] is fűttettem ott, ahol az íróasztalom lakik. Mért nem mentem orvoshoz? Pécsre kellett volna mennem, azt meg ilyen dagadtan nem akartam megreszkírozni a hidegben. Csak pár napja vagyok valamelyest jobban, egészen nem múlt el még ma se, de ép ezekben a napokban sokat kellett fungálnom ilyen megviselten. Igy esett, hogy az egész idő alatt válaszolhatatlanúl gyűltek a levelek az asztalomon. Most kezdem a Magáén – amely ugyan nem három hónapos, hanem másfél,[2] de ezt nem mentegetőzésül mondom, még kevésbbé cáfolatúl, mert ha a másfél hónapot a duplájának érezte, akkor ez a szám az igaz, s én büszke vagyok rá.

Csak az nincs jól, hogy még mindig megsértődhetőnek gondol, most meg a kézírásom elolvashatatlansága miatt. Hiszen ha én ezen megsértődnék, egész életemben egyebet se tehetnék, mert senki se tudja olvasni az írásomat, és senki se ír nekem enélkül a panasz nélkül. Hát amíg csak főispánok, miniszterek, püspökök és bíborosok panaszkodtak, addig csak elhallgattam, nem lévén ők atyafiak a betűvel, de amióta írók is azt panaszolják, hogy nem tudnak olvasni, s főleg a Maga panasza óta – ez volt az utolsó csöpp a pohárban – betelt a mérték, s mivel hiába várom, hogy az egész világ megtanuljon az én módomon olvasni, gondoltam, megtanulok én a világ módján írni. Hát, mondhatom, nem megy könnyen, lassú munka ez, s az eredmény: olyan reszketeg (a feleségem[3] eufemizmusával: cifra) betűk, mintha legalább is a thulei király [vol]nék, holott csuporból is meginnám a jó bort; ha volna, nemcsak arany serlegből,[4] most már [egye] fene, még próbálkozom egy ideig, aztán vederemo.

Ad vocem: jó bor. Irígykedve olvastam levele záradékát a készülő murijukról, egy becsületes berugás rám is férne ennyi józanság után, meg nagyon jó lett volna Magukkal lenni. De egyszer megcsináljuk!

No de hadd térek a magam piszlicsáré dolgai után a legfontosabbra: regényére.[5] Hogy az elismerés, mint írja, egyöntetű, érthető. Amin annyit dolgozott, s annyi hévvel, annak ilyennek is kell lennie. A két címmel azonban nem tudok megbékülni. „Egy rossz asszony története" – nagyon bródysándoros,[6] „Fények a pokolban" meg chaplines.[7] De azt hiszem, ezeket azóta már el is felejtette s másiknál kötött ki. A nevet se tudom barátságomba fogadni, (Takéter – ha még emlékszik rá). Közben olvastam egy nevet az ujságban, ez azért is nagyon jó, mert igazi, nem koholmány; a hangzása pedig remek: Fatalin! Ebben benne van a sic fata voluere[8] – de a végén a lin kunkorral bagatellizálva, s a fatalis, de a lis sziszegése lin-né lapítva a szájpadláson. Nem merem ajánlani, mert tudom, makacs ember, nehezen veszi be, amit más mond, de hát ebben nekem semmi részem, találtam. Gondolkozzon rajta.

Amit most az írói kamaráról és a kiadókról ír, nem jelenti azt, hogy nem akarják kiadni a könyvet? Nem jó még rá gondolni se.

Az ám! A napokban beszélgettünk itthon a feleségemmel Magáról s egymáson reklamáltuk a Cat.[ullus] drámáját,[9] de egyikünk se tudta megmondani, m[elyik] külön kötetben. Keresem a IV. Henrik borítékján[10] könyvei jegyzékén, nem találom. Tehát nyilván nem jelent meg. Kár! És mért nem?

Nagyon elméláztam azon, amit a reparáló szenvedélyéről írt. Gondolhatja, nekem mennyit kell reparálnom. Már meg is untam. De hiába, muszáj. Itt helyben nincs semmi, s mivel magam választottam ezt a helyet, magamnak kell helyt állnom mindenért. Morogva ugyan, meg is teszem, csak a villanyhoz nem nyúlok még, amelyikkel Maga olyan könnyen komázik. A villany alattomos, rúg, néha agyon rúg. Pár éve temettem el itt egy fiatal legényt, akit agyonrúgott. Mivel még néhány dolgommal szeretnék elkészülni, óvakodom tőle. Pár év múlva nem bánom.

Nem nagyon értem dohány-rabságát. Minden rabság méltatlan – aki nem tud szabad lenni, nem érdemli meg a szabadságot.

Itt most végeznem kell. Holnap vasárnap s egyetmást még elő kell készítenem.

Kedves felesége[11] üdvözletét igen köszönöm, és szívből viszonzom. Köszönöm az új évre való jó kívánságát is, s küldöm érte cserébe a magamét. Nekünk könnyű önzetlenül jót kívánunk egymásnak, mert amit magunknak kívánunk, a másiknak is jó, és az minden becsületes embernek.

Szeretettel öleli

Fülep Lajos

P.[ost]S.[criptum] XII. 29.-én kelt levelét[12] tegnap, 2.-án este kaptam, lehet, hogy már 1.-én itt volt a pécsváradi postán; Várkonyban nincs posta se, csak Pécsváradon, [ahov]a naponta beküldünk, de ünnepnapon nem. Ezért ez a levelem is, amit szombaton írok, csak hétfőn megy el, mert ma, mire elkészültem ezzel, már elmentek a postára.

P.[ost]S.[criptum] Mikor a Catullusról beszéltünk, mondtam a feleségemnek: Füst haragszik, mert soká nem írtam neki. S mikor tegnap este a postával bélelt táskát behozta, azt mondtam: benne van Füst levele. És benne volt. Na, okkultista úr, mit szól ehhez?

P.[ost]S.[criptum] Fene egye már meg a telepathiát, találkozni kéne már és koccintani. Jöjjön el tavaszra! Akkorra lesz bor is. És meghagyok addigra minden reparálni valót

MTAKK Ms 6176/128.
Kézírás.
Budapestre írt levél.

Füst Milán (1888–1967) regény- és drámaíró. FL 1941-ben Elek Artúr révén került vele kapcsolatba; kezdetben levelezés útján, 1943-ban személyesen is megismerkedtek. FL néhány levelét Füst özvegye elajándékozta, ezért nem jelenhettek meg az 1940-es évek levelezését tartalmazó kötetben.

A [...] részben FL rövidítéseinek feloldása, részben a leszakadt lapszélről hiányzó szöveg kiegészítése.

[1] Füst Milán 1941. XII. 2-én FL-nak írt leveléről van szó. Ld. FLev. IV. 1419. sz.
[2] Füst Milán 1941. XI. 14-i levelére utal. Ld. FLev. IV. 1414. sz.
[3] Ld. 3217/4.
[4] Goethe Faustjának I. részében énekli Margit a thulei királyról szóló balladát, aki mindig a halott kedvesétől kapott serlegből ivott, s halála előtt utoljára kiürítve a poharat, a tengerbe vetette.
[5] Az akkor készülő, levelezésükben sokat szereplő A feleségem története c. regényről van szól.
[6] Bródy Sándornak több hasonló című írása jelent meg: Két asszony (1886), A kétlelkű asszony (1893), Két szőke asszony (1895), Két feleség (1901) stb.
[7] Chaplin: Nagyvárosi fények, ill. Rivaldafény c. filmjeire utal.
[8] Sic fata voluere – így akarta a végzet. Latin közmondás, más-más igékkel irodalmi művekben is szerepel pl. Vergilius Aeneis II. könyv 34. sor.
[9] Füst: Catullus c. drámája a Nyugatban jelent meg 1928-ban négy folytatásban. (577–591., 653–668., 701–719., 807–815.) Füst 1942. I.-i levelében ír róla FL-nak. Ld. FLev. IV. 1426/3.
[10] Füst: Negyedik Henrik király c. színművét (Bp. 1940.) Füst a következő dedikációval küldte el FL-nak: „Fülep Lajosnak, nagyrabecsülése jeléül: Füst Milán Budapest, 1941. szeptember 4."
[11] Füst Milánné Helfer Erzsébet.
[12] Ld. FLev. IV. 1419. sz.

3282. TÖRÖK GYULA – FÜLEP LAJOSNAK

[Pécs, 19]42. IX. 16.

Kedves Bátyám!

A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága[1] miként a múlt esztendőben, ezidén is nyolc képzőművészeti témájú előadást rendez, amelyeket lehetőség szerint minél több vetített kép kísérne. Társaságunk megtisztelve érezné magát, ha az előadások egyikére kedves Bátyámat megnyerhetné. Az előadás címe: „A művészet szükségessége",[2] időpontja hozzávetőleg október vége[3] lenne. Legyen szabad megemlíteni, hogy az előadás tiszteletdíja 50,– P[engő], amihez még az útiköltség megtérítése járul.

Az előadás sorozatot nagy gonddal állítottuk össze és azon vagyunk, hogy a pécsiek érdeklődését az arra leghivatottabbak elégítsék ki. Ebben az értelemben, mint a magyar képzőművészet egyik legkiválóbb ismerőjéhez, fordulunk Hozzád kérésünket megismételve s kérjük erre vonatkozó szíves válaszodat.

Nagyságos Asszonynak[4] tiszteletteljes kézcsókom.
Őszinte tisztelettel

Dr. T.[örök] Gy.[ula]
titkár.

A nyolc művészeti előadás:
1. A művészet szükségessége.
2. Miért keletkeztek modern művészeti irányok.
3. Hogyan komponál a művész (a művész gondolkozása).
4. A festőművészet mestersége (az eljárás bemutatása).
5. A Művészet sorsa a történelem folyamán.
6. Ősi magyar művészet.
7. A magyar képzőművészet.
8. Művészet az életünkben.

Főtiszteletes
Dr. Fülep Lajos Úrnak,
Zengővárkony.

A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága iratanyaga.
Gépiratos másodpéldány autogr. monogrammal ellátva.
A címzés a levél végén.

Török Gyula (1911–1997) régész. 1931–1935 között Szegeden végezte az egyetemet, majd ott is dolgozott. 1937–1939 között Keszthelyen, ill. Sümegen, 1939–1950 között a pécsi Városi Múzeum régésze, utóbb a Múzeum vezetője. 1951–1952-ben a VKM főelőadója, 1952–1972 között a MNM tudományos főmunkatársa, 1972-es nyugdíjazása után a MTA Régészeti Intézetének szerződéses munkatársa volt.

Főleg az avarkorral és a honfoglalás korával foglalkozott, de pécsi működése alatt két ókeresztény sírkamra és a cella septichora, valamint római kori sírok és más emlékek feltárása is fűződik a nevéhez.

[1] A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságát 1926-ban alapította Török Lajos ny. rendőrfőkapitány. A Társaság tavaszi és őszi tárlatot, nyári művésztelepet, művészeti előadásokat rendezett. Elnöke Török Lajos, titkára dr. Török Gyula volt. A Társaság otthona Török Gyula munkahelyén, a Városi Múzeumban (Rákóczi út 15.) volt.

[2] A Pécsi Napló 1942. II. évf. 258. sz. 4. XI. 15-i száma bejelenti az előadássorozatot. A cikken belül fettel szedve „Első előadó Fülep Lajos zengővárkonyi református lelkész, a kiváló filozófus és művészettörténész. Előadásának címe: 'A művészet szükségessége'." Autogr. fogalmazvány- és jegyzettöredékei MTAKK Ms 4552/9–11.

A XI. 19-re hirdetett előadáson kívül közli a cikk a II. végéig tervezett sorozat többi előadójának nevét és előadásuk címét is: Szobotka Imre, Gebauer Ernő, Martyn Ferenc, Achátz Imre, Török Gyula, Hoffmann Edith és Martinszky János. Az előadásokról a Dunántúl c. pécsi napilap is megemlékezett.

[3] FL előadása XI. 19-én volt.

[4] Ld. 3217/4.

3283. FÜLEP LAJOS – TÖRÖK GYULÁNAK

Z[engő]V[ákony,] 1942. IX. 28.

Kedves Barátom,

nem tudom, Martynnak,[1] akit mint hallom behívtak, volt-e ideje találkoznia Veled s referálnia előző vasárnapi beszélgetésünkről,[2] mivel lehet, hogy igen, a részleteket mellőzve megismétlem a lényeget, hogy t.[udni] i.[llik] 30 évvel ezelőtt se kaptam egy előadásért 50 p[engő]-nél kevesebbet, amikor annyi pénzzel Londonba lehetett utazni – ez egy; másik: az ilyesmiért áldozni kell tudni, én is áldoztam egész életemben eleget; harmadik: nekem sok veszteséggel jár a dolog, mert idegen helyen, pláne hotelben aludni nem tudok, a másnapom agyon van ütve, az napom megcsonkítva; egyszóval 100 p.[engő] + költségek a minimum, amiért a dologra vállalkozhatom, s még így is nem kis áldozatnak érzem. Azt hiszem, Te is érezni fogod, ez nem zsugoriság, ellenkezőleg.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága iratanyaga.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Dr. Török Gyula muzeum-igazgató úrnak Pécs Városi Muzeum.
Feladó: Fülep Zengővárkony
Török Gyula ld. 3282. sz.
Előzményét ld. 3282. sz.

[1] Martyn Ferenc eszerint személyesen kereste fel FL-t Zengővárkonyban és kérte fel A művészet szükségessége c. előadás megtartására.

[2] Török Gyulának a következő levélben számolt be látogatásáról:

Pécs, 1942. IX. 21.

Kedves Gyula,

megbeszélésünk értelmében tegnap kint jártam Várkonyban Fülep Lajosnál. Válaszolni fog leveledre, de már most értesítelek, hogy elvben elfogadta a tervet. Anyagiak felől azonban igényeket jelent be, – 100 p[engő]-t kér az előadásért amihez költségeit számítaná, beutazás, hotel és étterem Pécsett. A magam részéről – tulajdonkép – indokoltnak tartom az igényt és megkérlek, hogy ebben a formában is tartsad magadénak a hozzá való ragaszkodást.

Szóval majd bővebben referálok, addig is, a közeli viszontlátásra is baráti kézfogás,

M.[artyn] Ferenc

Túloldalán kézzel: Tárgy: Martyn Ferenc levele műv. előad. tárgyában. Rajta a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága pecsétje, Érk. 1942. IX. 21. 41. sz.

3284. TÖRÖK GYULA – FÜLEP LAJOSNAK

[Pécs, 19]42. X. 3.

Kedves Bátyám!

Nagyon örültem szíves értesítésednek,[1] hogy a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága[2] művészeti előadásaiból részt vállaltál. Az előadások sorrendjét és időpontját mellékelten küldöm. Ezek szerint nov.[ember] 19-én kezdődnek „A művészet szükségessége"

című – nagy érdeklődéssel várt – előadásoddal. Anyagiak természetesen nem lehetnek akadályai egy értékes előadásnak s ezért teljes mértékben rendelkezésedre állunk. Szállásról és ellátásról én annak idején gondoskodom.

Martyn Ferit behívták a 104. Ell[átó]o[sztag]-hoz Kassára, ahonnét éppen most írt. Polgári címe: Kassa, Nádor u.[tca] 21. sz. III. 8.

F.[olyó] hó 4-re engem is behívtak, szerencsére Pécsre, s így hivatalos ügyeimet továbbra is intézni tudom.

Nagyságos Asszonynak[3] kézcsókom jelentve,
őszinte barátsággal ölel:

[Török Gyula]

A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága iratanyaga.
Gépelt másodpéldány aláírás nélkül. Rajta: 38/2. sz.
Török Gyula ld. 3282. sz.
Zengővárkonyba írt levél.

[1] Ld. 3283. sz.
[2] Ld. 3282/1.
[3] Ld. 3217/4.

A baráti levél mellett ugyanazzal a dátummal és iktatószámmal, aláírás nélküli gépelt másodpéldányban a következő hivatalos levél található:

[Pécs,] 1942. X. 3.

Mélyen Tisztelt Főtiszteletes Úr!

A Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága örömmel vette n[agy]b[ecsű] értesítését, hogy a rendezésében tartandó előadások egyikét szíves volt elvállalni. Kívánságait természetesen tiszteletben tartjuk.

A viszontlátásig üdvözli készséges híve

[Török Lajos]
elnök

3285. FÜLEP LAJOS – GYERGYAI ALBERTNEK

Z[engő]V[árkony,] 1942. X. 13.

Kedves Barátom,

nagy-nagy köszönet a remek ajándékért[1] s különösen a rám gondolásért. De szeretnék hallani-tudni is Magáról! Vártam a nyáron, nem járt Pécsett?

Címét nem tudom, ezért Révaihoz[2] irányítom ezt a lapot, kérem, írja meg egy sorban, megkapta-e (és címét is), mert addig attól fogok tartani, nem, s hogy tehát azt gondolja, nem is írtam.

Meleg kézszorítással

Fülep Lajos

MTAKK Ms 6176/131.
Kézírás FL „szép szökröny"ét ábrázoló képeslapon.

Címzés: Nagyságos Dr. Gyergyai Albert tanár, író úrnak Budapest Révai Irod. Intézet V. Vadász utca 16. (Áthúzva: Logodi u. 18.) Szíves továbbítást kérve.
Feladó: Fülep Lajos Zengővárkony u. p. Pécsvárad
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

[1] Az ajándék: Flaubert, Gustave: Érzelmek iskolája. Ford. Gyergyai Albert. Bp. 1942. Révai. „Fülep Lajosnak, igaz tisztelettel, egy szép nyári beszélgetés emlékére, régi híve Gyergyai Albert" dedikációval.
[2] Az 1869-ben alapított Révai Testvérek Irodalmi Intézet 1895 óta részvénytársaságként működött. 1948-ban államosították.

3286. GILICZE SÁNDOR – FÜLEP LAJOSNAK

Kajdacs, 1942. XI. 25.

Kedves Lajosom!

Mellékelten küldöm a pécsváradi határozatot, föltétlen meg kell fellebbezni, mert az aláhúzott 25 %-os adó nincs jóváhagyva. Egyébként is a határozat sántít!

Küldeményedet megkaptam, az almát hálásan köszönjük – ezért majd valami olyannal fogunk meglepni, ami talán méltó lesz ehhez a nemvárt meglepetésszerű ajándékhoz.

Most válaszolok arra a kijelentésedre, hogy miért halasztottam a burgonya küldését arra az időre, amikor már igazolvány kellett a küldéshez. Egyszerűen azért, mert szeptember hó 13–20 közötti héten lett felszedve s az igazolványos küldés pedig már ekkor érvényben volt, mit Joó András hasonló esetével – vagy a hivatalos lappal is – tudnék igazolni! Tehát ezt a lehetetlen intézkedést okold és ne engem! Egyébként az a fontos, hogy megkaptad és hogy meg vagytok vele elégedve. Pesten lévén a múlt héten, nagyon sokan kértek, hogy pósta csomagban küldjek valamennyit, mert ott csak marha-takarmány krumplit lehet kapni. Szomorú állapotok!

Megírom most a kért címet is: Karikó Erzsike V. éves tanítóképezdei tanuló. Pápa. Ref.[ormátus] nőnevelő.

Azt hiszem, a szomszéddal baj lesz, mert a tanítónő még most sem kapta meg a rendes tanítót illető államsegélyt. Pallal is csak baj van, úgy látom, hogy ott nem akar rend lenni.

Feleségem üzeni, hogy akkora almát nem látott még, mint a küldött... ő is hálásan köszöni a szép almákat... Zsuzsikát csókolja, Téged szeretettel köszönt.

Kézcsókom jelentve – sok szeretettel ölel

Gilicze

A Zengővárkonyi Egyházközség iratai. Zengővárkony.
Kézírás.
Címzés: Nagytiszteletű Református Lelkészi Hivatal (nyomtatva). Zengővárkony u. p. Pécsvárad (kézzel).
Feladó (nyomtatva:) Tolnai Ref. Egyházmegye esperese Kajdacs 873. sz.

Gilicze Sándor (?–1947) kajdacsi ref. lelkész, 1932-től haláláig a Tolnai ref. egyházmegye esperese. A levél mellett a pécsváradi presbitérium határozata Bognár János panasza tárgyában. Csak Gilicze 873/942. sz. kísérő levele, a határozat nincs.

[1] Pall = Nagypall, zengővárkonyhoz közeli község a pécsváradi járásban.
[2] Zsuzsika ld. 3217/4.

3287. FÜLEP LAJOS – GYERGYAI ALBERTNEK

[Zengővárkony,] 1943. I. 6.

Kedves Barátom,

még októberben[1] írta, hogy írna nekem hosszabban is – bocsásson meg válaszom késéséért, rossz, lehangoló egészségi állapotban voltam.[2] Bármikor – s bármilyen hosszan, sőt minél hosszabban ír, annál inkább nagy örömet szerez vele. A múlt újévi üdvözlet[3] is, akármilyen későn, jól esett, s szívből viszonzom. Látjuk a nyáron? Vagy csakugyan nekem kell Pestre mennem?

Meleg kézszorítással

Fülep Lajos

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 6176/132.
Kézírás a zengővárkonyi templomot a kert felől ábrázoló képeslapon.
Címzés: Nagyságos dr. Gyergyai Albert író úrnak Budapest I. Logodi u. 18.
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

[1] Ld. FLev. IV. 1475. sz.
[2] FL hónapokig tartó lappangó lázzal járó ínhüvelygyulladásban szenvedett. Ld. FLev. IV. 1506., 1508., 1519., 1531., 1540. sz.
[3] Ld. FLev. IV. 1422. sz.

3288. FÜLEP LAJOS – FÜST MILÁNNAK

[Zengővárkony,] 1943. IV. 26.

Jaj, jaj, jaj, Uomo, Hombre, Homme, Old chap, Great Old Man!
Jaj, jaj, jaj, jaj, de nagy baj!
Hogy a babám szíve olyan, mint a vaj!

Hát fazékban tartják az Antiphlogistont![1] A nevéről ítélve, mert hasonlít az Antipirinhez, meg se kérdeztem előbb, hogy kell használni, bizonyos voltam, hogy bevenni. Hát kenni kell! Misericordia! Na ezt megcsinálták nekem! Ahhoz még van türelmem, hogy bevegyek valamit, vagy belém injekciózzák – de hogy kenegessek, mint a régi öreg asszonyok a Ferenc pálinkát![2] Mindig az jut eszembe! Inkább megeszem vagy megiszom. Megfőzetem, akármit, csak azt ne kívánják, hogy kenjem.

Szerencse, hogy a klinikák elvitték azzal a fazékkal, s nem táviratoztam. Most mit csinálnék annyival?

És nem írták meg, mivel tartozom. Kérem, írja meg, mert nem tudok aludni.

Köszönet érte.

Külsőleg! Mint az öreg Mönök Kovács (azért Mönök, mert mindig azt mondta, „mönök", de nem ment, csak állt), akinek fájt a lába, s elmondta nekem, hogy húggyal gyógyítja (univerzális gyógyszer, külsőleg és belsőleg), kérdeztem, borogatja? nem aszondja, rápisál. Hát most már én is ide jutok.

Persze, tudtam előre, hogy az ebéddel le fog pipálni.[3] Hát én nem ettem az utcán semmit, az igaz, csak egyszer Assisiben, a téren nyárson forgattak egy süldőt, a bele helye mind rozmaringgal töltve, volt benne vagy 5 kg rozmaring, a bőre pirosra sülve, ennek nem tudtam ellenállni. Mert hát finnyás vagyok, a disznóságot szeretem, de a piszkosat nem. Most már legalább látom, hogy nyugodtan fog aludni, dolgát elvégezte e világon.

Hanem, hogy most még Gyuszust[4] is rám akarja kenni, tégelyestől, felmelegítve! Barátom? majd elmondok róla egyetmást, ha ott leszek, ha megvadul is. Arra azonban nem felelt, hogy mi a „dörzsölt fickó". Hogy van franciául? Quillon frotté?

Mivel most megint szidni fog, hogy nem tud olvasni, rajzolom a közlendőket.

Hát az alma[5] csakugyan megfagyott? Jól éreztem én! A durrogó ménkű vágná már szét azt a Hitlert.

Hogy van? Nem írta. Használt az amerikai gép?[6] Ember legyen, mikorra megyek, mert testvérpoharat akarok üríteni Magával, de nem ám egyet.

Szeretettel öleli

F.[ülep] Lajos

P.[ost]S.[criptum] A volva[7] más is. Az öreg Caccia Ferrari szótárában: ensemble des parties génitales externes de la femme.[8] Evett?

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 6176/129.
Rajzokat tartalmazó kézírásos levél.
Budapestre írt levél.
Füst Milán ld. 3281. sz.

A levél végén még egy számozatlan lap, rajta rajz: egy szabad tűz fölött sülő malac fölött püspöksüveges alak áll, angyalok zenélnek, lent égnek emelt karral imádkozó férfiak.

[1] FL ínhüvelygyulladásos lába miatt sokat szenvedett. Füst Milán leveleiben gyógyszert ajánlott neki. Ld. FLev. IV. 1523. és 1527. sz.

[2] A levél harmadik oldalán FL írásával: „FRANZBRENNWEIN. Natürliches synthetisches flüssiges Antiphlogisticum, gegen Husten u.[nd] Unterleibschmerzen. Warm aus der Urquelle. Zu erhalten bei Johann Maria Streckfuss. Eckstein Hitler Kirche" [Ferenc pálinka. Természetes, szintetikus, folyékony Antiphlosticum köhögés és altesti fájdalmak ellen. Melegen a forrásból. Kapható Johann Maria Streckfussnál. A Hitler templom sarkköve.] Alatta pisilő kutyát ábrázoló rajz, amely kalapos, glóriás, érdemrendekkel díszített, kardot és sarkantyút viselő alak lábára csinál.

[3] Füst Milán és FL 1943. I. 25. és II. 18. között váltott három levelében (FLev. IV. 1512., 1519., 1523. sz.) kölcsönösen igyekeznek lepipálni egymást egy olasz ebéd fogásainak felsorolásával.

[4] Füst Milán FLev. IV. 1523/3. levelében Illyés Gyulát nevezi így.

[5] FL több pesti barátjának, köztük Füstéknek is zengővárkonyi almát küldött ajándékba. A katonai szállítások miatt azonban oly sokára értek célba a csomagok, hogy az alma egy része megfagyott.

[6] Füst beteg lábát egy amerikai géppel gyógyították, amely felváltva elszorította, majd kiengedte az ereket. A kísérlet nem járt eredménnyel.

[7] A 4. jegyzetben említett egyik levélben Füst így dicsekszik: „a csemegés [...] segédei, ha meglátták [...] kiáltván elébem: van friss csiga, tessék! van friss disznó-méhe (volva) remek, méltóztassék! (Amelyet én legszívesebben az utcán vettem kis kocsikról, kifőzve egész egyszerűen és megsózva.)"

[8] ensemble des parties génitales [...] = a női külső nemi szervek együttese. Ld. a 3. sz. jegyzetet.

3289. FÜLEP LAJOS – FÜST MILÁNNAK

Z[engő]V[árkony,] 1945. V. 29.

Kedves Milán,

ha nem mondom is, tudhatod, hogy amilyen örömmel olvastam leveled,[1] olyan szomorúsággal is; örülök, hogy végre megint látom a betűid, s közvetlenül Tőled kapok hírt, de rettenetesen elszomorít mindaz, amit írsz. Egészen olyan rossz, mint amilyennek elgondoltam; én pedig a legrosszabbakat szoktam. Ismerem ezt a gyönyörű világot. Csak legalább a kéziratait kerüljenek elő![2] Mert meghalni, az hagyján; de ha a mű odavan, minden odavan, amiért születtünk s éltünk.

Waldapfel még IV. 25-én írt,[3] de az ő levelét hogy hogy nem, csak most kaptam meg két napja, a Tiedet jóval előbb. Neki is írtam[4] ma, az én állapotomról sokat megtudhatsz tőle, nem tudom itt elismételni.

Nagyon elszomorít az is, amit Téged cserben hagyott barátaidról írsz. De abban bízom, hogy nem egészen így volt, vagy hogy akik Téged elhagyni látszottak, maguk is bajban voltak, s tehetetlenül. Neked sokkal jobb barátaid voltak, mint hogy mindről ilyen csúnya hűtlenséget lehetne feltételezni.

Ami engem illet, én tudom, hogy nem hagytalak el, s naponta gondoltam Rád. Hogy mégse írtam, annak oka volt, azt az okot pedig Te csináltad, Milán.[5] Mikor én Hozzátok mentem, nagy szeretettel fogadtál, s azután is nagyon-nagyon kedves voltál hozzám. Elbúcsúzásunkkor azonban már nem az voltál, ami előbb. Megváltoztál. Lehet, hogy a közben történt sok baj ezt elfelejttette Veled, de én nagyon jól emlékszem rá. S hiába mondanád, hogy tévedtem, én ilyenben tévedhetetlen vagyok; Röntgen szemem–fülem–idegeim vannak. Nincs az a nuance, amit én nem érzek meg, ez pedig nem nuance volt. No jó, gondoltam, majd elmúlik, én nem szoktam a barátaimat (kitörlöm, mert úgyse vállalod) miatt szélnek ereszteni. De nem múlt el. Leveleimre írt válaszaid kényszeredett hangja érdesedett, mikor pedig írni már nem is merve, azt a ládika almát küldtem,[6] (valamit, ami nekem itt terem, tehát nem áldozat, de mert itt ért meg az ablakom előtt, jó, ha a barátom *velem együtt* eszik belőle, communiál), olyan ridegen megtiltottad, hogy valamit még küldjek, hogy magamban azt mondtam: én ugyan változatlanúl az vagyok, aki voltam, de írni nem írok többet. Persze, a fogadásomat úgyse tartottam volna meg, de amikor fontosnak éreztem, hogy írjak, akkor már *nem lehetett.* Jó volna, ha megértenél belőle végül annyit, hogy nálam barátabb barát nem született, vedd elő Homerost, ott meglátod, mi a barátság.[7] Az enyim olyan.

Rólam való tudakozásodra talán elég, ha elmondok annyit, hogy a német megszállás kezdetétől végéig a falu tele volt SS vadállatokkal, a helybeli németek, hogy elveszítsenek, azt a hírt terjesztették rólam, hogy zsidó vagyok, más jótét lelkek meg azt, hogy veszedelmes forradalmár, kommunista, – gondolhatod, hogy naponta nem is egyszer és nem is egyesével bejöttek hozzám, megnézni, mit csinálok. Nem volt egy nyugodt órám se éjjel, se nappal. Mindig azt hittem: no, most visznek! Hogy aztán mégis mért nem vittek el, máig se értem. A jó Isten gondviselése mellett talán a „föllépésem" is segített: minél fenyegetőbben viselkedtek, annál nyugodtabbnak mutatkoztam, s ha másban már nem bízhattam, patáliát csaptam. Ez legjobb fegyvernek bizonyúlt. Támadottból felcsaptam támadónak.

Hogy mik a terveim? itt maradok-e, vagy inkább a pesti egyetemre akarok kerülni? Hát lehetnek nekem terveim? hát „akarhatok" én valamit? hát kérdezik tőlem, mit akarok?[8] Ép erről írtam ma nagy keserűségemben Waldapfelnek.

Mit tehetnék Nektek vagy Értetek, Milán? Amit tehetek, mindent megteszek. Csak írd meg mielőbb, s különben *is írj mielőbb.*

Kézcsókkal, Téged szeretettel ölelve

Lajos

P.[ost]S[criptum] Most már a rendes postai úton lehet írni.

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Nagyságos Dr Füst Milán író úrnak Budapest VII. Thököly út 18. V. 6.
Budapestre írt levél.
Füst Milán ld. 3281. sz.

[1] A levél nem maradt fenn, nem tudni, hogyan jutott el Zengővárkonyba. Pécset és környékét aránylag nagyobb harcok nélkül foglalták el az oroszok, de a kapcsolattartás Budapesttel 1945 tavaszáig nem volt lehetséges.

FL 1945. IV. 18-án kapott hírt először Füst Milánról, megtudta valakitől, hogy Füst újsághirdetésben keresteti elveszett napló-kéziratát – tehát azt, hogy legalábbis életben van. Ekkor írt neki; a levelet a Pécsváradi Tejüzem Pestre járó autóján küldte el, s ugyanezen az úton kérte a választ is. (FLev. V. 1710. sz.) A depresszióba süllyedt Füst Milán azonban nem volt képes válaszolni, s az éppen nála látogatóban levő Trencsényi-Waldapfel Imrét kérte meg, írjon helyette FL-nak. Trencsényi levele 1945. IV. 25-én kelt (FLev. V. 1913. sz.). Füst személyesen V. 12-én írt FL-nak (FLev. V. 1815. sz.), erre válasz az itt közölt levél.

[2] A hirdetést nem sikerült megtalálnom. Somlyó György szerint „Úgy látszik, hogy az ostrom elől gondosan biztonságba helyezett *Napló*-ja teljesen megsemmisült. 1946-ban a *Napló* egyes részei – hirdetés nyomán – előkerülnek." (Somlyó György: Füst Milán. Emlékezés és tanulmány. Bp. 1969. Arcok és vallomások. 243.) – Füst viszont a Látomás és indulat a művészetben. Bp. 1948. c. könyve 1947. VII. keltezésű előszavában azt írja, hogy elveszett esztétikáját emlékezetből rekonstruálta, amikor 1946 tavaszán felkérték „irodalmilag többé-kevésbé képzett közönség előtt" szabadelőadások tartására.

[3] Ld. FLev. V. 1713. sz.

[4] Trencsényi-Waldapfel Imre azt írja (FLev. V. 1721.), hogy többeknek megmutatta FL levelét, amelyben arról ír, hogy „megfullad itt lent, még Pécsre se nevezték ki tanárnak". Közülük Illyés Gyula volt, aki betegágyából felkelve elment Révai Józsefhez FL ügyében. Révai azonnal írt a pécsi főispánnak és FL-nak is. (Ld. Illyés Gyula: Naplójegyzetek 1929–1945. Bp. 1986. 367.) Végül nem Révai közbelépése hozta meg a megoldást, hanem az, hogy Illyés összeismertette FL-t Keresztury Dezsővel, az új VKM miniszterrel. Keresztury ötlete volt, hogy FL kérje az akkori rendelet szerint rehabilitációját 1919-es egyetemi katedrájáról való elbocsátása miatt. Ezáltal auto-

matikusan visszahelyezték a pesti egyetem olasz tanszékére. FL nem foglalta el a tanszéket, hanem saját kérésére a Keresztury igazgatása alatt álló Eötvös Kollégiumba osztották be tanárnak. Ott tanított a Kollégium 1950-es államosításáig. 1951-ben – miután a megindított nyugdíjaztatási eljárást felfüggesztették – kinevezték a művészettörténeti tanszék professzorának. 1960 végén onnan ment nyugdíjba.

[5] FL és Füst Milán ismeretségét és barátságát Elek Artúr teremtette meg. Biztatására 1941 szeptemberében Füst elküldte FL-nak több művét dedikálva, s ezzel elindult közöttük az intenzív levelezés. 1942-ből 12 Füst- és 7 FL-levél maradt fenn, 1943-ból pedig 13 Füst- és 11 FL-levél.

Mindkettejük egészségi állapotán kívül legtöbb szó Füst 1942. X. 17-i levele óta (FLev. IV. 1406. sz.) Füst készülő, majd elkészült A feleségem története c. regényéről esik. Füst elhidegülése már 1942. IV. 20. után megkezdődött, amikor FL (FLev. IV. 1443.), aki levonatban olvasta a regényt, kertelés nélkül megírta róla a véleményét. Utóbb részben kimagyarázkodott ugyan, de Füst sértődöttsége egyre leplezetlenebbül megmutatkozott, bár a barátság látszatát mindketten igyekeztek fenntartani. Az itt említett almaküldésből támadt neheztelés még 1942. XI.-i keletű, FL maga csak 1943. V.-ban vette észre Füst megváltozott viselkedését, amikor Gyomára utazva Kner Imréhez, oda-vissza Füstéknél szállt meg néhány napra. A vendéglátást megköszönő 1943. V. 26-i levele (FLev. IV. 1560. sz.) lényegében a levelezés megszakadását előlegezi. Füst 1943. V. 29-i levele, FL VI. 22-i válasza és Füst VI. 25-i viszontválasza (FLev. IV. 1562., 1570., 1573. sz.) már olyan csipkelődéseket tartalmaz, amely a partner személyének szól, nem irodalmi nézetkülönbségeket fejez ki.

Az 1944–1945-ös évek veszélyes eseményei elsodorták az ellentéteket, s természetessé tették a kapcsolat újra felvételét, de ettől fogva sem a levelek száma, sem hangjuk nem hasonlítható a korábbiakéhoz.

[6] FL csúfolódásnak vette Füst reagálását az almaküldésre, az is megbántotta, hogy Füsték rögtön küldtek neki viszonzásképpen egy termoszt.

[7] Homeros Iliászában Akhilleusz és Patroklosz barátságára utal.

[8] Ld. a 4. jegyzetet.

3290. FÜLEP LAJOS – KESZI IMRÉNEK

Z[engő]Várkony, 1945. VII. 15.

Köszönöm a brosürákat,[1] nagy érdeklődéssel néztem át őket.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

PIM Kézirattár V 1246/126.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagyságos Dr. Keszi (Kramer) Imre úrnak Budapest VII. Aréna út 29.

Keszi Imre (1910–1974) író, újságíró, zenetudós.

Nem tudni, honnan ismerte FL-t. 1933-ban még Kramer Imre néven dedikálta neki A magyarországi német népdal c. Bp. 1933. Kner ny. c. művét „Főtisztelendő Dr Fülep Lajos úrnak igaz tisztelettel Kramer Imre."

[1] FL könyvtárában halálakor Keszi Imre: A várakozók lakomája. Bp. 1944. Szerző kiadása volt meg „Fülep Lajos professzor úrnak igaz tisztelettel Keszi Imre" dedikációval. Mivel FL többes számban említi a küldeményeket, esetleg A könyv népe. A zsidó szellem és irodalom kérdéséhez. Bp. 1944. lehetett a másik, amelynek azonban nincs nyoma.

3291. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNÉNEK

Z[engő]V[árkony,] 1945. II. 15.
[helyesen: 1947.]

Kedves Klári,

levele[1] legelején kezdem. Azt írja: „Remélem, a zseblámpa dolgokat rendben megkapta." Ezt aztán nem értem! Amikor megjött a küldemény, *azonnal* megküldtem az árát (jan.[uár] 21-én 27.60 for.[intot], amiből 24.60 a számla, 3 for.[int] a csomag portója, és *ugyanakkor megköszöntem,* úgy emlékszem, még az utalvány szelvényén (tán nem nézte meg, s eldobta?), *levelet is írtam,* arra persze már nem emlékszem, hogy abban is írtam-e róla, – mert kétszer nem írtam róla, az természetes, egyszer azonban írtam róla, az is természetes, fel lehet énrólam tételezni olyan neveletlenséget, hogy szívességet nem köszönök meg? Hát mi történt? nem kapta meg a levelem? s a pénzt?

Mivel ezt nem tudom, azt se tudom, mért nem ír semmit az invitálásomra, a levelem meg-nem-kapása miatt-e, vagy mert levelében a lap aljára ért. Mert valamelyik levelemben – de ennyi idő után már nem tudom, ebben-e, amit most reklamálok, vagy egy előzőben – írtam, Losonczy[2] mennyire el volt itt ragadtatva a sonkától, azt mondta, ilyet még sohase evett, hívtam tehát Magukat, jöjjenek, amint az idő egy kicsit enyhül, mert erre a célra tartogatok a sonkából, s hozzá tettem azt is, hogy jó borom is van. De se nem jöttek, pedig közben volt alkalmas idő, se egy szót se mond róla. Megismétlem tehát, s arra kérem, ha ír, *erről* írjon legelőször. Szeptember óta nem láttam Magukat.

A Katonáné ügyben[3] való fáradozását hálásan köszönöm, egy kicsit későn, az igaz, de tudják meg, hogy jan.[uár] 23.-án a jeges úton elestem, rá a balkezemre, nem tört el, de úgy látszik, megrepedezett, mert recsegett-ropogott, csúnyán megdagadt, nagyon fájt, azóta még nem tudtam aludni (még mindig fáj éjjel), nemcsak testi, lelki trauma is ért vele, mindenféle írást halogattam, de jó ideig nem is tudtam írni, mert a balkezem nem használhattam, s mivel fogjam a papirost, az orrommal? mikor így se tudja olvasni az írásom?

Katonánénak egyébként nemrég írtam, válaszolt is, egyelőre nem mozdul, mert a „nagyobbik kislánya", aki eltartója, így kívánja. De ha majd egyszer bemegyek, beszélek vele.

A postás-ügy az volna, hogy a pécsváradi postáról valami Schmidt Erzsébet nevű kiadó k.[is]a.[sszony]-t el kellene helyezni innen akárhová a fenébe, mert undok pöfeteg, ez a posta óhaja, s mivel én rólam mindenütt azt hiszik, hogy a világon mindent el tudok intézni, hozzám fordultak, s mivel az óhajhoz én is szívből csatlakozom, nekem is sok bosszúságot okozván már e hölgy, ezért én meg Ferihez fordultam, nem tudja-e ő valami módját, arra gondoltam, hátha a postaigazgató, akihez tartozik, festő, szobrász, vagy költő, – ahol a borbélyok festők és költők (s fordítva is), ott minden lehetséges.

Még sokat írnék, de hiszen úgyse tudja elolvasni.

Tehát várom Magukat, már csak azért is, hogy a japánozás [?] miatt leszámolhassak Magával.

Szeretettel mindkettőjüknek

Fülep

A dátum FL levelének elején egyértelműen *1945* II. 15. A postabélyegző szerint 1947. II. 15, s ezt támasztja alá a tartalom is; a levélben forintról van szó, tehát a stabilizáció, 1946 nyara után íródott.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Martyn Ferencné úrnőnek Pécs Toldi Miklós u. 8. I. em.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Lossonczy Tamás (szül. 1904.) festő, az Európai Iskola tagja, majd absztrakt festő.
[3] Nem tudni, miről van szó.

3292. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNÉNEK

[Zengővárkony,] 1947. IX. 28.

Kedves Klári,

már meg is tudakoztam a fa árát, úgy van, amint írtam, 100 f.[orint]. Az engedély azonban másképp van: nekem kell itt beszereznem, a pécsváradi erdőhivataltól. Ezt tehát én majd elintézem. Hogy a vevők nevét is be kell-e itt mondani, nem tudom, mert a tanító tudakolta meg telefonon. Ha csak Maguknak kell fa, akkor persze tudom a vevőt, de ha másoknak is, írják meg a neveket, címeket für alle Fälle. A kollektív szállításnak van egy bökkenője: hogy rakják fel úgy, hogy az osztozkodásnál ne legyen keveredés? De akárhogy is, tudok 8–10 ü[r]m.[éter]-t, mint írtam is. Használatra pedig a fa páratlan, ég és fűt, mint a hajderfene; harmadik éves! A favágók itt úgy informálnak, hogy 100 f[orinto]-t elkérnek érte. Tehát 150 f[orint]-ba kerülne egy ü.[r]m.[éter]. Jó drága, de merem mondani, hogy ebből egy m.[éter] többet ér, mint a pécsiből kettő. Még sose ment nálam úgy fűtés, mint múlt héten. Irják meg, hogy lesz a fuvar, onnan küldenek-e kocsit, vagy én próbáljak itt szerezni. – Orosz G.[ellért][1] ma d.[él]u.[tán] megjelent nálam, nagyon szimpatikus, derék fiú, s nem is maradt nagyon sokáig, mert meg is mondtam neki – de láthatta is rajtam – hogy nagyon rossz állapotban vagyok: ma reggelre csúnyán megdagadt a képem egy fogtól, egész éjjel nem aludtam tőle. Mikor a tegnapi levelem írtam, még semmi bajom se volt. Még ez kellett nekem annyi gondhoz-bajhoz! Most aztán ugyancsak mondhatja, „szegény". Emiatt majd Pécsre kell menni ilyen porban. Küldtem volna vele almát, de azt mondta, innen nem megy egyenesen Pécsre. Viszek, ha megyek.

A bientôt!

F.[ülep] L.[ajos]

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Martyn Ferencné úrnőnek Pécs Toldi Miklós u. 4. II. e.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Zengővárkony u. p. Pécsvárad

[1] Orosz Gellért ld. 2747. sz.

3293. FÜLEP LAJOS – LŐRINCZ ERNŐNÉNEK

Bp. 1947. XII. 27.

Kedves Asszonyom,

köszönöm a szíves közlést,[1] ma kaptam meg itt, ahova továbbították, közben u. i. felköltöztem, az Eötvös Collegiumban lakom.[2] Lapja kelte óta annyi nap telt el, hogy férje csakugyan meg is jöhetett,[3] s ha mégse, remélhető, hogy végre most már megjön. Akár így, akár úgy, várom az értesítést, még inkább őt magát. Nekem ugyan most Romában kellene lennem,[4] s amint lehet, utazom is, de az olaszok most egyáltalán nem adnak visumot. Úgy volna legszebb, ha hamarosan visum is lenne, de még előbb megjönne a férje épségben-egészségben s láthatnám.

Különösen ezt kívánom, amikor a jókívánságot szívből viszonzom, üdvözletemet küldve

Fülep Lajos

MTAKK Ms 5691/101.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Lőrincz Ernőné úrnőnek Budapest VIII. Baross utca 90. I. 2.
Feladó: Fülep Lajos Bp. XI. Nagyboldogasszony útja 11–13.

Lőrincz Ernőné Kovács Ilona (1910–1980.)

[1] A lap nem maradt fenn.
[2] Ld. 3289/4.
[3] Lőrincz Ernőt 1945 tavaszán hurcolták el hadifogságba, 1948. X-ben tért haza.
[4] FL 1948. I. 2–IV. 9. között volt Olaszországban.

3294. FÜLEP LAJOS – LŐRINCZ ERNŐNEK

[Eger,] 1949. IV. 16.

A közvetlenül indulásom előtt érkezett jó kívánságot köszönöm és Egerből viszonzom, ahova eljöttem egy kis eget, földet, füvet, fát, madarat, s egy kis jó bort szippantani.

Még mindig nem kaptam hírt az ügyről,[1] hogy intéződött el.

Szívből üdvözli mindkettőjüket

Fülep Lajos

A helynév postabélyegző.
MTAKK Ms 5691/38.
Kézírás. Eger. Az Érseki liceum feliratú képeslapon.
Címzés: Lőrincz Ernő úrnak Budapest XII. Kapitány u. 6. I. 4.

[1] Amikor Lőrincz Ernő mintegy félévvel ezelőtt megjött a hadifogságból – mint írja –, FL volt az egyetlen támasza. Segítette kölcsönnel, és foglalkozott elhelyezkedésének ügyével is. Biztatta, fejezze be az egyetemet, hogy ne kelljen hivatalnokoskodnia, de ez nem történt meg. Elhelyezke-

dett, de 1950-ben felmondtak neki, a MOK-hoz fordult, ahol egy a magyar művészettörténeti irodalom feldolgozását szolgáló adatgyűjtést terveztek. Lőrincznek nem sikerült oda kerülnie. 1957-ben nyitotta meg várbeli antikváriumát. (= Lőrincz Ernő: Fülep Lajos szolgálatában. Ars Hungarica, 2000. XXVIII. évf. 1. sz. 205–231.)

3295. BASCH EDIT, KERÉNYI KÁROLY ÉS FELESÉGE – FÜLEP LAJOSNAK

[Roma, 1949. IV. 21.]

Borozgatás közben gondolunk Magára – hiányzik!

Üdvözli Edit

Sajnáljuk, hogy nem ünnepelhetünk Egerben.[1] Magdival együtt meg kellett elégednünk Arpinoval,[2] ahonnan most jöttünk. Nagyon melegen üdvözöl és szeretettel ölel

Magda Károly

A helynév, a dátum hónapja és napja postabélyegzőről. Az évszám olvashatatlan, a tartalom alapján rekonstruálva: FL 1949 tavaszán volt Egerben. Ld. 3298. sz.
MTAKK Ms 4588/48.
Kézírás Arpino Piazza Municipio e Liceo Tulliano feliratú képeslapon.
Címzés: Chiarmo Prof. L. Fülep Eötvös Collegium Budapest Ungheria.

Basch Edit (1895–1980) festő, Basch Lóránt húga. Rómában élt. FL előző évi római tartózkodása idején többször volt vele együtt Kerényi Károlyék társaságában.

[1] Ld. 3294. sz.
[2] Arpino Rómától keletre fekvő városka, Marcus Tullius Cicero szülőhelye.

3296. LŐRINCZ ERNŐ – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1950. IV. 4.]

Igen tisztelt Professzor Ur!

Ügyemben[1] még nem döntöttek; a minisztériummal is meg kell beszélni a dolgot, amire csak ünnepek után kerülhet sor. Mihelyt megtudom az eredményt, jelentkezem. Addig is, az ünnepekre való különös tekintettel, minden jót kívánva

tisztelettel üdvözlöm

Lőrincz Ernő

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4588/227.
Kézírás Simone di Martini (1283–1344) Die heilige Katharina feliratú képeslapon.
Címzés: Dr. Fülep Lajos egyetemi tanár Budapest II. Széher-út 22.

[1] Ld. 3294. sz.

3297. FÜLEP LAJOS – ZÁDOR ANNÁNAK

Lillafüred, 1950. VIII. 23.

Cara,

örülök levelei[1] jó híreinek, bár attól tartok, mire ez az enyim odaér, már érzékenyebben fog reagálni a kisebbfajta rosszra is és előbb-utóbb visszazökken a régi állapotba. Ezt kellene valahogy megakadályozni.!

Nem tehetek róla – ez nem nekem való hely – olyan mint az Andrássy út, legföljebb a két oldala néhány emeletnyivel magasabb. A nap már 4 óra előtt lemegy. Télen nyilván be se süt ide. Sose kívánkoztam Eszkimoba. De azért most már nem megyek innen sehova, hanem egyenesen haza.

Persze, jobb volna délután utazni, mint este, de lehet-e? Autobus innen csak az estihez megy. Majd megnézem, hogy' jár a kisvasút.

Komlóssal[2] voltam sétálni, ebédelni, vacsorázni. „Társaságot" nem tartok – ha csak velem van más.

Ha Pög[3] olyan jól lát, mért nem látja Végvárit?[4]

28.-án hétfőn telik le a 2 hetem, ha előbb nem muszáj, akkor utazom. Amint lehet, telefonálok, s amint lehet, találkozunk, bár az első napokban el leszek foglalva iratok összeszedésével, mert megkaptam a miniszteri értesítést a „végelbánás alá vonásról", vagyis nyugdíjaznak,[5] és 8 nap alatt be kell küldeni az okmányokat. Imre[6] szerint: az Eötvös megszüntetésének következménye. Et vive la bagatelle!

De még ne említse senkinek.

Abbracci

Lodovico

MKI Adattár C-I-75/IV-253.
Ceruzaírásos levél.
Budapestre írt levél.

[1] Zádor Anna ekkori levelei nem maradtak fenn.
[2] Komlós Aladár (1892–1980) irodalomtörténész, író, költő. 1946-ban egyetemi magántanár lett, 1950-ben elbocsátották. Egy ideig gimnáziumban tanított, majd a MTA Irodalomtörténeti Intézetének munkatársa, később osztályvezetője lett.
[3] Pogány Ö. Gáborra utal. Ld. 2647/2.
[4] Végvári Lajos (1919–2004) művészettörténész, a Képzőművészeti Főiskola tanára.
[5] Amikor az Eötvös Kollégiumot 1950-ben megszüntették, FL-nak mint oda beosztott tanárnak automatikusan megindították a nyugdíjazási eljárását. Az akciót azonban leállították, 1951 elején kinevezték a budapesti egyetem művészettörténeti tanszékére professzornak.
[6] Valószínűleg Trencsényi-Waldapfel Imre.

3298. FÜLEP LAJOS – LÁSZLÓ GYULÁNAK

Bp. 1952. III. 2.

Kedves Barátom,

szombaton végre megkaptam a publikációkat[1] – nem mind, Bannerét[2] nem, Paulovitsét[3]

igen. Átböngésztem, s úgy látom, ez mégis csak jókora podgyász, úgy hogy nem tudom rászánni magam Bannernél kevesebbre minősítésére, különben így, nem lévén módomban az összehasonlítás. Befolyásolás szándéka nélkül közlöm ezt – ha nem egyezünk, külön véleményként.

A többi marad.

Üdv!

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: László Gyula professzor úrnak H
Budapestre írt levél.

László Gyula (1910–1998) régész, őstörténész, festő. 1933-ban a Képzőművészeti Főiskolán diplomázott, 1935-ben történet–régészet tárgyakból bölcsészdoktori oklevelet szerzett. 1940-től Kolozsvárt dolgozott, 1945–1950 között mint egyetemi tanár. 1951-től Budapesten a Múzeumi Központban előadó, egyidejűleg tanított az egyetemen is. Utóbb a MNM középkori osztályának vezetője, 1957–1980 között egyetemi tanár.

[1] Az akadémiai kandidátusi és doktori fokozatok bevezetése idején a TMB véleményt kért az Akadémia tagjaitól olyanok esetében, akiknek disszertáció benyújtása nélkül kívánták megadni a fokozatot. FL hagyatékában is több ilyen irat található (MTAKK Ms 4596/12–13., 18–30.), művészettörténészek és régészek nevének listái. A rajtuk található ceruzás feljegyzésekből kitűnik, hogy a régészekre vonatkozóan FL Banner Jánoshoz javasolta elküldeni a véleménykérést.

[2] Banner János (1888–1971) régész. 1946–1968 között az ősrégészet professzora a budapesti egyetemen. A kandidátusságot 1852-ben megkapta, a doktori fokozatot 1957-ben szerezte meg.

[3] Járdányi Paulovics István (1877–1952) régész, ókortudós. 1938–1940-ben Pécsett az ókortudomány és klasszikus archeológia rk. tanára, FL így személyesen ismerhette. 1940–1952 között debreceni professzor. Nem kapta meg a fokozatot. 1952. XII-ben meghalt.

3299. FÜLEP LAJOS – LÁSZLÓ GYULÁNAK

Bp. 1952. VII. 18.

Kedves Barátom,

természetesen szívesen látom a régészeket, tudni kell azonban kettőt: 1) ez a collegium (heti 1 óra!) 1000 tájától 1500 tájáig ér,[1] nagy része tehát olyan korszak, ami vajjon kell-e régészeknek? 2) ahhoz a kevéshez, amit ilyen kurta időben elmondhatok, jó sokat kell olvasni, s a vizsga nálam nem könnyű; én vagyok itt a legszigorúbb osztályozó; 16-ból 3 kapott most jelest, néhánya jót, a többi közepest és elégségest, egy bukott is. (A javítón is csak elég.[séges]-t adtam neki.) Ha tehát mindez nem riasztja el őket, jöjjenek.

Leveledből[2] látom, a nyáron csak 2 hétig leszel ebben a szép városban, ha akkor kedvedből s idődből futja, egy kis csevegésre, szívesen látlak.[3]

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Ceruzaírás.
Címzés (kék ceruzával:) Dr. László Gyula egyetemi tanárnak Szentes Koszta József Muzeum
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 16
Ugyanez a bélyegző a levél élén is ott van.
László Gyula ld. 3298. sz.

[1] FL itt említett kollégiumának vázlatos jegyzete: Arte italiana 1000–1500 című jegyzetfüzetében található. (MTAKK Ms 4595/12.)
[2] László Gyula levele nem maradt fenn.
[3] Utóbb is valószínűleg tartottak valamilyen kapcsolatot; FL könyvtárában László Gyula: L'art pariétal – remarques et problèmes c. tanulmányának (= Acta Archaeologica, 1958. Vol. 9. 35–37.) különnyomata van meg „Fülep Lajos akadémikusnak, Kedves Bátyámnak örömmel, szeretettel és tisztelettel László Gyula 1959. III. 6.". Benne cédula, rajta FL ceruzás megjegyzéseivel.

3300. FÜLEP LAJOS – ZÁDOR ANNÁNAK

[Bp.] 1954. VII. 9.

Cara Amica,

itt küldöm az Erasmusnak[1] irandó pár sort, kérve, legyen szíves németül rászerkeszteni a mellékelt lapra, s az ugyancsak mellékelt borítékban visszaküldeni, vagy ha korábban megtalálja kapni, hétfőn az ülésre elhozni.

Tanti saluti

Lodovico

Ezt az egy külföldi könyv-rendelést is mellékelem – kéréssel.[2]

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
MTAKK Ms 4160/224.
Ceruzaírásos cédula.
Budapestre küldött sorok.

[1] Erasmus. Speculum Scientiarum. International Bulletin of Contemporary Scholarship. Les Éditions du Panthéon. 1947-ben Kollár Kálmán alapította humán tudományos művek recenzióit, ill. bibliográfiai adatait közlő folyóirat. Több, változó megjelenési helyeket tüntet fel. Kollár 1950-ben bekövetkezett halála előtt más kezébe került a tulajdonjoga.
[2] A lista nincs a levél mellett.

3301. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1955. III. 25.

Kedves Margit,

köszönöm a gratulációt, ámbár amihez...?[1]

Csakugyan volt az a rádió-história, fölvették magnetofonra, közhírré is tették, de aztán elkezdték bizottságok hallgatni, hetekig rágódtak rajta, végül is jobbnak látták nem kirukkolni vele.[2]

Menetelemet,[3] mint már rég írtam, az utazás hosszú és komplikált volta hiúsította meg. Mentem volna repülőn, de a dombrádi vonat azzal se stimmelt. Egyszer majd talán kocsin.

Mindnyájatokat szeretettel ölel

Lajos bátyád

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4160/206.
Kézírás.
A levél élén bélyegző: Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 16
Dombrádra írt levél.

[1] FL hetvenedik születésnapja alkalmából kapta meg a Munka Érdemrend arany fokozatát.
[2] A Magyar Rádió c. heti műsorfüzet 1954. XII. 20–26. X. évf. 51. sz.-ban megjelent FL fényképe Tóbiás Áronnal, aki mikrofont tart FL elé. Felette a következő szöveg: Beszélgetés Fülep Lajossal a mai művészetről. (19-én, vasárnap P[etőfi rádió] 15,00.) A nyilatkozat nem hangzott el a rádióban. Fodor András a Csillag szerkesztőségében felvetette, hogy a márciusi számban közölni kellene. A szerkesztő, Király István örömmel fogadta az ötletet, Szabolcsi Miklós azonban megjegyezte, hogy ez lehetetlen, mivel a Pártközpont letiltotta „képzőművészetünk globális elítélése" miatt. Tóbiás Áron szerint nem tiltották meg a közlést, csak azt kívánták, hogy a megjelenés után valaki szóljon hozzá a cikkhez. (Fodor A.: Ezer este... I. 305–306.) A cikk megjelent a Csillagban. (1956. X. 6. sz. 1218–1221.)
[3] FL nem jutott el Dombrádra Porzsoltékhoz.

3302. FÜLEP LAJOS – KÁRPÁTI AURÉLNAK

Bp. 1955. IV. 26.

Kedves Barátom,

megdöbbenten olvastam ma reggel a szörnyű hírt[1] az ujságban – tudom mit jelent, hasonlóban volt részem pár éve[2] – szívbéli együttérzéssel szorítom meg a kezét a város másik széléről, éveink közös pereméről

Fülep Lajos

OSzK Kézirattár Fond 26/209.
Kézírásos levél.
Címzés: N. Kárpáti Aurél író úrnak H. XIV. Szabó József u. 21.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 16.
Kárpáti Aurél ld. 3052/9.

[1] A Magyar Nemzet aznapi utolsó oldalán rövid hír jelent meg Kárpáti Miklós, a József Attila Színház 27 éves dramaturgjának váratlan haláláról; „a halottban Kárpáti Aurél író a fiát gyászolja.". (Magyar Nemzet, 1955. IV. 26.) XI. évf. 97. sz. 4.
[2] FL Veronika lányának 1950-es öngyilkosságára utal.

3303. KÖRNER ÉVA – FÜLEP LAJOSNAK

[Drezda, 1956. VI. 5.]

Kedves Professzor Úr,

üdvözletemet küldöm Drezdából. A képtár csodálatos, egészen új fogalmakat alkotok egyes művészekről. Egyébként *minden* romokban, és a tökéletes német szervezés kibírhatatlan hálójába kerültünk.

A viszontlátásig minden jót kíván

Körner Éva

A helynév és a dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4588/185.
Kézírás Albrecht Dürer Bildnis eines jungen Mannes feliratú képeslapon.
Címzés: Ungarn Fülep Lajos professzor úr Budapest Széher ut 22–24 vagy 16
Körner Éva ld. 3077. sz.

3304. FÜLEP LAJOS – TÓTH MELINDÁNAK

[Bp.] 1956. X. 6.

Kedves Tóth Melinda,

nagy együttérzéssel olvastam levelét.[1] Sajnos, másrészről jó, sokan vannak hasonló helyzetben. Hogy miért sajnos, nem kell mondanom. Jó azért, mert minél többen vannak, annál többre jutnak. Hivatalosan tudom, foglalkozni szándékoznak a dologgal, de hogy mikor és mi lesz belőle, csak a jó ég tudja. Nincs más mód, mint kiharcolni – ahogy másban is. Ma a fiatalok is mozognak sok felé, hallatják szavukat. Keressék meg egymást az ügyben érdekelt fiatalok, álljanak össze, és használjanak minden alkalmat DISZ-ben,[2] sajtóban, gyűléseken a dolog propagálására. Az utóbbi időben néhány olyan gyűlés volt, ahol szóvá lehetett volna tenni; gimnazisták, egyetemi hallgatók leveleit elég gyakran olvashatjuk a lapokban, egyénieket és kollektíveket.

Ennél jobbat mondani nem tudok, attól tartok, más se. Nem könnyű, szívósságot kíván, de akarattal sokon győzni lehet – sőt csak azzal.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

MTAKK Ms 6227/102. Mellette FL alább említett újságcikkének kivágata. (Ms 6227/103.)
Kézírás.
A levél élén bélyegző: Fülep Lajos Budapest II. Széher út 22. (a házszám kézzel megerősítve.)
Budapestre írt levél.

Tóth Melinda (szül. 1939.) a levél írásakor érettségi előtt álló, művészettörténésznek készülő gimnazista. FL: A művészettörténelem megszűnése az egyetemen. (= Szabad Nép 1956. IX. 30. XIV. évf. 272. sz. 4.) c. cikkének elolvasása után édesanyja biztatására levelet írt FL-nak. – 1957–1962 között végezte az egyetemen a művészettörténet szakot. Először a Corvina Kiadóhoz került szerkesztőnek, majd az Országos Műemléki Felügyelőség, a Várostervező Intézet, 1967–1972 között a Szépművészeti

Múzeum könyvtárosa lett. 1972–1999 között a MTA Művészettörténeti Kutatóintézetének tudományos kutatója volt. Kutatási területe a középkor művészete.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Demokratikus Ifjúsági Szövetség.

3305. FÜLEP LAJOS – VAYER LAJOSNAK

Bp. 1957. VIII. 18.

Caro Luigi,

ricevetti la tua cartolina mandatami da Leningrado,[1] ci avrei anche risposto, ma la durata del tuo soggiorno non m'era nota. Anzi, neppure la tua partenza. Non c'è da meravigliarsi che in questo frattempo avevo il sospetto che hai di detto l'amicizia.

Altrimenti Ti avrei domandato qualche favore, ma per la sopradetta ragione non ero in grado di farlo nè a voce, nè per iscritto.

Vi auguro buona villaggiatura, con saluti cordiali ad ambedue

L.[odovico] Fülep

Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Vayer Lajos egyetemi tanár úrnak Sárospatak Vár
Feladó: Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22.

Vayer Lajos (1913–2001) művészettörténész, 1949–1955 között a Szépművészeti Múzeum főigazgató helyettese, 1955-től a budapesti egyetem II. művészettörténeti tanszékének professzora.

Kedves Lajos,

megkaptam Leningrádból küldött lapodat, válaszoltam volna rá, de nem tudtam, meddig leszel ott. Elutazásodról se tudtam. Nincs mit csodálkozni rajta, ha közben az volt a gyanúm, hogy felmondtad a barátságot.

Különben kértem volna Tőled valami szívességet, de a fenti ok miatt nem volt módom megtenni se élőszóval, se írásban.

Jó nyaralást kívánok, szíves üdvözlettel Mindkettőtöknek

L.[odovico] Fülep

[1] Vayer leningrádi lapja 1957. VII. 20-án kelt. Antuan Vato (1684–1721) [Watteau, Antoine] Kapriznica feliratú képeslapon. Ld. FLev. VI. 2323. MTAKK Ms 4590/189.

3306. GYERGYAI ALBERT ÉS ZÁDOR ANNA – FÜLEP LAJOSNAK

[Visegrád, 1958.]

Kedves Professzor úr,

szeretettel és tisztelettel gondolunk rád Visegrádon, a b[uda]pesti viszontlátás reményében. Igaz híved és tisztelőd

Gyergyai A.[lbert]

Carlo Professzore,
nagyon kellemes volt, de azért nem baj, hogy véget ér. Sokszor üdvözli

Anna[1]

[...] és Sándorné[3] Székely Júlia[2]

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4587/192.
Kézírás tintapacákkal Visegrád Salamon tornya feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos egyet. tanár úrnak Budapest II. Széher út 22.
Gyergyai Albert ld. 2492. sz.

[1] Zádor Anna aláírása és sorai.
[2] Székely Júlia (1906–1986) író, zongoraművész, Bartók Béla tanítványa. 1952–1968 között a pécsi Tanárképző Főiskola énektanára. Könyvei főleg zeneszerzők életéről szólnak.
[3] Olvashatatlan nevek.

3307. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1959. II. 13.

Kedves Margit,

még ezúttal is csak egészen röviden, csak ép hogy tudassam: ma, 13-án, pénteken megjött mindkét leveled,[1] egymástól egy órás időközben. Jellemző: a 9-én és 12-én postára tett levél ugyanaz nap érkezik. Mert az express nem okoz különbséget az utazásban, csak a kihordásban.

Nagyon köszönöm az információt.[2] Megnyugtat. Az emberről[3] jó impressiom volt, de ép ilyenkor kell a megerősítés. A papné = jó gazdasszony egyenleted azonban legenda. Láttam én már rossz, hanyag, vagy ügyetlen, tehetetlen gazdasszonyt papnéban. Érthető. Az egyikhez csak pap férj kell, a másikhoz még más is.

Azért kellett olyan sürgősen a közlés,[4] mert a helyet, mint írtam, még nem foglalta ugyan el, de olykor eljön ismerkedni velem és a körülményekkel, a megállapodás egyelőre formalis, ha emberileg–erkölcsileg jobban engagealva vagyok, még nehezebb változtatni.

Adja Isten, jól sikerüljön.

Szeretettel csókol

Lajos bátyád

A helynév a feladóból.
MTAKK Ms 4160/207.
Kézírás.
Címzés: Nagytiszt. Porzsolt Ferencné Dombrád Szabolcs megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 (a házszám kézzel kijavítva.)

[1] A levelek nem maradtak fenn.
[2] Raskó Alfrédné első próbálkozásáról van szó, hogy kivándorló útlevéllel leányához költözzön Olaszországba. Év eleje óta szó volt a dologról, FL megegyezett a négy gyermekes lelkészöz-

veggyel, Pap Bélánéval, hogy V. 1-én tíz éves kislányával odaköltözik és átveszi a háztartás vezetését. Raskóné egy barátnőjéhez költözött, míg az útlevélre várt.

FL valószínűleg Pap Bélánéról írt Porzsoltnénak, aki azzal bíztathatta, hogy a papnék mind jó gazdasszonyok. Nem gazdasszonyi képességei miatt, de FL már két héttel Papné odaköltözése után úgy érezte, nem alakulhat ki köztük harmonikus együttlét. (Ld. FLev. VI. 2387. sz.) Papné ottléte IX. közepéig tartott, akkor FL visszahívta Raskónét, akinek kivándorlási kérését elutasították.

[3] Pap Bélánéra utal.

[4] V. 1-én költözött oda.

3308. KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP KIADÓVÁLLALATA – FÜLEP LAJOSNAK

[Bp. 1959. V. 22.]

Kedves Elvtárs!

Értesítjük, hogy az Ünnepi Könyvhéten Kiadóvállalatunk[1] könyvsátra a Rákóczi út és a Tanács k[ö]r[ú]t sarkán áll. Bemutatjuk erre az alkalomra és korábban megjelent művészeti kiadványainkat. Kérjük, keresse fel sátrunkat.

Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata

A helynév és dátum postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4589/40.
Gépirat bélyegzős aláírással Bernardo Canaletto-Bellotto (1720–1780)
A Piazza della Signoria Firenzében feliratú képeslapon.
Címzés: Fülep Lajos et Budapest, XII. Széher u. 16.

[1] A kiadóvállalat a Művelődési Minisztérium alá tartozó, 1952-ben létrehozott Képzőművészeti Alap egyik intézménye volt. Utóbb az 1955-ben magyar irodalmi és művészeti művek idegen nyelvű kiadására alapított Corvina Kiadó lett elsősorban a képzőművészeti tárgyú könyvek magyar és idegen nyelvű kiadására specializált intézmény.

3309. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSNAK ÉS CSALÁDJÁNAK

Bp. 1959. XI. 16.

Kedves Bognárék,

megkaptam, nagyon köszönöm a gesztenyét. A kis zsákot alkalmilag majd visszajuttatom.

Hanem én is szeretnék valamit küldeni – de mit? Nem tudom kitalálni, mit óhajt Évika,[1] legjobb volna, ha megírná. Nem kell szemérmeteskedni, a keresztapjának csak megírhatja!

Szívből üdvözlöm az egész családot,

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Bognár Jánoséknak Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út (a házszám hiányzik).

[1] Ld. 2517. sz.

3310. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR ÉVÁNAK

Bp. 1959. XII. 5.

Kedves Évika,

örülök a meglepetésnek, hogy Téged *ilyesmi*[1] érdekel. Kár hogy már korábban nem mondtad és ottlétemkor nem mutattál valamit abból, amit csinálsz; hogy van-e Benned tehetség, láthattam volna. Mert ha van, valamit csinálni kellene vele.

A Te célodnak való könyv idegen nyelven persze volna bőven, magyar azonban évtizedek óta nem jelent meg ilyen. Az utolsó, Lyka Károly művészettörténelme[2] ma már régesrég elfogyott, nem kapható. Antiqariusnál azonban néha akad. Megbíztam az én könyvesemet, keresse mindenfelé. Talán sikerül. Ha meglesz, nyomban elküldöm.

Mindnyájatokat szívből üdvözöl

keresztapád

Magántulajdonban.
Kézírás.
Zengővárkonyban írt levél.
Bognár Éva ld. 2517. sz.

[1] Bognár Éva képzőművészeti érdeklődéséről van szó. Ld. 2517. sz.
[2] FL az e levelét megelőző napon megbízta Lőrincz Ernőt, szerezze meg neki Lyka Károly: A művészet története. A legfontosabb emlékek és mesterek ismertetése c. művének egy kötetes, tehát 1939-es kiadását. Ld. FLev. VI. 2427/5.

3311. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK ÉS FELESÉGÉNEK

[Bp.] 1959. XII. 31.

Je Vous remercie bien de la bonne pensée,[1] mes chers amis, et je Vous en envoie tout autant.

Mais au diable l'hélicoptère, chauffé ou réfrigéré, avec toute la bande de ses pareils, toutes les machines maudites, toutes les sacrées inventions et découvertes, depuis la première hache jusqu'aux obus dernier cri.

A Vous pourtant mes meilleurs souhaits

Louis

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész és neje Pécs Toldi Miklós u. 4.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22 (a házszám kézzel).

Köszönöm a szíves megemlékezést kedves barátaim, én is ugyanúgy viszonzom.

De az ördög vigye a helikoptereket, akár fűtve, akár hűtve, a hozzájuk hasonlók bandájával együtt, az összes átkozott géppel, az istenverte találmányokkal és felfedezésekkel, az első fejszétől a legmodernebb bombáig.

Maguknak azonban legjobb kívánságaim

Louis

[1] Martynék karácsonyi üdvözlete nem maradt fenn.

3312. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR ÉVÁNAK

Bp. 1960. I. 6.

Kedves Évika,

XI. 30.-i leveledben[1] közölt kívánságodra válaszul XII. 11-én ajánlottan küldtem egy Rembrandt-kötetet,[2] máig, tehát csaknem egy hónap után, nem kaptam hírt róla, rendben megérkezett-e, amiről ugyanakkor küldött levelemben értesítést kértem. Írd meg mielőbb, megérkezett-e, hogy megreklamálhassam a postán, ha nem kaptad meg.

Szíves üdvözlettel

keresztapád

Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Bognár Évika Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22 (a házszám kézzel).

[1] Bognár Éva levele nem maradt fenn.
[2] Vayer Lajos: Rembrandt. Bp. 1953. Képzőművészeti Alap. Művészeti könyvek c. kötetéről lehet szó. Lyka Károly: Rembrandt. Bp. 1962-ben jelent csak meg, ugyancsak a Képzőművészeti Alap kiadásában. (A művészet kiskönyvtára 37.)

3313. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

Bp. 1960. II. 4.

Kedves Margit,

sajnos, még mindig nem írhatok jót magamról – ezért is halasztottam ilyen sokára a választ. A rejtélyes láz[1] csak nem akar szünni, sőt, ma 37.8° volt, a szokott 37.3–4–5 helyett. Bíztatnak ugyan, ha a mostani próbálkozás nem sikerül, mást csinálnak, de én már egyikben se bízom. Pedig az a gyanúm, nem nagy oka lehet, hiszen minden szokott klinikai

vizsgálat negatívan végződik, – csak éppen rá kell hibázni; dehát persze, verebet nehezebb eltalálni, mint elefántot.

Irj Magadról, Magatokról.

Viszont kívánva minden jót, csókol

Lajos bátyád

MTAKK Ms 4160/208.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagytiszteletű Porzsolt Ferencné Dombrád Szabolcs megye.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út (a házszám kézzel).

[1] A láz előző nyár vége óta tartott. Ld. FLev. VII. 2449. sz.

3314. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1960. II. 28.

Kedves Margit,

nagyon örülök a hírnek,[1] hogy talán hamarosan jöttök – csak telefonálj előbb (364–308 – a könyvben is benne van.)

Sajnos, a láz még nem múlt el, csak – egyelőre – csökkent.[2] Nem olyan egyszerű, mint gondolod – lehet valami nem-szervi és mégis „komolyabb". Értem a „komolyon" *nem* veszélyeset – mert az nem érdekel – hanem azt, hogy munkára képtelenné tesz, mert engem *ez* érdekel. Nekem az élet csak úgy kell, ha dolgozni tudok, nem pedig úgy, hogy éppen csak élek, mert még nem haltam meg. Szervi bajt persze, hogy könnyebb megtalálni – ennek a bajnak éppen az a baja, hogy sehogy se találja meg senki az okát. Annyira, hogy én mondtam a prof.[esszor]-nak, mit csináljon – és valamelyest használt is! Úgy hogy a folytatását fogom kívánni némi pausa után.

A házvezetőnő[3] még itt van, de már megint emlegeti, hogy a lányát[4] mindenképpen látni kívánja. Látogató útlevelet azonban nem szoktak olyannak adni, aki már kivándorlásit kért.[5] A jelen tehát egyelőre rendezett, de a jövő bizonytalan, mert megint próbálkozhat a kivándorlásaival. A lánya mindig hívja.

Szeretettel ölellek Mindnyájatokat

Lajos bátyád

A helynév értelemszerű kiegészítés.
MTAKK Ms 4160/209.
Kézírás.
Dombrádra írt levél.

[1] Porzsoltné levele nem maradt fenn.
[2] Ld. 3313/1.
[3] Raskó Alfrédné. Ld. 3307/2.
[4] Raskó Marianne.

[5] Raskóné 1964-ben mégis megkapta a látogató útlevelet, XI. végétől 1965. I. elejéig Olaszországban, Svájcban és Nyugat-Németországban járt a lányánál, unokájánál és húgánál.

3315. FÜLEP LAJOS – CSÁSZÁR JÁNOSNAK

[Bp.] 1960. IV. 18.

Kedves Tanító Ur,

megkaptam, köszönöm, részletes levelét.[1] Nekem csak kevés írni valóm van, egészségi állapotom valamelyest javult, hogy véglegesen-e – nem akarom elkiabálni. – A kályha nem az enyém. – Meglepett a Bognár Évikáról[2] szóló hír – még a télen írt ugyan valamit betegeskedéséről, de abból nem lehetett sejteni, hogy ilyen jellegű. Mostanában már tudnak valamit tenni az ilyen baj ellen, de úgy tudom, nagyon költséges. Nem akarok tőlük tudakozódni – ha tehát lesz róla mit, kérem, írja majd meg. Azt is írta a télen, hogy rajzolgató–művészkedő hajlam támadt fel benne,[3] de hogy milyen qualitású, persze, nem tudhatom. Mikor ott jártam, nem említette és így nem is láthattam tőle semmit.

Nagyon örülök a lányokról[4] szóló hírnek, jó folytatást kívánok.

Gondolok a nyári útra.[5]

Mindnyájukat szívből üdvözlöm

Fülep

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Császár János Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22. (házszám kézzel kijavítva).
Császár János ld. 2499. sz.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Ld. 2517. sz.
[3] Ld. 3310/1.
[4] Ld. 2499/3–4.
[5] Amint a Martyn Ferencnek írt 1960. VIII. 11-i (3323. sz.) levélből kiderül, FL VIII. 4-én járt Zengővárkonyban.

3316. FÜLEP LAJOS – RASKÓ MARIANNE-NAK

[Bp.] 1960. IV. 23.

Con sentiti ringraziamenti ricambio i buoni auguri

L.[odovico] Fülep

Ápr.[ilis] 14-i leveled nem érkezett meg. Remélhetőleg kellemes ünnepeid voltak és szép utad is volt. Levelet írok hamarosan, sokszor csókol szerető

Édesanyád

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 5889/13.
Kézírás Csók István (1865) Balatoni táj feliratú képeslapon.
Címzés: Signora Marianna Raskó Latina Via Carlo Alberto 7–8. Italia
Raskó Marianne ld. 2506. sz.

Őszinte köszönettel viszonzom a jó kívánságokat

L. Fülep

3317. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR ÉVÁNAK

[Bp.] 1960. IV. 25.

Kedves Évika,

megkaptam leveled,[1] valamit hiányolok benne – a napokban hír jött Várkonyból,[2] hogy az egészséged nem jó. Adj majd hírt róla, mi a baj; és mit tesztek ellene. Mert ha komoly, tenni kell idejében.

Ez a kép[3] banális téma – de ha sokszor és jól megnézed: levegője, színei kimeríthetetlenek. Ilyen gazdagság ekkorika területen, ilyen látás „közönséges" tárgyakon – ez a nagy művészet, az igazi festészet.

Egészséget kívánva

Keresztapád

A helynév postabélyegzőről.
Magántulajdonban.
Kézírás J. B. Chardin (1699–1779) Csendélet felfüggesztett pulykával. Szépművészeti Múzeum Budapest feliratú képeslapon.
Címzés: Bognár Éva Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye.
Bognár Éva ld. 2517. sz.

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Császár János írta meg a hírt. Ld. 3315/2.
[3] A képeslapra utal.

3318. FÜLEP LAJOS – GÁL ISTVÁNNAK

[Bp.] 1960. V. 5.

Kedves Gál,

az üzenet nyomán küldöm ezt a jegyzéket[1] – két kategoriára osztva:

a) a könyvtárnak, onnan elkérhetésre (lehet, hogy egy s más meg is van belőle),

b) amit magamnak szeretnék (kettő kivételével olcsó tömeg-cikk).

Nagyon hálás lennék, ha ebben a két formában hozzájuk juthatnék.

Előre is köszönettel és szíves üdvözlettel

F.[ülep] L.[ajos]

Ha esetleg a könyvtárnak szántakból némelyiket túlságosan speciálisnak vélik a saját számukra, én bármelyiket szívesen megtartom.

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Dr. Gál István úrnak H V. Városház u. 16. félem.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22

[1] A jegyzék nincs a levél mellett.

3319. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1960. V. 12.

Kedves Margit,
vártalak, várlak Benneteket – tavaszra írtad, de már majd el is múlik!
Telefonom száma megváltozott.
Az új: 164–300.
Csókol

Lajos b .[átyád]

A helynév a feladó alapján.
MTAKK Ms 4160/210.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagytiszteletű Porzsolt Ferencné Dombrád Szabolcs megye
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22 (a házszám kézzel).

3320. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK

[Bp.] 1960. VI. 22.

Mon cher François,
j'accuse réception du papier et je t'attends.
Saluts!

L.[ajos]

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész úrnak Pécs Toldi Miklós u. 4. II.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22 (házszám kézzel).

Kedves Ferencem,
a papír átvételét nyugtázom és várlak.
Üdvözlet!

Lajos

[1] Nem tudható bizonyosan, miről van szó. Talán a négy év múlva készült FL-t ábrázoló Martyn-rajz tervének első felbukkanása. (Ld. 3330. sz.)

3321. FÜLEP LAJOS – PORZSOLT FERENCNÉNEK

[Bp.] 1960. VI. 22.

Kedves Margit,

16.-i részletes leveledre[1] röviden válaszolok, remélve a találkozást, amikor élőszóval majd mindent elmondhatunk. Tehát két kérdésedre: 1) valamelyest, nem egészen jobban vagyok,[2] a temperatura váltakozva hol normális, hol nem; de mikor nem, egy idő óta akkor se több 37.1-nél, viszont még mindig elég kellemetlen olykor a constipatio; 2) a régi házvezetőnő[3] még itt van, ez idő szerint nem mozgolódik, a lánya[4] állása (Italiában) valahogy bizonytalanra fordult (az intézményt talán megszüntetik, ahol van), nyilván meg akarja várni, mire válik.

Most hogy az idő szépül, megint gondolok a karcagi útra,[5] végre talán mégis lesz belőle valami. A hivatalos dolgomtól mehetnék, szeptemberig szabadságoltattam magam – de arra is gondolok, hogy akkor végre nyugalomba megyek (ha nagyon nem marasztanak; no de ahogy most megvannak nélkülem, ezután is meglesznek; a hallgatók ugyan tudom, nem fognak örülni neki, most is ki-kijönnek hozzám, valamit sejtenek, bár én nem mondtam nekik.)

Ha majd jöttök, ne felejtsétek el Magatokhoz venni a telefonszámot (164–300).

Sokszor csókol

Lajos b.[átyád]

A helynév postabélyegzőről.
MTAKK Ms 4160/211.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Nagytiszteletű Porzsolt Ferencné Dombrád Ref. lelkészlakás Szabolcs megye.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22 (a házszám kézzel).

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Ld. 3313/1.
[3] Ld. 3314/3.
[4] Ld. 2506. sz.
[5] Karcagon Porzsolték veje, Arató Ferenc volt ref. lelkész.

3322. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR ÉVÁNAK

[Bp.] 1960. VII. 15.

Kedves Évika,

végre sikerült Lyka művészettörténetét megszerezni,[1] küldöm is hamarosan. Készülök

ezen a nyáron is egy napra Várkonyba, remélem, eljutok Hozzátok és otthon talállak.[2] Csak már az idő olyan lenne, hogy három napra legalább előre tervezni lehessen.

Mindnyájatokat szívből üdvözöl

Keresztapád

A helynév értelem szerinti kiegészítés.
Magántulajdonban.
Kézírás Gustave Courbet (1819–1877) Sziklás táj. Szépművészeti Múzeum Budapest feliratú képeslapon.
Címzés: Bognár Éva Zengővárkony u. p. Pécsvárad Baranya megye
Bognár Éva ld. 2517. sz.

[1] Lyka Károly: A művészetek története. A legfontosabb emlékek és mesterek ismertetése. Bp. 1931., ill. 1939. (Ld. FL VI. 2427/5.)
[2] Ld. 3315/5.

3323. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK

[Bp.] 1960. VIII. 11.

Mon cher François,

ma érkezett leveledre[1] nyomban válaszolok. Mivel a „fejleményekről" érdeklődöl, úgy látszik, még nem írtam meg (emlékezetből nem tudnám eldönteni), tehát: Dercsényit,[2] amint megjött a szabadságáról, kihívtam, elolvasta a cikket,[3] elég gyengének találta, de mégis közölhetőnek, úgy hogy nyomdába adja; de hát persze neki is az volt a véleménye, hogy ilyen nyúlfarknyi szöveghez 13 reprodukcio sok – 10-re redukaltuk, talán 3 lesz egész lapos, a többi fél lapos. Igy lekésve már nem lehetett mást tenni, mással iratni. Damnés filous!

Mult csütörtökön lent voltam Várkonyban, la châtaigneraie était merveilleuse comme toujours, mais d'autres part il y a des choses tellement attristantes que je ne sais pas si j'y mettrai encore pied.[4]

Tout à toi

Louis

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész úrnak Kaposvár Róma hegy
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22. (a házszám kézzel).

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Ld. 2824/2.
[3] Pataky Dénes: Martyn Ferenc két rajzsorozatáról. (= Műv. tört. Ért. 1960. IX. évf. 4. sz. 296–304. Három egész- és hét féloldalnyi illusztrációval.)

[4] „La châtaigneraire était..." stb. „A gesztenyés, mint mindig, csodás volt, de egyébként olyan elszomorító dolgok vannak, hogy nem tudom, beteszem-e még oda a lábamat. Lajosod."
FL még többször járt Zengővárkonyban.

3324. FÜLEP LAJOS – BOGNÁR JÁNOSÉKNAK

Bp. 1960. XI. 5.

Kedves Bognárék!

Nagyon köszönöm a gesztenyét, minden jót kívánok és szívből üdvözlöm az egész családot

Fülep Lajos

Magántulajdonban.
Címzés: Bognár Jánosék Zengővárkony Jókai u. 9. u. p. Pécsvárad Baranya megye.
Kézírás Pieter de Hooch (1629–1683) Levelet olvasó hölgy Szépművészeti Múzeum Budapest feliratú képeslapon.

3325. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCÉKNEK

[Bp. 1960-as évek]

Mes chers Amis,

nagyon örülök, hogy Várkonyban találkoztunk.[1] Saruban voltam?[2] lehettem másként? minden porcikám annyira kívánja a szabadságot, hogy a lábam kisujját se zárhatom sötét börtönbe. Poraimat is szórják majd szét az erdőben.[3]

A jó kívánságot[4] szívből viszonozva

F.[ülep] Lajos

A helynév értelemszerű kiegészítés. A dátum lehet 1964 vagy 1965, amikor FL-sal a várkonyi gesztenyésben járva jelen voltunk egy találkozáson Martynékkal. Lehet azonban, hogy a lap más – alkalomra vonatkozik, amikor FL egymaga járt ott.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész úrnak Pécs Toldi Miklós u. 4.

[1] Ld. fentebb.
[2] Ld. 3184. sz.
[3] Ld. 2526/4.
[4] Martynék üdvözlete nem maradt fenn.

3326. FÜLEP LAJOS – DÉVÉNYI IVÁNNAK

Bp. 1961. II. 1.

Kedves Dévényi Kollega,

soká halogattam a választ I. 11-i levelére,[1] nehezen tagadok meg óhajt, végül mégis csak meg kell írnom, hogy nem teljesíthetem.[2] Ami igazán érdekeset és jellemzőt írhatnék, nem illik bele ennek a műfajnak a stílusába – legalább is azt hiszem, bizonyosan félreértenék és félremagyaráznák –, ami beleillik, úgyis megírja a többi. Alkalmilag majd szóval megmondom az okát.

Szíves üdvözlettel

Fülep Lajos

MTA MKI Adattár C-I-159/663.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Dévényi Iván tanár úrnak Esztergom Berényi Zs. u. 1.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher-út 22

[1] A levél nem maradt fenn.

[2] Dévényi ezt követő publikációi alapján feltételezhető, hogy FL Egry Józseffel vagy Csók Istvánnal kapcsolatos emlékeiről érdeklődött. 1961-ben Dévényinek a következő közleményei jelentek meg: Egry József néhány levele. (= Jelenkor, 4. évf. 1. sz. 85–90.) – Egry József emlékezete. (= Vigilia XXVI. évf. 1. sz. 437–439.) – Csók István halálára. (= Vigilia XXVI. évf. 4. sz. 247–248.)

3327. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK

[Bp. 1961. XII. 14.]

Mon cher François,

lehet, hogy nem lesz igazam, de egyelőre nem örülök az *egy* kötetnek.[1] A vékony papír alternatívája, az én tapasztalatom szerint: 1) vagy nagyon vékony, összeragad, a fene megeszi az embert lapozás közben, a lapok össze ugranak etc. etc; 2) nem annyira vékony, de akkor a kötet nem könyv, hanem gömböc, amit már csak azért se szeretek, mert mindenféle disznót útálok. (Csak persze ezek is olyan szamarak, hogy egyszer egy emberük eljött hozzám, megkérdezett, olykor kérhetnének-e tőlem tanácsot – mondanom se kell, sose kértek, közben ráeszméltek, tévedtek, nincs szükségük rá, úgy is mindent tudnak, sőt, mint ahogy ebben az országban mindenki, mindent jobban tudnak.)

Viszont zavartalanul örülök a külön rajz-kötetnek,[2] persze ha jók lesznek a rajzok reprodukciói, amiben nagyon kételkedem, leveledben olvasván, hogy 4–5 szinű nyomásban készülnek.

Köszönöm, hogy Klári is írt,[3] és olyan szép élményei voltak, olyan szépek, hogy rám gondoltatták.

Én is minden jót kívánok és mindkettőtöket ölellek

Louis

A helynév a feladóból, a dátum postabélyegzőről.
Kézírás postai levelezőlapon.
Magántulajdonban.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész úrnak Pécs Toldi Miklós u. 4.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] Martyn Ferenc levele nem maradt fenn. Benne beszámolt Cervantes: Az elmés nemes Don Quijote de la Mancha [...] új, Győry Vilmos fordítását felhasználva Benyhe János által fordított, Martyn Ferenc illusztrációival kiadott kötetről. Bp. 1962. Magyar Helikon. Ld. még 3329/3.
[2] A Cervantes-rajzok önálló kötetben nem jelentek meg. 1960-ban ki voltak állítva Kaposvárt a Rippl-Rónai Múzeumban, néhány darab szerepelt a XXXI. velencei Biennalén, majd a Magyar Nemzeti Galériába kerültek.
[3] Martynné Wiesenberg Klára.

3328. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK

[Bp.] 1962. V. 1.

Mon cher François,

eh bien, soit! Neked elhiszem, lehet, hogy novemberben volt, no de az is elég régen volt, és ez a régen kettőt jelent: nemcsak azt, hogy az ilyen aggastyánok ideje gyorsan múlik, hanem azt is, hogy olyan hosszúnak éreztem az időt, amióta nem láttalak. No máskor majd én is fölírom, hogy ne legyen vita. Nyárra mi a terv? Kaposvár, Róma villa?[1] Balaton?

Nem tudom, Klári milyen sátán bibliájából vette, hogy engem ½ 10^h kor szabad hívni. Akármikor szabad, csak nem mindig lehet – lehet egész d.[él] e.[lőtt] ½ 1-ig, azután szabad, de nem lehet, mert ha nem felejtem el, kikapcsolom a tel.[efon]-t a kalózok miatt. De milyen szavaimtól pirulnak a hullámok? egy kicsike lófarok a radai rosseb alsó nyílásához passzol, mint a Munkácsy-díj[2] (hát még ha Benczúr díj lett volna, pourquoi pas?)

Affectueusement à vous

Lodovico

A helynév a feladóból.
Kézírás postai levelezőlapon.
Magántulajdonban.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész úrnak Pécs Toldi Miklós u. 4.

[1] A korán árván maradt Martyn-gyerekek közül két fiút, Ferencet és Róbertet Rippl-Rónai József és felesége vette magához és nevelte fel. Róbert orvos lett, s anyjaként gondozta a megözvegyült és megöregedett Lazarine-t. Ő örökölte a Róma-villát, Rippl-Rónai otthonát, s megőrizte abban az állapotban, bútorokkal, képekkel, ahogyan Rippl-Rónai életében volt. Utóbb Kaposvár városa megvásárolta a házat és múzeumot alapított benne. Róbertnek és családjának a villa közelében épített házat. Amíg a Róma-villa megvolt, Martyn Ferenc és felesége gyakran töltötte a nyarat régi otthonában testvérénél, akivel szoros kapcsolatban volt. (Hárs Éva közlése.)
[2] Martyn 1962-ben a Munkácsy-díj I. fokozatát kapta grafikai munkásságáért.

3329. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK

[Bp.] 1962. IX. 28.

Mon cher François,

mes remerciements pour la plaquette.[1]

Mais quel idiot ce László.[2] Parcequ'il est archéologue et moleste les pauvres morts d'autrefois, il se croit le droit d'importuner nos amis décédés en faisan le spiritiste[3] – a-t-il fait danser la table? – Dans ma jeunesse à Florence – centre mondial des déséquilibrés d'alors – un colonel anglais me disait une fois tout consterné: Figurez-vous, à la séance de hier soir un esprit a craché sur la table! – J'aurais fait de même à sa place – lui répondis-je.

Mes prévisions sur Don Quijote[4] se sont vérifiées, hélas! Le volume pèse au moins deux kilos, pas moyen de le tenir en main et puis feuilleter ce papier WC emmerdant! Quel dommage!

Une bonne piognée de main

de Louis

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész úrnak Pécs Toldi Miklós u. 4.

Kedves Ferencem,

köszönöm a füzetet.

De milyen hülye ez a László! Mivelhogy régész és molesztálja a szegény halottakat, azt hiszi, joga van spiritisztáskodással zaklatni meghalt barátainkat, – asztalt is táncoltatott? – Ifjúkoromban Firenzében, a hibbantak akkori világközpontjában – egy angol ezredes felháborodva mondta nekem: képzelje, a tegnapi szeanszon egy szellem az asztalra köpött! – A helyében én is úgy tettem volna – válaszoltam neki.

A Don Quijote-val kapcsolatos előzetes aggodalmaim, sajnos, beváltak. A kötet legalább két kilót nyom, nem lehet kézbefogni és lapozni ezt a szaros WC-papírt. De kár!

Baráti kézszorítással

Lajos

[1] Martyn bizonyosan a László [Gyula]–Martyn [Ferenc]–Takáts [Gyula]: Rippl-Rónai emléknapok Kaposváron 1961. Bp. 1962. Múzeumok Központi Propaganda Irodája c. füzetet küldte el FL-nak.

[2] László Gyulára utal. Ld. 3298. sz.

[3] A küldött füzetben László Gyula: Rippl-Rónai művészetéről c. 1962. V. 25-én a kaposvári centenáriumi ünnepségen tartott előadása olvasható, amelyben síron túli beszélgetés formájában használja fel Rippl-Rónai emlékiratait.

[4] Ld. 3327/1.

3330. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK

[Bp.] 1964. I. 10.

Mes chers amis,

köszönöm a jó kívánságot és szívből viszonzom.

Várom a rajzokat[1] és most már rajzolható állapotban vagyok.[2]

Amitiés!

Lodovico

A helynév a feladóból.
Magántulajdonban.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész úrnak Pécs Toldi Miklós u. 4. II.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22
A feladóbélyegzőre és a postai bélyegzőre nyomott bélyegzőn a következő szöveg: Legyen mindig jólöltözött.

[1] Feltehetően Stéphane Mallarmé költeményei. Ford. Weöres Sándor. Bp. 1964. Magyar Helikon c. kötet illusztrációiról van szó. Hárs Éva szerint 1964-ben készültek s még abban az évben megjelentek. (= Hárs Éva: Martyn Ferenc. Bp. 1975. Képzőművészeti Alap Kiadó 239.)

[2] Fodor András naplója szerint: „Ujság még, hogy Martyn Ferenc rajzot készített róla. Neki nem nagyon tetszik. Még barátkoznia kell vele. Martyn ilyenféle rajzaiban különben is az a baj, hogy a vonások nagyon különbözőek, de a karakter nem." (Fodor A.: Ezer este... II. 230–231. 1964. II. 21.)

Amikor a rajz megjelent a Műv. tört. Ért. 1965. XIV. évf. 3. sz. 175., s FL megmutatta nekünk, véleményét úgy fogalmazta meg, hogy az arc alsó fele nem karakteres. Martyn kérésére azonban barátságból aláírta a rajzot.

1980-ban e rajz alapján mintázta meg Martyn FL mellszobrát. Hárs Éva: Martyn Ferenc életmű katalógusa. Bp. [1986.] 1794. tétel: „Fülep Lajos portréja 1980. bronz szobor 33.5 cm. Készült 3 példány. Zengővárkony, Pécs, Tata múzeumában. Emlékezetből mintázott portré."

3331. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK ÉS FELESÉGÉNEK

[Bp.] 1968. IV. 25.

Mes chers amis,

nagyon en embrarras vagyok, hogy annyi dolgot adtam Nektek, Claire még levelet is írt[1] miattam. Remerciements infinis!

Leveletek tegnapelőtt érkezett, nem válaszoltam rá rögtön, gondoltam, most már csak jön valami Zs[uzsá]-tól[2] is, azt is megírhatom – hát ma csakugyan jött is, express levél, de Pécsről! Nem derül ki belőle, megkapta-e Claire levelét, nem valószínű, inkább Pécsett mondhatták neki, hogy nevemben kerestétek – az ő útja és Claire levele nyilván keresztezte egymást. Egyébként úgy van, amint sejtettétek: leveleimet csak Pécsre hazaérve kapta meg – hát ez is módszer.

Levele egyébként 23.-án kelt,[3] kedden (ma csütörtök van) és ezzel kezdődik: mea culpa! s aztán részletesen leírja, miért nem telefonált Pesten létében – szívbeteg nagynéni, gerincsérves unokatestvér „úgy lefoglalták, hogy úgyszólván lélekzetvételre sem volt időm!" –

etc. etc., nem részletezem, ugyan mind kellemetlen ok, de legalább én nem vagyok köztük – sőt, a levél másik fele, a descriptio után, nagyon baráti.

Hát így most már eloszlott a rejtély, írhatok neki.[4]

Ismételt köszönettel, meleg üdvözlettel és leveletekből vett idézettel „revoir bientôt"

Lodovico

A helynév a feladó alapján.
Magántulajdonban.
Kézírás.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész úrnak Pécs Toldi Miklós u. 4. II. e.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] FL levelet írt régi barátja, Horvát István egykori alispán özvegyének, aki nagy szegénységben élt Pécsett, s ideiglenes segítséget, Raskó Alfrédné helyettesítését kínálta fel neki arra az időre, amíg Raskóné külföldre utazik. Választ nem kapott, s attól tartva, hogy ajánlatával esetleg megbántotta Horvátnét, megkérte Martynékat, tudakozódjanak Horvátnéról. Martynné levelet írt Horvátnénak vagy a testvérének. Horvátné Pesten volt, így nem kapta meg a levelet, s ezért nem válaszolt FL-nak. Ld. még 3157/1., 3161/1–2.
[2] Zsuzsa – Horvát Istvánné ld. 2979. sz.
[3] A levél nem maradt fenne.
[4] FL Horvátnénak írt levelét ld. 2979. sz.

3332. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK

[Bp.] 1969. I. 6.

Mon cher François,

excuse moi du retard – leveled[1] érkezése után hamarosan megbetegedett a ménagère[2] s azóta zaklatott volt az életem, mindennel nekem kellett törődnöm etc., ezért halasztódott a válasz, amit egyébként úgy is tudhatsz: persze hogy örömmel látom a Berzsenyi rajzokat[3] és mindenkor mindent! Tehát, ha majd Pestre jössz és elfér idődben, sois le bienvenu!

Amitiées!

Lodovico

P.[ost]S.[criptum] láttam Hárs Éva cikkét.[4]

Magántulajdonban.
Kézírás postai levelezőlapon.
Címzés: Martyn Ferenc festőművész úrnak Pécs Toldi Miklós u. 4.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A levél nem maradt fenn.
[2] Raskó Alfrédné.
[3] 3046/7., 3109/1., 3139/1.
[4] Hárs Éva: Martyn. = Acta Hist. Artium 1968. XIV. 3–4. sz. 275–306. Francia nyelvű tanulmány.

3333. FÜLEP LAJOS – MARTYN FERENCNEK ÉS FELESÉGÉNEK

[Bp. 1969. I. 9. előtt]

Köszönet és viszont![1]

F.[ülep] Lajos

[A hátlapon FL rajza alatt:]
Az is szép, de ez még szebb, honunk legszebbje, barbár akanthos, de akanthos, szerény rokona a hellénnek, de rokona.

Helynév és dátum postabélyegzőről. I. 9-én Martyn megköszöni a rajzot. (Ld. 3046. sz.) Megj.: Martyn Ferenc: Fülep Zengővárkonyban. = Jelenkor. 1975. XVIII. évf. 8. sz. FL rajza a 745. lap előtt beillesztett illusztrációlapon.
Magántulajdonban.
Kézírás és rajz postai levelezőlapon.
Címzés: Martyn Ferenc és Klára művészek Pécs Toldi Miklós u. 4.
Feladó (bélyegző:) Fülep Lajos Budapest II., Széher út 22

[1] A köszönet Martynék újévi üdvözletére felel, a lapra Martyn hóvirágot rajzolt. (Ld. 3041. sz.) – Martyn válaszát ld. 3046/1.

A LEVELEKBEN LEGGYAKRABBAN ELŐFORDULÓ SZEMÉLYEK

BENEY (leánykori nevén Gazda) ZSUZSA (1930–2006) költő, író orvos. Tüdőgyógyászként dolgozott, 1987-i nyugdíjba menetele után is folytatta orvosi munkáját. 1993-ban megszerezte az irodalomtudományok kandidátusa fokozatot. 1990-től előadott a pécsi, majd a miskolci egyetem bölcsészkarán, 1999–2000 között egyetemi tanári rangban. Miskolcról nyugalomba menve óraadó tanár lett a Pázmány Péter Katolikus Egyetem esztétikai tanszékén egészen a halálát megelőző szemeszter végéig.

Versei, tanulmányai viszonylag későn kezdtek megjelenni folyóiratokban (Vigilia, Jelenkor), kötetben először a Költők egymás közt. Bp. 1969. Szépirodalmi Kiadónál jelentek meg, több más költővel közös kötetben. Ezután egymást követték vers-, gyermekvers-, regény- és esszékötetei.

FL figyelmét a Vigiliában 1958-ban megjelent A hallgatás tornya. (Jegyzetek Weöres Sándor költészetéről) c. tanulmánya, majd néhány 1960-ban, ugyancsak a Vigíliában megjelent verse keltette fel. Első személyes találkozásukra 1960. VIII. 18-án került sor a Széher úton, amelyet rendszeres találkozások követtek. 1960. XI-től férje, Beney László orvos–biokémikus is csatlakozott, ő is állandóan résztvett a sétákon 1966-ban bekövetkezett tragikus haláláig.

FL hívta fel Weöres Sándor figyelmét Beney Zsuzsa verseire, aki elolvasásuk után verssel üdvözölte a költőnőt. FL-nál került sor személyes megismerkedésükre, majd Weöres Sándor mutatta be Beney Zsuzsa költészetét a Költők egymás közt c. említett kötetben.

Beney Zsuzsa kéziratos verseit, műfordításai és tanulmányait gyakran elküldte FL-nak.

A rendszeres személyes találkozásokat utóbb kisfia, Péter születéséből eredő komplikációk szüneteltették, majd a gyermek hirtelen halála után Beney Zsuzsa félévre Izraelbe utazott rokonokhoz. Távolléte alatt rendszeresen levelezett FL-sal, aki alkotó munkára biztatva próbált erőt önteni belé. Kapcsolatuk FL haláláig tartott.

BOGNÁR JÁNOSNÉ HENCZ-KIRÁLY ÉVA (1915–1995) pécsváradi születésű, házassága révén a Zengővárkonyban gazdálkodó, fűrészmalom-tulajdonos, kovács mester feleségeként lett FL egyházközségének tagjává. Második gyermekük, Éva Zsuzsannának FL és felesége lettek a keresztszülei.

FL Budapestre kerülése után rögtön levelezni kezdett Bognárékkal. Mindnyájukat nagyon szerette, leveleit azonban elsősorban komaasszonyának címezte, élete későbbi éveiben egyre sürűbben írt neki. Valahányszor Zengővárkonyba ment, meglátogatta Bognárékat, könyveket küldött komaasszonyának és keresztlányának, aki szerint legnehezebb helyzetükben, amikor kulákká nyilvánították őket, anyagilag is támogatta őket. Bognárék segítettek FL háztartásának Zengővárkonyban beszerezhető élelemmel, gyümölccsel ellátásában és minden ősszel gesztenye-ajándékkal kedveskedtek neki.

Bognárné szívesen és nagy tehetséggel készített húsvéti hímes tojásokat hagyományos és önmaga-kitalálta mintákkal, s FL-nak is küldött belőlük. A 2000-ben létesített Míves

Tojás Múzeumban külön polcon láthatók a tojásai, s a polc felett a fényképe tojásírás közben. (Ld. még 2762/2.)

F. CSANAK DÓRA (szül. 1930.) gimnazistaként a szülői házban ismerte meg FL Magyar művészet c. könyvét. Személyes találkozásra Fodor András közvetítésével, 1950-ben, francia–könyvtár szakos egyetemi hallgatóként egy zeneakadémiai Bach-hangversenyen került sor. A koncert után FL meghívta a társaságot egy pohár sörre, s búcsúzáskor meghívta, csatlakozzék az őt Eötvös kollégiumi lakásán hetenként meglátogató tanítványaihoz. Erre először 1951 tavaszán került sor, majd a Széher útra költözése után rendszeressé vált, s a találkozások FL haláláig tartottak.

Csanak Dóra 1952–1997 között a MTAK Kézirattárában és Régi Könyvek Gyűjteményében dolgozott. FL már életében kétszer ajándékozott a gyűjteménynek neki szóló értékes leveleket és verskéziratokat (elsősorban Weöres Sándortól). Halála előtt rábízta kéziratos hagyatékának elhelyezését a Kézirattárban. A hagyatékról nyomtatott katalógus jelent meg: F. Csanak Dóra: Fülep Lajos kéziratos hagyatéka Ms 4552–Ms 4609. 1984. A MTAK Kézirattárának katalógusai 15. köteteként.

Mivel az 1950-es, 1960-as években külföldi könyveket nem lehetett könyvkereskedésen át rendelni, a MTA tagjainak külön devizakeret állt rendelkezésére s rendeléseiket a MTAK Beszerzési osztálya intézte. FL Csanak Dóra útján juttatta el kívánságait az Eötvös Kollégiumból ismert és becsült Kenéz Ernőhöz, a Beszerzési osztály vezetőjéhez. Ezért levelei, lapjai, cédulaüzenetei jórészt e könyvbeszerzésekről szólnak. A MTAK nyilvántartásában FL rendelései kb. olyan számban szerepeltek, mint az összes többi akadémikusé együttvéve.

Csanak Dóra szerkesztésében látott napvilágot Fülep Lajos levelezésének I–VII. kötete a MTA Művészettörténeti Kutatóintézet kiadásában 1990–2007 között.

DÉVÉNYI IVÁN (1929–1977) tanár, könyvtáros, kritikus, műgyűjtő. 1951-től haláláig Esztergomban magyar–történelem szakos gimnáziumi tanár. 1958-tól a Vigilia képzőművészeti rovatának vezetője volt.

Kapcsolatuk első írásos nyoma 1959-ből származik, amikor Dévényi elküldte FL-nak Csontváryról írt Vigilia-beli tanulmányát. FL haláláig számos levelet váltottak, Dévényi részben felvilágosítást kért tervezett tanulmányaihoz, részben megjelent írásait – köztük FL-t üdvözlő alkalmakkor készülteket – küldte el. FL neki írt leveleit utóbb részlegesen kiadta a Jelenkor 1975. 18. évf. 10. sz. 919–923.

FODOR ANDRÁS (1929–1997) költő, író, műfordító. Az Eötvös Kollégium tagjaként, nem-művészettörténész hallgatóként szegődött FL tanítványává. Már egyetemi évei során rendszeresen látogatta barátaival együtt FL-t kollégiumbeli otthonában, vagy együtt sétáltak a környéken. Amikor FL 1951-ben a Széher útra költözött, a heti látogatások rendszeressé váltak. Fodor András kiterjedt ismeretségi és baráti köréből sokakat megismertetett FL-sal. Voltak, akik FL haláláig a társaság tagjai maradtak, mások utóbb esetenként látogatták vagy elmaradtak.

Magyar–könyvtár szakos diplomáját megszerezve 1951-ben a Népművelési Minisztérium Központi Iskolájának irodalomtanára lett. 1954-ben belépett a Csillag szerkesztőségébe,

a lap 1956-os megszűnése után szabadfoglalkozású alkotóként élt, majd 1959-től haláláig az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa lett. Emellett 1973-tól a Somogy c. folyóirat rovatvezetője, 1983-tól a Kortárs szerkesztője, 1981–1996 között az Írószövetség alelnöke volt.

Diákkora óta írt naplójából adta ki Ezer este Fülep Lajossal I–II. c. művét. Bp. 1986. Magvető. Számos versében szólt FL-ról. Külön említést érdemel a Kettős requiem Bp. 1972. Szépirodalmi Könyvkiadó c. kötete FL és Colin Mason halála keltette gyászáról. FL halálának híre Londonban, Colin Masonnál érte Fodor Andrást.

GÁL ISTVÁN (1912–1982) irodalomtörténész, szerkesztő, könyvtáros. 1934-ben az Apolló c. folyóirat egyik alapítója, az 1940-es években a Külügyminisztérium Kulturális osztályán dolgozott, 1946–47-ben az Országos Könyvtári Központ vezetője, 1948–1972 között a Brit Nagykövetségen fordító, kulturális tanácsadó és könyvtáros.

FL-t gimnazista korában ismerte meg, amikor bejárta a Dunántúlt. Kapcsolatuk a Válasz szerkesztése idején felújult, s FL haláláig tartott.

Gál István gyakran emlegette és leírta, milyen fontosak voltak számára FL-nak az angol irodalommal kapcsolatos útmutatásai. Tanulmányait, amelyek az angol–magyar kulturális kapcsolatokkal foglalkoznak elsősorban, dedikálva élete végéig elküldte FL-nak. Vele kapcsolatos emlékeit tanulmányban örökítette meg.

KÁROLYI AMY (1909–2003) költő, műfordító. FL 1947-ben ismerte meg, amikor Weöres Sándor felesége lett. 1948 elején néhány hónapot együtt töltöttek Rómában. Károlyi Amy Weöres legtöbb FL-nak írt leveléhez kiegészítő sorokat írt, olykor külön is, verseket, műfordításokat küldött neki, s tanácsot kért megjelenendő kötete összeállításához.

A legfőbb kapocs köztük Emily Dickinson költészete volt. Károlyi Amy két kiadásban megjelent, Emily Dickonson-fordításait tartalmazó kötetében közölt tanulmányában felidézte FL szerepét a kötet létrejöttében.

FL halála után „Gyászbeszéd helyett" c. versével búcsúzott tőle. (-talan, telen. Bp. 1972. Magvető, 209–210.)

LŐRINCZ ERNŐ (1914–2005) a kolozsvári egyetemen filozófiát és művészettörténelmet hallgatott, majd 1942-ben ösztöndíjjal Budapestre került. Egy barátja révén megismerte FL Magyar művészet c. kötetét, amely nagy hatással volt rá. Elhatározta, hogy széles körben terjeszteni fogja FL nézeteit. Előadást tartott róla, majd művei gyűjteményes kiadását tervezte, s e célból, FL hozzájárulásáért Zengővárkonyba utazott. A kötet a háborús események miatt nem jelent meg. Lőrincz ezután disszertációt kezdett írni FL-ról, de szovjet hadifogságba hurcolták, ahonnan 1948 őszén tért haza. FL ezalatt folyamatos kapcsolatban volt Lőrincz feleségével, amikor Lőrincz hazaérkezett, próbált neki segíteni elhelyezkedésében. FL haláláig Lőrincz volt fő hazai könyvbeszerzője, s ő vitte piacra azokat a könyveket, amelyektől FL megvált.

FL könyvtárának hozzá került dedikált köteteit a Könyvértékesítő Vállalat 1987. XI. 20-i III. antikvár könyvaukcióján bocsátotta áruba. (Aukciókatalógus 485–789. tétel, 104–162.) A katalógus a könyvek bibliográfiai leírása mellett a dedikációk szövegét is tartalmazza.

Lőrincz Ernőnek számos FL-ról szóló írása jelent meg folyóiratokban vagy önállóan.

MARTYN FERENC (1899–1986) festő, grafikus. Mint árva rokongyerek Rippl-Rónai József családjában nevelkedett. 1925–1940 között Párizsban élt. Az École de Paris-hoz, az Európai Iskolához, majd az absztraktorokhoz csatlakozott, ezért 1946–1947-es kiállításai után hosszú ideig nem szerepelhetett a nyilvánosság előtt, grafikái révén került vissza a képzőművészeti életbe. 1962-ben Munkácsy-díjat kapott, s újra kiállíthatott.

FL-t Pécsett letelepedve, Párizsból való hazatérése után ismerte meg; Pécsett és Zengővárkonyban is találkoztak, s Martynnak része volt abban, hogy FL résztvett a pécsi képzőművészeti életben.

Wiesenberg Klára, utóbb a pécsi Zeneművészeti Főiskola zongoratanára 1945-ben lett Martyn felesége. 1944-ben szó volt arról, hogy a deportálás elől Zengővárkonyban rejtőzzék el, de ez FL kényes politikai helyzete miatt kivihetetlennek bizonyult.

Martyn 1964-ben rajzot készített FL-ról (megjelent a Műv. tört. Ért. 1965. évf.-ban), halála után mellszobrot mintázott róla, amely 3 példányban került múzeumokba, s megírta Fülep Lajos Zengővárkonyban c. emlékezéseit. (Jelenkor, 1975.)

MIHÁLYFI ERNŐ (1898–1972) politikus, újságíró, szerkesztő. 1949–1951 és 1957–1972 között a Magyar Nemzet főszerkesztője. Az 1930-as években képzőművészeti kritikákat írt, FL-sal valószínűleg innen származik az ismeretsége. 1943-tól a Független Kisgazdapárt politikusa, 1948–1949-ben társelnöke. 1948–1949-ben az országgyűlés alelnöke, 1949–1972 között az Elnöki Tanács tagja. 1951–1957 között Népművelési miniszterhelyettes, 1955–1956-ban a Hazafias Népfront főtitkára, 1957–1958-ban Művelődésügyi miniszterhelyettes. Mint a Magyar Nemzet főszerkesztője sokszor segített FL mindennapi nehézségeinek elrendezésében. FL viszonzásul cikkeket írt a Magyar Nemzetbe.

MOLNÁR VERA (1939–1979) 1967-től Veronica Gervers. 1958–1963 között végezte az egyetemet, FL kedves tanítványa volt. Régész–művészettörténész oklevelet szerzett, fő érdeklődési területe a középkor, valamint már Magyarországon a textilművészet volt.

1963–1965 között a sárospataki Rákóczi Múzeum régészeként végzett ásatásokat, 1965. XI-től a Budapesti Műemlékfelügyelőség munkatársa lett. 1965 nyarán résztvett Poitiers-ben a Centre d'Études Supérieures de Civilisation Médiévale nyári egyetemén, a kurzus végén ásatást vezetett a franciaországi Gurat-ban. 1967-ben férjhez ment a Poitiers-ben megismert Michael Gervers történészhez, Torontóban a Royal Ontario Museum textilosztályának munkatársa lett, az egyetemen pedig bizánci művészetről adott elő. 1956–1966 között sorra jelentek meg középkori ásatási eredményei, amelyek alapján A középkori Magyarország rotundái Bp. 1972. Akad. Kiadó. Művészettörténeti Füzetek 4. c. kötete készült. Szövege hosszabb-rövidebb formában több nyelven megjelent.

Nagy érdemei voltak a torontói múzeum textilgyűjteményének gyarapításában. Gazdag kelet-európai, törökországi, közép-keleti, valamint egy 4–14. századi kora keresztény–iszlám gyűjtemény megszerzése fűződik nevéhez. A textilművészet köréből jelent meg The Hungarian Szűr: an Archaic Mantel of Eurasian Origin. Toronto, 1973. c. tanulmánya.

PÁRICSI ERNŐ (1918–1991) műszerész, a II. világháború végén Miskolcon hadiüzemben dolgozott. Szabotázsakcióban való részvétele miatt kényszermunkára ítélték. Ennek során

1944-ben súlyos fejsérülést szenvedett, amelynek következményeit – egy kioperálhatatlan csontszilánk miatt – élete végéig viselte.

1944-ben a miskolci Magyar Kommunista Párt katonapolitikai osztályán dolgozott, 1949-ben Budapestre helyezték a Belügyminisztériumba, 1950–1952 között az ÁVH kötelékébe tartozott. 1952-ben leszerelték, 1956-ig elvben csak fizikai munkásként helyezkedhetett el, valójában azonban egy építőipari tröszt karbantartási részlegének vezetője volt. 1957-ben a Határőrség Országos Parancsnokságán a törzstiszti állomány fegyelmi ügyeit intéző osztályának vezetője lett, amely a Labanc-úti egykori Manrézában székelt. 1968-ban alezredesi rangban nyugdíjba ment. 1991-ben meghalt.

FL-sal úgy került személyes kapcsolatba, hogy a Határőrség Országos Parancsnoksága a Széher úttal párhuzamos Labanc úton, a köztük levő mély völgy túlsó oldalán volt. Ott működött a Határőrség kutyakiképző telepe is. A verekedő, vonító, naphosszat ugató kutyák zavarták a környék lakóit, s FL panaszos levelet írt a parancsnokságnak. A helyzet kivizsgálására Páricsi százados szállt ki, s mivel jogosnak találta a panaszt, elintézte, hogy a kutyatelepet Sződligetre helyezték át. Az ismeretségből évtizedes, FL haláláig tartó baráti kapcsolat alakult ki közöttük. Nemcsak leveleket és üdvözlő lapokat váltottak, hanem Páricsi többször meglátogatta FL-t, egyszer felesége és leánya társaságában. FL kétszer is járt Páricsiék otthonában. Páricsi saját maga készítette ajándéktárggyal is meglepte FL-t, de a kertjében termett csemegeszőlőt FL halála miatt már nem tudta elvinni neki.

PORZSOLT FERENCNÉ KÓCSI MARGIT (1901–1990) FL unokatestvére, Fülep Györgyné Sándor Róza húgának, Kócsi Dánielné Sándor Emíliának a leánya. Édesapja székelyvajai lelkész volt, FL diákkorában sok vakációt töltött náluk, s példaképének tekintette nagybátyját. Mivel a négy Kócsi-gyermek és FL között elég nagy korkülönbség volt, kapcsolatuk korábban nem volt szoros. FL 1948-ban kezdett levelezni Porzsoltnéval, amikor elküldte neki édesanyja gyászjelentését. FL többször is készült meglátogatni Porzsoltékat Dombrádon és Kisvárdán, de ez végül elmaradt. Porzsoltné többször volt látogatóban a Széher úton.

Férje, Porzsolt Ferenc (1896–1995) ref. lelkész volt, 1936–1962 között a Szabolcs megyei Dombrádon, majd nyugdíjasként az ugyancsak szabolcsi Kisvárdán szolgált. Utóbb leányukhoz és vejükhöz Arató Ferencékhez költöztek, aki 1967–1977-ben Kisújszálláson, majd Debrecenben volt lelkész. Gyermekeik Arató Ferencné Porzsolt Judit és fiuk Ádám, tanár volt.

RASKÓ ALFRÉDNÉ férjét (ld. 2530/2–3.) az ötvenes évek elején letartóztatták, bebörtönözték, majd internálták. Felesége minden megélhetési lehetőség nélkül maradt, amíg egy közös ismerősük révén, Lőrincz Ernő közvetítésével 1952-ben FL-hoz került házvezetőnőnek. 1959-ben kivándorlási útlevelet kért Olaszországban élő leányához (ld. 2506. sz.), ekkor elköltözött a Széher-útról. Az útlevélkérést azonban elutasították, ezután visszatért FL-hoz s élete végéig gazdasszonya volt.

Utóbb, 1964-ben látogató útlevéllel sikerült meglátogatnia leányát és rokonait. Ez idő alatt sűrűn levelezett FL-sal, de csak FL levelei maradtak fenn. Levelezés útján meleg baráti kapcsolat alakult ki FL és Raskó Marianne között is.

FL végakarata szerint halála után maradt örökség fele-fele arányban Raskó Alfrédné és FL első házasságából született leánya, Kornélia között oszlott meg.

RÉVÉSZNÉ ALEXANDER MAGDA (1885–1972) művészettörténész, Alexander Bernátnak, az ifjú FL támogatójának leánya, majd Révész Géza pszichológus felesége. FL ifjúkorától haláláig barátságban volt Alexander Magdával, aki 1919-ben férjével Hollandiába emigrált. Révész Géza 1939-től az amsterdami egyetem pszichológia tanára volt. Alexander Magda művészettörténeti előadásokat tartott, tanulmányai és könyvei jelentek meg.

A hatvanas években, már özvegyen öt alkalommal töltött heteket, sőt hónapokat budapesti barátainál. FL-sal minden alkalommal személyesen találkoztak. Levelezésük FL haláláig tartott.

TOLNAY KÁROLY (1899–1981. Charles de Tolnay) művészettörténész. FL a Kereskedelmi Akadémián ismerte meg, ahol az I. világháború éveiben franciát tanított. FL minden szempontból döntő hatással volt Tolnay Károly életére. Nemcsak tudományos képességeit és művészettörténeti elhivatottságát ismerte fel és támogatta, (Tolnay apja FL tanácsára döntött úgy, hogy eredetileg kereskedelmi pályára szánt fiának megadja a lehető legjobb lehetőségeket művészettörténeti tanulmányaihoz), de hatott Tolnay egész gondolkodására és életszemléletére.

Ahogy FL 1966-ban is az Újszövetséget és Dosztojevszkij műveit tartotta legfontosabb, mindennapi olvasmányainak (ld. 2813. sz.), úgy Tolnay is szinte ugyanazokkal a szavakkal, az Újszövetségre és Dosztojevszkijre hivatkozva jelentette be FL-nak elhatározását, hogy megkeresztelkedik és a református egyház tagja lesz. (FLev. I. 313/3.) (Ennek az 1918-ban írt levélnek az első kötetben való megjelenésekor még nem sikerült megtalálnom Tolnay keresztlevelét, amely azóta megvan: a budapesti ref. egyház keresztelési anyakönyvének XXIII. kötete 41. lapján 1102. sz. a. van bejegyezve az 1919. VII. 21-én dr. Nagy Sándor lelkész által végzett szertartás.)

Tolnay egyetemi tanulmányait Bécsben és Frankfurtban végezte, majd id. Pieter Brueghel-lel foglalkozva római kutatásai során döntötte el, hogy életműve középpontjába Michelangelo munkásságát állítja. Római évei után egy ideig Heidelbergben dolgozott, majd a hamburgi egyetem magántanára lett. 1933-tól a Sorbonne-on adott elő. 1939-ben Princetonba ment ösztöndíjjal, ott végzett kutatómunkát 1965-ig, közben 1953–1965 között „visiting professor"-ként a Columbia egyetemen tanított. 1965-ben meghívták professzornak a Harvard egyetemre, de ő a firenzei Casa Buonarroti igazgatóságát választotta. 1965. II.-ben költözött vissza végleg Európába.

Tanulmányok sokaságán kívül főműve az öt kötetes Michelangelo-sorozat, 1943–1960 között, a 6. kötet, az építész Michelangelóról nem jelent meg.

Werk und Weltbild des Michelangelo c. kötete 1949-ben németül, 1951-ben franciául és olaszul, 1964-ben angolul, 1970-ben ismét franciául, 1975-ben magyarul jelent meg.

Hieronymus Bosch c., első ízben 1937-ben megjelent művének második, 1966-os kiadását nyomtatott dedikációval a 85 éves Fülep Lajosnak ajánlotta.

Tolnay a II. világháború éveit kivéve ifjúkorától FL haláláig levelezett vele, bár nem minden levele maradt fenn. Járt látogatóban Baján és Zengővárkonyban. 1969 szeptemberében Budapesten találkoztak utoljára.

VAJDA KORNÉL (szül. 1946.) „előfelvett" egyetemi hallgatóként kereste meg levéllel FL-t (egyetemi helye biztosítva volt, de tanulmányai megkezdése előtt le kellett töltenie katonaidejét.) Magyar–könyvtár szakot végzett 1966–1971 között. Utána az OSzK-ban helyezkedett el, mindmáig ott dolgozik mint a Könyvtári Intézet munkatársa. Katonaidejében írt leveleiben filozófiai és művészeti kérdésekkel fordult FL-hoz, aki szívesen fogadta érdeklődését, s leszerelése után meghívta a „pénteki" társaságba. Vajda emellett FL könyvbeszerzéseiben – elsősorban az Akadémiai Könyvesbolttal kapcsolatos vásárlásokban és csere-elszámolásokban – vállalt komoly szerepet, viszonzásul FL kontójának terhére az őt érdeklő műveket megvehette magának, de erre FL-nak ismételten biztatnia kellett. Amikor FL könyveit kivitte a Széher útra az ügyintézés részelteinek elintézése után rendszeresen sétálni mentek, és a Vajdát érdeklődő kérdésekről beszélgettek.

FL-ról szóló cikke, recenziója és két önálló füzete is megjelent nyomtatásban .

VÖRÖS LÁSZLÓ (szül. 1928.) 1953-ban orvosi diplomát szerzett, 1969-ig a bp-i Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Szervezéstani Intézetében dolgozott, 1959–1960-ban mint tanszékvezető. 1969-ben a Felsőoktatási Pedagógiai Központ tudományos munkatársa lett. Kutatási területe összehasonlító felsőoktatási kutatások, az orvosképzés és továbbképzés, valamint az orvostudomány és az egészségügy szociológiája.

Vekerdi László révén ismerte meg Fodor András, aki 1964-ben bemutatta FL-nak. Ettől kezdve FL haláláig állandó résztvevője volt a Széher-úti találkozásoknak, de egyedül is látogatta FL-t. 1965 tavaszán felesége, Krajczár Judit is csatlakozott a társasághoz.

Vörös megmutatta FL-nak 1966–1967-ben írt Korszak c. drámai költeményét, amely FL-nak nagyon tetszett – a címét kivéve –, írásos megjegyzéseit figyelembe véve Vörös 1988-ban átdolgozta a művet. Koraidő (eredetileg Genezis) c. alkotása 1976-ban, FL halála után készült, megjelent 1993-ban a Typotex kiadásában Lélekzet könyvek.

WEÖRES SÁNDOR (1913–1989) költő, műfordító, drámaíró. FL 1933-ban mint pécsi egyetemi hallgatót ismerte meg, s hamarosan szoros szellemi kapcsolat alakult ki közöttük. Weöres már ekkor gyakran elküldte írásait bírálatra. 1948-ban feleségével, Károlyi Amyval és FL-sal együtt töltött néhány hónapot Rómában. Az 1950-es évek elejétől gyakori látogatók voltak a Széher úton, gyakran másokkal együtt. Levelezés az 50-es évek második felében megsűrűsödött, s a 60-as években ehhez képest megháromszorozódott. Amikor mint műfordító, majd mint költő is újra a nyilvánosság elé léphetett, leveleiben verseit, drámáját és műfordításait elküldte bírálatra FL-nak, gyakran nem végső formájukban maradtak fenn így. E szoros kapcsolat során FL mint verstéma is egyre inkább foglalkoztatta Weörest, sorra írta FL-ról szóló verseit. 1967 körül megritkulta a levelek – Weöres magyarázata szerint átmeneti költői terméketlensége miatt – majd az utolsó években újra gyakoribbá váltak.

ZÁDOR ANNA (1904–1995) művészettörténész. 1925-ben szerzett diplomát. 1935–1950 között a Franklin Társulat lektora, végül vállalatvezető helyettese. 1950-től a Múzeumok és Műemlékek Orsz. Központjának osztályvezetője, egyidejűleg egyetemi docens. Kutatási területe az építészettörténet, utóbb a kertművészet. FL-sal Budapestre kerülése óta szoros

baráti és munkatársi viszonyban volt, 1960-ban utóda lett az egyetemen. Széleskörű baráti és ismeretségi körébe FL-t is bevonta mindaddig, amíg FL eljárt otthonról. Élete végéig – nyugdíjazása után is – minden este felhívta telefonon FL-t, és tájékoztatta az őt érdeklő eseményekről és hírekről.

RÖVIDÍTÉSEK

A. C.	Ante Christum natum (Krisztus előtt)
Acta Hist. Artium	Acta Historiae Artium
ang.	angol
a. D.	ausser Dienst (szolgálaton kívüli)
autogr.	autográf
Ave	Avenue (sugárút)
Bd.	Boulevard (körút)
Bev.	Bevezette
BM	Belügyminisztérium
Bp.	Budapest
BpN	Budapesti Napló
BRL	Bajai Reformátusok Lapja
c.	című
c/o	care of (címén)
Dunamell. Ref. EK. Lt.	Dunamelléki Református Egyházkerület Levéltára
egyet.	egyetemi
E.-et-L.	Eure-et-Loire (megye Franciaországban)
EI I.	Fülep Lajos: Egybegyűjtött írások I. Cikkek, tanulmányok 1902–1908. Szerk. a jegyzeteket és a névmutatót összeállította Tímár Árpád. Bp. 1988. MTK MKCs 524 p.
EI II.	Fülep Lajos: Egybegyűjtött írások II. Cikkek, tanulmányok 1909–1916. Szerk., a jegyzeteket és a névmutatót összeállította Tímár Árpád. Bp. 1995. MTA MKI 622 p.
EI III.	Fülep Lajos: Egybegyűjtött írások III. Cikkek, tanulmányok 1917–1930. Szerk., a jegyzeteket és a névmutatót összeállította Tímár Árpád. Bp. 1998. MTA MKI 500 p.
et.	elvtárs
etc.	et caetera (stb.)
évf.	évfolyam
fel. szerk.	felelős szerkesztő
FL	Fülep Lajos
FLné	Fülep Lajosné
FL I/I–II.	Fülep Lajos: A művészet forradalmától a nagy forradalomig. Cikkek, tanulmányok 1904–1919. I–II. köt. Vál., szerk., a jegyzeteket, a bibliográfiát és a névmutatót összeállította Tímár Árpád. A bevezető tanulmányt írta Tőkei Ferenc. Bp. 1974. Magvető, 660. 765. p.

FL II.	Fülep Lajos: Művészet és világnézet. Cikkek, tanulmányok 1920–1970. Vál., szerk., a jegyzeteket, a bibliográfiát és a névmutatót összeállította Tímár Árpád. Bp. 1976. Magvető, 700 p.
FLev. I.	Fülep Lajos levelezése I. 1904–1919. Szerk., a jegyzeteket és a mutatókat összeállította F. Csanak Dóra. Bp. 1990. MTAK – MTA MKCs 470 p.
FLev. II.	Fülep Lajos levelezése II. 1920–1930. Szerk., a jegyzeteket és a mutatókat összeállította F. Csanak Dóra. Bp. 1992. MTAK – MTA MKI 629 p. [+ 10 sztln tábla.]
FLev. III.	Fülep Lajos levelezése III. 1931–1938. Szerk., a jegyzeteket és a mutatókat összeállította F. Csanak Dóra. [A névmutatót Nagy Csaba készítette.] Bp. 1995. MTAK – MTA MKI 710 p. [+ 8 sztln tábla.]
FLev. IV.	Fülep Lajos levelezése IV. 1939–1944. Szerk., a jegyzeteket és a mutatókat összeállította F. Csanak Dóra. [A névmutatót Nagy Csaba készítette.] Bp. 1998. MTAK – MTA MKI 627 p. [+ 4 sztln tábla.]
FLev. V.	Fülep Lajos levelezése V. 1945–1950. Szerk., a jegyzeteket és a mutatókat összeállította F. Csanak Dóra. [A névmutatót Nagy Csaba készítette.] Bp. 2001. MTA MKI 484 p. [+ 4 sztln tábla.]
FLev. VI.	Fülep Lajos levelezése VI. 1951–1960. Szerk., a jegyzeteket és a mutatókat összeállította F. Csanak Dóra. [A névmutatót Nagy Csaba készítette.] Bp. 2004. MTA MKI 406 p. [+ 6 sztln tábla.]
Fodor A.: Ezer este...	Fodor András: Ezer este Fülep Lajossal. I–II. Bp. 1986. Magvető. 746, 663 p.
fr.	francia
ft.	forint
gör.	görög
H	Helyben
Hrs.	Herausgegeben (kiadva)
Ikt. sz.	Iktatószám
ill.	illetve
Illmo	Illustrissimo (címzésben: kiváló, nagyságos)
Inc.	Incorporation (Egyesület)
Jh.	Jahrhundert (évszázad)
Kálv. Szle	Kálvinista Szemle
kb.	körülbelül
Klny.	különnyomat
LAK	Lukács Archívum és Könyvtár
lat.	latin

ld.	lásd
Lpz.	Leipzig
Lt.	Levéltár
Mass.	Massachusetts (az USA egyik tagállama)
megj.	megjelent
MÉMOSZ	Magyar Építőmunkások Országos Szövetsége
MKCs	Művészettörténeti Kutató Csoport
MKI	Művészettörténeti Kutató Intézet
Mme	Madame (asszonyom, ill. -né)
MNG	Magyar Nemzeti Galéria
MNM	Magyar Nemzeti Múzeum
MOK	Múzeumok Országos Központja
MSzMP	Magyar Szocialista Munkáspárt
MTA	Magyar Tudományos Akadémia
MTAK	Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
MTAKK	Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Kézirattár
MTA Lt	Magyar Tudományos Akadémia Levéltára
MUMOK	Múzeumok és Műemlékek Országos Központja
Műv. tört. Ért.	Művészettörténeti Értesítő
N. Oe.	Nieder-Oesterreich (Alsóausztria)
ny.	nyomda
N. Y.	New York
ném.	német
N. J.	New Jersey
ny. r.	nyilvános rendes
ol.	olasz
OSzK	Országos Széchényi Könyvtár
p.	pagina (oldal)
PIM	Petőfi Irodalmi Múzeum
P. s.	Post scriptum (utóirat)
ref.	református
S.	San (szent)
S.-et-Mne	Seine-et-Marne (megye Franciaországban)
s. k.	sajátkezű
sz.	szám, számú
sz. a.	szám alatt
Szerk.	szerkesztette, szerkesztői
SZTK	Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ
sztln	számozatlan
Tc.	Tisztelt cím
TIT	Tudományos Ismeretterjesztő Társulat
TMB	Tudományos Minősítő Bizottság
TSz	Termelőszövetkezet

TSzCs	Termelőszövetkezeti Csoport
tud.	tudományos
TV	televízió
u.	ulica (utca szerbül)
ún.	úgynevezett
uo.	ugyanott
u. p.	utolsó posta
Vál.	Válogatta
VKM	Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium
Vol.	Volume (kötet)
V. u. Z.	Vor unserer Zeit (időszámításunk előtt)

FÜLEP LAJOS LEVELEI

(A számok a levelek sorszámát jelentik)

Achsné Kiss Gizellának	2507.	[1961. VIII. 4.]
	2571.	1962. IX. 19.
Ady Endrének	3247.	[1905. II. 26. után]
Andorka Rudolfnak	3025.	1968. XI. 18.
Bárdos Lajosnak	3080.	1969. IV. 9.
	3170.	1970. II. 9.
Benedek Andrásnak és Istvánnak	3097.	1969. V. 31.
Benedek Marcellnak	2584.	1962. XII. 1.
Beney Zsuzsának	2609.	[1963. IV. 11. után]
	2612.	[1963. IV. 23. után]
	2802.	1965. XII. 8.
	2806.	1965. XII. 16.
	2811.	1966. I. 4.
	2827.	1966. II. 3.
Benke Valériának	2493.	1961. I. 17.
Bernáth Aurélnak	2491.	[1961. I. 2.]
és Bernáth Máriának	2887.	[1966. XI. 14.]
	2954.	1967. XII. 1.
a Bognár családnak	3309.	1959. XI. 16.
	2610.	1963. IV. 14.
Bognár Évának	3310.	1959. XII. 5.
	3312.	1960. I. 6.
	3317.	1960. IV. 25.
	3322.	1960. VII. 15.
	2517.	[1961. X. 30.]
	2541.	1962. II. 26.
	2657.	1963. XII. 10.
	2689.	1964. VII. 12.
	2794.	1965. IX. 26.
	2898.	1966. XII. 26.
Bognár Jánosnénak	3324.	1960. XI. 5.
	2580.	1962. XI. 7.
	2641.	1963. X. 20.
	2662.	1964. I. 11.
	2674.	1964. III. 16.
	2687.	1964. VI. 29.
	2688.	1964. VII. 5.
	2700.	1964. X. 29.
	2716.	1964. XII. 15.

2720.	1964. XII. 27.
2728.	1965. I. 4.
2734.	1965. I. 14.
2758.	1965. III. 25.
2766.	1965. IV. 25.
2773.	1965. VI. 15.
2779.	1965. VII. 12.
2782.	1965. VIII. 13.
2788.	1965. IX. 4.
2798.	1965. XI. 13.
2800.	1965. XI. 25.
2823.	1966. I. 20.
2828.	1966. II. 5.
2831.	1966. II. 16.
2841.	1966. IV. 6.
2856.	1966. VI. 5.
2858.	1966. VI. 13.
2866.	1966. VII. 3.
2879.	1966. VIII. 28.
2888.	1966. XI. 27.
2904.	1967. I. 18.
2909.	1967. I. 25.
2916.	1967. IV. 10.
2938.	1967. IX. 20.
2947.	1967. X. 31.
2948.	1967. X. 31.
2953.	1967. XI. 30.
2955.	1967. XII. 10.
2974.	1968. IV. 1.
2978.	1967. IV. 20.
2990.	1967. VI. 9.
3018.	1967. X. 16.
3032.	1967. XII. 18.
3079.	1969. IV. 7.
3087.	1969. IV. 25.
3098.	1969. V. 31.
3124.	[1969. X. 14.]
3141.	1969. XII. 22.
3152.	1970. I. 21.
3202.	1970. V. 18.
3208.	1970. V. 31.
a Corvina Kiadónak	3092. 1969. V. 8.
	3104. 1969. VI. 25.

F. Csanak Dórának	2534.	[1961 után]
	2607.	1963. IV. 7.
	2632.	[1963. VIII. ? 22.]
	2634.	[1963.] VIII. 27.
	2685.	1964. VI. 26.
	2691.	1964. VIII. 9.
	2845.	1966. IV. 16.
	2847.	1966. IV. 22.
	2848.	1966. IV. 23.
	2910.	[1967. I. 27.]
	2914.	[1967. II. 23.]
	2965.	1968. I. 12.
	3210.	[1970 nyarán]
	3234.	[1970.] VIII. 12.
Császár Jánosnak	3315	1960. IV. 18.
	2499.	1961. IV. 24.
	2539.	1962. II. 18.
	2550.	1962. IV. 29.
	2555.	1962. VI. 1.
	2606.	1963. III. 24.
	2625.	1963. VII. 3.
	2636.	1963. IX. 6.
Dávid Katának	2809.	1965. XII. 27.
Demény Jánosnak	2651.	1963. XI. 21.
	2673.	1964. III. 8.
Dévényi Ivánnak	3326.	1961. II. 1.
	2589.	1962. XII. 20.
	2604.	1963. III. 9.
	2645.	1963. XI. 4.
	2738.	1965. I. 20.
	2832.	1966. II. 17.
	2875.	1966. VIII. 16.
	2901.	[1966. XII. 28.]
	2958.	1967. XII. 30.
	3030.	1968. XII. 9.
	3036.	[1968. XII. 27.]
	3192.	1970. III. 20.
	3194.	1970. III. 25.
Domokos Mátyásnak	3180.	1970. II. 17.
Elek Artúrnak	3254.	[1925.]
Fischer Bélánénak	3165.	1970. II. 5.
	3175.	1970. II. 14.
Fodor Andrásnak	2783.	1965. VIII. 13.

Füst Milánnak	3281.	1942. I. 3.
	3288.	1943. IV. 26.
	3289.	1945. V. 29.
Gál Istvánnak	3318.	1960. V. 5.
	2579.	1962. X. 19.
	2815.	1966. I. 8.
	2997.	1968. VIII. 1.
	3013.	1968. X. 2.
	3062.	1969. II. 10.
	3123.	1969. X. 12.
	3134.	1969. XII. 12.
	3171.	1970. II. 9.
	3184.	1970. II. 23.
Gellért Oszkárnak	2616.	1963. V. 20.
	2639.	[1963. X. 2.]
	2679.	1964. V. 5.
Gerlóczy Gedeonnak	2637.	1963. IX. 28.
Göde Lajosnak	3250.	1921. IV. 21.
Granasztói Pálnak	2569.	1962. IX. 13.
	2726.	[1965.]
Gyergyai Albertnek	3285.	1942. X. 13.
	3287.	1943. I. 6.
	2494.	1961. I. 17.
	2536.	1962. I. 6.
	2594.	1963. I. 12.
	2705.	[1964. XI. 19.]
	2966.	1968. I. 13.
Hidasi Mihálynak	3230.	1970. VIII. 5.
Horvát Istvánnénak	2979.	1968. IV. 25.
	3161.	1970. I. 27.
az International Book Centernek	2814.	1966. I. 7.
Kádár Jánosnak	2644.	1963. XI. 1.
Kállai Gyulának	2666.	[1964. II. 3. után]
Károlyi Amynak	2654.	1963. XI. 27.
Kárpáti Aurélnak	3257.	[1926. XII. 30.]
	3258.	[1927. II. 10.]
	3273.	1932. I. 4.
	3274.	1933. VI. 3.
	3302.	1955. IV. 26.
Keleti Artúrnak	3260.	1927. XII. 28.
	3261.	1928. I. 25.
	3262.	1928. I. 26.
	3265.	1928. II. 25.

	3266.	1928. VI. 15.
	3267.	1928. VIII. 25.
Kerényi Károlynak	2646.	1963. XI. 4.
Kerényi Károlynénak	2533.	1961. XII. 22.
Keresztury Dezsőnek és feleségének	2745.	[1965. I. 23. után]
Keresztury Dezsőnek	2819.	1966. I. 12.
Keszi Imrének	3290.	1945. VII. 15.
Kner Imrének	3280.	1940. XI. 15.
Korom Mihálynak	2558.	1962. VI. 22.
Kovács Ákosnak	3043.	1969. I. 6.
Köves Rózsának (a Magyar Nemzet Levelezési osztályának)	3227.	1970. VII. 27.
	3232.	1970. VIII. 9.
	3237.	1970. VIII. 20.
Lator Lászlónak	2553.	1962. V. 21.
	3106.	1969. VII. 10.
László Gyulának	3298.	1952. III. 2.
	3299.	1952. VII. 18.
Lőrincz Ernőnek	3293.	1947. XII. 27.
	3294.	1949. IV. 16.
	2511.	1961. VIII. 24.
	2513.	1961. IX. 13.
	2528.	1961. XII. 5.
	2668.	1964. II. 12.
	2680.	1964. V. 5.
	2748.	1965. I. 27.
	3073.	1969. III. 12.
Lőrincz Ernőnének	3293.	1947. XII. 27.
Lukács Györgynek	2613.	[1963. IV. 28. után]
a Magyar Nemzet Levelezési osztályának	2989.	1968. VI. 4.
	3074.	1969. III. 12.
Mándy Stefániának és Tábor Bélának	3159.	[1970. I. 24.]
Manojlović Tódornak	2576.	1962. X. 5.
	2601.	1963. II. 17.
Martyn Ferencnek és feleségének	3311.	1959. XII. 31.
Martyn Ferencnek	3220.	1960. VI. 22.
	3323.	1960. VIII. 11.
	3325.	[1960-as évek]
	3327.	[1961. XII. 14.]
	3328.	1962. V. 1.
	3329.	1962. IX. 28.
	3330.	1964. I. 10.
és feleségének	3331.	1968. IV. 25.

	3332.	1969. I. 6.
és feleségének	3333.	[1969. I. 9. előtt]
Martyn Ferencnének	3291.	[1947.] II. 15.
	3292.	1947. IX. 28.
a II. Ker. Tanács Végrehajtó Bizottsága		
Egészségügyi osztályának	2999.	1968. VIII. 2.
Mihályfi Ernőnek	2849.	[1966. IV. 25. előtt]
	2850.	1966. IV. 25.
	3050.	1969. I. 20.
	3066.	1969. II. 21.
	3070.	1969. III. 2.
	3119.	1969. IX. 12.
	3122.	1969. IX. 25.
Molnár Antalnak	3249.	[1921]
	3255.	[1926.] I. 29.
	3259.	[1927.] XI. 28.
	3277.	[1938.] II. 11.
	2701.	1964. X. 29.
	3058.	1969. [II.] 6.
	3145.	1970. I. 8.
	3162.	1970. I. 27.
Molnár Józsefnek	2985.	1968. V. 25.
	2996.	1968. VII. 21.
	3003.	1968. VIII. 11.
	3112.	1969. VIII. 13.
Molnár Verának	2590.	1962. XII. 20.
	2660.	1963. XII. 27.
	2675.	1964. III. 20.
	2807.	1965. XII. 21.
	2824.	1966. I. 20.
	2894.	[1966. XII. 21.]
	2924.	1967. VII. 9.
Molnár Zsuzsának	2949.	1967. XI. 4.
Németh Lajosnak	2512.	[1961. VIII. 24. után]
	2967.	[1968. II. 1.]
Noszkay Aurélnak	3213.	[1970. IX. 12. után]
Porzsolt Ferencnének	3301.	1955. III. 25.
	3307.	1959. II. 13.
	3313.	1960. II. 4.
	3314.	1960. II. 28.
	3319.	1960. V. 12.
	3321.	1960. VI. 22.
	2540.	1962. II. 18.

	2587.	1962. XII. 15.
	2682.	1964. VI. 3.
	2751.	1965. II. 9.
	2908.	1967. I. 24.
	2939.	1967. IX. 20.
	2972.	1968. III. 27.
	3117.	1969. VIII. 30.
	3121.	1969. IX. 16.
	3204.	1970. V. 20.
a Posta Központi Hírlap Irodája Külföldi Hírlap és Folyóirat előfizetési osztályának	3223.	1970. VII. 14.
Raskó Alfrédnének	2706.	1964. XI. 23.
	2707.	1964. XI. 27.
	2708.	[1964. XI. 30. előtt]
	2709.	1964. XI. 30.
	2711.	1964. XII. 6.
	2713.	[1964.] XII. 9.
	2714.	1964. XII. 12.
	2715.	1964. XII. 14.
	2717.	1964. XII. 18.
	2718.	1964. XII. 21.
	2721.	1964. XII. 27.
	2723.	1964. XII. 29.
Raskó Marianne-nak	3316.	1960. IV. 23.
	2506.	1961. VII. 22.
	2522.	1961. XI. 16.
	2530.	1961. XII. 18.
	2552.	1962. V. 1.
	2556.	[1962.] VI. 3.
	2722.	1964. XII. 28.
	2918.	1967. IV. 19.
	2919.	1967. IV. 29.
	3153.	1970. I. 21.
Révészné Alexander Magdának	3026.	1968. XI. 18.
	3044.	1969. I. 6.
Senyei Oláh Istvánnak	3272.	[1931.] II. 11.
Sebestyén Jenőnek	3251.	[1920-as évek eleje]
	3252.	1923. XI. 26.
	3253.	1924. II. 12.
	3256.	1926. XII. 17.
Somlyó Györgynek	3118.	1969. IX. 10.
	3135.	1969. XII. 12.

Szántóné Bognár Éva ld. Bognár Éva		
Szederkényi Ervinnek	2891.	1966. XII. 9.
	2896.	1966. XII. 23.
Szíj Bélának	2877.	1966. VIII. 25.
Szilágyi Bélának	3269.	1929. VII. 16.
Tolnay Károlynak	2510.	1961. VIII. 15.
	2518.	1961. X. 30.
	2526.	1961. XI. 30.
	2537.	1962. I. 9.
	2542.	1962. II. 27.
	2562.	1962. VIII. 13.
	2573.	1962. IX. 27.
	2630.	1963. VIII. 12.
	2659.	1963. XII. 13.
	2669.	1964. II. 22.
	2712.	1964. XII. 6.
	2729.	[1965. I. 4.]
	2732.	1965. I. 9.
	2735.	1965. I. 14.
	2749.	1965. I. 27.
	2763.	1965. IV. 17.
	2803.	1965. XII. 8.
	2812.	1966. I. 4.
	2844.	1966. IV. 12.
	2857.	1966. VI. 5.
	2913.	1967. II. 16.
R. Tombor Ilonának	3014.	1968. X. 2.
	3019.	1968. X. 16.
Tóth Melindának	3304.	1956. X. 6.
Török Gyulának	3283.	1942. IX. 28.
a Tudományos Minősítő Bizottságnak	2852.	1966. V. 25.
Tüskés Tibornak	2546.	1962. IV. 6.
	2548.	1962. IV. 24.
	2648.	1963. XI. 15.
	2655.	1963. XI. 28.
Vajda Kornélnak	2793.	1965. IX. 22.
	2813.	1966. I. 6.
	2833.	1966. II. 20.
	2842.	1966. IV. 6.
	2912.	1967. II. 15.
	2921.	1967. V. 17.
	2926.	[1967.] VIII. 2.
	2943.	[1967.] X. 2.

	2950.	1967. XI. 4.
	2951.	1967. XI. 16.
	2952.	1967. XI. 22.
	2959.	1967. XII. 30.
	2963.	1968. I. 5.
	2968.	1968. II. 24.
	2969.	1968. III. 3.
	2973.	1968. III. 27.
	2980.	1968. IV. 25.
	2994.	[1968.] VI. 27.
	3031.	[1968.] XII. 11.
	3083.	[1969. IV. 12.]
	3084.	[1969. IV. 14.]
	3088.	1969. IV. 28.
	3093.	[1969.] V. 13.
	3100.	1969. VI. 17.
	3131.	1969. XI. 23.
	3166.	[1970.] II. 5.
	3187.	1970. II. 26.
	3189.	1970. III. 4.
	3190.	1970. III. 7.
	3197.	1970. IV. 7.
	3203.	1970. V. 18.
	3214.	1970. VI. 12.
	3216.	1970. VI. 22.
	3219.	1970. VII. 4.
	3229.	1970. VIII. 3.
	3231.	1970. VIII. 8.
Várkonyi Nándornak	3278.	1940. X. 30.
	3279.	1941. XI. 9.
Vayer Lajosnak	3305.	1957. VIII. 18.
Veres Péternek	3060.	1969. II. 7.
	3064.	1969. II. 15.
	3081.	1969. IV. 9.
	3085.	1969. IV. 15.
Vörös Lászlónak	2808.	1965. XII. 22.
	2816.	1966. I. 8.
	2984.	1968. V. 18.
	2991.	1968. VI. 9.
Weöres Sándornak és Károlyi Amynak	2532.	[1961. XII. 20. és 1962. II. 1. között]

Zádor Annának	3297.	1950. VIII. 23.
	3300.	1954. VII. 9.
	2586.	1962. XII. 10.
	2764.	1965. IV. 19.
	2818.	[1966. I. 11.]
	3177.	1970. II. 15.
	3178.	1970. II. 15.

FÜLEP LAJOSNAK ÍRT LEVELEK

(A számok a levelek sorszámát jelentik)

Andorka Rudolf	3024.	1968. XI. 14.
Árkossy Károlyné	3078.	1969. IV. 6.
Bárdos Lajos	3268.	1928. XII. 28.
	3033.	1968. XII. 18.
	3075.	1969. III. 27.
	3167.	1970. II. 5.
	3236.	1970. VIII. 19.
Basch Edit, Kerényi Károly és felesége	3295.	[1949. IV. 21.]
Beck András	2643.	[1963. XI. után]
Beney László	2629.	[1963.] VIII. 1.
	2697.	1964. X. 2.
Beney Zsuzsa	2567.	1962. IX. 8.
	2608.	1963. IV. 11.
	2611.	1963. IV. 23.
	2621.	1963. VI. 19.
	2623.	1963. VI. 27.
	2799.	1965. XI. 14.
	2804.	1965. XII. 12.
	2822.	1966. I. 19.
	2837.	1966. III. 24.
	2862.	1966. VI. 27.
	2889.	1966. XII. 2.
	2906.	1967. I. 23.
	3220.	1970. VII. 6.
	3242.	[1970. X. 7. előtt]
Berger, Louis	3248.	[1913.] II. 9.
Bernáth Aurél	2554.	1962. V. 24.
	2617.	1963. V. 22.
Bognár Éva	2843.	1966. IV. 7.
Bognár Jánosné	2664.	1964. I. 23.
	2686.	1964. VI. 26.
	2699.	1964. X. 24.
	2733.	1965. I. 11.
	2756.	1965. III. 18.
	2762.	1965. IV. 12.
	2769.	1965. V. 4.
	2797.	1965. XI. 11.
	2821.	1966. I. 13.
	2830.	1966. II. 11.

	2838.	1966. III. 29.
	2846.	1966. IV. 19.
	2853.	1966. V. 30.
	2882.	1966. IX. 5.
	2890.	1966. XII. 6.
	2905.	1967. I. 18.
	2907.	1967. I. 23.
	2915.	1967. IV. 8.
	2917.	1967. IV. 15.
	2962.	1968. I. 2.
	2975.	1968. IV. 11.
	3009.	1968. IX. 7.
	3027.	1968. XI. 24.
	3047.	1969. I. 10.
	3072.	1969. III. 4.
	3086.	1968. IV. 23.
	3107.	1968. VII. 16.
	3137.	1969. XII. 17.
	3150.	1970. I. 18.
	3168.	1970. II. 5.
	3207.	1970. V. 27.
Botyánszky Pál	3146.	1970. I. 8.
Bozay Attila és Körmendi Klára	3136.	1969. XII. 15.
	3195.	1970. III. 25.
Bródy Dóra	3151.	1970. I. 20.
	3169.	1970. II. 8.
	3183.	1970. II. 22.
	3209.	1970. V. 31.
Corvina Kiadó	3010.	1968. IX. 11.
	3017.	1968. X. 11.
	3028.	1968. XI. 25.
	3089.	1969. IV. 28.
	3096.	1969. V. 23.
	3102.	1969. VI. 20.
	3128.	1969. XI. 5.
	3191.	1970. III. 19.
	3239.	1970. VIII. 24.
F. Csanak Dóra	2501.	[1961. V. 29.]
	2942.	[1967. X.]
	3023.	[1968. XI. 4.]
	3221.	[1970. VII. 8.]
F. Csanak Dóra és Fülöp Géza	2551.	[1962. V.]
	2635.	[1963. IX.]

	2873.	[1966.] VIII. 12.
	2878.	[1966. VIII. 27.]
	3240.	[1970. IX. 10.]
Császár János	2516.	1961. X. 4.
Dávid Katalin	2698.	1964. X. 19.
Demény János	2650.	1963. XI. 18.
Dercsényi Dezső	2863.	[1966. VI. 27.]
	2881.	[1966. IX.]
	3021.	1968. X. 28.
és Entz Géza	2884.	[1960. ?]
Dévényi Iván	2642.	1963. X. 30.
	3138.	[1969.] XII. 17.
Domokos Mátyás és felesége	2614.	1963. V. 11.
Domokos Mátyás	3176.	1970. II. 14.
	3186.	1970. II. 25.
Elek Artúr	3276.	1937. IX. 25.
Elek László	3144.	1970. I. 5.
Eötvös Loránd Tudományegyetem	2742.	[1965. I. 23. körül]
Eulenburg, Augusta zu	2515.	[1961.] IX. 20.
	2523.	[1961. XI. 20]
	2577.	1962. X. 16.
Európa Könyvkiadó	2986.	1968. V. 25.
Fábián Zoltán	2661.	[1963.] XII. 27.
Fenyő Iván	2527.	1961. XII. 2.
	2588.	1962. XII. 16.
Fischer Antal és felesége	3105.	[1969. nyarán]
Fischer Béláné	3163.	1970. II. 1.
	3173.	1970. II. 11.
	3198.	1970. IV. 14.
	3218.	1970. VII. 1.
Flórián Ede	3199.	1970. IV. 24.
	3205.	1970. V. 20.
	3235.	1970. VIII. 12.
Fodor András	2498.	1961. IV. 18.
	2524.	1961. XI. 29.
	2525.	[1961. XI. 29. után]
	2557.	1962. VI. 10.
és felesége	2560.	[1962. VII. 10. előtt]
	2578.	[1962. X. 16.]
	2615.	1963. V. 15.
	2620.	1963. VI. 18.
és Beney Zsuzsa	2631.	1963. VIII. 20.
	2652.	1963. X. 24.

	2684.	1964. VI. 21.
	2771.	[1965. 1965. V. 29.]
	2774.	1965. VI. 19.
	2781.	1965. VIII. 12.
	2785.	[1965. VIII. 18.]
	2854.	1966. VI. 1.
	2860.	1966. VI. 22.
	2865.	[1966. VI. 28.]
	2869.	1966. VII. 25.
	2872.	1966. VIII. 3.
	2876.	1966. VIII. 18.
	2880.	1966. VIII. 29.
	2885.	1966. X. 11.
	2886.	1966. X. 23.
	2920.	1967. IV. 30.
	2922.	1967. VI. 17.
	2925.	1967. VII. 17.
és felesége	2927.	1967. VIII. 3.
	2929.	1967. VIII. 10.
	2930.	1967. VIII. 13.
	2933.	1967. VIII. 22.
	2937.	1967. IX. 9.
	2940.	1967. IX. 28.
	2941.	[1967. IX. 29.]
	2993.	1968. VI. 21.
	3001.	1968. VIII. 3.
	3005.	[1968. VIII. 18.]
	3007.	1968. VIII. 27.
	3038.	1968. XII. 31.
	3048.	1969. I. 16.
	3053.	1969. I. 26.
	3057.	1969. II. 4.
	3065.	1969. II. 20.
	3099.	1969. VI. 8.
	3101.	1969. VI. 18.
	3103.	1969. VI. 23.
	3111.	1969. VIII. 11.
	3115.	1969. VIII. 25.
	3126.	1969. XI. 2.
	3196.	1970. III. 29.
	3201.	1970. V. 8.
	3215.	1970. VI. 21.
és Beney Zsuzsa	3228.	1970. VII. 27.

	3233.	1970. VIII. 11.
	3238.	1970. VIII. 22.
	3241.	1970. IX. 20.
	3243.	1970. X. 8.
	3245.	[1970. X. 8. után]
	3246.	[1970. X. 20. után]
Fülep István	3129.	1969. XI. 8.
Fülep Anikó és Katalin	3012.	1968. IX. 23.
Fülep Katalin	2934.	[1967. VIII. 24.]
	3225.	1970. VII. 18.
Gál István	3059.	1969. II. 6.
	3182.	1970. II. 18.
Gellért Oszkár	2572.	1962. IX. 24.
	2638.	1963. IX. 30.
	2667.	1964. II. 4.
Gerlóczy Gedeon	2640.	1963. X. 3.
Gerlőtei Jenő	2757.	1965. III. 24.
	2760.	[1965. IV. 7.]
	3045.	1969. I. 9.
Gilicze Sándor	3286.	1942. XI. 25.
Granasztói Pál	2508.	1961. VIII. 5.
	2520.	1961. XI. 7.
Guba István	2777.	1965. VI. 25.
Gyergyai Albert és Zádor Anna	3306.	[1958.]
	2492.	1961. I. 15.
	2593.	1963. I. 10.
	2960.	1967. XII. 30.
és Zádor Anna	2988.	[1968.]
	3149.	1970. I. 10.
Haulisch Lenke	2703.	1964. XI. 2.
	2761.	1965. IV. 7.
	2981.	1968. IV. 29.
	3015.	1968. X. 2.
	3142.	[1969. XII. 22.]
Horváth Istvánné	3157.	1970. I. 23.
Juhász Vilmos	2737.	1965. I. 18.
	2765.	[1965. IV. 21.]
Kállai Gyula	2647.	1963. XI. 6.
Károlyi Amy	2653.	1963. XI. 24.
	2753.	1965. II. 25.
	2945.	1967. X. 26.
	3116.	1969. VIII. 28.
	3224.	1970. VII. 14.

Keleti Artúr	3263.	1928. I. 27.
	3264.	[1928. II. 16. után]
Képzőművészeti Alap Kiadó	3308.	[1959. V. 22.]
Kerényi Károly és felesége	2946.	1967. X. 27.
felesége és Vinkler László	3006.	1968. VIII. 18.
	3039.	[1968. XII.]
	3154.	[1970. I. 21.]
Kerényi Károlyné	2529.	1961. XII. 14.
Keresztury Dezső és felesége	2743.	1965. I. 23.
Koffán Károly	2961.	1967. XII. 30.
Kondor Béla	3040.	1968. XII.
Kormos István, Domokos Mátyás és felesége	2622.	1963. VI. 24.
Kormos István	2624.	[1963. VII. után]
Kósa Zoltán	3071.	1969. III. 3.
Kovács Ákos	3037.	1968. XII. 29.
	3049.	[1969. I. 18.]
Kozma Róbert	2504.	1961. VI. 30.
Körner Éva	3303.	[1956. VI. 5.]
	3077.	[1969. IV. ? 3.]
Köves Rózsa	3212.	1970. VI. 8.
Kun Zsigmond	3076.	1969. III. 31.
Kürthy György	3054.	1969. I. 31.
	3067.	1969. II. 22.
Lőrincz Ernő	3296.	[1950. IV. 4.]
	2678.	1964. V. 4.
	2976.	1968. IV. 12.
	3155.	1970. I. 21.
Mády Gyula	3158.	1970. I. 23.
Magyar Tudományos Akadémia	2740.	[1965. I. 22.]
Manojlović Tódor	2561.	1962. VIII. 4.
	2570.	1962. IX. 16.
	2602.	1963. III. 6.
Marosi Ernő és Szabó Júlia	2725.	[1964. XII.]
Martyn Ferenc és felesége	2874.	1966. VIII. 14.
	2899.	1966. XII. 26.
	2932.	1967. VIII. 15.
és felesége	2957.	1967. XII. 28.
és felesége	2995.	1968. VII. 12.
	3046.	1969. I. 9.
	3109.	1969. VIII. 3.
és felesége	3139.	1969. XII. 20.
Mátrai László	2495.	1961. I. 26.
medinai egyházközségi tag	3275.	[1933.] X. 2.

Mihályfi Ernő	2851.	1966. IV. 26.
	3056.	1969. II. 3.
	3068.	1969. II. 25.
Miskolczy Ferenc	2582.	[1962.] XI. 18.
Mollináry Gizella	2502.	1961. VI. 6–7.
	2754.	1965. III. 9.
Molnár Antal	3052.	1969. I. 25.
	3148.	1970. I. 9.
	3160.	1970. I. [24.]
	3217.	1970. VI. 26.
Molnár József	2987.	1968. V. 27.
Molnár Vera	2792.	1965. IX. 9.
	2801.	1965. XII.
	2825.	1966. I. 30.
	2928.	1967. VIII. 6.
	2977.	1968. IV. 12.
	3002.	1968. VIII. 4.
	3125.	1969. X. 15.
	3130.	1969. [XI. 17.]
P. Molnár Zsuzsa	3090.	1969. V. 5.
Művészettörténeti Dokumentációs Központ	2739.	[1965. I. 22.]
Művészettörténeti Értesítő szerkesztősége	3034.	1968. XII. 23.
	3069.	1969. II. 27.
Németh Lajos	2627.	1963. VII. 11.
	3132.	1969. XI. 27.
és családja	3222.	[1970. VII. 11.]
Orosz Gellért és felesége	2747.	1965. I. 25.
Páricsi Ernő	2505.	1961. VII. 11.
	2535.	[1962. I. 5.]
	2549.	[1962. IV. 2?]
	2566.	[1962. IX.]
	2670.	[1964. III.]
	2767.	[1965. V.]
	2936.	[1967. IX. 7.]
	3008.	[1968. VIII. 30.]
	3174.	1970. II. 13.
	3181.	[1970. II. 17. ?]
	3244.	[1970. X.]
Pethes Sándor	3063.	1969. II. 13.
Polgár János	3143.	[1970. I. 4. után]
Porzsolt Ferencné	2820.	1966. I. 12.
	3114.	1969. VIII. [22.]

	3120.	1969. IX. [15.]
	3200.	1970. IV. 29.
Régészeti és Művészettörténeti Társulat	2741.	[1965. I. 23. körül]
Révészné Alexander Magda	2514.	1961. IX. 17.
	2519.	1961. XI. 2.
	2547.	1962. IV. 10.
	2581.	1962. XI. 10.
	2591.	1962. XII. 21.
	2626.	1963. VII. 8.
	2692.	1964. VIII. 16.
	2780.	1965. VII. 21.
	2790.	1965. IX. 7.
	2870.	1966. VII. 27.
	2902.	1966. XII. 30.
	2935.	1967. VIII. 28.
	2956.	1967. XII. 16.
	2970.	1968. III. 7.
	3022.	1968. XI. 1.
	3035.	1968. XII. 26.
	3095.	1969. V. 22.
	3185.	1970. II. 24.
	3206.	1970. V. 25.
Révész Imre	3270.	[1930.]
Rónay György	2964.	1968. I. 11.
Somlyó György	3127.	1969. XI. 4.
Szabó Miklós és felesége	2628.	[1963. VII. 18.]
Szántó Károly	2746.	1965. I. 24.
Szederkényi Ervin	2893.	1966. XII. 20.
	2903.	1966. XII. 30.
Szegő Gyuláné	3051.	1969. I. 20.
	3113.	1969. VIII. 17.
	3147.	1970. I. 8.
	3226.	1970. VII. 22.
Takács Imre	2574.	1962. IX. 30.
Takáts Gyula	2702.	1964. X. 31.
Tolnay Károly	3271.	[1930.]
	2496.	1961. I. 27.
	2509.	1961. VIII. 6.
	2563.	1962. VIII. 25.
	2564.	1962. VIII. 30.
	2583.	1962. XI. 19.
	2596.	1963. II. 3.
	2618.	1963. VI. 14.

	2658.	[1963. XII. 12.]
	2663.	1964. I. 11.
	2672.	1964. III. 7.
	2676.	1964. IV. 20.
	2704.	[1964. XI. 12.]
	2724.	1964. XII. 30.
	2727.	1965. I. 3.
	2736.	1965. I. 15.
	2805.	[1965.] XII. 14.
	2836.	[1966. III. 3.]
	2867.	[1966. VII. 4.]
	3091.	1969. V. 6.
	3156.	1970. [I. 21.]
R. Tombor Ilona	3016.	1968. X. 6.
Török Gyula	3282.	1942. IX. 16.
	3284.	1942. X. 3.
Tudományos Minősítő Bizottság	2855.	1966. VI. 1.
Ungváry Rudolf	2911.	1967. I. 28.
Vajda Kornél	2810.	1965. XII. 30.
	2829.	1966. II. 6.
	2834.	1966. II. 25.
	2895.	1966. XII. 21.
	2931.	1967. VIII. 14.
	2998.	1968. VIII. 1.
Vas István és Szántó Piroska	2744.	1965. I. 23.
Varga József	3094.	1969. V. 18.
Veres Péter	3055.	1969. I. 31.
	3061.	1969. II. 8.
	3082.	1969. IV. 10.
Vinkler László	2992.	1968. VI. 20.
	3179.	1970. II. 16.
	3188.	1970. II. 28.
Vörös László és felesége	2786.	1965. VIII. 24.
	2871.	1966. VIII. 1.
	2883.	1966. IX. 18.
	2897.	1966. [XII. 24.]
	2944.	1967. X. 6.
	3000.	1968. VIII. 2.
	3110.	1969. VIII. 3.
	3140.	1969. XII. 20.
	3193.	1970. III. 22.
Weöres Sándor	2503.	1961. VI. 13.
	2543.	1962. III. 9.

	2545.	1962. III. 28.
	2559.	1962. VI. 24.
	2575.	1962. X. 2.
	2598.	1963. II. 12.
	2599.	1963. II. 16.
	2605.	1963. III. 18.
	2665.	1964. I. 27.
	2683.	1964. VI. 19.
	2693.	1964. VIII. 24.
	2695.	1964. VIII. 28.
	2696.	1964. IX. 28.
	2731.	1965. I. 6.
	2755.	1965. III. 9.
	2759.	1965. III. 31.
	2770.	1965. V. 28.
	2775.	1965. VI. 21.
	2778.	1965. VII. 4.
	2784.	1965. VIII. 16.
	2817.	1966. I. 10.
	2826.	1966. II. 1.
	2835.	1966. III. 2.
	2982.	1968. IV. 30.
Weöres Sándor és Károlyi Amy	2497.	1961. II. 23.
	2500.	1961. IV. 25.
	2503.	1961. VI. 13.
	2521.	1961. XI. 14.
	2531.	1961. XII. 20.
	2538.	1962. II. 1.
	2544.	1962. III. 16.
	2568.	1962. IX. 12.
	2585.	1962. XII. 2.
	2592.	1962. XII. 30.
	2595.	1963. I. 12.
	2597.	1963. II. 9.
	2600.	1963. II. 16.
	2603.	1963. III. 6.
	2619.	1963. VI. 16.
	2633.	[1963. VIII. 25.]
	2649.	1963. XI. 17.
	2656.	1963. XII. 2.
	2671.	1964. III. 6.
	2681.	1964. V. 24.
	2690.	1964. VIII. 6.

	2694.	[1964. IX. 28. előtt]
	2710.	1964. XII. 5.
	2750.	1965. I. 30.
	2752.	1965. II. 21.
	2768.	1965. V. 2.
	2770.	1965. V. 28.
	2772.	1965. VI. 5.
	2776.	1965. VI. 24.
	2787.	[1965. IX. 3.]
	2789.	[1965. IX. 3–8. között]
	2791.	[1965. IX. 8.]
	2795.	[1965. X. 3.]
	2796.	1965. X. 23.
	2839.	1966. III. 30.
	2859.	1966. VI. 20.
	2868.	1966. VII. 11.
	2884.	1966. X. 1.
	2900.	1966. XII. 27.
	3004.	1968. VIII. 14.
	3020.	1968. X. 18.
	3029.	1968. XII. 1.
	3108.	1969. VII. 24.
	3133.	1969. XII. 1.
	3164.	1970. II. 1.
Zádor Anna és tanítványai	2565.	[1962. VIII.]
	2677.	[1964. IV. 24.]
és Martyn Ferenc	2840.	[1966.] III. 30.
és Dercsényi Dezső	2861.	[1966. VI. 24.]
	2864.	[1966.] VI. 27.
	2923.	[1967. VI. 25.]
	3011.	[1968.] IX. 15.
	3042.	[1969. I.]
	3172.	[1970.] II. 10.
Zala Tibor	2971.	1968. III. 25.
Zolnay László és Mojzer Miklós	2892.	1966. XII. 17.

FÜLEP LAJOS NYOMTATÁSBAN MEGJELENT, KÉZIRATBAN VAGY TÖREDÉKBEN MARADT MŰVEINEK EMLÍTÉSE A LEVELEKBEN

(A számok a levelek sorszámára utalnak.)

Ady Endre. (Ady Endre: Új versek. Nagy Sándor címlapképével Pallas kiadása.) = Az Ország 1906. III. 7. I. évf. 58. sz. 9.
MTAKK Ms 4557/44. (Nyomt.)
FL I/II. 143–146.; EI I. 238–240.
2561., 2642., 3037., 3094., 3180.

Ady éjszakái és éjszakája. = Magyar Nemzet 1969. I. 26., 28., 29., 30., 31. XXV. évf. 21. sz. 9., 22. sz. 4., 23. sz. 4., 24. sz. 4., 25. sz. 4.
MTAKK Ms 4561/17–21. (Nyomt.)
FL II. 44–77.
3050., 3052., 3054., 3055., 3056., 3057., 3058., 3059., 3061., 3062., 3063., 3066., 3067., 3076., 3078., 3094., 3143., 3144., 3149., 3176., 3180.

Ami lehetetlen? Újságcikk a Magyar Nemzet számára. 1968. Nem jelent meg.
MTAKK Ms 4585/5–6. (Autogr. fogalmazvány, ill. gépirat.)
2989.

Előszó a Magyarországi Műemléki Topográfiája c. sorozat I. kötetéhez.
Csatkai Endre: Sopron és környéke műemlékei. Bp. 1953., ill. 1956. 7–8.
FL II. 437–441.
2537.

Csontváryról – hangszalagon. = Kortárs 1963. VII. évf. 11. sz. 1708–1714.
MTAKK Ms 4561/15. (Nyomt.)
FL II. 617–631.
2637., 2640., 2643., 2644., 2646., 2647., 2650., 2651., 2658., 2659., 2661., 2663., 2666., 2810., 3104.

Dante-könyv töredéke. – A Műveltség Könyvtára Világirodalom kötetébe készült Dante-cikk. – Dante. (Részletek a tizes években írt nagy Dante-tanulmányból.) = Nyugat, 1921. IX. 16. XIV. évf. 18. sz. 1369–1392. – Kisebb Dante cikkek.
MTAKK Ms 4562/3., Ms 3555/9–11., Ms 4555/7., 8., Ms 4577/6., Ms 4580/19., Ms 4583/19–20.
FL II. 211–311., EI II. 210–272., 507–551., EI III. 170–173.
3052., 3217.

Derkovits Gyula. = Művelt Nép, 1955. III. 6. VI. évf. 10. sz. 6., ill. MTA Társ. Tört. Tud. Osztályának Közleményei, 1956. VII. köt. 3. sz. 249–252.

FL II. 569–573.
3104., 3180.

Derkovits helye. = Magyar Nemzet, 1969. IV. 13., 15., 16. XXV. évf. 84. sz. 13., 85. sz. 4., 86. sz. 4.
FL II. 637–655.
3068., 3070., 3094., 3095., 3104., 3176., 3180.

Dutka Ákos: Vallomások könyve. (Költemények.) = Hazánk, 1904, 1904. V. 25. XI. évf. 123. sz. 7–8.
FL I/II. 140. – EI I. 49.
3247.

Az egykéről írt cikkek = Pesti Napló, 1929. XI. 10–XII. 18. 80. évf. 256–286. sz. – Mit mond a szemtanu? = Nyugat, 1933. X. 1. XXVI. évf. 19. sz. 281–287.
FL II. 126–235.
A magyarság létkérdése. = Új Magyarság, 1934. I. II. évf. 5. 67–70.
FL II. 136–145.
2548., 3019.

Ferenczy Béni Petőfi-szobra. = Szabad Művészet 1956. X. évf. 5. sz. 244.
MTAKK Ms 4553/64–67. (Autogr.), Ms 4561/11. (Nyomt.)
FL II. 580.
2537.

Gellért Oszkár. = Nyugat, 1928. IV. 1. XXI. évf. 7. sz. 480–490.
MTAKK Ms 4560/2. (Nyomt.)
FL II. 215–229., EI I. 323–332.
2639.

Izsó Miklós. = Művészettörténeti Értesítő 1953. I. évf. 1–2. sz. 13–21. (Részlet:) Szabad Művészet 1953. VII. évf. 4. 155–160.: (Az előadás vázlata:) MTA Társ. Tört. Tud. Oszt. Közleményei 1954. IV. köt. 1–2. sz. 27–33.
MTAKK Ms 4553/1–8. (Autogr.), Ms 4561/5. (Nyomt.)
FL II. 509–519., 539–564.
2508., 2550., 2651., 3092., 3104., 3127., 3180.

Jehan Rictus. A Hazánk eredeti tárcája. = Hazánk, 1905. III. 23. XII. évf. 71. sz. 2–3.
MTAKK Ms 4557. (Nyomt.)
FL I/II. 199–204. EI I. 102–105.
3247.

Keleti Arthúr: Angyali üdvözlet. = Nyugat, 1928. II. 16. XXI. évf. 4. sz. 311–313.
MTAKK Ms 4560/1. (Nyomt.)
FL II. 209–214., EI III. 319–323.
3260., 3261., 3262., 3263., 3264., 3265., 3266., 3267.

Könyvek könyve. 87 magyar író, tudós, művész, közéleti ember és kiadó vallomása kedves olvasmányairól. Szerk. és bev. Kőhalmi Béla. Bp. [1918.] Lantos. (Nyilatkozat.) 154–156.
EI III. 63–64.
2810.

A könyv nagy művésze. Egy kötetnyi válogatás Kner Imre levelezéséből. = Magyar Nemzet, 1970. I. 4. XXVI. évf. 3. sz. 12–13.
MTAKK Ms 4555/42–43. (Autogr.)
FL II. 78–89.
3119., 3143., 3144., 3146., 3149., 3151., 3176., 3217.

Körner Éva Derkovits-könyve. = Magyar Nemzet, 1969. III. 2. XXV. évf. 51. sz. 13.
MTAKK Ms 4561/22. (Nyomt.)
FL II. 494–501.
3056., 3066., 3070., 3071., 3072., 3095.

Lesznai Anna lírája. (Az „Eltévedt litániák" alkalmából.) = Nyugat, 1923. IX. 12. XVI. évf. 17–18. sz. 282–290.
MTAKK Ms 4559/14. (Nyomt.)
FL II. 192–204., EI III. 216–225.
2496.

Lesznai Anna: Édenkert. = Esztendő, 1919. II. évf. 1. sz. 138–142.
MTAKK Ms 4559/1. (Nyomt.)
FL I/II. 172–175., EI III. 135–137.
2496.

Magyar művészet. Bp. 1923. Athenaeum Gondolat és Írás I.
MTAKK Ms 4559/10. (Nyomt.)
Magyar művészet. Művészet és világnézet. Bp. 1971. Corvina 15–131., Első kiadás előszó: FL II. 257–259., Második kiadás előszó: FL II. 388–396.
2508., 2511., 2875., 3092., 3104., 3176., 3180., 3186.

Magyar művészet. Művészet és világnézet. Bp. 1971. Corvina. A művészettörténet forrásai.
3089., 3092., 3096., 3102., 3104., 3176., 3180., 3186., 3191., 3194., 3239.

A magyar művészettörténelem föladata. = MTA II. Társ. Tört. Tud. Osztályának Közleményei. 3. Muzeológiai sorozat. 1951. II. köt. 1. sz. 3–24.
MTAKK Ms 4561/1–2. (Nyomt.)
FL II. 407–436.
3092., 3104., 3180.

A mai magyar művészetről. = Csillag, 1956. X. évf. 6. sz. 1218–1221.
MTAKK Ms 4553/51–52. (Autogr.)
FL II. 581–587.
3104., 3301.

A mai művészet válsága. = Diákvilág, 1925. XV. évf. 2. sz. 5–9.
MTAKK Ms 4559/19. (Nyomt.)
FL II. 310–318., EI III. 285–291.
3255.

A magyarországi művészet története. Főszerk. FL. Bp. 1956. Képzőművészeti Alap Kiadó. Előszó: 1955. szeptember. – 2. jav. kiad. Bp. 1961. Képzőművészeti Alap Kiadó, Előszó az I. kiadáshoz. – Néhány szó a második kiadáshoz. 1961. május. – 3. jav. kiad. Bp. 1964. Képzőművészeti Alap Kiadó. A 2. kiadásban megjelent két előszó újraközlése. – 4–5. átdolg. kiadás. Bp. 1971. Corvina. A negyedik kiadás elé.
MTAKK Ms 4554/22–24. (A 4. kiadás előszava, autogr.)
2657., 3017., 3021., 3028., 3191.

A mi egyházmegyénk. „Lelkipásztor" aláírással. = Bajai Reformátusok Lapja 1926. I. évf. 1. sz. 2–5.
MTAKK Ms 4559/21. (Nyomt.)
3256.

Mit vétett Csontváry?
MTAKK Ms 4554/17–19. (Autogr.)
FL II. 632–636.
2849., 2850., 2851., 3050.

Művészetfilozófia. Töredékek.
MTAKK Ms 4565–4576. (Autogr.)
2508., 2510., 2520., 2537., 2540., 2550., 2736., 2747., 2749., 2751., 2793., 2810., 3022., 3026., 3051., 3058., 3144., 3168., 3200., 3272.

Művészet és világnézet. = Ars Una, 1923. I. évf. 1. sz. 1–11., 2. sz. 41–46., 3. sz. 75–91.
MTAKK Ms 4559/15–17. (Nyomt.)
FL II. 260–309. – EI III. 225–256.
3104., 3180.

A művészettörténelem megszűnése az egyetemen. = Szabad Nép, 1956. IX. 30. XIV. évf. 272. sz. 4.
FL II. 473–476.
3304.

Németh Lajos: Csontváry művészete c. akadémiai doktori disszertációjára írt opponensi vélemény. = Műv. tört. Ért. 1968. XVII. évf. 3–4. sz. 269–274.
MTAKK Ms 4554/25–28. (Autogr., ill. gépirat.) – Ms 4561/16. (Nyomt.)
FL II. 477–493.
2852., 2855., 3034., 3069.

Nietzsche: A tragédia eredete vagy görögség és pesszimizmus. Ford. és bev. ellátta Fülep Lajos. Bp. 1910. Franklin Társulat. Filozófiai Írók Tára. Előszó: VII–VIII., Bevezető 1–131. Rövidített olasz változata = Bollettino della Biblioteca Filosofica. 1910. Anno II. Num. XI–XII. 192–196.
MTAKK Ms 4557/69. (Nyomt.)
FL I/II. 443–600. EI II. 17–115. (Csak a Bevezetés.)
2650., 3176., 3180., 3186.

Papini: A „Storia di Cristo" szerzőjéről. Giovanni Papini: Krisztus története. Ford. Révay József. Bp. [1925.] III–XL.
FL II. 15–43. – EI III. 267–285.
3218.

A református templom. = Református Almanach az 1928. évre. Szerk. Sebestyén Jenő. Bp. 1928. A Kálvinista Szemle kiadása, 51–53.
MTAKK Ms 4560/6. (Nyomt.)
EI III. 312–314.
3256.

A református templom reformja. = Protestáns egyházi és iskolai lap. 1917. XII. 9. IX. évf. 49. sz. 583–584., XII. 16. 50. sz. 599–601.
MTAKK Ms 4558/24–25. (Nyomt.)
EI III. 57–63.
3256.

Rembrandt és korunk. = Magyar Tudomány, 1956. VII–XII. 1. évf. 7–12. sz. 341–359.
MTAKK Ms 4554/1–11. (Autogr.) Ms 4561/12. (Nyomt.)
FL II. 588–616.
2508., 2537., 2550., 3127.

Rippl-Rónai József. = A Ház, 1910. III. évf. 10. sz. 223–228.
MTAKK Ms 4557/70. (Nyomt.)

FL I/I. 139–146. – EI III. 119–122.
3104., 3180.

San Francesco. (Töredék.) – Kisebb cikkek Assisi szent Ferencről. = Terciarius Közlöny, 1923. III. évf. 5. sz. 66–68. – Diákvilág, 1926. 2. sz. 7–9.
MTAKK Ms 4562/2. (Autogr.)
EI III. 387–507.
3052.

Szabó Dezső regénye (Az elsodort falu). Regény két kötetben. Bp. 1919. Táltos. = Nyugat, 1919. XII. évf. 16–17. sz. 1021–1036.
MTAKK Ms 4559/3. (Nyomt.)
FL I/II. 176–196. – EI III. 148–161.
3180.

A Szellemi Tudományok Szabad Iskolájának programja. (Önálló nyomt. lap.)
MTAKK Ms 4592/26–29. (Nyomt., részben autogr. rájegyzésekkel.)
2901.

Szintezis. Tanulmányok a szellemi tudományok köréből. Második kötet. Szerk. Nagy Sándor. Bp. 1927. Amicus. = Könyvbarátok Lapja, 1928. I. évf. 3. sz. 237–238.
MTAKK Ms 4560/4. (Nyomt.)
FL II. 234–236. – EI III. 335–336.
3259.

Tihanyi Lajos. Az arckép festőjéről. = Nyugat, 1918. XI. évf. 21–22. sz. 692–696.
MTAKK Ms 4558/34. (Nyomt.)
FL I/I. 247/254. – EI III. 130–134.
2832.

Új művészi stílus. = Új Szemle, 1908. III. 1. II. évf. 137–147., III. 15. 6. sz. 177–182. IV. 1. 7. sz. 204–208.
MTAKK Ms 4557/68. (Nyomt.)
FL I/I. 484–516. – EI I. 367–390.
3180.

Új Suso-kiadás. = A Szellem. 1911. I. évf. 2. sz. 254–255. – Heinrich Seuse: Deutsche Schriften. = L'Anima, 1911. Anno I. n° 7. 219–221.
MTAKK Ms 4557/72., Ms 4557/76. (Nyomt.)
EI II. 157–159., 159–161.
3052.

FÜLEP LAJOS TERVEZETT, EL NEM KÉSZÜLT MŰVEI

Keleti Artúr megjelenendő verskötetéhez előszó. (A kötet nem jelent meg.)
3267.

Rembrandt und wir. (Kötetterv.)
MTAKK Ms 4577/6. (Autogr.)
2537., 2736. (?)

Válasz Tüskés Tibor Várkonyi gesztenyék c. cikke tárgyában a Jelenkor főszerkesztőjéhez.
2891., 2893., 2896., 2903.

Tanulmánykötet a Szépirodalmi Könyvkiadónál. (Nem jelent meg.)
3092., 3176.

FÜLEP LAJOS SZERKESZTÉSEI

Bajai Reformátusok Lapja. 1926–1927. 1–4. sz.
MTAKK Ms 4559/21–23. (Nyomt.)
EI III. 297–298.
3256.

Acta Historiae Artium 1960. 1961.
2495.

à bientôt (fr.) – a mielőbbi viszontlátásra
accent circonflexe (fr.) – kúpos ékezet
accent grave (fr.) – tompa ékezet
ad multos annos (lat.) – sokáig éljen, Isten éltesse
ad vocem (lat.) – erről jut eszembe
affectueusement à vous (fr.) – szeretettel
affettuosi ricordi (ol.) – szeretetteljes megemlékezés, üdvözlet
Agréez, Madame l'expression de ma plus haute considération (fr.) – Fogadja Asszonyom, legnagyobb tiszteletem kifejezését
all right (ang.) – rendben van
der Alte (ném.) – az öreg
der Alte im Purgatorium (ném.) – az Öreg a purgatoriumban
der Alte mit der jungen Stimme (ném.) – a fiatalos hangú Öreg
amitiées (fr.) – baráti üdvözlettel
amplifikálás (lat.) – teljesebbé tétel.
and so on (ang.) – és így tovább
announcement (ang.) – értesítés, itt: gyászjelentés
antinomikus (gör.) – ellentmondásos, kizáró
Antonius Redidivus (lat.) – az újjáéledt Antal
Anweisung (ném.) – (használati) utasítás
arciprovinciális (gör.) – ős-provincionális
à tour de rôle (fr.) – felváltva
Auflag (ném.) – kiadás, példány, nyomtatvány
au fond (fr.) – alapjában
Auf Wiedersehen – der Alte (ném.) – viszontlátásra az Öreg
auguri di (ol.) – jókívánság-tól
auguri e mille abbracci (ol.) – jó kívánságokat és ezer ölelést (küld)
au revoir (fr.) – a viszontlátásra
autogenetikus (gör.) – önmagából születő, eredő
avance (fr.) – előny
bei tempi passati (ol.) – régi szép idők
benedittini (ol.) – bencések
bestenfalls (ném.) – legjobb esetben
bonne poignée de main (fr.) – meleg kézszorítással
boutade (fr.) – megjegyzés, ötletes vagy csípős kiszólás
Boxeur Peintre de Artiste; artiste peintre (fr.) – ökölvívó művész festő ; művész festő
brutta città, tale quale Peste (ol.) – csúnya város, olyan, mint Pest (a pestis)
buoni auguri affettuosamente (ol.) – szeretetteljes jókívánságokkal
carissimo (ol.) – nagyon kedves, legkedvesebb

Caro Professore (ol.) – kedves Professzor
casa di vecchi (ol.) – öregek otthona
catgut (ang,) – sebészeti fonal
Cenacolo (ol.) – Utolsó vacsora
c'est tout (fr.) – ez minden
characteristic form (ang.) – jellegzetes forma
Charlemagne (fr.) – Nagy Károly (frank király, római császár)
chef d'oeuvre (fr.) – remekmű
che vergogna (ol.) – micsoda szégyen
chiffre (fr.) – jelzés, számjegy, összeg
Christmas-greeting (ang.) – karácsonyi üdvözlet
cognome (ol.) – családnév
coincidentia (lat.) – egybeesés
communiál (lat.) – áldozik
constipatio (lat.) – székrekedés
con lento passo (ol.) – lassú léptekkel
con ringraziamenti anticipati e saluti cordiali da (ol.) – előre is köszönet és szíves üdvözlet –től
consolazione (ol.) – vígasz
contanti ed oggetti (ol.) – készpénz és értéktárgyak
contraselectio (lat.) – a gyengébb tehetségű előnyben részesítése
cordialissimi ricordi da Carlo e Rina (ol.) – nagyon meleg üdvözlet Carlotól és Rinától
curriculum vitae (lat.) – életrajz
damnés filous (fr.) – átkozott csirkefogók
Da steh ich nun gebadet (ném.) – itt állok megfürödve
da zdravsztvujet! Zsivió! (szerb–horvát) – viszontlátásra! Éljen!
déçu (fr.) – csalódott
delinquens natus (lat.) – született bűnöző
del resto (ol.) – egyébként
desiderata (lat.) – [megvásárolni, megrendelni] óhajtott könyv
desperado (sp.) – mindenre elszánt kalandor
donnez un coup de téléphone. Arrivederci fra poco il Vecchio del Monte (ol.) – hívjon fel telefonon. A közeli viszontlátásig a Hegyi Öreg
draufgänger (ném.) – rámenős
efebokracia (gör.) – katonai uralom
effektuál (lat.–fr.) – végrehajt, megvalósít
eh bien (fr.) – nos, hát
eh bien, soit! (fr.) – hát jó, legyen!
emanál (lat.–fr.) – sugárzik
emphaticus (gör.) – nyomatékos, fellegős
Ende gut, Alles gut (ném.) – minden jó, ha jó a vége
en embarras (fr.) – zavarban
engageal (fr.) – kötelez, lekötelez
engagealva (fr.) – elígérkezve, lekötve

enjeu (fr.) – tét
environs (fr. többesszám) – környék
e ora soltanto che me ne scorgo con sbalordimento (ol.) – csak most veszem észre megdöbbenve
équipe (fr.) – csapat, csoport, személyzet
et vive la bagatelle (fr.) – éljen az elevenbe vágó apróság!
è una brava persona (ol.) – derék teremtés
evokativ (lat.) – megelevenítő
E Vossignore quando La si vede? Abbracci da Lodovico (ol.) – és Uraságod mikor lesz itt látható? Öleli Lodovico
excuse moi du retard (fr.) – bocsáss meg a késedelemért
ex oriente lux (lat.) – keletről jön a fény
expressis verbis (lat.) – kifjezetten nyíltan kimondva, szószerint
extrait (fr.) – kivonat, itt: különnyomat
fascicule (fr.) – füzet
fedelmente suo (ol.) – hűséggel az Ön
feuilleton (fr.) – tárcarovat
fiche (fr.) – cédula
Filippus Redivivus (ol.) – az újjáéledt Fülep
foyer (fr.) – előcsarnok
fungibilis (lat.) – működőképes
für alle Fälle (ném.) – minden eshetőségre
Gelegenheitslyrik (ném.) – alkalomból fakadt líra
genug gepischt (ném.) – eleget pisilt
geron (gör.) – öregember, két személy közül az idősebb
gerontokrácia (gör.) – vének uralma
gerontológia (gör.) – öregségtudomány
geschworen (ném.) – felesküdött
glaucoma (gör.–lat.) – zöldhályog
Gott sei Dank (ném.) – hála Istennek
grafofobia (gör.) – írásiszony
grazie e saluti anticipati (ol.) – köszönet és előre is üdvözlet
great old man (ang.) – nagy öreg
Grenzbegriff (ném.) – határfogalom
grippe (fr.) – influenza
hélas! (fr.) – sajnos
Hintergrund (ném.) háttér
hombre (sp.) – ember
homme (fr.) – ember
How do you do? (ang.) – hogy van? (köszönés)
idem et idem (lat.) – ismétlőleg, ugyazon módon
idem per idem (lat.) – valamit önmagával magyarázni
il faut passer par là (rf.) – túl kell lépni rajta

Im Osten nichts Neues (ném.) – keleten a helyzet változatlan
impeccable (fr.) – feddhetetlen
inadaequatság (lat.) – aránytalanság
inde mora (lat.) – ezért a késedelem
informal (ang.) – nem formaszerű (műalkotás), a hagyományostól eltérő
in hoc signo vincis (lat.) – e jelben győzni fogsz
in Sicht (ném.) – a láthatáron
insinuatio (lat.) – ráfogás
insistál (lat.) – ragaszkodik valamihez, erősködik
Intelligenzprüfung (ném.) – intelligencia-vizsga
interminable (fr.) – véget nem érő
in the poetry of Dickinson (ang.) – Dickinson költészetében
in this sense (ang.) – ebben az értelemben
irrelevans (lat.) – jelentéktelen
irrévocablement (fr.) – visszavonhatatlanul
just the same (ang.) – éppúgy
kaiserlich und königlich (ném.) – császári és királyi
Kathederphilosophie (ném.) – katedra (egyetemi) filozófia
koincidencija (lat.–szerb.) – egybeesés
kunsthistorischer Ausflug (ném.) – művészettörténelmi kirándulás
kusztosz (lat. magyarosított helyesírással) – őr
last not least (ang.) – végül, de nem utolsósorban
Lectori salutem (lat.) – üdv az olvasónak
literula (ol.) – levélke
lo dico io (ol.) – ezt én mondom
lucus a non lucendo (lat.) – erőltetett, értelmetlen magyarázat
lungo mare (ol.) – tengerpart
machen Sie sich keine Sorgen (ném.) – ne aggódjék
mais que faire? (fr.) – de hát mit lehet tenni?
malheureusement (fr.) – sajnos
mea culpa (lat.) – én vétkem
mies (ném.) – kedvetlen
mio caro, caro Lodovico (ol.) – kedves, kedves Lajosom
misericordia (lat.) – irgalom, könyörület
mon cher François (fr.) – kedves Ferencem
mon excellent ami (fr.) – kiváló barátom
melée (fr.) – csődület, csoportosulás
ménagère (fr.) – gazdasszony
molti saluti cordiali anche alla Signora Marianna (ol.) – sok szíves üdvözlet Marianna asszonynak is
niente (ol.) – semmi
no (ol.) – nem
noch nie dagewesen (ném.) – ilyen még nem volt

non c'è più resistenza (ol.) – vége az ellenállásnak
non sens (ang.) – képtelenség
not at all (ang.) – egyáltalán nem
nuance (fr.) – árnyalat
nunc et semper (lat.) – most és mindörökké
Offenbarung (ném.) – kinyilatkoztatás
obligo (lat.) – kötelezettség
ohne weiteres (ném.) – minden további nélkül
Old chap (ang.) – öreg hapsi
olezánc (alles eins ném.) – egyremegy
ominosus (lat.) – baljóslatú, kellemetlenül emlékezetes
one of the great (ang.) – egyike a nagy...
once for all (ang.) – egyszersmindenkorra
opusculum (lat.) – művecske
oratio recta (lat.) – itt: idézetszerűen
Orgelpunkt (ném.) – orgonapont
Pacific (ang.) – Csendes óceán
paper (ang.) – itt: folyóirat, lap
parola si (ol.) – az „igen" szót
pazienza (ol.) – türelem
pensée (rf.) – gondolat, itt: figyelmesség
persuadiál (lat.) – rábeszél
pertraktál (lat.) – megtárgyal, tanácskozik
peu de nouvelles – bonnes nouvelles (fr.) – kevés hír – jó hír
Picasso und seine pariser Rivalen (ném.) – Picasso és párizsi vetélytársai
please (ang.) – kérem
plus ça change, plus c'est même chose (fr.) – minél nagyobbat változik, annál inkább ugyanaz marad
plus forte que la mort (fr.) – erősebb a halálnál
the poems are built (ang.) – a versek... épülnek
poetrice (ol.) – költőnő (gyakrabban poetressa formában)
popolo minuto (ol.) – kisemberek, köznép
porca miseria (ol.) – a fene egye meg
pour le moment (fr.) – pillanatnyilag
pourquoi pas (fr.) – miért ne
pro domo (lat.) – házi használatra, a maga érdekében
pro forma (lat.) – a látszat kedvéért
propongo (lat.) – javaslom
regulativ principium (lat.) – rendező elv
rekrimináció (lat.) – szemrehányás, panasz
remediál (lat.) – segít valamin, helyrehoz
remerciements infinis (fr.) – végtelen köszönet
revoir bientôt (fr.) – a közeli viszontlátásra

ringraziamenti anticipati e saluti cordiali da (ol.) – előre is köszönet és szíves üdvözlet –től
saluti affettuosi ad ambedue dal prof. (ol.) – meleg üdvözlet mindkettejüknek a prof.-tól
sans façon (fr.) – csak úgy, minden faxni nélkül
Schulphilosophie (ném.) – iskolás filozófia
service flat (ang.) – ellátást és kiszolgálást nyújtó lakás
sinistre (fr.) – gyászos
sois le bienvenu (fr.) – hozzon Isten, szívesen látlak
Sole mio (ol.) – én napom
spaghetti (ol.) – itt: hosszú keskeny papírlap, egy hasábnyi újságlap-szöveg
spät aber doch (ném.) – későn, de mégis
Stammgast (ném.) – törzsvendég
stringens (lat.) – azonnali, gyors
sul serio (ol.) – komolyan
szkulptura (lat. magyar helyesírással) – szobor
subaltern (lat.) – alantas
tanti abbracci (ol.) – sok ölelés
tanti buoni libri (ol.) – annyi jó könyv
tanti saluti (ol.) – sok üdvözlet
tautológia (lat.) – azonos fogalom más szavakkal való ismétlése
tempora volente (lat.) – ha az idő is úgy akarja
that is the point (ang.) – ez a lényeg
torrone (ol.) – mogyorós sütemény
tout à vous (fr.) – az Ön Lodovico Fülep-je
tout bonnement (fr.) – igazából
un grande autencico (ol.) – igaz, hiteles ember
ursprünglich (ném.) – eredeti
uomo (ol.) – ember
vederemo (ol.) – meglátjuk
Verhalten (ném.) – viselkedés, magatartás
Weltschmerz (ném.) – világfájdalom
verkzeig (helyesen Werkzeug ném.) – eszköz
Vi abbraccio tutti (ol.) – mindnyájukat ölelem
visitor (ang.) – látogató
voici la liste (fr.) – íme a lista
Vorschrift (ném.) – előírás
with the best regards (ang.) – szíves üdvözlettel
with my very best wishes (ang.) – legjobb kívánságaimmal
zsivió (szerb–horvát) – éljen

ÉLETRAJZI VÁZLAT

1961. I. 1-től	Nyugdíjba megy a budapesti egyetem 1. sz. művészettörténeti tanszékéről.
1960–1961.	A Acta Historiae Artium VII. kötetének megjelenésével megszűnik a folyóirat szerkesztője lenni.
VII. 11.	Haláláig tartó barátságot köt Páricsi Ernő határőrtiszttel, aki FL levelére intézkedett a környék nyugalma érdekében.
VIII. 18.	Személyesen találkozik a Széher úton Beney Zsuzsával, akinek tanulmányára és verseire felfigyelt.
1962. II.	Rendszeres levelezéssé válik az 1948-ban felvett rokoni kapcsolat unokatestvérével, Porzsolt Ferencné Kócsi Margittal.
VII. 26.	Zengővárkonyi látogatás Beney Zsuzsával, Fülöp Gézával és F. Csanak Dórával.
1963.	Beney Zsuzsa több alkalommal elküldi kéziratos verseit FL-nak, aki eljuttatja őket Weöres Sándornak. Weöres versben üdvözli a költőnőt.
1962. VIII.–1963. III.	Leveleket vált ifjúkori nagybecskereki barátjával, Manojlović Tódor, író, költő, szerkesztővel.
1963. III. 24.	Császár János zengővárkonyi tanító 1956 utáni börtönbüntetése kapcsán amnesztia-kéréséhez ajánlkozik tanúnak – eredménytelenül.
VII.	Zengővárkonyi látogatás Fülöp Gézával és F. Csanak Dórával.
nyarán	Németh Lajos Magyarországon három nyelven megjelent Csontváry-monográfiáját külföldi barátai révén külföldi kiadónál is próbálja megjelentetni.
IX.	Németh Lajos társaságában meglátogatja a székesfehérvári Csontváry-kiállítást.
IX.	Megjelenik Csontváryról – hangszalagon c. cikke a Kortársban.
1964. XI–XII.	Gazdasszonya, Raskó Alfrédné külföldi útja alatt rendszeresen tájékoztatja a Széher-úton történtekről.
1965. I. 23. körül	80. születésnapjáról megemlékeznek a napilapok; hivatalos szervek, barátok és tanítványok küldik jókívánságaikat. Kapcsolatba kerül a Fülep-rokonok néhány addig nem ismert tagjával is.
IX. 3.	Látogatás Zengővárkonyban Fodor Andrással, Fülöp Gézával és F. Csanak Dórával.

1965. IX. 13.	Beney Zsuzsa kisfiának hirtelen halála után izraeli rokonaihoz utazik. FL-sal rendszeresen írnak egymásnak.
IX. 22.	A katonaidejét töltő Vajda Kornél levelekben jelentkezik filozófiai, irodalmi és művészeti kérdésekkel. FL válaszaiban összefoglalja nézeteit.
IX. 23.	Megismerkedik személyesen Kondor Bélával
1966. VI. 5.	Lesznai Anna hazalátogat Amerikából, találkozik FL-sal is.
XII.	A Jelenkorban megjelenik Tüskés Tibor Várkonyi gesztenyék c. írása az 1964-es kirándulásról.
XII. 9–30.	FL tiltakozó leveleket vált a Jelenkor főszerkesztőjével, Szederkényi Ervinnel.
1967. II. 16.	Tolnay Károly 2. kiadásban megjelent Bosch-monográfiáját nyomtatott dedikációval küldi FL-nak.
XI. 23.	Több éves küzdelem után sor kerül Németh Lajos Csontváry-monográfiájának akadémiai doktori vitájára.
VI.–1970.	Fűtési-, telefon- és ellátási problémák megoldásához ismételten a Magyar Nemzet segítségét veszi igénybe, viszonzásul cikket ígér a lapnak.
X. 11.	Új előszót ír a 4. kiadásban megjelenő A magyarországi művészet története c. kiadványhoz.
X.	R. Tombor Ilonával a Tolna megyei Hidas templomának festett famennyezetéről vált leveleket.
végén	Megjelenik a Műv. tört. Ért.-ben FL Németh Lajos Csontváry-könyvéről írt opponensi véleménye.
1968. XI.–1970.	Andorka Rudolf népességtudományi kutatásai kapcsán ír, majd több alkalommal meglátogatja FL-t.
XII. 29.	Kovács Ákos egyetemi hallgató FL 1906-os Ady-cikke olvasása után levéllel jelentkezik, utóbb barátaival együtt többször felkeresi FL-t.
1969–1970.	Egykori pécsi hallgatója, Gerlőtei Jenő Németországból küldi Csontváryról és más képzőművészeti témákról írt cikkeit.
I. 26–31.	Megjelenik az Ady éjszakái és éjszakája c. négy részes cikksorozata a Magyar Nemzetben, nagy visszhangot keltve ismerősök és ismeretlenek körében.
II.	Mihályfi Ernő, a Magyar Nemzet főszerkesztője a siker nyomán újabb cikkeket kér.
III. 2.	Megjelenik a Körner Éva Derkovits-könyve c. cikke a Magyar Nemzetben.
IV. 13., 15–16.	Megjelenik a Derkovits helye c. három részes tanulmánya a Magyar Nemzetben.

IV. 28.	A Corvina Kiadó tanulmánykötet kiadását ajánlja fel. A Magyar művészet. Művészet és világnézet c. kötet FL halála után, 1971-ben jelenik meg.
V.–1970.	A Szépirodalmi Könyvkiadó részéről Domokos Mátyás szintén tanulmánykötet kiadása tervével keresi fel. A kiadás nem valósul meg.
IX.	Tolnay Károly budapesti látogatása. Több mint 30 év után utoljára találkoznak.
1970. I. 4.	Megjelenik A könyv nagy művésze. Egy kötetnyi válogatás Kner Imre levelezéséből c. kritikája a Magyar Nemzetben, elismerést és védekező ellenvéleményt is kiváltva.
I. 23 körül	85. születésnapja alkalmával sokan üdvözlik, több levelet vált régi pécsi barátai, Martyn Ferencékkel, Fischer Béla és Horvát István özvegyével.
IX.	Romló egészségi állapotban előbb otthon fekszik, majd
IX. 22.	beszállítják a II. sz. Belklinikára.
X. 6.	Kivizsgálás után átkerül a Sebészeti klinikára, ahol érgyulladás miatt megműtik.
X. 7.	FL halála.

NÉVMUTATÓ

(A kurzivált szám azt jelzi, ahol az illetőről részletesebb adatok találhatók.)

Achátz Imre 624
Achs Károly 43
Achs Károlyné → Kiss Gizella
Aczél György 155
Ács Józsefné → Császár Piroska
Ács Károly 261, *409*
Adorno, Theodor Wiesengrund 355
Ady Endre 51, 53, 96, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 131, 155, 158, 164, 180, 232, 365, 366, 430, 431, 432, 434, 435, 441, 442, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 452, 453, 454, 456, 463, 465, 475, 476, 495, 505, 510, 532, 535, 539, 540, 566, *585*, 586, 694, 708
Ady Endréné → Boncza Berta
Ady Lajos *457*
Ady Lőrincné → Pásztor Mária
Ágoston, Szent 282
Aiszkhülosz 283, 474
Aknai Katalin 465
Albert Zsuzsa 386
Alexander Bernát 53, 284, 445
Alexander Magda 28, 53, 54, 58, 59, 84, 117, 123, 146, 197, 222, 262, 267, 288, 325, 349, 370, 381, 382, 389, 390, 421, 424, 429, 430, 435, 476, 477, 543, 544, 558, 559, *666*
Alle Éva 331, *332*
Alpatov, Mihail Vlagyimirovics 172, 185, 206, 216
Amendola, Giorgio 32
Amendola, Giovanni 32, 114, 443
Andorka Rudolf 29, 389, 422, *423*, 424, 708
András László 60
Andrássy Gyula 57
Andry-Farcy, Pierre 587, 588
Antal Frigyes 65, *348*, 349
Aquila János 485
Aradi Nóra 315
Aragon, Louis 473
Arany Antal 589, 591
Arany János 116, 218, 236, 282, 397
Arató Ádám 555, 665
Arató Éva 554
Arató Ferenc 121, 290, *291*, 555, 651, 665
Arató Ferenc, ifj. 554, 555
Arató Ferencné → Porzsolt Judit
Arató Gábor 554
Arisztophanész 283
Arisztotelész 283, 297, 300, 301
Árkossy Károlyné 465, 466
Arnaut, Daniel 101
Ayer, Alfred 229

Babits Mihály 180, 349, 509, 553, 590, 616
Bablet, Denis 289
Babus Antal 29, 286
Bach, Johann Sebastian 81, 82, 101
Badowi, Ahmed 211
Bajnok Éva 158
Balabán Péter 548, *549*
Balázs Béla 65, *348*, 349, 508, 509, 511
Balázs László 29, 428
Bálint Endre 499
Balogh József 461
Bán Imre 565
Banner János 638
Bánó Endre 195
Banville, Théodor de 101
Baranyi Gyula 101
Barátné Hajdu Ágnes 29, 510
Bardoly István 180
Bárdos Lajos *428*, 463, 466, 467, 528, 530, 577, 611
Bárdos Sándor 336
Bárdos Zsuzsa 510
Bárdosi Németh János 553
Baróti Szabó Dávid 294, 295

Bársony Imre 475, 476
Bartha László *364*
Bartók Béla 81, 113, 163, 164, 165, 186, 227, 231, 259, 349, 549, 550, 588, 589
Bartolucci de Tolnay, Rina *35*, 51, 126, 274, 275, 281, 614
Basch Edit 636
Basch Lóránt 148, 616, 636
Baudelaire, Charles 282, 284, 397
Baudrion, Lazarine 655
Bauman, Zygmund 389
Baumgarten Ferenc 616
Beck András 159
Beethoven, Ludwig van 374
Beke László 29
Békefi István 105
Belling, Rudolf 127
Bellmann, Carl Michael 198, 199
Benczúr Gyula 58, 164, 440, 441
Benedek András 478
Benedek István 370, 478, 558
Benedek Marcell *119*, 212, 370, 478
Benedek Marcellné → Győri Lujza
Benelli, Sem 104, 106
Beney László 79, 91, *148*, 149, 200, 280, 661
Beney Péter 162, 163, 272, 292, 661
Beney Zsuzsa 28, 29, 79, 80, 81, 82, 83, 91, 94, 95, 99, 100, 109, 115, 123, 124, 136, 137, 138, 143, 144, 148, 149, 162, 163, 167, 168, 191, 199, 214, 215, 257, 264, 272, 273, 274, 275, 278, 280, 281, 292, 295, 304, 320, 321, 336, 339, 352, 384, 568, 573, 578, 581, *661*, 707
Benke Valéria 32, *33*
Benyhe János 60, 198, 655
Berek Katalin 217
Berény Róbert 440, *441*
Berger, Louis 586, *587*, 588
Bergyajev, Nyikolaj 51
Bernáth Aurél 29, *31*, 90, 140, 315, 335, 380, 381
Bernáth Mária 29, *140*, 315, 335
Bernáth Aurélné → Pártos Alice
Bertha Bulcsu *92*
Berze Nagy János 589
Berzsenyi Dániel 361, 397, 437, 438, 485, 486, 504, 658
Bessenyei György 566
Bever, Ad van 309
Billitz Albert 595
Birket-Smith, Kaj 567
Birnbaum, Marianna Daisy 515, 527
Bíró Lívia 472
Bíró Mihály 440, *441*
Bizse Diana *327*
Bizse János *327*
Blake, William 113, 114, 609
Bloch, Ernst 355
Boccaccio, Giovanni 282, 285
Boccioni, Umberto 104, 106
Bocsor László 590
Bode, Wilhelm 63
Bodnár György 29, 147
Bodor Aladár 532, 538
Bodrogi Tibor 383, 573, 574
Bognár Éva 29, *55*, 56, 78, 87, 91, 117, 157, 158, 171, 172, 175, 177, 186, 192, 193, 194, 195, 202, 216, 219, 220, 228, 229, 244, 269, 270, 271, 304, 307, 308, 316, 319, 322, 331, 339, 344, 346, 351, 352, 360, 385, 392, 394, 412, 417, 425, 438, 470, 516, 519, 526, 645, 646, 648, 649, 652, 653, 661
Bognár János *219*, 220, 228, 244, 263, 339, 352
Bognár János, ifj. *192*, 470
Bognár Jánosné 28, 116, 137, 157, 158, 175, 177, 186, 192, 193, 194, 201, 202, 216, 218, 219, 220, 224, 228, 229, 238, 244, 246, 247, 249, 250, 252, 254, 261, 262, 263, 266, 267, 270, 271, 272, 273, 291, 292, 293, 296, 297, 298, 304, 305, 307, 310, 311, 316, 317, 318, 319, 322, 323, 330, 331, 332, 333, 335, 336, 339, 340, 345, 350, 351, 352, 353, 354, 358, 359, 360, 371, 372, 376, 377, 380, 381,

385, 392, 394, 401, 402, 412, 417, 425, 427, 428, 438, 439, 460, 461, 466, 470, 471, 479, 480, 484, 496, 502, 504, 505, 515, 516, 519, 529, 556, 557, 560, 644, 645, *661*, 662
Bogner András 518
Bohm, David 173, 174, 176
Bokros Birman Dezső 460
Bolgár Elek 349
Boncza Berta (Csinszka) 52, 465, 466
Bónis Ferenc 29
Bor Ambrus 26, 63
Borbiró Virgil 59, 60
Borbiró Virgilné 59
Borsodi (Klein) Lajos 113, *114*, 505
Borsos József 47
Borsos Miklós 80, 81, *364*, 499
Bortstíber Gertrúd 138
Borzsák István 468, 469
Bosch, Hieronymus 126, 128, 170, 275, 281, 303, 357, 666, 708
Boskovits Miklós 213
Bosquet, Alain 169
Botyánszky Pál 512, 513
Botykai József 351, 354
Bouguereau, Adolphe 122
Bozay Attila *411*, 479, 486, 502, 551, 579
Bozay Attiláné → Körmendi Klára
Böcklin, Arnold 56, 57, 58
Bölöni György 475, 476
Brancusi, Constantin 127
Brassai (Halász Gyula) 299
Breysig, Kurt 51
Brocky Károly 45
Bródy András 29, 519
Bródy Dóra 27, 516, 517, *518*, 519, 529, 530, 542, 561
Bródy László 517, *518*
Bródy Sándor 622, 623
Bródy Zsigmond 518
Brouwer, Adriaen 198
Browning, Robert 282
Brueghel, Pieter 126, 127, 170, 666
Bruno, Giordano 104, 106
Buday György 511
Bulla Károly 479, *480*, 486, 497, 576, 579, 580
Burckhardt, Jacob 56, 57, 58, 102, 105
Burnet, John 229, 230
Burns, Robert 199

Campanella, Tommaso 66, 67
Carra, Carlo 104, 106
Carus, Carl Gustav 51
Castagno, Andrea de 102, 105
Cervantes Saavedra, Miguel de 282, 437, 438, 504, 655
Cézanne, Paul 45, 62, 166, 245, 284, 328, 348, 436, 549, 550
Chagall, Marc 56, 57, 58, 123
Chaplin, Charlie 622, 623
Chatelné Oláh Melinda 532
Chlodvig, frank király 71, 72
Cicero, Marcus Tullius 636
Ćiplić, Bogdan 106
Clark, Kenneth 173, 174, 176, 185
Claudel, Paul 282, 285
Claudianus, Claudius 303
Claudius, Matthias 124
Cohen, Hermann 181
Combe, Jacques 185
Corbière, Tristan 101, 309, 310
Craig, Edward Gordon 104, *106*, 113, 114, 289
Cranach, Lucas 170
Croce, Benedetto 113 114
Cros, Charles 101
Cushing, George Frederick *324*
Czétényi József 543
Czigány Loránt *367*
Czigány Tamás 437

Csaba Rezső 46
Csákabonyi Kálmán 507, 511
F. Csanak Dóra 26, 27, 28, 38, 39, 62, 65, 73, 79, 83, 87, 91, 115, 135, 143, 150,

151, 152, 186, 191, 195, 196, 197, 216, 219, 244, 257, 262, 264, 273, 298, 309, 310, 311, 312, 326, 330, 354, 355, 357, 365, 374, 376, 377, 381, 387, 391, 392, 396, 419, 422, 439, 443, *469*, 470, 503, 504, 505, 519, 526, 553, 561, 568, 569, 576, 577, 580, *662*, 707
Csanak Istvánné 264
Császár János *37*, 38, 54, 55, 77, 86, 87, 90, 91, 134, 135, 145, 152, 153, 154, 202, 219, 340, 648, 649, 707
Császár Jánosné *77*
Császár Katalin 37, 38, 77, 87
Császár Piroska 29, 37, *38*, 55
Csatkai Endre 694
Csernus Mariann 217
Csók István 51, 52, 358, *359*, 654
Csokonai Vitéz Mihály 199, 566
Csontváry Kosztka Tivadar 27, 48, 52, 88, 122, 146, 147, 154, 155, 157, 160, 161, 163, 164, 165, 172, 173, 176, 178, 179, 180, 187, 189, 213, 222, 245, 248, 259, 278, 280, 312, 313, 314, 315, 328, 376, 388, 429, 436, 437, 441, 458, 482, 483, 662, 694, 696, 697, 698, 707, 708
Csoóri Sándor 317
Csorba Győző *101*, 305
Csu-Ce-king 184
Csuka Zoltán *189*

Dante 39, 40, 279, 282, 283, 287, 444, 445, 565, 694
D'Annunzio, Gabriele 104, 106
Darvas József 108
Darwin, Charles 76
David, Gerard 126, 128
Dávid Katalin 29, 147, 200, *201*, 232, 277, 278, 314, 315
Davie, Donald 247,
Degas, Edgar 284
Delaunay, Robert 127
Demény János 29, 163, *164*, 185, 186
Demény Magda *400*
Dénes Gizella *380*
Dercsényi Balázs 98, 99
Dercsényi Dezső 34, 47, 49, 75, 201, 278, *293*, 320, 321, 332, 363, 397, 413, 420, 421, 434, 549, 652
Dercsényi Dezsőné → Melha Edit
Derkovits Gyula 27, 164, 165, 172, 448, 456, 458, 459, 460, 461, 464, 475, 476, 483, 535, 539, 694, 695, 696, 708
Descartes, René 537
Desnos, Robert 299, 300
Devecseri Gábor 474, *475*
Dévényi Iván 28, 122, 132, 133, 158, 160, 232, 246, 299, 328, 347, 348, 35, 356, 383, 427, 430, 503, 549, 550, 551, 654, *662*
Dévényi Ivánné → Somoskői Anna
Dey, Sudhangshu 226, 247, 248
Dickinson, Emily 100, 109, 163, *167*, 168, 169, 170, 171, 239, 241, 274, 275, 280, 281, 282, 285, 295, 319, 663
Dickinson Bianci, Martha 109, 167, 241
Dilthey, Wilhelm 104, 106
Dobai János 513
Dobossy László 184, *185*, 573, 574
Dobozy Elemér 255, 256
Dobozy Imre *107*
Dohnányi Ernő 601
Dombay János 37, *38*, 337, 341, 395
Domokos Mátyás 26, 29, 138, *139*, 143, 217, 265, 474, 535, 536, 537, 539, 540, 544, 545, 708
Domokos Mátyásné → Nagy Éva
Donne, John 101, 124
Dosztojevszkij, Fjodor Mihajlovics 166, 282, 283, 283, 285, 286, 389, 666
Dömötör Józsefné → Császár Katalin
Drayton, Michael 124
Ducati, Pericle 309, 310
Dučić, Jovan 101
Dufayard 587
Durkó Zsolt 411
Duse, Eleonora 429, 430, 435

Dutka Ákos 103, *105*, 130, 585, 586, 695
Dutka Mária 529
Dvořák, Max 58

Ecsedy Ildikó 226
Éder Zoltán 480
Édes Gergely 101
Effel, Jean 473
Egry József 52, 53, 245, 326, 331, 333, 364, 654
Ék Sándor 499
Elbert János 371
Elek Artúr 158, *159*, 515, 527, 531, 590, 594, 606, 616, 618, 619, 623, 632
Elek László 399, 506, 507, 508, 509, *510*, 511
Eliade, Mircea 355
Eliot, Thomas Stearns 189, 244
Emőd Tamás 103, *105*
Endrődi Sándor 397
Entz Béla *533*
Entz Géza *397*, 434
Eötvös Károly 237, 238
Erdei Ferenc *40*
T. Erdélyi Ilona 255, 156
Erdélyi József 616
Erdélyi Zsuzsanna 256
Erdey-Grúz Tibor 233
Erdős Lajos 67
Erdős Renée 114
Eulenburg, Augusta zu *54*, 61, 62, 115
Euripidész 283
Eyck, Jan van 126

Fábián Zoltán 175
Fábry Zoltán 369, 409, *410*
Faludy György 397
Farkas György *405*, 546, 547
Fazekas Kornélné → Szántó Judit
E. Fehér Pál 548
D. Fehér Zsuzsa 147, 252, 254
Fekete Dezső 322
Fenyő Iván *66*, 121, 160
Fenyő Miksa 66, 158, *159*, 160
Ferenc, Szent (Assisi) 106, 221, 284, 445, 553, 699
Ferenczi Ilona 29, 327
Ferenczy Béni 52, *75*, 108, 109, 473, 695
Feszty Árpád 351
Feszty Masa 351
Fichte, Hermann von 51
Fischer Antal 483, 580
Fischer Antalné *483*
Fischer Béla 49, 337, *341*, 345, 395, 526, 527, 534, 553
Fischer Béláné 525, 526, 532, 533, 534, 535, 553, 566, 709
Fitz József 399, 517, *518*
Flaubert, Gustave 284, 437, 438, 627
Flórián Ede 553, *554*, 558, 577
Fodor András 26, 28, 36, 48, 62, 63, 65, 83, 84, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 110, 111, 115, 123, 124, 137, 139, 142, 143, 146, 147, 149, 154, 160, 164, 165, 166, 186, 190, 191, 195, 197, 203, 204, 205, 217, 255, 257, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 277, 295, 306, 316, 317, 320, 321, 322, 324, 325, 326, 329, 331, 334, 335, 338, 339, 342, 361, 362, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 371, 373, 377, 379, 384, 403, 407, 409, 410, 411, 423, 432, 439, 440, 445, 448, 449, 455, 473, 474, 476, 479, 481, 482, 486, 489, 491, 497, 535, 536, 537, 539, 540, 545, 546, 551, 552, 556, 564, 573, 576, 578, 579, 580, 581, 640, 657, *662*, 663, 667, 707
Fodor Andrásné → Mátis Sarolta
Fodor Dávid *95*, 142, 149, 322, 329, 334, 335, 362, 369, 403, 479, 576
Fodor Etelka 362
Fodor János 479, 482, 489
Fodor József 163
Fodor Józsefné → Lieber Etelka 362
Fogarasi Béla 65, 204, *348*, 349, 536, 537
Forbáth Imre 374, 568
Forgács Gyula 589, *590*, 591
Földessy Gyula 431, 432, 518

Fregonnière, Jacques de la 299
Frénaud, André 247, 248
Friedmann, Hermann 52
Frigyes, I., Barbarossa 65
Frigyes, II., német király 65
Fromm, Erich 239
Frueauf, Rueland 127, 128
Fülep Anikó 370, *414*
Fülep Ferenc 370
Fülep György 370, 555
Fülep Györgyné → Sándor Róza
Fülep Jenő 499
Fülep István 499
Fülep Kálmán 370
Fülep Katalin 29, 369, *370*, 414, 499, 570
Fülep Kornélia 89, 114
Fülep Veronika 641
Fülep Lajosné → Gábor Zsuzsanna
Fülöp Géza 26, 49, 65, 87, 135, 136, 152, 186, 219, 220, 257, 264, 326, 330, 377, 381, 392, 422, 427, 443, 519, 557, 580, 707
Fülöp Gézáné → F. Csanak Dóra
Fülöp Jenőné 264
Fülöp Katalin *569*
Fülöp Márton 439
Füst Milán 285, 490, 491, 606, 607, 616, 621, 622, *623*, 628, 629, 630
Füst Milánné → Helfer Erzsébet

Gábor Zsuzsanna 565, *566*, 589, 595, 596, 598, 599, 617, 618, 621, 622, 624, 627, 628
Gadda, Carlo Emilio 88, 89, 90, 92
Gál Ágnes 29, 415, *542*
Gál István 116, 155, 210, 279, 286, 396, 405, 414, 415, 449, 450, 453, 495, 501, 530, 531, 541, 542, 543, 650, *663*
Gál Julianna 29, 415, *542*
Galavics Géza 98, *99*
Gara László 141, *142*
Garai Gábor 371
Garas Klára 201, 315, 547
Gárdonyi Géza 164, 218, 244
Gauguin, Paul 166
Gazdag Erzsi 253
Gebauer Ernő 624
Gebauer Gusztáv 39
Géher István 263
Gellért Endre *108*
Gellért György 371
Gellért Oszkár *107*, 108, 140, 155, 156, 180, 181, 188, 604, 605, 616, 695
Gellért Oszkárné → Horváth Gizella
Gellner, Ernst 61, 91, 92
Genthon István 49, 172, 315
Gergely, Szent (Nareki) 303
Gergely Ágnes 168
Gergely Tibor 35
Gerlóczy Gedeon *154*, 155, 157, 179, 180, 436, 437
Gerlőtei Jenő 245, *246*, 248, 436, 437, 708
Gervers, Michael 363, 366, 393, 496, 664
Gibbon, Edward 450
Gide, André 282, 285
Gilicze Sándor 418, *627*
Gink Károly 475
Giotto di Bondone 326, 618, 619
Giusti, Giuseppe 64, 65
Glasenapp, Helmuth von 218
Goethe, Johann Wolfgang 63, 103, 108, 142, 156, 199, 282, 283, 623
Gogol, Nyikolaj Vasziljevics 166, 282, 283, 285
Góngora y Argote, Luis de 60, 198
Gordigiani, Gabriela 105, 284, 430, 445
Gordigiani, Michele *74*, 115, 208, 284
Gorsen, Peter 561
Goya, Francisco 178, 179
Göde Lajos 589, 590
Görcsös Mihály 409, 410
Granasztói Pál 44, 45, *46*, 47, 48, 49, 50, 52, 59, 60, 102, 142, 223
Granasztói Szilvia 47
Grassi, Ernesto 51, 251
Graves, Robert 480, 556
Greco, El 327

Groszman, L. P. 286
Gruenthal, Lola 109, 167
Guba István 259, 260, 261
Guillevic, Eugène 247, 248
Gulácsy Lajos 604
Gulyás Pál 447
Gunkel, Hermann 387
Guys, Constantin 284

Gyarmathy Tihamér 499
Gyenes Viktor 103, *105*, 113, 114
Gyergyai Albert *31*, 32, 33, 73, 74, 125, 207, 384, 388, 400, 438, 515, 616, 626, 627, 628, 643
Gyimesi Miklós 542, 543
Györffy György 49
Győrfi Bálint 29, 603
Győri Lujza 119
Győry Vilmos 655

Haas, Wilhelm 576, 577
Haász Pálné → Kner Zsuzsa
Haiman György 510, *512*, 517, 518
Hajnal Gábor 397
Halabajev, K. 286
Halasy-Nagy József 614
Halász Elöd 431, 432
Hammurabi, babiloni király 309, 310, 311
Hampson, Alfred Leete 109, 110
Hankiss Elemér 573
Harasztiné Takács Marianne 315
Hárs Éva 29, 383, 438, 655, 657
Hartmann, Nicolai 302
Hatvany Ferenc 436, 437
Hatvany Lajos *444*
Haulisch Lenke 29, 205, *206*, 249, 396, 415, 505
Hauser Arnold 65, 347, *348*, 349, 486
Háy Diana 29
Haynal Imre 541, 542
Hazan, Fernand 231
Heckenast Gusztáv 201, 278
Hegedüs András 205
Hegedüs Loránt *591*
Hegedűs Nándor 103, *105*
Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 197, 268, 297, 395, 396
Helfer Erzsébet 491, 497, 622, 623
Heller Ágnes 315
Hencz Király Péter 351
Hermet, Augusto 113, 114
Hernádi Gyula 186, 195, 203, *257*, 338, 339, 342
Hervé, Florimond Ronger 444
Hesiodos 133, 134
Hevesi Sándor 106, 119, *289*, 444, 445, 511, 532, 538
Hidas Antal 552
Hidasi Mihály 463, 574
Hild József 148
Hilscher Zoltán 596
Hincz Gyula 261
Hitler, Adolf 629, 630, 631, 632
Ho Si Minh 226
Hoffmann Edith 624
Holbein, Hans 66
Hollósy Simon 52
Holt, Elisabeth G. 229, 230, 250
Hóman Bálint 32, *33*
Homérosz 282, 283, 474, 475, 631, 632
Horányi Károly 29
Horgas Béla 371
Horkheimer, Max 561
Horn Zsuzsanna 147
Hornkloft, Thorjbjörn 199
Hornyik Sándor 465
Horthy Miklós 242
Horvát István *395*, 418, 526, 658
Horvát Istvánné 394, *395*, 521, 522, 524, 525, 658, 709
Horváth Béla 163
Horváth Gizella 108
Horváth György 525
Horváth K. 563
Horváth Zoltán 56, 57, 58, 64, 65, 348
Hosszú Éva 425

Hosszú Júlia 484
Hosszú Sándor 336, 613
Höffding, Harald 284
Hölderlin, Friedrich 397
Hruscsova, Nyina 160
Hubay Jenő 601
Huber Kálmánné 91
Huizinga, Johan 51, 53
Husserl, Edmund 53, 150
Huszár Andor 290
Huszár Dezső 591

Ignotus 431, 432
Ijjas Antal 351
Ilia Mihály 405
Ilku Pál 37
Illés Endre 143, 312, 544, *545*
Illés Lajos 101
Illyés Gyula 108, 109, 217, 234, 255, 256, 285, 324, 356, 364, 397, 423, 451, 602, 616, 629, 630, 631, 632
Illyés Gyuláné → Kozmutza Flóra
Illyés Mária 29, 473
Imre Farkas 177, 178
Institoris Irén 374
Iványi Jenő 453, *454*
Ivanji, Ivan 106
Izsó Miklós 44, 47, 474, 483, 539, 695

Jaeger, Werner 229, 230
Jakobson, Roman 480
Jancsó Adrienne 255, *256*
Jankilevszkij, Vlagyimir 465
János, Szent (Keresztes) 36, 60
Járdányi Paulovics István 638
Jaroljmek, Edmund 54
Jászi Oszkár 35, 431, 432
Javlenszkij, Alekszej 127
Jékely Zoltán *334*
Jeney Viktor 446, 456
Johnson, Thomas H. 167
Jókai Mór 218, 229, 244, 256, 353
Joó András 627
Jordaens, Jacob 170, 171
Jovánovics Miklós 101
Joyce, James 129, 282, 285, 382, 437, 438, 504, 582, 583
József Attila 63, 104, 106, 130, 164, 165
Iuana de la Cruz 247, 248
Judenburg, Hans von 126
Juhász Ferenc 165, 260
Juhász Gyula 103, *105*, 616
Juhász Vilmos 28, 206, *227*, 230, 231, 238, 251, 252

Kabakov, Ilja 465
Kádár János 135, 159, 160, 161, 178
Kaesz Gyula 516, 517, *518*
Kaesz Gyuláné 517
Kajdi Lajos 602, 611, 612, 613, 614
Kájel Endre 591
Kákosy László 528
Káldor György 348, 349
Kállai Gyula *161*, 178, 179, 180
Kálnoky László 82, 142, 556
Kaló József 457
Kampis Antal 49, 147, 552
Kandinszkij, Vaszilij 127
Kant, Immanuel 181, 301, 349, 524
Karádi Éva 348
Karasszon Dezső 29, 601
Karátson Gábor 500
Kardos György 226
Kardos Tibor 287, *288*
Karikó Erzsébet 627
Károli Gáspár 131, 284, 601
Károlyi Amy 27, 29, 35, 36, 38, 39, 40, 60, 71, 72, 76, 81, 82, 83, 94, 100, 101, 109, 112, 119, 120, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 141, 150, 150, 162, 163, 167, 168, 169, 170, 171, 183, 184, 189, 190, 195, 196, 198, 199, 211, 225, 226, 239, 241, 242, 253, 256, 258, 266, 267, 268, 270, 288, 294, 305, 306, 319, 323, 333, 347, 375, 409, 419, 426, 485, 489, 501, 526, 570, *663*, 667

Károlyi István 162, 163, 241
Károlyi Józsefné 94, 95
Károlyi Judit 58
Kárpáti Aurél 444, *445*, 599, 600, 616, 617, 640
Kárpáti Miklós 640, 641
Kassák Lajos 45, 49, 96, 465
Katalin, Szent (Sziénai) 282, 284, 285, 445
Katkó István 170
Katona József 258
Kayserling, Hermann 150
Kazinczy Ferenc 397, 566
Keats, John 60, 286
Kelemen Jánosné 469
Kéler Tasziló 103, *105*, 113, 114
Keleti Artúr 603, *604*, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 696, 700
Kenéz Ernő 561, 662
Képes Géza 397
Kerecsényi Zoltán *594*
Kerényi Grácia 552
Kerényi Károly 29, 67, 147, 160, *161*, 376, 402, 403, 410, 411, 433, 520, 538, 539, 546, 547, 636
Kerényi Károlyné → Lukács Magda
Keresztes Fischer Miklós 455
Keresztury Dezső 80, 83, *234*, 235, 236, 255, 256, 289, 326, 364, 632
Keresztury Dezsőné → Seiber Mária
Kéry László 469
Keszi Imre *632*, 633
Kettler, David 173, 174, 183
Kibédi Varga Áron *369*, 407, 410, 576
Kibédi Varga Áronné → Varga Katalin
Kierkegaard, Aabye Søren 282, 300, 409,
Király Erzsébet 461
Király György 509, 511, 565
Király István 107, *108*, 154, 155, 165, 315, 431, 640
Király Kálmán 577
Kisfaludi Strobl Zsigmond *460*
Kiss Ervinné 618
Kiss Géza 43, 337, 338, *341*, 423
Kiss Gizella 29, *43*, 106
Kiss László 473
Kiss Sándorné 461
Klaniczay Tibor 146, 201, 278, 315
Klee, Paul 127
Kner Albert 511
Kner Erzsébet 518
Kner Imre 27, *399*, 491, 493, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 516, 517, 518, 535, 549, 565, 566, 620, 621, 696, 709
Kner Izidor 518
Kner Zsuzsa 565, *566*
Koczogh Ákos 365
Kócsi Dániel 121
Kócsi Dánielné → Sándor Emília 665
Kócsidi József 219, 516
Kocsis Botond 435, 440
Kodolányi János 553
Kodály Zoltán 65, 259, 295, 349, 508, *511*, 556
Koffán Károly 83, *384*
Kohut Magda 217
Kokoschka, Oskar 62
Kollár Kálmán 269, 639
Koltay-Kastner Jenő 565
Komárik Dénes 272, 435
Komlós Aladár 637
Kondor Béla 272, 276, *277*, 384, 431, 432, 433, 434, 440, 441, 499, 707
Konrád György 83, 84
Kontha Sándor 315
Kónya Sándor 314
Korek József 464
Kormos István *143*, 144, 145, 168, 258, 309, 310, 334
Korniss Dezső 355, *356*
Korom Mihály 93, *94*
Kósa György 596
Kósa Zoltán 459, 460
Kosztolányi Dezső 96
Kott, Jan 552
Kovács Ákos 29, 430, *431*, 432, 434, 435, 440, 441, 442, 708

Kovács Alajos 85, 86
Kovács Ilona 635
Kovács Imre 423
Kovács Mariska 55, 91, 145, 153, 262
Kovács Sándor Iván 108
Kovácsy László 591
Kovalovszky Miklós 431, 432
Kozma Lajos 508, *511*, 513, 517, 518
Kozma Miklós 553
Kozma Róbert 40
Kozmutza Flóra 255, *256*
Kőhalmi Béla 279, 696
Köpeczi Béla 315
Körmendi Klára 411, 479, 502, 551, 579
Körmendy Kinga 29, 327, 576
Körner Éva 26, 27, 448, 456, 458, 459, 460, *464*, 465, 472, 474, 478, 548, 579, 641, 696, 708
Köves Rózsa 401, 462, 562, 563, 571, 575, 578
Krajczár Judit 667
Kruchió István 518
Krüger, Gerhard 311
Kuchling, Heimo 357
Kuhn, Helmuth 312
Kun Ágnes 552
Kun Zsigmond 463, *464*
Kunszery Gyula 163
Kupetzky, Jan 127, 128
Kurucz István 307
Kürthy György *446*, 456

Laforgue, Jules 284
Lajta Edit *194*, 195
Lajtai Lajos 105
Lakatos András 29, *331*, 439, 440, 474, 536
Lakatos Kálmán 203, 204, *205*, 225, 339, 340
Lalić, Ivan V. 247, 248
Láncz Sándor *438*
Landor, Walter Savage 414, 415, 450
Láng Klára 29
Lao-ce 133, 134, 184
Lask, Emil 349
Lasson, Georg 197
László Emőke 29
László Gyula *638*, 639, 656
Lator László 29, 89, *90*, 96, 334, 482, 483, 484, 556
Lator Lászlóné → Pór Judit
Léautad, Paul 309
Lechner Ödön 44, 45, 49, 328
Léger, Fernand 56, 57, 58, 64, 65, 127
Lehmbruck, Wilhelm, 127, 128
Leisegang, Hans 136
Leming, Anette 471
Lénárd Edit *146*
Lénárd Sándor *247*, 248
Lencman, Jakov Abramovics 237, 238
Lenk, Kurt 150
Leonardo da Vinci 66
Leonhard, Kurt 312
Lermontov, Mihail 90
Lesznai Anna *35*, 173, 174, 176, 182, 183, 204, 224, 227, 230, 238, 250, 251, 318, 320, 321, 323, 348, 606, 607, 696, 708
Levárdy Ferenc 518
Li Taj-po 39, 40
Lieber Etelka 362
Ligeti Mátyás 532
Liptai Ervin 315
Lombroso, Cesare 590, 591
Lossonczy Tamás 633, *634*
Lothár László 371
Lotz Károly 45
Lotze, Rudolf Hermann 231
Lovász Pál 170, 553
Lőrincz Ernő 28, 47, 51, 52, 53, 66, 67, 181, 188, 237, 238, 393, 415, 416, 461, 462, 521, 635, 636, 645, *663*, 665
Lőrincz Ernőné → Kovács Ilona
Lucrecius Carus 133, 134
Lukács György 65, 120, *138*, 174, 203, 204, 289, 301, 302, 348, 349, 431, 432, 511, 536, 537
Lukács Györgyné → Bortstíber Gertrúd
Lukács János *362*

Lukács Jánosné → Fodor Etelka
Lukács Magda 29, *67*, 72, 376, 410, 433, 520, 636
Lützeler, Heinrich 565
Lyka Károly 252, *253*, 254, 645, 646, 652

M. S. mester 164
Mach, Ernst 66, 67
Machold, Herta 31
Mácza János 465
Madách Imre 96, 437, 438
Mády Gyula *522*
Magnelli, Alberto 104, 106
Magyar Imre 480
Maillol, Aristide 328
Major Máté 315
Major Nándor 96
Majoros Valéria 299
Makai Imre 371, 373, 374
Malatinszky Lajos 518
Malevics, Kazimir 127
Mallarmé, Stéphane 96, 185, 196, 211, 282, 284, 285, 397, 437, 438, 657
Malraux, André 310
Mályusz Elemér 201, 278
Mándy Stefánia 29, 172, *523*
Manet, Édouard 284
Mannheim Károly 58, 65, 173, *174*, 204, 269, 348, 349, 549, 550, *615*
Manno Miltiadesz 440, *441*
Manojlović Tódor *95*, 96, 102, 103, 104, 105, 106, 112, 113, 114, 130, 131, 189, 707
Manutius, Aldus 285
Mara (Mayer) Jenő 105
Mara (Mayer) Rudolf 103, *105*, 113, 114
Márai Sándor 553
Márffy Ödön *466*
Márffy Ödönné → Boncza Berta
Marinetti, Filippo Tommaso 104, 105
Marino, Giambattista 226
Maritain, Jacques 176, 185
Márkus László 453, *454*
Marosi Ernő 29, 98, *99*, 223, 363, 545, 546
Maróti János 315
Martinszky János 624
Marton Ervin 299
Martyn Ferenc 28, 31, 193, 272, 306, 327, 346, 368, 382, 383, 395, 404, 433, 437, 438, 485, 503, 504, 624, 625, 626, 633, 634, 635, 646, 648, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, *664*, 709
Martyn Ferencné → Wiesenberg Klára
Martyn Róbert 655
Marx György 237, 238
Marx, Karl 459
Mason, Colin 147, *364*, 367, 368, 497, 580, 581, 582, 663
Mata János 399
Máté Olga 204
Mátis Lajos 479, *480*
Mátis Sarolta 29, 95, 139, 142, 150, 217, 257, 263, 322, 325, 331, 334, 339, 362, 365, 366, 367, 369, 373, 403, 411, 439, 479, 482, 486, 489, 552, 573, 581
Matisse, Henri 127, 166
Mátrai László *34*, 201, 315
Mattyasovszky Zsolnay Péter 435
Maulbertsch, Franz Anton 56, 57, 58, 64
Mázi Béla 29
Medgyessy Ferenc 473
Medveczky Jenő 49
Melha Edit 321
Melville, Herman 282, 285
Memling, Hans 126, 128
Mendöl Zsuzsa 91
Menuhin, Jehudi 227
Meredith, George 116, 279
Metastasio, Pietro 226
Michelangelo Buonarroti 35, 66, 74, 126, 141, 173, 206, 224, 227, 230, 238, 282, 285, 387, 546, 599, 614, 615, 666
Mihalik Sándor 49
Mihályfi Ernő 27, 28, 312, 313, 432, 441, 442, 448, 456, 457, 458, 459, 476, 92, 493, 494, 495, 563, 575, 576, *664*, 708

Mihelics Vid 387
Mikes Ildikó 98, *99*
Miklós Andor 418
Mikszáth Kálmán 218, 244, 296, 353, 354, 471, 479, 480, 496
Mill, John Stuart 450, 501
Miro, Joan 127
Miskolczy Ferenc 117, *118*
Mojzer Miklós 213, *341*, 480
Molière 282, 284
Molinos, Miguel de 284, 445
Mollináry Gizella *39*, 242, 243, 247, 248
Molnár Antal 202, *203*, 279, 444, 445, 449, 512, 514, 515, 523, 524, 525, 565, 566, 588, 589, 595, 596, 600, 601, 619
Molnár C. Pál 604, *605*, 606, 608, 609
Molnár Erik 548
Molnár József *398*, 400, 405, 408, 409, 487
Molnár Samu 598
Molnár Vera 98, 99, 122, 123, 174, 187, 268, 273, 276, 293, 294, 343, 363, 366, 393, 398, 400, 405, 408, 409, 487, 496, 499, 500, *664*
P. Molnár Zsuzsa 377, *378*, 473
Montaigne, Michel de 242, 282, 284, 300, 301
Montale, Eugenio 386
Monteverdi, Claudio 551
Moore, Henry 127
Móra Ferenc 218
Moravcsik Gyula 575
Móricz Miklós 511, 517, *518*
Móricz Zsigmond 107, 108, 110, 111, 216, 218, 219, 220, 228, 244, 324, 385, 423, 463, 553
Morris, William 518
Morus, Thomas 450
Moskovitz Amália → Lesznai Anna
Mosonyi Kálmán 469
Mozart, Wolfgang Amadeus 300, 374
Mucsi András 213
Munkácsy Mihály 45, 87, 88
Musil, Robert 263
Nádasdi Julianna 452
Nádasdi Péter 452
Nagy András 266, 267, 269, 271, 319
Nagy Edit 29
Nagy Éva 138, 143
Nagy Ferenc 85, *86*, 454
Nagy Ildikó 98, *99*
Nagy Imre 71
Nagy Lajos 616
Nagy László 260, 461, 462, 480
Nagy Leventéné 29
Nagy Mihály 103, *105*
Nagy Sándor, festő 96, 694
Nagy Sándor szerkesztő 601, 699
Nagy Sándor lelkész 666
Nastasijević, Momčilo *76*, 101, 114
Neil, S. Diana 286
Nemes Lampérth József 329, 378
Nemes Nagy Ágnes *82*
Németh Ferenc 96, 105, 130
Németh Katalin 29, 569
Németh Lajos 26, *52*, 122, 146, 147, 148, 149, 154, 155, 159, 161, 172, 194, 195, 203, 213, 246, 272, 277, 314, 315, 317, 348, 365, 388, 429, 433, 436, 437, 458, 472, 500, 569, 698, 707, 708
Németh Lajosné → Fülöp Katalin
Németh László 108, 109, 326, 369, 447
Németh Lászlóné 217
Newman, John Henry 251, 252
Nezvál Ferenc 135
Nietzsche, Friedrich 102, 105, 165, 282, 284, 300, 301, 302, 308, 536, 539, 540, 544, 545, 698
Noszkay Aurél *51*, 563
Noszlopi György 150, *151*
Noszlopi Vera 150, 151
Novák Zoltán 348

Nyáry Pál 612, *613*
Nyekraszov, Nyikolaj Alekszejevics 371
Nyilas Vera 486

Oberhammer, Vincenz 500
Oelmacher Anna 180, 299
Olasz Sándor 591
Orbán Ottó *334*
Orosz Gellért *237*, 634
Orosz Gellértné 237
Ortutay Gyula 33, 399, 509, *511*
Osvát Ernő 180, 604, *605*, 606, 608
Ottlik Géza 47
Otto, Walter Friedrich 51

Pacher, Michael 127, 128
Pákolitz István 85
Pakots György *458*
Pakots József 457, *458*
Pál, VI. (pápa) 513, 514
Palazzeschi, Aldo 104, 106, 386
Palkó István 190
Pallottino, Massimo 310
Palotás Magdolna 563, 571
Panofsky, Erwin 109
Pap Béláné 71, 644
Pap Gábor 98, *99*
Pap József *409*
Papini, Giovanni 104, *105*, 106, 284, 285, 567, 698
Papp Lajos 165
Papp Viktor 446
Páricsi Ernő 28, 41, 42, 73, 86, 93, 99, 370, 412, 534, 581, 582, *664*, 665, 707
Páricsi Ernőné 29, 183, 253, 540
Parini, Giuseppe 226
Parrot, André 310
Pártos Alice 31, *335*, 541
Pascal, Blaise 282, 284, 300, 301, 308
Passuth Krisztina 299
Passuth László 387
Paszternák, Borisz Leonyidovics 371
Pásztor Dániel 457
Pásztor Mária 456, 457
T. Patai Éva 603
Patai, Raphael 480
Pataky Dénes 378, 653
Pataky Dénesné → P. Molnár Zsuzsa
Pátzay Pál 518, 538
Pázmány Péter 131
Perneczky Géza 98, *99*, 272, 365, 465
Peske Géza 56, 57, *58*, 122
Pessoa, Fernando 76, 502
Péter János *533*
Péter László 130
Pethes Imre 430, *435*, 444, 445
Pethes Sándor 453, 454
Petőfi Sándor 44, 201, 397, 437, 438, 566, 598
Petrarca 39, 40
Petri Mór *446*, 456
Pevsner, Nikolaus 328
Phaedrus 258
Philippe, Charles Louis 282, 284, 326
Picasso, Pablo 127, 245, 349
Picht, Georg 561
Piero della Francesca 176, 182, 183, 185
Pilinszky János *82*
Pindarosz 283, 300
Pirandello, Luigi 386, 387
Platón 44, 113 114, 282, 300, 301
Plautus, Titus Maccius 66, 258, 491
Plotinosz 113 114
Pogány Ö. Gábor 80, 81, 162, 206, 232, 315, 429, 458, 637
Poitiers, Guillaume de 101
Polányi Károly 173, *174*
Polgár János 505, 506
Polónyi Károly 48
Pólya Tibor 440, *441*
Popov, Alekszandr Ivanovics 237, 238
Popper Leó 26
Pór Bertalan 87, 88
Pór Judit 329, 371
Porumbacu, Veronica 247, 248
Porzsolt Ádám *78*, 290, 291, 488
Porzsolt Ferenc *78*, 290, 291, 488, 665
Porzsolt Ferencné 77, 78, 120, 121, 190, 240, 289, 353, 354, 372, 391, 488, 490, 493, 554, 555, 557, 558, 640, 643, 644, 650, 651, *665*

Porzsolt Judit 29, *121*, 289, 488, 554, 643, 644, 647, 665
Prohászka Lajos 181, *182*
Prohászka Ottokár 164
Prokopp Mária 98, *99*
Proust, Marcel 282, 285
Puskin, Alekszandr Szergejevics 166, 167
Püthagorasz 378, 379

Quercia, Jacopo della 330
Quasimodo, Salvatore 386, 387

Rab Zsuzsa 144
Rába György 82, *83*, 312, 386
Rácz Aladár 244
Ráday Gedeon 591
Radó György 371
Radocsay Dénes 315
Raffaello di Giovani Santi 66
Rákosi Mátyás 452
Ránki György 548
Ráskai Lea 517, 518
Raskó Alfréd 68, 71
Raskó Alfrédné 28, 42, 61, 68–71, 88, 89, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 220, 221, 222, 345, 354, 360, 395, 522, 580, 582, 644, 648, 649, 658, *665*, 666, 707
Raskó Marianne 28, 29, *42*, 43, 61, 67–71, 68, 71, 88, 89, 91, 92, 209, 221, 360, 361, 519, 520, 562, 648, 649, 665
Ravasz László 589, 590, 591, 613, 614
Reinitz Béla *444*
Remarque, Erich Maria 212
Rembrandt, Harmensz van Rijn 44, 47, 63, 64, 65, 74, 75, 97, 98, 126, 127, 167, 239, 321, 322, 537, 698, 700
Renoir, Auguste 284
Rényi Alfréd *267*, 543
Réthy Lipót 513
Révai József 431, 432, 631, 632
Révay József 567, 698
Révész Emese 29, 359
Révész Géza *477*, 559, 560, 666
Révész Gézáné → Alexander Magda
Révész Imre 613, 614
Révész Júlia 124, 262, 435, 477
Reviczky Gyula 397
Réz Pál 196
Ricciarelli (Daniele de Volterra) 599, 600
Richter, Bernd 414
Rickert, Heinrich 349
Rictus, Jehan 585, 695
Riegl, Alois 393
Rihmer Pál → Granasztói Pál
Rilke, Rainer Maria 282, 285
Rimbaud, Arthur 282, 284
Rippl-Rónai József 45, 245, 277, 328, 483, 539, 602, 655, 656, 664, 699
Rippl-Rónai Józsefné → Baudrion, Lazarine
Ritoók Emma 65, 349
Ritoókné Szalay Ágnes 29
Rodin, Auguste 284
Rolland, Romain 139
Rónay György 59, *211*, 386, 397
Rousseau, Henri 122, 245
Rousselot, Jean 247, 248, 310
Rózsa Gyula 528
Rozsnyói Sándorné 34
Ruffy Péter 235, 246, 370
Rusznyák István 40, 233, 518

Saendredam, Pieter Jansz 59
Sáfrán Györgyi 507, *511*
Saint-Victor, Hugo de 133, 134
Sándor Emília 121, 555, 665
Sándor János *555*, 557
Sándor Pál 536, 537
Sándor Róza 121, 555, 665
Sánta Judit 454
Sárközi Márta 217, 369
Sárközi Mátyás 57
Sárosi Bálint 143, 149, 165, *166*
Sárosi Zsófia *149*
Schaefer, Albert 212

Scheler, Max 300, 301
Schlosser, Julius von 57
Schmidt Erzsébet 633
Schönwiese, Ernst 247, 248
Schulek Frigyes *148*
Schulhof Ödön *531*
Scully, Vincent 227, 238, 250
Sebestyén Jenő 589, 591, 592, 593, 594, 596, 597, 598, 599, 698
Sebestyén Sándor 601, 602
Sedlmayer, Hans 44, 49, 561
Seiber Mária *234*, 235, 255, 256
Senyei Oláh István *615*
Shakespeare, William 279, 282, 283
Shaw, George Bernard 430
Sidney, Philip 450, 495
Sík Sándor 39, 165
Síkabonyi Antal 605
Siklós József 555
Simányi Károlyné 563
Simmel, Georg 302
Simó Jenő 552
Simon István 108, 154, 165, 180, *181*, 552
Simon Péterné 314, 317
Sinkó Ervin 96, *139*
Sinkovits István 234, 475, 476
Sipos Gyula *361*
Siposs Erzsébet 291
Siskin, Alekszandr Fedorovics 237, 238
Snekszer Mihály 558
Soffici, Ardengo 104, 106
Soltész Elemér 599
Solymár István 437, *438*
Somlyó György 29, 397, 490, *491*, 497, 498, 502, 631
Somlyó Tamás 437
Somogyi Tóth Sándor 552
Somoskői Anna 29, 430
Sonnemann, Ulrich 561
Spee, Friedrich 124
Spender, Stephen 247, 248
Statius, Publius Papianus 303
Staud Géza 445
Steinitzer, Alfred 51, 52
Stendhal 103, 178, 282, 284
Sterk, Yvonne 247, 248
Sterling, Charles 185
Sterne, Lawrence 282
Stramm, August 129
Strehle, Hermann 120
Supka Géza 140
Surányi Miklós 553
Suso (Heinrich Sense) 445, 698
Sümegi György 510
Swift, Jonathan 468, 469, 583

Szabadi Judit 498
Szabó Dezső 508, 509, 511, 516, 540, 699
Szabó Ede 537
Szabó Endre 374
Szabó Ervin 56, 57, 58, 349, 396, 549, 550
Szabó Erzsébet 358
Szabó Ferenc 507, 510, 511
Szabó Gábor 603
Szabó Gizella 263
Szabó Imre 464
Szabó Júlia 29, 98, *99*, 223
Szabó Lajos 523
Szabó Lőrinc 80, 81, 616
Szabó Miklós ügyvéd 89, *147*, 148
Szabó Miklósné 147, 148
Szabó Sándor 461
Szabó Zoltán 57, 58
Szabó Zoltánné → Károlyi Judit
Szabolcsi Miklós 147, 165, 315, 640
Szalai Sándor 618
Szálasi Ferenc 441
Szálasi Ferencné 440, *441*
Szántó Ferenc 56, *195*
Szántó Ferencné → Bognár Éva
Szántó Judit 56, 316, 346, 360, 470, 484, 529
Szántó Károly *236*
Szántó Piroska 235
Szántó Tibor (1912–2001) 399, 508, 509, *511*

Szántó Tibor (1928–1970) 170
Szántó Zoltán 56, 412
Szávai Nándor 31
Szávainé Nándorné → Demény Magda
Szecsanova, Szilvia 445
Szederkényi Ervin 59, 337, *338*, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 350, 708
Szegő Gyula 442, 443, 513, 514
Szegő Gyuláné 330, 442, 443, 487, 488, 513, 514, 570, 571
Szegő Illy 443, 487, 570
Szegő Topsy 442, 443, 487, 514, 570, 571
Szegő Vera 442, 443, 487, 514, 570
Székács József 183
Székely Andorné 564
Székely Bertalan 45
Székely Júlia *400*, 643
Széll Zsuzsa 537, 573, 574
Szemere Samu *53*
Szemes Anna 324
Szenes László 29
Szervánszky Endre 364
Szervánszky Endréné 217
Szigeti József 315
Szíj Béla 329
Szíj Rezső 507, 508, *511*
Sziklai László 29
Szilágyi Béla 611, *612*
Szilágyi János György 29, 184
Szilvássy Aladár 591
Szini Gyula 606, 607
Szinyei Merse Pál 245
Szobotka Imre 624
Szophoklész 283
Szőllősy Kálmán 59
Szőllősy Klára 389
Szőnyi István 562
Szvetlov, Ivan 473

Tabéry Géza 104, *105*
Tábor Béla *523*
Tailandidier, Yvon 231
Takács Imre 110, *111*
Takáts Gyula 204, *205*, 324, 334, 364, 403, 553, 656
Tálasi István 33
Tamási Áron 616
Tarisznyás Györgyi *579*
Tarr László 49, *413*, 417, 426, 472, 478, 481, 482, 498
Teleki József 591, *592*
Terentius, Publius Afer 258
Terényi István 480
Tersánszky Józsi Jenő 616
Tevan Adolf 513
Tevan Andor 513
Thibaut de Champagne 101
Thiel, Erika 564
Thomas, Dylan 263, 264, 265, 581
Thomesz Gyuláné 68, 71, 218
Thompson, Francis Preston 113, 114
Tihanyi Lajos 299, 300, 328, 383, 427, 699
Tímár Árpád 26, 29, 165, 285, 359, 432, *532*
Tintoretto, Jacopo 619
Tóbiás Áron 29, *154*, 155, 640
Todi, Jacopone da 284
Tolnai Gábor 107, *108*
Tolnai Vilmos 553
Tolnay Károly 28, 29, 35, 50, 56, 57, 58, 63, 64, 65, 66, 74, 75, 79, 97, 98, 109, 110, 118, 126, 141, 147, 148, 149, 167, 172, 173, 176, 182, 183, 185, 187, 206, 213, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 230, 238, 250, 274, 275, 281, 285, 303, 309, 318, 323, 326, 340, 348, 349, 357, 387, 436, 437, 473, 521, 587, 614, 615, *666*, 708
Tolnay Károlyné → Bartolucci de Tolnay, Rina
Tolsztoj, Lev Nyikolajevics 282, 283, 285
Tomasovszkij, B. V. 286
Tombor Ilona *415*, 416, 418, 419, 708
Topitsch, Ernst 73, 150
Tordai Zádor 315
Tot, Amerigo *486*
Tótfalusi István 168

Tótfalusi Kis Miklós 507, 510, 565
Tóth Aladár 616
Tóth Árpád 397, 606, 607
Tóth Béla 315
Tóth Melinda 29, 98, 99, 641, *642*
Toulouse-Lautrec, Henri de 284
Toynbee, Arnold 311
Tőkei Ferenc 26, 27
Török Gyula 623, *624*, 625, 626
Török Lajos 624
Trencsényi-Waldapfel Imre 630, 631, 637
Tüskés Tibor 29, 39, 59, 83, *84*, 85, 91, 92, 142, 162, 169, 170, 186, 195, 203, 265, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 380, 382, 438, 700, 708
Tüskés Tiborné → Szemes Anna

Uexküll, Thure von 51
Ungaretti, Giuseppe 226, 386
Ungvárnémeti Tóth László 101, 178
Ungváry Rudolf 355, *356*
Uray Lászlóné 151, 356, 362, 374, 389, 461, 471, 474
Urbach Zsuzsa 147
Urbán Ernő 110, *111*, 552

Váci Mihály 100, *101*
Vadász Miklós 440, 441
Vajda Endre *211*
Vajda Kornél 28, 29, 268, 269, 278, 279, 282, 283, 297, 300, 301, 302, 307, 308, 343, 356, 362, 365, 368, 374, 375, 378, 379, 383, 385, 388, 389, 391, 392, 395, 396, 404, 406, 427, 468, 469, 471, 474, 475, 480, 500, 545, 547, 548, 557, 564, 565, 567, 568, 573, 574, 575, *667*, 707
Vajda Mihály 480
Vajda Miklós 100, 168
Vajkai Aurél 402
Vámos Imre 163
Varga Hajdu István *364*
Varga József 431, 432, *475*, 476
Varga Katalin 29, 576
Vargha Kálmán 386
Varjas Sándor 349
Várkonyi Nándor 553, 619, *620*
Vas István 47, *235*
Vaszary János 45
Vayer Lajos 34, *642*, 646
Vedres Márk 52
Végvári Lajos 315, 637
Vekerdi László 29, 65, 143, 535, *537*
Velázquez, Diego 126, 128
Venturi, Adolfo 104, 106
Veres Péter 110, 111, 338, *447*, 451, 452, 454, 455, 466, 467, 469, 470
Veres Péterné → Nádasdi Julianna
Veress Sándor 227
Veressné Deák Éva 29, 472, 579
Vergilius, Maro, Publius 623
Verkits György 492
Verlaine, Paul 284, 310
Vermeer, Jan 126, 128
Vermessy Antónia 209, 212, 214, 216, 217, 218, 221, 222
Vértes Marcell 440, *441*
Vészi József 586
Vezér Erzsébet 348, 431, 432
Vigh Tamás 473
Vilt Tibor 44, 49
Vinkler László 402, *403*, 410, 411, 520, 538, 539, 546, 547
Vinkler Mária 410
Vorländer, Karl 385, 386
Vörös László 29, 65, 215, 266, 276, 277, 280, 287, 325, 331, 332, 333, 346, 375, 398, 402, 407, 433, 486, 504, 550, *667*
Vörös Lászlóné → Krajczár Judit
Vörösmarty Mihály 282, 447
Vujicsics D. Sztoján 480

Walther, Silja 247, 248
Webster, James 591
Weöres Sándor 27, 35, 36, 38, 39, 40, 60, 71, 72, 76, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 94, 95, 96, 100, 101, 108, 109, 112, 114,

119, 120, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 141, 150, 151, 167, 168, 169, 170, 171, 177, 178, 183, 184, 185, 189, 190, 191, 195, 196, 197, 198, 199, 204, 211, 225, 226, 239, 241, 243, 244, 247, 248, 251, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 261, 264, 265, 266, 267, 268, 270, 287, 288, 294, 295, 302, 303, 305, 306, 319, 323, 325, 326, 333, 347, 364, 375, 387, 396, 397, 409, 419, 426, 485, 489, 501, 526, 553, 557, 570, 657, 661, 662, 663, *667*, 707
Werfel, Franz 572
Wiesenberg Klára 346, 368, 382, 404, 433, 485, 504, 646, 654, 655, 657, 658, 659, 664
Wilde János 550
Wirth, Gerhard 191, 220
Wolff, Karl H. 348, 349
Wölfflin, Heinrich 56, 57, 58

Zabolockij, Nyikolaj 374
Zádor Anna 25, 28, 29, 34, 98, 119, 120, 147, 148, 149, 172, 187, 288, 300, 306, 314, 315, 320, 321, 363, 400, 413, 434, 531, 532, 537, 538, 548, 637, 639, 643, *667*, 668
Zala Tibor *390*
Zalai Béla 204
Zilahy Lajos 418
Zolnay László *341*
Zoltai Dénes 480
Zrumeczky Dezső 453, *454*
Zsdánov, Andrej Alexandrovics 82

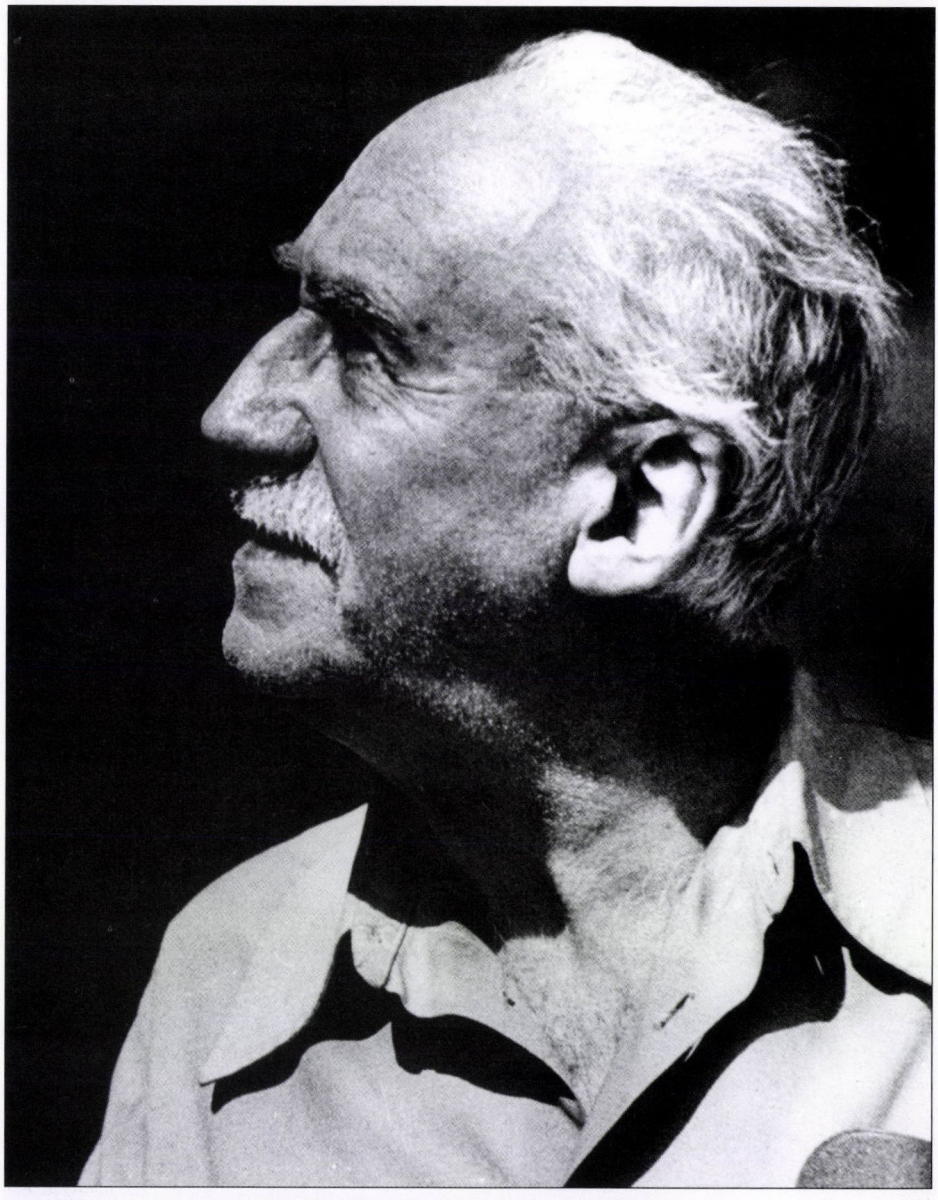

Fülep Lajos az 1960-as években. Koffán Károly felvétele

Fülep Lajos Szántóné Bognár Évával Zengővárkonyban, 1964

Fülep Lajos Bognár Jánosnéval Zengővárkonyban, 1964

Szántóné Bognár Éva és Szántó Judit várkonyi népviseletben, 1969

Fülep Lajos Fodor Andrásnéval és Fodor Dáviddal a Széher úti kertben, 1966

Fülep Lajos a pécsváradi templom előtt, 1962

Fülep Lajos Beney Zsuzsával és egy ismeretlennel a várkonyi gesztenyésben, 1962

Fülep Lajos Fülöp Gézával és F. Csanak Dórával a várkonyi gesztenyésben, 1965

Fülep Lajos Fodor Andrással és F. Csanak Dórával a várkonyi gesztenyésben, 1965

Fülep Lajos Hernádi Gyulával és Tüskés Tiborral Pécsett. Fodor András felvétele, 1964

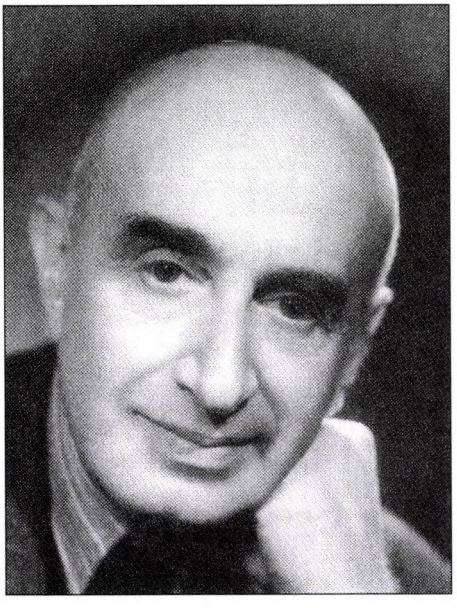

Gyergyai Albert

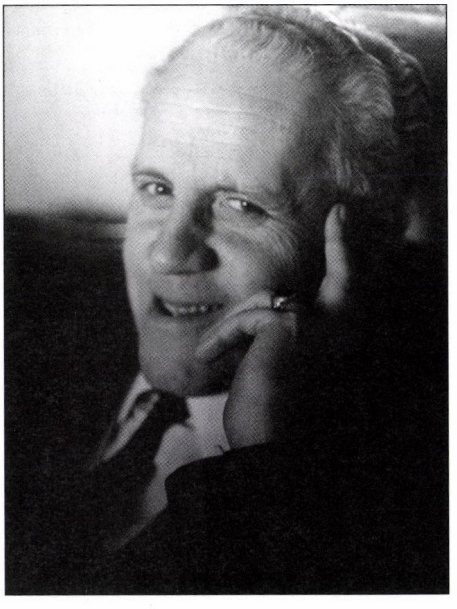

Dercsényi Dezső

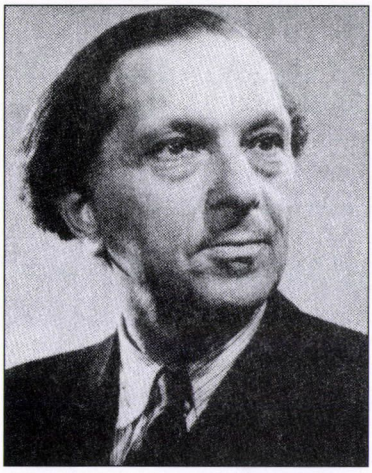

Molnár Antal

Tolnay Károly

Bernáth Aurél

Zádor Anna

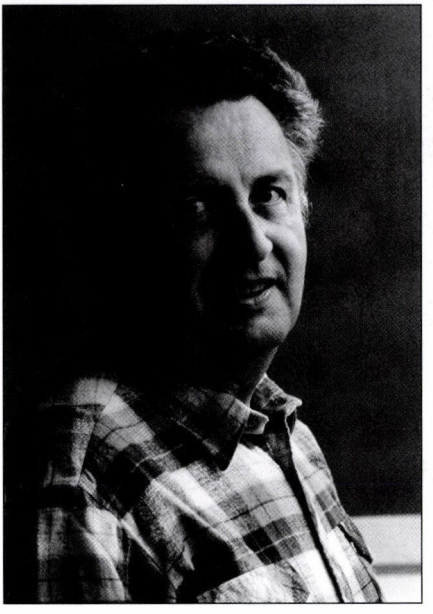

Németh Lajos

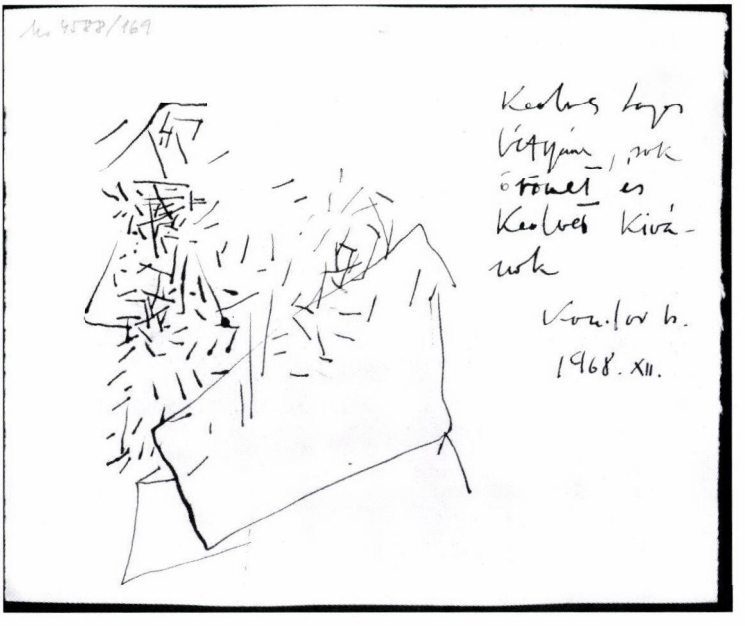

Kondor Béla önarckép-üdvözlete, 1968

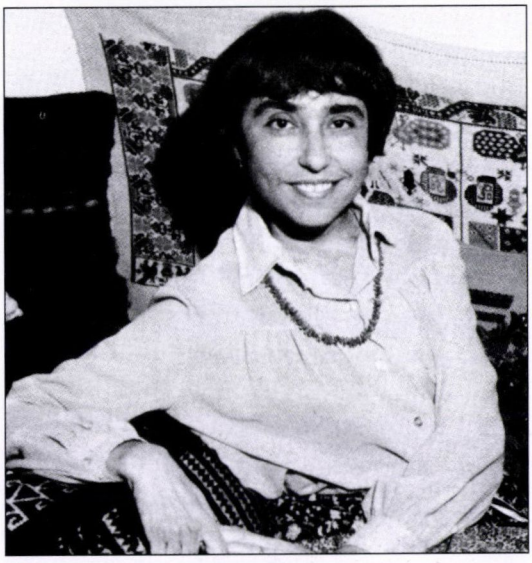

Molnár Vera

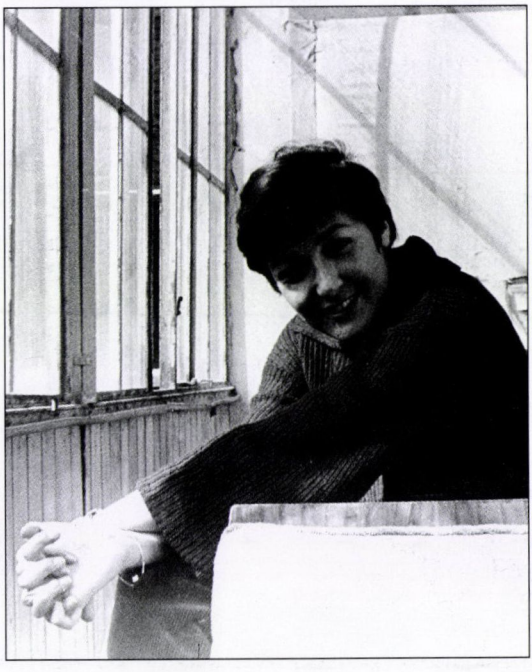

Körner Éva

Weöres Sándor és Károlyi Amy

Fodor András

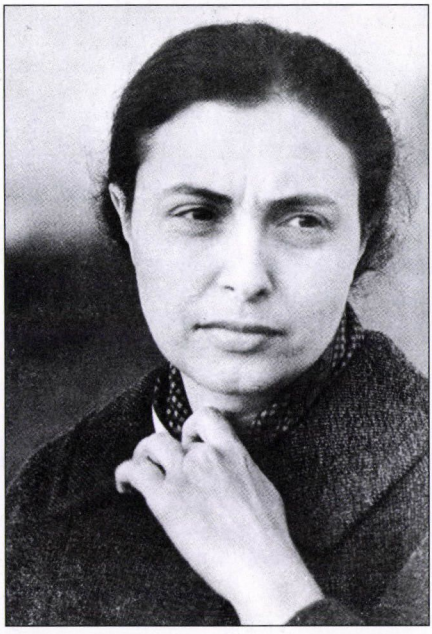

Beney Zsuzsa

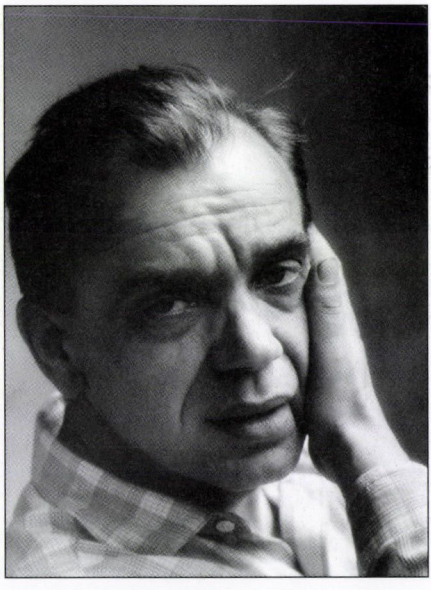

Kormos István

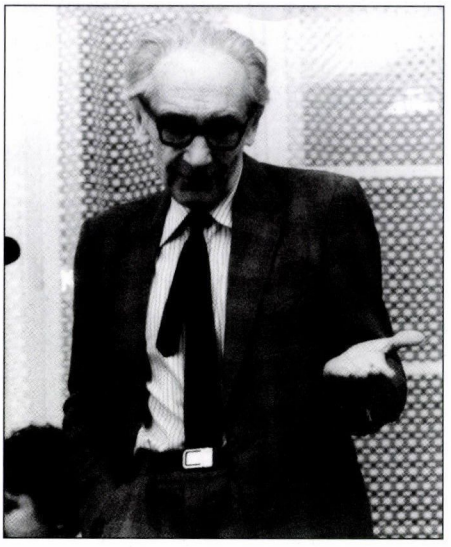

Vekerdi László

Beney László

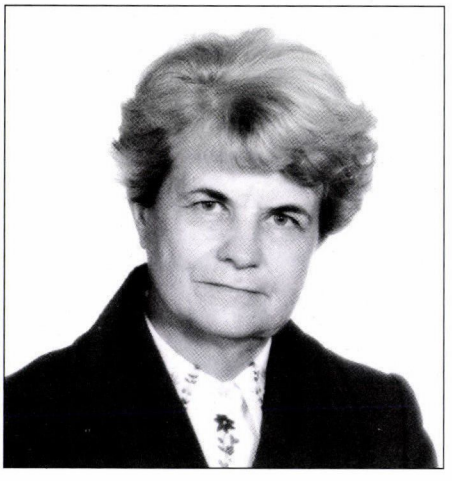

Vörös Lászlóné

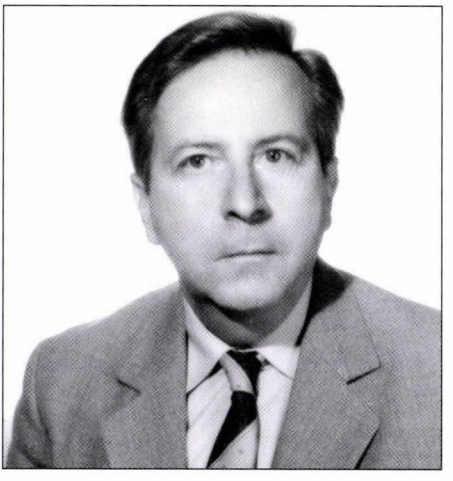

Vörös László

Sárosi Bálint

Vajda Kornél

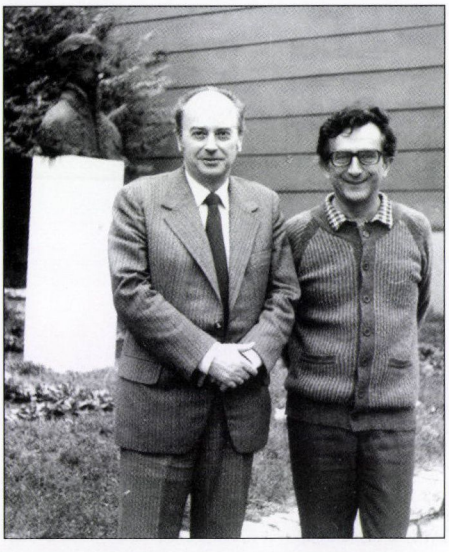

Domokos Mátyás és Lator László

Bozay Attila és Körmendi Klára

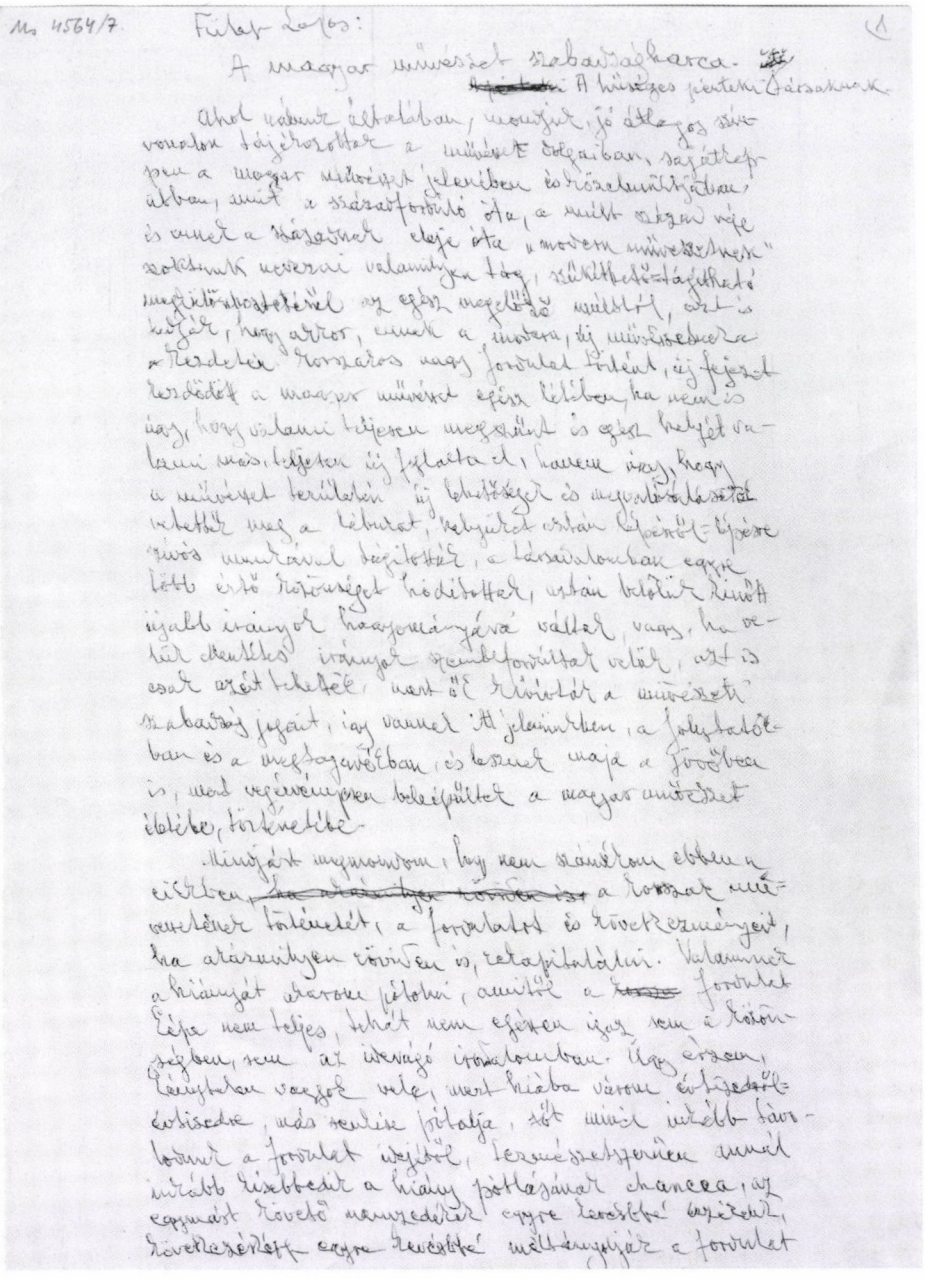

Fülep Lajos: A magyar művészet szabadságharca c. tanulmánytöredékének első lapja, „A hűséges pénteki társaknak” szóló ajánlással, 1970

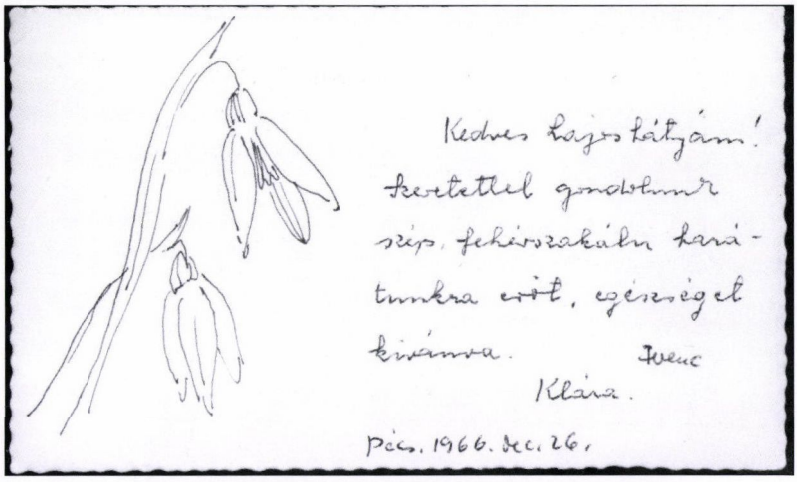

Martyn Ferenc rajzos üdvözlete, 1966

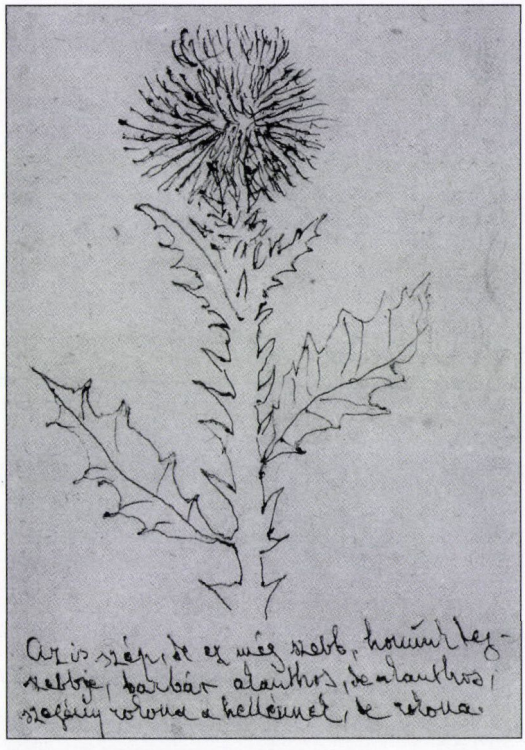

Fülep Lajos válaszüdvözlete Martyn Ferencnek, 1966

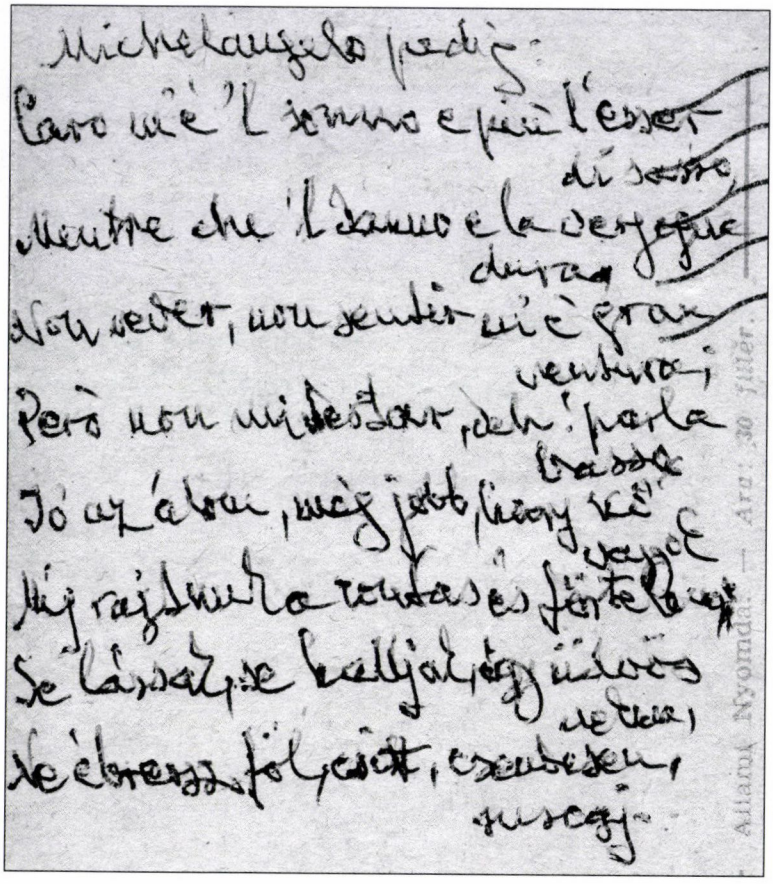

Fülep Lajos Michelangelo-fordítása

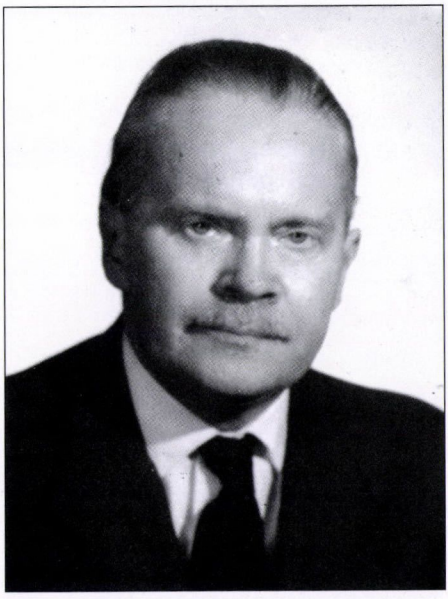

Gál István

Andorka Rudolf

Granasztói Pál

P'ricsi Ernő

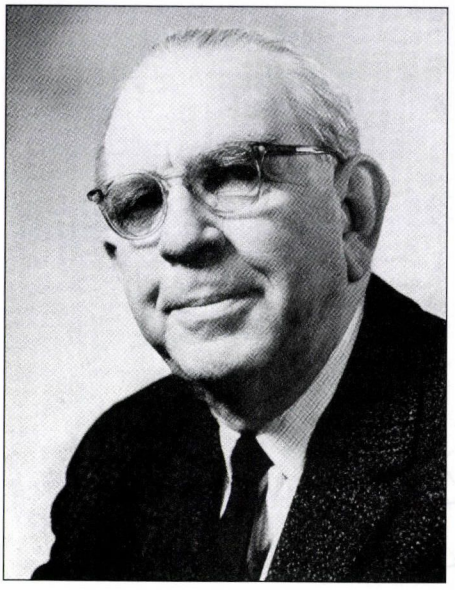

Mihályfi Ernő

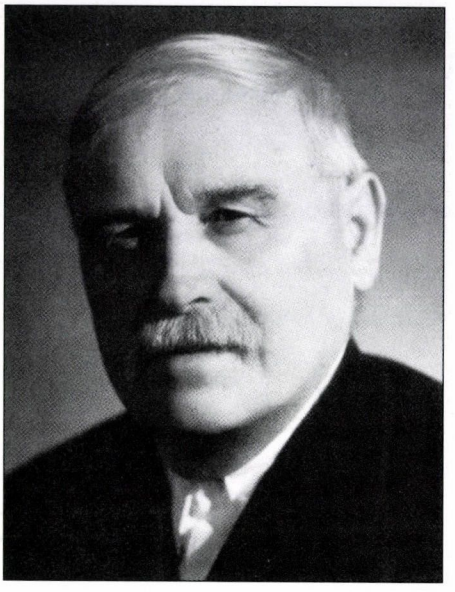

Veres Péter

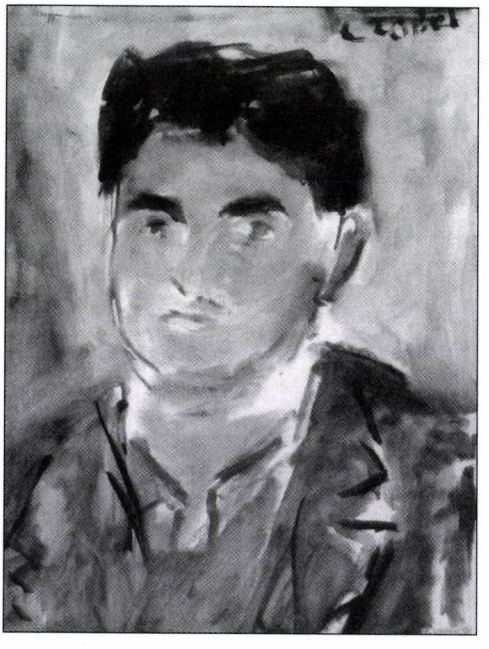

Dévényi Iván. Czóbel Béla festménye

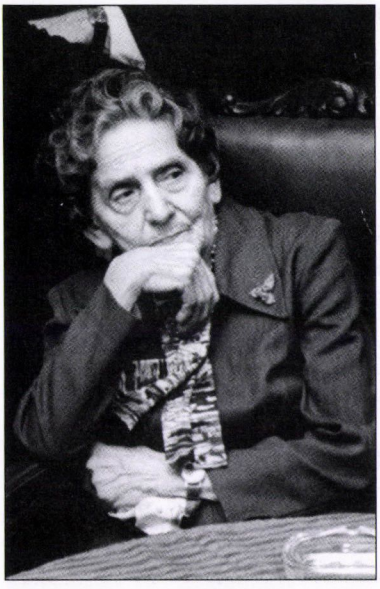

Porzsolt Ferencné

Raskó Alfrédné és Raskó Marianne

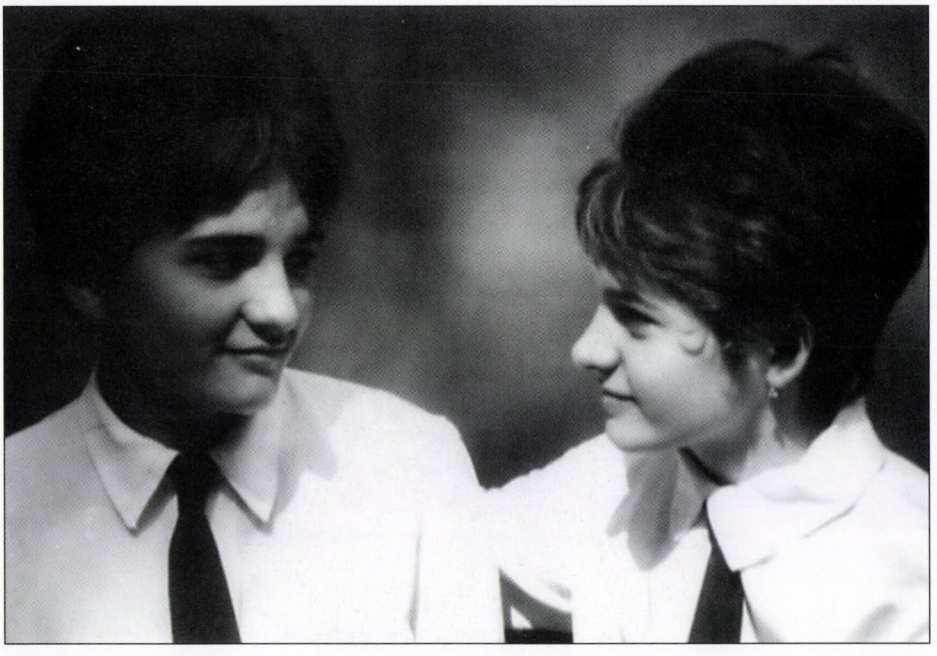

Fülep Anikó és Katalin

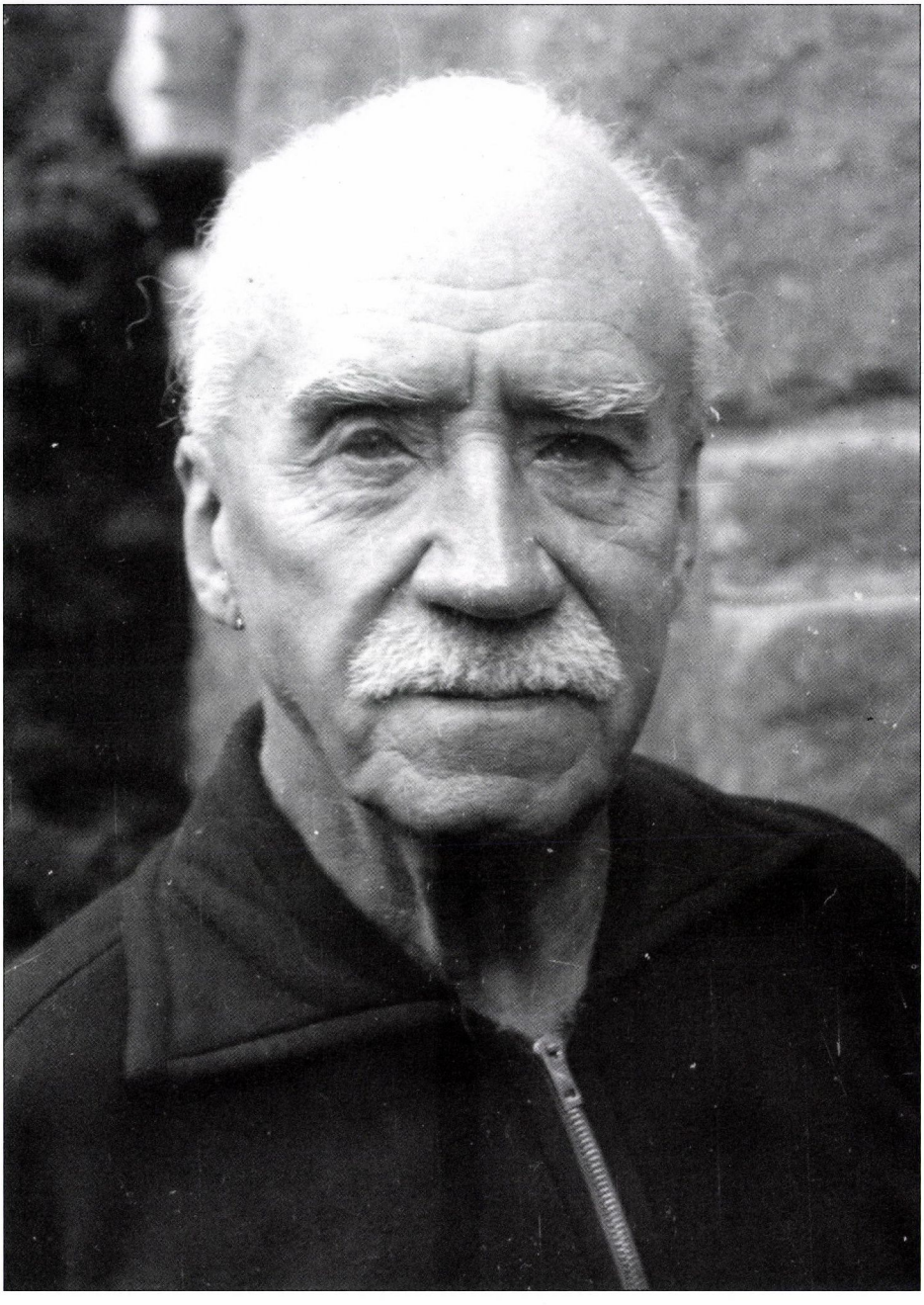

Fülep Lajos utolsó fényképe. Fülöp Géza felvétele, 1970

ISBN 978-963-7381-91-1

Ára: 3500 Ft